

יומני שאצון בר

תוכן העניינים

2.....	1951 חיפה וגב ים
129.....	דצמבר 1951 ירח דבש באילת
139.....	1952 חיפה וגב ים
238.....	1952 המעבר לבית-לחם הגלילית
282.....	1953 בית-לחם
410.....	1954 בית-לחם
495.....	1955 בית-לחם
532.....	1956 עד 1958 לא ידוע לנו אם היומן אבד או לא נכתב
532.....	1959 בית-לחם
551.....	1960 בית-לחם
614.....	1961 בית-לחם
642.....	1962 בית-לחם
645.....	1963 בית-לחם
680.....	1971 בית-לחם
691.....	1973 קפריסין
691.....	1974 קפריסין

1951 חיפה וגב ים

27.2.1951

יום ג'

היום אני בן 26. כבר נסתיימה השנה הראשונה מהשליש השני לחיי ועוד רחוק אני מכל הגשמה, הן מבחינה חמרית, והן מבחינה נפשית.

הבוקר במשרד הייתי עד לשיחה אופיינית לימינו: כל האנשים כיום מחפשים בכל כוחותיהם דרכים ואמצעים חדשים לבקרים איך לבזבז את הכסף ובמה להשקיעו. כרטיס כניסה לקונצרט של יהודי מנוחין בן 3 וחצי לירות מקנה לאזרח לפחות רגש של רווחה וסיפוק, כי הצליח להשקיע את הכסף לפחות במשהו שיתן לו הרגשה שגם הוא בין שוחרי התרבות והאמנות שמוגשת לכיתות אשר מעל האספסוף. הכתבנית שלנו מרים הצליחה לקנות במכירה פומבית (מצרכים מבית המכס שאין להם תובעים) עם היתר קניה כמובן, מקרר חשמלי בעד 150 ל"י בערך, ורק לכשיצאה לרחוב הציעו לה כבר 800 ל"י בעדו. האנשים אינם יודעים איך לפזר את הכסף – ואני שואל את עצמי כיצד לאסוף אותו (!!!)

בשעת הפסקת הצהרים הלכתי לכיכר חמרה להסתכל בצורה חדשה של "פרנסות בישראל". עולה חדש עומד ליד שולחן קטן ופרימיטיבי עליו כתובים מצד אחד חמישה מספרים נמוכים מ-7, ומצד שני חמישה מספרים גבוהים משבע. מסביבו מצטופפים אנשים מכל המינים. כל אחד שם סכום כסף על אחד המספרים. בעל הפרנסה מטלטל שתי קוביות בכוס והופך אותה. אם נזרק מספר נמוך מ-7 מקבלים כל אלה ששמו את כספם בצד המתאים, את משנה הסכום, אם להפך, מקבלים כפליים אלה, ששמו על המספרים הגבוהים. אם נזרק מספר שבע, מכניס בעל העסק את כל הכסף. אם מישהו שם את כספו על מספר 7, מקבל הוא במקרה זה את הסכום המשולש. הפעולה נעשית במהירות הבזק ומענין הדבר שהכל מתנהל בעברית, אף על פי שאין המשתתפים (כולל בעל העסק) שולטים בה. "אין קונצים או שקר!" קורא האיש בקול משכנע בטלטלו את הקוביות. ניסיתי 3 פעמים את מזלי והפסדתי חמשה עשר גרוש.

אחרי העבודה הלכתי מיד לאנג'ל דרוקר על מנת להתעניין בדירות בנות חדר וחצי אודותן פרסם הודעה ביום א' בידיעות חדשות. מצאתי שם רק את פקידתו גברת זילבר, שאחרי מילים מעטות עברה לדבר איתי צ'כית, הראתה לי את התבניות וציינה את התנאים: "900 ל"י דמי מפתח ו-10 וחצי ל"י שכר דירה. 540 ל"י יש לשלם מיד ואת היתר בשעת הכניסה לדירה. הבניין שנמצא על כביש עכו אחרי ק' מוצקין צריך להיגמר תוך 5 חודשים. הוצאות הנסיעה יעלו את המחיר בודאי עד 17 ל"י לחדש, אולם למען מיכל אצטרך לקבל עלי גם את זה, אם גם אולי יותר מאנס מאשר מרצון. בבית חכה לי אחי שנתן לי את מתנת יום הולדתי: בקבוק יין ושני כרכים של "חטא ועונשו" לדוסטויבסקי תרגום י.ח. ברנר, בהוצאת טברסקי ת"א. אינני אוהב אמנם סופרים רוסיים, אך שמח אני, שאהיה שוב אנוס לקרוא ספר ונוסף לכך ספר עברי.

לפני שהכנתי לי את ארוחת הערב (ביציה עם נקניק) הייתי עוד אצל סדן ומסרתי לו את היומן. (בו פרוט שיעורי לימוד העברית שלימד) (עדנה) הציע לי שעורים נוספים, אפילו שעתיים יום יום בבית החלוצות של פועלי אגודת ישראל. התנאי: לחבוש כיפה. סרבתי, כי לא יכולתי למצוא עוד זמן פנוי לכך. (ללמד עברית) (עדנה) לרמת הדסה הגעתי מאוחר בערב, עם שארית הנקניק, בקבוק היין והחדשות אודות הדירה.

28.2.1951

יום ד'

המראה הראשון אשר שבה את לבי בבוקר הייתה האניה הנורבגית יפת המראה "אנסלופיורד" בת 18000 טון אשר

נסכה את הודה על כל הנמל. מטענה: תיירים.

לפני הצהרים אמר לי כורש במילים ספורות איך שהוא מתאר לי את העבודה בעתיד, לפי דבריו יעזוב דוקטור שיפוש ב-18 לחדש. הוא ידרוש פקיד נוסף, מרים תעבוד כל היום בבית המכס, והוא למעשה לא ינקוף אצבע. בקיץ יבלה בכל יום משעה 1:30 עד הערב על שפת הים. והוא סיים את תכניותיו בדברים אלה: "אם דפקו אותי, (הכוונה לחיסול אגף הפקוח ולזה שלא מצאו משרה מתאימה לדרגתו), אדפוק אני אותם כפליים!"

זמן מה לפני סיום העבודה נכנסתי עם שטין לשיחה שהתפתחה לוויכוח על דתיות, יום הכפורים, אכילת בשר חזיר ולבסוף גם הלאמת התעשייה מצד אחד ומעלות האלטרנטיבה הפרטית מצד שני. בושתי שוב להוכיח עד כמה חלשים וללא כל כוח שכנוע היו הוכחותי. אני מוכרח לחזק שוב את אמונתי ולחדש שוב את בטחוני המשכנע בהשקפותי! שטין עשה עלי הפעם רושם של אדם חזק בהשקפותיו המוכשר להגישן מעובדות לעיכול נוח, דבר שמעורר בי רגש כבוד. אם כי פעמים הראה כמעט נימה של אגיטטור "לכל"; בין היתר אמר לי שרואה בסטיית בן אדם ער ומשכיל כמוני מן הדרך, סכנה ללאום ולמדינה. יכול להיות שבכל זאת אדפדף פעם ב"קפיטאל" של מרקס. אחרי העבודה הלכתי שוב אל דרוקר והפעם תפשתי אותו במשרד. גבי זילבר הציגה אותי בתור (טקסט בצ'כית) אדם מברנו ולכן בלית ברירה הסכים לתנאי תשלום יותר נוחים.

ההשתתפות בשעורי עברית הייתה שוב די חלשה ואני גם עליתי אל זאב בסניף ההסתדרות וזה אמר לי, שהמצב ישתפר שוב במהרה מאחר שהחברה קאליש תחזור אחרי העדרות ממושכת לעבודת הרכז התרבותי. אחרתי את האוטובוס של שעה 10:00 ונאלצתי לחכות עד 10:30 אף על פי שבאתי להדר ב-11:00, היה מנוי וגמור עמדי לנוע עוד לרמת הדסה, בכדי להבטיח שמיכל תבוא לפני הצהריים לחיפה על מנת להוציא מן הבנק את הכסף הנחוץ בשביל דירתנו.

יצאתי באוטו האחרון ב-11:30 ואחרי חצות העיר אותי הנהג משינה עמוקה בתים מספר אחרי התחנה הסופית, בדרך לביתו – את מיכל הוצאתי מן המיטה רדומה, ועיפה אחרי יום של טיול ארוך ועם גרון כואב מרוב הצעקות על חניכיה.

1.3.1951

יום ה'

הבוקר ניצלתי בפעם הראשונה את ההזדמנות שניתנת לי כמעט כל פעם ונסעתי "טרמפ" לטבעון בטנדר של רמת הדסה. מיכל באה למשרד בשעה 9 בערך והודיעה לי שהבנק יוכל לתת לה את הכסף רק בעוד שעתיים, אחרי שיתקשרו טלפונית עם גבעת חיים. בינתיים הלכה לרופא ד"ר מאיר. ואני הוצאתי ב"הולנד בנק" את כספי. לא קיוויתי לקבל בקלות כזו בבת אחת 70 ל"י. מפנקס חסכונות אחרי 11:30 הביאה לי מיכל למרות ספקותי את תמורת השיק מאנגלו-פלסטיין בנק ומיד אחרי זה הלכנו לאכול את ארוחת הצהריים, כל אחד סנדוויץ' עם נקניק תוצרת עצמית ומרק תוצרת "קפה האג". נשבעתי לה שזו הייתה ארוחתי האימפרוביזורית האחרונה וליוויתיה לאוטובוס אל תחנת הרכבת. רגעים לפני שעה 3:00 החליט כרש להעביר מאגף הפיקוח את שרידי פעילותו שם, כמה מצרכים מצידו המשרדי (סדרנים, מאפרות, עפרונות, מחקים, ניר סופג ועוד) שיבואו אצלנו אולי על הברכה. למרות שרצוני לא היה עז, נאלצתי לעזור לו בהעברתם והסדרתם.

אחרי 3:30 שלמתי אצל דרוקר את הכסף, קיבלתי קבלה ואת התכנית והתחייבתי לשלם תוך שבועיים את היתרה. איך אעמוד בהבטחתי זו חידה בשבילי.

כשבאתי הביתה מצאתי על השולחן ציר חדש למנעול ופתקה מאחי, בה הוא מודיע לי, שהצליח לשבור את הציר הישן

ולקנות חדש, אך זמנו לא הספיק לו להרכיב אותו. בתקווה שאסדר זאת בהקדם ושאישי בינתיים לא יגנוב דבר ובכבוד רב... –עד שהספקתי בכלים המועטים שגלבץ השאיר גלויים לעיני להסיר את הציר הישן ולהרכיב חדש עברה כמחצית השעה ושוב הגעתי מיזע לשיעור אצל הגבי אנטמן. היא בקשה להתפייס על שלא הייתה בבית ביום א', נתנה לי לתרגם מכתב של עורך דין, שילמה לי את שכר ההוראה ואמרה שתאלץ להפסיק את השיעורים לשבועיים או שלושה. אחרי הקורס מצאתי בבית את אחי כותב מכתבים. מן החבילה שקיבל מסנדקו ברך אשר בארה"ב נדב לי ארבע חולצות, זוג מכנסי טניס ארוכים וז'קט לבן, את כל זה בתנאי, שלא יצטרך לקנות מפת ניילון תמורת זו אשר קלקל. את המכנסים ואת המעיל סירבתי לקבל בטענה שאינני פח אשפה.

2.3.1951

יום ו'

השינה לא רצתה לסור מעיני הבוקר, כי אתמול הלכתי לשכב שוב אחר חצות. ברך, היומן עיקר האשמה, אך תקוה אני, שתביא לי את התועלת המקווה.

בשעה 9:00 בקירוב באה למשרד אמי חמתי ומיד התחילה לפרק את מטענה: מרבד קטן בשביל מיכל וחבילה שהכילה עוגה ונעלי בית תוצרת ידיה, מתנתה ליום הולדתי בתוספת בקבוק קוניאק וסיגריות מדודתה לוטה. מובן שמסרתי לה מיד על אודות הדירה ושאלתיה, אם יהיה ביכולתה להשיג תוך שבועיים 150 ל"י בערך. בתור תשובה הושיטה לי מכתב מודפס במכונת כתיבה, בראשו היה כתוב: "משרד האוצר – מחלקת ההעברות" ובו מודיעים לה שניתנו הוראות לבנק אנגלו-פלשטינה, לשלם לה את תמורת הטרנספר מצ'כיה בסכום של 546 ל"י. הייתי המום, כי אף בחלום לא ציפיתי למימוש הדבר ונוסף לזה בצורה כה מהירה ובזמן כה מתאים. הייתי כל כך מרוגש, שכמעט ולא יכולתי לעבוד. באתי הביתה כמעט במועד אחד עם אחי ובפזרנותי ועייפותי כי רבו, ערכו לי הסידורים השוטפים לפני יציאתי לכפר המכבי, כפל כפליים. בין היתר פתחתי את החבילה, שמרום פסגתה היו נעלי הבית. רק המראה שלהן נסך בי כבר רגש של נוחיות וחום. עבודת יד נהדרת שהושקעו בה בוודאי מאמץ ואהבה רבים, ושדוקא הסימטריות שבה קרבה אותן עוד יותר אל הלב. מה רב היה ייאושי, כאשר נוכחתי, שלא אוכל להכניס בהן אף חצי רגל!

לפני עוזבי את הבית כתבתי עוד בחיפזון הקדשה קצרה לתוך ספר התנ"ך, מתנתנו ליום הולדתה של כרמלה והוספתי גם שתי חתיכות סבון. כרמלה הזמינה את כל המשפחה (את אימא ואת שנינו) לבוא לכפר המכבי לראות בחגיגת הסיום של חברתה, חברת עליית הנוער, ובהזדמנות זו לחגוג גם שני ימי הולדת (שלי ושלה).

בשעה חמש יצאתי לכפר עטה, לכפר המכבי הגעתי לפני 6:00 ברגל ושם באו לקראתי כבר כולם, כולל את מיכל. אכלנו ארוחת ערב בינונית למדי (פרט למנת הבשר) וחזרנו לחדרה של כרמה. בדרך לחדר האוכל אמרה לי מיכל, שדיברו בינתיים עם אדם שעצתו הייתה לא להשקיע בדרוקר כל כסף יען והוא עומד לפני פשיטת רגל. דבר זה קילקל לי את מצב הרוח לכל אותו הערב וגם ליום המחרת.

את חדרה של כרמה מצאנו תפוס על ידי הורי שכנתה, האוירה הייתה בבחינת "מה תאמר ומה תעשה" ולא יכולנו אף למסור את המתנות בצורה יאה ומתאימה. הייתי עייף ומוכה שעמום ומפני שלא רציתי באופן זה להרוג את הזמן עד שעה 9:00, עת התחלת מסיבת הסיום, הוצאתי את מיכל מן החדר באמתלא, שעלי לבקר חבר.

לחגיגה הגעתי נרדם למחצה ולמרות שהייתה ערוכה בטוב טעם לא נקלט ממנה הרבה במוחי כי כל הזמן הצטרכתי להלחם קשות בשינה –כמה דברי פתיחה והערכה קצרים, מערכה אחת של (טקסט צ'כי) לקארל צ'אפק; ומחזה, בו צוינו בדקלומים ופנטומימה סיפור על התפתחות הגרעין, מחזה קומדי מחיי הקבוצה ולבסוף התעמלות וריקוד נערות.

הדבר נמשך עוד אחרי חצות ואחרי שהספקתי להשתטח באופן מכאיב מאוד מרוב עייפות וחושך מסביב על אחד משבילי הבטון הצרים, הגעתי סוף סוף מר זזועף למיטתי בחדר ערום שיוחד בשביל אורחי המסיבה.

3.3.1951

יום שבת

ב-9:00 בבוקר באה מיכל להעיר אותי. בשעת ארוחת הבוקר ואחריה אוררנו עם אימא את טרדותינו וחששותינו ביחס להרפתקת דרוקר, אמרתי שאשתדל להשיג את האינפורמציה האפשרית בענין זה ובקשתי לבוא לחצי יום לחתימה על מנת לסיים את ההסכם.

הייתי שמח לעזוב את הקבוצה, בשעות המוקדמות של אחר הצהריים. כבפעם הראשונה השאירה בי כפר המכבי רק הרגשה של חלוציות פושרת, רוח של (טקסט בגרמנית) מרכז-אירופית, המילה העברית נדירה פה והחברים ממשיכים להשתמש בביטחון עצמי מהמם בביטוי: "מיץ בשר" במקום רוטב...

מיד לפני שער הקבוצה עצר בשבילנו (טקסט באנגלית - כנראה סוג של מונית (חנן)) מהודר, שהביאנו עד סוף רח' ארלזרוב. רגע אחרי שבאנו הביתה, הגיע אחי. מן הסתם בלבד למיכל את המוח וטען שמיאנתי לקבל את עצתו ועזרתו ולהחליף את משרתי. היא קיבלה זאת כיסוד להפצרות קשות ובעקבות זאת ומוחי המעונה היה כקורבן למכונת קידוח של רופא שיניים או לצרעה שלא מתעייפת מלעופף ולצרצר. לקחנו את המטלטלים. שלנו ובארבע בערך הגענו עיפים לרמת הדסה. –מיכל העשירה את העוגה עם קרם שוקולד וריבה וספל הקפה עורר אותי שוב במקצת.

בערב עניתי עוד על מודעה ב Jerusalem Post (עיתון (חנן)) מקום פנוי בשביל מזכיר. עשיתי זאת למעשה רק על מנת לצאת לידי חובה, כי אינני חושב שיש לי כל סיכויים.

4.3.1951

יום א'

בבוקר הלכתי או יותר נכון ברוצי לתחנה בטבעון חצתה לפני בחפזון את הכביש (טקסט בלועזית) (נמיה?) (עדנה) וירדה אל הואדי שמימין. הרגשתי אותו רגש נדיר ומרומם כמו בראותי לפנים את שפן הפרא בחולות שפת הים אחרי קרית שמואל, או כאשר התבוננתי אותו בוקר במעשיו של תן פזיז (תן – כתוב בצ'כית (חנן)) על השיח לפני החלון של צריפונה של מיכל...

לפני בית המכס פגשתי באימא – גיסתי ובכרמה שהגיעו כבר לחיפה. הן נכנסו ובאו אלי עוד פעם במשך לפני הצהריים. מרים עובדת כבר כמה ימים משעות הבוקר המוקדמות... זה מה שד"ר שיפוש לא יכול היה לממש עד עכשיו, הגשים כרש בעזרת כמה מילים נמרצות במשרד המחוז. היא ביקשה אותי שלא אוסיף עוד להכין את עבודתה בבוקר, כי לא תדע מה להתחיל עם זמנה. אם עד כה הסתובבתי באין מעשה רק משעה 11:00 ואילך, אצטרך לעשות זאת כנראה בימים אלה כבר מהבוקר. לא היה לי אפילו כיסא עליו אוכל לשבת. אמרתי לשני ה"ממונים" שעליהם יהיה לחלק את מעט העבודה שיש לשלושה חלקים אם רוצים הם שאקח חלק בעבודה. אמרו לי שתוך כמה ימים יסתדר הדבר אך דבריהם חסרו כל בטחון ושכנוע.

בארבע הייתי אצל גוסט, תחנתי הראשונה בצבירת ידיעות אודות דרוקר. לא אמר לי שום דבר מהותי, רק שיש צורך בזהירות כפולה ומכופלת ושהדבר הבטוח ביותר הוא לקנות או לשכור דבר שהוא גמור לאין ערעור. הפנה אותי לקובה (פרנקל) כי זה לפי דבריו "שוחה" בעניינים כגון אלה והוא יוכל לתת לי את העצה המעשית ביותר.

מפני שמיכל ואחי עשו לי את המוות על שאינני מנצל את תלושי העופות, מסרתי את שני הפנקסים לגבי אייזינגר,

ששמחה מאוד. מפני שבעלה לא היה בבית, הלכתי מיד משם אל ברטל בלום. מצאתיו לבדו בבית ולא היה לי קשה להגיע לנושא שלי, כי אחת משאלותיו הראשונות הייתה, מה חדש ביחס לסיכויי דירה. נדמה לי, שיש בדעתו לעזור לי ככל האפשר. הבטיח שידבר עם גבי רָזָק וגם עם עורך דין אחד וביום שלישי אחר הצהריים שיוכל לתת לי כבר ידיעות פחות או יותר מוסמכות. הוא הראה יותר אופטימיות ולא הביע ספקות כמו כל היתר וזה שפר קצת את מצב רוחי. ממנו הלכתי לשיעור ושוב מצאתי את תלמידי מתאספים בפרוזדור באין להם כיתה פנויה. רצתי לחפש את השמש שהיה עסוק בביה"ס ממול בהכנסת דלתות על ציריהן. לא יכולנו להניע מורה שלימד בכיתתי החדשה והצנועה 6 ילדים קטנים בלבד לנגן על חליל שיגמור את שיעורו אתם במשרד שהמקום בו היה מספיק להם ברווחה. –הכיתה החדשה שלי, שאני דאגתי לתאורתה על ידי הכנסת מנורה גנובה מחדר אחר! זאת טרחה וזה שכרה... רציתי כבר לשלח את כולם הביתה ושתיים כבר הלכו, אך לבסוף נשארנו לשיעור של שעה אחת בכיתה שהספיקה להתפנות לפני שבע. החלטנו שכל תלמיד ילך לסדרן לעשות לו סקנדל אך איני יודע אם זה יועיל במשהו.

5.3.1951

יום ב'

מיד בבואי למשרד, באה לקראתי אמי גיסי ששכחתי להביא לי ספר. דיברה עם "קובה" (ד"ר פרנקל מההתאחדות עולי צ'כיה) אודות דירתנו וזה הראה פני חשן לכל הענין. דבר זה היה למכה נוספת בשבילי ומחר אצטרך לדבר איתו בעצמי עוד פעם...

עוד לפני הגיעו של כרש למשרד (לפי דבריו היה אצל רופא שיניים!!) הופיע במשרד גרינואלד האיש הנמוך והשמנמן, שכני, שהיה מבקר בבית המכס תכופות בזמנו, (היה לו נדמה לי מדור הנמלים בענף הפקוח) ואמר לי שסדרו אותו בעבודה אצלנו אם כן קנדיט נוסף למקומו של שיפוש –עד כמה נאיבי הייתי בחושבי שאוכל אי פעם לרשת את משרדו של הד"ר! אמר לי, שיש לו דרגה ז'.

אחרי העבודה נסעתי מיד למשפחת אייזינגר. שניהם היו בבית. הזמינו אותי לקפה תורכי, ושוחחנו על נושא לבי. הוא, כמו בלום אתמול גם כן לא רואה שחורות. טען אמנם שבכל דבר יש כיום ריזיקו מסוים, אך למרות זה אין להחמיץ הזדמנות כזו. הבטיח לדבר עם גבי רזק, ודוקטור קפקה על מנת להיוודע מהם פרטים על עמדתה ומצבה הכלכלי של חברת "אב-בן" –לקחתי מהם הביתה גם את הפלטה החשמלית, חיה גדולה, שלמרות היותה פתוחה אינה מחממת יותר מהר מהפלטה הקטנה, הישנה והמכוסה שלי.

לפני צאתי לטירה בא אלי אחי בבגדי אזרח להתפאר בנעליו החדשות מארה"ב (נעלי פיל ממש) ובעניבה אמריקאית טיפוסית. יש בדעתו ללכת למסעדת וייס לערב הצ'כים ואני כבר מתוח לקראת הרפורטים שלו. ליווה אותי לאוטובוס ושם מצא כמובן מיד שתי מכרות מקיבוץ החותרים. הוצגתי, ונתבקשתי אח"כ על ידי אחת מהן, blda למסור דרישת שלום למיכל.

ההשתתפות בטירה הייתה הפעם קצת יותר טובה. בסוף השיעור ספרה לי אחת התלמידות בדיחה: לילה טוב אומרים לבחור, שהולך לבלות עם אהובתו; ליל מנוחה אומרים לבעל שהולך לישון לביתו... שוב הצטרכתי לחכות מ-10:00 עד 10:30 לאוטובוס.

6.3.1951

יום ג'

גרינואלד ישב ביום כבר כל לפני הצהריים ליד האשנב. העבודה מתנהלת בעצלתיים.

בצהריים עברתי כרגיל ליד חנות הספרים "שטימצקי" ושוב משך אותי הספר המוצג בחלון הראווה: STOP FORDGETTING. חוש החסכון שלי לא נתן לי תחילה לקנות אותו, אבל אחרי-כן אמרתי לעצמי שאוכל פעם להרשות לעצמי להשיג ספר. בדרך נורמלית ולא בעקיפין, בהשאלה בקנותו משומש, או לוותר עליו לגמרי. עלה 1.360 וכשראיתי בשער הספר מודפס את המחיר: \$2.95, נחמתי את עצמי, שלפחות קניתי בזיל הזול שלושה דולרים.

אחרי העבודה עליתי לגבי אייזינגר, לקבל את פנקסי התלושים ואת האינפורמציה שהובטחה. בעלה דיבר עם ד"ר קפקה ודעתו על דרוקר הייתה שהוא "בנדיט". מצד שני אבל הודה שאינו יכול לציין מקרה אחד שהיה מוכיח את זה במלוא מובנה של המילה – וינטרשטיין אמר לו דברים דומים. שניהם אמרו שהוא אמנם כשרוני, ושהספיק כבר לסיים הרבה בניינים. אם יש מישהו שנמלך בדעתו ומסלק את ידיו מהעסק, מקבל הוא תמיד את כספו בחזרה ועוד לא היה איש שיצא אתו בהפסד.

ברטל בלום אמר לי שלפי דבריה של גבי רזק אין מקום לחשש. היסודות ישנם כבר וכן מוכן גם כל החומר בשביל קומת הקרקע. (מה שמחתי שלא בחרתי בדירה בקומה העליונה!). יכול רק להיות שלא ישיגו את הבלטות למשל בזמן או במחיר הלבן.

לבסוף הלכתי עוד להתאחדות עולי צ'כיה על מנת לאשר לעצמי את דבריו של ד"ר פרנקל. זה אמר לי, שיתכן שדעתו היא חד-צדדית לאחר שהיו לו בתור נציג H.O.C` נסיונות בלתי מעודדים עם דרוקר. ראשית התנגדותו לענין היה בראש ובראשונה המחיר המופרז. לבסוף אמר שקשה לייעץ לי לעזוב את הדבר, אך התריע בי שאעשה בעזרת עו"ד חוזה ממשי עם התשלום השני.

כל אחד אמר שאין לזרז את התשלום השני, ויש אולי אפילו לחכות עד אשר אדרש לשלמו. – החלטתי אני בעד! ... בערב נסחבתי עייף לרמת הדסה עם ילקוט, 2 ק"ג תפוחי אדמה ועם הפלטה החשמלית.

בחדר של מיכל הייתה אלינקה הרמן, אחת מקרבנותיו של צבי. היא עובדת כבר יומיים במוסד כ"בעלת בית". בלילה הביאה מיכל הצעה, להשקיע את כספיו במקום לשכון, לשנה של הכשרה רוחנית. במקרה זה הייתה מוכנה אף לחכות בדבר הצאצאים. (שומו שמים!).

7.3.1951

יום ד'

היום אחר הצהריים הביא אחי לידיעתי עם המראה פנים של חשיבות את תוצאות הפעולה האחרונה לטובת גיסתו (אשתי) ולטובתי אני. – דבר עם נתי פרידמן וזה מסר לי, שמוסד ילדים דומה לזה אשר ברמת הדסה והנמצא ב"אחוזה, זקוק מאוד לפועלות הממלאות תפקיד בתפקידה של מיכל. היא תוכל אם כן לעבוד באחוזה באותם התנאים כמו ברמת הדסה, דבר הראוי אולי לשיקול דעת...

היום היה חמסין, אחד הראשונים השנה. אם לא היה מזכיר לי זאת תלמיד אחד בטירה, לא הייתי נזכר כלל שהיום יום הולדתו של T.G.M ז"ל. עד מה מהר מתרגלים לשכוח.

היום באו לשיעורים קמין וברכה לבקר. לצערי ההשתתפות הייתה רק בינונית. שניהם נשאר ברוב שיעור המתחילים ובהתחלת שיעור המתקדמים. טרם לכתו אמר לי קאמין שיש בדעתו לעשות ראורגניזציה מקיפה והציע לי שיעורים חדשים ב"חוף שמן". אמרתי לו שאין ביכולתי להתפנות לשיעורים נוספים כי יש לי גם קורסים מטעם העירייה. הזכרתי לו, שלפני שקיבלתי, שאלתי אותו בפרוש, אם מוכן הוא עוד להוסיף לי שיעורים, ואז קיבלתי תשובה שלילית. אני תקוה, שלא יהפוך את זמן עבודתי, בגלל שיעורי הפרטיים בטירה. נחיה ונראה...

אחרי שחזרתי הביתה הכנתי מהר את האוכל למחרת היום ומפני שאחרי החמסינים התמלא הכל אבק ולכלוך עשיתי עוד מהר ספונז'ה. צפיתי לבואה של מיכל, כי ביום שלישי הבטיחה לי שתנסה לבוא ביום ה' בערב (למעשה בפעם הראשונה מאז באה לרייה). אחר-כך מהרתי להסתדרות על מנת לקבל את משכרתי. בשובי ב-5:30 מצאתי מאחורי הדלת את תיקה של מיכל שנזרק בדרך אשנב האורור הפתוח ועל ידו קמץ פרחי שדה שנבלו כבר מחמת החסמין. את הפרחים מהרתי לזרוק לפח האשפה, כי לא רציתי במשך שבוע תמים לענות את עצמי ואת הפרחים בחסר יכולתי להחליף את המים בשבילם.

הארכתי באכילת ארוחת הערב כי קיוויתי לשובה של מיכל, אולם היא לא באה. פגשתי בדרך לשיעור. עד אז הספיקה להבהיל את כל בתי הספר בסביבה בחיפושיה אחרי. אחרי השיעור הייתה שוב לפני ביה"ס הפעם בליווי הא' וגבי וייסלצר (דודתה של אדית וחברתה לעבודה של רות). ספרו לי, שמצאו אותה גלמודה ועזובה ברחוב גם לכן אספו אותה לביתם והזמינוה לארוחת ערב צנועה. בדרך עברנו על ידי גן בנימין; היה חשוך ומיכל הכריזה, שיש בדעתה לעסוק קצת ברומנטיקה. ישבנו על כן עוד שעה קלה על ספסל בודד בגן. בדרך הביתה הושבתי אותה עוד בקפה מגדל ושם הספיקה לסיים עוד בתיאבון ארוחת ערב אמידה. בפעם הראשונה אחרי תקופה די ממושכת ישבנו שוב יחד בחיפה.

מיכל התעוררה כמובן שעה ארוכה לפני שהשעון המעורר השמיע את צלצולו. (בשעה 4:30) בלב קשה עזבה אותי ומיירה לאוטובוס הראשון על מנת שתגיע בזמן לעבודתה. אני ניסיתי להמשיך לישון כמה שהצלחתי עם כמה הפסקות. אחרי ההפסקה האחרונה התעוררתי ב-7:30. הרתחתי עוד מהר קפה, ובלעתי את ארוחת הבוקר במהירות הבזק. בתיבת הדואר מצאתי שני מכתבים. אחד מדודה ואחד מאמי – גיסי. מכתבה היה מלא מרירות: האם כדאי להשקיע את כל כספנו לדירה כה מפוקפקת, קטנה ויקרה? הרי לשנינו יש עבר קשה, מדוע לא לדרוש פיצויים מן ההווה? האם מאז יום החתונה הספקנו כבר פעם אחת להיות יחד בתיאטרון? האם נבלה את הפורים לפחות באותה הצורה כמו שזה נהוג בקיבוצים? ... דברים מבוססים, אך אין בהם ראיית כל שטחי החיים בתקופתנו הקשה והארוכה!... את הנקודה העיקרית במכתבה של דודה מהווה הצעה שאין כל טעם שאקבל על עצמי את התפקיד המפרך של לימודי ערב לקראת בחינת הבגרות, רק על מנת לקבל "דיפלומה על הניר". מוטב להסתפק בשורה של הרצאות ערב מעניינות ובפיתוח הידיעות על ידי קריאה וכו'.

העבודה במשרד הייתה היום רבה מאוד.

כרש לא בא, ובין היתר הוצרכתי להבריק לירושלים מברק של 240 מילה (דו"ח המניפסטים).

לטבעון נסעתי שוב עם האוטובוס האחרון.

הבוקר התעוררתי אחרי שורת חלומות מגוונים למשל, הייתי יומיים אורחו של הנשיא מסריק ז"ל; חלקתי בבתי אנשי החברה הגבוהה עוגות – מעשה ידיה של הגב' מסריק, ומאוד הצטערתי שחברי לא רצו להאמין אחר כך לסיפורי...

היום מיכל עבדה. לפני הצהרים תפשתי עקרב בעזרת קופסת גפרורים והכנסתי אותו לצנצנת של ריבה על מנת להראותו למיכל, אך הוא לא עורר אצלה את ההתעניינות המקווה. אחרי ארוחת הצהריים (שוב האורז הטעים) יצאתי לקרית מוצקין.

מצאתי את פאולה שוכבת בגלל כאבי גב. שוחחנו על דא ועל היא בעיקר התעניינה על דירתי. בין היתר נודע לי, ששני בני דודנו האנס ואריק וודאק עומדים לבוא לבקר בארץ בקרוב. שאלתי לי אופניים ונסעתי לשכון עולי צ'כיה על מנת לראות את מקום ביתנו. נוכחתי לדעת, שהמקום הוא שתי תחנות אחרי הצטלבות מוצקין ביאליק ושהתחנה השנייה היא אחרי גבול המחיר. יסודות הבית אמנם ישנם אך עושים הם רושם של שטח קטן עד לדיכאון. החזרתי את האופניים, שתייתי עוד כוס קוניאק ביצים וחזרתי לר"ה אחרי שבע בערב.

11.3.1951

יום א'

העבודה במשרד נמאסת עלי מיום ליום יותר. ד"ר שיפוש, עם התקרב נסיעתו לניו זילנד ועם הכנסו של כורש "לעבודה", הופך לאדם שקשה לסבול את קרבתו. התנהגותו כלפי וגם כלפי הקהל הולכת ומחמיצה וזה רובץ עלי קשות. לפני הצהרים קראתי בעיתון מודעה על איזו חנות שקונה בגדים ישנים וזה חידש אצלי את הרעיון להיפטר מכל הסמרטוטים המונחים אצלי ללא הופכין. אספתי את הכול לילקוט וירדתי לרח' החלוץ. בחנות הראשונה מכרתי רק זוג מכנסיים קצרות ולבנות אך בחנות שממול מכרתי את כל היתר, בין זה שתי אפודות, מצחיה קטנה מידי, אפודה מתכפתרת שחורה ואקסצנטרית וכל המעילים והמכנסים הלבנים שנצטברו בין חפצי.

בשביל הכל ביחד קיבלתי פחות מ-4 וחצי ל"י, אך העיקר שהתפטרתי מכל אלה ושהרווחתי מקום. אחרי-כן הייתי באגודת החיילים המשוחררים שם אמרו לי שעוד טרם החליטו על מעמדותו של אף אחד, שמוטב שלא יבלבלו להם יום יום את המוח ושם יחליטו על מועמדים, יקבל כל אחד הודעה על כך בכתב. שום פרטים על אופן התשלום אינם יכולים להגיד לי, כי הכול עדיין רק בשלב של תכנית. הדבר היחידי שנודע לי היה זה, שהשיכון עומד להיבנות על מורדות נוה שאנן. בערב כתבתי מכתב לדודה.

12.3.1951

יום ב'

אחרי ארוחת הצהרים עליתי לקומה ד' על מנת לדבר עם ד"ר זימנא. לא הוצרכתי לחכות לו זמן רב. אמרתי לו, שאני עובד כבר שנה ו-2 חודשים ולמעשה הנני כיום אותו האפס שהייתי בהתחלה. זימנא לא נתן לי לגמור יותר מהמשפט הראשון, ואמר לי שמהראשון באפריל אהיה קבוע ואקבל דרגה ומינוי.

"האם אתה בטוח בזה כבר ב-100%?" שאלתי.

"כן".

"מה תהייה דרגתי?"

"עשינו את הכול בכדי שתקבל דרגה ה".

אמרתי "תודה" והלכתי.

אמנם דעתי היא, שאם ד"ר שיפוש נכנס לתפקידו עם דרגה ז' הייתי אני יכול לקבל אחרי ניסיון של יותר משנה לפחות דרגה ו', אולם גם דרגה ה' היא יותר טובה מהמצב הנוכחי שלי. בבית המכס שאלתי מה היא גובה המשכורת של דרגה

הא, ונאמר לי שבשביל אדם נשוי זה משהו יותר מ-60 ל"י ברוטו.
כנראה שלא אמריץ את חיפושי אחרי מקום עבודה אחר לפני הראשון באפריל.

13.3.1951

יום ג'

הפסקנו כבר לשלוח את תמציות המניפסטים באמצעות מברקים ובמקום זה אנו עושים זאת באמצעות הטלפון. הבוקר הייתה לי השיחה הראשונה עם "א. דיברתי עם עוזרו של ד"ר ויינברג, (אם שמעתי טוב, שמו בערך ג'נאי), הכתבתי לו את כל הפרטים ובסוף השיחה הצגנו את עצמנו זה לזה. מי יודע כמה זמן שאכיר רק את קולו טרם שאעשה את הכרתו האישית – אם דבר כזה בכלל יצא לפועל.

לפני הצהריים באה למשרד מיכל. הייתה לה שבת היום. בלי הכנות רבות, מסרה לי במשרד את מתנתה ליום ההולדת שלי שעון יד יפה ונאה שערכו הוא למעלה מ-20 ל"י. סוף סוף אוכל לזרוק את ה"טרקטור" שלי לגל האשפה. אולי אחר-כך ילך בסדר. קשה קצת להתרגל לעובדה שמספיק לזרוק מבט על היד, אם ברצוני לדעת את השעה ואין צורך להוציא את הטרקטור בזהירות מן הכיס...

שלחתי את מיכל לקנות כרטיסים לסרט Koenig HALL מפני שלא הספיקה לקנות כרטיסים ב-30 גרוש קנתה כרטיסים רק להצגה השניה (משעה 9) מבלי להתחשב בעובדה שבמקרה זה תוכל לישון רק 4:30 שעות. בינתיים הייתה גם אצל האדריכל שלינגר, "הקרובה" מצד "הדודה" לוטה ושמעה ממנו ידיעות שליליות על דרוקר. הוא אמר לה, שאצל "רסקו" אפשר להרשם לשיכון ושיש אולי סיכויים להשיג דירה בת חדר אחד בבתי "לדור" בסביניה וזה רק תמורת ערובה של 100 ל"י, במקרה שדירה כזו תתפנה.

בעניין האחרון הלכה עוד להתאחדות עולי מרכז אירופה, ושם דיברה עם אי זלס. זה אמר לה שיש רשימה ארוכה של מחכים, אך בעזרת שלינגר היינו יכולים להיות בין הראשונים בתור. רצה לדעת את מי אנו מכירים שעומד לעזוב (קצ'קה, אחותו של אלי). זה יהיה אקטואלי רק בעוד 6 חודשים בערך, אבל הענין נראה לי יותר מידי שפיר מכדי שיוכל ליהפך למציאות...

אחר הצהריים הלכנו יחד לקנות מצרכי מזון עם פנקס התלושים של אחי. אחרי-כן יצאנו לחפש שמלת קיץ בשביל מיכל. היינו ב-6 חנויות לערך, אולם לא מצאנו שום דבר מתאים. הייתה זו נדמה לי הפעם האחרונה שהלכתי עם אשתי לקנות שמלות...

להצגת ה-Kornegie HALL הלכתי זו הפעם השלישית (מיכל הייתה בפעם הראשונה) ובטוח אני שהייתי יכול ללכת עוד פעם ועוד פעם.

נהייתי עד מאוד והצטערתי רק, שהפעם לא חלקו את התכניות המודפסות. ב-11:30 נגמר הסרט.

14.3.1951

יום ד'

בתיבת הדואר מצאתי הבוקר מכתב מודפס בהכפלה מארגון המורים למבוגרים בו ניתנת לנו הוראה לשבות ולהפסיק את ההוראה ב-16 לחודש במקרה שעד אז לא תשולם לנו מפרעה לחשבון תקין הדרגה בשעור של 75% מהמשכורת הנוכחית. מצורף היה שאלון קצר אישי ומקצועי, שעל המורה למלאו.

לפני הצהריים קיבלתי את משכורת. את תוספת המשפחה עוד לא נתנו לי, אבל מפני שמשלמים עכשיו לעובדים היומיים לפי מפתח חדש, קיבלתי בערך שתי לירות יותר.

כלאחר יד שמעתי מכורש, שעומדים להקים שיכון לעובדי המדינה אי-שם בהר הכרמל במקום נאה מאוד, אך אין לי רצון להאמין בדברים כגון אלה.

לפני שנסעתי לטירה עליתי למשרד של "רסקו": ואמרתי "שמעתי שיש אפשרות להרשם בהרשמה לשיכון אצלכם". – "אם כן שמעת מאוד לא טוב אדוני..."

הייתי גם אצל בירב (ברח' אחד העם 3) נציגו של ארגון המורים למבוגרים, על מנת למסור לו את השאלון הממולא. הוא אישר לי את דברי המכתב והדגיש, שיש לשבות על כל פנים (באם לא תועלה בינתיים המשכורת). אין המכתב מתייחס להוראה מטעם מפיח. ממנו הלכתי לסדן על מנת לשמוע עצה מפיו. זה אמר לי שמארגני השביתה לא מצאו לנכון אפילו להודיע דבר לו או למר רוזנהק או לעשות כל פעולה ארגונית קודמת הראויה לשמה. בקשתיו שיתקשר עם נציגי הארגון ויבשר לי מחר מה יהיה דיננו ודין השיעורים.

ההשתתפות בקורסים בטירה הייתה שוב חלשה מאוד. חושש אני שעוד מעט מספר התלמידים בקורס המתחילים יקטן מזה של קורס המתקדמים, מצב שעוד לפני 3 שבועות לא האמנתי שיוכל אי אז להיווצר. היום היה לי רק שעור פרטי אחד, כך שחזרתי לפני 10 הביתה.

15.3.1951

יום ה'

כבר כמה ימים אני פוגש כל בוקר בבנין הדואר את גבי זילבר (פירמה דרוקר). אני משתדל לעבור על ידה תמיד בשתיקה, אבל הבוקר פנתה אלי משום מה בגרמנית דווקא ושאלה אותי: "מתי יש בדעתך לבקר אצלנו שוב?" אמרתי לה, שלפי דעתי תוך שבוע ימים. אצטרך עכשיו להוציא את הדואר שלי לא בבוקר, כי אם במשך לפני הצהריים, בכדי לא להיפגש איתה.

היום היה הרבה עבודה. כרש וגם שיפוש משתמטים מהעבודה לפי מיטב יכולתם, אולם המעלה אצל כורש היא בזה שאם הוא עובד הרי שהוא עובד מהר וטוב – ההבדל בין כורש ושיפוש: כרש לוקח עת העיתון לשולחנה של מרים, וקורא בו שם בשקט לבד כשעה. שיפוש קורא את העיתון מאחרי האשנב על ידי גם שעתיים ולא מפריע לו כלל אם העבודה מתערמת אצלי.

היום אמר ד"ר שיפוש לכרש שהכנותיו לנסיעה לניו זילנד נוספו גם הפעולות בקשר למכירת דירתו (!!!). הוא מוכר את דירתו מפני שיחזור ארצה בלי אשתו, ואז לא יזדקק לדירה בת שלושה חדרים (!!!)...

שעות אחדות לפני ארוחת הצהריים נזדמנתי לראות ברח' המלכים מכונית של הציר הצ'כי בת"א. לראשונה ראיתי במציאות את המודל "TATRPLAN" שעד כה שמעתי עליו מתחנות השידור הצ'כיות. אין זה אלא טטרה הקמוטור מודרני, מכונית לוקסוס גדולה עם המנוע בחלק האחורי, מנוף הגיר הוא מתחת להגה.

אחר הצהריים בשעה שהכנתי לי את האוכל למחר, הפתיעה אותי מיכל. הייתה זו הפתעה נעימה, כי לא ציפיתי בעצם לבואה. היא מהרה שוב לעזוב אותי בכוונה לקנות בד לשמלה אך שוב לא מימשה את תוכניותיה וחזרה בידיים ריקות. היא חיכתה לבואי במקום בו אני מלמד ועד שבאתי כבר הספיקה לספר לתלמידותי על כל הפרטים האינטימיים שלנו, כולל מצב מגורינו הרעוע וכו'.

בדרך לשיעור תפסתי עוד את סדן יוצא ממשרדו וזה אמר לי שלפי דברי מכרוזמהק יש לחסל את השביתה, כי הכסף לתשלום התוספת שנדרשה נתקבל כבר והכל עומד להסתדר בדרך טובה, אולם לפי דעתו הפרטית, אם לא נקבל עד יום א' הוראות מנוגדות בכתב או במברק, יש לקיים את השביתה. דיברתי גם עם חברי למקצוע שנזדמנו ללמד היום בביה"ס גאולה והסכמנו שאין להודיע לתלמידים לפני יום א' על הפסקת השיעורים.

בערב הלכתי עם מיכל שוב לקולנוע, הפעם לאוריון לסרט שמציגים אותו כבר השבוע השמיני. דבר זה באוריון לא צריכה להיות הוכחה שהסרט הוא טוב ועל כן הלכתי עם ספקות מה, אולם ספקות אלה התבדו מיד אחרי התחלת הסרט. הסרט הארגנטיני הראשון שזכיתי לראות "נקמת העני" עם ארטורו דה קורדובה. הסרט מציג לפנינו קבצן יושב בשיחה עם חברו למקצוע לא מלמד את הלז את תכסיסי המקצוע בלבד, כי אם משמיע גם הרבה דברים המעידים על השכלה, פקחות חכמת החיים ואף ידיעה בפילוסופיה. יום אחד מזדמן הקבצן הזה לעזור לגברת צעירה ויפה, לצאת ממצב בלתי נעים: היא מסתרת ברחוב מפני שוטרי חרש, שבאו לאסור את כל המשתתפים במשחקי הגורל של הקזינו הגדול. אישה זו אין לה מלבד יופיה, שמלת הפאר, והתנהגות הפאר שלה עוד אף פרוטה אחת, כי את המעט שנשאר לה, הפסידה בו ביום במשחקי הגורל. הקבצן מלווה לה 5 פזטות, אותו שטר הכסף, שקביל שעות ספורות ממנה בתור נדבה.

למחרת מתקבל בשביל הבחורה במלון המפואר בו היא מתגוררת (שממנו כבר ביקשו פעמים מספר להוציאה בגלל אי-התשלום) צרור פרחים ממעריך אלמוני בצירוף כרטיס כניסה לקונצרט. העלמה מאוכזבת, כאשר אינה מוצאת כל שכן בתאה. אולם באמצע הקונצרט מציל אותה איש יפה תואר בגיל העמידה ממצב בלתי נעים, שעה שמשלם לנהג הטקסי שלה את השכר המגיע לו. הוא ממשיך לשבת בתאה ואחרי ההצגה הולכים עוד לרקוד – אחרי זמן מה הוא נושא אותה לאשה, אך הנשואים לא מביאים לאישה את האושר המקווה. בעלה חי חיים כפולים: משעה 4:00 אחר הצהריים עד 3:00 בלילה הוא מסתובב ברחובות בלבוש קבצן ואינו חסר גם את כל הציוד הדרוש בטיפול ההובי המשונה הזה. מלבושי קבצנים מכל המינים, זקן מלאכותי ומסכות שונות. תכסיסיו המקצועיים הם ממדרגה ראשונה: במגרשי משחק כדור הרגל הוא מופיע על משענות, לפני תיאטרון וקולנוע הוא עומד כעיור, וכו'.

בכל זה הוא נדר להמשיך עד שיזכה בנקמתו. אשתו כמובן לא יודעת על פעילות מוסתרת זו ומפרשת אותה לעצמה לפי השגותיה ואף נעשית בהמשך הזמן יותר נוחה להפצרות הממושכות של אחד ממעריציה, אדם חלש ובלתי יעיל בשם ריצ'רדסון, בנו של בעל תעשייה עשיר.

הקבצן שלנו הוא ממציא, שלפני שנים רבות היה עובד בשביל משכורת זעומה כפועל בבית חרושת ולילה לילה היה עובד על המצאתו שממנה הבטיח לעצמו פתרון לדלותו. שעה שגמר את התכניות עד תומן, היה חולה קצת, את זאת ניצל בעל בית החרושת אשר הוציא מאשתו את התכניות. פרי עמלו משנים רבות של עבודה ממושכת ומפרכת. – מריו מתעורר בינתיים משנתו, ואחרי שנוכח לדעת מה שאירע לו, נוזף קשות באשתו ויוצא לרחוב על מנת להשכיח את רגוזו.

כעבור זמן ממושך הוא חוזר הביתה, ושעה שפותח את דלת מעונו, רואה הוא על הקיר שממול צל של גופה תלויה על חבל. אשתו שהתבררו לה תוצאות המעשה האוילי בכל משמעותן, שמה קץ לחייה.

מריו מזדרז לרוץ לבית החרושת ובאיומו על מעבידו בסכין, דורש ממנו את החזרת תוכניותיו זה פותח את קופת הברזל, אך מפעיל את מתקן האזעקה, מאשים את מריו בניסיון לשדוד כסף וזה נדון למאסר של 8 שנים.

בהגמר מאסרו מתחיל מריו לצבור כספים על ידי קבצנות ובדרכים אחרות, רוכש לאט את כל מניות אויבו ומחכה בכליון עיניים ליום, בו יבוא אויבו בעצמו אליו, על מנת לקבל את ההכנעה מידו. עד אותו היום לא ישנה מריו את אופן חייו הכפול. אולם היום המקווה הזה נופל דווקא בזמן, בו ננסי המאוכזבת מחליטה סוף סוף לעזבו בלוויית ריצ'רדסון הצעיר. מפני שבאותו היום מריו לא יצא בשעה 4:00 לקצב, ונמצא היה עוד בבית ותוכניות הברירה של ננסי התבלבלו. היא מגלה לו את הכל ומאשימה אותו קשות על אדישותו. משאין ביכולתו של מריו להעמידה בבת אחת על יסוד מעשיו, הוא נותן לה חופש פעולה גמור וחוזר עוד פעם למסווה הקבצנות. לפני הכנסיה מטילה לתוך כובעו אישה בשמלת פאר

צורר עבה של כסף ואת כל תכשיטיה המהודרים. שניהם צועדים יד ביד פנימה, כורעים להתפלל והוא מחזיק את הכובע שלו לתוך קערת התרומות שליד המזבח...

הסוף נראה קיצ'י במקצת, אך הסרט עצמו הוא יפה מאוד וכן המשחק והביום.

שפת הדיבור הייתה ספרדית, אך אני יכולתי לשביעות רצוני כי רבה להבין כמעט כל מילה מהתרגום הצרפתי בגוף הסרט.

16.3.1951

יום ו'

בשעה 4:00 אחר הצהריים בערך בא גלבץ אחרי העדר של 3 שבועות. סיפר קצרות על סרפנד, על פעולותיו הארטיסטיות: ואי היכולת להשתתף באימונים. לפי דבריו צריך הכול להגמר בעוד כשבוע, ואז הוא יועבר לחיפה. אמר לי שילך כאן למסדר חולים, וישתדל להשאר בחיפה עד יום א' בבוקר. העיתון עלה היום כבר ששה גרוש (במקום בשילינג), ערך הזהב קפץ ליותר מ-25 ל"י ואנו עומדים בלי דירה. בעתון הייתה גם ידיעה קצרה על שביתת המורים בשיעורי הערב למבוגרים.

לר"ה הגעתי אחרי 6:30. על השולחן התנוססה שוב עוגת פישניגר.

17.3.1951

יום שבת

עוד בלילה אמרה לי מיכל אחרי הפצרות מצדי, שאללי סיפרה לה על המצאי בדורות (להבנתי מוסד לפגועי פוסט טראומה, בה לקה שמעון כשהגיע לצכיה ופגש את צבי (פאבל) אחיו והבין את גודל האסון שארע למשפחה, הוא הגיע לצכיה במסגרת היותו חבר בבריגדה) עדנה) יחד עם עליזה. אם כן לא רק את שם אחי נסתה להחליא בעיני אדית (אולי בצדק) כי אם גם אותי נסתה להוריד בעיני רעייתי!

מיכל עבדה היום ואני לפני הצהריים גמרתי לקרוא את Reader Digest שקיבלתי אתמול מאנגליה. החוברת נעשתה בזמן האחרון כה ראקציונרית, שהיא נקראת כמעט כמו הקיטוב הנגדי של החוברות מארצות מזרח אירופה. קראתי גם מספר עמודים בחטא ועונשו לדוסטויבסקי.

אחרי הצהריים ישנתי שוב, מה שגרם אכזבת מה למיכל, שהייתה פנויה בין שתיים וארבע. מ-4:00 עד 5:00 יצאתי לטייל קצת ביערות האלונים וההדסים שבסביבה, ליקטתי צרור דגניות (?) (מילה באנגלית) בשביל מיכל, ובשביל ארוחת הערב הבאתי פטריה גדולה שמצאתיה בנס, כי כבר מזמן לא ירדו גשמים.

לצערנו הייתה הפטריה מתולעת כליל ואחרי הניקוי יכולנו להשתמש רק במיכל הזרעים שלה, אך גם זה הוסיף טעם צנוע של פטריות למנת תפוחי האדמה הצלויים.

18.3.1951

יום א'

בבוקר הוצאתי מתוך צרור הדגניות את שלושת היפות והרעננות ביותר והכנסתיים בלולאה שבדש מעילי. הפרחים הסגולים על המעיל הבהיר עוררו תשומת לב ורבים מבני העיר זרקו מבטי התפלאות עליהם. אבל בהמשך הזמן נזכרתי שהם שמשו גם כסמל לתנועה לאומנית גרמנית, וזה הציק לי במקצת.

בתום השיחה עם ירושלים, אמרי לי ג'נאי, שעלינו לעשות שערוריה במרכזית הטלפונים בחיפה. על שמפסיקים את שיחותינו באמצע. אמרתי לשיפוש שמספר אפס ענה לי שעלי לפנות עם התלונות למרכזיה באופן אישי. עד היום לא

ידעתי שהמרכזיה נמצאת בבנין הבנוי על מורד הבורג" מתחת לקולנוע מאי. (תמיד חשבתי שזה בית כלא). נכנסתי ודרך פרזדורים נקיים וצוננים הגעתי לחדר העבודה המרכזי. היו שם רק בחורות ובהכנסי, עוררתי אותה תשומת הלב שמעוררת בחורה בהכנסה לקסרקטין של חיילים. קודם דיברה איתי אחת ולבסוף סובבו אותי:4עד: . 5בחורות. חובתן להפסיק כל שיחה אחרי 6 דקות והדרך היחידה שנתרה לנו היא לכתוב מכתב להנהלת הדואר ורק אם תקבלנה משם הוראות, נוכל להאריך בשיחותינו יותר.

כאשר קראתי את מספרי הטלפונים של שני משרדנו מעל מנוי אוטובוס ישן ניסתה אחת הסקרניות ביותר לקרוא מלמטה ולהודיע לאיזה מקום מיועד המנוי. "זה לטבעון גברת" אמרתי לה. אולם אני גר כאן בחיפה. "אולי את רוצה לדעת את הכתובת שלי?" – היא הסמיקה כעגבניה בשלה. – במילים אלה מסרתי על המאורע לאחי אחר הצהריים אך למעשה לא יצאו מילים אלה כלל מפי, אם כי היו מוכנות למטרה זו על קצה לשוני. (אין זו הפעם הראשונה שהססנותי מנעה ממני לקלוע למטרה).

אחר הצהריים עבר בשאננות ושלווה, כי ידעתי שנשבות ולא יהיה השיעור הערב. ישבתי עם אחי והיינו מזכירים נשכחות. בין היתר הזכיר שוב אחי בשבחה את מכתב הפלאים בן שמונה עמודים, מכתבי האחרון שנשלח עוד בדואר ישיר מסיפון האוניה גלילאה, בעגונה בחיפה. המכתב עורר אז לפי דבריו ענין כה רב, עד שדודי ז"ל צווה להעתיקו במכונת כתיבה וכך שימש המכתב חומר קריאה חוזר ונשנה בהרבה משפחות יהודיות... אמנם אוהב אני לשמוע דברים כגון אלה אך מצד שני דוקרים אותי גם כמו בדקר בהעלותם את ההרס שסבלה נפשי מאז הימים ההם...

באתי במיוחד להודיע לתלמידים שלא יתקיים השיעור, ויחד עם זה ביטלנו גם למפרע את השיעור ביום ה', מחמת חג הפורים. אחרי כן הלכתי לוייס לאכול שניצל וינאי ולעיין בעיתונים המצוירים. בשעה 9 הגעתי לרמת הדסה בדיוק בזמן ששכנה העירה את מיכל משנתה על מנת שתלך לשיחת עובדים. היא שמחה כל כך, עד שמאנה ללכת לשיחה והמשיכה לישון חבוקה על החזה שלי. שלחתי וישבתי לרשום את יומני.

19.3.1951

יום ב'

באוטובוס שבו נסעתי הבוקר מטבעון נשבר קפיץ מעל הגלגל האחורי. למזלנו אסף אותנו זמן קצר אחרי זה אוטובוס לא מלא ביותר ואני הגעתי לחיפה אפילו בישיבה.

אחרי העבודה הלכתי לדרוקר ואמרתי לגבי זילבר, שלא היה ביכולתי להשיג את הכסף הדרוש ולכן אנו מוותרים על כל הענין. תגובתה לא הייתה נסערת, היא ביקשה רק את מספר הטלפון שלי ואמרה שתודיע לי עוד במשך השבוע, מתי שאוכל לקבל את הכסף בחזרה.

הלכתי לתחנה מספר 42, פגשתי על יד התחנה את מיכל. היא הודיעה לי שקיבלה מחר חופש ושיש בדעתה ללכת הערב לספר וללון בחיפה. בטירה הודעתי שביום ד' לא יהיה שיעור (פורים) וחזרתי ב-9 הביתה, מפני שתלמידי השיעורים הפרטיים נסעו הערב לחיפה.

20.3.1951

יום ג'

בבוקר התענגה מיכל מן השכיבה במיטה, בעוד שאני פינקתי אותה והגשתי את ארוחת הבוקר למיטתה. לפני הצהריים באה למשרד והודיעה לי, שאת הבד בשביל שמלתה אמנם לא קנתה אבל תחת זה קנתה בשבילי פולוור עם רוכסן ושרוולים ארוכים (!!). רצתה אפילו, שאנסה את הסוטר מיד בבית השמוש על מנת שתוכל מיד להחליפו אם יהיה צריך

בכך. מובן שכעסתי עליה מאוד, על שבכסף והנקודות שהיה מיועד בשביל שמלה בשבילה (מתנתי ליום הולדתה) משתמשת היא לקניית הלבשה בשבילי. נוסף לכך קנתה סוטר בצבע חום-ירוק אשר לא מתאים למכנסי חאקי. אחרי שהסכימה להחזיר את הסוטר, יצאנו שנינו להולנד בנק על מנת לפתח פנקס חסכונות על שמה. מיכל רצתה כל פעם לפתוח קונטו לפי שיטת אמירת סיסמה, כשם שזה היה נהוג בבנקים אחדים בחו"ל, אולם הפקיד טען פחות או יותר בצדק: "האם פירושו של דבר, שבאם תשכח את הסיסמה, אסור לי לתת לך את הכסף, למרות שהקונטו רשום על שמך כחוק?" – לקחנו פנקס חסכונות רגיל עם זכויות שוות לשנינו.

כשבאתי הביתה, מצאתי את הרצפה שטופה והחלונות מנוקים, את מיכל ואת אחי, שהיה עסוק באכילה כדבעי מקופסת שימורי הבשר שקיבלנו מדודה. שניהם נסעו מיד אחרי כן לאחוזה, על מנת לבחון את האפשרויות להעסקתה של מיכל במוסד הילדים מטעם הסוכנות אשר שם.

מיכל חזרה רק בשבע בערב. הענין עם אחוזה נתבדה כי אין שם אפילו אפשרות לקבל צריף לחוד בשבילה – עד שגמרנו לאכול, היה קרוב ל-9. במשך כל הערב, (השעות היחידות מן היום בהן יכולנו להיות יחד) לבשה מיכל פנים חמוצות. ייסרה אותי, על שאינני דואג די הצורך בעניין דירה בשבילנו ולבסוף טענה שוב, שאינני דואג לפיתוח השכלתה. לקחתי ספר תנ"ך ביד וחשבתי לקרוא איתה פרק ביחד. אחרי שעיניתי זמן מה בספר, הצביעה בתנועת ביטול על הכיפה (שם כיפה בקוראו מהתנך בלבד) עדנה) שעל ראשי ושאלה, אם אי אפשר לעשות זאת מבלי ה"קומדיה" הזאת. שמעתי די צרכי ויצאתי לחצי שעה החוצה, כמו שהייתי, רק בנעלי הבית. אחרי שחזרתי הצטערה מיכל על מעשיה והפגינה זאת בצורה כנה למדי.

21.3.1951

יום ד'

בבוקר בא אחי והודיע לי שלקח ממני את שני המלונים שלו (אנגלי ועברי) ואף את פנקס התלושים שלו (שלום, ביצים וחמאה!) מלבד זה מכר לי 5 קופסאות של סיגריות.

אחרי העבודה עטפתי בבית את המנורה בעלת שלושת הזרועות שקיבלנו לחתונה והלכתי לרח' הרצל להחליפה במתנה בשביל אמה של מיכל. הוספתי כמה גרושים וקיבלתי שתי מאפרות קרמיקה יפות, כל אחת מקושטת עם זוג ברווזים. – בבית עשיתי קצת סדר והכנתי את המתנות שהיו מיועדות בתור "משלוח מנות" לכבוד פורים בשביל מיכל: מסחטה נאה מפלסטיק בשביל פירות הדר, אותה מילאתי עד גדותיה עם ממתקים, לזה צרפתי אחת משתי לוחות המטבח לחתוך לחם (עבודת ידי מלפני יותר מחצי שנה), אחרי שרצתי במברשת.

שעה שרציתי כבר ללכת, הודיע קריין "קול ישראל" שעכשיו, ישדרו את קריאת מגילת אסתר מבית הכנסת הגדול בתל אביב. התיישבתי עם ספר תנ"ך ביד וקראתי יחד עם החזן שהקריא יפה מאוד, בקול נעים וברור. היה לי עונג רב מקריאת המגילה והצטערתי מאוד שהשידור נפסק במחצית הספר, כך שנאלץ הייתי לגמור לבדי.

כשיצאתי דרך רחובות העיר אל תחנת האוטובוסים נדמה היה לי, שתנועת הפורים לא הייתה השנה כלל כה חזקה עשירה וערנית. כמו בשנה שעברה.

ברמת הדסה הייתה אצל מיכל אורחת אגי מגניגר. דיברנו עד 10:15 על דא ועל הא והחלטנו שמחר בבוקר השכם נצא אגי ואני לחיפה על מנת לקנות בד בשביל מיכל וסוטר בשבילי. מגניגר הביאה לנו אגי, "אזני המן" וגם קופסת חמאה אוסטרלית, חלק מחבילת מזון שקיבלה משם.

(אגיא התחתנה עם יצחק ברנר, הורים לבני שהיום אחראי על ההמטולוגיה ברמבם, פרופסור, והבת נירית בעלת משרד

ארכיטקטים בתל אביב, יצחק ואגיאה כבר אינם בחיים (אנחנו בשנת 1920) (עדנה)

22.3.1951

יום ה'

למרות שפורים היום, קמתי לא מאוחר מכרגיל, ואחרי ארוחת הבוקר, - תוצאות עבודתן המשותפת של מיכל ואגי, נסעתי עם האחרונה העירה, לבצע קניות. יותר נעים היה לי לעשות קניות עם אגי, כי זו יודעת לקבל את היוזמה לידיה. נכנסנו לעשרות חנויות ולבסוף קנינו סוטר יפה אפור בשבילי, ומטפחת ראש ירוקה בשביל אמה של מיכל. ירדתי עם אגי עוד העירה, הראיתי לה איפה לקנות ממתקים ואחרי זה נפרדנו. בתיבת הדואר מצאתי מכתב מג"רוסלם פוסט בו מזכירים לי לחדש את ההחתמה בשביל דודתי. (שגרה באנגליה) (עדנה) הלכתי מיד למשרד ברח' כאיט וחדשתי את ההחתמה לעוד חצי שנה. בדרך לאוטובוס קניתי עוד בקבוק קטן של קוניאק ביצים על מנת לקיים את הכתוב: "משתה ומשלוח מנות". באוטובוס קרה לי דבר מעניין וחד-פעמי, נכנסה אישה מבוגרת, הלכה עד הקצה ונשארה עומדת, כי כבר לא נמצא מקום בשבילה. אחרי היסוסים ארוכים, פיניתי לה מקום, אך בהמשך הזמן נתתי לה את הסוטר ואת הבקבוק וביקשתי שתחזיק בהם במקומי. היא הסתכלה בי, הכריזה שפני מעידות עלי שאינני מרגיש טוב, קמה והכריחה אותי לשבת... בהכנסי בצהריים לצריפון ברמת הדסה, היה לי רושם, שהנני נכנס לקובייה של חום. אחרי הארוחה התפשטתי וישנתי יותר משעה רק מתחת לסדין.

בערב באה מיכל ואמרה, שבחדר האוכל מציגים סרט. נכנסנו אחרי ההתחלה. היה זה סרט ישן עם Bud Abbott and Lou Costello (צמד קומיקאים אמריקאי (חנן)) מיד הרגשתי שראיתי את הסרט לפני שנים רבות, יתכן שעוד בצבא הבריטי. יצאנו באמצע.

רגע אחרי שנכנסנו לצריפון, בא לבקרנו אליעזר (חברה לעבודה של מיכל). רוק כבן 27, פוזל, יק"ה טיפוס, גם אם לא הפרוטוטיפי הממשי. בעל הומור יקי יבש ורהוט ובעל לשון זריזה עד כי קשה פעמים לעקוב אחרי דבריו. פתחנו לכבודו את בקבוק הקוניאק. (בתיכון היה מורה של חנן ושלי לביאולוגיה, היתה לו בת איריס שלמדה במחזור של חנן אליעזר המרשטיין (עדנה)).

23.3.1951

יום ו'

הבוקר קיבלתי מכתב רשום מאמה של מיכל ובו מכתב קצר, המחאה ל-500 ל"י ועוד 3 אגורות חוב של חברת ניר בערבון מוגבל בעצם שיש לפדות אותן. עכשיו, שיש סוף מעט כסף בידינו, איננו יודעים במה להשקיעו, כל ההרשמות לשיכונים סגורות וערך הכסף הולך ויורד. אני חושב שאולי יהיה כדאי לקנות מגרש, אבל מצד שני אני חושש להיכנס למשהו מפוקפק... בדיוק בשעה שחזרתי הביתה, ירדה גבי פלדמן מדירתה בלוויית 3 גברים שמראם והתנהגותם העיד על פקידי העיריה והתעתדה להראות להם את המחסן. שעה שעברו על ידי, ביקשו שאראה להם את החדר. עשיתי זאת ובכוונה עליתי גם למחסן על מנת להראות להם את ה"נוחיות" שלנו. ארבותי להם אח"כ עד שעזבו את הבית ולמעלה ברחוב הלל ניגשתי אליהם שוב ושאלתי מה דעתם על מצב המגורים שלנו. אמרו לי, שלגור במקום ללא כל נוחיות כלל לא מתקבל על הדעת, שהמחסן מיועד בשביל מקלט ועל כן לא יקבל פלדמן אף פעם רישיון לבניה שם. התברר גם, שמה שבנה פלדמן עד כה, (גם את חדרנו) עושה ע"ס המלצות ממשרד הביטחון שנתנו כמובן לא לנו, כי אם לאנשים אחרים לגמרי...

חמשה רגעים לאחר שנכנסתי שוב לחדר דפק פלדמן בדלת ורצה בכל מחיר לדעת על מה דיברו איתי. (ידע כבר גם על שיחתנו ברח' הלל). אני לא הרחבתי בתשובותי, והוא אמר לי שאם לא יקבל רישיון לבנות את הדירה או אף את הנוחיות, קיימת האפשרות שיצטרך לסגור את חדרינו, ועלינו יהיה לעזוב. אמרתי לו שאעמוד על זכותי לנוחיות אנושית ושאינן כלל בדעתי לעזוב את החדר, מכל שכן ללא פיצויים. "פיצויים זה דבר, שעליו אפשר עוד לשוחח", הייתה תשובתו. בכל אופן הוא מודיע לי על זאת כבר עכשיו, בכדי שיהיו לנו כמה חודשים, בהם נוכל לחפש דירה. בכלל דיבר בלשון עריצות ובביטחון עצמי מבוים, עד שהיה לי חשק להעניק לו סטירת לחי...

מיכל הגיעה רק בחמש ומיד נסענו בכל המהירות לתחנת אגד. למרות שהיה יום שישי יצאנו רק בשעה שבע ולגבעת חיים הגענו כמה רגעים לפני תשע. את חגיגת הפורים דחו בקיבוץ מטעמים מובנים ליום השישי, כך שמסרנו לאימא רק את המתנות, אכלנו מהר שתי נתחי בשר שהשאירה לנו בשביל ארוחת הערב ומיד הלכנו לחגיגה שהתקיימה באולם ההתעמלות הגדול. הקיבוצניקים השקיעו את כל מרצם משך שבועות רבים להכנות קדחתניות להתחפשות מוצלחת והופיעו באמת בשפע של מסיכות רבגוניות ומוצלחות ובדרך כלל בחרו דווקא בטיפוסים מההוואי הבורגני. מסמר ועיקר ההצגה היה "פסטיבל סרטים" קטעי "סרטים" מבוזבזים בשביל הבמה מתוצרת הקיבוצניקים, מהם לפי דוגמת יומן חדשות, מהם מקוריים ומהם פרודיות על סרטים שהוצגו לא מזמן בארץ. התכנית הייתה גדושה אולי קצת יתר על המידה וארכה עד אחרי חצות.

הייתי עייף מאוד ואולי עשיתי על אמי – גיטתי רושם של בעל משעמם, אשר אינו יכול להראות פעם בשנה להתיר את המושכות ולהישאר ער ושמח עד אחרי חצות. בשורה לפנינו ישב נער עם טלה על ברכיו, שהרגיש את עצמו לפי הנראה, למרות הרעש והמהומה בכי טוב, ושדבר לא יכול היה להוציא ממנו חתו. (הכוונה לטלה). ב-12:30 חילקו במזנון עוגות ובקבוקי צוף ורק אחר כך חלקו פרסים לטובי המשתתפים בהצגה והתחילו בריקודים. בשעה שתיים הלכנו לישון.

24.3.1951

יום שבת

ישנתי עד שעה 9:30 בערך ואחר כך התקלחתי במים חמים. היום היה חמסין כבד ואמה של מיכל הרגישה את עצמה לא טוב, בעיקר בגלל קיבתה. אחרי ארוחת הצהרים מצאנו בחדר אצל אימא את ירקא אבל מכירו של צבי מחו"ל, בחור סימפטי בן יותר מ-40 שנה, ששמר אבל בהצלחה על נעוריו, הוא הזמין אותנו לבוא לבקר אצלו ואצל בחורתו אנטה ב"שיכון הצפון". (את ירקא אני זוכרת מאוד לטובה עבודתו היתה מלווה בנסיעות, ביקר הרבה בביתנו בבית לחם, חייכן בדחן, לא שכח להביא מתנות נחמדות לנו הילדים) (עדנה)

מפני שבחמסין כזה לא היה דבר יותר טוב לעשות מללכת לשכב, עשיתי זאת וישנתי עד קרוב לשעה חמש. אחרי ארוחת הארבע הלכנו עם מיכל לבקר אצל ירקא אבל.

שם דיברנו שעתיים בקרוב על אפשרויות הקיום בשביל בני אדם צעירים כיום, באנו לידי מסקנה שאדם שאין לו מרפקים וחוצפה בעזרתם יוכל להגיע קדימה, עושה בחוכמה אם מתפשר עם ח"י הקיבוץ ועוד למסקנות דומות. בין היתר סיפר לנו בצ'כית עסיסית על הקרירה המוצלחת שלו בצ'כוסלובקיה ואת סיפורו מסר באמת בצורה מעניינת וכובשת לבבות. אצלם לביקור היתה אחותה התאומה של אנטה עם בעלה, הם באו באוטו פרטי ועמדו לחזור לחיפה באותו היום ב-10 בערב. הסכימו לקחת אותי ולכן החלטתי לנסוע עוד בערב עם הרדיו של מיכל הביתה.

לפני נסיעתי אמרה לי מיכל אחרי היסוסים מסוימים, שאמה רוצה שנכתוב לה קבלה על סכום של 250 ל"י אשר קיבלנו

כאין הלוואה מכרמלה. עשיתי זאת וכתבתי אפילו שתי קבלות, כי נוסח הראשונה לא סיפק את אימא די צרכו. לקחנו את הרדיו, ונפרדנו על יד המכונית שעמדה בין יתר המכוניות במקום החניה. ישבתי על המושב האחורי עם המקלט על הברכיים ואחרי נסיעה של שעה הגענו לחיפה (נסענו דרך הר הכרמל על הכביש החדש שמסתעף לפני "שער העליה") הורידו אותי בסוף רחוב ארלזורוב כך שהצטרכתי לרדת רק במדרגות. בבית ניסיתי מיד את המקלט ונוכחתי שהוא בסדר. גלבץ לא הגיע השבוע. אחרי שתיים עשרה בלילה התחיל לרדת גשם.

25.3.1951

יום א'

הבוקר יחלתי כל הזמן לקשר טלפוני מהיר עם ירושלים בכדי שאוכל להתפנות ולהוציא את ה-500 ל"י מהבנק אפ"ק. למזלי קיבלנו קשר מהיר והיה לי די זמן למסור אפילו את תמצית המניפסטים במלואה. עד שקיבלתי את הכסף והעברתי אותו להולנד בנק זה לקח בערך כשלושת רבעי שעה. כשחזרתי למשרד, חיכתה לי כבר מיכל עם שני ילקוטים ורשת קניה מלאים דברים טובים מגבעת חיים. שלחתי אותה לגבות את תמורת 3 ניירות הערך של חב' ניר שהגיע זמן פרעונם.

אחרי העבודה הלכתי לדרוקר לגבות את ה-270 ל"י שהחלטנו לקבל ממנו בחזרה. גב' זילבר אמרה לי שעוד טרם מצאה דייר אחר במקומי. נתתי לה להבין שאין ברצוני לחכות עד שתמצא דייר אחר ויש בדעתי לבוא ביום חמישי עוד פעם ולקבוע את יום א' הבא בתור המועד האחרון.

מיד אחרי שחזרתי ב-4:00 הביתה הלכנו להתאחדות עולי מרכז אירופה על מנת לדבר עם זלס בענין הדירה בבתי "לדור". זלס שלא היה נמצא ודיברנו רק עם קובה (ד"ר פרנקל). הוא היה אדיב מאוד והבטיח לנו את עזרתו המלאה, אולם אמר, שבשביל בתי "לדור" אין לנו כל סיכויים מעשיים.

כראיה נתן לנו את הפקידה שישבה בחדרו (היינו אישה אשר נמצאה על ידי מקור הדברים) אף כבר שנים מחפשת דירה לשווא ובגלל זה גם אינה יכולה להתחתן.

הערתי שאולי יהיה באפשרותי להשיג מלט מאנגליה (במקום המקרר). על זה הוא ענה לי שדבר זה היה מוזיל את בנין הדירה. מכסת ל"י, שיביא את ההצעה לחבריו ושיתן לי תשובה כעבור ימים מספר. אחר כך התחרטתי על מה שאמרתי, כי הנני חושב על אף הכול שיותר כדאי לקבל מקרר מאשר את המלט.

בדרך הביתה נכנסתי אל סדן לשאול אם יהיה שיעור הערב. אמר לי שכן אך שיתקיים במקום חדש אך באותו הרחוב, השילוח 13.

המקום הוא בית ספר של המזרחי. בכל הבנין נמצאו רק ארבעה נורות חשמל, אבל השמש היה הרבה יותר אדיב מהשמש הקודם ובעזרתו הצלחתי לקבל חדר לימוד פרוביזורי אמנם אבל בו אפשר היה ללמד. כל התלמידים מצאו את דרכם למקום החדש והלימודים מתחילים להיכנס שוב למסלולם אחרי ההפסקה של שני שיעורים.

אני חושש אבל, שהשביתה לא תישא כל פרי. כשהלכתי הביתה ירד גשם.

מיכל הוכרחה להישאר בחיפה ובזמן שהייתי בשיעור, חטטה בארון ומצאה את אטלס הכיס שקניתי בשביל יום המולדת שלה ושלא היה מוסתר כהלכה. לכן הוצרכתי לכתוב את ההקדשה כבר היום ומסרתי לה את האטלס טרם זמן.

26.3.1951

יום ב'

כאשר צלצל המעורר הבוקר בשעה 4:30, הפילה אותו מיכל ארצה כשניסתה לעצור את צילצולו, השעון המעורר הולך אמנם, אך אי אפשר עוד לכוון את זמני הצלצול. אחרי העבודה מסרתי לשען, התיקון יעלה לפי הנראה 900 פרוטה. כשעברתי בדרך לעבודה את רח' סטנטון, נעצר על ידי ג'יפ ובו יושב בחור מהבריגדה, אותו ג'יפ ואותו הבחור שנעצר על ידי לפני כמה חודשים בדרכי לגניגר. החלפנו כמה מילים. הוא עודנו עובד ברכוש הנטוש בנצרת אבל גר ברמת ישי. שאלנו זה עת זה על דרגותינו. הדרגה שלו היא "נ". לבסוף אמר לי גם את שמו: אליהו.

אחר הצהריים הלכתי לקנות מצרכי מזון, אבל חזרתי כמעט ריקם. זה כבר השבוע השני שלא קיבלנו ביצים כלל. בשבתי באוטובוס החוזר מטירה (שוב ברח לי אחד לפני האף, והצטרכתי לחכות חצי שעה) הרביתי לחשב על רעיון האוטומט לסיגריות ומצאתי שקופת המצלצלים שאצל כל נהג הייתה יכולה לשמש כבסיס חשוב במבנה המכשיר. לפי דעתי היה יכול גם "הארגז" או "מגן צ'טווד" לבצע את הרעיון של ייצור המכשיר. יש לי לפחות במה לעסוק בימים הקרובים...

בערב הודיעו ברדיו על איסור המסחר בזהב.

לפני לכתתי לישון כתבתי מכתב הפצרה להוצאת "עם עובד" בגלל חוסר הידיעות מהם.

27.3.1951

יום ג'

הבוקר התקלחתי והתגלחתי והתענגתי משאריות השמנת שהבאנו מגבעת חיים ושבתוספת מעט ריבה הייתה למעדן נפלא למרות שהחמיצה כבר קצת. ברדיו שמעתי שהשבוע יחלקו בשר מקופסאות תמורת שלושה תלשים, דבר שאין להחמיצו.

לעבודה ירדתי במצב רוח מרום שאיני יודע מה היה מקורו. לאחר שכרש לא בא אתמול כלל לעבודה, התפלאתי שהגיע היום (ב-10:00 בערך) למרות שהיה אתמול בנשף ההיכרות מטעם עובדי משרד המסחר והתעשייה שנערך בירושלים. ביקשתיו שיספר לי על הנשף אך דבריו הכילו אך ורק גידופים על עמנואל קראטף, שקלקל להם (לחיפאים) את כל הנשף, בהפצרותיו הבלתי פוסקות לחזור הביתה מיד אחרי ההתחלה. סיפר לי גם שגר רק בחדר אחד עם אשתו ועם בנו ושנלחם עכשיו בעירייה להשגת רישיון בנייה להפיכת מרפסת לחדר נוסף.

נודע לי גם כן ממנו אגב זאות שלא שרת בצה"ל ועל כן הוצרך להגיש המלצה לבניין אותו החדר חתומה על ידי קרמנר, כי לא יכול היה להשיג מסמך זה ממשרד הביטחון.

לפני הצהריים ביליתי זמן רב בשבתי יחד עם שטיין. עיבדנו דו"ח על מטען עצים שהגיע באניה הפינית נורמינה. את הדו"ח טלפנתי מיד אח"כ לירושלים.

אחרי כן נמלטתי לכמה רגעים החוצה על מנת לגשת למשרד "טראסאוריאנט" לשאול על גורל משלוח התפוזים ששלחה מיכל עוד בדצמבר ושטרם נתקבל. פגשתי שם רק שתי בחורות, אחת מהן בעלת גוף שהראתה אדישות גמורה כלפי משלוחי תפוזים וכל הזמן הייתה רק זורקת חיוכים אוויליים כלפי חברתה. אמרה לי שכל המשלוחים לצ'כיה נשלחו כבר, שהיא בעצם בכלל אינה עובדת פה ושאינה יודעת מה תוכל לעשות למעני. לבסוף נאותה לרשום על פיסת נייר את הפרטים שהכילה הקבלה שהייתה בידי ולהבטיח לי, שישלח מכתב בנידון זה לתל אביב.

בשתיים אחר הצהריים הייתי שוב פעם בדואר, אולם לאכזבתי הרבה מצאתי את התיבה ריקה; וזה דינה כבר כשבוע ימים.

לעומת זאת מצאתי מה מקור פחיות האבץ שאחת מהן הבאתי מזמן הביתה. בתור כף לאשפה ושגלבץ זרקה בטעות:

כל תיבה ריקה ללא מנעול סגורה מבפנים עם חתיכת פח כזו על מנת למנוע בעד טעויות. אזרתי עוז בשעה שלא הביט איש, הכנסתי את ידי לתוך תיבה כזו ובפיק ברכיים הוצאתי את הפחית. עכשיו תהייה לי שוב "כף אשפה".
עליתי כבר ב-3:00 הביתה, כי הייתי צריך להיות ב-4:00 על ידי האוטובוס עם הרדיו.
בחצר לפניי ביתי מצאתי רשת לשערות עדינה בשלמותה וללא כל דופי. גמרתי בלבי להביאה למיכל אבל שעה שרציתי להכניסה לתיק נתקלה ברכסן ומפני שמהרתי, לא הייתה לי הסבלנות להוציאה בזירות וקרעתי.
חשבתי שהרדיו יכנס לשק הכביסה שלי, אולם הייתה זו טעות. הצטרכתי לעלות למחסן ובכל המהירות להוציא ממזוודתי שק כביסה ישן שבמקרה נזכרתי בקיומו, לסחוב את הרדיו יחד עם התיק עד התחנה, הייתה באמת עבודת פרך. האוטו היה צריך לצאת ב-4:00. ב-4:15 נכנסתי לאוטובוס והייתי צריך אח"כ לשמוע במשך כמה תחנות "סקנדלים מן הנהג על שנכנסתי בלי רשותו למכונית ריקה, מלאה כסף מזומן.
הייתי הנוסע היחיד לרמת הדסה שבילה בהדר הכרמל, אבל בדרך באו עוד רבים, בעיקר ערבים. דרך העפר בואדי העולה לנוה יער הייתה יפה לאין שיעור, עצים צפופים ופורחים משני צידי הדרך מלוטשים רק על ידי המכוניות העוברות מידי פעם בפעם.
לרוב הגעתי אחרי חמש על מנת למצוא בצריפונה של מיכל פתקה בה כתוב שתבוא רק ב-7:30 כי היא עסוקה בעבודה עד אז. מעל מיטתה מצאתי מהדורה נפלאה של התנ"ך מתנה מאוחרת לחתונה מחברה בגרעין, צבי. כך חוסכים לי כסף על מתנות ליום מולדת.

28.3.1951

יום ד'

היום היה יום עבודה קשה מאוד. כרש לא בא, מסיידים אצלנו לקראת הפסח. לד"ר שיפוש היה שוב כאב ראש, מלבד זה בא באמצע ד"ר ויינברגר ובלבל לכולנו כשעה שלמה את הראש. את כל העבודה עשיתי לבדי והיו היום יותר מ-70 מספר. בצהריים מצאתי סוף משהו בתיבת הדואר. היה זה שובר בשביל חבילה מדודה, (דודה מאנגליה) (עדנה) אבל כבר לא נותר לי זמן להוציאה.
אחרי העבודה הלכתי לקנות בשר. היה זה בפעם הראשונה בחיי שעשיתי כדבר הזה ועד שמצאתי את הקצב אצלו אני רשום עבר זמן רב והתחיל גם לרדת גשם. קיבלתי בעד 30 גרוש קופסה של בשר מקסיקני משומר (כחצי ק"ג) עם תעודת הכשר מודפסת על התו שלה. בבית כבר חיכה לי אחי, שבא לשאול ממני זוג מכנסיים קצרים, כי הודיעו לו לפתע שתהייה למחרת התעמלות.
אכלתי לחם עם מקרלים כי אין לי כבר טיפה של שמן למריחה, בישלתי לשנינו קפה עם חלב ונסעתי לטירה. ההשתתפות היום הייתה: 3 בקורס הראשון ו-4 בקורס השני.
כל אחר הצהריים והערב ירד גשם.

29.3.1951

יום ה'

כרש בא אמנם היום לעבודה, אך כעבור זמן מה יצא החוצה ואמר שעליו להשתתף בהלווייתו של צבי גבעול (מנהל אגף המזון בחיפה) וישל על כן לא יבוא עוד. את החבילה של דודה הספקתי להוציא רק אחרי 11:00, כי עד אז הייתי צריך לחכות לשיחה הטלפונית עם ירושלים.
אחרי העבודה הלכתי אל דרוקר והיו לי שם עם גב' זילבר דברים די חזקים. שאלתי אותה אם יש ברצונה לחכות עם

החזרת הכסף עד שתמצא קליינט אחר במקומי. היא אמרה שלא הסכימו לקבל הידיעה בעיתון מיד, כך שהמודעה תצא רק ביום ו' אך היא מקווה שמיד אחרי ההודעה ימצאו קונים והיא תוכל אז להחזיר לי את הכסף מיד. אמרה לי גם שהרי לא אחשוב שהיא פירמה שתיתן לכסף מזומן לנוח ללא הופכין. עניתי לה שלפי דעתי פירמה כמו זו של דרוקר לא מוציאה בוודאי את הכל עד הפרוטה האחרונה ושיש לה בוודאי עוד רזרבה של 200 – 300 ל"י. גמרתי לומר, שאם עד יום ג' לא אקבל את הכסף, אצטרך לנקוט בצעדים משפטיים.

כשבאתי הביתה פתחתי את החבילה. הכילה: קופסת נקניקיות, קופסת בשר חזיר, קקאו, קפה, קופסה קטנה של בשר תרנגולת, תה, בונבונים ושוקולד. חילקתי את התוכן לפי הנוהג הרגיל: כל הקפה לי וכל הבשר טרף בשביל צבי. לא יכולתי לעצור ברוחי ואכלתי בתיאבון חלק רב מהשוקולד. הטעם היה יוצא מן הכלל.

לפני חמש עשיתי עוד מהר ספונג'ה וכשרציתי לצאת, הופיע גלבץ. העבירו אותו כבר לחיל הים בבת גלים – אני רצתי מהר לשען, איפה שנודע לי שהמעורר יהיה גמור רק ביום א', משם הלכתי ל-H.O.C על מנת לשמוע מקובה שאינו יכול לעשות בשבילנו מאומה וחזרתי שוב הביתה על מנת לאכול משהו ולהחליף עם גלבץ את החדשות. בשש יצאנו שנינו; אני לשיעורים והוא לבת גלים. אולם אחרי שעה 10:00 חזר שוב ללון, באמרו שבבת גלים יתייצב רק מחר בבוקר.

30.3.1951

יום ו'

הבוקר קיבלתי סוף סוף מכתב ממישהו. היה זה מדודה. היא מבלה כעת את חופשתה בסקוטלנד ולכשתשוב ללונדון, חושבת היא להתחיל בחיפוש של בית מתאים לקניה.

לפי דבריה יש באנגליה חברות בנין שמוכרות בתים נגד תשלום ראשית של 10-20% בלבד של כל המחיר. (הלואי ודבר דומה היה קיים גם בארץ!)

בשתיים אחרי הצהרים בערך בא גלבץ. אמר שקיבל חופש עד יום א' בבוקר. ביקש ממני שאתן לו את כובע הטמבל שלי, כי זה חסר לו לצידו. נתתי לו. –היום לא הייתה לי ברירה אחרת אלא להתקלח בנוכחותו האישית של מר פלדמן אשר היה עסוק במחסן בהכנות לבניה.

בשעה זו דפק מישהו בדלת. היה זה רב סמל מחיל הים אשר בא לקחת את גלבץ למחנה והעיר אותו לשם זה מהשינה... בשעה שחיכיתי לאוטובוס ולטבעון ראיתי מרחוק את ה"קדט" ספרלה. סיפר לי שבעצמו אינו יודע כיצד הגיע לקורס של קצינים. עשו לי פשוט בחינה פסיכוטכנית ושלחוהו לשם. עכשיו הוא בנתניה ומזיע. הוא ראה שם גם את עליזה. אמרתי לו שימסור לה דרישת שלום.

לרמת הדסה באתי בשש פחות רגע אבל הצטרכתי לחכות למיכל עד אחרי שמונה כי עבדה שוב במקום איזו מדריכה.

31.3.1951

יום שבת

התעוררתי מוקדם באופן יחסי ולפני ארוחת הבוקר אכלתי אשכולית גדולה עם סוכר. לפני הצהריים חשבתי כמעט כל הזמן על "מתקן הסיגריות" שלי. רוב המחשבות היו מוקדשות לשחרור הנצרה עם הזרקת המטבע. בגלל זה לא יכולתי עוד לגמור את חלק א' של "החטא ועונשו" כפי שרציתי. מיכל עבדה לפני ארוחת הצהריים הלכתי לבקר אצל שאול ונטורה. (אבא של גיורא ונטורה) (אילן) איתו למדתי בתיכון והיום הוא חצרן של בית לחם מגיורא הבנתי שאבא שלו ושלי היו תקופה יחד בקיבוץ (שדה אליהו) (עדנה) הייתי אצלו רק כחצי שעה ושנינו התאוננו באופן הדדי על צרותינו ועל משבר הבנייה בארץ. לפנות ערב נרדמתי וישנתי כשעתיים וחצי. הלילה מזיזים את השעון בשעה אחת קדימה. זאת אומרת

יום א'

1.4.1951

היום קמתי לפי שעון הקיץ עוד בדמדומי הבוקר ומפני שרציתי בכל מחיר לאכול אשכולית לפני ארוחת הבוקר, הצטרפתי לעשות את הדרך לאוטובוס שוב בריצה.

בתיבת הדואר מצאתי מכתב מארגון המורים למבוגרים בו מודיעים לנו שעיריית חיפה נתנה כבר פקודת תשלום לגזבר העירייה לשלם לכל אלה המורים שהתחילו ללמד בספטמבר-אוקטובר 1950 (השאר יקבלו אחרי סיום הביירוים) סך של 75% ממשכורת פברואר בתורת מפרעה. כמובן שאני לא אזכה לעת עתה בשום דבר כי התחלתי רק בדצמבר. מלבד זה מזמינים אותנו לאסיפה בחיפה שתתקיים ביום ג' ב-8:30 בערב...

משך לפני הצהריים שמעתי בדיחה טובה: תייר הגיע לנמל חיפה ושואל נהג מונית מה מחיר נסיעה להר הכרמל. "70 גרוש", עונה הלז. "מה? הנך רוצה שני דולרים בעד נסיעה להר הכרמל?" תמחה התייר. "אם כן", משיב הנהג, "תן לי דולר אחד ואסתפק בזה". "מה?" קורא התייר בכעס, "לירה וחצי בעד נסיעה להר הכרמל?"...

ב-3 אחר הצהריים הזמין צייטלין, יורשו של מר קרמנר (שעובר לסולל בונה) את כל העובדים לאסיפת היכרות במשרד המחוז.

תחילה דיבר קרמנר, שבכמה מילים פשוטות הודיע על עזיבתו והציג את צייטלין. אחריו דיבר צייטלין ואמר שמדבריו של קרמנר אפשר להסיק מסקנה כאילו הוא עוד ילד קטן, אבל הוא מודיע, שבינתיים כבר הספיק להתבגר. לדבריו בדרך כלל לא היה טעם מיוחד. דיבר בעיקר על הצורך בעבודה הדדית ומופתית. אחרי זה הציג לפניו זימנא את כל עובדי המשרד הקריא את רשימת העובדים ומי שטרם הכיר את צייטלין באופן אישי, קם ממקומו. בשעה שקרא את שמות עובדי מדור הקשר פסח לגמרי על שמי והצטרפו פעמיים להזכיר לו את זה. מה שהרגיז אותי במיוחד היה זה שאת שמו של קורט גרינואלה (שעבר אלינו מהפיקוח, אבל עוד לא התחיל לעבוד בבית המכס) הקריא בתור ראשון ואותי שהנני עובד במחלקה כבר כמעט שנה ורבע שכח להזכיר.

לבסוף נטל זימנא את רשות הדיבור ואמר בגרמנית דברי הערכה על קרמנר, באופן פרוביזורי לפי דבריו כי רק יותר מאוחר נערוך לו מסיבת פרידה הראויה לשמה. דיבר אמנם בטוב טעם אבל כולנו הרגשנו שדבריו לא יכלו להיות כנים ביותר. בסוף נאומו הגיע לשיא תיאטרלי ממדרגה ראשונה, פרץ בבכי, נגב במטפחת את עיניו והלך לחבק את קרמנר... כשהגעתי לחדרי, הרגשתי מיד שגלבץ היה בשבת בבית. אחד הסימנים: אזן ספל הקפה (ספל חרסינה השלם האחרון) נשברה. כשנכנסתי למחסן, ראיתי שיישרו כבר את רצפת ה"מקלחת" שלנו. האדם שהסתובב שם (הקבלן לפי דעתי) אמר לי שמעתה והלאה יהיה הכל כבר יותר נקי ויותר נוח (נחיה ונראה!!)

לאחר שראיתי, שכמעט קברו באדמה את ארגז כלי העבודה של גלבץ, עליתי לגבי פלדמן והפניתי את תשומת לבה לזה. תשובתה הייתה, שיש לנו ברירה: להעביר את כל מזודותינו לחדר (!!!!)

בינתיים הגיע גלבץ עם ציוד חיל הים שלו. סיפרתי לו את הדבר ולפני שהלכתי לשיעור, העברנו מהר את כל המזודות למקלחת שלנו. נראה אם פלדמן יצליח לזרוק אותם משם!

בגמר שיעור הערב בא בן דב (המרכז שלנו) וכל המורים הנוכחים במקום (3 במספר) עשינו על רגל אחת אסיפה קצרה של כמה רגעים בא ניתחנו את המצב שנוצר אחרי השביתה הבלתי מוצלחת ולאור האסיפה שתתקיים ביום ג'. מהדברים שהושמעו שוכנעתי, שכדאי לי בכל זאת להשתתף באסיפה ביום ג' בערב ועל כן החלטתי לנסוע מחר לר"ה במקום

ביום שלישי.

בבואי הביתה ציירתי שרטוטים של "מתקן הסיגריות" עד שבא גלבץ. הוא הניע אותי לדבר על נושא זה, ובזאת עסקנו בשכבנו במיטות עד קרוב לחצות. הוא מצא עניין בדבר ונתן לי גם עצה רבת ערך: לפי דעתו אפשר לוותר לגמרי על שיטת ה"טכומטר המזיז את מגירת ההוצאה מעמוד סיגריות אחד לשני ולרכז את כל הסיגריות פשוט במיכל קונוסי אחד שפתחו הצר כלפי מטה. אני חושב שהצדק איתו, אבל דבר כזה כמובן טעון ניסיון.

2.4.1951

יום ב'

הבוקר מלאתי בקשה לחופשה בשלושה העתקים. ביקשתי לפסח את חמשת הימים שנשארים לי עוד מחופשת השנה הראשונה. היום גמרתי סוף סוף את הספר הראשון של "החטא ועונשו" לדוסטויבסקי אבל עוד רבה וארוכה העבודה לפני עם החלק השני.

כשבאתי הביתה, ראיתי שגמרו כבר את היישור בכל שטח המחסן. האדמה המפוררת הופכת בנקל לבוץ וקשה להימנע מלכלכל את החדר שעה שחוזרים מן המחסן.

כשהגעתי לתחנת האוטובוס לטירה, עם כל המצרכים למחר ארוזים בילקוט, (כי התכוונתי הרי לנסוע אחרי השיעורים לר"ה) באה לקראתי שם מיכל. אמרה לי שקיבלה חופש ליום ג', ולכן באה אלי. אמרתי לה שגלבץ לן כל הלילה בבית, כך שבין כה וכה נצטרך לנסוע שנינו מאוחר בערב לרמת הדסה. מסרתי לה את המפתח ועליתי לאוטובוס. מפני שלא התקיים הקורס השני, יכולתי לנסוע משם כבר אחרי 8:30; ב-9:30 הגעתי הביתה וב-10:30 נסענו לטבעון. איתנו יחד נסעו שני מדריכים – מורים מר"ה שחזרו מהרצאות ערב לתנ"ך שמתקיימות בחיפה. ארבעתנו הלכנו בצוותא לר"ה ובדרך ניהלנו שיחות פילולוגיות מעניינות.

3.4.1951

יום ג'

הבוקר נסעתי מר"ה בפעם הראשונה ישר עם האוטובוס מבית לחם ונוה יער, במקום לרוץ תחילה לתחנה הסופית בטבעון. האוטובוס נוסע אחת ליום ומגיע לר"ה לפני שעה שבע. הדרך יפה מאוד ומחירה 105 פרוטה. האוטו מגיע בערך ברבע לשמונה להדר, אבל אינו יורד העירה.

ב-3:15 אחר הצהריים באה למשרד מיכל. הלכנו אל דרוקר לדרוש את כספנו. מצאנו שם את דרוקר הזקן, אשר עשה את עצמו כאילו עוד לא שמע כלל על רצוננו לותר על הדירה. אמר שאינו חוסך בעניינים הכספיים שאת כספיו בוודאי נקבל, אולם שנחוץ עוד זמן לשם זה. מלבד זה הפקידה שעוסקת בדברים האלה לא הייתה נוכחת.

בבית היו אחר הצהריים אחי וגלבץ, האווירה הייתה מאוד צפופה ובלתי נעימה ושנינו שמחנו לצאת אחרי 7:00 החוצה. אסיפת המורים התחילה לפני שעה 8:00 ובלית ברירה לקחתי את מיכל עמי. בין הנוכחים היה גם המפקח זיגל כאורח בלתי קרוא. הוא רצה לנצל את ההזדמנות ולפני התחלת האסיפה אמר לנו כמה אינפורמציות "מדברי מוסר מקצועיים", ואחרי כן הלך.

מספר המשתתפים היה מועט מאוד (קרוב ל-20 איש רק). אנשי הועד מסרו דין וחשבון קצר ואחרי-כן נטלו כמה מבין המורים את רשות הדיבור, ביניהם גם אני. קבלו על שגיאותיו וכישלונותיו של הועד ועל חוסר ההגנה של מרכז ההסתדרות המורים בת"א כלפי הקשיים הספציפיים של מורי חיפה, אשר ברובם הנם מורים בלתי מקצועיים ו-75% מהם התחילו את ההוראה אחרי חדש ספטמבר – אוקטובר. אני טענתי שבכל מקום עבודה שובתים בראש ובראשונה

על העלאת השכר ורק אחרי שזה הושג מסדרים את התשלומים הרטרואקטיביים. אני רואה במפרעה הזעומה עבור חודש פברואר שהעירייה החליטה לשלם לאחוז הקטן של המורים ה"ותיקים" רק כעין הסוואה ופיוס כלפי אותו החלק הקטן מבנינו. אבל אנחנו הרוב בעצם לא זכינו בשום דבר. לפי דברי חברי הוועד החליטה העירייה לשלם משכורת יותר גבוהה רק החל ממשכורת חודש אפריל. אמרתי שאם לא נקבל כבר תוספת עם משכורת מרץ ושתשלומה יבוא אולי רק בעוד שבועיים) הרי שאז לא הצלחנו בשביתתנו. אותן המילים המעטות שאמרתי עלו לי בדפיקות לב חזקות לפני שנשאתי אותן ומאוד רגזתי על עצמי שדברים בפני ציבור עולים לי במאמץ כזה... האסיפה הייתה די סוערת ולבסוף גמרנו בזה שבחרנו בשני נציגים אשר יסעו לכנס שצריך להתקיים במרכז בת"א מחרתיים ביום חמישי. ב-10:30 נסעתי עם מיכל לר"ה.

4.4.1951

יום ד'

בתיבת הדואר מצאתי בבוקר מכתב מהוצאת "עם עובד" בו מודיעים לי כי יוכלו לדון על תרגומי "רק במסגרת תכניותינו ל-1952. ז"א רק כעבור 2 – 3 חודשים". זה עשה לי מצב רוח רע, אבל מצד שני נתן לי גם מקום לתקווה חלשה בעלת שהות של כ-3 חודשים.

ד"ר שיפוש הרגיש את עצמו רע מאוד היום, רצה כל פעם ללכת הביתה וכל פעם דחה את הליכתו. כל עומס העבודה היה שוב עלי בלבד, כי כרש לא בא היום ע"ס(על סמך)זה שאתמול היה בחדר ועד העובדים בת"א וירושלים... קרה פלא נדיר: לפני הצהריים נאמר לי כי הגיעה כבר משכורת הזמניים. ד"ר זימנא ביצע את התשלום היום במקום הגב' לאופר. קיבלתי הרבה כסף: 59 ל"י יחד עם תוספת במשפחה בשביל פברואר. אחרי העבודה הייתי שוב אצל דרוקר.

גבי זילבר כבר לא עובדת אצלו והבחורה שקיבלה את הענין לידה במקומה, אמרה לי שאיטיב לעשות אם אצא ברבע לשמונה בבוקר ואדבר עם דרוקר הצעיר. אעשה זאת מחר. בהגיעי לטירה לפנות ערב, מצאתי את אולם ההסתדרות מלא ילדים רועשים. נאמר לי שהערב הוקדש ל"מבצע קרן היסוד". הסתובבתי ונסעתי מיד חזרה. בערב כתבתי מכתב לדודה. כל היום היה שרב.

5.4.1951

יום ה'

הבוקר קמתי מוקדם וכבר ב-20 לשמונה הייתי ברח' שרה 7. חיכיתי עד חמישה לשמונה אולם דרוקר הצעיר לא בא. ד"ר שיפוש לא בא היום לעבודה. הוא חולה כנראה. כרש בא ב-9:30 ושהה עד הצהריים. אחרי העבודה קניתי ממתקים לכבוד' יום ההולדת של מיכל והלכתי להסתפר אצל "אברהם". סיפר אותי גרוסמן ושוב הזכיר את עניין התרגום של מחזות הבובטרון. הבטחתי שאפגש אחרי השיעורים. יצאתי להדר כשעה וחצי לפני השיעור, מסרתי בהסתדרות את היומנים ושוטטתי ברחובות בחפשי אחרי מתנות קטנות בשביל מיכל. רציתי לקנות מנורה של 25 ואט בשביל מנורת המיטה הקטנה שלה אך לא יכולתי להשיג. קניתי בקבוק קטן של קוניאק ביצים ו-7 מטפחות קטנות ופשוטות שעלו שכל אחת עלתה לי בנקודה. מפני שעברתי על יד חנות של סיגריות קניתי גם חוד עם קפיץ בשביל סיגריות, בכדי לא ללכלך כל כך את קצות האצבעות. החוד עלה בדיוק פי שניים יותר מאשר לפני שנה וגבו גם מס מותרות בשיעור של 30%.

בשיעור קראנו היום מה"פרוזדור" כל זמן שאפשר היה עוד לראות. אחר כך נאלצנו להפסיק, כי לא היה חשמל. גמרתי

אם כן לפני 7:30 והלכתי אל גרוסמן. חיכיתי לבואו בחדר הגג הקטן והחם שלהם, ובינתיים שוחחתי עם אשתו על הנושא הרגיל: הקשיים בהשגת דירה. כאשר בא, הוציא לפני את כל חוברות המחזות של הבובטרון. נתן לי כמה עצות והוראות ואחר כך עברנו לדון על המחיר. אני נקבתי מתוך זהירות מופרזת את המחיר של 12 ל"י בשביל חוברת בת 40 עמוד. אמר לי שבשביל תרגום טוב הוא מוכן לשלם גם 15 ו-20 ל"י. התניתי במפורש שלא אכתוב את זה במכונת כתיבה. נתן לי שלוש חוברות לקריאה על אחת מהם הייתה רשומה הקדשה של פרופ' סקופה: (הקדשה בצכית)(סקופה ממציא דמות של בובה צכית מפורסמת במחזות)(הסבר של מיכל בר שנת 2020) הבטחתי לבוא תוך שבוע או עשרה ימים ולהביא לו לעיון תרגום של חלק מהמחזה האמור. השרב נמשך. אתמול נרצחו שבעה שוטרים יהודיים באזור החולה על ידי הסורים.

6.4.1951

יום ו'

עוד אתמול בערב הפציצו מטוסינו בפעולת גומלין את עמדות הסורים באזור המפורז. הבוקר הייתי שוב לפני 8:00 אצל דרוקר והפעם ראיתי אותו נכנס למשרד. דיברתי איתו על עניין ה-270 ל"י והוא אמר לי שבמשך לפני הצהריים עושים אצלם את חלוקת הכספים ואם אצלצל אליו ב-9:30 יוכל להגיד לי בדיוק את היום בו אוכל לקבל את הכסף. טלפנתי לו בשעה שקבענו והוא הודיע לי שביום ו' בין 10:00 ו-11:00 אוכל לבוא לקבל את הכסף. במשך לפני הצהריים מלאתי בפעם הראשונה בחיי בשני העתקים הצהרה למשרד מס הכנסה בשביל שנת המיסים אפריל 1951 – אפריל 1952. אחי בא גם כן לביקור ומסר לי 5 קופסאות של סיגריות שק"מ. אחר הצהריים מסרתי את הכביסה והלכתי עם ילקוט מלא עד להתפוצץ לאוטובוס. בדרך קניתי עוד 250 גרם תות גינה, מאכל מעדנים שלא אכלתי כבר שנים רבות. התות היה קטן, לא בשל לגמרי ועלה 200 פרוטה 100 גרם. כשבאתי לרמת הדסה ערכתי על השולחן את כל המתנות (שבעה במספר, מלבד שמלת הקיץ שעוד טרם נקנתה). ממתקים, קופסת בשר עוף, בקבוק קוניאק ביצים, 4 מטפחות, אטלס, תרגום צ'כי של ספר תנ"ך ואחרון אחרון חביב תות הגינה. מיכל קיבלה כמה מכתבים וגם חבילה מאימא שהכילה בין היתר עוגה ליום הולדת וגם את נעלי הבית בשבילי שהפעם הייתה להם מידה מתאימה לרגלי. מעודי לא נעלתי נעלי בית נוחות יותר.

7.4.1951

יום שבת

מיכל לא עבדה היום. דבר נדיר אצלה, ולכן היה לה יותר זמן להטריד אותי עם דרישותיה, כבר ב-9 בבוקר הייתי צריך לעזוב את המיטה ולשוטט איתה בסביבה. אם כי ויתרה כבר על תכניתה המקורית לנסוע להתרחץ בים כנרת, רצתה בכל זאת לנסות עוד טרמפ לאי-שם. לבסוף הלכנו כל הדרך ברגל: ירדנו לאלונים, מלבד כמה בתים בנויים מאבן גסה לא מצא המקום חן בעיני. רציתי לחזור משם דרך היער ישר לר"ה אבל מיכל התעקשה ורצתה דווקא עוד ללכת אל הכביש הראשי. נאותתי לה וקיוויתי שנבוא מאוחר, נפסיד את ארוחת הצהרים ושהיא תהייה הרוגה מעייפות, אבל טעיתי. הלכנו סביב ומטבעון אף לא הלכנו דרך הכביש הסלול כי-אם בדרך הואדי לנווה יער וחזרנו למרות הכל בדיוק בזמן.

אחרי הצהריים הכריחה אותי מיכל להתקלח במים חמים למרות רצוני העז לקרוא, לנוח ולישון. מילאתי את בקשתה

רק מפני שלא רציתי להרגיזה ביום הולדתה. היא חפפה לי את הראש בשמפו (!!!) עשתה לי פדיקור ומניקור ורק אחרי כל זה שבעה רצון. אחרי כל הטקס הזה הצלחתי בכל זאת לישון עוד כשעה וחצי. לארוחת ארבע גמרנו את התות ובארוחת הערב פתחנו את קופסת העוף.

8.4.1951

יום א'

היום נשאר כרש בפעם הראשונה מאז התחיל לעבוד אצלנו עד שעה 3:30 במשרד. היה זה כתוצאה מדברי ד"ר זימנא אליו לפני הצהריים. מיד אחרי שבאתי הביתה, ירדתי להסתדרות לקבל את התשלום. בהזדמנות זו אמרתי לקמין מהו מצב ההשתתפות הירוד בקורסים שלי והוא הציע לי להפסיק את הלימודים בטירה בחמישה עשר לחודש. קיבלתי הצעתו זו דווקא ברצון. יהיה עלי יותר זמן לטפל בתרגומי המחזות. בדרך חזרה התעכבתי באגוד החיילים המשוחררים על מנת לשאול אם הועדה כבר החליטה על המועמדים לשיכון. נאמר לי שעוד לא, ושיחליטו על זה "בשבועות הקרובים".

כשנכנסתי בבית למחסן ראיתי לא רק שלפני הצהריים הספיקו לעשות חישוב רב במרפסת הסגורה (סילקו כמעט את כל הסלע) אלא שגם פתחו שתי מזוודות שלנו. המזוודה שלי הייתה פתוחה והארגז של גלבץ שקיבל בהלוואה מאחי היה פרוץ בכוח, המנעול היה שבור. מפני שלא ערכנו רשימה של חפצינו במזוודות לא יכולנו לקבוע במדויק מה חסר אבל נדמה היה שלא לקחו שום דבר. חיכיתי לגלבץ שבהא כמעט בשעה אחת עם אחי ובדקנו את המצב. שלושתנו עלינו אל פלדמן וירדנו איתו למחסן. בשעה שהוצאתי מן המזודה ספר, שאל בתמימות: "את הספר לא לקחו? כנראה שלא מבינים צ'כית".

היה ברור לי שהוא עשה את המעשה כנראה בעצמו בתור מעשה הפגנתי, אחד הצעדים להניענו לעזוב את הדירה. (על שער הספר לא היה כתוב מאומה כך שלא יכול היה לדעת שזה ספר צ'כי דווקא). אחי כשוטר בתפקיד מייד התחיל לכתוב דו"ח, אולם אינני בטוח אם השאיר את הרושם המתאים אמר שימסור את הדו"ח למשטרה לברור וחקירה נוספים.

אחרי השיעור בערב התחלתי לכתוב את התרגום בערב, השעה הייתה כבר כמעט 10, נכנס פלדמן ובא "לסכם" כאילו את מעשה הפריצה. כמה רגעים אחרי זה בא גם גלבץ. פלדמן דרש שנעביר מיד את כל החפצים לחדר, אחרת הוא יוציא אותם לרחוב. אחרי שטענו שבמקלחתנו מותר לנו לאחסן מה שאנו רוצים, אמר ששם מותר לנו רק להתקלח, וזה גם כן רק עוד 3 חודשים, עד גמר החוזה. אמרנו מה שאמרנו, אבל חושבני שלבסוף נצטרך בכל זאת להעזר בעורך דין...

את מזוודתי אשתדל להעביר ביום ג' לר"ה.

על התרגום עבדתי עד 12:00 בלילה, בעיקר הודות לביקורו.

9.4.1951

יום ב'

היום באו בטירה לשיעורים לכל קורס תלמיד אחד. מסיבות רבות אני פשוט שמח כבר עם פרשת טירה. אם מדבר התרגומים יצא איזה דבר ממשי, הרי שלא אפסיד מבחינה כספית. גם את השיעור הפרטי סיימתי באופן רשמי היום, ולקחתי מהתלמידות (שאפילו אינני יודע את שמן) את שכר הלימוד השבועי האחרון. (לירה בעד שני שיעורים). ביום ד' אסע לטירה בפעם האחרונה.

10.4.1951

הבוקר התגלחתי, התקלחתי, סידרתי את הממחטות הספקתי גם לסדר את המיטות ולעשות ספונג'ה... באתי ברבע שעה מאוחר לעבודה. למרות זה הייתי הראשון משלושתנו שבא. למעלה עמד שטיין אובד עצות לפני ערמה של טופסי יבוא. אמר לי שטלפן כבר למרים למחוז וביקש אותה שתבוא. ייסרתי אותו על כך והוא רצה לעלות מיד על מנת לתקן את המעוות. –בהמשך הזמן בא אחי וסיפר לי שהאחים וודאק בני דודנו (?) הגיעו כבר ללוד. מלבד זה סיפר לי על אי הצלחת נסיעתו לת"א. הבחור הספרדי מיוון אשר הציע לו את אחותו לאישה עם מוהר של 500 ל"י, אמר לי שהחליט יחד עם אשתו שבשביל אחי תתאים יותר אחותו הצעירה בת ה-20 ומכיוון שלא יאה להשיא את הצעירה לפני הבכורה, הרי שיהיה עליו לחכות...

אחרי העבודה נסעתי מיד למספרה. "אברהם" ומסרתי לגרוסמן את תרגום המחזה ותמונתו הראשונה לעיון. אמרתי לו שאבוא מחר או מחרתיים לשמוע ממנו אם הוא רוצה ממני את השלמת העבודה. ב-4:00 יצאתי עם המזוודה הישנה שעמדה עד כה במחסן לתחנת 77 בו נסעתי ישר לר"ה. אין לי יותר חפצים במחסן ועל כן אני מקווה להפטר כך מכל צרות נוספות.

11.4.1951

הבוקר קיבלתי סוף סוף מכתב גם מארה"ב, בו כותבים לנו ששלחו חבילה גדולה בשבילי ובשביל אחי וגם אחת עם חפצים חדשים בשביל מיכל במיוחד. מלבד זה כתבו לי שאחקור בדבר חבילה עם כלי גילוח שנשלחה מזמן ושטרם קיבלנוה.

במשך לפני הצהריים ראיתי במשרד את הגב' ברל, אשתו של ד"ר ברל רופא השיניים חבר הבריטיה. היא התקשתה מאוד עם השחרור של מעט חומרים וכלים דנטליים שנשלחו לבעלה מאחיו באנגליה. לא רצו להאמין לה שהחבילה נשלחה כמתנה. ניסיתי לעזור לה כפי יכולתי ולבסוף יעצתי לה שתלך לבית משפט השלום לעשות הצהרה בשבועה. היא סיפרה לי גם שבני דודנו נמצאים כבר בקרית מוצקין. זמן קצר אחרי זה בא אחי שאישר את דבריה. ביום אתמול הייתה להם פגישה כללית עם כל מכריהם במלון דפנה ולפי דבריו שאלו פעמים מספר גם עלי. אחרי ששמעתי זאת ממנו, החלטתי בערב על ביקור קצר בק' מוצקין על מנת לצאת חובה לחובות המשפחתיים שלי.

בבוקר ביקשה ממני מרים חצי לירה לכיסוי ההוצאות לנשף הפרידה שיערך ביום ג' לקרמנר במלון מגידו. בשעה 5:30 נסעתי לטירה זו הפעם האחרונה. לא נתתי כל שיעור, ונפרדתי רק משני התלמידים שבאו לקורס הראשון. אחד מהם ביקש ממני את שמי וכתובתי.

חזרתי באגד העירה ולאכזבתי נוכחתי לדעת שבשעה שבע כבר אין אוטו שיוצא למוצקין מתחנת הרכבת המרכזית. עליתי (הדר?) (עדנה) למעלה ומשם נסעתי לקרית מוצקין. הגעתי לפני שמונה ומצאתי את האורחים יחד עם אלי, סבא הן ואחי אצל קרל, אחיו של אלי. מצאתי את שניהם מתכוננים לצאת לאיזה מקום, מה שנעם לי דוקא, כי לא היה בדעתי להאריך בביקורי. בשעת אמירת השלום, היה צורך להציג זה את זה. הזדקנו מאז לא ראיתי אותם (שניהם בגיל חמישים ויותר ולהאנס יש כבר שערות שיבה) אבל מיד היה מורגש, שיש בהם משהו טיפוסי ממשפחת הן. שני האחים עשו בדרך כלל רושם של אנשים סימפטיים שהתרגלו לחיות חיים נוחים, שיודעים היטב את דרכי העולם ושמקבלים את הכל ביחס של "מובן מאליו". במבטא ובמנהגיו של האנס בולטת ההשפעה האמריקאית, מה שאין כן אצל אריק שחי

רוב הזמן בשטחי הממשל הבריטי (סביבות הודו). ישבנו אצל קרל זמן קצר, שתינו קפה שחור והקשבנו לדברי אריק על דרכי החיים של עמי אסיה, שהוצאו ממנו על ידי שאלות רבות מצד אחי. לבסוף יצאנו. הם לא ביקשו את כתבתי ואני לא בקשתי את כתבתם ובכך נפרדנו אחרי שהבטיחו לנו לדרוש בשלום דודה בהגיעם לאנגליה. אני נסעתי לצ'ק פוסט, ומשם ב-9 ורבע הלאה לטבעון. את מיכל הוצאתי לפני עשר ממיטתה, כי הייתה כבר שקועה בשינה.

12.4.1951

יום ה'

הבוקר ביקשה ממני מרים שאוציא לה את מכונת הכתיבה מן הארון. כנראה שצודק כרש באמרו שהיא הרה. אינני מתאר לי שגופה הצנום ישא את ההיריון בקלות.

לפני הצהרים קיבלתי המחאה מן העירייה ע"ח משכרת ההוראה וראה זה פלא: הפעם היה לי 8 לירות במקום 6. אינני מאמין שאלו הן כבר תוצאות השביתה, נוטה אני לחשוב שזאת אולי טעות איזו שהיא.

בבואי הביתה דיברתי עם הקבלן שמכין את המחסן. הוא נראה לי כבחור סימפטי וישר. החלפנו כמה מילים על עניין פריצת המזוודות ובהזדמנות זו שאלתי ממנו כמה פרטים כלליים על כל עניין הבניה. התברר כי פלדמן אינו משקיע בכל העניין אף מיל. הקבלן מסדר לו שם מחסן חומרים בשביל עצמו על חשבוננו. במקרה שפלדמן ידרש ממנו לעזוב את המקום, יצטרך הוא לשלם לקבלן את ההוצאות אחרי החסרת דמי השכירות. לפי דבריו עומד פלדמן להקים נוחיות בחלק העליון של המרפסת הסגורה.

הלכתי אל "אברהם" לשאול את גרוסמן מה בדבר התרגום. הוא אמר לי שמסר את עבודתי למישהו לקריאה וזה אמר שהתרגום הוא יותר מידי מילולי ויש גם די הרבה שגיאות. אמר שרוצה שאגמור את העבודה. הבטחתי להביא לו את זה אחרי חג הפסח. אחרי-כן קניתי את ספר החרקים להודנה, "מה שקיבלתי ולמזלי בחנות הראשונה לתוכה נכנסתי. מסרתי לתיקון את המעורר של מיכל ושילמתי את החשבון בחב' חשמל. גלבץ נתן לי להבין שאינו רוצה להשתתף בהוצאות לחשמל בשביל פברואר ומרץ. אף על פי שבאותו זמן צרך אולי יותר חשמל ממני, בעיקר בגלל זה שהשאיר לזהטת פלטה חשמלית של 600 ואט למשך יותר מ-4 שעות. בהתחשב עם זה ששילם את שכר הדירה המלא במשך החודשים שהיה בסרפנד, דבר שבוודאי לא היה נעים לי, החלטתי לשלם את החשבון בעצמי – בשוק תלפיות קניתי את מנת תפוחי האדמה, קיבלתי 2 וחצי ק"ג וגם 3 בננות. אביא את כל זה ביום שישי למיכל.

היום קיבלנו סוף סוף אחרי הפסקה של כמה שבועות שוב שתי ביצים. בישלתי מיד אחת לארוחת הערב – לפני השיעורים נכנסתי לסדן, מי שמסר לי הזמנה למסיבת הלימודים שצריכה להתקיים במוצאי שבת זו ב-7:30 בבית פבזנר והוצאות ביחס לחופש פסח שיהיה מיום 18 לחודש עד ה-28 בו ועד בכלל. עיקר חדשות הימים האלה היית הדחתו של ג'נרל מק ארטור מפיקוד צבאי אום בקוריאה.

13.4.1951

יום ו'

הבוקר עליתי ברגל מוקדם למחסן. במעיל הרחצה אבל לאחר שמצאתי את הגיגית מלאה טיח לא יכולתי להתקלח. בשעה 10:30 הלכתי אל דרוקר על מנת לקבל את הכסף שלנו. הוא אמר לי שאחכה קצת כי יקבל את הכסף רק בשעה 22:00. אמרתי לו שאני בעבודה ושאצא עוד פעם לפני אחת. השיחה עם ירושלים הייתה היום ממש לעיניו בין היתר היה עלי למסור את תמצית המניפסטים הארוכה מאוד של האוניה יפו והפקידה במרכזיה כל הזמן הפצירה בנו להפסיק

את השיחה.

אחרי 12:30 הלכתי עוד פעם לדרוקר. הצעיר לא היה למעלה ופקידיו אמרו לי שהלך להתרוצץ אחרי הכסף ושטרם חזר.

אף על פי שהבטיחו להכין את הכסף בשבילי ליום א' לשעה 3:30 הלכתי בכל זאת עוד פעם שלישית לשם בשעה 1:20 רק כדי להוודע שדרוקר הצעיר עוד לא חזר. כאשר הלכתי לאכול את ארוחת הצהריים פגשתי אותו בדרך והוא הוציא מכיסו בתנועה של מבוכה של מצפון מוטרד את ההמחאה שהצליח לקבל על סכום של 225 ל"י. אני מקווה שעד יום א' הכסף לא יתפזר לכל רוח.

אחרי האוכל ברח לי מספר 5 ישר לפני האף ולכעסי הרב הצטרכתי לעלות במספר 3. בבית מצאתי את גלבץ ישן במיטה. ארזתי מהר את הכול, למרות שהייתי מלוכלך לבשתי לבנים נקיים ורצתי לתחנה, תפסתי עוד ברגע האחרון את האוטובוס היחיד לר"ה שיוצא ביום ו' בשעה 3:00. בר"ה התקלחתי.

14.4.1951

יום שבת

היום נמשך החמסין שהתחיל ביום האתמול. מיכל עבדה ואני שכבתי רוב הזמן בצריפון הלוהט, הקשבת לקול ישראל וקראתי.

אחרי הצהריים הייתה לי שוב סצנה עם מיכל בענין הדירה שאין לנו. היא התרגשה וזרקה בי אף זוג נעליים כבדות. אמרתי לה שאינני בא כל פעם אליה ממרחק של עשרות קילומטרים על מנת לשמוע ממנה רק תדיר את אותו הבכי הנוסטלגי והזהרתי אותה שאם עוד פעם תעלה את הנשוא הזה, שפשוט אברח ממנה לחיפה עד יעבור זעם. מאוחר בערב אחרי 9 יצאנו לטייל קצת. הסיבה לכך הייתה מאמצה התדיר של מיכל להכניס לחיינו איזו שהיא נימה של רומנטיות. היא גמרה בלבה אחר הצהריים שבערב יש לעשות טיול ולמרות שהייתה אחרי החמסין ויום עבודה, ב-9 בוודאי כבר עייפה מאוד, לא יכלה לסגת מהחלטה. לקחתי את פנס הדינמו שלי, עברנו מתחת לגדר על ידי המשרד וירדנו באור של חצי ירח דרך היער לסוללת הכביש החדש שנסלל בימים אלה רק בין אלונים ורמת הדסה וחזרנו דרך הכביש הישן הביתה.

15.4.1951

יום א'

היום היה ד"ר שיפוש יום אחרון במשרד. איחלתי לו כל טוב וחופשה מוצלחת, אבל יודע אני שיבוא להציץ כמעט יום ביומו למשרד.

אחרי העבודה הלכתי לדרוקר וקיבלתי מהפקידה בלי כל קשיים את כל כספיי. משם עליתי עוד למעלה אל ד"ר זימנא ושאלתי אותו מדוע למרות הבטחתו לא קיבלתי בראשון לאפריל את המינויים ואת הקביעות. לא השיב לי תשובה ברורה, אמר רק שאני נחשב למעשה כקבוע ושבשבוע הבא יסע לירושלים וישתדל לטובת כולנו. הלכתי גם עוד לדואר חבילות על מנת לחקור בעניין החבילה של כלי גילוח מארה"ב שלא נתקבלה. אמרו לי שצריך אני לכתוב בדבר זה מכתב אל מנהל הדואר ולבקשו שיעשה חקירה בנדון. בערב נתתי את השיעור האחרון לפני חופש פסח. רק היום כאשר הסתכלתי ביומן ראיתי והבינותי מדוע קיבלתי הפעם במקום 6 ל"י 8 ל"י. רשמתי בטעות בזמני הלימודים ב-חצי שעה יותר. אבל בהתחשב עם זה שאין משלמים לי את דמי הדרך, נדמה לי שאוכל להשאיר את זה בלי שינויים.

אחרי השיעור הלכתי אל וייס לאכול שניצל וינאי כדי לא להפסיד את תלוש הבשר. מאחר הפרגוד בחלק האחורי נערכה שוב כרגיל ביום א' מסיבה תרבותית של שמנת האוכלוסייה היקית. חוג לא גדול של זקנים מעשנים סיגריות ומקטורות וזקנות סורגות ומפטטות שבין היתר מקשיבים גם לנאום גרמני הנשמע מפי נואם השייך באפיו לאותו סוג האנשים ושמזמן לפי איזשהו סדר סיור מסוים לשמש כנקודת הכובד של אותה המסיבה – קראתי קצת בעיתונים המצוירים ולכשבאתי ניסיתי לעשות מעט סדר בארון אבל הצלחתי רק להתחיל, אצטרך להמשיך מחר או במפעם אחרת.

16.4.1951

יום ה

אחרי הצהריים עזב אותי כורש שוב לבד והייתה לי עבודה רבה. לפני האשנב נעמד ילד צעיר שפניו היו מוכרים לי מאיזה מקום, ואחרי זמן די ממושך של שתיקה וצפייה אמר לי, שרוצה הוא לדבר איתי באופן פרטי. התברר שזה מכרו של צבי קליין. אמר לי שצבי מצא בשבילנו חצי דירה בגב-ים ב' בעד 800 ל"י דמי מפתח. מסר לי את הכתובת של צבי וגם את מקום הדירה שדובר עליה. כמה רגעים אחרי שבאתי הביתה הופיעה מיכל והתחילה לזרז אותי שנצא החוצה "לסדר עניינים". בדרך מסרתי אחת מנעלי החדשות להגדלה ונכנסנו גם לחב' גב ים להשקעות ולחב' קרת אך בכל מקום נאמר לנו שאין אפשרות להרשם לשיכון.

ב-H.O.C אמרו לנו שמר זלס עובד רק פעמיים בשבוע אחר הצהריים. שאלתי את מיכל אם ברצונה לנסוע אל צבי. הסכימה ונסענו במספר 61. כאשר היינו כבר במפרץ מששתי בכיסים שלי ומצאתי ששכחתי לקחת את פנקס הכתובות בה רשמתי את כתובת צבי ומקום הדירה. מיכל כבר התייאשה ורצתה לחזור לר"ה אבל למזלנו מצאנו במשרד "עמידר" בגב-ים ג' שני פקידים סלובקיים שאחד מהם אמר לנו את כתובתו המדויקת. – איש לא היה בבית, חיכינו הרבה זמן; אמו של צבי באה רק אחרי 6 וצבי הופיע רק בשבע. אני בינתיים קניתי ככר לחם וכמה ק"ג תפוזים ואשכוליות. צבי הלך איתנו דרך החולות לגב-ים ב' אל חברו פרלר שהוא גם מכרה של מיכל. הלז ואשתו הסבירו לנו בקיצור במה מדובר: חדר אחד בשבילנו והשימוש בבואה, פינת המטבח והנוחיות משותפות עם אישה יוגוסלבית שהיא הדיירת בחדר השני. הם קראו לבעלת הבית, שכנתם, הגב' קרניאל, אלמנה עם ילד קטן שעומדת לעבור לשיכון הסתדרותי. היא עשתה רושם מעוניינת לקבל את הכסף בהקדם האפשרי ובאופן כללי לא נראתה כבלתי סימפטית. ברם דיברה כבר על 900 ל"י. אמרנו שעלינו להתעניין עוד קודם כל במקומות שונים ושתוך שבוע ימים לערך נחליט... מיכל בכתה שלא רוצה ללכת בלילה לבד לר"ה ועל כן ירדתי בצ'ק פוסט יחד איתה אם כי הייתי עייף מאוד ונסענו משם לטבעון.

במשך כל הדרך הפצירה בי שניקח את החדר. בדרך מטבעון לר"ה עברה לאותן הטענות הבכייניות כלפי שחוזרות ונשנות מידי פעם שאני בא איתה במגע. אותו קדוח סיסטמתי במוחי הרפה בין כה וכה שמביא אותי כבר ליאוש. חמתי בערה בי, זרקתי את הרשת עם הפירות וככר הלחם לחפירה, צעקתי עליה, שבמקום להעניק לי מדי בואי אליה מעט אושר משפחתי ופזור נפש היא עושה את הכול כדי להביאני לבית משוגעים. הסתובבתי והלכתי חזרה לטבעון. היא הצליחה אבל לפייס אותי והגענו דומם לר"ה איפה שהתגלחתי, התקלחתי אכלתי כמה פרוסות לחם ושכבתי לישון.

17.4.1951

יום ג'

בבוקר באה מיכל במיוחד לתחנה מספר 77 בכדי לעשות לי הכרה עם שמעון הבחור הסלובקי שעזב דה יורה את ר"ה ושגם הוא מחפש מקום מגורים. בדרך ישבתי על ידו, דיברנו על דא ועל הא, אך למעשה לא חודש לי כל דבר.

בבואי למשרד מצאתי לתמהוני את כרש יושב ועובד. באשנב הייתה תלויה מודעה שהיום נפסיק ברבע לשתיים לעבוד (בגלל נשף הפרידה למר קרמנר במלון מגידו).

חזרתי הביתה אחרי שתיים ועוד הספקתי לסדר את החדר לפני שעליתי ב-3:30 לכרמל. אמנם שחררתי מן הנמל את כל המשלוחים שהיו מיועדים בשביל מלון מגידו (בית טלטש) אבל את המקום על כל הלוקסוס שלו ראיתי בפעם הראשונה היום. ההשתתפות בנשף הייתה גדולה מאוד בין הנוכחים היה שבתאי לוי סגן ראש העיר, ד"ר לבנטל מירושלים, א' כאיט ואשתו (בעל הבית שלנו) נציגי מוסדות מסחר ותעשייה ונציגי העיתונות. שמעתי רק את דברי הפתיחה של ד"ר זימנא, שתייתי כוסית יין, ספל ... אכלתי עוגה טובה ובחמש הלכתי על מנת שאספיק לדבר עם כמה מתוכי דירות על המחירים הנהוגים כיום.

תפשתי רק את נפשי במשרדו וזה אמר לי שהמחיר הנקוב הוא אמנם מתאים למוצקין וביאליק אבל מוגזם במקצת בשביל גב-ים. אני חשוב לנסוע לשם מחר ולהציע לה 700 ל"י.

18.4.1951

יום ד'

היום קיבלתי מכתב רשום מאנגליה, בו הייתה הצהרה על המקרר שהיא עומדת לשלוח לי, מאושרת על ידי הקונסול הישראלי בלונדון. בשעה שלוש עליתי למשרדנו ברח' המלכים על מנת להתחיל בפעולות להשגת הרישיון. הפקידים הנוגעים בדבר הראו רצון רב לעזר, אבל שליסלר אמר לי שעלי יהיה קודם כל להמציא את החשבון ב-7 העתקים אצטרך לשם כך מייד (לשלוח(עדנה) לדודה אבל אחרי שזה יסודר יעשה משרד המחוז את הפעולה בשבילי ולפי דבריהם יהיה השגת הרישיון בשבילי, בהתחשב בזה שאני פקיד משרד המסחר והתעשייה עניין של ימים בלבד.

היום היה לי חם, כאב ראש והרגשתי רע מאוד. בלעתי כמה כדורי אספירין. כאשר אכלתי את ארוחת הצהרים, באה מיכל. היא השתחררה לזמן מה מר"ה על מנת לגבות בבנק אנגלו-פלסטינה את הסכום המגיע לה בעד מניות ניר. אחרי שעה 3:00 נסענו ל-H.O.C. ומפני שמר שלם הרפרנט בשביל שיכון "לדור" עוד לא בא שאלנו בינתיים עצה מפרנקל אודות חצי הדירה בגב-ים. הוא יעץ לנו לקחת אותה וטלפן גם מיד לעורך דין קפקה ואמר לו שאבוא כנראה בימים הקרובים להיוועץ איתו.

אחר-כך דיברנו גם עם שלם, אבל שמענו ממנו רק שוב על התור הארוך של המחכים לשלושת הדירות העומדות להתפנות בעתיד הקרוב. אנשים שמבחינה אובייקטיבית זקוקים הרבה יותר לדירה ושמחכים כבר שנים. במילים אחרות: אין כל סיכויים.

בדרך לתחנת האוטובוס, נכנסנו דרך ניסיון למתווך דירות בקר. זה אמר לנו בנימה של מציל אביונים, שיש לו בשבילנו דירה בת חדר וחצי בעד 1,100 ל"י. מה נפתעתי כאשר ראיתי מגולל לפני את תכנית הבית של דרוקר ב"שיכון עולי צ'כיה" אחרי ק. מוצקין.

לא היה לי כה פשוט להוציא הגה פי. איך מתווך יכול במצפון נקי להציע דירה ב-200 ל"י יותר משמציע הבנאי בעצמו. הרי אדם כזה יכול להרוויח על נקלה במשך רגעים מספר 150 ל"י! ברחתי משם בשיניים גורסות.

כשבאתי הביתה מצאת את דלת המחסן סגורה וחסומה. רגעים מספר אחרי זה נכנס פלדמן ואמר לי שעשו שם ריצוף ושבמשך יומיים נצטרך לקחת מים אצלם בדירה.

בשעה שש נסעתי לגב-ים לאחר שנדברתי על כך כבר לפני הצהרים טלפונית עם אוסי פרלר. אמרתי לו שאני מוכן לעלות עד 700 ל"י אך הוא הציע לי שאציע רק 650. כאשר באה גב' קרניאל אמרתי לה מה שאמרתי וגמרנו שהיא

תיתן לי תשובה סופית מחר או מחרתיים. אם יהיה לי בפסח חופש אבזבז את כולו לשם סידור החוזה והעברת החפצים. מלבד זה עלי גם עוד לנסוע לת"א ולגמור את תרגום המחזה. באמת אינני יודע איך להספיק ומלבד זה איני בקו הבריאות דווקא.

אצל פרלר שתיתי עוד כוס תה וב-8:10 בערך יצאתי לכביש. שם חיכיתי 3/4 שעה בקירוב. בשעה 9 בא אוטובוס והנהג לקח ממני 88 פרוטה בשביל נסיעה לחיפה. הערב נסעתי גם כ-3/4 שעה, כך שבזבזתי 1 וחצי שעות וזה עוד עלה כמעט 9 גרוש (!!!)

19.4.1951

יום ה'

בלילה ירד המון גשם ובבוקר היו המדרגות שעל יד הבית מפל מים. הרגשתי מאוד לא טוב ולקחתי איתי אפילו את פנקס ההסתדרות במקרה שאצטרך ללכת לפני הצהרים לקו"ח. אחרי שחיכיתי לשווא יותר מ-10 רגעים לאוטובוס מספר 5, ירדתי העירה ברגל והגעתי למשרד רטוב עד העצם. –כרש בא רק לפני 9 וכשאמרתי לו שביום א' אתחיל את החופש שלי, התרגז מאוד על זימנא שהרשה לי כזאת מבלי ששאל אותו ומיד טלפן אליו, עשה לו סקנדל ודרש עוזר למשך חול המועד פסח. לפני הצהרים טלפנתי לפרלר, וזה אמר לי שהוא כמעט 100% בטוח שנקבל את הדירה אבל יכול להיות שגבי קרניאל תשתדל להוציא מאתנו עוד כמה עשרות לירות. אמר לי לצלצל אליו עוד פעם מחר. ד"ר שיפוש בא למשרד והידע לנו שבשמחה שאישרו לו חפש ללא תשלום למשך 3 חודשים. איחלתי לו מזל טוב. בשעה 11:00 הודיעו צופרי האזעקה על שני רגעי דום לזכר אלה שנפלו על שחרור חיפה. כרש הלך ב-1:20 ואני נשארתי שוב לבד עד 3:15. אחרי הצהריים קניתי לב ב-70 גרוש כל מיני מצרכי מזון לפסח, ביניהם חבילה מצות ועם ילקוט נפוח ו-3/4 חבילת מצות נסעתי לר"ה. שם מצאתי את הצריף הפוך לגמרי, הרצפה שטופה עם נפט. מיכל באה רק אחרי שמונה ובינתיים הספקתי בין היתר לכתוב מכתב לאנגליה בו ביקשתי את הדודה לשלוח לי בהקדם את חשבונות המקרר.

20.4.1951

יום ו'

תמצית המניפסטים היום הייתה ארוכה מאוד והצטרכתי למסור אותה בשתי שיחות נפרדות. לפני הצהריים התקשרתי שוב לפרלר וזה מסר לי את הכתובת והטלפון של עורך הדין גייגר אשר יטפל בשם גב' קרניאל בהכנת חוזה השכירות. טלפנתי למשרדו וקבעתי ראיון איתו ליום א' בבוקר. מפני שהיה ערב פסח, הלכנו ב-11:30 ואחרי שאיחלתי לכמה פקידים חג שמח ונפרדתי מכרש לשבוע ימים, הלכתי למסעדת האז, שם לקחתי מרק בשר ו-3 מנות אורז ועליתי הביתה. לפני הצהריים בא אלי אחי להיפרד ממני. ביום א' נוסע הוא ל-5 חודשים לבסיס האימונים בשפרעם. בבית קראתי מהר את מהדורת הפסח בת ה-12 העמודים, שתיתי כוס קפה ונסעתי עם 77 בשעה 3:00 ישר לר"ה. עד שבאה מיכל הספקתי לתרגם עוד קצת מהמחזה. רק רגעים מספר לפני הסדר נזכרתי ששכחתי לקחת איתי מטפחת והעיקר: כיפת ראש. גייסתי מהר את מיכל שתשיג לי כובע, במה שלא הצליח ביותר אבל לבסוף קיבלתי מצחיה בהשאלה מהחצרן. התקלחתי מהר ברגע האחרון ממש ונכנסנו לארוחת הפסח. הסדר לא היה מוצלח ביותר, נוסח מקוצר מאוד בלי טעם וצביון מיוחד. היין היה מהול יתר על

המידה ושמחתי מאד כאשר הכל נגמר. הצטערתי על שלא זכיתי לסדר יותר הגון.

יום שבת

21.4.1951

כבר הבוקר התעוררתי בהרגשה הנעימה שמחר לא אצטרך לצאת לעבודה. מיכל לא עבדה, שכבנו עד הצהריים כמעט ומיכל התחילה כבר מהבוקר לדאוג לקיבתי שלא תישאר רעבה במשך ימי הפסח חסרי הלחם. בשעה 4:00 אחר הצהריים הלכנו לבקר את שמעון ואשתו מכרי מיכל אחרי שהוא הזמין אותי כמה פעמים לעשות זאת שעה שנסענו ביחד לעבודה באוטובוס של הבוקר. שתינו אצלם קפה שחור טוב ושוחחנו על דברים שונים, אבל בעיקר אל טרזינשטט ומחנות ההסגר. ב-6:30 חזרנו ומיכל הכינה ארוחת ערב מתפוחי אדמה (שלא הצליחו ביותר הפעם) ומ- corned beef שפתחנו למטרה זו.

יום א'

22.4.1951

תיכף על ידי השער של ר"ה לקח אותנו בבוקר אוטו משא צבאי שהסיע אותנו עד לתחנת הדלק הצבאית ברח' החלוץ. קודם מסרתי עוד פעם את השעון המעורר של מיכל לשען, כי נוכחנו לדעת שלא הלך גם אחרי התיקון. אחר כך הלכנו אל עורך הדין גייגר, יהודי בעל משקפיים כנראה מאירופה המזרחית שנמצא בוודאי כבר שנים רבות בארץ. הוא חיבר לפנינו את החוזה והסכים להאריך את התקופה בה מותר לנו להעביר את השכירות למישהו אחרי, משנה לשנה וחצי. עשינו חוזה לשנה וחצי בתשלומים תלת-חודשיים. הוא אמר לי שעלי לשלם את הכסף לגב' קרניאל ואחרי כן אוכל לקבל את החוזה חתום ממנו.

כאשר הלכתי ממנו ניסיתי להתקשר עם ד"ר קפקה בכדי לקבל ממנו עצה ידידותית בקשר לחוזה, אבל לא יכולתי להשיג אותו במשרדו. מיכל נסעה בינתיים לבי"ח מולדה להתייעץ עם ד"ר מאיר על ההופעות החולניות אצלה בזמן האחרון. (לדעתי דימומים שהאמינה שקרו בגלל טרזנשטט)עדנה)

אחרי שלא יכולתי להיפגש עם קפקה חזרתי עוד פעם לגייגר ואמרתי לו שאינני מוכן לשלם את דמי המפתח לגב' קרניאל קודם קבלת החוזה ושאלתי אם אוכל להפקיד את הכסף אצלו. הוא לא התלהב מרעיון זה ביותר, ואמר שבכל אופן לא יוכל לתת לי כל קבלה.

למרות שזה לא מצא חן בעיני; ירדתי מהר העירה וקיבלתי בלי כל קשיים בהולנד בנק 650 ל"י. עליתי במספר 5 הביתה כי קיוויתי שב-12:30 תהייה כבר מיכל שם. היא לא הייתה. ירדתי לכיכר מסריק, עליתי עוד פעם לד"ר קפקה. נאמר לי שישב במשרדי שעה שלמה (בא רגע אחרי שנלאתי מלחכות לו) והלך שוב.

הלכתי אם-כן לערוך דין גייגר לבד לגמרי (בלי שמיכל תוכל להיות אולי עד בזמן המסירה) על מנת למסור לו את הכסף. ניסיתי עוד בכל מיני אמצעים להפציר בו שייתן לי איזו שהיא קבלה פרו-פורמה, אך ללא הועיל. לבסוף אמרתי לעצמי שבנוטריון ציבורי אולי אפשר לבטוח ונתתי לו את כל הכסף וגם שכר דירה של 3 חודשים. קבלה קיבלתי רק על הדבר האחרון. נקווה שהכול יגמר בכי טוב.

מיכל באה רק ב-1:30 אחר שכמעט התייאשתי כבר. לא הביאה מהרופא שום ידיעות חיוניות. הלכנו אל וייס לאכול ארוחת צהריים, שעלתה הפעם (כנראה לכב' הפסח) בשליש יותר.

משם נסענו לגבים ב' רק על מנת לשמוע מאשתו של פרלר שגב' קרניאל עזבה את הבית והלכה אל אחותה. –למזלנו

מסרה לה גב' קרניאל את הכתובת (בשיכון ותיקי ההסתדרות על יד גליה). הלכנו לשם דרך שפת הים ומצאנו את הגב' קרניאל במקום הנקוב. הייתה זאת בשבילי הזדמנות ראשונה לראות את פנים ביתו של בתי "הותיקים" ועלי לומר שתיארת לי את המצב הרבה יותר גרוע: ישנם שני חדרים, אחד מהם יותר קטן אבל יש מטבחון נפרד ונוחיות סטנדרטית, יחידת דיור ראויה בדרך כלל לשמה. דיברנו על כמה סידורים טכניים, ונדברנו להיפגש מחר בשעה 9 בבוקר אצל גייגר. גב' קרניאל הבטיחה שתביא אם אפשר את התכנית בכדי שנוכל לקבוע איזה רהיטים יתאימו הכי טוב לחדר הקטן בערך (12 מ"ר).

הלכנו משם עיפים למדי לתחנת האוטובוס נסענו דרך חוף שמן והעיר להדר ולפני שנסענו לטבעון אכלנו עוד ב"גן ארמון" שתי מנות גלידה ודפדפנו בעיתונים מצוירים. לפני ארוחת הערב שהוכנה על ידי מיכל. (תפוחי אדמה עם ביצה מאבקת ביצים) התקלחתי וזה גירש את עיפותי וכאב ראשי. בימים האחרונים הייתי עסוק מאוד ואת זה מה שקרה בהם אני כותב רק עכשיו ביום ו', ככה שהכל יהיה רק בקיצור נמרץ עד כמה שהיה ביכולתי לזכור.

23.4.1951

יום ב'

בבוקר נאלצנו לרוץ בכדי לתפוס את מספר 77 על יד ר"ה. נסענו העירה יחד עם שמעון. כשעלינו מן ההדר הביתה, פגשנו במקרה את עו"ד גייגר עם חפציבה, וזה אמר לנו כי מאחר שיש לו עבודה בבית המשפט לא יוכל להתפנות עד 11:00 לפנה"צ.

באנו בכל זאת בתשע למשרדו איפה שפגשנו את הגב' קרניאל. היא הביאה גם את רישום החדר עם המידות העיקריות לפיו ראינו שהנפח המיוחד בשביל הארון על ידי הדלת אורכו 1.45 מ' וזה יספיק בדיוק אם גם בקושי בשביל ארונו בעל שני החלקים. אם ייכנס לשם הארון, הרי שזה יחסוך מקום רב.

א' גייגר אמנם לא היה נוכח, אבל את הפורמליות סידר בינינו שותפו. הם כתבו את החוזה עוד פעם, מה שלא מצא ביותר חן בעיני, הוציאו את התנאי לפיו מותר לי במשך שנה וחצי להעביר את חצי הדירה לשוכר מתאים אחר לפי בחירתי, ונתנו לי את התנאי הזה בצורת מכתב מיוחד חתום על ידי גב' קרניאל ומאושר על ידי עוה"ד. יחד עם זה נתנה לי גם מכתב, לפיו יש לי זכות בכורה על החדר השני, במקרה שהדיירת הנוכחית תעזוב אותו.

שנינו חתמנו על החוזה והעו"ד אמר לי שאוכל לקבלו כעבור ימים מספר, אחרי שיותבעו החותמות המתאימות. אמרנו לגב' קרניאל שנזמין אוטו משא לשם העברת החפצים ושנודיע לה על כך יום אחד קודם לכן.

משם ירדנו העירה על מנת לשאול במשרדי ההובלה למחיר ההעברה. בשני משרדים אמרו לנו שמחיר ההובלה מגבעת חיים לגב-ים יעלה 15 ל"י. בצהריים הלכנו לאגד ונסענו לגבעת חיים. למזלנו לא עבדה אימא באותו היום, כך שיכולנו מיד להתחיל עם ההכנות.

אני רציתי קודם כל להכין את עניין העברת הליפט, כי ראיתי לפי מקום המצאו שתהיה זו עבודה קשה ומסובכת, אבל אימא אמרה לי שהכניסו את הליפט בקלות ועל כן גם לא יתקשו להוציאו. בערב הלכנו מוקדם לישון.

24.4.1951

יום ג'

בבוקר יצאנו עם אגד מכפר חוגלה ובאנו דרך חדרה לחיפה. מיד הלכתי למשרד ההובלה להזמין את האוטו. אמרו לנו

שנוכל לקבל את המכונית כבר למחר, דרשתי במיוחד אוטו עם (Front Wheel drive – הנעה קידמית (חנן)). הפקיד הציג לפני את הסגל והאורז שאמר לי שבשביל עבודה כזו יהיה צריך בשני פועלים. הוא דרש בשביל שניים 15 ל"י. המחיר נדמה היה לי גבוה מידי אבל לבסוף הסכימו שבאם גמר ההובלה שלי ימשיכו לעבוד בשביל גב' קרניאל, אשלם להם רק 12 ל"י. ממשרד ההובלה טלפנתי מיד לגבעת חיים ובקשתי למסור לקטה שנגיע מחר בבוקר. משם נסענו לגב-ים והודענו לגב' קרניאל שנבוא עם המכונית מחר בצהריים בערך. ביקשתי ממנה שתציג איתנו לפחות לגב' פסינג השכנה העתידה שלנו, אבל היא אמרה שאיננה ובכלל שהיה יותר נוח לה אם לא היינו עושים הכרה איתה לפני הכנסנו לדירה. זה לא היה נעים לי ביותר והרחתי אי נעימות... מגב-ים נסענו דרך העיר בחזרה ושם מצאתי בחנות רהיטים שעל ידי תחנות האוטובוסים מספר 3 ו-5 שולחן מתקפל שהיה בדעתי לקנותו בשביל הבואה. אמרתי לבעלי החנות שתשמור לי עליו ושאבוא לקחתו מחר בצהריים. לארוחת הצהרים אכלנו מצות וביצים ואחר-כך עסקתי עד ארבע פחות רבע בתרגום. אחרי זה לווייתי את מיכל לתחנת 77 אשר בא במקום 4:10 אחרי 4:30 והיא נסעה לרמת הדסה. בערב המשכתי לתרגם.

25.4.1951

יום ד'

קמתי מוקדם בכדי להיות ב-7:00 בבוקר על ידי משרד התחבורה. כשבאתי לשם, התברר, שהנהג אינו כלל מעונין בנסיעה. התחילו לספר לי על המחיר הגבוה של חלקי החילוף ועל הסיכון הרב שמהווה שימוש ב-Front wheel drive "קלקול אחד קטן, פירושו הוצאות של 200 ל"י". לבסוף הוסכם, שבאם יאלץ להשתמש בגלגלים הקדמיים, אצטרך להוסיף עוד 3 ל"י נסענו לגבעת חיים ועד שיכולנו להעמיס רק את הליפט הריק, עברו יותר משלוש שעות של עבודה קשה. את הכל היה צריך לעשות בידיים, האוטו לא יכול היה לגשת, והצטרכנו לגלגל את הליפט בידיים בלבד, מרחק של כמה עשרות מטרים. כולנו אכלנו ארוחת צהרים בחדר האוכל וב-12:30 יצאנו לדרך, אימא באה איתנו. על הכביש, אחרי חדרה ראינו מחזה, שהעיד על הרשלנות הפושעת של חברות התחבורה הציבורית. באמצע הכביש לרוחבו, עמד אוטובוס אגד שהיו לו רק גלגלים קדמיים כל הציר האחורי על ארבעת גלגליו היה מונח במרחק כמה מטרים ממנו והלאה. נראה, שגוף האוטובוס ירד אחרי שאבד את הציר ישר על הכביש כך שכנראה לא קרה דבר לנוסעים. עד שהספיקו לפנות את הכביש הצטברו בשני הכיוונים שורות ארוכות של מכוניות והתעכבו זמן רב. לחיפה באנו כבר אחרי שתיים (שעת סגירת החנויות בחול המועד) כך שלא יכולתי כבר לקחת את השולחן המתקפל. לגב-ים באנו לפני 3:00. התחלנו מהר להוציא את החפצים של גב' קרניאל (התברר, ששכנתנו העתידה גב' פסינג נסעה באותו בוקר לקייטנה וגם בנה ואשתו לא היו בבית, כך שמבחינה זו עבר הכל בלי קשיים והפרעות. כשעמדנו להכניס את הדברים פנימה, רצתה אימא פתאום להתחיל לסייד. שהסברתי לה שזה מן הנמנע, התקשה בכל אופן לטאטא את הקירות לשטוף את הרצפה. בינתיים העמדתי עם שני הפועלים את הליפט בצד האחורי של הבית, על ארבעה קרשים. –אחר כך היה צריך לשלם את הכסף. שני הפועלים טענו שאין בדעתם לעזור בהעמסת הדברים של גב' קרניאל ולפי זה היה עלי לתת להם 15 ל"י. לא היה לי זמן ומרץ לעמוד איתם על המקח ונתתי להם 3 חמישיות. לנהג הייתי צריך להוסיף עוד 12 ל"י נוסף למפרעה של 5 ל"י ששילמתי אתמול.

מיד אחרי שקיבלו הפועלים ממני את הכסף הלכו לעבוד בשביל הגב' קרניאל. הצטערתי שהצליחו לרמות אותי, כל

ההעברה עלתה לי ב-33 ל"י...

את שלושת הלירות הנוספות הצטרפתי לשלם לנהג תמורת זה שהשתמש בציר קדמי (חסכון גדול שיכול היה לעלות לי ב-200 ל"י) אבל אחר כך רצה הנהג להתערב עם הפועלים על 10 ל"י שיעלה עם האוטו על גבעת החול הסמוכה (!!!)

אחר כך עסקנו יחד עם אימא זמן רב בהרכבת שתי המיטות, אבל בסוף הצלחתי לגמור את זה רק בעזרת הכלים המועטים שהיו בנרתיקי האופניים ובעזרת מברג אחד ששאלתי מפרלר.

בינתיים נכנס פסינג הצעיר, בנה של שכנתנו העתידה ואמר שדירה זו מושכרת כולה על שמו, שנעשתה רמאות, ושהוא יעמוד על כך שיזכה לזכויותיו. אלינו התנהג אבל באופן די מתקבל על הדעת וראה בנו רק אנשים תמימים שנפלו קרבן לרמאות ושיש להזהירם קודם על התוצאות הבלתי נעימות שיצאו מכל המעבר.

אני אמנם הייתי מוכן לסצנה כזו, אבל זה לא הוסיף לטובה למצב רוחה של אימא. סביב שעה 7:00 ליוויתי את אימא לתחנת האוטובוס, היא נסעה עוד לכפר המכבי לבקר את כרמלה.

בערב שאלתי מפרלר מקדח קטן, בכדי שאוכל להרכיב את השולחן. כשהייתי באמצע העבודה, דפק פסינג בדלת, והזמין אותי להכנס לחדרו. שם היה בן-אדם שהציג את עצמו כמו וסלי חברו של פסינג.

בינינו התנהלה שיחה (לא ברור) של יותר משעה.

רב הזמן דיבר וסלי אשר טען, שאם יש כלל, וכלל איזה שהוא חוק בארץ הזו, הרי שאז ברור ב-100% שפסינג מוכרח לנצח בפרוצס שינהל נגד גב' קרניאל ואז קיימת סכנה שאקבל צו פינוי.

פסינג אמר לי, שאילו היה אחר הצהריים בבית, לא היינו מצליחים כלל להכנס אל הדירה. הוא היה במשטרת קרית חיים ושם הפנו אותו למחלקה הפלילית בחיפה.

הוא קבע שגב' קרניאל לא נגעה באף אחד מהדברים שלו או של אמו, אפילו לא הוציאה את המיטות שלה, שהיו בחדר אמו (רק אח"כ נודע לי מפרלר שהיא לא הוציאה אותן רק מתוך כך, שתוכל לטעון אחר-כך שהשכירה חדר מרוהט).

עלי לציין ששניהם התנהגו אלי פחות או יותר בהגינות. אמנם ניסו לדרוש ממני שלא אכניס דבר למטבח ולבואה, אבל לזה לא הסכמתי. שאלו אוי גם כמה דמי מפתח ששילמתי אבל על זה לא נתתי להם תשובה.

אני מצידי אמרת שלא ידעתי על כל הדבר ושבינתיים יהיה עלינו לחכות עד שבית המשפט יברר את הדבר. כל העניין לא נוגע לי ועם טענותיהם עליהם לפנות לגב' קרניאל. לעת עתה אעשה מצידי את הכול בכדי למנוע סכסוכים בינינו...

מאוחר בערב גמרתי להתקין את השולחן, ישבתי עוד רגעים מספר אצל הפרלרים שאלתי מהם שתי שמיכות והלכתי לישון.

26.4.1951

יום ה'

בבוקר קמתי ונסעתי לחיפה. בבית אכלתי קודם כל ארוחת בוקר גדולה (קופסת סרדינים שלמה וביצה אחת. אחר-כך הלכתי לשען לקבל את השעון המעורר שהבאתי אליו בהתחלת השבוע לתיקון שני. אמרו שיהיה מוכן רק ביום ב'.

אחר-כך ניסיתי במשך כל לפני הצהריים להתקשר עם העו"ד גייגר אבל יכולתי להשיגו רק בשעה אחת.

בינתיים ירדתי העירה, בתיבת הדואר מצאתי מכתב רשום שהכיל שקל של ההסתדרות הציונית, המפיץ –לשכת המס עליתי אל כרש ומצאתי על ידו את גרינולד. אמרתי לכרש שלא אוכל לבוא ביום א' בגלל העברת החפצים לדירה החדשה.

הסכמנו שאבוא ביום ב' בבוקר. –עליתי שוב לחדר וארזתי לי מזודה אחת עם הדברים ההכרחיים ביותר (שמיכה, כלי

רחצה, סוכר, קפה וכו'). עם המזודה המלאה ירדתי אל משרדו של גייגר אך זה עדיין לא בא. ירדתי אם-כן לחנות הרהיטים על מנת לקנות את השולחן המתקפל. אבל זה היה כבר מכור ובעלת החנות הבטיחה לי שביום א' אוכל לקבל שולחן אחר. עליתי שוב לגייגר והפעם מצאתי אותו. אמרתי לו במילים חריפות במקצת את זה אשר שמעתי אתמול מצד פסינג אך הרגיע אותי, הקריא לפני את כל המסמכים המשפטיים ואמר לי שאין לי מה לדאוג. עם המזודה נסעתי לגבי יום ומשם נסעתי עד קו 51. משם במספר 51 לצ'ק-פוסט, ומשם ב-74 לטבעון.

כאשר התקרבותי לר"ה קראו לקראתי כבר כל העובדים שארוץ, כי מיכל מחכה לי כבר בכליון עיניים. עמנואל נתן לי בדרך צרור שושנים בשבילה. את מיכל מצאתי כולה מרוגשת במיטה בחדר החולים. מסרתי לה במילים ספורות על מצב העניינים והלכתי מיד למנהל המוסד פרץ ודרשתי ממנו שירשה למיכל לעזוב את המקום כעבור שבוע. הסברתי לו שהיא חולה, שהרופא אמר לה להפסיק לעבוד לכמה שבועות ושבין כך לא תועיל הרבה עכשיו בעבודתה. הוא אמר לי שזה קשה מאוד, והוא זקוק לפחות לשהות מינימלית בכדי למצוא עובדת אחרת.

על טענתי, שמיכל איננה פועלת קבועה ועל כן אינה קשורה בשום התחייבות השיב שלאחר שעברה בחינה את חודש הניסיון, הרי שהיא נרשמה כפועלת בסוכנות ולכן חלות עליה גם חובות מסוימות. גמרנו שהוא יתייעץ עם הרופא וידבר גם איתה לפני שיחליט על פתרון סופי. למיכל אמרתי שאינני מוכן להרשות לה להישאר ברמת הדסה יותר משבוע מיום ראשון למאי. ב-4:30 הלכנו לצריפונה ושם הכינה לי תפוחי אדמה עם בשר שמורים, ארוחתי הממשית הראשונה במשך היום. בחמש הצטרכתי כבר ללכת לטבעון, כדי לתפוס את האוטו האחרון. לקחתי איתי את מזודתי השנייה.

בחדר מצאתי את גלבץ וסיפרתי לו שיש לנו דירה, הוא מצדו אמר לי שקיבל מכתב מהוריו בו כותבים לו שמצ'כיה עומדת להגיע עכשיו העליה האחרונה והם חושבים לעלות ארצה. מובן שזה יגרום לדאגות רבות כי יצטרך בוודאי לתרום הרבה לפרנסתם והוא גם חשב על כך לאחסנם באופן ארעי בחדרון שלנו. אמר לי גם שבהקדם יתחיל לעבוד ולהרוויח וישתדל לשלם לי בהקדם את חלקי. לא הרחבתי דיבור על העניין, כי עוד לא חשבתי על סידור העניינים בינינו בבירור ומלבד זה גם מיהרתי להשיג את האוטובוס האחרון לפרברים. לקחתי איתי שמיכה, כמה מצות וחוט חשמלי בשביל הקומקום ורצתי לתחנה. אם כי היה צריך לפי הלוח לצאת עוד אוטו אחד בשעה שבע, לא יצא אוטו כלל ועיקר ונאלצנו ארבעה איש לשכור מונית לגבי-ים ב-1.600 ל"י. בדרך היה לנו חוץ מזה גם פנצ'ר. נסעתי אם כן לגבי-ים במחיר נסיעה לת"א.

ארוחת הערב שלי הייתה ביצה רכה ובשר מהקופסא שפתחנו בר"ה. בפעם הראשונה בשלתי קפה בדירתנו החדשה. בערב הייתי עוד זמן מה אצל הפרלרים, היו אצלם (כרגיל) אורחים, זוג מכפר המכבי ידידיה של מיכל. הבחור הוא סגן משנה בחיל התותחנים והוא מסר לנו בין היתר כמה "סודות צבאיים".

27.4.1951

יום ו'

התעוררתי לפי 8:00 ואחרי ארוחת הבוקר כתבתי ביומן. בשתיים עשרה הלכתי למוצקין לבקר את ההנים ולהזמין את עצמי בהזדמנות זו לארוחת הצהרים אצלם. ניסיתי ללכת דרך החולות כי חשבתי שתקצר הדרך אבל לפני קרית שמואל הגעתי לגדר התיל של המחנה הצבאי הגדול והייתי צריך ללכת דרך עקיפין ארוכה שוב אל הכביש הדרך למוצקין אורכת יותר מחצי שעה. אל ההנים באתי בשעה אחת יחד אתם. הם חזרו עם הילדים מטיוול על אופניים.

מסרתי להם את החדשות ואכלתי שם ארוחת צהרים צנועה: מרק ודג חי עם מצות. לפני שהלכתי קיבלתי מאלי נורה של 25 ואט, אותה הכנסתי בבואה. היום לא נסעו אוטובוסים של "שחר".

28.4.1951

בשעה תשע לקחתי את מזודת העור הריקה שלי והבאתי אותה לחדר בהדר. לרמת הדסה הגעתי רק בצהריים. את מיכל מצאתי בחדר החולים, אך היא באה אתי אח"כ אל הצריפון. שם אכלתי ארוחת צהריים, שהביא לי לפי בקשת מיכל יוסף שכנה. אחרי ארבע נסעתי שוב בחזרה, בחדר ארזתי את שתי המזודות ואת הקיטבג והכנתי את כל החפצים להעברה במונית ביום ב'. בערב נסעתי הביתה עם תיק מלא ועם מנורת הלילה. אשר לשביעות רצוני הגיעה בסדר וממשיכה להאיר, למרות הנורה הרופפת.

29.4.1951

הבוקר קמתי ב-5 ורבע, התגלחתי, אכלתי שתי מצות עם ריבה וקפה ויצאתי לת"א. בתחנה היה תור ענקי ועל כן החלטתי לנסוע בעמידה. לת"א הגעתי לפני תשע, לפיץ לא היה ב"עם עובד, ועל כן בקשתי מחברו לעבודה קריב, שיזרז את העיון בכתב ידי, כי אינני יכול להרשות לעצמי את הלוקוסוס להשאיר כתב יד קרוב לחצי שנה ללא הופכין. הוא הבטיח לי לעשות זאת ולהודיעני בכתב על התוצאות. משם הלכתי ל"ספריית הפועלים", שבינתיים עברה מרח' יהודה הלוי לאלנבי 73. מסרתי שם את כתב היד וקיבלתי הבטחה לקבל תשובה תוך 3 שבועות. מפני שלא היה לי מה לעשות יותר, הלכתי שוב לתחנה המרכזית על מנת לנסוע בחזרה. מה הופתעתי, כאשר ראיתי שתור הנוסעים לחיפה, נמשך מהתחלת הרציף דרך כל המנהרה עד לרחוב כמעט. עמדתי שוב בתור לעמידה והצלחתי להיכנס לאוטובוס הרביעי, בו הגעתי באחת לחיפה – בחנות הרהיטים אמרו לי שהשולחן יבוא רק מחר. עליתי לחדר ואחר-כך ירדתי אל "וייס" לאכול ארוחת צהריים עם בשר. נסיתי אחר כך להשיג מונית על מנת להעביר את החפצים כבר היום לגב-ים, אבל היום, היום הראשון אחרי החגים אי אפשר היה לקבל מוניות כלל וכלל. בחדר ניסיתי להתכונן קצת לשיעור, אבל כעבור רגעים מועטים נרדמתי וישנתי עד רבע לשש. הלכתי לשיעור, שיעור ראשון מאז חופש הפסח. אל השיעור בא היום תלמיד חדש עולה חדש, בוגר האולפן בהר הכרמל. הוא הפתיע אותי בידיעותיו הטובות למדי ומדרישתי התוקפנית להשתמש אך ורק בעברית בתור שפת הלימוד... אחרי השיעור הלכתי שוב אל וייס, לנצל את תלושי הבשר וקראתי את כל אותם העתונים המצויירים שלא הספקתי לקרוא אחרי הצהריים. לגב-ים חזרתי שוב עם תיק מלא דברים שונים, ביניהם ככר לחם, צנצנת סוכר ובקבוק שמן.

30.4.1951

היום התחלתי לעבוד אחרי ימי החופש הקצרים והגדושים, והעבודה לא הייתה מועטה. בשעות הבוקר באה מיכל. נשלחה לחיפה לבדיקת דם. נתתי לה את מפתח החדר ואמרתי לה לבוא לפני גמר העבודה. בתיבת הדואר מצאתי גלויה גסה מאחי בה הוא כותב שלאחר שלא מצאתי לנכון להשאיר בשבילו את כתובתי החדשה, הרי הוא מניח שיש בדעתי להפסיק את הקשרים איתו והוא מבקש אותי רק להעביר אליו את המכתבים המגיעים בשבילו... לפני הצהריים העיר כורש שיש ברצונו להודיע סוף סוף על המועמד שבא בחשבון כמקשר בבית המכס בכדי שיוכל להכניסו לעבודה על מנת שלא יזדקקו לו (לכרש) אחר כך. אמרתי לו בהזדמנות זו שמאוד אני מתפלא שבכל החיפושים

אחרי מועמדים לא נזכרו בי כלל וכלל. הוא ענה לי שלפי דעתו העובדה שאינני קבוע היא שורש כל הדבר. מיד כשהתפנית הלכתי לד"ר זימנא וקבלתי לפניו על כל הענין. הוא אמר לי, (כנראה כדי להיפטר ממני) שאכתוב מכתב בענין זה אל המנהל. אני עשיתי זאת, אם כי אינני תולה בו כל תקוה, והדפסתי את המכתב עוד במשרד במכונת כתיבה. מחדש מאי נכנסים לתקופת זמני עובדה קיציים וכרש רוצה לסדר את העבודה כך שאעבוד יום יום משעה 8:00 עד 2:00.

כל אחד מאתנו יעשה אחת לחודש תורנות אחר הצהריים (מ-4:00 עד 6:00) במשרד המחוזי. מיכל חזרה למשרד כבר בשעה שתיים בערך ואחרי 3:30 הלכנו אל חנות הרהיטים, וראה זה פלא השולחן המתקפל היה בנמצא; קנינו אותו ב-6.750 ל"י.

אני נסעתי עם השולחן אל החדר, מיכל הלכה בינתיים לקופת חולים וחזרה לחדר בשעה 5. בחמש הלכתי אל סדן למסור את היומן ומשם הלכתי לחפש מכונת כתיבה כדי להעביר את חפצי לגב-ים.

התייאשתי מלבקש מונית כי דרשו ממני 3 לירות לכל הפחות. ירדתי לרח' סירקין, שכרתי טנדר ב-2.250 ל"י, באתי עמו לרח' מסדה, העמסנו את כל החפצים יחד עם הדברים הקטנים ונסענו עם מיכל יחד לגב-ים.

שם נוכחנו לדעת שהגב' פסינג חזרה כבר מקייטנתה, התברר שהיא אישה די סימפטית ואין כנראה בדעתה לעשות לנו קשיים. הצגתי את מיכל לפנייה וגם לפני אשת פסינג הצעיר.

היא עובדת אצל הצלם אלכסנדר, וזכרה אותנו מיום שעשינו שם צילום.

מיכל עסקה בערב קצת בהוצאת החפצים מהמזוודות. הכנסנו את הכל באופן פרוביזורי מתחת למיטה, בארון ובכל פינות החדר. נוכל לעשות סדר סופי רק אחרי שנתאים את הליפט ואחרי שיגיעו חפצי מיכל מר"ה. מיכל החליטה ללון הלילה בגב-ים. היה זה הלילה הראשון שבילינו יחד "בדירתנו" החדשה.

1.5.1951

יום ג'

ישנו במיטה אחת ולמרות שהיא רחבה למדי, לא יכולתי אחרי 3:00 עוד לישון, סידרתי באימפורביזציה את המיטה השנייה ונמנמתי עד 7:00 בבוקר. למרות שהיה האחד במאי, לא הארכתי בשינה, כי היה עלי להקדיש את רוב היום לסיום התרגום. עבדתי עד הצהריים. בצהריים, בישלה מיכל על פלטה שאולה מהפרלרים אורז קונסרביום, ובשר עגל מקופסא שפתחנו אתמול בערב. אחרי האוכל עבדתי עוד כשעה וחצי ואחרי זה הלכנו לבקר אצל צבי בגב-ים ג'. הוא בא איתנו חזרה. בגב-ים ג' קניתי לי ככר לחם, כי בחנות המכולת המקומית לא היה לחם מחמת ה-1 במאי. בבית שתינו קפה ואחרי-כן הראנו לצבי את הליפט. הוא אמר שמוכן לעשות את עבודת התאמת הדלת ביום העצמאות. אני מקווה שיקיים את דברו.

בשעה שש לווייתי את צבי ואת מיכל לתחנת האוטובוס. חששנו שלא יגיעו בזמן לחיפה מפני שהופסקה תנועת האוטובוסים לכמה שעות אחר הצהריים בגלל התהלוכה שנערכה לכב' ה-1 במאי.

אבל אחרי 6:00 התחילו להגיע כבר אוטובוסים. נפרדתי ממיכל בהבטיחי לה שאשתדל לבוא לר"ה ביום ה'.

אחרי שחזרתי הביתה ישבתי להמשיך את עבודתי והצלחתי סוף סוף לסיים את התרגום, אולם לא היה לי כבר זמן לקרוא אותו.

2.5.1951

יום ד'

באוטובוס שעליתי לתוכו בבוקר ישב מישה שטיין ונסענו לחיפה ביחד. הוא סיפר לי כמה פרטים על משפחת פסינג ובין היתר גילה, שער מולדתה של הגב' פסינג היא גראץ. אחר כך סיפר לי שקרמנר העליב אותי, שנמאס לו כבר הכל ושבימים הקרובים כבר יברח לקנדה...

לפני לכתתי לבית המכס הלכתי למשרד המחוזי ומסרתי לד"ר זמנא את מכתבי למנהל, אמרתי לו שיוכל לקרוא אותו. הוא עשה זאת, אמר "תודה רבה" והבטיח שבהקדם אקבל תשובה ישירה. לפני הצהרים ניסיתי להשיג בכמה חנויות בלוק למכתבים, אולם הכל לשוא. אחרי הצהרים קיבלתי בחנות המכולת שלי שלוש חתיכות סבון בשביל החדשים ינואר פברואר (!!!) ו-300 גר' קוקוזין. אחרי הלכתי לבנין ההסתדרות, מסרתי את היומנים האחרונים של חצי חדש הוראה בטירה וירדתי אח"כ אל נועם, נציג ארגון עובדי המדינה, על מנת לקבול לפניו על העובדה שאחרי 15 חודשים עוד לא זכיתי להיות עובד קבוע. הצטרפתי לחכות לפני דלתו זמן רב מאוד, הכל בגלל יהודי אחד חוצפן ואנוכי שנכנס לחדר בלי תורו בשעה שחיכיתי התחלתי לקרוא את התרגום. לבסוף התקבלתי כ-10 רגעים לפני 6:00. סיפרתי לו את כל העניין, הוא רשם לפניו פרטים והבטיח לנקוט באמצעים. עלי להכנס אליו עוד פעם בשבוע הבא.

לפני שנסעתי הביתה קניתי לי עוד בקיוסק אחד 3 סנדוויצ'ים עם נקניק. בבית הכנתי לי את ארוחת הערב ושתי ארוחות בוקר ובהזדמנות זו הוצגתי בפני הגב' וסלי ידידת הגב' פסינג ושכנתנו, אישה גוצה, לבושה מכנסים קצרים, שניסתה לשוחח איתי סלובקית, הצהירה שמיכל היא נחמדה מאוד, ושהיא תלמדה לבשל ולאפות. שאלה גם אם הקפה שאני מכין הוא נס-קפה מקורי אבל מאנה להיענות להזמנתי לטעום כוס קפה. אחרי ארוחת הערב גמרתי לקרוא את התרגום וכתבתי עוד שתי איגרות אוויר אחת לארה"ב ואחת לאנגליה, בהן הודעתי על החדשות החשובות בדבר דירתנו. התקלחתי והלכתי לישון אחרי חצות.

3.5.1951

יום ה'

היום הלכתי לתחנה הסופית בגב-ים ג', וראיתי שאם לא ממהרים, אין הבדל גדול באיזו תחנה עולים לאוטובוס. בבוקר באה להפתעתי מיכל למשרד וגמרנו שלא אבוא בערב לר"ה ובמקום זה שהיא תבוא לגב-ים או ביום ו' בערב או בשבת בבוקר.

את העבודה גמרנו היום בשעה 2:00. בתיבת הדאר מצאתי חבילה קטנה מאמה של מיכל, אשר הכילה נורה של 30 ואט אבזמים להחזקת הזכוכית על גבי השולחן ועוד מכתב.

עליתי לחדר, נרדמתי למשך חצי שעה בערך קניתי לחם וביצים, התכוננתי קצת לשיעור בערב, והלכתי לחב' חשמל, איפה שאמרו שאוכל לחדש את החוזה בדירתנו החדשה גם בסניף בקרית חיים. משם הלכתי למשרד של בי"ס אבן פנה, בו קיבלתי את האינפורמציה הנחוצה בדבר הרשמי לשנת הלימודים הבאה. יהיה כנראה צריך שאסע באחד הימים האלה לפרדס-חנה על מנת להשיג את התעודות שלי מזמן היותי שם. הלימוד יעלה בערך 100 ל"י לשנה, כלומר 10 ל"י לכל חודש. שעות הלימודי הן מ-4:30 עד 10 בערב...

לפני שהלכתי לשיעור התעכבתי קצת אצל גוסט, שלא ראיתיו כבר מזמן. אחרי השיעורים עליתי אל גרוסמן כדי למסור לו את התרגום. הוא נתן לי בתור מפרעה 10 ל"י והבטיח לשלם את היתר אחרי שיקרא את כתב היד. הוא מעונין שאמשיך לעבוד בשבילו, אך לאמיתו של דבר אין לי חשק רב לזה.

בבית חכמה לי הפתעה בלתי נעימה: כל החפצים המעטים שלי שהשארתי עוד בארון, היו מרוכזים במדף אחד ועל כן הלחם הייתה קבועה בסיכה פתקה עליה היה כתוב בכתב ידו של גלבץ, שהוא מבקש אותי לקחת את כל הדברים שעוד שייכים לי ולהכניס בעוזבי את המפתח שלי דרך חלון האוורור (!!!) הוא הוסיף שהוא מקווה לגמור את העניינים הכספיים איתי עד סוף חודש זה – במילים אחרות כוונה ברורה להוציא אותי מהחדר שלנו פשוטו כמשמעו ובשלימות. עניתי לו שכל זמן שלא שלח לי את המגיע לי, אינני חושב לוותר על זכותי על החדר. את מצב רוחי הרע החמירה עוד העובדה שהאוטובוס של 9:30 כבר לא רצה להעלות אותי והצטרפתי לחכות שעה שלמה לאוטובוס הבא, אשר נסע דרך כביש עכו והביא אותי הביתה רק אחרי 11:00. שוב הלכתי לישון אחרי חצות.

4.5.1951

יום ו'

הבוקר לא חיפשתי עוד את האוטובוס של 7:30, נסעתי כמה רגעים אחרי זה ובאתי העירה אחרי 8:00. לפני הצהריים הופיע במשרד אחי, היה בציויל, שערותיו קצרות מאוד, התנהגותו קרה ונעלבת. שאל רק אם יש לי מכתבים ואמר שלום והלך. בשתיים באתי למעלה ובצאתי מחנות המכולת, ראיתיו מתהלך ברחוב. אמרתי שיש לי מכתב בשבילו והזמנתי לבוא הביתה. שם מצאתי על השולחן שוב מכתב מגלבץ בו הוא כותב, שהנו רואה את התאריך 30.4.1951 כתאריך יציאתי מן החדר, ושיחזיר לי את שכר הדירה ששילמתי עוד לחודשיים למפרע ושמיכוון שהוא זקוק למפתח, הוא מבקש ממני בכל לשון של בקשה להשאירו. עניתי לו שבשעה שהוא הלך לצבא, לא ראיתי בהתגייסותו עזיבת החדר ולא הוצאתי את חפציו, אף על פי שזה היה עולה לי אז בכ-500 לירות יותר בזול. אם אינו יכול להכין בעצמו את המפתח, יכול לעשות זאת בכמה גרושים אצל מסגר. הוספתי גם ששבועתי מן "ההתכתבויות וקבעתי אתו ראיון ליום א'". נסעתי לגבי-ים וכמעט באותו הזמן בא אחי. המקום מצא די חן בעיניו, הוא ישב אצלי כשעה, הבטיח שיציץ אל המשרד ביום א' ונפרד אחרי שסיפר לי מעט על ביה"ס לשוטרים בשפרעם. בשעה 6:00 הגיעה מיכל עם תיק נפוח ומלא דברים, התחלת העברת חפציה מר"ה. לארוחת הערב הכינה מיכל אורז עם שתי מנות בשר טרי שהביאה במיוחד מרמת הדסה.

5.5.1951

יום שבת

בבוקר קמנו מאוחר למדי והגענו לחיפה רק ב-11:30. לאכזבתנו מצאנו שכל הכרטיסים להצגת הסרט "האורז המר" נמכרו כבר ולכן ויתרנו על ביקור בקולנוע הערב. הלכנו אל משפחת זינגר ומסרנו למיכאל הצעיר את מתנתנו לבר-מצווה שלו: כדור ווליבאל עם שתי פנימיות. היו שם הרבה אורחים, רובם יהודים מצ'כיה וביניהם פגשתי גם את חברת כתתי לשעבר את ליבה שיין. שוחחתי איתה כמה מילים, הבחנתי באדום על שפתייה, העגילים באוזניה ובקולה העמוק. ספרה לי שעוד מעט תעבור לדירה בת 3 חדרים בשכונן צבא הקבע בנוה שאנן. בעלה מהנדס בחיל מדע... אכלנו שם כמה סנדוויצ'ים זעירים ושתינו כמה כוסיות יין שהשאירו השפעה ניכרת על מיכל – משם הלכנו אל וייס לאכול ארוחת צהריים ולדפדף בעיתונים המצויירים ונסענו שוב לגבי-ים. אחר הצהריים ישנתי כשעתיים, אכלתי ארוחת ארבע וקראתי קצת – מיכל הכינה אח"כ ארוחת ערב שהסתיימה עם פודינג אורז מתוק וטעים. לפני לכתנו לישון נכנסנו עוד לכמה רגעים אל הפרלרים.

יום א'

6.5.1951

הבוקר קמתי בחצי שעה יותר מוקדם, כי מהיום מתחילים אנו לעבוד מ-7:30. הלכתי אל התחנה בגב-ים ב' השיג אותי פסינג הצעיר עם מכוניתו והסיע אותי עד לשער פלמר.

היום שבתו בעלי הקיוסקים. הם דורשים את העלאת מחיר המשקאות הקרים. בתיבת הדואר מצאתי פתקה מאת גלבקופץ, בה מודיע לי שיהיה בין 5:00 ו-6:00 בבית.

בשיחה הטלפונית עם ירושלים אמר לי מר גינאי שאם ד"ר שיפוש רוצה לקבל את הפרשיו טרם נסיעתו, עליו להבריק מברק דחוף לחשב הכללי ולגזברות בירושלים. מפני שד"ר שיפוש לא בא היום למשרד, נסעתי מיד אחרי העבודה אליו למסור לו על הדבר. מצאתי בדירה ריקה מכל הרהיטים. מיד בבואי אמר לי שדיבר עם ד"ר צייטלין אודות רורלי. הלז היה אותה שעה עסוק מאוד אך בכל זאת העיר "שיתחשב בי". מכל מקום הבטיח לי שיפוש שידבר עם צייטלין עוד פעם על העניין. אחרי שאמרתי לו על שיחתי עם ירושלים, רצה קודם שאשלח מברק אולם אחרי כן נמלך בדעתו וביקש רק שאשתדל להודיע טלפונית על סכום ההפרשים שמגיע לו.

אחרי כן הייתי בחב' חשמל לשלם את הפיקדון החדש ומשם הלכתי להסתדרות לקבל את שכרי עבור חצי חודש של הוראה. בדרך קניתי לי את הספרים הנחוצים לי בשביל לימודי הותיקים. לא קיבלתי את הכול, אך מה שקיבלתי – 14 ספרים (או יותר נכון חוברות) עלה לי ב-7 וחצי ל"י.

כשבאתי ב-5 לחדר, חיכה לי שם כבר גלבץ. דיברנו מה שדיברנו ולבסוף באתי עם הצעה: אם יוסיף לי גלבץ על הסכום הממשי 130 ל"י תוספת של 25% עבור ההתייקרות הכללית, מוכן אני לוותר בכתב על כל תביעות נוספות. היום בשעת עלית המחירים ב-100% ויותר, מובן שזו הייתה דרישה סמלית גרידא, אולם גלבץ טען, שזהו (מילה בצ'כית) וצייר לפני את מצבו הכספי "המעורר רחמים". לבסוף הסתפקתי בסכום כולל של 150 ל"י ועל זה הסכמנו שלא בכתב ובמילת יושר בלבד. הוא שילם לי 40 ל"י במקום והבטיח לשלם עוד 60 ל"י כעבור זמן קצר. הוא טען שרוצה הוא את המפתח כי הוא זכאי ל"פרטיות" מסוימת, אך אני אמרתי לו שאת המפתח אני מוכן למסור רק אחרי שישלם 100 ל"י מתוך הסכום של 150 ל"י.

אחרי השיעור נסעתי ברבע לתשע הביתה ושם מסרו לי, שאחר הצהריים חפש אותי צבי קליין. אצטרך לדחות את הנסיעה לפרדס-חנה ליום ג' ומחר לסדר את הכביסה ולבקר את צבי.

יום ג'

7.5.1951

כשהלכתי לפני הצהריים להכניס לבנק 30 ל"י, מצאתי כבר בתיבת הדואר פתקה מגלבץ בה הוא מזמין אותי לבוא כבר היום בין 5:00 ל-6:00 על מנת להסדיר את העניין באופן סופי. עניתי לו שאוכל לבוא רק ביום ד' לפנות ערב.

לפני הצהריים באה למשרד אדית בורגר. שאלה איפה אפשר לפגוש את מיכל. בין היתר נודע לי ממנה גם, שקיבלה בימים האחרונים כבר סרט אחד.

אחר הצהריים נסעתי אל "אברהם" להסתפר. גרוסמן אמר לי שימסור את התרגום לעיון רק בשבוע הבא. מסרתי לו את החוברת (טקסט בצ'כית), ואמרתי לו שהתייאשתי מלתרגמה לעברית, כי תוכנה לגמרי לא מתאים להוואי הישראלי. לאחר שניסיתי לשווא להשיג תפוחי אדמה ובננות, הלכתי לתחנת 61.

בדרך עברתי חנות עם מוצרי גומי, בה אמרו לי, שבשבוע הבא יהיה להם צינור גומי. כשירדתי מן האוטו, בגב-ים פגש אותי שוטר המכס הסלובקי אוסלנדר, בקשתי ממנו שיראה לי מכבסה טובה בגב-ים ג', לקחתי את הכביסה והוא הראה לי שם סוכנות של המכבסה החיפאית "הדר". הסוכן סלובקי עשה עלי רושם טוב ואמרתי לו שאם ישביע את רצוני, נשאר לקוחות קבועים אצלו. כשהלכתי אל צבי, ראיתי שהוא מזיע על יד טנדר אשר הביא לי דלת בשביל החדר, שקע בחול כמעט עד הציר האחורי ואינו יכול לצאת. הנהג היה עצבני, תפס את ראשו, לא עשה שום עבודה בשלמותה וטרחנו יותר משעה עד שהצלחנו להוציא את האוטו בעזרת הרמה וקרשים ששמנו מתחת לגלגלים. בו בזמן נוכחתי לדעת, ששטיין הוא שכנו של צבי למעשה. צבי אמר לי שלא יוכל לבוא ביום העצמאות, כי יש לו עבודה מקצועית בעיר. אמרתי לו שאינני רוצה יום שלם של חופשה וביקשתיו שישאיל לי ליום זה מסור, שאוכל לפחות לנסר את חזית הליפט לשניים. לבסוף הסכמנו שאני אקנה את כלי הברזל הנחוצים להצבת הדלת, ביום העצמאות לפנה"צ אנסר את הדלת והוא ישתדל להקדים לבוא אחר הצהריים כך שנוכל אולי לגמור את העבודה עד הערב. חיכיתי בחשאי שמיכל תבוא, אולם היא לא באה. לפני שבע באתי הביתה לאכול ארוחת ערב ולהתקלח. הלכתי מוקדם לשכב והמשכתי לקרוא בסיפורי קרל צ'אפק.

8.5.1951

יום ג'

הבוקר מסרתי את המפתחות לגב' פרלר ואמרתי לה שמיכל תבוא בוודאי לקחתם. לאחר שמצאתי כבר בשבע וחצי חנות ברזל אחת פתוחה בשער פלמר, החלטתי לבוא מאוחר לעבודה, ובמקום זה לקנות את החלקים הנחוצים לי להתקנת הדלת בליפט. שילמתי מחיר שגעוני: 3.770 ל"י היום היה הרבה עבודה, בעיקר לפני הסוף. הגעתי ל-72 מספרים ורוב הזמן הייתי לבדי – בשתיים אכלתי מהר ארוחת צהריים והלכתי לתחנת אגד על מנת לנסוע לפרדס-חנה. מזלי היה, שהאדם אשר נכנס לפני מצא את מקום הישיבה האחרון כך שהצטרפתי לעמוד, ולהצטופף באוטובוס, שהתמלא בדרך על כל גדותיו בשפע של עולים חדשים, בני צפון אפריקה ועירק בעיקר, שנסעו למחנה העולים הגדול לפני פרדס-חנה.

לפרדס חנה הגעתי אחרי נסיעה ממושכת ב-4:30 בערך. השארתי את ילקוטי הכבד (מלא מוצרי הברזל) בתחנה והלכתי לבית הספר. הספקתי למצוא עוד את המזכיר, ברגע האחרון ממש וזה הפנה אותי לאיזה ד"ר הר-דב. שמחתי כשהתברר שאותו הר-דב איננו כל אחר מאשר ד"ר היינריכסדורף, מורה לאנגלית החביב שלנו. הוא הכיר אותי במבט הראשון. הכרתיו אמנם גם-כן, אך הבחנתי בו שינוי גדול לרעה, שערותיו הלבנים כליל וכל מראה פניו היה רע ומדולדל. הוא שאל אותי מיד מה הביאני אליו ואני אמרתי לו את בקשתי. חיפשנו יחד ביומנים הישנים של בית הספר עד שמצאנו את מבוקשנו. הוא רשם לו את כתובתי והבטיח לי שיכין את התעודה והאישור על הצד היותר טוב בשבילי ושישלח לי את זה בהקדם האפשרי.

מן השיחה התברר לי, שהוא ומר מילר (עברית) הם שני היחידים שנשארו עוד מן הפמליה הישנה. אחרי שנפרדנו, ניגשתי עוד לפנימייה על מנת לסקור בקצרה את המקום, בו ביליתי שנתיים חשובות מהתקופה הישראלית שלי. זה שנים רבות שלא נכנסה רגלי לתחומי בית הספר ובמשך הזמן הוקמו הרבה בניינים חדשים והשתנו דברים לא מעטים.

מאחורי הפנימייה ראיתי כמה שורות של שתילי עצי מחט ולפניהן מצבת אבן פשוטה ועליה היה כתוב שזוהי "חורשת אמציה" לזכרו של המורה והמחנך אמציה ברלס אשר נפל במילוי תפקידו.

(במקרה קראתי בזמנו תזכיר על ברלס, ששרת בחיל התותחנים ונתן את חייו בשעת פעולת צה"ל נגד האנייה "אלטלנה").

כותל האבנים של המצבה היה משובץ בלוחות שיש קטנים, 24 במספר ובהם חרוטים שמות התלמידים שנספו במלחמת השחרור. ביניהם התבלטו לעיני בפרט שתי לוחיות: זו של אברהם ליכט, וזו של בצלאל אופנהיימר. שניהם נפלו בשבוע אחד של חודש אדר שנת תש"ח.

מה טוב אני זוכר את "איגה מיגה" (היה שכני עוד בברנו) ואת פרנצי. שלושתנו התחלנו את חוק לימודינו כשלישיית בני הנער מחו"ל היחידים בפנימייה של סברס טהורים – אם כן זה היה חלקי ביום עצמאות תשי"א, שעמדתי רגע דום לפני זכר חברי, שלא יכולתי לצרף ידי למלחמתם, כי ידי כבולות היו אז, וגופי נפשי התענקו בגיהנום...

בשעה 6:00 יצאתי מפרדס חנה ונסעתי באוטובוס לא מלא לחיפה. מיד כשבאתי לתחנת הרכבת המרכזית הגיע מספר 61 שהביא אותי ברבע לשמונה לגב-ים.

מיכל לא באה. וגב' פרלר, על מנת להשקיט את רוגזי, הזמינה אותי אליהם. שם נודע לי שמשפחת פרלר נוסעת מחר ל-3 ימים לחיפה, פירושו של דבר, שלא אוכל מחר בבוקר למסור את המפתחות ואם מיכל תבוא, תצטרך לחכות לי לפחות עד 7:00. אני מקווה שתלמד למצער קצת לקח...

9.5.1951

יום ד'

היום בבוקר קיבלתי את המשכורת ומיד הכנסתי אותה לבנק. בבוקר היה גם ד"ר שיפוש ואמר שביום ו' ייסע באניה קדמה. בשעות הבוקר בא אל אשנבי בחור צעיר, נהג בר"ה והודיע לי מיד שנשלח אלי על ידי אשתי. מסר לי מכתב בו כותבת מיכל שהיום היא גומרת לעבוד ושואלת אם יש באפשרותי לבוא לקחתה עם אוטו משא. עניתי לה שתבוא בלי חפצים, כי מוטב להביאם עד שהלפיט יהיה בסדר.

בצהריים מצאתי בתיבת הדואר פתק מגלבץ בו הוא כותב, שיהיה בבית מ-1:30. זה נעם לי, כי תנועת האוטובוסים נפסקה מ-3:00 עד 7:00. עליתי למעלה, והוא נתן לי 60 ל"י. מסרתי לו את המפתח וכתבתי לו גם מכתב לאמור, שוויתרתי על זכויותי בחדר לטובתו.

ברבע לשלוש נסעתי הביתה אבל לא מצאתי שם עדיין את מיכל. שכבתי זמן מה, קניתי בגבי-ים ג' שני ככרות לחם ו-4 ק"ג תפוחי זהב ואמרתי לצבי שיבוא ב-8:30 לקחת את המסור כדי שאוכל מחר להתחיל בעבודה.

לאחר שמיכל בוששה לבוא יצאתי אל החולות כדי להביא שתי חביות אספלט ריקות שתשמשנה לי "שולחן עבודה" למחר, לצערי מצאתי, שכל החביות הפזורות בקרבת ביתנו מלאות חול והייתי צריך באור הירח להוציא מכל חבית חלודה באצבעותי את החול עד שיכולתי להזיזן אל הליפט.

מיכל באה רק לפני 8:30. נסיתי לעשות לה סקנדל הגון, בכדי לתת לה להרגיש לפחות חלק קטן מכעסי שהצטבר במשך יותר מיומיים. אבל איני יכול להאריך את רוגזי עמה, היא הבחינה בחולשתי זו וניצלה זאת לטובתה.

ב-8:30 הבאתי מצבי שני מסורים, כתבתי את היומן, התקלחתי והלכתי לישון.

היום, יום העצמאות, לא הלכתי לעבודה.

בבוקר המשכתי לקרוא בספרו של מקס ברוד, דוד ראובני, אשר דרך אגב מוצא מאוד חן בעיני.

בשעות לפני הצהריים ניסרתי לחצי את חזית הליפט ומיכל בינתיים התחילה לעשות סדר יסודי בחדר.

ב-3:30 בא צבי. התחלנו להקציע את דפני ה"דלת" אך מלבד זה לא יכולנו כבר לעשות יותר בגלל חסר בכלי עבודה מתאימים. המקדח של צבי היה קטן והיה צר מידי וגם הברגים אשר הבאתי היו גדולים יתר על המידה. –העובדה שלא יכולנו להתקין את הדלת היום בלבדה את כל תוכניותינו לימים הקרובים. עם העברת חפציה של מיכל נצטרך לחכות בוודאי עד יום ב' –מחר בבוקר השכם אעלה אל גלבץ ואשאל ממנו מקדח גדול וגם אחליף את הברגים הקטנים יותר.

במשך היום עבדתי בגופיה ונשרפתי בפעם הראשונה השנה.

כרש בא שוב מאוחר היום, ורוב הזמן לא היה במשרד. לפני הצהריים בא ד"ר שיפוש. נפרדתי ממנו בלחיצת יד ובכמה מילים ספורות. מרים אמרה לי שהתקן עומד לפני אישור ושהדרגה שאקבל היא לפי הנראה ה'.

הבוקר קמתי בחצי שעה יותר מוקדם, נסעתי להדר ועליתי לחדרו של גלבץ. תפסתי אותו ברגע שעמד ללכת לבת גלים, שאלתי ממנו מקדח בשביל העבודה בליפט. לפני לכתי למשרד, החלפתי בחנות הברזל שבשער פלמר את הברגים ביותר קטנים וקניתי גם בשביל צבי ידית בשביל דלתו החדשה.

לפני סיום העבודה באה מיכל ואמרה לי שתבוא אחר הצהריים עם טנדר וכל חפציה מטבעון.

כשבאתי הביתה המשכתי קצת בעשיית חורים עם מקדח היד שקיבלתי מגלבץ.

לפני 3:30 בא הטנדר והעברנו את כל החפצים לליפט ולחדר. לנהג שילמתי 5:30. לאחר שצבי לא בא, הלכתי אליו ומסרתי לאמו את הידית ובקשתי שתשלח את צבי בהקדם האפשרי אלינו.

אחר-כך קיבלתי בהשאלה מאוסי פרלר מכשיר קדוח כבד עם שני מקדחים ממתכת קטנים. הוא ביקש ממני בפירוש שלא לשבור את המקדחים אבל מכונת הקדוח הייתה יותר מידי כבדה וגדולה, דלתות הליפט לא עמדו בצורה נוחה והמקדח העדין יותר נשבר לי אחרי שגמרתי רק כמה חורים. הייתי אומלל ומצוברח בגלל זה כל הערב וכל הלילה ואני מפחד להופיע לפני עיניו של אוסי. אני רק מקווה שאצליח להשיג מקדח חדש מחר כך שלא אצטרך לספר לו כלל מה שקרה.

צבי לא בא היום אלינו כלל מה שהרגיז אותי ביותר. הליפט נשאר פתוח, וישאר כנראה כך עד יום ד'. ילדי השכנים הפכו את הדלתות והם משחקים בליפט וסביבו בלי הפסק, מלכלכים ומקלקלים את הכל.

הערב המשכתי לקרוא ב"דוד הראובני" ובפעם הראשונה אחרי הפסקה של שבועיים כמעט, האזנתי שוב לרדיו.

שכחתי עוד לרשום, שכמה רגעים לפני אחת עלה כרש עוד פעם למשרד, התרעם נגד ד"ר זימנא ומסר לי גם את הידיעה על הדירוג לפי דבריו לא אקבל דרגה במאומה יותר גבוהה מזו של מרים (ה').

מתן דבריו הרגשתי כי אחרי הכל ימשיך הוא כנראה להשאר בעתיד הקרוב בתור מנהל המחלקה שלנו, כך שהסיכויים בשבילי לקבל את מקומו של שיפוש אינם בין כה וכה אקטואליים יותר.

12.5.1951

הבוקר בשמונה, כששכבתי עוד במיטה, בא אחי לביקור, סיפר מה שסיפר, נשאר לארוחת הבוקר (הביא אתו לשם זה 3 ביצים קשות בכיסו) וב-9:30 הלך – כמעט כל היום שכבתי, קראתי, ישנתי, או האזנתי לרדיו. צבי לא בא גם היום.

13.5.1951

לפני העבודה עוד הלכתי לרח' יפו לשאול באחד מבתי המלאכה איפה שאפשר להשיג מקדחים. אמרו לי שאצל פליקסברוד במרכז המסחרי החדש ושם השגתי לאשרי הרב שני מקדחים מהעובי של זה ששברתי. במשך לפני הצהריים היו לי שתי שיחות עם ירושלים אולם לא הספקתי למסור את כל תמציות המניפסטיים. אחרי 12:00 בא נציג מבקר המדינה ומצא רק אותי, כי כרש הלך כרגיל לאיזה שהוא מקום ממנו לא חזר עד אחת. נציג מבקר המדינה שאל אותי על תהליך שחרור הסחורות ונאלצתי להסביר לו את הכל ארוכות, מה שהפריעני מאוד בעבודתי.

באחת הלכתי, למרות שכרש עוד לא בא, כי הייתה לי הערב התורנות החודשית מ-4:00 עד 6:00 במשרד המחוזי. כשאכלתי באגף המזון את ארוחת הצהרים, באה מיכל לשם. היא אכלה שם גם כן ארוחת צהריים, קנינו ממתקים ובשעה שעמדנו לשם זה בתור תפסנו את האיש מטרנסאוריאנט, אשר מסר לנו בהזדמנות זו מיד בו במקום את סכום הכסף המגיע לנו בעד התפוזים שלא נשלחו לצ'כיה. אחרי כן קניתי לי ספר כיס לשעות התורנות, נכנסנו אל האז לאכול גלידה ועלינו להדר.

לפני הצהריים התחילה מיכל לסדר את עניין כרטיסי המזון, שנוי הכתובת ושינוי שמה ובארבע הייתה צריכה להיות עוד פעם באגף המזון ברח' הבנקים.

אני עליתי ב-4:00 למשרד המחוזי. למעלה לא היו בנמצא יותר מ-5-6 פקידים.

הקהל המעט שבא הוחזר ריקם. ראה גם פקידה גבוהה אחת מירושלים, שהתרעמה מאוד על כך, שלמעשה אין עובדים במשרד ממשלתי בשעות הערב ביום א' והבטיחה ברוגז לתהות על קנקנו של הדבר.

אני קראתי כחצי שעה בספר הכיס ואחר-כך ישבנו, גב' לאופר, א, מרכוס, מר הרצפלד ואני בחדר אחד, שקלנו ודחינו הצעה לשחק פוקר, העלינו זכרונות על שלגרים ישנים ובעיקר: שוחחנו על ועד העובדים שלנו, ועל אסיפת העובדים ובחירות לועד חדש, אשר עומדות להתקיים מחר ב-12:30.

כל אחד שפך את מרי שיחו, המטרה העיקרית היה ד"ר זימנא ובעיקר התבלטה הגב' לאופר בשורת האשמות חריפות נגדו. בחנו את שמות המועמדים לועד החדש וכל אחד סיכם בקיצור מה שיגיד ויכריז מחר ללא כל פחד לפני כלל העובדים. לפני 6:00 עליתי להדר.

היום בצהריים אמר לי ד"ר זימנא בנוכחות מיכל שאתקשר אתו מחר בבוקר בטלפון כי הוא רוצה לקבוע לי פגישה עם ד"ר טייטלין. מיכל עמדה על כך, שלכבוד המאורע אלבש מחר מכנסיים טובות ואתגלח למשעי.

בערב היה לי שיעור מוצלח מאוד עם תלמידותי. בין היתר פתרנו תשבץ אחד מן הפרוזדור וקראנו כמה בדיחות בו. מבלי לאכול ארוחת ערב בעיר, נסעתי מיד עם המכונית של 8:30 הביתה ושם קיבלה מיכל את פני עם קרם נפלא שהיה עשוי משלג חלבון עם תות גינה. צבי היה אצלנו כשעה אחר הצהריים והספיק לקבע את הצירים של דלתות הליפט.

יום ב'

14.5.1951

היום בצהריים עליתי למשרד המחוז בכוונה ברורה לדבר עם ד"ר צייטלין. חיכיתי לו קרוב לשעה, אך מפני שהיה אצלו באותו זמן מר נוי ממדור חמרי הבניין מירושלים, לא יכולתי לראותו. ברבע לשלוש רק הגיע האוטובוס ואחרי ההגה ישר חברי מהבריגדה פיזם (פזמוני). דיברנו במשך כל הדרך. הוא הסביר לי בגאווה את פלאי מכוניתו החדשה, G.M.C, את סידור הגיר (lows and high), הוציא אוויר ממעצורי הלחץ, כדי להוכיח לי שאם הלחץ יורד מתחת ל-60 אטמוספירות, נשמע מיד צלצול אזהרה, יעץ לי לנהוג לפעמים כדי שלא אשכח את המלאכה ובין היתר שאל גם את דעתי על נשואים. בבית היה כבר צבי ומיד התחלנו בעבודה בדלת הליפט. טוב שהשגתי שני ראשי מקדח של 4,5 מ"מ, כי צבי שבר גם כן אחד. אחרי מאמצים רבים הצלחנו סוף סוף להעלות את הדלת על ציריה ורק אחרי זה מצאנו שהדלתות מתקשות בסגירה והצטרקנו להוריד באיזמל הרבה עץ מכל צד וצד. אחרי כל זה היינו צריכים עוד לנסר ס"מ אחד לכל אורך הכנף השמאלי כדי ששני הצדדים יפגשו בדיוק באמצע ולא יכסו אחד את השני. לפני שהלך צבי הביתה עשיתי אתו חשבון ונתתי לו 1 וחצי ל"י עם הידית שקניתי בשבילו ועם מחיר המקדחה שבור שילמתי לו למעשה קרוב ל-3 ל"י.

בערב, כשהיה כבר חושך כמעט, שאלתי מפרלר, מקדח יד קטן, ומברג בכדי להרכיב מבפנים בצד העליון ותחתון של כנף אחד את האבזמים המחזיקים את הדלת במקום. מיכל הצטרחה להאיר לי כדי שאוכל לגמור את העבודה...

יום ג'

15.5.1951

היום הייתה לנו עבודה רבה מאוד. יותר מ-93 מספרים. לפני הצהריים שחררתי לאחיו של אלי קרל משלח קטן של חלקי רדיו בערך של 21 ל"י. להלכה הייתי צריך לחייב אותו על צו הקפאה אבל בהתחשב עם הסכום הקטן ועם העובדה שקרל הוא רדיו-טכנאי מקצועי, הסתפקתי בחותמת בלבד. בשעה אחת ביטלתי את הזמנת השיחה עם ירושלים שטרם הגיעה ובמקום ללכת לאכול, עליתי ישר אל ד"ר צייטלין. הצטרפתי שוב לחכות יותר מחצי שעה אך לבסוף אמר לי להיכנס. התנצל לפני, על שלא קיבל אותי אתמול, אמר שקרא את מכתבי בעיון, שאל אותי על עברי, על ההשכלה שלי, מתי עליתי ארצה ומאין שאל גם אם אני נשוי ואם יש לי ילדים. הוא אמר לי במילים אחדות, שאם גם הסידור הפרוביזורי במדור הקשר במכס לא יהיה לעת עתה לגמרי לפי טעמי, הרי שהוא ישתדל לעשות את הכל, כדי שהסידור הסופי (אחרי שובו של כרש מחופשתו) אבוא על צדקתי. לפני שהלכתי, אמרתי לו עוד שבמקרה קראתי בהצעת התקן על ידי שמי את ההערה המשפילה: "לבלר" ושלפי דעתי לא ראוי לתת לי אחרי 15 חודש של עבודה בתור עוזר למקשר כנוי נפסד כגון זה. הוא הוציא מיד את הצעת התקן שהייתה מוכנה בתיקו לנסיעה לירושלים מחר, מצא בה את שמי, מחק את הכינוי "לבלר" כתב במקום זה "עוזר למקשר". זה היה בעיני טריאומפ גדול וחשוב.

כספירתי על כך לפני שתיים לכרש, השיב לי הלז באיחולים.

הייתה לי תכנית גדולה בשביל אחרי הצהריים, אולם הוצאתי ממנה לפועל רק מעט מאוד: צוקרן שהבטיח להשיג בשבילי מפת ניילון לא היה בחנותו, עוה"ד גייגר היה היום בתל אביב, גרוסמן אצל "אברהם" אמר שאבוא אליו מחר או

מחרתיים, לחדר נעם מאגוד עובדי המדינה חיכיתי בהסתדרות לתום עד 4:15 והתורים לפני חנויות הקפה היו כה גדולים עד שלא העזתי להצטרף לאף אחד מהם. גם בחנות של מוצרי גומי אמרי לי שצנורות הגומי טרם הגיעו ושיגיעו רק בשבוע הבא. הדבר היחידי שהשגתי היו תפוחי אדמה ו-4 בננות ירוקות. כשבאתי הביתה ראיתי את תוצאות עבודתה החרוצה של מיכל: החדר מסודר יפה, כבר לא מוסך כי אם חדר מגורים וכל הדברים המיועדים להיות בליפט, מסודרים בו יפה אחרי ניקוי יסודי בתוכו. הבאתי למיכל את הכביסה למכבסה, אולם הכביסה הנקייה שלי עוד לא הייתה מוכנה. בערב אכלנו חביתות גבינה, מעשי ידיה של גב' פסינג. היום קיבלתי גם מכתב מארה"ב שהיה כולו מלא ציונות (מפי אולגה)

16.5.1951

יום ד'

היום היה לנו שוב הרבה עבודה, קרוב ל-90 מספר. הזמנתי 3 פעמים שיחה עם ירושלים ולא יכולתי לגמור להכתיב את תמצית המניפסטים.

בשעה 3 הלכתי לחנות של אחים צוקרמן. בעל החנות הוא חבר פעיל באגוד הסוחרים בחיפה ובא מידי פעם למכס לשחרור בשביל אותו ארגון סחורות שונות. הוא הבטיח שישלח אותי לאגוד הסוחרים על מנת שאקבל משם מפת ניילון במחיר הממשלתי. קניתי אצלו היום 2 זוגות תחתונים וגופיה אחת. הוא הוריד את התחתונים מחבואם בקומה הראשונה ואת הכל נתן לי במחיר הרשמי. אחר כך נטל את שפופרת הטלפון צלצל למנהל אגוד הסוחרים ואמר לו בעברית עסיסית שזורה בביטויים ביידיש וערבית ודרש ממנו בכל תוקף לתת לי מפת ניילון אחת. לבסוף הוסכם בינינו שאבוא לקחת את המפה בהתחלת השבוע הבא.

התקלחתי אצל "אברהם" וגרוסמן נתן לי עוד 2 ל"י, החזיר לי את המחזה המקורי וביקש שאתרגם את שר הזבובין אשר פסחתי עליו. הבטיח שאם אביא לו את זה, אקבל את שלושת הלירות הנוספות.

משם הלכתי אל גייגר. הוא הציע לי לנסות לפשר בין הגב' פסינג וגב' קרניאל, זאת אומרת להציע לראשונה לשלם לגב' קרניאל דמי מפתח בגובה הנהוג, אז תמנע מקשיים משפטיים ושכר הדירה שלה יורד גם כן לגובה נורמאלי... דרשתי ממנו גם את העתק המכתב שנתתי לגב' קרניאל בו מוזכר הסכום של 650 ל"י והוא נתן לי העתק בלתי חתום. אמר שיאשר אותו בנוכחות הגב' קרניאל כשזו תבוא יחד איתי למשרדו על מנת לקבל מידי את הכסף. הבטיח שעד אז יהיה החוזה מוטבע ומוכן למסירה.

מגייגר הלכתי אל מרכז הפרסום בהרצליה כדי לקבל אינפורמציה מסוימת בשביל גב' פסינג. את פני קיבל אדם שפניו היו מוכרות לי מאוד ושהרביתי לראותו בחיפה פעמים רבות על אופנוע עם סירה. היינו מברכים זה את זה אך אני אף פעם לא יכולתי להזכר בשמו ובמקום שם הכרתיו. הוא שאל לשלומי וכאשר ביקשתיו במבוכה להזכיר לי מנין הוא מוכר לי, השיב שהוא קצין גלעדי מ-178. העליתי את עניין כנס יחידתנו והוא נתן לי את כתובת המייג'ור אהרון האיש המתאים ככח יוזם למטרה זו.

אחרי זה הלכתי לבית ההסתדרות אל נעם, אשר היה בישיבה ולא בא עד שעה 6:00. ב-6:00 בדיוק באה מיכל שקבעתי לה פגישה שם, ויחד הלכנו לסרט האיטלקי (Riso Armaro) בקולנוע אוריון. ראיתי את הסרט כבר פעם אחת לפני כחדשיים וחצי בתל אביב בקולנוע תמר.

בבית מצאנו את דלת החזית נעולה, והצטרכנו להיכנס דרך חלון חדרה של גב' פסינג, שהיה במקרה פתוח.

יום ה'

17.5.1951

תיבת הדואר הייתה ריקה היום כמו ישבן אחרי שלשול. השמיים היו מעוננים נשבר חמסין קשה מנשוא. עמילים ועולים טרדניים עכבו אותי עד 2:30, כך שאכלתי ארוחת הצהריים רק באותה השעה. לפנה"צ בא למשרד ד"ר סלפטר. הוא ימלא את מקומו של כרש אשר יוצא ביום ג' לחופשה של 5 שבועות. הוא איש בהתחלת גיל העמידה, עבד באגף המחירים ונדמה לי שיש לו דרגה ז'.

אחר הצהריים הסתובבתי בהדר הכרמל, קניתי בקבוק גדול של קוניאק ביצים כדי שיהיה לנו משהו לכבוד אורחים. ב-5:30 באתי אל גלבץ והחזרתי לו את כלי העבודה שש בחלק האחורי של המרפסת הסגורה נוחיות אמן בונה אמנם בחלק האחורי של המרפסת הסגורה נוחיות אבל כנראה שגלבץ יצטרך להיות שותף בה עם הדיירים החדשים. פלדמן טוען שאחרי שעזבתי, יש לו הזכות לחצי החדר, הציע את ה"דירה" החדשה לגלבץ בעד 2,000 ל"י דמי מפתח או 5,800 ל"י במכירה (!!!) ועוד ועוד...

גלבץ חושב על כך לבנות לו דירה במקום שיש יסודות נוחים לכך, ושאל אותי על אפשרויות השגת החומרים. את השיעור סיימתי הערב בגלל החמסין הכבד ברבע שעה יותר מוקדם. בערב התחילו לרדת טיפות כבדות של גשם קל אך הרוב קבלוהו בסבר פנים יפות.

כשבאתי הביתה, קיבלה מיכל את פני בשמלה חדשה ונחמדה שקנתה אותה היום בעיר. השמלה היא בהירה עם עגולים תכלת ומאוד מתאימה לה למרות שהיא קצת ארוכה ויהיה צריך לקצרה.

יום ו'

18.5.1951

הבוקר נסעתי העירה יחד עם מיכל שהתכוונה לנסוע לר"ה כדי לקבל משם את האישור על עבודתה במוסד שהתאחר לבוא. במקרה החליטה לרדת איתי על יד הדואר וכשפתחתי את התיבה, מצאנו בו את המכתב שמיכל ציפתה לו. היה זה מכתב הגון ויפה מאוד ומיכל שמחה מאוד שלא תצטרך לנסוע לר"ה ושחסכה לה על ידי כך יותר מ-4 שעות. ב-8:00 הלכה מיכל למשרד החינוך והתרבות ברח' הבנקים כדי למסור שם את המכתב האמור אשר היה נחוץ לקבלתה לקורס לגננות ממשלתי אשר הודעה עליו קראתי לא מזמן ב"מעריב" ואשר מיכל מקווה להתקבל אליו. הקורס ייערך בחודשי הקיץ ותלמידים יקבלו בתור הלוואה את הכלכלה והוצאות הלימודים מהממשלה ואחרי הקורס מקום עבודה מובטח.

במשרד גמרנו לעבוד ב-11:30 ועלינו למשרד המחוזי לאסיפת חבר העובדים. האסיפה הייתה בהשתתפות החבר נועם מארגון עובדי המדינה והייתה סוערת מאוד. על הפרק הועלו גם עניינים אישיים גריידא (גב' לאופר נגד ד"ר זימנא) לבסוף ניגשנו לבחירת ועד העובדים. אני הצעתי שתשלל מועמדותם של מנהלי המחלקות, הצעה שקיבלה התנגדות חריפה מצד ד"ר זימנא, אשר (למעשה בצדק) שהבחירות דמוקרטיות וסודיות ואין כל צורך בהגבלות כגון אלו. אני קיוויתי שהשכחתי על ידי הצעתי לפחות לנטוע בלב החברים את המחשבה לא להצביע בעד ד"ר זימנא אולם מיד אחרי התחלת הקראת השמות נוכחתי לדעת שהנחתי הייתה מוטעית. עזבתי טרם שנגמרה האסיפה ובשתיים ורבע נסעתי לגב-ים.

אחרי הצהריים התחלתי לסדר את הניירות והטיטות שלי ובהזדמנות זו עברתי גם בחטף על זכרונות מימי קדם השמורים בשני קופסאות קרטון. מובן שנשתמר רק מעט מן המעט וגם זה מה שנשתמר הוא בשבילי לרוב סוד סתום.

יום שבת

19.5.1951

היום לפני הצהריים גמרתי במיטה לקרוא את ספרו של מקס ברוד, "דוד ראובני". אחרי ארוחת הצהריים הצלחתי לעשות דבר שפטר את בעיית הרדיו. חיברתי את מקום האנטנה במכשיר בעזרת חישוב ברזל ישן מחבילת "CARE" עם מיטת הברזל והרדיו שעד עכשיו קלט רק בקושי את ירושלים עובד עכשיו נפלא ובבהירות קול טובה מאוד.

לפנות ערב הזמנו את שכנינו הפרלרים לקפה שחור, האורחים הראשונים אצלנו אחרי שהסתדרנו איך-שהוא. הם הביאו איתם אורחת, גב' מנתניה מהטיפוס שרוצה להניע את בעלה להגר לחו"ל.

בשעת ארוחת הערב בא חברי לעבודה שטיין עם אשתו לבקר אצל גב' פסינג. הזמנתי אותו אלינו לקוניאק. לכבוד זה פתחתי את בקבוק הקוניאק שהבאתי אתמול וישבנו ושוחחנו על דא ועל הא עד קרוב ל-10:00.

יום א'

20.5.1951

כבר בבוקר התחילה להתפשט הידיעה שלאור פטירתו של שר החינוך והתרבות דוד רמז (יום שבת בבוקר) תושבת העבודה במשרדי הממשלה בשעה 10:00. וכך גם היה.

אחרי 10:00 עליתי לחנותו של קלר לקנות את המנות המגיעות לי וירדתי עמוס דברים לתחנת האוטובוסים. באתי בצהריים הביתה ושם מצאתי כבר את אמי – גיסי.

כרגיל הביאה לנו מגב' חיים הרבה דברים בעיקר חמרי מאכל ועוד – לארוחת צהריים אכלתי חתיכה של תרנגולת צלז'יה.

אחרי שלוש יצאתי שוב העירה ובתיקי השעון המעורר שנפל יום לפני-כן על הרצפה ונשבר. בחדשות הצהריים הודיעו מטעם המחלקה להנחלת הלשון העברית שליד משרד החינוך והתרבות, שבכל שיעורי הערב יש לקיים היום אזכרה לדוד רמז בלבד למטרה זו קניתי לי שני עיתונים ובדרך קראתי את ההספדים ודברי ההערכה שבהם.

ראשית דרכי הביתה אל העו"ד ד"ר קפקה. הוא היה עסוק מאוד, אבל אחרי המתנה די ממושכת קיבל אותי והאזין לדברי בעיון די ניכר. הוא אמר לי שלדעתו עשתה הגב' קרניאל רמאות פשוטה למדי לאחר שהשכירה את דירתה פעמיים אך לפי דעתו, אפילו שהגב' פסינג תזכה במשפט, לא יוכל בית הדין להוציא אותי מן הדירה, הוא יוכל לכל היותר להכריח את הגב' קרניאל לשלם פיצויים לגב' פסינג. הוא אמר לי לבוא אליו עוד פעם ביום ג' להמשך הדיון, כי אני ניסיתי לתת לו להבין שאם תהייה לי ביום ג' בערב האפשרות להחזיק את כספי עוד פעם ויהיה זה רק לרגע קט בידי לא הייתי רוצה להחמיץ את ההזדמנות לתבוע ממנה (גב' ק.). הבטחה יותר ממשית על זכויותיי.

לפני שהלכתי לשיעור, עשיתי עוד כל מיני קניות, למשל משאבה לנפט, פלייר, מברג, משמנת, ואלגברה לברוך חלק ב' בחנות הברזל בה קיבלתי את כלי העבודה, ראיתי סוף סוף צנור גומי והחלטתי לקנותו מחר.

בשיעור אמרתי דברים קצרים על קורות חייו של דוד רמז ואחרי שבע נסעתי הביתה.

אחרי ארוחת הערב שתינו קפה ואני איבדתי את החשק הרב לישון שהשתלט עלי קודם לכן. אחרי עשר שכבנו שלושתנו לישון, כל אחד על שני שלישי מזרון מונחים באורך. אני עוד קראתי במיטה עד חצות.

יום ב'

21.5.1951

לפני הצהריים התחמקתי אל פליקסברוד במרכז המסחרי החדש וקניתי שם מפתח שבדי קטן שעלה לי ב-2.250 ל"י. העבודה לא הייתה מרובה היום והרבה זמן ביליתי בהכנסת ד"ר סלפטר לאופן העבודה אצלנו. כרש יתחיל מחר או מחרתיים את חופשתו של 5 שבועות.

אחרי הצהריים עליתי אל בית ההסתדרות. נועם נכנס למשרדו בדיוק בשעה 4:00. שאלתיו מה בדבר הקביעות שלי והוא אמר לי שהעניין נמצא בדרך טובה ובידיים נאמנות...

אחר-כך קניתי עוד 6 מ' של צינור גומי אבל כשבאתי בערב הביתה, התברר שהאורך הזה מספיק רק בקושי ויתאים בדיו להשקיית הדשא לפני הבית בלבד.

לפני ארוחת הערב ליווינו את אימא לתחנת האוטובוס בדרכה לכפר המכבי.

בערב כתבתי מכתב עם בקשת זירוז לד"ר היינריכסדורף בפרדס-חנה וגם כתבתי מכתב תודה לפרץ בר"ה בשביל מיכל עבור מכתב ההערכה היפה ששלח ימים מספר קודם לכן.

22.5.1951

יום ג'

הבוקר הראה לי ד"ר סלפטר מעין מכתב "מינוי" מד"ר צייטלין, לפיו נתמנה סלפטר למנהל מחלקת הקשר לחודש ימים. ע"ס מכתב זה יכול סלפטר לחתום על הוראות לפי סעיף 8 א'.

היום היה שוב המון עבודה. עשינו 101 מספרים. בצהריים נפרד מאיתנו כרש שהולך לחופש ממושך (5 שבועות).

ב-3:00 הייתי אצל ד"ר קפקה ואצלו שהיתי עד חמש. כנראה שחברתי נעימה לו, כי הרחיב דבריו עמי ובחמש הלך איתי אף לדואר כדי למסור איזשהו מכתב – בשעת שיחתי עמו עשה את כל המאמצים כדי להתקשר עם עו"ד גייגר, שמע את דבריו ודיבר גם טלפונית עם קוגל עורך דינה של גב' פסינג. אחרי כל זה קבע שעכשיו לא אוכל לעשות עוד כל דבר כדי להבטיח את עצמי יותר אבל הבטיח לי שבשבע יבוא איתי ביחד אל גייגר. את הבטחתו קיים גם לו לפני שבע חיכה לי על ידי בית אפ"ק. עלינו שנינו, גייגר כעס עלי על שהבאתי את קפקה רק עכשיו וטען שהייתי צריך לעשות זאת קודם לכן.

מכל מקום נתן לו אבל בגסטה תיאטרלית את התיק של גב' קרניאל לעיון. הוא דרש ממני שאחתום על צו המיפה את כוחו לשלם לגב' קרניאל את הסכום של 650 ל"י והראה לי אח"כ קבלה חתומה על ידה על הסכום הנקוב. גב' קרניאל הייתה אצלו לפני והלכה טרם שבאתי. נתן לי גם את החוזה עבור הטבעתו שילמתי עוד 375 פרוטה. אמר לי שאת העתק מכתב הלוואי השלישי (בוא אישרתי ששילמתי לגב' קרניאל 650 ל"י) (עבור הזכות למסור את הדירה תוך שנה וחצי לאיזה דייר שאני אבחר בו") אקבל מאוחר מחר.

אחרי שגמרנו אצל גייגר, התהלכתי עוד עם קפקה רגעים מספר ברח' הרצל, הוא הרגיע אותי שאין לי יסוד לדאגה כלשהי. אני שאלתיו מתך מידת יושר כל שהיא אם אני חייב לו משהו וקיבלתי תשובה שלא. הודיתי לו על השתדלותו ונפרדנו בלבביות.

לפני שבע הייתי עוד אצל מר סדן ושאלתיו על מה ולמה עוד לא קיבלתי משכורת. הוא השיב שבעניין זה עלי לפנות לגזברות העירייה. לשאלתי אם מכיר הוא את מר מיזלר הממונה בחיפה להרשמה לקורס הקיץ למורים וגננות (חשבתי לקבל ממנו עזרה בשביל התקבלותה של מיכל) ענה בשלילה.

בשש נכנסתי לקפה נועם, שתיתי קפה שחור ועיינתי בעיתונים מצוירים כ-שלושת רבעי שעה.

היום עבדנו לבד ד"ר סלפטר ואני. לפני הצהריים קיבלתי סוף סוף המחאה למשכרתי מטעם העירייה, אך למרות ההבטחות לא הועלתה המשכורת במאומה.

אחרי הצהריים קניתי שני כרטיסים לקולנוע אוריון להצגת שעה 5 של סרטו של Walt Disney "Cinderella" (סינדרלה של וולט דיסני (חנן)). אחר כך הלכתי לעו"ד גייגר על מנת לקבל את ההעתק המאושר של המכתב השלישי. בהזדמנות זו אמר לי גייגר, שגב' קרניאל דורשת את כונניתה את שולחנה שבמטבח וחוט החשמל למנורות שבחדרים. לאחר שמיכל לא הגיעה כפי שהסכמנו ברבע לחמש לקולנוע אוריון, נכנסתי בחמש פנימה ומסרתי לסדרן כרטיס אחד עליו כתבתי את שמה של מיכל וביקשתי שיכניסה. היא באה כמה רגעים אחרי חמש. הסרט יוצא מן הכלל לפי דוגמת כל סרטיו של Disney. בערב הראתה לי מיכל מכתב לדודה שהספיקה אחרי הפצרות רבות מצדי לכתוב ולסיים היום – לפני השינה תרגמתי עוד את השיר ממחזה הבובטרון שגרוסמן דרש ממני עוד לעשות. במיטה קראה מיכל שוב בקול רם מתוך ספר עברי, עבודת פרך.

בבוקר מצאתי בתיבת הדואר מכתב מפרדס חנה שהכיל את העתק התעודה הסופית שלי עם אישור על זמן לימוד בבית הספר.

הציונים בתעודה לא טובים כלל וכלל ובטוחני שהייתי קרוב לטעויות אדמיניסטרטיביות או בירוקרטיות. אחרי העבודה מסרתי לגרוסמן את התרגום וקיבלתי ממנו 2 לירות. עוד לירה אחת אקבל בשבוע הבא. בארבע באתי הביתה ועסקתי בהרכבת האופניים. זוג אחד הוא פחות או יותר בסדר ואחרי שניפחתי כראוי נסעתי עליו עד גב-ים א' ובחזרה. משהתחלתי להרכיב את הזוג השני נוכחתי לדעת כי הוא חסר 2 חלקים קטנים. כמעט שכבר התייאשתי מלהרכיבו, אבל בערב, אחרי שהתקלחתי והתלבשתי כבר, שאלתי שני נערים שכנים אם יש במקום אדם שמתקן אופניים. נעניתי בחיוב, ואותו האדם נתן לי את החלקים שהיו נחוצים לי. כמה רגעים לפני ארוחת הערב הרכבתי איך שהוא את האופניים אך יש בהם עוד עבודה רבה ומיכל תצטרך להביאם מחר בבוקר השכם לבית המלאכה. כתבתי לה רשימה ארוכה של כל אותם התיקונים שיש עוד לעשותם. בתשע בערב הלכנו לגב-ים ג' אל גב' קליין להזמינה אות בנה צבי אלינו לשבת בערב (אחר הצהריים אנו רוצים לנסוע לק. מוצקין אל ההנים).

הבוקר בא אלי למשרד גלבץ וסיפר לי שהמשטרה סגרה את הדירה החדשה שבונה פלדמן במחסן ואשרה את המשך הבניה. פלדמן פנה אל גלבץ בבקשה ללכת לעירייה ולדרוש את זכותו על המקלחת. יעצתי לגלבץ שיבקש מהצבא קודם כל עזרה חוקית מידי אחד מעורכי הדין הצבאיים ושבאמצעותו ישתדל אח"כ לנצל את המצב בעירייה לטובתו. במשך לפני הצהריים בא גם אחי שסיפר לי את החדשות האחרונות. כל בית הספר המשטרתי בשפרעם קיבל 4 ימים חופש לכבוד הנצחונות שזכו בהם ביום הספורט בירושלים. סיפר גם שהיה בשירות בל"ג בעומר במירון בשעת עליית ההמונים לקברו של בר יוחאי. הוא מסר לי בשביל מיכל 3 זוגות גרביים לתיקון והבטיח לבוא בשבת בערב. בצהריים באה מיכל עמוסה קניות רבות. הלכתי איתה לחנותו של צוקרמן איפה שקיבלנו סוף סוף את מפת הניילון במחיר הרשמי של 73 גרוש (המחיר השחור הוא כיום 3 ל"י). אחרי ארוחת הצהריים הייתי עייף מאוד והצלחתי לישון

עד קרוב לשעה 6:00. לפני שבע הלכתי לקחת את האופניים אולם עוד לא היו גמורים כהלכה ועל כן העדפתי לחכות עד יום א'.

26.5.1951

יום שבת

בבוקר הלכנו אל שפת הים והתרחצתי זו הפעם הראשונה השנה. ב-3:30 הלכנו ברגל לק. מוצקין לבקר את ההנים. פאולה לא הייתה בחיפה וגם קרל עם הילדה נסעו. ישבנו איפה שעה קלה עם אלי שהכין לנו קפה וכיבד אותנו בעוגות. הבטיח, שיבואו בהקדם לבקר אצלנו. בערב חיכינו לשווא לאורחים שלנו שלא באו הקליינים ואף אחי לא הגיע.

27.5.1951

יום א'

הבוקר היה אצלי אחי והודיע שבא אלינו לגב-ים אתמול ב-5:30 אך לא מצא אותנו בבית. מלבד זה סיפר שנסע באוטובוס לנצרת יחד עם אשתו של באניק הנאשם בפשעים נגד האנושות ונוסף על הכל השאיר אצלי שוב כמה זוגות גבריים בשביל מיכל לתיקון. הבטיח שיבוא בערב בתשע על מנת שאעזור לכתוב לי מכתב בקשה אודות תספורת המשטרה המציקה לרגישויותי.

ישבתי במשרד עד 3:00. אח"כ עליתי להדר, לקחתי את המעורר מן התיקון והלכתי לבי"ס "אבן פינה" על מנת להרשם. המזכיר לקח את תעודותי מפ"ח(פרדס חנה) וצירפה לטופס ההרשמה. שאלתיו אם אפשר להעניק לי הנחה כלשהי ואמרתי שלא אוכל לשלם יותר מ-7 וחצי לירות לחודש. ענה לי שאינו יודע אם אוכל לקבל הנחה באופן פרינציפיוני אבל הבטיח שהתשלום החודשי בשבילי בכל אופן לא יעלה על 7 וחצי לירות. שילמתי את התשלום הראשון.

לפני לכתתי לשיעור קנייתי עוד כמה תחתיות שעם בשביל כלים חמים אשר מיכל זקוקה להם וכן גם שתי מזוזות. בשמונה ורבע נסעתי הביתה. בבית חיכו לי 3 הפתעות נעימות: הרשת בחלון הייתה מורכבת, האופניים חזרו מהתיקון ומיכל קיבלה מכתב שאשר את התקבלותה לקורס לגננות.

אחי בא רק רגעים מספר לפני עשר. רציתי להתגאות לפניו עם הרדיו שלנו אבל כשפתחתיו לא הוציא קול מקרבו. נדמה לי ששמעתי פעם על "ואקום" בהקלטת שידורים, זמן שבו הודות להשפעות מטאורולוגיות בלתי אפשרית כל קליטת שידור. הערב זה קרה כמה פעמים, אך יתכן שזו גם אשמת המכשיר שלנו (ישמרנו השם!) לפני שאחי הלך, חיברתי בשבילו מכתב הבקשה על הקלת נהג התספורת הקצרה המזכירה לי לפי דבריו את קציני הצבא הגרמני ואנשי ה-0.0.0.. אני כמובן סמוך ובטוח שמכתב זה לא יועיל מאומה.

28.5.1951

חום ב'

היום היה שוב המון עבודה במשרד. כשהלכתי ב-2:15 אחרי ארוחת הצהריים לתחנת הרכבת ראיתי שהאוטובוס מתחיל לנסוע. הסתובבתי ורצתי אל התחנה שעל ידי הדואר ושם הספקתי עוד לתפוס את האוטו.

בגלל ההכנות שנעשות על ידי גשר קישון המערבי, נסע האוטו בעקיפין דרך כביש עכו וכביש I.P.C נסענו מהר והגענו לפני 3:00 הביתה. מיכל קיבלה את פני בידיעה שהודיעו ברדיו שהיום מחלקים ברח' מסדה את התלושים. היא נסעה אם כן העירה על מנת לקבלם בשבילי. אני בינתיים כתבתי מכתבים. אחד לדודה, אחד לחב' החשמל, למחק' העברות, וגם לגיסתו של ד"ר שיפוש, בו הודעתי לה את סכום הפרשים המגיע לו.

בערב, שעה שהרכבתי את צנור הגומי לברז, עברה לידי בחורה צעירה ושאלני אם ידוע לי מקום מגוריה של גב'

מאודקה. אמרתי לה שתיכנס, והתברר שזו חברתה של מיכל מימי פעולתה בתנועה. שתינו קפה שחור וחב' גרטה הוכיחה שיש לה (מילה בלועזית) כי המשיכה לשבת אצלנו בהתמדה עד שעה רבע לתשע. בתשע בערב נעשינו שנינו עוד נסיעת ניסיון על האופניים ונסענו עד ק. מוצקין ובחזרה. הניסיון עד עכשיו הראה תוצאות די טובות.

29.5.1951

יום ג'

היום היה שוב יום של עבודה קשה מאוד. מצד אחד אני שמח, שמגיעות הרבה סחורות ארצה, אך מצד שני מביאה אותי העבודה הרבה כמעט עד לידי ייאוש.

בשמונה בבוקר היה ד"ר סלפטר בישיבה במשרד המחוזי ודרש שם פקיד נוסף בשבילנו. – לפני הצהריים נודע לי מפי אחד מפקידי המכס שד"ר סלפטר הוא אחד ממנהיגי הציונים הכלליים במקום ושהיה אישיות ציונית בעלת משקל בגליציה.

ברבע לשלוש חזרתי הביתה ואחרי שנחתי מספר רגעים טיפלתי קצת באופניים, יצאנו שנינו לכפר המכבי. נסענו דרך ק. ביאליק ועל דרכי שדה דרך ק. פרוסטיג וכפר עטה. (אתא) בדרך התאוננה מיכל שבשעה שהיא עולה בעליה, מעצר היד כאילו מפריע בעד מהלך החופשי של הגלגל הקדמי.

בדקתי את הדבר וראיתי שצמיג הגלגל הקדמי נלחץ אל האדן הימני של המזלג הקדמי והצמיג היה כבר משופשף מאוד מצד ימני. עד עכשיו אינני מבין איך יכלה מיכל לנסוע במשך שעה שלמה ולא להרגיש כיצד הצמיג משתפשף ונשחק. לפני הכניסה לכפר המכבי פתחתי בורג אחד של הציר, איזנתי את הגלגל ומתחתית את האום בחזרה.

כרמלה קיבלה אותנו בבתישנות הרגילה שלה, התברכה רק עם מיכל ואלי לא שמה לב כלל וכלל. שהינו שם כחצי שעה, כרמלה סיפרה על ניתוח השקדים שעליה לעבור בעתיד הקרוב ועל זה איך שהיא חיפשה אותנו לשווא ששעה ארוכה בגב-ים ג'. סיפרה גם שאחי הודיע על בואו לכפר המכבי בשבועות. כשעמדנו כבר לעזוב, פגשנו את יוראי והחלפנו איתו מילים מספר. הוא מצא שמיכל רזתה והבטיח לבוא לבקר אותנו באחד הימים הקרובים. אולי יביא אתו גם את כרמלה.

בחרה נסענו בכביש האספלט הקלוקל המוביל ישר מכפר עטה (אתא) לק. ביאליק. בק. שמואל קנינו עוד ככר לחם. הדרך בחזרה ארכה רק שלוש רבעי שעה.

בשעת ארוחת הערב באה אמה של מגדה פרלר והודיעה שאנשי חב' החשמל עושים ביקורת בשכונה. קמה בהלת מה מיכל רצה להחביא את הקומקום החשמלי החם. ובאמת כעבור זמן מה הופיע פגיד חב' חשמל, נכנס למטבח, שאל על שם רשום החשמל בדירתנו ובין היתר הודיע כי מאחר שיש לנו רק חשמל מאור אסור לנו בכלל לבשל באמצעות חשמל. כאשר שאלתי מה לעשות עם קו החשמל הפרוביזורי שעל ידי דלת הכניסה (חב' חשמל ביקשה לפני ימים מספר להכניס את הקו לתוך הקיר) ענה לי המבקר ש"אחכה עד הביקורת הבאה".

בערב עשינו עוד ביקור נימוסין אצל הפרלרים – מחר נוסעת מיכל לגבעת חיים ותשאיר אותי לבדי עד יום ו'.

30.5.1951

יום ד'

היום עשינו 125 מספרים. נוסף לזה ד"ר סלפטר נסע לאחזה לבקר את אמו שחלתה, כך שנעדר לשעתיים לפני הצהריים ואני נשארתי לבדי. בגמר העבודה הייתי הרוג למחצה.

מיכל נסעה הבוקר לגבעת חיים לבקר את אמה לפני שתתחיל ללמוד ולעבוד. היא צריכה לחזור ביום ו'.
ב-3:15 חזרתי הביתה, קראתי קצת בספרו של צ'אפק (שם הספר בצ'כית) ושקעתי לשינה עמוקה של שעה וחצי. כל הזמן חלמתי רק על טופסי יבוא ומהלך העבודה במשרד. ב-6:00 שאלתי לי מסור מהפרלרים והתחלתי לעשות קופסא עבור סכו"ם בשביל מיכל. לא היו לי הכלים והחומר הנחוצים, אף לא מסמרים מתאימים. השתמשתי במסמרים חלודים שהוצאתי מקרשים ישנים וישרתים אחר מכן. –הזעתי כך שעתיים בערך אך לבסוף גמרתי משהו אשר הוא לפי דעתי ראוי לשימוש.

באמצע העבודה נכנס אלינו צבי מגב-ים ג', האזין קצת לרדיו, הבטיח שאולי יבוא עם ינקו ואמו בשבת אחר הצהריים שאל לו ספר אחד מספריה של מיכל והלך.

התחלתי להכין את ארוחת הערב רק בשעה תשע. אח"כ כתבתי עוד מכתב לארה"ב.

31.5.1951

יום ה'

היום היו שוב יותר מ-100 מספרים. אחרי שתיים ישבתי על אחד הספסלים המלאים של תחנת הרכבת וקראתי בספר (הספר של צ'אפק שהוזכר למעלה (חנן)).

לפני ארבע באתי אל "אברהם", התגלחתי שם וקיבלתי מגרוסמן את הלירה שהיה עוד חייב לי. משם הלכתי אל קלר, איפה שקיבלתי בין היתר 7 ביצים וחפיסת שוקולד. ארזתי לי כל ביצה בהקפדה בניר עיתון והכנסתי לתוך ילקוטי. מפני שהילקוט היה מלא מידי הוצאתי קופסה אחת עם דגים והחבאתיה בין אבנים בקרבת "עמק הזיתם" גמרתי לקרוא את ספרו של צאפק ומאוד נהניתי ממנו. אחר-כך ניסיתי למסור את יומני הקורס שלי אך ברח' ירושלים 6 לא היה איש וגם בבית פבזנר לא רצו לקבל את היומן.

כשהגעתי לשיעור הנחתי את התיק בזהירות בפינה, אך בהתהלכי לפני הלוח דרכתי עליו בעקבי וביצה אחת נשברה. הייתי צריך להוציאה לפני עיני כל תלמידותי שרחמו עלי בכל ליבן ושאלוני אם אקבל בערב מאשתי מכות. דבר קטן כזה כמו ביצה שבורה עלול היום בארץ לקלקל לבן אדם את מצב הרוח לכמה שעות. בגמר השיעור הלכתי לאכול ארוחת ערב למסעדה מפוקפקת במקצת, שילמתי בעד שתי ביצים על מחבת עם קצת סלט ולחם 29 גרוש ובבואי הביתה הלכתי מיד לישון אחרי שאכלתי אשכולית.

1.6.1951

יום ו'

הבוקר היה קצת פחות עבודה ביחס לימים הקודמים. לפני הצהריים בא אחי, הזמין את עצמו למחר אחר הצהריים והביא לי 20 קופסאות של "אוניברסל" במחיר 14 גרוש הקופסא.

ב-12:30 באה מיכל אשר חזרה מגב' חיים. ד"ר סלפטר נתן לי ללכת יותר מוקדם ואחרי שאכלנו אצל האז ארוחת צהריים קלה תפסנו ברגע האחרון עוד אוטו ונסענו בעמידה לגב ים. –מיכל הוציאה את כל אוצרותיה ושמחה מאוד כאשר הרגישה בקופסת הסכו"ם שהכנתי בשבילה. אחרי הצהריים ישנתי כשעה. לארוחת הערב אכלנו אורז ותרנגולת אשר הביאה מיכל מגבעת חיים.

2.6.1951

יום שבת

לפסינגים היו עד אחרי חצות איזה אורחים חשובים שדרך אגב דיברו רק עברית.

לכבודם שאלה הגב' פסינג את כל כסאותינו וגם את מערכת הקפה שלנו. הם רעשו לא מעט ואני לא יכולתי להרדם עד מאוחר. היה כבר בדעתי לצאת במכנסי שחיה לים אבל לא עשיתי זאת.

לפני הצהריים יצאנו לשעה קלה עם אופניים לשפת הים, התבוננו בקיבוץ הגלויות ההומה לפני גב-ים ג' למרות הביוב הזורם ללא כל עיכוב שם. הנסיעה על שפת הים לא הייתה נוחה כפי שציפיתי ועל כן ויתרתי על תכניתי לנסוע לעכו בדרך זו. בצהריים אכלנו שוב תרנגולת ואחרי הצהריים קיבלנו ביקור. באו בצד אחד כמעט צבי עם ינקו ואחריהם אחי. שתינו קפה שחור ושוחחנו שעה ארוכה. אחי נשאר לארוחת ערב וביקש ממני גם כמה הסברים לשוניים לביטויים שונים בחוקת המשטרה ובספר החוק הפלילי. לפי דבריו זהו בבסיס המקצוע היחידי בשבילו, בו יוכל לעלות על חבריו. עם שקיעת השמש יצאנו מיכל ואני לטיול ערב קצר.

3.6.1951

יום א'

בבוקר מצאתי בת.ד. המחאה לחבילה מארה"ב. את החבילה הלכתי לקחת במשך לפני הצהריים ומיכל לקחה אותה מן המשרד הביתה. היא הייתה בעיר כדי לשאול על התחלת הקורס. נאמר לה שכעבור שבועיים תשמע על התפתחות העניינים.

לפני הצהריים קיבלתי גם את משכרתי, הפעם הייתה בלירה אחת יותר גבוהה. קרה זה בפעם הראשונה שקיבלתי את משכרתי בשלישי לחודש.

בשלוש עליתי להדר, מצאתי במקומה את קופסת הדגים שהחבאתי ביום ה' ומשם הלכתי לרח' גלעד 1, אל ד"ר ברל, רופא השיניים. הייתי צריך לחכות כשלושת רבעי השעה. כשנכנסתי פנימה וד"ר ברל התחיל לדבר אלי בעברית שבורה, אמרה לי האסיסטנטית שלו בצ'כית, שאני גם מדבר גרמנית. רק אחרי שבדק את שיני, מצא בהן 3 חורים ושכבה עבה של אבן שיניים, התחיל לשאול אותי מנין אני ומצא לבסוף שאני בנו של פט. ואחיו של צבי. מיד אמר שזה אמנם משנה את כל העניין מהיסוד. אני אמרתי שאינני רוצה כי העובדה שאני מכירו תשפיע על המחיר והפשרה הייתה לבסוף שד"ר ברל ישאל מהו המחיר המקובל בקופ"ח ופי זה יקבע לי את המחיר. נפרדנו בלחיצות יד והוא הזמין אותי ליום ה' הבא והזהיר אותי שלאבא לא "אתחפש".

כשיצאתי ממנו החלטתי פתאום בו במקום לקנות תקליטים כמתנת יום הולדת בשביל דודה. נכנסתי לחנות תקליטים ברח' ארלזורוב וקניתי 6 תקליטים במחיר של 1.150 כ"א. ביניהם השירים:

כלניות, עגלה וסוטה, באה אל וואד, בערבות הנגב, טנגו כנרת, א יידשע מאימא ועוד.

נוסף לזה קניתי גם אלבום תקליטים ישן כדי להקל על האריזה. אח"כ הלכתי לחנות אחרת וקניתי את הטקסטים לכמה מן המנגינות, כי רציתי לשלוח לדודה גם תרגומים של כמה מן השירים. אח"כ התחרטתי, כי החלטתי לשלוח לה את הכל בלי כל לוויו באורים. אשלח לה את החבילה או בדואר אויר או באמצעות איזו חב' תעופה. חושש אני שאצטרך להעביר את החבילה קודם דרך הצנזורה.

כמה רגעים לפני שש תפשתי עוד את מרסון בדיוק שעה שיצא מבית פבזנר ומסרתי לו את יומן השיעורים. בהזדמנות זו אמרתי לו גם שאעשה הפסקה של שנה אחת בהוראה שלי... הוא הביע את דברי הצער המקובלים, ונפרד ממני בקוותו לראותי עוד לפני שאסיים.

בשיעור התחלתי בחזרה האינטנסיבית על כל החומר, דבר שרוצה אני להקדיש את חודש הלימודים האחרון.

הלכתי אל האוטובוס וראיתי ברח' הרצל אחת התמונות הרגילות בימים אלה: על המדרכה ישבה חתיכת שמיכה ישנה אישה מזרחית עם שני ילדיה (כנראה אחת מאלה שהסתננו למטרה זו ממחנה "שער עליה") ובקשה נדבות. הדבר היוצא דופן היה, שעל ידה התיישבה גברת אחת כנראה עובדת סוציאלית וערכה אתה שיחה ארוכה שהתבטאה בזה שהקבצנית סיפרה וסיפרה והגברת הנידה את ראשה כל הזמן לאות חיוב.

כאשר עבר האוטובוס שלנו אחרי 8:30 בערב ברח' המלכים, הייתי עד לאידיליה מעניינת על אחד הדשאים באמצע הרחוב מול "אדריאטיקה" מתחת לעמוד התאורה שכב שטוח על בטנו חייל מצה"ל ושחק עם ילד קטן כבן שנתיים... כשנסעתי הביתה הייתי כה שקוע בחלומות בהקיץ עד שלא הבחנתי במקום בו היה עלי לרדת ונסעתי עד לתחנה הסופית. כשבאתי הביתה, הראיתי למיכל את התקליטים והיא כעסה עלי מאוד על שלא לקחתיה איתי לבחירת התקליטים.

אחרי ארוחת הערב פתחנו את החבילה מארה"ב שהכילה בין היתר: פיג'מה צהובה בשביל מיכל אשר הולם אותה ב-100%, שני זוגות גרבי ניילון שקופים כחלום, גופיות ותחתונים בשבילנו הגברים, כל מיני אוכל, בין זה הרבה מרקים, קפה, עוגיות, תה ועוד...

4.6.1951

יום ב'

לפני הצהריים התרוצצתי בעניין החבילה שאני רוצה לשלוח לאנגליה. ב"פלטורס" מוכנים היו לקבל למשלח האוויר ואמרו לי למסור את זה מחר כי ביום ד' ממריא אווירון לאנגליה מחיפה. הם דורשים אבל מחיר די גבוה ואולי בכל זאת אשלח את זה בדואר. החבילה צריכה לעבור את הצנזורה ואת המכס.

לפני 3:00 חזרתי הביתה, ארזתי את החבילה, אחרי שישנתי כשעה וכתבתי מכתב לדודה.

כל הערב ניסינו להפעיל את הרדיו אך הוא שוב עושה לנו צרות, לא שומעים שום דבר, ואינני יודע אם זה דבר זמני או חס וחלילה תמידי.

החלטנו לנסוע לשבועות לחוליות.

לפני לכתתי לישון ניסיתי את ידי החשמלאות אבל ללא הצלחה. החלפתי את השטקר מחרסינה השבור אצל הקומקום החשמלי בשטקר מקליט. עשיתי זאת פעמיים ובהקפדה ופעמיים עשיתי קצר אחרי שהכנסתי את החוט לקונטקט. בזבזתי אח"כ הרבה זמן על ידי תקון הבטחונות.

5.6.1951

יום ג'

בבוקר אמרתי למיכל שהיא תיסע עם התקליטים אל הצנזור בכדי לחסוך לי עבודה לפנה"צ וטוב עשיתי. היום היו לנו יותר מ-90 מספרים ואחר הצהריים היה ד"ר סלפטר בישיבה. לפני הצהריים מסר לי ענתבי שמר הדס, סגן המנהל רוצה להכיר את המפקחים על המלאי בבית המכס. קודם הלך אליו ד"ר סלפטר ואחריו אני. מטרת הראיון הזה הייתה להניענו לעבוד יום יום עד רבע לשלוש במקום עד 2 כשם שעשינו כל יום ב', ג', ו-ה'. ב-10:30 באה מיכל עם חבילת התקליטים סגורה וחתומה על ידי הצנזור הלכתי איתה יחד לדואר החבילות, שם חתם לי פקיד המכס (א' גלגר) מיד על הצהרתי ואחרי שאמר לי פקיד הדואר שדמי המשלוח יהיו כ-2 וחצי ל"י החלטתי שלוח את זה באמצעות פלטורס. הלכנו לשם וכאשר מסרתי את החבילה היה במקרה נוכח ה"חזן" עמיל המכס שעובד אצלם. מי אני ועל סמך זה עשה לי פקיד הפלטורס שקיבל את החבילה ממני מיד הנחה ולקח ממני 2 ל"י בלבד. אני חושב שהחבילה תגיע עוד לפני

מכתבי ששלחתי גם כן הבוקר.

לפני נוסעי הביתה הוצאתי מתיבת הדואר מכתב ממח' ההעברה בו מודיעים לי שכתרים מוקפאים אינם ניתנים להעברה מצ'יכיה והמחאה למכתב רשום מת"א שכול לקבלו רק מחר.

הביתה באתי אחרי 3:00, למרות רצוני נרדמתי שוב ואח"כ חברתי מכתב למייג'ור אהרון בת"א בבקשה לארגן כנס של יחידת 178. אח"כ המשכתי לקרוא וללמד בספר (טקסט לועזי). פרק ד' מעניין על תעריף מספרים (Number Code). אוסי פרלר לא חזר עד מאוחר (הוא מתכוון להיעשות עצמאי בעתיד הקרוב ויש לו הרבה ריצות בקשר עם זה). כאשר הראיתי לו את החוט עם הקונטקט שחיברתי אתמול הוא בדק אותו וקבע שהחוט הזעיר אשר חבר את שני הפולים נשרף בשעת הקצר ואם הייתי מכניס את הקונטקט אמש בפעם השלישית היה הכל יוצא בסדר גמור. ניסינו את החוט עם הקומקום והוא פעל כהלכה.

6.6.1951

יום ד'

היום היה לי יום של מרה שחורה. בבוקר קיבלתי בדואר את הצרור הרשום שהכיל כפי שחששתי את כתב ידי אשר החזירה לי ספריית הפועלים בליווי פיסת נייר עם הערה קצרה בעלת משמעות ברורה: "ח.י. – מפאת קיצוץ אכזרי בנייר צמצמו את תכניתנו עד למינימום ולכן לא נוכל לטפל בכתב היד אשר המצאת לנו. בברכה..."

לפני הצהרים בא ד"ר ויינברגר יחד מר קאהן מלשכת השר שבלה אצלו כמעט את כל היום על מנת לראות את הפרוצדורה הנהוגה אצלו ולהוכיח אם אי אפשר לבצע תיקונים שיקלו על מהלכי העניינים. קאהן נראה כאישיות בעלת יוזמה ומשקל, הוא אדם אשר בהתנהגותו העסיסית והמקורית יודע לכבש לבבות ומאוד הייתי מעוניין לשוחח אתו שעה קלה. אבל תפקידי כעוזר למקשר עמד לי לרעתי. הוא שוחח כל הזמן עם ד"ר סלפטר ומרים על יד שולחנה ואני נשארתי עם גל הניירות והטפסים על יד אשנב הקהל.

אינני מאמין אמנם שביקר זה יעלה לעומת כל יתר הביקורים הקודמים איזה שהוא פרי בכלל, אבל שוב הראה לי את מקומי העלוב וזה כאב לי.

בזמן העבודה קרה גם מקרה מבדח במקצת. הגישו לאשנב טופס יצוא אדום ולאחר שראיתי, משקל 2 ק"ג, הערך 6 ל"י, הרעשתי עולמות. איה ההגיון לבזבז בשביל כמות כה זעומה טפסים כה רבים וכן לבזבז את זמנם של פקידי ממשלה! אולם אחרי בדיקה יסודית יותר ראיתי שעל הטופס הוצהרו 6 התקליטים ששלחתי אני אתמול לאנגליה באמצעות פלטורס...

לפני אחת באה מיכל במפתיע והודיעה לי שקיבלה כבר עבודה: עזרה משרדית בהכנה לבחירות בנוה שאנן. תהייה זו עבודה ל-10-8 ימים בערך ועליה יהיה לעבוד יום יום מ-9 בבוקר עד 9 בערב עם הפסקת צהריים של כמה שעות. התחלת העבודה צ"ל כבר ביום ו', שעות עבודה כאלו הן אמנם לא לפי רוחי ומלבד זה יפריע הדבר כנראה לתכניתנו לנסוע ביום ו' לחוליות, אבל חושבני ש-8 ימים של עבודה כזו לא יזיקו לנו (לשנינו) ביותר לפחות תזכה גם מיכל פעם להריח קצת לעבודה משרדית".

אחרי 12:00 צלצלתי לאלי הן ושאלתיו אם אינו יודע במקרה מתי חל יום הולדתה של דודה. אמר לי שזה היה בסוף מאי.

שאלתיו מדוע לא באו אלינו לביקור והוא השיב שגיורא חולה. הודעתני לו שבשבועות לא נהייה בבית והוא אמר שאולי יבואו לביקור קצר עוד היום.

היום קיבלה מיכל אחרי הפסקה של כמה שבועות הרבה בשר (יותר מחצי ק"ג) ובכוונה לגמור את הבשר לפני שניסע לחוליות התחלנו כבר הערב עם ארוחת הערב רבת מימדים.

אחרי 8:00 בערב, כאשר כבר לא קיוויתי לבואם, באו בכל זאת ההנים, אלי וגם קרל עם נשיהם. הגשנו להם קוניאק ביצים וקפה ושהינו בשיחה ערה והדדית עד 10:15. בינתיים התעניינו אלי וקרל ברדיו שלנו, ספרתי להם על מגרעותיו, והם החליטו שהוא צריך לבוא לבית חולים והציעו לקחתו כבר בערב באוטו שלהם בחזרה. אחרי 10:15 לווינו אותם אם-כן עם הרדיו ביד אל האוטו שלהם ונפרדנו בהבטחות הדדיות להתראות ולהתארח.

7.6.1951

יום ה'

לפני הצהריים ניגש אלי ה"חזן" מפלטורס נתן לי את טופס היצוא של ששת התקליטים שלי ואמר לי שמח' הרשיונות ממאנת להעבירה כי מחירם המוצהר עולה על 3 ל"י הגבול המותר בשביל יצוא בלי רישיון. נכנסתי אל ענתבי והוא כתב הערה, שמתקבל על הדעת שהמחיר הרשמי של התקליטים אינו עולה על 3 ל"י ועל כן ממליץ הוא להעביר את המשלוח בלי רישיון יצוא ובזה נסתיים העניין בכי טוב.

בשעות הבוקר באה במפתיע אמה של מיכל. אמרה לי שהיא בדרכה אל כרמלה שעברה לפני כמה ימים ניתוח שקדים ורצתה להשאיר בתיקי את כל הפרוביאנטים שהביאה בשבילנו מגבעת חיים. הזהרתיה שאחזור לגב ים רק ב-9 בערב ויעצתי לה שתיסע קודם למיכל ותשאיר את הדברים (שמנת, חמאה, עוגה, ריבה) בבית.

היא עשתה זאת וכשנפגשתי אחר הצהריים בשעה 4:00 עם מיכל על ידי בית הממשלה, התברר, ששתייהן היו ביחד אח"כ אצל כרמלה בכפר המכבי.

מיכל שהתה בבית הממשלה כ-3/4 שעה ואני חיכיתי לה למטה וקראתי.

לבסוף החליטה מיכל לא לקבל את העבודה, כי דרשו ממנה לעבוד בנוה שאנן לפחות עד ה-20 לחודש, חוזה יכול היה להפריע לה בהתחלת הקורס.

משם הלכנו לסוכנות אתא, לקנות בשביל שובר עבור בגדי עבודה מכנסי חאקי ארוכים בשבילי וחולצה. עם החולצה אינני שבע רצון ביותר, אולם לא היה ממה לבחור.

אח"כ עשינו עוד קפיצה אל הזינגרים, שם שתינו קפה שהוכן מבקבוק מים קרים כי הדר הכרמל היה רוב הזמן בלי מים היום, והזמינו את הזינגרים לבוא לביקור אצלינו.

אחרי זה שלחתי את מיכל לאגד לקנות כרטיסים בשבילנו ואני הלכתי ללמד. כשבאתי הביתה מצאתי את מיכל משחקת למורת רוחם של שכנינו בלי הפסק כמו ילדה קטנה עם בלון מתנפח. היא טענה שקנתה את הבלון כמתנה לילדתה הקטנה של בת דודתה בחוליות, אך למעשה הייתה זו רק אמטלה טובה ששימשה לסיפוק תשוקותיה הילדותיות היא. היא קנתה כרטיסי נסיעה לחוליות ונראה הדבר שבכל ניסע מחר דווקא לגליל העליון...

8.6.1951

יום ו'

לפני הצהריים בא יורי מכפר המכס ומסר לי שקטה לא תהיה בגבעת חיים, כי היא נשארה אצל כרמלה שאינה מרגישה טוב ביותר.

לפני גמר העבודה בא אחי להחליף קצת "שמוז" וגם מיכל באה. הלכתי עם מיכל לאגד וב-2:30 בערך נכנסנו לאוטובוס וקיבלנו שני מקומות ישיבה. היה חמסין קשה והנסיעה הייתה מפרכת, ארכה קרוב ל-4 שעות. לפני צפת עמד האוטו

לרגעים מספר על יד מעיין עם מים זכים וקרים וזה הכניס בי קצת רוח חיים. האוטובוס שלנו נסע ישר לעמיר ואנו ירדנו בדרך לחוליות. לשם באנו לפנות ערב ונתקבלנו בברכות לבביות. הייתה לי ההזדמנות הראשונה להכיר את הענף הזה של קרוביה של מיכל: דודתה לוטה (בעצם אותו הטיפוס כמו אחותה לוטה בגב חיים, רק שבהוצאה הרבה יותר צעירה) ובת דודתה של מיכל רות ובעלה שלמה –רות (סנסקה קוגל) הייתה מוכרת לי במקצת, היא הלכה קרוב לשנה בגימנסיה היהודית בברנו לכיתה אחת נמוכה ממני עכשיו יש לה כבר ילדה בת 4 וחצי, מיכל שרוב הזמן הייתה מצוברחת, רות זו לא הצליחה לכבוש ביותר את חיבתי. היא עשתה עלי רושם של בחורה אשר לא הצליחה לשמור על חן נעוריה והזדקנה באופייה טרם זמנה. בעלה שלמה, בחור מסלובקיה שהספיק להשתרש כליל בחיי ישראל העבריים, הוא פשטן, אך יחד עם זה אינטליגנטי וסימפטי למדי. הוא מרכז עבודות הבנין, היא עובדת כמדריכה בנוער אחר הכשרה סמינריונית של שנה בירושלים, ודודה לוטה עובדת במפעל הפלסטיק של חוליות (שדה נחמיה).

אחרי ארוחת הערב זרזו אותנו לבוא אל הדשא לראות בריקודים המבוצעים על ידי להקת רקדניות תימניות. חברי כל הקבוצות השכנות הוזמנו לשעה 9, אולם ההצגה לא התחילה לפני 10:30. הקיבוצניקים לא נרתעו מלחכות ולשבת בסבלנות עד שעה מאוחרת זו ולחזות בה אח"כ עייפים ורדומים עד חצי אחת. את רוב הריקודים רקדה הדנית עצמה ורק באחדים מהם נעזרה על ידי שלושת תלמידותיה. הכי הרבה התרשמתי מהקטעים: ריקוד הנחש שהתבלט בעיקר בתנועות הידיים המלאות ביטוי ו"אל הבאר" שהקליט בעיקר את אומנות השמירה על שיווי המשקל. הלילה ישנו בחדרה הלוהט של דודה לוטה ולפני שנרדמנו קראנו עוד הרבה זמן בספר קובץ בדיחות רפואיות (לשם הספר בצ'כית) לא כל הבדיחות הן מקוריות, אבל הן כתובות בסגנון מלבב ומפולפל ושנינו הרבינו להתפקע מצחוק.

9.6.1951

יום שבת,

לפני הצהריים התרחצנו בבאניאס (ירדן עליון), השארנו את הנעליים והמגבת במקום אחד והלכנו על החוף נגד הזרם ואח"כ שחינו עם הזרם עם כמה הפסקות שוב למקום ממנו יצאנו. התרשמתי מהמים הצוננים והזכים הזורמים בעוז (יש כמה מקומות עם מערבולות די חזקות), מן הצמחיה העשירה שבשני צידי הנהר ומהצפורים בעלי הצבעים הגוונים. השנה יש מעט מים ובמקומות אחדים נשחקו אפילו ברכיו.

אחרי ארוחת הצהריים (חדר האוכל נראה די עלוב בשביל קבוצה בת 10 שנים) ישנו קצת ולפנות ערב הלכנו עם דודה, רות ובתה מיכל לראות קצת את המשק מפני שלא היה מי שידריך אותנו התבוננו רק בשטחיות ברפת ובלול הגדול וה"מודרני"(ביח"ר לביצים) –אמרתי למיכל שברצוני לראות עוד משהו אחרי ולפני ארוחת הערב הלכנו עוד לקיבוץ עמיר הקרוב, שם אמרו לנו שהאוטובוס יוצא מחר בשעה 3:00 מעמיר.

את ארוחת הערב אכלנו בחדרה של רות: ביצייה עם לבן בתור מנה ראשונה ואח"כ תרנגולת שמורים אמריקאית נהדרת מבחינת האיכות והכמות גם יחד. אחרי זה ב-9:00 (הפעם בדיוק) הייתה הצגת סרט (טקסט לועזי). הוא תאר את המלחמה הפנימית הקשה של שיכור כרוני, לפי דעתי סרט בינוני בהחלט. מלבד זה התקלקל מתקן השידור בחלק השני של הסרט וכל השחקנים דיברו מתוך כך בבס עמוק מה שהפריע ביותר בעיקר שעה שדיברו שחקניות...

10.6.1951

יום א'

היום, יום חג הביכורים, קמנו אחרי שמונה (ישנו הפעם בצריף של בחור אמריקאי אשר נסע לכמה ימים). לפנה"צ נודע

לנו שבעשר ייסע אוטו משא לדפנה עם חברים שרוצים להתרחץ שם בבריכה. היינו אמנם כבר פעם בדפנה (לפני שנה עם מיכל בטנדר של גניגר) אך, מפני שלא הייתה לנו ברירה אחרת נסענו שלמה השאיל לי לשם כך את משקפתו, אך לא השתמשתי בה ביותר. כשהגענו לדפנה, הלכו הנוסעים אתנו יחד אל הבריכה ושנינו סיירנו קצת בסביבה. מאוד מצאה חן בעיני קבוצת עצי האגוז והתאנה עשירת הצל אשר בדרך ל"שאר ישוב". כשחזרנו התברר, שלא נתנו לחברי חוליות להיכנס לבריכה ושהם חיכו מלובשים רק לבואנו. הם הסתובבו וחזרנו באותה הדרך. בכדי שנראה לפחות משהו חדש, ירדנו על הכביש, והלכנו ברגל עד לכפר בלום, בקיבוץ האנגלו-סקסי. מפני שלא פגשנו שם אף מכיר וגם בגלל חוסר זמן מוחלט הצצנו רק בשטחיות וחזרנו עייפים ומאובקים לשדה נחמיה (חוליות) דודה לוותה אותנו לחדר האוכל, (בבוקר הראתה לנו את מפעל הפלסטיק: התנורים החשמליים בהם מחממים את לוחות הפלסטיק, המכבשים הכובשים בעזרת פורמות וזרם אוויר מנפח את הכלים השונים, מכונות החיתוך והליטוש. עכשיו מוסיפים עוד אגף אחד לביהח"ר, יותר גדול משוכלל אבל המפעל סובל כמו כל חבריו בארץ מחוסר קטלני בחומר גלם).

אחרי הארוחה רציתי להתאושש קצת ולכן הצעתי שלפני נסיעת האוטו נתרחץ עוד רגעים מספר בנהר. את זאת גם עשינו, אני ערום ומיכל בבגד שחייה, אבל כשיצאנו והתלבשנו, באה לקראתנו דודה והודיעה שנצטרך להישאר, כי האוטו כבר נסע.

רצתי וראיתי עוד את תימרות האבק שהשאיר אחריו בנסעו לכפר בלום. אמרתי שניסע עם כן בטרמפ, נפרדנו בפזיזות ורצנו על הכביש בכוון לכפר בלום. עד שהאוטובוס הספיק לנסוע לכפר בלום ולחזור לכביש, השגנו אותו והספקנו לעלות לתוכו בזמן, מיכל רצה אחרי בחוסר נשימה.

הדרך בחזרה הייתה יותר מהירה ונעימה. ירדנו בקריית חיים והגענו דרך גב ים א' (אוטובוס מספר 55) בשעה 7:00 הביתה.

אם נהייה עוד פעם בחוליות אצטרך לבקר בכפר שורץ, ישוב קטן (5-6 בתים) של אנשים בעלי קרבה משפחתית המתפרנסים בכבוד מחקלאות פרטית...

11.6.1951

יום ב'

מפני שנדברתי ערב החג עם ד"ר סלפטר שאבוא היום יותר מאוחר לעבודה, אכלתי בהרחבה את ארוחת הבוקר והגעתי העירה ב-8:30. לפני שהלכתי למשרד ביררתי בשביל מיכל ברח' הבנקים 16 במש' החינוך מתי שיתחיל הקורס שלה. אמרו לי שאין להם עוד כל ידיעה על כך, אולם מיכל תקבל בדואר הודעה שבוע לפני התחלת הקורס. לפני הצהריים פגשתי בדואר את גלבץ. הוא סיפר לי שבעוד זמן קצר תם החוזה שלנו (שלו) על החדר והוא מניח שאז תבואנה הכרעות חשובות. הוא כבר הבטיח לעצמו עזרה צבאית. מלבד זה אמר לי שהוא עסוק עכשיו מאוד ובכל יום יש לו עבודות נוספת פרטיות לרוב, אותן הוא מסדר בעיקר בחדרו. מסיבה זו אינו פנוי לבוא לבקר אותנו, אך ישתדל לעשות זאת באחת השבתות.

12.6.1951

יום ג'

בבוקר מצאתי בת.ד. המחאה לחבילה מאנגליה. לקחתיה במשך לפני הצהריים. היום קראתי בעיתון, שביום ה' בצהרים תהייה פתיחה חגיגית של מפעל קייזר פריזר על ידי בן גוריון ומ-4:00 עד 4:00 יהיה המפעל פתוח למבקרים אזרחיים. אני מצטער שלא אהיה פנוי מחרתיים ויש בדעתי לשלוח לשם את מיכל.

לפני הצהריים נתנה לי מרים לקרוא את הדו"ח שלה למר כהאן ממש' מסחר ותעשייה אודות מגרעות הפרוצדורה הנהוגה אצלנו. היא בקשה אותי לקרוא את הדו"ח ביסודיות לבל ד"ר סלפטר יראה את זה. כוונתה הייתה למנוע ממנו שיציג דו"ח זה לפני ד"ר צייטלין בעבודתו הוא.

כאשר באתי אחרי שלוש הביתה, מצאתיו ריק מאדם. ישבתי וכתבתי מכתב ל"עם עובד" ומכתב שני לד"ר קוגל בחולון. סביב 5:00 באה מיכל כולה מיוזעת ואדומה כעגבניה וסיפרה לי בגאווה שהשתכרה היום 1.620 ל"י. היא יצאה בבוקר על האופניים לק. מוצקין לשאול שם בלשכה אחר עבודה, אולם טרם שהגיעה לשם "חטפה" אותה אישה אחת ברחוב ורתמה אותה לכביסת בית. שם עבדה כ-6 שעות.

פתחנו את החבילה של דודה. היא הכילה שוקולד, בשר טרף בשביל צבי, קפה, קקאו ועוד איזה שימורי דגים. חלקתי את הכל ביני לבין אחי והוספתי לחלוקה גם את תוכן החבילה מארה"ב. בערב למדתי היסטוריה.

13.6.1951

יום ד'

לפני הצהריים עבר ליד אשנבי מר הדס סגן מנהל גובה המכס ואני לא הכרתיו, כי ראיתי אותו לפני כן רק פעם אחת לרגעים ספורים. הוא שאל אותי היכן יושב מר סולומון. אמרתי לו לאחר יד מבלי להרים את מבטי שהוא יושב מאחור על ידי הטלפון ותשובתי השיגרתית הרגיזה אותו כנראה מאוד. הוא שאל אותי בכעס מי אני, מה שמי ובמה אני עובד. הדבר לא היה נעים לי, אם כי הוא אינו יכול להרע לי. זה רק הגביר את תשוקתי לחקלאות שם לא אצטרך לרעוד בפני אף אחד שיהיה ממונה עלי לבד האלוקים.

ישבתי במשרד עד 3:00 וחזרתי גם קצת על היסטוריה. אחרי כן הלכתי לתחנת בהכנה לבחירות בביה"ס העירוני. ברח' מסדה. לא מצאתי את שמי ברשימה והיהודיה בעלת הגוף שישבה שם על ידי השולחן עם הרשימות מילאה מעין טופס ערעור בשבילי אך נראה היה שאין היא בקיאה במלאכתה. משם הלכתי אל קלר וקיבלתי ממנו 1 וחצי ק"ג סוכר. בחנות אחרת קניתי קצת גבינה צהובה ועד שהגעתי הביתה עבר שומנה את ניר האריזה הבלתי מספיק וקלקלה את שער ספר ההיסטוריה.

כשהלכתי מן המשרד ראיתי על ידי הדואר קבוצת שוטרים בשורות מסודרות. מהתחלת אחת השורות קרא לי אחי. הוא אמר שהם (התלמידים משפרעם באו לחיפה לבחור (לקונגרס הציוני).

אחרי חמש באתי הביתה. מיכל חזרה כבר בצהריים. היא עבדה רק 9 שעות היום, משך כל היום לא היה בביתנו חשמל. הופיע שוב רק בשעה 9 בערב.

14.6.1951

יום ה'

בבוקר מצאתי בת.ד. המחאה על חבילה עם דברי הלבשה ומזון שונים בשביל מיכל מההנים בארה"ב. מכיוון שהיה עלי ללכת היום אחר הצהריים לד"ר ברל ובערב לשיעורים, החלטתי להשאיר את הוצאת החבילה למחר.

אל ד"ר ברל הגעתי לפני שלוש ועד שהוא בא קראתי סיפורים ב-(טקסט לועזי). הוא בא יחד עם אשתו שהלכה שוב, אחרי שהחליפה איתי כמה מילים. לפני שתתחיל לטפל בי, לקח ד"ר ברל פנימה את אהוד אבריאל צ'רה של ישראל בצ'כיה לשעבר. הוא חבר נאות מרדכי ועובד עתה במשרד ראש ממשלה (או במש' החוץ, איני יודע בדיוק) הוא לווה היום את בן גוריון לחיפה אל פתיחת מפעל קייזר פריזר.

לפני שהתחיל ד"ר ברל בטיפול, תאר לי בקצרה את ההוצאות הכרוכות בדבר (3 שיניים מלאכותיות עם כתר מסובך, לפי דבריו יעלה הדבר אחרי הורדה של 10% ממחיר המקובל בק"ח כ-50 ל"י – במילים: חמישים לירות (!!!) גמרתי אצלו בערך בשעה 4:00.

לפני יומיים קיבלתי הזמנה ממר רוזנהק להשתתף בשיחה עם המורים של שעורי ערב שעמדה להתקיים בבית פברז היום בשעה 5. מפני שאני מסיים את ההוראה עוד מעט ומפני שאולי שוב אזדקק לה כעבור שנה, לא רציתי להרע לשמי הטוב והחלטתי להשתתף, אם כי הצטערתי ע"כ אחרי זה, כי יכולתי בזמן בין 4:00 ל-6:00 לראות את הפנאופנים של מפעלי קייזר פרייזר.

בשיחה דרש רוזנהק מאתנו להפסיק את הלימודים לא לחדשיים בימי הקיץ, כי אם רק לחודש ושהחודש הזה יהיה חודש תשרי, חודש החגים. מכל דבריו מצא ביטוי אחד חן בעיני, היינו: "מורים שהוכשרו בסירי לחץ" (אחוז המורים מזן זה הוא כיום רב למדי בתוכנו). דרישתו זו לא נתקבלה ברצון והוכחנו לו את כסילותה על ידי הוכחות נמרצות וקוליות ביותר.

לפני שבאתי ב-5 לשיחה, ישבתי על ספסל בגן בנימין וקראתי בעתון. כעבור זמן מה הבחנתי שעל ספסל מולי יושבת לבד בחורה, וכעבור רגע הכרתי בה את אלינקה הרמן, קורבנו לשעבר של אחי.

אחרי תנועות ברכה מרחוק, עברה אל הספסל שלי. דיברנו קורב לחצי שעה, היא סיפרה לי שתשתתף בקורס דומה כמו מיכל (אבל למורות). לעת עתה, היא חיה באפס מעשה יחד עם אמה, שעובדת יום יום כשש שעות בתור עוזרת ואחרי כן גוזרת עוד שעתיים שלוש בשביל איזשהו רפד. אלינקה עוד לא התייאשה מהבחור הנוכחי שלה המשרת בצבא ומקווה להינשא לו בעוד שנה (לעת עתה הורי הבחור מתנגדים בכל תוקף לנשואים אלה). בינתיים היא עושה את הכל בכדי להשפיע על הבחור שימכור את האופנוע שלו ואני הצעתי לה את עזרתי בעניין זה עד גבול של 200 ל"י. היא רשמה לה את כתובנו ואמרה שאם תבוא לבקר אותנו תביא גם ידיעה אודות האופנוע.

הלכתי מן השעור אל האוטובוס. היום קראתי בעתון ששחר יצמצם את התחלת דברי קבלת הפנים של אבא חושי. לפני שעליתי לאוטו, קניתי לי תירס פושר, הראשון שאכלתי השנה.

כשבאתי הביתה, ספרה לי מיכל שהייתה יחד עם צבי קליין ומפעלי קייזר פרייזר ושהמראה היה מעניין מאוד. יחד עם זה מסרה לי, שבערב ביקרה אותה אדית בורגר.

אחרי ארוחת הערב קיבלה מצב רוח מרומם, כשרציתי לכתוב את היומן, טענה שלא תרשה זאת, חטפה אותו מידי שיחקה איתי מחבואים וכשהוצאתי לה את היומן חטפה את עט הנובע שלי וברחה לחדר האמבטיה. אני סגרתי אותה שם, כתבתי מה שכתבתי עם עט רגיל, והיא בינתיים מנצלת את זמן הכליאה כדי להתקלח ואני מקווה שגם כדי להתחרט על פזיזותה.

15.6.1951

יום ו'

היום ניסיתי למסור טלפונית את תמצית המניפסטים לירושלים, אולם הבחורה שמקבלת את השיחה במקום גינאי (הנמצא בעתודות עתה) היא כה איטית, וקשת הבנה, שהתייאשתי מניסיונות נוספים ושלחתי במקום זה מברק ארוך של 250 מילה.

לפני הצהריים הוצאתי את החבילה שקיבלתי מארה"ב. הערך המוצהר שלה היה \$ 2.60. ואני שילמתי עבורה 2.500 ל"י מכס ומס מוותרות.

מהיום בבוקר התחילו גובי המכס להעריך כל מקרר המובא ארצה במחיר כפול, ז"א מקרר שעד כה ערכו 70 ל"י, מעתה ערכו 140 ל"י. פירושו של דבר שאצטרך לשלם בשביל המקרר שלי פי שניים למעשה הרבה יותר ממחירו באנגליה. מדודה אין לי עוד ידיעה כל שהיא. –היום קראנו בעיתון, שבירושלים הקמח כבר בקיצוב. בבית חכה לי מכתב מגב' קרניאל, בו היא מבקשת אותי למסור לשכנים את הכוננית והשולחן שלה במטבח שהיה עד כה בשמושנו וגם חלקים של שתי מנורות. השכנים יעבירו את זה בימים הקרובים אליה. את האחרון אין בדעתי למסור לה אולם את הכוננית והשולחן נצטרך להוציא בשבוע הבא. בחבילה מצאנו קצת מזון, סבון ובעיקר דברי הלבשה בשביל מיכל. לא הכל התאים לפי מדה אולם דברים אחדים נחמדים מאוד.

שכחתי להעיר שזמן מה לפני שעה אחת בא אחי בלבד לי קצת את המוח, נתן לי שני זוגות גרביים בשביל מיכל, לזה אותי לדואר כשמסרתי את המברק, אמר שיבוא אלינו היום אחר הצהריים, מחר בצהריים ולבסוף אמר שיבוא מחר בערב. זה כמובן לא אומר לי מתי שיבוא בדיוק ונצטרך לחכות לבואו כנראה 24 שעות...

16.6.1951

יום שבת

לפני הצהריים הלכנו להתרחץ. הים היה סוער מאוד. לא רחוק מהחוף משכה את התעניינותי סירת מפרשים בתמרונה הזריזים. מלבד זה ראינו גם סירת מנועים עם הרבה מטיילים שטה צפונה, כנראה לנהריה. –הלכנו יחפים ורק במכנסי שחיה והגענו עד לגליה.

חזרנו לפני אחת הביתה.

לפני 6:00 בא אחי, הודיע שישתתף בשליש הוצאות של המתנה ששלחתי לדודה ומלבד זה הזכיר זכרונות מימים עברו בעיקר על הורינו וימיהם האחרונים.

לארוחת הערב אכל בבת אחת כמעט את כל תכנה של קופסת הנקניקיות שקיבל מדודה (3 זוגות ארוכים). לפני שהלך, לקח אתו את מנת חלקו מהחבילות השונות שקיבלנו בזמן האחרון.

רק לפנות עבר התחלתי להרגיש את תוצאות הרחיצה בים: מכת שמש קלה. מיכל שאלה מד חום, קבעה שיש לי 37.5 מעלות חום והכריזה בכל תוקף (ובשמחה חשאית) שאסור לי ללכת מחר לעבודה.

מפני שבמקרה שטיין בקר את הפסינגים בקשה שימסור מחר במשרד שלא אבוא, שליחות שהוא קיבל על עצמו ברצון.

17.6.1951

יום א'

היום לא נסעתי לעבודה בגלל מכת השמש מאתמול וכל לפני הצהריים למדתי היסטוריה. אחרי הצהריים בא קרל הן והביא לנו סוף סוף את הרדיו המתוקן. הוא שוב בסדר כבתחילה. בארבע עזרתי למיכל להביא מהירקן 3 ארגזים מתפוזים (מחיר כל ארגז 45 גרוש). הארגזים ישמשו במקום כונניתה של גב' קרניאל שהיא בקשה אותה בחזרה. בחמש נסעתי העירה, בדואר מצאתי גלויה מקטה ומכתב מסוניה וקרל.

אחרי השעור נסעתי הביתה מן התחנה שמתחת העירייה. נסעתי אמנם בעמידה, אבל הגעתי יותר מוקדם.

18.6.1951

יום ב'

בבוקר הוצאתי מכתב אחד ממנהל הדואר, בו הוא מודיע לי שמתנהלת חקירה בעניין חבילת כלי וחמרי הגלוח מארה"ב

שלא קבלתי.

גם מדודה קבלנו מכתב שהיה בעצם רק תשובה למכתבה של מיכל. דודה תשאר באדינבורג עד ה-2 ביולי ותחזר לעבודתה בביה"ח ב-16 בו אחרי חפש מחלה של 3 חודשים.

ד"ר סלפטר קבל לפני על העבודה הרבה שהייתה לו אתמול. לפני הצהרים נגש אל אשנבי אדם, שפרצופו היה מוכר לי מאוד. הוא גם ברך אותי כמכר עתיק.

כשבקשתיו במבוכה שיזכיר לי מי הוא, הציג את עצמו בפני כקצין זלצמן, היה הקצין שלי בצבא הבריטי ועכשיו עובד אצל ס. רחמני.

לפני שנסעתי הביתה קניתי משור עץ ב-1.500 ל"י ומיד אחרי שבאתי הביתה התחלתי בהתקנת כוונית בשביל המטבח מ-3 ארגזי פירות ריקים. לפני 7:00 גמרתי את העבודה והכוונית החדשה לא יורדת בהרבה מזו של גב' קרניאל. אחרי שהתחלתי לעבוד, הגיעה אגי מגניגר, הביאה בשבילנו ענבים גדולים ושזיפי סנטה רוזה וחדשות אחרונות מהקבוצה.

לארוחת הערב פתחנו לכ' הארוחת קופסה קטנה עם תרנגלת. אחרי-כן שתינו קפה ושוב פתחנו לכבודה חפיסת ביסקוויטים מארה"ב.

משך כל הזמן אכלנו מן הענבים ומאחר בערב גמרנו גם את בקבוק הקוניאק.

דיברנו הרבה על תכניות העתידות של משפחותינו ושלושתנו הלכנו לישון רק אחרי 11:00.

19.6.1951

יום ג'

לפני שהלכתי בבוקר לעבודה סחטתי מאגי הבטחה שלא תסע לפני 4:00 לגניגר, וששתי הבחורות תבלינה את לפנה"צ עם תכנית מגוונת (רחיצה בים, טיול על אופניים) ואני הבטחתי שנבוא לבקר בגניגר בעוד שבועיים. היום היתה

הרבה עבודה ומלבד זה שלחתי גם מברק עם למצית מניפסטים שהכיל 400 מילה.

לתמהוני הרב ראיתי היום בין המחכים בתור לחדרו של מר ענתבי את אמה הזקנה של הגב' רוזנבאום מנהריה. למרות שמאוד נמשכתי לא ניגשתי אליה משני טעמים:

א. לא נזכרתי בשמה, ולא רציתי לקרוא לה בשם, סבתא" (רק בבית עלה על דעתי שמה –נדמה לי שפלדמן).

ב. חששתי שהיא תרצה לנצל אותי כדי שאעזור לה בסידור ענייניה ולי לא היה כל פנאי וחשק לכך. לנוכחותה

יכלו להיות שתי סיבות: או שהיא רוצה להגר לגרמניה, או שהיא מחכה לבעלה החוזר משם.

רק הבוקר מסרה מרים לד"ר סלפטר את הדו"ח של ה(למר כהאן מירושלים) לקריאה. הוא לא ידע שקראתיו כבר ונתן לי אותו לפני שעה 2 לקריאה. בראש הדו"ח ראיתי הערה בעפרון: להזמין את סלפטר, כרש ומרים לשיחה בנדון. שמיט שוב פעם היה חסר. אמרתי לסלפטר ברוגז שאם לא מוצאים לנכון להזמין גם אותי, הרי שאין צורך שאקרא את הדוח כלל. הוא בקשני שלא אתרגז והבטיח שמחר מיד ידבר עם צייטלין אודות זה ויניע אותו שיתקן את "המשגה" שנעשה. אחרי "הקריאה" אמרתי את דעתי ואת הערותי.

אחרי הצהריים כתבתי ערעור למש' הפנים על אי הופעתי ברשימת הבוחרים וגם מכתב לדודה. בשעת ארוחת הערב בא צבי קליין לזמן קצר ואחר כן באו הפרלרים וישבו אצלנו עד 10:45.

20.6.1951

כשעברתי הבוקר על המניפסט של א/ק "קדמה" ראיתי את הסעיפים דלקמן:
(טקסט לועזי)

כל "המצרכים" האלה שייכים לגברת (תיירת כנראה) בעלת שם אריסטוקרטי למדי: (טקסט לועזי)
הלוואי והיו לי "דאגות" מסוג זה.

קציר המכתבים היה די נכר הבוקר: שני מכתבים בשביל מיכל ושניים בשבילי.

ד"ר קוגל כתב לי שברצון יקרא את תרגומי ומייג'ור וולסלי פנחס אהרון ענה בלבביות על מכתבי אליו ביחס לכנס היחידה.

הילדה השחרחרת והנחמדה שעוברת בשביל דווקא בבלבלה לי היום שוב את המוח כחצי שעה עם טפסי יבוא של עורות.

הכרחתי אותה להעתיק עוד פעמיים את החשבון מה שעשתה אחרי הסתייגות רבה בהתיישרה על ידי ובצעה את המלאכה המפרכת הזו ביד שמאל (דבר שתמיד מעורר את התפעלותי) בסוף אמרה לי ששמה אסתר.

כמה רגעים אחרי כן באה מיכל. שלחתי אותה בבוקר לחב' חשמל לגבות את תמורת הפקדון הכפול. את הכסף לא קבלה אבל הודיע לי שקבלה עבודה, שתתחיל לעבוד היום בשלוש ואינה יודעת עוד מתי תחזור. היא הבטיחה להשאיר לי בחדר מכתב עם הוראות מפורטות כיצד יהיה עלי לכלכל את עצמי בשעת העדרה. –את המכתב במקומו אני מצרף. דרך אגב: את בקבוק מיץ האשכוליות המוזכר מצאתי בתא הקרח ריק לגמרי. פקק הכתר לא נסגר טוב וכל התוכן נזל החוצה.

אחרי הצהריים ישבתי על העתק התרגום שהיה בזמנו אצל ההוצאה "יבנה" וחזר משם זרוע הדגשות וסימנים מידי של מר אורנשטיין. ניקיתי את דפיו בעזרת מחק ככל האפשר והכנסתי בו עוד תיקונים שעלו על דעתי. אח"כ ישבתי לכתוב את קונצפט מכתבי לד"ר קוגל, בו אמרתי בין השאר שיהדות רוסיה הקרפטית עוררה בי, חניך ההתבוללות המערבית, מאז ומתמיד התפעלות רבה. אני מקוה שדברים אלה יחניפו לו במידת מה. חיברתי גם התחלה למכתבנו לארה"ב וכל הזמן חיכיתי למיכל. היא באה רק סביב השעה 11:00 וספרה לי על חוויותיה מיום עבודתה הראשון במכבסת "שלגיה" שבמפרץ חיפה.

21.6.1951

הבוקר יצאה מיכל שוב לעבודה...

לפני הצהריים הזדמנתי לראות באמת חיה משונה של רשיון יבוא: מספרו: - 007; ניתן על ידי משרד החקלאות שעל ידי הקונסוליה הישראלית בניו-יורק (!!)) היו בו חלקי מכונות חליבה...

לפני שלוש הייתי אצל ד"ר ברל, אך זה נתן לי לחכות יותר משעה. פגשתי שם את פאולה עם בנה אלי ואמרתי לה שנבוא אליהם ואל קרל בשבת אחר הצהריים.

ד"ר ברל הצהיר שאין לו חשק לעבוד היום, לטש קצת את שני וכל הזמן התאונן על מגרעות הפקידות והשלטון שלנו, בעיקר פקידי המכס וענתבי בראשם...

בדרך לשעור קניתי כסא מתקפל בשי לקטה, מפני שמיכל אמרה לי בזמנו, שאמה משתוקקת לכסא כזה. את השעור נתתי בערב החם ל-5 תלמידות בלבד.

22.6.1951

יום ו'

היום לא היה הרבה עבודה. סביב שעת הצהריים קיבלתי שיחה טלפונית מירושלים. הפעם הזמינו הם את השיחה. האדם שמקבל את הדו"ח ממני עכשיו, במקום גינאי, הודיע לי, שמעכשיו תזמין ירושלים כל בוקר את השיחות. שמו של ממלא מקומו של גינאי הוא ריבלין...

לפני אחת בא אחי, שילם לי לירה שהיה עוד חייב לי על חשבון המתנה לדודה, והודיע שיבוא אלינו מחר. הזמנתיו לבוא בצהריים.

כשבאתי הביתה, ישנתי קצת והתעוררתי עם בואה של מיכל לפני השעה 4:00. בישלתי קפה, עשיתי ספונג'ה בכל הבית ועשיתי למיכל סקנדל מדוע לא תקנה עד כה את הדברים של גיסה. אמרתי לה שעד מחר בצהריים זה מוכרח להיות מוכן. אח"כ כתבתי את מכתב לד"ר קוגל שילוח את כתב היד אשר אשלח לו ביום א'.

מאוחר בערב הכריזה מיכל שאינה מוכנה לישון לבדה, נצמדה אלי במיטה, נרדמה מיד וישנה שנת צביקים מאושרת, אך אני כמובן לא יכולתי להרדם. קראתי את הספור הארוך בלייליפוט עד הסוף, ואחרי שבחצות סוף סוף השתחררתי ממנה, עשנתי בחושך 2 סיגריות ונרדמתי רק אחרי אחת.

23.6.1951

יום שבת

בבוקר הצטרכתי לוותר על תכניתי ללכת להתרחץ, מפני שאני מתקלף כמו נחש עוד מהרחיצה של השבוע שעבר. במקום זה שכבתי במיטה עד 11:30. מיד אחרי שהתרחצתי בא אחי והביא את אורח: את הקדט פפרלה. הוא נשאר אצלנו רק כרבע שעה ובהזדמנות זו בקשתיו שיתעניין אחרי אופנוע בשבילי.

אכלנו עם אחי ארוחת צהריים ואחרי זה הדגים לנו בגאווה את ידיעותיו המקיפות בהיסטוריה. הוא הפליא אותי באמת, והמריץ על ידי כך את רצוני למלא את החסר. ב-3:00 נסע לנהריה לחפש הרפתקאות.

לפני 5:00 נפחתי את האופניים ושנינו יצאנו לק' מוצקין לבקר את ההנים. מיכל נסעה כמעט כל הדרך "בלי ידיים" אצל ההנים הייתה גם אחות אלי קצ'קה. שתינו אצלם קפה (קרל והילדה כרגיל לא היו בבית) וב-6:30 נסענו עד לשכון דרוקר, בדרך לכורדני, על מנת לראות עד היכן התקדמה בניית הבית "שלנו". הקירות החיצוניים של קומת הקרקע מוכנים כבר, אבל לא יותר מזה. עצם הבנין נראה די מסיבי, הוא בנוי משתי שורות של לבני סיליקט. בערב כתבנו עוד ביחד מכתב תודה לארה"ב על שתי החבילות שקיבלנו.

24.6.1951

יום א'

בבוקר יצאה מיכל שוב לעבודה ואני הצטרכתי לבשל לי את הקפה לבדי.

לפני הצהריים הופיע כרש בקולניות הרגילה ובשאלות מה חדש ומה התחדש. הוא הודיע שיבוא מחר לעבודה ולפי הנראה באיחור של חצי שעה עד שעה.

כשהלכתי לאכול בצהריים וראיתי שכל השולחנות תפוסים, הלכתי בינתיים למש' הבריאות ברח' יפו 29 לקבל זריקה נגד טיפוס הבטן.

האחות רשמה את שמי כ"שמינברג" והייתה לה עוד החוצפה לכעוס עלי, שלא ידעתי לענות כהלכה לשאלתה מה שמי. יהיה עלי לחזור ולבוא עוד פעם בעוד 10 ימים. – לפני שתיים נפרדתי מד"ר סלפטר, אשר לא יבוא כבר מחר.

מפני שרציתי ללכת בשעה 4:00 לאגף המזון, על מנת לשנות את שמות החנוונים על כרטיסי התלושים החדשים,

נשארתי עד שעה 4:00 במשרד, כתבתי רשימות של מספרי טופס היבוא והכנתי למחר בבוקר את תמצית המניפסטים. ב-4 הלכתי לאגף המזון, אולם שם נאמר לי שאין צורך לשנות את הכרטיס החדש לאחר ששוננו כבר פנקסי התלושים הישנים. הקצבה תועבר הלאה לחנות המכולת החדשה באופן אוטומטי.

משם עליתי לרח' מוכליס לשאול במשרד אגוד החיילים המשוחררים אם נקבעו כבר המועמדים לשכון. המזכירה אמרה לי שזאת נעשה כבר, אולם האנשים יוודעו על מועמדותם רק "בימים הקרובים".

הלכתי גם שוב אל נעם וזה אמר לי, שאין באפשרותו להחיש את תהליך אישור התקן, בו תלויה קביעותי וקביעת דרגתי. משם הלכתי אל סדן והודעתי לו, שביום ה' אתן את שעורי האחרון. הוא איחל לי הצלחה ויעץ לי שלא לוותר על דמי החופש המגיעים לי.

לפני 6:00 באתי אל גלבץ, אותו מצאתי שקוע בעבודת שרטוט. לאמיתו של דבר היה כל כך שקוע בה, שכמעט שלא הרים את ראשו ממנה כל זמן שהותי אצלו. לקחתי לי בשביל מיכל את וילון הכוננית שעל יד הדלת ושוב אמרתי לו שיבוא פעם לבקר אצלנו.

פלדמן בינתיים לא ישב בחיבוק ידיים והמחסן הפך כבר כמעט לדירה גמורה. (הוא דורש בעדה 5 וחצי אלף ל"י או אלפיים לירות דמי מפתח.

בשיעור קראנו קצת בעתון "פרוזדור" ופתרנו תשבץ בו. מלבד זה חזרנו על נטיית שם העצם.

בגלל הזריקה שקיבלתי בצהרים לא הרגשתי את עצמי בטוב. את האוטובוס של שעה שמונה אחרתי אולי רק ברגע אחד, וזה גם רק בגלל זה שהלכתי עד התחנה הסופית כדי לעלות בשקט ולנסוע בישיבה. הייתי אמנם הראשון בתור אבל הצטרפתי לחכות כ-25 רגעים.

בבית אמרה לי מיכל שהיום גמרה את עבודתה במכבסה.

25.6.1951

יום ב'

בבוקר מיכל לא התעוררה ואני הצטרפתי להכין את ארוחת הבוקר ואת ארוחת העשר לבדי. רק כשפתחתי בשבע את הדלת, הסתכלה בי בעיניים רדומות לגמרי.

למרות שחשבתי שכרש יבוא מאוחר היום, בא בכל זאת בזמן, אפילו לפני.

אחר הצהריים עשיתי כמעט כל הזמן תמציות מהיסטוריה. עבודה זו משמעממת ומטרידה מאוד.

26.6.1951

יום ג'

מיכל הלכה הבוקר לעבודה של חצי יום בתור עוזרת. בבוקר נדברנו שהיא תבוא בצהרים העירה ושנלך יחד אח"כ לקולנוע. היא באה בשתיים למשרד. היום לא היתה יותר מידי עבודה, אבל כרש כמעט שלא נקב רוב הזמן אצבע.

כשירדנו ב-2:30 למטה, ראיתי על ידי חדרו של ענתבי יושבת ומחכה את גב' רוזנבאום מנהריה. אמרתי לה שלום והיא הושיטה לי את ידה. התברר, שקיבלה מכונת כביסה במתנה בארה"ב ושדרושים ממנה תשלומים נוספים בגובה של 160 ל"י.

הצצתי במסמכים שלה על פי בדיקה שטחית ראשונה, ראיתי שהכל כשורה, כולל רישיון יבוא, תשלום המכס ומס המותרות בארה"ב וכו', מחר בוודאי תצטרך לבוא אלי ואז נראה בפרוטרוט כמו כל העניין.

כשהלכתי אחרי כן בשער פלמר ורח' המלכים לחפש את מיכל, קרה לי דבר משונה:

על ידי עבר במהירות אוטובוס מספר 52 ומאחד הכסאות האחוריים קפצה איזו בחורה שלא יכולתי להבחין את פניה וקראה אלי בהתלהבות: שמעון! שמעון! אין לי מושג מי זו הייתה.

הלכנו לקולנוע מאי אל הסרט בעל האוסקר "כל אנשי המלך". קיבלנו כרטיסים להצגת יום ונכנסנו לפני 3:30. הסרט מתאר דרך עליותו של אכר בני פשוטים, לדרגת מושל מדינה בארה"ב ודיקטטור. הסרט מראה יפה את פסיכולוגיית ההמון ואת תכסיסי הבחירות. סרט כביר, אם כי המוטיב שלו לא מצא ביותר חן בעיני.

משנגמר הסרט, הסתובבנו עוד קצת ברחובות, קנינו דברים שונים, ביניהם גם בקבוק קוניאק בננה בשביל אג' גניגר ועוד.

כשבאנו הביתה, נכנסה מיכל עוד לקצב כדי לקנות את מנת העוף המגיעה לנו, אם כי אין בבית אף טיפת קרח. אני בינתיים האזנתי לפינת השוטר ברדיו. לפני המיקרופון התחלפו נציגים שונים של משטרת נפת צפת. ביניהם גם השוטר ג'וליה, שהיא פקידה או מזכירה במטה הנפתי בצפת. לפי דבריה היא נמצאת שנה במשטרה ועבדה לפני-כן כשנתיים ברכוש הנטוש שם.

איני יודע אם יש הרבה ג'וליות בארץ, אולי זוהי אותה הג'וליה שהיה לה פעם תפקיד מסוים, אם כי קצר גם בחיי? אחרי 8:30 נכבה החשמל, הצטרכנו לסיים את ארוחת הערב באור הנר וגם להתרחץ ולישון הלכנו בחושך.

27.6.195

יום ד'

מוקדם בבוקר הלך כרש לשעה וחצי לחפש חתיכת ברזל שלו, וגם ביתר זמן העבודה קרא בעיקר בעיתון. דברתי עם מרדינגר וקירשנבלום ביחס לקניית אופנוע מבית המכס, אך העליתי חרס. היום הייתה שוב גב' רוזנבאום בבית המכס אך טרם גמרה את ענייניה אצל מר ענתבי ולכן עוד לא הגיעה עם ניירותיה אל אשנבי.

כשעברתי אחרי ארוחת הצהרים על ידי בית הדואר, ראיתי על יד המשטרה אוטובוס מספר 40 מלא, מוקף שוטרים, תייר ותיירת אמריקאיים שידברו יידיש, ומהומה גדולה. התברר לי, שלתייר נלקחו באוטובוס 350 ל"י. כאשר הרגיש בדבר והרעיש עולמות, סגר הנהג את הדלתות והביא את האוטובוס על כל נוסעיו למשטרה. מובן, שהגנב נעלם מיד אחרי שביצע את מעשיו.

לפני שנסעתי הביתה, קניתי אבטיח מתוק וגם כפית של תמציות תה בשביל מיכל.

בבואי הביתה מצאתי את מיכל שקועה בהכנת התרנגולת שקבלה אמש.

היא השאירה אותי לשמור על מלאכת הבישול והלכה ללשכת העבודה ואל הרופא. האני נעלתי את הדלת מפחד מבקרי חב' החשמל וישבתי לכתוב שוב תמציות היסטוריה. בינתיים שמעתי ברדיו קטעי מוזיקה של מפוחית יד וזה נטע בי את המחשבה לנסות את כסופי לבצוע מוזיקלי על כלי זה דווקא, בעתיד.

כמה רגעים לפני 6:00 דפק מישהו בתוקף בדלת. הוצאתי את חוט החשמל ופתחתי בחששות את הדלת. עמד שם יוראי ועל המדרכה האופנוע שלו. מיכל חזרה כמה רגעים אחרי זה וכמובן שהכרחנו אותו להישאר לארוחת ערב. כשחלקה מיכל את המרק שפכה על יד מקומו קצת ועל השולחן ומכנסיו התלכלכו עקב זה. הדבר היה לי מאוד לא נעים. יוראי היה צריך לנסוע מיד אחרי הארוחה ועל כן נפרדנו קצת במהירות.

אחרי זה הציעה לי מיכל לטייל איתה קצת ובשעת הטיול מסרה לי חדשות בלתי נעימות. הרופא קבע אצלה התנפחות על תיק ביצים אחד והיא תצטרך לעבור טיפול באמצעות גלים קצרים. כעסתי כמובן על כל אותם רופאים המומחים שבדקו אותה בקפדנות קודם לכן ולא יכלו לקבוע דיאגנוזה כה פשוטה, ואמרתי לה שמחר היא מוכרחה ללכת ללא

דיחוי לגוסט. רוצה אני לשמוע דו"ח מדויק על מצבה ממישהו שהינו ממכרי...
מובן שזה הפר את תכנית לימודי להערב. ב-6:00 וב-8:30 שמעתי בחדשות שהממשלה עומדת לשלם לכל עובדי המדינה בעלי הדרגות א' –ד' מפרעה חד-פעמית של 20 ל"י (פרט לאלה שקיבלו אותה טרם לכן). אני מקווה לקבל את הסכום הזה כבר בתשלומי הבא.
מיכל נרדמה כבר על מטתי ואני עוד ישבתי עד 12:00 ובררתי את שירי רחל שאקריאם מחר בסיום הקורס.

28.6.1951

יום ה'

הבוקר נסענו העירה ביחד, מיכל ואני. ב-9 ורבע טלפנתי לגוסט והצטרכתי לחכות עם השפופרת ביד עד שיצא מחדר האמבטיה. הודעתי לו שמיכל תבוא אליו לפני הצהריים להבדק.

בבוקר קבלנו גלויה מאמה של מיכל. לפי תוכן גלויתה נדמה היה לי, שהיא כנראה חושבת שיש ברצוני לעשות לי 3 שנים מלאכותיות מזהב, ועל כן מבוכתה ביחס להשגת כמות הזהב הדרושה לכך. בין כה וכה אינני מאמין שהייתי יכול להעביר את הזהב מגבעת חיים בזמן הדרוש (עד יום א') ועל כן אצטרך להתייאש מהדבר ולהסתפק במתכת תחליף. היום כרש לא היה צריך לחפש בעיר חתיכת ברזל שטוח, אבל במקום זה הלך לקנות שקית עם מלט לבן. משחזר, אמר לי שאף פעם עוד לא עשה עבודה יותר מאוסה עליו מזו שלנו. את דבריו הפך מיד גם למציאות, על ידי זה שנתן לי לעשות את הכל ושוב לא נקף למעשה אצבע.

אחרי 12:00 טלפן לי ד"ר סלפטר מהמחוז והודיע לי שעל לוח המודעות יש פתקה בה נאמר שעל כל הזמניים לפנות מיד לחברי ועדת העובדים. מיד לכשהתפניתי עליתי למחוז, פניתי לשליסלר, זה אמר לי שזה ביחס לשאלת הקביעות, רשם לי את שמי וכמה נתונים ואמר שיכתבו מחר מכתב בעניין הזה.

נסיתי גם למצוא את וולק אך לא הוא לא היה במקומו. אצטרך לחפשו למען הבטחון עוד פעם מחר. לפי כל הדעות לא אקבל את המפרעה החד-פעמית שמגיעה לכל הפקידים מדרגה א' עד ד' ושוב בגלל אותה הסיבה הישנה: אינני קבוע ואין לי דרגה.

מיד אחרי העבודה נסעתי לד"ר ברל. הוא טיפל בי רק 10 רגעים, כי הזמין מונית לשעה 3:00 בכדי שזו תביא אותו לקולנוע אוריון... הזמין אותי ליום א' בערב לעבודה של יותר משעה (לפי דבריו) ואמר שיוכל לגמור את הכל בעוד שבוע ימים.

ישבתי כשעה בגן בנימין ואח"כ הלכתי אל ד"ר כהן. שוב הפתעתי אותו בשעה שקם משנתו והתלבש (בשעה 4:30) – הוא מסר לי פרטים מרגיעים על מצבה של מיכל, ואח"כ עוד פטפטנו עד שעה 5. –כשהסתובבתי אחרי זה ברח' הרצל, מן הסתם ניסיתי עוד להיכנס לכמה חנויות על מנת לשאול על חלק בית של האלגברה לברוך. בחנות השלישית אליה נכנסתי ("אורה"), נמצא מלאי שלם של חלקי ב' חדשים לשמחתי הרבה. לקחתי את הספר שמחירו היה 35 גרוש עודף ויצאתי החוצה –רק כ-3 רגעים אחרי זה, בהתהלכי לאיטי ברחוב, הרגשתי שמישהו מושך אותי בשרוול. האיש שאל אותי "האם קנית אצלי עכשיו חלק ב' של האלגברה לברוך?!" רק באותו רגע נזכרתי, שהיה לקבל אצלו עוד חצי לירה. התנהגותו מצאה מאוד חן בעיני וברגשי אסירות תודה כנים נכנסתי אחריו לחנות ובמבוכה רבה קיבלתי את החצי הלירה המגיעה לי.

אחרי 5:30 מסרתי לסבן את היומן האחרון ונפרדתי ממנו ובמנדב באופן סופי. לפני השיעור נכנסתי עוד לכמה בתי מלאכה לאופנועים לשאול אם יש אופנוע למכירה. בשום מקום לא היה למכירה הגודל שאני יכול להרשות לעצמי.

ברח' הרצל פגשתי במקרה את הגב' קרניאל ועמדנו לשוחח זמן מה. היא טענה שיש לה הרגשה שאנו שומרים לה מתוך איזו סיבה איבה מסוימת כנראה מתוך זה שחושדים אנו בה שעשתה מעשה רמאות. אני ניסיתי לטשטש את העניין ונפרדנו פחות או יותר בשלום.

בשעור הקראתי והסברתי כמה משירי רחל. הסבתות התרשמו מאוד, אחדות בכו ולבסוף נתנו לי מתנת פרידה, קופסה לסיגריות, מלאכת מחשבת. שמחתי שגמרתי את הקורס הזה פחות או יותר בהצלחה וכבוד. הביתה באתי יותר מוקדם. לארוחת ערב אכלנו הרבה בשר ומלון מתוק בתור קינוח סעודה.

29.6.1951

יום ו'

הבוקר לבשתי את מכנסי הצמר האפורים, שחזרו סוף סוף אתמול מן המכבסה. אחרי שתיים או שלוש כביסות. לקחתי גם למשרד את התיק הגדול של מיכל, כי מתכוננים אנו לנסוע מיד אחרי העבודה לגניגר. קבענו פגישה בין 2:00 ו-2:30 במסעדה שבתחנת הרכבת.

כמה רגעים אחרי 2:00 נכנסה מיכל למסעדה. אכלנו ארוחת צהרים קרה, דפדפנו עוד זמן מה בעתונים מצוירים ואח"כ הלכנו לאגד. הפתעה נעימה הייתה לנו לראות הרבה נוסעים בתחנה. אך למרות כל זה חיכינו יותר משעתיים רצופות לאוטובוס. כשהגיע סוף סוף אוטובוס ריק לעפולה, נדחפו אנשים בזרם כזה, עד ששברו לבחורה אחת זוג משקפים, ואשה שניה קבלה התקפה היסטורית והתייפחה בבכי. למרות שהייתי ראשון בתור, הגענו לאוטו במקום החמישי או השישי.

זמן רב לא היינו בגניגר ואמירות השלום המרובות למיכל לקחו כמעט את רוב זמננו. כולם מצאו שמיכל רזתה מאוד אך מאידך הסכימו איתי, שזה מתאים לה. היינו אורחיהם של הברנרים ושניהם דאגו לנו באמת לפי מיטב יכולתם. –אחרי שמונה וחצי בערב נסענו עם מכונית משא לקיבוץ שריד להשתתף בחגיגת יובל ה-25 שלהם. יחד אתנו באו מכוניות מחב' ושוקי העמק, אפילו מששער העמקים ומעין המפרץ. האמפיתיאטרון שהוכן דרך אימפרוביזציה משורות ארוכות של חבילות קש (אסור היה לעשן) הספיק להכיל בקושי את אלפי המבקרים.

אנשי שריד הגישו הצגה, מאורע היסטורי מתקופת המכבים, שהייתה מבוצעת באמת בטוב טעם ובהצלחה. הקוליסים היו יפים מאוד, התאורה הייתה נפלאה וכן כל הביצוע הטכני היה מוצלח מאוד. למרות שלא הגבירו את הקולות באמצעות רמקולים אפשר היה לשמוע כל מילה בביטחון. הליווי המוסיקלי האמטרי היה אמנם קצת חלש, אבל הרושם הכללי שקיבלנו היה יוצא מן הכלל.

בתום ההצגה, ב-12:30 בערך, עמדנו כבר לחזור ברגל (גם אמו של יצחק), אך בדרך אסף אותנו טנדר של המשק, שהביא אותנו הביתה. באחת הלכנו לישון. מיכל ואני קיבלנו חדר לחוד.

30.6.1951

יום שבת

ב-9 בבוקר באו אגי ויצחק להעיר אותנו. התקלחתי וירדנו לאכול ארוחת בוקר. דיברנו עם כל המכירים (כולל אידה וינקו שהודיע לנו שבקרוב יעבור אל שדה התעופה במפרץ חיפה) אחרי הצהרים ישנו קצת ואחרי ארבע היינו שוב אצל אגי, אכלנו משהו ושתינו קפה נפלא. אחרי זה הלכנו לסייר במטעים וטעמנו מעוללות שזיפי הסנטה רוזה.

אחרי ארוחת הערב הלכנו בגניבה, אגי, מיכל ואני לכרם לסחוב ענבים. במשק כל הדרך לווה אותנו על כל צעד ושעל חתול צעיר שלא נרתע מאתנו. מלאנו שקית שלמה עם ענבים והבאנו את הכל לחדרם של הברנרים לפני שנפרדנו

מהם והבטחנו להם חגיגת שנבקר אותם בשבוע הבא בנהריה (הם נוסעים לשם לשבוע חופשה). פתחנו עוד ושתינו מבקבוק קוניאק הבננות שהבאנו לאגי במתנה. אחרי זה החלטתי שגם את הקוניאק הזה אני יכול לסבול.

1.7.1951

יום א'

בבוקר קמנו ב-5:30. בשש הייתי על הכביש. לפני חיכה שם כבר איפיק שנסע בחזרה לקורס המילואים שלו (שפשוף קשה). האוטובוס הראשון שבא ב-6:30 היה מלא ולא לקח אותי, אבל כמה רגעים אחרי זה בא אוטו פרטי (מאיזה קיבוץ ממזרח העמק) בו היה מקום אחד ועם האוטו הזה נסעתי עד רח' המלאכים (בלווי צלילי רדיו). מיכל נסעה יותר מאוחר וטרם נסיעתה קנתה עוד קצת תפוחים לבישול.

לחיפה באתי אחרי שבע ובתיבת הדואר מצאתי מכתב אקספרס ממשה מוסנזון (משק נען) בו הוא מזמין אותי באופן דחוף לבוא לפגישת יוזמים להכנת פגש היחידה שלנו לת"א ביום רביעי במשרדו של אהרון. לא נותר לי אלא לנסוע, אם כי חוששני שהדבר יהיה מעל לכוחותיי ושחברי –מפקדי בת"א יש להם רושם יותר מידי טוב עלי.

כשבאתי למשרד חיכה לי כבר אחי. הביא לי 8 קופסאות סיגריות וחבילה שלמה של גרביים ותחתונים קרועים. כרש שוב התחמק כלל הזמן מהעבודה, החליף אותי רק אחרי שתיים, כך שיכולתי לנסוע הביתה רק ב-2:30. למרות שבאתי כה מאוחר, עוד לא מצאתי את מיכל בבית. הוצאתי מן התיק את כל תוכנו, כולל ענבים אדומים ובקבוק חמאה וישבתי לכתוב את היומן.

מיכל באה אחרי עבודת משק הבית רק בארבע הביתה עיפה ורעבה.

בחמש יצאתי שוב העירה. בהגיעי להדר הלכתי מיד לרח' הרצל 40 ומצאתי את גלעדי במקום. מסרתי לו על מצב העניינים ביחס לפגש היחידה אך הוא לא היה מוכן לבוא ביום רביעי לת"א. אני רואה כבר שאצטרך לנסוע לשם לבד. רציתי לסחוט ממנו כמה כתובות של חברים, הוא השתדל להזכר בכמה, נטל גם את שפופרת הטלפון ולבסוף יצאתי משם עם כמה כתובות בלתי מדויקות. משם הלכתי לתחנת שחר מתחת לקולנוע אמרון ושם נודע לי מהסדרן שאוכל לראות את הוניגמן שם בשעה 7:20. הופעתי שם בזמן הנקוב וחספתי עמו שילחה קצרה. אך אף הוא לא ידע לומר לי כתובות, אפילו לא של חברי שחר ששרתו ב-178.

כשמהרתי משם לד"ר ברל, עצר אותי ברח' הרצל אדם צעיר ובלתי מוכר לי עם כמי שנ' כסף ושאל אותי איפה יוכל לפגוש את מיכל. התברר שזה היה דוד, המזכיר של רמת הדסה. ניצלתי את ההזדמנות ושאלתי לגורל המשכורת שמיכל טרם קיבלה. ענה לי שיש לו את כתבתנו וברגע שיקבל את הכסף, ישלחנו אליו.

בהזדמנות סיפר לי ששלח למיכל את כל המכתבים והאישורים שבקשה ואף חבר מכתב הערכה שקיבלה מפרץ. מכתב התודה שמיכל כתבה לפרץ, היה צריך להיות בעצם מכוון אליו. הזמנתי לבוא לבקר אצלנו והוא הבטיח להשתדל לעשות זאת.

אצל ד"ר ברל חיכיתי עד אחרי שמונה, וכשכבר לא היה אצלו איש, לקח אותי לעבודה של שעה.

דיברנו על הקיבוצים ושמעתי ממנו דעות די מעניינות: אצל הקיבוצניקים מתחיל הסוציאליזם רק מאחורי הגדר של המשק, בפנים יש בורגנות ממדרגה ראשונה. קיבוץ כמו נאות מרדכי קיבל חינוך אין כסף מן המלווה האמריקאי בגר שעלה בעשרות אלפי דולרים וזה מכניס למשק על ידי עבודת חוץ יום יום כ-12 עד 150 ל"י. במקום שלושת הפועלים, חברי הקיבוץ שמפעילים אותו שוכר המשק 3 פועלים ממעברה תמורת תשלום יומי של 1.400 ל"י. הקיבוצים מזמינים אליהם רופאים ממדרגה ראשונה, בעוד שבמעברות בסביבה אין רופאים כלל. כשטענתי שהקיבוצים עלו לגדולה בכח

עצמם ולא על חשבון זולתם, אמר לי בצדק, שעלו על חשבון הפונדים הלאומיים השקעות ענקיות שמקבל כל קיבוץ חינוך כדבר מובן מאליה ואיש אינו מצפה שישלם פעם את החוב. נוסף לזה אינו משלם מיסים כמעט כלל. שמעתי ממנו גם הרבה דברים על הגדולים שלנו ויצאתי ממנו בשעה 9 מלא כרימון. כשבאתי הביתה אכלתי רסק תפוחים קר שהכינה לי מיכל אחרי הצהריים. באתי ב-10:00 בערב ומיכל עוד התכופפה מעל כביסתה באמבטיה.

2.7.1951

יום ב'

היום לפני הצהריים כרש כמעט שלא היה כלל במשרד. אמר לי שצריך הוא להשגיח על הטייח שעובד אצלו היום. היום קבעו ש"השמן" שנוסף בלי הרף מן התקרה על שולחנה של מרים ועל סביבתו אינו אלא דבש שנשפך מכמה צננות שנשברו למעלה. אכן, ארץ זבת חלב ודבש. לפני הצהריים בא אלי הוינאי השחור שעובד אצל המפקח על שחרור סחורות הממשלה ואמר לי שהצליח פחות או יותר בחיפושיו אחרי אופנוע זול בשבילי. הוא הבטיח להביא אותי למקום ולתת לי את כל העזרה האפשרית בקניית אופנוע. בבוקר קיבלנו מכתב מדודה שהיה שלוח אל Mr. and Ms. Born ובו היא מספרת לנו בהארכה על מעשי השובבות שלה בחופשה על אחד מאיי סקוטלנד בכדי לפזר את חששותינו ביחס לקו בריאותה. אחרי העבודה נסעתי מיד הביתה, שכבתי לישון כשעה וחצי ואח"כ כתבתי את תמצית הפרשה הרביעית של ספר ההיסטוריה והחלטתי לא להמשיך יותר בשיטת לימוד זו בגלל חוסר זמן. לפנות ערב גיהצתי זוג מכנסי חאקי על מנת להראות למיכל שאין זו עבודה כה קשה, (עשיתי עבודה זו בפעם הראשונה בחיי) ואחרי ארוחת הערב עיינתי קצת באלגברה של ברוך.

3.7.1951

יום ג'

היום לא בא כרש לעבודה כלל, ואני עשיתי כ-70 מספרים לבדי. אחרי הצהריים ישנתי ועסקתי קצת באלגברה. מיכל באה רק בשעה חמש מעבודות משק בית השונות שלה.

4.7.1951

יום ד'

הבוקר לבשתי בגדי שבת נאים לכבוד פגישת היוזמים לכנס היחידה בת"א. כשבא כרש, אמרתי לו, שרוצה אני לגמור בשעה אחת. ב-10:00 אמר לי שילך לחצי שעה ויחזור לכל המאוחר כעבור 3/4 שעה. ושוב השאיר אותי לבדי לגמרי עד שעה אחת. רציתי באמת להגיד לו הפעם כבר את דעתי, אך מכיוון שמהרתי, ויתרתי. הלכתי לאכול מהר צהריים ולפני 1:30 נכנסתי לאוטובוס הישיר שכבר חיכה ליד הצריף. לא היו הרבה אנשים והיה לי מקום ישיבה טוב. לפני שנסענו, נכנסה בעמידה אישה זקנה כבר ומלוכלכת עד חדרה התנהגה בשקט, אולם משם התחילה לשחק את המשוגעת ולא דווקא בהצלחה. עלי עשתה רושם של זונה ירודה, כיום מחוסרת עבודה שלפי דבריה היא הייתה מעדיפה את החיים חסרי הדאגה בבית משוגעים. היא שרה בקול גועלי קטעים שונים של שירים עבריים כגון: "בין ערבות הנגב", "בתל-אביב הייתי", וכו'. אחר דרשה

בתוקף לחם מהנוסעים בטענה שלא אכלה מאומה מאז יום אתמול. בין היתר גם אמרה שנוסעת היא לת"א לקבל מכות מבעלה על כי נאנסה אתמול...

כשהגעתי לת"א ב-3:30 הלכתי מיד ברגל קודם כל להוצאת "עם עובד", אולם נוכחתי לדעת שהם סוגרים את המשרד ב-2:30. לא התייאשתי, עליתי למעלה למשרדי "דבר" ושאלתי, אם ידועה להם כתובתו של חי ליפץ. מפני שהוא בין קוראי דבר, יכלו למצוא לי את כתבתו ואני רשמתי בלוח שלי. (רח' מאז"ה 71).

השעה הייתה כבר 4:00 ומפני שרציתי לפני לכתתי למשרדו של אהרון ללכת עוד לבית שימוש, חפשתי מקום מתאים לכך. בדרך חלון הראווה של קפה ברזילי שמתחת לדלת עם שני האפסים כתוב: הכניסה מן החצר ועשיתי את צרכי מבלי להצטרך לשלם עבור זה בשתיית כוס תה או קפה.

כשנכנסתי לדלת הפתוחה של משרדו של אהרון מצאתי שם כבר יושבים את משה מוסנזון, את רפי הצעיר (עובד באל-על) ואת אהרון. אותו אהרון הטיפוסי, הרזה והמקומט שמדבר עברית גרועה ואנגלית טובה. למען הבטחון הצגנו זה את זה.

כעבור כמה רגעים באו גדעון ברץ (דגניה א') שמכין עכשיו בחירות בשביל מפא"י בבאר שבע ושוגר מכפרו יע"ל. חיכינו לעוד מישהו מן המשטרה ומאחר שלא בא חייג רפי את מספר החרום 444 ואמרנו לטלפוניסטית שתמסר לו שצלצל, מ-178". שיבוא לפגישה דחופה שתתקיים בביתו של אהרון.

אחרי שעלינו כולנו על ה-(טקסט לועזי) של אהרון והוא הביאנו לדירתו, כשהגענו לשם אמר שבאנו ברגע חגיגי כי המקום בו העמיד מכוניתו התחילו דווקא כמה פועלים בהנחת יסודות לביתו. הוא העמיד את כולנו לפני מגרש הבניה וצילם אותנו. אני בטוח שאקלקל את כל רושם התמונה.

הבית אליו נכנסנו דוחה במקצת לבתים של המושבה הגרמנית בחיפה (רעפים) ישבנו בהול גדול, מרווח וקריר, בעל רהיטים נמוכים מלאי טעם. אישה נחמדה, איני יודע אם היא אשתו של אהרון, הגישה לנו משקה קר בכוסות ענקיים מקושטות בתמונת ברבור וגם תה עם חלב.

שמענו ובררנו הצעות שונות. לבסוף החלטנו שנערך את המפגש באוקטובר בערך, בת"א, לפי הנראה באחד הגנים. את מספר המשתתפים העריכו בין 500 עד 1000 איש. הוחלט לפרסם קודם בעתונות וברדיו בקשה לחברי היחידה לשלוח את כתובותיהם עם ציון זמן שרותם ביחידה לת.ד. של אהרון. לפני הכנס נשלח הזמנה אישית לכל אחד ואחד. בשעת הדיון באו עוד שני חברים, אחד מהם בנו צוקר (קצין בצה"ל) לא הסכמנו עוד בבירור על התכנית האמנותית, אולם היו שטענו שנוכל לארגן תכנית די גדושה מהכוחות שבין חברי היחידה. חלקנו את התפקידים בינינו, ברץ רשם את הפרטי – כל וניסח את ההחלטות.

אני טענתי שכדאי לצמצם עד כמה שאפשר את מספר המשתתפים בכנוס אולם הצעתי נדחתה ברוב קולות. כשערכנו הצבעה על השאלה אם לשתף את נשותינו הצביעו הרוב (כולל אותי) בשלילה, אולם זאת עוד לא ההחלטה הסופית. בין הזכרונות שהזכרנו בלט המעשה שספר עליו רפי: קצין אחד מיחידתנו, בשם שטרם, שעסק בהעברת פליטים יהודיים למערב אירופה, היה צריך להעביר פעם במכוניות משא קבוצה של בחורות יהודיות מברן בלזן. כדי לבצע את המשימה, כתב בדיו אדום על צו התנועה: (טקסט לועזי) ועבר בלי קשיים את כל מחסומי המשטרה הצבאית. לפני שש אסף אותנו אהרון שוב למכוניתו, על מנת להעביר איש איש למקום חפצו.

כפי הציע לי, שיסע איתי לתחנה המרכזית וכניסנו בלי תור לאוטובוס לחיפה, אבל אני דחיתי זאת בתודה, באמרי שעלי עוד לגשת לרחוב מאז"ה. בישבנו במכונית, אמר לי עוד אהרון, שאני בעצם הייתי היוזם העיקרי של כל העניין ובמכתבי

אליו נתתי את הדחיפה המכריעה. הסברתי לו שעשיתי את כל זה בעצם פחות או יותר מטעמים אנוכיים גרידא. לפני שנפרדנו הבטחתי לבוא מחר אל גלעדי ולהניעו לנסוע בהתחלת השבוע הבא לת"א על מנת לדון עם אהרון ומוסנזון בענייני הפרסום ההכרחיים.

בדרך כלל קיבלתי את הרושם שמן הדבר יצא הפעם באמת משהו ולפי דעתי הייתה נסיעתי לת"א כדאית במובן זה. כשהגעתי לרח' מאז"ה 71 פתח לי ליפץ בעצמו את דלת דירתו ומיד כשהתחלתי לדבר, ידע שהמדובר הוא "בעיניים העצובות". הוא אמר לי, שמכתבי האחרון מונח לפניו יום יום, אך מפני שתרגומי הוגש כבר לקריינים לא רצה להשיב לי כל זמן שלא קיבל את חוות דעתם. את התשובה אקבל בוודאות עד סוף חודש זה. –כשכבר עמדתי ללכת, אמר לי, שבינתיים קיבל עוד תרגום אחד של ספר של אולברכט, בשם "גלות בגאי" עמדתי נדהם: אם כן, אין אני היחיד, יש עוד מישהו שעשה כמוני ועוד יותר ממני, כי תרגם את כל הספר (טקסט לועזי). חושבני שלמרות שזכיתי בדמעה, לא אצליח לקצר כבר קציר. את שם המתרגם לא יכול היה לומר לי מן הזכרון.

הלכתי לא מעט מדוכא לתחנה המרכזית וב-7:00 יצאתי עם הישיר האחרון לחיפה. הביתה הגעתי בדיוק ב-10:00.

5.7.1951

יום ה'

הבוקר הופיעה מיכל אצלי במשרד וחסכה ממני דרך, על ידי זה שלקחה על עצמה ללכת לאגף המזון לשנות את שמות הספקים על פנקסי התלושים שלי.

היום קיבלנו מכתב מארה"ב. יש שוב חבילה בדרך.

לפני הצהריים טלפנתי לשמעון לומסקי והזמנתי אותו ואת אשתו לבוא פעם אלינו.

כאשר בא אלי היום הפקיד של משרד סחורות הממשלה (דוד ריגלר), נדברנו, שייקח אותי היום אחרי ארבע אל בית מלאכה אחד ברח' עירק על מנת למצוא אופנוע מתאים בשבילי. קבענו פגישה ב-4:30 על ידי קולנוע הדר.

היום אכלתי את ארוחת הצהריים בפעם הראשונה במסעדת "זבולון" המזנון באגף המזון סגור לשבועיים מפאת חופש לעובדי המזון). האוכל היה אמנם קצת ביוקר, אבל טעים ומלבד זה יש אפשרות לעבור על עתונים בשעת הארוחה.

בשלוש עליתי להדר, מצאתי את גלעדי במשרד ומסרתי לו מה שמסרתי. אינני חושב שאפשר יהיה להניעו לנסוע לת"א כדי לדון עם אהרון על דרכי הפרסום לקראת הכנס. אני בכל אופן את חובתי עשיתי. –הלכתי ברח' הרצל, רצה המקרה שאפגש בשמעון לומסקי. חזרתי בהזדמנות זו על הזמנתי והוא הבטיח שבמקרה שאשתו תהייה חופשית באחת השבתות יבואו שניהם עם בגדי שחייה והוא יודע לי קודם לכן טלפונית. –הלכתי עוד ל"אברהם, להסתפר ולהתגלח, ואח"כ ירדתי לקולנוע "הדר".

ריגלר בא עם האופנוע שלו עם סירה ב-4:30 בדיוק ושנינו נסענו לבית המלאכה. בשעה שחיכתי ל"מייסטר" מצאתי שבשלט הגרמני שבשערי בית המלאכה אין פחות מ-11 שגיאות כתיב.

אחרי זמן קצר הגיע המייסטר על אופנוע עם סיכה תוצרת עצמית בצורת כריש. המייסטר הוא טיפוס משונה במקצת, אם כי חביב. ז'ובאלי וגם קצת רברבן. הוא הראה לנו כל מיני אופנועים ולבסוף נשארה לי הבחירה בין שניים. אחד טיפוס קל בערך 125cc תוצרת גרמנית שהוא דרש עבורו 160 ל"י ואופנוע יותר כבד (200 cc בערך) מתוצרת אנגלית שעבורו דרש 225 ל"י. הוא נשבע לנו בכל הקדוש לו "ששילם עבורו לפני 4 שבועות 50 ל"י מס מותרות. ניסיתי להוכיח לו שזה בלתי אפשרי, ושאני עובד במכס ויודע. ריגלר והמייסטר יעצו לי לבחור במכונה הכבדה בכדי לנחול אכזבה בעליות עם שני נוסעים.

כשהלכנו מאתו, לקח אותי ריגלר לרח' המלכים, הבטיח לי ששיג מכונאי שיבדוק את האופנוע אם הוא ראוי לקניה ואני

אמרתי שאם הבדיקה תהייה חיובית מוכן אני לשלם 200 ל"י.

הגעתי ברגל להדר בדיוק בשעה שעברה ברח' הרצל תהלוכת מלחי האניות משגב והגנה שחזרו זה עתה מארה"ב. בכדי לא לבוא יותר מידי מוקדם לד"ר ברל, ישבתי כשעה בגן בנימין. –כשבאתי לד"ר ברל התברר שיכולתי לבוא אליו גם במשך אחר הצהריים, כי הקליינטים שלו לא באו היום והוא היה כמעט כל הזמן חופשי. גמרתי אצלו אחרי שמונה והלכתי לי לתומי לאוריון, כי חשבתי שהאוטובוס יוצא רק ב-8:30. כשהגעתי לשם, ראיתי ב-8:20, ראיתי את האוטובוס נוסע. משראיתי בלוח, שהאוטובוס השני יצא רק בתשע, רצתי בטמפו למטה העירה ועל ידי הדאר חיכיתי עוד מיזע לגמרי כ-2, 3 רגעים עד שאותו האוטובוס אסף אותי. בק' חיים קיבלתי מקום ישיבה ומאוד השתוממתי לשמוע מאחורי עולה חדש מגב-ים ג' מאיץ לילדתו הקטנה בכל המרץ וההתמדה שלא תדבר הונגרית, כי אם עברית.

באוטובוס ישבה איזו עולה חדשה עם ילדה קטנה, מזוודה ורשת מלאה צרכי מזון, שהתייפחה בבכי מפני שילדתה הקטנה הקיאה בכל הדרך מאז התחילו לנסוע מרמלה. היא ירדה יחד איתי בגב-ים ב' ומאחר שלא יכלה לשאת גם את שתי מזוודותיה ואת ילדה, לקחתי בשתיקה את חבילותיה והחלטתי ללוותה. אחרי זמן קצר התברר לי שקיבלה כתובת בלתי נכונה ושהמשפחה אליה רצתה להגיע יכולה לגור רק בגב ים ג'. הלכתי איתה לשם, אחרי חיפוש של כרבע שעה מצאתי את קרוביה ומסרתיה לידם. כשכבר עמדתי ללכת נזכרה להגיד לי בחטיפה: "תודה רבה". בבית אכלתי שני אבטיחים מתוקים ורבתי עם מיכל על זכותי לכתוב את היומן איפה, מתי וכמה זמן שאני רוצה.

6.7.1951

יום ו'

הבוקר מסרה לי מרים למילוי 3 שאלונים אישיים בשביל מחלקת המנגנון, הצעד הראשון לקראת הקביעות. יש לצרף גם 3 תמונות.

כרש מסר לי שביום א' ו-ב' יהיה בת"א לרגל עסקי ועדת העובדים. יתכן שד"ר סלפטר יבוא לעזור לי.

מפני שמכיל חזרה היום מאוחר מן העבודה, הטילה עלי לדאוג לכל הקניות לקראת שבת. זה לקח לי די הרבה זמן ולא בכל הצלחתי ב-100 אחוז. אחרי הצהריים מצאתי את השאלונים ולפנות ערב בא אחי, שהביא איתו כמה דברים אשר קיבל בצרכניית המשטרה, בין זה גם 10 ביצים.

בשעת ארוחת הערב נכנס שוב הקדט פפרלה, אכל קצת רסק תפוחים ושתי פרוסות לחם ואח"כ יצאו שניהם לחפש לידם בדור.

מפני שקיבלתי בצהריים את זריקת הטיפוס השנייה, הרגשתי כל הערב לא טוב ביותר והצטרכתי לקחת כמה כדורי אספירין. –לפני השינה שטפתי אני את כל הכלים.

7.7.1951

יום שבת

מפני שלא הרגשתי טוב אחרי הזריקה, בוטלה תכניתנו ללכת להתרחץ. רוב הזמן שכבתי על המיטה, קראתי את כל העיתונים שקניתי לי אתמול והאזנתי לרדיו. אחרי הצהריים בא עוד פעם אחי ולפנות ערב סידרתי את שני האופניים ויצאנו לטייל קצת בסביבה, כביש I.P.C ודרך ק' חיים הביתה.

8.7.1951

יום א'

בנוסעי הבוקר לעבודה מצאתי לתמהוני את הקישון מלא על גדותיו ומכיל כמות מים גדולה כמעט פי שניים. יש ברצוני

להתחקות על הסיבות לדבר זה אולי מחר במחלקת פתוח הקישון.

כרש לא בא היום לעבודה ואני עשיתי לבד כ-90 מספרים. ד"ר סלפטר בא לעזור לי רק למשך שעה קלה בלבד –אחרי העבודה קיבלתי את התשלום. הורידו לי 1.350 עבור ביטוח חיים. במילים אחרות, אם אמות מחר, תקבל מיכל 1,000 ל"י..."

אחרי הצהריים חזרתי לזמן קצר הביתה ומצאתי מיכל חרוצה ועסוקה מאוד בסדוריה אחרי יום עבודתה –אחרי הצהריים לא היה חשמל בביתנו.

ברבע לשש נסעתי שוב העירה ולפני שנכנסתי לד"ר ברל, קניתי עוד פנס רוח, כדי שיהיה לנו מאור בבית בהעדר חשמל. אצל ברל חיכיתי יותר משעה עד שלקח אותי ואחרי זה קדח בשיני בלי הרף כחצי שעה.

הערבים אצל רופא השיניים משרים עלי תמיד מצב רוח רע, כי בעל כרחי מזכירים לי את הסיבות שגרמו לביקורי אלה אצל הרופא. לא רק 4 שיניים חסרות, גם שעון יד יפה ועוד ועוד ובעיקר 3 שנות חיי שהלכו לטמיון...

אחרי הצהריים הצטלמתי צילום בזק לפני בית ההסתדרות והתמונות לא הצליחו כרגיל. למזלי לא שכחה אשת ירקו להביא לי מ"אלכסנדר" 6 העתקות קצת יותר מוצלחות, הצלה לשאלון האישי.

9.7.1951

יום ב'

שוב עבדתי לבד היום וסלפטר בא רק לאיזו שעה וחצי. כשעליתי לכמה רגעים למחוז ראיתי שם את כרש שלא יכנס לבית המכס גם היום וגם מחר. מחר הוא יבחן את המועמדים בשביל שרות הפיקוח שמתחיל לקום במשרדנו, והוא מבסוט וזוהר כמו ילד קטן. זמן מה לפני שגמרתי את העבודה, שחררתי משלוח של בגדים לצרכי סעד שערכם עולה על 18 אלף ל"י, מתנת הגב' חוה פרון לישראל. המכתב המצורף העיר, כי זו רק התחלתה של משלוחים נוספים.

אחרי העבודה נסעתי עד גב ים ג' והלכתי ישר אל מישו שטיין. המטרה הסופית של ביקור זה הייתה לקבל ממנו כמה לוחות בהם יש ברצוני להתקין במטבחנו לוח "שיש" שני ליד הכיור. ראיתי את דירתו הגדולה בת שני החדרים, מרווחת ולמרות שצפיתי להפך (היא בקומת הגג) קרירה ומאווררת יפה. כל הריהוט שהוסיף בדירה לא עלה לו יותר מ-5 ל"י מפני שהשיג בשביל הנגר עצים עודפים ובנה ככה את הוצאות עבודתו (מחירי השוק השחור). את הדירה קיבל מן הסוכנות, למרות שהיה יותר משנה בארץ ושלם בעדה רק 53 ל"י.

אחרי עלייתו ארצה חי עם אשתו מבלי להתחתן בכדי שיוכל להסדיר את שני ילדיה בקיבוצים ע"ח עליית הנוער (אשתו הייתה רשומה כאלמנה, אם לשני ילדים –מקרה סוציאלי).

ישבתי אצלו שעה ארוכה, שתיתי נס קפה טעמתי קצת סליבוביצה ולבסוף מילאתי לו בקשה לתעודת מסע לקנדה. הוא טעון שסיבת נסיעתו היא לימוד השיטות החדישות של עבוד עץ והוא בטוח שיקבל לשם כך גם חופש והמלצה מציטילין. למעשה מטרת נסיעתו היא למצוא לו שם עסק פורה ובמקרה שיחזור ארצה להיות כאן סוכן של איזו חברת עצים קנדית.

הוא טוען ש-80 הלירות נטו שהוא מקבל עכשיו לא היו מספיקות לו להחיות שני הילדים אחרי שיחזרו מן הקיבוץ. התברר לי שזהו אדם, אשר ידע לגלות בפנות אופיו את אותן הסגולות הגליציאיות הנחוצות בשביל הגשמת תוכניותיו. –בדרך הביתה חשבתי על כל העניין ובאתי למסכנה, ולכל אלה שמשתמשים בישראל כקרב קפיצה לארצות אחרות היה צריך לאפשר את היציאה בכל התנאים אך לתת כתובת קעקע בגופם לזכרון עולם על מנת למנוע מהם לחזור לעולמים.

כשירדנו אח"כ אל הליפט על מנת שאקח את הלוחות המובטחים, התברר שהשכנים אצלם נמצא המפתח עוד טרם חזרו ואנו לא יכולנו לפתוח את הליפט – חזרתי בידיים ריקות, אחרי שבזבזתי את רוב אחר הצהריים. בדרך הביתה התעכבתי לרגעים מספר אצל צבי קליין – ב-9 בערב בקירוב הגיע אלינו הביתה מישו שטיין, בסחבו איתו את אותן הלוחות שלא יכולתי לקבלם אצלו אחר הצהריים. לא התמהמהתי והתחלתי מיד בעבודה. באור המנורה לפני הכניסה ניסרתי את העצים עד אחרי 11:00. מיכל ישנה כבר מזמן כאשר נכנסתי למיטה.

10.7.1951

יום ג'

היום בא כרש רק לחצי שעה בבוקר. אח"כ בא ד"ר סלפטר לעזור לי לזמן קצר. משבא בצהריים שוב, השארתי לבד על ידי האשנב והלכתי החוצה בכוונה לאכול ארוחת צהריים במקום זה אבל התרוצצתי אחרי מסמכים. בכל חנות לתוכה נכנסתי, נאמר לי שאין מסמרים. בחנויות הגדולות מכרו רק חבילה נגד רשיון מיוחד. בחנות אחת קיבלתי 20 מסמרי פלדה במחיר של 7 פר' כל אחד. כשנכנסתי לחנות הברזל של גור בקרבת בנק עותמאן, הסכים הלה שאבחר לי מהפסולת שהייתה בקופסא על הדלפק. אספתי קומץ מסמרים והוא לא לקח ממני כלום עבורם. מפני שלא היה כבר זמן לארוחת צהריים חזרתי, ובדרך ראיתי מתהלך לאטו את קרובו של רוזנבאום מנהריה. הוא שמח לראותני, סיפר שאשתו נמצאת כעת בגרמניה על מנת לסדר את ענייניהם הכספיים והוא מקווה להעביר בקרוב ארצה קצת הון בצורה המקובלת. הוא עובד רב הזמן כמלצר ועתה יש לו חופש.

ב-2:30 באתי לתחנה בדיוק כשהאוטובוס נסע. רצתי אתו עד הדואר, אולם שם לא עצר. חזרתי לתחנת רכבת ושם חיכיתי לאוטובוס יותר מחצי שעה סובל מחום ורעב, רק על מנת לנסוע אח"כ בעמידה ובצפיפות ולהגיע הביתה באיחור רב. באותו המעמד נחשתי את החלטתי: לקנות אופנוע בכל מחיר. בצהריים היה אצלי (וולטר) דוד ריגלר (שחררו סחורות הממשלה) ואמר לי שהנו מחפש את המכונאי שיבחן את האופנוע. הוא אמר לי שאצלצ'ל לו ב-6:00 בערב ואז יגיד אם הצליח להפגש איתו.

כשבאתי הביתה, המשכתי מיד בעבודת השיש המלאכותי בשביל המטבח. ב-5:30 יצאתי אל תחנת האוטובוסים, אולם האוטו הגיע במקום ב-5:35 רק ב-5:45. בכדי שאספיק לטלפן לוולטר בזמן שקבעתי, ירדתי בעיר התחתית וב-6:10 צלצלתי לו מקפה עדן. הוא אמר לי שטרם פגש את המכונאי. עליתי להדר, ד"ר ברל עינה אותי כחצי שעה, אחרי זה רצתי לתחנה שמתחת לעירייה ותפשתי את האוטו של 8:15. לכשהגעתי הביתה, המשכתי במלאכה.

בחדשות הערב שמענו שההרשמה לשכון הממשלתי תתחיל בחיפה בשבוע הבא ביום ג'. עם ההרשמה יש לשלם 100 ל"י ואחרי אישור המועמדות יש להוסיף 400 ל"י. –תכניות האופנוע שלי מתחילות להתאדות... החלטנו שמחר ניסע לנהרייה אחר הצהריים לבקר את אגי ויצחק.

11.7.1951

יום ד'

הבוקר נדברתי עם מיכל שתבוא ב-2:30 למשרד ושניסע מן העיר ישר לנהרייה. כשבאתי אחרי 7:30 למשרד חיכתה לי שם כבר תמר (סוניה) ואמרה לי שיש ברצונה לבקר אותנו. אמרתי לה שאנו נוסעים אחר הצהריים לנהריה, אבל קבענו שבדרך בחזרה, נאסוף אותה בשעה 9:00 בעכו (שם ביקרה את גיסה) וניסע יחד איתה אלינו. סוניה לא השתנתה בהרבה, אך שמת'י לב שהיא מרבה לעשות תנועות עצבניות בראשה.

כמה זמן אחרי זה בא אלי גלבץ וסיפר לי שפלדמן דורש ממנו 250 ל"י עבור הנוחיות וגם עבור זה שאני עזבתי (??).
גלבץ מסר את העניין באופן פרטי לעו"ד צבאי.

לפני הצהריים בא לרגעים מספר, גם קרל אך לא הייתה שהות בידי לשוחח עמו יותר מכמה רגעים קצרים. רב הזמן
עבדתי לבד ועבודה לא הייתה חסרה.

בערך בשעה שתיים באה מיכל. לכשיצאנו אמרה לי שמרגישה רע מאוד. זב הדם שנמשך כבר יותר משבועיים התגבר
והיא בכלל פקפקה אם כדאי לה לנסוע לנהריה.

אחרי היסוסים רבים החלטנו לנסוע בכל זאת. אחרי שחיכינו לאוטובוס קרוב ל-3/4 שעה, יצאנו ב-3:45 מתחנת הרכבת.
כשהגענו לנהריה, נזכרתי שאינני מגולח ונכנסתי למרות מחאותיה של מיכל להתגלח. בעל המספרה הקטנה שעל ידי
תחנת האוטובוסים המרכזית הנמוך והבלתי סימפטי שלפני שנתיים היה מציף אותי תדיר עם פטפוטי מן לגלח אותי
מפני שהיה לו עסק חשוב לעשות. לכתוב בעפרון גלויית דואר והפנה אותי אל עוזרו. כשנגמר הגילוח נתתי לו 10 גרוש
והוא הכניסם מבלי להניד עפעף למגירה והמשיך לכתוב. דרשתי ממנו גרוש עודף ואח"כ נתתי לעוזרו 3 גרוש דמי
כיס...

ידיעותינו על מקום המצאם של אגי ויצחק היו מעורפלות. ידענו רק שזה ברח' כנען 0התברר, שזה אותו הרחוב בו אני
הייתי גר), ואחד משמות בעל הבית הוא דומה למקס. שאלנו כמה תושבים ולבסוף מצאנו את המקום. בעלת הבית
אמרה לנו בעברית רצוצה שהזוג יצא כרגע לשפת הים, כשעמדנו לחזור מאוכזבים, החלטתי לעקוב אחר הבית מסביב,
על מנת לחטוף משהו מעץ התפוח שעמד מאחור ובעשותנו זאת ראינו דרך החלון את אגי. הם עוד לא הספיקו לצאת
ישבנו אצלם עד אחרי שבע, שתינו תה, קפה, אכלנו עוגה תוצרת אגי ופטפנו... הקיבוץ משלם לבעל הבית עבור חדר
בעל 3 מיטות 40 ל"י לחודש. כל שבוע בא זוג אחר או 3 חברים שמביאים אתם את כל הציוד: סדינים, מגבות וכו'. את
האוכל מקבלים במסעדות מסוימות. אגי ויצחק כעסו מאוד שלא יכולנו להישאר למשך הלילה. בשעה 8:00 נכנסנו
לפינגוויין לאכול ארוחת ערב שעלתה לי ולמיכל ב-73 גרוש. קצת לפני רבע ל-9:00 נכנסנו בעמידה לאוטובוס בדיוק
ברגע האחרון. קניתי כרטיסים רק לעכו וכל הזמן השתדלתי לעמוד על ידי הדלת כדי שאוכל לראות את תמר בתחנה
בעכו. מיכל ראתה אותה, קראנו לה להיכנס והיא רצה מסוף התור ונכנסה ראשונה. לקחתי עוד 3 כרטיסים עד ק,
מוצקין. כשהתקרבונו לשם, הרגשתי שיחד איתנו נוסע אלי ואשתו. ירדנו כולנו יחד אצל בתי רסקו ואלי בהזדמנות זו
הראה לי כמה ניירות של עולה שהביא לי 4 מכשירי רדיו ומתעתד למכור לי חלק מהם. הוא שאל אותי על תהליך
שחרורם במכס ועל גובה תשלומים.

עמד לנו המזל וכמה רגעים לפני 20 הגיע 53 שלוקח אותנו ישר הביתה. נכנסנו עוד לזמן קצר אל הפרלרים, אצלם
הייתה לבקור מרטה פוליצר חברתה של מיכל, התבוננו בעבודתה המאומנת של מגדה בתעשיית פרחים מלאכותיים,
ואח"כ הלכנו לישון.

מיכל השביעה אותי, שעלי לנסוע מחר לפני העבודה לק' חיים ולהודיע למעבידותיה שלא תוכל לבוא מחר לעבודה.
החלטתי אם כן שלא אסע מחר העירה באוטובוס, כי אם על אופניים ושאסע דרך ק', חיים.

12.7.1951

יום ה'

הבוקר קמנו שלושתנו ב-5 ורבע. אני סידרתי את האופניים ולפני 6:30 יצאתי לדרך.
בק' חיים סידרתי את המבוקש והמשכתי לרכב הלאה. העירה הגעתי בזמן אבל מיזע הייתי עד העצם. את האופניים

קשרתי בחדר המדרגות אל השרשרת הכובלת את פחי האשפה בדרך לא עברו אותי יותר מאוטובוס אחד בלבד ומצאתי שהדרך על האופניים אינה אורכת יותר מחצי שעה בערך. כנראה שאתמיד בשיטת נסיעה זו. יהיה זה גם טריינינג טוב לגופי...

כרש היה הבוקר במשרד ועבד כל היום כמעט ללא הפסקה. לפני הצהריים קניתי לי שעונית בשביל ה"שיש" שלנו. לקחתי חצי מ"ר וזה עלה לי ב-80 גרוש ו-1 וחצי נקודה.

בצהריים אכלתי ב"זבולון" יחד עם מהנדס מרקוס מן המחוז גולש ריאות טעים.

ב-2:15 יצאתי הביתה, שוב על האופניים. במקום המתאים הראשון פשטתי את החולצה והמשכתי לנסוע במאמץ לא מועט כי נסעתי מול רוח צפונית די חזקה – הגעתי הביתה אחרי נסיעה של 35 רגעים. מסרתי למיכל מכתב מאמה, בו היא כותבת בין היתר שאולי תהייה אפשרות את הבית בחו"ל להעביר את הכסף הנה. מצבה הבריאותי של מיכל יותר גרוע.

אני הצעתי לה שתלך מחר לבית החולים הממשלתי בבת גלים למחלקת מחלות הנשים.

גב' פסינג אבל שלחה אותה לרופא נשים טוב אחד שעובד בבי"ח אלישע, ומיכל נסעה אליו אחר הצהריים. –אני בינתיים המשכתי את המלאכה שלי ואחרי מרחץ של זיעה סיימתי ב-5:30 בערך את העבודה לשביעות רצוני המלאה ואף צפיתי את השולחן בשעונית הלבנה.

מיכל חזרה בדיוק בשעה שעמדתי בתור לקרח. היא אמרה לי שהרופא הסביר לה את כל העניין בצורה מובנת לה, והבטיח לה טיפול שיפסיק את הזיבה באם זה לא יעשה בדרך טבעית מעצמו.

בערב הכנסנו את ה"שיש" למקומו במטבח. אחרי הארוחה קראו לי הנשים להרוג עכבר שחדר למטבח, ובמאמץ משותף הצלחנו לבצע את הפעולה...

היום לפני הצהריים אמר לי קירשנבלום שיש ברשות בית המכס שני אופנועים אך הוא מהסס למכרם. לבסוף אמר לי שיתיעץ בדבר זה עם הממונים ואולי יהיו בכל זאת איזה סיכויים. אמרו לי להזכיר לו את העניין בשבוע הבא.

13.7.1951

יום ו'

היום נסעתי שוב באופניים לעבודה. בתיבת הדואר מצאתי מכתב מהדודה, בו היא מאשרת את קבלת חבילת התקליטים וכותבת שחבריה הציונים ייהנו בוודאי הרבה ממתנה זו...

כרש היה אמנם נוכח היום במשרד, אבל כמעט שלא נקף אצבע. כאשר חזר בצהריים מאחד מטיוליו, שאל אותי אחרי שטפף על שכמי כדרכו: "נו, איך העבודה?" עניתי לו: "בלעדיך די טוב". אמר: "אם כן אוכל להשאיר אותך גם להבא לבד". השבתי: "הן זה אתה נוהג לעשות כבר בין כה וכה!" הוא טען שבשעה שיש הרבה עבודה, הוא עוזר לי, ואם העומס הוא רגיל, הוא מסדר את הדבר כך, שבמקום שנתבטל שנינו, מתבטל הוא בלבד... אחרי דברים אלה נשאר אבל היום עד שגם אני הלכתי הביתה.

כאשר דיברתי היום עם ירושלים, מסר לי מר ריבלין, שהמזכיר הכללי נתן כבר הוראות למחלקת העבודות הצבוריות שיבנו למדור הקשר חדר מיוחד ויסדרו אף טלפון. לכרש יש באמת גבורה: מה שהוא רוצה להשיג הרי שהוא משיג (!!)

לפני הצהריים היה אצלי המכונאי שלמה, שוולטר שלחו אלי. לקחתי לי את כתבתו ואמרתי לו שכנראה בשבוע הבא אבקש את שירותו.

ב-12:30 בא אחי, כרגיל חסר זמן, סחב אותי מיד לצרכנית המשטרה, אולם שם לא היום דבר לחלוקה. הוא אמר לי

שיש ברצונו לנסוע היום לנצרת עם בחורה אחת שנולדה בצ'כוסלובקיה ושהיא בעלת פספורט אמריקאי. אם תתגשם נסיעה זו, הרי שלא יבוא לבקר אצלנו...

בדרכי הביתה קניתי בעיר שלושה אבטיחים ומפני שלא הייתה רוח נגדית נסעתי די מהר הביתה. בעיר אכלתי היום את שני הסברס הראשונים שלי השנה.

לארוחת הערב אכלנו בבת אחת את כל מנת הבשר שלנו, מפני שלא היה קרח שישמור עליה עד מחר. מאורח בערב בא עוד מישו שטיין אלינו על מנת לראות את ה"שיש" שלנו ולשבת אצלנו זמן מה ולאכול אבטיח מתוק.

14.7.1951

יום שבת

לפני הצהריים שכבתי רוב הזמן במיטה וקראתי בספר ההיסטוריה ולפני 12:00 שכבתי כ-3/4 שעה על הדשא על מנת להשתזף. כשסיימנו את ארוחת הצהרים, הגיע אחי זככה לחצי אבטיח אדום. מובן שתכניתו לנסוע לנצרת התבטלה משום מה.

בעוד שהתכוון ללכת מאתנו, באו צבי קליין וינקו, וחמשתנו שתינו נס-קפה ושוב אכלנו אבטיחים.

15.7.1951

יום א'

כרש בא הבוקר רק ב-8:30 ומפני שלא מצא כסא בשבילו, התחיל לעבוד רק בשעה 10:00..

לפני הצהריים הייתי בחברת החשמל על מנת לגבות סוף סוף את דמי הפיקדון הישן.

הפקיד הראה לי את כל המסמכים על מנת להוכיח שמטפלים בעניין והבטיח לי שאקבל את הכסף בדואר בעוד חודש ימים בערך.

היום הציע לי כרש לבדו שאלך יותר מוקדם הביתה. ברבע לשתיים הלכתי, אכלתי את ארוחת הצהריים והגעתי הביתה ברבע לשלוש. כאשר עברתי את הקישון היה לי חשק רב לרדת מן האופניים ולהתרחץ קצת, אך ויתרתי.

מיכל יצאה הבוקר לעבודה ואני לא מצאתיה בבית. היא באה רק אחרי 4:00.

ישבתי בביאה, עסקתי קצת באלגברה והשקיתי את הדשא. אח"כ נקיתי ושמנתי את האופניים שלי.

בצהריים מצאתי בתיבה מברק משונה מחברנו: (טקסט לועזי)

אין לי כל מושג מה פירוש המילים האלו, אך אולי אחי ידע עצה.

לפני שהלכנו לישון, חברנו יחד מכתב אל דודה. מיכל הכריזה שיש ברצונה לכתוב הפעם גם כן אנגלית ובאמת בצעה את החלטתה. הקריאה לי את שורותיה ואני כמעט שהתפקעתי מצחוק.

16.7.1951

יום ב'

כרש אמר בבוקר שאינו מרגיש טוב, חוט השדרה הצטנן אצלו, ומיד כשגמרתי את תמצית המניפסטים ב-9:30 הלך הביתה ולא חזר עוד. עד שגמרתי לאכול וקניתי כמה אבטיחים בשביל הבית, היה מאוחר ומן העיר יצאתי ב-3:30. דבר מעניין קרה לי בדרך: אחרי ביח"ר שמן עבר אותי האוטובוס 61 ומהחלון האחורי נפנפה אלי בידה בערנות, כאילו רוצה לעודד אותי, בחורה אחת שאני חשבתיה או למיכל או לבורי פסינג. התאמצתי בכל כוחי לנסוע מהר כדי להגיע בזמן אחד עם האוטו בגב ים ב'. בזה גם הצלחתי הודות לגיל המכונית ולתחנות הרבות שעשתה, אולם בגב ים ב' ירדו רק שני בחורים לא מוכרים לי. אם כן שוב בוודאי איזו מעריצה לא נודעת.

לפנות ערב הפתיעה אותי מיכל במנת גלידה שהביאה לחדר. הרבינו שוב לאכול אבטיחים ואני ניסיתי את ידי באלגברה אך בלא הצלחה יתירה. גם מיכל אוהבת להיסחף עם הלימודים שלי מה שלא תמיד נועם לי.

17.7.1951

יום ג'

היום נסעתי לעבודה באוטובוס כי רציתי לעלות אחר הצהריים להדר. גם מיכל נסעה היום כבר בשבע לעבודה. כרש לא בא היום וב-9 טלפנתי לד"ר זימנא וביקשתי שישלח לי עזרה. ד"ר סלפטר בא אמנם, אבל רק לשעה אחת. נשארתי שוב לבדי, לא יכולתי לנוח רגע ועשיתי יותר מ-80 מספרים. בצהריים ברחתי לרגע, עליתי לד"ר זימנא ואמרתי לו שאם אני גם מוכן לעבוד ימים מספר לבדי, הרי שאינני מוכן לעשות מזה הרגל מתמיד. דרשתי ממנו פתרון יסודי לענין. הוא רשם משהו לפניו, ואמר לי שמחר בבוקר ייתן לי תשובה. ב-2:30 אם כן אכלתי צהריים. אח"כ קניתי אצל אורגל בעד נקודה אחת מטלית שטיפה (הצטרכתי לחתום את שמי ברשימה) נכנסתי לצרכניית המשטרה בה חלקו מנות מזון די חשובות בשבילנו (סוכר, חמאה, אורז, שמורים וכו').

כאשר כבר שמחתי שאקבל כל כך הרבה דברים טובים, אמרה לי הקופאית ברגע האחרון שעל הכרטיסים של אחי חסרה איזו שהיא חותמת ושלא אוכל לקבל את המנות כל זמן שלא אקבל אותה החותמת. אצטרך לחכות אם כן שוב לאחי.

אחרי זה הייתי אצל ד"ר ברל מ-3:30 עד 7:30. הוא טיפל בי 3 פעמים, בשלוש הפסקות. שם פגשתי את גב' בונדי היא סיפרה לי שממשיכה לעבוד בקופת מלווה לעולה 4 שעות ליום ומקבלת עבור זה 30 ל"י לחודש. כאשר בא פטר בונדי שוחחתי גם איתו רגעים מספר ונתתי לו את כתבתי.

18.7.1951

יום ד'

היום רכבתי שוב על אופניים לעבודה. לפני הצהריים אמרתי לכרש שיש ברצוני להרשם לשכון. בהזדמנות זו גביתי מבנק עותמאן את משכורתי האחרונה עבור הוראה, אח"כ הלכתי לתחנת הרשמה בצריף לשכת העבודה מול בית יורדי הים. לא היה שם בכלל קהל ומיד קיבלתי שני שאלונים, טופס בשביל תשלום 100 הל"י לבנק לאומי, פרוספקט ומספר התור שלי (א-1) ליום 24.8.51. משם הלכתי לאפ"ק ושם הפקדתי את מאת הלירות שהוצאתי קודם לכן בבנק הולנד. בשעות הצהריים הופיעה שוב כאילו מן השחקים הגב' רוזנבאום מנהריה ובקשני אם אוכל לתת לה את כתובתי כדי שתוכל בשעת הצורך לפנות אלי בכתב. נתתי לה את מספר תיבת הדואר שלי. את ארוחת הצהריים אכלתי שוב אחרי שתיים ולפני שרכבתי הביתה, קניתי לי צנצנת חלב תנובה, כדי להביאו הביתה.

כשהגעתי הביתה, מצאתי בסיר על הפלטה החשמלית הלוחטת שאריות של חלב שרתח בוודאי כבר כחצי שעה (מנת החלב הטבעי שלנו שקיבלנו מהחלבן אחרי הפסקה של שבועיים. נכנסתי לחדר וראיתי את מיכל עירומה על ממיטתי קוראת בנחת עיתון. כאשר שאלתייה אם אין היא מבשלת במקרה חלב, קפצה ורצה ערומה למטבח כדי להציל מה שלא ניתן כבר להצלה. אחר הצהריים שתינו קפה, אכלנו פירות שונים (סברס, מלון וענבים) ואני עסקתי שוב באלגברה, פחות או יותר בהצלחה. בערב נפסק פעמיים החשמל, שנינו יצאנו באור הירח לטייל מעט, ואני, למרות שהתכוונתי לשמור את הדבר בסוד, אמרתי בכל זאת למיכל, שנרשמתי היום לשיכון הממשלתי.

19.7.1951

יום ה'

הבוקר נסעתי שוב באוטובוס מפני שרצינו להיות אחר הצהריים עם מיכל בהדר. לפני הצהריים הייתי עוד פעם בתחנת ההרשמה לשכון הממשלתי על מנת לשאול מדוע שיש בפרוספקט שתי תוכניות אלטרנטיביות. שם לא יכלו לתת לי כל הסבר ושלחו אותי למר בלכמן במשרד העבודה ברח' המלכים 43. הייתי למעלה פעמיים, אך לא מצאתיו במקום.

כאשר הלכתי בצהריים לאכול, מצאתי בתיבת הדואר מכתב בשביל מיכל מטעם משרד החינוך והתרבות. בתוך המעטפה היה מלבד ההזמנה להשתתף בקורס לגננות בפתח תקווה (!!!) עוד מכתב מד"ר מייזל מתאריך 17 ביולי בו הוא מודיע לה שעליה להשתתף בקורס הנ"ל, שלמעשה התחיל כבר בעשירי לחודש (!!!). הנה דוגמה נוספת לכסילות ואימפוטנטיות של משרד ממשלתי!

בזמן העבודה ביקשתי משטיין וגרוס, שיסבירו לי את תהליך הוצאת שורש מרובע ולמעשה גמרתי כך את חוברת א' של האלגברה לברוך.

בשתיים בערך באה מיכל, קראה את המכתב, נדהמה כמוני, אך להפתעתי מצאה נכונות להעלות על דעתה את האפשרות לנסוע לפ"ת.

אחרי העבודה ניסתה מכיל עוד לעלות למשרד החינוך ברח' הבנקים, אך כמובן לא מצאה שם איש. אחרי זה הסתובבנו בהדר וחיפשנו לשווא סנדלים בשבילי. בחנות אחת הציעו לנו מגפי גומי ואמרו שהסנדלים יהיו כנראה בחורף. בחנות אחת ברח' הרצל ראיתי סיר לחץ במחיר 13 ל"י. יש בדעתנו להחליף את המאורר שלנו בסיר לחץ כזה.

בהדר פגשנו את גב' ברל. כאשר נתתי לה את ידי, מנעה את ידה ממני והציעה אותה תחילה למיכל, דבר שהרגיז אותי, כי אני רואה בזה אך קונבנציה נפסדת.

בהזדמנות זו שאלתי איפה אפשר להשיג קומקום שקוף לבשול קפה. היא ניסתה להסביר לי את מקום החנות, אך לבסוף אמרה שתקנה בשבילנו קומקום אחד.

מיד אחרי זה פגשנו את נתי פרידמן. הראיתי לו את המכתב שקיבלה מיכל וביקשתי את עזרתו. הוא יעץ לי לכתוב לשמידה לירושלים ואמר שזה בוודאי ידע לעזור לי. בין היתר אמר לי נתי, שהוא עובד עכשיו אצל שהם בצרכניה. למרות התנגדותה הצלחתי לסחוב את מיכל לביקור נימוסין אצל גבי פלצ'ק. שם ישבנו כחצי שעה, אח"כ עוד קפצתי לחב' גב-ים לקרקעות. במשרד לא היה כבר איש והבן אדם היחיד שנשאר שם ובו ברגע התכונן לעזוב, קיבל ממני את החשבון עבור המים ואת כתובתה החדשה של גב' קרניאל ואמר שיסדר את הכל.

ב-6:00 בערך באתי הביתה ולאחר שביום ו' מתכוננים אנו לנסוע לגבעת חיים, אכלנו לארוחת הערב את כל מנת הבשר שלנו. בערב באה מיכל בהצעה לנסוע ביום א' לירושלים ועל ידי כך חסכה לי את הטרחה לכתוב לשמידה מכתב.

20.7.1951

יום ו'

בבוקר עזבנו את הבית שנינו בחיפזון, כי מיכל רצתה לגמור את עבודתה מהר, על מנת להגיע עוד לפנה"צ למשרד החינוך.

בשעות הבוקר בא לאשנבי רבינוביץ מהמועצה לשיווק פרי הדר וביקש ממני לגמור לו מהר את ענייני, כי הוא רוצה עוד לחזור היום לת"א. עניתי לו שגם ברצוני לנסוע באותו הכיוון והוא הציע לי לקחת אותנו במכוניתו. קבענו פגישה באחת על ידי קפה עדן.

בצהריים באה מיכל ואמרה לי שבמש' החינוך המחוזי אמרו לה שכנראה לא תהייה לה אפשרות אלטרנטיבית פרט

לפתח תקוה. מצאה לה גם הזדמנות להגיד לכרש שהוא נותן לי לעבוד יותר מידי.
כאשר חיכינו אחרי העבודה לרבינוביץ ראיתי עוד לרגע קט את אחי שהודיע לי שקיבל חופש עד יום א' בלילה ושיבוא עוד לבקר אותי ביום ראשון. באחד וחצי בערך יצאנו לדרך ב-(טקסט לועזי) הקטן של רבינוביץ.
לקחנו איתנו גם את הכיסא המתקפל כמתנה לאימא. במשך כל הדרך שוחחתי עם רבינוביץ, בעיקר על בעיות המועצה. מפני שהוא רצה לקנות בדרך קצת פירות בשביל בתו, עלינו לזכרון יעקב, לשמחתה של מיכל, שעוד לא הייתה שם.
רבינוביץ הוריד אותנו בכפר הרוא"ה, כמה רגעים לפני שהגיע האוטובוס לגבעת חיים מחדרה. לאוטובוס חיכינו יחד עם ד"ר לב ואשתו שנסעו לבקר את בתם. אחרי שירדנו מן האוטו, התוודתה מיכל לפני שהייתה אצלו לפני חתונתנו על מנת להתייעץ איתו אודותי. לפי דבריה לא ידע על צעדה זה איש מלבדה, ד"ר לב, וד"ר כהן שגילה לה את כתבתו. ד"ר לב מאן לתת לה בזמנו כל ידיעה אודותי...

באנו מוקדם מאוד ואמא של מיכל עוד ישנה. חיכינו עד שתתעורר, והשמחה הייתה גדולה. סיפרנו את כל החדשות, ונדע לנו שהיום חוגג הקיבוץ את יובלו הי"ט וגם דפנה וחיה בנות ה-12 חוגגות את יום מולדתן.
בחדשות שעה 6:00 שמעתי בפעם הראשונה על רצח המלך עבדאללה.
ארוחת הערב הייתה למופת: תרנגול הודו במנות כבירות וכל מיני קנוחי סעודה טעימים.
ב-9:30 הלכנו למגרש ההצגות, בו היו שולחנות ערוכים עם ענבים, בוטנים, עוגיות ומיץ אשכוליות. אני אכלתי רק ענבים ושתיתי מיץ לרוויה. בתכנית השתתף בעיקר הנוער ובכן התבלטה תזמורת כלי הנגינה של הנוער, שהייתה מסמר התכנית. לא נשארנו עד הסוף והלכנו לישון לפני חצות, לפני הקראת הזכרונות.

21.7.1951

יום שבת

לפני הצהריים התיישב על ידינו לפני הצריף אוטו קראוס ("סופר" בזמן היותו בצ'יכיה) והוא החליף אתנו בשפתו הצ'כית העסיסית כמה דעות פוליטיות. לפני ארוחת הצהריים הלכתי עם מיכל לאסוף סברס לכבוד הקומזיץ המשפחתי שהיה צריך להתקיים בערב בדירתו החדשה של עפרה בשכון הותיקים. סבלנו את כל הסבל הכרוך במסע אסיף כזה אבל לתוך שק מלט קרוע וישן כמות יד הגונה של פירות צבר.
אחרי הצהריים ישנתי קצת והזעתי הרבה בחולצת החקי האנגלית הבלתי חדירה לאוויר. לפנות ערב יצאנו לטייל קצת עם אימא ובדרך הצטרף אלינו יוסף עם בנו זכריה בקרנו והתפעלנו מן התערוכה בבנין הפועל, בעיקר עוררה את התפעלותנו מלאכת המחשבת של ילדי בית הספר בקיבוץ.
כאשר נודע למיכל ולאמא, שבערב יגישו אצל עפרה בשר חזיר, השביעוני שתיהן בתקיפות לבל אעשה שם כל סצנות בגלל זה. אני אמרתי שלא אעשה כל רעש, אך שאינני מוכן להפר מסורת שבגללה עלו אבות אבותי למוקד.
הדירה של עפרה היא בעצם חדר אחד גדול ומפורק לחלקים אך בלי כל דלת ביניהם. החדר נדמה היה לי נמוך במקצת. מסמר הקומזיץ היה האוכל, הגישו סנדוויצ'ים וקפה נהדר וכולם נהנו מהסברס שאספנו ושמיל קלפה והכינה אותם.
אחרי כן מיכל כבר לא הספיקה להזמין טלפונית בחדרה כרטיס נסיעה לירושלים בשביל האוטו של שבע בבוקר, אך נודע לנו שתוכל להגיע למחרת בבוקר עם אוטו של הקיבוץ ללוד.

22.7.1951

יום א'

בבוקר הרגישה מיכל לא טוב ופעמיים הקיאה. אמרתי לה שזו התוצאה של אכילת בשר החזיר אמש.

נסעתי לבדי לחיפה, כי מיכל נסעה לירושלים. למשרד הגעתי ב-8:30. היה די הרבה עבודה, מלבד זה הלך כרש לפני 11:00 שוב לטייל ליותר משעה. בשביל זה הארכת בהפסקת הצהריים שלי, אך מיד לכשחזרתי אחרי 1:30, עזב אותי כרש לנפשי.

חזרתי ב-3:30 הביתה כרווק, אינני יודע אם מיכל תחזור הערב או רק מחר. לפני 5 הגיע אחי. סחטתי ממנו הדעה: החבילה שקיבל לא מכבר הייתה מדודה ברטל והכילה 4 חפיסות שוקולד. דרשתי את החצי, באמרי שאחרת לא אחלק איתו את החבילות שתגענה על שמי אני. הוא נתן לי שתי חפיסות. בשלתי קפה, החלפנו את החדשות ובשעה 6:00 ליוויתי אותו לאוטובוס. רק סביב לשעה 10:00 בערב חזרה מיכל מנסיעה עייפה למדי. את איש המפתח בירושלים לא ראתה, רק את מזכירתו, וזו הבטיחה לה לדאוג בשבילה לקורס שימצא יותר קרוב לחיפה = בירושלים דברה מיכל גם עם שמידה וזה הבטיח מצדו "ללחוץ" קצת על העניין.

23.7.1951

יום ב'

הבוקר לא הערתי את מיכל משנתה, הכנתי לי את כל הנחוץ לבדי, ויצאתי לעבודה שוב רכוב על אופניים. לפני הצהריים נתן לי שטיין שני מכתבים גרמניים קצרים וביקש ממני לתרגמם. היו אלה בקשותיו למתן חופש בן 3 חודשים בלי תשלום ובקשה לקבלת תעודת מסע לארה"ב וקנדה. אחרי העבודה קניתי בצרכניית המשטרה את מנות החודש המגיעות לאחי. קיבלתי אורז, סוכר ובעיקר: חבילת חמאה. לא אכלנו חמאה כבר לפחות 10 ימים. הביתה הגעתי בשעה 4:00, תרגמתי את המכתבים של שטיין ולמדתי את הפרק הראשון בכרך השני של אלגברה. הייתי עייף למדי והלכנו לישון מוקדם.

24.7.1951

יום ג'

הבוקר מצאתי בתיבת הדואר לשמחתי הרבה 4 חוברות של (טקסט לועזי) שנשלחו אלי זו הפעם על ידי ההנים בארה"ב. היום לפנה"צ בא אלי וולטר וסיפר לי שיש לו חבר אשר בידיו נמצא אופנוע במצב מצוין והוא מוכן למכרו בזול מאוד, מפני שאי אפשר לחקור את בעלות האופנוע למקור הראשון, אם יש ברצוני לעשות את כל הריצות הדרושות למען ליגליזציה של האופנוע, הרי שיכול אני לקבל "מציאה" בעד 80-90 ל"י. (מלבד מכס ומס מותרות כמובן). דיברתי עם כתבן ועם סלומון לענין זה, אולם הם יעצו לי לא להיכנס לתוך דבר שלפי דבריהם מפוקפק הוא, וטעון אף משפטים וקנסות. כשבאתי הביתה מיכל עוד לא הייתה שם. היא באה מן העבודה רק בארבע, עייפה, רעבה ואדומה כעגביה בשלה – הלכתי לגב ים ג' למסור נעליים לתיקון. בהזדמנות זו מלאתי גם את חובתי לומר קדיש לזכר הורינו. יום הזיכרון חל לדברי אחי ולפי חישוב הרבנות בחיפה להיום, 24 ביולי. עשיתי זאת לבדי, בלי מניין ובחולות שבין כורדני וגב ים ג'. אני רואה כל צורך לתת פרסום לכאבי האישי ברבים. המילים הארמיות הבלתי מובנות של הקדיש לא נתנו לי כל תוכן וכמובן לפעולתי זו...

כשחזרתי מנדודי ב-6:00 הביתה, הייתה מיכל עסוקה בכביסת לבנים ובקשה ממני שאלך לקצב להביא את מנת העוף

שלנו, סרבתי לעשות זאת ואמרתי שמוטב לי לוותר על העוף בכלל. היא כעסה מאוד ונסוגה לחדר האמבטיה עם (לא ברור) שהייתה. אחרי ששמעתי את החדשות הלכתי בחשאי לקצב, רק על מנת להודיע שאת העוף נקבל מחר אחר הצהריים.

אח"כ עשתה לי מיכל עוד סצנות מלאות טמפרמנט והרביצה אף מכות.

סגרתי את התריסים ואת דלת חדרנו והנני מחכה עד שתצנן דעתה עליה...

בכדי להעניש אותה איך שהוא, סרבתי לאכול בערב את הארוחה שהכינה. ראיתי שזה פגע בה כהלכה, אך היא הצליחה להשתלט על עצמה ועשתה כאילו שהדבר לא נוגע לה, וכדי לגרות את תאבוני, אף העמידה בחדר לפני צלחת עם סברס מריחים. ברם אני עמדתי על דעתי, אחרי 9 יצאתי לגב ים ג' לשתות בקבוק גזוז קר ובהזדמנות זו האזנתי קצת לנאומי בחירות של מפ"ם ששודרו ברמקולים. המרצה, איזה קיבוצניק מן הדרום ידע יפה את מלאכתו: דיבר יידיש, זמן רב, בשטף ובמשך כל הזמן דיבר מבלי להעזר בהערות.

25.7.1951

יום ד'

בבוקר שרר עוד מתח קריר ביני ובין מיכל. נסעתי העירה מבלי לתת לה נשיקה ואף לא הוצאתי את האופניים שלה, מה שהרגיז אותה עד למאוד.

היום מסרו לכרש שבית המכס אינו מסכים להקצות לו מקום בשביל חדר מיוחד כל היום היה מרוגז ולא נגע כמעט בעבודה. חיפשתי לי הזדמנות לדפוק אותו בחזרה; ב-12:00 יצאתי לחצי שעה ובזמן זה אכלתי צהריים. אחרי שחזרתי יצאתי עוד פעם על מנת "לאכול" ובאותה השעה קניתי לי מלון כיס אנגלי – עברי, עברי – אנגלי ובחנות כלים אחת במרכז המסחרי הישן השגתי לי את הדבר שבקשתי זה זמן רב קומקום לבישול קפה מזכוכית חסונה נגד אש. הקומקום נחמד מאוד, אבל קטן, רק בשביל שתי כוסות קפה בערך עלה ב-1.600 ל"י.

בדרך בחזרה עצרתי על גשר קישון והתבוננתי בעצלתיים בדגים הרבים שמתחת לגשר ו"ענני" הדגונים הקטנטנים ששטו בצוותא ממקום למקום.

כאשר באתי לתחנת האוטובוס של ק', חיים המערבית, נעמדה באמצע הכביש בחורה במכנסיים קצרים ובחולצה אדומה והכריחתי לעצור. הייתה זו מיכל שהתלוננה שמחכה כבר יותר מחצי שעה לאוטובוס וביקשה ממני שאתן לה את האופניים כני לנסוע הביתה, עשיתי זאת והגעתי הביתה "במבצע סרדינים".

בבית ראיתי שמיטתי נשארה בלתי מסודרת ואף ספל הקפה שלי מארוחת הבוקר בלתי שטוף, תגובת מיכל על כך שלא הוצאתי לה את האופניים.

ללא שהייתי הרבה זמן בבית, יצאתי לגב ים ג' מסרתי שם את האופניים לתיקון (הגבהת המושב ובדיקת הצמיגים) ואספתי את שלושת זוגות הנעליים שהיו שם בתיקון.

אחרי שחזרתי עשתה מיכל פעולת פיוס שנסתיימה בחנוכת קומקום הקפה. הבישול לוקח אמנם הרבה זמן באשמת הפלטה האיטית בעיקר, אבל הקפה הוא מצוין ואפשר להשתמש אף פעמים במנה אחת.

אחרי זה מיכל גהצה ובשלה בחוץ על המרפסת מרק תרנגולת באותו הזמן. אני בינתיים עסקתי באלגברה. אחרי ארוחת ערב של מרק ושני אבטיחים שהבאתי נמן העיר רחצתי את הכלים. לפני השינה שפכנו דלי מים על הרצפה.

26.7.1951

יום ד'

הבוקר נסעתי באוטובוס כי היה עלי ללכת אחר הצהריים לד"ר ברל. כאשר נכנסתי לאוטובוס בגב ים ג', שאל אותי הנהג (איש שאינני מכיר אותו כלל) "מה קרה? יש לך פנצ'ר על האופניים?" אם כן מתחיל אני להפוך לאישיות מוכרת! היום הרגשתי את עצמי עיי, והעובדה הייתה רבה למדי, בשתיים הלכתי ורק אז הרגשתי ששכחתי לקחת איתי את פנקס הנקודות ועל כן לא אוכל לקנות לי את הסנדלים היום.

עליתי להדר ובראשונה הלכתי לחב' גב ים לעשות חוזה עבור הספקת מים. כל הפקידים התנהגו אלי באדיבות וביחס ז'וביאלי והדבר עלי לי (פקדון ובלי הכנסה) ב-3.200 ל"י אני רוצה לחלק את הסכום הזה עם גב' פסטינג. אח"כ הלכתי לחב' החשמל בתגובה למכתב ששלחו לי, בו אומרים שהחשמל מסופק לעוד חדר וגם הול. חשבתי שאצטרך להוסיף על הפקדון, אך הפקיד אמר לי שפרושו של המכתב הוא רק תוספת חדשית של כמה גרושים. שמחתי לכך, מפני שלא היה כבר כסף איתי.

אחרי זה עליתי לבקר את ברטל בלום, דבר שלא עשיתי כבר זמן ממושך. הוא שמח מאוד, נתן לי שתי פרוסות לחם עם חתכי נקניק יבש וישבנו ופטפטנו יחד עם אחרי חמש. ביורדי לרח' הרצל פגשתי ברח' בלפור את גלבץ. הוא אמר לי שיתחנן כנראה בחדש הבא, אמר לי שלפי הנראה לו ולעורך דינו לא תהיה לו ברירה אחרת אלא לשלם משהו לפלדמן (עבור סדור הנוחיות) הוא מקווה לגמור אתו ב-100 לירות. סיפרתי לו על תכנית הלימודים שלי ועוד על דא ועל הא. –בעברי על ידי חנות עם מעדנים החלטתי (טקסט לועזי) וקניתי 1/2 ק"ג אגסים בחצי לירה. לפני שהגעתי אל הרופא פגשתי את אדית היא לבשה ציבול, יש לה חופש עד יום א'. היא שאלה אם מיכל בבית ואמרה שתבוא אולי לבקר אותנו הערב.

ד"ר ברל אמר לי שהחומר בשבילי עדיין אינו מוכן וביקש שאטלפן לו מחר לפני אחת. הלכתי אם כן שוב לתחנת האוטובוסים, אך לפני כן שאלתי בחנות עם הזדמנויות מה מחיר מאוורר. לפני אותה החנות ראיתי אופנוע (טקסט לועזי) נחמד בעל 125 סמ"ק, חדש כמעט, שמחירו היה 270 ל"י. אם המחיר היה 200 ל"י לא הייתי מהסס הרבה לקנותו.

כשבאתי הביתה, ישבה אצלנו אדית, אך אני הייתי צריך מיד ללכת לגב ים ג' על מנת לקחת את האופניים. האיש אמר לי שבדק את האבובים ושאין בהם כל פגע. לפי דעתו גורם החום ל"בריחת" האוויר המתמידה. הוא הגביה את המושב כהלכה וגם את ההגה. העניין עלה ב-65 גרוש.

כשחזרתי, עמדה אדית ללכת ולמרות שהבטחתי שיצאתי את גב ים ג' יחד עם האוטובוס ועל כן שתצטרך לחכות כשעה לאוטובוס הבא, עמדה בשלה ושתייהן הלכו לתחנה.

מפני שמיכל לא באה עד 9, אכלתי ארוחת ערב לבד. כשחזרה, כעסה עלי שלא חיכיתי לה ואני כעסתי עליה שבמקום לדאוג לבעלה היא מפטפטת שעות עם חברותיה.

27.7.1951

יום ו'

מפני שאזל מלאי טופסי ההוראות שלנו היום, עליתי לפנה"צ למחוז וחיכיתי למעלה עד שמיכאל הדפיס על מכונת ההכפלה 400 טפסים. כבר כמה ימים מבקש ממני הפקיד לנגזם שיושב במחלקת המניפסטים שאסדר הכרה בינו ובין מלכה, הבחורה שבאה יום יום לפני הצהריים אלינו לקבל את המניפסטים בשביל ד"ר צייטלין. בהיותי למעלה, היא ישבה בקרבת מכונת ההכפלה ואני ניסיתי לפתח במשא ומתן שדנו. כשבאה אח"כ למעלה, הצגתי את לנגזם לפני

בקצרה וברחתי. אולם היא עשתה בערך כמוני ולנגזם בא אח"כ אלי, רשמ לי את כל מספרי הטלפונים שלמשרד המחוז ואת כל הפרטים הנחוצים להכנת "המבצע". זו הפעם הראשונה שניסיתי את ידי בשדכנות וראיתי שאינני מתאים ביותר למלאכה זו.

בצהרים יצאתי לחצי שעה ואחרי התרוצצות מה הצלחתי לקנות לי זוג סנדלים. עלו ב-3.175 ל"י ו-20 נקודות. נרשמה כתובתי, שמי, ומספר תעודת הזהות שלי.

ד"כ בכל אמר לי בטלפון לבוא אליו ביום א' בערב ולכן יכולתי לחזור מיד אחרי העבודה הביתה. נסעתי עם משא כבד על הגה האופניים: זוג נעליים, בקבוק חלב ושני אבטיחים.

אכלנו ארוחת ערב טעימה: תרנגולת עם אורז, ענבים ואגסים – במשך כל היום ראינו מצד אורחנו הכנות קדחתניות לקבלת אורחים. בשעות המאוחרות של הערב התאספו כל השכנים לפני דלת הכניסה (גם שטיין עם אשתו) על הדשא הורכב מקלט רדיו והתברר לנו אח"כ שזה לכבוד יום ההולדת של מירקו פסינג. כשכבר עמדנו ללכת לישון באה גב' פסינג הצעירה אל מיכל, העמידה פנים של נעלבת, ואמרה כי לא ידעה שזקוקים אנו להזמנה מיוחדת כדי להשתתף בקומזיץ שלהם. כאשר לא יצאנו החוצה מיד, הביאה לנו שוב עם ג'סטטה של נעלבת צלחת עם עוגה לחדר, ובזאת הכריחה אותי ואת מיכל להתלבש, לצאת אל הדשא, להאזין קצת למוזיקה לריקודים ולשיחות היוגוסלביות של שכנינו וחברי מירקו ולשתות מן המשקאות החרפיים. מיכל הייתה קצת שתויה, ואני ב-11:00 הסתלקתי בשתיקה לחדר, הצעתי את המיטות ושכבתי לקרוא. מיכל באה כמה רגעים אחרי זה גם כן, אבל המסובים ישבו בחוץ עד קרוב לשעה 5 בבוקר.

28.7.1951

יום שבת

מיכל רצתה היום בכל מחיר ללכת לים ואני בלית ברירה הסכמתי. יצאנו בשעות הצהריים בבגדי רחצה ולקחנו אתנו גם את יגאל בן 9 אורחה של גב' פסינג. המים בים היו מלוחים כרגיל והיום במיוחד חמים. למרות שחזרנו אחרי זמן קצר הייתי שוב אדום כסרטן.

אחרי הצהריים בא אחי והודיע בין היתר שיבוא מחר לפני הצהריים להתאכסן אצלנו. אחרי שהלך, נכנס צבי קליין וגם אורח צעיר מאבוקה, חבר הנוער של מיכל שמבלה חופש של שבועיים אצל משפחת וסלי ממול. שוחחנו עד מאוחר, וארוחת ערב קלה אכלנו רק אחרי 9.

29.7.1951

יום א'

הבוקר התעוררתי רק אחרי 6:30. מיכל לא העירה אותי מפני שרצתה שאשאר בבית. התלבשתי בחטיפה, אמרתי במהירות שלום לאחי שבא בבוקר השכם על מנת להישאר אצלנו עד הצהריים, בלעתי בחטף את ארוחת הבוקר ורכבתי העירה.

היום הייתה רשימת המניפסטים ארוכה מאוד אבל הספקתי בשתי שיחות להכתיבה לירושלים. אחר הצהריים בא אחי להיפרד ממני וכמעט באותו הזמן בא גם ברטל בלום שרצה לקבוע מה קרה עם המזון שהגיע יחד עם דוגמאות עטי הנובע שהוחרמו מפני שבאו בלי רשיון יבוא.

חקרתי את הדבר אצל מרדינגר ונוכחתי לדעת שהעטים הוחרמו והמזון שוחרר כבר לפני שבוע ימים בערך, נמצא בדואר ובלום יקבל כנראה הודעה על כך בימים הקרובים.

לפני שנסעתי הביתה סובבתי את חנויות הברזל על מנת למצוא מפתח מתאים של ביתנו בשביל גב' פסינג, תחת

מפתחה שנשבר. קניתי מפתח דומה ובבית הייתי צריך עוד להתאימו בפצירה כחצי שעה.
לפני חמש יצאתי שוב פעם העירה ולקחתי איתי את המאוורר שלנו שמסתובב אך לא מזרים כמעט אוויר כלל. בחנויות החשמל וההזדמנויות הציעו לי מחירים נמוכים מאוד ובצדק, אך לבסוף מכרתיו בלב רח' הרצל לעובר ושב בעד 15 ל"י. עם הכסף שקיבלתי קניתי סיר לחץ מתוצרת הארץ שעלה ב-13.850 ל"י.
עם הסיר הלכתי לד"ר ברל שם דיברתי רגע עם אשתו, שאמרה ל, כי היום העבירו את חפציהם לדירתם בהר הכרמל. –ד"ר ברל הכניס לי רק את השיניים ואמר ל ללכת הביתה. קניתי לי מיד שני סנדוויצ'ים על מנת לנסותן ומצאתי לרגע שהן עוד גדולות מידי קצת ושיש לי כאבים בשעת הלעיסה. עלי לחזור אליו מחר.
בבואי הביתה פתחתי את הסיר ועיינו בהוראות המסובכות. אמרתי למיכל שלא אסכים בשום אופן שגב' פסינג תשתמש בו, דבר שלפי דעתה של מיכל יגרום לקשיים מרובים. יש לי הרגשה שיעבור זמן רב עד שנתחיל להשתמש בו בכלל.

30.7.1951

יום ב'

היום היה שבתון מפאת הבחירות. בבוקר נסעתי עם אופניים לגב-ים א' לבחור. למזלי לא הצטרכתי לחכות כלל. כל העניין ארך כדקה, הכנסתי לקלפי מעטפה ריקה.
אח"כ נסעתי לשיכון הותיקים על מנת לשלם לגב' קרניאל את שכר הדירה עבור 3 חודשים. הכבישים שם צרים מאוד ובכלל אין למקום חן רב. נאמר לי שגב' קרניאל הלכה לים ושלא תחזור עד הצהריים.
כשחזרתי הביתה נסעה מיכל לבחור (היא בחרה בגד-ים ג'). מאחר שאחרה לחזור, יצאתי לקראת ובבואי אל הכביש ראיתי טנדר ובו ישבה הגב' קרניאל, גם בדרך לקלפי. היא אמרה לי שתהייה אחרי 3:00 בבית.
אחרי ארוחת הצהריים ישנתי קצת ומיכל העירה אותי לפני 3:00 עם קפה ועוגת פשיינגר, אותה הכינה אתמול לכבוד זה שקיבלנו סוף סוף חפיסה וחצי של מרגרינה.
מיהרתי להתלבש, ולאכול ונפרדתי ממיכל בדיוק שעה שגמרה להתקלח. היא התרגזה מאוד שלא הספיקה לנסוע איתי העירה בהתרגשותה הרביצה מכות וכאשר החזרתי לה, נעלבה קשות. נסעתי באוטובוס לק' חיים המערבית ושילמתי לגב' קרניאל את שכר הדירה. היא אמרה לי שתעביר את השטרות לבנק פויכטינגר ושלהבא אוכל להסדיר את החשבון עם הבנק.
משם נסעתי עם מספר 55 להדר. ד"ר ברל ליטש קצת את השיניים, אולם זה לא שיפר את הדבר בהרבה. אבוא אליו שוב מחר.
כשבאתי הביתה ישבתי שוב קצת על ספר האלגברה. חוששני שהזמן הנוותר לי להתחלת הלימודים לא יספיק לי להכנה יסודית.
אחרי ארוחת הערב כתבתי את היומן ובשביל מיכל כתבתי מכתב למשרד החינוך והתרבות בירושלים בדבר האולפן שלה.

31.7.1951

יום ג'

הבוקר מצאתי בתיבת הדואר מכתב מאימא בו היא מודיעה לנו שתבוא בשבת וגם מכתב מאגי. מסרתי את המכתב למשרד החינוך. בשיחה הטלפונית ביקשני מר גאנאי שאנסה למסור את תמציות המניפסטים במכתבי אקספרס.
כשהשבתי בבוקר לשאלתו של כרש שביום ראשון הלכתי ב-2:20 התקצף הלז ואמר לי שעלי להישער עד 2:30. אולם

ב-10:00 הלך לאיזשהו מקום ולא חזר לפני 12:30. אמרתי לו שמצד אחד הוא מקפיד על זה שלא אעזוב 10 רגעים לפני הזמן והוא בעצמו כמעט יום יום הולך לו לשעות רצופות. על זה ענה שתמיד הוא דואג לכך שמישהו יישאר על יד האשנב ואמרתי לו שעל ידי כך הוא לא עוזר לי כלל וכלל...

בצהריים הוצאתי מת.ד. מספר מוצלח של ה-(טקסט לועזי), אשר כבר מזמן לא בא. סקרתי את הוצאות הבחירות. המסקנה הכללית היא שהמצב יישאר בערך כמו שהיה, מפא"י גדלה עד כדי כך שלשם יצירת רוב מוחלט לא תזדקק לקואליציה רחבה יותר מידי. הציונים הכלליים לא השיגו את הרוב המקווה, כך שלא יהיו גורם חשוב והממשלה אולי לא שישתתפו בכלל.

אחרי העבודה הלכתי אל ד"ר ברל, איפה שפגשתי את אחי לזמן קצר.

ברל הכניס לי את השיניים התותבות באופן סופי, עם מלט ואמר לי לא לאכול במשך שעתיים. השיניים כבר לא כואבות אבל הן אינן מכוונות כהלכה מה שגורם להרגשה בלתי נעימה – בשעה שחיכיתי בחדר ההמתנה עיינתי בספר האלגברה והמשכתי בזה גם כשחזרתי אחרי 6:00 הביתה.

1.8.1951

יום ד'

היום חזרתי עייף מאוד מהעבודה ומיד אחרי זה נרדמתי לשעה וחצי בערך. כשהתעוררתי הייתה כבר מיכל בבית. בשעה שהכנתי בקומקום הקפה שלנו קפה חזק, הגיע נושא מכתבים והביא מכתב בשביל מיכל ממשרד החינוך והתרבות. בגלל כתובת מבולבלת הגיע המכתב באיחור רב. נאמר בו שאין עתה קורסים אחרים שהם יותר קרובים לחיפה מלבד זה שבפתח תקווה ואם מיכל לא תגיע לשם עד ה-28.7 ישלחו במקומה אחרת. עוד בחמש נסעה מיכל העירה לבית ההסתדרות לשאול אם יש קורסים מטעם ההסתדרות. אני בינתיים הזעתי על האגלברה, עבדתי עם מספרים אסטרונומיים לאו דווקא בהצלחה יתירה.

מיכל חזרה מאוחר בערב. כמעט באותו הזמן נכנס צבי קליין לכמה רגעים.

מיכל מנהלת מלחמה פנימית קשה: לנסוע או להישאר. מחר ברצונה לנסוע לחיפה, לשאול בעוד כמה מקומות (ויצו וכו') על אפשרויות לימוד יותר קרובות לחיפה. אם תקבל תשובה שלילית תיסע עמי עוד מחר לפתח תקווה. איני יודע מה אעשה לבדי בשבת עם אימא, כרמה ואחי עתידיים לבוא.

לפני השינה היינו עוד זמן מה אצל הפרלרים, הסתכלנו בסידור הפנימי החדש שלהם אחרי שמכרו את הריהוט הישן והתפעלנו מהפרחים המלאכותיים היפים, פרי עבודתה של מגדה. אחרי זה ארזה מיכל כמה מחפציה לקראת נסיעתה לפתח תקווה.

2.8.1951

יום ה'

הבוקר יצאנו שנינו ביחד לתחנה ובגלל אטיותה של מיכל יכולנו לצאת מגב ים ג' רק כמה רגעים לפני 7 וחצי. לפני הצהריים באה למשרד מיכל להודיע לי שהיא נוסעת לפ"ת...

היום הייתה אצלנו לכמה שעות עליזה ממש' המחוז – היא כנראה מועמדת למלא את מקומה של מרים.

בין העבודה ביקשתי את עזרתו של גרוס בשביל השאלות האלגבראיות בהן לא הצלחתי אתמול. בהזדמנות זו שאלתי אותו, אם הוא מוכן לתת לי במשך חוד שימים כמה שיעורים אינטנסיביים. לאחר שלא הראה התנגדות יתירה, אמרתי לו שאביא לו את כל החומר מחר בכדי שיוכל לעשות לו חלוקה ונוכל להתחיל, אם זה יהיה אפשרי כבר ביום א'. אצטרך

לרכב לשם זה כל פעם על אופניים לק' חיים.

בשעה שתיים הלכתי לאכול כמו אתמול לאגף המזון (אחרי הפסקה של יותר משבועיים) ואחרי זה נסעתי לד"ר ברל. הנסיעה מן ההדר הביתה ארכה לי היום קרוב לשעתיים. בדרך, אחרי מפעל "תלמה" לא הספיק הנהג שלנו לעצור ועלה מאחור על טנדר קטן ושבר את הרדיאטור ואת הפנסים. אחרי צפיית שווא כמה דקות ארוכות ירדו כל הנוסעים ולאחר שבאו בבת אחת שני אוטובוסים מן הפרברים, עצרו אותם, ריכזו את כל נוסעיהם במכונית אחת שהמשיכה לנסוע העירה והמכונית השנייה הייתה צריכה לחזור לפרברים. בהמולה, התרוצצות ובחוסר הארגון שקמו, נכנסתי למכונית הלא נכונה ונסעתי במקום הביתה שוב העיר ומשם חזרתי הביתה, שוב במכונית אחרת רק אחרי 6:15. הוצאתי בשביל גב' פסינג מן הליפט שני חלקים של מזרון ומפני שנהייתי שוב לרווק, הצטרפתי לעשות את הקניות (קיבלתי 400 גר' סוכריות קשורות) ולהכין לי לבד ארוחת ערב. שתיתי לבן, קפה עם חלב, אכלתי הרבה ענבים ובערב כבר לא פתחתי ספר לימוד.

3.8.1951

יום ו'

כשהתעוררתי היום, ראיתי את עצמי לבדי בחדר. קמתי, הכנתי ארוחת בוקר ועשר במהירות, טאטאתי את החדר ושפכתי דלי מים על הרצפה. בתיבת הדואר מצאתי מכתב מדודה, אשר ממש הסעיר אותי. בו היא כותבת לנו שעומדת לקנות מקרר בן 3 מ"מ בעד 89 לירות (בלי אריזה ומשלוח). יודע אני כי מקרר שגודלו פי שניים ויותר מזה, שזה עם הובלה וכל ההוצאות לא יותר מ-70 ל"י ואת דעתי זו אישר גם המעריך הראשי אילנברג וכל סוכני המקררים בעיר אליהם הספקתי לרוץ בבוקר. –אני מקווה שנפלה פה טעות. חוץ מזה מסתבר שהבנק האנגלי יעשה גם קשיים עם אישור הייצוא.

בשעות הבוקר באה אמה של מיכל אשר טרם ידעה שבתה בפ"ת. היא השאירה אצלי רשת עם תפוחי עץ ועוגה וגם עשיית ניילון שקיבלנו מקרובינו בג"ח (גבעת חיים) כמתנת נישואים מאוחרת. היא נתנה לי גם המחאה על חבילת (טקסט לועזי) שהועברה מת"א לחיפה. אח"כ נסעה לכפר המכבי והבטיחה לבוא מחר אלינו עם כרמה יחד. ב-12:00 בא אחי שמסר לי 14 חב' סיגריות וירג'יניה והבטיח גם כן לבוא מחר. ב-12:00 הייתה במחוז אסיפת עובדים מטעם הועד, כרש נשאר בבית המכס ושלח אותי לעלה. תוכן האסיפה היה דו"ח קצר ולא דווקא משמח ביותר על פעולות הועד. ההשתתפות הייתה מועטה, לא ערנית ביותר וכולנו שמחנו לעזוב אחרי אחת. אכלתי מהר צהריים, קניתי עוד שני אבטיחים ואחרי שחיכיתי בחם הצהריים הקשה כ-3/4 שעה לאוטובוס, הגעתי לפני שלוש הביתה, עייף ועמוס חבילות.

כשעמדתי בחנות המכולת לקבל את הלחם שהזמנתי, הופיעה לאשרי הרב מיכל.

מסרתי לידה את כל דאגות משק הבית שאיימו לרבוץ עלי, וכתבתי מכתב מפורט עם הוראות ישירות וחד משמעיות לדודה.

4.8.1951

יום שבת

כשקמתי בבוקר, מיכל כבר עמדה במטבח וגיהצה. עזרתי לה קצת בשטיפת כלים, אכלנו מאוחר ארוחת בוקר ואח"כ חיכינו לביקור שלנו. אמה עם כרמלה באו רק בצהריים, עייפות מן הנסיעה המסובכת. כרמה הייתה בפעם הראשונה בדירתנו.

משפחת פסינג יצאה עם הילדים הקטנים להר הכרמל כך שהיה לנו חופש פעולה.
באמצע ארוחת הצהריים בא גם אחי, שנשאר עד שעה 4:00 בערך. אחרי 6:00 לווינו את כרמה ואת אמה לתחנת האוטובוסים ולפני ארוחת הערב יצאנו עוד מיכל ואני לשאוף מעט אוויר.

5.1.1951

יום א'

היום נסענו יחד העירה. מיכל לפ"ת ואני לעבודה. שוב אהיה "רווק" לתקופה של 3 חודשים בקירוב.
בבוקר השכם באה למשרד סוניה, הודיעה לי שרוצה להרשם בחיפה לשיכון עממי. הסברתי לה איפה תחנת ההרשמה מול בית יורדי הים. כמה זמן אחרי זה בא גלבץ וסיפר לי חדשות: פלדמן סגר לו את המקלחת והוא נאלץ עכשיו להשתין לו תחת החלון. הם סרבו לעשות את החוזה אצל עורך דינו של גלבץ. אחרי דין ודברים קשה הסכימה אשת פלדמן לקבל את הכסף (100 ל"י) ולחתום על החוזה בשבת דווקא (!!!). גלבץ עשה פנים תמימות ואמר שהן לא יוכל לשלם כסף ולקבל סתימה ממשפחה דתית ביום השבת. הוא קרא גם למשטרה אך הם אמרו לו שלפני שלא יהיה המשפט לא יוכלו לנקוט נגד פלדמן כל צעדים חוקיים.

הוא ביקש ממני בעת הצורך להופיע במשפט בתור עד.
לפני הצהריים הלכתי לבנק כדי להוציא קצת כסף אבל כשחזרתי, נודע לי שהיום נקבל את המשכורת. בדרך הוצאתי לי גם חבילת CARE שאימא נתנה להעביר מת"א לחיפה.

במקום נודע לי שהיא עומדת לעזוב בשבוע הזה או הבא. גם עליזה כנראה לא תמשיך לעבוד (או יותר נכון להתלמד) אצלנו יותר מיום או יומיים. אני מצפה לאנדרלמוסיה גדולה בקשר לזה.

לפני ארוחת הצהריים הלכתי לקבל את המשכורת הברוטו הוא יותר מ-61 ל"י. קיבלתי סכום נקי של קרוב ל-55 ל"י.
כשבאתי הביתה רציתי לשכב רק קצת על המיטה, אבל נרדמתי והתעוררתי רק אחרי 5 וחצי. לא היה לי כבר זמן להכין קפה, במהירות בלעתי 2 פרוסות לחם, הכנתי את האופניים ונסעתי לקריית חיים, לרח' י"א – 11 (על ידי קריית חשמל) אל גרוס לקבל את שעורי הראשון במתמטיקה. (בבוקר הסכמנו על מחיר של חצי לירה עבור שיעור).

אחרי שחזרתי הכנתי לי את האוכל, גם למחר ולפני שהלכתי לשכב אכלתי עוד אבטיח קר.

במיטה קראתי עוד קצת היסטוריה.

6.8.1951

יום ב'

בבוקר התעוררתי לפני 6:00 והטחתי את המעורר כדי שלא ירעיש. כשפתחתי את העיניים בפעם השנייה, היה 20 לשבע. אכלתי מהר את ארוחת הבוקר ולמרות הכול נסעתי על האופניים העירה. הגעתי באיחור מה, אבל נזכרתי שכרש רצה ממני שאביא בבוקר לפני העבודה טפסים. לכן עליתי למחוז ושם נחתי וחיכיתי עד שמיכאל הדפיס את הטפסים.

כאשר יצאתי לפני הצהריים לדואר, ראיתי במקרה בבית מסחר לשעונים "רכטמן" ברח' המלכים הודעה בחלו הראווה על שעוני "לכל" ב-5 וחצי ל"י. מן הסתם נכנסתי וביקשתי לראותם.

מבלי להתחשב הרבה, קניתי אחד, למרות שהשעונים נראו לי פרימיטיביים ביותר והיו אף בלי פירמה. היה רק כתוב עליהם (טקסט לועזי). עם השעון קיבלתי אחריות לשנתיים. במשך לפני הצהריים בדקתי אותו כמה פעמים ונוכחתי לדעת כי הולך בסדר.

בשתיים הלכתי לאכול אחרי העבודה די מאומצת, עשינו קרוב ל-100 מספרים היום. אחרי-כן רכבתי הביתה.

בהגיעי הביתה, ראיתי שהשעון עמד מלכת. כל ניסיונותי להחיות אותו היו לשווא. אשתדל לקבל מחר את הכסף בחזרה...

בבית מצאתי מכתב קצר משמידה, בו הוא מודיע שהתקשר עם מייזלר ממש' החינוך וכותב על זה מה שנודע לנו כבר לפני כן ממיזלר בעצמו. אצטרך בימים אלה לענות לו ולהודות לו על נכונותו לעזור לנו. אחרי הצהריים קראתי קצת בחוברות (טקסט לועזי) ישנות שמצאתי אצל גב' פסטינג וגמרתי את הפרק העשירי בספר ההיסטוריה. לפני שבע רכבתי לשיעור בק' חיים וחזרתי עם חשיכה. לפני שהלכתי לישון נסיתי לפתור עוד כמה שאלות באלגברה וכתבתי את היומן.

7.8.1951

יום ג'

בבוקר מצאתי בת.ד. מכתב רשום מחב' החשמל בו מודיעים לי סוף סוף שמוכנים לשלם לי את דמי הפיקדון הישן בתוספת 12 גרוש ריבית. בשעות הבוקר הלכתי עם השעון המת אל רכטמן, אולם דרישתי לקבל את הכסף בחזרה לא התקיימה. הבטיחו לי לתקן או להחליף את השעון לשביעות רצוני.

לפני הצהריים אמרה לי מרים שאוכל לגשת אל סוניה ולקבל אצלה את זוג גרבי הניילון עבורו נתתי לפני כמה ימים 71 גרוש ו-3 נקודות. (גרבים אלה נתנו לעובדי משרדנו מטעם ארגון הסוחרים החיפאי) – כשעליתי למעלה, מסרה לי סוניה ידיעת איוב: היא נתנה אתמול את הגרביים לכרמלה, כדי שזו תיתן אותן למרים, בשבילי.

כרמלה טוענת שגנבו לה את הגרבים ממגירתה. שתייהן הבטיחו שתעשנה את הכול כדי שאקבל את הזוג המגיע לי... בדרך בחזרה הצצתי עוד פעם לת.ד. ומצאתי בה גלויה ממיכל. הגלויה מכילה שפע של געגועים, שנעשו בשגיאות בכתב ברברי ועצות כיצד לדאוג להזנתי התקינה.

כשבאתי לד"ר ברל ב-2:30 מצאתיו בתחתונים נכנס למקלחת. היום ניקה לי קצת את השיניים, מתחת לאבן השיניים מצא שני חורים וסתם אותם בתחמץ אבץ (?)

אחרי זה הלכתי לגבות את כספי בחב' החשמל, קניתי לי 200 גר' גבינת "עמק" צהובה, ושמעתי בחנות חשמל אחת שמחר יחלקו בה נורות חשמל.

בבואי הביתה לא היו מים ואף לא חשמל. על כן הספקתי רק באיחור להכין לי את האוכל אבל בכל זאת הגעתי כמעט בזמן אל גרוס. היום כיבד אותי בספל קפה חם.

בדרך בחזרה זכיתי לראות בק', חיים "סינמה בלש". על קיר אחד הבתים ברחוב ראשי הציגו סרטים קצרים מטעם שירות המודיעין של ארה"ב. היו אלה סרטי הגיינה על אופן שמירת הניקיון, מלחמה ביתוש הקדחת ובעכברושים מלווים בהסבר עברי נאה. שני הסרטים האחרונים היו מפעל ידו של (טקסט לועזי).

באתי הביתה אחרי 9 וישבתי לכתוב מכתב ארוך לשמידט. בפעם הראשונה אחרי זמן רב כתבתי שוב בראש המכתב את ראשי התיבות: ב"ה.

8.8.1951

יום ד'

היום בשמונה בבוקר הודיע כורש שהולך לשיבת הועד ומאז כבר לא חזר. בשנית צלצל לי ואמר שמחר כנראה גם כן לא יוכל לבוא. היה לי "שוויץ" עצום – עשיתי לבדי יותר מ-80 מספר. לא הספקתי לעשות לא את תמצית המניפסטים ולא שום דבר.

אחרי הצהריים עליתי להדר וקיבלתי לשמחתי הרבה נורה בת 100 וולט.

אחרי שבאתי הביתה הלכתי לעשות את הקניות. קיבלתי ביצים, מרגרינה, וגם שני בקבוקי מיץ אשכוליות גדולים. אחרי שחזרתי מק' חיים מן השיעור, הרכבתי את הנורה החדשה אשר שופעת אור רב למרות הסוכך הניילון שנמצא תחתה.

גרוס אמר לי שמחר לא נוכל לקיים שיעור.

9.8.1951

יום ה'

כשבאתי בבוקר למשרד, מצאתי שם כבר את קטה שמסרה לי רשת עם תפוחי אדמה, תפוחים וגרביים מתוקנות. כרש לא בא היום וכאשר טלפנתי לד"ר זימנא וביקשתי עזרה ממנו, ענה לי הלז שאין זה באפשרותו ויעץ לי שלא אתאמץ יותר מידי.

בבוקר, לפני שעה 10:00 בערך, גנב לי מישהו את כל חבילת טפסי 107 שהייתה מונחת על שולחני. קראתי מיד לחברי ועד אגוד עמילי המכס והם הבטיחו לי את עזרתם בחקירת עקבות הפושע ובסידור שיטה יותר יעילה של חלוקת הטפסים לנצרכים. לפני הצהריים בא בחור צעיר שעומד להתחתן וקיבל מחו"ל רדיו-פטיפון ועוד כמה דברים. כשאמרתי לו שאין לי טפסים עבורו לקח שלושה גליונות ריקים, העתיק עליהם מילה במילה את כל נוסח הטופס (בלי נייר העתקה!) מילא את הכל וגם שני טפסים קטנים וקיבל את החותמת המבוקשת...

כשחזרתי הביתה רציתי לשטוף את הרצפה בבית, אולם גב' פסינג אמרה לי שאת זה עשו כבר הילדות לפני כן. מפני שלא היה לי שיעור היום, ניקיתי ושימנתי את שתי זוגות האופניים. כשהכנסתי את האופניים בחזרה, הרמתי אחרי מאמצים רבים את הליפט קצת מצד אחד בכדי שהדלת תיסגר בלי קושי והשגתי בזה את מטרתי.

גב' פסינג הלכה עם "גן הילדים" שלה לים, אני לפנות ערב הלכתי לקנות משהו למכלת, סגרתי את דלת הבית, גב' פסינג חזרה לפני ועשתה לי סקנדל גדול על שלא מסרתי את המפתח לשכנים וכאשר אמרתי לה שגם לי כבר קרה כדבר זה לא פעם, הכחישה זאת בכל תוקף. כשהכנתי לי ארוחת הערב, מצאתי שהשתמשה במחצית חבילת המרגרינה שהכנסתי לקופסת הפלסטיק העגולה שלנו (גם לה יש קופסה כזו) ובמקומה הכניסה לשם חצי חבילה של מרגרינה אחרת ויותר גרועה. לבסוף הייתי צריך אני עוד לשטוף את הכף אחריה, לפני שהכנסתי בו את מחצית חבילת התחליף שקיבלתי ממנה בחזרה.

דרך אגב, אתמול כשכבר הייתי במיטה, דפקה על דלת חדרי ודרשה ממני בהתרגשות רבה שאלך לנקות אחרי את האמבטיה. אני אדם שקט וקר מזג, אבל נדמה לי שהיא מתחילה כבר לאט לאט להדגיש את הסאה. בשבע נזכרתי שעלי להזמין לחם במכולת ורצתי מהר לשם עם בקבוק ריק ממיץ, ובמהירות לקחתי משם בקבוק שבור. הרגשתי בזה לרוגזי רק בבית, הייתי צריך לסנן את המיץ פן לא יהיו בו שברי זכוכית ואינני יודע אם יקבל החנווני את הבקבוק בחזרה.

אני מקווה שמיכל תגיע מחר לפני שלוש כדי שתוכל לקבל את המנות המגיעות לנו.

10.8.1951

יום ו'

היום הופיע כרש רק בבוקר השכם, אחר כך הלך ואמר שלא יחזור עוד. לפני שהלך אמרתי לו שלא אבוא ביום א' בגלל צום ט' באב.

בצהריים לקחתי אצל רכטמן את שעון "לכל" המתוקן. אני מקווה שלא יעשה לי יותר צרות, אבל מכל מקום אני מצטער על שקניתי.

אחי בא בשעות הצהריים לקח ממני שתי לירות שהייתי חייב לו עבור סיגריות, אמר שהנו עומד לנסוע לגניגר ושיבוא אולי מחר בערב אלינו.

לפני שרכבתי הביתה, הוצאתי מתוך תיבת הדואר מכתב מדודה שהכיל בשורת איוב, הבנק האנגלי לא נתן לה רשות להוציא את המקרר מאנגליה... אחר כך ניסיתי עוד לקנות מעט פירות לשבת. בכל העיר לא היה אבטיח אחד ולכן נאלצתי לקנות במקום זה קילו תפוחים וקילו רימונים.

מיכל באה הביתה ב-3:00 בדיוק והייתה נרגשת עד לדמעות משמחת ההתראות. (הפגישה) לא רצתה בשום אופן להרשות לי לנסוע בחמש לשיעור אך לבסוף הצלחתי בכל זאת להחלץ לשם. כשחזרתי, סיפרה לי מיכל על מה שהיא לומדת בקורס והראתה לי גם את החליל החדש שלה, לפני הנראה אין הקורס כלל כה אינטנסיבי ומרוכז כפי שהובטח בתחילה.

11.8.1951

יום שבת

אתמול והיום ספרה לי מיכל על תכנית הלימודים והסדורית המלאה שיש לה בשביל היומיום בחיפה. אך מלבד לצייר כסא אחד לפי כל חוקי הפרספקטיבה לא הספיקה לעשות הרבה יותר. לפני הצהריים או יותר נכון בצהריים כבר הלכנו להתרחץ לים. המים היו פושרים ולא גליים ביותר אבל החול בדרך בחזרה היה לוהט עד כדי להשתגע. אחר הצהריים ישנתי קרוב לשלוש שעות. לפני שעה 6:00 בא אחי ואכל איתנו ארוחת ארבע. בהזדמנות זו הודיע שיישאר בשפרעם רק עוד 12 יום.

כאשר שמעה ממני מיכל שאני עומד לצום מחר, התקצפה מאוד אך ללא הועיל. בערב מלאתי את השאלונים לשכון העממי וכתבתי את היומן.

בימים האחרונים אני קורא מידי פעם בספרה של (טקסט לועזי), אשר מוצא חן בעיני.

12.8.1951

יום א'

הלילה לא יכולתי להרדם עד שעה מאוחרת אחרי חצות. בבוקר התעוררתי עייף ולא הרגשתי טוב ביותר. מלבד זה צמתי היום ומזג האוויר היה חם וחמסיני ביותר. לפני הצהריים הלכנו לקנות את המנות המגיעות לפי פנקס הנקודות של מיכל ואח"כ הלכנו לגב ים ג' למסור את הכביסה.

במשך כל היום עסקתי במתמטיקה שוב בשיעור הצלחה של חצי חצי בערך.

למיכל היו הרבה סידורים לבצע ובכל זאת לא הספיקה לגמור את הכול.

בשמונה בערב אכלנו ארוחת ערב.

מחר מיכל צריכה לקום בבוקר השכם, על מנת להגיע לתחנת אגד לפני 6:00.

למרות החום הגדול רצתה מיכל בכל מחיר לישון הלילה יחד איתי, באמתלה שיש לנו רק 3 סדינים. אחרי מלחמה קשה הצלחתי סוף סוף להרדם עד שעה 2:00 אחרי חצות, קראתי עד מאוחר (טקסט לועזי).

13.8.1951

יום ב'

מיכל קמה בבוקר בשעה 4:30 ונפרדה ממני בשתי נשיקות, שעה שהייתי ער רק למחצה. כששאלתי את שטיין במשרד איך עברה העבודה אתמול, אמר לי שכרש הכריח אותנו לכתוב את רשימת מספרי האנטריס שעברו את הקופה, עבודה רבה, שלא נעשתה זה כמה ימים.

כרש בא רק אחרי 9 ימים אחרי בואו הסתלקתי מן האשנב וכל היום הכנתי את תמציות המניפסטים שהצטברו בימים האחרונים, בהם לא הייתי פנוי לעבודה זו. מחר אצטרך עוד להמשיך ולגמור וגם להעתיק את הכל במכונת כתיבה. בשעות הצהריים באה שוב הגב' רוזנבאום מנהריה, הפעם לקבל סוף סוף את מכונת הכביסה שלה. אמרתי לה שאסור לי למלא בשבילה את הטפסים ובנחת רוח ראיתי שהייתה צריכה לחכות זמן רב עד שנאות כרש לבוא אל האשנב ולהעביר את ניירותיה.

בדרך הביתה נסעתי בעמידה על ידי דלת הכניסה. על המושב הקדמי על ידי הדלת ישב נכה עם רגל שמאלית קטועה והרגשה משונה הייתה לי, שעה שיכולתי לעמוד בנוחיות במקום שאחרת היה נתפש על ידי רגלו של אדם בריא. איני שמח לאיד, אך אודה שהדבר נעם לי בכל זאת. אמנם מצפוני לא נתן לי מנוח וכל רגע אמרתי לעצמי שהנני עושק את הנכה מקום שמגיע לו בעצם לפי החוק...

בבית הסתכלתי קצת על הפרק האחרון של חלק ב' מספרי האלגברה (השוואות בשתי נעלמים או יותר), קראתי קצת ונרדמתי לשעה.

בחזרי מן השיעור, הרגשתי את עצמי לא בטוב, אבל לקחתי אספירין, התקלחתי וכתבתי עוד מכתב לדודה, בו מסרתי לה על אפשרויות אלטרנטיביות בתור מתנת הנישואים בשבילנו במקרה שעניין המקרר (גם המשומש) לא יצא לפועל: אופנוע, מכונת כתיבה עברית, משקפת ואנציקלופדיה בריטניקה.

14.8.1951

יום ג'

שוב התקשיתי להרדם הלילה ובבקר קמתי עייף.

מרים הביאה אתה היום פקידה חדשה, שכנראה תמלא בעתיד את מקומה ולי הביאה סוף סוף את זוג גרבי הניילון. "דפקו, אותי ונתנו לי מספר 10 שלפי הנראה יהיה גדול מדי בשביל מיכל.

אחרי העבודה עליתי לד"ר ברל, שעשה לי סתימה אחת והזמין אותי לבוא בעוד שבוע בשעה 3:00 אחר הצהריים. אח"כ עליתי ללשכת המס על מנת לסדר את מספר מיכל, אך מפני שלא הבאתי אתי את פנקסי אני אצטרך לחזור לשם עוד פעם מחר. כשבאתי הביתה ראיתי את גב' פסינג שבורת גו, עושה ספונג'ה בבואה. היא השאירה את הפתילה בוערת, שעה שעזבה את הבית, והמטבח על כל כליו נהיו שחורים נפחם. אני בכוונה לא נסעתי לשיעור הערב, כי היה לי שפע של חומר לעבד בבית עסקתי באלגברה עד מאוחר.

שעה שהייתי שקוע בעבודה, הרגשתי שעכבר יוצא מתחת לארוננו. כמעט שהשגתיו בין ארגז המיטה והקיר, אך הוא הצליח להמלט ולחזור מתחת לארון.

איני יודע עוד כיצד אלחם בו.

מאוחר בערב כתבתי מכתב חריף לרח' ליפץ מהוצאת "עם עובד". זה כבר חצי שנה בדיוק מאז מסרתי לו את כתב היד שלי...

15.8.1951

יום ד'

בדרך העירה פתרת באוטובוס בהצלחה 2 שאלות באלגברה.

היום גמרתי את כל תמציות המניפסטים שנצטברו. היה זה מכתב של 5 עמודים ארוכים לפני 12:00 הלך כרש לטייל קצת לנמל עם שטיין כנראה רצה להתפעל מהאניה אטלנטיק שעוגנת היום בנמל. בינתיים בא ד"ר זימנא שהיה צריך ב-12:00 לעלות עם כרש למר הדס על מנת לדון בבעיית החדר במיוחד. כנראה שכרש הספיק בכל זאת לחזור עוד בזמן כי שניהם בכל זאת היו בצהריים אצל הדס.

היום חפשתי בשביל עולה חדשה אחת מישהו שימלא לה את שפע הטפסים עבור סחורות טקסטיל. מסרתי את הניירות לעמיל מורדוך ואמרתי לו שיגבה ממנה כמה שכר שירצה. הוא מלא את הטפסים, אמר לי שקיבל חצי לירה בעד זה ושתמורת זה יקנה לי סיגריות. אמרתי לו לבל ישתגע, אך הוא הלך למזנון, הביא 3 קופסאות מטוסיאן דה לוקס ושם לי אותם על השולחן, דבר שהיה לי מאוד לא נעים...

היום מצאתי בת.ד. הזמנה מטעם הוועדה להנחלת הלשון שעל ידי עיריית חיפה לבוא מחר לבית פבזנר. מלבד זה היו שם שני מכתבים מההנים מארה"ב. אולגה כתבה שוב מכתב מלא ציונות (לא ידעתי שהיא מזגרבת) ובין היתר כתבה שקבלו בחזרה את החבילה עם כלי הגלוח (!!) במכתב השני שנכתב יום אחרי זה, כותב רוברט שנכח לדעת, כתב בכתבת על החבילה במקום חיפה, ת"א ועל כן לא יכלה להגיע לתעודתה. אם כן היה כל בלבול המוח והחקירות לחינם! בשעות הצהריים מצאתי גם גלויה קצרה ממיכל.

כשבאתי הביתה למדתי מתמטיקה. לשעור נסעתי היום ב-6:00 ואכלתי רק אחריו. בערב עשינו פעמיים ציד על עכברים אחד הרגנו יחד עם בורי (פסינג ...) בחדר האמבטיה ואת השני גמרתי כשעה אחרי זה. בבואה. אני מקווה שבין ה"הריגות" היה גם אותו העכבר ששכן אתמול בחדרנו.

16.8.1951

יום ה'

בנוסעי באוטובוס לעבודה התחלתי לפתור שאלה אלגבראית מסובכת, המשכתי במאמצי קצת בעבודה אך ללא כל הצלחה. ב-9 בערך ירדתי למטה על מנת לשתות כוס צוף ופתאום הופתעתי לראות על המדרגות את עליזה טרלו! כשראתה אותי נרתעה קצת אבל מיד חזרה פנתה אלי והיא הציפה אותי בזרם של שאלות.

עניתי מה שעניתי, אח"כ שאלתיה מה היא מבקשת בבית המכס, אולם על כך קיבלתי רק תשובה בלתי ברורה. ייתכן מאוד שהיא באה הנה רק על מנת לראותי. אמרתי לה שאראה אותה עוד מעט למעלה וירדתי לשתות משהו. כשחזרתי למעלה, היא עמדה שוב לעזוב וכך נשארנו עומדים בחדר המדרגות ופטפטנו. היא אמרה שהיא צריכה כבר לנסוע וביקשה ממני עוד נשיקת פרידה אחת.

בשעה 10:00 בערך בא ד"ר ויינברגר ולפני שהלך עם כרש לדבר עם שלטונות המכס אודות ההסדר המיוחד בקשתי ממנו להתפנות אח"כ לשיחה אישית עמדי.

הם חזרו רק בשעות הצהריים. התיישבתי עם ויינברגר על יד שולחן אחר והצגתי לפניו את כל השאלה על קביעותי. תשובתו הייתה שעלי להשתדל לקבוע אם אני שייך לחסותו הוא או לחסות במחוז חיפה... לבסוף יעץ לי לבקש בשיחה טלפונית עם גינאי שיזכיר לויינברגר את שיחתו איתי.

אינני מאמין שיוכל לעזור לינאי שידאג לכך כשגמרתי לדבר עם ויינברגר יצאתי אל שולחן המודיעים, ראיתי על הספסל בחוץ שוב את עליזה. "רציתי לראות אותך". השעה הייתה אחת, ושנינו ירדנו לרח' המלכים לאכול צהריים. רק במסעדה הוצאתי ממנה את החדשות האחרונות: היא רכשה לה שכונ ותיקי ההסתדרות בנתניה (שני חדרים והול), היא רוצה לעשות שם קייטנת קיץ בשביל ילדים ובדרך כלל להסתדר ככה, שלא תצטרך לעבוד כמעט בכלל. שאלתיה מתי היא

מתחתנת, אך היא השיבה שאין בדעתה להתחתן כלל. היא טענה שאין לה גם כל בחור "זמני". מצד שני אמרה שתסכים להשכיר חדר אחד לבחור נחמד, בתנאי שזה לא יכניס לחדרו כל בחורה ובמקרה שזה ימצא חן בעיניה, היא תהיה מוכנה להתחתן איתו...

היא שאלה אותי אם אשתי יודעת על עברי בבתי החולים והופתעה מאוד לשמוע שאני בעצמי סיפרתי לה את הכל. לבסוף נודעה לי מטרתה האמיתית לבואה לחיפה: היא נוסעת הנה אחת לשבוע לרופא מומחה שבעזרתו רוצה להרזות ב-20 ק"ג. היא סיפרה לי על הדיאטה שלה, וטענה שהורידה כבר 2 ק"ג...

בשעה 3:00 אחר הצהריים התיישבתי בלשכת המס ושם המשכתי בפיתרת השאלה המתמטית עד 4:00, שעה שפתחו את האשנבים, אך שוב שלא תועלת. אח"כ סדרתי לשביעות רצונם של כל הצדדים את מספר החבר של מיכל, מה שארך יותר משעה ומה שעלה ב-4 לירות בקירוב. ב-5:15 עליתי לפי ההזמנה שקיבלתי אתמול לבית פבזנר. סדן רצה להודיע מתי חושבים המורים להמשיך בהוראתם אחרי הקיץ ולי אמר שאתקשר מחר טלפונית עם המזכיר לבוא על מנת לברר אתו את דבר תשלום החופשה המגיעה לי.

בבואי הביתה הלכתי לעשות את הקניות בין היתר קיבלתי יותר מחצי ק"ג חמאה ואצל הקצב חתיכת בשר יפה בשביל שניצל. בשעה שהעברתי בבית את החמאה לקופסאות, שמעתי את יגאל הקטן אומר בחוץ: שלום מאוד, ועוד מעט אחרי זה נכנסה מיכל גופה. התברר שהצטננה קשה, לא יכולה כמעט לדבר ועל כן באה הביתה יום אחד יותר מוקדם. השמחה הייתה כמובן גדולה אחרי שהצלחתי לבסוף לפתור במיטה ב-11:00 את השאלה המתמטית מן הבוקר, הלכתי לישון שבע רצון.

17.8.1951

יום ו'

בבוקר דאגה מיכל לארוחתי ואני רכבתי העירה שוב על אופניים. ב-11:00 אמר לי כרש, שהוא ילך היום ב-11:30 ושוב לא מצאתי בי רוח לענות לו בחריפות על כך. הלכתי עוד מהר למרכז המסחרי הישן על מנת לקנות אבטיחים או פירות אך חזרתי בידיים ריקות. לפני הצהריים טלפנתי עם גינאי שהבטיח לי את עזרתו בדבר הקביעות שלי ועם לביא מן העירייה שאמר שעניין תשלום החופש שלי נמצא בטיפול נאמן.

אחרי שכרש הלך רבה העבודה ולא יכולתי אפילו להקדיש זמן למיכל שבאה בינתיים למעלה וישבה על ידי עד גמר העבודה. לפני הסוף בא גם אחי ואחרי העבודה ירדנו שלושתנו ביחד למטה. אחי נתן לי 5 ל"י שהיה חייב לי מהשבוע שעבר, הודיע לי שחבר צרכניית השוטרים יכול לקבל היום מנת בשר של 400 גר'. כששמע שאין כרטיס הצרכניה איתי רצה שאסע לגב ים להביא את הכרטיס, לחזור להדר ולקחת את הבשר. אם לא אעשה זאת, ייקח את הכרטיסים בחזרה.

הייתי מרוגז מאוד ואמרתי לו שאינני רוצה לשמוע בלי הרף וכל שבוע הרצאות מקיפות על "הטובות" שהוא גומל לי, שאחזיר לו את הכרטיסים, ושאני רוצה לראותו. הוא נעלב והלך לו.

עם מיכל נכנסנו למסעדה אחת על מנת לשתות משהו ולבלוע לחמניה, מפני שמיכל רצתה ב-2 וחצי לנסוע עם האוטובוס ישר לרה (רמת הדסה) על מנת לגבות את המשכורת שעדיין מגיעה לה עבור חצי חודש מאי.

אני עוד הלכתי לאכול ארוחת צהריים ואחר כך רכבתי בכוונה דרך רח' עירק בחפשי אחר פירות ולמזלי מצאתי בחנות מכולת אחת שני אבטיחונים קטנים.

בבואי הביתה עסקתי כשעה באגלברה בלי הצלחה כמעט, אח"כ הלכתי למכבסה בגב ים ג' ולשווא ביקשתי ב-5 חנויות

מכולת אופלטות בשביל עוגת פשינגר שמיכל רצתה להכין לשבת. אך לא יכולתי לקבל דבר.
ב-5 וחצי הגעתי אל גרוס, ישבתי אצלו יותר משעה אך לא שבעתי רצון כלל.
כמעט את כל הזמן הקדשנו לפתירת 2 שאלות ובשניה לא הצלחנו. לא למדתי כל דבר חדש...
מיכל באה רק לפנות ערב. במקום הכסף קיבלה רק מכתב עבור הנהלת האדמיניסטרציה של הסוכנות.

18.8.1951

יום שבת

הבוקר ישנתי עד 9 בערך.

לפני הצהריים השתזפתי קצת בחוץ על הדשא, גמרתי את הספר (טקסט לועזי) ועזרתי למיכל עם שעוריה בין היתר עזרתי לה לקרוא את שירו של יל"ג "קוצו של יוד".

צהריים אכלנו מאוחר מאוד ולכבוד זה התחלנו את הפשינגר (מיכל קיבלה כמה אופלטות מגב' פסינג). ב-6:00 בערב בא לכמה רגעים צבי קליין ואחרי 8:00 בא אחי ודרש בפנים חמוצות את כרטיסי הצרכניה. נתתי לו אותם והסברתי לו שוב שאינני מעוניין לשמוע ממנו תדיר דו"ח על הטובות שהוא גומל לי. בתשובתו הזכיר שוב את הנקודות עבור גרבי הניילון שבקש ממני פעם ולא קיבל. אחרי הדברים האלה עשיתי ג'סטה דרסטית וזרקתי לו את גרבי הניילון שקיבלתי באמצעות המשרד לפני כמה ימים. הוא נתבייש קצת, לא לקח אותם, החזיר לי את הכרטיסים וביקש רק שאשתדל לנסות ולהוציא את הבשר מחר. הוא ישב עוד לשעות אצלנו כוס קקאו ועם זה סיפר לי שגלבץ הועלה לדרגת סמל ושאינו יכול להתחתן עם בחורתו כי חסר עדיין תעודת זהות. באמצע השבוע יגמור צבי את בית הספר ויחזור לחיפה... בערב כתבתי את היומן (3 ימים) ומיכל כתבה מכתב מפורט לדודה לאנגליה. אני הוספתי רק את חתימתי.

19.8.1951

יום א'

מיכל קמה הבוקר ב-5, אני העמדתי עת המעורר על 6:15 וקמתי ב-6:30. בזמן האחרון אני ישן רע מאוד.
לעבודה נסעתי באוטובוס, כי רציתי אחר הצהריים להשיג את 40 מ"ג הבשר המגיע לאחי על כרטיס הצרכניה שלו.
(בעתון קראתי היום שלפחות 4 שבועות לא יחלקו כל בשר).

נסעתי עם מישו שטיין שספר לי על מעשיו בארץ לפני שנכנס לשירות המדינה. זמן מה עבד בטוריה בפרדס, אח"כ עבד בבניין כבישים בסולל בונה. מעוזר למהנדס עלה לדרגת מהנדס אימפרוביזורי ולבסוף הציעו לו לפי דבריו משכורת של 120 ל"י בבנין כביש בנגב...

למשרד באתי מאוחר, מפני שעמדתי זמן רב בדואר עד שהצלחתי לרשום את מכתבה של מיכל לסוכנות בעניין משכורתה האחרונה מר"ה.

בבוקר קיבלתי שיחה מירושלים, בה אמר לי ג'נאי שהיום יתקיים בת"א כנוס של שליחי ועד העובדים ושהוא ביקש את הנציג הירושלמי להעלות את עניינו על הפרק.

שאלתי אל ג'נאי אם הוא חושב שדרגה ה' מתאימה לתפקידי והוא ענה לי שבשום אופן לא.

בינתיים נודע לי שכורש יהיה השליח החיפאי. הוא הראה לי את האג'נדה ובה ראיתי במקום הראשון את שאלת הקביעות. כשהעליתי לפניו את אי התאמת הדרגה שהציעו בשבילי, ענה לי, שעל זה ערער כבר מזמן, דבר עם גב' גלעד על כך וזו לפי דבריו תקנה בהצעת התקן את דרגתי ל-"ו". בכלל הוא טוען כי בצוע אשור התקן והדרוג הוא רק עניין של כמה ימים. מאותו הרגע חלמתי כל הזמן רק על משכורת של דרגה "ו". חשבתי לי שאולי היה טוב שלא עשיתי

לכרש סקנדל היום על השתתפותו בעבודה כפי שתכנתי ביום ו'. הוא יוכל אולי עוד לעזור לי. דרך אגב נודע לי ביום שישי מפי מרים שד"ר זמינא עומד לעזוב, ושיש התרוצצות בין המועמדים למקומו: שליסלר, כורש וד"ר סלפטר. ייתכן שיש לכורש לסיכויים לקבל את מקום ד"ר זימנא ואז יותר כדאי עוד לחכות קצת ולשתוק.

בשעות לפני הצהריים טלפנה אלי סוניה ושאלה אותי אם ברצוני לרכוש עוד זוג אחד של גרבי ניילון. אחרי הסוס מה אמרתי לה שאביא לה מחר את הכסף ואת הנקודות. בצהריים גיליתי בת.ד. פתקה בשביל מכתב רשום. הייתה זו המחאה מטעם העירייה על סך 11 ל"י (!!) –תשלום דמי החופשה (20% מסכום דמי ההוראה שקבלתי מתחילת הקורסים) מצוקת הכסף הנוכחית נפתרה אם כן.

היום מרים באה אל בית המכס לכמה רגעים בלבד. ודליה המסכנה הייתה שם לבד ואובדת עצות. ריחמתי עליה ואחרי שתיים (כורש הלך ב-12:00 כדי לנסוע לכנוס) עזרתי לה קצת. מי יודע עד איזו שעה ישבה היום עד שגמרה את עבודתה.

אחרי ארוחה מאוחרת עליתי להדר, הופעתי לפני חנות הקצב ברח' סירקין לפני שעה 4, חזרתי לשם עוד פעם ב-4:30 וב-5:00, אולם דלת האטליז נשארה סגורה... בינתיים הייתי גם ב"מרכז לפרסום" ושם נודע לי מפי גלעדי שהוא שמע ממישהו שהעתונות הופיעה כבר ידיעה המזמינה ראת חברי 178 למסור את כתובותיהם לת"א. אצטרך לכתוב בימים אלה למייג'ור אהרון...

אחרי שבאתי הביתה, הלכתי לגב ים ג' לקבל את שארית כביסתי, אבל עדיין לא קיבלתי את הכל. בדרך בחזרה קניתי בקבוק קטן של קוניאק ביצים. בימים אלה, כשאין פירות, אין מיץ ואף לא ממתקים, וכשבכלל למשעה אין דבר הגון לאכול צריך להיות משהו בבית, ממנו אפשר לטעום בערבים...

אצל גרוס התחלנו הערב ללמד מהכרך השלישי של אלגברה, השוואות עם נעלמים מן המעלה השנייה, והדבר עלה דווקא יפה בידי אולי גם במידת מה הודות למאוורר, שגרוס העמיד היום בפעם הראשונה על שולחננו על מנת להקל על החום המחניק.

הערב הצלחתי להגשים את חלומי מאז ומתמיד: נסעתי בקטעים ארוכים של הדרך מבלי להחזיק בהגה האופניים. לגאוותי אין קץ...

20.8.1951

יום ב'

כרש בא היום להפתעתי מוקדם למשרד. בערתי לדעת מה גמרו בישיבת אתמול, אולם הוא חסך בדבריו, אמר לי רק שהכל יסתדר בקרוב בכי טוב לפני הצהריים גביתי את 11 הל"י של העירייה בבנק עותמאן. במשך לפני הצהריים בא אחי, באמרו שרצה לראות אותי. הוא הלך בנעלי התעמלות וטען שיש לו מוגלה על הבהן. היום הגיעה סוף סוף חבילה של טפסים קטנים מירושלים ובזה נפתרה המצוקה שארכה אצלנו כבר כמה ימים...

בסוף העבודה היום אמרתי לדליה שאם היא רוצה להתאמן בכתיבה על המכונה, היא תוכל לקחת את המכונה הביתה, בתנאי שלא תספר זאת לאף אחד. היא ניסתה קודם את משקל המכונה ואח"כ באמת שמעה להצעתי.

בבואי הביתה ניסיתי לפתור כמה שאלות אלגברה אולם ללא הצלחה.

גם בשיעור אצל גרוס התקשיתי מאוד הערב. בחזרי הביתה מן השיעור ישבתי על שאלות מתמטיות עד לכתתי לישון.

21.8.1951

יום ג'

בדרך לעבודה קניתי לי עיתון ועברתי על מספרי אגרות המלווה שזכו בהגרלת אתמול. שוב לא זכיתי במאומה. אף על פי שהסכום של 250 ל"י רחף כל הזמן במחשבותי בזמן האחרון. כשבאתי למשרד לא ראיתי לא את דליה ולא את המכונה. לבי צר, אבל בשעה שמונה הגיעה דליה ואמרה לי שהצטערה מן הרגע שלקחה את המכונה. המכונה כבדה וחץ מזה אין חשק לשבת ועוד לכתוב אחרי יום עבודה...

כורש בא היום מאוחר, סביב שעה 9:00 בערך ועד אחרי שעה 11:00 נתתי לו לשבת לבד כי היו לי לעבד מניפסטים גדולים (אניה "חיפה" של 40 עמ'). לא הספקתי להדפיס את התמצית היום. בסוף היום עשינו יותר מ-100 מספרים. אחר הצהריים עליתי על ד"ר ברל. הוא מלא לי את החור בשנית ואני מקווה שבשבוע הבא ביום ג' אהיה אצלו בפעם האחרונה...

בבואי הביתה מצאתי מל' רשום מהמועצה המקומית גב-ים, בו הם דורשים ממני 15 ל"י מיסים עבור שנת הכספים 1951/52. גם גב' פסינג קיבלה מכתב דומה. לפי דעתי, צריכה הגב' קרניאל לשלם את המיסים האלה וחץ מזה אם דורשים ממני מיסים הרי שאני רוצה לראות גם גמול מה בעד זה כמו למשל נק' הכבישים, פח אשפה וכו'... לפני שנסעתי לשעור, העמידה אותי מגדה פרלר לפני הבית ומסרה לי דרישת שלום מאמה. היא תיסע בימים האלה לקנדה... אחרי השיעור כתבתי מכתב למייג'ור אהרון וצרפתי רשימה קצרה של כמה מחברי יחידת 178 אשר כתובותיהם ידועות לי. אחרי זה לא עסקתי באלגברה, אבל סכמתי את מספר הפרקים מספרי התנ"ך שעלי ללמוד אותם לקראת כיתה ח' והגעתי למספר 260 בקירוב. פירושו של דבר, שאם אקרא בעיון בכל יום 5 פרקים, אגמור את החומר בערך כעבור חודשיים.

הצבתי לי זאת כמשימה ברורה והיום עשיתי את מחצית "שיר השירים".

2.8.1951

יום ד'

היום בא כורש רק ב-11:00 בערך, העבודה הייתה רבה מאוד, ותיבת הדואר ריקה. בצהריים פגשתי למטה את גלבץ והוא התחיל לתת לי להבין שעלי להתכונן לא לקבל את כל הכסף שהוא חייב לי אחרי ההוצאות הרבות שהיו לו עם החדר; שלא יזכה כנראה לקבלן בחזרה בגלל נוסח החוזה החדש, שהסכים לחתום עליו. דבריו הרגיזו אותי עד למאוד, אך זו רק הייתה התחלת השבר והדחי שעברו עלי היום: כשבאתי בדרך הביתה עם האופניים אל מעבר הרכבת מול הטחנות הגדולות, האט האוטובוס שנסע לפני את נסיעתו ועצר, כי בגלל תנועה לא יכול היה לעבור את הפסים. אני נעצרתי מאחורי האוטובוס קצת מימין. במשך כל אותו הזמן נסע מאחורינו אוטו משא של קואופרטיב "הנמל החדש" עמוס אבקת פחם בשביל "נשר". הנהג של אוטו המשא נסע לאט למדי, ראה שהאטתי ועצרתי, צפצף לי עוד אזהרה ולמרות הכל עלה עלי מאחור, עיקם וקלקל את הגלגל האחורי לגמרי. תגובתי הראשונה לא הייתה בהלה או רוגז כי אם רק השתוממות, שדבר כזה יכול היה לקרות בכלל. אח"כ עמדתי שם בצד הכביש, אבק הפחם שהועף מן המכונית המלאה השחיר אותי לגמרי – רשמתי את מספר האוטו וגם שמו של עד אחד, חייל בצי שהיה באותו המעמד. הנהג טען שאיננו אשם, כי עלי היה לעצור אחרי האוטובוס ולא מימינו. הוא התנהג דווקא די ביושר, לא ניסה לברוח או להפחיד אותי. אני ניגשתי לטחנות הגדולות ומשם טלפנתי למשטרת התנועה.

עד שבא ג'י'פ עם שני סמלים, זה ארך נצח. סוף סוף בא הג'י'פ, ממנו ירד סמל משטרה פרנק. שמיד התחיל לעשות פנים חמוצות והכריז שאין לו זמן. יש לו עוד תאונות אחרות מלבד זו שלנו והתחיל לשכנע אותי שלא כדאי לי להפסיד זמן ומרץ על משפטים ארוכים ושמוטב שאסתדר עם הנהג בטוב ושלא באמצעות החוק. כרגיל אצלי במקרים כאלה

ודומים להם, עולים לי הרעיונות והתשובות המתאימים רק בחצי השעה שלאחר המעשה, ועל כן הושפעתני מן השידולים ומן המתוחות, הסכמתי להתפשר, קיבלתי מן הנהג התחייבות בכתב על שישתתף במחצית הוצאות התיקון, ושנינו חתמנו על הצהרה שנכתבה בידי השוטרים, על שמוותרים אנו על כל תביעה משפטית. אח"כ סחבתי ונשאתי את האופניים לבית המלאכה הקרוב ביותר ברח' עירק ושם אמר לי בעל בית המלאכה שיצטרך לתת גלגל חדש, ושזה יעלה לי ב-8 ל"י. ביום ו' זה צריך להיות גמור ויש לי הרושם שהוא יסכים לכתוב בשבילי חשבון יותר גבוה...

אח"כ שרכתי את דרכי ברגל, מוכה נפש עד לסדנת העירייה על ידי ביח"ר "תעשן" לא הייתה לי אף סיגריה בכיס, ולכן גלגלתי לי אחת מבדלים, לפי הניסיון שרכשתי בגבעת שאול, ומשם נסעתי באוטובוס, בגופיה ושחור מפחם הביתה, בדיוק בשעה ששלושת הילדים, אורחי הגב' פסינג התכוננו לנסוע לביתם. התקלחתי והתנקיתי זמן רב, אכלתי שתי ביצים לארוחת ערב ונסעתי באוטובוס (!!) לשיעור. הגעתי באחור של חצי שעה ב-7:30. את הדרך בחזרה עשיתי כמעט כולה ברגל.

הנחמה היחידה שנשארה לי מהיום הוא אולר נחמד בן 6 חלקים בעלי תפקידים שונים שקניתי לי היום ב-1.100 ל"י...

23.8.1951

יום ה'

הבוקר חיכה לי כבר לפני המשרד אחי. היה במדים והצביע על כוכב בוגרי ביה"ס לשוטרים שעל זרועו, הודיע בחגיגות שסיים וימצא שוב בחיפה. מלבד זה סיפר לי דבר, שלעולם לא הייתי מנחש אותו:

אדית בורגר כתבה לו מכתב לאמור, אם לא היה מוכן להתחרט ולחדש את הקשרים איתה (!!!)

כורש שוב אחר לבוא, אח"כ הסתלק יותר משעה וב-1:15 החלה איזושהי ישיבה ולא חזר עוד.

בשעות לפני הצהריים חזר ובא שוב אחי, כולו נוהר, הודיע ששוחח עם מפקד משטרת הנמל, היה מרוצה מאוד משיחה זו, קיבל חופש מיוחד עד יום ראשון, לפי דבריו עלה על ה"לגורדיה" ובכלל צייר לי ולעצמו את עתידו בצבעים הורודים ביותר...

אחרי העבודה קניתי לי גיטרה חדשה ב-20 גרוש ובספר חמרה. קיבלתי אחרי עמידה בתור 3 אבטיחים לשבת – הפעם במחיר הרשמי –4ל"הק"ג.

משם הלכתי לרח' עירק, רק על מנת להגיד למתקן האופניים, שישאיר לי את הטורפדו המקורי ולא יחליפו באחר. בהזדמנות זו הראה לי את הפנימיה שהיה עליה פנצ'ר כה גדול, עד שהצריך להכניס אבוב חדש. הודות לזה יעלה התיקון במקום ב-8, ב-10 ל"י. הוא הסכים לכתוב לי חשבון של 16 ל"י.

אני בוער לדעת אם אקבל את הכסף מן הנהג בלי קשיים.

עליתי לאוטובוס שוב על ידי סדנת העירייה ובצפיפות ועמוס "קניות" הגעתי הביתה. לשיעור לא הלכתי היום אך במקום זה עסקתי לבדי בפתרון כמה שאלות בהצלחה של 50% בערך. –לפנות ערב ניסיתי לקנות משהו לכבוד שבת, אבל במכולת לא חילקו שום מנות ולמעשה קיבלתי רק את מעט העגבניות שהגיעו לי מן הירקן.

בערב שאלתי את השכן שגר ממולנו אם רוצה הוא לקבל בשביל תרנגולותיו חבילת מצות ישנות. כשהבאתי לו את מה שהיה לי (אכול מעכברים) הכריז, שמחר ייתן לי כמה ביצים תמורת זה.

בערב המשכתי עוד קצת במתמטיקה. אתמול סיימתי את ספר "שיר השירים" והיום אני רוצה לעשות את "רות".

מחר עלי להתייצב בתחנת הרישום של השיכון הממשלתי.

יום ו'

24.8.1951

בשעה 9:00 בבוקר הלכתי לתחנת ההרשמה של השכון העממי. שם קבלו ממני את שני השאלונים ואישור הבנק הלאומי על תשלום 100 הל"י ונתנו לי פתקה עם המספר, תחתיו נרשמתי לשיכון. היום לא היה יותר מידי עבודה. כורש הלך ב-12:00 לשיבה עם מר צייטלין. אחרי העבודה הלכתי למתקן האופניים ברח' עירק. נראה לי כי האופניים די בסדר, אולם נדמה לי שהגלגל החדש יותר כבד מקודמו וגם הרכיבה מאמצת קצת יותר. אחרי שדיברתי הרבה אל ליבם הסכימה סוף סוף אשתו וכתבה לי חשבון בידיש ע"ס 14 ל"י. כשבאתי הביתה התחלתי לעשות קניות לכב' שבת. גבינה לבנה ולבניה לא יכולתי להשיג עוד וגם בגב ים ג' לא השגתי. זמן קצר אחרי שחזרתי מגב ים ג' באה מיכל בשעה 4:00 בערך, עייפה ומלוכלכת מן הדרך. אחרי ששמעה שיש ברצוני לנסוע ב-5:00 לשיעור הרימה צעקות, סגרה אותי קודם בחדר אח"כ החביאה את מחברת החשבון שלי וגם הוציאה את האוויר מגלגל אחד של האופניים. בכל זאת הצלחתי להגיע אחרי 5:00 לקריית חיים, לקבל את השיעור וגם ליהנות משתי גויבות טעימות שטעמן היה כטעם האגס ושגב' גרוס הציעה לי. כשחזרתי מן השיעור, מיכל גמרה כבר לסדר את החדר, פעולה שהייתה מלווה בדברי מוסר רבים על רשלנותי... מיכל הביאה מנסיעתה קצת תפוחי אדמה, אבטיח גדול שקנתה בפרדס חנה ועוד כמה תפוחי עץ, כך שהייתה לנו ארוחת ערב טעימה מאוד.

יום שבת

25.8.1951

בבוקר שטפתי את הכלים שנשארו מאתמול בערב ומארוחת הבוקר. אחרי ארוחת הבוקר ראיתי על הארון למעלה עכבר קטן שניסה להיכנס מבעד דלת הזכוכית לתוך הויטרנה על מנת להגיע לשתי חבילות העלים למריחה (אופלטות) שמיכל הכניסה לשם אמש. קראתי למיכל ואמרתי לה לסגור מהר את הדלת. זנב העכבר נשאר תקוע בין הדלת והמשקוף ומיכל החזיקה בדלת ופתחה בקריאות הסיטריות. אני לקחתי את העכבר בזנבו והרגתיו עם סנדל, אבל אחרי שכבר הספיק לנשוך אותי קצת באצבע. ב-11:00 הלכנו לשפת הים וכשחזרנו חיכה לנו כבר אחי בבית. שלושתנו אכלנו ארוחת צהריים, אחי סיפר לנו את דברי הרכילות האחרונים ובין היתר הבטיח לי שבאם גלבץ ללא ישלם לי את המגיע לי, יפסיק איתו את כל הקשרים. אחרי הצהריים ישנתי שעה קלה, עזרתי מעט למיכל עם שעוריה ולמדתי 4 פרקים ב"קוהלת". בערב כתבנו עוד מכתב לארה"ב לרובטר ואולגה.

יום א'

26.8.1951

הבוקר קמה מיכל ב-5:30 בכדי שתספיק להגיע בזמן לרכבת של שעה 7:00. מיד לאחר שהכנסתי את מכתבנו לארה"ב לתיבת המכתבים, מצאתי בת.ד. שלי המחאה לחבילה גדולה מאמריקה. הוצאתי אותה כבר בבוקר – היא שקלה כ-8 וחצי ק"ג. במשך לפני הצהריים הייתי כמה פעמים במשרד תחבורה "הנמל החדש" ואחרי התרוצצות מה קיבלתי מן הקופאי שבע לירות, מחצית החשבון של תיקון האופניים. כורש לא עשה היום כמעט כלום, ב-1:00 הלך לו וחזר רק אחרי 2:30, כך שלא קיבלתי כבר אוכל באגף המזון – אבל

היום אמר לי שעניין הקביעות יסתדר עד סוף ספטמבר ואני לעת עתה מבליג על עצמי ושותק...
בלכתי מן העבודה הוצאתי מכתב מדודה, בו היא כותבת שקנתה בשבילנו כבר את ה-(טקסט לועזי) (אנציקלופדיה בריטניקה) ושואלת כיצד לשלחה לישראל.

בבית פתחתי את החבילה. היא הכילה מלבד קצת מזון לפי המתכונת הרגילה, שתי שמלות בשביל מיכל ועוד בד, ממנו אפשר לתפור עוד לפחות שמלה וחצי, חמש חולצות גברים ישנות בלי צווארונים וגולת הכותרת: זוג נעלי ערב לגברות, שחורות לגמרי עם עקבים גבוהים (!!) אחרי זה עשיתי עוד כמה שאלות באלגברה ולפני 7:00 נסעתי לשיעור. הגעתי בשעה שגרוס ואשתו עמדו לסיים את ארוחת הערב שלהם ובהזדמנות זו ראיתי לראשונה את החדר היפה של אוזי הלבנות, כולן בריאות ומפוטמות.

בשובי הביתה אכלתי משהו ואח"כ למדתי תנ"ך.

בדרך לשיעור שלחתי למיכל גלויה, בה הודעתי לה על המתנות היפות שמצפות כאן לבואה.

27.8.1951

יום ב'

בבוקר דיברתי עם אבוטבול והוא יעץ לי להכין רישיון יבוא בשביל האנציקלופדיה. ב-11:00 הלכתי למשרד החינוך והתרבות. הייתי גם ברח' הבנקים 16 וברח' יפו 24 ובשני המקומות לע ידעו דבר על הוצאת רישיונות יבוא. לפי הנראה אצטרך להתקשר ישר עם ירושלים.

בצהריים הוצאתי גם את חבילת ה"קר" שקטה נתנה להעביר מת"א לחיפה.

הפקיד במחסן לא רצה להכיר בתעודה הצ'כית הישנה של קטה ועשה לי קשיים רבים עד שהסכים לתת לי את החבילה... בבואי הביתה עשיתי קצת מתמטיקה וחיכיתי שיבוא אחי ב-6:00 כפי שהבטיח אתמול, אולם הוא לא בא... אחרי שחזרתי מן השיעור ורציתי להתחיל ללמוד, התחילה בקול ישראל רפורטז'ה על כנס ריקודי העם בדליה. את זה לא רציתי להפסיד והאזנתי לה עד תומה. אחרי זה פתרתי שאלה אלגבראית קשה מאוד (שאלת טקסט עם 2 נעלמים מהדרגה השנייה). אחרי זמן ומאמץ רב אמנם, אבל בהצלחה גמורה, דבר שנתן לי סיפוק מה.

רק ב-11:00 התחלתי לקרוא את הקטע בתנ"ך. וגמרתי את ספר "קהלת".

28.8.1951

יום ג'

את האוטובוס שלי בבוקר נהג הוניגמן. ישבתי אחריו ודיברנו על הכנס העתיד להיערך באוקטובר וסיפרתי לו על פגישת היוזמים שהתקיימה לפני שבועות אחדים אצל אהרון בת"א.

בשעת הצהריים מצאתי לי פנאי לגשת למשטרה הכלכלית ושם שאלתי אם מותר לחנווני לסרב למכור לי מיץ בשעה שיש לו מלאי ממנו. נאמר לי, שבאם לא תלוי בחנותו רישיון למזיגת משקאות קלים, במקום הנראה לעין, הרי שאסור לו לסרב למכור לי בקבוק והשוטר אמר לי, שאם יקרה דבר כזה שנית, שאדאג לעד מתאים ואבוא על צדקתי והחנווני על עונשו.

אחרי העבודה עליתי לד"ר ברל. באוטובוס מספר 2 נסעתי יחד עם ברטל בלום.

ד"ר ברל צחצח לי את השיניים ובזה גמר את מלאכתו. את אבן השיניים מהצד האחורי לא הוריד. אמר שחומצה מלחית תוריד אמנם את האבן בקלות אבל תסכן גם את צפוי השיניים ועל כן לא רצה להשתמש באמצעי זה. הבטחתי לו לשלם

את חובי אחרי קבלת המשכורת.

המזל רצה שבדרך בחזרה נסעתי עם הנהג פזמוני (פיזם). סיפרתי לו בערך אותם הדברים שסיפרתי בבוקר להוניגמן. מפיזם נודע לי הפעם בבירור שאמנם הופיעה כבר לפני יותר משבוע בעתונות הודעה על עניין הכנס והראה לשלוח כתובות לת.ד. 1144, ת"א.

אחרי שחזרתי מן השיעור בערב, כתבתי מכתב למשרד החינוך והתרבות בקשר לרישיון היבוא עבור האנציקלופדיה ובו הבעתי גם את השתוממותי על בורות פקידי המשרד המחוזי בחיפה בעניין. אשלח את המכתב מחר דחוף ובאחריות.

29.8.1951

יום ד'

גב' פסינג בקשה אותי אמש למסור בשבילה בדואר רשום שני מכתבים, אחד ליוגוסלביה ואחד לארץ. הגעתי אם כן לדואר עם 3 מכתבים מיועדים לדואר רשום. התור על ידי האשנב היה כה גדול, שהתייאשתי מלחכות, הכנסתי את המכתבים לתיק והלכתי למשרד. העבודה היום הייתה מרובה ביותר (יותר ממאה מספרים). כאשר הצצתי בצהרים לתיקי, נבהלתי לראות שיש לי בו רק שני מכתבים והמכתב ליוגוסלביה חסר. הייתי במצב מאוד לא נעים, חיפשתי בכל המקומות, רצתי לדואר ושאלתי על יד כל אשנב אם לא נמצא מכתב מיועד ליוגוסלביה בלי כל בולים אבל כל מאמצי העלו חרס. רשמתי אם כן רק את מכתבי שלי ומכתב אחד של גב' פסינג.

אחרי העבודה נכנסתי לצרכניית המשטרה, ואחרי עמידה של כשעה בתור, קיבלתי את מנות החודש (חבילת חמאה, סבון אחד, 2 קופסאות מקרלים, 200 גר' ממתקים סוג ג', חצי ק"ג סוכר, חצי ק"ג אורז). קניתי גם בקבוק גדול של קוניאק ביצים בשביל אחי. הוא הביא לי הבוקר למשרד בקבוק ריק, את המכנסיים הקצרים שהשאלתי לו פעם (הוחזרו במצב איום) וגם סידור ששאל לפני כמה זמן ממיכל.

כשבאתי הביתה, אמרה לי גב' פסינג שלא קיבלה קרח היום ואני הצטרכתי להוסיף על מרתה עוד את הידיעה הבלתי נעימה על זה שאיבדתי אחד ממכתביה...

אחרי שסידרתי את "קניוטי" במקומן ופתרתי כמה שאלות מתמטיות, נסעתי לשיעור. גם היום הציעה לי גב' גרוס גויאבות שטעמן היה נפלא.

אחרי השיעור למדתי קצת, אבל לא באינטנסיביות יתירה. לא קראתי את הקטע בתנ"ך ואפילו את היומן לא כתבתי.

מאוחר בלילה נהייתי רעב ואכלתי עוד שתי פרוסות לחם גדולות לפני השינה.

30.8.1951

יום ה'

בתיבת הדואר מצאתי הבוקר חוברת (טקסט לועזי)(היה מנוי על ניוס וויק)אולי זאת החוברת(עדנה) וגם גלויה ממיכל שהייתה כבר תשובתה לגלויות שלי. היום עסקתי זמן רב ברישום תמצית המניפסטים וכמה רגעים אחרי שחזרתי לאשנבי, הבחנתי בעליזה, שישבה שוב על אחד הספסלים בחוץ. אמרתי לה שעד 2:30 אין לי פנאי בשבילה. היום אמר לי כורש שאם לא נקבל קביעות עד סוף חודש ספטמבר, תוכרז שביתה כללית במשרדי משרד מסחר ותעשייה.

ב-2:30 חכתה לי עליזה למטה וביקשה אותי שאלווה אותה להדר. מפני שגרוס אמר לי הבוקר שלא נקיים שיעור הערב, הסכמתי. ישבנו שעה קלה בגן בנימין. היא סיפרה לי שרוצה להשיג סוכנות של "אתא" בשבילה בשיכון הותיקים. כנראה

שבכל זאת צריכה לחפש לה מקור פרנסה. המגרש שרצתה למכור ירד מ-14.000 ל"י ל-10.000 ל"י ולכן היא מעדיפה לחכות עם זה ויחד עם זאת נדחית גם תכניתה לקנות בפדיון המגרש מונית שגיסה לעתיד צריך לנוהג בה... בלי הקדמות מיוחדות התחילה פתאום לדרוש ממני בכל מחיר נשיקה. אחרי המעשה הצטרכתי לנקות את פי מהליפסטיק שלה והאדמתי על ידי כך את כל מטפחתי. קמתי ואמרתי שאלווה אותה אל הרופא (נמצא בדרך לתחנת האוטובוס). היא נשבעה שלא תשאר אצלו יותר מ-5 רגעים והשביעה אותי לחכות לה. הבטחתי לה לחכות 5 רגעים וזמן קצר אחרי שנכנסה לבית הרופא הלכתי לאוטובוס ונסעתי הביתה. בגב ים ג' קניתי ככר לחם וראיתי שבחנויות המכולת נתקבל מיץ בשפע. בבית פשטתי את כל בגדי פרט לתחתונים ועשיתי סדר יסודי: ניקיתי את החלונות ואת השולחן, את האבק הורדתי בכל מקום, טאטתי ושטפתי גם מתחת לארגז המיטה והרדיו. שטפתי גם את המטבח, את הנוחיות ואת המבואה. לארוחת ערב אכלתי שתי ביצים. מאוחר בערב נכנסתי עוד לשעה קלה אל הפרלרים. שוחחנו על דא ועל הא והוא הבטיח לי לתקן לבטח מחר את הפלטה החשמלית ולהרכיב שטקר חדש לחוט החשמל שהתקלקל. (שני הדברים האלה מונחים אצלו כבר שבועות ללא תיקון...) לפני השינה גמרתי עוד את סיפר "איכה".

31.8.1951

יום ו'

היום לפני הצהריים הניח נוימן מ"שרות אקספרס" על שולחני שקית נייר עם שתי קופסאות דבש אמריקאי טהור שהבטיח לי כבר לפני יומיים. –הקופסאות הגיעו ניזוקות במקצת והמקבלים דרשו במקומן דברים אחרים. לפני יומיים הערתי בתוך שיחה אגב אורחא הערה על כך שאין לי אפילו ריבה למרוח על הלחם והוא הבטיח להביא לי את הדבש. היום לא רצה לקבל ממני כסף עבור זה. אני על כל פנים מאושר, מפני שבאמת הייתי חסר משהו מתוק על הלחם. לפני שנסעתי הביתה קניתי לי שתי צנצנות חלב ומלאתי בהן בקבוק קטן שהבאתי לשם זה איתי לעבודה. הגעתי הביתה בשתיים ומיכל כבר הייתה שם, באה בטרמפ. זמן קצר אחרי זה בא קרח ואני הלכתי לעמוד בתור. מיכל בינתיים הלכה לעשות את קניותיה (היום חילקו תפוחי אדמה שלא ראינום כבר חודשיים). התור לקרח נערך לפני החנויות, כך שמיכל יכלה להודיע לי מיד לאחר שיצאה מחנות המכולת, שלא קיבלה מיץ. נטלתי בקבוק מידה ונכנסתי לחנות. בקשתי מיץ וזלצר אמר לי שאין לו כבר. קיבל אמנם אתמול מיץ אך לפני שעה מכר את הכול. שאלתי אם אוכל לקבל כוס מיץ קר והוא מזג לי. שעה שפתח את המקרר, ראיתי שהוא מלא בקבוקי מיץ. אמרתי לו שבשום פנים ואופן לא אסכים לכך שאם מחלקים אחת לחודש מיץ בשכונה, לא אזכה אני אפילו לבקבוק קטן של מיץ. יצאתי החוצה לקבל את הקרח ואמרתי לו שעוד אחזור לברר את העניין. חזרתי עם בקבוק קטן ביד ואמרתי שברצוני לראות אם יש לו רישיון למכירת משקאות קלים. הוא שאל אם אני פקיד מן ה"אספקה". השבתי שאני עובד במשרד דומה אבל שעל כל פנים רישיון כזה צריך להיות מוצג במקום הנראה לעין של כל לקוח ולקוח. הוא ענה לי כמה תשובות גסות בחנות היה במקרה מחלק הקרח ואני בקשתי להעיד בשעת הצורך שהחנוני סרב למכור לי מיץ. ראיתי אבל שמחלק הקרח לא ישמש עד טוב ביותר ולכן הלכתי עוד לחנות הירקות, הוצאתי משם את שכננו טאוס והוא נכנס איתי למכולת ושמע גם את סרובו. אז אבל זלצר כבר לא רצה להראות את המקרר עם המלאי של בקבוקי המיץ. זלצר אמר לי בחוצפה שיכול אני להביא את המשטרה הכלכלית. הוא הלך 19

שנה "דוגרי" ואינו מפחד מאיש. דרכי הראשונה ביום א' תהייה למשטרה הכלכלית. מרוגז מאוד הלכתי עם שני בקבוקים לגב ים ג' בחנות של המכיר שלי מכרו את הכל והוא למרות הבטחתו מאתמול לא שמר לי אפילו על בקבוק אחד. קיבלתי סוף סוף שני בקבוקי מיץ בשתי חנויות אחרות אחרי שידולים רבים וחזרתי עייף ומיוזע הביתה. למרות שמיכל התרגזה, נסעתי ב-5:00 לשיעור ובשעה שהוצאתי את האופניים ראיתי שדלת הליפט שוב לא נסגרת היטב. כשחזרתי חיכיתי עד שמיכל חזרה מן התופרת ובינתיים הכנסתי לגב' פסינג ידית למטאטא וקשרתי את השרשרת שנפלה מן ה"ניאגרה" בבית השימוש כשחזרה מיכל הרמתי את הליפט מצד אחד, מיכל הזיזה קורת יסוד אחת למקומה הנכון שמה בינה ובין הליפט עוד לוח קטן והדלת נסגרת שוב כשורה. בערב מסר לי מירקו מכתב שקיבל מן הדואר במשך היום. היו אלה שני דפים מבי"ס אבן פינה, על אחד מהם רשימת הספרים הנחוצים לכתה ח' ובשני כמה הודעות כלליות, ביניהן שהלימודים יתחילו ביום א' ב-9 לספטמבר ושעות הלימודים בשביל כיתות ערב יתחילו ב-6:15 (!!)) מלבד זה נאמר שם ששכר הלימודים יעלה כנראה השנה יותר משל השנה שעברה (!!)) אוסי פרלר לא גמר את התיקונים למרות כל ההבטחות גם היום ומיכל הצטרכה לשאול לה חוט חשמל ופלטה על מנת להכין את ארוחת הערב.

1.10.1951

יום ב' א' בתשרי תשי"ב

את ראש השנה באנו לבלות אצל אימא בג.ח. (גבעת חיים) הגענו אמש במכונית של פסינג, אשר לקח אותנו עד כפר הרא"ה. הבוקר קמתי מוקדם והלכתי לכפר הרא"ה על מנת להתפלל ולפגוש את אלישע בירנבאום. בישיבה בא לקראתי בחור מוכר לי קצת אשר קרא לי מיד בשמי. התברר שהיה איתי בשדה אליהו, נדמה לי שהיה חבר בגרעין האוסטרלי. עכשיו הוא מדריך במקווה ישראל – התביישתי לשאול על שמו. במוסד יקיר נודע לי כי אלישע בירושלים ועל כן הלכתי מיד אחרי שחרית בחזרה. בדרך התפללתי עוד מוסף. במשך כל היום לא עשינו דבר מלבד שיחנו קצת ואכלנו הרבה, בעיקר בשר ופרות ובפרט גויאבות מכפר חוגלה. בערב ראינו סרט "מכתבי אהבה" עם ג'וזף קוטן. בחורה מתחנת עם חייל חוזר מן החזית אך למעשה היא מאוהבת לא בבעלה כי אם במכתבי האהבה שכתב בשמו חברו לנשק. בשעה שנרצח בעלה, היא מאבדת את זיכרונה כליל אך הוא חוזר אליה שוב לבסוף בזרועות מחבר המכתבים האמיתי אשר נושא אותה לאשה.... סרט יפה מאוד שדווקא אני מצאתי בו עניין מיוחד בגלל הנימה המשותפת עם גורלי בימי המלחמה.

2.10.1951

יום ג' ב' בתשרי תשי"ב

ב-11:30 יצאנו לכביש ואחרי שחיכינו יותר משעה לשווא לטרמפ, נסענו לתל אביב בטקסי, דבר שעלה לנו לירה וחצי. תל אביב הייתה ריקה מאדם אחר הצהריים ואפילו כוס סודה אי אפשר היה להשיג. לא הייתה כל תנועה של אוטובוסים. בבית קפה אחד על שפת הים שתינו שני בקבוקי מיץ קטנים בעד 25 גרוש. הלכנו אל בת דודתה וחברתה של מיכל רות פדרמן. מטרת הביקור הייתה להציג אותי וגם להודות עבור מתנת הנישואין שקבלנו מהם לא מזמן (25 ל"י עבור כיריים

חשמליים). רות נראית צעירה מאוד וקשה להאמין שהיא כבר אם לשני ילדים. בעלה עובד בחב' "ישראל – מיאמי" (מלון קטה דן וכו') ולמרות הליכותיו המיוחדות נראה עליו בכ"ז קצת אופי של (טקסט לועזי) – משם הלכנו אל בן דודי פּפּי, (היה נשוי בזמנו ללולה בר המפורסמת בת פרסטייב שהיתה מעצבת אופנה ידועה והלבישה את כל המפורסמים עדנה הוסיפה) אך למרות שהיינו אצלו פעמיים, לא פגשנוהו בבית מה שאכזב אותי מאוד – מתל אביב לכפר הרוא"ה היה יותר קל להגיע מאשר מן הצפון לתחנה המרכזית.

ב 9:30 בערך הגענו הביתה עייפים מאוד. אכלנו ארוחת ערב והלכנו מהר לישון.

מיכל הייתה במשך כל היום מותק.

3.10.1951

יום ד' ג' בתשרי תשי"ב

בבקר יצאתי מגבעת חיים באוטובוס עם חבילה כבדה שהכילה בין היתר תפוחי אדמה, גויאבות, קופסאות תפוזים ועוד – לעבודה הגעתי ב 8:30 בערך. שטיין חזר היום מן הצבא ונכנס שוב לעבודה. מלבד חסיה באה היום גם דליה ונראה שתישאר אצלנו כבר באופן קבוע. לפני גמר העבודה בא אחי לבקר אותי. הוא קנה לי תיק עור יפה ב-11 ל"י. אחרי העבודה נסעתי מיד הביתה, פתחתי את החבילה ופרקתי את תוכנה. אח"כ הלכתי לגימל, (גב ים ג) קניתי לחם ולקחתי את שארית הכביסה אחרי ששילמתי במכבסה יותר מ-3 לירות, נוכחתי לדעת שאין לי כבר כסף. ב 5:30 נסעתי שוב העירה, הלכתי לביה"ס ואמרתי למנהל שהחלטתי לא להמשיך ללמד ובקשתי ממנו בחזרה את תעודתי מפרדס-חנה. הוא אמר לי שביה"ס איננו בית מלון איפה שאפשר להיכנס ולצאת לפי רצון, דבר זה אי אפשר לסדר על רגל אחת והזמין אותי לבוא אליו ביום א' בשעה 5:00. ניסיתי לעשות עוד כמה קניות לכבוד שבת (יהיו לנו אורחים: אגי ויצחק) אבל מצד אחד לא היה לי כסף ומצד שני היה כבר מאוחר. אחרי שבאתי הביתה, הלכתי מוקדם לישון מבלי לאכול ארוחת ערב.

4.10.1951

יום ה' ד' בתשרי תשי"ב

היום קמתי עייף מאוד מן המיטה ובאתי באיחור מה לעבודה. כורש בא בבוקר השכם ואחר כך נעלם עד השעה 11:00. היום היתה הרבה עבודה – יותר מ 80 מספר. לפני הסוף בא אחי, הביא לי 7 קופסאות סיגריות ואת הידיעה המאוחרת מגניגר (איפה שהיה בשבת עם אדית) שאגי ויצחק יבואו בשבוע הבא במקום בשבת זו למרות זה עליתי להדר על מנת להשיג כמה לכי שבת. אם גם לא לכבוד האורחים. הייתי בשוק תלפיות אבל מלבד piculs לא יכולתי להשיג שום דבר.

בבית מצאתי חשבון עצום עבור חשמל: קרוב ל 5 לירות. גב' פסינג שוב באה לטעון שזה בגלל זה שמיכל השתמשה כל כך הרבה בפלטה חשמלית (!!)

ב"גימל" השגתי בקבוק גדול ובקבוק קטן של מיץ תפוזים. עד הערב לא עשיתי כל דבר ממש. התחלתי לקרוא איזו חוברת צרפתית ישנה שמצאתי בין ספרי אחי: (צרפתית).

ב 10:00 הלכתי לישון.

5.10.1951

יום ו' ה' בתשרי תשי"ב

כורש כמעט לא נקף אצבע. היום לימדתי את חסיה לערך תמציות מניפסטים. באחת קבלתי את משכורת. היה זה הפעם 56 ל"י אחרי כל ההורדות (ב 2 ל"י יותר). לפני כן שלמתי לחצי שנה נוספת דמי חתימה עבור ג'רוזלם פוסט

עבור דודה. הביתה נסעתי בישיבה ולפני החנויות פגשתי את מיכל שהגיע באוטו אחד לפני. בעיר פגשתי אחרי ארוחת הצהריים את תרצה, שכנת מיכל בחדרה בגניגר. נתתי לה את כתבתנו והיא הבטיחה לבקרנו באחת השבתות. מיכל הייתה מצוננת, הלכה לשכב מוקדם בערב ואני השקיתיה תה חם והאכלתיה כדורי אספירין.

יום שבת ו' בתשרי תשי"ב 6.10.1951

מיכל קנתה 4 חלות והכינה הרבה אוכל בשביל האורחים שלא באו, כך שהצטרכנו לאכול הרבה מאוד היום. אחרי הצהריים רכבנו על אופנינו שלא הוציאנום זה יותר מחודש ימים לק. חיים אל יהודית רוזנצווייג (שורצבנד) מברין, חברתה של מיכל, שהינו שם עד אחרי שבע – אחרי 8:30 בא אחי ובין היתר בקשני שאכתוב לו מכתב ללשכת ראש הממשלה. הוא רוצה שילחצו על הסוכנות שתסכים להעברת דירתם של קרובי אדית לרשותו. אם יעלה תוצאה חיובית, הרי שנחוג עוד מעט חתונה. ולבסוף בא ינקו, שספר כי בימי חופשתו מרוויח 8 ל"י ביום בהנחת בלטות. לפני השינה כתבנו עוד מכתב לארה"ב.

יום א' ז' בתשרי תשי"ב 7.10.1951

מיכל לא קמה הבוקר מוקדם ונסעה איתי יחד העירה בדרכה לפ"ת. בצהריים הייתי במשרד החינוך ושם אמרו לי שהחבורות עם החומר לבחינות בגרות הינן בדפוס ושטרם נתקבלו. אחרי העבודה עליתי לחב' חשמל איפה שהתברר לי מדוע החשבון היה כה גבוה: היה זה חשבון עבור 4 חודשים. משם הלכתי לד"ר ברל, מפני השיניים התותבות התחילו להתנועע הוא הזמין אותי ליום א' הבא. ב-5:00 הייתי בביה"ס ושם קבלתי מן המנהל את תעודתי מפ"ת שהייתה שמורה בידיו. בערב בא אלי אחי וספר לי על מאמציו בקשר לדירה שתצטרך לאפשר את נישואיו, ונתן לי גם קופסת סיגריות אמריקאיות שקבל מאיזה קצין של אונייה. בחדשות הערב, ב 8:30 שמעתי על הרכב הממשלה החדשה ואח"כ בקרתי אצל הפּוֹלְרִים. דברנו על הקורסים לעברית שאני רוצה להתחיל בהם ולבסוף הנעתי את אוסי לכך שלקח אליו את הפלטה החשמלית על מנת להביאה העירה לתיקון. היום ירד גשם.

יום ב' ח' בתשרי תשי"ב 8.10.1951

הבקר, שעה שישבתי על המניפסטים, הופיע ד"ר וינברגר. הוא שהה אצלנו עד אחרי 2:30 – בין היתר בקש ממני טובה פרטית: שאקנה בשביל מר לדרר מאגף הטקסטיל בים-חלק של אופנוע שאבד לו ושאי אפשר להשיגו בירושלים, נתן לי לשם זה לירה אחת.

אחרי העבודה נסעתי הביתה וביליתי את אחר הצהריים ע"י קניות. בין היתר קבלתי בשר ו-5 ק"ג תפוחי אדמה. היום קבלתי מכתב מדודה, בו היא מביעה את אמונה המלא שאעמוד בהצלחה בבחינות הבגרות אחרי שאתכונן לבדי, מבלי ממריץ חיצוני (ביה"ס).

בשעות הבוקר באה אליי למשרד אימא מגב' חיים, בדרכה לבקר אצל כרמלה בגב' זייד. היא הביאה לנו שק עם תפ"א

ובוטנים וגם תרנגולת גדולה וכבדה. היא השתוממה על כך שמיכל לא חייבת לחזור היום, הופתעה לשמוע את החדשות על חתונתו (?) הקרובה של אחי והביעה תקווה להיפגש אתנו ביום ה' בגב' זייד.
בערב חיכיתי לשווא לבואה של מיכל, דבר שהביאני למצב רוח רע. אינני מאמין שילמדו עוד משהו ערב יום הכיפורים ובטוחני שמיכל הייתה יכולה לבוא היום בלי קשר.
גמרתי ספר מלכים א' והלכתי ב 11:00 לישון.

9.10.1951

יום ג' ט' בתשרי תשי"ב

מיכל באה למשרד ב 9:30 בערך. שלחתייה מיד הביתה כדי שתטפל בתרנגולת ובכל היתר.
בבקר פגש אותי אחי אשר הודיע שבקש בעניין דירתו ראיון עם אבא חושי ואשתו של ראש העיר הבטיחה לו זאת להיום (ערב יום הכיפורים!!!)
היום עבדנו רק עד 11:00. כשבאתי הביתה לא חסכתי מילים ברורות ממיכל בכדי להבהיר לה את כעסי עליה עקב אדישותה. הזכרתי לה שהיו זמנים ואני הייתי בא אליה לר"ה גם ב 12:30 בלילה. אפשר היה לראות על נקלה שמצפונה לא נקי ביותר...
אחרי 5:30 אכלנו ארוחת ערב עשירה, ואחריה שתינו עוד כוס קפה. להתפלל הלכתי לגב ים ג', באולם הקולנוע החדש שבנינו נגמר כבר. בתפילה פגשתי את צבי קליין ואת אחיו. צבי ליווה אותי אחרי התפילה בדרך הביתה ואמר שיבוא אולי בשבת אלינו.

10.10.1951

יום ד' י' בתשרי תשי"ב

לפני הצהריים הייתי בבית הכנסת. צמתי בדרך כלל טוב מאוד.
לפני שבע בערב התחלנו לאכול.
לארוחת הערב היו תפוחי אדמה עם חלק מן התרנגולת שהביא שלשום אימא.
מלבד התפילה עסקתי היום גם קצת בקריאה בתורה ובלמוד היסטוריה עברית מספר גרמני ישן בתי ספר יהודיים באוסטרו-הונגריה משנת 1909, ספר שמצאתי בין ספריו של אחי.

11.10.1951

יום ה' י"א בתשרי תשי"ב

הבקר גמרנו עם מיכל שנסע אחרי שאגמור במשרד ביחד לגבעות זייד במקום שהיא תיסע לבד בבוקר.
האוטובוס יצא לפני 3 מתחנת הרכבת ולגבעת זייד הגענו לפני 4:00. בדרכנו לחדרה של כרמלה עברנו קבוצה שעשתה עלי רושם מוזנח. גורל קבוצה זו עגום מאוד: כל חבריה עזבוה בהדרגה והיא נמסרה עכשיו לידי קבוצת נוער מעורבת ממתים בים צעירים בחלקם צ'כים וארגנטינאים שצריכים להחיות את הקבוצה. אחרי שלא מצאנו איש בחדרה של כרמלה "הרגנו" את הזמן שעתיים ע"י קריאה בספרים צ'כיים שמצאנו במקום. אני קראתי כ 80 עמודים בספרה של ניאמצובה (טקסט לועזי). אימא עם כרמלה חזרה אחרי 6 ואמרה שאחרי 3:30 התייאשה מלחכות לנו ויצאה עם כרמלה לטבעון לבקר איזה מכירים. דבר זה הרגיז אותי לא מעט ואחרי שעוד נודע לי שלא סדרו לשנינו בקבוצה הריקה מתושבים חדר משותף החלטתי לנסוע הביתה עוד באותו הערב. מקרית עמל יצאנו ב 10:00 והביתה הגענו ב 11:00 שבעי רצון

מהחלטתנו.

(היום בצהריים תפסה אותי ברחוב פקידה זמנית אחת מן המחוז ובקשני להפעיל שוב לחץ בקשר לקביעות או לפחות בקשר לקבלת המפרעות שקבלו הקבועים. כורש טען שכדאי לחכות איזה שבועיים ולא יאה לדפוק על השולחן לעיתים דחופות יותר מדי בפרט בזמן הנוכחי שעה שאין עוד ממשלה מסודרת ב 100%.

12.10.1951

י"ב בתשרי תשי"ב

יום ו'

הבוקר שחררתי כמה חפצים לתושב חוזר מאנגליה שמו עוזי נדיבי. היה יותר משנתיים בחו"ל והביא לו בין השאר מכונת פורד דה-לוקס. תמונתו בתעודת המסע הישנה הזדהתה לגמרי עם אותו עוזי שישב איתי יחד בביה"ס בפרדס חנה.

היה אצלי אחי אשר ספר לי א) שגמר את הקריירה שלו בתור boarding officer, ב) שדיבר כבר עם אבא חושי ושיסע לשבת לתל אביב על מנת לגייס את כל הפרוטקציות בקשר להסגת הדירה. מוקדם אחר הצהריים הגיעו אגי ויצחק. אגי הביאה לנו כמה דברים לשם שיפור הכלכלה, כגון זיתים, חמאה ועוד.

אחר הצהריים התחיל מזג אוויר חמסיני. בערב ראינו עם יצחק חפרפרת חמודה, גוף קטן ושעיר ועוור לגמרי.

13.10.1951

י"ג בתשרי תשי"ב

יום שבת

אחרי ארוחת בוקר הראויה לשמה הלכנו ארבעתנו לים, השנה אולי בפעם האחרונה, כי אחר הצהריים כבר ירד שוב גשם חזק. בהזדמנות זו נכחתי לדעת כי הליפט מעביר הרבה מים. בצהריים אכלנו תרנגולת. ב 5 לוינו את אורחנו לאוטובוס ומשם הלכנו אל הקליינים לג'. לשם בא גם אח"כ יאנקו ואחרי זה באו שלושתם עוד אלינו, בינתיים נוכחנו לדעת לצערנו שב 5:30 הייתה אצלנו יהודית מק"ח עם בעלה, לא מצאה אותנו בבית.

14.10.1951

י"ד בתשרי תשי"ב

יום א'

כשבאתי היום למשרד לא היה שם כורש ואף אחת מהבחורות. הייתי מרוגז מאוד וכבר התכוננתי לעשות ביום א' הבא אותו הדבר. בשעה 9:00 בא כורש עם הטכסיס הישן נושן שלו: הוא חולה אנוש ועשה טובה ממש ובהקרבה עצמית עצומה יצא לדרך, על מנת להציץ מה המצב. עד שעה 11:30 לא עשה דבר.

לפני הצהריים בא נדיבי מתל אביב. יש לו חופש והוא רצה לראות את נוהל העבודה אצלנו.

בחור זריז, חרוץ וסימפטי מאוד.

היום שלחתי גם לד"ר וינברגר את חלק האופנוע עבור מר לדרר עם העודף בכסף קטן מצורף בתוך החבילה הקטנה.

אחרי העבודה עליתי לד"ר ברל שהוציא לי והכניס מחדש את השנים התותבות שהתחילו להתנועע ולכאוב.

ב-4:00 בערך הגעתי הביתה, מיכל לפני הצהריים חבטה את המזרונים וכבסה את צפיותיהם.

מחר יום א' ד סוכות.

15.10.1951

ט"ו בתשרי תשי"ב

יום ב'

היום בצהריים אכלנו כופתאות ונוכחתי לדעת שאם אין תפוחי אדמה או אורז אפשר גם לאכול את זה. ב-4:00 אחר הצהריים רכבנו על האופניים לק"ח (קרית חיים) אל יודית ובעלה, (רוזנצווייג) איפה שהבענו את צערנו על שלא מצאו

אותנו בשבת בבית, שתינו שם קפה ואח"כ נסענו לבקר אצל ההנים, אולם לא מצאנו איש בבית. בחצר של הן מצאתי אורך של חוט נחושת ובעזרתו חברתי אצלם למקלט הרדיו שלנו. עכשיו הוא כבר לא מחשמל. לארוחת הערב היה אצלנו אחי, מלא תכניות מזהירות לחתונה העתידה, באם יצליח לקבל את הדירה... בערב גמרה מיכל לכתב את המכתב שאני התחלתי לכתוב לדודה ואח"כ סגנתי מכתב תנחומים קצר לאלמנת הד"ר אייזינגר, בו הודעתי לה על נכונותנו לעמוד לעזרתה.

16.10.1951

יום ג' ט"ז בתשרי תשי"ב

אחרי הצהריים שאלנו מהשכנים סולם ואני עליתי עם קצת נייר זפת, מסמרים ואבנים על הגג של הליפט, על מנת להגן עליו קצת מפני מי הגשם החודרים. מלבד זה לא עשיתי כמעט שום דבר, אבל בערב כשכבר שכבתי במיטה, קראתי את ספרו של (טקסט לועזי) עד הסוף וכיביתי את האור ב 2:00 אחר חצות.

17.10.1951

יום ד' י"ז בתשרי תשי"ב

הבוקר נדברנו עם מיכל שנלך אחר הצהריים יחד ל"אמפי" לראות את "חלף עם הרוח" (שבוע שביעי). למרות שראיתי את הסרט לפני איזה שבועות לבדי הכריחה אותי מיכל ללכת עוד הפעם בתור עונש, על שלא ראיתי יחד איתה. לפני הצהריים הופיעו אצלי צבי ואדית. צבי הראה לי בגאווה מכתב המלצה מאבא חושי בצרוף העתק המכתב שחיברתי לו בשביל לשכת ראש הממשלה. הוא התכוון ללכת לסוכנות ובמקרה שיקבל שם הסכמה בקשר לדירה, רצה כבר ללכת אחר הצהריים לרבנות הראשית. מיכל באה אחרי אחת. אכלנו בעיר ארוחת צהריים חלשה ובאנו להדר ב 2:30. שם רק נודע לנו שההצגה התחילה כבר ב 2:15. קבלנו רק כרטיסים ב 48 גרוש כ"א. אחרי ישיבה ממושכת של 4 שעות בקולנוע יצאנו, קנינו בהדר עוד כיכר לחם, כי בגב ים אי אפשר היה לקבל לחם היום ונסענו הביתה. לפני ארוחת הערב עזרתי יחד עם אוסי פֶרְלֶר למירקו פסינג לפרק מהאוטו פריי"גידר ישן ולהביאו אלינו למטבח. תמו דאגות הקרח בשבילנו...

18.10.1951

יום ה' י"ח בתשרי תשי"ב

בבוקר קניתי לי עיתון והיו בו הרבה חדשות. מחיר הסיגריות עלה ב 10% - 25%, והעלו גם את המכס על חבילות מזון המתקבלות מחו"ל. שביתת נהגי הקטרים נפסקה אחרי 4 ימים. במצרים גוברות המהומות והאנגלים שולחים תגבורת. בבוקר סיפר לי אחי שבסוכנות ממאנים לתת לו את הדירה, למרות המלצתו של אבא חושי הוא כבר מתכנן מכתבים אל שרת העבודה ואל שר הסעד. בהמשך לפה באה אגני עם דודתו של יצחק אשר הגיעה אתמול באניה אטלנטיק. לקחו אותי החוצה אל חדר המדרגות ושאלו ממני כל מיני עצות... אחרי העבודה חיכיתי בתור בדיוק 1:30 (!!!) וחזרתי הביתה ב-3:00, כאילו שהיה יום חול רגיל ולא דווקא חול המועד.

קבלתי מכתה מקטה ובו היא כותבת לנו על מותו של ד"ר אייזינגר ומבקשת שנכתוב כמה שורות לאשתו.

19.10.1951

י"ט בתשרי תשי"ב

יום ו'

בכדי לא לחכות שוב שעה וחצי בתור לאוטובוס נסעתי היום לעבודה על אופניים, שוב אחרי הפסקה של שבועות רבים. אחי קיבל היום חבילה רשומה מצ'כיה עם שלושה ספרים (שניים מהם מ hoxer ומפני שלא ביקר אצלי במשרד, לקחתיה הביתה בכדי שיהיה לי משהו לקרא בשבת. אחרי הצהריים התחלתי כבר לקרא בעיון את החייל הטוב שבייק.

20.10.1951

כ בתשרי תשי"ב

יום שבת

לפני הצהריים קראתי וגמרתי את שבייק ואחר הצהריים התחילו לבוא אלינו אורחים. קודם באו שתי חברות מיכל מצ'כוסלובקיה vera i edit. שתו אצלנו קפה ואחרי 5:00 באו יודית עם בעלה. שני האחרונים נשאו אצלנו לארוחת ערב. אחי לא בא הערב. אחרי שלוינו אותם לאוטובוס, נכנסנו עוד אל הפרלרים ושם הוחלט שביום ד יתחילו ללמד אצלנו עם עוד שני שכנים עברית. איני יודע עוד אם זה יהיה משהו רציני או לא.

21.10.1951

כא בתשרי תשי"ב

יום א'

גם הבוקר רכבתי העירה על אופניים. כרש בא ב 8:15, הלך ב-11:00 לשמוע קצת "רכילות" במחוז ולחפש לוח שחור בשביל בנו הקטן. מאז לא חזר יותר. אחרי שעות הבוקר לא הייתה העבודה רבה ביותר. לפני אחת בא אחי, אשר ספר לי שהיה בשבת בתל אביב וגילה שם את גיסו של אלפרד נאש, ה hofmeister שלנו לשעבר וחברי הטוב, איתו עליתי במקרה יחד ארצה בשנת 39. לפי דבריו גר נאש בתל אביב והוא קצין גבוה במשטרה. מובן שצבי רוצה לנצל את השפעתו בעניין השגת הדירה. (נאש, כפי שידוע לי (עדנה) היה אחד מאותם סטודנטים שסייעו לפאבל ואבא שמעון בלימודים בברנו, נאש היה שנים רבות בישראל דובר המשטרה) עוד לפני שהלכתי ישב צבי על ידי וכתב מכתב לדודה בו הודיע לה על התפתחות העניינים האחרונה בקשר לחתונה העתידה. אחרי שחזרתי הביתה אכלנו ארוחת צהרים דלה ביותר ואח"כ ישנתי עד שעה 5:00.

22.10.1951

כ"ב בתשרי תשי"ב

יום ב'

הבוקר ישנתי עד 8:30 ואח"כ הכנתי בעצמי את ארוחת הבוקר לשנינו. היום הוא היום האחרון לחופשתה של מיכל. אחי בא היום מוקדם, כבר ב-3:00 בערך. זמן קצר אחריו בא ינקו ובפיו ידיעה שצבי חולה והציע שנלך לבקר אותו. השארתי את אחי בבית לישון קצת ושלושתנו הלכנו לבקר אצל צבי. בשעה 4:00 חזרנו, אכלנו ארוחת ארבע ומיכל הלכה למר שכטר, אשר עשה לה סתימה בשן. אני בינתיים כתבתי שני מכתבים עבריים לאחי. אחד מכתב תודה לאבא חושי והשני למפקדו במשטרה. אחרי ארוחת הערב ערכנו חפצים ישנים שיש ברצוננו למכרם. גב' פייסינג קבלה את הג'וב הזה על עצמה...

23.10.1951

כ"ג בתשרי תשי"ב

יום ג'

הבוקר קבלתי המחאה על החבילה הגדולה מארה"ב שנשלחה משם בשביעי של החודש שעבר. בשעה 12:00 צלצלתי לד"ר צייטלין ובקשתי ממנו ראיון אישי. הוא הזמין אותי לשעה 10:00 מחר. כורש לא נקט היום שוב כמעט אצבע והצדקתו היחידה הייתה שאין לו כל חשק או משיכה לעבודה.

אחר הצהריים חיפשתי ללא הועיל את גלעדי אח"כ הלכתי אל נועם שלא קבל את הזמנתי להשתתף בישיבה חדשה של העובדים הזמניים ואמר לי שמי שיש ברצונו לעזוב את שרות המדינה, יכול לעשות כך. אח"כ התרוצצתי בכל חנויות ה"הזדמנות" אחרי כיריים של גז, אולם ללא הועיל. אני חושב לקנות כיריים חשמליים משומשים מתוצרת חוץ במחיר 22 ל"י בקרוב. ב-4:30 הוצאתי מדואר החבילות את החבילה. בין דברי מאכל שונים (גם 4 חבילות של מרקים!) היו שם זוג נעליים בשביל מיכל ו 2 מערכות נפלאות של כלי גילוח. בהגיעי הביתה מסרתי 5 זוגות נעליים לתיקון ובחנות חמישית הצלחתי ס"ס לחטוף את כיכר הלחם האחרון והודות לזה יכולתי לאכול ארוחת ערב. בערב הציע לי מירקו לתת לו שיעורי אנגלית. הסכמנו על מחיר של 75 גרוש לשיעור. הוא יהיה גם מוכן אולי לתת לי לנהוג קצת במכוניתו.

24.10.1951

כ"ד בתשרי תשי"ב

יום ד'

בתיבת הדואר מצאתי 7 חוברות readers dig שנשלחו לי מארה"ב. ב-10:00 עליתי למחוז על מנת להתראות עם ד"ר צייטלין. היה אצלו בדיוק המנהל הכללי החדש מש' מסחר ותעשייה אריאלי ועל כן נתקבלתי אצלו רק אחרי 11:30. מהנאום הארוך שהכינותי, הספקתי לומר רק כמה מילים, היינו שבאים לא אקבל קביעות עד לסוף השנה אעזוב את העבודה ובסוף אמרתי שאעמוד בכל תוקף על זכותי לקבל דרגה ו'. הוא קרא מיד לד"ר סלפטר והורה לו להתקשר בעניין טלפונית עם גב' גלעד מחר. בינתיים נודע לי, ששני זמניים קבלו בימים אלה את מינוייהם, למרות שתורם אחרי. בצהרים השגתי בקושי אבל בזול שני ספרי לימוד לאנגלית בשביל מירקו. אחרי העבודה הדפסתי במכונה ושלחתי מכתב לד"ר וינברגר בעניין קביעותי, מכתב שהכנותיו כבר אמש.

בבואי הביתה קבלתי בחנות הירקות 3 מנדרינות ו 5 ק"ג שעועית ירוקה ובמכולת קבלתי סוכר.

ב-7:00 בערב נתת את שיעור העברית הראשון אצל הגרינולדים. היו רק 3 תלמידים כי אוסי פרלר רוצה להתחיל רק אחרי שנתקדם קצת יותר. בבית מצאתי אחר הצהריים מכתב מבנק פוינטונגר לשלם את שטר שכר הדירה. עד אחרי חצות קראתי בחוברת ה (טקסט לועזי)

25.10.1951

כה בתשרי תשי"ב

יום ה'

לפני הצהריים הגיע מכתב מרפי טראוב (אל-על) בו הוא כתב שהוא ערב נסיעה לחו"ל ועל כן עזב את השתתפותו בהכנת הכנס של 178. הפנה אותי אל משה מוסינזון.

היה אצלי אחי שמסר לי שהיה אצל אלפרד נש במטה המשטרה בתל אביב וזה קבל אותו בסבר פנים יפות מאוד. צבי מתחתן ב 12 לנובמבר, דירה או לא דירה. בבקר דברתי עם ג'נאי. מסר לי שמכתב כבר נתקבל, אולם מסופק הוא אם אפשרי יהיה לעשות משהו עקב ה"ברדק" הקיים עתה במשרדנו בירושלים. בצהריים אמר לי סלפטר שלא יכול היה לדבר היום עם גב' גלעד, אולם יתקשר איתה בענייני מחר. כורש הסתלק היום מהמשרד לסירוגין ל 3 שעות. אחרי הצהריים עליתי לבנק פוינטונגר בהדר ובתור טובה קבלו שם את פני שלא בשעות העבודה.

בערב בא אלי מירקו לקחת את שיעורו הראשון באנגלית.

לפני השינה כתבתי מכתב למשה מוסינזון מכתב בעניין הכנס שלא יתקיים עד כה.

26.10.1951

יום ו' כ"ו בתשרי תשי"ב

היום נאלץ כורש לעבוד באינטנסיביות עד שעה 10:00 מפני שהייתי עסוק בתמציות מניפסטים מ-2 ימים. מיכל לא באה הביתה לפני 5. אחר הצהריים השלמתי את הקניות השונות והבאתי גם מ"גמל" את הכביסה ואת הנעליים המתוקנות.

בערב אכלנו ארוחה צמחונית, כי נוסף לכל מה שאני קניתי הביאה גם מיכל עוד הרבה ירקות, בעיקר כרובית.

27.10.1951

יום שבת כ"ז בתשרי תשי"ב

למרות שאחי התעתד לבוא רק בערב, הגיע כבר ב 1:30. סיפר שהיה שוב בתל אביב אצל נש בעניין התערבות קצין הסעד החיפאי בקשר לדירה. הוא הביא לי קופסת (טקסט לועזי), וגם סוכר אח"כ שכב וישן כמעט עד 6:00. אחרי זה הלך הביתה עם חלקו מן המזוודה מארה"ב. במשך כל היום היה חמסין חזק. בערב הלכנו ל"גמל" ושם השגנו מעט פרחים שהבאנו לשכנינו, משפחת סינגר לכבוד הבת לי-אורה שנולדה להם לפני ימים מספר.

28.10.1951

יום א' כ"ח בתשרי תשי"ב

מיכל קמה לפני 4:00 ונסעה ב 4:30 עם מינקו לפ"ת. כשהלכתי לעבודה ראיתי ששכחה לקחת את ארנקה עם הכסף, פ. הזיהוי, כרטיסי האוכל וכו', כורש הטיל עליי היום לקשר את התיקים הישנים לחבילות אשר תשלחנה לארכיון בקריה. בזמן העבודה התברר לי שאחד ממבקרי המדינה היושבים אצלנו מדבר צ'כית ומוצאו מקרלסבד. אחי הודיע לי בשעות הבוקר שיבוא אלי ב-11:00 בלילה ללון אצלי ולקבל ממני עוד מכתב אל אבא חושי. בשעת ארוחת הצהריים קבלתי בצרכנית המשטרה שתי קופסאות בשר וקופסת דגים. כשבאתי הביתה קניתי אצל זלצר את מנותיה של מיכל, מסרתי כביסה, ושוב אחר הפסקה ארוכה התחלתי ברצינות ללמד (מתמטיקה). הכנתי גם במעטפה את הכסף והמסמכים של מיכל ואשלח אותם מחר רשום ודחוף. את השיעור העברי קיימנו ב-8:00, כי בשבע היו אורחים אצל הגרינולדים. בערב בא מינקו וספר לי על צערה של מיכל ועל זה שהלווה לה לירה, הכסף היחיד שהיה בכיסו. לפני השינה, אחרי שחיכיתי לשווא לבואו של צבי עד מאוחר, חיברתי עוד את המכתב לאבא חושי שהוא ביקש ממני.

29.10.1951

יום ב' כ"ח בתשרי תשי"ב

בתיבת הדואר היו היום שוב 4 חוברות ישנות של ה-xgrol מארה"ב. אח"כ מצאתי בה גם מכתב ממיכל בו היא מספרת לי אודות הארנק שנשכח. מיד בבוקר, לפני העבודה עוד, שלחתי לה את הדברים בדואר רשום ודחוף. בצהריים בא אחי שמסר לי שלא יכול היה לבוא אתמול בגלל השעה המאוחרת, לקח את המכתב ואמר לי בין היתר שיכול אני בקרוב לצפות לביקורה של סטלה שמרבה לבוא אל קרוביה בגבי-ים ב'. הביתה חזרתי היום ב-3:00 ומיד התחלתי ללמוד. התקדמותי במתמטיקה היא אמנם איטית, אך אפשר לומר שהיא משביעה את הדעת פחות או יותר.

ד"ר דב יוסף הודיע הערב אחרי החדשות בנאום קצר אך בדיוק מפליא כמעט את כל פרטי חלוקת המזון לחודש נובמבר.

30.10.1951

יום ג' ל בתשרי תשי"ב

גם היום היו בתיבה שתי חבילות של ליטרטורה אמריקאית. לפני הצהריים צלצל לי ד"ר סלפטר והודיע לי שקיבל מכתב, בו נאמר, שהצעת המנוי עבורי הועברה כבר לנציבות בית המנגנון. שאלתיו מהי הדרגה אשר בהצעה, והוא ענה לי שה" הודעה זו השפיע על מצב רוחי כל היום. הייתי כה מרוגז ומרוגש שבצהריים שכחתי לשלם עבור הארוחה. כל הזמן הייתי בהלך רוח קשה וגם ללמוד לא יכולתי בשקט. על מנת להקל על לבי החלטתי להטיל את תלונותי וכאבי על נייר. ורק אחרי שגמרתי בשעות מאוחרות של הלילה מעין כתב ערעור לגב' גלעד במקרה שבאמת ירצו אותי עם דרגה ה' רק הוקל לי.

ב-8:00 בערב שיעור עברי, שהתקיים הפעם אצל הפרלרים. היום התחלנו כבר בכרך א' של "אדם במולדתו". במתמטיקה גמרתי היום את הפרק "ריבית דריבית" ויש לי רק עוד 3 פרקים עם שאלות בגיאומטריה עד סוף כרך ד' של אלגברה לברוך. אחרי 7:00 בא אלי יאנקו, החזיר כמה ספרים, לקח לי ספר אחד ומיד הלך שוב.

31.10.1951

יום ד' א' בחשון תשי"ב

העבודה רבה מאוד בימים האחרונים. אתמול היו 115 מספרים והיום 105. אחרי העבודה עליתי להדר. רציתי עוד פעם לנסות למצוא את סוכן בוטגן ולהירשם לכיריים ורציתי לקבל גם אצל נציבות המנגנון בבית הממשלה אינפורמציה מלאה על בחינות פקידי הממשלה. על דלת סוכנות של היה כתוב שפתוח לפני הצהריים, ובבית הממשלה אין מקיימים את הכלל של עבודה אחר הצהריים ביום א' וד'. אצטרך להיות שם מחר לפני 3:00. בין 3:00 ו-4:00 חטטתי באנטיקוריאט הספרים של ליברמן ברח' בלפור ספר היסטוריה של אירופה (כל הזמנים) שעורכו הראה לי גם כן רובינזון. הוא דומה בשיטתו, תמונותיו ומפותיו לספר שיש לי (ימי הביניים והעת החדשה) וחשבתי שאולי יהיה כדאי אם אחליף את הספר החדש שיש לי בספר אנטיקוארי זה. לקחתי את הספר בלירה על מנת לעיין בו בבית ולהחזירו מחר. הביתה נסעתי יחד עם אחי שנשאר אצלי לארוחת ערב. אחרי זה ישבתי עד 10:00 והשוויתי את שני הספרים. הגעתי למסקנה שהספר אנטיקוארי זה הוא במצב כזה שלא כדאי לי להחליפו בספר החדש שלי ועוד להוסיף 10 גרוש (זהו התנאי המופרז של הסוחר). בערב הודיעו ברדיו שמעוד 3 חודשים בערך יתחילו בבניין השיכון העממי.

1.11.1951

יום ה' ב' בחשון תשי"ב

היום מצאתי בת. הד. מכתב משמידה, מלא תירוצים על שהשהה את תשובתו, ומלא שמות של חברי הכשרה לשעבר שנסתלקו כליל מזיכרוני. מהיום פועלים האוטובוסים תחת השם המשותף א.ש.ד. והיה צריך להחליף את כל הכרטיסים הישנים. בצהריים קניתי לי ספר אנגלי תמציתי על היסטוריה עתיקה שעלה לי 18 גרוש והחזרתי את הכרך העבה שלקחתי אתמול באנטיקוריאט בהדר. ב 2:30 הייתי בבית המער שלה ושם קבלתי את השאלונים וחוברות אינפורמציה על בחינות כניסה לשרות המדינה. החוברת ערוכה בטוב טעם ובצורה יסודית שאינה משאירה מקום רב לשאלות. הסעיפים בהם תידרש הכנה לא מועטה מצדי הם: תנ"ך, ציונות, משק ישראלי, וסדרי שלטון ומשפט ומפני שהבחינות הראשונות תהיינה כבר בדצמבר אוכל להיבחן כנראה רק בעוד חצי שנה. בבית סדרתי קצת את החדר וב-8:00 נתתי שיעור עברית. לפני השינה קראתי בספר ההיסטוריה החדש שקניתי היום.

2.11.1951

יום ו' ג' בחשון תשי"ב

לפני לכתתי לעבודה, שטפתי את הרצפה. לפני הצהריים בא אחי ובלבל לי שוב את המוח עם כתיבת מכתבים לאבא חושי. כורש אמר לי היום שהערעור על הדרגה צריך להגיש כבר עכשיו, טרם אושרה ע"י נציבות המנגנון. הוא עלה למחוז ודבר על כך סלפטר. זה הבטיח להתקשר בנדון ביום א' עם ד"ר צייטלין ולכתוב מכתב לגדי גלעד. בצהריים קבלתי את המשכורת. לאחר שמיכל לא באה עד 3:00, הצטרפתי לקנות את מנותי בלי פנקס התלושים שלה. מיכל באה רק ב 3:30.

3.11.1951

יום שבת ד' בחשון תשי"ב

היום התברר שגב' פסינג נוסעת לאירופה, וכל היום נעשו הכנות מרוכזות לשם זה. זוג הפסינגים הצעיר עבר על כל צידם עד הערב לחדרה.

לפני הצהריים באו הבנים אלינו והביאו לנו כמתנת נישואים מאוחרת תנור חימום על נפט שנצטרך להחליפו או להיפטר ממנו בצורה דומה. אח"כ בא אחי לזמן קצר. אחר הצהריים הלכה מיכל עם צבי קליין ויאנקו למוצקין לאיזו מכירה – גנת וחזרה רק ב-7:00. במשך היום קראתי קצת היסטוריה עתיקה. בערב נפרדנו מגב' פסינג.

4.11.1951

יום א' ה' בחשון תשי"ב

הבוקר קמנו שנינו יחד כמעט ומיכל הספיקה אפילו לבשל דייסה לארוחת בוקר. כורש ניסה היום לדבר עם צייטלין בעניין דרגתי, אבל יתקבל אצלו לשיחה רק מחר. הוא מבטיח את עזרתו השלמה. גם ד"ר וינברגר טלפן לי היום מירושלים והבטיח לדבר על עניני עם המזכיר הכללי של מש' מסחר ותעשייה. היום היו לנו 105 מספרים. היום רק נודע לי שעד עכשיו לא הייתי מקבל (בגלל היותי זמני) כל תוספת של משפחתיות... היום רשמנו 105 מספרים. אחרי העבודה עליתי להדר וקניתי שם ספר תורה עם פרושים מסורתיים בכרך אחד, ספר תמציתי על תולדות הציונות ושנתון הממשלה תשי"ב, כהכנה לבחינות הכניסה לשרות המדינה. בהגיעי הביתה קניתי אצל זלצר את שאר מנותינו המגיעות לנו לפי פנקסה של מיכל, פעולה שעלתה לי בהרבה התאפקות וגרוס שיניים. לשיעור עברית הערב הצטרפה תלמידה חדשה: אשתו של טאוס, שהרי. הפסינגים לא חזרו עד מאוחר בלילה. בערב התחלתי לקרוא בספר, "דברי ימי הציונות" לחזן-פֶּלֶר.

5.11.1951

יום ב' ו' בחשון תשי"ב

בבקר מסרתי קדם כל מכתב רשום עם פנקס התלושים אל מיכל. בתיבה אין מאומה, זה היום החמישי. לפנה"צ היה כורש אצל צייטלין וכשחזר הודיע לי שהיום יצא מכתב דחוף וחרף בעניין תיקון דרגתי. מחר יראה לי את העתקו. בינתיים דברתי עם גינאי מירושלים והסברתי לו שעכשיו המלחמה היא לא על הקביעות, כי אם על תיקון הדרגה. הבטיח לי את עזרתו ובין היתר אמר שיש בדעתו לבוא לבקרנו בשבוע הבא. בצהריים הופיע אחי והביא לי תפוח עץ. כורש כמעט שלא היה פה במשרד היום. רוב הזמן התרוצץ על מנת להשיג דוד לחימום מים. כשבאתי הביתה התחלתי ללמוד תורה. הלמוד הולך לאט מאוד, בעיקר בגלל הדפוס הזעיר המאמץ את העיניים. כתבתי תמציות של שני פרקים ראשונים ב "בראשית". בערב שאלתי אם קיימת אפשרות שוסלי ישכיר את החדר שהתפנה אחרי הפסינגים,

אולם נאמר לי שלא, כי הם צריכים אותו בשביל מירה שמוכרחה ללמד. אחרי 9:00 נתתי שיעור אנגלי למירקו ואחרי זה בשלה לי דורי תה עם קוניאק וכדורי אסיאלגן להילחם בהצטננותי. בערב למדתי עוד וכתבתי תמציות מן הספר על תולדות הציונות. ב 10:30 בערך היה פתאום קצר וגמרתי לכתוב ליד אור של נר.

6.11.1951

יום ג' ז' בחשון תשי"ב

גם בבוקר לא היה חשמל והצטרכתי לבשל את הקפה על פתיליה. בדואר מצאתי מכתב מאנגליה ובו bill of leading של האנציקלופדיה. היא צריכה להגיע באנייה danly.

היום קבלתי לקריאה את המכתב בעניין תיקון דרגתי שיצא אתמול דחוף ובחתימת צייטלין לירושלים. אני מאוד שבע רצון מתכנו.

לפני הצהריים הייתה אצלי אָדית. היא שאלה רק אם יוכלו לקבל את החדר השלישי אצל וסילי ואני הצטרכתי לענות בשלילה

בבית למדתי הלאה תורה וציונות ורשמתי תמציות בשניהם. חשמל הופיע רק אחרי 6:30, ב-8:00 היה לי שיעור עברית.

7.11.1951

יום ד' ח' בחשון תשי"ב

הבוקר לבשתי לראשונה השנה מעיל גשם. עד שעה שתיים ירד גשם בלי הרף כמעט.

הבחורה שאני חושב אותה ליפה ביותר בכל חיפה רבתי, אכלה אתי היום על שולחן אחד באגף המזון. הופיעה בליווי שני צעירים ולמרות שעשיתי את אזני כאפרכסת, לא יכולתי להודעה מה שמה.

במכולת קבלתי אחר הצהריים קילו סוכר ו 6 ביצים. פתחתי את הליפט ולצערי נוכחתי לדעת שלמרות התיקון הפרוביזורי שלי הוא ממשיך לזול כהלכה.

עד שעה 11:00 בערב גמרתי את כל הפרקים בספר בראשית הנדרשים בשביל בחינת הכניסה לשרות המדינה ואת התמציות בספר דברי ימי הציונות השלמתי עד הפרק "חיבת ציון".

8.11.1951

יום ה' ט' בחשון תשי"ב

לשווא חיפשתי היום 3 פעמים בתיבת הדואר אחרי מכתבים, גם מיכל לא כתבה לי.

שפע של עבודה היה היום. בסוף היום הגעתי ל 118 מספרים. בצהריים טלפן לי אחי ומסר, שיש לו סיכויים אולי לקבל באופן זמני דירה בקריית ביאליק של מכיר אשר נוסע לזמן ממושך לחו"ל. אחר הצהריים עליתי להדר עם ד"ר סלפטר באוטובוס. עליתי למעלה על מנת להחליף את החומש שקניתי ביום א' בחומש אחר מפני שהדפוס היה יותר מדי קטן ומשובש. החלפתיו בחומש שעולה ב 0.5 ל"י יותר אבל אח"כ ראיתי שהשני נדפס למעשה לפי אותן המטריות בדיוק, רק אולי על נייר קצת יותר בהיר.

הגעתי מאוחר יותר הביתה, ותכננתי לישון שעה, אחר הצהריים עלתה בתיהו. הלכתי להביא את הכביסה מ"גמל", סדרתי קצת את החדר, וב-8:00 הלכתי לתת את השיעור כרגיל.

הלכתי מוקדם לשכב ובמיטה קראתי בספר על תולדות הציונות.

מחר אני נוסע לגבעת חיים להיפגש שם עם מיכל. לפני השינה כתבתי עוד מכתב לד"ר קוגל.

9.11.1951

י' בחשון תשי"ב

יום ו'

בתיבת הדואר מצאתי מכתב קצר ממיכל ומכתב מדודה בו היא מודיעה לנו שעומדת לבלות חופשה באי מדירה בצפון מערב אפריקה. כשראיתי באגד את התור הארוך, רצתי לתחנת רכבת, שם נודע לי שהרכבת לחדרה נסעה ב-1:10, חזרתי, עליתי בעמידה למאסף שנסע דרך פרדס-חנה, בכפר הרוא"ה קיבלתי טרמפ והגעתי לג"ח ב-4:30, בשעה שמיכל עוד ישנה. – בערב מסרנו לדודה לוטה מתנה ליום מולדת, בונבוניירת מתכת קטנה שקנתה מיכל בתל אביב והשתתפנו בחגיגה משפחתית, בה אכלו כריכים עם בשר חזיר. האורחים המעניינים ביותר היו קרובים ממושב בית יצחק, איש ואשתו, חקלאיים טיפוסיים מהאזור הפרטי.

10.11.1951

י"א בחשון תשי"ב

יום שבת

גבעת חיים עם רוב מפיימיניקים(?) הפכה אדומה לגמרי: בחדר האוכל דגלים ארגמן ומתנוססת שם כתובת: "מהפכת אוקטובר – הראשונה לשחרור האנושות...". במשך כל היום ישנתי בעיקר. בצהריים הייתי עם מיכל בכפר חוגלה, בה קנינו 2 ק"ג קלמנטינות ב-20 גרוש – למדתי לברור עוד תוספת משפחה: אישה בשם אירנה מתל אביב, שאור הוא תכונתה העיקרית. – בערב ישבנו שעה קלה אצל יוסף וילדיו המרובים. שם שברתי לי את הראש עם משחק סבלנות יפה, 7 משולשים וריבועים מבקליט שצריך לצרפם לשורה שלמה של תמונות שונות (השם: ארכימדס) התפעלתי שם גם מסרביס תה סיני יפה וקל ביותר העשוי מחומר בלתי ידוע (עץ או משי) מצופה לקה מיוחדת.

11.11.1951

י"ב בחשון תשי"ב

יום א'

הלילה אחרו את השעון בשעה, ככה כאשר יצאתי ב-6:00 לאוטובוס, היה כבר אור. לחדרה הגעתי אמנם ב-6:30, אבל משם יצאתי רק לפני 8:00, כך שבאתי לחיפה ב-9:00. סחבתי איתי את התיק הכבד של מיכל משא וגדוש עם מנדרינות, בוטנים, סוכר, ריבה ושמן – במשרד היה הרבה עבודה היום. בצהריים מצאתי לי זמן לקפץ ל"טרנסאוריאט" ושלחתי בשם קטה שתי חבילות תפוזים ל-CSR (של 20 ק"ג כ"א) וחבילה אחת לדודה באנגליה של 10 ק"ג. בצהריים פגשתי גם את אחי על יד הדואר ויכולתי להוציא בשבילו מן התיבה מכתב ומברק ברכה. את האוטובוס שלקח אותי הביתה ב-3 נהג פיזם דווקא והוא הסתבך בריב ידיים עם נוסע אחד. הנוסע העליב אותי, במקום היה שוטר שלקח את שמות הנוגעים בדבר וגם שמות עדים והתאחרנו באיזה רבע שעה. בבית פרקתי את התיק הכבד, למדתי שני פרקים בספר "שמות", אחרי ארוחת הערב נתתי שיעור עברית, אחר כך המשכתי ללמד בתולדות הציונות וחיכיתי לבואה של מיכל אשר צריכה לבוא עוד הלילה. היא באה אחרי 11:00 כולה קפואה מקור והצטרפתי להכין לה תה חם וצנימים מרוחים חמאה.

12.11.1951

י"ג בחשון תשי"ב

יום ב'

מיכל לא הרשתה לי להשתמש במעורר, ולכן התעוררתי מאוחר הבוקר, ולמרות שהכינה לי את כל האוכל הגעתי רק לפני 8:00 לעבודה. היום נודע לי שאניה (טקסט לועזי) צריכה להגיע מחרתיים ואני עדיין לא קיבלתי את הניירות הדרושים לשחרור חבילת הספרים. בצהריים כתבתי בדואר אוויר להוצאת הספרים בלונדון שישלחו לי אותם מיד.

את ארוחת הערב אכלנו ב-5:15 וב-6:00 נסענו להדר. לקחתי אתי את המגבעת, כי אחי בקש שאביאה בשבילו לחתונה. ירדנו ברח' הרצל ובדרך קנינו עוד צרור פרחים. בדירתו של הרב אסף התאספו הרבה אורחים: 3 שוטרים, כולל קצין אחד, גוסט ואשתו, ד"ר ברל, אלי, קרל הן, ברטל בלום, כולם עם רעיותיהם: כרמלה, וקטה יאנקו, קרל לנסקי, סטלה ברולובה, המון חיילות מחיל אויר ועוד. אדית הייתה לבושה בגדי כלה לבנים ושאלים. את אירגון החתונה בצעו גב' ויסליטצר ובעלה יחד ומשפחת הרב. היה הרבה לשתות אבל היה פחות מדי יין ויותר מדי גזוז. את החופה עשו בחוץ על המרפסת, הובילו את הכלה 7 פעמים סביב לחתן ואחי התנפל על אדית לנשקה מיד אחרי מסיבת הטבעת והרב היה צריך לעצור בו. אני הובלתי אותו יחד עם מר וייסליטצר לחופה. אני השתדלתי לחלק קצת אוכל ומשקאות ומיכל בינתיים הקסימה לאורחים באי הימים. התיישבה בין גוסט וד"ר ברל אשר מצאו הנאה בשיחה איתה ועשו את הכול על מנת לשכרה, במה שהצליחו ב 100%. החיילות גם כן השתכרו קצת, שרו וסיפרו בדיחות חלשות.

ב 9:30 יצאנו קטה, כרמלה,

אני ומיכל שהייתה שיכורה לגמרי ולא יכלה כמעט ללכת. לקטה מסרתי נורת חשמל בת 100 ואט שהשגתי הבוקר והחזרתי לה גם מהכסף שקבלתי ממנה עבור משלוח התפוזים לחו"ל. מיכל דברה שטויות כל הדרך לאוטובוס. לכרמלה קניתי בדרך אצל סניר עוד גלידה. אחר כך שתיהן נסעו לקריית עמל ואני חיכנו לאוטו שלנו עד עשר ורבע. מיכל ישנה כל הדרך וכשהגענו הביתה נשכבה בבגדיה על המיטה וישנה שוב. אני בינתיים הדחתי את הכלים שנשאר מארוחת הערב.

13.11.1951

י"ד בחשון תשי"ב

יום ג'

מיכל לא הייתה מסוגלת לקום מוקדם הבוקר, כך שנסענו יחד העירה. היום הגיע מכתב מההנים בארה"ב. הם מצאו להם כבר עבודה באינדיאנפוליס במשך לפני הצהריים ניסיתי לגייס אינפורמציה על הטיול לאילת. אבל ללא כל הצלחה. ב"תור" אמרו לי שאין הם מארגנים זאת ובפלטורס אמרו שמארגנים טיולים רק בשביל קבוצות של 40 איש ומעלה. כנראה שאת עיקר הפעולה תצטרך לעשות מיכל ואני מתחיל לראות כבר את הסיכויים לטיול מוצלח נעלמים והולכים. בבית המשכתי ללמד בספר שמות על קריעת ים סוף ואחרי השיעור לעברית, המשכתי לכתוב תמציות בציונות. הזמן קצר והעבודה רבה.

14.11.1951

ט"ו בחשון תשי"ב

יום ד'

כורש בא היום רק ב-9:15 למשרד והעבודה הייתה מרובה, למרות שביתת עובדי האוניות הישראליות שפרצה אמש. אחרי העבודה קבלתי מסוניה את זוג גרבי הניילון השני, ארוז הפעם באריזה קטנה וחיננית יותר. המספר הוא 9:30. אחר הצהריים גמרתי את הפרקים הנדרשים בספר "שמות" והמשכתי בתולדות הציונות. במקרה הסתכלתי בתכנית של נציבות המנגנון ונוכחתי לדעת שהחומר מציונות מתחיל שם רק מהופעת הרצל, זאת אומרת שאבדתי הרבה זמן על תקופה שלא תיירש לבחינה. מילא, אם יישאר משהו בזיכרוני הרי שלא הוצאתי את הזמן היקר לשווא...

15.11.1951

ט"ז בחשון תשי"ב

יום ה'

כורש ישב היום במשרד פחות מ-3 שעות. בכל זאת אבל הספיק ללחץ לידי פתק הזמנה מטעם מפא"י להשתתף

ב"אספת תא עובדי מסחר ותעשייה" במועדון המפלגה. זאת היא אם כן אחת הצורות איך להפעיל בצניעות השפעה מפלגתית על עובד...לפני הצהריים הייתי אצל פטרא ואל על בקשר לנסיעה לאילת אך ללא הועיל. בצהריים מצאתי בחדר המחאה על חבילה מדודה.

אחר הצהריים בא אל האטנק בעמיל שכפוט וניסה לשכנע אותי שבעיפרון נובע החדיש אפשר למלא טופס בארבע העתקות. כדי שאנסה ואיווכח, נתן לי אותו במתנה. עט-עיפרון הוא דק וארוך, קל כנוצה אין צורך למלוא והוא כותב למעשה יבש. אודה ששמחתי ממתנה זו, אם יעמוד בניסיון, ישמש למיכל בבחינות.

אחר הצהריים למדתי בספר ויקרא, ומאוחר בערב גמרתי את ארבעת הפרקים הנדרשים בו. אחרי שיעור העברית בערב, קבלתי 10 ל"י שכרי הראשון.

את אחי לא ראיתי מאז החתונה.

בזמן היותי בשיעור הכניסו הפסינגים לפרוזדור הצר שלפני חדרנו ארון גדול ורחב שמכביד עליי כמו בריקדה.

מצורף מכתב ללא תאריך:

זוכרת את השיחה שניהלנו בערב שבת, שעה שעמדת לשטוף את הכלים. היית עייפה מאוד ואינני חושב שקלטת הרבה מן הדברים שהצגתי לפניך, ושעלו לי במאמץ וריכוז מחשבתי רב. אני על כל פנים לתומי קיוויתי שאיכשהו במידת מה את הקרקע לנטיעת מחשבות עמוקות ורבות משמעות. פתח חדש להתפתחות רעיונית שתעלה בהמשך הזמן את דרגת הבנתנו המשותפת לרמה גבוהה ואף נעלה יותר.

טעיתי. הקציר שקצרתי לא היה אלא קציר של אכזבה. בשבת אחר הצהריים מנעת ממני בכוח, שלא היה כל שחר הגיוני, שעה קלה של שינה, ואחרי שוויתרתי ונסגרת, הסתובבת וישנת בשלווה גמורה את שנת התינוק שהתרצה. בשעות הלילה אחר כך באת אלי בדרישות מוגזמות, שהייתי בוודאי ממלא אותן בספוק, אילו הובאו באהבה והבנה, במקום בטרור אווילי וילדותי כאחד. צדק אביך באומרו שהיית צריכה להוליד ילד ממין זכר. אבל אל נא תשכחי שאלוהים ברא אותנו שונים לשם השלמה ולא שווים כדי שלא נמאס בחדגוניות כבלתי מאוגדת של מין אחד. שימי נא זאת לפניך ואל תשכחי שהגבר קורץ מחומר אחר לגמרי ואין את יכולה לחשוב או להאמין שרגשותיו, פעולותיו ותגובותיו מותנים באותם התנאים, כמו אלו של אישה.

האומנם לא תוכלי להבין שכאשר מעירים מישהו שזכה רק ל-4 שעות שינה בלילה, משנתו העמוקה ביותר הרי שעל כוחו לא יוכל להיענות לך, אפילו שישתדל כמיטב יכולתו, השתדלות שמטרתה היחידה היא להיפטר ולהשתיק את הערותיך שמעוררים בו בחילה. אבל נהפוך הוא: כל מה שגדלה השתדלות קדחתנית זו, השתדלות שביסודה אין כל יחס של אהבה כי אם הכוח העיקר הרי שהבחילה והדחייה הולכות וגדלות ואין בסופן אלא חלל ריק ואכזבה מרה. חשבתי להכביד את זרעי עלייך ולכתוב לך שלא תבואי בשבת הבאה כי אעדר מן הבית אבל אחר כך חשבתי על חופשתנו שרוצים אנו לבלות בראשית דצמבר ונמלכתי בדעתי.

השתדלי להביא סדר לנפשך הנסערת, הביני את הסיכונים שבה וחזרי אלי נורמלית ואיתנה שלך.

16.11.1951

י"ז חשון תשי"ב

יום ו'

לפני הצהריים עמדתי יותר מחצי שעה בדואר החבילות עד שקבלתי את החבילה מאנגליה. בצהריים היה אצלי אחי

שספר לי שהיה יומיים בתל אביב ונתקבל יפה ביותר אצל פפי ומשפחת ברייג. שביתת הימאים נמשכת, אתמול יצאה "אילת" עם מתנדבים לטריאסט בתור שליך 61 פגשתי את מיכל ונסענו יחד הביתה. לקחנו במכולת את המנות וקנינו עוד משהו ב"גימל". החבילה הכילה הרבה שוקולד, נקניקיות, קפה וקקאו. מאוחר בערב גלגלנו שיחה רצינית על אמונה באלוהים, תפילה ונידוי, אולם אינני חושב שהשפעת שיחה זו תהיה ממושכת.

17.11.1951

יום שבת י"ח בחשון תשי"ב

לפני הצהריים למדתי קצת בתורה כהכנה ללימוד בשבוע הבא. אחרי הצהריים ניסיתי לישון קצת, אולם מיכל הכריחה אותי להישאר ער, בטענה שפעם אחת השבוע עלי להתייחד איתה. התנגדתי, קמתי, התלבשתי וישבתי ללמוד, היא נשארה במיטה, הסתובבה וישנה בשקט גמור עד לפני 5:00 שעה שבאו אורחיו, צבי ואדית, בפעם הראשונה אחרי חתימתם הם קבלו את מנתם מן החבילה, אכלו אצלנו ארוחת ערב ואחרי 7:00 לוינו אותם לתחנה. הם הביאו לנו צרור פרחים, ואין לי כל ספק שאלה הן בדיוק אותן הפרחים שהבאנו להם כמה ימים קודם לכן, שאריות מן החתונה.

18.11.1951

יום א' י"ט חשון תשי"ב

הלילה התנהגה מיכל כמו מאניאק מיני ועוררה בי בחילה קשה מנשוא. בגללה לא ישנתי יותר מ 4 שעות. בשעה 4:00 לא יכולתי להירדם עוד, החלטתי לקום, התקלחתי וישבתי ללמוד תורה. היא קמה זמן קצר אחרי ונפרדנו מבלי לתת נשיקה. מיד כשהלכה התחלתי להניח את מחשבותי המרות שהתרוצצו במוחי על גבי נייר ולמרות שאיחרתי לאוטובוס, גמרתי לכתוב לה מכתב ששלחתי אותו עוד הבוקר יחד עם מכתב לדודה באנגליה.

כורש לא בא היום לעבודה, ובשעות הבוקר צלצלה אלי אשתו ואמרה שהוא חולה באנגינה ולא יבוא כנראה עד סוף השבוע. בצהריים ביקר בבית המכס ד"ר צייטלין עם ד"ר סלפטר עקב דרישת מר דירגר על האשנב פרוק שלפניו מונחים כל טפסינו. שאלו אם זקוק אני לעזרה והשבתי שלעת עתה לא. היה לי אבל הרבה עבודה וארוחת צהריים קרה אכלתי רק אחרי 2:30. למרות שחשבתי שאצטרך בבית מיד לשכב לישון. הספקתי עוד לגמור את כל 4 הפרקים הנדרשים בספר "במדבר" ולסיים גם פרק שלם בתולדות הציונות. בערב אחרי השיעור העברי קראתי עוד במיטה ציונות.

19.11.1951

יום ב' כ' בחשון תשי"ב

היום נאנקתי פשוט תחת עומס של עבודה. הייתי לבד לגמרי, הצטרכתי לחתום על כל הדואר (מיומיים), לחלק לעמילים את ההוראות החתומות וחוך מזה עוד לרוץ למחוז ולהילחם עם מיכאל על אספקת טפסים הנחוצים לנו. פרידמן הביא לי היום 49 מקררים של "אלקטרה" ויחד עם זה הגעתי למספר 135. ברבע לשלוש הגעתי לאגף המזון לאכול שמה ארוחה קרה, שנתנה לי בבחינת "טובה". אחרי זה עליתי עוד ל"טראנסאוריאנט" על מנת לבטל את משלוח התפוזים לצ'כיה. האיש הבטיח לי לכתוב מיד מכתב על כך לתל אביב.

הביתה באתי רק לפני 4:30. עשיתי 4 פרקים בספר "דברים" ותמצית מ 15 עמודים ב"תולדות הציונות".

20.11.1951

יום ג' כ"א בחשון תשי"ב

גם היום הייתה העבודה גיהנום ממש. נסעתי העירה כבר ב 6 וחצי על מנת שאוכל להכין לפני 8:00 קצת תמציות של מניפסטים. מאז התחלתי לעבוד, לא יכולתי לזוז לרגע. אחי בא באמצע והודיע לי שרואה כמתנת נישואים מתאימה

מאתנו קומקום חשמלי.

בצהריים התפנית רגע לטלפן לסלפטר s.o.s נואש. חיים עבדאי בא לעזור לי כביכול, אולם אחרי שני רגעים ברח שוב חסר אונים. נוסף על הכול חסיה גם כן לא באה היום והגיע רק דליה. אחר הצהריים בא לעזרתי בהתנדבות בניצוין הספרדי החביב מחגי פלטרספורט והשתדל לעזור לי באמת ככל יכולתו. ב-2:30 למספר 116 וסגרתי את הכול מבלי שהיה ביכולתי לגמור את כל העבודה כולה. את הסנדוויץ' השני הבאתי שלם הביתה כי לא הספקתי לנגוע בו. ארוחת צהריים קרה אכלתי שוב ברבע לשלוש. בבואי הביתה קבלתי לקנות 1 ק"ג תפוחי אדמה, אורז, מרגרינה וסבון אחד אבל קניות אלו לקחו ממני זמן רב.

עשיתי חמישה פרקים בתורה וגם משהו בציונות. בשיעור העברי חסרה הערב מגדה פרלר מפאת מחלה. בערב עניתי למכתבו של דוד אליוביץ, פקיד ברמת הדסה שהציע למיכל להיפגש ביום א', עמה או איתי מ-7:00 בערב ע"י קופת "ארמון" בעניין המשכורת המגיעה לה עוד. הזמנתי לבוא בשבת אלינו ואם לאו הבטחתי להיות במקום הפגישה.

21.11.1951

כ"ב בחשון תשי"ב

יום ד'

בבוקר היה בתיבת הדואר מכתב מאת אגי ואגרת ארוכה וגדושה בצרוף דף נוסף ממיכל. היא שכחה להדביק במקום המיועד לכך בול אבל הדואר העביר את המכתב עם חותמת על המקום הריק. מכתבה לא הכיל אלא את קובלנותיה הישנות על חוסר יחס של הבנה מצדי לתלאותיה הרבות.

גם היום באתי יותר מוקדם למשרד ולפני 8 סיימתי חלק ניכר של תמציות המניפסטים. "עמידת הגבורה" שלי אתמול ושילשום קנתה לה בינתיים פרסום בקרב עובדי המחוז למעלה ופקידי ועמילי מכס כאחד. אחרי 8:00 בא גרינולד לעזור לי קצת, אם כי לאמיתו של דבר הצטרכתי אני לעזור לו. תודה לאל היה המצב פחות או יותר נורמאלי היום, לא עשיתי יותר מ 77 מספרים ויכולתי גם באחת לקפוץ לאכול. אחי היה אצלי והביא לי סיגריות, ולמרות ששלח לסנדקו בראך בארה"ב רק לפני ימים מספר מכתב בדבר מקרר חשמלי רצה ממני כבר שאשיג לו רישיון יבוא גם למקרר ומכונת כביסה. באתי הביתה, סיימתי את שני הפרקים הנותרים ב"דברים" ורכבתי על אופניים עם תנור הנפט שקבלנו מן ההנים לקריית ביאליק. בחנות כלי המטבח שם אמר לי הסוחר שאינו יודע אם אפשר יהיה להשיג בחיפה את כיריים הנפט שהיה בדעתי לקנות תמורת התנור ונתן לי כתב זכות ל 10 ל"י וכמה. ראיתי שם גם קומקום חשמלי נאה בקצת יותר מ 6 ל"י. בערב גמרתי את כל "תקופת הרצל" והלכתי כבר לפני 10:30 לשכב.

22.11.1951

כ"ג בחשון תשי"ב

יום ה'

למרות שגם היום בא גרינולד לעזור לי, הזעתי כהוגן ובסוף העבודה הגעתי ל 100 מספרים. היום עשיתי 6 פרקים בציונות והגעתי למחצית הספר

23.11.1951

כ"ד בחשון תשי"ב

יום ו'

הבוקר לקח אותי העירה מרקו במכוניתו. בתיבת הדואר מצאתי מכתב מאנגליה שהכיל את bill of loding המקורי ומלבד זה גלוית אקספרס ממיכל בה היא מודיעה לי שלא תבוא השבת. הייתי כהמום ברעם ביום בהיר. לא העליתי כלל אפשרות כזו על הדעת וקיוויתי שהיא תבוא לפחות לפנות ערב, אבל טעיתי. משיחה שנתגלגלה היום ביני לבין

גרינולד נודע לי, שמרים הייתה אחד הגורמים החשובים חוץ מזימנא, שדאגו לכך שלא אקבל דרגה יותר גבוהה מ-ה"א.

לפני הצהריים היה אצלי אחי והבטיח לבוא אלי מחר עם אדית ועם תרנגולת לארוחת צהריים. בצהריים עליתי לסוכנות אוניות (טקסט לועזי) והוצאתי שם את ה(טקסט לועזי) עבור האנציקלופדיה. הארגז שלי נמצא על הדף הראשון של מניפסט האנייה (טקסט לועזי) וכתוב שם שמשקלו 70 ק"ג. אחרי העבודה חיכיתי קרוב לשעה וחצי בתור עד שהצלחתי לעלות לאוטובוס ולנסוע בעמידה הביתה. באתי הביתה עייף מאוד ועוד טוב שעשיתי ספונג'ה בבוקר וסדרתי את הכול. הלכתי לקנות עוד לחם, מלפפונים חמוצים ואשכוליות ואחר כך שכבתי לישון. מיכל לא באה ולארוחת הערב של ליל שבת אכלתי רק מרק עם לחם יבש, כמו קבצן עלוב.

24.11.1951

יום שבת כ"ה בחשון תשי"ב

אחרי ארוחת בוקר של רווק, קלפתי תפוחי אדמה ואשכוליות לקראת ארוחת הצהריים. אחרי 11:00 בא אחי עם אדית והודיע שב 2 עליו להיות בנמל. אדית הכינה לבדה ארוחה די טעימה, ובעוד שאחי נסע העירה שטפה גם לבדה את הכלים. אחר כך ישבנו שעה קלה בחדר ואחרי 3:00 עזבה גם היא, שעה שהייתי שרוי בשינה עמוקה. אחר הצהריים עיינתי בשירת "האזינו", אבל אחרי 4:00 בא צבי קליין. כיבדתי אותו בקפה והוא ישב אצלי יותר משעה ועל ידי כך מנע ממני זמן יקר מאוד ללימודים. בכל זאת הספקתי ללמוד קצת ציונות. בערב בא שכני לנחם את בדידותי, הפרלרים עם פודינג טעים עם שמנת, ודורי פסינג עם לפתן אשכוליות עם שמנת. לפני השינה כתבתי מכתב בן 3 דפים למיכל.

25.11.1951

יום א' כ"ו בחשון תשי"ב

היום עבדתי שוב לבד. היו לי 80 מספרים. את עניין שחרור חבילת הספרים מסרתי לעמיל סגל והוא הבטיח לי לשחררה מיד לכשתפורק מהאניה. לפני הצהריים תפסתי במקרה את העמיל גולד שהוא גם קופאי בקולנוע ארמון והוא הבטיח להשיג לי 2 כרטיסים לקונצרט התזמורת עם ארתור רובינשטיין. בבוקר דברתי עם ד"ר ויינברגר, מסרתי לו על המצב הקשה ששורר עכשיו במחלקה ולחצתי עליו שישתדל בעניין הקביעות שלי. אמר לי שבגלל זה שעושים תקן חדש לגמרי מתאחר הדבר אך הוא ישתדל כמיטב יכולתו. אחי סיפר לי היום שאתמול היה לו מצב הכן של 16 שעות. אחר הצהריים עליתי להדר, בגן בנימין ואחר כך בבית קפה גן ארמון גמרתי לכתוב תמציות של פרק שלם בציונות. ב-4:00 באתי לבקר את כורש, וישבתי אצלו עד 5:00. ספרתי לו על הנעשה במשרד, הוא סיפר לי על זריקות פניצילין שקבל וחוץ מזה עוד התווכחו על שביתת הימאים. כשיצאתי משם ירד גשם. הלכתי לארמון, נתתי לגולד 3 לירות עבור 2 הכרטיסים שהבטיח להביאם עד יום ו' וב-7:00 בדיוק פגשתי על יד קופת ארמון כפי שהכרנו את דוד אליוביץ מריה. הוא אמר לי שהגיעו כל הפרשים והתשלומים החסרים לעובדי המוסד ובשביל מיכל מגיע סכום של 20 לירות בקרוב. יעץ לי לכתוב מכתב להנהלה עם תאריך בואנו לגבות את הכסף. למרות שבאתי הביתה בזמן, הינו ב-8:00 נתתי את השיעור רק מ-9:30 לפי בקשת מגדה גרינולד.

26.11.1951

יום ב' כ"ז בחשון תשי"ב

גם היום עבדתי לבד והיו יותר מ-85 מספרים. כל היום ירד גשם שוטף. אחרי העבודה הדפסתי מכתב להנהלת "רמת הדסה" לומר שמיכל תבוא ב-6 לדצמבר לקחת את כספה ושלחתי את המכתב בדואר רשום.

כשבאתי הביתה קניתי עוד 2 ק"ג תפוחי אדמה, ומנדרינות, קבלתי ביצים עבור שבועיים, 100 גרם ממתקים, אחר כך הרגשתי עייפות ובחילה כזו, ששכבתי לשעה לישון. ב-6:00 בדיוק העירו אותי דפיקות בדלת. היה זה מבקר מחברת החשמל וכאשר ראה את פני מכוסי השינה, ביקש סליחה והלך שוב מבלי להיכנס כלל. בערב למדתי את כל הפרקים הנדרשים ביהושע ושופטים. היום לפני הצהריים מסרתי לד"ר סלפטר להעברה את השאלונים הדרושים לבחינות הכניסה למשרות ממשלתיות שמילאתי אותם במאמץ רב בשעות העבודה.

27.11.1951

כ"ח בחשון תשי"ב

יום ג'

הבוקר הופיע כורש, אמנם היום עוד לא הספיק לעזור לי הרבה. לפני הצהריים צלצל אלי ד"ר סלפטר והודיע לי שכתב המנוי שלי נתקבל. שאלתי מה היא הדרגה והתשובה הייתה ה"א. אם כן רצה הגורל שאחרי מאמץ לא שכיח, של יותר משבוע וחצי קבלתי את כתב המנוי המחפיר דווקא היום שעה שכורש חזר. בצהריים עליתי למעלה לראות את הנייר, תפקידי צוין בו בשם "לבלר" מ1 לינואר 1951 דרגה היא, משכורת יסוד 38 ל"י. הוסכם ביני ובין סלפטר שאינני חותם על המנוי ואני הוספתי שלא אקבל גם משכורת של דרגה ה"א. שליטר הבטיח להעלות את הדבר מחר בישיבת הוועד עם אריאל בירושלים. כורש אמר לי שלא ייסע מחר לירושלים והציע לי שאכתוב מכתב ערעור רק לציטלין. וזה הדבר שעשיתי לפי מתכונת מכתב שכתבתי כבר לפני שבועות אחדים, מיד לכשבאתי הביתה. הנמל נסער היום. ב-2:30 ראיתי את השערים סגורים והמון שוטרים עם כובעי פלדה ומקלות. אינני מקנא באחי. אדית הייתה בבוקר וסיפרה שהוא כמעט כלל לא בא הביתה, לא ראיתיו זה יומיים. שיעור העברית לא התקיים הערב מפאת העדרן של 2 תלמידות. למרות מצב רוחי הרע בגלל המנוי וקשיי העיכול מהן אני סובל בזמן האחרון הצלחתי ללמד עוד 5 פרקים בתנ"ך ולכתוב גם מכתב קצר לשמידה.

28.11.1951

כ"ט בחשון תשי"ב

יום ד'

היום היה לחץ עצום בעבודה, בפרט לפני הצהריים (הגענו עד 106 מספרים). בבוקר נתתי לחסיה לקרא את מכתב הערעור שלי והיא לא התנגדה כלל לסעיף הרביעי שנוגע לה באופן בלתי ישיר, והדפיסה לי את המכתב 6 עותקים. בצהריים מסרתיו לד"ר סלפטר ואחרי העבודה שלחתי גם בדואר רשום העתק לוינברגר ולנציג אגודת עובדי המדינה. בצהריים טלפן אחי וסיפר לי על היותו כלא אתמול יחד עם 11 שוטרים על האוניה "נגבה". יחס המלחים היה לפי דבריו מצוין. היום שכחתי את ארגז הספרים שלי ומחר יוצא מן הנמל. בצהריים קבלתי מכתב ממיכל בו היא מודיעה שתבוא ביום ה' בערב. יתכן כי תהיה קשורה למשך עוד שבוע ועל כן מייעצת לקחת את החופשה בשבוע אחר, לפי דבריה קיים שרות אווירונים סדיר לאילת, מחיר טיסה אחת (הלוך) 4 וחצי ל"י בלבד. לא היה לי תיאבון לאכול צהריים היום ואחרי שעת עמידה בתור ושעת עמידה באוטו, באתי הביתה. בערב בא אלי צבי קליין כי נודע שבגב ים ב' יש אישה גרושה שמוכנה להשכיר חדר. חשבתי מיד על גב' מוזס, שכנתינו ושנינו הלכנו אל הפרלרים להודיע. נכנסתי אחר כך עם אוסי לגב' מוזס ואמנם נכון היה הדבר. היא דורשת 25 ל"י לחודש(חדר מרופט) בלי דמי מפתח אך 120 ל"י דמי קדימה על חשבון שכר הדירה. היא שמחה לשמוע ממני שאדית התחנכה באנגליה והבטיחה לשמור את החדר על כל פנים עד יום שבת. אני מקווה שאוכל מחר להתקשר מאחי עם אדית. אוסי פרלר הפתיע אותי היום על ידי זה שהביא את הפלטה החשמלית המתוקנת.

29.11.1951

יום ה' ל' בחשון תשי"ב

לפני 12:00 סגרנו היום את האשנב ונסענו עם טנדר לבית חולים אלישע לחוג את ברית המילה של בנה של מרים. הייתה זו חוץ מהברית שלי. הברית הראשונה שהייתי עד לה. בבוקר הביא לי גולד שני כרטיסים לרובינשטיין אבל לשבוע הבא רק הבטיח לי שעד הצהריים ישתדל להחליפם בשני כרטיסים ליום ו' זה אבל מאז לא הופיע. עליתי בגשם ל"ארמון" ושם מסרו לי בקופה שגולד נסע לתל אביב ויחזור ביום א'. הייתי מלא חמה. נכנסתי פנימה ודברתי עם פרידמן בעל המזנון (וחוץ מזה גם עמיל מכס) והוא הבטיח להשתדל ולתקן את המעוות. לפני הצהריים צלצל לי אחי ובא גם אישית לרגע, ספרתי לו על עניין החדר בשכנותי אך לא מצאתי את המספר. ההתלהבות המקווה. אמר לי ששילם בטבעון לחודש למפרע ושאינו רוצה להפסיד יותר כסף, אני מקווה שכשיבואו שניהם הוא ואדית ביום שבת יקבלו מעט תבונה ויקבלו את ההזדמנות. מארמון לא יכולתי לנסוע עד 3:30 בגלל גשם עז. כשהגעתי אחרי 4:00 הביתה, מצאתי שם כבר את מיכל וגם את אחי ישן בחדר. מיכל באה מוקדם כי נבחנה בין הראשונות בגלל שמה המתחיל ב-ב', ואחי בא להינפש קצת אצלנו כי ב-10:00 בערך חוזר לתפקיד. בהזדמנות זו סיפר לנו את כל מעשיו ותעלוליו בנמל עם הימאים. הוא עזב אותנו אחרי ארוחת הערב. אחרי הארוחה דיברתי עם מיכל ונוכחתי לדעת שמכתבי האחרון אליה לא השאיר את הרושם המבוקש, שהיא שוב מחפשת קומפרומיסיים וטרם חזרה בתשובה שלמה. ספרתי לה על תוכניתי שנראה לי, להשאיר אותה בליל בואה לבדה למען תטעם את טעם הבדידות שטעמתי ביום ו' שעבר. אחרי השיעור לעברית הפכתי את האיום למעשה ובמקום לחזור הביתה, הלכתי לגב ים ג'. לא היה קולנוע ולא היה גם פתוח שום בית קפה ראוי לשמו. ישבתי באיזה מזנון קטן ועלוב שתיתי לבניה עם שתי עוגות ישנות, הקשבתי לוויכוח סוער בין כמה עולים חדשים על שביתת הימאים וכל הקשור בה וחזרתי הביתה רק ב-11:00. אני חושב ומקווה שזה עזר קלות להעלאת ערכי בעיני מיכל.

30.11.1951

יום ו' א' בכסלו תשי"ב

הספקנו לסגור את האשנב רק ב-12:15 כך שבאתי לאספת העובדים כבר בסוף, הדו"ח של וולק באספה לא חידש מאומה. עם מיכל נפגשתי בקפה גן ארמון כי קיוויתי בדרך נס להיכנס כבר היום לקונצרט של רובינשטיין אבל פרידמן בעל המזנון לא בא ונצטרך אם כך ללכת ביום ו' הבא. כשירדנו בגב-ים ב' שכחה מיכל את מעיל הגשם שלה באוטובוס, רצה לגימל, לא תפסה אותו כבר, נסעה עם נהג האוטובוס השני אחרי אבל הנהג הורידה בגב ים א, נתן לה 2 גרוש (כי לא היה לה כסף) כדי שתחזור הביתה והבטיח להביא לה את המעיל ב-4:30. את המעיל לא קבלה ועלי תישאר כנראה הדאגה להשגתו. לפנות ערב הביא מירקו את הארגז עם האנציקלופדיה הוצאת ארצות הברית ב 24 כרכים גדושים דעת ותמונות ותוספות של שנת 1947.

1.12.1951

יום שבת ב' בכסלו תשי"ב

כל היום נחנו כהלכה ואכלנו גם היטב ובלי צנע. אחרי ארבע בא אחי עם אדית וגם צבי קליין. הייתי 3 פעמים אצל גב' מוזס בקשר להשכרת החדר. לבסוף החליט הזוג החדש לא לקבל את הדבר בגלל סיכוייהם הקרובים ביותר להיכנס לשיכון מטעם המשטרה. משך כל אחר הצהריים עיינו בשני כרכי האנציקלופדיה שהוצאתי מן הארגז (אדיתה עיינה במונח –אנגלית). בערב היה אצלי טאוס ובקשתיו שיעשה לי כוננית קטנה בשביל הספרים אך הוא אמר לי שיותר כדאי לי לקנות דבר מוכן ויפה.

2.12.1951

ג' בכסלו תשי"ב

יום א'

היום נשרפה המנורה מעל שולחננו, היה גשם וחושך וכדי לא לקלקל את העיניים הפסקנו לעבוד ואחר כך עבדנו על שולחן אחר, זה גרם לעבודה מרובה. היום ראיתי מכתב שהלך מד"ר צייטלין אל נציבות המנגנון בו הוא מבקש בהסתמך על מכתבו הקודם לתקן בהקדם את הדרגה שלי על מנת למנוע את התפטרותי. דברתי עם גרדמן שעובד במדור "רהיטי לכל" במחוז והוא הבטיח להקציב לי עץ עבור כוננית הספרים שלי. דבר מוכן עולה הון תועפות זה נוכחתי לדעת כאשר חיפשתי דבר כזה אחרי העבודה. בגשם שוטף עליתי למשפחת המודיעים של שחני בהדר ושם קבלתי את מעיל הגשם של מיכל. באתי די מאוחר הביתה אבל הספקתי בכל זאת ללמוד משהו לפני ואחרי השיעור העברי.

3.12.1951

ד' כסלו תשי"ב

יום ב'

שבועות אני כבר מחכה לתשובת ד"ר קוגל על מכתבי האחרון ואין. לפני הצהריים הייתי צריך להדפיס לאחי מכתב בקשה למשרד האוצר על אישור שהם חסרי אמצעים. אישור זה נחוץ לדודתה של אדית כדי שתקבל רישיון משלטונות צ'כיים לשלוח לה צרכי בית. אחרי העבודה עליתי להדר הסתפרתי, מסרתי סוף סוף לתיקון את התיק הקרוע ושוטטתי שוב לחפש כוננית מתאימה ל"בריטניקה". אותו הסוחר, הנגר שמכר לי לפני כשנה וחצי את הארון בעל 3 הדלתות ב 26 ל"י (ברחוב סירקין) הבטיח לי לעשות את הכוננית ב-7 לירות בערך אם אביא לו את החומר. אני מקווה שגרדמן ייתן לי את הדרוש מחר.

אחרי 4:00 קבלה את פני בבית מיכל. ביום ד' עליה שוב לחזור לפתח תקווה ליום אחד. היא הביאה אתה כל מיני מעשי מלאכת מחשבת, בעיקר מפלסטלין מוצריה היא, שהציגה בתערוכה שם ושמראים על השכונה וטעמה בדברים מעין אלה. חוץ מזה הביאה גם שני כרטיסי הטיסה לאילת מחברת ארקיע, שמחירם 4 וחצי ל"י כל אחד. האווירון יוצא ב-9:00 בבוקר ביום א' מלוד.

למרות היותה בבית הספקתי ללמוד די הרבה (הלכה ב-9:00 לישון) ואני חושב שאפסיק כבר את כתיבת התמציות ואת יתר החומר אלמד לפי היכולת בקריאה בלבד.

4.12.1951

ה' בכסלו תשי"ב

יום ג'

לכורש היה היום שוב יום של חוסר מעשה. לפני הצהריים הייתי במחוז ומסרתי את בקשתי להקצבת עצים. הוא אמר לי שאוכל לקבל היתר קנייה רק אחרי העשירי ויעץ לי להזמין את עשיית הכוננית בינתיים כבר עכשיו. שוב לא היה דואר בשבילי. אחרי העבודה עליתי להדר, שלמתי את חשבוני בחברת חשמל, מסרתי לתיקון את שעונה של מיכל. אחר כך באתי אל הנגר ברחוב סירקין וביקשתי שיעשה לי את הכוננית לפרע ושאתן לו את החומר אחר כך. הוא היה עסוק מאוד עם כמה לקוחות וזה לקח המון זמן עד שלקח ממני את המידות וההוראות הדרושות. בינתיים התחיל לרדת גשם. לקחתי את תיקי המתקן (רוכסן חדש) ונסעתי הביתה. הגעתי בחושך אחרי 5:00 ובגשם שוטף. מיכל עשתה סדר יסודי ובהזדמנות זו שברה את זכוכית המכסה של קופסת הסיגריות שקבלתי מתלמידות בקורס העירוני. חוץ מזה קלקלה גם את מנורת הלילה וכשהכנסתיה לשקע, היה קצר. סיפרה לי שבמשך היום באו 2 אנשים ובראותם אותה, שאלו איה אימא או אבא שלה. כשענתה שהיא בעלת הבית, רצו למכור לה כמה שטרי פייס... כשרציתי לתת לה את השיעור, אמרה לי מגדה פרלר שבעלה עוד לא בא ונורית טרם הושכבה לישון. שלחתי אם כן את מיכל להשגיח על

נורית כדי שתוכל מגדה להשתתף בשיעור. שרה לא השתתפה היום מפאת מחלה. הלכתי לישון מוקדם באופן יחסי.

5.12.1951

יום ד' ו' בכסלו תשי"ב

היום נסעה מיכל שוב לתל אביב, לשמור על מקום עבודתה. נסענו העירה ביחד. בשעה 9:00 בא לבית המכס ד"ר צייטלין עם ד"ר סלפטר ודנו עם כורש ובירגר על הקמת החדר המיוחד. זה נמשך יותר משעה אך לא הביא לידי תוצאות ממשיות. כורש יצטרך כנראה לסגת מדרישותיו ולהסתפק במעקה במקום בקירות של חדר. לפני הצהריים בא גולד מקופת ארמון נתן לי שני כרטיסים טובים מאוד לקונצרט של רובינשטיין, הודיע שאלה הם כרטיסי הזמנה והחזיר לי את שלושת הלירות שנתתי לו לפני שבועיים למרות מחאותיי. (כנראה שהיה לו בכל זאת מצפון רע). במשך היום ירד שוב גשם שוטף. אחרי הצהריים היה אצלי אחי בלי מדים וסיפר לי שהשיג אצל רופא מקריית טבעון אישור מחלה ל-4 ימים ובצורה זו "סידר" את המשטרה על ש"דפקה" אותו עם תורנות לילה. לפני זה הביאה לי אדית (לא ברור) הקטנה וספרה לי שאתמול היה בתל אביב אצל נאש, רק מפני ששמעה שמועה ש"אסירי נגבה" יפוטרו מן המשטרה ורצה להבטיח את עצמו. מיכל באה הביתה כמעט יחד איתי וספרה שלא גמרה כלום ושהזמינו מחדש לשבוע הבא.

6.12.1951

יום ה' ז' בכסלו תשי"ב

גם הבקר נסענו יחד העירה, מיכל בדרך לרמת הדסה. בתיבה היה מכתב מסוניה בו היא מזמינה אותנו לליל מוצאי שבת לבוא אליה ללון. הוסיפה גם את כל זמני נסיעות האוטובוסים לבן שמן. מיד בבוקר הלך כורש לישיבת וועד העובדים ולא חזר עד 10. הוא בא כשעשיתי כבר 50 מספרים וסיפר לי שפתאום נשברה לו זכוכית של משקפיים והיה צריך לתקנה.

בצהריים, כשגמרתי לאכול הופיע מיכל באגף המזון וספרה לי שקבלה בר"ה 17 ל"י של הפרשים, בלי המשכורת האחרונה. מפני שעוד לא קנתה כרטיסי מונית לחדרה למחר אחרי הקונצרט, הלכתי איתה להשיגם. בכל חברה דרשו את כל המחיר עד תל אביב וגם לא עזר לי שהייתי פעם חבר יחידת 178. חוץ מזה אמרו שהמונית האחרונה יוצאת ב-4:00. לבסוף קיבלתי ב"קשר" 2 מקומות במונית מהדר בשעה 4:30. אחר הצהריים מיכל כבסה משהו. בחמש הלכנו למכבסה להוכיח רק שהכביסה תגיע רק מחר אם ירצה השם. אין לי אם כן כביסה נקיה בשביל הטיול. בערב נתתי שיעור (אחרון לפני החופשה) ואחר כך היינו עסוקים באריזת חפצנו.

7.12.1951

יום ו' ח' בכסלו תשי"ב

לפני הצהריים טלפן לי ד"ר סלפטר ורצה שאמלא את השאלונים לבחינות הכניסה עוד פעם. הוא שלח את השאלונים שמילאתי כנראה לכתובת לא נכונה ואני חושש מאוד שקלקל את כל העניין ושלא אתקבל לבחינות הראשונות. אמרתי לו שאנו נוסעים אחרי הצהריים ושלא אוכל עוד לתקן שום דבר. עזבתי את המשרד כבר ב-12:00 וב-2:00 נפגשתי עם מיכל למעלה בהדר וב-2:15 הלכנו לרסיטל של רובינשטיין. נמוך קומה וסימפטי, נגן במרץ רב ואת הכול בעל פה. חבל שזה היה רסיטל בלבד שלא הייתה שלובה בו תזמורת. הצטרכנו לעזוב לפני הסוף כדי לתפוס את המונית שנסעה ב-4:30 בדיוק. מן המונית ירדנו על יד כפר הרוא"ה ולג"ח הגענו אחרי 6:00. שם חיכתה לנו הפתעה: לכרמה היה יומיים חופש וגם היא באה לאמה.

8.12.1951

יום שבת ט' בכסלו תשי"ב

מיכל וכרמה שכבו במיטות עד הצהריים בקירוב ואני ניצלתי את הבוקר לטיול קצר. ראיתי לגמרי מקרוב נחש שחור ארוך כ-1 וחצי מטר. הסתכלנו זה בזה כ-3 רגעים והוא ברח רק לאחר שהתכופפתי אליו. אחרי הצהריים בא לאימא מישהו מהחלק המפימ"י של הקבוץ בהצעה שתיסע לתל אביב לקורס לבישול מטעם ויצ"ו ל 5 שבועות מפני שאימא עוד לא החליטה לעזוב את הקיבוץ עם החלק המפא"י חשבה את ההצעה הזו כאבן בוחנת מצד מפ"ם וקשה היה לה מאוד להחליט, כי אם תקבל את הדבר יחייב אותה שוב להישאר לפחות עוד שנה בקיבוץ. כשנסענו בערב עם אפרה(עם סגול בהתחלה אח של מימי, אבא של חווה,) לחדרה, עוד לא החליטה לגמרי. בחדרה תפסנו מיד אוטובוס לתל אביב ושם הלכנו על כל חפצינו ישר לבן דודי פפי. מיכל הייתה אצלו בפעם הראשונה. אכלנו אצלם ארוחת ערב ונשארנו גם ללון, למרות שהיה תחילה בדעתנו ללון אצל סוניה בבן שמן. במשך כל הערב שמענו מפי פפי סיפורים שתיארו את בריחתו מצ'כיה ב-1939 וגם זיכרונות על מעשי שובבות שלי בזמן ילדותי.

דצמבר 1951 ירח דבש באילת

9.12.1951

יום א' י' בכסלו תשי"ב

מהתחנה המרכזית יצאנו רק ב-9:00 ללוד (את החליפות ומזוודה קטנה השארנו אצל פפי ולשדה התעופה הגענו ב-8:30. נרשמנו במשרד של ארקיע ואחרי 9:00 עלינו לתוך אווירון בעל 2 מנועים שהכיל כ-30 מקומות. לא ידענו איפה כדאי להתיישב ומפני שרצינו לשבת ביחד ישבנו במקום שלידו לא היה כל חלון. האווירון המריא ב-9:30 ורק בשעת הטיסה נוכחתי לדעת שהיה כדאי לשבת ליד חלון שנמצא מיד אחרי המנועים, כי חום המנוע לא מרשה כל התבוננות על החלון. בשעת הטיסה יכולנו להסתובב ממקום למקום ואף להיכנס לתא הפיילוט. נסעו אתנו בעיקר חיילים וגם קצת פועלי סולל בונה ומע"צ. אחרי טיסה חלקה של שעה בקירוב ירדנו באילת. ירדנו לבית המלון הפרימיטיבי בו השארנו את חפצינו והזמנו 2 מיטות (בחורים לחוד ובחורות לחוד) מיד אחרי זה הלכנו לשבים הים להתרחץ בים סוף. לא היה חם וקפאנו לא מעט אבל השחייה בים הייתה עונג רב. המים בהירים ונקיים לגמרי הם הרבה פחות מלוחים מאלה של ים התיכון ותחתית הים מלא חיים מגוונים. שחיתי בעיקר מתחת למים. אחרי שהתלבשנו תפסנו טרמפ שלקח אותנו דרומה עד קרוב לגבול המצרי לבית ויליאמס איפה שקיים עתה בית ספר לדייגים. –לבית המלון הבאנו דברים ואלמוגים יפים ששליתי מתחתית הים. לארוחת צהריים מאוחרת קיבלנו כל אחד מרק מלוח, ביציה וצבר אחד בוש ושילמנו עבור זה 70 גרוש (!). מסיבה זו הזמנו לארוחת הערב רק 4 מנות לחם ואת הלחם שאוכלים באילת מביאים יום יום באווירון (לא ברור). חלק אכלנו וחלק השארנו עטוף במגבת למחר לארוחת הבוקר. בלילה אכלו עכברים חלק גדול מן הלחם ואף חלק ניכר מן המגבת. הלכנו מוקדם לישון ובלילה היה קר מאוד וקיבלנו כל אחד רק שמיכה אחת. עבור כל מיטה שילמנו 80 גרוש ללילה. אחר הצהריים טיילנו במפרץ בכיוון לעקבה.

10.12.1951

יום ב' י"א בכסלו תשי"ב

קמנו בבוקר השכם וראינו אמנם את האוטובוס של דרום יהודה אך לא רצינו לנסוע בו. קווינו שנקבל בקלות טרמפ ומלבד זה לא היה לנו גם כסף רב מפני שלא לקחתי ביום ו' את משכורתי ובדרך נתנו לאימא בג"ח 7 ל"י, כסף שקיבלתי

בחזרה עבור 2 חבילות התפוזים שלא נשלחו לצ'כיה. (בתוספת של עוד שתי לירות) מלבד זה מחיר הנסיעה לאחד עד תל אביב היה 4 ל"י ורק עד באר שבע דרשו 3 וחצי ל"י וזה היה לפי דעתי מחיר מוגזם. הלכנו למחסום שלפני אילת, נתנו לעבור לאוטובוס (בשעה 6:00) וחיכינו לטרמפים. למזלנו הרע לא נסע במשך כל היום אף אוטו אחד יותר רחוק מאשר לבאר אורה (15 ק"מ מאילת), ככה שבזבזנו את כל היום הזה לבטלה גמורה. הכי גרוע היה שלא הספקנו לנצל את הזמן לשחייה או טיול מחשש פן נפסיד איזה טרמפ, כך שלא זזנו כלל מן המקום. קבוצת החיילים במקום ששומרים על המחסום ועל בריכת המים (מביאים אותם בצינור מבאר אורה) כולם בני מזרח דאגו לנו אמנם ובשעת הארוחות הביאו אף מנות נוספות מן המבטח שחלקנו עם עוד נוסע אומלל כמונו, פועל, יליד סלובקיה, הראו לנו את מלאכת מילוי הבקבוקים עם חול צבעוני ואף סגרו לשלושתנו מקום לינה באוהל שלהם על שלוש מיטות שדה פנויות. הלכנו מוקדם לשכב וישנו מלובשים למחצה. גם באוהל הזה היו עכברים שהתנהגו כמו בני בית. שכחתי להוסיף שאווירון הנוסעים שהיה צריך להגיע היום לפני הצהריים לא הצליח לרדת באילת ונאלץ לחזור חזרה ללוד.

11.12.1951

כ"ו בכסלו תשי"ב

יום ג'

בבוקר השכם עוד לפני 6:00 הגיעו למחסום 4 מכוניות גדולות של חברה איטלקית titanic רובם פיאטים שעובדים בכל הארץ וגם בקו אילת. את מיכל הצטרכתי לסחוב מן המיטה ובריצה ירדנו אל המחסום ועלינו על המכוניות. על ידי משפט אחד 40 ק"מ מאילת החלפתי את המכונית ומיכל נכנסה לכאן. (תאי הנהג בפיאטים האלה גדולים מאוד, מכילים מטה צרה במקום בשביל כ-5 אנשים). אחרי זמן קצר נוכחתי לדעת שעשיתי שטות. על המכונית שי היה טעון גנרטור שנסע לתיקון; היה מלא דלק ובשעת הנסיעה ירד ממנו ממש ירד גשם של דלק שלכלך את כל מעיל הגשם שלי. במאמץ רב הצלחתי לכסות את פתח מיכל הדלק בשק ישן. עמדנו שוב בביר מליחה (באר מנוחה) תחנת מסירת המים של מ"צ איפה שקבלנו סנדוויץ' עם גבינה ואיפה שהתעכבנו לשעתיים בהם העבירה אחת המכוניות פעמים כמה צינורות למגדל קידוח של מים במרחק 3 ק"מ.

משם נסעתי עם מיכל בתא של מניב השיירה, לפי דעתי יהודי מטריפולי וטיפוס לא סימפטי ביותר עד המחנה הצבאי של עין חוסוב. הדרך היא דרך עפר ואת המכונית שלפנינו הבחנו רק על ידי ענן האבק שלה. בעין חוסוב יש עץ סדריה ענק וישיש. הקנטינה צבאית בה לא רצו לתת לנו האזרחים כל אוכל, אלו מכרו לנו בזיל הזול הרבה ופלים צבאיים, דובשניות ומי סודה. במקרה פגשתי שם מכיר מימי היותי בצבא שהיה איתי במחנה האימונים בספניק ועכשיו הוא חבר מושב ביצרון. שירותו במילואים הביאו לשם. הוא הוסיף לארוחותינו עוד קופסת מיץ. כשרצינו להמשיך לנסוע הלאה התחיל מנהל השיירה לעלות לנו קשיים, לא רצה לקחת אותנו בטענה שאסור לקחת שני ושמפקד עין חוסוב יעשה לו רפורט. מיכל הראתה תקיפות וכושר פעולה יוצאים מן הכלל, אמרה לו שיראה לה זאת הקצין שעשה לו את הקשיים כביכול והיא תדבר איתו. התברר שכל הדבר היה שקר גמור, הקצין עשה כזה סקנדל והכריח אותנו לקחת אותנו עד באר שבע. אני למעלה ומיכל בקבינה, קטע הדרך מעין חוסוב דרך מעלה העקרבים במכתש הגדול עד תל ירוחם הוא היה ביותר. חבל שלא ראינו את המכתש הקטן. בדרך היה רק שלט שאמר: המכתש הקטן 2 ק"מ. מתל ירוחם עד באר שבע יש כבר כביש אספלט ובו הגענו למקום בשעה 4:00 אחר הצהריים. עזבנו את הנהג שבינן לא רצה לקחתנו הלאה. ב-4:30 בא טנדר של שרות הנסיעות שבמקרה יצא אחרינו מביר מליחה. עמד מיד ולקח אותנו במהירות הבזק, לא רק עד תל אביב, אלא ישר עד רחוב ז'בוטינסקי. עלינו אל פפי, התרחצנו היטב במים חמים, אכלנו ארוחת ערב

צנועה מאוד (לחם, מרגרינה ומקופסת דגים), לקחנו את חפצינו ונסענו לתחנה המרכזית. במקרה ולמזלנו פגשנו שם את קרל עם סוניה שחזרו הביתה מתל אביב. נסענו יחד כולם לבן שמן. קרל כמו תמיד במצב רוח מצוין, אצל סוניה מורגשים כבר סימני ההיריון ההולך ומתפתח. כבדו אותנו בארוחת ערב נוספת שהייתה מכל מקום פי כמה יותר טובה ויותר עשירה מזו שקבלנו אצל בן דודי ונשארנו ללון שם עד הבוקר.

12.12.1951

י"ג בכסלו תשי"ב

יום ד'

בבוקר התעכבנו קצת והצטרכנו ללכת ברגל ללוד. שם חיכינו כחצי שעה בתור ארוך עד שעלינו לאוטובוס שלקח אותנו לתל אביב. נפרדנו, מיכל הלכה למשרד החינוך לסדר את עניין העבודה שלה ולרחוץ את שערותיה אצל ספר ואני נסעתי לחולון, מקום נקי, רחב ידיים ומסודר, "אגרובנק" לשעבר. אמרו לי שם בעירייה שד"ר קוגל יהיה רק ב-4:00 אחר הצהריים. חזרתי לתל אביב והלכתי למטה המשטרה שנמצא בין כה בקרבת התחנה המרכזית. אחרי שאמרתי לנאש דרך טלפון היומנאי מי אני, הזמין אותי מיד לעלות אליו למעלה. הוא שמח מאוד לראות אותי ואני לא פחות ממנו. הוא קצין גבוה- עלה וכוכב מה ששווה לדרגה י"א. אמרתי לו שברצוננו לנסוע עוד בערב לחיפה ושב 4:00 עלי להיות בחולון. התעכבתי במשרדו רק זמן קצר וקבענו פגישה לשתיים וחצי בקפה עטרה שעל יד אגד. באחת נפגשתי באותו המקום עם מיכל שספרה לי בהתמרמרות שלא הצליחה לסדר שום דבר ולא פגשה את המפקחת המוסמכת. נסענו עוד הפעם למשרד החינוך ושוב לשווא. אצלה שוב היה מכתב מאימא בו היא כותבת על השתתפותה בקורס ועל האפשרות למצוא אותה בתל אביב בכל יום עד שעה 2:00. מיהרנו לחזור לקפה עטרה ולפני 2:30 הספקנו עוד לקלוע תבן של פלטה שבדית. נאש בא בזמן הנקוב, הכניס את ראשו לבית הקפה, לא מצא אותי ורצה שוב לנסוע. אבל במקרה הרגשתי בו, קראתי לו בחזרה, הצגתי לו את מיכל וישבנו לצערי הרב רק שעה לשיחת רעים נאה ומהנה ביותר. כשנפרדנו הבטיח להתראות איתי בבית המכס כשהיה בפעם הבאה בחיפה. נסענו לחולון. ד"ר קוגל הגיע כמה רגעים אחרי 4:00 וקבל אותי כראשון לראיון. אמר לי שהספיק לקרוא רק את מחצית כתב היד מפני ששכח לקחת אותו לחופשתו שבילה בצפת. בקש ממני שאשלח לו את המקור לשם השוואה ואמר כמה פעמים ששמח מאוד לעשות את הכרתי והבטיח לי גם ללחוץ על מר ליפץ מהוצאת "עם עובד" בעניין. מיכל כתבה בינתיים גלויה לאימא, חזרנו לתל אביב, הוצאנו את חבילותינו ממוקם שמירתן בתחנה ואחרי 6:30 ישבנו כבר באוטובוס הישיר לחיפה. מיכל ישנה בחיקי משך כל זמן הנסיעה. הביתה הגענו ב-8:30 בערך ובמקרה, שעה שפתחתי את דלת הדירה במפתח הופיע קרל פן שבקש סליחה על שבא ברגע כל כך לא מתאים. הוא בא להתייעץ איתי בעניין שחרור כ-1000 מנורות רדיו שקבל באמצעות הנס יודק מחו"ל. דברנו על זה כחצי שעה ואחרי זה הלך אחרי ששתה כוסית קוניאק. כך סיימנו את טיולינו לאילת שנעשה בשעת מזג אוויר מצוין. אף טיפת גשם לא מצאנו בדרך.

13.12.1951

י"ד בכסלו תשי"ב

יום ה'

בבוקר ישנו עד 8:00, אכלנו ארוחת בוקר עשירה ואחר כך נסעתי העירה. בתיבת דואר היה מכתב מדודה. במשרד המחוזי נתן לי גרדמן את הרישיון עבור העצים. קבלתי 0.5 מ"ק דיקטים. את המשכורת לא יכולתי לקבל כי הפקיד שמשלם אותה לא היה באותו הזמן במשרד. משם הלכתי לנגר שלי בהדר על מנת להראות לו את הרישיון עבור הדיקטים. הוא קיבל את פניי בהודעה שחזר רק אתמול מן הצבא ואת הכוננית מתחילים רק היום לעשות. הבטיח לגמור

אותה ביום ראשון.

חזרתי הביתה באחת ואחרי ארוחת הצהריים כתבתי ביומן את כל ימי הטיול. אחרי זה הלכתי לג' להביא לשם ולקחת משם את הכביסה. אחרי הצהריים התחילה סערה גדולה מאוד וגם גשמים. הרדיו מסר שזה ימשך כל הלילה. הערב נתתי שוב אחרי הפסקה של שני שיעורים שוב שיעור לעברית. מגדה פרלר הודיעה שתיסע לשבועיים לתל אביב ללמד שם קדימה יחד עם גיסה.

14.12.1951

יום ו' טו בכסלו תשי"ב

מיכל נסעה הבוקר העירה למשרד החינוך לנסות לסדר משהו אצל המפקחת המקומית. אני נשארתי בבית ולמדתי (חזרתי) על תולדות הציונות. מיכל חזרה ב-1:00 הביתה. הסערה נמשכה כל היום. בבוקר טבעה ספינה תורכית במפרץ חיפה. בערב בא מירקו וסיפר שבנמל פרצו מהומות וששוטר אחד נהרג. בחדשות בערב שמעתי שיותר מ-14 שוטרים נפצעו שעה שהורידו את השובתים מאניה "תל אביב". הייתי מודאג מאוד לשלום אחי. היום בצהריים הדלקתי את תנור הנפט. הוא מחמם היטב אבל צורך הרבה דלק.

15.12.1951

יום שבת ט"ז בכסלו תשי"ב

הבוקר התעוררה מיכל לבושתה הגדולה רק ב 9 וחצי (התריסים היו סגורים) וארוחת בוקר אכלנו לפני 11:00. לפני הצהריים התחלתי לחזור על תמציות בתנ"ך. גל הקור, הסערות, והגשמים נמשך בזעף ובלי הפסקה כל היום. מ-4:00 אחר הצהריים לא היה חשמל. למרות שלא צפינו להם במזג אוויר כזה, באו עם החשיכה אחי וכחצי שעה אחריו אדית. שתינו קקאו ואחרי זה אכלנו יחד ארוחת ערב. כל הערב ישבנו ע"י נרות ומנורת נפט.

16.12.1951

יום א' י"ז בכסלו תשי"ב

היום מיכל נסעה שוב לתל אביב, לקבל סוף סוף את העברת סידור העברה לחיפה ובהזדמנות זו לראות גם את אימא שלומדת בקורס לטבחות וי"ו. קבלת הפנים במשרד אצלי הייתה די לבבית רק שלא הספקתי לספר הרבה אודות טיולינו, מפני נושא השיחות העיקרי היו מקורות יום שישי בנמל ותוצאותיהן. נוכחתי לדעת שנעשו סדורים חדשים שונים בבית המכס והמדור שלנו קבל טלפון חדש עם קו חוץ עצמאי (מספר: 88681). לפני הצהריים לקחתי את משכורתי שלא לקחתי לפני החופש וזמן קצר אחרי זה בא אחי שלקח ממני בהלוואה בשביל דירתו בשכר- עם 40 ל"י, חסיה לא באה היום לעבודה.

אחר הצהריים שהיתי בהדר, רוב הזמן ביליתי אצל הנגר. בבית חיכיתי עד שבע, אבל מיכל לא באה. התחלתי אם כן להכין את ארוחת הערב לבד. בדיוק באותו הזמן היה קצר מקומי, בכמה בתים אצלנו וישבנו בחושך. בינתיים באה מיכל שהוכחתי קשות על שבאה כה מאוחר. אחרי השיעור לעברית קראתי בשנתון הממשלה תשי"ב על הרכב משרדי הממשלה השונים, חוליה בהכנותי לקראת בחינות הכניסה לשרות המדינה.

17.12.1951

יום ב' י"ח בכסלו תשי"ב

היום לא באו שתי הבנות לעבודה וכורש היה בישיבה עם מנהלי המחלקות וציטילין, עד אחרי 10:00. אחרי זה הביאו לנו מן המחוז שולחן אחד ואנו שמנו עליו את כל הטפסים השונים והמשונים שלנו ופנינו לפקדי המכס את חלון מספר

7. יש לנו עכשיו רק אשנב אחד, דבר שמקשה על העבודה. לפני הצהריים באה מיכל והשאירה אצלי תיק עם "אלטע זאכען". היא באה בהחלטה תקיפה לקנות לי היום זוג נעליים ויחד עם זה רצתה גם למכור כמה דברים שלא משתמשים שאין לנו צורך בהם. אחרי העבודה ניסינו אך לא הצלחנו למכור שום דבר בשוק הערבי לשעבר. קניתי לי את "מעריב" ונוכחתי לדעת ששוב לא זכיתי בהגרלה של המשנה העממי.

עלינו להדר, חיכינו זמן רב אצל סוחר הרהיטים עד שהתפנה והלך איתנו אל הנגר שעשה את הכוננית. גמרנו שאבוא לקחתה מחר ויחד עם זה לתת את החומר ולהסדיר את החשבונות. בחנות הנעליים הראשונה אליה נכנסנו מצאנו זוג נעליים עם סוליה דקה למדי אמנם, אבל סחורה (טקסט לועזי) עוד משנת 1946 שעלתה במחיר לא יקר ביותר. בערב שוב לא היה חשמל ואני למדתי לאור מנורת הנפט. אחרי 11:00 בערב חיפשתי את סילבוס נציבות המנגנון ואחרי חיפוש של חצי שעה מצאתי סוף סוף במטבח בין נירות האשפה הזרוקים, באתי בהאשמות כבודות על מיכל, דבר שגרם לסקנדל משפחתי אבל בסוף השלמנו עוד לפני לכתנו לישון.

18.12.1951

י"ט בכסלו תשי"ב

יום ג'

הגשם ירד כל הלילה והמשיך לרדת בבוקר בלי הרף. מעיל הגשם שלי בניקוי חמי. (יבש?) לא היה לי בכלל חשק לנסוע לעבודה אך לבסוף נסעתי. הגעתי באיחור של שעה. חלק מהאוטובוסים גויסו למעברות ומלבד זה נכבה המנוע של האוטובוס שלנו והגעתי העירה באוטובוס אחר. דווקא ביום סערה כמו היום בא למשרד כל הצוות מלבד שטיין (גם שתי הבנות). כורש התאונן כל היום על רגליים קרות ולא עבד כמעט שום דבר, אבל השיג 4 מטר חוט חשמלי והתקין מנורה מעל שולחננו. הגשם המשיך לרדת כל היום. כבר בבוקר הגענו העירה דרך גשר טל ובקושי ובצהריים התפשטו שמועות שקשר עם המפרץ נותק כי כל הכבישים הוצפו. חסיה הזמינה אותי בצחוק למחצה ללון אצלה במקרה שלא אוכל להגיע הביתה (בעלה באנגליה). גמרתי לעבוד בשתיים, עליתי להדר, מפני שחשבת שאי אפשר יהיה להשיג לחם, ונסעתי מיד הביתה. כשהתחלתי אחר הצהריים ללמד בבית את ספר ישעיהו, נוכחתי לדעת כי למדתי כבר פעם את כל הספר ולא רק את ירמיהו כמו שחשבתי. הגשם המשיך לרדת בלי סוף. בערב לא היה חשמל. מיכל לוותה אותי אל השיעור כביכול על מנת להיוועץ עם מגדה גרינולד בעניין תפירת חולצות אך לבסוף נשארה למשך כל השיעור.

19.12.1951

כ בכסלו תשי"ב

יום ד'

היה קר מאוד במשרד, יש לי נזלת וכורש ממשיך להתבטל. החלטתי לא לבוא מחר לעבודה. אכלתי מהר ארוחת צהריים ורצתי להדר אל סוחר הרהיטים. שם נחלתי כמה אכזבות, עבור הרישיון שלי לא אוכל לקבל דיקטים גדולים כי אם רק קטנים במידות 80 ס"מ על שני מטר. חוץ מזה חישבתי את מחירו האפור של דיקט בשיעור יותר מכפול ממחירו האפור המעשי. התווכחתי עם הסוחר המון זמן אך לבסוף נוכחתי לדעת שלא ארוויח בעסק מאומה, אצטרך אולי עוד לשלם לו משהו, או לכל הפחות לשלם את מחירם הרשמי של כל 5 סמ"ק של הרהיטים. במשרד אחר כך עשיתי חישובים מדוקדקים בכמה דיקטים היה צורך עבור הכוננית ומצאתי ששניים הספיקו. אחרי זה עליתי למעלה ובדרך שאלתי עוד במחסן העצים למחירו האפור של דיקט. הסוחר בא רק ב-3:30 ועכשיו החלה פרשה ארוכה ומייגעת של יכוחים על מחיר הכוננית וסיפור תשלומה. מתברר גם שהזכוכיות עצמן תעלנה בקרוב 35 לירות. שנינו הלכנו אל הנגר וזה התחיל לעשות את חישוב כמות העצים שהכניס בעבודה. הוא טען שצריך 2 ושלושת רבעי דיקטים ועץ לבן בסך 5 לירות, גולת הכותרת הייתה כאשר אמר לי שארבעת הרגלים (3 חתיכות קרש בלתי מהוקצע שוות לירה וחצי!!!).

אמרתי להם שאפילו אם אשקול נגד הרגליים כסף נקי לא יעלה ערכן לסכום זה. אך בזה לא היה די, לבסוף אמר לי סוחר הרהיטים פתאום שתמורת העבודה הוא דורש במקום 7 לירות, 10 ל"י (וזאת מלבד הזכוכית). אמרתי שאתן לו 4 דיקטים כפיצוי כללי עבור כל החומר שהושקע ואת יתר הדיקטים אשאיר לעצמי. כך נגמר ואני עוד באותו המעמד קניתי את הדיקטים במחסנים ברחוב סירקין (8 חתיכות ב 8.200 ל"י) והשארתי אצל סוחר הרהיטים. באתי הביתה בחרון אף על אחינו היהודים סוחרים ובעלי מלאכה כאחד.

בשעות המאוחרות של הערב הזמינה מיכל את שכנינו אוסי פרלר שהנו רווק לשבועיים (אישתו בחול) לבוא להתהדר אצלנו לשעה קלה. שתינו נס קפה ועיינו בשני כרכים של האנציקלופדיה.

20.12.1951

כ"א בכסלו תשי"ב

יום ה'

לפי ההחלטה מאתמול נשארתי היום בבית וישנתי עד 8:30. אחרי ארוחת בוקר מאוחרת הוצאתי בכוח את מיכל למרות רצונה ונסענו להדר. לא היה לי כבר כוח לעמוד עם הסוחר על המקח, קשרתי לו את "כל הדיקטים והוספתי עוד לירה. כל העניין עלה לי אם כן בקצת יותר מ 10 לירות. בינתיים חיכינו עוד עד שהזגג גמר ללטש את שתי הזכוכיות, אחר כך באנו אל הנגר שכבר שם "בייץ" על הכוננית, לקחנו אותה, העלנו על גג של אוטובוס (שם קשרתי בחגורתי) ונסענו הביתה, מיכל עם הזכוכית בחיקה. למזלנו לא ירד כמעט גשם והגענו בשלום.

אחרי זה הייתי עסוק בהעברת הספרים לכוננית. חבל שלא אוכל להוסיף לספריה זו תנ"ך עם פרוש גורדון. בדעתי לרכוש בחודש הבא מקרא מפורש בהוצאת יזרעאל.

אחר הצהריים הלכה מיכל אל גבי וסלי לאפות עוגה ואני לאמיתו של דבר חוץ מכתובת היומן (כמה ימים) התבטלתי. (בשעה שחזרנו מן העיר, ראתה מיכל על לוח פרסומות דרך חלון האוטובוס הודעה על הצגת תאטרון בובות "ליחיאל ושלומיאל" מחזה שתרגמתי בזמנו.)

בערב קראתי בעיתון ששר החקלאות מחפש גננים בשביל עבודה באילת. חבל שאני נשוי הייתי לוקח את זה מייד.

21.12.1951

כ"ב בכסלו תשי"ב

יום ו'

גם היום לא הלכתי לעבודה. מיכל נסעה העירה אחרי ענייניה ובין היתר גם לטלפן לכורש. אני למדתי תנ"ך וחוך מזה עסקתי ביבוס כביסה שאי אפשר היה לתלותה בחוץ בגלל הגשם. מיכל חזרה עם ידיעה מפי כורש שנתקבלתי לבחינות הכניסה שתתקיימנה ביום שני. אחר הצהריים בא אחי לביקור קצר מאוד והבטיח לבוא עם אשתו מחר. אני מתכוננים לבואם של כמה אורחים: דוד מרמת הדסה וחברתה של מיכל יהודית מקריית חיים עם בעלה (רוזנצוויג) אבל אני חושב שמזג האוויר ימנע מהם לבוא. בערב חתכנו וטעמנו מן העוגה שנאפתה אתמול.

22.12.1951

כ"ג בכסלו תשי"ב

יום שבת

היום כמעט שלא ירד גשם בחיפה אבל מאזורי הארץ האחרים ממשיכות להגיע ידיעות מזעזעות על שיטפונות והצפות. לפני הצהריים המשכתי לקרוא בעיקר בשנתון הממשלה ומיכל פרט להכנת הארוחות שכבה רב הזמן במיטה. אחי כבר בא בשלוש אולם אשתו הגיעה רק כשעתיים אחריו. שתינו קפה עם סנדוויצ'ים ואכלנו גם מן העוגה. איש מיתר האורחים המוזמנים לא בא. בערב חזרתי על הערותיי בציונות ומצאתי לי גם את המונחים הדרושים באנציקלופדיה, בעוד שמיכל הזיעה יותר משעתיים על כתיבת מכתב מפורט לדודה באנגליה. דבר שגרם לשנינו לצחוק לא מעט.

23.12.1951

כ"ד בכסלו תשי"ב

יום א'

בבוקר היה אצלי במשרד אחי, החזיר לי קצת מחובו והביא כמה קופסאות סיגריות. אחר כך באה מיכל שספרה שהציעו לה במשרד החינוך מקום עבודה בעכו. אמרתי לא לקחת את זה אך היא טענה שצריכה לנסוע לשם מחר על מנת להוכיח למפקחת את אי האפשרויות של העניין. לפני הצהריים הלכתי למחוז להביא את ההזמנה לבחינות הכניסה. הבחינות בכתב תיערכנה במשך 4 ימים, כל יום 2-3 שעות בבית הספר הריאלי שליד הטכניון. הבחינה הראשונה (שפה וסגנון) מחר ב-3:00 אחר הצהריים ויתר שלוש הבחינות בימים הבאים בשעות הבוקר. בין פקידי המכס יש כמה שהיו בקורס לפקידי בירושלים, ושניים מהם הבטיחו להביא לי מחר את רשימותיהם.

חיכיתי הרבה זמן לאוטובוס בגשם עד שחזרתי בעמידה הביתה. אחרי 4:00 באה אדית ויחד עם מיכל הלכו שתיהן לקריית ביאליק לקנות תמורת כתב הזכות שקבלתי בזמנו עבור התנור של ההנים צרכי מטבח, החלק הארי שבהם מתנתנו לאחי כמתנת חנוכה וכמה דברים קטנים בשביל שימושה של מיכל. אני חזרתי בינתיים על התמציות בתוך. בשיעור העברי הערב השתתף לראשונה גם אוסי פרלר.

24.12.1951

כ"ה בכסלו תשי"ב

יום ב'

היום עבדתי לפני חנוכה עד 1:30 אבל כורש לא עשה שום דבר. לפני הצהריים היו אצלי קרל הן עם אשתו בעניין מנורות הרדיו ששחרר לפני כ-10 ימים ועוד טרם קבל את העתק "ההוראה", יש לי הרושם שהניירות הלכו אצלנו לאיבוד (היה אז גרינולד במקומי, כי הייתי בחופש). אכלתי ארוחה קלה ב"זבולון" ועליתי ברגל אל בית הספר הריאלי של הטכניון. בסביבת בית הספר היו מותקנים שלטים עם הכתובת "לבחינה" והכל היה מסודר. הופתעתי לראות הרבה נבחנים ורובם דווקא מן "השמנת" הפקידותית, ביניהם כמה מהפקידים הבינוניים –גבוהים של בית המכס. חולקנו לחדרים, כל אחד ישב אל שולחן לחוד, עליו היו מודפסים הוראות לנבחן ומספרו הסידורי. בחדרי השגיח במקרה בחור שאני מכיר אותו עוד מאז היותי אצל גבי קובלר. הבחינה ארכה 3 שעות. הנושאים: לצמצם קטע בן 40 שורות דפוס בעל 3 רעיונות לתמצית בת 10 שורות (קטע מאחד העם על ההסכמה הכללית) חיבור של אחד מ-5 נושאים:

תפקידו של שבועון מצויר

עליה ועבודת האדמה- הבעיה ופתרונה,

הסכסוך האנגלי פרסי לאור האספקלריה הישראלית,

הצעות לייעול מנגנון הממשלתי

למה מעדיפים רבים קריאת ספרים לועזיים.

בחרתי בנושא האחרון כי נושא מספר 2 הקרוב ביותר לליבי, לא רציתי לכתוב עליו באופן שטחי ויחשב שורה אחת בלבד. חוץ מזה היה בתשובה חובה לתרגם קטע מלועזית לעברית (בחרתי בקטע אנגלי ובתור רשות לתרגם מעברית לשפה זרה. (בחרתי בגרמנית). הבחינות היו די קשות והזדקקתי לכל שלושת הטעויות. אני מקווה שעד עכשיו עבר הכול בסדר, אני רק חושש מהבחינות הבאות. באתי אחרי 3 הביתה. יש לי הרושם שמיכל לא תיאזר כוח לדחות את עבודת מעון הילדים בעכו ותישאר שם... בשעת הכנת ארוחת הערב (פטרייות מטוגנות) כוונה מיכל את יד ימיני בשמן רותח.

25.12.1951

כ"ו בכסלו תשי"ב

יום ג'

בגלל קשר האוטובוסים המזופת הגעתי לבחינה ברגע האחרון (ב 9) נושא הבחינה היה השכלה כללית ועניני דיומא. דוגמא, הזמן: 3 שעות. בענייני דיומא היה צריך לענות על 2 מתוך 4 שאלות. בחרתי בשני חיבורים על הנושאים: החבר העברי, הצלחותיו וכישלונותיו.

אבחנת הגוונים בדרום אפריקה והמצב שעלול להתהוות בארץ על יסוד דומה.

בתרבות כללית היו 3 שאלות שלא ידעתי לתת עליהן תשובה. היה צריך לענות על שאלה אחת. ואלו הן:

תפקידו של עורך משנה בעיתון יומי בשטח הפוליטי.

ההבדל הבימה ותיאטרון קאמרי

סוריאליזם באתניות

השארתי לי את זה עד הסוף לגמרי ועניתי אחר כך על הנושא הראשון בכמה משפטים מצוצים מן האצבע. בתנ"ך עניתי על שאלות כדלקמן:

מצב הגר בישראל, היחס אל עני ואדם שירד מנכסיו וכאלו למגר חלק מהם.

תעודת ישראל לפי השקפת הנביאים

מה הן גבולות הארץ שהובטחו לנו בתורה ומהם התנאים העיקריים כדי שישב עם ישראל בארצו לנצח

בציונות עניתי על השאלות:

הציונות מיסודו של הרצל וחיבת ציון (השראה)

עלייה 1 ועלייה 2 (השוואה)

השפעת האנטישמיות על ציונות

הבחינה הייתה קשה למדי והמועד הספיק לי בקושי לגמור את הכול. על הסעיף השלישי של השכלה כללית, "משק ישראלי" ולא הספקתי אפילו להביט. את ארוחת הצהריים אכלתי אחרי הפסקה של שנים שוב במטבח הפועלים אבל לא טעימה לי ביותר. לפני 1 וחצי באתי למשרד וקודם הלכתי למזכירות המכס, מסרתי דוח מפורט על הבחינות למהנסון שטרית ועוד מאזינים וקבלתי משטרית מחברת עם הערות מקורס קצר לפקידים שהתקיים בזמנו בירושלים. מהנסון נתן לי את רשימותיו אתמול. כורש שאל למה לא באתי יותר מוקדם והלך בחיפזון. אחרי העבודה חיכיתי לאוטובוס ליד תחנת הרכבת שעה שלמה למרות שלא היה גשם או סערה. בבית למדתי עוד מה שיכולתי משנתון הממשלה ומהרשימות שקבלתי התכוננתי לתת שיעור בערב אבל מגדה גרינולד באה להודיע לי שבעלה גויס ל-3 ימים לצבא ומפני שמגדה פרלר בין כה בתל אביב, ביטלנו את השיעור. בערב באו מגדה גרינולד ואוסי פרלר אלינו לשעה קלה ושתינו קונויאק ביצים. אני למדתי כל הזמן והלכתי לישון רק באחת אחר חצות.

26.12.1951

כ"ז בכסלו תשי"ב

יום ד'

היום הגעתי לבחינות עוד קצת לפני הזמן. הנושא היום: חוק ומשפט וסדר שלטון. הזמן: שעתיים. בסעיף חוק ומשפט (3 שאלות מתוך 5) עניתי על שאלות כדלקמן:

בחירת נשיא בישראל והשוואת מעמדו, מעמד הממשלה לאלו של צרפת וארצות הברית

הגדרת המושג חוקה, למה עוד טרם נתקבלה חוקה לאלתר בישראל.

מי הן הרשויות החוקתיות בישראל פרט לכנסת ומה סמכותן?

בסעיף "מנהל" עניתי על:

- 1) משרד ראשי ומשרדים מחוזיים של משרד לפי בחירתך. תן הצעה מנומקת לשיפור המצב
- 2) מי ממנה את מבקר המדינה, לכמה זמן ומה זכויותיו כלפי משרדי הממשלה, עיריות וסוכנויות
- 3) מהי שיטת קבלת תפקידים של הממשלה, הצעות לייעול.

על שאלה זו עניתי בשני משפטים בלבד בציני שאם תחוסל ההפליה וההתחשבות בהשתייכות מפלגתית הרי שלדעתי תשיג השיטה החדשה של נציבות המנגנון את מבוקשה. גם הפעם מצצתי לא מעט דברים מן האצבע והזמן הספיק לי בקושי. בצהריים אכלתי שוב במטבח הפועלים. לפני שעליתי למכס, עליתי למחוז. סלפטר אמר לי שלכל פניותי הדחופות והחריפות לירושלים עוד לא נתקבלה תשובה כל שהיא, גדי גלעד בחופש והוא עוד לא נסע לירושלים אך מקווה לנסוע בשבוע הבא. במכס הצטרכתי לתת שוב דו"חות מפורטים וגם כורש הראה הפעם התעניינות. היום היה לי מזל ובאתי ב 3 הביתה. אחר הצהריים ישנתי כשעה וחצי, לא למדתי דבר ונחתי כהלכה. קראתי קצת (טקסט לועזי) ועשיתי סדר בארון.

27.12.1951

כ"ח בכסלו תשי"ב

יום ה'

בשעת ארוחת הבוקר הופיע אחי והודיע לי שיבוא אחר הצהריים כדי שאתרגם לו מכתב לבן גוריון. לתחנת האוטובוס באתי קצת אחרי 8:00. ב-8:10 בערך בא אוטובוס 53 ואני לא עליתי עליו כי חשבתי בתמימותי שב-8:15 יהיה מספר 61. נסעתי רק אחרי 8:30 ובאתי לבחינות באיחור של רבע שעה. היינו 4 מאחרים, ביניהם אישה(בעלה) של מרטה פוליצר במדים ולא ידעתי עד כה על השתתפותו בבחינות. הכניסו אותנו לאולם הבחינות רק ב-9:45 אחרי שנגמרה קבוצת השאלות הראשונה. את המבחנים הפסיכוטכניים נהלו אנשי חיל הים. היו אלה 3 שעות של מבחנים קשים וגדושים שדרשו זריזות מחשבה יוצאים מן הכלל. הזמן בסעיפים השונים של הבחינה היה קצוב לפי שניות ולא הייתה כמעט שאלה שיכולתי לגמור אותה עד תומה. בצהריים ראיתי בעיר את גלבץ. ניצלתי את ההזדמנות, ניגשתי אליו ודרשתי בכמה מילים קצרות את המפתח לתיבת הדואר. קבלתי בלי קושי והלכתי בלי אמירת שלום. הוא נושא סימני קצין על כתפיו. אודות חובו אלי לא נפלה מילה. אחרי זה פגשתי בדואר את מיכל שהייתה לפני הצהריים בהצגת הבובטרון של גרוסמן. לפי דבריה היה זה ניאסקו גמור ומכל מקום לא הוצג הדבר שאני תרגמתי. אחרי שהות של שעה במשרד, נסעתי עם מיכל הביתה, שם חיכה לי כבר צבי ואני תרגמתי את טקסט מכתבו לבן גוריון למרות שלא הסכמתי לו עקרונית. בשיעור בערב נכחו רק שרה טאוס ומגדה גרינולד. עשיתי חזרה כללית ונוכחתי לדעת שהידיעות עדיין לקויות מאוד, ודברתי על ליבה של מגדה דברים ברורים וחריפים. מאוחר בערב כתבתי בטייטה מכתב אל ד"ר זיידינגר בבקשה להמציא את הסילבוס של בחינות הבגרות, את כתיבתו מצאתי במקרה בשנתון הממשלה תשי"ב.

(אני עדנה רוצה לציין שמרתה פוליצר היתה הכי הכי אהובה עלי מכל החברים מסלובקיה, אישה קטנה עם פנים עדינות ויפות, מלאת הבנה התייחסות, גרה בטבעון, באה לבקרניו מדי פעם, לא נולדו לה ילדים, אימצה בן ובת, נפטרה עקב רשלנות רפואית, יהיה זיכרה ברוך)

28.12.1951

כ"ט בכסלו תשי"ב

יום ו'

בתיבת הדואר היה מכתב מכרמה בו היא מודיעה שמחוסר שבתות לא תוכל לבוא אלינו לפני בואה של אמה אחרי שתסיים את קורס המבשלות, כורש בא היום מאוחר, ב-12:00 הלך שוב והודיע כי ביום א' אוותר לבד כי עליו לנסוע

לירושלים. הצטרפתי לחתום על הדואר היוצא. באתי מוקדם הביתה ואת ארוחת הצהריים אכלנו שנינו בבית. היום ניסתה מיכל בפעם הראשונה לבשל בסיר הלחץ שלנו. אחרי הצהריים עשיתי דבר שלא עשיתי כבר לפחות כעשר שנים: עשיתי אמבטיה חמה, אבל החלטתי להישאר להבא נאמן למקלחת.

29.12.1951

יום שבת ל' בכסלו תשי"ב

לפני הצהריים השגתי את האיחור שהיה לי בקריאת פרשת השבוע ע"י זה שקראתי 4 פרשות בבת אחת. אחרי ארוחת הצהריים הלכנו ל"גימל" ולקחנו משם את צבי אלינו הביתה. כמה זמן אחרי זה בא גם יאנקו, שלא ראינו אותו מאז חתונת אחי. שתינו ביחד קפה. מלבדם לא היו לנו יותר אורחים וגם אחי לא בא. אחר הצהריים באה שכנתנו גברת רינגר והציעה למיכל שתבוא בערב לדירתם לעשות baby sitting. מיכל קבלה את ההצעה בשמחה ומ-8:30 ישבה שם. ישבתי איתה שם יחד יותר משעה והלכתי לשכב. היא באה לפני 12:00.

30.12.1951

יום א' א' בטבת תשי"ב

מיכל נסעה הבוקר לעכו. היום עבדתי לבד. היו לי יותר מ-60 מספרים, אבל העבודה הייתה מחולקת באופן המניח את הדעת. לפני הצהריים דברתי טלפונית עם ד"ר סלפטר ודרשתי ממנו פעולה מוגברת בעניין המינוי שלי. הוא הבטיח לנסוע ביום ה' לירושלים וללחוץ. אחי היה אצלי והודיע לי שיבוא מחר אחר הצהריים לקחת את מיטתנו שבליפט. אחרי העבודה יצאתי לחפש בשבילו מתנה ליום הולדת. בקושי רב השגתי בקבוק גדול של ליקר ביצים (הפסיקו ליצורם כעת, כי אין הקצבת סוכר) וחוף מזה קניתי עט נובע צרפתי מסוג "דירו" (שרוף). לארוחת הערב בישלנו שוב כרוב בסיר הלחץ. ב 8 וחצי באה מגדה פרלר ומגדה גרינולד ואחרי כמה מלים בעלמא התחילו לדבר על כך, כך שלפי דעתן לא כדאי להמשיך בשיעורים כי אריה יעבוד החודש במשמרות ערב ושתי המגדות אין כוחן עומד להן בלימודן. אולי אם תוכרחה לעבוד יוכלו לשמוע כמה מילים עבריות מחבריהן לעבודה ורק אז יהיה טעם ללימוד נוסף. אחרי הארוחה נפגשנו כולנו אצל הפרלרים ודשנו בבעיה זו עוד פעם. הרבו לשבח אותי כמורה ולהוכיח את עצמן כתלמידות אך אינן ראויות לי ולבסוף גמרנו אומר שלא להמשיך, אני לקחתי את שכרי האחרון והלכתי. הייתי מצוברח כי השקעתי כמו בכל דבר אחר בזה הרבה מרץ כנה ולא רציתי לראות עבודה מנותקת באמצע... בערב כתבתי מכתב לד"ר קוגל ובו ביקשתי שיאשר לי לפחות את קבלת הספר של אולברכט אשר שלחתי זה יותר מלפני שבועיים.

31.12.1951

יום ב' ב' בטבת תשי"ב

כשבאתי למשרד חיכה לי שם כבר אחי ואמר לי שאחרי הצהריים יבוא לקחת את המיטה. כורש כבר היה כאשר באתי. אחרי שתיים עשינו ישיבה קצרה, כורש חסיה ואני, כורש הסביר לנו כמה חידושים. ממחר אתחיל שוב בעריכת תמציות המניפסטים (היום נתקבל בקשר להפסקתם מכתב חריף ממילר). מלבד זה יעשה שחרור הטקסטילים ביתר פרוטות ותיערך גם סטטיסטיקה כללית מסוימת, כורש מקווה לקבל בקרוב כוח עבודה נוסף. הוא אישר גם בין היתר את הידיעות שויינברגר הודח ממשרתו בגלל חופשיות יתרה בחתימה על מכתבי שחרור. היום הייתה רוח מזרחית חזקה מאוד. לכשבאתי הביתה ניסיתי להשיג פח נפט אך לא יכולתי. מיכל הוציאה בינתיים את המחמם החשמלי. בצהריים מצאתי בתיקה מכתב בשביל מיכל עם בולים מפורטוגל. היה זה מכתב מדודה בו תארה בפרוטרוט את האי מדירה.

בערב הוספתי כמה מילים למכתבים של מיכל לאמה ולכרמה. לכרמה כתבתי מכתב די ארוך וגם די חריף בעברית, בו לחצתי עליה שתשתדל למצוא דרך של התקרבות אלי.

אחי לא בא. לפני השינה היינו אצל הפרלרים, שתינו קפה ושמענו מפיו באיזה שיטות מפליאות הספיק זמן קצר אחרי עלותו. ארצה לגייס בחוסר כל את הכסף הדרוש לרכישת דירתו.

1952 חיפה וגב ים

1.1.1952

יום ג' ג' בטבת תשי"ב

חסיה כנראה לא תיסע לאנגליה לראות את בעלה, למרות כל מאמציה. נדמה שלא תקבל את האשור לכך ממשרד העלייה. דליה בינתיים כבר הפסיקה לעבוד אצלנו. אחי היה אצלי בבוקר והסביר שיש לו כל השבוע משמרת אחר הצהריים ולכן לא בא ולא יוכל לבוא גם עד סוף השבוע. היום קיבלנו מכתב מאימא ומאגי מגניגר. אולי ניסע בסוף השבוע לשם. לפני הצהריים נודע לי כי אחד מפקידי המכס בשם רומן עוסק מלבד עבודתו במכס גם בעוד כל מיני טראנסאקציות צדדיות ומבין בענייני קרקעות. קצת בקשתי ממנו עצה בעניין אדמתנו ע"י עכו והוא המליץ לי על עו"ד מומחה. יש בדעתי להראות לו לעיון את החומר שיש בידינו. אחרי ארוחת הצהריים נודע לי על מאסרו של בן-דוד, מנהל אגף המחירים בחיפה. הואשם באי-החזרת הדוגמאות שלקח לשם קביעת מחיר (מגהצים, מערבבים חשמליים וכו') לפי דעתי יש לדפוק אנשים כאלה "עד העצם" – מיכל הייתה כבר בבית כאשר באתי. היא חזרה מעכו כבר ב-2:00 אחר יום עבודתה הראשון. הרוח העזה נפסקה הלילה והיום היה יותר חם ויפה מאוד. בערב כתבתי גלויה לאימא בבקשה לשלח לי בהקדם את החומר על עניין הקרקעות. הלכנו מוקדם לישון. (לי ידוע על 30 דונם שניקנו על ידי אבא של מיכל אמא שלי עדנה)

2.1.1952

יום ד' ד' בטבת תשי"ב

בשעת ארוחת הבוקר הופיע אצלנו אחי. רצה לקחת את המיטה. אחר כך נמלך בדעתו ולקח רק את המזרון בעל שלושת החלקים, אך לבסוף נתייאש גם מזה כי החל לרדת גשם, והחליט לבוא לקחת את הדברים בשבוע הבא אחר הצהריים. לפני הצהריים בא למשרד ושילם לי את 25 הלירות שהיה עוד חייב לי. השאיל לי גם עיתון צ'כי שיוצא בלונדון אחת לחודשיים בשם "CAS", היה די מעניין לקרוא פעם ידיעות על צ'כוסלובקיה שמקורן בחו"ל. כשבאתי הביתה אחרי העבודה ב-3:15 ראיתי שמיכל הייתה כבר בבית, אולם הלכה שוב. היא באה רק ב-4:30. הייתה בחנות ואצל חברתה למקצוע. זמן קצר לפני ארוחת הערב באה אלי שרה טאוס, וביקשה שאמשיך לתת לה לבדה שיעורי ערב בעברית אחת לשבוע. היא רצתה להמשיך ולשלם לי לירה בעד שיעור, אך אני לא הסכמתי והסתפקתי ב-75 גרוש. ביום ב' יהיה השיעור הראשון. במשך היום נתגבשה בי החלטה למסור מכתב פיטורים בסוף החודש אם עד אז לא יגמר עניין המינוי לשביעות רצוני. אינני יודע עוד איפה ואיך לחפש עבודה אחרת. עיתוני הערב הביאו היום את הידיעה על פטירתו של ליטבינוב מיניסטר החוץ הרוסי לשעבר; יהודי מביאליסטוק. במשך אחר הצהריים קראתי ב-(טקסט לועזי) שונים וגם ב"טרקלינים" העבריים שקבלה מיכל בהשאלה מזינגר הצעיר, שכננו.

3.1.1952

יום ה' ה' בטבת תשי"ב

היום הגיע עבור מיכל מכתב מרמת הדסה ובו שיק על קרוב ל-14 ל"י, משכרתה האחרונה בעד עשרת ימי העבודה בחודש מאי. היום שמעתי שרוב האנשים שנדחו בבחינות הכניסה קבלו כבר הזמנות לבחינה בעל פה, מלבד הפקידים שעובדים כיום בממשלה. דבר זה מדכא אותי כמובן במקצת. לפני הצהריים בא אלינו בלוויית ד"ר סלפטר מישהו מנציבות המנגנון בירושלים לבדוק כנראה את מצב התקן. בצהריים פגשתי את סלפטר וזה אמר לי שמסר לאותו האיש גם כמה מילים אודות עניני. מלבד זה אמר שביום א' ייסע לירושלים וידבר עם גב' גלעד. כורש לא עשה היום הרבה, וב-1:30 עזב את העבודה על מנת לחזות בתחרות כדור-רגל בקרית אליהו. אחרי העבודה עליתי להדר להסתפר ולמסור את ספרי התנ"ך הבודדים "מקרא מפורש" שנצטברו אצלי על מנת להחליפם במקרא מפורש שלם וכרוך ב-9 כרכים. בחנות לא רצו להחליף לי את זה בלי נוכחות ה "boss" ועל כן השארתי את הספרים שם עד יום א'. בצהריים קניתי גם ב"אגד" 2 כרטיסים לגניגר ליום ו'. בבית מצאתי מלבד מיכל גם את אדית שבאה לקחת כמה מכלי המטבח שלה שהיו שמורים אצלנו בליפט. מיכל סיפרה שזלצר עשה לה סקנדל על אף פנקס התלושים שלי לא רשום אצלי. כנראה שהעברה שסידרה מיכל בזמנו לא הייתה בסדר כל דרכה. היום לפנות בוקר קבלתי (טקסט לועזי) לא נעים ולכן התקלחתי אחרי שיינה והלכתי לשכב.

4.1.1952

יום ו' בטבת תשי"ב

העירה נסעתי עם תיק ארוז מוכן לנסיעה לגניגר. נדברנו להיפגש עם מיכל עד 1:30 במסעדה "זבולון". בצהריים קבלתי מכתב מד"ר קוגל בו הוא מאשר את קבלת מכתבי וחבילתי ושטרם הספיק לסיים את הקריאה בגלל טרדותיו המרובות. לאחר שמיכל לא באה עד השעה הקבועה, הלכתי לאגד ונעמדתי בתור. כמה רגעים אחרי זה מיכל הגיעה. חיכינו יותר משעתיים וחצי אחר כך הצטרכנו לנסוע בעמידה. לא היינו בגניגר קרוב לחצי שנה והשתנה שם די הרבה. הריונה של אגי ניכר כבר כהלכה. יצחק משתחרר בסוף החודש. ישנו בחדר שלהם אחרי ששוחחנו עד קרוב לחצות.

5.1.1952

יום שבת ז בטבת תשי"ב

לפני הצהריים הלכנו ארבעתנו לטייל ביער ואספנו כ-2 ק"ג פטריות. אחרי ארוחת הצהריים ירדנו לגן הירק לקחת כמה ירקות, עלינו לחדר הברנרים לשתות שוב קפה ולאכול מעט וב-5:30 ירדנו לכביש. מיד בא אוטובוס מעפולה שלקח אותנו בישיבה לחיפה. לגב ים נסענו מהדר באוטובוס חדש וגדול בצבע ירוק המכיל כ-50 מקומות ישיבה. מכונה מטיפוס זה ראיתי בפעם הראשונה בקו 61. בבית היינו ב-8:00 בערב, מיכל בשלה חלק ארי של הפטריות וחלק קטן מהם ניקיתי, חתכתי והפשלתי על חוט תפירה לשם ייבוש. כמה פטריות נתנו גם לפרלרים. בערב הסתרקה מיכל ומצאה כינה בשערותיה. קבלה אותה או בגן הילדים שהיינו או בנסיעה באוטובוס.

6.1.1952

יום א' ח' בטבת תשי"ב

תיבת הדואר הייתה ריקה. אחרי 10 הודעתי לכורש שאסתלק לשעה בערך ותחילה הלכתי לאגף המזון לסדר את ההעברה של פנקס התלושים החדש שלי מקלר ברחוב מסדה לזלצר בגב-ים ב'. זלצר טוען שנתן לי מנות במשך חצי שנה מבלי שקבל אותן עבורי. הזמנתי תור ברחוב יפו 28 ובינתיים עליתי למחוז לקבל את משכרתי. ארדיתי הפתיע אותי בידיעה שיש לו בשבילי קרוב ל-140 ל"י וזה יותר מ-67 לירות הפרשים נטו. משכרתי הייתה אם כן כבר לפי דרגה ה'. לא ידעתי אם לקבל את הכסף או לסרב לקבלו אבל מפני ששמעתי שפקידה אחת שעשתה לפני ג'סטה דומה

(סרבה לקבל משכורת של דרגה נמוכה) מתדיינת על משכורתה עד היום הזה ואחרי שנה שלמה עוד לא זכתה לקבל את החלק הקטן ביותר ממנה. החלטתי שלא כדאי להסתבך בעניינים יגעים וקבלתי את המשכורת למרות שחישוב ההפרשים לא נהיר לי כלל וכלל ואצטרך להתייעץ עם מומחה לדבר. (הצרה היא שקשה למצוא אדם כזה). 100 ל"י הכנסתי ישר לבנק וקבלתי שם גם את הרבית החצי שנתית בסך 2 וחצי ל"י בערך. באגף המזון סידרו לי העברה מהראשון בפברואר ואמרו לי שאצטרך עד סוף החודש לקבל את מנותי אצל קלר בהדר. אחרי העבודה עליתי להדר. אצל קלר היה סגור עד 4:00 וגם משרדי חברת גב-ים היו סגורים, כך שלא יכולתי לשלם את חשבון המים. בחנות הספרים ע"י רחוב בלפור קבלתי 11 ספרי התנ"ך הבודדים ותוספת 11 ל"י 9 כרכים של מקרא מפורש שלם שהכנסתי בבית בכוננית ליד האנציקלופדיה. תנ"ך של גורדון היה נראה יותר יפה אמנם אך לעת עתה גם זה טוב.

7.1.1952

ט' בטבת תשי"ב

יום ב'

בבוקר מצאתי מכתב נחמד מאוד מדודה שאישרה בהתלהבות את קבלת התפוזים ששלחנו, במצב מצוין. היום בקשתי את פקיד המנגנון במכס את א' פרידמן שיסביר לי את חישוב ההפרשים שלי והעניין הוברר לי כל צרכו. החישוב הוא בהתאם לדרגה ה' בסדר. לא רציתי להאמין למשמע אוזני כאשר אמרו לפני הצהריים שמצלצל אלי מישהו מנציבות המנגנון. הודיעו לי שהבחינה בעל פה שלי תתקיים ביום ו' 18 לחודש זה בבית הממשלה. בצהריים פגשתי את ד"ר סלפטר שאמר לי כי ראה את הגב' גלעד ולפי דבריו תיקון דרגתי בטוח ב 95%. את התיקון חושבים לבצע ע"י כך שיראו את ד"ר שפרש כנעדר משרות המדינה. בשעה 3 מצאתי מכתב נחמד מאוד ואוריגינלי מאת כרמלה. לי הקדישה שני עמודים ואני חושב שיש מקום ליסוד התכתבות מורחבת קצת יותר. אחר הצהריים עליתי לשלם בחברת גב ים את חשבון המים שלנו ובארבע הייתי בחנות המכולת של קלר. הוא היה אדיב מאוד ונתן לי אף חלק ניכר של המנות בעד נובמבר ודצמבר שדרש החנווני זלצר. בחזרה חזרתי עמוס מזונות לפני 6 הביתה. החנות של זלצר הייתה סגורה כבר אך מצאתיו עוד ע"י תחנת האוטובוס. סיפרתי לו מה שהשגתי ואביא לו את המצרכים מחר. ב-8:00 בערב היה לי שיעור עברית עם שרה טאוס. החדר בו למדנו היה הדור ונקי והצטיין בריהוט יפה מאוד. בהפגנות שנערכו בערב ליד הכנסת בירושלים נגד המשא ומתן עם גרמניה על השילומים (מטעם חרות ומפ"ם בעיקר) נפצעו עשרות שוטרים ואזרחים והיה צריך להשתמש בפצצות מדמיעות. לפני השינה כתבתי מכתב אדיבות לפפי.

8.1.1952

י' בטבת תשי"ב

יום ג'

לפני הצהריים הופיע אצלי במשרד "מן השמים הכחולים" פתאום כרמלה עם עוד חברה אחת מן הדרום- אמריקאיות ילדה בגילה בערך שמוצאה מגרמניה- בוליביה. נדברנו ששתיהן תחזורנה שוב לפני 2:30. הן באו כפי שהבטיחו ושלושתנו נסענו יחד לגב ים ב'. אני שמחתי שמכתבי האחרון אליה הייתה השפעה בצדו. מיכל שמחה מאוד מן הביקור, אכלנו ארוחת ארבע של גבירים והתהדרנו לפי מיטב יכולתנו. הדבר שהקשה עלינו הייתה נוכחות חברה של כרמה אשר בגללה הוכרחנו לדבר גרמנית. חלק רב מן הזמן הקדשנו לעיון בכרכי האנציקלופדיה. אחרי 6:00 לוינו אותן לאוטובוס.

אחרי מהדורת החדשות של 8 וחצי שמעתי את נאומו של בן גוריון על מאורעות יום אתמול. נקודת הכובד של דבריו הייתה הכנת הציבור לקראת התנקשויות אפשריות בראשי השלטון מצד חרות. שמתי לב שבן גוריון לא משתמש כלל במילה (טקסט לועזי) "את".

מיכל הזמינה אלינו אחד מידידיה שהופיע לביקור אצל הפרלרים. סגן משנה, והוא בא אלינו עם מגדה אחרי 9:00. שתינו עוד פעם קפה שחור והסיבנו יחד שעה קלה. ("יונטי").

9.1.1952

י"א בטבת תשי"ב

יום ד'

היום קבלנו מכתב קצר מאימא בו היא מודיעה לנו שהיא שוכבת בבית עם אנגינה. מיד אחרי העבודה חזרתי הביתה וכאשר התכוננתי לשכב ולנוח, באה שכנתנו גב' זינגר לחפש מונח מסוים באנציקלופדיה, תיבת משה, מלך מואב. בכדי להשיג את הדפיציט בשינה שיש לי מאז יום השבת, הלכתי ב-4:00 לישון ולא התעוררתי עד שעה 6:30. רק במהדורת החדשות של 8:30 שמעתי שהכנסת החליטה ברוב של 11 קולות (61 נגד 50) על חיוב המשא ומתן של שילומים עם גרמניה. את אחי לא ראיתי כבר זה כמה ימים.

10.1.1952

י"ב בטבת תשי"ב

יום ה'

היום לפני הצהריים צלצלו מנציבות המנגנון, אך הפעם ישר מירושלים אל משרדי המחוז, וחזרו והזמינו אותי לבחינות בעל פה ביום השישי הבא. איני יודע מה פרוש הדבר. קרוב ל-2:30 בא אלי אחי. החלפנו את החדשות האחרונות. הוא אמר שביום שבת בדעתו לנסוע לתל אביב כדי להתראות עם נאש, כי לא ראה אותו כבר כ-3 שבועות (!!!) אמר גם שיש בדעתו ללמוד בקורס לאלחוטאים, כדי שיוכל בתום שירותו במשטרה להמשיך בתפקיד קצין אלחוטאי על אניה (!!!). כשבאתי הביתה, הלכתי למסור את הכביסה שמיכל הכינה בינתיים. כשחזרתי לא היה חשמל. לפני ואחרי ארוחת הערב עשיתי סדר יסודי למעלה על הארון, הכנתי חבילה של חוברות למכירה או להחלפה. אני רוצה לכרוך לי שנתון של ליליפוט (1951) ושנתון של jigial readers (1951). בשביל האחרון אצטרך להשיג עוד כמה חוברות ואשתדל לעשות זאת ע"י החלפה. לא הגענו כבר הערב לידי כתיבת מכתבים ואצטרך לכתוב לדודה במוצאי שבת.

11.1.1952

י"ג בטבת תשי"ב

יום ו'

היום קבלנו מכתב קצת יותר מפורט מאימא. היא כנראה לא הבינה את גליותיי הקצרות וחושבת שיש בדעתי לנהל פרוצסים נגד משרד הקרקעות לוי ושני ולהפסיד את כספי אצל עורכי דין. לפני הצהריים נזדמן לי סוף סוף לדבר עם מישהו שעבר כבר על בחינות הכניסה בעל פה ולקבל ממנו אינפורמציה שטחית על מהלכן: וועדה של 7 בוחנים, שמים דגש בעיקר על ספרות, תרבות כללית, ועניני דיומא. היום אחר הצהריים עשתה מיכל מאמץ ואפתה בלי עזרה, בעצמה, עוגה בסיר פלא לפי רצפט שקבלה ממגדה שכנתנו.

12.1.1952

י"ד בטבת תשי"ב

יום שבת

בשבת זו קראתי שתי פרשיות שבוע (תם ספר בראשית) ואת יתר הזמן הקדשתי לקריאה שטחית בספרי צ'אפק שלנו כהכנה לקראת הבחינות בעל פה. לפנות ערב כתבנו מכתב מפורט לדודה באנגליה ועוד מכתב לאימא וגלויה לזוג לנסקי. אחר הצהריים ירד גשם ולא היו לנו כל האורחים היום. לפני השינה רציתי להסתכל באנציקלופדיה על אופן

הפקת החשמל והתעמקתי כל כך שהלכתי לישון רק אחרי 12:00.

13.1.1952

ט"ו בטבת תשי"ב

יום א'

היום חסיה שוב לא באה לעבודה. בכלל שמתי לב שהיא מחסירה מדי שבוע בשבוע לפחות יום עבודה אחד. רעיון לא רע. בראשונה שאלתי דו"חות מפי פקידי המכס שעבדו ביום ו' את הבחינות בעל פה. הפעם ספרו לי על ועדת בוחנים של 3 איש בלבד. השאלות מכוונות בעיקר לפי זה מה שכתב המועמד בשאלונו. אחד שכתב שלמד שפות באוניברסיטה נשאל על הקשר בין המילים "בדיל" ו"להבדיל", מועמד שכתב כי מעוניין הוא לעבוד באדמיניסטרציה נשאל כיצד היה מגיב לאיחורים של עובדי מחלקתו. אני רואה שהבחינות אינדיבידואליות ואין הרבה להתכונן לקראתן. בצהריים ראיתי את צבי והזמנתיו לבוא אלינו. כשבאתי בסביבות 4:00, היה כבר אחי אצלנו. בקשתיו שירצה לי קצת על ספרות כללית, מה שחשב במיטב יכולתו. אחר כך התרחץ אצלנו אבל לפני זה אכלנו עוד ארוחת ארבע הגונה. הוא סיפר שהיה בתל אביב, דבר עם נאש ועם פפי. נאש הסכים לתכניתו להירשם לקורס לאתתים. הקורס יערך כנראה מחוץ לחיפה וזמנו כ-4 חודשים. בדרך ניפגש עם קרל לנסקי (הבעל של סוניה) שספר לו כי הספיקו לחסוך כבר 350 ל"י (חברמנים). אחרי שהלך דפדפתי שוב באנציקלופדיה וחיפשתי סיכומים על ספרויות עולם שונות. בהזדמנות זו ראיתי בצד הפנימי של כריכת הכרך הראשון, רשום בעיפרון את מחיר האנציקלופדיה £ 35-1-1 (כנראה בלי אריזה ומשלוח).

14.1.1952

ט"ז בטבת תשי"ב

יום ב'

שכחתי כנראה לפתוח את ניצרת המעורר בערב והוא לא צלצל. התעוררנו ב-6:30 ולא הספקנו לאכול כהלכה. נדברנו להיפגש במשרד ב-2:30 ולנסוע יחד להדר. לפני הצהריים חטפתי שיחה עם הפקיד רומן. זה אדם שאוכל בשר כמעט מדי יום ביומו וחיצוניותו ניראת גם לפי זה. הוא יוצא כמעט כל שבועיים להחולה או עמק בית שאן לצוד אווזי בר, חוגלות או חזירי בר, והיה אם יחזור עם חזיר בר בן 80 ק"ג מכניסו פשוט לבית קירור ולוקח ממנו יום יום כמעט קילו. החזירים התרבו השנה מאוד וגורמים לנזקים רבים. מיכל באה לפני 2 וחצי, עלינו להדר אך קודם קנתה למטה עוד כמה דברים בשביל הגן שלה. כשהיינו בהדר נזכרה מיכל לנסות וללכת אל ד"ר ברל על מנת לשאול אותו אם אחת משניה זקוק לטיפול. אצל ברל היה קהל רב והאסיסטנטית הייתה אשתו. לא היה לנו זמן ולכן קבלה הזמנה לבוא ביום חמישי הבא. משם עלינו למכולת קלר. קלר התייחס באדיבות רבה (כמה בולט ההבדל הדרסטי בינו ובין זלצר!) אבל לא היה לו מה לתת לנו. הוצאנו הרבה כסף (לא רק אצלו) וקנינו גם פרי אבוקדו אחד מפאת חוסר השומן אצלנו. הפרי הוא יקר (1 ק"ג = לירה) וטעמו הגולמי כלל לא מלהיב אותי. ב-8:00 היה לי שוב שיעור עברי עם שרה טאוס.

15.1.1952

י"ז בטבת תשי"ב

יום ג'

אחי כבסר חיכה לי בבוקר במשרד כדי להתגאות בתשובה שקבל ממשרד ראש הממשלה על מכתבו. במכתב אחד מאשרים ב"תודה" את קבלת מכתבו ובשני מוסרים לו שהעניין הועבר למחלקת הקליטה של הסוכנות ושהתשובה לא תאחר לבוא. התעניינות כללית רבה העלתה היום הידיעה בעיתונות על תכסיסי המשטרה להוציא מפי השודד המשוגע פאר גרשון את סוד הימצאו של הכסף הרב, 140000 ל"י ששדד מבנק פויכטונגר. עליזות רבה פרצה אצלנו, כאשר

דברנו על כישרונותיה של הרקדנית הכושית – אמריקאית פרל פרימוס, הכריזה חסיה, הכתבנית שלנו, שזה מה שיודעת פרימוס. יודעת גם היא לעשות, אולי עוד יותר טוב ואפילו בליווי מוזיקה. (!!!) ב"הארץ" קראתי היום ידיעה שהחברות עם החומר לבחינות בגרות של אקסטרניים נמצאים כבר למכירה במשרד החינוך. לפני לכתי הביתה קניתי ברחוב יפו כמה דליות ושושנה צהובה אחת לכבוד יום השנה של נישואינו (מחר) וכשבאתי הביתה מצאתי כבר את מיכל עסוקה בהכנת עוגות פשינגר לכבוד המאורע. הביתה הבאתי גם חבילה קטנה מאימא שהכילה 2 סינרים עבור מיכל, 4 ביצים (2 שבורות) חצי מרגרינה ו 2 שוקולדות. אחר הצהריים כתבתי מכתב לארצות הברית ואחרי ארוחת ערבה עיינתי שוב באנציקלופדיה (סופרים). מיכל סירבה בהחלטה גמורה לסיים היום את המכתב לארצות הברית והלכה ב-9:00 לישון.

16.1.1952

י"ח בטבת תשי"ב

יום ד'

בעיתונות הופיע היום הידיעה על משפט שמתנהל נגד דוהן מנהל אגף התעשייה הכבדה במחוז שלנו לשעבר על שקבל בהענקה תמורת הקצבת 7 טון ברזל דירה בת שני חדרים בהר הכרמל. בעדותו הטיפוסית והילדותית טען קרמנר שמזמן התריע על כך שבמשרדו קיימת שחיטות בין כל הפקידים החל מגבייה וגומר בפקיד הנמוך ביותר... מפי חסיה שמעתי היום זיכרונות מעניינים על שביתה הממושכת (שנה וחצי עם בהפסקות) בבתי סוהר בחיפה באשמת עבודת מחתרת עם אצ"ל. (כינים, לכלוך, זונות וכו'). לפני הצהריים הלכתי למרכז המסחרי הישן למסור סכין מטבח להשחזה, בהזדמנות זו ראיתי בשוק הדגים אדם עם סל מלא סרטנים גדולים, שלא הייתה לו אבל הצלחה רבה במכירתו, כי העוברים והשבים לא ידעו מה לעשות בהם. במשרד החינוך קבלתי סוף סוף !! את החוברת לבחינות הבגרות וגם שאלון למלא. אחר הצהריים גמרתי לחפש באנציקלופדיה את שמות הסופרים החשובים. מיכל נעתרה סוף סוף לכתוב את חלקה במכתבינו לארצות הברית.

17.1.1952

י"ט בטבת תשי"ב

יום ה'

היום קבלתי חבילה מחולון ובה ספרו של איון אולברכט וכתב היד שלי בצרוף מכתב מד"ר קוגל הר"ב. אני חושב כי הגיע כבר הזמן בו מותר לי להתיימשך מתקווה כל שהיא של הוצאה לאור של התרגום. השאלתי אותו לכורש לקריאה. בבית המשכתי לעיין באטלס של האנציקלופדיה. (בבוקר היה אצלי אחי והזמין אותנו לבוא אליהם בשבת). אחרי ארוחת הערב עיינתי במפות ארץ ישראל.

18.1.1952

כ בטבת תשי"ב

יום ו'

היום לבשתי חליפה טובה לכבוד הבחינה בעל פה. בבוקר נודע לנו כי הגיעו הרבה טפסים בשבילנו והלכנו עם כורש להביא חלק מהם (טפסים קטנים). היה הרבה עבודה היום, אבל אני הלכתי ב-10:00. בדרך להדר קניתי לי חוברות של (טקסט לועזי) 1951 שהיו חסרות לי ויחד עם זה התפטרתי מחוברות ישנות שאין לי צורך בהן. לבית הממשלה הגעתי ב-11:15 אך קראו לי לבחינה רק לפני 12:00. ישבתי בכורסה נוחה, לפני שולחן, ואחריו ישבו 3 בוחנים, שניים מהם אנשי הנציבות ואחד נדמה לי פרופסור של איזה בית ספר גבוה. דרשו ממני לבאר את תפקידי בבית המכס, איזו דרגה שיש לי ואיזו דרגה מתאימה לתפקיד לפי דעתי. (עניתי ששיפוש נכנס עם ז' ולי מגיעה אחרי שנתיים לפתוח אותה בהדרגה.) אחר כך שאלו אותי מהן הכנסות המדינה. שכחתי לציין את המלוות. השאלה הבאה הייתה מדוע עזבתי את דרכי בחקלאות. לשאלה באיזו עבודה הייתי רוצה לעבוד במשרד החקלאות עניתי שבניסיונות חקלאים.

באיזו תחנה בצפון לבסוף שאלו אותי אם אני גם קורא בגרמנית ואנגלית, עניתי בחיוב וציינתי כמה סופרים אנגליים מודרניים. השיחה לא ארכה יותר מרבע שעה לבסוף אמר לי בר לבב שאקבל את התוצאות במשך כמה שבועות. בחזרי הביתה שאלתי את זלצר אם אשתי קנתה אצלו חלות. הוא ענה בחיוב אך זה היה שקר גמור לבסוף קבלתי רק חלה אחת. מיכל באה רק לפנות שתיים.

19.1.1952

יום שבת כ"א בטבת תשי"ב

עוד אתמול בערב קבלנו מבורי 4 תפוחי עץ כמתנה מאוחרת עבור יום השנה לחתונתנו ואכלנו מהם גם אמש וגם היום. אמש והבוקר עיינתי בסיליבוס של בחינות הבגרות וראיתי כי החומר לא כל כך רב או מסוכן. במקום תלמוד אוכל לבחור ב"ידיעות א"י" לפני הצהריים קראתי את פרשת השבוע ובחוברת (טקסט לועזי) שקניתי אתמול. ב-3:30 לקחנו את המזוודה הקטנה של אחי והכנסנו לתוכה את בקבוק הקוניאק שקניתי ליום הולדתו ועוד כמה דברים ונסענו העירה. לפני הנסיעה הרגשתי שאבדתי את ארנק הכסף שלי. מצאנו אותו רק כאשר חזרנו בערב הביתה בין חלקי המזרון של מיטתי. על יד תחנת הרכבת בחיפה חיכינו כשעה וחצי עד בוא אוטובוס ב 5 ורבע. (מספר 67). כשירדנו ע"י מעברת שפר-עם היה כבר חושך. בצריפי המעברה אין חשמל ולא יכולנו לראות מאומה. דרך מקרה ראינו את אחי עם אשתו עושים את קניותיהם בצרכנייה והם הביאו אותנו משם אל צריפם. הצריף היה חדש ונקי, די מרווח, עם רצפת בטון אבל בלי כיסוי קירות פנימי. אחי הצטרך לשלם 100 לירות שהם דמי שכירה לשנתיים (4 ל"י לחודש). המעברה בנויה על מורד טרשים, אין בה חשמל ומים רק ברזים בודדים. הזוג שמח מאוד מביקורינו, אכלנו שם ארוחת ערב טעימה וב-3:30 ירד איתנו אחי לכביש (יש שם שרות לילה). למזלנו תפסנו ברבע לשמונה אוטובוס משפר – עם שלקח אותנו עד כביש עכו ומשם נסענו במספר 53 הביתה. הטיל הזה עלה לנו מלבד הזמן הרב עוד 60 גרוש.

20.1.1952

יום א' כ"ב בטבת תשי"ב

הבוקר הופיע כורש רק ב-8:30, זרק לי את תרגום של אולברכט לפני, וספר שקרא אותו אמש עד שעה אחת בלילה. הספר מצא חן בעיניו, התרגום לדעתו מילולי מדי. לפני הצהריים הופיע במכס בר-לבב, מאלה שבחנו אותי ביום ו'. אסתר ספרה לי שאמר לה כי עברתי את הבחינה בעל פה בין הטובים ביותר. היא ספרה לו את כל התלאות שלי, הוא ישב על ידי כמה רגעים התעניין בסיבות התמרמרותי, נחם אותי ונטע בי תקווה כהנה וכהנה. את הספר של אולברכט "מכרתי" בינתיים לחסיה.

באתי הביתה במצב רוח רע (אינני יודע את סיבתו) ולא היה לי חשק רב ללמוד. הלכתי למועצה המקומית להאריך את הרישיון על אופניים ולדרוש פח אשפה. אמרו לי שמחר אחר הצהריים יהיה הפח מוכן בשבילי במועצה. הפקיד כתב לי רישיון חדש, מילא קבלה על חצי לירה אך שכח לקחת את הכסף. רק לפני שהלכתי, הזכרתי לו ושלמתי. כשבאתי הביתה קראתי בהערות הישנות שלי בהיסטוריה אבל אינני יודע אם יישאר לי הרבה מזה בראשי. היום קבלנו גם מכתב מכרמלה. ה"טקסט לועזי" החזירה לי בו את מחצית הלירה שנתתי לה בשעתו על מנת שתלך לקולנוע.

21.1.1952

יום ב' כ"ג בטבת תשי"ב

כעת עוברות עליי התלבטויות קשות. רציתי להגיש בסוף החודש מכתב התפטרות, אך איני יודע מה יהיה סופי אם במקום לזרז את תיקון דרגתי לא יתקבל המכתב כזה פשוטו כמשמעו ואז לא רק שאפסיד את העבודה כי אם אפסיד

גם את זכויות הוותק שלי. כורש מזמן כבר לא נקף אצבע לטובת העניינים שלי.
בחזרי הביתה ירדתי היום על יד המועצה, השומר אמנם היה שם אך פח האשפה לא. התרגזתי מאוד לקחתי לי את מספר הטלפון ומחר בבוקר אנסה לעשות סקנדל טלפוני. כשבאתי לקחת את הכביסה במכבסה, שוב לא הייתה מוכנה וגם שם הצטרכתי לעשות סקנדל קטן.

מיכל סיפרה לי שבגב-ים א' התפנה מקום של גננת והיא תנסה לבקש את השתדלותם של כמה מאנשי המועצה המקומיים על מנת שימליצו עליה כגננת חדשה. הלואי ותצליח. בחמש נסעה העירה ליום עיון של גננות שימשך גם מחר ומחרתיים. מסיבה זו אכלנו את ארוחת הערב כבר ב-5:00. ב-8:00 נתתי שיעור עברית ואחר כך למדתי היסטוריה. מיכל באה ב-10:00, סיפרה שפגשה ביום עיון צמד חברות מפתח תקווה אך למעשה לא קלטה הרבה מן הדברים המחוכמים שנאמרו שם. גבו ממנה תשלום של חצי לירה. יום העיון יגמר מחר בערב.

22.1.1952

כ"ד בטבת תשי"ב

יום ג'

חסיה החזירה לי היום את כתב היד, הסיפור מצא חן בעיניה פרט לסימום, התרגום לא כל כך. "מכרתי" את כתב היד תיכף הלאה ל- לנגם. הוא הראה התעניינות רבה והביע אף נכונות לסגן את העבודה ולגייס כוחות העלולים להשפיע להוצאה לאור. בבוקר בא אחי שהחזיר לי שתי חוברות של (טקסט לועזי) שהשאלתי מזמן לאדית, נתתי אותן בהשאלה לאסתר. אחר כך בא נהג מגבעת חיים (הקרוב של פאולה) והודיע שהביא חבילה בשבילי ובשביל מר דירגר. ירדתי אל מכוניתו לקחת את החבילה ומסרתי ד"ש לאימא עם בקשה שתמהר לבוא. דברתי קשות עם כורש על שפסק להשתדל בעניין עלייתי בדרגה. מיכל נשארה היום בחיפה ליום העיון ובבוקר נסענו יחד העירה. ב-2:30 באה אלי עם עוד חברה אחת (גננת). השארתי את הקרטון הכבד בארוננו הסגור של מר סולומון (איני יודע מה תוכנה) מפני שהיה בדעתי לעלות עם חומרי אריזה לא מעטים למכולת קלר אחר הצהריים. בליווי שתי הבנות עליתי להדר הלכתי להסתפר ואחר כך למכולת חזרתי הביתה עמוס סחורה והלכתי למועצה שוב רק להווכח שפח האשפה לא היה שם. (בבוקר טלפנתי למועצה והוכחתי את הפקיד על שלא קיים את הבטחתו. אצטרך לעשות זאת מחר שוב). מיכל באה רק אחרי 7:00 בדיוק בשעה שהכנתי לי ארוחת ערב משתי ביצים. סיפרה שהסתלקה מיום העיון על מנת לדבר עם איש מועצה בגב-ים א' שיוכל אולי לעזור לה בהשגת מקום הגננת הפנוי שם. הוא הבטיח את עזרתו ושלח אותה לגב' קולר אשת ראש המועצה. מיכל הלכה גם לשם ובאמת היא מציעה אותי כמרצה ופשר פעולתה. אחרי התעניינות מגוונת באנציקלופדיה בעיקר כתבתי תמצית על רציונל ונימוס והשכלה ולפני 12:00 מילאתי עוד את השאלון לבחינות הבגרות.

23.1.1952

כ"ה בטבת תשי"ב

יום ד'

אחרי התרוצצויות שווא רבות מצאתי סוף סוף אחרי העבודה את המזכירה המתאימה במשרד החינוך, לה רציתי למסור את השאלון. היא אמרה שיש לשלחו בדואר בחודש אפריל. היא אשרה לי על פתק מיוחד שהעתק הצילום שעשתה לי דורי אצל אלכסנדר (3העתקי מסמכים ב 3 ל"י) הוא העתק מזדהה עם התעודה שנרשמה עבורי.
לפני הצהריים הזדמנתי במקרה במחוז ודברתי עם סלפטר. קלר אמר לי שתקון דרגתי קשור בסוף חופשתו ללא תשלום של שיפוש אשר מסתיים רק בסוף מרץ כלומר עוד יותר מחודשיים, זה כמובן לא סיפק אותי ביותר ואשתדל להתראות עם צייטלין בימים הקרובים. נדמה לי שכורש מתחיל להראות גם נכונות להפעיל שוב את הוועד בעניין. היום לקחתי איתי הביתה את החבילה שקבלנו אתמול מאימא. היא הכילה בעיקר דברי מתיקה כגון ריבות, רסק תפוחים וכו'. מיכל

באה היום מאוחר ממני לפני שבאה הספקתי לסדר את המיטות ולשלם במועצה עבור הפח שהבטיחו לספק לי עד יום ו'. אחר הצהריים למדתי פרק מט' ב"בראשית" וכתבתי תמצית על שחרור ארצות הברית. הערב מיכל הלכה עוד פעם ל"פרוטקטורים" שלה בעניין מקום הגננת בגב-ים א'. במכתב קצר מצורף לחבילה כתבה אימא שהיא מתעתדת לבוא עם כרמה שסובלת לאחרונה מכאבי גב אלינו בשבת הבאה.

24.1.1952

כ"ו בטבת תשי"ב

יום ה'

היום היו לי מניפסטים עתיקים של אניק הנרייטה סולד (מטען חיפאי וגם תל אביבי). ישבתי לי בנחת בצד וערכתי תמציות כמעט כל היום כורש הזיע לבד על יד האשנב כמו שכבר מזמן לא הזיע. לפני 11:30 טלפנה גב' הדס למה כורש לא שולח אותי לראיון עם צייטלין ורק אז אמר לי כורש ששכח להודיע לי על ראיון שצריך היה להיות בשעה 11:00. עליתי למעלה וד"ר צייטלין אמר שקבלו כבר תשובה מנציבות המנגנון בה הבטיחו לתת לי את דרגתו של שיפוש (זאת אומרת ז') מהראשון במרץ, זמן בו נגמרת חופשתו ללא תשלום. צייטלין שאל אותי אם אדרוש הפרשים מינואר שנה שעברה או אם אראה בדרגה ז' פיצויים מספיקים במקום הפרשים אלה. הייתי מבולבל ונתתי תשובה שיכולה להתפרש כוויתור על ההפרשים במקרה שאקבל. אצטרך לדבר מחר עם סלפטר ו"לגהץ" את העניין. בדרך כלל אבל הייתי מבסוט מאוד. כשחזרתי מצאתי את יוסף מגבעת חיים מחכה לי. הוא היה צריך להתייצב בחיפה ובא לראות אותי. ברבע לאחת הלכנו יחד לאכול ודיברנו בעיקר על עניין הקרקעות. הוא טען שבמקומי לא היה נותן אפילו פרוטה לעו"ד ואת אותה האינפורמציה אפשר גם לקבל בבית משפט. הזמנתי לבוא אלינו אך הוא לא הסכים מפאת חוסר זמן. נפרדנו ב-1:30. היום שאלתי את כורש אם הוא מסכים שאקח לי את הזכויות השבורה מעל שולחן המזכירה והוא לא התנגד. אחרי העבודה ב 3 הבאתי אותה אל לטש ברחוב המלכים והוא הבטיח לי לחתוך את המלבן בשביל כוננית הספרים עד מחר. אינני יודע אם אוכל להביאה בדוחק שבאוטובוס מחר הביתה. כשבאתי הביתה ראיתי שבמשך היום הביאו לנו את פח האשפה לו ציפינו יותר מחצי שנה. אחר הצהריים בערך למדתי בעיקר תנ"ך.

25.1.1952

כ"ז בטבת תשי"ב

יום ו'

גם היום עסקתי רוב הזמן בעריכת תמציות מניפסטים. בבקר טלפנתי לד"ר סלפטר לומר שלא אוותר על הפרשי דרגת ו' גם אם אקבל דרגה ז'. לפני הצהריים התראיתי עם אחי. אחר הצהריים סידרתי כמה קניות בגב-ים ג' ואחר כך למדתי תורה. השכנים שלנו נסעו הערב, כל הדירה הייתה לעצמנו ותישאר לעצמנו גם מחר.

26.1.1952

כ"ח בטבת תשי"ב

יום שבת

בבוקר למדתי שוב תורה. היום היה מזג האוויר נאה באופן יוצא מן הכלל. ניצלנו את זה ואחרי ארוחת הצהריים יצאנו לשעה קלה לטיול על שפת הים. אספנו הרבה צדפים. עם חשכה ישבתי לכתוב את תמציות הפרקים הנדרשים וגמרתי את כל ספר "שמות". בערב כתבנו מכתב לאימא.

27.1.1952

כ"ט בטבת תשי"ב

יום א'

היום בצהריים מצאתי בתיבת הדואר המחאה של חבילה מארצות הברית. ב-1:30 הופיעה במשרד מיכל, היא באה לחיפה כדי לטלפן למפקחת אחת במשרד החינוך להבטיח את קבלת מקום הגננת בגב-ים א'. גייסתי אותה לעזרה, כי

רציתי לקחת גם את החבילה וגם את הזכוכית עבור הכוננית. מיכל נשארה בתור ואני נסעתי באוטובוס מלא מפה לפה עם הזכוכית ועם החבילה הביתה. מיכל חזרה אחרי 5:00. דיברה אמנם בטלפון עם המפקחת אך כנראה לא השיגה הרבה. הן לא מוכנות לעשות תוך שנת לימודים שוטפת שינויים רחבים. בחבילה היו בעיקר מרקים, משקאות וביסקוויטים ורק קופסה אחת של קציצות בשר. אצל זלצר חילקו מרגרינה היום ומיכל כמוכן אבדה את פתק האישור על 200 גרם שומן והוא סרב לתת לה עבור זה עוד 200 גרם מרגרינה. לא הועיל כשבצעמי הלכתי אליו. אמר לי שיתן לי את זה בעוד שבוע או שבועיים, אם לא אקבל את המנה אצטרך להירשם במכולת אחרת. היה לי מצב רוח רע מאוד. הזכוכית נחתכה יותר מדי בדיוק ונכנסה רק בקושי למסגרת בלי תחריש מתחתה נראית הכוננית קרה מדי. הערב גמרתי את תמציות כל הפרקים הנדרשים בספר ויקרא אך רובם למדתי כבר לבחינות הכניסה של פקידי הממשלה. היום הביא לי הדואר הודעה עבור תשלום שכר דירה וחשבון חברת חשמל.

28.1.1952

יום ב' א' בשבט תשי"ב

היום ב' 11 וחצי הלך כורש אחרי העניינים הפרטיים שלו (להשיג עץ עבור רהיט בחדרו). הבטיח לבוא בעוד שעה וחזר רק לפנות 2:30. התכוננתי לעשות לו סקנדל ולשאול אותו אם אין לו טיפת מצפון, אך הוא מנע זאת ממני ע"י שזרק לי על השולחן עם בואו 3 מטר חוט חשמל (פלסטיק) שהבטיח לי מזמן להשיג... בתיבת הדואר מצאתי מכתב קצר מד"ר קוגל בו מודיע לי שמר ליפץ איננו עוד בהנהלת "עם עובד" ולכן לא יוכל לטפל בהוצאת תרגומי. רק ב-2:30 ואחרי שבאתי הביתה ישבתי ללמוד וגמרתי את שלושת הפרקים הנדרשים בספר במדבר (בלק). שכנתנו גב' זינגר ביקשה את מיכל לעשות משעה 8:00 בערב babysitting אצל ביתה התינוקת ליאורה. אחרי שיעור העברית הערב, שילמה לי גב' טאוס את שכרי. היא נתנה לי 4 ל"י מה שהיה לי קצת לא נעים כי בהתחלה רמזתי על כך שאסתפק ב 75 גרוש לשעה. כשנכנסתי אחרי 9:00 לבקר את מיכל אצל הזינגרים החלפתי למשך 20 דקות ובהזדמנות זו התחלתי לקרוא milk and honey כפורטגיה על ישראל ל Mikos (יהודי הונגרי ששמו המקורי היה כנראה Michael). הספר היה כה נחמד שפשוט לא יכולתי להיקרע ממנו וקראתי בו עד אחרי 10:00. עיקר החדשות היום היו פיטוריו של ראש ממשלת מצרים נחאס פחה ע"י פארוק. במקום עלי מהר פחה.

29.1.1952

יום ג' ב' בשבט תשי"ב

היום קבלתי סוף סוף תשובה על מכתבי לד"ר וייזינגר. בתוך מעטפה חתומה בחותמת משרד החינוך, מצאתי את מכתבי אשר כתבתי בצרוף התשובה הקצרה על שני העתקיה. ד"ר מיכאל זיו (שינה את שמו) ציין ששמח כי החלטתי להמשיך את לימודי, אינו יכול לשלוח לי את החוברת המבוקשת שאזלה ולהבא עליי לפנות לאגף החינוך מפני שהוא עצמו עובד באגף התרבות... אחר הצהריים עליתי להדר, ניסיתי לשווא לבקש את ה"מגדיר לצמחי א"י" בכל מקום אמרו לי שאזל מזמן. קניתי שקע ותקע בשביל החוט החשמלי ועליתי אל מכולת קלר, לאכזבתי הרבה קבלתי אצלו במקום הק"ג המקווה של מרגרינה רק חצי קילוגרם. באתי ב5:00 הביתה והלכתי עוד לגימל למסור כביסה. אחר כך נכנסתי אל אוסי פרלר והוא הרכיב לי את האביזרים אל חוט החשמל.

לארוחת הערב הכינה מיכל לפי עצתי שעועית עם רסק עגבניות וזה היה עם תפוחי אדמה מטוגנים, טעים למדי. בערב קראתי פרק בספר היסטוריה והלכתי מוקדם לישון ביחס. מיכל הייתה שעות עסוקה בתפירת כריכות בד ללוחות

30.1.1952

יום ד' ג' בשבט תשי"ב

היום לקחתי איתי רפרודוקציה של תמונת גוגן (צרור פרחים באגרטל) שיש ברצוננו לתלות בחדר. הביצוע הפשוט ביותר יעלה כ-2 וחצי ל"י. מחר זה צריך להיות גמור. לפני הצהריים באה גב' הני יונגר לברך אותי בלחיצת יד. (הייתה בזמנו עם מילה וילדתה אצל רוזנבאום בנהריה. חזרה לא מכבר מגרמניה והביאה איתה כמה חפצים.) אחרי הארוחה בצהריים ראיתי דרך מקרה בחנות לצרכי מטבח ברחוב המלאכים כיריים כפולים על נפט מרקה "הרפז" שמזמן רציתי לרכושם. במשרד לוויית 10 ל"י ממישו שטיין וקניתי אותם מיד אחרי העבודה ב-11 וחצי ל"י. בעד קרטון האריזה שילמתי 2 ל"י פיקדון והבאתים באוטובוס הביתה. הדלקנו אותם מיד והם פועלים באופן משביע רצון למדי. עכשיו מצפוני נקיא ביחס ל 25 הל"י שקבלנו מבת דודתה של מיכל עבור מתנת הנישואים שלנו.

אחר הצהריים באה גב' זינגר לשלם למיכל את שכר ה babysitting, הסתכלה על מונח אחד באנציקלופדיה והשאילה את הספר milk and honey. אחר כך למדתי תורה, עשיתי תמצית מ-3 הפרקים הראשונים בספר "דברים". מיכל הייתה כל הזמן עסוקה בתפירת מזרון עבור פינת הבובות שלה בגן הילדים.

בתחנת האוטובוסים פגשתי אחרי העבודה את אחי. סיפר שהיה בירושלים בצירות הצ'כית בעניין השגת תעודת חוסר הרכוש בשביל אדית אך נפגש רק בקיר ביורוקרטי אטום. הוא אמור לבוא מחר לקבל את חלקו בחבילה האמריקאית.

31.1.1952

יום ה' ד' בשבט תשי"ב

הבוקר נסעתי העירה עם הקרטון המקופל שקבלתי עבורה בחזרה את הפיקדון של 2 ל"י. בתיבת הדואר היה מכתב קצר מאימא בו היא מודיעה לנו שבגלל מחלה לא תוכל לבוא אלינו. הייתי מרוגז מאוד, אבל בשעה 11:00 בערך הופיעה היא עצמה לפתע פתאום וסילקה את החששות. הצטערה על שהמכתב הקדים אותה. הביאה לי כמה מזונות ואף ספר עברי מתנה מוקדמת ליום הולדת. הבטיחה לבוא עם כרמה ביום ו'. כורש עשה את עצמו חולה מסוכן היום (הגב) וכמעט שלא עבד. אחרי העבודה לקחתי את התמונה ושלמתי 2.480 ל"י, 48 גרוש בעד מס מותרות. עמוס חבילות נסעתי הביתה. מיכל הייתה עסוקה עד מעל הראש בהכנות לשבת וקניות. סביבות חמש בא אחי ולקח את חלקו בחבילה. אחר כך באו מכרה של מיכל מחו"ל vera הנחמדה בת ה-15 עם אמה ובקשו שאתן לה שעורים באנגלית, למרות שלא היה נעים לי, לא הייתה לי ברירה אלא לסרב והן הלכו לחפש את מזלם אצל אחרים בשכונה. בערב בא מירקו, ספר לי שממחר עובד בעבודה שתרשה לו ללמד אינטנסיבית אנגלית ובקש ממני לחדש את השעורים שהפסקנו לפני חודשים מספר. גם פה הצטרפתי לסרב בגלל ההכנות לבחינות הבגרות. כך אני נאלץ לדחות מקורות הכנסה טובים ונוחים על חשבון לימודי. אני רק מקווה שבשכר זה אצליח בבחינה לשביעות רצוני.

1.2.1952

יום ו' ה' בשבט תשי"ב

היום קבלתי את המשכורת. כשחזרתי איתה לבית המכס חיכו לי שמה כרמלה עם אמה. באו להודיע לי שכרמלה צריכה להשתתף באיזה נשף שעורכים הערב בגבעות ז"יד, ולכן תוכלנה לבוא רק מחר. הציעו שבבוא שנינו הערב לגבעות ז"יד. השאירו אצלי תיק מלא עם תפוחי אדמה, בננות, תפוחים ותרנגולת. מאחר שבאנו שנינו עייפים הביתה, הצטרכנו לעשות סידורים וחץ מזה ירד גם גשם, נשארנו בבית. את ארוחת הצהריים אכלתי בבית ועד שקיעת החמה למדתי

2.2.1952**יום שבת ז' בשבט תשי"ב**

האורחים באו לפני 11:00 בערך ונשארו אצלנו עד 7:00 בערב. אכלנו ארוחת צהריים עשירה, אחר הצהריים שתינו קפה וכל הזמן ישבנו בבית, כי בחוץ ירד גשם. אימא ראתה לראשונה את כל החידושים שהתווספו אצלנו במשך הזמן הארוך שלא הייתה בחיפה. אחרי 8:00 למדתי עוד קצת. היה בתוכניתי לא ללכת מחר לעבודה, אך מפני שאצטרך לשלם מחר את שכר הדירה, אסע גם לעבודה.

3.2.1952**יום א' ז' בשבט תשי"ב**

לפני הצהריים בא אלי אחי ומסר לי ידיעה "אינטימית": לפי דבריו הגיעה באוניה "חיפה" משלוח של כסף ישראלי חדש. אני מתייחס לזה בספק, כי "חיפה" באה מארצות הברית וכסף מודפס בדרך כלל באנגליה. מלבד זה איני יודע דבר בעל ערך שאוכל לרכוש כרגע ואשאיר את כספנו לגורלו. כורש הסתלק שוב לזמן ארוך ולפני שחזר חיפשו אותו באופן דחוף מלשכת השר לטכס עצה בעניין שחרור סחורות המגיעות ללא רישיון. הוא ישב איתם שוב שעה ארוכה ואני החלטתי לבטח לא לבוא יותר לעבודה. יהיה לי שלשול. שכנתי אסתר הלכה כחודשיים עם משבר לב והיום קראה לו למשרד במטרה להגיד לו כי היא חושבת לגמור את העניין. הוא התכונן לשמע הצעת נישואים והדברים הגיעו לידי נימה טראגי-קומדית. אחרי העבודה נסעתי להדר ולפני ששילמתי בשעה 4:00 את שטר שכר הדירה בבנק פויכטינגר חיפשתי דרך אגב גם אחרי המגדיר לצמחי א", כשנכנסתי לחנות ספרים זוהר מול הדואר המרכזי בהדר היו שם שתי בחורות צעירות והראו לי ואף נתנו לידי את המגדיר, אותו המגדיר ממש שאני מחפש זמן כה רב. ליבי פעם משמחה אבל היא הפכה לצער כאשר אמרו לי שהספר נקנה כבר ביום ו' ושם הקונה ומחירו רשומים בו כבר. יש לי תקווה חלשה שהקונה אולי לא יבוא מאיזו סיבה שהיא ואנסה את מזלי עוד פעם... אצל קלר קבלתי קמח, אורז ו-100 גרם בונבונים. בבית מצאתי פתקה ובה מודיעה לי מיכל, מפני שגמרה מוקדם, לא באה למשרד (כפי שקבענו) ונסעה העירה רק לפני שעה 4:00. מפני גשם ואוטובוס שנתקלקל באה רק אחרי 7:00 בערב. אני בינתיים חממתי לי אוכל שנשאר עוד משבת ולמדתי גם תנ"ך.

4.2.1952**יום ב' ח' בשבט תשי"ב**

מיכל הלכה היום בשעה מאוחרת יותר לעבודה ואת הזמן ניצלה לעבודות בית שונות. אני ישבתי מן הבוקר עד הערב ולמדתי תורה. הספקתי לגמור כ-15 פרקים מספר "דברים", כך שאוכל לגמור את הספר תוך 2-3 ימים. מיכל באה בשתיים בערך ואכלנו ארוחה מאוחרת, אבל בבית וטעימה. אחרי כן נשכבה מיכל לקרא קצת, אבל אחרי שני עמודים נרדמה ולא התעוררה עד שהערתיה סמוך לשעה 6:00 עם ספל נס-קפה וביסקוויטים. בינתיים שטפתי לאט את הכלים שנותרו מכל היום. ב-8:00 הלכתי כרגיל לשיעור העברית. 2 שעות השינה השפיעו באופן חיובי על מיכל והיא לא הרגישה כל עייפות עד אחרי שעה 11:00 בלילה.

5.2.1952

יום ג' ט' בשבט תשי"ב

בבוקר נודע לי במשרד, שכורש בא אתמול לעבוד רק בשעה 9:00 והיה לו יום קשה (ליבי שמח). המכס עובד לפי שעות עבודה חדשות, מ 7:45 עד 3:30 אחר הצהריים. נצטרך כנראה לעבוד עד 3:00 בכל יום. כאשר שאלתי היום את כורש למה הוא מסדר כרטיס כניסה תמידי לנמל רק לעצמו ולא גם עבורי, הסביר לי, כי הוא חושב שיש עוד הבדל מסוים בינו וביני....

היום קבלנו מכתב ארוך ומפורט מדודה. נסעתי הביתה מן ההדר על מנת לשאול בחנות הספרים "זהר" מה גורל המגדיר שראיתיו שם לפני יומיים. אמרו לי שרגע אחרי שעזבתי ביום א' את החנות, בא הקונה לקחת את הספר. בבית המשכתי ללמוד תורה, מיכל הייתה שוב עסוקה בהכנת ציור לגן. לפני ארוחת הערב בא גובה המיסים בשביל המועצה וחלב ממני 7 ל"י. אחרי ארוחת הערב בא אחי. ספר שאדית תעמוד בימים אלה בבחינה לפקידים ורצה לשמוע ממני הסבר על כמה מונחים עבריים בשטח בפקידות. היום אמר החנווני זלצר למיכל שאני שוב לא מופיע ברשימת הקונים שלו ומחר אצטרך ללכת לאגף המזון על מנת להסדיר את הדבר.

6.2.1952

יום ד' י' בשבט תשי"ב

בבוקר הקריאה לי כרמלה בטלפון מכתב מנציבות המנגנון, בו דורשים מן המשרד המחוזי להפנות אותי לסעיף מסוים של חוזר אחד מנציבות המנגנון שלפיו, אם לא אחתום על כתב המינוי, אהיה צפוי לאי-קבלת משכרתי בעתיד. היא ביקשה ממני לעלות במשך היום ולחתום על כתב המינוי. הלכתי קודם לאגף המזון, האגף עבר מרחוב יפו 28 למספר 44. שהיתי שם יותר מחצי שעה ולבסוף סידרו לי כרטיס מזון זמני לחודש פברואר. משם עליתי למחוז, כרמלה נתנה לי לקרוא את מכתב הנציבות. אמרתי שעל כתב המינוי לא אחתום בשום פנים ועל מכתב הנציבות גם כן לא אוכל לחתום כי לא יכלו להביא לידיעתי סעיף החוזר הנזכר שבו מכיוון שחוזר זה לא נמצא ברשות המשרד. לעת עתה אני מכוסה אם כן. כורש ניקרא ברבע לאחת לישיבת מנהלי מדורים עם המנהל הכללי אריאלי אבל חזר ב-2:00 באמרו שהישיבה לא נתקיימה. בינתיים בא אחי, בקש ללוות 25 ל"י עבור מקרר שרוצה לקנותו. היו לי רק 15 אבל לווייתי עוד 10 ל"י מן עמיל המכס מורדוך.

בבית לא יכולתי ללמוד כהלכה מפני שמיכל תפסה יותר ממחצית שולחננו הזעיר עם ציוריה בשביל הגן. היא הדביקה חתיכות קרטון ושוב פרקה אותם משך שעות, אחר כך ציירה, מחקה ושוב ציירה בהקפדה, חריצות וסיפוק רבים. הייתה עליה השראת יצירה והיא שמחה ממעשיה שמחת ילדה מלאת גאווה. הציורים דווקא באמת נחמדים. הספקתי בקושי לגמור את ספר "דברים" עד סופו, פרט לפרק ל"ג שלא למדתי ולא הבנתיו כל צרכו. הבוקר נפטר מלך אנגליה ג'ורג' השישי.

7.2.1952

יום ה' י"א בשבט תשי"ב

אחי היה אצלי והביא לי סיגריות. בצהריים ראיתי את כרמלה ובקשתיה שתשתדל "לסחוב" עד כמה שאפשר את תשובתה לנציבות המנגנון בכדי שאקבל לפחות את משכורת פברואר כסדרה. היום קבלנו מכתב מארצות הברית והפעם היה שם תיאור מה של תנאי חייהם החדשים, אבל עדיין לא ברור לי מהו בדיוק סוג עבודתם.

היום למדתי אחר הצהריים, כתבתי טיוטות של שני מכתבים. אחד ארוך ומפורט לדודה ושני, יותר קצר להנים בארצות הברית.

8.2.1952

י"ב בשבט תשי"ב

יום ו'

היום הסתלקתי לזמן מה אחרי 12:00 והספקתי לאכול ארוחת צהריים, דבר שחסך לי חצי שעה. בבית למדתי תנ"ך. לפי התוכנית הנוכחית אצטרך כעת ללמוד בכל יום 3 פרקים בתנ"ך ואחרי ארוחת הערב בכל יום גם היסטוריה. ב-5:00 בישלתי קפה לשנינו, אחר כך התקלחתי ואחרי ארוחת הערב שטפתי את הכלים.

9.2.1952

י"ג בשבט תשי"ב

יום שבת

היום לא הספקתי לצערי ללמוד הרבה. אחר הצהריים בא אלינו צבי מגבים ג' וישב אצלנו שעה ארוכה. לפנות ערב בא דוד מרמת הדסה שהבטיח לבקר אותנו כבר מזמן. אכלנו יחד ארוחת ערב של סנדוויצ'ים ולפני 8:00 לוינו אותו לתחנת האוטובוס. אחרי זה כתבנו יחד את המכתבים לארצות הברית ואנגליה. מיכל ביקשה מדודה אחרי מלחמה פנימית קשה כמה מטר בד עבור חליפה בשבילי. בהיסטוריה חזרתי על המהפכה הצרפתית וגם בתנ"ך למדתי כמה פרקים, אך בכתב לא הספקתי לעשות דבר. בשבוע זה אצטרך להשיג מה שאיחרתי.

10.2.1952

י"ד בשבט תשי"ב

יום א'

חסיה לא הייתה היום, כי נסעה ללוד לקבל את פני בעלה החוזר מאנגליה. במקומה באה דליה. הבוקר קראתי ידיעה בעיתון הארץ שמטרתה כנראה לעודד הקהל ביחס לרצון העממי. היה כתוב שאיתור השטחים הולך ונגמר כבר בתל אביב וירושלים ועומדים להתחיל בו גם בחיפה. העבודה נעשית יחד ב-3 שעות ביניהן גם הוועדה לקביעת המועמדים, דבר שהיה מבאר את סיבת העדר אישור מועמדותי עד כה. הצלחתי לחזור מוקדם הביתה (ב 3:30) והספקתי הרבה ללמוד 3 פרקים בשופטים, הקדמה לספרי שמואל ותמצית "בשלהי המהפכה הצרפתית". מיכל ישנה מלובשת מ 8:00 עד 11:00 ואחר כך נשכבה לישון שוב אחרי שעשיתי את המטות. בערב הודיעו ברדיו שביום ד' אחר הצהריים ימסור ראש הממשלה על הצעדים בהם ינקטו לשפור מצב משק הכספים. גמרתי ללמוד לפני חצות.

11.2.1952

ט"ו בשבט תשי"ב

יום ב'

היום בא אלי אחי, החזיר לי חלק מחובו וסיפר לי שמחר הוא ייסע לתל אביב לבחינות שעורכת המשטרה לשם הענקת הצטיינות. הוא נוסע סתם ואינו כלל בטוח בהצלחה אך על כל פנים לא יצטרך לעבוד ואם במקרה יצליח יקבל גם תוספת חודשית מסוימת. היום היה די הרבה עבודה, כורש התבטל כרגיל ואני גמרתי עייף מאוד. לפני נסיעתי הביתה לקחתי בדואר החבילות חבילה שקבלנו מאימא ואשר הכילה מלבד כמה דברי הלבשה למיכל גם שקית קמח. בבית עשיתי 3 פרקים לפי התוכנית (תנ"ך) אך בהיסטוריה לא הספקתי הרבה בגלל השיעור בעברית ובגלל זה שקראתי על המהפכה הצרפתית את כל האמור באנציקלופדיה. כל היום נשבה סערת רוחות קשה וירד גשם לסירוגין.

12.2.1952

ט"ז בשבט תשי"ב

יום ג'

לפני הצהריים צלצל לי סלפטר ושאל אותי הפעם באופן אישי אם יש ברצוני לחתום על המינוי. עניתי בשלילה. היום קניתי מכורש עט "כתב" חדש ב 1.500 ל"י שעמד בניסיון של שבוע אצל כורש. הדבר הטוב בעט הזה הוא שאפשר לכתוב בו גם על הנייר הגרוע של טופסי ההפלה שלנו. מנייר כזה עשיתי לי את חוברת התמציות ולכן זה חשוב לי. עם שלושת הפרקים של היום גמרתי את ספרי שמואל. תנ"ך הולך לי לפי התכנית, אולם החומר של היסטוריה נערם לפני בצורה מבהילה פשוט וההתקדמות היא איטית ביחס להיקף של כל החומר. מיכל הלכה לישון לפני 9:00 ואני למדתי עד 11:00.

13.2.1952

י"ז בשבט תשי"ב

יום ד'

היום הבאתי לכורש חבילת סכיני "gillette" לאחר שהתמיד לבכות לפני כי אינו יכול להתגלח בסכין אחר. הוא אמר שמצילו לתקופת חצי שנה, אבל תודה לא אמר לי. הבוקר הופיעה חסיה אחרי העדרה (בחופש התנדבות) של 3 ימים. (ביום א' חזר בעלה אחרי שהייה של 4 חודשים באנגליה בקורס צבאי) היה לה הרבה מה לספר ונתנה לנו גם לטעום מתפוח עץ ענקי ונפלא. צ'יזבט ששמעתי היום: למה דומה משכורתו של פקיד ממשלתי? ... לווסת: מופיעה אחת לחודש ונעלמת אחרי 4 ימים...

אחי מסר לי לפני הצהריים דו"ח על הבחינה לשכר הצטיינות שעבר אתמול בתל אביב. על השאלות הכלליות ענה בהצלחה (דוגמאות: מי המציא את קטר, מדינות אירופה שאינן באו"ם, מקום האולימפיאדה ב 1952 וכו'), אולם על השאלות המשטרטיות לא כל כך, על כל פנים הוא שמח ששחרר מעבודה אתמול והיה חנים בתל אביב. הוא הזמין עצמו ואת אדית לבוא אלינו בשבת בצהריים.

לפני שהלכתי לאכול בא מנדובסקי ממשרד החקלאות והראה לכורש מכתב מהמזכיר הכללי אריאלי לפיו מתחסלת שיטת הפקוח הנוכחית בנמלים מן הראשון במרץ. אגב היום נודע לי כי לד"ר סלפטר יש עדיין רק דרגה ו' ולצייטלין ט' ואני מתחיל להיות מאוד בספק אם באמת אקבל את הדרגה ז' שהבטיח לי צייטלין פחות או יותר. תוצאות בחינות הכניסה עוד לא קבלתי.

כשהגעתי הביתה עזרתי למיכל לעלות למחסן שבהול וגילינו שם אבקת ביצים, קופסת קפה ושומן. הארכתי זמן רב בהכנת התמצית ההקדמה לספרי המלאכים אבל אינני מפגר בתוכנית. גמרתי את פרק המהפכה הצרפתית. היום היה מזג האוויר יפה כבר.

אחר הצהריים הרצה בן גוריון בפני הכנסת על משק המדינה, הכספים ובעיות הכלכלה. החידוש העיקרי הוא שער משולש לדולר. קול ישראל העביר את כל הנאום בשעה 10 וחצי, הוא הודיע גם על תכנית לפטר 1000 פקידי ממשלתיים.

14.2.1952

י"ח בשבט תשי"ב

יום ה'

עקב הרפורמות הכספיות של יום אתמול שלטה אנדרלמוסיה גמורה בבית המכס. פקידי המכס עיינו בפרושים הבלתי ברורים שנתקבלו מן ההנהלה על רגל אחת, וכל הסחורות עברו הערכה חדשה. בעיתונות היומית נתפרסם גם צו בלתי ברור של משרד מסחר ותעשייה והאוצר בעניין שחרור סחורות שעוד הוסיף לסדק את העניינים. הודענו שנעביר רק

אינטריס בעל חותמת של מחלקת הרישיונות עם תאריך של היום ועד שעה 12:00 לא הייתה לנו כל עבודה. אני קראתי עיתון, בו מצאתי מודעה שחברת גב-ים לקרקעות מחפשת מזכיר. החלטתי בלי שום כוונות מסוימות לענות על מודעה זו. לפני הצהריים בא אלי אחי, ביקש נייר וערך שני דווחים למפקדו האחד שוב בעניין אי הרמת דגל ישראל על אוניה דרום-אפריקאית והדו"ח השני היה על שני ימאים מצריים מאותה האוניה שבקשו מקלט בישראל. אחר הצהריים התחילו להגיע האנטריס הראשונים עם תאריך מן היום ועשינו יותר מ-20 מספרים. בבית עשיתי 3 פרקים בתנ"ך ובזה גמרתי את הנביאים הראשונים. קראתי את תקופת נפוליאון, כתבתי גם לחברת גב-ים לומר שמוכן אני לקבל את המשרה, אם יציעו לי תנאים העולים על אלה של דרגה ו'.

מיכל סיפרה לי בשמחה שקבלה מזלצר 8 ביצים, ובסוף התברר כי זו מנת שבועיים ושהיא לא נזכרה כלל לדרוש את המנה שלי (גם כן 8 ביצים) הוכחתי אותה על כך, דבר שכער את מצב רוחה במקצת. היום הלכתי יותר מוקדם לישון.

15.2.1952

י"ט בשבט תשי"ב

יום ו'

היום ישב על ידנו ברץ מאגף המחירים. פקיד מוסמך חדש לחישוב המחירים לאור שערי דולר החדשים. מכר לי כמנהגו צ'זבט: מזכירה=מכירה עם זין באמצע. כורש הסתלק לשעתיים לאיזו ישיבה. טלפן לי ג'אני מירושלים וביקש דו"ח בכתב על הפרוצדורה בשחרור מתנות טקסטילים המגיעות דרך דואר חבילות. הכחיש את השמועות על ביטול מדורנו. בבית הספקתי בקושי עד שקיעת החמה לסיים הקדמה לספר ישעיהו.

בשעת ארוחת הערב באה אלינו חיילת רחל (חנה) שטרן, חברה מכבר של מיכל ואגי, איני יודע כיצד מצאה את מקום מגורנו, על כל פנים היה ברור מחבילותיה שהעמידה בחדרנו, שיש בדעתה להישאר ללון. אחרי האוכל נשארתי במטבח לשטוף את הכלים. כשנכנסתי ב-9:00 לחדר, הלכה מיכל להתרחץ ורחל (שראיתיה היום לראשונה בחיי) התחילה בלי הקדמות לשאול אותי בקול חרישי ומגומגם קצת שקשה היה להבינו, מה דעתי על אפשרות התמדה של יחסי אהבה תקינים למשך שנים רבות. אפשר היה להרגיש שהיא במצב נפשי ירוד ומדולדל. דובר הרבה סביב העניין, עד שלבסוף אחרי שיחה פחות או יותר עקרה של כשעתיים התברר שיש לה במקום עבודתה בבית חולים צבאי יחס רציני עם אדם, רופא, גדול ממנה ב-16 שנה לפחות, יליד הונגריה, שלמד באיטליה ונשוי עם נוצרייה מדנמרק. הרופא הנ"ל רוצה תוך שנה להתגרש מאשתו על מנת להתחתן עם רחל אשר לפי דבריה אוהבת אותו אך מכירה אותו רק 10 חודשים. הדנית אינה אשתו הראשונה, ממש נושא לרומן מעניין.

ניסיתי לנמק ולנסח את דברי בצורה הנאותה ועיקרם היה, להזהירה מלתת ליחס הרפתקני זה חותמת חוקית. לדעתי עומדת רחל זו, באם לא תינקט באמצעים הראויים על סף זעזוע עצבים. התוצאה המידית של הדבר הייתה על פניו שהלכנו לישון רק לפני אחת ופרוש הדבר דפיציט שינה לכל השבוע.

16.2.1952

כ בשבט תשי"ב

יום שבת

לא ישנתי מצוין מפני שישנו כל הלילה עם מיכל על מיטה אחת. האורחת לא התעוררה עד אחרי 9:00 וזמן לא רב אחרי שסיימנו את ארוחת הבוקר כבר הופיע אחי עם אדית. את ארוחת הצהריים אכלנו 5 איש. אכלנו את כדורי הבשר שקבלנו מארצות הברית וכל אחד קבל תוספת קטנטונת של התרנגולת, המיועדת למעשה ליום הולדת. אחי הלך עם האורחת מיד אחרי האוכל ואדית נשארה אצלנו עד 4:00. אני חטפתי בינתיים שעת שינה. למרות האורחים וההפרעות קיימתי את קריאת הפרשה, כתבתי תמציות בהיסטוריה ובישעיהו פרק אחד בכתב.

לפנות ערב נשכבה מיכל על הספה, הכריזה שרוצה להתפנק קצת ונשארה לשכב ולנמנם. את ארוחת הערב וארוחת ה-10 למחר הכנתי לי לבד.

17.2.1952

כ"א בשבט תשי"ב

יום א'

מחירי הדלק עלו בשיעורים מ-60 עד 140 אחוז וזה יתבטא וודאי בקרוב במחירי הנסיעות. מיכל באה היום העירה. פגשתי אותה כאשר טיילתי קצת אחרי ארוחת הצהריים. היא ראתה אותי בנוסעה בטנקר של נפט. כרגיל היה פרוש (לא ברור) הוצאות הכסף. הצטרכתי לתת לה את כל הכסף שהיה ברשותי ותמורת זה הביאה תיק רפיה גדול ויפה, מסרגות, כד ולבסוף גם סיר פלא. גלתה אותו במקום ממכר לכלי מטבח, ספק סוחר, ספק רוכל. אשת הסוחר הוציאה אותו ממקום סתר, דרשה עבורו 6 ל"י ומאנה לתת קבלה. הורדתי את המחיר ברבע לירה. אני נסעתי הביתה, בעוד שמיכל נשארה במשרד החינוך על מנת לקבל מכתב שישחררה במידת מה מחובת מילואים. היא אוכזבה לאחר שקבלנו מכתב בו מבקשים לדחות לה את השרות לחופשת הקיץ (!!). מאחר שבאתי כבר מאוחר הביתה, לא התחלתי ללמוד וסדרתי תחילה את הליפט שיהיה בו יותר מקום בשביל האופניים, אחר כך הוצאתי אותם, ניקיתי, שימנתי וניפחתי אותן, דבר שהייתי עסוק בו עד 7 בערב. התחלתי ללמוד רק ב-8:00, והספקתי לכתוב שני פרקים בישעיהו ושני פרקים מנפוליאון.

הערב הגדרתי את רצונה של מיכל כדלקמן: היא הייתה רוצה להיות קשורה אלי בתדירות כמו התינוק בכיסה של הקנגורו.

18.2.1952

כ"ב בשבט תשי"ב

יום ב'

לפני לכתתי לעבודה לא' אורגל ברחוב יפו והוא נתן לי גופיה זוג תחתונים למרות שאסור לו עדיין למכרם לפי אגף הפיקוח. לא היה איתי כסף והבטחתי להביא לו אותו אחרי שאוציא משהו מן הבנק. בגלל זה שכורש רוב הזמן נעדר, בכלל כמעט שלא עבד, יכולתי להוציא את הכסף רק ב-12:00 ואצל אורגל היה כבר סגור. כורש בא היום אחרי 8:00, עשה כמה מספרים בשעה שכתבתי מניפסטים ועוד לפני שגמרתי עלה ל"חצי שעה" למחוז, לשמע מה שהביא צייטלין מירושלים. חזר משם אחרי שעתיים ובזמן שהייתי בבנק, לא נקף אצבע, למרות שהצטופפו עשרות אנשים ליד האשנב. מפני שבאחת כבר לא רציתי ללכת לאכול הלך הוא וחזר רק אחרי 2:15. לצהריים כבר לא קבלתי מרק אבל תחת זה הייתי כבר לפני 3:00 בהדר. הסתפרתי (עלה 28 גרוש) וקניתי פעמון לאופניים של מיכל. שוררת שוב פניקה לכסף קטן. אומרים שמוכרים לירה נייר בעד 80 גרוש קשים. לפני הצהריים סיפר כורש, שצייטלין חושב להתפטר וכורש כבר סיפר איך היה מסדר את העניינים אילו היה הוא במקומו (!!). כשבאתי הביתה נתתי למיכל 8 ל"י והזהרתי אותה שעד סוף החודש לא תקבל עוד פרוטה, היא התרגשה קצת אבל אינני חושב להרפות הפעם. היום כתבתי 3 פרקים בתנ"ך וגמרתי את תקופת נפוליאון.

19.2.1952

כ"ג בשבט תשי"ב

יום ג'

אתמול אמרה לי מיכל שזלצר נתן לה בשבילי רק 12 ביצים וחצי קילו סוכר עבור כל חודש פברואר. משום זה הלכתי בבוקר לאגף המזון. שם נאמר לי כי אמנם לפי כרטיס זמני מגיע לי רק תריסר ביצים אך בשביל יתר חמשת הביצים

קבלתי מיד פתק לחנות "שבע" שמתחת באותו הבניין. מלבד הביצים אמרו לי שעליי לקבל את כל המנות בדיוק כמו אחרים. בחנות לא קבלו כסף נייר והצטרכתי ללוות ממישהו שילינג כדי לקנות את הביצים. גם בהולנג בנק לא יכלו לתת לי כסף קשה. "בהארץ" קראתי היום מודעה, בה מציעה משפחה אחת פרס של 500 ל"י לכל אחד שיביא לידי מאסר את מחלל קבר בן המשפחה בבית העלמין בנחלת יצחק. מישהו לא התבייש לגנוב את גדר הנחושת שסביב הקבר וקישוטי הנחושת שעל המצבה (!!!). כורש לא עשה היום שום דבר, הסתובב שעה וחצי בנמל ואחרי הפסקת הצהריים חזר ב-2:30. אמרתי לו את דעתי, אך זה החליק מעליו והלאה כמו על פני שמן... היום קבלנו כבר תשובה מדודה על מכתבנו האחרון. לא הספיקה לענות על כל המכתב הארוך והבטיחה להוסיף המשך. בתחנת האוטובוסים נתתי לקבצן חצי לירה ודרשתי 45 גרוש עודף, מה שאעשה בעתיד לא אדע. מיד בבואי הביתה נכנסתי לחנות של זלצר לעשות לו סקנדל. כשרק פתחתי את הפה ושאלתי למה נתן למיכל חצי קילו סוכר במקום קילוגרם אחד, התחילה שאול: צעקות ואיומים של רבע שעה, בבית התברר שאמנם קבלה מיכל אתמול קילו שלם אך הריקה את הסוכר לקופסת קפה עליה כתוב 14 ועל כן חשבה כנראה שקבלה רק חצי, או אחרת סבלה אולי מהלוציניציה. כרגיל ניסתה לדחות את כל האשמה עליי וכך נוהגת תמיד אם סרחה, אך אני הכרחתי אותה ללכת אל זלצר ולבקש ממנו סליחה. אחר כך עוד הייתי צריך "לגהץ" את הכול. כל זה גרם לי לאיבוד זמן ואי נעימות ולא יכולתי לנצל את היום בכל מידת האפשר.

20.2.1952

כ"ד בשבט תשי"ב

יום ד'

חסיה באה לעבודה, אחרי שהייתה במחוז למעלה. סיפרה לי שיש שם אנדרלמוסיה שלמה, כורש מתרוצץ במעיל חדש ועניבת פאר ומשוויץ, באמצעותה הודיע לי כי לא יבוא היום ו"שאשתדל לעשות את הכול בסדר". הבוקר הוחל ברישום המלאי בכול המחסנים ובתי העסק ולשם כך גויסו כל הכוחות של משרד מסחר ותעשייה. היה לי די הרבה עבודה. היום נפרדה ממני חסיה, היא יוצאת ל 8 ימים של חופש ללא תשלום. לפני הצהריים טלפן לי כורש להודיעה, כי לא יבוא עד יום א'. סגרתי ב 2 והבאתי למעלה את הצווים וההוראות לחתימה. כורש ישב בחדרו של צייטלין מלא פעילות, קלסתר פניו מביע חשיבות ובקצה הרחוק של השולחן ישב ד"ר צייטלין, מכונס בתוכו וקורא באפתיות את ה"מעריב". כורש אמר לי בדרך אגב כביכול כי בראשון למרץ נפסיק לאגד במכס והוא (!) עוד יגיד לי יותר מאוחר איפה שאעבוד. בכלל עשה כאילו היה ה' בעצמו. איני יודע מה בגו, ואם יש לחשוש לתיקון דרגתי. חזרתי מוקדם הביתה (ב 3 ורבע), כל הדלתות היו פתוחות לרווחה, מיכל הלכה לשכנתנו גב' וסלי, וחזרה בתום ליבה רק אחרי 20 רגע. אני ישבתי ללמוד ומיכל רכבה למועצה לסדר לה רישיון לאופניים. בערב הודיעו ברדיו שהוצאו למחזור מעות נייר של 5 ו-10 גרוש.

21.2.1952

כה בשבט תשי"ב

יום ה'

דליה עובדת עכשיו במקומה של חסיה. היה לי הרבה עבודה היום ובעיקר בלבולי מוח מיותרים. אישה אחת גועלית מתל אביב הקימה רעש ועשתה הצגות של בכי כאשר לא רציתי לשחרר לה 100 ק"ג בגדים משומשים בלי אישור מדור הטקסטיל. היום דיברתי טלפונית עם ג'אנאי והוא שוב אמר לי שאין לו כל אישור על הידיעות שמפזר כורש ביחס לחיסול פעולתנו אחרי ה- 1 במרץ. לפני שנתיים בלבלי לי את המוח אדם, לפי דבריו נהגו הפרטי של מנדלסון, מנהל המכס אשר קבל כמות גדולה של חפצים פרטיים (ערך יותר מ 1000 ל"י) והצהיר כמתנה. כשמרים מהחבל הימי התחילה למלא לו את הטפסים ברחתי על נפשי (ב 2 ורבע). ב-2:30 כאשר אכלתי, התיישב על ידי ברץ וסיפר כי כורש היה במכס והתרגש על שלא מצא אותי שם. בתיבת הדואר אין שום דבר ואת אחי גם כן כבר לא ראיתי מזמן. היום עשיתי

3 פרקי תנ"ך כרגיל ועשיתי תמצית על הליברליות והלאומיות בהיסטוריה. היום ראיתי כבר את מעות הנייר החדשות. נראות כמו קלפים עלובים של משחק ילדים. ב-6:00 בערב הודיעו ברדיו על פילוג מפ"ם.

22.2.1952

כ"ו בשבט תשי"ב

יום ו'

היום היתה רוח, סערה וגם גשם. העבודה לא הייתה רבה יותר מדי. שטיין סיפר לי כי אתמול לא בא לעבודה, מפני שהיה בתל אביב עם חברו שבא מיוגוסלביה לבקר בארץ לשם משא ומתן מסחרי. ב-11:00 אמר לי שנוסע לדואר לקריית חיים להוציא לו חבילה שקבל... כורש אמר לי שעוד אינו יודע אם יבוא ביום א'. כשבאתי הביתה מצאתי את מיכל במיטה. המעון בעכו היה מוצף מים, והיא חזרה הביתה בגשם שוטף ונרטבה עד העצם. כנראה שקיוותה ממני לתשומת לב רחמנית והתאכזבה כאשר הסתגרת במקום זה בלימודים. לפני ארוחת הערב ישנתי קצת.

23.2.1952

כ"ז בשבט תשי"ב

יום שבת

היום השארתי את מיכל במיטה והכנתי לבד את ארוחת הבוקר. לפני הצהריים היה יפה אך אחר הצהריים התעננו שוב השמים, אחרי ארוחת הצהריים יצאנו לחצי שעה לטייל. לפנות ערב הצלחתי שוב לישון כשעה וחצי. היום גמרתי את ספר ישעיהו ופרק בהיסטוריה.

24.2.1952

כחי בשבט תשי"ב

יום א'

גם היום לא בא כורש לבית המכס והמשיך לעבוד בעבודת "פיקוח" במחוז ואני נשארתי לבד. כמות העבודה הייתה ממוצעת. היום קבלתי אחרי הפסקת כמה חודשים שוב את ה(טקסט לועזי). לצערי רק את החוברת של פברואר-מרץ אבל היא גרמה לי עונג רב. אחי ביקר אותי אחרי שלא ראיתיו זה כשבוע והודיע שיבוא עם אדית ביום ג' אלינו לחוג את יום הולדתי. היום ירד גשם לסירוגין. אחרי שבאתי הביתה הבאתי את הכביסה לגב-ים ג' ואחר כך ישבתי ללמוד. מיכל נסעה לפנות ערב העירה, על מנת לקנות מתנה ליום הולדתי. איני יודע מנין לקחה כסף עבורה כי משכורת עוד לא קבלה למרות שמסיימת את החודש השני לעבודתה בגן הילדים. נידמה לי שלקחה את הכסף מתקציב הגן. היא חזרה אחרי 7:00 ואני הספקתי לסיים את תוכנית למודי היומית מוקדם לערך, כך שהלכנו לשכב כבר בשעה 10:00. מחר לפני הצהריים תהיה ליקוי החמה.

25.2.1952

כ"ט בשבט תשי"ב

יום ב'

כורש ממשיך עוד להיעדר. העבודה ביום הייתה דווקא קשה למדי. דיברתי היום טלפונית עם ג'אנאי והקראתי לו את העתק מכתבו של אריאלי בו הוא מודיע על ביטול יחידת הקשר מיום האחד במרץ. הוא שמע בעניין אך עומד באי-אמונתו. אחי הביא לי היום 5 קופסאות סיגריות ורצה להעלות את מחירן ב-2 גרוש. היום קבלנו 3 מכתבים בבת אחד. מאגי, מאימא ומכתב שני מדודה. דודה כותבת שזכתה סוף סוף לשמוע את התקליטים ששלחנו לה מזמן. היא תכתוב עוד, איזה מצאה חן בעיניה. את הספר שביקשתי ממנה (טקסט לועזי) תצטרך להזמין מארצות הברית. בצהריים

הסתלקתי לרבע שעה לאכול צהריים ובחזרי פגשתי את דליה, שמסרה לי כי קבלתי מ"הורי אשתי" חבילה גדולה ושהיא עומדת במכס על שולחנה. כשעליתי למעלה דברו כבר כל השכנים על המאורע. לפני הצהריים היה ליקוי חמה אך למרות זה היה האור כה מסנוור, שבלי זכוית שחורה היה קשה להסתכל בשמש.

בבית פתחנו את החבילה הכבדה. הכילה מלפפונים כבושים, קופסת גזר גדולה, כרובית כבושה, ורסק תפוחים. מיכל רכבה שעה היום לעבודה על האופניים, עד קריית מוצקין. אחר הצהריים הייתה עסוקה בהכנת העוגה ליום הולדתי מחר בערב.

אני למדתי כרגיל, אך הפעם עיינתי בחומר הרב על מלחמת האזרחים בארצות הברית באנציקלופדיה, הפסדתי הרבה מאוד זמן. מלבד זה היה כמו תמיד ביום ב' שיעור עברית בערב. קבלתי היום את שכרי עבור השיעורים של פברואר 4 ל"י.

26.2.1952

יום ג' ל' בשבט תשי"ב

כורש בא היום פעמיים לרבע שעה לבית המכס ועשה אפילו את כל המספרים. לפני הצהריים היה לי שיבוץ גדול מאוד. היום שחררתי את חפציה של גב' סלע, עובדת הצירות בפראג. שמעתי שלמעשה ברחו משם. למרות היותה אזרחית ישראלית ובעלת דרכון דיפלומטי, חששה לביטחונה ולחופש האישי שלה. אחי היה אצלי לרגע ואמר ששניהם יבואו מחר ב-4:00 אלינו. סגרתי ב-2:30 וכשבאתי הביתה שמעתי מהומה בביתנו. בהיכנסי ראיתי את מיכל ושתיים משכנותינו הסלובקיות עסוקות במרץ בהכנת העוגה החגיגית. מיכל המסכנה עבדה כל אחר הצהריים עבודת פרך, הכול לכבוד "חגיגת" יום הולדתי. אני למדתי תנ"ך ואילו לא בזבזתי כשעה עם תיקון מנעול הליפט שלנו, הייתי גומר היום את כל הפרקים הנדרשים בירמיהו.

את ארוחת הערב החגיגית אכלנו הערב בחדרנו. היה מרק, אורז עם שאריות התרנגולת שקבלנו לפני כמה שבועות מאימא וכרמלה ובסוף קפה ועוגת הטובוש שהצליחה מאוד וממש הזכירה לי את העוגות שאמי הייתה מכינה לי בבית. כמתנה קבלתי ממיכל, מיכל לסיגריות תוצרת הארץ מצופה כסף. מלבד זה קנתה גם בקבוק יין מתוק.

27.2.1952

יום ד' א' באדר תשי"ב

כורש בא היום אחרי 9:00 ועבד קצת. היום כבר גם אני התחלתי קצת להאמין שאחרי הראשון במרץ אולי באמת נחסל את המדור. השמועות על כך הולכות ורבות. בצהריים הסתלק כורש לשעתיים בקרוב, חזר עם פנים חשובות ועשה כאילו ממחר אנו צפויים כבר לשינויים חשובים ומקיפים. אמרתי שאני רעב והסתלקתי למרות שכורש רצה לעכב אותי בכל מחיר. אשמע מחר אם יש משהו לשמוע.

אחרי 4:30 אחר הצהריים בא אחי ואדית. אדית הביאה עוגת פישניג טובה מאוד, צנצנת עם זיתי ענק וחולצה כחולה ויפה. אכלנו מוקדם ארוחת ערב (לפני 6:00). גולת הכותרת היה הקפה עם העוגות של מיכל ואדית. הייתי מלא עד להתפוצץ אחרי שהאורחים הלכו, חטפתי קצת זמן וסיימתי את ספר ירמיהו. מיכל נרדמה מרוב עייפות ואני שטפתי במקומה את הכלים. אחר כך כתבתי מכתב ארוך לדודה וכאשר התעוררה מיכל הכרחתי אותה לכתוב גם כן.

מאוחר מאוד בלילה התרוממה מיכל במרץ על מיטתה ונחבטה בחלון הפלדה הפתוח. כעבור רגע ראינו כי הפצע שותת דם וקצת יותר מאוחר נראה החדר כמו בית מטבחים. תחילה לא ידענו מה לעשות, אחר כך הוצאתי אותה לאמבטיה וזרם מים קרים עצר את זרימת הדם. השכבתי אותה והפצתי בה לבל תסובב את הראש לצד הפצוע. אחרי זה

נשארתי עוד ער בכוונה כשעה וחצי וקראתי.

28.2.1952

יום ה' ב' באדר תשי"ב

היום הלך כורש אחרי 10:30 למחוז ולא חזר משם עד 2:00. הצהריים נודע לי שגב' גלעד (נציבות המנגנון) נמצאת בחיפה וישבה עם וועדת העובדים. אני מקווה שעניין הדרגה שלי עלה על הפרק לפנייה. בדרך הביתה ישבתי באוטובוס עם אדם שהתפלל למלחמה קרובה שתוציא את הקומוניסטים מהונגריה כדי שיוכל לעזוב את הארץ ולחזור לשם. בין היתר טען שבארץ אין כל תרבות וכאשר היה בפריס היה נוסע בנוחיות במטרו מהספר ללב העיר. התרגזתי והתחלתי להמטיר עליו ועל כל חבריו שצודדו לו תוכחות קשות. בשכונה ראיתי תור גדול לפני הקצב לתרנגולות. מיכל רצתה לקנות אבל עוד לפני שהגיע תורה נמכר כל המלאי. היא הייתה חרוצה מאוד אחר הצהריים וכבסה גם כביסה. אני הייתי עייף מאוד מהלילה האחרון ובאופן אוטומטי, מבלי לקלוט הרבה, כתבתי תמציות של 6 פרקי יחזקאל וגם הקדמה. משעה 8:00 שמרה מיכל על ילדת שכנינו ובהזדמנות זו כתבה מכתבים לכרמלה (מחרתיים יש לה יום הולדת) לאימא ולאגי. גמרה כבר ב-11:00 אך אני הייתי כה עייף שכבר לא יכולתי להוסיף מאומה אל המכתבים ואחרי שהתקלחתי הלכתי לישון.

29.2.1952

יום ו' ג' באדר תשי"ב

מיכל לא התעוררה עם צלצול המעורר וקמה מאוחר. אחר כך עוד הלכה לתלות את הכביסה ואני בינתיים ישבתי, סיימתי את המכתבים שלה, כתבתי כתובת והדבקתי בולים. בגלל כל זה באתי מאוחר לעבודה ובלי ארוחת בוקר כמעט. היום טלפנתי לסלפטר לשמוע חדשות בעניין דרגתי אחרי ביקורה של גב' גלעד. אמר לי שלא הביאה חדשות אודותיי. זה הרגיז אותי. מלבד זה היה המון עבודה, עשינו כ-70 מספרים. כשבאתי הביתה אחרי ארוחת צהריים של מרק ושתי מנות לחם מצאתי את מיכל, ראשה עטוף מטפחת. אחרי כמה רגעים נפתח לשונה והיא סיפרה לי שאוטו המסע בו נסעה בטרמפ בבוקר הייתה לו תאונה והיא נפצעה בראשה מזכוכית הקבינה שנשברה. איזה טקסי עבר ולקח אותה לכורדני שם עשו לה חיילות עזרה ראשונה והעמידו לרשותה טנדר שהביאה הביתה. אשתו של ד"ר לנגר עשתה לה בקופת חולים תחבושת. מבלי שמסרה כתובת או שמות כל שהם, הגיעו אחרי כשעה הנהג עם שוטר תנועה (מופלא הוא ששוטר גילה כישרון חקירה כה מעולה) שאלו לשלומה ורצו לדעת אם יש לה תביעות. אין זו אלא שריטה קלה, מיכל מרגישה טוב ושמחה שהיה לה זמן לעשות בשקט את כל עבודות הבית. אני גמרתי את הפרקים הנדרשים ביחזקאל.

1.3.1952

יום שבת ד באדר תשי"ב

מיכל מצוננת ויש לה קצת חום. רוב היום שכבה במיטה. היה בתכניתנו לרכב היום על אופניים לשפרעם לבקר את אחי, אך בגלל מצבה של מיכל לא יכולנו ומלבד זאת ירד היום גשם והייתה רוח חזקה. שבת זו הייתה אחרי זמן רב מאוד שוב בלי בשר לגמרי. אכלנו ביצים וכרובית. אחר הצהריים בא צבי קליין וישב אתנו עד אחרי 6:00. בערב גמרנו את כל העוגות שהוכנו לכבוד יום ההולדת.

היום למדתי בעיקר היסטוריה ואת תקופת השלום המזוין. לפני חצות כתבתי עוד מכתב לנציבות המנגנון בירושלים על שעוד לא קבלנו את תוצאות הבחינות (אחרי יותר מחודשיים). אשד הפסיקה מהיום את התחבורה בשבת בחיפה.

2.3.1952

יום א' ה באדר תשי"ב

היום הופיע חסיה אצלנו אחרי החופש של יותר משבוע ימים. כבר בבוקר השכם נקרא כורש למחוז והודיע לי אחר כך בטלפון שלא יבוא עוד למכס עד יום ה. מלבד זה מסר לי שימשיך לפעול בכל כוחו לביטול יחידתנו במכס והציע כבר להעביר אותי אל מר אייזנברג (אשר ירכז כנראה להבא את פעילות השחרורים). באנו לידי חליפת מילים חריפה. אני אמרתי לו שלא קיבל את הסכמתי לכך ושאיני מוכן להחליף עבודתי כל זמן שלא אקבל את תיקון הדרגה. אחד העמילים ששמע, אמר לי שלפי דעתו הפנים הצעירים שלי הם בעוכרי התקדמותי. אמרתי לו שבגלל זה עוד לא אעשה לי ניתוח פלסטי ... אחי היה אצלי לרגע ונתן לי לקרא מכתב שקבל משטוסק מצ'כיה. הוא כותב בגלוי שמשתכר 6 אלפים לחודש וזה מספיק לו לקנות 3 מטר בד. הייתה לי עבודה רבה אבל סגרתי וגמרתי בשעה 2:00.

מיכל לא נסעה היום לעבודה וכשבאתי הביתה מצאתי את הכול נקי ומסודר ומיכל במיטה. אני למדתי 3 פרקים בתנ"ך (תרי עשר) וגמרתי קטע בהיסטוריה.

מיכל הלכה אחר הצהריים לגב-ים ג' לקופת חולים וחזרה מרוגזת על הסדרים שם. בערב כיסיתיה בכל השמיכות והיא נרדמה כבר ב-7:30.

3.3.1952

יום ב' ו' באדר תשי"ב

גם היום לא נסעה עוד מיכל לעבודה. בבוקר מצאתי בתיבה המחאה על חבילה מארצות הברית. היום היה לי מעט עבודה (למעלה מ- 35 מספרים). אריאלי הופיע היום בבית המכס וקיוויתי לדבר איתו. התברר אבל שבא לחיפה רק באופן פרטי לקבל את קרוביו בנמל. הלכתי אחרי שתיים ולפני זה אכלתי עוד את ארוחת הצהריים. בדואר קבלתי את החבילה מיד ולאטובוס חייתי רק רבע שעה.

בבואי הביתה פתחתי קודם את החבילה וניסיתי לחלק כל דבר שהיה זוגי. בחבילה היה קקאו, קפה, שתי קופסאות בשר, מקרוני, מרקים, סבון, חלב, ועוד ועוד. תשועה לכמה שבועות. כשחזרתי ב-9:00 מן השיעור לעברית ישנה כבר מיכל כמו בול עץ. התקלחתי ואחר כך עוד קראתי במיטה היסטוריה עד שנסגרו עיני ולא יכולתי יותר.

4.3.1952

יום ג' ז' באדר תשי"ב

היום נסעה מיכל שוב לעכו. במשרד היה היום שוב יותר עבודה. לפני הצהריים הלכתי לקבל את משכורתי והכנסתי תיכף 45 ל"י לבנק. היום נודע במשרד על ארוסי סוניה עם מרקוס. בעיתון קראתי שמשרד העבודה מתחיל לעבד מחדש את מחירי השיכון לאור השינויים בשער המטבע. אחי סיפר לי שנהג אחד נתן לו לפני זמן מה סטירת לחי, קיבל במשפט היום קנס של 75 ל"י וחויץ מזה הצטרך לתת עוד ערבות להתנהגות טובה (120 ל"י). היום אחר הצהריים יש לו אבל משפט על שישן במשימה על אוניה. לפני סוף העבודה בא אלי קירשנבאום מפקידי המכס ושאל אם אני עדיין מעוניין באופנוע. אמר לי שכתב כבר אודות זה למשרד התחבורה והציע שאעמוד על המשמר ואזכיר לו את העניין במשך השבוע הזה. אני רוצה לקנות את האופנוע בכל אופן, אבל אהיה במצב קשה:

(א) בגלל עליית מחירו

(ב) בגלל הכסף שאצטרך לשלם אולי באותו פרק זמן לשיכון העממי.

היום באה מיכל באוטובוס כמוני אך לא ראתה אותי בגלל הדוחק. אני המשכתי לנסוע ל"גימל" לקחת את הכביסה.

מיכל גזרה מנייר עיתון כובעי פורים בשביל הגן ואני למדתי, היום מלאו 10 שנים לטביעתה של הסירה העלובה "סטרומה" אשר התנפצה על מוקש במימי תורכיה אחרי שהחזירה שלטונות המנדט לרומניה. 769 מעפילים נספו בלב הים הקר, ורק אחד יחידי ניצל. בערב כבר לא הספקתי ללמוד הרבה כי מיכל הייתה עסוקה מאוד בחדר והצטרפתי לעזור לה גם לכתוב פזמונים לאספת הורים (!!).

5.3.1952

יום ד' ח' באדר תשי"ב

אני עוד שכבתי במיטה ומיכל התלבשה, כאשר בא אחי לפני 7:00 בבוקר. חילקנו איך שהו את תוכן החבילה, הוא אכל אתנו פת בוקר ונסע להדר. בבוקר מצאתי בתיבה המחאה על חבילה מאנגליה. (קוניונקטורה!). היום היה לי הרבה מאוד עבודה, יותר מ-60 מספרים מסובכים. בצהריים עברתי על יד סטימצקי (אשר פתוח בגלל השביתה הנמשכת זה חודשים רבים רק פעם אחד בשבוע) ורציתי לקנות (טקסט לועזי). לא יכולתי להאמין למשמע אזני כאשר אמרו לי שמחיר העיתון לירה אחת. מובן שלא קניתי. הלכתי בשתיים, וקבלתי בדואר חבילות את החבילה. בבית מצאנו קופסת נקניקיות, קופסת בשר, קופסה גדולה של נס קפה, קופסת סלמון כמה שוקולדים וחפיסה של 10 glayers. לכשפתחתי את הקופסה ראיתי שיש בה 9 סיגריות. התרגזתי מאוד ומחר אני רוצה לברר את העניין במכס של הדואר. לארוחת הערב אכלנו מין פשטידה מתוקה שהכינה מיכל מאטריות קקאו, ריבה וצימוקים (מהחבילה האמריקאית). הייתה טובה למדי מלבד שהאטריות לא היו מבושלות די צרכן והיו קשות קצת ללעיסה. בערב הספקתי ללמוד לפי התוכנית ולפני לכתוב לישון, התקלחתי במים חמים.

6.3.1952

יום ה' ט' באדר תשי"ב

בבוקר שיניתי את דעתי ולא הלכתי למכס שבדואר לעשות סקנדלים, מפני שהיפנו את תשומת ליבי לעובדה שעל קופסת ה-glayers לא הייתה בנדרולה (בלו) ואסתר אמרה לי שיתכן שפקיד המכס "עשה לי טובה" על ידי הוצאת סיגריה אחת. גם היום הייתה לי עבודה רבה והספקתי ללכת לאכול רק אחרי שעה 2:00. חסיה הלכה מוקדם מאוד ובצהריים צלצל לי ד"ר סלפטר מן המחוז, שצריך באופן דחוף את מספר תעודת זהותה (בגלל כתב המנוי שמכינים עבורה) אמרתי לו שאינני קושר אותה בכבלים וכנראה שהלכה הביתה. אחרי 2:00 עליתי למעלה וביקשתי מסלפטר לראות את המכתב מנציבות המנגנון בו מבטיחים לתקן את דרגתי עם פיטורי ד"ר שיפוש. לא יכול היה למצוא לי אותו. דרשתי ממנו לעורר את השאלה מחר אצל ד"ר צייטלין. ביום א' יש בדעתי להזמין ראיון איתו. רוגז על הסחבת בעניין דרגתי הולך וגדל, והיום אחר הצהריים ביליתי זמן רב בהכנת הרצאת טענותיי שאביא לפני צייטלין. מיכל באה רק ב-7:00 בערב וסיפרה את רשמיה מאספת ההורים. בדרך כלל הייתה שבעת רצון וגם לי יש רושם שמראה בעבודתה יוזמה וכישרון רבים. הלילה ישבתי עד קרוב לחצות בכדי לגמור בהיסטוריה את הפרק האחרון ממנו רציתי לעלות תמצית בכתב. (מושובות בריטניה). בשבוע הבא אתחיל ללמוד היסטוריה עתיקה.

7.3.1952

יום ו' י' באדר תשי"ב

אחי בא אלי אחר הצהריים והציע לסדר לי ולמיכל פסים כדי לסייר באוניית הפאר "אוסלופיורד", סירבתי מחמת הסיבוכים הקשורים בגלל היות יום ו'. לפני זה הייתה במשרד אדית, ספרה לי שיש לה מקום עבודה במשרד אנגלי ברחוב הבנקים ושאלה אותי איפה תוכל לשאול מכונת כתיבה על מנת לחזור קצת. הביתה הגעתי באוטובוס אחד עם

מיכל. אחר הצהריים עשיתי 4 פרקים בתנ"ך ובזה גמרתי את הנביאים האחרונים. בשבוע הבא: תהילים. מיכל שכבה תחילה קצת ואחר כך פנתה לעבודתה. עשתה גם עוגת פישונגר. היום בא מירקו הביתה. הוא חודש במילואים. בערב פתחנו קופסת בולביף כך שיש לנו השבת שוב בשר.

8.3.1952

יום שבת י"א באדר תשי"ב

את ארוחת הבוקר אכלנו מאוחר. אחרי זה הלכתי אל בן השכנים שלנו זינגר ושאלתי ממנו כרך אחד של דובנוב וכרך של היסטוריה כללית של וולס בשביל הלימודים בהיסטוריה עתיקה. אחרי זה הלכנו אל שפת הים. הייתה רוח דרומית, חמסין כמעט. חזרנו דרך גב-ים והסתכלנו על התותח הכבד והעזוב הנמצא שם (רשום עליו 1898 – אנגלית). אל שפת הים הוצפו כמויות גדולות של עשבים שיוצרים שכבות גדולות וגבוהות של ירק ואיים. רק אחרי שחזרנו אכלנו ארוחת צהריים מאוחרת(בשעה 3). לפנות ערב ישנתי קצת, עשיתי הקדמה וחמישה פרקי תהילים. מיכל הייתה לאה ועייפה היום ולא היה לה חשק לפעולה כל שהיא.

9.3.1952

יום א' י"ב באדר תשי"ב

בתיבת הדואר הייתה כריכה עם 3 (טקסט לועזי)(מגזינים)עדנה) מארצות הברית ומכתב מאימא בו היא כותבת שכרמה באה אליה במפתיע עם חברתה לוטי לכמה ימים. בבוקר צלצלתי לגברת הדס ובקשתי שתסדר לי ראיון אצל ד"ר צייטלין. כורש בא היום לשעתיים בערך, אבל לא עשה שום דבר. הוא רוצה שאבוא לעבודה בפורים כי הוא רוצה לקחת לו חופש. אמרתי לו שאני מסכים בתנאי שלא אבוא למחרת. אחרי העבודה עליתי להדר. שאלתי בחנות ספרים ב"זוהר" למגדיר צמחים אבל עוד לא קבלוהו. בחנות אחרת קניתי לי את כל שיריו של ביאליק בהוצאת כיס קטנה. אחר כך חיפשתי מתנה לשלוח לארצות הברית. לבסוף קניתי מגילת אסתר עם תרגום אנגלי ותמונות בגליל ברונזה מעשה בצלאל. לא ידענו איך לעטוף את זה אך לבסוף מצאנו קרטון ריק של מנורת פלואורסנט ועטפנו בו את המגילה. העניין עלה לא פחות מ- 12 ל"י. באתי רק ב-5:00 הביתה אך בכל זאת הספקתי לעשות 5 פרקים בתהילים ולקרוא עוד בדובנוב על שיבת ציון. מיכל הלכה לשכב קצת בשעה 8:00 ולא התעוררה עד 10:30. שטפתי במקומה את הכלים ואחר כך כתבתי כתובות על החבילה הקטנה לארצות הברית. איני יודע אם יקבלוה בדואר מחר. בוודאי שיעשו לי הרבה צרות.

10.3.1952

יום ב' י"ג באדר תשי"ב

את החבילה לארצות הברית שלחתי בבוקר בדואר רשום מן הדואר המרכזי ועלי להודות שזה הלך בלי קשיים כל שהם. חסיה הביאה למשרד שתי חוברות צילומים מהפולי' ברג'ור וקסינו דה פריס שהביא בעלה לזיכרון מפריס. מלבד בחורות ערומות אפשר היה לראות בתמונות (טקסט לועזי) אגדתי מעין כמוהו. עוד אתמול רצה כורש שאעבוד בפורים, אולם היום שינה את דעתו. הרהיט שרצה להעבירו הביתה לא יהיה מוכן עד מחר ומלבד זה יצטרך לעבוד מחר רק עד 1:00 עם פחות קליינטים. גברת הדס מסרה לי הבוקר בשם ד"ר צייטלין שאפנה קודם כל לד"ר סלפטר סגנו בעניין הדרוג שלי. החלטתי בנפשי לכתוב לו מחר מכתב ולשפוך בו את מרירותי באם לא אוכל לראותו אישית. אחר הצהריים צלצלתי לד"ר סלפטר והוא אמר לי שלא אוכל לקבל יותר מדרגה ו' ואת זה גם כן רק לכל המוקדם באפריל. הייתי מרוגז מאוד והיה זה מורגש במצב רוחי כאשר באתי הביתה. (בצהריים מצאתי בתיבת הדואר שני מגזינים מארצות הברית). מיכל

באה היום יותר מאוחר. הערב נתתי כרגיל שיעור בעברית ובכלל הייתה מורגשת אצלנו אווירת פורים מיוחדת. בערב קראתי לי את מגילת אסתר. מחר לא אלך לעבודה.

11.3.1952

י"ד באדר תשי"ב

יום ג'

קמתי ב-7:30 וסידרתי לי לבד ארוחת בוקר. כבר כמה ימים אנו ניזונים בעיקר מלחם זיתים כי חוץ מזה אי אפשר לקבל דבר. עד לפני 9:00 הייתה פה העוזרת ויחד עם גברת פסינג עשו קצת סדר על רגל אחת. אחרי 9:00 הלכתי קצת אל שפת הים כדי לחבר במחשבתי את מכתבי אל ד"ר צייטלין, ואם לומר את האמת, קיוויתי שאמצא אולי גם משהו עקב הסערה העזה. לא מצאתי אבל אפילו בצל רקוב, תחת זה ראיתי שם המוני ציפורי ים ומעניין שכל הירק שהוצף אל החוף בשבת שעברה נעלם שוב. בשובי הביתה כתבתי את המכתב לציטלין ואני מצרף את העתקו.

11.3.52 חיפה

" העתק

פרטי

ד"ר צייטלין הנכבד,

מאחר שסרבת לקבל אותי לשיחה אישית, אני נאלץ לפנות אלייך בדרך זו. על מנת להקל מעליי את עומס המרירות המצטברת. הדברים הגיעו לידי כך, שפשוט כבר "נלאיתי כלכל ולא אוכל", ואולי מוטב באמת שהוכרחתי להתבטא בכתב, כי זה לפחות יאפשר לי לשקול את דברי ביתר מתינות

נסה בבקשה להבין את מצבי" הרי דמי רותח בי, שעה שאני רואה פקידים במשרדנו, שהתחילו את עבודתם הרבה יותר מאוחר ממני, לא חיכו כמוני שנתיים לקביעותם וכעת מקבלים דרגות ו' ו-ז', שעה שאני ממשיך לסבול ממשוהו, שעד היום אינני יודע אם יש להגדירו כטעות או כמעשה זדון.

זה השבוע השלישי שאני עובד לבד לגמרי, עושה את עבודתם ונושא באחריותם של שני פקידים וזאת לי לא בפעם הראשונה. אותו דבר נופל בגורלי כאשר כורש נעדר לרגל חופשה, מחלה או עניני עבודה מחוץ לבית המכס. אני יכול למסור לך בנאמנות שגם כאשר כורש נמצא בבית המכס, אני הוא העושה את רוב העבודה ועל דבר זה יעידו כול אחד הבא במגע עם מדורנו. הרי אבסורד גמור הוא להטיל מצד אחד על פקיד אחריות של דרגה ז' ויותר ומצד שני להמשיך לשלם לו משכורת של דרגה ה' בלבד...

לפני שנה בקרוב, ב 15 למאי 1951, שעה שקבלתי לפניך על זה שלא ניתנת הערכה מתאימה לעבודתי, אמרת לי בברור שהמצב ה"פרוביזורי" שלי במדור הקשה לא יהיה אולי לגמרי לפי טעמי, אבל תשתדל לעשות את הכול כדי שבסידור הסופי אבוא על צדקתי. בשיחה האחרונה איתך, ב 24 בינואר אמרת לי במעמדו של ד"ר סלפטר, שתיקון דרגתי ייכנס בתוקף מיד עם פטורי ה"ר שיפוש (בסוף פברואר) ושאני אקבל את דרגתו, היינו-ז'. עד היום לא נעשה הדבר וד"ר סלפטר מסר לי אתמול שמאחר שאין לפי התקן מקום לדרגה ז' עבורי, אוכל לקבל לכל היותר דרגה ו', התיקון לא יבוצע לפני אפריל שנה זו ויתרה מזה, אין לי אף כל סיכוי לקוות לקבל באופן רטרואקטיבי הפרשים כל שהם ע"ח דרגה ו'.

אינני יודע מה עליי לחשוב עקב התפתחות עניינים זו.

אני בכל אופן ממשיך עוד להאמין שלמרות הצנטרליזציה הנהוגה במשרדי הממשלה, יש עדיין בידי מנהל מחוז סמכות מספקת להגשים את רצונו ביחס לדרוגו של פקיד, בפרט כשדרישה זו מבוססת על עובדות שצדקתן היא מעל לכל

אני תקווה ד"ר צייטלין, שתקיים את הבטחותיך מאז ומעתה, ושתניע את הגורמים האחראים סוף סוף לידי פעולה אשר תביא תוצאות מידידות.

אכיר לך תודה, אם תביא לידיעתי את קבלת וקריאת מכתבי זה

בכבוד רב"

(אני בתחושה שאבא לא רצה לחתום למפלגה ולכן התנקמו בו, אבל לא בטוח (עדנה)

אחר כך כתבתי גם מכתב קצר לארצות הברית בעיקר על מנת להודיע להנים ששלחנו להם מגילת אסתר. מיכל באה בשעות הצהריים, ספרה על הצלחת חגיגת הפורים. לארוחת צהריים אכלנו אורז עם שאריות הבשר מקופסת השבת וקינחנו בדברי מתיקה שהביאה מיכל מעכו.

אחרי האוכל למדתי תהילים ומיכל שכבה לקרוא ספר צ'כי ועשתה זאת עד שעה 5:00 עד שאובד עצות קמתי, עשיתי קפה לעצמי וזה סוף סוף הניעה את מיכל לקרוע את עצמה מן הספר וללכת למטבח לשטוף כלים ולהכין ארוחת ערב. אחרי 8:00 הופיע ללא הודעה מוקדמת מירקו פסינג. דורי שלא חיכתה לבואו, בוודאי מתבדרת אי-שם.

12.3.1952

ט"ו באדר תשי"ב

יום ד'

היום היה בתיבה מכתב מדודה, בו היא כותבת ששלחה כבר את הבד עבור חליפתי. היום החזיר לי לנגזם את שני כתבי היד של תרגום אמאן אולברכט. באחד מהם עשה תיקונים בעט, אמר שמבחינת השפה התרגום הוא טוב, פרט לכמה שגיאות סגנוניות. אחר כך דרש ממני שכר טרחה (אני מקווה שרק בתור צחוק). בשעה 9:00 עליתי למחוז ומסרתי לגברת הדס את מכתבי בשביל ד"ר צייטלין.

תפסתי את האוטובוס של רבע לשלוש והגעתי מוקדם הביתה. מיכל עשתה צלחת של כדורים מתוקים שהם טעימים למדי ומשמשים תחליף טוב לממתקים. הספקתי ללמוד הרבה פרקים בתנ"ך ומחר אגמור את ספר תהילים. בערב כתבתי מכתב להוצאת ספרים עם עובד, בו דרשתי מהם לחדש את המגע עמדי. מיכל החלה היום את חופשת הפורים שלה (ימים ד', ה', ו') ולא יצאה לעבודה.

13.3.1952

ט"ז באדר תשי"ב

יום ה'

הבוקר נסעתי יחד עם מיכל העירה. היא נסעה לבצע כמה קניות וחוז' מזה גם לארגון אימהות עובדות ולהסתדרות המורים על מנת לערער על אי תשלום המשכורת. (אחרי חודשיים וחצי של עבודה עוד טרם קבלה את משכרתי (!!)) בבוקר התיישב כרגיל כורש מאחורי שולחן מכונת הכתיבה על מנת לקרוא עיתון ועוד הייתה לו החוצפה לדרוש ממני שאגיש לו כיסא לשם כך. חסיה מצאה לזה ביטוי מתאים ביותר: "האם הוא ה- "bad man" שלך?... אחרי זה הסתלק לזמן רב כדי לסדר את קניותיו עבור הבית, את כל העבודה עשיתי שוב לבדי.

לפני 2:30 נכנס אלי אחי אחרי שלא ראיתו כשבוע ימים. ספר לי שאדית כבר עובדת במשרה החדשה ברחוב הבנקים בתור כתבנית ומנהלת חשבונות. החליט לנסוע איתי לגב-ים. הוא בא אבל באוטובוס אחד אחרי. הדירה הייתה אומנם מסודרת אך מיכל באה רק כעבור זמן מה. הייתה בגב ים ג" אצל הספר וחזרה עם סלסול תמידי ושערות גזורות, דבר שהבעיר את חמתי עד להשחית... נתתי לצבי את חלקו בחבילה האנגלית. אחר כך הציע שימשיך למכור לי את סיגריותיו ב 20 גרוש הקופסה ומפני שהסכמתי רק ל 14 וחצי גרוש, נפרדנו קצת במתיחות, לפני זה שילם לי את מחצית ההוצאות

של מגילת האסתר (מתנה לארצות הברית) ושל תשלומי המכס עבור החבילות שקבלנו. מיכל אפתה הערב עוגה לשבת. אני גמרתי את ספר תהילים, קראתי די הרבה בדובנוב, וגם את ההקדמה לספר "משלי".

14.3.1952

י"ז באדר תשי"ב

יום ו'

כורש בא היום אחרי 10:00 עד אז היה בישיבה במחוז. לא נאות לספר לי מאומה על מהלכה. אחרי העבודה מצאתי בדואר במקרה שני פרוספקטים מפורטים של חברה בקפריסין המטפלת במשלוח חבילות מזון לישראל. חיפשתי דבר כזה מזמן אבל אין לי עדיין הלב לבוא בהצעות קונקרטיות אל דודתי בעניין הזה, מפני שמיכל גם היום לא הייתה בעבודה, אכלנו צהריים בבית. אחרי זה כתבתי הקדמה קצרה לספר משלי. אחרי הצהריים הקשבנו קצת לקונצרט צ'כי (דבוז'ק, סמטנה) ששודר מירושלים. לפני הצהריים היה אצלי בבית המכס ד"ר זמנא ושחרר כמה פחי חמרן עבור חברה שהוא עכשיו המנהל שלה. קיבלתיו בקרירות רבה אך לא מצאתי שעת כושר לשפוך לפניו את זעמי עליו.

15.3.1952

י"ח באדר תשי"ב

יום שבת

החמסין החזק שהתחיל אתמול נמשך גם היום בצורה מתונה יותר. לפני הצהריים חזרתי עוד פעם על סוף הספר הראשון של דובנוב. היום אכלנו איטריות ואחרי האוכל הלכנו לטייל קצת. אחר הצהריים קראתי את ששת הפרקים הנדרשים בספר משלי ובערב עשיתי תמצית קצרה בטיוטה משלושת הפרקים הראשונים של היסטורית תקופת הבית השני. אחרי זה כתבתי מכתב למרכז הפרסום, כתשובה על הודעה שהופיע בג'רוזלם פוסט של אתמול, בה חיפשו אדם צעיר ללמוד מכניקה חקלאית היודע אנגלית ופטור משרות צבאי. מיכל עשתה הערב baby sitting אצל שכנינו הסינגרים. הייתה שם עד 11:00 וכתבה מכתבים, אחרי זה ישבתי ומילאתי לה שפע של שאלונים בשביל הסתדרות המורים עד חצות.

16.3.1952

י"ט באדר תשי"ב

יום א'

הבוקר יצאה מיכל שוב לעבודה אחרי 3 ימי פגרת פורים. במשרד לא היה הרבה עבודה. היום קבלתי סוף סוף תשובה קצרה מנציבות המנגנון על מכתב הערעור שלי מיום 24.2 בו מודיעים לי שטרם סוכמו תוצאות בחינות הכניסה, אולם הם מזרזים את הטיפול כעת ומקוים להודיע לנו בהקדם האפשרי...

כשבאתי הביתה, מסרתי את הכביסה, עשיתי את הקניות במכולת ואצל הירקן ואחרי זה רשמתי 3 פרקים של ספר "משלי". מיכל קבלה היום את משכורתה עבור חודש ינואר, אבל רק 62 ל"י ברוטו במקום 75 ל"י. היא הייתה היום במצב רוח משונה, היא לא הספיקה לאזור כוח לסיים מכתב לדודה באנגליה ואני שלחתי מוקדם לישון. אני כתבתי תמציות בהיסטוריה עברית (בית שני) אבל בגלל זה שהצטרכתי להקדיש הרבה מזמני למיכל, לא הספקתי לגמור הכול לפי תכנית.

מחר אחר הצהריים ברצון שנינו להישאר קצת בהדר.

17.3.1952

כ' באדר תשי"ב

יום ב'

כשנסעתי לעבודה ירד גשם. בתיבת הדואר מצאתי מכתב מיצחק ברנר בו הוא מודיע לנו בסגנון נחמד שביום ו' נולד להם בן, שבועיים לפני שצפו לו. ב- 10:00 הלכתי לבנק להפקיד על חשבונה של מיכל 25 ל"י ממשכורתה. שלחתי

מברק ברכה לגניגר ואחרי זה קניתי גם אלבום "ילדותי" בשביל צילומי התינוק. אחי היה אצלי. היום יש לו המשפט הגורלי על שנתפס ישן בשמירה על אוניה. היום היה לנו הרבה עבודה. מיכל באה למשרד אחרי 2:30. עלינו להדר ובזבזנו הרבה זמן בחיפושים אחרי מתנה מתאימה לאגי. רצינו לקנות צמר סריגה אבל לא מצאנו דבר מתאים. ניצלתי את ההזדמנות ועליתי למשרדי קק"ל בבית הקרנות וקבלתי מהם קופסת קק"ל בשביל המשרד(בשביל העמילים שמשמשים בטלפון שלנו). רציתי גם להיכנס למשרד לוי ושות' בעניין קרקעות מנשייה, אך המשרד היה סגור. מיכל הלכה עוד להסתדרות המורים בעניין חברותיה ובעניין משכורתה ואני נסעתי הביתה. היא חזרה רק אחרי 6:00. בערב היה לי שיעור עברית. הערב למדתי רק בהיסטוריה וגמתי את תקופת פרס לפי הספר הראשון של דובנוב. לפני השנה הוספתי עוד כמה מילים למכתב שכתבה מיכל לדודה ברטל. (הדודה מאנגליה, שהיתה פסיכיאטרית,)

18.3.1952

כ"א באדר תשי"ב

יום ג'

כורש קיבל הבוקר את פני בתוכחה על כך שעוד לא חתמתי על כתב המנוי שלי(מנוי במפלגה?עדנה) וניבא שזה יגרור אחריו תוצאות קשות. את קופסת קק"ל חנכתי במיל אחד והעמדתי על יד הטלפון. היום אספנו בוודאי איזה 25 גרוש. בצהריים פגשתי באגף המזון את כרמלה והיא סיפרה לי שהיום תתקתק עבורי מכתב, זאת צריכה להיות תשובה על מכתבי ששלחתי לד"ר צייטלין. מלבד זה אמרה לי שהגיע תזכיר מנציבות המנגנון בו מודיעים סופית שבאים אעמוד בסירובי לחתום על כתב המנוי, לא אקבל משכורת. בקשתיה שתשתדל להמציא לי את מכתב התשובה של צייטלין מחר (מפני שביום ה' אין בדעתי לבוא למשרד). מיכל הגיע כמעט יחד איתי הביתה. המפקחת הייתה אצלם עד השעה 2:00, ולפי דרכה הרבתה לנזוף. מיכל לא ניצלה את ההזדמנות לבקש ממנה עזרה בעניין תשלומי משכורת הבלתי מסודרים והמאחרים. לפנות ערב לקחתי מזינגר את חלק ב' של דובנוב, כאשר התכוננתי אחרי ארוחת הערב לשבת ללמוד, בא אוסי פרלר לרגע, על מנת לדבר עם הפסינגים. לכשלא מצאם, התחיל לכבות את כל האורות בבית והוציא אותנו בכוח ללכת לקולנוע בגב-ים ג'. היה זה הפעם הראשונה שראיתי סרט בבניין הקולנוע שם. שם הסרט: jade with judy לימונדה בשביל teenagers ורע מאוד למרות השתתפותו של wallace beery. הערב הוכחתי את מיכל שוב קשות על כך שלמרות בקשתי המפורשת גזרה לה את השערות, המסתמרות עתה לכל הצדדים, דבר שמכער את פניה הרחבות בין כה.

19.3.1952

כ"ב באדר תשי"ב

יום ד'

הבוקר הטיח בפני כורש תוכחות על שעזבתי את העבודה אתמול ברבע לשלוש. הוא אמר שלפי החוזר החדש של נציבות המנגנון נצטרך לעבוד עד 3:30 או 4:00. צעדים חמורים ינקטו נגד פקידים שקוראים עיתון בשעות העבודה ונגד אלה העוזבים את מקום עבודתם. אי אפשר אבל לומר שכורש שמשמש מופת לדרישות אלה. גם היום כרגיל בילה את רוב זמנו בישיבה בחברת הכתבניות, בקריאת עיתון ובהיותו נעדר מבית המכס. בצהריים אמרה לי כרמלה שתשובתו של ד"ר צייטלין כתובה כבר, היא מחכה רק לחתימתו. כתובים בה כל הדברים שידועים לי כבר בין כה. אחר הצהריים טלפנה לי אידיית ואני רשמתי לי את כתובת משרדה ואת מספר הטלפון שלה. אחר כך בא גם אחי וסיפר על הנעשה באוניות.

אחר הצהריים והערב עבר עליי בידיעה ברורה שלא אלך מחר למשרד. קראתי עוד כמה פרקים באיוב ואחר כך התחלתי לקרוא את הכרך השני של דובנוב. אצטרך לעשות תמצית מצומצמת של כל הספר. בערב התקלחנו והלכנו יותר מוקדם לישון.

20.3.1952

כ"ג באדר תשי"ב

יום ה'

היום לא הלכתי לעבודה. למרות שהיה חמסין, קפאתי כמעט בחדר שלנו עד הצהריים. במשך היום כתבתי תמציות מ 14 פרקים בספר איוב. לפני הצהריים הייתי במכולת ואצל הירקן. מיכל חזרה מן העבודה עייפה מהחמסין, הכינה ארוחת צהריים לשנינו ואחרי 4:00 נסעה שוב העירה על מנת לקנות עוד איזה מתנה בשביל אגי. (היא תיסע לגניגר כפי הנראה ביום א'), לפני שנסעה באה עוד להגיד לי שמחלקים בשר עוף, קבלתי חצי ק"ג. מיכל חזרה מן העיר רק לפני 8:00. קנתה מכנסי טריקו זעירים וגופינות צבועים בתמונות ילדותיות וזה עלה לה 4 ל"י (!!). בערב קראתי דברי ימי עולם לדובנוב. מחר גם כן לא אלך לעבודה. ברצוני לגמור את ספר איוב מחר.

21.3.1952

כ"ד באדר תשי"ב

יום ו'

היום נשארתי בבית גם כן. עד אחר הצהריים עלה בידי לגמור את יתר הפרקים הנדרשים באיוב. לפני הצהריים עשיתי כמה קניות. ירד קצת גשם. מיכל באה מאוחר מאוד וארוחת הצהריים אכלנו רק אחרי 3:00. בערב שאלתי את הפסינגים מה יהיה גורל המקרר אם יעזבו את הארץ והצעתי לחכור אותו. מירקו אמר לי שידבר עם בעליו על כך. בערב הייתה מיכל עייפה מאוד ואני הוכחתי על כך, אמרתי שאם זה מה שהיא עושה הוא מאמץ גדול מדי בשבילה, תצטרך להרפות בכמה שטחים.

22.3.1952

כ"ה באדר תשי"ב

יום שבת

היום קראתי בעיקר את ההיסטוריה של דובנוב. ללמד את החומר לפי ספריו תהיה עבודה ממושכת ורבה. בצהריים הכינה מיכל אורז טעים ומנה הגונה של תרנגולת וגם פודינג שוקולד. את תכנית לימודי אחר הצהריים הפריע במקצת יאנקל החייל, חברה של מיכל שהופיע אצלנו אחרי הפסקה ארוכה (של הרבה שבועות) לפנות ערב ונשאר עד אחרי 7:00. אחרי זה התכוננה מיכל לנסיעתה לגניגר מחר אחר הצהריים ואני התחלתי לכתוב בטיטא תמציות מתקופת הבית השני. ב-10:00 הלכתי לישון.

23.3.1952

כ"ו באדר תשי"ב

יום א'

כורש שאל אותי רק איך ביליתי את ה"חופש" וזה היה הכול. לפני הצהריים טלפנתי לאדית, אך זו לא רצתה להגיד לי מה בקשתה ליום ההולדת. היום הביאו לי את מכתב תשובתו של צייטלין שנכתב למעשה על ידי סלפטר ונשא רק את חתימת צייטלין. נאמר בו בקצרה שבתקן לשנת 51-52 אושרה לי דרגה 9 ובקשר לרטרואקטיביות אין מה לעשות. דרגתי לשנת 52-3 תלויה במצב שיוצר אחרי חיסול מדוריני. היום קבלנו גם מכתב מארצות הברית בו הופתעתי לקרוא בין היתר שהאנגלית שלי

היא יוצאת מן הכלל, כמוה אין לשמוע אפילו שם באמריקה(דברי אולגה). אחרי העבודה עליתי להדר להסתפר. אצל לוי ושני היה שוב סגור. כשבאתי הביתה קבלתי קצת בננות ומ-5:30 למדתי את כל 4 הפרקים הנדרשים בקהלת. מיכל באה אחרי 8:00 מגניגר. המתנות שלנו נתקבלו בסבר פנים יפות ומיכל עוד הביאה משם הרבה ירקות, כמה ביצים וגבינה לבנה ועוד כמה זוטות. בערב המשכתי עוד לכתוב תמציות בהיסטוריה עברית. זה מתקדם לצערי לאט לאט. מחר מיכל רוצה לבוא שוב פעם מאוחר כי ב-4:00 אחר הצהריים צריכות להגיע לעכו כמה נשים ממרכז ארגוני אימהות עובדות בתל אביב. ספרה לי שהשכן התורכי שלנו סידר לה טרמפ קבוע יום יום בטנדר ב-7:30 בבוקר מפה ישר לעכו. היום הודיעו ברדיו כי דובר ממשלת צ'כוסלובקיה הודיע על מאסרו של מרדכי אורן (מפ"ם) עקב חטא פלילי ובגלל היותו מסוכן לביטחון המדינה. (!!)

24.3.1952

כ"ז באדר תשי"ב

יום ב'

היום השאילה חסיה לכורש איזה ספר על תנועת המחתרת והוא ישב לו במצפון נקי מהבוקר עד 11:30 (!!) וקרא בו בלי הפסק. כאשר הערתי לו על כך בהתמרמרות, השיב לי כי זה עדיין ההבדל ביני ובינו שהוא יכול להרשות לו את זה ואני לא. אחרי ארוחת הצהריים התאוננתי על כך אצל סלפטר והוא אמר לי שרוצה את זה בכתב, מצד שני נתן לי להבין שבהתחשב עם זה שהמדור עומד לפני חיסול לא כדאי עכשיו לעשות "דם רע..." בהזדמנות זו ראיתי גם את המכתב האחרון של נציבות המנגנון, בו מוסרים, שהודיעו לגזברות לא להעביר אלי את משכורתי מאחר שסירבתי לחתום על כתב המינוי. לפני שנסעתי הביתה קניתי ברחוב המלאכים מחצלת קנה סוף כמתנה ליום הולדתה של אדית. היא תשמש כעין מרבד לפאר קצת את ריצפת הבטון שבצריפם. מיכל עוד לא הייתה בבית ואני הלכתי להביא כביסה ולקנות בשר, היא באה רק לפני 6:00. סיפרה שהנשים באו כפי שהבטיחו ב-4:00 ואיתם הייתה גם המפקחת הראשית מתל אביב. מיכל התאוננה על אי קבלת המשכורת אך לפי דעתי לא בתוקף הדרוש. בארוחת הערב לא רצתה מיכל לאכול דבר ואחרי זה בשלתי לה ביצה רכה והכרחתיה לאכול אותה עם פרוסת לחם. הזנתיה גם בכמעט כל הבנות שקבלנו אתמול. אחר הצהריים ובערב המשכתי את התמציות בדברי הימים (במשרד הספקתי לקרוא די הרבה היום). מ-8:00 עד 9:00 היה לי שיעור עברית כרגיל. לישון הלכתי אחרי שהתקלחתי ב-11:30.

25.3.1952

כ"ח באדר תשי"ב

יום ג'

בבוקר שלחתי את מכתב הברכה שלנו ליום הולדתה של אימא. ממנה לא הייתה לנו כל ידיעה כבר מזמן. לפני הצהריים ראיתי על הלוח הפרסומים במזכירות המכס הודעה על הרצאת מר הדס שתתקיים היום ב-3:00 אחר הצהריים בבית יורדי הים. הנושא: שחרור סחורות מהמכס על כל שלביו. לפי עצת פקידי המכס טלפנתי לו לשאול רשות להשתתף בהרצאה. כשאמרתי לכורש על כוונתי ללכת היום קצת לפני 3:00, התרעם עלי ואמר שלא אעשה לי למנהג לעזוב את העבודה לפני הזמן (!!) ההרצאה ארכה כשעה וחצי ולמעשה לא חידשה לי הרבה מאוד. היו הרבה שומעים, הרבה מהם פנים חדשות. אחרי שתיים באה אלי אדית ואמרה שנבוא ביום א' במקום בשבת, כי בשבת עובד אחי אחר הצהריים. מלבד זה סיפרה לי שלצבי יהיה בחנוכה חופש של שבועיים. הביאה לי גם לטעום חתיכת שוקולד מצוינת שקבלה מקרובת המעסיקה שלה. באתי הביתה אחרי חמש ומיכל כבר דאגה לגורלי על כי באתי מאוחר. למרות ההרצאה הספקתי לפני זה ואחר כך לקרוא מה שהיה נחוץ בדברי הימים ועם מאמצים עלה בידי לכתוב את ראשי הפרקים לפי התכנית ולפני זה כתבתי גם תמציות שני הפרקים הנדרשים ב"איכה".

26.3.1952

כ"ט באדר תשי"ב

יום ד'

היום הגיע סוף סוף מכתב מאימא. כורש עלה כבר בבוקר לישיבת הוועד ולא התחיל לעבוד עד אחרי 12:00. אחרי אחת הלך לאכול, אחר כך הציץ רק ברבע לשלוש והסתלק מבלי לחזור. בזמן העבודה צלצלה לי אדית ואחר כך גם אחי. נדברנו שנבוא אליהם בשבת בבוקר ונישאר לארוחת צהריים. היום קראתי ב"הארץ" מכתב התנצלות מנציבות המנגנון, בו מביעים תקווה לסכם את תוצאות הבחינות באפריל ולהודיע למעוניינים (!?). אחר הצהריים הספקתי לקרוא די הרבה וב-3:30 נסעתי הביתה. סוף החודש מתקרב בצעדי ענק ואיני יודע אם אקבל משכורת וזה גורם לי לדאגות רבות.

בבית למדתי שני פרקים בעזרא ונחמיה ובזה סיימתי את התוכנית בתנ"ך. (206 עמודי תמציות במחברת) אחרי זה המשכתי את התמציות בהיסטוריה. במתמטיקה אתחיל כנראה במקום בראשון לאפריל רק בחול המועד פסח ועד אז אני רוצה לגמור לפחות את תקופת ימי הבית השני. בחדשות הערב שמעתי הודעה למועמדים לבחינות הבגרות על הגשת השאלונים אבל לא הקשבתי היטב. מקווה שזה יהיה מחר בעיתון. על כל פנים שמתי בתיק את השאלון ואת תצלומי התעודות ואולי אשלח את הכול כבר מחר. חשוב בשבילי לדעת מה שיותר מהר אם אשוחרר מהבחינות בדקדוק עברי ואנגלי.

27.3.1952

א' בניסן תשי"ב

יום ה'

בבוקר שלחתי בדואר רשום דחוף את השאלון למועמדים בשביל בחינת הבגרות בצרוף העתקי שתי תעודות והמחאה על סך 8 ל"ל למשרד החינוך בירושלים. באותו הזמן עליתי גם למערכת ג'רוזלם פוסט וחידשתי לחצי שנה את ההחתמה בשביל דודה.

כורש סיפר היום שאחר הצהריים או מחר צריכים להגיע ההפרשים ומלבד זה אמר גם שנוכל לקנות באמצעות משרדנו יין וליקרים לחג. לפני הצהריים היה אצלי אחי. סיפר שקבל כבר את ההפרשים ומלבד זה גם "תוספת הצטיינות" של לירה לחודש מפני שעבר את הבחינות שעשה בזמנו בתל אביב רק סתם אגב אורחא. בין היתר נשא דברי שבח על אשתו ואמר שיודעת לבשל כמעט כמו אימא ז"ל. הוא חזר על הזמנתו שנבוא בשבת בבוקר והבטיח ארוחת צהריים יוצאת מן הכלל. אחר כך כתב בהדרכתי בקשה למשטרה עבור המלצה בשביל רישיון דיג (!!)

הביתה באתי בשעה 4:00 והבאתי למיכל ספר צ'כי שקבלתי בהשאלה מעמיל המכס פישר ("רומקס") מבלי שבקשתיו. איני יודע אם אוכל להתפנות לקריאת הספר. אחר הצהריים וגם בערב העתקתי תמציות היסטוריות מטייטה אל המחברת והספקתי די הרבה.

28.3.1952

ב' בניסן תשי"ב

יום ו'

במשרד לא היה שום דבר חדש היום. כרגיל את כל העבודה עשיתי אני בעצמי וכורש השתמט. הביתה באתי לפני מיכל וכל אחר הצהריים עשיתי תמציות בהיסטוריה. למיכל הייתה עבודה רבה (הכינה גם כדורים מתוקים שרוצים אנו להביא מחר לאדית) ואני צחצחתי לה הפעם את הנעליים ושטפתי את הרצפה בחדר.

29.3.1952

ג בניסן תשי"ב

יום שבת

בבוקר קמתי מוקדם, עוד לפני מיכל וקראתי את פרשת השבוע. בזמן שמיכל עשתה את ארוחת הבוקר ניפחתי והכנתי את האופניים. הכינונו את המתנות (כדורים מתוקים, מחצלת סוף וכמה חוברות של (טקסט לועזי) ויצאנו לדרך לשפר-עם. קשרתי את המחצלת תחילה למסגרת האופניים אך בקרית שמואל נאלצתי להורידה ולהחזיקה כל הדרך ביד. כשהתעכבתי נסעה מיכל הלאה והשגתיה רק בקרית ביאליק. נסענו דרך כביש ביאליק כפר עטה. הנסיעה הייתה נעימה, לא מעייפת ועד מעברת שפר-עם ארכה (בלי הפסקות) כשלושת רבעי שעה. הצריף של אחי התמלא (מקרר, ארון וכוננית) ובפנים די נחמד. את ארוחת הצהריים אכלנו כבר לפני 12:00 כי צבי היה צריך בצהריים לצאת לתפקיד. נשארנו אצל אדית עוד, עד שעה 3:00. בזמן הזה גיליתי דבר שצבי אף פעם לא סיפר לי עליו: כמות של חוברות אמריקאיות עם בחורות ערומות למחצה מהסוג של (טקסט לועזי), ששלח לו חברו פיטל מארצות הברית. ישבתי ועברתי בדפדוף על כולן. ב-3:30 היינו במוצקין ומיכל הציעה שניכנס להנים. הם כיבדו אותנו בקפה ולארוחת ארבע באו גם קרל והילדה. (לא היו להם ילדים משלהם, אימצו ילדה שחרחורת תמיד חשבת שמיהדות תימן) עדנה) לפני חמש נסענו הביתה וכשהגענו פגשנו את שני האחים קליין ויאנקו בחברתם. ידעתי כבר שהיום לא אספיק ללמוד דבר. כשהכנסתי את האופניים עזרו לי החברה ליישר את הליפט בכדי שאוכל לסגור את הדלת. על הדשא לפני הבית שיחק כול הנוער של שכונתנו בכדור. חשבתי הרבה כיצד לגרש אותם בצורה מתאימה ולבסוף הכרזתי שמי שרוצה להמשיך לשחק כאן עליו לחלוץ את הנעליים. זה עזר.

החברה נשארו אצלנו עד 6:15, אכלנו כריכים ושתינו קפה (בפעם השלישית היום אחר הצהריים). למרות הכול הספקתי עוד בערב לגמור את התמציות בהיסטוריה שהכנתי לי קודם לכן.

30.3.1952

יום א' ד' בניסן תשי"ב

הבוקר בא כורש רק ב-9:30 וסיפר שלבנו יש כאב אוזניים. אחי היה אצלי לפני הצהריים וסיפר שאתמול הוביל מראש הנקרה לחיפה את גיל שלסינגר בן תערובת גרמני- יהודי שהיה איתו פעם בדורות. גיל ברח ללבנון, 5 ימים הסתובב חופשי ואחר כך ישב כחודשיים בכלא. כאשר דברנו על זה איך נחוג את הסדר הביע אחי את נכונותו להתכונן ולערוך סדר "משפחתי" (שנינו ובנות זוגנו) אבל בינתיים קבלתי מכתב מאימא בו היא מזמינה אותנו לסדר לגבעת חיים. חבל, הייתי מעדיף אפילו סדר "משפחתי" על הסדר בגבעת חיים שיהיה חציו מפא"י וחציו מפ"ם. היום לא הייתה הרבה עבודה והספקתי ללמוד קצת. כורש הלך ב-1:15 ולא חזר עוד. באתי הביתה לפני 4:00 וישבתי לכתוב תמציות. מיכל מתחילה היום את חופשת הפסח שלה עד ה-18 באפריל ולא קבלה עדיין את משכורתה. לפנות ערב החליטה פתאום לעשות סדר יסודי מתחת לארון ואני הצטרכתי לעזור לה להוריד את כל הספרים ולהזיז את הארונות. מתחתם לא מצאנו חוץ מכמה ספרים שנפלו, שום דבר מיוחד. כל זה לקח ממני זמן רב ומנע ממני חוץ מזה את החשק לעבוד כך שהארכתי בלימודים עד חצות, עת שסיימתי את התוכנית שהתניתי לעצמי.

31.3.1952

יום ב' ה בניסן תשי"ב

היום שלמו לנו את הפרשי המשכורת אפריל-אוקטובר ואת תוספת היוקר עבור ינואר –מרץ שנת 52. אחרי הורדה של 33% מס הכנסה קבלתי בסך הכול 85 ל"י. את המשכורת נקבל בסוף השבוע לאחר שקיבלתי את תוספת היוקר בשביל מרץ. אני מניח שאקבל גם את המשכורת. הפקדתי כסף בבנק וקניתי לי גם מלווה עממי (סידרה ב'-52), אגרת שלמה בעד 20 ל"י. התעכבתי בבנק עד שעה 9:00. כשחזרתי למשרד הספיק כורש לעשות 16 מספרים ובזה הסתפק כבר

בשביל כל היום. לפני 10:00 הלך הוא לקבל את ההפרשים, חזר לפני 12:00, ואחר כך ירד איתי לשען רפטמן כי רציתי לקנות בזול שעון מעורר כמתנת יום הולדת לאימא, אבל לא מצאתי דבר מתאים. כשהלכתי לאכול לא עשה כורש אף מספר והשאיר לי את כל העבודה וחזר רק ב-2:30. בדרך הביתה לקחתי בדואר חבילות חבילה שקבלנו מדודה באנגליה. בין היתר היו בה 4 קופסאות בשר, אבל הכול חזיר, מה שהרגיז אותי. כל היום הרגשתי עייפות וכאב ראש. באתי הביתה אחרי 4:00 והחדר עוד לא היה מסודר, כי מיכל עשתה סידור יסודי. לקחתי שני אספירין וכתבתי קצת תמציות שהכנתי לי במשרד. מירקו חזר היום מחודש מילואים. אחרי ארוחת הערב בשעה 8:00 שכבתי על המיטה, וקראתי קצת בדובנוב ונרדמתי שינה עמוקה עד 10:00. כשמיכל העירה אותי לא רציתי לקום, אבל לבסוף קמתי, התקלחתי ואחר כך עוד קראתי קצת היסטוריה. את כל זה יכולתי לעשות רק מפני שגברת טאוס באה אלינו הערב בבקשה לבטל את השיעור מפני שביתה נפצעה היום במשחק והיא זקוקה לטיפול.

1.4.1952

יום ג' ו' בניסן תשי"ב

למרות שבאתי אחרי 8:00 הקדמתי לבוא לפני כורש. בשעות הבוקר בא מר יורדן מירושלים עוזרו (מדור הסטטיסטי של משרדנו), ישבו ודנו עם כורש כשעתיים וחצי ואחר כך הייתה להם ישיבה שנייה בבניין המשביר, ממנה חזר רק בשתיים ואחר כך הלך לאכול צהריים ובא "להיפרד" ברבע לשלוש. ממהלך כל הדיונים שארכו יום שלם, לא יכול היה למסור לי שום דבר מיוחד. בכל אופן יש לי הרושם שאשאר עוד הרבה זמן בתפקידי הנוכחי.. את כל העבודה היום עשיתי לבד. בשעה 12:00 בערך אירעה הפתעה: לפני האשנב התייצבה אימא, מפני שהזמינה אותנו לסדר, החליטה לבוא יותר מוקדם במקום בשישי לחודש. היא נסעה מיד לגבי-ים אל מיכל, ותישאר אצלנו כמה ימים. היום קבלנו מכתב מדודה מאחד האיים בצפון סקוטלנד, שהכיל רק רשמי חופשתה שם.

הביתה באתי אחרי 4:00. אימא הביאה כרגיל הרבה דברים טובים, בין היתר ברווז, ושמת וביצים. אני לא הרגשתי טוב ביותר והיה לי 37.3 מעלות חום. הלכתי לקופת חולים, הרופא קבע שיש לי שפעת ונתן לי חופש עד יום ו'. שמחתי מאוד, בעיקר בגלל זה שאוכל ללמוד ושכורש יצטרך לעבוד. הערב לא למדתי דבר והתמסרתי לאורחת שלנו. אימא הביאה לנו במתנה גם תמונה גדולה של אבל פן, רועה עם כבשה. לתמונה אין עוד מסגרת ומלבד זה חושבני שנחוצה לתמונה זו לפחות דירה בת 3 חדרים. (תמונה מרגשת שליוותה אותנו שנים ולא תשכח) (עדגה)

2.4.1952

יום ד' ז' בניסן תשי"ב

היום לא התלבשתי בכלל, עד הצהריים נשארתי במיטה וקראתי את דובנוב. אחר הצהריים כתבתי לי קצת הערות אבל בגלל "שתי הנשים" שהיו תדיר סביבי לא יכולתי להספיק ללמוד מה שהייתי רוצה. מלבד זה הרגשתי באמת את מחלתי, בעיקר כאב ראש.

3.4.1952

יום ה' ח' בניסן תשי"ב

היום הרגשתי יותר גרוע מאתמול. קבלתי גם נזלת וכאב גרון. לפני הצהריים הלכה אימא לספר לעשות סלסול תמידי, אני שכבתי קצת בחוץ וקראתי.

אחר הצהריים נסעו שתי הנשים לבקר את השלישית (כרמלה בגבעת זייד) ואני הייתי חופשי לעשות לפי רצוני. כל אחר הצהריים ישבתי וכתבתי תמציות היסטוריות, אבל הרגשתי רע מאוד. אני בטוח שמבצע "זיעה" היה מרפא אותי מיד

אך לבדי לא אוכל לעשות את ההכנות לכך ומי יודע מתי מיכל תחזור.
היא חזרה רק לפני שעה 10:00 והאשימה את "שחר", היא הביאה לי את המשכורת.

4.4.1952

ט' בניסן תשי"ב

יום ו'

לפני הצהריים הלכתי שוב לרופא ואמרתי לו שקבלתי גם נזלת וכאב גרון. הוא אמר לי להישאר בבית עד יום ב'. אחר כך גמרתי לכתוב את התמציות של דובנוב כך ב' ובזה גמרתי את תקופת הבית השני (פרט למרד בר כוכבא).
אחר הצהריים הזעתי קצת אבל לא באופן אינטנסיבי ביותר ואחרי זה התקלחתי.

5.4.1952

י' בניסן תשי"ב

יום שבת

למרות "מבצעי הזעה" של אתמול לא הרגשתי את עצמי טוב ביותר היום. קראתי את תקופת רומי בספרו של וולס אבל לא הייתי שבע רצון ביותר. אחרי זה התחלתי לקרוא את תקופת רומי באנציקלופדיה אבל גם כאן לא סיפק אותי החומר ביותר. לא היו לנו אורחים ובערב היינו לרגע אצל הפרלרים ואוסי הזמין אותנו למחר לקולנוע בגב-ים ג'.

6.4.1952

י"א בניסן תשי"ב

יום א'

כל היום כמעט היה לי חום. התחלתי ללמוד גיאומטריה וראיתי שהספר של לדי"זנסקי אשר יש לי מתאים לתכנית המבוקשת ושבהנדסה אוכל לגמור במשך כמה ימים בלבד, הקושי היחיד היה טריגונומטריה.
מיכל הייתה לפני הצהריים בעיר, הפקידה כסף בבנק ויחד עם זה קבלה המחאות דואר על 60 ל"י, מפרעה על חשבון משכורת פברואר.

בצהריים בא אחי, הביא איתו חבילה קטנה מדודה שקיבל על שמו ועשינו חלוקה. הוא קיבל את כל הבשר טרף ויצא הכי טוב. מיד אחרי זה עזב אותנו.

הערב יום הולדתה של מיכל. היא רגזה מאוד על שלא הקדשתי לה לאור זה תשומת לב יתירה ועצם העובדה שהייתי חולה ושהיה לי חום לא הצדיק אותי בעיניה.

למרות שקיויתי כי לא נלך כבר, בא אוסי לשלוח אותנו קדימה לקולנוע אחרי שעה 8:00. הלכנו, שם הסרט האיטלקי (עם סינכרוניזציה אנגלית) "זעקת האדמה" El grito de la tierra סרט על עלייה ב' ועל מעשי הטרור בארץ. לא רע אבל לפעמים קצת נאיבי.

אחרי הקולנוע התכסיתי ב-2 שמיכות ובמשך הלילה הזעתי קצת.

7.4.1952

י"ב בניסן תשי"ב

יום ב'

כשהתעוררתי הבוקר הרגשתי הרבה יותר טוב.

מיכל הייתה שוב כל היום מצוברחת בגלל יום ההולדת הבלתי מוצלח. אני הכנתי בשביל שנינו את ארוחת הבוקר ואחר כך למדתי הנדסה.

אחר הצהריים הלכתי לרופא ולקחתי לי אישור מחלה.

אחרי זה הצלחתי קצת "להתפייס" עם מיכל. לפנות ערב בא שטיין והביא לי (!! (טקסט לועזי). בקשתי את הספר מחסיה בשבוע שעבר והיא הצליחה באמת להשיג לי אותו, מה שדודתי באנגליה לא הצליחה לעשות. נפלה לי אבן מן

הלב. שטיין סיפר כי לכורש נולד בן, היה לו הרבה עבודה בזמן העדרי והקליינטים התרעמו על שרות מפגר. אני שמח שבהמשך השבוע הוכרח לעבוד קצת.

מלבד זה סיפר שטיין שהייתה אספת עובדים ושנבחר ועד חדש. ב-8:00 בערב היה לי שיעור עברית. מחר אלך לעבודה, אם גם לא מיד בבוקר ומיכל תיסע לגבעת חיים. אסע אחריה לליל הסדר אבל ביום ו' אצטרך להיות שוב בעבודה, יחידי, משום שכל היתר לוקחים להם חופש.

8.4.1952

י"ג בניסן תשי"ב

יום ג'

הבוקר נסענו שנינו יחד העירה, אחרי שעה 8 בערך. מיכל ירדה יחד איתי על יד הדואר ואחר כך נסעה לגבעת חיים. עליתי קודם למחוז. מסרתי את אישורי קורות חיים ובאתי ב-9:00 בערך למכס על יד האשנב ישבה רק חסיה, שקועה בערמת ניירות. לא הספקתי אפילו להודות לה כהוגן על (טקסט לועזי) ומיד התחלתי בעבודה, זמן מה אחרי זה בא כורש והיום באמת עבד קצת. חסיה אמרה לי שהספר שייך לגיסה ושאוכל להשתמש בו כל זמן שלא יבקשו חזרה. בצהריים עזרתי לכורש להעביר קרטון עם בקבוקי יין מן המחוז למכונתו של שוישה, אחר כך השיג לי כורש במרכז המסחרי הישן שני בקבוקים ריקים ובעזרתם קבלתי שני בקבוקי יין מן המשרד. היום הייתה עבודה רבה, עשינו יותר מ 85 מספרים. כשבאתי הביתה למדתי גיאומטריה. בשבע בישלתי לי שתי ביצים ואכלתי ארוחת ערב. בערב הכנתי לי את רשימת קטעי הספרות שעלי ללומדם מן הספר (טקסט לועזי). ב-11:00 התקלחתי במים קרים והלכתי לישון

9.4.1952

י"ד בניסן תשי"ב

יום ד'

בבוקר לבשתי בגדי חג, סדרתי את המיטה, סגרתי את החדר והלכתי לעבודה, בכוונה, לנסוע משם ישר לגבעת חיים. היום עבדנו רק עד 12:00 ואחרי שאמרתי לכולם "חג שמח", הלכתי לתחנת הרכבת המזרחית. ב-12:30 הגיעה הרכבת מתל אביב והנוסעים התפרצו לתוכה עוד לפני שהספיקו האנשים לרדת. כשיצאנו אחרי אחת מן התחנה עמדו כבר אנשים בקרונות. כשהגענו לתחנה המרכזית, עלו לרכבת פי שניים נוסעים מאשר בתחנה המזרחית והרכבת הייתה מלאה עד להחניק. מחדרה קבלתי מהר אוטובוס לתחנת אגד ולפני 3:00 יצא משם אוטו ישיר לגבעת חיים ולסביבה, כך שהגעתי לפני 3:30. אימא ומיכל שכבו במיטות וטרם שנכנסתי הספקתי עוד להתגלח. עד הערב עסקתי כמעט רק בפתרון תשבץ פסח גדול בתוספת פסח של "ידיעות אחרונות". קראתי גם מכתב נחמד מאוד שכתבה דודה ברטל לחמתי, בו היא משבחת את מיכל ואת נישואינו המאושרים. היה קר מאוד ואני קפאתי למרות שלבשתי מעל הפולובר שלי עוד אחד של יוסף(הבעל של מימי) (עדנה). הסדר (של מפ"ם) היה מתחת לכיפת השמים, להפתעתי הייתה התכנית ערוכה בטוב טעם ובאופן מסורתי (אם לא לפי מסורת ההגדה הרי בכל זאת לפי מסורת המקרא). הסדר החל ב-8:30 בערך והארוחה לפני 10:00. לא ישבנו מסובין אמנם, אבל אכלנו היטב (תרנגולות הודו, וליפתן אננס בין השאר). בסדר השתתפו שני גויים צעירים מנורבגיה, אחד כומר ואחד ספרן, אנשים סימפטיים שהבינו את הכול ונהנו ביותר. אחרי 11:00 הלכנו לישון.

10.4.1952

ט"ו בניסן תשי"ב

יום ה'

גם היום היה קר מאוד. את ארוחת הבוקר אכלנו בבית ואחר כך יצאנו לטייל קצת. התבוננו בשטח על יד הקיבוץ בו

מכינה הסיעה המפא"ית המתפלגת ויוצאת, את המקומות להקמת בתי מגורים חדשים. (גבעת חיים איחוד)עדנה) את ארוחת הצהריים הביאה אימא גם כן הביתה ואחר הצהריים ישנתי קצת. בערב היו אצלנו אורחים: גרטי ואפרא (גרטי נראית רע מאוד, ואפרא הוא כעת סדרן עבודה תורני!) (אפרא ומימי אח ואחות, סבתא קטה גרה עם לוטה האמא שלהם, סבתא קטה ולוטה מגבעת חיים ולוטה מחוליות בנות דודות)עדנה) עוד מאתמול מדברת אימא על לבי שאשאיר את מיכל עוד כמה ימים אצלה, כי היא נראית לא טוב שעליה עוד להישאר ולהינפש. הצעתי שתחזור עמי ותשוב לכמה ימים בחול המועד. זה לא נתקבל ברצון והצעתה הנגדית הייתה שאני אחזור לגבעת חיים ביום ו' אחרי העבודה לשבת. אני סירבתי, נתתי לנשים יד חופשית, והוחלט שמיכל תבוא לחיפה ביום א'.

11.4.1952

ט"ז בניסן תשי"ב

יום ו'

ב-6:00 יצאתי עמוס דברים טובים ובליווי מיכל לכביש. לדירה הגעתי לפני שבע ומפני שהתור לפני הקופה היה הפעם ארוך מאוד, בקשתי מאת נוסע אחד שבא איתי מגבעת חיים, בן עדות המזרח, דובר צרפתית, שיקנה לי כרטיס ונתתי לו לירה! הוא עוד הצליח להיכנס לאוטובוס של שעה 7:00 עם אשתו וכלבם, וזרק לי את העודף מחלון המכונית. יכולתי לנסוע רק באוטו השני ולעבודה הגעתי ב-9:00. כורש בא כמה רגעים אחרי זה וכל לפני הצהריים חיכה ליד הטלפון לשיחה מאשתו. לבסוף התקשר בעצמו והודיע לנו שהברית תהיה ביום א' בשעה 10:30 בבית החולים הממשלתי (רק מתוך פרוטקציה השאירו את אשתו כל כך הרבה זמן בבית החולים). לפני הצהריים היה גם אחי אצלי, הודיע שקיבל עוד חבילה מדודה והזמין אותי לבוא לקחת את חלקי. הוזמנתי לבוא בשבת בצהריים ואז אקבל ארוחה אצלם מפני שמיכל לא תהיה. עמוס כל הדברים נסעתי הביתה בעמידה ובצפיפות והגעתי בשעה 2:00. אחר הצהריים למדתי קצת הנדסה, בערב התקלחתי, לארוחת ערב אכלתי 2 ביצים רכות מצות וקפה, בקונצרט ליל השבת שמעתי את החמישית של צ'ייקובסקי ואחרי 10:00 הלכתי לישון.

12.4.1952

י"ז בניסן תשי"ב

יום שבת

אחרי 11:00 יצאתי רכוב על אופנים למעברת שפר-עם. באתי לפני 12:00 ואחי קיבל אותי בנוסח המקובל. אצלנו תפוחי אדמה עם דג פילה. אחי הראה לי בגאווה שהוא משתכר 86 ל"י ברוטו ומזה משלם בשביל שניהם רק 2 ל"י מס הסתדרות(!) השתהיתי אצלם עד 3:00 אחר הצהריים, שתיתי עוד קפה, לקחתי את חלקי מן החבילה ושבת הביתה. כל היום היה לי כאב ראש חזק. בערב למדתי עוד קצת הנדסה וכתבתי מכתב להולנד כתשובה על הודעה לג'רוזלם פוסט בה חפשו (טקסט לוועזי). אתמול הראה לי אביאלי מן המכס מכתב מנציבות המנגנון בו מודיעים לו על הצלחתו בבחינות הכניסה ואני מקווה לקבל מחר גם כן מכתב כזה. אולי אסע מחר על אופניים לעבודה בגלל הצפיפות באוטובוסים בצהרי חול המועד.

13.4.1952

י"ח בניסן תשי"ב

יום א'

הבוקר הבאתי לחסיה כסימן הוקרה על זה שהשיגה לי את (טקסט לוועזי), קופסת רסק תפוחי עץ, צנצנת עם דבש ועוד קצת דברי מאפה שהבאתי מגבעת חיים, היא שמחה מאוד. הברית של בנו של כורש הייתה ב-10:30 בבית חולים הממשלתי ופרידמן לקח אותנו במכוניתו לשם כמה רגעים לפני הזמן. הילד ינק באותה שעה, ולכן התאחר כל הטכס.

האולם היה קטן ולא היו הרבה אורחים. במקום השם עופר שהצעתי, בחר כורש בשם "אופיר". ב-12:00 עליתי בחזרה למשרד וכמה רגעים אחרי זה באה מיכל ואחריה גם אחי שהודיע שיבוא אחר הצהריים אלינו למסור למיכל את מתנת יום ההולדת שלה. מיכל הייתה מאוכזבת לכששמעה שבאתי לעבודה על אופניים ולכן לא נוכל לחזור ביחד באוטובוס. עשיתי זאת בגלל הצפיפות בצהרי חול המועד על יד האוטובוסים. יצאתי בזמן אחד עם אוסי פרלר מן הבית. הוא נסע באוטובוס והגענו העירה ביחד. הדרך בחזרה הייתה הרבה יותר קשה. נשב רוח צפון מערבית חזקה מאוד מלווה סופת חול והצטרכתי להתאמץ מאוד. בדרך התעכבתי על יד הדחפור ההולנדי במפעל הקישון. הקברניט של הדחפור הענקי הצף ניסה לגרש אותי בגידופים. כשבאתי עייף ורצוף אחרי 2:00 הביתה מיכל עוד לא התחילה להכין את ארוחת הצהריים. כשעמדנו לגמור לאכול בא אחי ומסר את המתנה "ספר גרמני (טקסט לועזי), לפי דעתי המתנה לא מתאימה כלל וכלל. כאשר באתי, מסרה לי מיכל מכתב מנציבות המנגנון המאשר את הצלחתי בבחינות של דצמבר. היה זה אותו הנוסח שקיבל אביאל ביום ו'. שלחו את זה לכתובת מגורי במקום לתיבת דואר. איני יודע אם מכתב זה יעזור לי הרבה בתיקון דרגתי אבל יש בדעתי לנקוט שוב באיזה צעדים "דרסטיים" עד כמה שאפשר. סופת החול נמשכה כל אחר הצהריים. ב-4:30 הלכתי אל שכנו מר שכטר והוא גילה שיש לי שני חורים גדולים בשיניים, באחד עשה סתימה זמנית והזמין אותי לבוא בעוד יומיים. לפני ארוחת הערב למדתי הנדסה ואחרי האוכל נפסק החשמל לזמן רב.

14.4.1952

יום ב' י"ט בניסן תשי"ב

אחרי הניסיון המר של אתמול, נסעתי היום העירה שוב באוטובוס. בתיבת הדואר היה מכתב ממשרד החינוך בלתי מובן כל צרכו בו מאשרים את קבלת תעודתי ודורשים ממני אישור על כך שנבחנתי בחינות חוץ בדקדוק אנגלי. אל תאריך ומקום הבחינות יודיעו לי במיוחד. המכתב היה ממולא בעיפרון וברשלנות. צורפה גם קבלה על סך 8 ל"י דמי הרשמה. אני מבין שיפטרו אותי מבחינה דקדוק עברי. על הדקדוק האנגלי לא אוכל להמציא כל אישור ובמקום זה אשלח להם מכתב הסבר מפורט, ואני מקווה שיפטרו אותי גם מבחינה זו. היום התקשרתי עם איתן מנציבות המנגנון בחיפה. הוא אמר לי שאוכל לפנות לוועדת ערעורים על יד הנציבות רק באמצעות הנהלת משרדי ויעץ לי לפנות קודם לאיגוד עובדי המדינה. ברצוני לעשות זאת אחרי החג. כורש בא היום מוקדם למדי, אבל ב-12:00 הלך שוב. אחי היה אצלי לרגע. הוא נסע לתל אביב. התור על יד האוטובוס היה היום ענקי. בפעם הראשונה נסעתי היום ב (טקסט לועזי)(מיניבוס?עדנה) אבל בעמידה כי מועטים בו מקומות הישיבה. הדלת האוטומטית בו מהוה פעמים ממש סכנה. אחרי גשר הקישון חסמו את הכביש בצינור נפט שמעבירים אותו והצטרכנו לנסוע סביב שדה התעופה דרך כביש עכו ו-ipc. באתי אחרי 2:00. לצהריים אכלנו מרק טוב ושארית הברווז. אחר הצהריים ובערב קראתי קצת היסטוריה וגמרתי כמעט את הכרך הראשון של אלגברה.

15.4.1952

יום ג' כ' בניסן תשי"ב

היום נסעתי לעבודה שוב על אופניים. הלכתי קודם לדואר, ביקשתי איגרת אוויר לארצות הברית ולאירופה, הדבקתי עליה גם את הבולים. אחר כך הכנסתי את ידי בכיס, וראיתי ששכחתי בבית את הכסף. הצטרכתי להחזיר לפקיד את הכול הנסיעה הביתה הייתה נוחה מאוד, כי הייתה לי רוח מאחורנית. באתי ב-1:30, אחרי הארוחה שכבתי לקרוא קצת עיתון ונרדמתי. אחרי 4:00 הלכתי אל שכטר, הוא קדח לי קצת בחור השני, עשה עוד סתימה זמנית ובשבוע הבא הוא אמור לעשות לי את שתי הסתימות סופית.

אחרי זה עשיתי קצת סדר בארון ובמגירה שלי, אבל ללמוד לא למדתי הרבה היום. אצטרך להשיג את זה הערב ומחר. בדעתי לכתוב מחר גם מכתב למשרד החינוך, עוד מכתב להוצאת עם עובד ולתכנן את מלחמתי העתידה על הדרוג.

16.4.1952

כ"א בניסן תשי"ב

יום ד'

לפני הצהריים למדתי רק קצת ולפני ארוחת הצהריים הוציאה אותי מיכל בכוח לטיול קצר. הלכנו לשפת הים. ראינו שם כבר כמה בודדים בבגדי שחייה אבל איש לא היה במים.

אחר הצהריים התחלתי ללמוד בכרך ב' של אלגברה. לפני 4:00 בא צבי קליין והשתהה אצלנו עד אחרי 5:00. בזמן שהיה פה תפרה מיכל בשקט נפשי גמור בגדים לבובה עבור גן הילדים ואני הצטרכתי בינתיים לבדר את האורח ואכלתי את עצמי על הפסד הזמן בלימודים. נדברנו ללכת מחר בערב יחד לקולנוע בגב-ים ג' לסרט העברי "אדמה". צבי הבטיח לקנות את הכרטיסים.

בערב כתבתי שני מכתבים, אחד ל"עם עובד" ואחד למשרד החינוך בירושלים, בו הסברתי את העדרו של האישור על בחינה חיצונית בדקדוק אנגלי וביקשתי פטורים ממנה. גמרתי גם לקרוא את ההיסטוריה הכללית בספרו של רובינזון.

17.4.1952

כ"ב בניסן תשי"ב

יום ה'

לפני הצהריים עליתי למחוז ועליזה (גרדמן) הדפיסה לי שם העתק ממכתב של מדור המנגנון (סודי) בו מודיעים למשרדנו, שבאים ד"ר שיפוש לא יחזור, יוכלו לקבע אותי בתקן במקומו. אחרי זה הלכתי אל גרינולד, אחד מחברי הועד החדש והגשתי לו את העתקי למכתבים הנוגעים לשאלת הדרוג שלי: 3 מכתבים מציטלין, אחד ממדור המנגנון ואישור על שעברתי את בחינת הכניסה. גרינולד השאיר את המכתבים אצלו לעיון, החזיר לי אותם בצהריים והבטיח פעולה נמרצת מצד הועד לתיקון המצב. לפי דעתו מובן מאליו הוא שאצטרך לקבל באופן אוטומטי רטרואקטיביות על דרגה ו' מאז אפריל 1951. היום קבלנו מכתב מכרמלה ומכתב אחד מדודה ברטל. בבוקר קניתי במזנון שני סנדוויצ'ים, הלחמניות הראשונות אחרי 7 ימי פסח. ב-2:30 באה מיכל למשרד. הלכנו ב-3:00. נסענו להדר וכדבר ראשון הלכנו ישר לתערוכת הבולים שנערכה בבית הספר העממי א. בגלל הדחיפות הרבה יכולנו להיכנס בלי כרטיסים. התערוכה הייתה ערוכה בטוב טעם והייתה מעניינת מאוד. בין היתר הדגימו גם עבודת מברקה (טקסט לועזי) ועבודת מרכזייה טלפונית אוטומטית. בתערוכה היו בולים מכל העולם. אבל בעיקר מישראל, ימי התורכים, ימי המנדט, מלחמת השחרור ומדינת ישראל. מזמן התורכים היו בולים של כל מיני שרותי דואר זרים, חותמות מיוחדות, כמו למשל מימי ביקורו של הקיסר הגרמני, הקונגרסים הציוניים, המכביות בצ'כוסלובקיה וכדומה. הוצגו גם בולי צפת הנצורה, הגליל המערבי המנותק וירושלים הנצורה ועוד. תהליך ייצור הבולים, כתב ידו של רמז ז"ל ועוד הרבה דברים מעניינים מאוד. במקום היה גם משרד דואר כהלכה. בילינו בתערוכה כשעתיים והדבר היחיד שהצר לי היו הנעליים החדשות אשר הכאיבו לי כי צרות הן לי. באחד הרחובות בהדר, סייח קטנצ'יק ונחמד קשור אל אימו הגאה... נציג איגוד עובדי המדינה לא היה נוכח בבית ההסתדרות ואצטרך ללכת אליו ביום א. הביתה נסענו בעמידה, הגענו ב-7:00, רק הספקנו לאכול משהו במהירות וכבר הלכנו לגב-ים ג' אל צבי קליין. יחד איתו הלכנו מיד לקולנוע לסרט העברי "אדמה". סרט די יפה שהוסרט בלי שחקנים פרופסיונליים עם ילדי כפר הילדים "בן שמן" ושהמוטו שלו היה: "לכל אדם יש שמים מעל לראשו בה במידה שיש לו קרקע מתחת לרגליו"...

18.4.1952

כ"ג בניסן תשי"ב

יום ו'

היום רכבתי על אופניים לעבודה. במשרד הכנתי לי כמה העתקים של המכתבים הנוגעים לדרוג שלי ובצהריים מסרתי סט אחד לידי גרינולד כדי שיהיה לו עד חומר "דוקומנטרי" ביד. היום היה חמסין והדרך בחזרה בחום הייתה די מאמצת, מפני שלא הייתה רוח דרומית כפי ששיערתי, כי אם מזרחית. באתי הביתה עייף מאוד, שכבתי לנוח קצת וב-4:00 אכלנו ארוחת 4 גדולה. אחר כך כתבתי מכתב די ארוך לאימא בו ניסיתי לבער את רגשי הנחיתות שלה (היא חושבת שהיא תלויה בחסדי הקיבוץ) למדתי קצת אלגברה וספרות אנגלית. מיכל סיפרה שבמשך פגרת הפסח התפרצו בריונים לגן הילדים, וגנבו בו ועשו שמות.

19.4.1952

כ"ד בניסן תשי"ב

יום שבת

היום למדתי בעיקר ספרות אנגלית, אבל עוד לא ביסודיות. בערב גמרה מיכל את המכתב לאימא וכתבה גם מכתב להנים בארצות הברית והפעם אני רק הוספתי כמה משפטים. במסגרת המבצע התכתבות עם חו"ל עניתי גם היום על מודעה בג'רוזלם פוסט לחברת מתכתבים אירית (טקסט לועזי) בלונדון. בערב הביא לנו מירקו כמה ארגזי עץ, שלל מעבודתו בהובלת משאות. מחר אחר הצהריים אשאר בהדר ויש לי תכנית די מקיפה. הלילה מתחיל שעון הקיץ, נישן בשעה אחת פחות.

20.4.1952

כ"ה בניסן תשי"ב

יום א'

אחרי שחייתי כחצי שעה לאוטובוס בבוקר, נסענו היום דרך כביש קצ' והמפרץ, כי התחבורה מעל גשר הקישון נפסקה כבר עקב בניין נמל הקישון. באתי מאוחר מאוד למשרד אבל עוד לפני כורש, הוא בא ב-9:00 ולא התחיל לעבוד על יד האשנב לפני 10. לפני הצהריים הצלחתי לקנות כמה מעטפות ישנות, חלקן מודפסות וחלקן ניזוקות, חתיכה בגרוש. אחרי העבודה החלפתי בחנות לצרכי משרד את פנים העט "בינו" הצרפתי ואחר כך עליתי להדר מצויד בשתי נורות ישנות על מנת לקבל שתיים חדשות ממקור ברחוב יוסף שהומלץ לנו על ידי משרדנו. קודם כל מסרתי את הנעליים החדשות שלי להרחבה (מול "גלאור") ואחר כך הלכתי להסתדרות. נציג איגוד עובדי המדינה הח' מאיר, בא במקום בשעה 4:00, ב-5:00 ואחר כך ישב קודם עם 3 חברים "מוזמנים" כך שנכנסתי אליו רק ב-5:20. ראיתי שהוא אינו שפיר מקודמו, ח' נועם, (שיצא בשליחות לחו"ל). התייחס לענייני בביטול ובדחייה, והתמיד להפנות אותי לוועד העובדים. לבסוף רשם את שמי כלאחר יד ביומנו, אמר שיברר והסכים שאכנס אליו באמצע השבוע "לשאול". הייתי מרוגז מאוד מן היחס הזה. עליתי עוד לרחוב יוסף, מר בדיאן עושה את עסקיו בדירה פרטית שהתקשיתי למצוא אותה. את פניי קבלה אשתו שקמה לשם כך ממשחק קלפים, ואמרה לי שאוכל לפגוש את בעלה רק לפני הצהריים או בין 3:00 ל-5:00. ירדתי לאוטובוס בלי הנורות ובדרך ניסיתי לנחם את עצמי ב-3 סנדוויצ'ים אחד יקר ממשנהו. הביתה נסעתי עם אוסי פרלר, סיפר לי על מעשי חמתו ברנדה, על אפשרויות עליית הוריו ועל החדר שרכש מן הפסינגים. לא הצלחתי לחלוב ממנו את כל הפרטים שעניינו אותי כמו למשל מנין השיג את הכסף לכך. הוא טען רק שחמתו לא משלמת ושהוא שילם את המחיר המקובל של החדר בלירות ישראליות. הייתי מצוברח וכל אחר הצהריים הייתי הרוג, אך למרות זה התאוששתי ללמוד בערב אלגברה ודווקא בהצלחה ניכרת.

21.4.1952

כ"ו בניסן תשי"ב

יום ב'

היום העירה אותי מיכל רק כמה רגעים לפני 7, כך שיצאתי מאוחר. שוב חיכיתי הרבה זמן לאוטובוס ומלבד זה עכבה אותנו על יד צ'ק פוסט סריקה אחרי משתמטים, כך שבאתי לעבודה אחרי 8:30 למשרד. בנמל הייתה אונית הפאר independence ובפעם הראשונה ראיתיה עוגנת על יד המזח, ממש מול שער הנמל. במשך כל לפני הצהריים עשה כורש מאמצים נואשים לעלות ולסייר על האינדפנדנס והבטיח גם לקחת את חסיה עמו. טלפן לשם זה לכל המקומות ולבסוף קבל בעזרת צימרמן הזמנה לשם כך מרוזנפלד סוכן האוניה. האפשרות לקחת גם אותי לסיור לא עלתה כמובן כלל על דעתו. רתחתי בקרבי וניסיתי להתקשר עם אחי כדי שיסדר לי פס כניסה. אדית אמרה לי שהוא עבד בלילה, היה עוד בבוקר בנמל אבל עכשיו כבר אי אפשר היה למצוא אותו. מלבד זה קשה היה להשיג רישיון כניסה לאוניה מפני שהיא עמדה להפליג ב-3:00 אחר הצהריים. כורש לא יכול היה להשיג למרות כל השוויץ את אישור משטרת הנמל ובצהריים הלך מבלי להגיד לי מילה עם חסיה לנמל. אני הלכתי ברבע לאחת לאכול וכמה רגעים אחרי שחזרתי באה חסיה ואמרה "שאני יכול ללכת לאכול". כורש בעצמו הלך גם כן לאכול, על האוניה לא יכלו לעלות למרות הכול. אני בשתיים סגרתי את הכול ובקשתי למסור לכורש במקרה שישאל, שגם אני הלכתי לנסות לעלות על האינדיפנדנס. באתי הביתה לפני 3. מיכל עוד לא הייתה בבית, היא באה מאוחר וכמעט בכי. סיפרה לי בייאוש מר שגברת מלמוד הייתה בתל אביב אך לא הביאה את המשכורת, העובדות החליטו לשבות ושלחו את הילדים הביתה. רק אחרי שהודיעו על החלטתן בשני מברקים. גברת מלמוד בקשה אותן לחכות עד אחר הצהריים, שעה שבאה מפקחת על הגנים מטעם ארגון אימהות עובדות מתל אביב. היא יסרה אותן ואת מיכל קשות ולבסוף ריככה אותן במהרה והן הסכימו לבוא מחר לעבודה. מחר צריכים גם לבוא המפקחת ממשרד החינוך בחיפה, המפקחת התל אביבית מתעתדת להישאר כמה ימים, מיכל לא יודעת מה לעשות והיא מיואשת. היא חוששת גם שכל הדבר מנבא על סוף הקריירה שלה. ניסיתי לנחם אותה, אך מצד שני היה לי גם קצת סיפוק שהיא למדה להביע על גופה את הניסיונות הקשים ותדע להעריך באור אחר את הקשיים בהם אני נפגש יום-יום. ב-4:30 הלכתי שוב לשכטר. הוא לקח היום את תדפיסי שני החורים והבטיח לעשות לי מחר סתימות מתכת "שיחזיקו מעמד יותר זמן מן השיניים עצמן.

ב-8:00 בערב נתתי שוב שיעור עברית אחרי הפסקה של שבועיים. היום למדתי רק אלגברה.

22.4.1952

כ"ז בניסן תשי"ב

יום ג'

קשר האוטובוסים הוא עדיין איום, גם הבוקר הגעתי רק ב-8:30. כורש עשה לי סקנדל על שהלכתי אתמול ב-2:00. אמרתי לו שגם אני ניסיתי לעלות על ה "אינדיפנדנס". הוא השיב שהוא המנהל ולא אני ושהוא רשאי לעשות מה שהוא רוצה ולא חייב לתת לי דין וחשבון. אז שפכתי לפניו את כול המרירות שהצטברה בי זה זמן רב. אמרתי לו שאם יש לו דרישות כלפי שהרי הוא צריך לשמש לי מופת, ולא להשתמט מן העבודה ולהעמיס את כול עולה על שכמי. הוא השתתק, והיום ישב יחד איתי על יד האשנב עד שעה 3:30. אני בטוח אבל, שלא ייקח מוסר ליותר מאשר לכמה ימים. היום את מספר הזוכים בהגרלת המלווה העממי ולא מצאתי את מספרי, אז התפתח בי רעיון: לשים את הכול על קלף אחד ולקנות בכל כספי הפיקדונות שלי אגרות המלווה האחרון (1950 סך הכול- ההגרלה בהתחלת החודש הבא) ב 400 ל"י. הכסף בין כה מונח בבנק ללא הופכין עם האיגרת שיש לי כבר, יהיו לי אז 21 אגרות ואולי איזה סיכוי לזכייה. חסיה לא באה היום לעבודה.

באתי הביתה אחרי 4:00, כמעט יחד עם מיכל. היום הייתה במצב רוח טוב. בעקבות המברק שהבריקו אתמול על דבר השביתה, נשלחו כספי המשכורת מיד מתל אביב ובדחיפות. מלבד זה הראתה המפקחת מחיפה אהדה למיכל ולעובדות

וגם התל אביבית התחילה להסביר פנים.

אחרי ארוחת 4 הלכתי שוב אל שכטר והוא הכניס לי את שתי סתימות המתכת. נדמה לי שסתימה אחת יצטרך עוד להפציר קצת. העניין עלה 6 ל"י. לפני ארוחת הערב למדתי אלגברה. אחרי 7:00 בא אחי, כפי שהבטיח זאת כשפגש אותי בבוקר בשער פלמר. ערכתי לו מכתב תלונה על סידור עבודה בלתי צודק (מרביתם לסדרו במשמרות לילה ואחר הצהריים) וכאות הוקרה ובגלל סיבות מקלות שונות (המכתבים שאני כותב לו וכו') הביא לי 12 קופסאות סיגריות במחיר 16 וחצי גרוש האחת. מחר אחר הצהריים הם עוברים (הוא ואדית) לגור ל"קריית נחום", מעברה ליד עיר גנים. צבי טוען שזכה לסידור זה בעזרת המפלגה. הצריף והתנאים שווים, אך קרבת המקום לחיפה מכריעה לטובה. אחרי 9:00 התחלתי לערוך תמציות בספרות אנגלית. דילגתי על (טקסט לועזי) והתחלתי עם (טקסט לועזי).

23.4.1952

כ"ח בניסן תשי"ב

יום ד'

גם היום התנהג כורש כאדם אחר לגמרי. ישב שוב איתי עד 3:30 בדיוק ומפני שמחר בבוקר צריך לסדר משהו בעירייה הכין אותי לכך בעקיפין כמה פעמים משך לפני הצהריים. בסוף העבודה אמר שמקווה לבוא מחר ב-8:30... בשעות לפני הצהריים הייתה אדית אצלי לכמה רגעים וסיפרה על הכנות ההעברה היום לדירתם החדשה. בימים האחרונים אינני עוזב את העבודה לפני 3:30, אבל בשעה האחרונה אני רק לומד בדרך כלל (עכשיו אני חוזר על תמציות י בתנ"ך) ומלבד זה יש לי אחרי 3:30 אוטובוס ריק היוצא מכיכר תחנת הרכבת וזה מאפשר לי נסיעה בישיבה ואפשרות נוספת ללמוד.

אחר הצהריים למדתי אלגברה, מיכל כיבסה, ואכלנו רק ב-8:30. אחרי ארוחת הערב למדתי שוב ספרות אנגלית וכל כך רותקתי אל שירו של (טקסט לועזי), שבזבזתי את כל הזמן בהתפעלות, ולא הספקתי לכתב הרבה. כשניסיתי לצחצח את שיניי הערב עם משחת "נקה" החדשה שקנתה מיכל היום, ראיתי שהיא לגמרי שחורה ומלוכלכת. יש ברצוני לעשות מחר תלונה על כך.

אתמול קרה דבר שהשאיר אותי פשוט speechless. איזו "חיה גדולה" מן המשביר בקשה את כורש שיתקשר עם מר צור בירושלים טלפונית לכשיקבל תשובה שזה יארך לפחות 5 שעות, טען שהוא יקבל את השיחה תוך רבע שעה לכל היותר. התקשר עם המרכזייה ביקש את המפקחת והזמין את המספר. לא רציתי להאמין לדבריו והסתכלתי בשעון. מה גדולה הייתה הפתעתי כשבדיוק אחרי רבע שעה קיבל את השיחה המבוקשת. במשך כל זמן עבודתי עוד לא זכיתי לדבר כזה והיו זמנים שטלפנתי לירושלים יום יום.

הא לך (טקסט לועזי)

24.4.1952

כ"ט בניסן תשי"ב

יום ה'

גם הבוקר יצאתי מאוחר. על הכביש ב"ד" עצרתי את רבס. כששמע שאני שוקל 80 קילו הסכים אחרי היסוס מה להרכיב אותי על האופנוע. וי לו (טקסט לועזי) מצוין עם קפיצים טלסקופיים קדימה ומאחור. רק בנסיעה שוויתי לעצמי את העובדה, שנסעתי בפעם הראשונה בחיי על אופנוע. באתי לעבודה בזמן למרות שחשבתני אחרת, בא כורש כבר אחרי 8:00, אחרי שסידר כבר בעירייה מה שרצה. לפני 10:00 הלכתי עם השפופרת של משחת השיניים נקה לעשות תלונה. במעבדה שברחוב הבנקים 6 הפנו אותי לאגף הפקוח ברחוב יפו 28. שם קבלתי רושם רע מאוד. האולם רועש ומלא בחורים צעירים וקלי דעת. שלחו אותי אל פרנק, צעיר עולה חדש, שערך את פרטי כל התלונה, בקושי רב, לפני שחתמתי

עליה הייתי צריך לתקן כתריסר שגיאות, לבסוף קבלתי קבלה והבטחה שישלחו לי תשובה בדואר. היום התעכבתי במשרד עד אחרי אחת. לכן הצטרפתי לאכול היום למעלה בקומה ג'. האוכל היה מתחת לכל ביקורת. אחר הצהריים באה מיכל, עלינו להדר. קודם הלכתי אל המקום המיוחד, עליו הומלץ לנו מטעם משרדנו לקבל נורות. קבלתי רק שתיים של 60 ווט, והצטרפתי שבשביל "מציאה" כזו הטרדתי את עצמי ללכת עד רחוב יוסף. אחר כך נפרדנו ואני הלכתי להסתדרות. מאיר מאיגוד עובדי המדינה לא היה. ב-4:30 הלכתי לקבל את הנעליים שהיו בהרחבה והסתפרתי. כשחזרתי מאיר עוד לא היה. קבל אותי שותפו לעבודה, אשר הודה אומנם בצדקת דרישותיי אבל טען שהמדינה היא צעירה ואין לה תקציב ולבסוף יעץ לי לכתוב מכתב מפורט בצרוף המכתבים הדוקומנטריים ב 3 העתקים בכדי שזה ישלח לאיגוד הארצי בתל אביב.

לפני שאעשה זאת, אשמע קודם מחברי וועדנו מה שגמרו היום אצל גב' גלעד בירושלים. הביתה באתי אחרי 6:00 כמעט יחד עם מיכל, היא קנתה זוג נעליים לבנות, התפעלה מהן והייתה מאושרת. בערב למדתי רק ספרות אנגלית. מחר ברצוני לנסות לרכב על אופניים לעבודה.

25.4.1952

יום ו' ל' בניסן תשי"ב

היום רכבתי על אופניים, בדרך "תלמה" וכביש שמן. דחפור הקישון נמצא אמנם כבר כמה מטרים מן הכביש. הכביש פתוח אבל אפשר היה עוד לעבור. הנסיעה הייתה נוחה מאוד מפני שמקריית חיים עד כביש נצרת אין כמעט כל תנועה. לפני הצהריים עליתי למשה לב והוא מסר לי שיש סיכויים שעניין הדרוג שלי יסתדר מהר. גברת גלעד ביקשה את העתק תוצאות בחינתי (איני יודע אמנם מה זה קשור לדרגתי, הן התנדבתי לבחינת הכניסה). מלבד זה היא רוצה לתת לי את הדרגה רק משנת 1952. מחיתי בתוקף ואמרתי שהיום אני עושה אותו התפקיד שעשיתי לפני שנה ושנתיים ולכן מובן הוא שמגיע לי ה-14 עם רטרואקטיביות של לפחות שנה, ומכתבי צייטלין יוכיחו. לב אמר שיגידו לה אם כן שלא מקבלים את המינוי לדרגה ה' כנכון ומתאים וידרשו דרגה ו' משנת 1951. יש לי הרגשה שאצטרך בכל זאת לכתוב מכתב לאיגוד הארצי של עובדי המדינה.

הביתה באתי עם מיכל. למדתי ספרות אנגלית (טקסט לועזי) וקצת אלגברה. במיטה קראתי (טקסט לועזי).

26.4.1952

יום שבת א' באייר תשי"ב

היום היה חמסין כבד. לפני הצהריים קראתי קצת ב (טקסט לועזי) ואחר הצהריים ישנתי שעה קלה. אחרי 4:00 נכנסו יאנקו רק לרגע כדי להחליף איזה ספרים צ'כים ומיד אחרי זה הלך שוב. אני כתבתי מכתב לדודה, בו ביקשתי ממנה העתק מן ההרצאה על פסיכותרפיה שהרצתה בלונדון לפני כמה ימים.

חשבתי תחילה שאספיק בערב לגמור את כתיבת התמציות בשירה האנגלית, אבל במקום זה הקדשתי את כל זמני עד 11:00 בלילה למכתב ארוך ומפורט על עיוות דירוגי לאיגוד עובדי המדינה. אם אספיק להדפיסו מחר במספר העתקים הדרוש, אמסור אותו כבר מחר אחר הצהריים.

חיפה ב' באייר תשי"ב

"אל: נציג איגוד עובדי המדינה, מחוז חיפה.

27.4.1952

מאת: שמעון בר, משרד המסחר והתעשייה, מחוז חיפה.

הנדון: דירוג מעוות

מכתב זה הוא במידה מסוימת המשך למכתב הערעור שלי מיום 28.11.1951, שהעתק ממנו נשלח בזמנו גם אלייך. נדמה לי שמכתב זה לא שימש יסוד לפעולה כל שהיא מצד האיגוד ולכן אצטט גם כאן כמה מן הסעיפים הכלולים בכתב הערעור הנ"ל.

ביום 19 לינואר 1950 התחלתי לעבוד כעוזר למנהל מדור הקשר של משרד המסחר ותעשייה בבית המכס בחיפה. את הקביעות ואת המינוי קבלתי רק אחרי התנצחויות רבות, וצפייה ארוכה ומייאשת של קרוב לשנתיים, בנובמבר 1951. לתימהוני ולאכזבתי הרבים, קבלתי כתב מינוי לדרגה ה' בלבד. סירבתי לחתום על מסמך מחפיר זה, והנה כמה מן הנימוקים:

כתב המינוי מעניק לי דרגה ה', למרות שוועד העובדים של משרדנו הציע עבורי בפרוש דרגה ו'. למרות שבכל ההכרזות של נציבות המנגנון המתפרסמות מדי פעם בפעם, מותאמות לעוזרי מנהלי מדורים בדרך כלל הדרגות מ-ז' ומעלה, לא התחשבו כנראה בעובדה זו בשעת הערכת תפקידי.

האיש שקדם לי בתפקידי, ד"ר שיפוש קיבל בזמנו, בשעה שניכנס לאותו התפקיד (עוזר למנהל מדור הקשר) דרגה ז', ולא אוכל להבין מדוע שלא תינתן לי אחרי תקופה של יותר משנתיים אותה הדרגה לפחות. דרך אגב, מכתב מספר 2/226 מיום 13 לינואר שנה זו הר"ב, מעיד גם על נוכחותו של מדור המנגנון להעביר אותי למקומו של ד"ר שיפוש בתקן, באם לא יחזור מחופשתו בחו"ל. ד"ר שיפוש לא חזר, ועד כמה שידוע לי, פוטר מתפקידו בסוף פברואר ש"ז. על סמך זה הבטיח לי גם ד"ר צייטלין, המנהל המחוזי, דרגה ז' בשיחה בע"פ שהייתה לי אתו ביום 24 בינואר.

הניסיון הרב שרכשתי לי בעבודה רצופה של שנתיים בקירוב, עמד לי לא רק בעבודתי היום-יומית, אלא גם בשעה שהייתי צריך למלא לבדי לגמרי את מקום מנהלי המדור שנעדרו לא פעם לרגל חופשה, מחלה, חלופי גברא בהנהלת המחלקה או משיכתם הזמנית לענפי עבודה אחרים וכ"ד. נמצא שבמשך שבועות רצופים עשיתי לא רק את עבודתם של שני פקידים, כי אם מוטלת הייתה עליי גם בזמן העדרו, אחריות של מנהל המדור.

בכדי למנוע מן המקומות הנוגעים בדבר כל פתחון פה אפשרי, נגשתי גם בלי כפיה ומרצוני העצמי לבחינות הכניסה לשרות המדינה (דרגות ו'-ט') בחנוכה תשי"ב, והצלחתי בהן. אני מצרף את האישור על כך גם כן, למרות שהדבר אינו נוגע במישרין לנדון.

אינני יודע אם כתב מינוי אומלל זה היה מושתת על טעות סתם או על מעשה זדון, על כל פנים קיוויתי שבעקבות התגובה הנמרצת שהראה ד"ר צייטלין, מנהל מחוז חיפה, לטובתי עוד לפני אישור הדרגה ע"י נציבות המנגנון וגם לאחריו (ראה מכתבים מצורפים) יבוא המצב לידי תיקון מידי, אבל עד כה לא קרה כן.

ולא זו בלבד: במכתבו מיום 19.3.1952 ד"ר צייטלין אינו מזכיר עוד את דרגה ז' כדרגה אפשרית עבורי וטוען גם שלא יוכל אפילו לעשות דבר בקשר לרטרואקטיביות בנוגע לדרגה ו'. דברים דומים הביע בימים אלה גם גברת גלעד ממדור המנגנון בירושלים. בפני נציגי ועד העובדים שלנו, היינו שלדרגה החדשה שלי יהיה תוקף רק משנת 1952.

על כן אני פונה אליכם בבקשה נמרצת להגיש לי את העזרה האפשרית כדי שאי-צדק זה יבוא סוף סוף על תיקונו המידי. ביחס לרטרואקטיביות, אני חוזר ומדגיש:

(א) כתב המינוי שנשלח אלי בנובמבר לא היה נכון ומתאים כלל וכלל, לא רק לפי דעתי אני, אלא גם לפי דעת ועד העובדים במקום וכל הממונים עלי. לכן סירבתי לחתום עליו או להכיר בו.

(ב) היום אני ממלא בדיוק אותו התפקיד שמילאתי לפני שנה ושנתיים ולכן כל דרגה שתינתן לי היום צריכה להיות

יפה גם לעבודתי ולתפקידי בעבר.

ג) כל דרגה שתוענק לי עתה, לא יכולה בשום פנים לשמש בבחינת העלאה, כי אם בבחינת תיקון בלבד. אני מקווה לזכות הפעם לעזרה מידי מצדכם, עזרה שתישא פרי בהקדם ואני מסיים בב"ח נאמנה שמעון בר

רב"ז: העתקי 3 מכתבים מד"ר צייטלין

העתק מכתב ממדור המנגנון, ירושלים.

העתק אישור בשם ועדת הבחינות, מטעם נציבות המנגנון.

המלצת ועד העובדים של משרד מסחר ותעשייה, מחוז חיפה. "

27.4.1952

ב' באייר תשי"ב

יום א'

בעקבות השרב של אתמול חדרו ענני הארבה הראשונים לשפלת החוף, בעיקר סביבות פתח תקווה. חדרה חוגגת את יובל ה-60 שלה, הכרזתה לעירייה ופתיחת מפעל הצמיגים. בתיבת הדואר הייתה תזכורת ממשרד החינוך בה מודיעים לי שפטרו אותי מבחינות בדקדוק עברי ואנגלי... היום הייתה לי עבודה קדחתנית. חסיה לא באה, יש לה בחינה מטעם נציבות המנגנון למזכירה כתבנית. מלבד זה שתקתי כמעט ברציפות כל היום, את מכתב הערעור שלי וגם העתקי כל המכתבים הדוקומנטריים, הייתי גם כמה פעמים במחוז עד ששכנעתי את הועד לתת לי מכתב המלצה מלווה. הדפסתי את הכול ב-5 העתקים, מיינתי וסדרתי את הכול וב-3:30, ברגע האחרון חתמו לי שני חברי הועד על ההמלצה. כורש התייחס משך כל הזמן יפה מאוד, השאיר אותי במנוחה ועשה את רוב העבודה לבדו. חסיה באה ב-3:30 להמשיך את הבחינה בבית המכס על המכונה שלה. בצהריים באתי מאוחר לאגף המזון, טופיק לא רצה לתת לי כבר אוכל, הצטרפתי לעלות לקומה ג' ולהסתפק במנה ראשונה ומרק. להדר באתי ב-4:00 בתקווה למסור את המכתבים לתעודתם. בחדר של איגוד עובדי המדינה לא היה איש. "הוא יבוא מחר" (!!!) שלמתי רק את שכר הדירה בעד 3 חודשים בבנק פויכטינגר וב-5:30 באתי הביתה. מיכל עוד לא חזרה. היא נסעה היום העירה לשיחה עם המפקחת. למדתי אלגברה, אכלתי לבד ארוחת ערב, ב-7:30 התחלתי כבר לדאוג לשלומה של מיכל. היא באה רק אחרי 8:30 וסיפרה שהצטרפו לחכות למפקחת שעתיים עד השעה 6:00. בערב למדתי שוב ספרות אך לא גמרתי את כל השיר, כי אם רק את תקופת מלכת ויקטוריה. מחירי הנסיעות הועלו ב 15%. נסיעה לחיפה עולה ב-9 גרוש עתה.

28.4.1952

ג' באייר תשי"ב

יום ב'

כורש בא היום רק לפני 11:00, אמר שענינו בטיפול רפואי ואינו יכול לא לקרוא, לא לכתוב ולא לעבוד. אחר כך בא ד"ר יורדן מירושלים עם מישהו מועדת הייעול (efficiency) ישבו עם כורש בצד שקועים ב"שמוז" המקובל. שוב פעם התבוננו בצבע הטפסים המגוונים, נדו בראשם והלכנו לעומת שבאו. כל היום עבדתי לבד, משך לפני הצהריים החלטתי שאמסור בהסתדרות רק שני העתקי המכתב ושאלח העתק אחד גם לנציבות המנגנון באמצעות ד"ר סלפטר. אחרי העבודה הבאתי לו את המכתב. במקרה בא היום חי מאיר מאיגוד עובדי המדינה בזמן בשעה 4:00 ואני הייתי הראשון להתקבל אצלו. הוא אמר לי שלפי דעתו העניין אמנם לא בוער כל כך אבל הבטיח להעביר את המכתב בהקדם למזכירות הארצית בתל אביב. אני בעצמי שולח העתק לשם מחר. גם היום הגעתי הביתה לפני מיכל. עסקתי באלגברה, ולא דווקא בהצלחה יתרה.

בעוד היה לי שיעור עברית ואחרי זה הספקתי רק עוד להכין למשלוח את המכתב למזכירות הארצית של האיגוד. מפאת זה שעסקתי יותר מדי באלגברה ובגלל השיעור לעברית לא הספקתי היום ללמד ספרות אנגלית. מיכל הביאה לה מעכו 4 חתיכות של בגדים משומשים (מארצות הברית) שקבלה מארגון אימהות עובדות ובלתה את כל הערב ע"י ניסויים.

29.4.1952

יום ג' ד באייר תשי"ב

בתיבת הדואר מצאתי הבוקר מכתב מאימא, המחאה על חבילה מאנגליה ושתי חבילות עיתונים מארצות הברית. בחבילה היה הבד האנגלי עבור החליפה ובכדי להוציאה בצהריים הצטרכתי ללוות 5 ל"י כדי לשלם את המכס וכו'. לפני הצהריים הופיע אצלי לא אחר אלא שמידה בכבודו ובעצמו. הזמנתי אותו לבוא אלינו אחר הצהריים והפצרתי בו מאוד שיבוא. הוא נסע ליגור. חזר עוד פעם בצהריים ונדברנו שיבוא או עד 3:00 למשרד או שיבוא אחר הצהריים ישר אלינו הביתה. אמר שלא יכול ללון אצלנו, לאחר שהבטיח זאת לנטי פרידמן. הוא סיפר לי שאחרי המלחמה בקרתי אצלו בכפר עציון ושבלי מנפרוכט לא היה שם באותו זמן. זה העמיד את קומפלקס החטאת שלי על רגליים אחרות וקיוויתי שאחר הצהריים אוכל להבהיר את הכול כמו שצריך. אולם לאכזבתי הרבה שמידה לא בא לא למשרד וגם לא אלינו, זה הכביד עליי מאוד.

הביתה הבאתי המון עיתוני-עת אמריקאים ואת הבד (3.3מטר) שזכה למחמאות רבות, אבל תפירת החליפה יזכה גם בוודאי להוצאות מרובות.

עד הערב למדתי אלגברה והסתכלתי בעיתוני העת בערבוביה. לא למדתי בקצב יותר מדי גדוש. הלכתי לישון בחצות. מחר ומחרתיים חופש.

30.4.1952

יום ד' ה' באייר תשי"ב

לפני הצהריים למדתי מתמטיקה. אחר הצהריים נסענו העירה. ראינו עוד חלק של מצעד צה"ל ואחרי זה הלכנו לראות את תערוכת הפרחים בבית העירייה. לפני הכניסה נדרסנו כמעט מרוב צפיפות ולחץ. בערב הספקתי לכתוב הרבה תמציות בספרות אנגלית וגמרתי למעשה את כל השירה.

1.5.1952

יום ה' ו' באייר תשי"ב

מיכל נסעה היום לעבודה. לפני הצהריים למדתי אלגברה, אך לצערי לא התקדמתי הרבה. אני עלול להתעכב על שאלה שאין לאל ידי לפתור אותה שעתיים שלוש ואפילו יום שלם, ועקשנות זו בעוכרי.

מיכל באה בצהריים די מוקדם. אחרי האוכל שוב התעניינתי באלגברה ושוב לא בהצלחה יתירה. בערב זרקתי את כל נירות הטייטה, אמרתי די, החלטתי לחתום את כרך ב' של אלגברה ולהתחיל מחר בחלק ג' כמו כן חתמתי גם בשיר אחד של מילטון את מחברת השירה האנגלית.

2.5.1952

יום ו' ז' באייר תשי"ב

אחי בא אלי היום להודיע לי ששניהם יבואו אלינו ביום א' בערב. מלבד זה סיפר לי שהוציאוהו מן השירות באוניות ומעתה יצטרך שוב לעמוד ע"י השער וכדומה. שטיין ניסה משך כל לפני הצהריים לפתור את השאלה האלגברית שלא הצלחתי בה אתמול וגם הוא וגם כורש לא הצליחו. בבית אמרה לי מיכל שהיא צריכה לראות ביום א' את המפקחת

בחיפה ועל כן תחזור מאוחר הביתה. החלטנו על כן לרכב מחר לקריית נחום (מעברה ע"י עיר גנים. מקום מגורו החדש של אחי, לאכול שם ארוחת צהריים ולהזמין ליום ב'.
אחר הצהריים ובערב קראתי בעיקר ספרות אנגלית.

3.5.1952

יום שבת ח' באייר תשי"ב

בבוקר רכבנו לקריית נחום, נסענו לאט והדרך לא לקחה יותר מ 25 רגעים. המעברה בנויה על מישור (אדמה שחורה וכבדה). הצריף הוא אותו הצריף כמו בכפר-עם אבל לכל שני צריפים יש בית כיסא ומקלחת לחוד. המרחק והקשר לחיפה הם גם הרבה יותר עדיפים. אצל אחי אכלנו ארוחה טובה עם בשר (שהביא מאיזו שהיא אוניה). לקחתי ממנו מילון אנגלי-צ'כי. ב-4:00 היינו שוב בבית. מיכל עסקה בתפירת ובתיקון הבגדים האמריקאים שקבלה מארגון אימהות עובדות בעכו, אני קראתי ספרות אנגלית ובערב התחלתי לכתב תמציות מפרוזה. לפני השינה רשמתי לי את כל זה מה שעלי עוד ללמוד ולקרוא, ויצא לי דף מלא. אצטרך לתכנן מחדש את התכנית ולצמצם עד כמה שאפשר.

4.5.1952

יום א' ט' באייר תשי"ב

היום ביקשתי את כורש שיציעה לי חייט זול וטוב. הוא התקשר טלפונית עם "דן גבריאלי" החנות האלגנטית ביותר בבית הקרונות ואמר לי שאפנה לשם בשמו מחר ויתפרו לי את החליפה בחצי מחיר. ב-11:00 עליתי לקבל את המשכורת, אבל ארדיתי הודיע לי, שהפעם הגשימו את האיום, לא שלחו את המשכורת עבורי ואף לא מצאו לנכון לתרץ או לנמק את הדבר. גם בפי ד"ר סלפטר לא היו דברי ביאור. לקחתי מכרמלה טופסי בקשה בשביל חופשה בלא תשלום (שבוע בסוף מאי ושבוע בהתחלת יוני) ומילאתי אותם, ובקשתי את ארדיתי שיתקשר מחר טלפונית עם ירושלים. אם לא אקבל את משכרתי גם עם הזמניים, אצטרך לבקש צו על תנאי. אחר כך הלכתי להולנד בנק, הוצאתי 15 ל"י וקניתי 10 אגרות של המלווה העממי. הסכימו למכור לי את האגרות על חשבון הפיקדונות שלי, מבלי למחוק את הסכום מפנקס החסכונות.

מיכל הרגישה היום רע. כאב בטן ובחילה. ב 5 נסעה העירה על מנת להיפגש עם המפקחת. חזרה לפני 8:00, הכינה לי ארוחת ערב, בעצמה לא טעמה דבר והלכה מוקדם לישון.

אני אחר הצהריים התחלתי את הכרך השלישי של אלגברה. היום עשיתי משוואות עם נעלם אחד מהמדרגה השנייה והדבר הלך די בסדר. בערב המשכתי לכתוב תמציות בפרוזה אנגלית

5.5.1952

יום ב' י' באייר תשי"ב

בגלל התחבורה המזופתת הגעתי רק אחרי 8:30 למשרד. בצהריים מסר לי ארדיתי שטלפן לירושלים ושם אמרו לו שיטלפנו תשובה טלפונית ביחס למשכרתי מחר. אחר הצהריים עליתי להדר אל "דן גבריאלי" בקשר לחליפתי. הסתובבתי כשלושת רבעי שעה ברחובות כי מר ברייט, האדם שכורש שלח אותי אליו אחר לבוא. כשנכנסתי שוב ברבע לחמש, התברר לי כי כל החייטים (כולל מר ברייט) בקומת ההלבשה הם הונגרים. מסרתי את הבד, לקחו לי את המידות וברייט אמר לי שמוכן לחשב לי בתור טובה ומעין פרוטקציה 50 ל"י (!!)) בעד התפירה עם כל הנספחים. מלבד זה דרש אישור ממס המותרות ולקח ממני עוד המון נקודות. מקודם רצה 32, אחר כך אמר 22 ולקופאית צעק מלמעלה שתיקח ממני 28. אני בטוח שלמרות כל המסיבות המקלות גילח אותי עד העצם, אבל מה לעשות. מחר עוד תהיינה לי צרות

צורות עד שאשיג את אישור מס מותרות, כי זרקתי כבר את קבלת הדואר עבור החבילה.
כשבאתי הביתה אחרי 6:00 נוכחו כבר אדית וצבי. אכלנו ארוחת ערב קרה אבל מגוונת. גם היה לי שיעור עברי ואחרי זה כתבתי תמציות בספרות אנגלית עד קרוב לחצות.
גם היום מיכל לא הרגישה טוב, בארוחת ערב כמעט ולא אכלה דבר ומחר אולי לא תלך לעבודה.

6.5.1952

י"א באייר תשי"ב

יום ג'

היום התעוררנו רק אחרי 7:00 ולמרות כל ההזדרזות באתי שוב ב-8:30 לעבודה. מיכל לא נסעה היום לעכו (כאב בטן). בדואר החבילות עשו לי קשיים רבים בהשגת העתק קבלה עבור המכס ומס המותרות בעד הבד מאנגליה. קבלתי אותה סוף סוף ב-3:30. אביאלי הבטיח לי לכתוב לי מחר כמה מילים בשביל הפקיד במחלקת מס המותרות כדי שאקבל את האישור בלי קשיים נוספים. בצהריים מסר לי ארדיתי שמירושלים נימקו לי את אי המשלוח משכורתי על ידי זה שקבלו הודעה מנציבות המנגנון שהפסקתי לעבוד. הוועד הבטיח לשלוח מחר במיוחד בן אדם לירושלים בעניין זה. אני אמרתי לכורש שכנראה לא אבוא מחר לעבודה. אחר הצהריים עליתי עוד להסתדרות כדי לדבר עם מאיר מאיגוד עובדי המדינה. הוא יעץ לי לפנות מחר לנציבות המנגנון בחיפה. מלבד זה תהיה לי תכנית גדושה מחר לפני הצהריים. להשיג כסף בבנקים (גם ע"י מכירת אגרות המלווה העממי הראשון) להשיג את אישור מס המותרות וכו'.
מיכל חיכתה לי בכיליון עיניים. מצבה הבריאותי עוד לא השתפר בהרבה. קצת אלגברה בערב וספרות אנגלית בהתאם לתכנית.

7.5.1952

י"ב באייר תשי"ב

יום ד'

היום לא הלכתי לעבודה. בבוקר נסעתי ישר להדר והלכתי לנציבות המנגנון. לצערי לא היה שם וינברגר, זה אשר לפני כמה ימים הצדיק את סירובי לחתום על כתב המינוי (אצל איגוד עובדי המדינה) ויעץ לי לכתוב את כל הערעור בכמה העתקים. במקום וינברגר הצטרכתי לדבר עם אחד "גורנישט" בשם מלמד שדחה אותי לאמור שהוא לא מוסמך לטפל בענייני. בזה יצטרך לטפל משרדי... אחר כך התחלתי לסדר את תו המותרות בשביל חליפתי דבר שהיה קשור בטרחה רבה. את הדרך בין רחוב הפרסים ובין "דן גבריאלי" עשיתי כ-3 פעמים. הפקיד במחלקת מס המותרות דרש בקשה בכתב, אישור מן הפירמה עם כל מיני פרטים ולבסוף אמר לי שאת התשובה אקבל בדואר תוך שבוע ימים. בהדר מכתתי 2 חצאי איגרות המלווה העממי הישן, אחר כך ירדתי להולנד בנק וקניתי עוד 10 איגרות של החדש. בתיבת הדואר היה מכתב מקרל לנסקי ("דוד" עוד לא נולד) ומכתב מארצות הברית (מגילת אסתר כבר נתקבלה). אחר כך עליתי למשרד המחוזי ודברתי עם סלפטר ועם גרינוולד. סלפטר אמר לי שצייטלין ישוחח איתי מיד לכשיחזור מירושלים. גרינוולד אמר לי שאם אמר לי מישהו אתמול שחבר וועד ייסע בעניין שלי לירושלים, הייתה זו אי הבנה. הוא מסר לי את החלטת הוועד לכפות עליי לחתום על כתב המינוי. השבתי שאין להתחיל מלחמה בנסיגה. בינתיים בא לחדר אדם מוכר לי קצת. גרינוולד לקח אותי הצידה ושאל בטון של נאמנות אם אני חבר המפלגה. למרות תשובתי השלילית, אפשר לי לשמוע את דעתו של אותו אדם על ענייני. היה זה מישהו מן האיגוד המקצועי של המפלגה אותו סוג הפעילים שמישרים את המסילה הקרדיאלית לפקידי הממשלה, חברי מפא"י. חזרתי והדגשתי שאיני גנדי שאני צריך לאכול ולפרנס אישה. ושאצטרך לעבוד לפחות יומיים בשבוע עבודה אחרת כדי להתקיים. לבסוף סוכם שהעניין יובא אחר הצהריים בפני מאיר מאיגוד עובדי המדינה ושבינתיים אמשיך לעבוד. כולם יעצו לא להתחיל עם בקשה לצו על תנאי

כי לנציבות יש וודאי כיסוי חוקי מספיק ולא כדאי לקלקל את העתיד. בכל אופן לקחתי לפני הצהריים מסמל משטרה אחד בבית משפט השלום כתובת של עו"ד גדי ויזביז בעניינים האלה. ארוחת צהריים אכלתי בבית ב-2:30 בערך. מיכל לא נסעה גם היום לעכו. הייתה בקופת חולים וקבלה אישור מחלה ליומיים. היא מרגישה כבר יותר טוב ומחר תצא כנראה לעבודה. אחר הצהריים למדתי כרגיל אלגברה וספרות אנגלית.

8.5.1952

י"ג באייר תשי"ב

יום ה'

היום נסעתי לעבודה כרגיל. בתיבת הדואר היה מכתב מדודה והמחאה לחבילה מארצות הברית. גרינוולד מסר לי טלפונית שגם איגוד עובדי המדינה בחיפה החליט שעליי לחתום על כתב המינוי. אמרתי שאעשה זאת באם אקבל את ההחלטה הזו בכתב או מטעם האיגוד או מטעם הוועד. לזה לא היו מוכנים. ב-2:00 הצלחתי להשיג טלפונית את וינברגר מנציבות המנגנון, וכאשר זה שמע שהזכרתי לו את עמדתו החיובית לסירובי לחתום על המינוי, התחיל לסגת ויעץ לי לפנות לאיגוד ולא לבלבל לו את המוח. כורש היה רוב היום עסוק בשחרור מכונת כביסה שהגיע עבור כרמלה דוידוביץ מן המשרד המחוזי. אחרי העבודה הוצאתי את החבילה. הייתה גדולה וארוזה בטוב טעם. כשחזרתי הביתה, מיכל הייתה בגב ים "גימל". כשבאה, סיפרה לי שמצאה את הגן סגור, כי התחילה כבר השביתה. מחר היא רוצה לנסוע לחיפה למפקחת. למדתי אלגברה ובערב גמרתי את חלק הפרוזה האנגלית לידיעה יסודית. (נאום של צ'רצ'יל אחרי דנקרק). במשך כל הזמן סבלתי מהפרעות רבות (פתיחת החבילה, סיפורי מירקו ודורי ומיכאל). חוץ מזה באו בערב השטיינים אל שכנינו ושטיין נכנס אלינו, התיישב ליותר מחצי שעה דברנו על עמדתי ועל ההשפעה המפלגתית בקריירות של פקידי הממשלה.

9.5.1952

י"ד באייר תשי"ב

יום ו'

מיכל נסעה איתי הבוקר ביחד. אחר כך באה עוד לבקר אותי. היום היתה הרבה עבודה ומ-11:00 כורש כמעט שלא היה בכלל נוכח. צייטלין הגיע אמנם היום אבל בגלל ישיבות דחופות יוכל לקבל אותי רק ביום א'. שאלתי עצה "ידודיתית" מאת ברץ. הוא אמר שצו על תנאי יעלה לי הון אך מצד שני היה בדעה שלחתום על כתב המינוי פרושו פסק דין של מוות. ברנדס סיפר לי היום שאחד הנבחנים קבל הזמנה מן הנציבות לשרת בדרגה ח'. קבל אותה התעודה כמונו. לפי ידיעה בעיתון של היום הצליחו בבחינות הכניסה רק שני שלישים של הנבחנים. בחיפה נכשלה מחציתם בערך. באתי ב-2:00 הביתה ואכלנו צהריים. ב-3:00 אחי בא לקחת את חלקו בחבילה מארצות הברית. אחר הצהריים עסקתי באלגברה בעיקר. מיכל קבלה השבוע גם בשר וגם תפוחי אדמה והייתה לנו ארוחה טובה.

10.5.1952

ט"ו באייר תשי"ב

יום שבת

היום הספקתי לקרוא את כל מחזהו של שייקספיר, יוליוס קיסר. אחר הצהריים הלכנו לשעה לשפת הים. בערב כתבנו מכתב ארוך לדודה, כל אחד מאתנו הביע לה מעט מצרותיו. אחר הצהריים ישנתי קצת ובדרך כלל נחתי טוב היום.

11.5.1952

ט"ז באייר תשי"ב

יום א'

מיכל נסעה הבוקר לגניגר, איני יודע אם תחזור הערב. ב-11:00 נתקבל עבורה מברק לתיבת הדואר בו מודיעה לה שושנה להימצא מחר מ-11:00 אצל מישהי. למרות שקווייתי לזה, ד"ר צייטלין עוד לא קבל אותי היום. סלפטר אמר לי

שיש לי עם צייטלין ראיון מחר ב-10:30. היום באו יורדן ואור מירושלים. כורש דיבר איתם וכאשר חזר, ספר לי, שכששאלו ממנו מועמד לניהול מדור הקשר המחודש והמתוקן במכס, צייר להם אותי בצבעים העדיפים ביותר, ושתפקיד זה עם כל הנוחיות הכרוכה בו יפול בעתיד הקרוב עלי... כמובן שעדיין אינני מתלהב משום דבר. בצהריים עליתי למעלה ועשיתי סקנדל גדול גם לוועד וגם לד"ר סלפטר. הצבעתי על העובדה, שמאז שולמה המשכורת עבר שבוע, וגם ההנהלה וגם וועד העובדים עוד לא מצאו לנכון לעשות אף חציית צעד דחוף לתיקון השערורייה. הוכחתי שעצם חתימתי על כתב המינוי לא יכול להיות תנאי להתחלת הפעולה. המיוסרים שתקו במבוכה והוחלט לעשות צעדים דחופים מחר אחרי ראיוני עם צייטלין. פישר מרומקס הביא לי היום ספר צ'כי בשביל מיכל. כשחזרתי הביתה עשיתי לי קפה ואחר כך פתרתי בהצלחה כמה שאלות באלגברה. לארוחת ערב אכלתי סלט תפוחי אדמה שהכינה לי מיכל בבוקר. אחרי זה גמרתי לקרוא את הסצנות הנדרשות בשייקספיר ויותר מאוחר עסקתי שוב קצת באלגברה. יש לפני עוד חומר רב במתמטיקה ולא תהיה לי ברירה אלא לקחת שוב מספר שיעורים פרטיים. מיכל לא חזרה הערב ומחר בבוקר השכם אצטרך לטלפן לגניגר על מנת למסור את תוכן המברק מעכו.

12.5.1952

י"ז באייר תשי"ב

יום ב'

מיהרתי לעבודה בכדי להזמין טלפונית את גניגר מיד. קבלתי את השיחה כעבור רגעים מספר ומסרתי את תוכן המברק. 10 רגעים אחרי זה באה מיכל למשרד, כך שהמאמץ הטלפוני היה למעשה לבטלה. מיכל הביאה מן העמק 3 ק"ג תפוחי עץ, השאירה אותם אצלי ואחר כך הלכה לאדית ומשם נסעה לעכו. ב-10:30 עליתי למחוז לראיון עם ד"ר צייטלין. יחד איתי היו ד"ר סלפטר וגרינוולד מן הוועד. תפקידו של חבר הוועד היה צריך לעזור לי אך לאמיתו של דבר עוד נתן את ידו לקבור אותי. צייטלין התחיל לדבר לפי תומו של דרגה ז' שמגיע לי, וד"ר סלפטר תיקן אותו לאמור שמדובר כאן על דרגה ו'. כל הזמן הפריעו לנו שיחות טלפוניות. גרינוולד דיבר כרגיל באריכות ולא נתן לאחר שהות להביע דעתו. הוא עמד על שלו, היינו שתחילת כל פעולה צריכה להיות חתימתי על כתב המינוי. אני המשכתי לעמוד על סרובי. סלפטר נוסע השבוע לירושלים וישתדל לדאוג שם לתיקון הדבר. נראה מה יהיה בפיו בשובו. אמרתי לכורש שמחר לא אבוא לעבודה.

מיכל סיפרה לי בבית שהעובדות מתעתדות לנסוע מחרתיים לתל אביב על מנת לבצע שם במועצת הפועלות שביתת שבת. הגן עומד להיסגר מפאת חוסר אמצעים. אם הכול יהיה לפי התוכנית, צריכה שושנה, העוזרת של מיכל לבוא מחר בערב אלינו, ללון פה ושתייהן תיסענה ביום רביעי בבוקר לתל אביב. מיכל סיפרה לי חדשות מגניגר. בני מוסיף משקל ויצחק מבסוט. (הבן הבכור של אגיא ויצחק ברנר רופא ברמבם) (עדנה) למדתי קצת אלגברה וידיעת הארץ לפי ספר בשביל תינוקות שקבלתי זה מקרוב מבנו של סינגר. בערב נתתי שיעור בעברית. היום היה חמסין קשה.

13.5.1952

י"ח באייר תשי"ב

יום ה'

הלילה היה חם מאוד, והחמסין נמשך בלי הרף. היום נשארתי בבית, לפני הצהריים למדתי אלגברה. גמרתי אמנם פרק אחד אבל לא הייתי מסוגל ללמוד הרבה בגלל החום והמחנק. לארוחת צהריים הביאה מיכל ספל גלידה. בבוקר התקלקל המקרר החשמלי. אחר הצהריים החלפתי את הרשת החלודה והקרועה ברשת חדשה. מיכל הבטיחה לעזור לי ושכחה כנראה את הבטחתה מפני שנעלמה ליותר מחצי שעה בזמן שהייתי זקוק לה ביותר. התברר שהלכה להביא חלב ובדרך שיחקה עם ילדי השכונה (וכל זה מבלי להעיר את תשומת ליבי על כך). כשחזרה, הביאה איתה את פונצ'ה

הקטנה כך שלא יכולתי לקללה לא בעברית ולא בצ'כית. אחרי שגמרתי את הרשת אכלנו קצת מרק וסלט עם לחם. ב-4:00 הקשבתי להגרת מלווה עממי סריה ב', שהתקיימה בחיפה ושודרה בקול ישראל. למרות שיש לי 21 אגרות, לא יצא מן הקלפי אפילו אגרת אחת בעלת מספר דומה במקצת למספרים שלי(כולם מתחילים ב.. 890) ביש מזל! חבל שלא יכולתי לרכוש חלק האגרות בבנקים אחרים. הייתי יכול לקנות כך מספרים מגוונים יותר... לפני 8:00 באה אלינו שושנה, העוזרת של מיכל בגן הילדים בעכו. צברית גבוהה בגופה וחמודה בתום הליכותיה. אחרי ארוחת ערב משותפת יצאנו לטייל קצת על הכביש להפיג את חום היום השרבי. נושאי השיחה היו תנאי העבודה העגומים והכנה נפשית לקראת שביתת השבת מחר בתל אביב. יעצתי להודיע על השביתה בראש וראשונה לאחת ממערכות העיתונים. ב-11:00 בערך שכבנו לישון.

14.5.1952

י"ט באייר תשי"ב

יום ד'

מיכל ושושנה קמו בבוקר השכם. גם אני קמתי מוקדם מן הרגיל איחלתי לבנות "חזק ואמץ" ואחרי שנפרדתי מהן ואכלתי ארוחת בוקר, נסעתי לעבודה. בתיבת הדואר מצאתי אסיף עשיר: מכתב מ"עם עובד" האומר שבתוך השבועיים הקרובים אקבל תשובה סופית, מאיגוד עובדי המדינה בתל אביב, שענייני נמצא בטיפול, מכתב מאימא, שזה עתה שבה מטיול מקיף עם הנוער העובד ועם אפרא בגליל. מלבד זה היה שם מכתב בשביל מיכל מטעם מועצת פועלי עכו, המודיע על סגירת הגן של ארגוני אימהות עובדות ועל פיטוריה מיום 26.5.1952. תגובתו היחידה של כורש על אי-נוכחותי בעבודה אתמול הייתה השאלה "כמה הספקתי להרוויח אתמול". סלפטר נסע היום לירושלים ואני סקרן לדעת מה יודיעני מחר.

בבואי הביתה הכנתי ספל קפה לעצמי וגם לדורי שממשיכה לסבול (טקסט לוועזי), אחר כך גמרתי פרק אחד באלגברה. עד סוף השבוע אני מתכוון לגמור את כרך ג' של ספרי אלגברה של ברוך. אני מקווה שגרוס יסכים לתת לי כמה שיעורים החל מבעוד 10 ימים. היום אמר לי ישראל מ"עצמון", שגרוס הפסיק לעבוד אצלם.

בערב גמרתי לקרוא את הספרון על כתיבת ארץ ישראל. בעתיד הקרוב אקרא את ספרו של ברוך היסודי יותר. לפני השינה נתנה לי דורי לטעום כמה חתכי קוסה צלויה, שניצל וינאי שהיו טעימים מאוד. דורי הלכה לישון. מיכל לא חזרה עוד מתל אביב.

15.5.1952

כ' באייר תשי"ב

יום ה'

סלפטר אמר לי הבוקר בטלפון שגברת גלעדי מסכימה לתת לי דרגה ו' מתאריך בחינות הכניסה. (כמו תגרית בשוק) היא דורשת את חתימתי על כתב המינוי, והתברר לי שהיא האחראית לעצירת משכרתי. מיד אחרי זה הודעתי לויסמן מן האיגוד במכתב דחוף על אי-תשלום המשכורת. בצהריים דברתי עם סלפטר אישית והוא אמר לי שבמקרה הצורך יהיה מוכן לסדר לי פגישה עם גברת גלעד.

לפני הצהריים ראיתי ברחוב המלאכים מחזה עכור: רומני שמן וחזק החזיק ביד אחת 3 חפיסות שוקולד וביד שנייה את המוכרת, אישה זקנה, ורצה לסחוב אותה למשטרה. הוא היה אזרח פשוט. האישה ניסתה להימלט על תיקה המלא והתייפחה מר. כאשר התקבלו אנשים והפצירו בו לעזבה צעק הלה ביידיש ובעקשנות "איך לוז זי נישט" מבין הצופים התחילו להרביץ לו מכות, בעיקר הנשים. הערתי את תשומת ליבו של קצין משטרה לדבר וכשהתקרבו למקום אמר לי

הלו: "הרי העניין כבר בטיפול" והסתלק. האישה ברחה כבר ובזירה עמדו האיש עם חפיסות השוקולד בידו, משוחח עם שוטר צעיר אשר חיוך על פניו. כנראה שגם השוטר רומני היה ... בבית עשיתי קצת אלגברה. סיימתי הכרך ה-3 של ברוך, למרות שאת הפרק האחרון של תיאורים גרפיים לא הבינתי על בוריה. מיכל חזרה ב-7:00 הייתי באמצע ארוחת הערב. דרך העובדות לתל אביב ושהותן שם יומיים במשרדי מועצת הפועלות הוכתרה ההצלחה חלקית: קבלו שיק על יותר מאלף ל"י אך המועצה מסרבת לשלם להן את המשכורת בעד השבועיים האחרונים. מיכל מקווה לקבל את כספה ביום א' בעכו. מגיעה לה 300 ל"י בקרוב. לילה אחד בילתה בגבעת חיים. מירקו קנה היום חגורת הנעה חדשה בשביל המקרר ובערב הכניסו אותה עם אוסי פרלר אחר עבודה ממושכת למקומה. המקרר עובד שוב, אבל ברדיו יש רעש שונה מקודמו. לפני השינה התחלתי ללמוד בכרך הרביעי של אלגברה.

16.5.1952

כ"א באייר תשי"ב

יום ו'

היום תפשתי בעבודה במקרה את רומן, שסיפר לי כמה פרטים על "צו על תנאי" שלו, אשר דרך אגב לא הצליח. הוא שלם לעורך דין 100 ל"י עבור הטרחה... בעיתון היה כתוב שמתחילים בבניין השיכון העממי בירושלים ובקרוב יתחילו בתל אביב. המחיר יעלה פי שניים מזה שחושב בתחילה. חזרתי מוקדם הביתה ומיכל חיכתה לי כבר עם ארוחת צהריים. אחר הצהריים למדתי קצת אלגברה ואחר כך ישנתי קרוב לשעתיים. בערב לא יכולתי להירדם וקראתי עד מאוחר באטלס לתקופת התנ"ך.

17.5.1952

כ"ב באייר תשי"ב

יום שבת

בבוקר גמרתי לקרוא את האטלס התנכ"י. לפני הצהריים יצאנו להתרחץ לים, השנה בפעם הראשונה. היה נחמד מאוד. היום השאלתי למרקו את האופניים שלי כדי שיוכל לנסוע לקריית חיים. בערב כתבנו מכתב לארצות הברית, ואני גם פתרתי כמה שאלות באלגברה. אחר הצהריים חזרתי על תמציותי בתנ"ך וקראתי גם כמה ספורים קצרים ומעניינים ב(טקסט לועזי) מחר לא אלך לעבודה, בפעם האחרונה כנראה לפני חופשתי שתתחיל בעוד שבוע. (ללא תשלום).

18.5.1952

כ"ג באייר תשי"ב

יום א'

מיד בבוקר התחלתי ללמוד אלגברה. לפני שנסעה מיכל לעכו, עשתה ניקיון בבית ולכן נתאחרה ארוחת הבוקר. משך לפני הצהריים נלחמתי (טקסט לועזי) בשאלות אלגבריות (שורשים) ואת הפרק סיימתי רק אחר הצהריים. מיכל חזרה רק לפני 3:00 והביאה איתה 200 ל"י. את היתר תקבל רק אחרי שיורידו לה את כל המיסים. אחרי ששתינו קפה, נסעה שוב, הפעם העירה, אל המפקחת. אני תיקנתי את הפתילייה קראתי כמה סיפורים קצרים ב(טקסט לועזי) ואחר כך נסעתי לקריית חיים אל גרוס. תפסתי אותו ואת אשתו בדיוק ברגע שעמדו לעזוב את הבית. הוא הסכים לתת לי שיעורים. נתחיל ביום א' הבא, ביום שישי נקבע את הזמן. כשחזרתי הייתה מיכל כבר בבית והדגימה לי כמה מדברי ההלבשה שהספיקה עוד לקבל בעכו כמתנת פרידה. מתיבת הדואר הביאה שני מכתבים מודפסים בהכפלה, תשובות שני חוגי מתכתבים אחד הולנדי ואחד אירי בלונדון. להם שלחתי את מה שכתבתי לפני כמה שבועות כתגובה להודעות בג'רוזלם פוסט. אני סקרן לדעת אם תיווצר מזה איזו התכתבות מעניינת ומועילה. החוג האירי שלח טופס מודפס ומהודר, (טקסט לועזי) בעוד שתשובת ההולנדים הייתה פשוטה אבל גם לבבית יותר. בערב גמרתי לקרוא את הפרוזה

הנדרשת בספרות אנגלית. הסיפורים הקצרים היו מעניינים ומבדרים מאוד. עליי עוד לקרוא שני מחזות מודרניים. לפני השנה חזרתי עוד קצת על תמציות בתנ"ך (תרי עשר).

19.5.1952

כ"ד באייר תשי"ב

יום ב'

הבוקר חיכיתי בדיוק שעה לאוטובוס ובאתי מאוחר מאוד לעבודה. כורש לא בא וחסיה ישבה לבדה על יד האשנב והעבירה טפסי ייבוא. מיד חשבתי על זה לחזור הביתה, אבל מפני שהאשנב היה מלא ניירות ולכן התחלתי קודם לגמור מה שהיה שם. עשיתי כ 35 מספרים ואחרי 10:00 צלצלתי לסלפטר, הודעתי לו שאני לא מרגיש טוב ושהוא יצטרך לסגור את המשרד משום שאני הולך הביתה. הוא רצה שאשאר לפחות עד 12:00. אני סירבתי ובתור נחמה אמרתי לו שלבלרים כמוני מסתובבים בחיפה למאות ולאלפים ולא יקשה לו למצוא ממלא מקום בשבילי, הוא התרגז, אמר שימסור לגברת גלעד את העניינים כהווייתם ושידרוש בשבילי פטורים ללא פיצויים. אחרי זה סגר את הטלפון בכעס. כמה רגעים אחרי זה בא כורש. זה קלקל את כל תוכנותיי אבל לא יכולתי כבר לוותר על החלטתי ולכן הלכתי. הפקדתי קצת כסף בבנק, אחר כך עליתי למחלקת מס המותרות ושם אמרו לי שעניין השחרור עבור חליפתי הוא "בדרך". אחרי זה שלמתי בעד המים וקניתי לי "קיצור תולדות הספרות העברית" לקלזנר, ונסעתי הביתה, כשהגעתי להפתעתה הגדולה של מיכל לפני אחת. בבית עשיתי קצת אלגברה וחזרתי על תמציות בתהילים, אבל מצב רוחי לא היה מתאים ביותר ללימודים. בערב היה שיעור עברית כרגיל.

20.5.1952

כ"ה באייר תשי"ב

יום ג'

גם הבוקר חיכיתי שלושת רבעי שעה ובאתי שוב רק ב-8:30 לעבודה. כורש אמר לי שהיום יהיה בן ציון ויסמן (מועד הארצי של איגוד עובדי המדינה) בחיפה "בענייני המפלגה". כורש ידבר איתו ב-10:00 ויעלה גם את ענייני בשיחה זו על הפרק. הוא חזר רק ב-12:30 ומסר לי שלפי דעת ויסמן עליי לעמוד בסירובי לחתום על כתב המינוי. על הוועד להבריק לי מחר מברק דחוף ועל סמך זה הוא ינקוט פעולה מיידית לתיקון מצבי. במילים אחרות טריומפ על כל התבוסנים בוועד ובהנהלה. לארוחת הצהריים לקחתי היום את חסיה. האוכל השביע את רצונה והיא חושבת להתמיד לאכול שם גם להבא. אחרי האוכל עליתי לקומה ד' ודברתי עם סלפטר. שאלתי אם אוכל להתחיל בחופשתי גם טרם יתקבל האישור מירושלים. הוא הבטיח לי לצלצל מחר לגברת גלעד בעניין ובכלל הראה רצון לטשטש את דבריו הנרגשים אתמול בטלפון. כורש התרגז עליי על שמסרתי את דעתו של ויסמן לטלי סלר. הוא אמר שהייתה לו שיחה פרטית עם ויסמן ושלא הייתי רשאי לפרסם זאת. היום נודע לי מפי עמיל שמשרת במילואים, שהצבא בנה גשר ביילי מעל מפעל הקישון שבעוד ימים ספורים תעבור התנועה שוב בכביש שמן. כשבאתי הביתה מיכל עוד לא חזרה מביקורה בגבעת זייד. היא חזרה ב-7:00 והביאה תרנגולת. אחר הצהריים למדתי לוגריתמים וזה הלך בקלות. מפני שנתנו בקולנוע סרט צ'כי "פרפר לילה", הלכנו ב-8:00 לראותו. הייתה זו לימונדה פחותה, טרגדיה בלי הפי-אנד. מלבד השפה הצ'כית לא היה דבר שימשוך. בכדי לכפר על אכזבה זו, החלטנו לראות מחר את אינגריד ברגמן ב"קזבלנקה". לפני ההצגה ואחריה הייתה מיכל עסוקה בהכנת התרנגולת, דבר שהיה מלווה רגשי בחילה רבים.

21.5.1952

כ"ו באייר תשי"ב

יום ד'

בבוקר טלפנה לי כרמלה לומר, שגברת גלעד אישרה בשיחה טלפונית את חופשתי ללא תשלום ואוכל להתחיל בה ביום

א'. ברצוני לחזור לעבודה יומיים יותר מוקדם, כדי לנצלם לזמן הבחינות גופו. מנציבות בית המנגנון (מחוז הצפון) קבלתי שאלון למילוי בקשר לשינוי מקום עבודתי. שאלון כזה קבלו כל הנבחנים שעמדו בבחינות. היום שלח הוועד מברק בקשר לעניין הדרוג שלי לאיגוד עובדי המדינה והעתק ממנו לגברת גלעד. פקידי המכס עשו היום צחוק מכורש: רשמו אותו ברשימת משתתפים בדויה לסיור באוניה אינדפנדס, והוא אכל את זה בתמימות כמו נקניקיות חמות. בצהריים דברתי עם אחי. הוא הודה שמתוך רשלנות לא הספיק לסדר עבורי כניסה לאינדיפנדס והתנצל על כך. אחר הצהריים הייתה על יד האשנב מספר 5 "אספה" קטנה של פקידים, בה הראו בלחש הוכחות על כך, שענתבי (הפקיד הראשי) מקבל בוודאי שוחד מעמילי המכס. בבואי הביתה עשיתי קצת לוגריתמים. ב-6 בערב בא יוראי עם האופנוע שלו, אורח נדיר! בקושי התפתה להישאר אצלנו עד אחרי ארוחת הערב. (כבד ושומן תרנגולת). הוא סיים מזמן כבר את קורס הקצינים, נמצא שוב בכפר המכבי, ועתה יתחיל את שתי שנות הסדיר בדרגת קצין.

ב-8:00 הלכנו לקולנוע לראות את "קזבלנקה" עם אינגריד ברגמן. אחרי זה מילאתי את שאלון הנציבות בצורה ניטרלית ביותר אך הדגשתי שברצוני לנצל בעבודתי או את ידיעותי הלשוניות או את הכשרתי החקלאית. מסמכים לשינוי מקום, כולל אילת). בצהריים פגשתי בשער פלמר את דוד מרמת הדסה, הוא נפרד ממני באומרו שנוסע לחודשיים לצרפת לבקר את אחיו.

22.5.1952

כ"ז באייר תשי"ב

יום ה'

בהפסקת הצהריים עשיתי לי תספורת היום, באותה השעה היה אחי במשרד והשאר שם בשבילי 10 קופסאות סיגריות. הפעם לא היו אלה וירג'יניה, כי אם "דובק" אורינטליות רגילות. אם צבי ידרוש בעצם יותר מ-10 גרוש בעד קופסא, אחזיר לו אותן.

בבית למדתי מעט אלגברה. את ארוחת הערב אכלנו מוקדם, כי מיכל הצטרפה להיות בערב בחיפה באיזו הרצאה. אחרי שנסעה, רכבתי לקריית חיים, אבל לא מצאתי את גרוס בבית. חזרתי, התקלחתי, שכבתי על המיטה בפיי"גמה וקראתי תמציות בתנ"ך. בבוקר התעוררתי באותו מצב על מיטה לא מוצעת רק מכוסה בשמיכה, בה כיסתה אותי מיכל כשחזרה ב-11:00 מן העיר.

23.5.1952

כ"ח באייר תשי"ב

יום ו'

היום רכבתי לעבודה על אופניים. הנסיעה הייתה נעימה מאוד. עברתי על הגשר הצבאי החדש מעל התעלה שזופט זה עתה ועדיין סגור בחביות לכלי רכב. (הפתיחה החגיגית צריכה להתקיים ביום ב'). הדחפור ההולנדי ממשיך לעבוד בכיוון לים, צנורות שופכים מים מעורבים אדמה בכל המפרץ סביב הכביש ל"תלמה" והאדמה השוקעת מרימה את פני האדמה בסביבה בחצי מטר ויותר. בתיבת הדואר מצאתי המחאה לחבילה בשביל מיכל שהסתובבה כחודש ימים בדואר. אינני יודע מאין היא, הוטל עליה מכס של יותר מלירה. בבוקר קרא לי פקיד מס המותרות שאצלנו ומסר לי ביד סוף סוף את הפטורים ממס מותרות עבור חליפתי. הוא אמר לי שנתנו לו את זה לאחר בקשה נמרצת והשתדלות מצדו. אני חושב שמיכל תביא את זה ביום א' לדן גבריאלי. כשעליתי למחוז בשעה 11:00 בערך, פגשתי במקרה את מיכאל, מי שעבד במשק ומתכוון עתה לבחינות בגרות. הוא אמר לי שהבחינות מתחילות ב-12 ליוני. רצתי מיד למשרד החינוך. שם היו כבר מועדי הבחינות והמזכירה אמרה לי שצריך לקבלם בדואר בימים אלה. העתקתי לי בכל אופן את הרשימה. הבחינות תהיינה ב 6 ימים (רווחים של כמה ימים בין בחינה לבחינה), בבוקר משעה 9:00, 3 עד 4 שעות לכל בחינה.

הבחינה בחיבור וספרות תהיה ב 12.6 ובמתמטיקה ב 3.7 מפני שאסיים את החופש 2 ימים לפני הזמן ומפני ששבועות חל באמצעו יישארו לזכותי 3 ימים וזה יכסה את 6 חצאי הימים בשביל הבחינות. הביתה נסעתי בדרך הרגילה, אבל דרך השיכון העירוני (שראיתיו מקרוב זה הפעם הראשונה) לקריית חיים אל גרוס. השיעור הראשון יהיה ביום א' ב-7:00 בערב. הביתה הבאתי שני ספרים צ'כיים שקבלתי בהשאלה מפישר מ"רומקס". מיכל ספרה שהייתה לפני הצהריים במוצקין אצל פאולה ואחר כך גם אצל חברתה יהודית מקריית חיים. היא הרה ומעוניינת לקבל את מיכל לכמה שעות בכל יום. מיכל מפקפקת באפשרות זו לעבוד אצל חברה, אבל כנראה שתקבל את זה לבסוף. (זכור לי נורית הבת הגדולה, צביקה הבן בגילי שאחר כך פגשתי נשוי עם ילדים בגבעת אלה) (עדנה)

24.5.1952

יום שבת כ"ט באייר תשי"ב

אמש התחלתי לקרוא בספרו של אלדינגטון (טקסט לועזי) שהשאל לי אתמול העמיל פיטר ומצאתי עצמי כה רתוק אליו שלא יכולתי אלא לגמור אותו (ברפרוף אומנם) בשעות הבוקר ואחר הצהריים. לפני הצהריים הלכנו לשעה קלה להתרחץ. הים היה סוער מאוד. אחר הצהריים ישנתי קצת ולפנות ערב בא אלינו צבי. בשעות הערב גמרתי לקרוא קריאה ראשונה את "קיצור תולדות הספרות העברית. קלזנר. מיכל כתבה בערב הרבה מכתבים.

25.5.1952

יום א' א' בסיון תשי"ב

היום התחלתי את חופשתי "בלא תשלום". היה חמסין קשה מנשוא דבר שהשפיע גם לא מעט על הלימודים שלי. בבוקר בא שכטר וסיפר למיכל שהתפנה מקום לגננת בגב-ים א'. היא הלכה מיד למועצה לברר את זה ואחר כך נסעה למוצקין. אני התחלתי ללמוד ספרות עברית אבל קודם בזבזתי שלושת רבעי שעה בחיפושים אחרי שירי קודש של יהודה הלוי אך לא יכולתי למצוא את החוברת. התחלתי אם כן בביאליק, וכתבתי לי תמציות קצרות. החומר בספרות הוא עצום ואיני יודע אם אספיק בחופשה לעשות דבר נוסף מלבד ספרות ומתמטיקה. לפני 4:00 נסעה מיכל העירה. ב-7:00 רכבתי לקריית חיים לקחת את השיעור הראשון במתמטיקה וב-8:20 הייתי שוב בבית. מיכל מסרה את כל המכתבים, הוציאה את החבילה (בד כחול לשמלה מאנגליה), הביאה לי שתי חוברות של יהודה הלוי ומסרה לי שחליפתי כבר מוכנה לבחינה אצל דן גבריאלי. דברה גם עם המפקחת. אני המשכתי עוד לכתוב קצת תמציות והלכתי מוקדם לישון. בשעות הערב חלף החמסין.

26.5.1952

יום ב' ב' בסיון תשי"ב

לפני הצהריים גמרתי את תמציות השירים הקצרים של ביאליק (את הארוכים רק אקרא), והתחלתי לכתוב תמציות משירי הקודש של יהודה הלוי, דבר לא מושך את הלב ביותר. אחר הצהריים ישנתי שעה קלה, אחר כך עשיתי כמה שאלות באלגברה וראיתי שאתמול לימד אותי גרוס דרך פתרון לא נכונה בהחלט. לפני נסיעה לשיעור התקלחתי. גרוס אמר לי שלא יכול היה להשיג את שאלות הבחינות האקסטרניות, התנצל על השגיאה שעשה והשאיר אצלו לעיון שני ספרי אלגברה. אמר שישתדל להשיג את שאלות הבחינה ממקור אחר. הוא משהה את עניין מחיר השיעורים אבל הבטיח שלא יגבה מחיר אגדי עבורם. חזרתי אחרי 7:00, כי התכוונתי ללמד עברית, אולם הגברת טאוס בקשה לדחות (לשמחתי) את השיעור בגלל ביקור אצלה. גמרתי את תמציותיי בשירת הקודש של הלוי ואחרי 10:00 הלכתי לשכב. מיכל מתחילה מחר בבוקר לעבוד אצל חברתה יהודית בקריית חיים שנמצאת בסוף הריונה, היא תעבוד אצלה מ-8:00

–12:00. אני מתכוון לנסוע מחר העירה להריק את התיבה וגם לנסות את החליפה.

27.5.1952

יום ג' ג' בסיון תשי"ב

מיכל נסעה הבוקר לעשות עבודת משק בית אצל חברתה יהודית. אני למדתי לפני הצהריים שירי חול וציון להלוי וגמרתי לכתוב את תמציותיהם. אחר הצהריים קראתי כמה שירים של גורדון ובערב גמרתי לקרוא את כוזרי המקוצר להלוי, את נסיעתי העירה דחיתי למחר. אחר הצהריים באו אחי ואדית לבקרנו ואכלו אצלנו גם ארוחת ערב. לפני 7:00 נסעתי לשיעור. למחר קבענו את השיעור לשעה 11:00 לפני הצהריים. הערב חזרה שכנתנו דורי מתל אביב בה שהתה יומיים, מיכל סיפרה לי שהיה אצלה בחור מעכו אשר מסר לה בשם גברת מלמוד שתבוא לעכו לקחת את שארית משכרתה ורמז גם על כך שעומדים לפתוח מחדש את הגן ושרוצים להמשיך להעסיק את מיכל בו, דבר שהיא מתנגדת לו בכול תוקף. מיכל עוד לא יודעת מתי תיסע לשם. אדית הקריאה לנו מכתב שנתקבל מקרל. נולדה לו בת בשם "דניאלה". (נראה לי כיום גרה בקנדה עם בעל וילדים)עדנה)

28.5.1952

יום ד' ד' בסיון תשי"ב

היום קמתי מוקדם למדי ובבוקר עשיתי אלגברה. בעבודתי נעזרתי בשאלות שפתרתי לפני שנה ושהיו ערוכות במחברת התרגילים בסדר מופתי. עשיתי שאלות עם ריבית וריבית דריבית ובזה סיימתי למעשה את החומר הנדרש בשביל הומניסטים בכרך ד' של ברוך. ב-11:00 נסעתי לשיעור. גרוס אמר לי שביום ב' מקווה להביא את שאלות הבחינה דאשתקד. את השיעור הבא קבענו ליום א'. בצהריים אכלנו בשר עם שעועית. אחרי הארוחה קראתי "קוצו של יוד" לילייג. ב-4:00 נסעתי העירה באוטובוס. דרך כביש שמן על הגשר הצבאי החדש. בתיבת הדואר היו רק שני מכתבים בשביל מיכל. אצל "דן גבריאל" בחנו עליו לראשונה את חליפתי. במקרה בא לאותו המעמד דוד שוישה והוא סיפר לי שכורש חולה וחסיה מתענה בעבודה לבד לגמרי. (חבל שבחרה להיות גיבורה!). אחרי זה ניסיתי בהרבה חנויות להשיג את סיפורי מנדלה מוניס אבל השגתי רק את "מסעות בנימין השלישי" ergo לא אלמד יותר מזה. הביתה נסעתי עם עמיל המכס יעקב מהר והוא אישר שחסיה עובדת לבד. סיפר לי גם ששמע מפי צור מקורבו שהמדור שלנו ייהפך בימים הקרובים ביותר. הערכתי שעל זה אני שומע כבר כחצי שנה.

מיכל קבלה היום בשר וגם קצת פירות. אחרי ארוחת הערב העתקתי לי קטעים מילייג אבל רק משני שירים: "צדקיהו בבית הפקודות" ו-"קוצו של יוד". חושבני שאסתפק בזה. לפני השינה המשכתי לקרוא ב"מסעות בנימין השלישי". הערב לקחתי לי מזינגר הצעיר סיפורים לביאליק ומאמרים לאחד העם.

29.5.1952

יום ה' ה' בסיון תשי"ב

בבוקר עסקתי באלגברה וגמרתי את הפרק הראשון בספרו החמישי של ברוך. ב-9:00 הלכתי למועצה לערער על המס שהטילו עלי מאפריל 1951 במקום ממאי 51 ועל הקנס הגבוה של לירה אחת בלי כל התראה מוקדמת. חוזה השכירות שהצגתי לא הניח את דעתו של הגזבר, והוא דרש אישור מגברת קרניאל על תאריך כניסתי לדירה. מלבד זה אמר שבמקרה של פיגור תשלומים רשאית המועצה להטיל באופן אוטומטי קנס של 20% ללא התראה. הוא טען שעל דבר זה פרסמו הודעות. דרשתי לראות את ההודעה והוא הבטיח להראות לי אותה ביום א'. הייתי סר ונזעף, מיכל באה בצהריים ואמרה לי שכבר גמרה עם יהודית את עניין שכרה: 40 גרוש לשעה. אחר הצהריים גמרתי לקרוא את "מסעות

בנימין השלישי", לפני זה קניתי לי בגבי-ים ג' עיתון יומי ועיתון ערב, חומר קריאה לחג. בערב החתמתי 3 שכנים, את מירקו, אוסי פרלר, ומר זינגר על אישור שנכנסתי לגור פה ב 1.5.51 וביום א' אני מתכוון להרעיש במועצה עולמות. מיכל קבלה היום קצת פירות ובעיקר: 5 ק"ג תפוחי אדמה. אחר הצהריים ירד גשם קל.

30.5.1952

יום ו' ו' בסיון תשי"ב

היום קראתי את הפרוזה הנדרשת מביאליק (4 סיפורים). לכבוד שבועות קראתי לפני הצהריים את מגילת רות. מזג האוויר היה נוח מאוד לפעמים אף קריר. אחר הצהריים עשתה מיכל ניקוי יסודי במטבח. הערב אכלנו שניצל וינאי ולפי בקשתי הורידה מיכל את הקרום הראשון מן השניצל שלי וטיגנה אותו אחר כך עוד פעם, מתוך כך אכלתי שניצל עם שני קרומים, המצאה לא רעה לשעת צנע.

31.5.1952

יום שבת ז' בסיון תשי"ב

היום היה מוקדש לקריאה במאמריו של אחד העם. בצהריים אכלנו מנה הגונה של תרנגולת. במוצאי שבת עסקתי שוב באלגברה (טור גאומטרי).

1.6.1952

יום א' ח' בסיון תשי"ב

הבוקר קמתי ועוד לפני ארוחת הבוקר פתרתי כמה שאלות באלגברה. מפני שמיכל בלבלה לי אמש את המוח שעות שלמות, עשיתי בחדר ספונג'ה אחרי שיצאה לעבודה. אחר כך הלכתי למועצה, דברתי עם המזכיר דינס וסידרתי סופית את תשלומי המס. במקום 6 ל"י שילמתי רק 3.250. הוא ביקש שאכתוב לו במקום מכתב הסבר ועשיתי זאת. היום היה שוב שרב, והיה קשה מאוד ללמוד. לפני הצהריים חזרתי בעיקר על תמציות בגיאומטריה ונוכחתי לדעת, שהן קצרות יותר מדי. אחר הצהריים ישנתי כמעט שעה וחצי. אחרי 3 נסעה מיכל לעכו לקבל את שארית משכורתה אחרי הורדת המיסים ומלבד זה גם העירה להביא את הדואר. אני קראתי קריאה ראשונה את החוברת "פרשנות" וכמעט גמרתי אותה. לארוחת הערב אכלתי רק כמה פרוסות לחם עם סרדינים, כי הביצה שרציתי לבשל לי התפוצצה בקומקום. אחרי שחזרתי מן השיעור סיפרה לי מיכל שבתיה לא היה דבר מלבד חבילה קטנה מדודה שהכילה את ה shorts המובטחות, הן עשויות בד צמר, ספק מכנסיים, ספק חצאית. מעכו הביאה מיכל אחרי כל הניכויים (כולל מס הסתדרות) רק למעלה מ 18 ל"י.

אני דרשתי ממיכל שתנהל בשביל החודש שוב חשבונות וכבר היום, ביום הראשון כבר לא יכלה לזכור את כל הקניות שעשתה לפני הצהריים. טרחת וועזרתי לה ברקונסטרוקציה של החשבון היומי ואני מתכוון לכאבי ראש בלתי פוסקים במשך כל החודש. קשה לחנך אותה לקצת סדר ומינימום בירוקרטיה.

2.6.1952

יום ב' ט בסיון תשי"ב

השרב נמשך גם היום. למרות החום והמחנק קראתי ועיינתי לפני הצהריים עוד פעם באטלס לתקופת התנ"ך. אחרי הצהריים קראתי את "המתמיד" אין להשוותו כלל ל"עיר ההריגה" למשל. באמצע בא אחי ששהה אצלנו כשעה וסיפר כמה מעשיות. לפי דבריו קבלו כמה אנשים בתל אביב כבר את אישור מועמדותם לשיכון עממי. הבטחתי לו שאם אקבל מחר את משכרתי אביא לאדית הלוואה של 50 ל"י, בכדי שיוכלו לקנות ספה וכוננית יחד. אחר כך למדתי ידיעת הארץ על פי ספרו של ברלר. לשם זה השתמשתי במפת ארץ ישראל משובשת שקבלתי בזמנו מטיטלבוים, חבר לצרה בגבעת

שאול. הצד השני של המפה מלא בכתב ידו של זיגי המסכן.(דוד של שמעון בר שנספה בשואה)..את ארוחת הערב אכלתי בחיפזון ולפני זה הלכתי לגברת טאוס וביקשתי לותר על שעורי העברית במשך החודש הזה בגלל הבחינות. כשחזרתי מן השיעור, התקלחתי מיד אחר כך האזנתי לשיחתו של דב יוסף מקול ישראל ואחר כך המשכתי ללמד ידיעת ארץ ישראל. מיכל בינתיים תפרה את נעלי הבית שלי שנפרמות בלי הרף (אלה שקבלתי בזמנו מאימא ושמיל משתמשת גם למרות שיש לה יותר מ-4 זוגות משלה.

3.6.1952

יום ג' י' בסיון תשי"ב

כשהוצאתי בבוקר את האופניים למיכל, הופיעה פתאום אימא, כרגיל הביאה איתה המון דברים טובים. מיכל נסעה לעבודה על מנת לחזור מוקדם ואני נסעתי ב-9:00 העירה. בתיבה היה רק מכתב מאגי. במשרד אמרו לי ששוב לא קבלתי משכורת. גרינולד מסר לי העתק מכתבו של בן ציון וייסמן בו הוא מייעץ לי לחתום על כתב המינוי מאחר שבירר עם המזכיר הכללי שכל פעולה נוספת בענייני מותנית קודם כול בחתימתי. לאור המכתב הזה חתמתי ללא היסוס נוסף. שמעתי שגברת גלעד אישרה לי דרגה ו' מאפריל 52. את מחשבתה הראשונה, להעניק לי את הדרגה אחרי הבחינות, בטלה אם כן כנראה לאור "עקשנותי", אני מסופק אם וייסמן ימשיך במלחמתו ואם יוכל לסדר את הרטרואקטיביות המקווה. נכנסתי לרגע אל כורש, הוא סיפר לי על מחלתו ועל זה שבשבוע הבא אעבוד כבר כנראה לבד במדור המתקן. אחר כך הייתי אצל אדית, התנצלתי על שלא הבאתי לה את הכסף, אבל מפני שסלפטר טלפן אחרי חתימתי עוד היום לירושלים בקשר למשכורת, אמרתי לה שבבית אוכל לתת לה או לצבי את 50 הל"י. אחר כך נסעתי הביתה ואכלתי ארוחת צהריים מצוינת. למרות הביקור והנסיעה העירה הספקתי היום ללמוד די הרבה: אלגברה וידיעת ארץ ישראל. אחר הצהריים בא אחי ונתתי לו את הכסף.

4.6.1952

יום ד' י"א בסיון תשי"ב

בבוקר הלכו אימא ומיכל לשפת הים ואני גמרתי את ידיעת ארץ ישראל בספרו של ברוך והמשכתי ללמוד אלגברה. אחר הצהריים ישנתי קצת ואחר כך חזרתי עוד פעם על תמציותי בגאומטריה. מיכל ואימא נסעו אחר הצהריים העירה לבקר את גברת אייזינגר השכולה. אימא נסעה אחר כך לגבעת זייד. בשעה שאכלתי ארוחת הערב בא מנחם בעלה של יהודית. לבושתי לא הכרתיו מתחילה וזה היה לי מאוד לא נעים. הוא אמר שיהודית נסעה היום לבית החולים ומסר לי את מפתח דירתם בשביל מיכל למחר בבוקר והוראות מה עליה לעשות. לפני 7:00 נסעתי לשיעור והיום סוף סוף נקבע המחיר: לשמחתי דרש גרוס רק 75 גרוש לשעה. מיכל הביאה לי מתיבת הדואר המחאה לחבילה מאנגליה ומכתב ממשרד החינוך עם זמני הבחינות ומקומותיהן: 3 מקומות שונים, שניים מהם בהר הכרמל (!!)) לבחינה בתנ"ך מרשים לקחת ספר תנ"ך רגיל. בערב התחלתי לחזור על תמציות בציונות, לשם הבחינה בידיעת ארץ ישראל ודברי הימים כאחד. החומר שאני צריך עוד לעבור עליו בשביל היסטוריה גורם לי לדאגות. לפני השינה כתבתי גם מכתב קצר לויסמן בו הודעתי לו שחתמתי על כתב המינוי והבעתי את התקווה שדבר זה לא יאט את פעולתם לתיקון צודק של דרגתי.

5.6.1952

יום ה' י"ב בסיון תשי"ב

היום נסעתי שוב לעבודה כרגיל. מיד בבוקר ראיתי שיעבור עוד הרבה זמן לפני שתבוצע הראורגניזציה של מדורנו. בבוקר שלחתי מכתב לויסמן שכתבתי אמש. אחר כך קבלתי מן המחוז אישור מהנציבות על העלאת דרגתי ל-9 מיום

1.4.1952 במילים אחרות, דפקו אותי בשנה שלמה!

עשיתי מיד העתקים של המכתב הזה ושלחתי אחד רשום דחוף לויסמן, כתוספת למכתבי אליו מן הבוקר. מלבד זה קבלתי גם שאלון ממס הכנסה. אחי היה אצלי לזמן מה וסיפר לי על סכומים אגדיים שיצטרכו לשלם כל חודש "המשתכנים העממיים". היום היו לנו 80 מספרים וכורש נעדר רוב הזמן. לפי דבריו היה עסוק בהכפלת טפסים. קופסת הקק"ל מלאה עד אפס מקום. טלפנתי בעניין זה למשרד הראשי והם הבטיחו לרוקנה בימים הקרובים. צימרמן מעצמון הכניס היום לקופה 2 ל"י בנייר, בטענו כי הפסיד בהתערבות... בצהריים קניתי לי מפת ישראל צבועה ומדויקת ערוכה ע"י מחלקת המדידות של משרד העבודה, בשלושה חלקים. היא מוצאת מאוד חן בעיניי. אחרי העבודה הוצאתי מדואר החבילות את החבילה של דודה, צרור קטן בן 2 ק"ג. אחרי זה עליתי לדן גבריאל וניסיתי את החליפה, מבחן שני. אמרו לי לחזור בעוד שבועיים. לפני כמה ימים ראיתי הודעה במעריב על הרשימה לשיכון בחברה פרטית. חברת פיתוח לבניין בארץ ישראל. עליתי למשרדם בבית השעון. המשרד הוא בן חדר אחד בלבד בו ישב אדם אחד. מקום הבניין הוא אמנם יפה מאוד, על מורד ההר, על גבעה קטנה בין כביש לרופין ורחוב מוריה. הם דורשים 300 ל"י בשעת ההרשמה (את הכסף אפשר לתבוע חזרה כעבור שנה בהפסד של 30 ל"י) הדירה תעלה 6000 ל"י בקרוב שצריך להכניסן במשך שנה אחת לפני הכניסה, מזה 1000 ל"י במשכנתא. כשהאיש ראה שאני מהסס, אמר שהוא מהנדס שצריך לבנות בתים ולא לשכנע מועמדים... זה תנאי התשלום הקשים והרושם הכללי מנעו ממני להתעמק באפשרות זו. בבואי הביתה ב- 5:30, פתחתי את החבילה הקטנה (קצת שוקולד וסוכריות, אורז, תה וקפה) אחר כך באה מיכל ולבשה לפני את שתי שמלותיה שהביאה מאצל התופרת. הן נחמדות ספרה לי שליהודית יש בת. לא היה לי היום חשק ללמוד. בערב חיברתי מכתב בשביל ד"ר צייטלין בו הבעתי את נכונותי לוותר על תשלומים רטרואקטיביים ובלבד שיקדימו את תאריך העלאתי בשנה אחת. אחרי 9:00 קראתי את תמציות ציונות ומיכל ישבה וגיהצה.

6.6.1952

יום שבת י"ג בסיון תשי"ב

בבוקר הדפסתי את מכתבי לד"ר צייטלין בכמה העתקים ואחר כך מסרתי לד"ר סלפטר 2 והעתק אחד לוועד. כורש עסק היום כמה שעות בעבודתה של חסיה. בנסיעות לעבודה ובחזרה גמרתי לקרוא את תמציתי בציונות. אחר הצהריים בא אלינו אחי לקחת את חלקו מן החבילה וכמו כן לקח את ספריו שהיו אצלנו בליפט. בהזדמנות זו הסתבר שהוא מתגעגע באופן קדחתני לשיכון, ולשם זה מוכן אפילו לבקש מדודה אנציקלופדיה בריטניקה על מנת למכרה (שמע שיקבל עבורה 400 ל"י) אדית מתנגדת לזה ואמרתי לו שאני בדעתה ושאני נגד לדבר כגון זה בכל התוקף... הייתי עייף מאוד ואחרי זה נרדמנו מיכל וגם אני ולא התעוררנו עד לפני 7:00 בערב. מן העבודה הבאתי לי הביתה דבק, כי חשבתי להדביק בו פסי בד על מפות הארץ שקניתי, אבל לא הצלחתי בזה. אחרי ארוחת הערב קראתי קטעים הנוגעים לספרות מספר היסטוריה לשמואלי.

7.6.1952

יום שבת י"ד בסיון תשי"ב

הבוקר התעוררנו מאוחר וארוחת הבוקר אכלנו רק ב-10:00. השבת הייתה הפעם מוקדשת שוב לקיצור תולדות הספרות העברית לקלזנר. גמרתי יותר מחצי הספר. אחר הצהריים יותר מאוחר חזרתי על כמה מאמרי אה"צ ובערב ערכתי תמציות קצרות מהם. מאוחר בערב לא יכולתי להירדם בשום אופן. לקחתי לי למיטה את שמואלי וקראתי בו עד

8.6.1952**ט"ו בסיון תשי"ב****יום א'**

היום לקחתי לי לעבודה מחברת תמציות מהיסטוריה כללית. לפני הצהריים באו שוב אלינו ד"ר יורדן מירושלים בלוויית מר אור התקן. יורדן הראה כמה פעמים שהוא מכיר בנוכחותי וקיומי אבל כל הזמן ישבו שניהם עם כורש בצד ודברו על תכניות הסדר החדש... אחר כך אמר לי כורש שבעוד 10 ימים או שבועיים יתחיל העניין. על ידי יעבוד מנדובסקי בענייני המזון, ואם אהיה חברמן אוכל לעשות תושייה ולעשות קריירה...

היום לקחתי לי הביתה ניר דבק ואחר הצהריים הדבקתי בו את המפות (קטעים קטעים לסרוגים) דבר זה ארך יותר משעה. בבית סיימתי את המחברת הראשונה של תמציות היסטוריה כללית שחלק גדול ממנה הספקתי כבר לקרוא בעבודה ובדרך. מיכל לא הייתה בבית כי נסעה לבקר את האם יהודית ואת ביתה נורית. רציתי לעשות לי לארוחת ערב ביצה ונוכחתי לדעת תחילה שיש קצר במטבח ואחר כך שהסיר החשמלי אינו בסדר. הודות לכל זה איחרתי ברבע שעה לשיעור. גם היום לא הביא לי גרוס את השאלות המקוות. אצטרך אם כן לגשת לבחינות בלי זה. מלבד זה הראה גרוס היום שוב חסר ידיעה בטריגונומטריה למרות שהשארתי אצלו את הספר ל-3 ימים. את השיעור הבא קבענו ליום ה' אחרי הבחינה הראשונה. מיכל חזרה הביתה לפני 7. בערב המשכתי לקרוא שוב בקלזנר אך לא גמרתיו. מיכל המשיכה לתפור ולתקן את חולצותיה דבר שהתחילה בו במרץ ובהצלחה מרובים כבר אתמול.

9.6.1952**ט"ז בסיון תשי"ב****יום ב'**

אמש הודיע שר האוצר לשעבר מר קפלן על החלפת שטרי הכסף וניכוי 10% למלווה חובה. היום היה זה כמובן הנושא העיקרי בכל מקום. הודות לזה שהשקעתי 400 ל"י במלווה העממי, 100 ל"י בשיכון ומפני שעוד לא קבלתי את המשכורת, לא "הפסדתי" הרבה כסף. אחי בא לבקר אותי היום והתפעל מן "הגניוס הפיננסי" שלי. לפני הצהריים באו אל כורש כמה מפעילי המפלגה במשרדנו וישבו עמו ארוכות, לאור זה יכולתי ללכת להפסקת הצהריים רק ב-1:30. לפני האוכל החלפתי את המזמנים שלי בהולנד בנק. שם כמעט לא היה תור והכול הלך במהירות ובסדר למופת. תמורת 25 ל"י קבלתי 22.5 ל"י חדשות וקבלה על 2.5 ל"י.

בבית גמרתי לקרוא את קלזנר אחר כך התרחצתי ואחרי האוכל למדתי טריגונומטריה. נבהלתי מן החומר הרב הקשה שיש לי עוד לעבור עליו. מיכל עשתה מ-8 וחצי babysitting אצל הזינגרים. ב-10:30 נכנסתי לבקר אותה קצת. היא הספיקה לכתוב כמה מכתבים בין זה טיוטא של מכתב לדודה באנגלית שבידר אותי לא מעט. היה לו טעם כאילו נכתב ע"י כושי למחצה. הלכנו לישון אחרי 11:30

10.6.1952**י"ז בסיון תשי"ב****יום ג'**

חסיה חזרה היום מחופשתה לעבודה וקיבלה את כתב המינוי שלה לדרגה ד' וחצי (11) עם רטרואקטיביות של שנה שלמה, היינו מאז התחילה לעבוד. מזלה, שהתחילה לעבוד בזמן שזימנא עזב את העבודה. חבל שאדם שפל זה היה למכשול בדרכי. מחר צריכים לבוא אלינו צור וג'אנאי מירושלים. אני חושש שכורש לא ייתן לי שהות מספקת להתראות איתם. הבוקר טלפנתי בפעם השלישית ובחריפות מיוחדת לקק"ל והבטיחו לי לבוא מחר ב-8:00 בבוקר להוריק את הקופסא. סלפטר אמר לי שד"ר צייטלין עוד לא התחיל לטפל במכתבי, ושהגזברות קבלה כבר הוראה לשלוח את

משכרתי. בזמן העבודה גמרתי לקרוא את המחברת השנייה של תמציותי בהיסטוריה כללית. בבואי הביתה מצאתי את מיכל ישנה. בישלתי לי קפה ואחר כך למדתי ספרות (ביאליק על פי תמציותי). הערב הודיעו ברדיו מטעם אגף השיכון של משרד העבודה כי יתחילו בבניין השיכון מיד לכשיאושר תקציב הפיתוח ע"י הממשלה. לפני ארוחת הערב גיהצה מיכל כשעה וחצי אצל הזינגרים, ב-9:00 שכבה ונרדמה ואחר כך לא יכולתי בשום אופן להביא לידי כך שתכתוב את חלקה במכתבנו לדודה. לבסוף, אחרי הפצרות ואיומים נאותה וישבה להעתיק את מה שחיברה אמש. אני בערב פתרתי כמה שאלות בטריגונומטריה. זה שהכרחתי את מיכל על כורחה לכתוב את המכתב נשא תוצאות מידידות ובלתי נעימות. שעה שהתפשטתי זרקתי על הרצפה מסרק שבור בכוונה לזרוק אותו מחר לפח האשפה. מיכל התעקשה והכריזה שלא תיתן לי לישון כל זמן שלא ארים את המסרק. נפלו גם כמה סטירות לחי, לבסוף נכנעתי בכוונה ברורה להתנקם בה בעתיד, היא "הרשתה" לי לישון רק ב-12:00 ואני נרדמתי רק באחת.

11.6.1952

יום ד' י"ח בסיון תשי"ב

היום ציפינו לבואם של שני הירושלמים, אבל בא רק אחד: ג'אנה. הוא לא נראה גוץ כמו שתיארתי לי אותו. גובהו כמו שלי, והוא צעיר אמנם אבל ראשו מתחיל כבר להראות קרחת. כמובן שלא הייתה כלל שהות לדבר אתו ולהתוודע אליו. ישבתי כל לפני הצהריים קבור בעבודה וכורש היה אתו כל הזמן. היום קראתי בעיתון מודעה מטעם הסוכנות על קורס לנוטעים בן 3 חודשים מיולי. גומרי הקורס יקבלו משכורת הוגנת ושיכון עם משק עזר. אולי אכתוב להם מכתב. היום הלכתי מן העבודה בשתיים. מחר יש לי את הבחינה הראשונה, (חיבור וספרות עברית) בטכניון. לעבודה לא אלך מחר. באתי הביתה מוקדם ואחר הצהריים ובערב חזרתי על ספרות. יחסי אל מיכל קריר ודוחה מאוד.

12.6.1952

יום ה' י"ט בסיון תשי"ב

היום, יום בחינתי הראשונה (חיבור וספרות עברית מצומצמת) ב-7:30 נסעתי לטכניון. לבחינה ניגשו כ-50 איש, כ-10 בחורות. חצי הנבחנים היו מתלמידי "אבן פינה", חברי לצרה בעבר. כולם אחלו לי "מזל טוב" על שחסכתי לי 170 ל"י. לפני שהכניסו אותנו לאולם "כנסת" הגדול, זיהו כל אחד לפי תעודת זהות. התחלנו באיחור של 25 דקה אחרי 9:00. השגיחו עלינו שתי מכשפות זקנות ודניאל, המורה לעברית מ"אבן פינה". לפני הבחינה קניתי לי בקבוק דיו אך אחר כך התחרטתי על זה. בראשונה כתבנו את החיבור (3 שעות) היו 3 נושאים לבחירה ואני בחרתי: "מהו לדעתך הטיפוס האידיאלי של יהודי בזמנינו". כל אחד קבל מחברת נקיה עם נייר ספוג נאה. לא הרשו לעשן, מה שהרגיז אותי מאוד. חשבתי הרבה, ציינתי לי ראשי פרקים וכתבתי חיבור לא ארוך ולפי דעתי ממצה למדי. ברבע לאחת הייתה הבחינה בספרות, רק שעה וחצי מה שהיה מעט בשביל ידיעותי הקלושות. על החלק הראשון (בחרתי ילדותו של ביאליק) התעכבתי יותר מדי זמן, כך שהצטרכתי לכתוב את החלק השני בחיפזון רב. (שאלות קצרות לפי בחירה הקשורות ב-4 סופרים שונים מתוך רשימה של 14 סופרים, דבר שבהחלט לא התאים לסילבוס של מחלקת החינוך). אני חושב שעברתי את הבחינה בסה"כ לא רע. בסוף החזירו לנו את השאלונים. באתי הביתה ב-3:30 ורק אז אכלנו ארוחת צהריים. אחר הצהריים למדתי טריגונומטריה, וסיימתי בערך את הפרק הראשון. כשבאתי ב-7:00 אל גרוס, לא היה בבית, כך שלא היה לי שיעור היום.

13.6.1952

יום ו' כ' בסיון תשי"ב

בתיבה מצאתי מכתב מאימא, בו היא כותבת שמבלי שהזכירה למימי (אחות של אפרא), בשעת מסירת גרבי הניילון

(מתנה מאתנו) , טענה זו לפני, ששלמה לנו עבורם, עוד בזמן היותנו בגבעת חיים (!!!) מובן שלא חשבתי אף פעם על זה לקחת כסף ממנה, אבל חוצפה זו הרגיזתני לאין ערוך... היום שחררתי לתיירת אמריקאית אדוקה, אישה זקנה, עם 6 ילדים 20000 פרזרטיבים (!!). כורש בילה היום יותר משעתיים במחוז- עיני מפלגה.. חוץ מזה עזב עוד רבע שעה לפני אחת. גם אני הייתי לרגע למעלה. סלפטר מסר לי שביום א' ישלח לציטלין מכתב בענייני כתגובה למכתב ששלחתי לו לפני שבוע. מכתב עם דרישה לתיקון העלאת דרגתי נשלח כבר מטעם הוועד. המשכורת עוד לא הגיע עבורי. היום קבלתי גם מכתב מאנגליה מן (טקסט לועזי) המאשר את מכתבי אליהם בצרוף הצילום והבולים. הוסיפו לי עוד שאלון על מנת שאגייס לאגודה אחד מחבריי. כשבאתי הביתה, תיקנתי לפני הארוחה את משאבת האופניים שלנו עם חתיכת גומי קטנה. אחרי הצהריים קראתי קצת בידיעת הארץ וישנתי גם מעט. היחס ביני ובין מיכל היה מתוח בערב. בערב לא יכולתי להירדם הרבה זמן, ועד אחת קראתי כמה סיפורים אנגליים קצרים וחלק גדול מתמציותי בהיסטוריה עברית חדשה.

14.6.1952

יום שבת כ"א בסיון תשי"ב

היום לא היה לי חשק רב ללימודים. חזרתי קצת על ידיעת הארץ. לפני הצהריים היו לי התקוטטויות ותגרת ידיים עם מיכל(רוצה לציין שאבא שלי מעולם לא הרים יד על אמא ועלינו)עדנה). אחר הצהריים ישנתי קצת ואחר כך באו צבי וינקו. צבי סיפר שקיבל כבר את אישור מועמדותם לשיכון עממי ויצטרך לשלם עוד 400 ל"י. בערב חיפשתי לי את כל הקטעים הנחוצים לידיעת הארץ מתוך שנתון הממשלה תשי"ב.

15.6.1952

יום א' כ"ב בסיון תשי"ב

היום לא היה הרבה עבודה והספקתי ללמוד די הרבה (היסטוריה עברית) לפני הצהריים בא אלמוני בשם ויניק שדיבר כמה שעות עם כורש. היה זה מישהו מירושלים מאנשי "היעל", אחר כך שמעתי שגם המשרד המחוזי עומד לפני ראורגניזציה יסודית. יורדן לא בא היום, למרות שציפינו לו. בבית מצאתי מכתב רשום ממשרד העבודה, אישור המועמדות לשיכון העממי ודרישה לשלם תוך חודש ימים 400 ל"י. בהודעה המצורפת היה כתוב שאיתור השטחים בחיפה נעשה כבר ב-4 מקומות: ע"י כפר חסידים, ע"י כפר אתא, מעל לתל חנו, ובין נווה שאנן וכביש רופין. רק השטח האחרון מוצא קצת חן בעיני, אך אני יודע מה יהיו סיכויינו. מיכל עבדה אחר הצהריים שוב זמן מה אצל הזינגרים. אחר הצהריים גמרתי לחזור על כל התכנית הנדרשת בתקופת הבית השני עד בר כוכבא. אחרי ארוחת הערב כתבתי מכתב די מקיף לאימא, בו עניתי אחת אחת על כל נקודות מכתבה. התבטאתי בחריפות על חוצפתה של מימי (בקשר לגרבי ניילון) והדגשתי את הטראומה שלי בקשר לחסכונות שעשיתי עד כה ושהועילו לי עתה עם השיכון. יותר מאוחר בא אוסי והביא לנו את הקומקום החשמלי השרוף והמפורק והמליץ לי על איזה חשמלאי במרכז המסחרי החדש שיוכל לתקנו. היום היה חם למדי.

אני חושב שיום אחד השבוע אתבטל מן העבודה, אני מקווה שכורש יישאר עד סוף השבוע.

16.6.1952

יום ב' כ"ג בסיון תשי"ב

גם היום לא היה הרבה עבודה. לפני הצהריים היה אצלי אחי ורצה שאעזור לכתוב לו שני מכתבים (בשביל תיקון הרצפה בצריפו ביקש להקציב לו 4 שקי מלט !!). בצהריים הייתה לי חוויה בלתי שגרתית: בטיול המקובל שלי ברחוב יפו אחרי

הארוחה ראיתי זונה אחת מובילה את קורבנה למקום המעשה, מקום שעד כה היה בשבילי בבחינת חידה. הוא נמצא על מגרש ריק בהצטלבות רחוב אלנבי ורחוב עין דור. המקום הוא חורבה ערבית שלא נותר ממנה מעל פני האדמה הרבה יותר מדלת ערירית, כל היתר חבוי כנראה בתוך האדמה פנימה, למרות הכול אפשר היה להבחין בתנועה אינטנסיבית למדי... לאוטובוס חיכיתי כחצי שעה. בבית התקלחתי, עשיתי קצת טריגונומטריה ואחר כך נסעתי לשיעור. שוב לא הייתי שבע רצון ביותר עם ידיעותיו של גרוס. הערב היה אצל שכנינו שטיין שחזר ממילואים ונכנס גם אלי, לשמע חדשות אחרונות על הנעשה במשרד.

בערב גמרתי למלא את שאלון מס הכנסה והכנתיו למשלוח. מלבד זה כתבתי מכתב מפציר שוב להוצאת "עם עובד". היום קבלתי מד"ר סלפטר מכתב ששלח ד"ר צייטלין למדור המנגנון בעניין הקדמת תאריך העלאתי בדרגה.

17.6.1952

כ"ד בסיון תשי"ב

יום ג'

היום קבענו ביחד עם כורש בפני חסיה, שהיא כנראה "הולכת כבר בשביל שניים" והיא הצטרכה להודות בדבר. יחד עם זה הצטרכתי להשיב על שאלתם אם גם אשתי אוכלת כבר בשביל שניים- בשלילה. בתיבה היה מכתב די מפורט מסוניה וקרל. הוא רוצה להשתתף ביום ו' בנשף של עולי צ'כוסלובקיה בנהריה ויתכן שילון אצלינו. אני אבל מתכוון להתבטל ביום ו' מן העבודה, כך שאיני יודע אם ניפגש..(בעבודה לפני הנסיעה) (עדנה)
היום הלכתי קצת יותר מוקדם וחזרתי הביתה אחרי 3:00. מיכל חזרה מאוחר ממני כי עבדה היום 6 שעות. אחר הצהריים חזרתי עד כמה שניתן על החומר בידיעת ארץ ישראל, אמשיך עוד מחר בדרך לבית בירם. אני מתכוון למצוץ הרבה מן האצבע מחר.(לענות מהאינטואיציה מידע כללי) (עדנה)

18.6.1952

כה בסיון תשי"ב

יום ד'

הבוקר הצטרכתי לקום מוקדם וב-6 וחצי נסעתי כבר להדר בכדי להגיע בזמן לבית בירם אשר נמצא אחרי אחוזה בדרך לבית אורן. מזמן לא הייתי בהר והדרך מצאה חן בעיני. מאחזזה הלכתי ברגל לבית בירם. היו כ-35 נבחנים. הבחינה (ידיעת הארץ) לא הייתה קשה ביותר אבל שאלו שאלות שהצריכו יותר קריאה בעיתונות מאשר לימוד לפי הסילבוס. הזמן היה 3 שעות. אני גמרתי ב-2 וחצי שעות, את הרוב מצצתי מן האצבע. כאשר פרטתי את תכניות אספקת המים לנגב שכחתי לגמרי להזכיר את איסוף מי הגשמים באגמים מלאכותיים מאחורי סכרים. נזכרתי בטעות פטאלית זו רק אחרי הצהריים ונורא התרגזתי. . באתי ב-12:30 העירה, אכלתי צהריים ואחר כך הלכתי עוד לעבודה. כשחיכיתי באחוזה לאוטובוס עבר על פניי קרל הן עם האוטו שלו, אך לא לקח אותי העירה, כי לא הספקתי לעצרו. מן המשרד טלפנתי לאדית. היא אמרה לי שלצבי יש חום והוא חולה. זה הדאיג אותי במקצת.
ב-3:30 באתי הביתה. אחר הצהריים קראתי קצת היסטוריה ובערב נסעתי לשיעור. גרוס היה מוכן היום קצת יותר אבל עוד לא לשביעות רצוני הגמורה. התברר שהוא סייד מומחה ואני מקווה שסייע לי בעצה וציוד אם אסייד אחרי הבחינות את המטבח השחור שלנו. בערב פתרתי לפני השינה כמה שאלות בטריגונומטריה.

19.6.1952

כ"ו בסיון תשי"ב

יום ה'

ב-8:00 בבוקר בערך הופיע ליד האשנב בחור שחרחר יפה תואר, שאל לשמי ואמר לי שהביא חבילה מגבעת חיים (מלאה שימורי "גת") אמר שהיה כבר בבוקר השכם, אך לא מצא אותי. הוא אמנם נהג אבל בא הפעם לחיפה בטרמפ,

לא ידעתי איך להודות לו.

היום ביליתי המון זמן בכל מיני התרוצצויות: מסרתי לתיקון את הסיר החשמלי (זה עלה 2.5 ל"י), וקניתי נקניקיות שקבלו לפי תלושים באיטליזים "חילוניים", רציתי לקנות גם דברי טריקו, אבל אצל צוקרמן קבלתי רק שני זוגות גרביים בשביל מיכל. ביקשתי מן הזקן בפרוש מספר 9 ואחר כך התברר לי בבית שהוא נתן לי מספר 10. אצטרך להחליפם ביום א'.

במשרד היו אצלי לזמן קצר אדית ואחי שהספיק כבר להבריא. לפני גמר העבודה אמרתי לכורש בפרוש שאין בדעתי לבוא מחר למשרד. ביקשתי מחסיה למסור לקרל לנסקי במקרה שיחפש אותי, שיוכל ללון אצלו. גם מיכל קיבלה הרבה דברים טובים השבוע: היום 1 ק"ג ענבים טובים ועוד אתמול ממתקים ואשכוליות מבית הקירור, מתוקות לגמרי. עסקתי בעיקר בהיסטוריה עברית (שמואלי).

20.6.1952

כ"ז בסיון תשי"ב

יום ו'

היום לא הלכתי לעבודה. לפני הצהריים גמרתי את ספרו של שמואלי (קריאה ראשונה) וחוץ מזה עשיתי די הרבה שאלות בטריגונומטריה ולא התקשיתי בהן ביותר. מיכל חזרה מאצל יהודית רק לפני 2:00. אכלנו ארוחת צהריים טובה מן הנקניקיות שהבאתי אתמול. אחר הצהריים קראתי בחוברת "פרשנות" אבל לא הספקתי הרבה. מלבד זה קראתי בעיתונות עברית (הארץ וידיעות אחרונות). לארוחת ערב אכלנו סלט מצוין מתפוחי אדמה עם קציצות מבשר קופסאות וקינחנו בלפתן אשכוליות וענבים.

21.6.1952

כ"ח בסיון תשי"ב

יום שבת

היום היינו כל הזמן בבית. חזרתי בחריצות על תמציותי בתנ"ך (יותר מ-200 עמודי מחברת). את גמירת החוברת "פרשנות" דחיתי למחר בבוקר, בדרך לבחינה. אחר הצהריים ב-5:00 קיימה דורי סוף סוף את ההבטחה מכבר וצלמה אותנו כמה פעמים גם בחדר וגם לפני הבית. אני מקווה שלפחות אחד מן הצילומים הרבים יצליח... קרל לנסקי לא בא היום ולא אתמול. (הבעל של סוניה)

22.6.1952

כ"ט בסיון תשי"ב

יום א'

הבוקר התעוררתי מוקדם מאוד, אחרי 5 והספקתי עוד לקרוא קצת בתהילים. הבחינה בתנ"ך הייתה שוב בטכניון. אותם הנבחנים ואותם המפקחים כמו בבחינה בספרות עברית. הבחינה הייתה קשה מאוד. בחלק הראשון (שעתיים) חיבור כללי בתנ"ך מותר היה לנו להשתמש בספרי תנ"ך וניתן לנו לבחור אחד מ-4 נושאים, בחרתי בנושא "מבנה העדה בישראל בימי התורה ונביאים ראשונים. עד שהכנתי את הטיוטה והוצאתי את הקטעים המתאימים עברה יותר משעה, ולא הספקתי אחר כך לגמור את החיבור בנחת. החלק השני (גם שעתיים) היו הרבה שאלות, זיהויים וגם מבוא כללי וגם הספיק הזמן בקושי. היה חם מאוד וכולנו הזענו, אני חושש שהציון המכסימלי שאוכל לקבל יהיה "כמעט טוב". בשתיים ירדתי העירה, בתיבה מצאתי מכתב מכרמלה מאימא ובצרוף מכתב מוצלח מאוד "מהדוד לוי" מאוסטריה. מלבד זה היה שם מכתב בשביל גלפקובץ מאיזה קרובים בתל אביב שהראו את השתדלותם לעזור לזוג "האומלל" בהשגת דירה אי שם בטבעון. חיסלתי אותו, ב-2:30 הלכתי עוד שעה למשרד, כורש אמר לי שחסיה מחר תעבוד

במחוז כאחראית על מדור כתבניות. כשבאתי הביתה מיכל עבדה אצל הזינגרים. אני פתרתי כמה שאלות בטריגונומטריה ואחר כך נסעתי לשיעור. בערב לא עשיתי כמעט דבר. מיכל ארזה למשלוח את חבילתנו בשביל משפחת לנסקי, אני התקלחתי ואחר כך קראתי עוד קצת מ"מקורות" בשמואלי.

23.6.1952

יום ב' ל' בסיון תשי"ב

היום בבוקר נפרדה חסיה מאיתנו ממחר תעבוד כל בוקר כמה שעות דליה אצלנו. היום טילפן ג'אנה ומסר שביום ה' יבואו הוא וצור לחיפה. אמרתי לו שלא יראה אותי לפני הצהריים מפני שיש לי בחינה. היום היה די הרבה עבודה. אחי היה אצלי לפני הצהריים וביקש את עזרתי בניסוח מכתב בקשה להשתתף בקורס אלחוטאים. בצהריים קבלתי מכתב מדודה. בעבודה לא הספקתי ללמוד הרבה, ומלבד זה חזרתי מאוחר מאוד הביתה. גם בבית לא הספקתי לקרוא הרבה ואחרי 8:00 האזנתי לקול ישראל לתכנית "קול הימים" (תקופת שלמה המלך).
אתמול התפוצצה לפני דלת דירתו של שר התחבורה פצצה, נגרם נזק אבל לא היו אבדות בנפש. אחד החשודים הוא עיתונאי צעיר עמוס קינן, בעל המאמרים ב"הארץ" עוזי ושות'. בערב המשכתי לקרוא את תמציותי בהיסטוריה כללית.

24.6.1952

יום ג' א' בתמוז תשי"ב

היום התחתנה ביתו של גובה המכס, מר הדס, רוב פקידי המכס נסעו לחתונה כבר בשעה שתיים ולכן עזבתי גם אני את העבודה אחרי 2:30, אולם הצטרכתי לחכות כשלושת רבעי שעה לאוטובוס. בבית חזרתי קצת על תמציותי מציונות ובערב נסעתי לשיעור במתמטיקה. את ארוחת הערב אכלתי רק אחרי שחזרתי ב-8:30. אחרי ארוחת הערב הלכתי אל אוסי פרלר עם הקומקום החשמלי שהבאתי היום מן התיקון בעיר, אוסי בדק אותו ותיקן בו עוד משהו, לא נתנו לי ללכת עד ששתייתי כוס קפה כך שחזרתי רק ב-10:00 הביתה ורק אז התחלתי לחזור עוד פעם על תמציותי בהיסטוריה של הבית השני.

25.6.1952

יום ד' ב' בתמוז תשי"ב

הבוקר מצאתי בתיבת הדואר שני מכתבים ששימחו אותי, האחד מהמערכת "עם עובד" בו מודיעים לי שמצאו את הסיפור מעניין, ובאים אציע להם עורך מתאים שיוכל לערוך את התרגום, ישובו לדון בדבר. המכתב השני (סטנסיל) היה מהוועדה המארגנת של כנס יחידת 178 (!!) בו מבטיחים לקיים סוף סוף את הכנס בעוד חודשיים בגן הקריה בתל אביב. בקשו גם תרומה של חצי ל"י...

בזמן העבודה הספקתי לגמור את תמציותי של תקופת הבית השני. אחי היה אצלי וסיפר לי שהיה אתמול בתל אביב ושנאש יבוא כנראה מחר לחיפה. איני יודע אם יבוא לבקר אותי במשרד. בכול אופן לא אהיה שם עד 1:00 בצהריים בגלל הבחינה בהיסטוריה. היום התחתן שוישה הצעיר (בנו של עמיל מכס). אחיו דוד נוסע ביום ו' עם בחורתו, כלתו לשנה אחת לבלגיה. בצהריים קניתי ספר עברי אחד בשביל כרמלה (תרגומי סיפורים של סופרים מודרניים- סיפורי עלילה) בשם "בים וביבשה", ספר לא גדול ביותר ומחירו 3 וחצי ל"י (!!). היום הלכתי לפני 3:00, קיבלתי מהר אוטובוס ובבית המשכתי ללמוד היסטוריה. עברתי על תקופת רומא, שוב בספרון האנגלי המצומצם... (טקסט לועזי). מיכל עבדה אחר הצהריים כמה שעות אצל הזינגרים.

בערב חזרתי על היסטוריה עברית חדשה. יאנקו בא בשעות הערב לכמה רגעים להחליף איזה ספרים צ'כיים. היום קיבלו הפסינגים כמה מכתבים מחו"ל הקשורים כנראה בהגירתם. מאוחר בערב היה אצלם אוסי פרלר ושלושתם שוחחו ארוכות, עד שעות הלילה המאוחרות.

26.6.1952

יום ה' ג' בתמוז תשי"ב

בבוקר עברתי עוד קצת על התאריכים בעיקר ואחרי שבע ורבע נסעתי העירה. ב-8:15 בערך הייתי בבי"ס המקצועי ויצו הנמצא על מורדות הכרמל לא רחוק מבית חולים רוטשילד. בניין נקי ויפה. האדם עם החומר לבחינה הגיע מאוחר והתחלנו לעבוד רק ב-9:30, הזמן היה 3 וחצי שעות. באולם לא היה הפעם חם וגם המפקחים התייחסו אלינו בצורה אנושית. הרשו לנו אף לצאת למרפסת ולעשן. היה לכתוב חיבור אחד ולענות על 8 שאלות מ-4 פרקי היסטוריה השונים. הזמן שוב לא הספיק לי, לא יכולתי לגמור או לעבור על העבודה בקריאה. בעיקר התקשיתי בפרק האחרון: היסטוריה כללית חדשה. עניתי רק על שאלה אחת: פועלו של וושינגטון, אבל בצורה קלושה וחלשה מאוד. אני חושב ומקווה שעברתי את הבחינה.

באחת ירדתי העירה, אצל רינגרט ברחוב יפו שילמתי עבור שנת החתמה של החוברות (טקסט לועזי) (מנוי חודשי או שבועי לחוברות באנגלית, ניו סוויק תקופה מסוימת וחוברות אחרות גם) (עדנה) (זה עלה קרוב ל-5 ל"י) וברבע לשתיים באתי למשרד. כורש בא מיד אחרי שבאתי. ב-3:00 באו שלושת האורחים מירושלים: ג'אנה, צור ועוד אחד. צור הוא בחור בשנות ה-30, לא עושה שום רושם מיוחד ופוזל במקצת, ביקש שאצלצל למחוז ואקרא לכורש. במרכזיה לא ענו לי הרבה זמן ועד שהשגתי את סוניה עבר זמן רב. בינתיים המריץ אותי ג'אנה כל הזמן שאדבר עם צור שאביע דעות והצעות כי הרי אני אשאר הבוס כאן ועליי לדאוג לקריירה שלי. הייתי עייף ורצוץ אחרי הבחינה ועד שבא כורש לא הייתה לי שהות או זמן להגיד הרבה. בינתיים אמר ג'אנה לצור שאני הוא העושה את רוב העבודה פה ושכורש מתבטל רוב הזמן. כאשר הלכו ארבעתם לנמל, שאל אותי ג'אנה במבט רב משמעות אם גם אני הולך איתם. אמרתי שכורש בוודאי לא סידר רישיון כניסה בשבילי... הם יהיו פה גם מחר בבוקר ואני אשתדל לחטוף כמה רגעי שיחה עם צור למרות שידוע אני שיש לו תכנית גדולה למחר. נשארתי במשרד לבד עד שלוש וחצי ונסעתי הביתה על אוטובוס ענק שנסון חדש. באתי הביתה בארבע וחצי ורק אז אכלתי ארוחת צהריים. עד הערב לא למדתי הרבה. ב-8:00 נסעתי לשיעור האחרון אצל גרוס. בערב קראתי קצת וב-11:00 שכבתי לישון

27.6.1952

יום ו' ד' בתמוז תשי"ב

היום קיבלנו חבילה קטנה מדודה: שוקולד, חלב מתוק, קקאו וקופסא אחת בשר. היום עבדתי כל הזמן לבד. כורש הסתובב עם הירושלמים. לפני הצהריים בא אלי אהרון צייגר (ממבקר המדינה), קיים את הבטחתו והמציא לי שאלות לבחינות בגרות במתמטיקה מן השנים שעברו. (קובץ שנערך ע"י ביה"ס "אבן פינה"). שמחתי מאוד, יהיה לי חומר עבודה בשביל יום א'. סביב 11:00 צלצל אלי במקרה כורש ואני בקשתי אותו שיעשה את הכול כדי שצור יקדיש גם לי שיחה של כמה רגעים. לפני 12:00 צור ושות' באמת באו, והספקתי לחטוף שיחה קצרה אתו. הוא עשה עליי רושם של אדם אינטליגנטי ומבין. היום שמעתי גם שהוא דתי. אמרתי לו שאין בפי הצעות על שיפור דבר שאינני מאמין כלל ביעילותו. אחר כך עוררתי כמה שאלות טכניות. כשביקשתיו להגיד לי בכמה מילים את תפקידי לעתיד, הסתייג ואמר שהוא יכול לדבר רק על התפקיד עצמו. מי שימלא את התפקיד יקבע מנהל המחוז. לא יכולנו להרחיב את הדיבור מפני

שב-12:00 הצטרכו לנסוע לירושלים. באתי הביתה די מוקדם. מפי מיכל נודע לי שהייתה אצל רופא נשים, יש לה שוב צרות דומות כמו לפני שנה. אחרי 3:00 אכלנו ארוחת צהריים. בפעם הראשונה בחיי המשפחה שלנו דג פילה (!!) אחר כך חזרתי קצת על תמציות בספרות אנגלית, בערב קראתי את הדרמה של (טקסט לועזי), מעודי לא נהייתי כל כך מדרמה כמו הפעם...

28.6.1952

יום שבת ה' בתמוז תשי"ב

היום קראתי (לפי התוכנית) עוד פעם את יוליוס קיסר לשייקספיר. בצהריים הפתיע אותנו קרל לנסקי. במקום בשבוע שעבר בא השבת. אמש לן אצלנו אחי. נשאר אצלנו אחר הצהריים ולכבודו יצאנו גם אל שפת הים. בערב בא שטיין לבקר אצל הפסינגים נכנס גם אלי לחדר ובזבזתי עוד שעה על ידי שיחה בפוליטיקה. רמזתי לו שקלקלתי לי את הקיבה מדג פילה לא טוב...

בערב גמרתי לחזור באופן שיטחי על כל התכנית בספרות אנגלית.

29.6.1952

יום א' ו' בתמוז תשי"ב

לפני הצהריים, בזמן שמיכל נסעה לעבוד אצל יהודית, ישבתי בבית ופתרתי את הדף הראשון של השאלות האלגבריות לבחינת הבגרות. מיכל חזרה לפני 1:00 ולארוחת צהריים אכלנו גולש בשר עם תפוחי אדמה. אחר הצהריים פתחתי בחזרה כללית על אלגברה, עברתי בשטחיות על ארבעת הכרכים הראשונים של ברוך. מיכל נסעה העירה א) אל המפקחת במשרד החינוך בעניין המשך עבודתה בשנת הלימודים הבאה באחת מקריות-ים, ב) אל רופא נשים פלך ברחוב הרצל.

אחרי 4:00 הופיע אחי, הביא לי 50 ל"י (בשטר אחד) הסתכל בעיון על השאלות בהיסטוריה (בגרות) והראה ידיעות מפליאות. מלבד זה לקח גם את חלקו מן החבילה של דודה.

ציפיתי בכליון עיניים למיכל, אך היא לא חזרה עד 9:15. לפי דבריה טען הרופא החיפאי שיש בכל אופן צורך בנייתוח. הוא שלח אותה גם מחר בבוקר לבדיקה מעבדתית. אצלי מפסיקות הצרות (בחינות) ואצלה הן מתחילות... בערב חזרתי שוב קצת על תמציות בספרות אנגלית, על שייקספיר אני רוצה עוד לחזור קצת מחר בבוקר לפני הבחינה. דורי הראתה לנו את העתקות השמש של הצילומים שהיא עשתה בשבוע שעבר. הצילומים שבפנים החדר לא הצליחו כלל. בין צילומי חוץ יש כמה שמתקבלים על הדעת...

30.6.1952

יום ב' ז' בתמוז תשי"ב

הבחינה באנגלית הייתה שוב בבית ספר מקצועי ויצו. 4 שעות בשני חלקים. החלק הראשון "חיבור" ו-(טקסט לועזי) (שעתיים) לחיבור בחרתי בנושא (טקסט לועזי) וכתבתי על חולה הרוח אציל הנשמה, על סיגי. החיבור לקח לי הרבה זמן ובקושי גמרתי את (טקסט לועזי) ברגע האחרון. לספרות נתנו לנו גם כן שעתיים וגמרתי כחצי שעה לפני הסוף. משייקספיר הייתה רק שאלה אחת, יתר השאלות היו מ-(טקסט לועזי). במעריב קראתי היום, שאמש ניסו 3 צעירים רעולים במסכות לגנוב ממשרד החינוך את השאלות לבחינה. כשבאתי למשרד, יצאו משם בדיוק כרמלה וחברתה לוטי שחיפשו אותי לשווא. נתתי להן את מפתח הדירה ושלחתי אותן הביתה. נסעתי היום בטקסי (עלה רק 20 גרוש). הבנות שתו אצלנו קפה ואכלו גם ארוחת ערב. כרמלה נדמה נרפאה כבר משתיקתה. על יד האורחות לחשה לי מיכל

באוזן שאהיה אבא. אחר כך אמרה לי שלפי הבדיקה המעבדתית שעשו לה הבוקר היא צריכה להיות הרה, אני מקווים שהגידול שהתהווה אצלה בימים האחרונים לא יפריע להיריון. הרופא החיפאי בדעה שיש בכל אופן להרחיקו. בשביל זה הוא דורש אבל 15 ל"י ואם יהיה צורך בשני ניתוחים, הסכום כפול. אולי אפשר יהיה לעשות זאת על ידי קופת חולים – בקיצור צרות על גבי צרות. האורחות והבשורות הרבות לא הרשו לי ללמוד כמעט בכלל, אך בכל זאת עוד פתרתי כמה שאלות באלגברה. בערב הייתי עייף מאוד. היום סירבתי לקבל את הצעתו של כורש לשנות את מקום עבודתי ולעבור לעבוד במזכירות המחוז.

1.7.1952

יום ג' ח' בתמוז תשי"ב

היום קראנו סוף סוף העתק של צו הרשות המוסמכת שפורסם ברשומות ואשר מתנה את השינוי היסודי במדורנו. הצו מחייב כל יבואן של מצרך בר פיקוח, באופן אוטומטי לא למכרו ולא להשתמש בו בלי אישור הראשות המוסמכת. לפי הנראה יבטל צו זה רק את ההוראות ולא את צווי ההקפאה. כורש התקשר עם ירושלים ונאמר לו שעד לקבלת הוראות מהמרכז נמשיך לפי הנהג המקובל. לפני הצהריים שלחתי לוועד המארגן את כנס יחידתנו, המחאה על לירה אחת. לפני סוף העבודה צלצל אלי איתן מנציבות המנגנון, שאל אותי אם אסכים לקבל תפקיד במשרדי הסעד בדרגה ו', עניתי בשלילה. ביחס לדרישתי להקדים את העלאתי בדרגה בשנה אחת, הצדיק את ערעורי ויעץ לי ללחוץ על איגוד עובדי המדינה בעניין. בדיוק כשעמדתי לנסוע הביתה פגשתי בכיכר תחנת הרכבת לא אחר מאשר את *bar da Michal* ושהיה איתי בגבעת שאול ושניסיתי בזמנו לעזור לו באמצעות הצלב האדום ומשרד הבריאות. הוא הכיר אותי בקושי, ניגש איתי יחד לתור וסיפר לי שעדיין לא נמצא מחוץ למוסד. הוא היה בתל אביב אצל הקונסול ההונגרי. הידיעה הברורה שיש לי מחרתיים בחינה ושהפסדתי למעשה כבר את יום אתמול, לא הרשתה לי לנהוג בהחלטיות ובנדיבות המתאימה במקום לצפצף על הכול ולהזמין אותו לכמה שעות אלינו הביתה, עליתי לאוטובוס שבינתיים הגיע, כך שנפרדנו אחרי שיחה קצרה של מה בכך. בכל הדרך הביתה היו לי ייסורי מצפון קשים ואיני יודע אם אוכל עוד לתקן את המשגה אי פעם.

אחר הצהריים ובערב עסקתי במתמטיקה לאו דווקא בהצלחה יתרה. מחר יש בדעתי לגמור את העבודה בצהריים ואחר כך לנסוע עוד אל גרוס. בבחינה אצטרך לקוות לעזרת השם... בערב לא היה לי תיאבון ולכן אכלנו רק אחרי 9:00.

2.7.1952

יום ד' ט' בתמוז תשי"ב

הבוקר טלפנה לי אדית וביקשה לשנות את תוכניתנו לשבת, במקום שנבוא אליהם, יבואו הם אלינו להתרחץ ביים. שמחתי לפתרון זה, מפני שמיכל אמרה לי שלא תוכל לרכב עד קריית נחום על אופניים. היום סיפר לי כורש "בנאמנות" שקיבל כנראה על עצמו את תפקידי האדמיניסטרציה במחוז וחוז מזה יהיה האדם המוסמך לשחרור סחורות המגיעות לנמל חיפה בלי רישיונות יבוא. סיפר לי גם על כל תכניותיו "הנועזות" לעתיד. הוא אמר שיעבור כנראה כבר בשבוע הבא, דבר שיקשה מאוד על חופשתי. ייתכן שאצטרך לחכות עם החופש עוד איזה זמן. במשרד הספקתי לחזור קצת על תמציותיי בהנדסה, ב-12:00 נסעתי הביתה ובבית המשכתי לחזור. בספר הגאומטריה נתקלתי בשאלה הנדסית פשוטה לכאורה אבל בזבזתי עליה – 2 וחצי שעות זמן מבלי יכולת לפתרה. ב-7:00 נסעתי אל גרוס ויחד עברנו עוד במהרה על קבץ השאלות שהשגתי בעזרת אהרון צייגר.

מחר יש בדעתי ללכת ללון-גבריאלי בקשר לחליפתי וגם לבקר אצל גוסט שלא ראיתיו זה זמן רב מאוד. אני רוצה

להתייעץ אתו גם על בריאותה של מיכל. היא הייתה היום שוב אצל ד"ר לנגר והוא ניסה להפריח את הדאגות שזרע בה ד"ר פלק...

3.7.1952

יום ה' י' בתמוז תשי"ב

הבחינה במתמטיקה שוב הייתה בבית ויצו, היא לא הייתה קשה כל עיקר, המפקחים היו נעימים אבל הראש שלי היה דווקא היום מעורפל. כבר בהתחלה הפסדתי שלושת רבעי שעה מפני שהעתקתי את השאלה הראשונה לא נכון. זה עצבן אותי למשך כל זמן הבחינה. עבדתי רק על 5 שאלות במקום על 6, תוצאה אחת שכחתי לחלק ב-2 ובשאלה גיאומטרית (בניית טרפז) שכחתי להעביר אלכסון אחד. בכל זה נוכחתי לדעת כמה רגעים אחרי שעזבתי את האולם וזה הרגיז אותי ביותר. בקושי אקבל מספיק וכנראה שאצטרך לעשות בחינת משנה. זה כמו כן קלוקל את מצב רוחי לגמרי. בכל אופן החלטתי שאם אצטרך להיבחן שנית, לא אתכונן כלל וכלל, כי לא בהכנה הצלחת הבחינה. אחרי העבודה עליתי לידן גבריאלי. החליפה עוד לא מוכנה. אחר כך הלכתי אל גוסט. ישבה אצלו איזו אישה ספק מכירה ספק פציינטיט ולא התכוננה לעזוב, כך שלא יכולתי להתחיל את הדיבור אודות מיכל. עזבה רק ב6 ורק אז התחלנו לדבר על מחלתה של מיכל. גוסט לא יכול היה לתת חוות דעת מוסמכת ויעץ שנבוא שנינו אליו בשבוע הבא ואז ייקח את מיכל אל ד"ר מרקוס, מומחה נודע שעבד בקופת חולים ועכשיו פתח לו אורדינציה באותו הבית מול גוסט. היום קבלנו מכתב מאימא, בוא היא כותבת בין היתר, שאוטו קראוס מחפש מתורגמן שיתרגם את ספריו לעברית. הוצאת הקיבוץ המאוחד מעוניינת להוציאם... באתי הביתה ב-7 עייף והרוג.

4.7.1952

יום ו' י"א בתמוז תשי"ב

היום כורש שוב לא היה נוכח רוב הזמן ולפרקים היה לי הרבה עבודה. ברבע לאחת בערך, הופיע בבית המכס סרן משנה בלוויית בחורה חיילת שהסתכל בי בחיוך ידעני. התברר שזה ברלציהימר חברי לכיתה ולפנימייה בפרדס חנה. הוא ליווה את הבחורה שהייתה צריכה לשחרר כמה חפצים פרטיים. שוחחנו כמה רגעים והזכרנו נשכחות. אחרי העבודה קניתי לי כמתנת הוקרה בשביל מאמצי לפני הבחינות את דובנוב המקוצר עם אטלס היסטורי. תוספת נאה לספריה המדעית. מלבד זה קבלתי היום מארצות הברית 3 (טקסט לועזי) (חוברות)עדנה)זוכרת את ספר דובנוב המקוצר (עדנה)ויש לי בשביל הימים האלה מספיק לקרוא. אחר הצהריים סידרתי את הספרים על גבי הארון למעלה וחויף מזה קראתי כשעמדנו לנסוע בערב אל יהודית לקריית חיים, נוכחתי לדעת שהגלגל האחורי של האופניים שלי התרוקן באופן מסתורי לגמרי. נסענו בכל זאת, אך הצטרכתי לנפחו גם בבית וגם בקריית חיים. אצטרך בשבוע הבא לתקן את הנזק. אצל יהודית נשארנו עד לפני 10:00.

5.7.1952

יום שבת י"ב בתמוז תשי"ב

אחי ואדית לא באו עד 11:00 ועד אז קראתי בעיקר ב(טקסט לועזי) בצהריים יצאנו ארבעתנו אל שפת הים. הים היה סוער ומלוכלך. בבוקר טבע מישהו ושתי סירות משטרה חיפשו אותו אך לשווא. האורחים נשאו אצלנו עד שעה 6:00 בערך. בערב רציתי לכתב 2 מכתבים, גם לדודה וגם לארצות הברית, אבל בגלל התנהגותה המעוצבנת של מיכל שהאשימה אותי בזה שאין לה עט טוב וביקשה ממני לא פחות משאכתיב לה את רוב חלקי ממכתבה אל הדודה, הספקנו לגמור רק את המכתב לאנגליה והלכנו מאוחר מאוד לישון.

6.7.1952

י"ג בתמוז תשי"ב

יום א'

כשבאתי הבוקר לעבודה (באיחור כרגיל) הודיע לי כורש על שעות עבודה חדשות (מ-7 עד 3). אחרי 9:00 ירדתי למטה לקבל את המשכורת ולשלם את 400 הל"י לשיכון עממי. ארדיתי נתן לי יותר מ-300 ל"י ובול הסתדר רק עבור המשכורת האחרונה, את דמי החופש ללא תשלום לא הורידו לי עדיין, אחר כך התרוצצנו יותר משעתיים עד שסידרתי את התשלום של 400 ל"י בבנק לאומי. את אגרת המלווה העממי לא רצו לקנות לי בשום בנק במחיר יותר גבוהה מ-95% ולבסוף החלטתי למכור רק 10 אגרות (ב-190 ל"י) ואת היתר שילמתי במזומנים מכספי המשכורת. לפני זה בקשתי מד"ר סלפטר חופש בהקדם האפשרי כל זמן שכורש עוד לא עבר והוא הבטיח לברר את זה עם צייטלין. בצהריים הייתי שוב במחוז ואז נודע לי במקרה שגברת גלעד נמצאת ודנה עם הוועד, צלצלתי מחדר אחר לשליסלר שישב עמה וביקשתי ממנה ראיון קצר, אך היא דחתה זאת בגלל חוסר זמן. אחר הצהריים היה אצלי צבי וסיפר שמחר יהיה לו מבחן לקראת קורס האלחוטאים.

ב-3:30 הייתי כבר בבית והבאתי איתי עוד 2 כריכות של כתיבת עת אמריקאיים. עד שעה 6:00 עשיתי קוריקטורה בתרגומי של איון אולברכט. מחר יש בדעתי לבקר את קורצווייל ולבקשו שימצא לי מסגן מתאים. לארוחת הערב השקיעה מיכל עבודה רבה בהכנת תרכיזי ריבה (טקסט לועזי) שהיו טעימים אבל שמנים מדי, אחרי זה כתבנו מכתב לארצות הברית, טיילנו קצת והלכנו לישון. מחר אצטרך לקום מוקדם, כדי להיות ב-7:00 בעבודה.

7.7.1952

י"ד בתמוז תשי"ב

יום ב'

היום קמתי לפני 6:00 ולעבודה הגעתי אחרי 7:00. הבוקר הגיע לנמל באניה אבציה איזה רב חסיד מארצות הברית והנמל היה בשעות הבוקר מלא ממעריציו מאנשי "נטורי קרתא". שמעתי לכשירד מהאניה, הרגו אותו כמעט מרוב התלהבות. לפני הצהריים ניסיתי שוב לרכך את כורש בעניין החופש שלי, אך ללא הועיל. הוא בוודאי לא רוצה להזיע בימיו האחרונים בבית המכס. לפי עצתו של סלפטר טלפנתי לציטלין והוא הבטיח "לטפל בעניין". סלפטר תומך בי ובצהריים הייתי למעלה וגם שליסלר הבטיח תמיכתו. לפני חדרו של שליסלר תלויה פתקה "עוזר ראשי של המנהל המחוזי". הוא סיפר לי שערוריות על וועד העובדים, ועל הריב המפא"י. בדוברם אתמול עם גברת גלעד לחמו רק על דרגות יותר גבוהות בשביל עצמם... אחי היה אצלי וסיפר לי על המבחן שעבר לקראת קורס האלחוטאים. כתב בין היתר את המילה קופה בכ"ו. היום שחררתי משהו לחבר מושב בית לחם (על יד רמת הדסה) אמר לי שהם מקבלים מתיישבים חדשים, לא דורשים מהם קאפיטל ונותנים אף בתים גרמניים בעלי 6 חדרים ויותר. בבית לחם אין גדולי שלחין. הזמין אותי לבוא אליו. אחרי העבודה עליתי אל קורצווייל (וכתב היד בתיקי). ברחוב שפינוזה אמרו לי שעבר לאחוזה (רחוב ויתקין 1) נסעתי לשם ומצאתיו בדירתו החדשה בפ"גמה. מצב בריאותו לא הכי טוב (הלב). את הדירה החדשה קבל על פי הלוואה גדולה של הוצאת שוקן ושל בית ספרו והודות לזה השתעבד להם כליל והוא שקוע בעבודה סיפרותית רחבה. לפי דעתו פרוש המכתב שקבלתי מעם עובד הוא דחייה גרידא, יעץ לי לנסוע לתל אביב ולדבר שם אישית ובתקיפות. את כתב היד לא הוצאתי כלל מן התיק, שהייתי אצלו כשעה, הזכרנו קצת נשכחות והיה די נעים. הביתה חזרתי ב-7 בערך פרקתי את האופניים ובעזרת מירקו תקנתי את הוונטיל הניזוק והרכבתי את הגלגל בחזרה.

8.7.1952

ט"ו בתמוז תשי"ב

יום ג'

מיד לכשבאתי למשרד הודיע לי כורש שעליו לעלות להדר לבדיקת עיניים. לפי דבריו דחה גם בדיקה זו עד לאחר הבחינות שלי, וזו אחת הסיבות למה שלא יכול להסכים לחופשתי. אחרי העבודה הסתובבתי קצת וב-4:00 הייתי בלשכת המס. שם אמרו לי שאני חייב מסים של 6 חודשים, מפני שהבול הראשון שלי הוא מפברואר 1950 ואחר כך שלמתי ברצינות רק מאוגוסט אותה השנה. סירבתי לשלם את החוב הזה, למרות שלנגברג (מטפל במשרדי הממשלה) הפציר בי שלא לוותר על הוותק. עד שסדרתי את כל העניינים וקבלתי בחזרה את הביטוח המשפחתי ששילמתי בזמן שמיכל עבדה, היה כבר 5 וחצי. אחר כך הלכתי עוד לבניין המועצה אבל יוסף מאיר, נציג איגוד עובדי המדינה לא היה נוכח. נסעתי הביתה והגעתי לפני 7:00. אכלנו תירס ואבטיח מתוק. בערב כתבנו מכתב לאמא.

9.7.1952

ט"ז בתמוז תשי"ב

יום ד'

היום לקח אותי העירה שכן אחד מגב-ים ב' במכוניתו הפרטית. בבוקר ניהלתי עם כורש שיחה פוליטית במקצת בה הראיתי לו בגלוי את התנגדותי להשפעת מפא"י על הוועד ועל ענייני המשרד בכלל. לפני 12:00 עליתי למחוז וסלפטר הבטיח לי שאקבל את חופשתי לפני ה-20 לחודש אם גם יצטרפו להעביר את חסיה לזמן זה. אחרי 12:30 באה אלי אדית ואני הבאתי אותה לאגף המזון לארוחת צהריים, היא רוצה להמשיך ולהתמיד לאכול אתנו, אמרתי לה רק שלא תופיע שם בין אחת לשתיים. אחר כך הלכתי איתה למשרדה (היום הייתה שם לבד) והיא הראתה לי את אופן עבודתה. הבוס שלה הוא מעריך נזקים בשביל חברות הביטוח. היא מסרה לי גם שני כרטיסי קולנוע שקנה אחי בשבילנו לסרט "קריה נאמנה" בארמון. ארץ ישראלי שמופץ ע"י חברת R.K.O, ב-2:30 באה למשרד מיכל. לפני שעזבנו את המס, בא אלי שוטר המכס הנמוך והשמן (הדייג) וסיפר לי בנאמנות ששלשום חיפשה אותי אחרי 3:00 איזו בחורה מנתניה שלא רצתה לגלות את שמה, אבל חיכתה לבואי חצי שעה, הרבתה לשאול עלי, מסרה לי דרישת שלום לבבית וכו'. אם עליזה כה מתעניינת בי איני מבין למה היא לא מוצאת עוז לכתב לי מכתב. לפי דבריו היא גננת עכשיו... עם מיכל עלינו לגוסט והוא לקח אותה מיד וישר אל ד"ר מרקוס. כעבור זמן קראו לי פנימה, ומרקוס אמר לי שיש לה פוליפ, שיש להוציאו בכל אופן אבל רק כעבור 4 עד 6 שבועות. בשביל טירחתי של רבע שעה לקח ממני 2 ל"י. את ארוחת הערב אכלנו אצל וייס כמו בזמנים הטובים. רוב השולחנות היו ערוכים לקראת חתונה גדולה. קראנו קצת עיתונים והלכנו לארמון. הסרט היה טוב, אם כי עמוס קצת בלימונדות. הבאת המים לירושלים הנצורה ומילוי המכלים הרזרביים הזכיר לי בצורה מכאיבה את אותו המעטה אצל רוזנבלט, כאשר ישבתי כבול, (טופל בגבעת שאול עקב הלם קרב שנבע שנהייה מודע למה שקרה למשפחתו בשואה, ביומן מצוינים די הרבה אנשים שפגש שיצאו משם ושהיו בטיפול שם) (עדנה) בעוד שבחוץ רתחה מלחמת השחרור. לפני שעלינו לאוטובוס בא אחי (לא ישבנו בקולנוע יחד כי הוא בתור שוטר רכש לו בזול מקומות הרבה יותר טובים) ורצה שנבוא אליו בשבת בחום הצהריים, כי אחר הצהריים הוא מוזמן לאיזה שוטר. דחיתי אם כן את הביקור ואם שוטר חשוב לו יותר ממקורבו, יצטרך לחכות זמן רב.

10.7.1952

י"ז בתמוז תשי"ב

יום ה'

כל מטאטא חדש מטאטא טוב, ובזמן האחרון אנו מוצפים יום יום ע"י שאלות קטנוניות מד"ר יורדן, מנהל מדור הרישום המרכזי בירושלים. כורש עסוק כל פעם לפחות חצי יום בחקירה ודרישה ובעריכת תשובות. איני יודע מה יהיה גורלי כשאשאר לבדי. היום טלפנתי לאדית ואמרתי לה את אי שביעות רצוני מיחס צבי אל ביקורנו בשבת, היא תירצה את התנהגותו וביקשה שנבוא בכל אופן, אמרתי שאם לא תתחיל חופשתי ביום א' נבוא אליהם בין 6:00 ו-6:30 בערב.

לפני הצהריים היה אצלי לרגע קרל לנסקי. היה בחיפה בעניין השיכון וביקר גם במשרד העבודה. הזמנתיו לבוא אלינו. הפעם חיכיתי לאוטובוס שלושת רבעי שעה, נסעתי בעמידה וזה קלקל לי את מצב הרוח. מיכל ספרה שקרל היה אצלינו ואמר לה שיש לו סיכויים להשיג דירה קטנה בגב-ים ג' ב-700 ל"י. אחר הצהריים ובערב קראתי בחברות אמריקאיות ושמנתי גם את שני זוגות האופניים.

11.7.1952

יום ו' י"ח בתמוז תשי"ב

הבוקר רכבתי לעבודה על אופניים. למרות שיצאתי לפני 7:00, הזעתי לא מעט. כורש בא היום ב-9:00, הייתה לו בדיקת עיניים. אמר שהרופא תובע ממנו לתת לעיניו לנוח והוא חושב לקחת לו חופש. סלפטר אמר לי היום בטלפון, שביום א' יודיעו לי מתי תתחיל חופשתי. קניתי בעיר קילו ענבים ואבטיח אדום. הנסיעה הביתה הייתה נעימה פרט למשא שסחבתי ברשת על הכידון אופניים. בדואר קבלתי גם 4 חוברות של דיגיסט מארצות הברית. כמה רגעים לפני 1:00 צלצל ג'אנה וביקש לדעת פרטים על החרמת מקררים ללא רישיון יבוא, מישהו מן הגדולים מעוניין כנראה במקרר זול. באתי הביתה לפני 2:00 מפני שלא התחילה עדיין חופשתי לא נסענו לגניגר כמו שחשבנו תחילה. יותר מאוחר אחר הצהריים בקרנו אצל צבי קליין, אמו ואחיו שנמצא כרגע באימונים ע"י טירה.

12.7.1952

יום שבת י"ט בתמוז תשי"ב

ב-9:00 בבוקר יצאנו לשפת הים, המים היו חמים והים שקט. חזרנו הביתה ב-10:30 ולא הספקנו להשתזף כהוגן. בצהריים ישנו קצת ואחרי 6:00 רכבנו על אופניים לאט לקריית נחום. התפעלנו מתוספת הרהיטים החדשים אצל אחי (ספה כפולה וכוננית יפה). בכל החלונות התקין גם רשתות. אם יהיו מים בפנים הצריך ואם יגיע לשם גם חשמל, הרי שהמגורים לא יהיו רעים כל כך ולעת עתה לא יצטרך לשאוף ליותר. בדרך בחזרה החליטה מיכל לבקר בבת אחת גם אצל ההנים. עשינו זאת ושהינו אצלם יותר משעה. הביתה חזרנו לפני 11:00.

13.7.1952

יום א' כ' בתמוז תשי"ב

היום נדנדתי לסלפטר שוב על הנשמה בעניין החופש שלי. בשתיים צלצל אלינו ד"ר צייטלין וביקש שכורש יתקשר אתו לכשיבוא. לכשזה נעשה, אמר לו כנראה, שאני צריך לצאת לחופש. כורש התחיל מיד לדבר על 3 ימים ואני חושד שהיזמה לכך יצאה ממנו. הוא רתח, אמר לי שאני יכול לצאת ל-3 ימים ואחר כך עוד עשה סקנדל לסלפטר. מאחר שלא עשיתי זאת אחרי גבו לא יכול היה לטעון כנגדי דבר. במקום להישאר בהדר, נסעתי מיד הביתה, ארזנו מהר את החפצים ונסענו לתחנת הרכבת המרכזית. במסעדה בתחנה אכלנו משהו ויצאנו ברכבת ב-6:30. מחדרה קבלנו די מהר קשר לכפר הרא"ה ומשם לקח אותנו חבר הכפר בן אהרון (שהיה חבר כנסת ושר בממשלה במשך הרבה שנים בעתיד) עדנה) ישר למשק. הגענו ב-8:30 בערך. כרגיל לא היה לי מזל. היום הייתה קבלת בני הקבוצה לחברים ומחר יובל העשרים של גבעת חיים. למרות כעסי הרב הכריחוני להשתתף בחגיגות. שמענו כמה קטעים מנאומי הנוער ובן אהרון דבר גם כן, כל זה (עם חגיגה פשוטה אחר כך- מעין ריקודי ותיקים, נוער וילדים) ארך עד חצות כך שהלכנו לישון רק ב-12:30. הדודה לוטה מחוליות הייתה במקרה גם נוכחת.

14.7.1952

יום ב' כ"א בתמוז תשי"ב

בבוקר יצאתי לבדי לתל אביב. הגעתי לשם ב-9:00 עם טרמפ במכונית פרטית יפה. ב-10:15 זכיתי לדבר עם העורך גרודינסקי מעם עובד. הוא אמר שתוך שבועיים יהיה בחיפה איפה שניפגש לשיחה יותר ארוכה. הוא בעצמו ימציא לי עורך, אשר אם גם לא ידע צ'כית יסגן את התרגום בשיתוף פעולה איתי. הוא אמר לי ששמח על כי מצא אדם היודע גם צ'כית ועברית מפני שההוצאה מעוניינת לתרגם כמה ספרים צ'כיים. עשה עלי רושם טוב מאוד. את יתר הזמן עד הצהריים בזבזתי בתל אביב ע"י זה שחיפשתי לשווא לקנות זוג מכנסי חקי ארוכים. היו רק כחולים שלא רציתי לקנות ובמכנסי חקי לא מצאתי גדלים מתאימים. לגבעת חיים הגעתי בשעה 2:00. אחר כך ישנתי יותר משעתיים. לפני ארוחת הערב שהייתה צריכה להתחיל רק ב-9:00, חטפתי עוד שיחה קצרה עם הסופר הצ'כי הצעיר אוטו קראוס. אם תהיה לו אפשרות להוציא איזה דבר, הוא מוכן להיעזר בתרגומים שלי. ב-9:00 התחילה ארוחת הערב מתחת לכיפת השמים, שהייתה קשורה עם חגיגת היובל, בין היתר דבר גם טבנקין. בחלק האומנותי התבלט בעיקר ריקוד תיאורי יפה של הנוער שתיאר את ההתנחלות העבודה החלוצית וסכנת יתושי הקדחת. לפני הסוף ב-11:30 הלכנו לישון. כרגיל דיברה אימא על ליבי להשאיר את מיכל כמה ימים בגבעת חיים. אמש מסרה לה מיכל את הסוד לכל פרטיו. גם אימא בדעתי, שיש לנקוט ללא היסוס בצעדים ניתוחיים.

בתל אביב הזמנתי גם את המגדיר, שלדברי הסוחר צריך לצאת לאור במהדורה חדשה ומורחבת תוך 3 חודשים.

15.7.1952

כ"ב בתמוז תשי"ב

יום ג'

עוד לפני שנסעתי הבוקר, היה לי חילוף דברים חריף עם אימא ועם מיכל. דחקו אותי לקיר, עד שסוף סוף הסכמתי שמיכל תישאר עד שבת בגבעת חיים והבטחתי לבוא לשם ביום ו'. לחיפה הגעתי באוטובוס שוסון ובו הייתה לי הרפתקה מעניינת עם אישה מטריפולי, שלא רצתה בשום אופן להיפרד ממטפחת ראש שקנתה שם, ושהייתה מודפסת כולה בצלבי קרס. אחרי שעוררתי את תשומת הלב לכך, עורר הדבר ענין רב אצל כל הנוסעים (רובם ילידי המזרח). השארתי חבילה כבדה עם שמורי גת אצל כורש והלכתי למשרדי הטאבו. שם דברתי עם ד"ר אשר, המנהל, והוא אמר לי שעלי להשיג קודם כל קושן מושע בשביל חלקנו באדמות מנשיה. עליתי להדר אל ד"ר וילינסקי מחברת לוי ושו'. הוא הראה נכונות לסדר את הקושן (אמנם בהסתייגויות) וביקש שאימא תשלח בקשה זו בכתב. ירדתי שוב העירה מתיבת הדואר לקחתי שתי חבילות עיתונים מארצות הברית ומכתב מדודה. הייתי גם אצל דן גבריאלי, בשבוע הבא אוכל לקחת את החליפה. הבאתי את כל המשא הכבד הביתה, התקלחתי, שתיתי קפה וב-5:00 נסעתי שוב העירה. בארמון ראיתי את הסרט האיטלקי (טקסט לועזי) עם סילונה מנגנו, סרט כביר, צילומים נפלאים ומשחק טבעי. דווקא מפני שמיכל השאירה אותי לבדי, יש בדעתי לבלות עד סוף השבוע באופן אינטנסיבי. מחר ברצוני לנסוע לבית לחם, אחר כך לראות עוד סרט, ומחרתיים אלך להבימה.

16.7.1952

כ"ג בתמוז תשי"ב

יום ד'

אמש הלכתי מאוחר לישון והבוקר התעוררתי רק ב-9:00. נסעתי להדר, קניתי לי כרטיסים להבימה בשורה השלישית ב-2 ל"י וחוץ מזה קניתי גם מצרכים לתיקון פנצ'רים לקראת הטיול באופניים שאני מתכנן לעשות ביום ו'. (לנסוע לגבעת חיים דרך ואדי ערה ולחזור דרך ואדי מילק). אחר כך ביקרתי קצת בבית המכס וב-12:30 נסעתי עם 77 לבית לחם. שם נודע לי שאריה קמיל, זה שהזמין אותי, איננו כי נסע לחיפה להביא את הוריו. במקומו דברתי עם אריה, מזכיר הפנים, בחור צעיר וסימפטי. הוא הסביר לי בקווים כלליים את המצב: דמי חברות 200 ל"י, מלבד זה זקוק כל אחד ל-

1000 ל"י נוספות למען השיכונים שעומדים לבנות במקום הבתים הגרמניים, אפשר אבל גם לקבל במקום זה בית גרמני גדול, אבל זה אינו מתאים מכמה בחינות. כול חבר יקבל 45 דונם אדמה מזה 12 על יד הבית, אצל הבתים הגרמניים לא כל ה-12 דונם על יד הבית. המשק הוא מעורב, מיוסד על רפת בעיקר, עתיד רב יש למטעים. אדמה כבדה, בדרך כלל ישרה וכבר מוכשרת. כעת יש כ-40 חברים. בגיל 30 בממוצע יוצאי מרכז אירופה בדרך כלל. ילדים יש ונחוצה גננת. בית לחם הוא מושב אינדיבידואלי, המכונות הן רכוש הציבור (גם קומביין יש), עזרה חומרית ניתנת על ידי הסוכנות וגם על ידי משרד החקלאות (פרות, אפרוחים וכו'). מים לעת עתה אין (לפרות נותנים בעיקר חציר ותחמיץ, בחוץ מרעה) אך במושב מונחים כבר הצינורות המיועדים לרשת ההשקיה. החשמל מסופק לעת עתה על ידי גנרטור, אבל מתכננים לקשור את המקום לרשת הכללית. אריה אמר לי שאביא את אשתי ביום ו' אחד עם האוטובוס שיוצא ב-3:00 ואז נדון ביתר הרחבה. המקום כשלעצמו מצא מאוד חן בעיני. לפני שלוש יצאתי שוב והגעתי בדרך העפר קצת ברגל וקצת בטרמפ לבית שערים. ומשם באגד לחיפה. בהדר אכלתי ארוחת צהריים-ערב. וברבע לשבע הלכתי לקולנוע מאי לסרט "קרזוז" (ילד פלא זמר ידוע) (עדנה) הזמר הראשי היה טנור נפלא אשר לא פעם הרעיד את כל שטחי עורי. אחרי הסרט נסעתי מיד הביתה. דורי נתן לי את התמונות המפותחות. כמה מהן די מוצלחות ועל רובן אני שוב מוכיח שאינני פוטוגני.

17.7.1952

כ"ד בתמוז תשי"ב

יום ה'

הבוקר התעוררתי רק לפני 7:00 ורכבתי לעבודה בלי לאכול. לקחתי אתי את מניות "ניר" של אימא ובשני בנקים אמרו לי שערכם בבורסה הוא 60% בלבד. לשווא חיפשתי מכנסי חקי, ובמקומם קניתי כובע טמבל בשביל הטיול מחר. אחרי העבודה נסעתי דרך רחוב עירק ונכנסתי לאותו מתקן האופניים שתיקן את הזוג שלי לפני כשנה. הוא הגביה לי את המושב, הרכיב לי נושא משאות ומלבד זה מכר לי גם פנימית רזרבית תוצרת הארץ. אחרי שהגעתי הביתה, קניתי משהו במכולת ואצל הירקן. דורי הזמינה אותי לארוחת 4 טובה. אתמול זרקנו את הפודינג-גלידה שמיכל השאירה (טקסט לועזי) זה כשבועיים והיום הצטרכנו לזרוק שני מינים של גבינה לבנה. אחרי ארוחת ערב קלה נסעתי בשמונה להצגת הבימה "אימא טבע" בארמון. קומדיה של בירבו, על צעיר וצעירה בני 14 שמתקרבים הודות לבדידות בחוג משפחתם ממנה סובלים שניהם, והתוצאה: הולדת בן. הצגה טובה מאוד. ראיתי ושמעתי מצוין. הייתה זו הצגת הבימה הראשונה שראיתי בחיי, ונהייתי מאוד ב-12 וחצי נסענו הביתה 5 אנשים באוטובוס 53 מיוחד.

18.7.1952

כ"ה בתמוז תשי"ב

יום ו'

קמתי ב-5:30 ועד שארזתי את הכול והכינותי את האופניים לדרך עבר זמן רב, כך שבאתי רק לפני 8:00 לעבודה. כורש חשב כבר שלא אבוא והתרגז תחילה מאוד. מפני שלדבריו "אסור לו לאמץ את העיניים". כל היום לא עבד בכלל. לפני אחת אכלתי ארוחת צהריים קלה. קניתי לי חצי קילו: שזיפים וחצי קילו תפוחים, ובאחת יצאתי לדרך. אחרי העיר חבשתי כובע טמבל ופשטתי את החולצה, את 14 הקילומטרים הראשונים עד ג'אלמה עשיתי בשלושת רבעי שעה, הקטע השני של הדרך – גלמה-מגידו (20 ק"מ) היה מעניין בשבילי כי לא הכרתי. נוסעים בצד הקישון ובדרך יש כמה מעיינות ובארות. אחרי יוקנעם ירדתי אל באר עתיקה וצוירית אחת בה רחצתי את הפנים, הרטבתי את הכובע ואת הצמיגים. סביבות הבאר נראים כנאות מדבר אגדיים: שפע של ירוק ועצים ושיחים ממינים שונים. בתוך הבאר העמוקה יש דגים, המקום עזוב לגמרי ופרט לזרם בלתי פוסק של דבורים מן הכוורות הסמוכות לא הייתה שם נפש חיה. בדרך

למגידו הצטרפתי לרדת ולשמן קצת את השרשרת מפני שרעשה. לוואדי ערה נכנסתי אחרי שעה שלוש. אורך הוואדי הוא 32 ק"מ (עד חדרה). חמשת הקילומטרים הראשונים בערך הם עלייה די ניכרת אבל מן הכפר הראשון (מוצמוץ) יש כמעט כל הזמן ירידה מתמדת. הוואדי מרכז כמנהרה את הרוח המערבית אבל בגלל הירידה זה לא הפריע לי ביותר. בדרך שוחחתי ארוכות עם ילד ערבי בשם איסמעיל ונכחתי לדעת שעוד לא שכחתי את השפה לגמרי. כל הילדים לומדים בבית ספר ויודעים לכתוב ולקרוא עברית. כששאלתי על הרגשתו תחת שלטון ישראל, התאונן על חוסר חופש התנועה. בכל מקום ניסו למכור לי ביצים, בכפר הראשון בקשתי וקבלתי מים טובים. בהזדמנות זו השאלתי לילד אחד את האופניים, כאשר בושש לשוב בקשתי לעצור ג'יפ יהודי כדי לרדוף אחריו אך רוכב הג'יפ מאן לעשות זאת בלב וואדי ערה (עוין!!) אחרי כמה רגעים השיב לי הילד את האופניים בשלמות ובסדר ואני המשכתי בדרך. לכל אורך הוואדי יש מטעי טבק נמוך ומלבד זה דשים שם עכשיו את התבואה כמו בימי אבותינו. השטח הוא בפקודת המושל הצבאי ושלטים בעברית מזהירים שאסור בלי רישיון מיוחד לשאת ולתת עם התושבים. לפני שעזבתי את הוואדי ראיתי עקבות דם של תאונת דרכים מחרידה: טנדר צבאי התהפך וחייל אחד נספה. רק כשעה אחרי זה, כשכבר הייתי לפני חדרה יצא למקום אמבולנס צבאי ברעש גדול. בחדרה לא זכיתי לקבלת אורחים לבבית ביותר. לכן לא נשארתי לנוח, שתיתי רק הרבה מיץ סודה וקניתי גם גלידה ואחר כך נסעתי הלאה. ב-7:00 בדיוק הגעתי לגבעת חיים אחרי נסיעה נטו של 5 שעות וברוטו 6 שעות. למרות שציפיתי אחרת, לא הייתי עייף ביותר. מקלחת קרה וממושכת הייתה לי לעונג רב. פרט לפירות לא אכלתי כל הדרך מאומה וגם בערב יכולתי לשתות רק 3 כוסות חלב. לבסוף הייתי שבע רצון שעשיתי את הדרך לבד ובלי מיכל. זה בכל זאת מתאים יותר לגברים.

19.7.1952

יום שבת כ"ו בתמוז תשי"ב

עוד אמש ניסיתי למסור קצת ממיררוטי על כך שמיכל עזבה אותי לנפשי בעצם חופשתי, אבל ידן של שלושת הנשים הייתה על העליונה והוצרכתי להשתתק מפני הרוב המכריע של 3 לשונות חרוצות. היום נחתי בעיקר, שוחחתי עם מיכל על אפשרויות ההתיישבות בבית לחם. נדמה לי שאין לה עדיין התנגדות עקרונית לדבר, ראינו גם תערוכה סטטיסטית על התפתחות המשק וכן מוצגים מעשי אמנות מידי חברים שונים. בערב כתבה אימא מכתב לפירמה לוי ושות' בעניין הוצאת הקושן המאושר. היום הצטרפתי לאכול את שתי הביצים הקשות ששאלתי אתמול מדורי בשביל הדרך. בדרך לא נגעתי לא בביצים ואף לא בחצי ככר הלחם שסחבתי עמדי.

20.7.1952

יום א' כ"ז בתמוז תשי"ב

בחמש בבוקר העמסתי את האופניים על מכונית משא שנסעה לחיפה. ב-5:30 ירדתי עם האופניים אחרי זיכרון ע"י הכניסה לוואדי מילק והמשכתי ברכיבה, מיד בהתחלה חצה את הדרך חיה משונה על רגליים קצרות עם זנב שמן מעין (טקסט לועזי). (נמיה?) (עדנה) וואדי מילק אורכו 22 ק"מ הוא גם יפה מאוד למרות שמדרונותיו אינם תלולים כמו של וואדי ערה. התחלת הכביש היא משובשת למדי וב-14 הקילומטרים הראשונים יש די הרבה עליות, בעיקר בסביבת בת שלמה. משמאל לדרך, אחרי הקילומטר ה-13 ישנו בתוך הסלעים מעיין קטן, ראיתי שם דגיגים זעירים וגם 3 סרטנים. שתיתי מן המים והרטבתי את הכובע. התחלתי כבר לקלל את הדרך רבת העליות אך זה כבר הגעתי לגל-עד (בק"מ ה-14) ומשם התחילה ירידה בלתי פוסקת בת 8 ק"מ עד יוקנעם. מגל-עד יש גם כביש לבית אורן, מבלי לעשות תנועת רגליים כלשהי ירדתי במהירות הבזק (בוואדי 30 ק"מ בממוצע) והגעתי ליוקנעם כעבור רבע שעה, הדרך לחיפה כבר

לא הייתה כה נעימה, בגלל רוח נגדית ובגלל התנועה הצפופה של יום א' בבוקר. הגעתי ב-8:30 והרגשתי עונג רב מן הטיול המוצלח והמקיף הזה. מכנסי החאקי הישנים שלי נקרעו בכמה מקומות ואצטרך לזרוק אותן. למרות הפצרותיו של כורש לא נשארתי לאספת מפא"י שהתקיימה ב-4:15 במזנון המשרד המחוזי ונסעתי ישר הביתה. הרגיז אותי שלא מצאתי את מיכל בבית. בבוקר אמרה לי שתבוא היום או מחר. התקלחתי וישנתי קצת, אחר כך קניתי במכולת ביצים, עשיתי קצת סדר בחדר, הכנתי לי ארוחת ערב וארוחת 10 ואחר כך כתבתי את היומן, אחר כך דפדפתי בכתבי העת האמריקניים.

21.7.1952

כ"ח בתמוז תשי"ב

יום ב'

היום ביקר אצלי כמה פעמים אחי וכתב גם כמה בקשות בעניין השגת צינורות המים בשביל הצריף שלו. מלבד זה אמר לי שמחר ייסע לתל אביב בקשר לקורס האלחוטאים.

בצהריים באה למשרד מיכל. מפני שהתאים הזמן, לקחתיה לאגף המזון לאכול צהריים, אחרי כן הסתובבנו עוד קצת ברחוב יפו ואחר כך נסעה הביתה.

אחרי העבודה נשארתי בהדר, הלכתי ליוסף מאיר נציג איגוד עובדי המדינה, בבניין ההסתדרות וניסיתיו להניעו לפעולה מחודשת בעניין הקדמת התאריך של העלאת דרגתי, אולם ללא הועיל, משם הלכתי לד-גבריאל לקחתי את החליפה הגמורה ושילמתי 50 ל"י בעדה. באתי הביתה ב-5:30.

היום העביר במכס י. רט, הפקיד שעובד באשנב מספר 5 על ידנו, לחתימה ע"י כל העובדים מכתב תלונה על תנאי העבודה הקשים באולם המכס המחניק הצפוף החשוך והמלוכלך, המזיקים לבריאות ולתצוגת המדינה. העתקי הפטיציה תשלחנה לכל המקומות הנוגעים בדבר כולל משרד הבריאות, משרד העבודה וכו'.

אני קורא עכשיו ספר עברי בהוצאת הקיבוץ המאוחד, אדמה ללא צל, על התיישבות כיבוש בנגב. בערב הצלחתי גם, זה הפעם הראשונה בחיי לפענח ולקרא סיפור שלם באידיש מתוך עיתון פועלים אמריקאי "פורוארטס", בו הייתה ארוזה החליפה. מאוחר בערב כתבנו מפורט לדודה בו כתבתי לה דו"ח די מפורט על הטיול שלי.

22.7.1952

כ"ט בתמוז תשי"ב

יום ג'

הבוקר יצאתי מאוחר, בלי להסתכל הרבה נכנסתי לאוטובוס שבא לתחנה ורק אחרי כן ראיתי שזה היה מספר 53. נסענו אם כן דרך הקריות והמפרץ בכיוון להדר. ירדתי אחרי גשר טל, הלכתי הרבה זמן ברגל והגעתי ב-8 לעבודה.

נדברנו שמיכל תבוא לפני 3:00, אבל היא באה כמה רגעים אחרי זה. נכנסתי למספרה להתגלח ואחר כך עלינו ברגל להדר. לראשונה הלכנו אל הגברת פלצ'יק. ישבנו אצלה כחצי שעה, שתינו קפה ואכלנו קצת שוקולד, אחר כך עלינו אל משפחת בלום, אצלה זכינו לקבלת פנים לבבית ועוד קפה, ממנה שמעתי כמה פרטים על מושב עובדים שתופי דרום אפריקאי- "מושב הבונים" בין זיכרון ועתלית. כשהלכנו משם ב-6 פגשנו את לויזה, בנו שהיה בדרך אליו. לבסוף ביקרנו אצל הגברת אייזינגר (אחרי שקטפנו בדרך כמה חרובים טעימים), היא הייתה עסוקה קצת בקליינטורה שלה, כך שלא יכלה להקדיש לנו הרבה זמן אבל גם שם קבלנו קפה. ב-8:00 נסענו הביתה והלכנו אומנם מוקדם לישון, אבל במיטה התחלתי לקרוא בליליפוט ולא הפסקתי עד חצות.

23.7.1952

א' באב תשי"ב

יום ד'

כורש בא היום רק בשמונה. היום לא היה הרבה עבודה. לפני הצהריים נחקר גם כורש ארוכות בעניין פרשת יבוא העצים ע"י חברת עומר ומסר עדות לקצין החוקר של המשטרה. הופיע גם ד"ר יורדן ממדור הרישום המרכזי בירושלים. הוא יישאר בחיפה 3 ימים ויקדיש לנו זמן בעיקר מחר. אחרי גמר העבודה הסתובבתי קצת ברחובות העיר התחתית ואחר כך עליתי לבית ההסתדרות על מנת להתעניין בהתיישבות החקלאית, שוחחתי שיחה אידיאולוגית עם חבר קבוצת כפר גלעדי שניסה להניע אותי אל זרם ההתיישבות הקיבוצית, אחרי שאמרתי לו שאני עומד על זאת להיכנס למושב עובדים אינדיבידואלי, הסכמנו שאשוב ביום ג' הבא ואוכל לדבר עם אחד מתנועת המושבים, העובד גם בעניין זה מטעם הסוכנות. הוא נמצא במועצה רק אחת לשבוע. מלבד זה מילאתי גם שאלון. בבית התקלחתי, קראתי קצת בספר "אדמה ללא צל" ואכלתי ארוחת ערב טובה: מרק ברווזים, תפוחי אדמה מטוגנים עם חלקי ברווז ועוד.

24.7.1952

יום ה' ב' באב תשי"ב

ד"ר יורדן בא למשרד רק בשעה 10:00 יחד עם מנדובסקי מאגף המזון, למרות שלא קראו לי לדיון (כרגיל), השתתפתי בשיחה. חפשו מוצא לבעיית אחסון סחורות בערובה, שלא ידוע מי היבואן שלהן (היו סחורות שמתקבלות אצל סוכן האוניה "לפי פקודה"), הצעתי שהרשות המוציאה את הרישיון תחייב בו ע"י תנאי מוקדם את הייבואן להביא את הסחורה ארצה בדרך הרגילה, כלומר על שמו הוא. יורדן שמח מאוד על שמצא מוצא מן הבעיה-(טקסט לועזי), הודה לי מאוד על עצתי הטובה וזמן קצר אחרי זה הלך. הטפסים החדשים הם כבר בדפוס, בשבוע הבא אצטרך לקבל את המינוי ובחודש הבא צריך ההסדר החדש להיכנס לתקפו. יש בדעתי לנצל את ההזדמנות ולאור השינויים לדרוש באופן אולטימטיבי או דרגה ז' או רטרואקטיביות של שנה. היום ואתמול הופיעו בעיתונות ידיעות על תנאי העבודה הגרועים במכס וגם על הפטיציה שלנו על שיפור המצב (עיתון הארץ). בצהריים קבלתי כאב ראש חזק וב-2:30 נסעתי הביתה. אחר הצהריים הלכתי סוף סוף אל גברת מוזס וביקשתי בכל תוקף להחזיר לי את החוברות האנגליות שנשארו עוד אצלה. הבטיחה למצוא אותן תוך כמה ימים. בערב ישנתי קצת וארוחת ערב אכלתי רק אחרי 8:30.

25.7.1952

יום ו' ג' באב תשי"ב

גם היום ביקר יורדן במכס, ולמרות ששהה במחלקת המניפסטים בלבד, נתלה אליו כורש ולא עזב אותו משך כמה שעות, כך שעשיתי את כל העבודה לבדי. מיכל באה רק באחת ורבע והודות לזה הסתבכתי בחקירה של בחור אחד מהמשטרה הכלכלית בעניין שחרור בדים למלון אחד לפי התור ייבוא ממרכז השקעות שלא בהתאם לרישיון. התברר שהשוטר היה איתי יחד בפרדס-חנה. ייתכן שיבוא שנית ביום א'. אחרי שאכלנו צהריים והתגלחתי נסענו ב-3:00 לבית לחם. אצל קמיל קבלה אותנו אשתו אביבה. היא הלכה להעירו משנתו והוא הכניסנו אחר כך לחדר אחד בקומה א' וכיבדנו בענבים, מיץ וממתקים. הראה לנו מפת המקום עתיקה גרמנית משנת 1908. הסביר לנו כמה פרטים, הראה לנו את חשבונותיו, הוצאות והכנסות, אחר כך הלך אתנו לשיבת המועצה והצגנו את עצמנו בפני חבריה שישבו שם ישיבה טבעית ובלתי מעושה. למדתי להכיר את מזכיר החוץ, השבנו על כמה שאלות, החלפנו עוד כמה פרטים ואחר כך לקח אותנו קמיל בג'יפ לכביש ליד בית שערים, משם קיבלנו אגד לשריד ובשעה 7:00 הגענו עם טרמפ לגניגר. לצערנו נוכחנו לדעת שמלבדנו באו לברנרים עוד 5 אורחים: 2 חיילים, חבר אחד מפולניה, עוד חבר מגרעינו הטהרני וגם דודתו. הצטערתי מאוד על שלא קבלתי את הזמנתו של קמיל להישאר בבית לחם עד מחר... אכלנו ארוחת ערב

ואחר כך ישבנו כולנו על הדשא. שוחחתי ארוכות עם יצחק לוי "הטהרני" קונסטרוקטור- בנאי ברמת גן שהסביר לי ארוכות את בעיית הבנייה שלו. אחר כך הלכנו קצת ליער, בו סידרו הצופים מסיבת לילה מוארת בפרוז'קטור מחובר אל בטרייה של אוטו. מלבד זה נמצא כרגע בגניגר נוער יהודי צרפתי (מבצע החלפת נוער בין לאומי לחופשת קיץ).

26.7.1952

יום שבת ד' באב תשי"ב

לא הרגשנו טוב ביותר מפני שיכולנו לזכות רק לכשמינית תשומת הלב של מארחנו. לפני הצהריים פגשנו את שמעון לומסקי. הוא גר כבר בשיכון בקריית עמל (חדר וחצי) ועובד עכשיו בבית חרושת "תעשן". בצהריים פגשתי בחדר האוכל את הגברת יונגר מנהריה, ספרה לי שרוזנבאום הוא קמצן כמו שהיה. עכשיו חזר אביו מגרמניה אבל מתוכנן שוב להגר. למרות שהברנרים ניסו לעכב אותנו, החלטנו בכל זאת לנסוע עוד הערב ונסענו אחרי 7:30 באגד. ירדנו ברחוב המלאכים וחיכינו על יד הקפה אואזיס ל-61. כאן פגשנו את צבי קליין אשר לפי דעתי יכול היה לחפש בשעה זו ובמקום זה רק הרפתקת זנונים. (למרות הכול אני מבין אותו...) הביתה הגענו ב-9:00. האורחים (אחות דורי ובעלה) עוד טרם נסעו. אתמול השתמשו בחדר שלנו.

27.7.1952

יום א' ה' באב תשי"ב

אחרי ההפיכה במצרים הוכרח המלך פרוק אתמול להתפטר לטובת בנו בן 7 החודשים ובשש בערב עזב את מצרים באונית הפאר שלו. הבוקר נפטרה בארגנטינה חוה פרון אחרי מחלה אנושה... לפני הצהריים נודע לאבוטבול ממחלקת הרישיונות ע"י מברק אל חברת שוהם, שאמו מתה על אוניה בדרך לאיטליה. הוא הזדעזע עד עמקי נפשו ובכה כילד. היום ביקר אותי אחי, היה בנעליים חצאיות, בלי גרביים ומכנסיו פתוחות לרווחה. התביישתי ממש ואמרתי זאת גם לאדית, שעה שבקרה אותי בצהריים. כל הזמן אני חושב על המושב. אנסה לקבל פטורים מן המשרד כי אחרת אפסיד כ-300 ל"י. היום הוצאתי מן הבנק שוב 17 ל"י. באתי מוקדם הביתה והלכתי עם מיכל לד"ר לנגר בקופת חולים. כשאמרתי לו שאחרי עצתם החיובית של 3 רופאים אני מצדד בהחלט לניתוח, נעלב ואמר שאנו רואים בו לא יותר מפקיד. למרות זאת כתב למיכל פתקה עבור קופת חולים בחיפה לשם העברתה לבית החולים הממשלתי. העניין היה לי מאוד לא נעים ולנגר מאן להתפייס. מיכל סובלת כבר כמה ימים מעצירות קשה. בערב בלעה 2 כדורים שקיבלה בקופת חולים ואחר כך רצה כמה פעמים כחץ מקשת. אני בינתיים הוצאתי משנתון הממשלה שמות של מושבים מתאימים הגבלתם עד 10 ואני רוצה לקנות לי אינפורמציה עליהם מחר או ביום ג'. חושבני שבית לחם יישאר אחרי הכול המקום המתאים ביותר. בערב שטפתי עוד את הכלים. ייתכן שמיכל תיכנס מחר לבית החולים.

28.7.1952

יום ב' ו' באב תשי"ב

הבוקר נסענו העירה ביחד. מיכל באה בצהריים. מחר תצטרך להיות בבית החולים ושם יקבעו לה תור לניתוח. אכלנו יחד ארוחת צהריים במסעדת "ניצחון" ביוקר רב, מפני שהשוער באגף המזון מאן להכניסני על פי הוראות חדשות של "הגנת" סוניה השנואה על הכול. לא רציתי לריב, אבל מחר אצטרך לעשות משהו בעניין זה. היום עשינו בסך הכול רק 16 מספרים, אתמול 18. הגעתי הביתה ב-3:30. קודם רציתי לכתוב מכתב לארצות הברית אבל אחר כך דחיתי את זה לשבוע הבא. בערב בא אלינו מנחם, בעלה של יהודית, הביא לנו ספר ששאל מאיתנו ולקח שני ספרים אחרים. הייתי שוב אצל הגברת מוזס ונתתי לה אולטימטום להחזיר לי את החוברות שנתרו עוד אצלה עד יום שישי זה. בערב

נסענו לבקר אצל הפרלרים, אבל כמו בכל הערבים עד כה לא יכולנו לעשות זאת מפני שהמקום היה מלא באורחים. אמרתי למיכל שתזמין אותם מחר אלינו.

29.7.1952

יום ג' ז' באב תשי"ב

הבוקר נסענו שוב ביחד העירה. מיכל ירדה איתי ואחר כך המשיכה לנסוע לבת גלים לבית החולים הממשלתי. כבר אתמול התחילו לסייד בבית המכס. היום התחילו באולם. הכול עומד על הראש, הפועלים ניכו את הקירות, הכול מלא אבק סיד ופעמים אי אפשר היה לעבוד. שטיין ברח כבר ב-12:00. עוד ב-9:00 הלכתי למחלקת ההתיישבות החקלאית של הסוכנות על מנת לדבר עם בא כוח תנועת המושבים. הוא איחר לבוא, כך שהספקתי לדבר איתו ב-9:30. אמר לי שבית לחם הוא מושב מצוין, שאשמח אם רוצים לקבל אותי ושלא אחפש אפשרויות אחרות. בצהריים הייתי למעלה במחוז ודברתי עם גרינולד מן הוועד על האפשרויות לקבל פיטורים. הוא אמר לי שהוועד יעזור לי, אולם אצטרך לחכות כחודשיים עד שיפטרו שוב חלק מן הפקידים. הוא הציע לי לבקש בכל אופן חופש ללא תשלום. כורש היה נוכח, וברגע של חולשה, אמרתי לשניהם, אחרי שהוצאתי מהם הבטחה לשמור את הדבר בסוד, שיש בידי, במקרה הקיצוני עוד קלף, שאפשר אולי להשתמש בו היינו מחלתי בעבר. אחר כך הצטערתי קצת על חפזוני, אבל אולי אצטרך לבסוף בכל זאת להשתמש בקלף זה. אחרי שחזרתי למשרד, באה מיכל ואמרה לי, שהזמינו אותה לבוא ביום ה' בבוקר לבית החולים. השארתי לכורש מכתב שאיני יכול לעבוד באבק ובמחנק השורר בבית המכס ושהלכתי הביתה. לפני שנסענו הביתה, נכנסה מיכל לאכול משהו ואני הסתפרתי בינתיים. כשהגענו, עשתה מיכל קצת סדר, כבסה והכינה איזה כיבוד בשביל הערב, כי הזמנו את הפרלרים לבוא אלינו. הבטיחו לבוא אבל לא באו. אני אכלתי במקומם מעוגת הפישינגר (וופלים גדולים עגולים על כל אחד מורחים קרם שוקולד מבושל כ-5 כאלו ולמעלה גם קרם) (עדנה) שהכינה מיכל אבל כעסנו מאוד על שלא מצאו לנכון להתנצל לפחות על שלא יבואו. מאוחר בערב בייליתי הרבה זמן ובתוכניתי וחישובים על בניני לכול אלכסוניים מחמר. אולי אוכל לבנות אי פעם בבית לחם בניין כזה לדוגמה, ולניסיון

30.7.1952

יום ד' ח' באב תשי"ב

כשבאתי הבוקר למשרד היה שם "באלאגן" כזה מחמת הסיוד, שלא פתחתי אפילו את המגירה. ב-8:00 בא כורש בריצה, אמר שסידר חדר במחוז ומיד התחלנו "יציאת מצרים" עם כל הטפסים והציוד. החדר הוא בקומה ה-3 ע"י חדרו של גד ושל עזרא. למרות הריחוק, התחיל הקהל להגיע והיה לנו די הרבה עבודה. כמובן רק לי כורש הכניס 3 שולחנות, ע"י שולחן העבודה היה רק מקום בשבילי וכורש שיחק את תפקיד הבוס המשרדי. המרשל (טקסט לועזי) שהגיע כבר אתמול ארצה, בא היום עם אוניית הדגל הקטנה שלו לנמל חיפה וקיבל הרבה אורחים צבאיים ואזרחים, כולל בן גוריון. למשטרה היה מצב הכן. כמה פעמים נורו יריות תותחים לכבוד האורח והמארחים הן על ידינו והן על ידי האנגלים. בצהריים זכיתי לראות את בן גוריון במכוניתו ועשה עליי רושם טוב וחינני. לפני גמר העבודה לקחתי 3 טפסים אצל כרמלה והגשתי בקשה לחופש בלא תשלום (6 שבועות עד מחצית אוקטובר). היום היה חם ומחניק. הגעתי הביתה בעמידה ובצפיפות. התקלחתי מיד. אחר הצהריים גמרתי לקרוא את הספר "אדמה ללא צל" למרות מגמתו החד צדדית קצת, מצא חן בעיניי. בערב אכלתי ארוחה די גדולה מפני שאני מתכוון לצום מחר. ייסרתי את מיכל על שלא הלכה היום למכולת למרות שהיא יודעת שלא תוכל לעשות זאת מחר או מחרתיים מפני שתהיה מחר בבית החולים. בערב חיכינו לביקורם של הפרלרים שהתנצלו היום, ששכחו לבוא אמש, אבל עתה כבר רבע ל-9:00 והם עוד טרם באו. סוף

סוף, סביב 9:30 בא אוסי ואחריו גם מגדה. סיפר שאיחר מפני שנרדם. כיבדנו אותם בקפה ודיברנו על דא ועל הא. לבסוף התחלנו לדבר "תכלס", אמרתי שאדרוש בשביל החדר 1000 ל"י נטו, בתור המחיר המינימלי ביותר. אוסי חושב להעביר הנה את אחותו מתל אביב. התשלום יהיה כנראה מותנה במכירת דירתם בתל אביב, אבל הוא ישתדל להשיג את הכסף בזמן, ולא, ישיג לי קונה מתאים...

31.7.1952

יום ה' ט' באב תשי"ב

שנינו נסענו היום בלי ארוחת בוקר העירה. אני בגלל הצום (אבא הקפיד כל השנים לצום ב9 באב) (עדנה) ומיכל בגלל הניתוח. בעיר נתתי לה 3 ל"י והיא המשיכה מיד הלאה לבת גלים. כורש שוב לא עשה היום דבר. הוא רק גירה אותי כל הזמן עם אוכל ועשה צחוק מן הצום שלי. אחרי 4 שעות עבודה, ב-11:30 הודעתי לו שאני נוסע הביתה. אני צמתי עבדתי 4 שעות והוא אכל ולא עשה מאומה והייתה לו עוד החוצפה לייסר אותי ולהגיד לי שאני לא בסדר...

באתי בצהריים הביתה וישנתי כ-2 וחצי שעות, אחר כך קראתי בספר השבדי של מוברג (טקסט לועזי) בהוצאת e.l.z שקבלתי בזמנו מעמיל המכס פישר בשביל מיכל. ספר שמתאר בחריפות סרקסטית טיפוסים שונים של תושבי עיירה שבדית מודרנית.

אחרי 8:00 התחלתי לבשל קפה. ארוחת הערב הייתה מורכבת מסלט תפוחי אדמה וביצה מטוגנת. אחרי זה גמרתי לקרוא את הספר הצ'כי. בערב לא יכולתי להירדם ועד 2 קראתי ושיחקתי בתכניותי על הבית שאבנה לי במושב. מיכל לא חזרה הביתה ומחר אצטרך להתקשר עם בית החולים.

1.8.1952

יום ו' י' באב תשי"ב

התעוררתי ב-7:00 ואחרי מרוץ משוגע הגעתי ב-8:00 למחוז. חדר העבודה עוד היה סגור כי לא היו מפתחות. כורש אמר לי שמיכל טילפנה הבוקר למכס לאמר שהכול בסדר ושאבוא אליה ב-10:00. שטיין במקרה היה נוכח וקיבל את השיחה. היום לא היה הרבה עבודה. עשינו רק 10 מספרים. לפני 10:00 נסעתי לבת גלים. היום אין יום ביקורים. אבל אמרתי לשומר בשער (עולה חדש) שטלפנו לי בבוקר שעליי לבוא ב-10:00 לבית החולים והוא הכניס אותי ללא חקירה נוספת. מחלקת הנשים היא בקומה חמישית. התברר שמיכל יכולה כבר לעזוב את בית החולים, עשו לה את הניתוח אתמול ב-2:00 בלי נרקוזה או זריקה כל שהיא. קיבלה שפע של שוברים או ופתקאות. אולם בקופה סרבו להחזיר לה את 3 הל"י שלקחו ממנה עם כניסתה. דרשו אישור מוקדם מקופת חולים על יד בית החולים לקחתי מונית למרות שלא היה לי כסף. עצרתי את הנהג על יד המחוז, עליתי למעלה, לווייתי מן העמיל מהר 3 ל"י, נתתי אותן למיכל ושלחתי הביתה. לפי דברי הרופאים עליה לשכב כ-4 ימים.

ד"ר סלפטר אמר לי היום שלא ימליץ על חופשתי. גם לו אמרתי על עניין בית המשוגעים. (בית חולים לחולי נפש עקב הגילוי על הוריו ומשפחתו, ומה שקרה להם בשואה) (עדנה) זה ריכך אותו והוא יעץ לי לחכות לשובו של ד"ר צייטלין שעלול לעזור לי. יותר מאוחר דיבר אתו כורש לטובתי. במשך לפני הצהריים נכנסו אל כורש פעילי מפא"י כולל יוסף מאיר מן האיגוד ונוכחתי באקראי לשיחה פנימית על הכנת הבחירות. דובר גם על פיטורים ואני אמרתי שאפשר בהחלט לפטר כ-30%, הבחורים הצעירים צריכים לצאת לעבודה פרודוקטיבית כורש בא בהצעה דמיונית ש-20 מפקידי משרדנו יצאו באופן דמונסטרטיבי להתיישבות... לפני שהלכתי לקבל את המשכורת, מסרו לי שצלצלו אלי פעמיים וביקשו שאתקשר עם מספר 3065. שם אמרו לי שאדית מרגישה ברע ושהתקשרו איתי מפני שלא יכלו למצוא את אחי,

הבטחתי לבוא בעוד 10 דקות, חטפתי את המשכורת ורצתי לרחוב הבנקים. על המדרגות פגשתי את צבי שרץ באותו הכיוון, אדית נראתה רע מאוד והוא רצה לקחתה לבית החולים הממשלתי, בירכתי שלא הצטרכתי לטפל בעוד מקרה דומה כמו הבוקר ובירכתי בהחלמה מהירה, נפרדתי מהם על מנת לנסוע מהר הביתה. אחי עוד הספיק להגיד לי שמחר נוסע לבית דגון לקורס אלחוטאים של 4 חודשים. איני יודע מה יהיה גורלה של אדית בינתיים... בבית הייתה לי עבודה רבה מפני שמיכל שכבה. הכנתי מעין ארוחת צהריים וערב ורחצתי כלים וכו'.

2.8.1952

יום שבת י"א באב תשי"ב

היום הייתי עקרת הבית במלוא מובן המילה. למרות זה שהלכתי לפני הצהריים לשפת הים לשעה וחצי והתרחצתי להנאתי. אחר הצהריים ישנתי קצת. בערב כתבתי מכתב קצר וחרף לגרויזנסקי מ"עם עובד" על שלא עמד בהבטחתו להיפגש איתי בחיפה תוך שבועיים. כתבנו גם מכתב לאימא.

3.8.1952

יום א' י"ב באב תשי"ב

בתיבת הדואר מצאתי הבוקר מכתב מדודה, בו היא כותבת בין השאר גם על ביקורו של ד"ר ברל (רופא השניים החיפאי מהבריסייה שטיפל בשיניו של שמעון, הבריסייה אגודה של סטודנטים שהוקמה על ידי אבא של שמעון וצבי וחבריו כשלמד באוניברסיטה) אצלה בלונדון. (הדודה אחות של אמא של שמעון וצבי) עדנה אחרי 9:00 חיפשתי את שלמה (פיפר) (עדנה) מבית לחם במשרדי תנועת המושבים (הנמל 51), אבל נודע לי שהוא עד יום ד' בצבא. אחר כך חיפשתי ספרים חקלאיים, וקניתי שלושה ספרים (ירקות ומטעים). בצהריים מצאתי המחאה על חבילה מאנגליה, הלכתי להוציא אותה ומלבד זה שילמתי עוד מפרעה של 20 ל"י על מקרר "לכל" שערכו 45 ל"י. מחר ברצוני לקנות גם דוד חשמלי (34 ל"י) ולהוביל הכול הביתה. קניתי גם תפוחים ותאנים, בעיקר בשביל מיכל וב-3:00 נסעתי הביתה. מיכל שכבה במיטה והטליאה גרביים, אני פתחתי בדיוק את החבילה והיה אצלנו ברדק שלם. מישהו דפק בדלת ואחר כך נכנס לתימהוני ראיתי שזה "קולגה" אחד שעובד במכס וגר בגבי-ים א'. הוא אמר שכרמלה מסרה לו משהו בשבילי, הוציא את זה מתיקו והסתלק. היה זה בגד שחיה וקצת ביצים ומכתב מאימא. הייתי הלום הפתעה (התביישתי גם על האי סדר) ועד ששבה אלי רוחי לא הספקתי לעכבו ולכבדו במשהו. מלבד זה איני יודע אפילו את שמו. הצטערתי מאוד ורציתי עוד בו ביום לרכב לגבי-ים א' ולהתנצל. אחר כך נמלכתי. אעשה זאת מחר. את כרמלה איסר על כך גם כן כמו שצריך. (לא יכולה לבוא אלינו או למצוא אותי במחוז !!) לפי מכתבה של אימא עומדת גבעת זייד להתפזר וכרמלה עם לוטי חושבות לעבור לגבעת חיים. אחר הצהריים ובערב עיינתי בספרי החקלאות. אימא וכרמלה חזרו שלמות ושבעות רצון מאילת.

4.8.1952

יום ב' י"ג באב תשי"ב

מיד כשבאתי העירה, עליתי לבית המכס להתנצל בפני הפקיד שבא אלינו אתמול, על התנהגותי הבלתי לבבית. במחוז גוברת התעמולה לקראת הבחירות לאיגוד עובדי המדינה, כורש עסוק ביותר. טלפנתי למשרדה של אדית ושם מסרו לי שהיא תהיה עד יום ו' בפנסיון וידנשטיין בנהריה. הקופאי בהולנד בנק אמר לי שעה שהוצאתי שם 80 ל"י שקיים הסכם בין ההסתדרות והמעבידים, שכל פקיד היוצא להתיישבות מקבל פטורים עם הפיצויים בשלמותם. ידיעה זו אישר כורש אחרי חקירה בחוזרי נציבות המנגנון. מספר החוזר הוא 111. אצטרך לכתוב בקשה על בסיס זה. בשעות הבוקר

מסרתי גם את הצילומים שברצוני להכפילם, בחרתי ושילמתי את המקרר לכול וקניתי גם את הדוד החשמלי (תוצרת "אטום" –40 ליטר). בצהריים סידרתי מכונית להובלה (נהג אשר גר בגב-ים ושהסכים לתשלום 2.5 ל"י). אחרי 3 נכנסתי עוד לסוכנות אתא הראשית ושם מצאתי זוג מכנסי חאקי רחבים אמנם יותר מדי אך לא ארוכים די הצורך. עד הצהריים היו עוד כל המידות. הייתי מלא יאוש ורציתי כבר לקפוץ על המציאה אבל המוכרת הפצירה בי לא לעשות זאת ויעצה לי בתת-קול (בלחש? עדנה) לבוא מחר בבוקר... ב-3:30 לקחתי את המכונה, העמסתי עליה בשני מקומות ברחוב יפו את המקרר והדוד ואחרי 4:00 הגעתי בשלום ובשלמות הביתה. את הדוד הכנסתי לליפט. ב-8 בערב הלכנו לקולנוע בגב-ים "מכרות המלך שלמה", סרט מלא צילומים נפלאים מחיה ומנוף מעמקי אפריקה.

5.8.1952

י"ד באב תשי"ב

יום ג'

כבר ב-8:00 בבוקר נפטרתי מחובת ההצבעה בבחירות לאיגוד עובדי המדינה. הקלפי היה באגף המזון. ב-8:15 הלכתי לסוכנות הראשית של אתא בשביל המכנסיים, היה שם תור גדול, רק ערבים. היה לי מאוד לא נעים לחדור לחנות בלי תור למרות שהייתי שם אתמול כבר. קבלתי זוג שמתאים לי אמנם עתה, אבל מי יודע מה יהיה אחר הכביסה. לפני הצהריים היה אצלי כץ (עמיל מכס מרובינשטיין) ועשה לי צעקות וסקנדלים על שסירבתי להשאיל לו נייר העתקה. אמר לי שהוא רק שנתיים בארץ, גם אני הרמתי קולי אבל תגובתי לא הייתה מתאימה ביותר. הייתי צריך להגיד לו שיצא, יירגע ויחזור בעוד שעה. חבל שרעיונות כאלה באים אצלי תדיר באיחור. בצהריים פגשתי את אוסי פרלר ברחוב יפו, אמר לי שקרוביו מתל אביב יגיעו ביום ה'. בדרך הביתה הרהרתי ובאתי למסקנה שהמחיר שהצענו לו (1000 ל"י) הוא נמוך מדי, הדבר לא נעים לי אך אשתדל להעלותו לפחות ב-200 ל"י. מחר אצטרך להתעניין על המצב אצל המתווכים... שוב אני קורא ספר צ'כי לויס גולדינג (טקסט לועזי). הספר הוא בעל תוכן יהודי בין היתר גם מרד גטו וורשה. ממיכל נודע לי בבית ששילמה את שטר הדירה והייתה גם אצל ד"ר וילינסקי מחברת לוי ושות'. לפי דבריו עניין הקושן נמצא בטיפול. לפני 6:00 בא אלינו מנחם בעלה של יהודית, להחליף כמה ספרים צ'כיים. ישב קצת וסיפר על זמן היותו פועל חקלאי אצל איכר בברית המועצות בתור שבוי מלחמה פולני. במחסני העץ של הסוכנות במפרץ פרצה דליקה היום, אש שדה הדליקה שכבת שמן שצפה על הקישון בסביבות בתי הזיקוק ומשם התפשטה. בלילה המשכתי לקרוא במיטה את הספר "על חיי אלסי סילבר" כשהגעתי לקטע בו היא מחליטה להישאר בגטו ורשה כך שגם היא תזכה בחלק מתהילת לוחמי הגטו... פרץ אחרי תקופת יובש ארוכה שוב זרם דמעות מעיניי. דמעות ממש. שוב נתונה לפני עיני רוחי בכל עוצמתו התהום הרע של שתי כמיהות עמוקות וכבירות שלא נמצא להן עד כה הגשמה, הנקמה בגרמנים ומלחמת השחרור שוב גריסת שיניים חוסר אונים נגד הגורל שהתאכזר בי. גם בעתיד החקלאי לא מצאתי ניחומים... למרות שעניי נעצמו מרוב עייפות הכרחתי את עצמי לקרוא את הספר עד סופו ונרדמתי רק אחרי 1:00.

6.8.1952

ט"ו באב תשי"ב

יום ד'

בחדשות הבוקר שמעתי את תוצאות הבחירות למפא"י, היו 60% מן הקולות (19 צירים) וכורש לא זכה להיות ציר. היום היה לנו הרבה עבודה, בעיקר טקסטיילים ששחרורם עוכב במשך 3 ימים. כורש עזר לי קצת. לפני הצהריים הייתי במשרד העבודה ושם נתנו לי 2 טפסים הנחוצים כדי לקבל בחזרה את ה-500 ל"י. אמרו לי שזה ייקח לפחות חודש ימים. בצהריים קבלתי את הצילומים. אחרי העבודה עליתי להדר כדי להתעניין אצל מתווכים על מחירי הדירות. כבר בבוקר דברתי ע"י מלון הילטון עם זה אשר הציע לי בזמנו דירה בוואדי ניסנאס. הוא השיב בהצעת דירה בת חדר אחד

בגב-ים ג' ב-800 ל"י. בהדר נוכחתי לדעת שעכשיו בקיץ יש עונה מתה ומצאתי במשרדו רק מתווך אחד, את נפשי, הוא רשם לו את הפרטים ואמר שיכתוב לי. לפי דעתו 1000 ל"י זה מחיר הגון. מצד שני אנו חושבים שלא יהיה צודק אם אוסי יקבל דירה שלמה ששווה 3000 ל"י רק ב-2000 ל"י מפני שקיבלה משני אנשים... ברצוני לשלוח את מיכל מחר למתווכים בקריות. לפני שנסעתי הביתה קניתי עוד בשביל מיכל תפוחים ותאנים לרוב. מיכל הייתה אחר הצהריים אצל ד"ר לנגר שהסביר לה פנים. וקיבלה את זריקתה הראשונה. מאוחר בערב כתבנו מכתב לארצות הברית והכנו גם את השנתון המצויר למשלוח בצרוף תמונה אחת משלנו. מיכל הייתה עייפה ומרוגזת ועשתה כמה סצנות המקובלות אצלה במקרים כאלה.

7.8.1952

יום ה' ט"ז באב תשי"ב

הבוקר התעוררתי מאוחר ובאתי גם מאוחר לעבודה. כורש עבד סביר. היום הוא החליט לחזור לבית המכס, עד שעה 9:00 עבדנו בסידור התיקים המלוכלכים והמאובקים למקומם. הזעתי כמו מפל מים והתלכלכתי כמו חזיר, עליי לציין שגם כורש עבד כהלכה. הבוקר אמר לי קירשנבאום במכס שהגיע כעת השעה לקנות את האופנוע מן המכס, ויעץ לי להזדרז בהשגת היתר הקנייה לשם כך מטעם משרד התחבורה. יחד עם זה אמר שלפי דעתו לא אוכל לקבל זאת בלי פרוטקציה כל שהיא... גם היום לא יכולתי להיפגש עם שלמה מבית לחם. השארתי לו שוב פתק בתאו בבקשה להתקשר עמי. הזמן דוחק והעניינים לא מסתדרים, ביום א' יהיה לי יום עבודה אינטנסיבי, אם אז לא אפגש אתו, אצטרך לנסוע לבית לחם. באתי הביתה מוקדם וישנתי כ-2 וחצי שעות אחר הצהריים. מיכל עשתה ארוחת ערב טעימה, דייסת תפוחי אדמה עם חתיכת אווז. היום קנתה גם קרח וניסתה את המקרר. בערב כתבתי את טיוטת המכתב לדודה וגם כן בקשה לקבלת היתר הקניה עבור האופנוע. הקרובים של הפרלרים לא באו היום. אצטרך מחר לזרזם לפעולה מהירה.

8.8.1952

יום ו' י"ז באב תשי"ב

היום רכבתי על האופניים לעבודה. בתיבת הדואר הייתה המחאה בשביל חבילה עבור מיכל אשר הצלחתי לקבלה בדואר בעזרת פקיד מכס מכר. חסיה הדפיסה לי בבוקר בקשה עבור היתר הקניה לאופנוע וגם אישור שאני פקיד של משרדנו. את שניהם שלחתי רשום דחוף לקריה. כששתייתי לפני 1 צוף ע"י הקיוסק עברה על ידי רות ריטר ולא ברכה אותי. השגתי אותה והחלפנו שיחה קצרה. היא עובדת עכשיו במשרד הסעד, דוד לפי דבריה חולה ומתכוון להגר לאוסטרליה, חבל שלא היה לי זמן להסב אותה בשקט ולחקרה קצת יותר בפרטיות. זמן קצר אחרי שחזרתי הביתה, מיכל עשתה לי שוב סצנות, התעקשה שעליי לצחצח שני זוגות נעליים וכשצחצחתי רק זוג אחד נעלה את דלת הבית והשאירה אותי בחוץ רק עם תחתונים. חמתי השיגה את שיאה ואני שפכתי דרך חלון האמבטיה דלי מלא מים מלוכלכים עליה. פשוט איני יודע מה עוד לעשות כדי לשמור על האוטוריטה שלי... אחר הצהריים כתבתי מכתב ארוך לדודה.

9.8.1952

יום שבת י"ח באב תשי"ב

כבר ב-9:00 בבוקר הלכנו אל שפת הים ובשחייה וברגל הגענו עד חוף גליה וחוף קריית חיים. בגליה פגשנו קודם את הילדה ואחר כך גם את קרל הן. אחרי ארוחת הצהריים קראתי ספר (טקסט לועזי) ואחר כך ישנתי עד 6:15. באותה השעה בא אחי עם אדית. עשיתי להם סקנדל על שהשאירוני ללא כל ידיעה. צבי סיפר לי שלאדית הייתה הפלה בחודש השני, דבר שנגרם כנראה ע"י חוסר זהירות וחוסר אוכל. סיפר על קורס האלחוטאים שלו. בעוד חודש יחליטו אם לפסול

אותו או להשאירו. בערב היינו אצל הפרלרים. אוסי יעץ לי לחפש לקוחות אחרים, כי אינו יודע אם ישיג את הכסף הדרוש. בערב השלימה מיכל את המכתב לדודה, אני מילאתי את הבקשה להחזרת הכסף מהשיכון העממי. מחר יהיה לי יום גדוש ומלא.

10.8.1952

יום א' י"ט באב תשי"ב

היום נרדמתי רק בשעה 4:00 לפנות בוקר, ייתכן כי הסיבה לכך היו 3 ספלי קפה אחרי שעה 7:00 בערב. את שלמה מבית לחם שוב לא מצאתי היום והתכוונתי לנסוע אחרי העבודה לבית לחם. בבוקר הגשתי במשרד העבודה את ביטול מועמדותי לשיכון העממי כחוק. במטבח אגף המזון יש עתה שבועיים חופש, כך שאכלתי צהריים ב"זבולון" (שוק עטינים!), כשחזרתי ב-1:30 מצאתי על השולחן פתק מכורש בו הוא מוסר לי להתקשר עם מספר 4098. עשיתי זאת ושם מסרה לי הטלפוניסטית שאתקשר עם מספר 33136. שם יעצו לי להתקשר שוב עם המספר הראשון ולבקש את יעל. עשיתי זאת ואמרו לי שיעל (אין לי מושג מי זאת, דרך אגב) יצאה לחודש תמרונים. חשדתי שרוצים לעשות צחוק ממני, והתחלתי לחקור. נודע לי שמספר 33136 שייך למנהלת הנמל ומספר 4098 להנהלת הרכבות. את ה"סוד" האחרון נאותה למסור לי הטלפוניסטית מן המודיעים בדואר, רק לאחר שהדגשתי שאני מדבר ממשרד המסחר ותעשייה בינתיים, חזר כורש ושיגע עוד כמה פעמים את הטלפוניסטיות המסכנות בשני המשרדים. חקרנו גם את חמדה, הטלפוניסטית בבית המכס, היא התקשרה עם הטלפוניסטית בשני המשרדים, חברותיה, אך בכל זאת לא יכולנו להעלות אל האור מי הייתה הבחורה המסתורית שבקשה כל כך לדבר איתי. בינתיים ירדה מלמעלה אל המזכירות פקידת מכס אחת שביקשה לדעת מי הוא שמעון אשר פלונית חיפשה אותו ובגללו צלצלה 2 פעמים אל המספר הפרטי של מר הדס בעצמו (מעטים בלבד מכירים את המספר הזה). סוף סוף ב-2:30 בערך צלצל הטלפון ונשמע הקול בעצמו, קול סימפטי דרך אגב אם כי שקט במקצת ולא ברור. אחרי כמה מילים בעברית, עברה לאנגלית רהוטה. לא רצתה בשום אופן להגיד מי היא, אבל טענה שבוודאי אשמח לראותה. אמרה שמכירה אותי היטב, נחשב שאני בן 26 בערך ולפיה גם אני מכיר אותה טוב. הזמינה אותי לבוא או "מגידו" או למלון "ציון". אמרתי לה ששני מקומות אלה רחוקים ו"סנוביים" מדי בשבילי. אמרתי לה שתוכל לראות אותי אחרי 6:00 והשארתי לה את בחירת המקום, על זאת השיבה שאיננה חיפאית ושאינה מכירה את הסביבה ומוטב יהיה אם אני אבחר. בדקתי בחיפזון את כל האפשרויות וניסיתי בעקיפין להפילה למלכודת אך לא הצלחתי. לבסוף הסכמנו שנתראה ב-6:30 לפני מלון וייס מול קולנוע מאי. ידעתי אבל שלא אוכל בשעה זו להיות בחזרה בהדר אם אסע לבית לחם. כמה דקות לפני 3:00, כשהתכוונתי ללכת, צלצלה שוב ושאלה אותי מה בדעתי לעשות הערב. כשאמרתי לה שאהיה אחר הצהריים כנראה מחוץ לחיפה, אמרה, טוב שצלצלה שנית. דחינו את הפגישה למחר והיא הבטיחה לצלצל מחר אחרי 1:30. עד עכשיו אין אני יכול לתאר לי מי היא ומה מטרתה של זו, אשר בכדי להשיג אותי, שיגעה 4 משרדים ממשלתיים ואולי יותר... אחרי העבודה הוצאתי חבילה שבאה בשבילי מדודה, חולצת ניילון עם רוכסן, גרביים ותחתונים, וקניתי כרטיס נסיעה לבית לחם. כשכבר עמדתי לעלות לאוטובוס ב-4:00 הגיע למקום אריה(דרסלר מזכיר הפנים של בית לחם.)(עדנה) קראתיו אליי לתור וכשהסברתי לו את מטרת נסיעתי, הוציא הוא בלי הרבה עיכובים בלוק כתיבה עם כותרות מודפסות, כתב לי אישור קצר על התקבלותי בארגון ושם חותמת מתחת לחתימתו. אחר כך קנה ממני בחזרה את כרטיסי הנסיעה. ולפני שנפרדנו אמר לי עוד שאת שלמה אוכל למצוא באספת שליחים של מושבי הצפון הנערכת במעון כרמלייה. עליתי לשם, אולם אחד הסדרנים כביכול אמר לי שלא יוכל להוציא את שלמה מן האספה, והוא יתפנה אולי רק אחרי חצות. הלכתי שוב בתקווה שאולי אספיק לדבר

אתו מחר וביתר פרטיות. אחר כך הייתי עוד אצל שני מתוכי דירות בהדר, אצל היתר כבר היה סגור. מסרתי להם את הפרטים ואת המחיר שאני דורש. לבסוף קפצתי עוד אל גוסט ומפני שהיו אצלו הרבה קליינטים מסרתי רק לאישתו שאצל מיכל הכול בסדר ושבקרב נצא להתיישבות. מיד אחרי זה ירדתי לתחנה הביתה, הגעתי לשמחתה הגדולה של מיכל ב-6 וחצי. היא חשבה שלא אבוא לפני 9:00.

11.8.1952

יום ב' כ' באב תשי"ב

המשחק הטלפוני הולך ומתרחב. כורש הסיט בינתיים את כל הטלפוניסטיות של הסביבה למתוח אותי והבוקר דברו איתי שתי בחורות שונות, אחת תחת השם יעל והשנייה תמר הטלפוניסטית מהנהלת הרכבות. שתיהן בקשו לסדר איתי פגישות ואת שתיהן בקשתי שתתקשרנה רק אחר הצהריים. בשעות הבוקר פגשתי סוף סוף את שלמה מבית לחם ברחוב הנמל 51, הוא אמר שמסכים שמיכל תעבוד במושב כגונת. ביחס לדיור אמר לי שהמושב קבל מתוך 26 מועמדים 11. יש מקום עוד בשתי דירות בבתיים גרמניים, אם נזדרז נוכל לקבל או דירה בבית או צריף אוסטרי. הצריפים עומדים להגיע מחר ונוכל לראותם בסוף השבוע, הראה לי גם את תכנית השיכון מרובע פשוט בלי מרפסות עם מטבח נבדל וגדול אך בלי שום יתרונות מיוחדים. אמר שקשה יהיה לבצע שינויים מרחיקי לכת על דעת עצמו של המתיישב. נדברנו שנבוא לשם שוב ביום ו'. בצהריים מסרתי את הפיטורים שלי בצרוף אישור המושב. אקבל פיטורים ב-15 לספטמבר ואפסיק לעבוד בראשון, מפני שאצא לחופש. כורש רוצה לצאת לחופשה ב-24 לחודש ואז אצטרך להכניס מישהו חדש לעבודה.

ב-12:00 צלצלה שוב האנגלייה המסתורית. אמרתי לה שלא ישנתי אף רגע הלילה ושאיני בוער כבר לראותה. היא אמרה שהתחרטה בינתיים וחושבת שמוטב יהיה אם לא נתראה כלל. היא חוששת ומפחדת. יש בדעתה לעזוב את הארץ בעוד שבועיים וחוששת שאולי אוכל להשיבה מהחלטתה. שאלתיה מה מבסס את דעתה שפגישתנו תהיה הפתעה נעימה בשבילי, האם מלכת יופי או משהו מעין זה, לתשובתה השלילית אמרתי: (טקסט לועזי) אחר כך אמרתי לה בכעס שאם כל מטרתה הייתה לענות את נפשי, הרי שהשיגה את מבוקשה אך בכל זאת היא חייבת לי ביאור כל שהוא ועליה לפגוש אותי בכל מחיר ולו רק לכמה דקות. השיבה שאם תפגוש אתי, לא תיתן לי ללכת אחרי כמה דקות בלבד, אך היא בכל זאת מפחדת. עניתי שאינני wolf ושאם יש צורך בכך, אני יודע כיצד להחזיק את הידיים בכיסים. הציעה שעה מאוחרת בערב, אך אמרתי לה שאני גר מחוץ לעיר ושאיני בדעתי להסתובב חצי יום בשמש. לבסוף קבענו שנתראה בשעה 3 ברחוב יפו ע"י אוטובוס מספר 20. מובן שאיש לא בא לקראתי ב-3:00 וכמה רגעים אחרי זה עליתי להדר. הייתי אצל עוד מתווך אחד שקבל את הפרטים בפסימיות מרובה למדי, אחר כך ישבתי שעה קלה בקפה קריפס, בו שתיתי בקבוק מיץ ונסעתי הביתה. בבית סיפרתי למיכל את כל המעשה בטלפונים וזה עניין אותה מאוד.

12.8.1952

יום ג' כ"א באב תשי"ב

גם מיכל נסעה היום העירה, למשרד החינוך. חששה לבוא אלי בכדי שלא ימתחו אותה על חשבון האנגלייה המסתורית ולכן טלפנה אליי קודם. קולה ואופן דיבורה בטלפון היה ברור ונעים. כאשר באה, לא היה כורש למזלה במשרד. אחרי זמן מה לווייתי אותה לאוטובוס. שוחחתי קצת עם תמר מנהלת הרכבות על כל מיני שטויות. בבוקר ובצהריים בא שוב תורה של האנגלייה המסתורית, אמרה לי שלא הופיעה אתמול לפגישה מפני ששמעה שנשוי אני. עתה רוצה היא לדעת את האמת. קודם הכחשתי ושאלתיה אם היא נשואה, השיבה שלא, על שאלתי אם היא בתולה, ענתה אחרי הפסקת

מה, שלא. אמרתי לה אם כך הדבר, מה אכפת לה אם אני נשוי אם לאו? גמרנו את השיחה והיא הבטיחה לצלצל ב-1:30. ב-1:15 חייגתי 0 ובקשתי את הבחורה במודיעין שתעזור לי לזהות את הקול האנונימי. היא סירבה וטענה שאצטרך למסור את הדבר למשטרה. לבסוף אבל נאותה להעבירני למפקחת הראשית וזו קודם חקרה אותי אם יש במשרדנו בחורים צעירים. אם פיטרנו לפני זמן קצר איזו בחורה ואם יש בסביבתי טלפונים אחרים. לכשעניתי על כל שאלותיה, הורתה לי לעכב את האלמונית ב-1:30 על הקו עד כמה שאפשר, לא לעורר בהיחשד ולבקש מישהו שיודיע לאפס על כך. היא אז תוכל לקבוע מי היא האלמונית או לפחות מאין היא מצלצלת. נכנסתי אל חמדה הטלפוניסטית ובקשתי להתקשר עם המודיעין ברגע שאשלח אליה את שטיין. ב-1:30 באה השיחה. שלחתי את שטיין, אך הוא חזר ואמר שחמדה איננה. אני בינתיים שמתי לב שהפעם השיחה הייתה ברורה וללא הפסקות. האלמונית (אתמול אמרה לי ששמה Irene סיפרה לי שנולדה בגרמניה ומשנת 1946 היא בארצות הברית. אמרה גם שהיא קתולית, אך גרמנית לא דברה. סיימנו את השיחה ואמרה לי שאימה מחכה לה). אני רצתי מהר אל האוטומט הטלפוני שבמכס והגעתי לשם בדיוק כשחמדה עזבה את התא. אמרתי לה: שלום איירין, והיא רצה מבוששת וצוחקת בחזרה למרכזיה. אחרי כל זה ניסתה בכל מחיר להכחיש שהיא היא האנגלייה. אני מתפלא מאין נובעת ידיעתה המצוינת של השפה האנגלית... היום קבלתי גם מכתב מעורך "עם עובד" בו מתנצל על שלא בא לחיפה וכותב שכבר מצא מישהו ממוצא צ'כי העלול לעזור בעריכת התרגום ומבטיח לי שהעניין כלל וכלל לא נשכח ושהוא בדרך לביצוע. הזמין אותי לבוא אליו במקרה שאזדמן לתל אביב. הביתה באתי אחרי 4:00. מיכל תצטרך לנסוע גם מחר העירה, מפני שלא גמרה במשרד החינוך מאומה. אחר הצהריים סידרתי קצת את העיתונים האמריקאים (כנראה שאמכור אותם) והעתקתי גם את תוכנית הבית בקנה מידה יותר גדול. אולי נהיה מחר אצל בונגי ואז נראה לו אותה. מצאתי שכמות החומר לפי תכניתי לא מעלה בהרבה על זו של התכנית הסוכנותית.

13.8.1952

כ"ב באב תשי"ב

יום ד'

גם היום נסעה מיכל העירה, אבל עד הצהריים לא שמעתי ממנה דבר. אדית טלפנה לי בצהריים ונדברנו לאכול יחד אצל "זבולון". באמצע הארוחה נכנסה לשם מיכל. אכלה מרק וגולש ריאות. סיפרה לי שבמשרד החינוך גמרה את הכול בכי טוב ושהבטיחו לה מקום של גננת בבית לחם. אחרי זה נסעה שוב לבת גלים. המתיחה מצד האלמונית החלה שוב בשעות אחר הצהריים. הפעם היו יותר בחורות מכרגיל ורובן דברו אנגלית גם שמות חדשים הופיעו, אחת מהן טענה שהיא הטלפוניסטית בבית חולים בלומנטל והזמינה אותי לשם לכוס קפה (נס), פליאה הייתה בעיניי שלכשאלתיה למספר הטלפון שלה, נתנה לי את המספר הנכון של בלומנטל. כל שאלותיהן סובבו סביב ציר אחד: אם אני נשוי או לאו. ב-3:00 טלפנה שוב איירין והסכימה להיפגש איתי ב-3:15 לפני בית המכס. בינתיים (כבר אחרי 3:00) צלצלה מיכל לומר שלא הספיקה לסדר בבית החולים דבר ושתצטרך לחזור בעוד שבועיים. אמרתי שאחכה לה ע"י בית המכס. כאשר ירדתי ב-3:15 למטה ירדה גם חמדה הטלפוניסטית ושאלה אותי אם אני כבר הולך הביתה. היא חיכתה לי למטה והציעה לי ללכת איתה להדר. שם תציג בפניי את חברותיה, כולל תמר ואיירין, קודם אבל רצתה לדעת אם אני באמת רווק. אילו לא הייתי מחכה למיכל, הייתי ברצון הולך איתה, למרות שהיא עצמה בכל אופן אינה מלכת יופי. אמרתי שיש לי פגישה עם מישהי אחרת ושלחתי לבדה. מיכל באה ב-3:30 בערך ומפני שהייתה עייפה לא נשארנו בעיר ונסענו ישר הביתה. בבית נודע לנו שהפסינגים יהגרו בקרוב, מפני שכל ניירותיהם כבר כמעט בסדר. אחר הצהריים ישנתי שעה קלה ואחר כך אחרי שהפצרתי בה הרבה, נאותה מיכל סוף סוף לדבר

עם גברת זינגר בעניין מסירת דירתנו. התברר שהם מעונינים, אך בספק עדיין אם יהיה להם מספיק כסף. בערב היינו אצל הקליינים וצבי הראה עניין בקשר לדירה. יחשוב על הדבר ויבוא להגיד לנו ביום א'. למרות שאצלנו בבית מגלה מיכל בזמן האחרון בחילה שעה שאני אוכל אבטיח, אכלה שם בתאבון מילון מתוק.

14.8.1952

כ"ג באב תשי"ב

יום ה'

בבוקר מסרתי במחוז מכתב לגזברות עם בקשה לשלם לי את דמי חופשתי למפרע בהתאם לחוק חופשה שנתית. לפני הצהריים צלצלה אלי תמר וקבעה איתי פגישה בשעה 3:00 לפני בית המכס. בשעה זו לא הייתה אמנם למטה אך נדמה שכמה רגעים לפני שלוש עלתה למזכירות. לפני הצהריים הגיעה אלינו גם שמועה ששר התחבורה דב צבי פנקס מת. ידיעה זו אושרה. בבוקר בקשתי את שטיין שישאל את היוגוסלבי מגב-ים ב' אשר עובד במזכירות המכס אם הוא מעוניין בדירת. הוא הראה עניין רב. אחר הצהריים המשיכו הבחורות את סיוטיהן. איירין טענה שלא נגשה אליי אתמול ב-3:15 מפני שראתה אותי עם בחורה (חמדה, או יותר נכון איירין עצמה) כשאמרתי לה שבחורה זו היא לדעתי נחמדה וכלל לא מכוערת, לא ידעה להסתיר את שביעות רצונה. התחננה שאתן לה עוד אפשרות אחרונה לפגוש אותה היום ב-3:15. בשעה זו הייתה למטה שוב פעם בליווי חברתה. הלכתי איתן כמה צעדים והן הפצירו בי שוב שאגיד אם אני רווק או נשוי. הוצאתי את תעודת הזהות שלי, כיסיתי באצבע את המילה "תיקון" והמילה "רווק" למרות שהייתה בסוגריים הספיקה לשכנע... בבית אכלנו ארוחת ארבע ואחר כך יצאנו לשפת הים להתרחץ. היה שפל. על פני המים זרם אל החוף ובעומק זרם חוזר. שחינו די הרבה ועם כמה בחורים רכבנו על מסגרת הצלה גדולה עשויה מעץ קל. לא היו הרבה אנשים והיה נעים. כשחזרנו בא אלי שכנינו היוגוסלבי וחבר לעבודה במכס ודברנו על אופן מסירת הדירה. הראיתי לו את החוזה ואת המסמכים הקשורים בו והוא הבטיח להגיש לי עד יום א' הצעה קונקרטי. מחר ניסע לבית לחם וגם לגבעת זייד.

15.8.1952

כ"ד באב תשי"ב

יום ו'

משעמם ומעיק עכשיו במשרד ומקור הנחת וקרן האור היחידה היא למעשה רק השיחות האנונימיות בטלפון. היום טענה איירין שלא רצתה לגשת אליי אתמול אחרי 3:00 מפני שראתה אותי הפעם עם שתי בחורות. אמרתי לה בשפה פשוטה ובעברית שהולכים עם הכד אל המים עד שהוא נשבר" ואם ברצונה באמת להיפגש איתי, הרי שיכולה לעשות זאת בלי תעלומה, כל שהיא. אמרה לי שנוסעת לסוף השבוע לירושלים, אך לכששמעה שאני נוסע לגבעות זייד, רצתה להצטרף אלי. ההליכה הרבה ברגל לא הפחידה אותה, לפי דבריה... נדמה לי שטענתי שאני אוהב טיפוסים שחורים ואוריינטליים, שמחה אותה לא מעט. מיכל איחרה לבוא, והצטרפה אליי רק אחרי אחת, במסעדת זבולון. אחרי האוכל ישבנו בבניין תחנת הרכבת לחכות לאוטובוס. מיכל שקלה את עצמה ומצאה ששוקלת 54 ק"ג בלבד. ב-3:00 יצא האוטובוס לבית לחם. עד מעבר רמת הדסה נסעה אתנו יחד אדית, מכירתה של מיכל. היא מבית היתומים בברנו. בבית לחם הלכנו ישר למועצה, שם קיבל אותנו בלבביות אריה, מזכיר הפנים, ענה על שאלותינו, מצא את תוכנית הבית שלי מתאימה ויפה אולם ניבא שהסוכנות תעשה לי לבטח קשיים. אחר כך הראה לנו את הדירה שבאה בחשבון בשבילנו. לשם זה נסענו בג'יפ נהוג בידי חיים(ברנר,עדנה) החבר החיגר בידו הימנית, הוא נהג בלי קושי למרות שההגה שמאלי. המקום הראשון שראינו נמצא בבית גרמני טוב ונקי לערך. החדר קטן אמנם אבל מצד צפון-מערב ובעל שתי חלונות, החדר בקומה ראשונה ומטבח גדול פי שניים נמצא בקומת הקרקע מצד החדר. (הדירה בה גרה

דינה אקרמן (בערוב ימיה) (עדנה) החדר שהיה האפשרות השנייה נמצא בבית אחר, שתי קומות מעל הקרקע, מתחת לגג. המעלה היחידה של המקום השני היא סידור המטבח ליד החדר בפרוזדור... בחרנו כמובן במקום הראשון אבל מיכל כבר הכינה כל מיני הסתייגויות בעיקר בגלל הילד שעתיד לבוא. ראינו גם את הגננת מתושבי המקום אשר עובדת בגנון, בחורה שחורה ונחמדה. נדברנו עם אריה שייפגש ביום א' עם מיכל בחיפה במשרד החינוך. חיים לקח אותנו בג'יפ עד רמת ישי משם נסענו באוטובוס עד קריית עמל. רק כשהתחלנו ללכת נעצר על ידנו ג'יפ עם איש ואישה ושני ילדים. האיש בן לעליות האחרונות, אותן העליות שבאו אומנם עוד לפני מלחמת עולם ה-2 אבל שעוד בקושי קוראים להן בשם עליה ממוספרת. היה בלתי סימפטי. שאל את הדרך לגבעת זייד ורק באי רצון הסכים לקחת אותנו בטרמפ כדי שנשמש לו מדריכים. וכשהגענו לקבוצה שאל את הדרך אל פסלו של זייד (!!)). לוטי וכרמה חיכו לנו בחדרון עם שולחן (או יותר נכון ארגז) ערוך בחגיגות עם תפוחי עץ קוקוסים וממתקים, באמת מבצע עצום. גם לקחו אותנו כבר לחדר האוכל, אבל הארוחה החלה רק אחרי 9:00. במקום היו אורחים, קבוצה של תימנים צעירים. הגרעין הצ'כי המדולדל עומד לעזוב את הקבוצה בקרוב, והארגנטינאים דואגים לתוספת כוחות. בהתחלה עשו מעין "קבלת שבת", אחד החברים קם, הכריז שדב צבי פנקס מת ובקש לקום ולקיים רגע של דומיה, באמצע העמידה התחיל חבר אחר שעשה רושם מנוון להוציא בקושי רב, בגמגום ובסיוע חברו מן הצד, הספד מתוך איזה עיתון. כל זה וסימני ריקבון אחרים גרמו לי בחילה ממש. לא העזנו להישאר עוד ל"עונג שבת" והלכנו כבר ב-10 לישון, בחדרה של כרמלה.

16.8.1952

יום שבת כ"ה באב תשי"ב

התעוררנו מוקדם ועוד לפני 8:00 הלכנו לטייל קצת במשק, בתוך חצר העגלות עמדה פרה אחת שבועות מספר לפני ההמלטה עם בטן ענקית ומיכל שאלתני אם זה פר (!!)). אף אחת משתי הבנות לא דאגה לנו. אני בינתיים שיחקתי עם הרדיו הקטן של כרמלה. פרקתי בכדי לסדר את המכוון שמאן לזוז וחוחך מזה סדרתי גם עם חוט ברזל מעין אנטנה, חיבור למיטה. למרות כל המאמץ הזה לא זכיתי להתפעלות מקווה מצד כרמלה. ב-11:00 החלטנו סוף סוף לרדת לחדר האוכל על דעת עצמנו ושם אכלנו ארוחת בוקר מאוחרת בחסות לוטי שהייתה תורנית על אפן וכעסן של הטבחיות הארגנטינאיות או התורכיות. אחרי חיפוש מצאנו את כרמלה, היא התעוררה רק ב-11:30. אחרי ארוחת הצהריים הזמנו את כרמלה לבוא בסוף החודש אלינו לשבוע ימים (לפני שתעזוב את הקבוצה ותעבור לגבעת חיים) היא הסכימה למחצה, עם כתריסר ביצים גדולות יצאנו לפני 4:00 ברגל לקריית עמל, שם התפעלנו מעצי פרי רבים ונהדרים הנטועים בשפע ליד כל בית ומוסיפים נוף נהדר. בשיכון החדש בקריית עמל בקרנו אצל שמעון לומסקי בדירתו החדשה. היה אצלו אחיו שעובד בבית החולים הממשלתי בעכו. הוא סיפר לי שמינגוי ברטהא שותפי מגבעת שאול נהנה כל שבוע מהאפשרות לנסוע לקונסול ההונגרי בתל אביב. לפני 7:00 הלכנו לחפש את משפחת גרואג מאולומוץ.(חלק ממשפחתינו מקורו מאולומוץ עיר בצ'כיה) (עדנה) מצאנו אותם בחברת אורחים אשר מוצאם גם כן מצ'כוסלובקיה. בלינו אצלם ערב נעים ונחמד מאוד. א' גרואג סיפר הרבה זיכרונות מבדחים, מהם על אבי ז"ל ועל דודי ז"ל. אצל הגרואגים זכינו לקבלת פנים לבבית ביותר. הושיבו אותנו עם יתר האורחים על המרפסת על גבי שרפרפים נמוכים וכיבדו אותנו בקפה ועוגה. לפי התור העבירו זיכרונות על בני משפחותינו מימים עברו בעיקר על אבי ז"ל ודודי יוסף מאולומוץ. גרואג ניצל את ההזדמנות לספר גם סיפורים מבדחים כלליים על מעשי קונדס של סטודנטים יהודיים בווינה לפני מלחמת העולם ה-1. הסיפור הראשון דן על קבוצת סטודנטים אשר קנו בזיל הזול קורת עץ ארוכה ולפנות ערב סחבו אותה ברחובות וינה והעמידו פני גנבים. כל פעם כאשר נעצרו ע"י שוטר, נתנו לו לחקור קצת ורק אחר כך הראו לו את

קבלת הקנייה. השוטר החמישי ביקש מהם בחיך לא להטריח את עצמם יותר מאחר שכל תחנות המשטרה בווינה רבתי קבלו כבר דו"ח על המעשה. בידי הסטודנטים לא נשאר אלא להחליף את הקורה בסוף בעד קצת ערמונים חמים... הסיפור השני היה מעשה בסטודנט שהכניס למכנסיו עטין של פרה והתהלך בחברת חבריו ברחובות הוממים עם פטמה ארוכה בולטת ממכנסיו החוצה. כאשר רצה שוטר לאסרו, בקש סליחה, התנצל הוציא אולר מכיסו וחתך את הפטמה במהירות ובקור רוח. אחר כך סיפר רבות על אבי ז"ל שהיה ידוע לתהילה כגדול בתורת ובמעשי הסיף. הוא גם הדריך את גרואג במלאכת הסיף. כאשר סבל יהודי עלבון והזמין את הגרמני לדו-קרב סרב הלה בדרך כלל לתת לו "סטיספקציה" בטענו שלא ילכלך את חרבו בדם יהודי. לא פעם אבל קרה גם אחרת. פעם אחת יצאה משלחת 4 סטודנטים יהודים מוינה לשטיירמרק לדו קרב כזה ואבי בראשם. הרבה קשיים היו לסטודנטים העניים עם התחבורה למקום ולאבי נקרעה גם סוליה מנעל ישנה בלב הדרך, אולם לבסוף יצאו יהודים מן הדו קרב בניצחון מזהיר כזה, עד שהפילו פחד ומורא על הגויים ברחבי האימפריה לשנים רבות. רק אחרי 8:00 יצאנו לדרך. נסענו בעמידה באוטובוס מלא ומיכל שסבלה מבחילה ביקשה לרדת ע"י הצ'ק פוסט. בטרמפ ובאוטובוס הגענו משם לסוף קריית מוצקין ומשם הלכנו ברגל הביתה. הגענו עיפים ורצוצים ואחרי 11:00 שכבנו לישון. (גרואג מטבעון, בנם נפל כחייל צהל, ידעתי שמקורבים למשפחה אבל לא עד כדי כך) (עדנה)

17.8.1952

יום א' כ"ו באב תשי"ב

הבוקר לקחתי לעבודה כמה עיתונים אמריקאים (כולל אנגלית) ומכרתים ב-2 וחצי ל"י בחנות ה"עתידי" ברחוב יפו. "איירין" טלפנה לי היום כבר בבוקר (חמדה עובדת השבוע במשמרת זו). אחרי 1:30 הופיעו אצלי המזכיר אריה (מגולח למשעי) ומיכל, באו ממשרד החינוך מקום בו סידרו את כול הקשור לגן. אריה לקח מאתנו את פנקסי המזון ואת תעודת הזהות לשם העברת המנות. לכשנפרד מאתנו, ביקשתי ממיכל שתישאר רגע, כדי שכורש יוכל למתוח אותה מעט. הוא לא הצליח ביותר מאחר שידעה את הכול. אחרי זה ליוויתי אותה לאוטובוס. כורש עשה היום ג'סטה והשתדל להשיג בשבילי באמצעות משרדנו עץ ופחים. הפנו אותו למשרד החקלאות... במקום זה הבטיח לי שטיין לקנות בשבילי קצת עץ משומש מחיר לבן. אחרי הצהריים טלפנה סוניה ואמרה שמשלמים תוספת יוקר. הלכתי מיד וקבלתי 8.600 ל"י (ברוכים הבאים) כשחזרתי מהצהריים, טלפן לי שוב קול בחורה, הפעם בעברית. הייתה זו אותה הבחורה שחמדה הציגה לי אותה בשבוע שעבר בתור "תמר". מצפונה לא נתן לה מנוח, היא רצתה להעמיד אותי על הדרך הנכונה, אמרה ששמה דבורה וטענה ששיחות אנונימיות הן נוהג מקובל אצל טלפוניסטיות צעירות... כשבאתי ב-4:00 הביתה, התעוררה מיכל משינה ואני "קבלתי את המשמרת". ישנתי עד לפני 6:00. בזמן החדשות בא צבי קליין (בלי אימו) והודיע שדירתנו לא באה בחשבון עבורו. לווינו אותו לאוטובוס ובדרך פגשנו את גברת קרניאל. הזמנתי אלינו אך היא סירבה. בינתיים בא אלינו היידשקה, השכן היוגוסלבי (היום לא בא לעבודה) הופיע בתחנות וגופיה וביקש ממני שהות לעוד 3 ימים. החלטתי שמוטב בכל זאת לדבר עם גברת קרניאל, בפרט לכששמעתי שהיא עצמה מעוניינת בחדרנו כי ברצונה למכור את כל הבית. השגתיה ליד הכביש. היא הסכימה לשוב ולהיכנס אלינו לכששמעה שאני עומד למסור את הדירה, היא הודתה שבעצמה מתעניינת לקבל את החדר בחזרה. נקבתי מחיר של 1200 לירות והיא בקשה שהות עד יום ו'. היא נמצאת עתה באופן זמני בבית השיטה. אחרי כל הדיונים האלה הגענו לארוחת ערב רק אחרי 8:00 ומיכל הקיאה לפני זה כדרכה וכמנהגה.

18.8.1952

כ"ז באב תשי"ב

יום ב'

הבוקר דברה איתי שוב איירין, לבסוף עברה לעברית צחה וגלתה שהיא תמר. עוד איני בטוח אם זה נכון, למרות שפתרון זה מתקבל על הדעת מפני שחמדה כנראה באמת לא יודעת כה טוב אנגלית. בבוקר, לפני לכתתי לעבודה פגשתי את מרתה פוליצר, הכרתיה רק כשראיתיה בפעם השנייה. אמרה לי ששניהם יהיו בגבי-ים ביום ד' או ה'... בצהריים טלפנה לי אביבה, אחת הבחורות מן הקנוניה המקורית, דברה בלבביות ו"דוגרי", אמרה שלא יכולה לפתח את שיחתנו מפני שהייתה כמה ימים בתל אביב. רוצה מאוד להיפגש איתי וקראה לי "מותק". אמרתי לה שאם לא תשכח אותי עד מחר נוכל לקבוע אז פגישה אחר הצהריים. את תמר אי אפשר היה להשיג היום במשפר 4098, משם היה עונה קול גבר.

באתי מוקדם הביתה ואחרי ארוחת 4 יצאנו לשפת הים. הים היה די סוער ומיכל פחדה לא מעט, שוב שחקנו עם מסגרת ההצלה. על החוף פגשנו את שטיין לשמחתי הרבה כי יכולתי ליטול ממנו סיגריה.

היום קבלנו מכתב נחמד מדודה. התפעלה מתמונתנו ומאחלת לנו (אנגלי) בעתידנו החקלאי. המכתב השני היה קטן כזית ובו מודיע לי משרד התחבורה שאין באפשרותו לתת לי היתר לרכישת האופנוע. חוסר ויטמין "פי", עוד טוב שענו בכלל.

בערב עשתה מיכל קצת babysitting אצל הסינגרים. דורי נסעה היום לסדר את דרכונה ומירקו לבדו בבית.

19.8.1952

כ"ח באב תשי"ב

יום ג'

בשעה 6:00 סגרתי את צלצול המעורר והתעוררתי רק לפני 7:00, לכן באתי מאוחר לעבודה. בשעות הבוקר בא אלי למשרד מרדכי (חנני?עדנה) מבית לחם, הביא לי את תעודת הזהות ואת פנקסי המזון, אמר שמנהל החשבונות בצבא ולכן לא יכולים לבצע את העברה. החלטתי ללכת אתו לאגף המזון ושם עשינו את הדבר בן רגע ובלי כל קושי. הפקידה שם השאירה לי את הפנקסים להיום בכדי שאגמור את כל הסידורים עם החנווני, והתרתה בי להחזיר את הפנקסים עד מחר, אחרת לא אקבל את מנותיי מספטמבר במושב.

היום היה יותר עבודה מכרגיל (יותר מ-50 מספר). באתי מוקדם הביתה ואחר הצהריים שכבתי וקראתי אנגלית וצ'כית. מפני שבימים ב' ו-ג' סגור אצל זלצר אחר הצהריים, אצטרך להסדיר את דבר המנות מחר בבוקר ולכן אאחר שוב לעבודה.

20.8.1952

כ"ט באב תשי"ב

יום ד'

בבוקר הלכתי יחד עם מיכל למכולת ואל הקצב. הורדתי את התלושים עבור שמנים ביצים ובשר ורק אחרי זה נסעתי העירה. באגף המזון קבלתי תמורת הפנקסים רק שני כרטיסים קטנים. במושב אין תלושים. בשעות העבודה הראשונות נלחמתי בשעמום בעזרת חוברת "true story" חוברת שלקחתי בהשאלה מחמדה. בדרך כלל לימונדות. היום היה הרבה עבודה וכורש התנהג לא בסדר. הלך ב-12:00 ולא חזר עד 2:30. אמרתי לו שלפחות יומיים לפני שניפרד, היה יכול להראות קצת חריצות (ב-24 לחודש הוא יוצא לחופשה).

לארוחת צהריים אכלתי רק מרק, אבל באתי מוקדם הביתה ומיכל חיממה לי עוד משהו שנשאר מארוחת הצהריים המשותפת שלה עם מירקו. אחר הצהריים ובערב עיינתי קצת בספרי החקלאות ושוחחתי על דא והא עם מיכל. היום עשתה לעצמה סלסול תמידי.

21.8.1952

יום ה' ל' באב תשי"ב

הבוקר נסעתי עם אוסי פרלר לעבודה והוא אמר לי שמחכה לשיחה טלפונית עם גברת קרניאל. לפני 2:30 צלצל אלי ואמר לי שברצונה להוריד את המחיר שהצעתי עד כמה שאפשר ושהיא תבוא הערב אלינו. כורש עבד היום עד אשר חזרתי מהפסקת הצהריים, כנראה כתוצאה מן המוסר שנתתי לו אתמול. לפני שהלכתי, בא אלי שמחה ברנשטיין, המועמד שימלא כנראה את מקומי ושאל אותי כמה פרטים על אופן מהלך העבודה. היום פרסמו העיתונים את הידיעה על פיטורים נוספים של 500 עובדי מדינה. לפני שנסעתי הביתה קניתי בשביל מיכל כתריסר צברים מקולפים בכדי לעזור לעיכולה המפגר... באתי הביתה מוקדם וקראתי קצת ספורים קצרים ל- E. Caldwell. לפנות ערב הלכנו יחד עם מיכל לירקן ולמכולת. ב-6:00 בערך חזר אוסי מן העבודה בלוויית שני הפוליצרים, הוא סיפר לי עוד כמה פרטים על שיחתם עם הגברת קרניאל. בשעת ארוחת הערב עשתה לנו חברה נעימה נורית הקטנה. דורי חזרה היום מירושלים אך עדיין בלי הדרכון. לפני הארוחה, הלכתי אל היידשקה המועמד הרציני ביותר לקבלת הדירה וסיפרתי לו על ההתפתחות החדשה. הוא אמר שנוכל אולי להסכים לתת לגברת קרניאל פיצויים של כ-100 ל"י ובמקרה הקיצוני יוכל הוא להיכנס לדירתי מבלי שתוכל בעלת הבית אחר כך להוציאו. גברת קרניאל לא באה, במקומה בא אחרי 8:00 גיסה ודברתי אתו על הדשא אצל הפרלרים. אמר שלא תוכל כנראה לגייס את הכסף אבל שתסכים לקבל 200 ל"י. הסברתי לו שאיני רואה את דרישתה כמוצדקת, אבל מוכן אהיה לדון על חצי הסכום רק כדי לחסוך כאב ראש. אין פעולתי יכולה להיחשב כבלתי כשרה או כדבר שבא במפתיע. הנוהג המקובל בארץ הוא שתוך שנתיים לא משלמים לבעל הבית מאומה מדמי המפתח וכאן הרי מדובר בפחות משנה וחצי. תוכניתי לצאת להתיישבות אינה חדשה כלל ועיקר ולכן הזהרתיה על כך כבר לפני שנה וחצי בשעה שלקחתי את הדירה ועמדתי על כך שנכתוב את תנאי המסירה החופשית בכתב. הוספת 200 ל"י על שכר הדירה ששילמתי כבר, היה מעלה את השכר החודשי עבור חדר בלתי מרוהט ל-20 ל"י לחודש, דבר שבשביל בעל אמצעים כמוני לא מתקבל כלל על הדעת. הרחבנו עוד את הדיבור עוד כהוגן ולבסוף הסכמנו שביום א' בערב אסע לקריית חיים המערבית ואדבר איתה אישית, עד אז אני מקווה להגיע להסדר סופי. אני מקווה שגם עם היידשקה אבוא לעמק השווה ביום ו' או ביום א'.

אחרי זה נשארנו עד שעה 10:00 אצל הפרלרים ושוחחנו איתם ועם הפוליצרים. התברר לי שפטר (הבעל של מרתה פוליצר,) (עדנה) עובד במחלקת המים של הסוכנות. לדעתו לא יהיה כמעט מן הנמנע להשיג מן המחלקה הטכנית הסכמה לשינוי תכנית ביתי בשיכון בבית לחם. מצד שני היו בפיו ידיעות משביעות רצון ביחס לאספקת המים באזור אשר לדעתו תבוא בהקדם ובשפע וביחס לביצוע השיכון אשר לפי דבריו ייקח באופן מכסימלי שנה אחת.

22.8.1952

יום ו' אק באלול תשי"ב

היום רכבתי לעבודה על אופניים. בתיבת הדואר היה מכתב מאימא. בחורה אנונימית אחרת שטלפנה כבר כמה פעמים בשם אהובה דברה איתי היום פעמיים. בכדי למנוע שיחה עם כורש בקשה תמיד גבר או בחורה אחרת להתחיל בשיחה. היא טוענת שהיא צברית בת דור שלישי, לפי דבריה לומדת משפטים. קוראת לי בשמות "מותק, הובי, דרלינג" וכו' ורוצה להיפגש אתי, ולהכיר אותי. היא נראית לי כבחורה "עם דם" וכך היא גם גורסת בעצמה.

היום נפרדתי סופית מכורש, ביום א' יוצא לחופש ואיני יודע אם אראה אותו עוד. רכבתי הביתה מוקדם, קודם לכן קניתי קצת תפוחים וכמה קולרבי בשביל מיכל. לפני ארוחת הצהריים הלכתי לגבים ג' להביא כביסה. אחר הצהריים קראתי

קצת והקדשתי גם זמן למיכל. השבוע קבלנו מנת בשר יפה וזה גרם לארוחת ערב טעימה ביותר.

23.8.1952

יום שבת ב' באלול תשי"ב

שנינו ישנו היום עד אחרי 8:00. לפני הצהריים קראתי עם מיכל יחד את פרשת השבוע. היום גמרתי את הסיפורים Coldwell. לפנות ערב החלטנו למרות הכול לנסוע על אופניים אל אחי. הגענו למעברה אחרי 6:00 ומצאנו את הצריף סגור. אדית אמרה לי אתמול שהם חושבים לעשות היום איזה ביקור אצל שוטר בעיר גנים. השארתי את מיכל ע"י הצריף ויצאתי לחפשמ. מצאתים בלי קושי ואדית נסעה קדימה על האופניים שלי למעברה. שהינו אצלם רק כשעה. לאחי יש סיכויים לקבל בקרוב שיכון זול או להיכנס לדירת שוטרים בקריית אליהו בלי כסף. בדרך הביתה עצרנו עוד לרבע שעה אצל מנחם ויודית.

24.8.1952

יום א' ג' באלול תשי"ב

בבוקר אמר לי היידשקא במשרד שאינו יכול לקחת את הדירה. אשתו רוצה את החדר הגדול והפרלרים לא מסכימים. מיד התחלתי להציע את הדירה לכל עמיל מכס וחבר בעבודה, איש לא רוצה לשמוע מחצי דירה, כל אחד מעוניין רק בכל הדירה כולה. אצטרך למסור מחר הודעות בעיתונים. היום עבדתי לבד לגמרי, אבל לא היה הרבה עבודה. לפני הצהריים טלפנה שוב "אהובה" אמרה ששמה הנכון ציפורה, שעובדת בבית המשפט ונתנה לי גם את מספר הטלפון שלה. רצתה להיפגש אתי היום אבל כעבור זמן טלפנה שוב ואמרה שחברתה הגיעה זה עתה מתל אביב ועל כן חיסלה את הפגישה. כדי שאאמין לה, נתנה לחברתה לדבר אלי כמה מילים... היום היה חם מאוד. ב-3:00 נסעתי הביתה ואחר כך יצאנו עם מיכל לשפת הים. בדרך בחזרה גילתה מיכל שפלות שפגעה בי קשות. כמה ימים היא כבר סובלת ממסור כליות על שלא אמרה לאנשי בית לחם שהיא בהיריון. על טענתי שאמרתי לה לפני פגישתה עם אריה ביום א' להודיע לו על כך, טענה שאופן אמירתי אז פרשה כעצה שלילית, במילים אחרות שאני אשם על שתיקתה. דבר זה חרה לי מאוד כי סגולה זו טרם גיליתי אצלה בכל כוחה. אחרי ארוחת הערב נסעתי לקריית חיים המערבית. באתי אל גברת קרניאל וגיסה ב-8:00 בערב, רכוב על אופניים. הצעתי לה את הדירה באלף ל"י במקום ב-1200 ל"י, במקרה שיש לה חשש של הפסד, הייתי מוכן לקבל 900 בלבד ולהפקיד לערב 100 ל"י על פיקדון משותף ועשיתי עוד ג'סטות דומות. היא ביקשה עוד שהות והבטיחה לטלפן לי מחרתיים אחר הצהריים. ממנה נודע לי גם שפרלר לא שילם לה בעד החצי השני יותר מ-650 ל"י. חזרתי הביתה ואחרי זה הלכתי ישר אל פרלר והצעתי לו לתת בעיתון הודעה משותפת על כל הדירה. אמרתי לו שאינני רוצה יותר מ-1000 ל"י ואת כל העודף יכול לקחת הוא. הוא הסכים פחות או יותר אבל רוצה שיישאר לו אחרי החלק שיצטרך למסור לגברת קרניאל 1200 ל"י נקיות. נדברנו שניסע מחר בבוקר ברבע לשבע יחד לעבודה. אחרי זה שוחחנו עוד קצת עם הפסינגים והלכנו לישון אחרי 11:00 בלילה.

25.8.1952

יום ב' ד' באלול תשי"ב

לפני 7:00 נכנסתי אל אוסי פרלר והוא אמר שהתחרט על דעתו מאמש. הכסף שהוכנס בדירה הוא בעצם של גיסו ולכן יש לחכות להסכמתו, אמרתי שאתן אם כן מודעה בעיתון רק על החצי שלי. במשרד היה די הרבה עבודה. מלבד זה קבלתי גם שני מכתבים מיורדן עם קושיותיו השכיחות. הספקתי לבררן ולענות את התשובות על כולן. שמחה ברנשטיין, ממלא מקומי בעתיד בא רק בצהריים. התחלתי כבר להכניסו לעבודה. הבחורות לא שכחו לטלפן לי שוב במשך היום.

ציפורה (אהובה) קבעה איתי פגישה ב-3:15 ב"קריפס" אולם אחר כך צלצלה שוב לומר כי נודע לה לבטח שאני נשוי, היא מבטלת את הפגישה ואל לי לטרוח למענה. היא תכירני בהזדמנות אחרת. טלפנתי גם לד"ר וילינסקי מחברת לוי ושות' הבטיח לי בקול מתוק מדבש שהוא מטפל בעניין הקושן, עליו להזדיין בסבלנות ובאים אעזוב את חיפה להודיע לו קודם לכן על שינוי הכתובת, מסר לי גם בסוד ובנאמנות את מספר הטלפון הפרטי שלו. לא חלה כל הטבה בחום המעיק שנמשך כבר זה כמה ימים. אחרי שתיים העביר מר הדס הודעה שמי שלא מרגיש טוב רשאי ללכת הביתה. רוב הפקידים נצלו את האמנסטיבי הזו. לפני שהלכתי ערכתי טיטה של הודעות בעיתונות. לפני 3:00 ירדתי ואלי הצטרפה חמדה. שוחחנו על מתיחות טלפונית ועלינו יחד באוטובוס להדר. אני התיישבתי בקפה קריפס והיא הבטיחה לי להביא לי לשם את ציפורה ועלתה לשם כך אל ביתה. ישבתי שם עד אחרי 4:00 אולם הבנות לא הופיעו. אחרי זה הלכתי למרכז הפרסום ברחוב הרצל (הוא עבר למקום מרווח יותר). במקרה פגשתי שם את גלעדי והוא קבל את המודעות. הן תופענה במסגרת (אינץ וחצי) בג'רוזלם פוסט ודירות חדשות, מעריב והעיתון ההונגרי. המחיר הכולל הוא 16 ל"י. יכולתי לתת רק 14 והבטחתי להביא את היתרה מחר. אחר כך נכנסתי לשוק תלפיות והתכוננתי לקנות ביד רחבה תפוחים ועוד. רק כעבור זמן נזכרתי שאין לי בעצם כל כסף, על כן הסתפקתי ב-3 קולרבי יפים בשביל מיכל ונסעתי הביתה עם 2 גרוש בכיס.

אחרי ארוחת ערב בא בחור בשם יהודה מקריית חיים, עליו סיפרה לנו שכנתה של יהודית במוצאי שבת. הוא הראה עניין רציני בדירה ורצה אף לקנותה לקניין עד. נסעתי המום עם אוסי הביתה והוא אמר לי שגברת קרניאל דברה איתו טלפונית ואמרה שתבוא הערב. לכן אמרתי לאורחנו שיחכה לה וידבר איתה. הוא אמר שנוסע לגבי-ים ג' ויחזור עוד אלינו הערב. אולם לא חזר. אחרי 9:30 ראיתי שגברת קרניאל יושבת אצל אוסי. איש לא בא לקרוא לי ולכן הלכתי לשם ב-10:00 על דעת עצמי. פרלר אמר לי שבאה רק לפני זמן קצר ואני חושב שאילו לא הייתי בא היה נותן ללכת מבלי להפגיש אותי איתה כלל. גברת קרניאל אמרה שהיא חושבת לקבל את הצעתי ב-90% ותודיע לי מחר סופית בטלפון. כמעט מיד אחרי זה הלכה. פרלר לא מסר לי שום פרטים על שיחתם שקדמה. למרות הכול לא אבטל מחר את המודעות. מחר מיכל רוצה לנסוע לבית החולים בבת גלים ואחר כך גם לבית לחם. אצטרך לגרד מחר איזשהו כסף.

26.8.1952

יום ג' ה' באלול תשי"ב

אתמול קראתי ב- בג'רוזלם פוסט בדיחה יפה: 'ישראלי אחד עטף את מנת הבשר השביעית שלו בכרטיס נסיעה של אוטובוס אבל הביא את החבילה ריקה הביתה מפני ששכח שהכרטיס היה מנוקב. בבוקר פגשתי לפני העבודה את אדית והזמנתי לבוא אלינו בזמן שהפסינגים אינם. השתמשה בכל מיני תירוצים אך לבסוף הסכימה לבוא אולי מחר ללילה אחד. שמחה ברנשטיין בא היום כבר בבוקר. לפני הצהריים הצלחתי להניע את המשק שלנו להדפיס טפסים והבאתי אותם למכס. אני מקווה שהמלאי יספיק לי עד סוף החודש. מכרתי איגרת אחת של המלווה העממי, סריה א', בכדי שיהיה לי קצת כסף ביד. מיכל הופיע רק אחר הצהריים ואמרה שחיכתה בבית החולים שעות ללא תועלת, אין עוד תוצאות הבדיקה. בגלל אחור זה לא יכלה לנסוע לבית לחם. לעומת זאת הספיקה להוציא 10 ל"י מבנק הולנד כלומר לחסל את הקונטו שלה כליל. בשעה שהייתה למעלה צלצלתי לחמדה לומר שאני מוכן להציג לה את אשתי. היא באמת באה לראות אך שתיהן החליפו רק כמה מילים חטופות. אחרי ארוחת הצהריים עד סוף העבודה חיכיתי במתיחות לטלפון מגברת קרניאל אך לשווא. אחרי העבודה הלכתי שוב עם חמדה, יחד לאוטובוס, אחרי שכיבדתי תחילה בכמה סברס. רק מפיה נודע לי שהיום פרצה שרפה באניית המעפילים "יציאת אירופה". בהדר נכנסתי שוב לקריפס וחמדה

הבטיחה לי חגיגת שהפעם באמת תביא את ציפורה. הזמנתי לי קפה קפוא שהיה באמת מצוין הפעם, כעבור חצי שעה נכנסה חמדה אלי והוציאה אותי לשולחן אחר שהיה בחוץ. שם ישבה באמת ציפורה אבל להפתעתי עוד קרבן מקרי שחמדה תפשתהו כנראה בדרך, פקיד בהנהלת המכס בשם אלעזר לוין. ציפורה חשבה תחלה שאליעזר זה אני, ועל בסיס זה התחילה לשוחח אתו, דבר שסיבך את העניינים במקצת מובן שאורח בלתי קרוא זה הפריע קצת למהלך השיחה שלא יכלה להתפתח בין ארבעתנו לשום דרגה מסוימת נעה בגבולות הפקידות הממשלתית. ציפורה היא בחורה בריאה, שחומה, צברית טיפוסית, בשביל המושגים שלי ציפורה היא בעלת גוף קצת יתר על המידה אבל פקחית ובעלת כושר דיבור עשיר וחינני. כיבדה אותי כפי שהבטיחה שלשום בסיגריות נלסון. חמדה עזבה כעבור זמן קצר ובחמש הודעתי שגם עלי לזוז. ציפורה יצאה יחד איתי ולפני שנפרדנו דרשה ממני וידוי, כשאמרתי והוכחתי לה שאני נשוי נפרדה ממני ואחלה לי הצלחה בהמשך.

מקריפס הלכתי ל"מרכז הפרסומים" לשלם את חובי מאתמול אחר כך הלכתי עוד למתווכים אך מצאתי את רובם סגורים. נפשי טען שהמחיר הממשי של הדירה לא יכול לעלות על 2500 ל"י. הביתה באתי ב-6:15 עייף ורדום. מליל אמש מסתובבת אצלנו חתולה צעירה שאתמול בלילה בכתה לפני חלוננו ומיכל הכניסתה הביתה. היא נראית לי נקיה למדי ולכן לא גיליתי התנגדות בפרט משום שאדית עומדת לבקרנו מחר והיא בוודאי תשמח מנוכחותה. מחר ארכב לעבודה על אופניים.

27.8.1952

יום ד' ו' באלול תשי"ב

כשעברתי בבוקר את גשר תעלת הקישון על אופניים בנסיעה איטית ראיתי לראשונה את הכמות העצומה של דגים הצובים שם. נראה היה לי שיש יותר דגים ממים. מעניין שבצהריים ואחרי כן אין לראות כל כך הרבה דגים. היום היה לי הרבה עבודה, הצטרכתי לענות גם על מכתב של יורדן. דליה לא שלחה דואר לירושלים זה 3 ימים כבר. הבטיחה להביא לי את הדואר מוכן לחתימה ב-2:00 אחר הצהריים, אבל כשטלפנתי לה בשעה זו, אמרה שלא מרגישה טוב ושתשלח את הדואר מחר... בבוקר היו בתיבת הדואר שתי חוברות נאות של משרד החקלאות על גדול עופות וירקות. בבוקר הופיע אצלי פתאום כרמלה ולוטי. הן היו בדרך לעפולה בעניין ההעברה לגבעת חיים. לוטי הייתה אתמול בגבעת חיים והביאה לי משם חבילה עם ביצים ומכתב קצר מאימא. כרמלה עוררה התפעלות אצל חברי לעבודה. היא הבטיחה לבוא מחר אלינו. שמחה ברנשטיין בא היום שוב רק ב-11:00. זו קטסטרופה, איני יודע איך ילמד את המלאכה תוך 3 ימים...

ב-12:00 בצהריים טילפנה לי סוף סוף גברת קרניאל ואמרה שהיא מקבלת את כל תנאי הצעתי זאת אומרת שהיא תקבל את הדירה בחזרה לידיה. מצד שני אבל, אמרה לי שלא תהיה כ-10 ימים בחיפה, כך שאיני יודע מה יהיה הסוף. דרשתי שתתן ייפוי כוח מלא לגיסה והזהרתיה שבשלישי לספטמבר ניסע מחוץ לחיפה, נו נחייה ונראה. ברבע לשלוש נסעתי הביתה. בדרך ראיתי את האניה "יציאת אירופה" השרופה עוגנת ליד חוף המפרץ ורכבתי אל החוף דרך כביש הזיפזיף לראותה, אחר כך רכבתי עד גליה דרך החוף המלא שברי עצים וכל מיני אשפת אוניות. באתי הביתה ב-4:00, התקלחתי ואחר כך קניתי אבטיח מפני שלא היו פירות אחרים וחיכיתי לבואה של אדית. מיכל הייתה אצלי בצהריים במשרד ואני ליוויתי אותה לאוטובוס שיצא ב-12:30 לבית לחם. איני יודע מתי תחזור.

אדית באה אחרי 6:00 והתעמקה בחריצות במלאי עיתוני העת האמריקאים. ב-7:30 חזרה מיכל. לא מצאה בבית לחם את אביה (שטיינפלד?) (עדנה) אך הודיעה על מצב הריונה לאחת מחברות הוועד. היא בילתה את השעות בין שני

האוטובוסים בביתה בעיקר ואספה שברי אינפורמציה על חיי המושב. אני הכנתי את ארוחת הערב ושטפתי את הכלים. את אדית השכבנו בחדר הפסינגים הריק.

28.8.1952

יום ה' ז' באלול תשי"ב

היום נסעתי לעבודה יחד עם אדית. בבוקר באה אליי כרמלה ואמרה שתמשיך לנסוע מי גבעת זייד לגב-ים מאחר שלא יהיה לה היום טיפול רפואי. מאידך אמרה שמחר בבוקר תצטרך לנסוע לעפולה להתייצב בפני וועדת גיוס, ליוויתי אותה לתחנת האוטובוס. היום נתתי לשמחה ברנשטיין לעבוד באופן עצמאי, אבל זה הלך עוד בקושי ובאיטיות. הייתי גם במחוז וביקשתי שיכינו לי מכתב המלצה. סלפטר אמר לי שיש להם מכתבים מודפסים סטנדרטיים שמקבל כל פקיד עוזב. לפני שנסעתי הביתה קניתי עוד קילו תפוחים זעירים מתוקים ויפים בלי תולעים במחיר אנושי. כשבאתי הביתה, ישנה כרמלה שינה עמוקה. במקרה נסעתי באוטובוס עם יאנקו שהשתחרר מן הצבא זה כ-4 ימים. השאיל לי ספר צ'כי, והבטיח לבוא אלינו בערב. היום גילתה מיכל לכרמלה את סוד הריונה. לפנות ערב חזרו הפסינגים מדרכם בירושלים. היום הופיעו הודעות שלי ב-3 עיתונים, במסגרת ובדפוס יפה.

לפני 9:00 בא סוף סוף יאנקו, שוחחנו על כל מיני דברים וב-10 לווינו אותו לאוטובוס, מפני שזה אחר לבוא ישבנו עוד ליד התחנה כחצי שעה והמשכנו לשוחח, בעיקר על עתידה של כרמלה בצבא. יאנקו נוסע מחר לגניגר וכנראה שיסע יחד עם כרמלה מחר בבוקר.

29.8.1952

יום ו' ח' באלול תשי"ב

הבוקר נסענו כרמלה ואני יחד, היא לעפולה להתייצב בפני וועדת הגיוס ואני לעבודה. אני מסופק אם שמחה יוכל לשאת באחריות המלאה של תפקידו העתידי, היה לו לפחות מדי זמן בכדי להיכנס לעבודה ומלבד זה הוא גם איטי מאוד. בצהריים הוצאתי מכתב במעטפה רגילה מדודה, היה צריך לשלם עבורו תוספת של 10 גרוש. היא מודה לנו במילים חמות על מתנתנו (פניני העץ). בשעות העבודה הבטחתי לחברי לעבודה אביאלי, לממש את הבטחתי מאז ולבקר אצלו בקריית חיים היום ב-5:00. כמה רגעים לפני אחת מסרו לי שד"ר צייטלין רוצה לדבר איתי באופן מידי, ידעתי שיבוא אלי בדרישות ולכן הלכתי עם פנים חמוצים. בקשתו הייתה שאשאר עוד זמן קצר במכס כדי להכניס את שמחה ביתר בטחון לעבודה. עניתי, שלפי דעתי זה תפקידו של כורש, אני שעבדתי יותר קשה ממנו, קבלתי אחרי מלחמה קשה רק 3 ימי חופש בעוד שהוא קבל 3 שבועות, בדיוק בשעה כה בוערת כמו עתה. הוא חוזר עכשיו משבוע ימים של מנוחה בצפת ולכן אפשר לרתום אותו בשקט גמור לכמה ימי עבודת הדרכה. הובטח לי שביום א' יתקשרו איתו לשם זה וביקשו בתור פשרה שאבוא לפחות לכמה שעות ביום שני. בלי ברירה הסכמתי. באותה שעה אבל נודע לי שסוניה יוצאת לחופש ודליה תמלא את מקומה במרכזיה. מי שיעשה את עבודת הכתבנית במדור הקשר איני יודע, אבל זה כבר לא יהיה על ראשי. בגלל שיחה זו עם צייטלין הגעתי מאוחר הביתה. כמה רגעים אחרי באה כרמלה, ספרה שצריכה להתייצב בשלישי לחודש וביום א' להופיע שוב לפני הוועדה. מגניגר לחיפה נסעה שוב יחד עם יאנקו. היא הביעה רצון ללכת לים ועל כן התלבשנו בבגדי רחצה. בדיוק כשרצינו ללכת, הופיע אדם שהתעניין בדירה. התברר שהוא ותיק, תושב רמת גן אשר מחפש דירה עבור בתו הגרושה עם ילד אחד. יש לו אמצעים והוא מוכן לקבל וגם לקנות את כל הדירה. המקום והדירה מצאו חן בעיניו. רשמתי לי את כתבתו ואת כתבת בתו. אחרי זה הלכנו שלשתינו לחוף. הים היה סוער במקצת ואת כרמלה אי אפשר היה להכניס למים מתאימים לניסיון לשחות. אני ניסיתי לדחוף מן החול אל המים מסגרת הצלה, אולם היא הייתה כבדה מרטיבות ואי אפשר היה להזיזה. סוף סוף הצלחתי אחרי מאמץ רב לבצע

זאת בכוח מנוף ובעזרת 3 אנשים. התנדנדנו עם הבחורות שעה קלה על הגלים ביושבנו על מסגרת העץ ואחר כך הלכנו הביתה. בדרך קטפנו פרחים לבנים בעלי ריח נעים הצומחים עתה בקרבת החוף. מבלי להתרחץ התלבשתי ורכבתי לקריית חיים אל אביאלי. קבלה אותי בתו, ילדה נחמדה ומתוקה בת 11, והודיע לי שאבא טרם בא. בקשתיה שתראה לי את המשק והיא עשתה זאת ברצון. בינתיים חזר אביאלי. הוא הראה לי את כל הבית והצביע על כל התיקונים סדורים, הוספות ובנינים שבצע בנו המוכשר בן ה-20. הצטער על שאין לי אפשרות להכירו, מפני שהלך להתרחץ, לים. אשתו של אביאלי נמצאת עתה בהבראה ועדנה הקטנה מנהלת את משק הבית. יש לו בסך הכול דונם אדמת חול אבל עשה עליה גדולות. יש לו עז וגדי נחמד תרנגולת הודו וברבורים, גם כוורות, ירקות וקצת עצי פרי. בגינה מתחת לעץ סידר לו גם מקלחת בשביל הקיץ. הא האכיל את החיות ונתן לי גם לטעום כוס חלב עזים. עדנה התפעלה מן האופניים שלי ואני נתתי לה לרכב עליהן כמה רגעים בעמידה. פשוט התאהבתי בילדה חנינית ומחונכת זו. על עץ אחד מצאתי זיקית גדולה... הורדתי אותה והדגמתי אותה שעה קלה לפני עיניה המתפעלות. כל משפחת אביאלי טבעונית, לא אוכלים בשר כלל והבן אוכל את הרוב גם נע. ביליתי אצלו, (ותיק בארץ ובוגר מקווה) שעה נעימה מאוד וכשנפרדתי הזמין אותי למחר לבוא יחד עם שתי הבחורות. בבית אכלנו ארוחת ערב אשר בהכנתה השתתפה גם כרמלה. בשעות המאוחרות של הערב באו שתי חברות ובחור אחד מגב-ים ג' בא לבקר את כרמלה וישב איתה על הדשא. אני שטפתי את הכלים. הלילה ישנו על 3 מיטות.

30.8.1952

יום שבת ט באלול תשי"ב

עד שאכלנו את ארוחת הבוקר והגענו לים היה כבר יותר מ-9:30 למרות זה הים לא היה סוער ומיכל ואני שחינו למרחקים שלא היינו רגילים להם עד כה. כרמלה שוב לא זזה מן החוף, היא מצאה לה שם חברה וחזרה רק אחריו הביתה. גם היום קראתי את פרשת השבוע יחד עם מיכל. היה אצלנו בחור מגב-ים ג' להתעניין בדירה, אמר שישוּב אחר הצהריים עם אשתו אך לא בא. בערב באו יוראי ויאנקו ולקחו את כרמלה לאמפי תאטרון בחיפה להצגת סרט רוסי. היום בחרה לה מיכל מכלי הבית של דורי את אשר רוצה היא להשאיר לעצמנו. כרמלה חזרה רק ב-10:30 מחיפה. אני קורא עכשיו ספר שבדי מעניין של (טקסט לועזי) בצ'כית. היום חלה הטבה רבה במזג האוויר, היה ממש נעים.

31.8.1952

יום א' י' באלול תשי"ב

הבוקר נסעתי העירה שוב יחד עם כרמלה. נדברנו שאחרי הטיפול הרפואי תבוא אלי למשרד ואשתדל להתקשר עם לשכת הגיוס בעפולה טלפונית. בשעות הבוקר הפתיע אותי אריה מבית לחם בביקור קצר. רצה לדעת בברור על מצבה של מיכל. אמרתי לו מה שאמרה כבר מיכל בהיותה בבית לחם לפני כמה ימים. אמר שזו בעיה לא קלה ושיצטרך להיוועץ עם המפקחת. באותן הרגעים הופיע גם אחי, הוא היה בחיפה לרגל קבלת משכורתו. היום החליט שמחה סופית לא לקבל על עצמו את התפקיד במדור הקשה, בעיקר בגלל זה שאינו שולט כלל באנגלית. כרמלה באה רק ב-11:00 ואני הזמנתי מיד שיחה עם עפולה. קיבלתי אחרי שלושת רבעי שעה ומלשכת הגיוס שם אמרו שדחו את התייצבותה עד ל-15 לספטמבר. זה חסך לכרמלה נסיעה לעפולה. בינתיים ניצלתי את נוכחותה במכס והצגתי לחמדה בתור "אשתי" כרגיל עוררה התפעלות בין חברי לעבודה. היא ישבה אצלי כשעה וחצי וקראה בספר הצ'כי שהבאתי עמדי. ב-12:30 הלכתי עמה לאכול באגף המזון כבד מטוגן את המנה שלי שמרתי הפעם בשביל מיכל. ניסיתי לקבל את המשכורת בשעה 3:00, אבל הרצפלד, השלם הזמני החדש, עוד לא הספיק להכין את התשלום. בתא מצאתי

חבילה של חוברות אמריקאיות! כשבאתי הביתה, הייתה מיכל בקופת חולים וכרמלה כיבסה כביסה. מיכל חזרה ב- 5:00 ואמרה שקבלה כבר אישור לכרטיס היריון. לפנות ערב היו אצלי 2 אנשים שהתעניינו בדירה.

1.9.1952

י"א באלול תשי"ב

יום ב'

ב-9:00 בבוקר נסעתי לחיפה וקודם עליתי להדר לשלם בחברת גב-ים עבור המים. את כרטיס היריון בשביל מיכל לא יכולתי לקבל באגף המזון כי חסר היה לי פנקס ההלבשה. כשיצאתי משם חטפתי שיחה חטופה עם מרדכי מבית לחם, ביקשתיו שיסדרו בדירתנו את החשמל על חשבוננו לפני שנבוא. ב-10:30 הגעתי למכס ושם מצאתי פתק מעזרא מורד בו מודיע לי שמצא קנדיט בשביל דירתי ומזמיני לבוא אליו אחר הצהריים. במכס היה הרבה עבודה. עליתי שוב למחוז עם הדואר החתום וצווים מאתמול. למעלה נפרדתי מכל אחד וקבלתי גם את תעודת השרות חתומה ע"י צייטלין, טופס מוכפל בסטנסיל בלי נפש ונשמה. המשכורת שקבלתי הייתה רק 70 לירות מפני שהורידו לי עתה 12 ימי החופש בלא תשלום. את דמי החופש השנתי שבקשתי לפרוע כמובן לא קבלתי. כשחזרתי שוב למכס נזכר ברנשטיין לספר לי שבבוקר חיכתה לי בכיליון עיניים בת שבע מבית לחם אשר בקשה לדבר עם מיכל. הצטערתי על שלא פגשתייה אך בצהריים הופיע מיכל וספרה שבת שבע הייתה אצלה בבית ושתייהן נסעו אחר כך אל המפקחת, הציעו למיכל לקבל לעבודה חלקית 3 ילדים בני 6. נפרדתי מכל אחד במכס ולפני שנסענו הביתה קנינו עם מיכל פירות, אחרי 2:00 הגענו הביתה ואכלנו ארוחת צהריים שהכינה כרמלה. פודינג השוקולד היה עשוי קמח רגיל וטעים לפני זה. אחר הצהריים היה אצלי שוורץ, פקיד מ"עצמון" שאני מכיר אותו מבית המכס והתעניין בדירה. לפנות ערב הלכתי לנמל אל עזרא שלקח אותי לטיול קטן בגב-ים ג', את המעונויין, ברגמן, הבחור הממושקף בעל הגוף אשר עובד אצל מחלקת המחירים לא מצאנו בבית. אחר כך חיפשנו גם מתווך אך גם אותו לא מצאנו בבית. לפני שהלכתי הביתה פגשתי שוטר מכס צעיר שעובד עתה בבגדים אזרחיים, עולה חדש, צעיר ממני בכמה שנים. נודע לי שיש לו 6 ילדים (!!)) הבכור בן 8 וחצי. ספר לי שהיה במושב, מצטער על שעזבו והבטיח לי גדולות בעתיד. בדומה לכך אמר גם כבר לפני הצהריים ארדיתי ממשרדנו גם הוא מושבניק לשעבר. בשעת ארוחת הערב, בשבע בערך, הופיע אורח אלמוני, בחור גבוה בעל שפם ושאל אם כרמלה בבית. כרמלה ישבה כהלומת רעם ולא הוציאה הגה מפיה. התברר אחר כך שהוא הכירה באקראי בשעת טרמפ מקרי, הטריח עצמו לגב-ים ומצא אותה. ניראה לי כסברה. (צבר) (עדנה) עד סוף הארוחה ישב מבלי להציג את עצמו. אחר כך הוצאתי ממנו ששמו הלל ושלומד רדיו-טכניקה בטכניון. אחרי שעה קלה הוציא את כרמלה בטענה שהיא תראה לו קצת את הסביבה. לפני 8:00 בא ברגמן עם אשתו או בחורתו. הראיתי להם את הדירה ומסרתי את התנאים. אחר כך יצאתי על אופניים לקריית חיים לגיסה של קרניאל. כשעברתי ע"י התחנה של גב ים ב' נדמה היה לי שאני רואה שם את כרמלה עם הבחור. בקריית חיים לא היה איש מלבד הבת הצעירה. חזרתי אם כן בידיים ריקות ועל יד התחנה ראיתי את הזוג ממשיך ומחכה. כרמלה חזרה רק ב-9:00 הכול היה כמו שתיארתי לעצמי, הלכו לתחנה והבחור נתן לאוטובוסים לנסוע מבלי שעלה עליהם בכדי ליהנות מנוכחותה הכפויה של כרמלה. איני יודע מה יהיה גורלה בצבא... בערב עשינו חשבונות עם הפסינגים וגמרנו את כל נקודות החשבון השונות.

2.9.1952

י"ב באלול תשי"ב

יום ג'

העירה באתי מאוחר קצת. תחילה מכרתי 20 חוברות ניו-יורקר ב-1.600 ל"י ואחר כך מסרתי מכתב לאימא בדואר. כמו כן קבלתי מכתב ממנה בו מודיעה שיש לה המון אורחים ושכרמלה ולוטי נתקבלו כמועמדות בגבעת חיים. שלחתי

גלויה ל"עם עובד" שביום ה' אופיע שם. באגף המזון סידרתי את כרטיס ההיריון בשביל מיכל ואחר כך חיפשתי גופיות ומכנסיים קצרים. הראשונים לא היו בנמצא כלל ובמקום מכנסיים קצרים הצטרפתי לקנות ארוכים. (עולם הפוך !!), עליתי להדר אל ד"ר וילינסקי ועשיתי לו סקנדל, מאז שקיבל את בקשתנו להוצאת הקושן המושיע לא נעשה כל צעד מעשי פרט לאיזה שני מכתבים בלי ערך. לקחתי לי את כתובת האדם המוסמך בירושלים (איזה קראוס) ודרשתי מוילינסקי שישתדל לערוך פגישה ביני לבינו עד ה-9 לספטמבר. גם בהדר לא מצאתי גופיות ומכנסיים במקום זה קניתי כמה ספרי חקלאות ו"דבור עודי לקפליבצקי". למיכל הבאתי עט נובע "כתב" כמו זה שאני משתמש בו. מיכל הייתה היום שוב מתוחה ועצבנית וסבלתי ממנה לא מעט. ב-5:00 הצלחתי לישון סוף סוף קצת יותר משעה. ב-8:00 יצאתי לקריית חיים, בדיוק שעה שצבי קליין בא לבקרנו. אדון קרוליק, גיסה של גברת קרניאל נתן לי שיק של 100 ל"י, אמר שהעודף מוכן בבנק, אבל גברת קרניאל לא אמרה לו דבר על הסידור הטכני הסופי. חתמתי על קבלה עבור 100 ל"י הלואה כביכול. הם הבטיחו להביאה בשבוע הבא מבית השיטה. ביום ב' בערך או ביום ג' בבוקר אקבל את השיק על עודף הכסף ואמסור לה את המפתחות. אני מקווה שיש לה כיסוי בבנק על 900 ל"י. כשחזרתי ישב אצלנו עוד צבי, (קליין) לפני שהלך הבטיח לבוא עם אמו לפני שניסע. בבוקר הייתי אצל אדית, אך היא סירבה לקבל את הזמנתנו לגור אצלנו בשעת העדרנו מן הדירה.

3.9.1952

י"ג באלול תשי"ב

יום ד'

גם היום הצטרפתי לנסוע לפני הצהריים העירה בכדי לגבות את השייק של גברת קרניאל. קבלתי את הכסף בלי קושי. בעיר קניתי בבנק הפועלים 3 חצאי אגרות המלווה העממי סריה ב' ספרה של ליליפוט ו-(טקסט לועזי) לכריכה. ברחוב המלאכים פגשתי במקרה את מרדכי(מבית לחם) והוא אמר לי בין השאר שכדאי לי להעביר את חפצי במכונית פרטית שזה לא יעלה לי יותר. בצהריים באתי הביתה, הבאתי אתי מכתב סתמי מן ההנים בארצות הברית. עדיין לא מצאו להם המסכנים עבודה.

אחר הצהריים קראתי קצת בכתב העת (טקסט לועזי). הפסינגים נסעו היום אל מחוץ לחיפה ודורי השאיר לנו את פנקסי הנקודות שלהם. הודות לזה קיבלה מיכל את מנת הבשר שחולקה השבוע ובערב אכלנו שלושתנו(אנחנו וכרמלה) ארוחת בשר מלכותית. אחרי זה הלכנו שלושתנו לקולנוע בגימל ראינו את הסרט David Copperfield. בקולנוע פגשתי את שטיין שסיפר לי שכורש הוכרש לשוב למשרד ושהוא מקלל קללות נמרצות. הייתי מבסוט. מחר בבוקר השכם אנו נוסעים לתל אביב. כרמלה תקום יותר מאוחר ותזרוק את המפתחות לחדר דרך התריסים מבחוץ.

4.9.1952

י"ד באלול תשי"ב

יום ה'

נסענו לתל אביב ברכבת שהייתה משוכה ע"י אחד מקטרי הדיזל החדשים. הדרך עד התחנה הישנה ארכה כ-3 שעות. בתל אביב לא הספקנו לראות לא את פאפי(אח של אבא של שמעון) ולא את נאש, מפני שהראשון עובד עכשיו בקריה והשני יצא לחופש שנתי. גרודזנסקי ב"עם עובד" אמר לי שמצא כבר את העורך ועד סוף החודש יתחילו בעבודה המעשית בתרגום... לא היו לנו תכניות ברורות איך לבלות את החופש. אחר הצהריים נסענו לנתניה, שם הושבתי את מיכל בגן המלך ויצאתי לחפש חדר. מצאתי אחד במלון ציון במרכז (דרגה ב') ב-2 ל"י ללילה. לפני שנכנסנו למלון ירדנו לשפת הים, התרחצנו וטיילנו בבגדי ים בגן המלך. לפנות ערב עלינו לחדרנו בקומה ב' בצד מזרח, חם ומחניק. לפנות ערב נסעתי לשיכון הוותיקים לחפש את עליזה, אך שם נודע לי שהיא עדיין ממשיכה לגור בנתניה אצל אמה. הייתי גם

5.9.1952

ט"ו באלול תשי"ב

יום ו'

גם בבוקר כאשר אכלנו במסעדת תנובה במרכז, ראיתי את עליזה מתקרבת ברחוב וקראתי לה. היא שמחה מאוד לראותינו וסיפרה לנו בקרוב על מעשיה. היא גמרה בהצלחה קורס לגננות וביום א' תתחיל בעבודה עם 40 ילד בגן פרוביזורי בדירתה בשיכון. לא יכולה להתעכב כי נסעה לשיכון לרישום בנתניה. נתתי לה את כתובתינו. בנתניה. לפני הצהריים נסענו לבית יצחק על מנת לראות קצת משקים פרטיים טרם התיישבותנו, במשק של שטקלר, קרובה של מיכל, לא היה איש בבית ואצל פרגר הייתה רק אשתו בעלת הגוף ומרת הבית. היא הייתה עסוקה מאוד אך כיבדה אותנו במשקה ובסנדוויץ', הסתכלנו קצת במשק המוזנח והמלוכלך לא מעט והקשבנו לתלונותיה על החקלאות שאינה משתלמת בזמן האחרון. כאשר יצאנו אל האוטובוס על מנת לחזור הופיע בעלה קורט, (אח של גרטי אישתו של אפרא, לא היו להם ילדים) אשר חזר בינתיים מנתניה והוא שוב הרגיע אותנו ונסך בנו קרן אור מעט ביחס לעתידנו בחקלאות. חזרנו לנתניה והחלטנו להישאר עד יום א'. אחר הצהריים הלכנו להתרחץ ונשארו עד הערב על שפת הים ובגן המלך. כשחזרנו למלון אחרי ארוחת הערב נאמר לנו שעליזה חיפשה אותנו. מיכל הייתה עייפה ולכן נשארה בחדר ואני ירדתי לבדי להיוועד עם עליזה. ישבתי קודם כמה רגעים עם אמה לבד. אחר כך באה עליזה שחיפשה אותי בינתיים שוב במלון. אחרי זה טיילנו שנינו ברחובות נתניה, קודם פגשנו בשתי אחיותיה ובעליהן והתעכבנו בחברתם. אחר כך הייתי צריך לשמוע את סיפורה הארוך על שיקומה הרוחני והנפשי, היא מעמיקה את עצמה בלימודים אינטנסיביים בכדי להימנע משטחי עיון אחרים כולל מין. לכל קרוביה אמרה שחושבת להישאר רווקה אבל לי הודתה שעוד לא נגמלה מרעיון נישואים וילדים. גילה עבר 31. אמרתי לה שאני מחכה לילד. נדמה היה לי שהיא הרבה יותר מאוזנת. בפעם הראשונה בזמן היותנו יחד לא דרשה ממני נשיקה ונפרדנו בלחיצת יד בלבד. אמרה לי שמטרת נסיעתה האחרונה לחיפה שעה שלא פגשה אותי, הייתה להודיע על הצלחתה בקורס לגננות. ב-11:00 באתי הביתה עייף ורצוף.

6.9.1952

ט"ז באלול תשי"ב

יום שבת

בשעות הבוקר באה עליזה למלון לקחת אותנו ולטייל אתנו יחד, רוב הזמן ישבנו בגן המלך ועיקר השיחה סובבה סביב העבודה בגני הילדים והשתתפו בה למעשה רק מיכל והיא. ביושבינו בגן עבר לידנו אדם מבוגר במכנסי שחייה, חייך אלי ואמר "שלום מיסטר בר!" לא אמר לי מי הוא ולא יכולתי להיזכר בשום אופן בזהותו. מעליזה נפרדנו בצהריים ואחרי הצהריים הלכנו שוב להתרחץ. הצטערנו על שלא הלכנו בבוקר שעה שהים היה שקט ביותר, הפעם התפשטנו במלון והלכנו לחוף בבגדי ים. בים שטו סירות מפרשים. התקלחנו חנימם בחוף של עם הארץ ושבו הביתה. האקזמה על הרגל של מיכל התפתח באופן מדהים והיא כמעט שלא יכולה ללכת. היא עלתה למלון ואני בינתיים קניתי כרטיסים לסרט בקולנוע המפואר "שרון" (הרפתקאות קזנובה). ב-9:00 אחרי הרחצה קנינו גלידה אמריקאית מצוינת (אחרי עמידה ארוכה בתור) אחר כך השארתי את מיכל חלוצת נעליים על הכיכר וטיילתי קצת בשדה. פתאום ראיתי אחד מחברי לצרה מגבי שאול, יקה מצ'קוסלובקיה בשם הר פרטו. הלכתי אחריו ועיכבתי. ספר לי שיצא מן המוסד בעזרת אמו הנמצאת בצרפת רק לפני שנה ושעובד כפועל חקלאי אצל יקה בשם רוזנבאום בבית יצחק. אמו סדרה לו את המקום הזה. כמובן שמעבידיו מנצלים אותו קשות כי ידוע להם עברו. לא משלמים לו אף פרוטה. הוא לא נראה טוב, מוזנח והולך עם ראש מורד. תנאיו הזכירו לי את מצבי בנהריה, ניסיתי לעורר את בטחונו העצמי ואמרתי לו שהדבר

הראשון שעליו לעשות הוא לדרוש ממעבידיו משכורת סמלית. הבאתי אותו אל עליזה וגם היא הוסיפה מצידה עידודים על גבי עידודים. אחרי 10:15 נפרדנו ועליזה הבטיחה לעשות למענו את הכול שיהיה באפשרותה. כך נגמרה שהותי בנתניה בעבודה "סוציאלית".

7.9.1952

י"ז באלול תשי"ב

יום א'

מפני שקבלתי בא.ש.ד. כרטיסים בישיבה רק ב 11:45 הסתובבנו עד אז באפס מעשה, בעיקר בגן המלך. מיכל צלעה כל הזמן יחפה באיטיות ובקושי רב. גם כשהגענו לחיפה הלכה ברחוב יפו יחפה ועם תחבושת על רגל ימין. בתיבת הדואר היה מכתב מאימא בו מזמינה אותנו בהפצרה לבוא לסוף השבוע (שעבר) לגבעת חיים. בבית מצאנו את הכול בסדר גמור. הפסינגים עזבו ביום ו' כנראה. אחרי הצהריים קניתי קרח, לחם לא היה וקבלתי רק חצי כיכר ב-6:00 בערב. ב-5:00 הייתי אצל שכטר עם השיניים שלי. מצא בהן 2-3 חורים והבטיח לסדר את הכול תוך יומיים. סתימה אחת עשה כבר היום. בערב היה אוסי לרגע אצלנו. בגלל הסתימה יכולתי לאכול ארוחת ערב רק ב-8:00, וכך צמתי למעשה 12 שעות היום.

8.9.1952

י"ח באלול תשי"ב

יום ב'

בבוקר הבאתי את מיכל לקופת חולים מעל החולות נשאתיה בזרועותיי. אחר כך קניתי קרח והתכוננתי לנסוע העירה. נכנסתי לאוטובוס ממנו ירדה מיכל, היא אמרה לי שהאחות לא יכלה לטפל בה ושרופא העור איננו, אנחנו החלטנו על המקום להמשיך לנסוע ביחד לחיפה, מיכל הייתה יחפה ומארמון למרכז קופת חולים בחלוץ נסענו במונית. בקושי רב נתן לנו שם הרופא הראשי פתק לרופא עור בסניף ברחוב יבנה (במרכז גם כן לא היה רופא עור). בסניף יבנה קבלה מיכל מספר גבוה והצטרכה לחכות שם עד 12:30, גם לרחוב יבנה נסענו במונית. השארתי שם והלכתי בינתיים למשרד חברת לוי. היום הייתה שם גברת לוי בכבודה ובעצמה. היא חזרה והדגישה את "רצונה העז" לחסל את עניני הקרקעות במהירות האפשרית לטובת הקליינטים. בשבוע הבא צריך להיות כאן איזה קראוס מירושלים והם הבטיחו חגיגת להפגישני אתו. משם ירדתי העירה, בקרתי אצל אדית ובקשתי שתביא לי מחר מזוודה ריקה. אחר כך הייתי בדואר, בחברת חשמל הודעתי על עזיבתי ואכלתי גם משהו ב"זבולון". ב-12:30 הייתי שוב בהדר ומיכל בדיוק עמדה להיכנס לרופא, ירדתי עוד לרחוב החלוץ וקניתי זוג מכנסי חאקי קצרים ופתיליה רגילה. מיכל היחפה חיכתה לי על יד תחנת 61. קבלה מכתב מרופא העור אל הרופא הכללי בקופת חולים בגב-ים עם הוראות טיפול מפורטות, כולל 3 זריקות פניצילין. נסענו הביתה, אצלנו משהו וב-3:30 הלכתי לקופת חולים. הרופא הכללי קרא את המכתב אולם התעקש על כך שמוכרח לראות את מיכל. חזרתי והבאתיה שוב לקופת חולים, הוא נתן לה את כול מה שהייתה צריכה ואיחל לנו הצלחה במושב. אני הלכתי אחר כך שוב למר שכטר והוא עשה לי עוד 2 סתימות וניקה לי את השיניים (8 ל"י). ב-7:30 רכבתי לקריית חיים למרות שצפיתי לקבל את השיק ל-900 ל"י הערב, לא קרה כך. היא אמרה שגיסה יביא לי את הכסף במזומן מחרתיים בבוקר ביום עזיבתי הסופית, לפי העיקרון: דמי מפתח עבור דירה ריקה. זה קילקל מאוד את מצב רוחי אך לא היה לי כוח וכישרון דיבור לבטא את התפתחות העניינים לכיוון רצוי לי יותר. בדרך חזרה לקחתי מיהודית 3 ספרים שמיכל השאלה לה. מיד אחרי שבאתי הביתה ב-8:30 (עוד לא אכלנו ארוחת ערב) הופיע צבי קליין עם אמו (הייתה אצלנו זו הפעם הראשונה) ושהו שעה ארוכה. אצלנו ארוחה קלה רק ב-10:00.

9.9.1952

י"ט באלול תשי"ב

יום ג'

בבוקר נסעתי העירה, והזמנתי מכונית ושני סבלים. במקרה אותה חברת הובלה ואותם שני סבלים שהעבירו את הליפט מגבעת חיים. מחיר ההעברה צריך להיות 45 ל"י בערך. אחר כך עליתי לבית המכס על מנת לטלפן לבית לחם. כורש ישב שם לבד ועירי וקילל בלי סוף. שמחה ברנשטיין "חולה", את גליה הכריחו להתגייס, בקיצור בלאגן שלם. כורש רוצה לחלות ולהבריא לפחות 3-4 שבועות... דברתי בטלפון עם מנהל החשבונות בבית לחם, הודעתי שמחר בצהריים אבוא עם החפצים וביקשתי שיפנו ויכינו את הדירה. אחר כך לקחתי אצל הכורך את החוברות (טקסט לועזי) והיליפוט ואצל אדית לקחתי מזוודה גדולה שהביאה לי אותה מן המעברה. קניתי גם קילו נייר עיתונים לאריזה במערכת הארץ ונסעתי הביתה. מיכל ארזה בינתיים קצת דברי זכוכית וחרסינה, אני ארזתי את הספרים ושנינו ביחד את כלי המטבח. ב-4:00 הקשיבה מיכל לשידור הגרלת המלווה העממי. לא זכינו לדבר. האריזה הייתה מעייפת מאוד ועד הערב לא הספקנו לגמור את הכול בצורה משביעה רצון. מאוחר בערב יצאנו שנינו להיפרד מהשכנים, דבר שלקח הרבה מאוד זמן. מחר בבוקר נצטרך לגמור לארוז.

1952 המעבר לבית-לחם הגלילית

10.9.1952

כ' באלול תשי"ב

יום ד'

הבוקר קמנו ב-6:00 ועד 8:00 השתדלנו עוד לגמור את האריזה. האוטו הגיע רק אחרי 8:00, היה בלי "front wheel drive" ושקע מיד אחרי שירד מן הכביש. אחרי מאמצים רבים הצליח סוף סוף שוב לצאת וב-9:00 רק הגיע אל הבית. גיסה של גבי קרניאל בא לפני 9:00 ובזמן הטעינה ישב אצל הזינגרים. טעינת הליפט ויתר הדברים ארכה עד הצהריים. כרבע שעה לפני הגמר הכנסתי את גיסה של גברת קרניאל אלינו, מסרתי לו את החוזה ושני המפתחות והוא נתן לי 900 ל"י, 3 שטרות של חמישים ל"י והיתר בחמישיות. הכנסתי את הכול בכיסים התיישבתי עם שני הסבלים באוטו מאחור והחזקתי בחיקי את הרדיו. (זוכרת את הרדיו הענק והיפה הזה) (עדנה) מיכל הצליחה לנעול את הבית שלה ונסעה בקבינה. נסענו דרך בית שערים. הנהג היה "צ'כי" מ-p.k.f. וטוהר מוצאינו השפיע כנראה על התנהגותו החיובית. האדם הראשון שראינו בבית לחם היה במקרה קמיל אריה שהזמין אותנו מיד לארוחת ערב. אחר כך מצאתי את אליהו (מולדבן, מדון) (עדנה) והלכתי אתו לביתנו החדש. חדר המגורים בקומה א' היה פנוי אבל המטבח היה עדיין סגור. את הריהוט הגס העלנו למעלה ואת כל יתר הדברים פרקנו למטה על המרפסת. את הליפט רציתי להוריד תחילה מאחורי הבית אבל רבקה (סנדפי אמא של עירית לצטר) (עדנה) אחת משכנותינו החדשות יעצה לי להוריד את הליפט מיד על יד הכניסה, דבר שהקל הרבה על עבודת הפריקה ושיהיה גם נוח לנו בעתיד. רבקה אשר בעלה כעת בצבא הזמינה אותנו לארוחת צהריים מאוחרת עם תרנגולת ופתייתים. היא ציירה לנו תמונה אופטימיסטית מאוד. היא באה למושב לפני 4 שנים מיד אחרי עלייתה וכעבור שנה התחתנה כאן. מוצאה מטרנסילבניה. כל אחר הצהריים עבדתי בסידור הליפט, העברת חפצים למעלה, ניקוי מזרונים וכו'. בערב הייתי הרוג. בשבע ירדנו שנינו להתקלח ובמקלחת הפרטיזנית המשותפת ל-4 דיירים, התקלחנו בחושך ובקושי, אבל אחר כך עלינו נקיים לחדר פחות או יותר מסודר. לפני 8:30 בא אריה קמיל לקחת אותנו לארוחת ערב. ישבנו אצלם עד קרוב ל-10:00 בערב.

11.9.1952

כ"א באלול תשי"ב

יום ה'

העבודה העיקרית שעשיתי היום הייתה התקנת רשת על כל החלונות. הזעתי כהוגן ומפני שלא השתמשתי בשום מקום במסגרת היו התוצאות "פרטיזניות" במקצת. העבודה בקומה א' של הבית הייתה לא נוחה וקשורה בסכנות. לפני הצהריים הייתי בצרכנייה, מסרתי שם את כרטיסי המזון, קניתי קצת ירקות, מיץ ויין וגם מנורת נפט. מיכל בינתיים הלכה לרופא שהגיע באותה השעה. לצערה מצאה, שאת בית לחם משמש אותו הרופא המטומבל ששימש את רמת הדסה. בצהריים הגיע יוסף(פרידמן?)(עדנה) השומר שצריך לנקות את המטבח שלנו. הכין את הכול ליציאה ואמר שיעזוב מחר בבוקר, באם יהיה לו אז אוטו. בערב בא הקופאי אליהו ואמר שאני יכול למסור לו את 200 הל"י. עשיתי זאת וקבלתי קבלה "פרטיזנית". בצרכנייה קבלתי היום גם את מנת הביצים השבועית שלנו, קילוגרם אחד. אחר הצהריים בא אוטו עם קרח וקבלתי חצי גוש. אחרי 8:00 הלכתי יחד עם שכנתנו רבקה למחלבה. שם הפרדנו חלב (כ- 10 ליטר כל אחד) והבאתי הביתה כלי חלב וצנצנת מלאה שמנת. בערב היינו שוב רצוצים ועייפים והלכנו לישון אחרי 10:00, למעשה בלי ארוחת ערב. היום לא היו למעלה כמעט כל הזמן מים.

12.9.1952

כ"ב באלול תשי"ב

יום ו'

שומר השדות שגר במטבח שבעתיד יהיה שלנו התחיל הבוקר סוף סוף להוציא בעזרתי את חפציו מן החדר למטה. אכלנו יחד את ארוחת הבוקר והוא סיפר לי קצת על עבודתו. שייך למשרד החקלאות, יש לו דרגה ו' ותוספת מקצועית יש לו דרך עם הענבים והוא מנצל זאת לטובתו. יש לו למשל עדר צאן שמוחזק על ידי ערבי ולפעמים זורע בשותפות עם ערבים שטחי אבטיחים וכדומה. אחרי 10:00 בא אוטו של משרד החקלאות אשר לקח אותנו, את חפציו ואת סוסתו לציפורי. רק ב-10:00 התחלנו להכניס את כל החפצים למטבח. היו שם אלפי זבובים והדבר הראשון שעשיתי, היה שהתקנתי רשת מצד החצר. רבקה הזמינה אותנו לאכול יחד איתה בשבת ומיכל עזרה בהכנת הארוחות רוב הזמן לפני הצהריים. מיכל לא יכלה לעזור לי הרבה במטבח כך שמלבד הרשת וניקוי ארון הקיר לא הספקנו עוד לסדר שם הרבה. אחר הצהריים עבר כהרף עין ובערב הלכה מיכל לחובשת ולצרכנייה, בה קבלנו חלות שבת מיץ ועוד. שם פגשתי את שלמה והוא הבטיח להיכנס אלינו בערב. בינתיים בא אברהם, בעלה של רבקה ליום אחד מן הצבא ואת ארוחת הערב אכלנו ארבעתנו רק אחרי 8:30. אל לאה(סטרוקוש,אתגר, עדיין לא היתה נשואה) (עדנה) באו היום הרבה אורחים. ב-9:00 בא שלמה עם מכוניתו ובליווי כמה חברים. ישבנו כולנו על מרפסת ואחר כך נכנס אלינו לחדר וסיפר לנו פרטים שונים על המושב. הבטיח לפתור לנו במהרה את שאלת המים והחשמל. כבדנו אותו בין ובמיץ, הוא הרבה לספר ולמרות שמיכל ישנה כבר למחצה, לא עזב את החדר לפני 11:00. יתרה החברה ירדו על הכביש ניגנו באקורדיון ורקדו עד חצות.

13.9.1952

כ"ג באלול תשי"ב

יום שבת

ארוחת בוקר עם ביצים וקצפת מצוינת. לפני הצהריים הייתה מיכל עצלנית מאוד ולבסוף שלחתיה לחדר ובעצמי גמרתי לסדר את המטבח. הפעלתי את הפתילייה ואת פנס הרוח, סדרתי את כל הכלים בצורה נאותה, עשיתי פליט, טאטאתי והוצאתי את כל הזבובים. עכשיו המטבח במצב כזה שאפשר כבר לאכול בו. את שלמה ראיתי בבוקר רק לרגע קט ולא גמרנו למעשה מאומה. אחר הצהריים הלכתי עם מיכל לטייל קצת בסביבה. ב-9:30 בערב הלכנו לראות סרט בכנסיה הגרמנית לשעבר. הכניסה עלתה 15 גרוש כסף מקומי. שם הסרט Johnny Belinda סרט נפלא על בחורה חרשת אילמת. ראיתיו פעם שנייה. אחרי הסרט לפני חצות עשינו עוד הכנות לדרכנו לחיפה. מחר והרקנו את המזוודה של אדית.

14.9.1952

כ"ד באלול תשי"ב

יום א'

בבוקר נסעתי לחיפה לבדי עם המזוודה של אדית. מיכל צריכה לבוא בצהריים על מנת להיפגש אתי ב-3 במסעדת זבולון. בתיבה היה רק מכתב מדודה. היא מבקשת שנכתוב מה נחוץ לנו בשביל הילד ומבטיחה להתחיל כבר לסרוג עבורו (!!). בבוקר הייתי אצל ד"ר וילנסקי מחברת לוי ושות'. (האדמות שניקנו בישראל על ידי אבא של מיכל שנים רבות קודם לכן) עדנה) אמר ששלח לי מכתב לבית לחם לומר שמר קראוס יבוא בתאריך מאוחר יותר והזמין אותי לבוא ב-24 לחודש זה. לפני הצהריים ביליתי בהשגת כל מיני דברים, בעיקר כלי עבודה, סחורות ברזל קטנות, כפתורי (פניני) עץ בשביל וילון הפנינים וכו'. מלבד זה הכנסתי לבנק 500 ל"י והבאתי את מזוודתה של אדית למעברה. עם מיכל נפגשתי ב-3 ב"זבולון". משם נסענו אל ברטל בלום ובילינו בחברתנו וחברת אשתו ובנו לויזה שעה נעימה עם כיבוד לארוחת ארבע. משם הלכנו אל גוסט ואצלו נשארנו עד 7:00 בערב. בהדר השגתי גם 2 גופיות עבודה. אל אדית הגענו עיפים מאוחר בערב אבל אחרי שבשלה לי כוס קפה חזק, יכולתי עוד לכתוב מכתב קצר אל פפי לתל אביב ולמסור לו על הכנסנו למושב ולאחל לו שנה טובה.

בצהריים קניתי גם סיר חמרן מיוחד לבישול חלב עם מכסה מנוקב.

הערה- אצל לוי ושות' הייתי ביום ב' 15 לספטמבר ולא היום כפי שהוזכר בטעות.

15.9.1952

כ"ה באלול תשי"ב

יום ב'

מהצריף של אדית יצאנו ב-7:30 בערך ומיכל נסעה ישר לבת גלים על מנת לקבל סוף סוף את תוצאות בדיקת הפוליפ. אני נסעתי למרכז המסחרי הישן איפה שקניתי אצל חשמלאי אחד את הצרכים לסידור חשמל בשני חדרים על פי רשימה של חשמלאי בבית לחם אשר מיכל הביאה לי אתמול. קבלתי את כל המחירים מתקבלים על הדעת. (כל זה עשיתי אחרי שירדתי מפירמה לוי ושות'). אחרי זה עשיתי עוד כמה קניות ועליתי למשרד המחוזי, מסרתי את הכתובת החדשה וביקשתי מחברי הוועד שילחצו קצת לטובתי בדבר הפיצויים המגיעים לי. הייתי גם במכס, כורש לא היה, ישבו שם רק שטיין ורותי שהתחילה לעבוד עם כורש זה עתה. אחרי 11:00 פגשתי את מיכל במקרה ברחוב יפו, היא קבלה את תוצאות הבדיקה רשומות במכתב קצר שאינו אומר הרבה. בינתיים קנתה גם היא כמה דברים, בעיקר כלי אוכל ודלי. אכלנו צהריים והעלנו את החבילות הגדולות אל אדית. פגשנו גם את יאנקו שלווה אותנו כברת דרך והתעניין בכרמלה. בצהריים נסענו למוצקין ונפרדנו מן ההנים, בין השאר גילינו להם גם את סוד הריונה של מיכל וישבנו אצלם עד 3:00 בערך. לכששבנו העירה לקחת את הדברים מאצל אדית והלכנו לתחנה. האוטובוס יצא באיחור של יותר מחצי שעה. הגענו ב-6:00 הביתה אבל אני עוד הספקתי לקבל לחם בצרכנייה. המטבח היה סגור והצטרכתי לחפש את השרברב אצלו היה המפתח עם אופניים. התחיל כבר לעבוד אבל מחכה עוד לכמה חלקים שהזמין. הערב עוד הרכבתי אזניות על מגירת הספרים שלנו ותלתיה מעל כוננית האנציקלופדיה על הקיר. בערב נגש אלי קרני מנהל החשבונות ושאל אותי באדיבות והתחשבות רבה מתי מיכל תוכל להתחיל לעבוד אצלו. אמרתי לו שמחרתיים. היום קבלתי כאן את מכתבי הראשון.

16.9.1952

כ"ו באלול תשי"ב

יום ג'

בבוקר העלנו וסידרנו את כל הספרים, חלק בארגז התלוי וחלק על הארון. לפני הצהריים עשתה מיכל כביסה גדולה

ואני יצאתי לחפש תחליף בשביל קנה סוף עבור וילון "הפנינים" במטבח. בזבזתי המון זמן בקיצוץ קני חמניות שיש בהם ציפה רכה ורק אחר כך מצאתי שקני קיקיון הבר הנמצא בסביבתנו נבובים יפה ומתאימים למטרה הרבה יותר. הבאתי את הכול הביתה ושם זרקתי את החמניות וחתכתי את הקיקיון לקטעים קטנים. בצהריים יצאתי שנית, הפעם רכוב על אופניים והבאתי תוספת של קיקיון. בדרך מצאתי מקלעת ערבית די חזקה מזלג עץ עם גומי המעיפה אבנים עד למרחק של כ-60 מטר. בבוקר מצאנו שני עכברים במטבח שעשו שמות בתוך ארון הקיר. גירשנום החוצה ואני דפקתי על החור שעשו עם חתיכת פח. אחר הצהריים נחתי שעה קלה ואחר כך הלכתי למרדכי החשמלאי. (סונברג) הוא הבטיח לעשות את החשמל לפחות בחדר אחד עוד לפני החג. אחרי זה עליתי שוב על אופניים עם דלי ויצאתי לחורבה הערבית הקרובה וקטפתי כשלושת רבעי דלי צברים. בערב היינו שנינו מלאים קוצים. מיכל מפני שקילפה אותם. לפני 7:00 התחלתי להשחיל את החבלים הראשונים; על חבל כפול קיקיון וכפתור בסרוגין. העבודה על חבל אחד היא בערך רבע שעה. עליי לעשות יותר מ-20 (!!) אני מקווה לגמור זאת עד מחר בצהריים.

17.9.1952

כ"ז באלול תשי"ב

יום ד'

לפני הצהריים המשכתי להשחיל את המחרוזות בשביל הווילון הספרדי. עשיתי רק את מחצית הכמות הדרושה כי בשביל היתר לא הספיק לי חומר וסבלנות. קבעתי את המחרוזות במרחקים של 5 ס"מ. אם אקבל שרשרת זולה, אשלים את הווילון בה. בצהריים הוצאתי את חלון האוורור בחדרנו וקבעתי רשת במקומו. אחר הצהריים ישנתי קצת, לפנות ערב עשינו קצת סדר במטבח ומצאנו שעוד לא התפטרנו מעכברים. בערב הלכתי אל אליהו ובקשתיו שידאג לכך שיגמרו לי את האינסטלציה. הפנה אותי אל נתן הוא האינסטלטור, אך לא מצאתיו בבית. אחפש אותו מחר בבוקר. אברי שכנינו חזר היום מן הצבא. מרים (פרידמן) השכנה מלמטה חולה וייתכן שיש לה סקרלטינה.

18.9.1952

כ"ח באלול תשי"ב

יום ה'

בבוקר מצאתי את נתן עסוק ביציקת ביתו. הבטיח לי לגמור את האינסטלציה עד שבת. בשעת ארוחת הבוקר בא מרדכי החשמלאי הצנום עם סולם וכלי עבודה ומתחיל להרכיב את החשמל בחדר. הצטרכתי להכין לו קוביות עץ ולעזור לו קצת. לפני הצהריים היינו בצרכנייה וקיבלנו הרבה דברים. קבלנו גם מכתב מארצות הברית בו מאשרים לנו בין היתר את קבלת השנתון הישראלי ששלחנו לפני זמן רב. החשמלאי גמר בצהריים, עשה לכלוך ומלבד זה קבע את השקע והמפסק כך שלא יכולתי לתלות את ארגז הספרים בחזרה והצטרכתי לקבוע את האוזניות במקומות אחרים. אחרי האוכל תיקנתי ביסודיות את המטאטא השבור. קבלתי שוב מכתב מחברת לוי ושות' בו מזמינים אותי לחיפה ביום ה' או ביום א' הבא. בערב אחרי 8:00 הלכתי למחלבה והפרדתי 10 ליטר חלב. מנורת החשמל בחדרנו בוערת יפה. מחר ארכיב את הרדיו, שעד כה היה בשימוש אצל שכנינו אברהם ורבקה.

19.9.1952

כ"ט באלול תשי"ב

יום ו'

בבוקר העברתי והרכבתי את הרדיו בחדרנו. מיכל עבדה היום קשה מאוד, עשתה סדר יסודי בכל הבית ובין היתר רחצה גם את צבע השמן שעל הקירות סביב מטבחנו. לפני הצהריים התחיל נתן (גולדשטיין אבא של כרמלה תירוש) לעשות את האינסטלציה במטבח. עוד לא קיבל את כל החלקים ולכן עשה את העניין באופן חלקי ופרטיזני

במקצת. אין עוד ביוב ואנו אוספים לעת עתה את מי השופכין בדלי מתחת לכיור. הוא השאיר את כלי עבודתו ואני סתמתי בביטון ושברי זכוכית כמה ממחילות העכברים. אחר הצהריים לא נזהרה מיכל כראוי, הדלי עבר על גדותיו והרצפה הייתה מלאה במים ואני הצטרכתי להזיז מהר את שק המלט ואת הקרטונים השונים שהיו מונחים על הרצפה. בערב הביאה לי לאה ברכת שנה טובה מחסיה תמיר. ברכה זו שימחה אותי מאוד. בערב התקלחתי, התלבשתי בבגדים נקיים, התפללתי וירדתי למטבח נקי ומצוחצח לברך את מיכל בשנה טובה. אחרי ארוחת הערב נכנס למטבח אריה קמיל והזמין אותנו לבוא אליו ב-9 לאכול גלידה. יחד איתנו היו מוזמנים אצלו המושבניק יעקב ואשתו, לשעבר, מרמות נפתלי. אכלנו גלידה שהוכנה במקרר החשמלי החדש של קמיל (טקסט לועזי) אחד המקררים הראשונים במושב. נושאי השיחה היו : טיולינו לאילת, הרופא האזורי הגרוע ומלחמת השחרור. ב-10:30 מיכל כבר לא יכלה להחזיק מעמד ומשום כך נפרדנו והלכנו לישון.

20.9.1952

34 יום שבת א' בתשרי תשי"ג

הבוקר יצאתי עם מיכל לטייל קצת. היינו בבית הקברות הגרמני ואחר כך הלכה מיכל לבד הביתה ואני המשכתי את טיולי עד לבאר הישנה המוקפת קני סוף ועצי אקליפטוס.

ב-5 ורבע אחר הצהריים היה חשמל ואני הצלחתי להקשיב לכל השידור של רדיו דמשק בעברית. ב-9 בערב הייתה בבית העם מסיבה עם כיבוד וריקודים לכבוד חתונתו של עמיחי עם חנה'לה. (בנו וגרו בבית של עליזה ויקי רייך) (עדנה) היו עוגות ושתייה ממינים שונים. בריקוד לא השתתפנו. אריה דרסלר שאל אותי מה חסר לי עוד בדירה והבטיח לעשות גם טיח במטבח. מחרתיים יכניס אותי אריה קמיל לעבודה במדידה. דרסלר הזמיננו למחר אחר הצהריים לכוס קפה.

21.9.1952

יום א' ב' בתשרי תשי"ג

לפני הצהריים סדרנו את המגירות בארוננו למעלה. לפני האוכל עשיתי טיול קטן בצדו המערבי של המושב ובדרך אכלתי גם כמה תאנים. צהריים אכלנו מאוחר. אני שטפתי כלים, ב-4:30 הלכנו אל אריה דרסלר לשתות כוס קפה שהוא עשה לנו בנועם המיוחד לאריה. הוא הכין אותי לכך שאעבוד במדידה עם קמיל וכבר אצלו הוציא כמה מפות ונתן לי לעיין בהן. אחר כך הלכנו אתו ועם המפות אל קמיל. שם התווכחו שניהם על המפות בשפה לא מובנת לי ביותר. אחרי 7:00 הלכנו הביתה, ליווינו את שכננו יוסף פרידמן למחלבה ואני שוחחתי אתו על אותם חקלאים. הוא ממחר לבקר. (לרפת)עדנה) בערב הודיע לי אליהו שמחר אעבוד באיסוף קש.

22.9.1952

יום ב' ג' בתשרי תשי"ג

ב-7:45 הייתי על יד בית המלאכה. באיסוף חבילות הקש עבדנו 3 איש, יעקב הטרקטוריסט, אחיו של אליהו, חבר חדש במושב(מולדבן)עדנה), אני ומרק בחור פולני שבא ארצה לפני כ-4 וחצי שנים ובא ישר לבית-לחם. בחור פשוט שהיה לו כנראה רספקט ממני. חס עלי בכל הזדמנות ודאג לכך שלא אתעייף יתר על המידה. בצהריים הזמין אותי אליו למים קרים והראה לי בגאווה את כל אוצרותיו. יש לו אישה זעירה בשם בתיה ובת קטנטונת דליה. היינו אוספים את החבילות מן השדה על עגלת גומי והיינו פורקים אותן על יד הדרך לצפורי. גמרנו ב-12:00 והתחלנו שוב אחרי 2:00. את העבודה גמרנו ב-6:00. רשמתי את שעות העבודה ואת סוגה בכרטיס עבודתי והחתמתי עליו את אליהו.

מיכל עבדה לפני הצהריים בהנהלת חשבונות. בערב כתבנו מכתב לארה"ב ומכתב לאנגליה ואני גם כתבתי מכתב קצר לחב' לוי ושות', אשרתי את קבלת 2 מכתביהם והודעתי על בואי ביום ו'. מחר נוסעת מיכל לחיפה לרופא עור. –יום עבודתי הראשון, כולי שרוט מקוצים ומלוכלך אבל אינני עייף.

איך החבר'ה אומרים פה מושבניק, כי אם מווישבניק בהברה הראשונה עם הארכה חלמנית המביעה קצת מחווה, גאוה וגם תוגה.

23.9.1952

יום ג' ד' בתשרי תשי"ג

היום סודרתי לעבוד במדידה יחד עם אריה קמיל. ב-9:00 התחלנו רק להתכונן ואת העבודה המעשית התחלנו רק ב-10:00.

יצאנו עם הג'יפ, עם יתדות ברזל עם צבע ורולטקה לשטח קיצוני עם הדרך לצפורי. קודם עשה קמיל בחום הבוקר חישובים על גבי מפה גרמנית ליד הג'יפ ואחר כך התחלנו למדוד ולסמן ביתדות ממוספרות. אחרי היתד השני אמר לי קמיל: הן אתה יודע לנהוג, תביא את הג'יפ! ליבי קפץ בתוכי. 6 שנים לא ישבתי מאחורי הגה ובג'יפ לא נהגתי מעודי. בכל זאת הצלחתי להניעו ולנסוע את המרחקים של כמה עשרות מטרים. כמה פעמים עשיתי שגיאות גסות. נסעתי עם מעצור יד סגור ופעם ניסיתי להדליק את המנוע מבלי לפתוח את הסוויץ'. מיכל חזרה מן העיר בצהריים. לא הזמינה את השיש ב"חרות" מפני שאיבדה בדרך את המידות. הביאה לי קצת גויאבות. אחר הצהריים ב-3:00 המשכנו למדוד. מתוך דיבור סיפרתי לקמיל על הקורות אותי בתקופת מחלתי ועל שקומי בבית החולים. אחר כך הצטערתי והתחרטתי על חופשיות לשוני. חזרנו ב-5:30 בערך ואני עוד גילגלתי הביתה מן הצרכניה חבית נפט. את הברז לחבית עוד לא קיבלתי בדרך פגשתי החשמלאי והבטיח לגמור את החשמל מחר או מחרתיים.

היום קיבלתי שוב מכתב מד"ר וילנסקי גם דחייה נוספת של הפגישה בעניין אדמות מושב... בבוקר הוצאתי מן המרתף ארגז עץ של יוסף פרידמן נשתמש ברשותו בארגז זה בשביל כביסה מלוכלכת.

24.9.1952

יום ד' ה' בתשרי תשי"ג

היום עבדתי בפירוק גדר מפני שקמיל התחיל לחפור את יסודות ביתו.(בית של יוסף וגיטה יונג)(עדנה) עבדתי יחד עם חיים קאופמן (שויצר) השמנמן. עבודה דוקרנית ומשעממת. לפני הצהריים נכנסנו אל שניצר (שניצר גרו אז בבית הגרמני שהיום גרים באותו מקום(במבנה חדש שבנו) דורית ואילן ציטרשפילר)(עדנה)ושתינו אצלו משקאות קרים. הוא עתה "תקש" בהזדמנות זו קטפתי כמה רימונים נהדרים בחצרו. יש לו גם עץ עם תפוזים יפים ועץ אחד עם מנדרינות. חיים קאופמן לא עבד כל היום בפרוק הגדר וכמה שעות עבדתי לבד. כשבאתי בצהריים הביתה ראיתי שנתן (גולדשטיין)(עדנה)גמר את האינסטלציה והביוב במטבח. לא סתם אבל חור גדול בפניה ובערב הטרידו אותנו עכברים. בבוקר היה משלוח עופות ומיכל קיבלה תרנגול. אנו מחזיקים אותו עם כרעיים קשורות בתוך רשת מונחת בתוך כוור פח. הוא ממאן לאכול או לשתות. לפנות ערב אמר לנו אליהו להפסיק לפרק את הגדר ולעזור לנתן להניח באופן פרוביזורי צנורות אל שטח הבניינים החדשים. חיים עזב לפני 6:00 ואני המשכתי לבד עם נתן עד 6:30. כנראה שאמשיך לעבוד איתו מחר בבוקר השכם.

מיכל סידרה וניקתה אחר הצהריים יפה את המטבח ויש לו כבר צורה קצת אנושית. ב-9:30 נכנסתי אל מרדכי (חנני)(עדנה)החקלאי לשאול מתי יבוא מחר. שהיתי אצלם רגע קט. יש לו אישה נחמדה וסימפטית מכפר חסידים. היא נמצאת במושב רק חצי שנה, הוא שנה אחת.

25.9.1952

יום ה' ו' בתשרי תשי"ג

הבוקר יצאתי לעבוד עם צבי דומינסקי. בחור גבוה, מתהלך בסנדלים, מכנסיים קצרות וכובע טמבל. הכנסנו במקום אחד שיבולת שועל מזוהמת לשקים והעברנום בכרכרתו עם הסוסה (החזקתה עולה לו ב-20 ל"י לחודש) למחסן. על ידי זה גזלנו אוכל בשפע לתרנגולות שחיות בשכנות.

אחר כך המשכתי להניח אתו את קו הצינורות לבניינים החדשים. היה מאוד מעניין לעבוד איתו. הוא סיפר לי הרבה על חיי המושב ותנאיו השונים. בבוקר ניפחתי למיכל את האופניים, האבוב האחורי התפוצץ. לכן הצטרפתי בצהריים להלביש אבוב חדש מה שנתן לי המון עבודה. גמרתי אותה רק בערב... אחר הצהריים התחלנו את העבודה רק ב-3:00. לא עבדנו קשה, כי גמרנו מהר להניח את קו הצינורות ואחר כך ישבנו בצל עץ זית ושוחחנו.

בערב פגש אותי אריה והלך איתי אל ה"מייסטר" הזקן סטראקוש כדי להניעו שיעשה לי טיח במטבחנו. המאיסטר בעל לשון שנונה הלך איתי הביתה לראות את המצב והבטיח לעשות את הטיח בעזרתי ביום ד' הבא. מרדכי לא עשה היום את החשמל במטבח, למרות הבטחתו החגיגית הרכיבו אצלו(לול ל?)עדנה) תרנגולות. בצהריים הראה לי יוסף פרידמן כיצד שוחטים תרנגול (שלנו) בסכין גילוח. הקרח בא מאוחר היום, אבל בערב קיבלנו גם בשר. איני יודע אם ישמר עד יום הכפורים. יש בדעתי לקחת בעתיד 3/4 גוש קרח כל יומיים בצהריים בא ערבי למושב למכור "אסקימו". בערב הפסדתי 10 ל"י חוב שקבלתי רק כטובה מעולה מפני שתורי היה אמש.

26.9.1952

יום ו' ז' בתשרי תשי"ג

לפני הצהריים הייתי בעיר. לפי רשימה עשיתי באופן שיטתי את כל הקניות והסידורים שהיה עלי לבצע. הספקתי לחזור בצהריים. מרדכי "החשמלאי"(מוטקה סוננברג)עדנה) היו עסוק בהתקנת החשמל במטבח. אכלתי ארוחה קלה, וישבתי כמעט באפס מעשה עד שהוא גמר לעבוד. בינתיים נתברר לי שאין מים בחלק של המושב בו אנו גרים. הצינור נסתם בקרבת המגדל. לפנות ערב חיזקתי את שולחן המטבח שעשיתי בשעתו בגב-ים והעמדתי עליו את התנור בעל שתי הפתילות, ניסיוני להפעילן לא הוכתר בהצלחה שלמה. ניקינו את המטבח מהלכלוך שהשאיר מרדכי ונשארנו עייפים עד כיד כך שוויתרנו על הסרט היום. השכנים פתחו את בור מי הגשם של הבית ודלו ממנו מים בשביל הפרות ובשביל להתרחץ.

החשמל לא פעל. אחרי שהזעקנו את מרדכי כי היה אור כחצי שעה אחר כך שוב נכבה. בערב התרחצתי בעזרת מיכל ששפכה עלי מי גשם באמבטיה.

27.9.1952

יום שבת ח' בתשרי תשי"ג

אחרי שהתעוררתי בבוקר וירדתי למטבח לרחוץ במים שאובים מן הבור את הכלים מאתמול. נתן ודומינסקי מתקנים את הצינור באיטיות ובמשכורת כפולה כל היום לא היו מים במושב. לפני הצהריים ייבשתי בשמש את שני פתילי התנור ואחר כך הפעלתיו בהצלחה.

אחר הצהריים מיכל סדרה את המטבח ואני ישנתי קרוב לשעתיים. אחר כך טיילנו קצת עם מיכל בקצב שלנו במושב. בערב שמעתי שתהייה אסיפה והחלטנו להשתתף. לפני זה בא קמיל אלינו לשאול ספר. נתתי לו כרך אחד של ליליפוט. האסיפה התחילה באיחור ובהשתתפות של בערך 50%. מיכל הלכה לישון מיד בהתחלה. על ענייני חינוך (גן –גנון) היה ויכוח ער, (בעיקר חנני). בני אחר כך האריך את הדיבור על הטיח פרות ובאמצע דבריו הלכתי הביתה. שכבתי

28.9.1952

ט' בתשרי תשי"ג

יום א'

אמש הזמינו אותי מוקדם לעבודה והבוקר הייתי ב-7:00 אצל יעקב, אחיו של אליהו. אכל בדיוק ארוחת בוקר והתחלנו לעבוד רק לפני 8:00. העברנו 10 צנורות השקיייה כבדים מאוד מעל שטח חרוש ולא נוח. עבודת פרך של חצי שעה. אחר כך הדלקנו את הטרקטור ומילאנו אותו דלק ונסענו למחסן האספקה הקטן בכדי לגרוס שעורה. אליהו התחיל קודם לשמן את המגרסה. חגורת ההתנעה נשמעה פעמים ולכשהפעיל את המכונה סוף סוף, הפכה את הקמח בחזרה במקום לשקים. יעקב קרא לעמיחי שהוציא את הסתימה. בגלל אי תכנון העבודה התבטלתי כ-3 שעות (עד 11:00) והטרקטור עבד רק גם כן עד 11:00. עבדתי רק עד הצהריים. העבודה במחסן הסגור מלא אבק קמח לא הייתה נעימה והתעטשתי כל הזמן. בצהריים קטפתי כובע מלא תאנים והבאתים למיכל שעשתה מהן מרק פירות טעים. אחר הצהריים ניסיתי מחד שלתקן את הצמיג האחורי של האופניים של מיכל, אך לשווא. עד הערב היה שוב ריק. כנראה שיש באבוב תוצרת הארץ פנצ'ר קטן. לפני הארוחה התרחצנו שוב שנינו בעזרה הדדית עם מי הבור. לפני 6:00 אכלנו ארוחת ערב די עשירה. ב-6:30 הלכתי לבדי לנוה יער לפגישה עם אנשים ממושבים בסביבה. באתי כבר אחרי ההתחלה וישבתי לפני המזכיר שלמה. היו שבאו במכוניות. ההשתתפות מבית-לחם הייתה קטנה. בדרך חזרה התעכבתי על יד המערה שגילה הדחפור כמה עשרות מטרים לפני הכניסה למושב. ובדיקת החפירה מושכת אותי מאוד. ייתכן שנמצא עתיקות. (כידוע רבים סוברים, גם ארכיאולוגים, שישו נולד בבית לחם הגלילית בכניסה למושב היתה מערה שחושבים שבה נולד ישו, עקב שרידים ארכיאולוגים מעל המערה (בית כנסת, כנסיה שילוב) יש אזור בתחילת בית לחם שאסור לבניה בגלל העתיקות (עדנה)

29.9.1952

י' בתשרי תשי"ג

יום ב'

חוסר המים בחלק התחתון של המושב לא הכביד עלי, כי צמתי. ישנתי עד מאוחר אחר הצהריים דפדפתי קצת בספר א' של "הדיבור הערבי". רוב הדברים עוד טריים בזכרוני. יתר הזמן נמנמתי קצת. אחר הצהריים יצאנו עם מיכל לטיול די מקיף. הלכנו לראות את המטעים החדשים המרוחקים די הרבה. החום היה גבוה ורק מאוחר יותר היתה רוח מרעננת, טיילנו קורב ל-3 שעות וכשחזרנו ישנתי עד 6:00. מיכל בינתיים הכינה את האוכל וב-6:30 שתינו קפה. אחרי זה הייתי אצל אריה דרסלר על מנת להבטיח את עצמי שלא יפקירו את ה"עתיקות, שעל ידי החפירה והבאתי דלי עם מי שתיה. בערב כתבה מיכל קצת מכתבים.

30.9.1952

י"א בתשרי תשי"ג

יום ג'

היום סדר אותי אליהו שוב לעבודה במגרסה. אמרתי לו בבוקר שאיני יכול לעבוד שם מפאת "נזלת השחת" שלי אך הוא אמר שאין לדבר היום על שינוי. העבודה עצמה לא הייתה קשה, אבל אבק הסובין מפרך. באמצע היום התחיל הבגר של מקורות לעבוד מול מחסנו. על עמוד הפינה במחסן התמידה בתוך רעש המכונה העובדת, לדגור יונת בר על שתי הביצים האליפסיות הסימטריות בגודל "ג". בצהריים בין הארוחה התקנתי כבר שני מדפים בארגז הנעליים במטבח וכשהתכוננתי לשוב לעבודה, הופיע פתאום פאני הנגר הזקן עם כלי עבודתו להתחיל לדפוק ולגרד את קירות מטבחנו ולעשות שוב בלגאן שלם. אמר שיחזור בערב אחרי 7:00. אחרי העבודה לקחתי את מריצתו והבאתי מן המרכז

אלינו חול וחצץ. מרוטמן השגתי חצי שק מלט. את המים הצטרכתי לשאוב מן הבאר, מפני שאין עוד אצלנו טיפה. הזקן בן ה-68 בא לפני 8:00 והתחיל לעבוד במרץ, אם כי לאו דווקא במקצועיות. הערב עשה רק טיח יסוד בלי סיד לגמרי מפני שאין בבית לחם כל סיד. עבד עד אחרי 9:30, אחרי זה הלכתי אל אליהו וקיבלתי בונים (בונים- ניירות מעין כסף פנימי שיכלו להשתמש בו רק במושב)(עדנה)בעד אוקטובר ומחצית ספטמבר, 45 לירות. אחר הצהריים הזמין אותי אריה דרסלר להתקלח אצלו. כשבאתי לשם ב-11:30 במעיל רחצה, מצאתי שאין שם איש מלבד כלב נובח, האמבטיה מלאה כביסה ואין שם אור. השתדלתי להתרחץ ביסודיות ולאור הירח בכיור בלבד. כשחזרתי הביתה הבאתי איתי מי שתיה. היום עבדתי בלי הפסק בקרוב ל-4 שעות.

1.10.1952

י"ב בתשרי תשי"ג

יום ד'

אמש לא יכולתי להרדם עד 3:00 בלילה. ב-2:00 קמתי, ויצאתי החוצה להשתעל ולהתפטר מהצרידות שנשארה בי עוד מאבק המגרסה. מיכל ריחמה עלי, ירדה למטבח ובישלה לי חלב עם דבש. אחר כך נרדמתי וישנתי עד לפני 8:00. היום לא עבדתי. בזבזתי כמעט את כל היום ב"טיגון" לפאני רינגר שבא אחרי 10:00 ואחר כך עוד פעם ב-3:00. הוא גמר את ה"טיח", שכבת בטון נקי בלי כל סיד, אך לא בהצלחה יתירה. לפני הצהריים הרגו יוסף ושכניו צפע גדול (1 וחצי מטר) בין חבילות הקש בחצר. אחר הצהריים עזרתי למיכל להתחיל לכבס, המים הגיעו לברזים שלנו סוף סוף רק בערב, אחרי הפסקה של 5 ימים.

לפנות ערב ניקיתי את הרצפה במטבח, העברתי את כל הרהוט והציוד למקומות מרוחקים מן הקירות המטויחים ועשיתי קצת מקום וסדר. בערב אמרתי לאליהו לבל יסדר אותי לעבודה עד יום א'. מחר בדעתי לנסוע לחיפה, להיות אצל וילנסקי לקבל משכורת, לקנות קניות להביא צבע שמן ואת השיש. אני מקווה שבסוף השבוע הבא יהיה המטבח כבר בשלב סופי.

2.10.1952

י"ג בתשרי תשי"ג

יום ה'

היום היה לי יום פעיל מאוד בחיפה. בבוקר הייתי אצל חב' לוי ושות'. שם דיברתי גם עם עו"ד הדס (עדס)ועם מר קראוס, שניהם מירושלים. הבטיחו לי לנקוט מיד בצעדים להשגת האישורים (קבלת חלקת האדמה שקנה אבא של מיכל) (עדנה) אמרו שזה ייקח לכל המאוחר 3 חודשים והדס ניסח לי גם מכתב בשביל אימא בו היא מוותרת על חלקה בירושה. לפני שירדתי העירה קניתי עוד בהדר זוג נעלי עבודה ב-9 וחצי ל"י וב-48 נקודות. אחר כך הצטרכתי להוציא עוד 30 גרוש אצל סנדלר שדפק והוציא את כל המסמרים הבולטים שהציקו לי. בעיר קניתי שורה שלמה של דברים שונים, ביניהם גם צרכי חשמל נוספים ותבלינים לכבישת הזיתים. איני יודע אמנם אם אזכה עוד השנה לכבוש כי הערבים מן הסביבה מוסקים עתה בחריצות. אצל "ברזל" ברח' המלכים אמרו לי שהשיש מוכן כבר בבית החרושת, אבל עוד לא הובא העירה. עליתי למשרד שלנו, אבל לא הייתה שם משכורת בשבילי. נאמר לי שכנראה רוצים לעשות לי סיום חשבון וזה ייקח עוד כמה זמן. סלפטר הבטיח שישלח תזכורת בעניין זה ורמז גם על עניין הפיצויים. בצהריים הלכתי לו.ט.ו. שם שילמתי עבור ק"ג אחד מחיר של מיכל (שהסכימו למכור לי בלי רישיון בתור טובה גדולה) 20 גרוש ונשלחתי למחסנים ברח' חג'ל לקבלו. כשראו את שקית הנייר שהבאתי צחקו ממני ואמרו לי שעלי להשיג כלי קיבול מתאים פח או צנצנת בחנות צבעים אחת ברח' יפה נתנה לי המוכרת במתנה פחית מזוהמת וריקה למחצה של צבע שמן ואת מסרתי לרח' חדזיז למחסנאי ושם קיבלתי סוף סוף את האוצר היקר.

השארתי את כל התיקים והאריזות אצל "ברזל" בחנות ואמרתי שאסע לבית החרושת להביא את השיש. הודות לזה

כבר לא יכולתי לנסוע בצהרים לבית לחם. ביהח"ר נמצא במפרץ על ידי הכביש לכפר עטר. ראיתי שם איך שעה עבודה קפדנית הופכים אבן גולמית פשוטה למוצרי "שיש" יפים מאוד. חזרתי עם הלוח משם ב-3:15. הנסיעה עם השיש הכבד באוטובוס הייתה קשה מאוד. ברח' המלכים לקחתי לי סבל אשר הביא לי את הכל עם עגלת מסיבי כדורים לתחנת הרכבת. הנסיעה ב-77 עם השיש הכבד הייתה קשה מכל דבר קודם לכן, אבל הגעתי הביתה שלם. מיכל הייתה עסוקה בכביסה ומרדכי החשמלאי בתיקון השקע החשמלי שנכשל ברגע שמיכל ניסתה להפעיל את הדוד. לבסוף התגברנו גם על זה ב-7:00 הלכתי להביא מן הצרכניה לחם ובשר. שמעתי שיש אפשרות יתרה מעודף הבשר באם ישאר. רציתי לנסות פעם אחת, כי בערב ראש השנה, קיבלו קילוגרמים שלמים; ולכן חיכיתי קרוב לשעה. לבסוף קיבלתי רק תוספת של 300 גר' בשר ונקניק. ב-8:30, עייף והרוג הלכתי עוד למחלבה והפרדתי 10 ל' חלב.

3.10.1952

י"ד בתשרי תשי"ג

יום ו'

גם הלילה לא יכולתי לישון בגלל צרידות ושיעול. אחרי 2:00 ירדתי למטבח ושתיתי חלב חם עם דבש. בבוקר הלכתי אחרי 8:00 עם שקית ותיק של מיכל למסוק זיתים. מסקתים בקצה השני של המושב על ידי המגרש של מרדכי החשמלאי. אחרי 2:00 שעות וחצי אספתי תיק מלא, יותר מ-5 ק"ג. מיכל נשארה בבית וכבסה. לפני הצהריים התחלתי לצבוע את הטיח בצבע שמן אך הפסקתי כי הוא אכל יותר מידי שמן. אצטרך לסייד קודם או לקנות צבע שמן נוסף. מרק השאיל לי מברשת בשביל השמן. במסגריה חתכתי גם ברזל זזית באורך של 25 ס"מ כתומך בשביל השיש. לפנות ערב עשינו ניקוי יסודי באמבטיה ולפני הבית. התקנתי את המקלחת כך שהמים יזרמו ישר לאמבטיה. בצהריים מתחתי חבלי כביסה בשביל מיכל שעסקה בסידור הכביסה המיובשת.

4.10.1952

ט"ו בתשרי תשי"ג

יום שבת

קיבלתי לראשונה את "הארץ" הביתה, כך שהיה לי היום חומר קריאה. לא הספקתי אבל לקרוא הרבה, כי בבוקר, מיד אחרי שמיכל הוציאה את הגבינה מן הדלי הכנתי תמיסת נתר מהאוכל והשריתי בה את הזיתים. אחרי זה יצאנו עם מיכל ועם המפה שהשאיל לי אתמול דרסלר, לסיור במגרשים הפנויים בקצה שלנו של המושב. בצהריים אכלנו בין היתר גם שוב מרק פירות מצוין שהכינה מיכל מהתאנים שקטפתי לה אתמול. אחר הצהריים שפכנו את תמיסת הנתר (נוזל חום וקוצץ) ושטפנו את הזיתים 3 שטיפות. אחר כך המשכתי לבד את הסיורים בקצה השני של המושב. מצאתי שאצטרך לבחור בין 2 או 3 אפשרויות בלבד. בקצות הקיצוניים ביותר של המושב עם קמיל לא יכולתי לדבר הרבה כי היה מסיק. התייעצתי קצת עם יוסף פרידמן. הערב הלכנו לסרט: חלום ליל קיץ.

5.10.1952

ט"ז בתשרי תשי"ג

יום א'

כשבאנו אמש לסרט, תפס אותי בני ובקשני לסובב את התרגום. הסכמתי, אבל הסרט היה ישן נושן, אי אפשר היה לשמוע דבר, ואפילו אם הייתי שומע, הייתי בוודאי מתקשה בהבנת שפתו של שייקספיר. לכן התרגום לא היה מופתי ביותר.

הבוקר רכבתי על האופניים עם דלי מטבח לרמת ישי. שם מלאתי את הדלי בשאריות סיד יבש למחצה שגרדתי מתחתית הבור ושילמתי 25 גרוש בעד זה. אחר כך נסעתי לצרכניה בבית – שערים לבקש צבע שמן נוסף וגם לנהלל נסעתי. בשני המקומות לא השגתי את מבוקשי, אבל עשיתי טיול יפה. את הנאתי מן הטיול קלקל רק הדלי הכבד שסחבתי כל

הזמן מאחורי. נתן לא יכול היה לבוא היום לקבוע את השיש במטבחנו. הבטיח לעשות זאת מחר בבוקר לפני העבודה. משום כך לא יכולתי להמשיך לצבוע את המטבח וניסיתי שוב לתקן את האופניים של מיכל, הפעם עם אבוב אחר מתוצרת הארץ, אך שוב ללא הצלחה. אצטרך להעביר את שני האבובים במים, לתקן את הנקבים ולנסות את מזלי שנית... בערב כתבתי מכתב לאימא בקשר לאדמות מנשיה, שלחתי לה לחתימה את המכתב שניסח עו"ד הדס. לפני השינה כבשנו את דלי הזימים שלנו במי מלח יחד עם כל התבלינים - - אחרי השטיפות והטירות המרובות.

6.10.1952

יום ב' י"ז בתשרי תשי"ג

היום, עבדתי שוב עם קמיל במדידה. הוא אמר שנצא רק ב-9:00 ולכן יכולתי עד אז להכין את החיצוב בשביל השיש על ידי הכיור. נתן השרברב נתן לי את הכלים הדרושים וסימן לי בבוקר את הקו. עד 9:00 עשיתי את כל החיצוב ואחר כך יצאנו עם קמיל בעגלה שלו לשטח שמדדנו. עשינו את המדידות באופן פרטיזני במקלות עם חבל של 100 מטר. הביתה חזרנו רק באחת. חפשתי את נתן, אך הוא אמר לי שלא יוכל לבוא היום, למרות שהבטיח לי אתמול, שיגמור את קביעת השיש היום ב-150 אחוז. בין היתר אמר גם בהסתייגות שה"חברה" רואים "בדרישתי" בעין רעה במקצת, הם טוענים שחיכו ל"מותרות" כאלה שנים, ואיש לא בא לעשות להם דבר. עניתי שיש להתחשב במצב אשתי ובעובדה שעזבה בחיפה דירה נקייה ומסודרת. חוץ מזה הזכרתי לו שחברי בית-לחם לא באו למקום ריק ומצאו כאן ירושה גרמנית עשירה. על זה השיב, שזהו האסון של המושב.

אני החלטתי שאעשה את העבודה לבד ובמסגריה חתכתי עוד פעם את ברזל הזווית שיתמוך את השיש ומעמיחי לקחתי את הפלס של נתן. רציתי מיד לאחרי זה לקבוע אותו בקיר, אבל בינתיים התברר שפקק הבטחון החשמלי למטה נשרף והצטרכתי לחדש אותו בכדי שמיכל תוכל להשתמש בדוד החשמלי. ב-3:00 יצאנו שוב לשטח וגמרנו למדוד את החלקות של 10 דונמים בכיוון לצפון. בבית חתה לי הפתעה במטבח ישבה אדית שבאה כביכול לסיור תצפית. לא יכולתי להתחשב בביקור הנכבד והתחלתי מיד לערבב בטון. קבעתי את התומך עד כמה שאפשר בדיקנות ובחסינות. את השיש אקבע מחר בבוקר. הצטערתי שאדית באה בדיוק בשעת ה"מהפכה הגדולה" במטבח. למרות הכל הצלחנו להתקין איזו שהיא ארוחת ערב, ולהתרחץ אחר כך שלושתנו הלכנו לישון ישנו שלושתנו בחדר למעלה לפי הנוהג שבגב ים. היום ראיתי את לאה (סטרקוש, אתגר, לפני נישואיה)עדנה) עולה לאוטובוס בצהריים, הכנסתי לה ביד מהר את הפתק והמספר של צבע השמן עם 5 ל"י ובקשתיה שתביא לי מחר פחית. אם לא תביא, אבקש את יוסף, שנוסע מחר לחיפה.

בערב התחילו אצלי כאבי גב בצד הימני, שלא נפסקו גם בבוקר.

7.10.1952

יום ג' י"ח בתשרי תשי"ג

אתמול אמרתי לאלהו שיסדר אותי רק לחצי יום עבודה. אמר לי לפרוק את החביות הריקות למחצה, ולהעבירן למקום אחר ולסדרן למילוי בנפט. העבודה במשאבה הייתה משעממת ביותר. התחלתי לעבוד אחרי 9:00 ולפני זה קבעתי בקיר את לוח השיש. ב-10:30 גמרתי ולאליהו לא הייתה יותר עבודה למעני. אולם אחרי שבאתי הביתה, נכנס אלי רינגר שחזר מחופשתו, ובקשני בשם אליהו שאעזור לו להכניס שקי תבואה לרפת. כל זה משום שהבוקר לפני 7:00 ירד הגשם הראשון. הזעתי לא מעט בסחיבת השקים, אבל ב-12:30 הלכתי הביתה והחלטתי לא לרשום את זמן העבודה זה ע"ח (על חשבון)הזקן, מפני שעשה אצלי טיח לפני ימים מספר. בצהריים צבעתי קיר אחד במטבח עם צבע השמן שנשאר לי וגמרתי גם מעל השיש. לאה באה בבוקר באיחור מה ומסרה לי שלא יכלה להשיג את הצבע מאחר

שהחנויות סגורות אחר הצהריים בגלל חול המועד. הספקתי עוד לתפוס את יוסף (פרידמן) (עדנה) לפני שנסע העירה במכונית המשא והוא הבטיח להביא לי את הצבע. הוא הביא אותנו בשעות אחר הצהריים, צבע אמנם קצת יותר בהיר. אחר הצהריים קבלתי מאברי (סנדפי) (עדנה) מברשת לסיוד ועשיתי ניסיון לסייד את חדר האמבטיה, בעיקר בכדי שאלמד את המלאכה. עשיתי רק פס רחב מעל לצבע השמן הישן והמלוכלך, אבל לא התאמצתי להגיע עד התקרה. הסיוד גרוע מאוד דומה יותר לזיפיזיף והרושם הסופי שנתקבל לא יכול לעורר מחמאות.

למדתי אבל לקח: יש לנפות את התמיסה לפני השימוש

בערב צבעתי את הקיר השני עם הצבע הבהיר יותר שהביא לי יוסף ומיכל גהצה בינתיים. לפני זה עזרה לי לנקות את חדר האמבטיה אחרי ה"סיוד" שלי. היום קבלנו מכתב מאימא וגם "ליליפוט" (עיתון אנגלי) (עדנה) שהועבר מחיפה. אחרי ארוחת הערב שאכלנו ב-9:00, צבעתי את הקיר בפעם שניה ולפני השינה כתבתי עוד מכתב לסניף הדואר בקריית ים בו הודעתי על שינוי כתובתי בהתאם לעצת אגף השיכון של משרד העבודה.

8.10.1952

י"ט בתשרי תשי"ג

יום ד'

הבוקר היה משלוח עופות ומיכל לקחה שתי תרנגולות. הכניסה אותם במזוודה ריקה של יוסף בחצרנו ונשחוט אותן לפי הצורך. (שנת 2020 אמא שלי מיכל בת 91 לא מסוגלת לאכול עוף בגלל הטראמות האלו) (עדנה) היום עבדתי אצל אריה דרסלר. עזרתי לו להוריד קלחי תירס. יצאנו לשדה ישר עם עגלה רתומה לזוג סוסים, סוס נחמד של אריה וסוסה של מארק. היה לי מאוד נעים לעבוד עם אריה וכמו כל אחד התפעלתי מתבונתו, מנועם הליכותיו ומהקסם האישי שלו. לפני הצהריים לקח אחת מילדות הגן על מנת שתנהג בסוסים, תפקיד שלא מלאה אמנם בנאמנות והצטרכנו מלבד הקטיף לדאוג גם לבהמות שיתקדמו בהתאם לצורך. אספנו עגלה מלאה בבוקר ועגלה אחת אחר הצהריים. בצהריים הכנתי את תערובת הסייד בשביל הערב וניפיתי אותה דרך רשת זבובים. שוחחתי עם אריה על כל מיני נושאים. בין היתר אמר לי שעלי להחליט לכל המאוחר עד שבת על בחירת המגרש. כשחזרנו אחרי יום עבודה של כ-9 שעות לפני 7:00 הביתה, עצר אותנו בדרך סולימן, ערבי מתושבי המקום שעבד בשביל הגרמנים. חקלאי מנוסה, בעל הופעה סימפטית ומכיר היטב את הסביבה. בערבית מסורסת, עשויה כך שאריה יבין אותה בקש ממנו רשות לקטוף קצת זיתים בשביל ביתו... עד מאוחר בערב עסקתי בסיוד חגורה צרה מעל צבע השמן במטבח. מיכל הכניסה לתערובת קצת אבקת פודינג כדי שהצבע לא יהיה לבן לגמרי, אך בכל זאת נראה המטבח שלנו כצבוע בכל צבעי הקשת...

9.10.1952

כ' בתשרי תשי"ג

יום ה'

בבוקר יצאתי עם גרשון (את המשק שלו קנו אחרי שנים חיים ואסתר עופר ומהם קנו רוזנפלד) לפרק גדר תיל שלייד מגרשו. במקרה נמצא מגרשו ליד שלושת המגרשים הפנויים בקצה העליון של המושב. גרשון גם טרקטוריסט ויכול היה לתת לי אינפורמציה על טיב האדמה במגרשים שונים. יעצתי לו לפני העבודה לשרוף את הקוצים מסביב וזאת עשינו בהצלחה. העבודה בגדר הייתה מזופתת כרגיל. מיכל נשארה היום בבית על מנת לסדר את המטבח באופן יסודי. בצהריים הספקתי להתאים עוד ארגז פירות אחד שיהיה מיועד לצרכי רחצה ועוד אחר הצהריים המשכתי לפרק את הגדר לבד. בחירת המגרש נסכה במוחי יותר ויותר. אמנן וישנבסקי (שחר בעל של צפרירה) (עדנה) אחד מתאומי נהלל העומדים להשתקע כאן עבד היום בקרבתי והפציר בי שאחליט מהר, כי גם הוא מעוניין במגרשים העליונים. הטרקטור

עושה שם חריש עמוק עתה וכדאי היה לחזור אחריו ולאסוף את שורשי הגפנים שהוא עוקר פן יכסה אותם. אחרי 5:00 הלכתי עם יוסף פרידמן לראות עוד פעם את המגרש הקיצוני מתחת החורבה הערבית. –הבררה השנייה בשביל בחירת ע"פ השיקולים שלי). מצאנו שהחצי השני של המגרש תלול מאוד ולכן ברוחבו העכשווי לא יהיה השטח נוח ביותר. את הצריפים פרקו כבר לאורך חפירת הצינור ומכינים אף את יסודות הרפתות. אם ביטול האפשרות לקחת את המגרש הקיצוני מתחת לחורבה לא נותר לי אלא לבחור באחד המגרשים העליונים. את הקיצוני אפשר להרחיב לרוחב ממילא רק במקצת יסוד התוספת אינו משביח ביותר. לכן בחרתי במגרש השכן עם גרשון.(היום גרה במשק משפחת ויסברג)עדנה) מחר אולי אלך אחרי הטרקטור ללקט שורשים, למרות שחלק גדול נחרש כבר. בערב הפרדתי חלב והפעם העליתי למחלבה את הכד של יוסף, כך שלא הצטרפתי לחכות הרבה זמן. מיכל חזרה מן המחלבה אתי ויחד בדרך התעכבנו ליד ביתו של גרשון ששוחח אתנו שעה ארוכה על עניינים שונים בקשר למושב בכלל ומגרשים בפרט. מיכל גמרה בערב כמעט לסדר את המטבח ונתנה לו פנים וצורה. מחר אנו רוצים להזמין את שכנינו ל"חנוכת הבית".

10.10.1952

כ"א בתשרי תשי"ג

יום ו'

בבוקר המשכתי לפרק את הגדר לפני מגרשו של גרשון. נעשיתי גם ל"מנהל עבודה", כ-ב-10:00 בערך בא מועמד חדש, בחור צעיר בשם חיים מנוה יער ואמר שעובד איתי. בצהריים מסר לי אליהו שאני יכול ללכת אחר הצהריים בעקבות הטרקטור שעוקר את הכרם במגרשי על ידי חריש עמוק, ולהוציא את הגפנים. יצאנו עם זאב הטרקטוריסט בשעה 2:00. הוא נסע במהלך השני, ואני בקושי הספקתי לרוץ אחריו ובלי כל כלי עבודה להוציא את הגפנים רק בידיים. אחרי ריצה ומאמץ מפרך של שעתיים הייתי הרוג ואותו הדין ביחס לנעליים החדשות. לשמחתי, נוכחתי לדעת שבקצה מגרש יש כתריסר עצי זית, שנושאים עתה פרי. יש ברצוני למסוק אותו ביום א'. (איזו הפתעה לא ידעתי שבנוסף לזיתים היה גם כרם במגרש,) המשק נמכר למשפחת ויסברג)עדנה)

מיכל גמרה לסדר את המטבח וקבעה גם וילונות בכל מקום, כולל כל הארגזים. עוד בצהריים נטלתי אצל קמיל אריה לוח בטון כבד, (שארית ממגדל התחמיץ), שמונח עתה על שני ארגזי פירות ליד הכיור, ומשמש לנו שיש שני. אחר הצהריים מצאתי במרתף כד חרס גרמני ענקי שישמש לנו לכבישת זיתים שלא בצמצום. שכנינו קבלו את הזמנתנו ל"חנוכת הבית" שני הזוגות באו ב-9:00, כבדנו אותם בפודינג עם קצפת, עוגת שמרים וקפה שחור. ישבו ושוחחו עד 11:00.

11.11.1952

כ"ב בתשרי תשי"ג

יום שבת

לא הצלחנו לישון עד מאוחר. מיכל גמרה לגהץ בבוקר ועד שאכלנו ארוחת בוקר ויצאנו החוצה, היה 11:30. הראיתי למיכל את המגרש שלנו והוא מצא חן בעיניה. את ארוחת הצהריים אכלנו לכעסי הרב רק לפני 3:00, כך שלא הספקתי לישון יותר משעה. לאריה חיכינו ב-5:00, אך הוא בא עם אשתו ועם הילד עופר רק לפני 6:00. שתו נס-קפה עם קצפת, עוגה וכדורים מתוקים. בערב ב-9:00 הייתה אסיפת חברים.

לפני ההתחלה הציג עוד חיים ברנר כחצי שעה סרט צבעוני מצויר (!!)). הוא לא העיקרי באסיפה זה היה: הנוהל באסיפות השנתיות. בדרכי הביתה עלה רעיון במוחי לזרוע אחרי החריש העמוק עוד החודש אפונת מאכל בתור זבל ירוק בסיוע זבלים חומים.

12.12.1952

כ"ג בתשרי תשי"ג

יום א'

הבוקר אמרו לי שהמחרשה העמוקה בתיקון ולכן לא יכולה לחרוש במגרש. מאחר שלא מצאתי כל סדור עבודה במחלבה הלכתי למגרש שלי ומסקתי זיתים. כשבאתי בפעם השניה, (אחרי שמסקתי בראשונה יותר מ-5 ק"ג בשעה וחצי, הגיע בן-עמי(טמיר) (עדנה) למקום עם העגלה, עם אשתו ושני ילדים, ושאל אותי על חלוקת המגרשים. אמרתי לו שיכול להעביד אצלי, מפני שנחוץ לי רק כמה קילו בשביל הבית, אחר כך אבל הצטערתי על רוחב ליבי. משפחת בן עמי מסקה בשיטה הערבית, כלומר במקלות, מגרפה ושמיכה פרוסה. לפני שהלכתי הערתי לו שעבודה כזו יודע לעשות כל ערבי. הוא השיב שלא בא הנה על מנת להתמזמז או לשחק. אני שתקתי. הוא ותיק, חבר ועד והסדרן החדש. אני רק מועמד. המחרשה עוד לא תוקנה אחר הצהריים ואני עם מיכל השרינו את הזיתים בתמיסת נתר מאכל. הכד הגרמני הגדול לא הספיק לכל הכמות. הוא מכיל רק כ-2 ק"ג זיתים –אחר כך התנפלתי שוב על האופניים של מיכל, בדקתי במים את שתי הפנימיות החדשות מתוצרת הארץ ולחרון אפי הרב מצאתי ששתיהן מוציאות אוויר באותו המקום –מתחת לונטיל. קללתי קשות אשתדל להחליף את שתיהן באבוב אחד מתוצרת חוץ. לקחתי אם כן את האבוב הישן של מיכל ותיקנתי את הפנצ'ר הגדול שבו. בערב הגלגל נשאר עוד מנופח ומיכל יכלה אף לרכב לצרכניה ולהביא לחם. בערב היינו עסוקים בשטיפת הזיתים והשרייתם במים. ב-8:30 נסעתי אל רוטמן והזמנתי 30 ק"ג זרעי אפונה מזינים "פלא אמריקה" ו"בוקסבוים" (נמוכים) ו-6 ק"ג "לקסטון" (בינוני). היום נעלתי את נעלי העבודה הענקיים שקניתי עוד לפני שנתיים. הן יותר נוחות מן הזוג מתוקן שאינו נוח והספיק כבר להתקלקל.

13.12.1952

כ"ד בתשרי תשי"ג

יום ב'

היום עבדתי שוב עם אריה דרסלר בהורדת תירס מיד בבוקר קלקל את מצב רוחי לכל היום באמרו שאינו עוד בטוח אם אמנם אקבל את המגרש על ידי גרשון מפני שיואל(לוינגר?) (עדנה) לוטש את עיניו אליו. על דבר זה חרה לי מאוד ולפי זה הייתה גם התוצרת בעבודתי היום מועטה. בצהריים הצלחתי לישון שעה קלה. בערב חזרתי הביתה רק ב-7:00. מיכל השתמשה היום כבר באופניים שלה ללא כל תקלה. אתמול קבלנו מכתב נחמד מאוד מדודה. המכתב הראשון שנשלח ישר לבית-לחם. בערב נאמר לי שמחר אמשיך לעבוד אחרי הטרקטור בהפשרת הקרקע על "המגרש שלי".

14.10.1952

כ"ה בתשרי תשי"ג

יום ג'

הבוקר יצאתי ב-7:00 לעבודה, יחד עם שמואל הטרקטוריסט המקצועי היחיד במושב. בחור נחמד וטוב לב מיוצאי פולין. בשעות הבוקר הכינונו דרך גסה בין הזיתים מתחת למגרש של מרדכי ה"חשמלאי" כדי להכין גישה לבניינים החדשים. בהזדמנות זו שוחחתי עם החבר'ה שעבדו בבנין אחד ונדע לי דבר מעניין: רב החברים נלחמו בזמנו בשצף קצף על קבלת הבתים הגרמניים ועכשיו רובם חוזרים בהם מדעתם ורוצים בבית חדש. התוצאה, כל אנשי המושב יצטרכו להשתתף בהוצאות עצומות בעד רכישת הבתים מידי האפוטרופוס (40,000 ל"י ללא תועלת מוחשית) ב-11:00 המשכנו לחרוש במחרשה עמוקה את המגרש שלי ועוד כמגרש וחצי. הלכתי שוב אחרי הטרקטור והפעם נעזרתי בגרזן גדול שהשאיל לי א' רינגר. עבדנו עד 1:00 וחזרנו שוב בשעה 2:00. עבדתי במסירות. הלכתי עשרות קילומטרים וב-6:00 חזרתי הביתה עייף ורצוף אחרי יום עבודה של 10 שעות. נזפתי במיכל על שלא מצאה לנחוץ לבוא ולהציץ בעבודה הנעשית במגרשנו. אין זו לפי דעתי דרך להשתרשות במקום. היום כבשנו את המנה השנייה של הזיתים בכד הגרמני

הגדול.

הזיתים שנשארו לנו נתנו למרדכי החשמלאי שבא לקחתם בערב עם בתיה. היה זה קרוב למחצית הפח. מחר ב"ה (בעזרת השם) נמשיך שוב בהכשרת קרקע.

15.10.1952

כ"ו בתשרי תשי"ג

יום ד'

היום המשכתי בהכשרת הקרקע, למרות שחרשנו רק אתמול, היה רק בבוקר כבר כל השטח מכוסה בקורי עכביש על גפן אחת מצאתי כמה עוללות ענבים כחולים זעירים שטעמים היה מתוק כסוכר. לפני 6:00 גמרנו את כל השטח לא רק את המגרש שלי. מיכל באה בערב לקראתי ובדרך הביתה קטפנו אצל דומינסקי כמה תאנים עבור מרק פירות. קבלנו מכתב מאימא בו היא מודיעה על בואה ביום ב'. היום התחילו לחלק שקי דשן כימי בין החברים. בערב אמרתי לבן עמי שמחר עלי לנסוע לחיפה. דבר זה לא מצא ביותר חן בעיניו. בערב הכנתי לי שוב רשימה ארוכה בשביל קניות וסידורים בעיר.

16.10.1952

כ"ז בתשרי תשי"ג

יום ה'

הזדמנות לנסוע העירה יחד עם אריה דרסלר ושלמה. שוב דיברנו על עניין המגרש ושלמה הזהיר אותי משכנותו של גרשון. סיפר על מקרה שגרשון שבר בגרזן את ארון שכנו. יחד עם זה אבל אמר שאם אעמוד בתוקף על בחירתתי, אוכל לקבל את המגרש סופית. בעיר ירדתי מתחת לרח' עירק והלכתי למתקן האופניים שלי, מר טויד. הוא תקן לי את שתי הפנימיות. אחר כך קניתי זוג מגפיים רגילים ב-10 ל"י, אך הסוחר הבטיח לספק לי במקומם בעוד שבועיים זוג מגפיים מעשיות ב-13 ל"י ובלי נקודות.

אחרי זה עליתי למשרד מסחר ותעשייה והתלוננתי אצל ריבר ממח' הטקסטיל והעור על הנעליים הגרועות שלי. אמר שיש לו הוראות לעשות במקרים כאלה חקירה רצינית ומיד התחיל בטיפול. שלח אותי אל הסוחר הימן בהדר וביקש שיתקשר אתו מיד. לכשנודע לו שם היצרן (חיפאי) קרא אותו למשרד על ידי שליח מיוחד. החרשתן בא רק ב-2:00 והבטיח לתקן את הזוג ומלבד זה לעשות לי זוג חדש בלי נקודות ובמחיר מוזל. מפני שלא היה איתי זוג נעלים רזרבי, לא יכולתי להשאירן בחיפה ואצטרך לשלחן מבית-לחם.

כל הענין הרגיזתני רק העובדה שריבר עשה את כל הפעולה כאילו לטובתי אני. התעניינתי בקשר לזרעים, אבל לעובד במח' להגנת הצומח שהבטיח להגיש לי את חקירתו המלאה בהשגת זרעי האפונה. בגלל הנעליים המזופותות לא יכולתי לנסוע ב-12:30 כמו שרציתי. בצהריים פגשתי את אדית ברחוב וסחבתי אותה אל האז לארוחת צהריים קלה. אמרה שיבואו מחר והיא תביא ירקות ועתונים אמריקאיים.

בשעות אחר הצהריים המוקדמות הלכתי לחפש את כלי העבודה השונים והצלחתי לקבל כלים מתוצרת חוץ, אם כי במחירים זולים ביותר (טוריה, גרזן, מקוש ואת) בשוק הרומני בככר חמרה קניתי ב-5 ל"י מעיל גשם משומש לעבודה. בבוקר ראיתי על ידי בנין הסוכנות איזו הפגנה, נוער בית"ר בא בלילה, כמו בימים הטובים ההם. הביתה חזרתי אחרי 5:30 ומיד הצטרכתי לתקן פקק ששברה שוב מיכל עם הדוד החשמלי. אצטרך לחפש פתרון סופי אצל סטראקוש. מיכל כבסה היום והכינה גם אחת משתי התרנגולות. ב-8:00 נסעתי להפריד חלב. לא מצאתי סידור עבודה ועל כן אאסוף מחר את הגפנים במגרש. בקרוב נודע לי גם שבן-עמי הזמין והביא מספר פחים שישימשו לו מיכלים לזיתים. כך "מתעשר" הבחור על חשבון העצים שהשחית על מגרשי. לפני השינה גילתה מיכל ג'וק ענקי בחדרנו למעלה לא הצלחנו

לתפשו והוא נעלם מתחת לארון.

17.10.1952

כ"ח בתשרי תשי"ג

יום שישי

עוד לפני ארוחת הבוקר יצאתי עם האופניים למגרש והגרזן והטוריה הוצאתי את אותם הגפנים שנשארו בהתחלת החלקה. אחרי האוכל התחלתי לרכז את הגפנים בערמות גדולות באמצע השטח ואחרי 4:00 אחר הצהריים הדלקתי ל-4 ערמות בעזרת נפט. כשחזרתי הביתה מצאתי שם לא רק את אחי ואת אדית כי אם גם את החיילת מחיל האוויר –כרמלה. הודות לטלטלת האורחים היה למיכל כמובן הרבה עבודה אך בעזרת הבחורות השתלטה עליה. אדית הביאה קצת ירקות ומלבד זה גם עתונים מארה"ב שנתקבלו עבורי.

הודות לזה שהבאתי בצהרים כד מים קרים מן המחלבה היה לנו מספיק שתייה קרה. רק בצהרים נודע לי שהערב מתחילות האסיפות השנתיות ועל זה לא רציתי לוותר על אף הביקור הנכבד. השארתי את מיכל עם האורחים והלכתי לאסיפה. הערב דברו רק שניים: שלמה ואריה. על ההישגים והכשלונות בעבר. הסקירה של שלמה הייתה יבשה וחד גונית למדי.(שלמה פיפר)עדנה)

הרצאתו של אריה הייתה עסיסית רבה יותר למרות שפרט בדרך כלל בתלונות.(כישלונות)עדנה) עשה זאת בכשרון מיוחד לו, דבר על נקודות שונות לרבות וידע לרתק את הקהל לא מעט.

18.10.1952

כ"ט בתשרי תשי"ג

יום שבת

אתמול הרשיתי לאחד הערבים שרועים את עדרנו לאסוף את שארית הגפנים בתחתית המגרש, אחרי 8:00 יצאתי לראות איך העבודה שם מתקדמת וראיתי שיירה של 7 ערביות עוזבות את המגרש עם יחידות עם משא כבד ביותר של גפנים על ראשיהן. כשחזרתי אכלנו חמישתנו ארוחת בוקר ממלכתית. (אדית וצבי ישנו למטה במטבח וכרמלה אתנו בחדר). לפני הצהריים היה שרב, כך שיצאנו לטייל עם האורחים רק לזמן קצר. בכונן לחורבה הערבית. האסיפות השנתיות נמשכו כל היום אך לא יכולתי להשתתף בהן בגלל האורחים. בארוחת הצהרים היינו 6 איש, מפני שפתאום הופיע צבי קליין שבא ברגל מטבעון.

אחר הצהריים נפסק השרב והייתה רוח מערבית. צבי ואדית עזבו בשעות אחר הצהריים המוקדמות והלכו ברגל לבית שערים. לאדית נתנו תרנגולת קטנה וצנומה שקיבלנו מרגבה ונתתי לה גם את חבילת הנעלים המקולקלות על מנת שתשלחן למר קנלישטיין היצרן לתיקון. מפני שכרמלה רצתה לאכול בכל מחיר צהריים, הלכתי לחורבה וקטפתי דלי שלם של סברס. חזרתי מלא קוצים וכרמלה קלפה אותו בגבורה ממש, אם כי לא בהצלחה יתירה. צבי נפרד והלך לבית שערים לפני 6:00. כרמלה נשארה למשך הלילה. בערב הלכתי שוב לאסיפות השנתיות. הייתה התחלת הוויכוח. הנואמים העיקריים היו בני (בורשטיין)ואיתן (בן דוד)עדנה)בחור צבר, נדמה לי מילדי כפר יחזקאל. בני צעק הרבה והרחיב יתר על המידה, אם זה אמר כמה דברים בעלי משקל.

איתן אמר דברים נבונים ומנוסחים היטב. לאמיתו של דבר לא ציפיתי ממנו תוצרת מעין זו, אך לא הכרתיו למעשה כלל ולאמיתו של דבר, הרי הוא היה מועמד לשליחות לארה"ב מטעם התנועה. היום בחצות מזיזים את השעון בשעה אחת לשעון הנורמלי. נרוויח שעת שינה.

19.10.1952

ל' בתשרי תשי"ג

יום א'

היום עבדתי יחד עם אברהם שרר, יליד ירושלים בפירור זבל כימי ובהכנסתו לשקים. כרמלה נסעה ב-7:00 בבוקר עם האוטובוס הראשון. את העבודה בזבל הכימי עשינו במחסנו של אליהו, לאו דווקא בקצב מהיר ביותר. אחר הצהריים שאל אותי בן-עמי אם אני יודע לחלוב ואמר לי שאחלוב את הפרות של יואל בזמן היותו בצבא. (4 חולבות). מיכל לא עבדה היום, מפני שקרני (המנהל חשבונות) נקע לו את הרגל ושוכב במיטה. אני גמרתי לעבוד ב-5:30 וב-6:00 הלכתי אל יהודית אשת יואל (לוינגר). הרפת שלו לאו דווקא מסודרת ביותר והפרות החולבות אינן מן המצוינות. שתיים אני חולב בבוקר ובערב, ושתיים אחרות בערב בלבד. בערב חלבתי את ארבעתן; האצבעות והידיים כאבו לי נורא. יואל חולב בווזלין ובשתי אצבעות ושתיים מן הפרות באמת קשה לחלוב בחליבה הולנדית בגלל פטמותיהן הזעירות. ביום הראשון ארכה לה החליבה שעה אחת בקירוב. מפני שעליתי עוד על הגג והורדתי חציר, באתי למחלבה מאוחר מידי. הערב היה סרט אבל אני לא הלכתי לראותו. במקום זה הזמנתי אצל רוטמן את האפונה לזריעה סופית. היום אמר לי שמואל הטרקטוריסט שיבוא מחר לדסקס את המגרש. אצטרך לפני הצהריים לגמור לנקות את השטח.

20.10.1952

א' בחשון תשי"ג

יום ב'

לפני ארוחת הבוקר יצאתי לרפת של יואל. חלבתי רק שתי פרות, אבל זה ארך שעה הרבה זמן והידיים כאבו לי עוד יותר מאמש. הבוקר חלבה 4 ליטר ואמש יותר מ-6 ליטר. אחרי ארוחת הבוקר יצאתי למגרש והמשכתי בחריצות לרכז ולשרוף את שארית הגפנים. לפני הצהריים הופיעה שוב השיירה של הערביות אך הן לא הספיקו לאסוף הרבה ולא חזרו שנית. אחרי 11:00 באו עוד שתיים עם חמור ולקחו עוד קצת. לא לקחתי איתי מים וסבלתי נורא מצמא, אבל ב-12:00 בדיוק גמרתי לנקות את כל השטח. הערמות נשרפו יפה וכליל. לפני שנסעתי הביתה, הלכתי שוב אל יואל, עייף ורצוף, ניקיתי קצת את הרפת בכלים הלקויים שלו. המריצה אינה ראויה לשימוש ואין לי ערמת זבל כלל. הוא מפזרו בחצר. הביתה באתי ב-1:30. גם היום מיכל לא עבדה. צפינו לבואה של אימא בצהריים, אך היא לא באה. אחרי 2:00 קרא לי שמואל לנסוע איתו למגרש. מיד אבל נוכחתי לדעת שהדיסקוס לא יכול לפרור את הרגבים היבשים הקשים ושבצטרך לחכות עד אחרי הגשם הראשון. הוצאות הנסיעה של הטרקטור יהיו על חשבוני. בצהריים בא אלינו סוכן שבועון "במחנה" והחתיים אותי לשנה שלמה (באמצעות המזכירות). אימא לא הגיעה היום.

21.10.1952

ב' בחשון תשי"ג

יום ג'

היום עבדתי שוב עם אברהם שרר בהכנת הזבל הכימי. אחר הצהריים גמרנו את כל הזבל. כשהוצאנו אחד מן השקים האחרונים, מצאנו קיפוד שהסתופף לכדור מסוגר (טקסט לועזי). הוצאתי אותו החוצה לגינה של אליהו. מאותה הגינה לקחת גם 3 תפוזים בכירים, שטעמם היה טוב למדי. אימא באה עם האוטובוס האחרון. היום גם כן דאגתי לרפת של יואל. הידיים עוד כואבות לי, אבל אני מתחיל להתרגל. נדמה לי גם שהעליתי את תנובת החלב. היום הוצאתי בסה"כ 12 וחצי ליטר, דבר לא רגיל ברפת של יואל. אימא הביאה לנו שתי קופסאות מלפפונים כבושים, קצת זיתים, עוגות וקופסת ריבה. הרשמים הראשונים שלה היו טובים. בבגדי העבודה מצאתי חן בעיניה. שלושתנו ישנו בחדר למעלה, כי השאלנו את המזרון המשולש מן המיטה במטבח למרים, שמאכנסת לשבועיים שני פועלי בניין.

22.10.1952

ג' בחשון תשי"ג

יום ד'

הבוקר אמרתי לבן-עמי שיש לי אורחים ושלא צריך לסדר אותי לעבודה. הוא ביקש רק שאערבב ליואל את מנת הזבל הכימי (300 ק"ג סופרפיספט רגיל עם 100 ק"ג גפרת אמון). עשיתי זאת לפני הצהריים וזה ארך לי שעתיים בקירוב. כשהורדתי בצהריים חציר מתחת לגג בשביל הבהמות ניסיתי לצוד מנה. רדפתי אחרי 2 זוגות(תרנגולות?) (עדנה) עם קלשון, פצעתי אחת מהן ואף החזקתיה ביד, אך היא נמלטה. בהשאירה בידי נוצות. אחר כך הצטערתי על שגרמתי לה צער בעלי חיים בלי לתפשה. כשבאתי בצהריים הביתה, מצאתי במטבח מלבד אימא עוד שני אורחים, את אגי ואת יצחק. אגי הביאה לימונים וקצת ירקות ויצחק הביא לי זוג תחתונים, אחר הצהריים הראיתי לשניהם את המגרש שלי ודרך אגב נוכחתי לדעת שחופרים בו כבר את היסודות לרפת. חזרנו הביתה וחמישתנו יצאנו עוד פעם כדי לראות ולהתפעל מ"יער העד" של הצברים שסביב החורבה.

המושב מצא מאוד חן בעיני יצחק, לא כל כך בעיני אשתו. באביב הם, רוצים לעזוב את גניגר. אחרי ששתו קפה, נסעו בערב עם האוטובוס. בערב קיבלנו מכתב ישיר מארה"ב.

ההנים מצאו שוב עבודה במשק אבל רק עונתית ומצבם ממשיך להיות לא טוב. קיבלנו גם המחאה לחבילה מאנגליה, אצטרך לנסוע לחיפה לקבלה. בערב הייתי אצל אריה והוא אמר לי שאקבל את כל הקרקע השנה צמודה למגרש שלי (ז"א עוד 15 דונם). אשתו הבטיחה לתת לי דלי תפודים לזריעה בשביל גן ירק ליד הבית.

23.10.1952

ד' בחשון תשי"ג

יום ה'

היום עבדתי יחד עם חיים קאופמן. קודם הכינונו על הדרך לבית שערים מעבר למכונות ואחר כך המשכנו לפרק את הגדר שעל המגרש של גרשון. כשעובדים עם חיים "שויצר", העבודה מתקדמת. לפני 4:00 אחר הצהריים גמרנו לפרק את קטע הגדר, גללנו את כל החוטים והשארנו רק כמה עמודים שלא יכולנו להוציאם. הבוקר היה משלוח עופות ומיכל כמובן אחרה לבוא ולא קבלה שום עוף. ניסיתי לעשות לה סקנדל, אבל היא משוריינת.

אימא נסעה בצהריים. הרושם הכללי שלה הוא די טוב. בין הדברים שלא מצאו חן בעיניה הוא זה שהמקום הוא קשה גישה ושאינו קיבוץ...

בערב כתבתי מכתב ארוך ומפורט לדודה.

24.10.1952

ה' חשבון תשי"ג

יום ו'

אחרי החליבה בבוקר אמר לי בן-עמי ללכת למחסן האספקה ולמיין ולארוז שם שקים למשלוח. כרגיל קבלתי התקפות של נזלת שחת עצומה ולא יכולתי להוציא הרבה תוצרת. כעבור זמן מה בא ציטרשפילר לעזור על ידי. ב-10:00 בא עמיחי וגאל אותי מצרת הנזלת. לקח אותי עם טרקטור ופלטפורמה עמוסה זבל כימי לשטח פלחה מרוחק השוכן על הדרך לצפורי. שם שכבתי בצל העגלה וכל חצי שעה עזרתי ליעקב מולדבן למלא את המזבלת. עמיחי בא לקחת אותי הביתה עם הג'יפ רק ב-1:30. אחרי זה כבר לא היה צריך לחזור. אחרי האוכל רכבתי על האופניים אל המגרש ומדדתי את רוחבו בצד הדרך למעלה. לתמהוני מצאתי שהשטח הרבה יותר רחב משחשבתי ושצטרך עוד להשלים את ריקון הגפנים. לא היה לי חשק להתחיל בעבודה זו במקום. ובמקום זה התיישבתי על האופניים וירדתי לואדי מאליק. שם נפתח לפני עיני מראה נוף רענן ונהדר. בתחתית הוואדי נחל זר עם מים חיים וסבביו שפע של צמחיה רבגונית. פטל,

סוף, מטעי רימונים, תאנים, ערבות וצמחים ממינים וצבעים שונים. שהיתי זמן מה במקום, התפעלתי ממנו כהלכה וחזרתי הביתה בדיוק בזמן כדי לחלוב. יואל בא מאוחר בערב ואמר שמחר בבוקר ובצהרים לא אצטרך לבוא, הוא יחזור מהצבא ביום ו' הבא.

25.10.1952

יום שבת ו' בחשון תשי"ג

מיכל מצוננת ויש לה נזלת קשה. החלטתי לקחת אותה לטייל על אופניים לואדי מאליק. אחרי ארוחת בוקר מאוחרת החלפתי את האבוב האופניים שלה וב-11:00 יצאנו רכובים לואדי מאלק. היא נשאה את המאמץ בלי לרטון, התפעלה מן המקום היפה כמוני ושנינו נהנינו מן הטיול. הבאנו משם גם קצת רימונים ופרחים. למרות מזג האוויר היפה, לא הועיל הטיול לנזלת של מיכל כלל. אתמול הזמנתי את הקמילים באופן קטגורי לבוא אלינו והם ניאוו לבוא היום אחר הצהריים (שכחתי שעלי לחלוב ברבע לשש). אחרי ארוחת הצהריים הלכה מיכל לשכב ואני סדרתי את המטבח. היא ירדה רק אחרי 4:00 ובקושי הספקנו להכין יחד את הכיבוד שהיה מורכב מסנדוויצ'ים, עוגיות, כדורים מתוקים, תה וקפה. הם באו יחד עם דורון הקטן והוא צוחק המון, קוצר הזמן לא איפשר לנו ליהנות מן הביקור כדבעי. בערב הלכתי לבדי לסרט צבעוני ומוקצף. נחמד: "הזמיר מניו-אורלינס" עם מריו למצה. אחרי הסרט לא יכולתי להרדם זמן רב, מיכל גם התעוררה, הייתה מצוברחת, רטנה וקלקלה גם את מצב רוחי...

26.10.1952

יום א' ז' בחשון תשי"ג

מאחר שלא היה כל סדור עבודה בבוקר, יצאתי ב-9:00 שוב אל המגרש שלי, מדדתי וסימנתי אותו בבירור עם יתדות וענפי אלון וניקיתי אותו כליל. כאשר חזרתי אמר לי ברוך הצרכן שאני צריך להציב גדר על יד הצרכניה לשם שמירה על חביות הנפט. מלבד זה נתן לי גם קרני את כל הנתונים לעשיית כוננית עבור ארכיון פרימיטיבי עבודת נגרות בקנה מידה די גדול. יצאתי אחרי 2:00, הצלחתי לרכז 4 ברזלי זזית לא ארוכים ולתקעם במקום בפטיש כבד שלקחתי מבית המלאכה. חיזקתי את העמודים בתיל כפול מתוח אל יתדות. מחר אקשור את כל חוטי התיל ואתחיל להרכיב את שער העץ, באם אקבל את החומרים הדרושים לכך מאליהו.

עבודות ממין זה, שאני עושה אותן לבד נותנות לי סיפוק יתר. בצהריים חתמה לי יהודית על כל ימי העבודה בשבוע שעבר. היום חלבתי קרוב ל-16 ליטר חלב, עליה בכ-40 אחוז. בערב קיבלתי 2 מכתבים: גלויה ממרדכי פורגס ובה כמה ידיעות שטחיות על זרעי אפונה ומכתב קצר מעו"ד הדס המיועד בעצם לאימא, בו הוא מבקש לשלוח לו העתק לש צו הירושה (!!!) (לדעתי מדובר על 30 דונם שקנה אבא של אמא וכרמלה בהיותו בצכיה באזור קרית אתא) עדנה) – מיכל הלכה אחר הצהריים לשכב ולא קמה לארוחת ערב. הכנתי לי אוכל לבד ואחר כך הלכתי אל בני, הצעתי לו לארגן טיול ממונע בשביל ה"אספסוף" החדש (בקעת בית נטופה) ואחר כך הוצאתי משלמה צ'יק על סמך 15 ל"י עבור מיכל.

27.10.1952

יום ב' ח' בחשון תשי"ג

בבוקר כאשר עמדתי לסיים את מתיחת הגדר ניגש אלי איתן, חבר הוועד החדש וביקש שאחליפו בהוצאת הזיתים במגרש שלו. דבר זה לא היה לפי רוחי כי אינני אוהב להפסיק עבודה באמצעה, אבל לא אמרתי לו דבר, הכנסתי ב-11:00 את הפרות של יואל והחלפתיו. עברתי שוב עם שמואל והטרקטוריסט הסטאכנובף. הוצאת הזיתים לא הייתה קלה ביותר ובפרט לשחרור הכבל מן הגזע המוצא היה מסובך. אחרי הפסקה קצרה יצאנו שוב לעבוד באחת וחצי. זמן

קצר אחרי התחלת העבודה, החזקתי את הכבל סביב עץ אחד בחוסר זהירות, אמרתי לשמואל למתוח את הכבל ובאותו רגע נמעכה הזרת של ידי הימנית מאחר שמצאה איך-שהוא בין הכבל והעץ. הטרקטור נעצר בזמן אבל הזרת נפצעה כהוגן. הייתי לבן כמו סיד וחששתי שמא אאבד אצבע. במקרה הייתה החובשת מנוה-יער היום במרפאה והיא חבשה לי את האצבע ויעצה לי לא להמשיך בעבודה ולנוח. נדמה לי שהיה לי מזל, שאין שבר. אני אבל רציתי להיות מהיר והמשכתי אחרי-כן את העבודה, אבל קיללתי ורגזתי מאוד. בערב הראיתי את הפצע לרופא, האחות עשתה לי תחבושת שנייה ואני הלכתי לחלוב (!!)) הדבר בגרם לי קשיים וכאבים רבים.

ב-9:00 בערב נערכה מטעם ועדת התרבות מסיבת פרידה למשפחת ברנר עם כבודה באו רוב החברים, הוכנו עוגות, הוגשו משקאות קלים וגם שימורי פירות. אריה נשא דברי ברכת פרידה מחוכמים וחנניים. (ברצוננו להזכיר לכם שאנו נשארים פה... עלינו להודות לזוז'י על כי נאותה לקחת את בעלה חיים אתה לארה"ב. חיים ואשתו הודו בכמה מילים קצרות שלא עמדו על הגובה ביותר. הושרו שירים, את קולו הרים בעיקר בני. אנחנו הלכנו אחרי 10:00 הביתה.

היום בצהריים כתבתי ושלחתי שוב מכתב הפצרה לגרודזנסי מ"עם עובד" וגם מכתב למשרד העבודה בעניין אי החזרת המקדמות של השכון העממי.

28.10.1952

ט' בחשון תשי"ג

יום ג'

בבוקר הלכתי שוב לחלוב, אבל היו לי שוב כאבים ונזילת הדם התחדשה. לכן אמרתי ליהודית שלא אוכל להמשיך. חיים קואפמן, סדרן העבודה החדש, הבטיח למצוא חולב בלבד וביקש שאמשיך לדאוג לניכוי והאכלה. אחרי ארוחת הבוקר יצאתי אל הצרכניה בכוונה להתחיל בעשיית השער.

אליהו נתן לי פתק לחיים התפסן עבור כמה קרשים, אולם איתן שהיה באותו המעמד לא הסכים לזה ורצה שאתקין את השער מעץ פסולת ממחסנו של אליהו. מצאתי שם כמה קרשים, עמלתי הרבה לנסרם, להכינם לחממה, אולם רק אחר הצהריים התברר כי העץ הוא "בורמה" ושאי אפשר לתקוע בו מסמרים (!!)). אצטרך להשיג או מסמרי פלדה או מקדח וברגים, אך דבר זה יקשה על העבודה, ויאריכה פי כמה. מלבד זה איני רוצה לבקש מהבחורים טובות ולשאול מהם כלי עבודה שאין לי. חבל מאוד שלמושב אין בשביל עבודות ציבוריות כלי עבודה.

היום הייתי פקק מצוין במלא מובנה של המילה. בבוקר עבדתי עם יצחק כשעה בסבלות ולפנות ערב שלח אותי חיים קואפמן למלא חפירה פתוחה לרוחב הכביש למעלה מפני שהייתי כבר למעלה, ניסיתי להשקות את הרפת שלו שיצקה לא מכבר. הדבר עלה בקושי, כי לא היה לחץ מים מספיק. השקיתי רק את הצד המזרחי. בערב קראתי ב"הארץ" שלחסייה נולדה בת "עפרית" ושלחתי לה מכתב איחולים קצר.

29.10.1952

י' בחשון תשי"ג

יום ד'

היום עבדתי כל היום בגן הילדים. הורדתי את הסכך היבש מעל הסוכה, מתחתי חוטים סביבה לסייע למטפסים ותיקנתי קצת את הגדר מסביב. אחר הצהריים הכנסתי רשת זבובים לאחד החלונות והתקנתי ארגז חול גדול ליד הסוכה. ב-6:00 בערב כבר הייתי מקולח ומלובש.

30.10.1952

י"א בחשון תשי"ג

יום ה'

הבוקר הקדשתי את כל מחשבתי למציאת שמות עבור בירה המיוצרת ב"מבשלות השיכר הלאומיות" בנתניה. הובטחו 3 פרסים לזוכים בתחרות (100, 60, ו-40 ל"י). מצאתי 4 שמות ובדעתי לשלחם לוועדה ביום א': "רעננית, נחת, שפע-און ו"משלנו"... הייתי צריך לעבוד בזבל כימי יחד עם יחזקאל(רוגוזינסקי)עדנה), אך מפני שהלז לא עבד היום אמר לי חיים . שויצר לעשות את העבודה לבדי. היה צריך לחצות שקי סופרפוספט של 100 ק"ג לשניים. עשיתי עבודה זו של שני פועלים לבד ומבלי להעזר בפח או באת והספקתי לעשות תוצרת ניכרת. מיכל קיבלה היום בצרכניה הרבה ירקות ופירות הדר. גמרתי לעבוד ב-4:00 ואחרי זה התקנתי ידיות לטוריה, לאת ולפטיש הכבד. את הכלי הראשון והאחרון התקנתי במסגריה ובמהירות מפני שעמיחי מיהר לסגור אותה. חיפשתי שטח על ידי הבית מתאים לזריעת תפוחי אדמה ומצאתי שאצטרך לבקש מיחזקאל רשות להשתמש בקטע ממגרשו העתידי. בערב כאשר הלכתי למחלבה להפריד חלב התחילה הסערה וגשם חזק. חיים קואפמן הסתובב בג'יפ כמטורף ועשה גיוסי עבודה... לקח את כל הנוכחים במחלבה לערימת שקי הזבל הכימי שהכנתי והטעינו את הכול במהירות על פלטפורמה להעברה למקום יבש. אחרי-כן החזיר אותי למחלבה, שם הפרדתי את 10 הליטר, חזרתי על האופניים בגשם הביתה, התקלחתי תחת מקלחת מטיפות הגשם שחדר מבעד החלון. בערב הצבנו את הפח הפרוביזורי שמונח מעל הלול המאוורר של התרנגולת המטילה שלנו.

31.10.1952

י"ב בחשון תשי"ג

יום ו'

אמש קבלנו מכתב מדודה שאינו תשובה למכתבנו האחרון, והודעה על חבילה שמחכה ממנה וכן מכתב מן החשב הכללי עם המחאה על סך 400 ל"י בלי כל ריבית. תעלומה היא מה גורלן של מאת הלירות הראשונות. היום עבדתי יחד עם מרק בערבוב זרעי חציר בבית העם. לא עבדנו קשה ביותר. בני בא באמצע והציע לי לקבל תפקיד של בודק אחוז השומן בחלב. הסכמתי. בזמן העבודה הציע מרק שנחליף ביקורים בין זה לזה. אני הזמנתי לבוא אלינו בשבת אחר הצהריים גמרתי את העבודה ב-4:00. מיכל עבדה היום בחריצות. בבית. גמרה את הכביסה והכינה את התרנגולת המטילה שלנו ששחטתי בבוקר. בערב נכנס לחדר שלנו למעלה ציפור דרור ומפני שעף גבוה מתחת לתקרה, לא מצא את דרכו החוצה. נשאר בחדר כמה שעות ולבסוף תפסתיו ביד על הארון והוצאתיו. לפני זה הפלתי את הדינמו שלי, ושברתי את הפלסטי המגן על העין. הידיים שלי כל כך התאמצו שאינני יכול להחזיק דבר עדיין בהן.

1.11.1952

י"ג בחשון תשי"ג

יום שבת

לפני הצהריים הלכתי לבית העם לקבל בונים מידי שלמה, אצל רוטמן הצטרכתי להזמין זרעי ירקות ואחר כך הכתבתי לאיתן את השטחים שאני מתעתד לזרוע. סטראקוש חישב לנו עבור שימוש בחשמל 2.600 לחודש. ברוך עשה למטה בצרכניה "תצוגת טקסטילים" כל מיני פסולת בדים בשביל בחורות בעיקר. בדרך בחזרה סקרנו את הצריף המוכן שהוקם כבר. יש לו גג רעפים ותקרת צלוטקס, אבל הרצפה כבר סדוקה... מארק עם אשתו ובתו דליה בא באיחור של חצי שעה. הגשנו סנדוויצ'ים עם כבד שומן תרנגולת, תה, וכדורים מתוקים הם שהו אצלנו זמן קצר, כי מארק היה צריך לחלוב. אחר כך טיילנו עוד קצת עם דליה. בערב הכנתי את התכנית לנסיעתי לחיפה מחר ניסע שנינו וכתבתי את הצעתי לשם הבירה החדשה. הוספתי גם הצעה חמישית "טל מרווה".

2.11.1952

י"ד בחשון תשי"ג

יום א'

ב-7:00 בבוקר נסענו שנינו לחיפה. אחרי שמשכתי את ה-400 ל"י עברו המחאת הכסף מן האוצר בבנק הלאומי (החזרת מקדמות מן השכון העממי), נפרדנו ומיכל עלתה להדר אל ד"ר מרקוס. אני התרוצצתי בעיר לסדר כל מיני סדורים. הייתי במשביר ואצל ולדשטיין בעניין זרעי האפונה ואחר כך התייעצתי גם במשרד החקלאות עם מדריכי הפלחה. אזרע 3 זנים של אפונה: "רונדו" (נמוך) "סוקס פרוגרס" ולינקולן (גבוהים). החרשתן פרלשטיין אמר לי ששני זוגות נעלי העבודה יהיו מוכנים רק בעוד שבוע ושלא ידרוש ממני כסף עבור הזוג החדש. בקשתי את אדית לקחת את שני הזוגות ביום א' הבא. הלכתי לספר להסתפר ולהתגלח ואחר כך הוצאתי מדואר החבילות את חבילת דודה מאנגליה. אצל אדית חלקנו אותה. השארתי לה יותר קופסאות בשר תמורת שתי קופסאות קפה וקופסת קקאו. במשרד החינוך אמרו לי שאת התוצאות הראשונות של בחינות הבגרות התחילו לשלוח רק ביום חמישי זה ושיש לי סיכויים לקבל בקרוב. במשרד המסחר והתעשייה נאמר לי שעבורי עוד לא נתקבל סיכום החשבון ואף לא משכורתי האחרונה. את המגפיים לא יכולתי גם כן לקחת מפני שמס' 44 יהיה לפי דברי בעל החנות רק בעוד כ-10 ימים. עם מיכל נפגשתי על ידי תחנת האוטובוסים ב-12:00. החלטנו לנסוע ב-4:00 והלכנו לקחת את אדית לארוחת צהריים אצל האז. היום ישבה במשרד לבדה. אחרי הארוחה שתינו אצלה קפה במשרד וישבנו עמה שעה ארוכה.

אחרי 4:00 נסענו הביתה. מחירי הנסיעות הועלו ב-25 אחוז וכרטיס עולה עתה 23 גרוש. בערב מסרתי לרוטמן את הזמנה הסופית של זרעי האפונה ואחר כך הלכתי עוד לחיים קאופמן, וישבתי שם עמו ועם עזרא שניצר ודברנו על בעיות חקלאיות שונות בעיקר בקשר לגידולים שלי. ב-9:30 בערך באתי הביתה וכתבתי עוד את טיוטת 3 מכתבים: אחד לעו"ד הדס, אחד לד"ר וילנסקי והשלישי לאגף השיכון.

ברח' כזאת פגשתי את וסלי שכננו מג-ים ב' והוא סיפר לי בין היתר שאת מחצית דירתנו לוקח לבסוף בכל זאת הידיושקה בתנאים הרבה יותר קשים. החצי של אורי עדיין פנוי.

3.11.1952

ט"ו בחשון תשי"ג

יום ב'

הבוקר קמתי מוקדם. אכלתי את ארוחת הבוקר לבדי וכבר ב-7:00 התחלתי עם עוד כמה אנשים להעמיס דלעת אדם על ה"מק". הייתה זו עבודה דומה לכדור עף, והמבצע ארך עד 9:00 בקירוב. משלוח הדלעת יצא לתל-יוסף. אחרי זה סידרתי בריחים בשביל מנעול תלוי על הדלת של המרפאה, תיקנתי את ידית הדלת והעליתי למרפאה פח עם נפט. כל דבר קטן ארך לי המון זמן מפני שכל דבר קטן הייתי צריך לחפש הרבה זמן ולבקש טובות מאנשים רבים. המסגריה הייתה סגורה ורק בצהריים תפסתי את עמיחי. הוא עשה לי הברגה על ידית הדלת ונתן לי 4 ברגים עם אומים בשביל השער על יד הצרכניה. הודות לזה והודות למקדח גדול ששאלתי מעזרא שניצר יכולתי בשעות אחר הצהריים לגמור סוף סוף את השער. קבעתי אל עמוד הגדר רק בעזרת חוט ברזל רגיל, מפני שלא ניתנו לי צירים כלשהם. בשעת העבודה ראיתי את שלמה פיפר והזמנתיו לבוא אלינו בערב. הבטיח לבוא לחצי שעה בין שתי ישיבות. הכינונו כיבוד וחיכינו לבואו מ-7:30 עד 8:00, אבל הוא לא בא.

היום קיבלנו מכתב קצר מכרמלה המעיד על כך שהיא "עושה חיים" בצבא, כל עוד זה ניתן לה (הולכת לתיאטרונים וכד').

4.11.1952

ט"ז בחשון תשי"ג

יום ג'

היום היה יום עבודתי הראשון בבניין. יצקנו את רצפת הבטון בביתנו של אסל. ב"שוץ התחלנו רק ב-9:00 מפני שעד

אז לא נדלק המערבב. על יד המערבב עמד יהודה בעל השפם(וינר)עדנה), אברי סחב מריצות, יוסף עבד במשור הבטון עם דוד התפסן(אפשטיין)עדנה), קינסטלר, זונברג, אייל ומרק עבדו בחצץ וחול חנני ואני עמדנו על ידי המכונה וחיים התפסן נהל את העבודה. אני קיבלתי מיד בהתחלה את הג'וב הקשה ביותר: להכין את המכונה. לפעמים בא חיים להזין את המכונה בכדי "לתת את הקצב" ועמד כמה רגעים כמו סטאכוב.

אחרי 11:30 ביקשתי שיחליפו אותי ואחר כך עבדתי בחול וחצץ לסירוגין. לפני 5:00 גמרנו את היציקה עם סיפוק מלא של מבצע מושלם, ושתינו במקום העבודה מן הכיבוד שניתן על ידי משפחת אסל על כל נספחיה. הייתי מלוכלך ומכוסה בטון ובערב לא היו מים בבית. בשעות הבוקר ירד קצת גשם אבל כשבדקתי לפנות ערב את המגרש, ראיתי שעדיין אינו ראוי לדסקוס.

בערב התיישבתי לכתוב מכתב לדודה אבל דחיתי זאת מרוב עייפות. היום קיבלתי מכתב ממשד העבודה בצרוף המחאה על סמך 100 ל"י, החזרת מקדמה אולם בלי תוספת ריבית. כתבתי להם עוד בערב מחאה על כך וביקשתי הסבר.

5.11.1952

י"ז בחשון תשי"ג

יום ד'

עבדתי יחד עם יחזקאל, בחור פרימיטיבי למדי בעבודות שונות ובלתי נעימות. רוב העבודה הייתה במחסן של מלט. העברת מלט מתוך שקים קרועים וסידורם. אחר הצהריים התמזמזנו קצת במחסן של אליהו ואחר כך פרקנו שנינו מכונית משא עם 4 וחצי טון חיטה בשקים של 90 ק"ג. אני סחבתי את השקים מן המכונית לבית העם ויחזקאל עמד על המכונה. גמרנו לפרקה. התשלום הוא 58 גרוש בשביל טונה. בקשתי מיחזקאל רשות לזרוע קצת תפוח אדמה על מגרשו והוא הסכים למחצה. בזמן פריקת המכונית חלק לי חיים קואפמן מחמאה שהחמיאה לי לא מעט, אודות פקיד ממשלתי ש"עשה חיים בעיר" ועתה עובד כמו פרד.

בערב הלכתי אל בני כדי שיסביר לי את פרטי תפקידי כמבקר תנובת החלב. בזמן שחיכיתי לשובו מן המחלבה הראתה לי שושנה שתי תמונות של אברהם ליכט ז"ל ושבחה אותו מאוד. כשחזר בני נתן לי כמה הסברים ומסר לי את ספר תנובת העדר.

בערב ערכתי טיוטת מכתב לדודה.

6.11.1952

י"ח בחשון תשי"ג

יום ה'

הבוקר קמתי מאוחר מפני שעבדתי לפני הצהריים בגנון. כרגיל לא קיבלתי לא כלים ולא חומר והעבודה ארכה לי המון זמן. בצהריים מדדתי עת עומר את "מערת העתיקות" שעל יד החורבה הערבית ומצאתי שעמקה על ידי 4 עד 4 מ'. הניחו כבר צינור לתוך התעלה ויש סכנה שיכסוה וישכחו מהכל.(מהעתיקות) ב-1:30 המשכתי אל אריה לבקש את תפוחי האדמה שהבטיח לי. לקח אותי למרתף ואמר לי לברר את הקטנים ביותר. לא הצלחתי לברר יותר משליש דלי, אבל יצחק קרן פגש אותי בחוץ והשלים את הדלי. מחר לא אעבוד ואזרע אותם.

הפקעות קטנות מאוד ולכולן עיניים. יהיה לבטח צריך בשטח די הגון. אחר הצהריים הייתי צריך לעבוד עם יחזקאל. הוא הגיע באחור של שעה וחצי ואחר כך שמח שיש במטעים (הוצאה של המדריך והלך לשם לשחרר אותה בסוגרו את המחסן.)(לא מובן)עדנה) גמרתי את ה"עבודה" ב-9:00 בערב. לא היו שוב מים ואחר כך נזלו מים חלודים כל הזמן. הערב היה בשר וחלקו גם בשר חזיר (!! אסרתי על מיכל לקחתו. היום מיכל עשתה לראשונה גבינה מבושלת שהצליחה

מאוד, אבל בכמות אפסית.

את הלחם חילקו רק אחרי 9:00 בערב. במקום לחם הגיעו חלות קטנות כלחמניות.

7.11.1952

י"ט בחשון תשי"ג

יום ו'

את רוב היום הקדשתי להכנת השטח לזריעת תפוח אדמה. עקרתי בטוריה שטח של 50 מ"ק מתחת ללול של יוסף. בתחילה הבאתי לשם שתי חצאי מריצות של זבל חצר ורק אחר כך גליתי שבקרבה יש מן רצפת בטון ועליה שיירים של זבל בקר ישן ומעובד היטב. העידור היה קשה, ארך כ-3 שעות ולפרקים ירד גם גשם. גמרתי בצהריים ברשות חיים שויצר אספתי במחסן אליהו דלי עם אמוניאק בעיקר ופזרתיו על השטח. כסיתי במגרפה וסמנתי את התלמים לזריעה. ברצוני לזרוע מיד אחרי הגשם נוסף. אחרי 4:00 באה במפתיע כרמלה וכשעה אחרי זה גם יאנקו הביקור הזה שינה כמובן לגמרי את כל תכניותינו ובקושי הצליחה מיכל להאכיל את כולנו. בערב טיילנו בצוותא במושב שנראה בעיני יעקב (בחושך) כגן צבורי. פגשנו את שלמה שהודיע על בקורו אצלנו מחר. יעקב לן במטבח, ושלושתנו בחדר. היום הגיעו בעתונות ורדיו הידיעות הראשונות על המשפט הסנסציוני באנטי יהודי של סלאנסי וחבריו בפרג. לצערי איני יכול לשמוע במקלט שלנו תחנות צ'יכיות.

8.11.1952

כ' בחשון תשי"ג

יום שבת

בבוקר טיילנו עם האורחים בסביבה. מיכל וכרמלה הקדימו לחזור הביתה ואני עוד הראיתי ליעקב את הבארות הגרמניים. אחרי ארוחת הצהרים לקחתי איתי את חבל הכביסה שלנו, לבשתי בגדי עבודה ויחד עם יענקו הלכנו לבדוק את המכולה שגילה הבאגר.

ירדתי בעזרת החבל למטה ומצאתי שהמערה אינה אלא ציסטרניה ערבית ישנה, (באר מים) (עדנה) בנויה ומטויחת יפה בצורת בקבוק שפתחו צריך להיות מתחת הכביש בעומק לא רב. יצאתי החוצה, השחלתי את בגד העבודה ליענקו וגם הוא ירד לראות. לקחנו הביתה דוגמאות מן הטיח. ב-4:00 לוונו את שני האורחים בדרך לבית שערים ואחרי שנפרדנו הראיתי למיכל עוד את הבארות. ויעקב עובד עתה בנגריה של בריכטה (משפחה שאימצה את ינו שעלה לארץ, בקשר כל החיים וגם מכירים את גילה קרן צור) (עדנה) הבטיח להשיג בשבילנו מיטת ילדים.

ב-9:00 בערב התקיימה אסיפה כללית בה מסר הוועד את ידיעותיו ובה בחרו גם במועצה ועדת בקורת ועוד. הייתי רק בהתחלה וחזרתי הביתה ב-10:30. בערב אמר לי חיים שמחר ב-6:00 בבוקר אני יוצא לזריעה עם אסל לכל היום. מיכל הכינה לי את האוכל בערב ולפני השינה גמרה גם לכתוב את המכתב לדודה שהתחלתי לפני יומיים.

9.11.1952

כ"א בחשון תשי"ג

יום א'

אמש כוונתי אמנם את המעורר לשעה 5:30, אבל שכחתי למתוח אותו ולכן לא התעוררתי בזמן. כשירדתי בריצה למטה, חיכה לי כבר שמואל הטרקטוריסט. כולה רגעים אחרי 6:00 יצאנו אל בית העם, העמדנו עוד כמה שקי שעורה על הפלטה הרמה ויצאנו אל השטח הקיצוני שבדרך לצפורי. תפקידי היה לעזור לשמואל למלא את השרוול, לעמוד מאחוריו בשעת הזריעה ולהשגיח על פעילותו. הנענוע החזק של המכשיר הפך לי את המעיים ורוקן את כל הסיגריות שהיו בכיסי. אחרי 11 שעות של עבודה כמעט בלתי פוסקת חזרתי ב-5:00 הביתה. רק אז נודע לי כי הנשיא ד"ר חיים וייצמן נפטר היום...

בערב לקחתי אצל יעקב מולדבן את משקל החלב והודעה ל-5 המשקים הראשונים בכפר שמחר בבוקר אבוא למדוד את כמות החלב. הייתי גם אצל חיים ובהתייעצות אתו בענייני פלחה וחציר. אמר לי שאני לבדי אצטרך לדאוג לזאת והציע לי לעשות 5 דונם חציר ו-5 דונם שעורה.

בזמן העבודה השקעתי הרבה מחשבה ברעיון להתקין לי לבד מסמן סוס בשביל מרחקים של חצי מטר ולזרוע את האפונה מיד אחרי זה איני יודע אם אצליח לבנות את המכשיר.

10.11.1952

כ"ב בחשון תשי"ג

יום ב'

הבוקר התחלתי למדוד את כמויות החלב. התעוררתי ב-6:00 ולקחתי את חמשת המשקים הראשונים. גמרתי קצת אחרי 7:00. אחרי ארוחת הבוקר עזרתי לבני למלא פלטפורמה עם אבנים שברצונו לחלק במגרשו אחרי הבית הגרמני. לא עשינו יותר מידי שיוף ומלבד זה, גם לא עמד הטרקטור לרשותנו לפי הצורך. בזמן העבודה מצצתי מבני הדברן כל מידי ידיעות על בית לחם, תולדותיה ואופי אנשיה. בצהרים היה לי קצת זמן ולכן התחלתי לנסר את אחת הקורות שלי בשביל מסמן הסוס אבל רק אחרי שחילקתיה כבר לחצי עלה על דעתי שקיימות אולי עוד אי אלה אפשרויות של זריעה מכאנית. איני יודע אם אמשיך בעבודה זו.

אחרי הצהריים עבדתי שוב קצת עם בני ובחמש בערב הוא קרא לי עוד לפרק את העגלה מאבניה. (בצהרים נתקלקל המרים של הפלטפורמה) זמן קצר אחרי זה המשכתי למדוד חלב ובערב זה ארך יותר זמן קצת. הערב שוב לא היו מים. היום קבלנו כמה מכתבים, ביניהם גם מכתב תשובה מדודה בו היא מציעה לשלוח לי במתנה צלמניה פשוטה (ליום הולדתי).

בערב נגשתי למועמדי המדידה למחר ואצל כל אחד כמעט הצטרכתי להתעכב לזמן די ממושך. משלום ואשתו הצטרכתי לשמוע דברי התפעלות על שעזבנו אני ומיכל את החיים הטובים בעיר ובאנו למושב.

11.11.1952

כ"ג בחשון תשי"ג

יום ג'

לפני הצהריים עבדתי עם משה הולצר בשרברבות. כל הזמן נשבה רוח חזקה עד למאוד שהכבידה על עבודתנו. בזמן העבודה ניסיתי להוציא מהולצר כמה עצות מקצועיות בדבר גידול ירקות ובאמת למדתי לא מעט. אחר הצהריים שלח אותי חיים להתקין שוב מנעול אחר במרפאה, הפעם זה היה מנעול YALE מתוצ' הארץ. מעודי לא התקנתי מנעול בטחון והיה זה חידוש בשבילי. מלבד זה כל עבודה שרוצים לבצע בבית לחם, צריך לעשותה בציפורניים ממש. אחרי 4 שעות עבודה בקירוב הצלחתי סוף סוף לעשות את הדבר בכלים פרימיטיביים ביותר ואחרי התרוצצויות רבות.

מיד אחרי זה המשכתי למדוד חלב. הבוקר לקחתי על עצמי 6 משקים ובערב החשיך והגשים לא היה קל לרוץ בין משק למשק עם כל הכלים ופנס לחיצה, לעבור מבזבז אל בזבז ובין שערים ומעברים קלוקלים. בגלל ריב דברים נורמלי עם מיכל המצוברחת יכולתי להתקלח במים קרים רק אחרי 9:00. היום מסר לי רוטמן באמצעותה שהזרעים שהזמנתי הגיעו ושצטרך בימים אלה להשוות את החשבון.

12.11.1952

כ"ד בחשון תשי"ג

יום ד'

אחרי מדידת החלב בבוקר, עבדתי עם בן-עמי בערבוב זרעים בבית העם. שוחחנו על נושאים שונים, בעיקר מתולדות

בית-לחם, אופי אנשיה, קצת גם מתולדות חייו, וטיולי ענק שהיה נוהג לעשותם ברגל שעה שהיה בפלמ"ח. בבוקר תפש אותי שלמה במחלקה והחתים אותי יחד עם כל חברי המקום על ערבות כוללת לשם השגת הלוואה בסך 1,200 ל"י. ניסיוני לסרב לחתום מפני שאינני חבר היה ללא הועיל. מיכל הצליחה לקבל בבוקר תרנגולת אחת ממשלוח עופות. בצהריים החלטתי לזרוע את תפוחי האדמה מפני שאתמול ירד קצת גשם. למרות זה הייתה האדמה קשה מאוד ואיני יודע כיצד תקלטנה הפקעות. מיד אחרי שגמרתי לזרוע יצאתי עם זאב הטרקטוריסט להעביר עצי זית עקורים לקצה מגרשו של יואל. העבודה הייתה פשוטה ביחס: קשרנו כל עץ בכבל וסחבנו אותו אל יער האלונים שבקצה הצפון-מערבי. העברת כל עץ דרשה כרבע שעה עבודה, טרקטור ושני אנשים... גמרנו ב-4:00 ואני הלכתי להסתכל במגרש שלי. הרגבים זקוקים לעוד קצת מים. מדדתי באופן שטחי את החריש ומצאתי שהשטח החרוש עמוק במגרש שלי אינו כולל אפילו 10 דונם שלמים. יתכן שיהיה לי עודף זרעים גם כן. מיכל נסעה בצהריים לחיפה בעקבות מכתב ממשד החינוך בקשר לקורס בשביל גננות הזקוקות לבחינות מילואים. אני מדדתי בערב חלב ואחר כך הכנתי לי ארוחת ערב לבד. באף פתיליה לא היה נפט ואין לנו כבר טיפת סוכר, למרות שקיבלנו בזמן האחרון יותר מן המקובל... מיכל חזרה ב-9:00 הביתה. מ-9:00 עד 10:30 ישבתי אצל קמיל. באתי בעצם בקשר לאדמה שתוקצב לי השנה אבל דברנו למעשה על סתם שטויות.

13.11.1952

כ"ה בחשון תשי"ג

יום ה'

היום עברתי עם אברהם שעות באינסטלציה בשביל בניין הרפתות. גם הפעם נתקלנו במחסור בתכנון העבודה ובארגון נפסד. לפני הצהריים עוד הספקנו חלקית לעשות עבודה יעילה למחצה, אבל אחר הצהריים עשינו עבודות, אשר לבסוף התברר שהיו מיותרות, או לא נחוצות לגמרי. יישרנו מספר צינורות של 3/4 צול בשביל הנחת קו ולבסוף התברר שהקו היה כבר מונח מזמן. מלבד זה סגר אברהם לצורך הנחת הקו שיבר אחד מה שגרם לחמתו של קבלן הרפתות שלא היו לו בגלל זה מים ליציקה והיה הסכמה שיבטל 25 פועלים באמצע יציקה דחופה. בצהריים שחטתי תרנגולת והעברתי בתור ניסיון כמות זיתים לתמיסת מי מלח חדשה. אני מקווה שזה יחיש את כיבושם. בערב הגדלתי את מספר המשקים בהם אני מודד חלב בכדי לגמור מהר את המחזור ובהזדמנות זו שברתי אצל נתן את עין הדינמו שלי שזכוכית המגן שלו נשברה לי כבר קודם לכן. החלפתי את העין באחרת, לקוחה מפנס רגיל, אבל מאחר שזו חלשה מידי, מאירה היא באור קלוש בלבד. איני יודע אם אשיג בארץ עין מתאימה בכלל. בערב מיכל הפרידה את החלב ואני הורדתי את כד החלב הרזה הביתה אחרי המדידה. אחרי ארוחת הערב נרדמנו שנינו על המיטה, במטבח ואני רק בקושי עליתי למעלה עטוף שינה בשעה 10:30.

14.11.1952

כ"ו בחשון תשי"ג

יום ו'

לפני הצהריים עבדתי עם אברהם שרר בערבוב זבל כימי. לא הספקנו לעשות הרבה. אחר הצהריים עשיתי לי חבל מידה באורך 50 מ' עם טבעות אחרי כל 10 ס"מ, יצאתי למגרש, למדוד ולסמן את שטחי העבוד. התעוררו כל מיני בעיות רציניות, אך לבסוף תכננתי באיזה שהוא אופן תכנית זריעה כללית בשביל החורף, אם כי מצומצמת בהרבה. כשבאתי הביתה והתכוננתי להתרחץ באה שושה, אמרה שבני עוד לא חזר מת"א וביקשה שאעזור לה לחלוב. חלבתי 3 פרות, שתיים עצרו את החלב באופן נורא, הזעתי הרבה זמן ולא הייתי שבע רצון מן התוצאות. כשגמרתי בא בני. אחר כך כבר לא היו מים והתרחצתי עם סיר.

יום שבת

כ"ז בחשון תשי"ג

15.11.1952

אחרי ארוחת הבוקר לקחתי את מיכל למגרש ויחד מדדנו חישבנו. אשתו של סולימן ביקשה את חסותנו מפני גרשון התקיף שלא הרשה להיכנס לכפר בדרך שהייתה מקובלת בעבר. לפני הצהריים הגיעו מים. בצהריים בא קאמיל להחליף את המגזינים והביא לי גם כמה עתונים מצויירים אנגלים. אחר הצהריים ישנו שנינו שעה ארוכה, מיכל התעוררה עם נזלת. לפני ארוחת הערב קראנו פרשה בתורה.

יום א'

כ"ח בחשון תשי"ג

16.11.1952

גם היום עבדתי יחד עם שרר, עבודה הנכללת בסעיף "שונות". בין היתר פרקנו גם מכונית עם צנורות. בבוקר אחרי 8:00 קמה בהלה: בית העם היה מוצף מים שאיש לא ידע את מקורם. שקי הזרעים נרטבו וניזוקו והצטרקנו להעבירם. הושמעו כל מיני סברות (מעשה חבלה, מי תהום וכו'). ורק אחרי זמן רב נמצאה התקלה. בצהריים רצתי עוד מהר למגרש והצבתי במקום שקבעתי בעזרת מיכל בשבת על ידי הרימונים, עמוד ברזל נראה לעין. מחר אחר הצהריים אני רוצה לגמור יחד איתה את איתור המגרשים. אחר הצהריים יצאתי שוב עם שרר לשרוף קוצים שליד החורבה הערבית. לשם זה הכינונו בצהריים מברזל עגול מעין לפידים אבל למרות הרוח, הלפידים ושקים מורטבים בדלק, לא נחלנו הצלחה רבה. בלית ברירה גמרנו את העבודה כבר לפני 4:00. מיכל נסעה בצהריים לטבעון אל רופא שיניים ותופרת. אני כתבתי אחרי העבודה טיוטת מכתב לדודה. אחרי מדידת החלב בערב פגשתי סביב המחלבה את קאמיל, את אריה וגם את חיים שויצר.

אריה אישר לי שאמנם אקבל כתוספת את המגרש השכן. מחיים ביקשתי לעבוד מחר רק חצי יום והוא הבטיח גם לתת לי שק סופר משולש ושק גפרת אמון אולם הדגיש שזו תהיה כנראה כל מכסתי. היום קיבלנו חבילת בגדים וסבון מאימא והמחאה לחבילה מדודה.

יום ב'

כ"ט בחשון תשי"ג

17.11.1952

היום בבוקר שלח אותי חיים לעבוד ביציקת הרצפה של בית חנוני.

עבדנו יפה וגמרנו את היציקה בזמן רקורדי אחרי עבודה רצופה ב-1:00 בצהריים. מלבד יין ובירה, הכינה יזרעאלה עוגה טעימה, אחרי ארוחת הצהריים נחתי כשנה ואחר כך יצאתי עם מיכל עוד פעם למגרש. מדדנו וסימנו שוב. מחר בבוקר השכם יש ברצוני להוציא לשם שק אחד סופר משולש ושק אחד גפרית אמון ולפזר את הזבל לפני שתתחיל הרוח. קאמיל הסכים להשאיל לי את הפרד והעגלה בשביל זה. אם יהיה לי זמן, ברצוני לעבד גם את השטח מחר. הבוקר סיימתי את מדידת החלב לחלוטין. כבר כמה ימים יש מזג אוויר חמסיני, אף ענן בשמים, ימים חמים ולילות קרים.

הערב קיבלתי המחאה על עוד חבילה מאנגליה. מיכל סובלת שוב כמה ימים מעצירות קשה, דבר שמשפיע לרעה על מצב רוחה.

יום ג'

ל' בחשון תשי"ג

18.11.1952

קמתי בבוקר השכם, לקחתי את הפרד של קאמיל ועגלתו. עליה העמסתי מן המחסן של אליהו שק אחד סופר משולש

ושק אחד גופרית אמון והובלתים לתוך הרפת שלי. החזרתי את הפרד והעגלה, אכלתי ארוחת בוקר ויצאתי שוב למגרש על מנת לפזר את הזבל. הפזור ביד ברוח מזרחית עזה וקרה לא היה נוח ביותר. בבוקר בקש ממני ח. קאופמן שאטפל משך כמה ימים ברפת של בני בשעות הצהריים. אחרי 12:00 נתתי לפרות מזון סילו ואחרי אחת חלבתי שתי פרות. התברר שבכל בית-לחם יש רק משדדה אחת עבור יחידה והיא של דומינסקי את צבי מצאתי רק ב-2:30. הוא הרשה לי לקחתה, בקשתי שוב את הפרד ואת העגלה, נסעתי להביא את המשדדה והתחלתי בשדוד רק ב-3:30. בינתיים פתחו תעלה לרוחב הדרך ונאלצתי לנסוע מסביב. כך נסע גם כמה פעמים יעקב קוטלובסקי עם המזבלת (על השטח המזובל שלי שבדעתי לזרוע עליו) וניחם אותי באומרו שבין כה יקלקל את הרצועה הזו בעתיד הקרוב בולדוזר שיסתום את התעלה.

בגלל השעה המאוחרת לא יכולתי לשדד היטב וביסודיות. גם לא הספקתי לעשות את כל השטח. המשדדה גילתה את השלף של אשתקד, כך שהשטח כנראה מלוכלך יותר מלפנים.

חזרתי עם חשיכה הביתה, אחרי שהחזרתי את המשדדה לדומינסקי, בפרד ובעגלה של קאמיל השתמשתי 3 שעות היום. בערב נתקבל מכתב מכרמה ומכתב ממשדד העבודה המתוך את אי קבלת הריבית בזה שלא הייתי משתכן. כי-אם רק מועמד בלתי מאושר (!!!!!)

19.11.1952

יום ד' א' בכסלו תשי"ג

ב-7:30 בבוקר תפש אותי חיים על ידי המחלבה. וכמה חברה נגשנו לפרוק את הגנרטור החדש בעזרת מרים, צינורות כבל וטרקטור. אחר כך אכלתי ארוחת בוקר וב-9:00 יצאתי לפני הוראת חיים על האופניים לשטח פלחה בקרבת המטעים על מנת לעזור לזאב הטרקטוריסט עם הזבל הכימי. הייתה רוח מזרחית עזה, קור גדול וכל הדרכים היו חרושות, ולכן רצתי ברגל, סחבתי את האופניים, הגעתי מאוחר וזאב אשר יצא ב-5:00 בבוקר כבר לא הצטרך אותי. לפני 11:00 חזרתי הביתה ויצאתי שוב למגרש מצויד בדלי עם נפט וסמרטוטים. למרות הרוח החזקה העזתי והדלקתי את הקוצים שליד הדרך והרימונים הקוצים נשרפו יפה ובמהירות. לפני זה ניקיתי חלק ניכר של החריש העמוק במגרש השכן מהגפנים והשלכתים למקום השריפה. בהזדמנות זו ראיתי עקבות טריות של טרקטור ומכוניות על גבי השטח שזבלתי ושדדתי בזעת אפי אמש.

אחר הצהריים שלח אותי חיים שוב לעזור לזאב. רק התחלתי להעמיס את הזבל הכימי על הפלטפורמה כשבא אדם זר, שאל לשמי, ומסר לי בשם חיים שעלי לפרוק את הטנדר (את הכדים והכלובים ליד המחלבה) ולהחזיר את הטנדר אל בית העם. ברגשות מעורבים התיישבתי בתוך הטנדר (טקסט לועזי), מצאתי את השפיץ, הדלקתי את המנוע, אך לא יכולתי למצוא את מקום הרברס. אחרי כמה נסיונות נוכחתי שיש להשתמש בנצרה שעל ידית המהלכים. הצלחתי לנסוע למחלבה לבצע את כל המבוקש, להסתובב ליד המחלבה ולהחזיר את הטנדר בלי כל תקלות. לפני 5:00 עוד העמסתי עם יעקב קוטלובסקי 2 טון זבל כימי.

אחר הצהריים ראיתי את שלמה והוא שוב מודיע שיבוא אלינו. ובאמת הפעם אחרי 7:00 התכבד בנס-קפה ודברי מתיקה. שוחחנו על כל מיני בעיות המעסיקות אותנו: בניה, ציוד משקי, האינקובטור החי וכד'. שלמה דבר כפי שנוהג לדבר באסיפות ולבסוף לא יצאנו חכמים הרבה יותר. דובר הרבה על פתרונות זמניים – היום הלוותה ריבקה ממני 6 ל"י ועוד הערב החזירה לי באמצעות שלמה 5 ל"י.

יום ה'

ב' בכסלו תשי"ג

20.11.1952

היום הייתי בעיר, גביתי 100 ל"י מהבנק הלאומי, הוצאתי 2 חבילות מאנגליה (סבון ודברי מזון, בעיקר קקאו וקפה), הייתי אצל אדית, אצלה מצאתי זוג נעלי עבודה חדשות. לפי דבריה פרלשטיין עוד לא תקן את הזוג הישן. הייתי אצלו בבית המלאכה, אבל מאחר שלא היה נוכח ומאחר שבין כה לא מגיע לי יותר מזוג אחד, החלטתי לוותר על השני. אדית ספרה לי שצבי חזר כבר מן הקונגרס ושלא סיים אותו כנראה בהצלחה יתירה. בין היתר קניתי גם מקדח יד גדול שעלה הרבה כסף וקולטיבטור יד נחמד, מתפרק, עם כנפיים. במשרד העבודה התלוננתי על אי תשלום הריבית ושם הורו לי להפנות תלונה בכתב על כך למחוז חיפה. עוד בבוקר השגתי באורח פלאי שתי עיניים בשביל הדינמו שלי. חזרתי עם האוטובוס של הצהריים. מיכל קנתה בבוקר 3/4 ק"ג מלח (היא הפסיקה באופן זמני את עבודתה בהנהלת חשבונות) עשתה תמיסת מלח של 10 ל" ואני העברתי לתוכה את כל הזיתים והוספתי פלפל חריף שקניתי בעיר. אחר הצהריים החלפתי מגן על הדינמו במקום הקודם מפלסטיק שנשבר.

חושבני שהצלחתי למרות הקשיים להתקין מגן יעיל למדי. בערב נסעתי להפריד חלב. המחלבה הייתה מלאה הודעות בעיקר על גידול ירקות והזמנת זרעי תפוחי אדמה. מיכל חזרה מן הצרכניה עם בשר וצרוור קטן מאנגליה (השלישי היום!) שהכיל שתי אפודות תינוק לבנות ונחמדות מעשי ידיה של דודה. חוץ מזה קיבלנו גם חבילה מגבעת חיים ומכתב מאימא אליו היא מצרפת העתק מאושר של צו הירושה.

יום ו'

ג' בכסלו תשי"ג

21.11.1952

היום עבדתי עם יחזקאל. אחרי שהכנסנו כמה שקי חיטה ... מבחוץ לבית העם. ניקינו וסידרנו את מחסן המלט. אחר הצהריים העמסנו 3 טון זבל כימי על פלטפורמה אחת וטון וחצי חיטה על פלטפורמה על ידי בית העם. חיים אמר לי שמחר יזבלו 200 דונם בבקעת בית נטופה, הציע לי שם שמירה בלילה והבטיח גם שייקח מחר בבוקר את שנינו (מיכל ושמעון) לטיול קצר בג'יפ לתוך הבקעה לראות את הסכר החדש. בערב היה קולנוע, סרט עם בובי הופ, בינג קרוסבי ודורוטי למור. היה טפשי מאוד, הלכנו הביתה לפני הסוף.

יום שבת

ד' בכסלו תשי"ג

22.11.1952

קמנו מוקדם בכדי להיות ב-7:30 אצל חיים קאופמן. בגלל תקלות שונות בטרקטור ובפלטפורמה נדחתה נסיעת הטרקטור ויחד עם זה נסיעתנו בג'יפ עד לאחר הצהריים. שנינו הספקנו בינתיים לקרוא שתי פרשות שבוע אחרי 2:00 בא חיים עם הג'יפ בו ישב זאב עם אשתו לקחת אותנו. הדרך לבקעה היא נוחה למדי ואף ראויה לרכיבה על אופניים. ראינו את הסכר שהוא בנוי מעפר שפוך לרוחב רב באורך של 450 מ' והסוגר את פתח הבקעה. מצב המים שפוכים אבנים סביב המקום נראו עוד קצת טרקטורי ענק ומכבשים כבדים עם שיניים. כשחזרנו הביתה התחילה מיכל לחפש את שעונה לא יכלה למצוא וזה קלקל את מצב רוחה עד שמצאתי אותו לפנות ערב על מיטתה.

יום א'

ה' בכסלו תשי"ג

23.11.1952

לפני הצהריים עבדתי עם שמואל הטרקטוריסט בהוצאת עצי פרי ממגרשו של ילין. ילין לא מצא לנכון לרווח את הקוצים תחילה או לבוא לעשות את העבודה הבלתי נעימה של הכשרת הקרקע זו לבדו. כרגיל נפל תפקוד זה בגורל הפקק

הציבורי. העבודה עם הכבל הכבד והמרושש ובין יער הקוצים הגבוהים הייתה מפרכת ויצאתי ממנה עייף ובידיים שרוטות עד דם. למזלי החליט בני להפסיק לחלוב את פרותיו בצהריים, כך שלא הצטרכתי להשתמש בידיים הפצועות לחליבה. בצהריים בא זוננברג וגמר סוף סוף את אינסטלציית החשמל בחדרנו למעלה, את מנורת הלילה. אחר הצהריים לא הייתה לי היום כל עבודה. שימנתי את כל נעלי העבודה שלי, הוצאתי את מיכל האשפה הגדול ועזרתי כחצי שעה לאמנון וישניבסקי מנהלל, להעביר את רהיטיו וחפציו לצריף החדש.

הבוקר ירד גשם חלש. אחר הצהריים הופיע הקשת כפולה. אמש הקשבתי לקטעים מוקלטים ממשפט פראג מתחנה צ'כית שהצלחתי לתפוש על גלים ארוכים. בין היתר שמענו את קלמנטיס, את רדיו, לונדון ואנדרי סימון (כ"ץ) שבסוף דבריו דרש באופן היסטרי תליה לעצמו על שעזב הכול לטובת המעצמות האנטישמיות ארה"ב ואנגליה. אני מזועזע ממשפט זוועה זה ואני עוקב אחריו בחרדה בעתונות וברדיו.

גם הערב הקשבתי קרוב לשעתיים להעברת קטעי המשפט מפראג, למרות שלא נאמרו דברים חשובים ביותר. דובר בעיקר על חבלות בסקטור התעשייה. לראשונה שמעתי גם שתי מילים מפי סלאנסקי עצמו (פעמים כן – אנגלית).

24.11.1952

ו' בכסלו תשי"ג

יום ב'

לפני הצהריים ישבתי כל הזמן במחסן הזבל, קראתי איזה רומן גרמני קרוע שמצאתי בזבל והחתמתי כחצי תריסר חברים על כמות הזבל שהוציאו. אחר הצהריים עזרתי לציטרטפילר להוציא כמה תאנים ממגרשו. לפני הצהריים בא אלי שמואל הטרקטוריסט ואמר שהוא יוצא לדסקס את מגרשי.

יצאתי אתו, הראיתי לו את הגבולות וביקשתי שידסקס גם את המשולש המזובל והמשודד בחלקו. אחרי הדיסקסט נראה המשולש חלק כשולחן. החריש העמוק עוד לא פורר כהלכה ונזקק לעוד דיסקוס אחד אחרי הגשם. בערב קראתי מכתב נחמד מאוד מדודה, בו אני מתחיל לראות התעוררות משפחתית (חיבה לילד העתיד לבוא) ואולי גם ניצוצות של רגשות ציוניים.

בערב שוב הקשבתי למשפט פראג (ליבל, מרגוליס ואוטו פישל) בדבריו של פישל השתקף אופי חלש ומצומצם וגם מבחינה טכנית הייתה עדותו כשלון גמור.

בדבריו באה ההסתה האנטישמית והאנטיציונית לשיאים.

25.11.1952

ז' בכסלו תשי"ג

יום ג'

בלילה ירד גשם ניכר למדי וחושבני שאוכל מחר להתחיל לזרוע – היום סודרתי לבנין והתחלתי לעבוד ב-7:30. היינו צריכים להביא עם שרר 15 שקי מלט למקום יציקת רצפה עבור בית מוכן. היה בוץ, הפרד לא סחב והצטרכנו לפרוק שוב את העגלה. לאחר שכבר זזנו, נשבר היצול, שרר הלך הביתה ואני לקחתי מאצל קינסלטלר את עגלתו של חנני, את הפרד של בן-עמי ועשיתי את ההובלה. אחר כך הצטרכתי לעשות עוד כמה הובלות קטנות ועבדתי ביציקה. היינו מעט אנשים והעבודה הייתה קשה למדי עקב זה. בצהריים נכבה מנוע המערבל ואת הרצפה גמרנו רק אחר הצהריים, אחר כך התחלנו עוד לצקת חגורה לצריף שכן. אחרי העבודה הלכתי לבדוק את המגרש. המשולש מוכן לדעתי לזריעה. אמרתי לחיים שלא יסדר אותי מחר לעבודה. ברצוני לפזר זבל בחריש העמוק המדוסקס ואולי להתחיל לזרוע במשולש. באם אשיג מכשיר זריעה מתאים. הערב הגיעה סוף סוף סלק אדום. בערב הסתובבתי בכפר בכדי למצוא את הפלנטים הקימים. אצל מארק ראיתי מן גלגל זריעה מפוקפק ואצל יהודה ויינר פלנט פרימיטיבי. מחר בבוקר אצטרך להמשיך

לחקור. היום קיבלתי גלויה מפאבל. מפני שטרם קיבל חופש דחה את בקורו. בערב שמעתי קצת ממשפטי פראג. אבל המאורע העיקרי היום הקלטות הוויכוח בכנסת אודות המשפט. דברו אנשי כל הסיעות. דבריו של מרדכי זמיר היו כולם פנינים ומרגליות. התקיף בעיקר את התגובה המסויגת של חכ"ם ואת התגובה המחייבת של מק"י.

26.11.1952

ח' בכסלו תשי"ג

יום ד'

אל המגרש יצאתי הבוקר רק ב-8:30. פיזרתי סופר פוספט משולש על החריש העמוק המדוסקס (70 ק"ג). בלילה ירד גשם, האדמה הייתה רטובה, אך לא יתר על המידה. לא הייתה כמעט כל רוח וגמרתי את העבודה לפני 11:00. לפני שסיימתי באה מיכל והביאה לי מבלי שביקשתי זאת ממנה סנדוויץ' ובקבוק מים. הזגג נמצא היום בכפר ובצהריים הבאתי לו את חלוננו מן המטבח וגם את כל החלונות מן האמבטיה המשותפת. אחר הצהריים ניקיתי את מכשיר הזריעה שהיה אצל יהודה, אך עוד לא יכולתי לנסות אותו כראוי. בינתיים נוכחתי לדעת שגלגל הזריעה שהיה אצל מארק נמצא עתה אצל שלום קאופמן. הוא הראה לי כיצד משתמשים בו, אך אמר שאוכל לקבלו ממנו רק מחר אחר הצהריים. חוששני כי אצטרך לזרוע את רוב הדברים ביד. ב-4:00 החזרתי הביתה את החלונות המתוקנים ואחר כך לקחתי את הזרעים מן הצרכנייה. 2 ק"ג צנוניות (12 ל"י הקילוגרם!!!) 2 ק"ג סלק מצרי, 1 וחצי ק"ג גזר. עבור זרעים אלה שילמתי 43 ל"י. עכשיו יש לי המון זרעים ואינני יודע במה לזרוע אותם. בעיקר הגזר העדין גורם לי דאגה רבה. מיכל רוצה לעזור לי מחר בזריעה. בבוקר השכם אולי ארכיב מסמן יד פשוט בשביל 4 שורות. היום לקחה מיכל מיואל תרנגולת. היא הביאה אלינו למטבח ואני שחטתיה בערב. הייתי כה עייף בערב שנרדמתי ב-8:30 על מיטת המטבח.

27.11.1952

ט' בכסלו תשי"ג

יום ה'

התעוררתי מאוחר ועד שהכינותי את כל הכלים לזריעה, היה כבר 8:30. שנינו ביחד התחלנו בזריעת צנונית במשולש צר ששטחו קרוב לחצי דונם על ידי הדרך. אני סימנתי בשני שנתונים של קולטיבטור יד תמיד ארבעה תלמים, מיכל זרעה בהם את הצנונית מתוך בקבוק ואני כיסיתי במגרפה. בין כל 4 תלמים נשאר רווח יותר גדול (הרווח הצר בין כל תלם היה עד 20 ס"מ). מפאת היות השטח משולש, הלכו התלמים וקצרו. אחר הצהריים עשיתי את כל שלושת העבודות לבד. בגלל החושך לא הספקתי לכסות את 3 מערכות התלמים האחרונות. זרענו ק"ג זרעים. בערב שחקתי הרבה זמן במטבח בהכנת גלגל הזריעה שקיבלתי משלום עד שוויסתתי אותו לזריעה הנכונה בערך. מלבד זה הנבטתי לניסיון את כל סוגי הזרעים שקיבלתי.

28.11.1952

י' בכסלו תשי"ג

יום ו'

הבוקר יצאתי למגרש עם גלגל הזריעה על מנת לזרוע סלק. היה אמנם מעונן, אבל גשם לא ירד כמעט כלל. האדמה הייתה לחה קצת, מה שהכביד על הגלגל. בבת אחת הצטרכתי לשמור על המרחקים, על זה שהגלגל יסתובב וכמו כן שמכבש הבטון העגול יסתובב. הצטרכתי ללכת כפוף והתאמצתי לא מעט. זרעתי ברווחים של 30 עד 40 ס"מ, וזרעתי ק"ג זרעים בקירוב לדונם. העבודה התקדמה די טוב, אולם בצהריים נשבר מוט של הגורף. בבית המלאכה לא היה איש והרתכים של קבלן הצנורות גמרו בדיוק את העבודה. אחר הצהריים נסעתי להתקין סדור פרוביזורי במקום הגורף חתיכת ברזל T מחובר בחוטי ברזל, אך לא הצלחתי. חזרתי שוב לבית המלאכה במקרה שכח שמואל הטרקטוריסט לסגור את הדלת. למזלי גיליתי זאת ונתן שעמד ליד בית המלאכה תיקן לי את התקלה, כך שיכולתי עד שהחשיך לגמור

לזרוע דונם אחד. בערב הייתי עייף כמו כלב ובקושי אספתי כח להתנקות לפני שבת.

29.11.1952

י"א בכסלו תשי"ג

יום שבת

לפני הצהריים לקחנו אצל שלמה בבית העם בונים (כסף לשימוש פנימי) ואחר כך הלכנו למגרש, מדדנו קצת ועשינו חישובים ותכנון. בדרך פגש אותי חיים ואמר לי להיות מוכן לצאת ב-5:00 לבקעת בית נטופה לשמירת לילה. יצאתי מצויד בשמיכה, מעיל חורף וצידה לדרך, אבל לא לקחתי איתי כל נשק עמיחי לקח אותי ועוד שתי (טקסט לועזי) ב-5:00 לערך על ידי הפלטפורמה עם הזבל הכימי ועל ידי הטרקטור מצאנו את מוחמד מכפר מנדא ששמר על המקום לפי בקשתו של חיים שהוא הטרקטוריסט שהגיע בינתיים כבר הביתה. במקום מצאתי לצערי רק 3 שקים ריקים, ולכן לא יכולתי לישון מתחת לפלטפורמה, כי אם על ידה על פני הברזנט. למראשותי היה שק עם זבל כימי. היה ירח כמעט מלא. הלילה היה בלי עננים וקר מאוד.

30.11.1952

י"ב בכסלו תשי"ג

יום א'

אכלתי שני כריכים, שתיתי תה ולאור הירח קראתי (טקסט לועזי) אחר כך נשכבתי ליד הפלטפורמה, התכסיתי בשמיכה, הדלקתי נר שהבאתי אתי והמשכתי לקרוא. אחר כך הצלחתי להרדם וישנתי כמה שעות של שינה קלה ומקוטעת. עוד לפני חצות כוסתה כל הסביבה טל סמיך. בבוקר אכלתי שוב שני כריכים והמשכתי לקרוא לאור היום. ב-7:00 בא שוב מוחמד לבקרני, ישב על ידי שעה ארוכה וחיכה לחיים שויצר, כי אמרתי לו אמש שהוא יבוא. כנראה בבוקר להסיעני הביתה. במאמצים גדולים עלה בידי לנהל איתנו שיחה מקוטעת בערבית מסוקסת. הוא בחור סימפטי חרוץ, חקלאי נבון וטוב אחד מ-6 אחים שעובדים במשק אביהם. (50 דונם). בעבר עשה עם יהודים בשותפות כמה פעמים אבטיחים וכל הזמן דבר שרוצה לעשות עם חיים קאופמן 30 דונם אבטיחים בשותפות השנה. איני מבין מאין לחיים שטח אדמה זה. ח. שויצר הכחיש את כל זה יותר מאוחר נמרצות (??) הג'יפ לא בא ואילו לא היה לי ספר מעניין לקרוא, הייתי חושב על הליכה ברגל הביתה. סוף סוף בא הג'יפ אחרי 11:00, עמיחי הביא לי שני כריכים ובקבוק קקאו חם שהכינה לי מיכל המודאגת שהספיקה כבר להרעיש עולמות. כל זה כמובן שוב מפאת חוסר ארגון ותכנון. הג'יפ לא היה משום מה פנוי. עד שזאב הטרקטוריסט התחיל לעבוד כמו שצריך היה 12:00 בצהריים. 3 ערבים עזרו לנו להניע את הג'יפ שפנה בכוון לכפר מנדא ועל סמך זה רצו לעלות עליו ולנסוע בטרמפ. עמיחי ניסה לברוח בהוסיפו מהירות, אולם הערבים לא רצו להרפות. הזקן שבהם נפל על הכביש ועשה כאילו שלא יכול לקום. עמיחי פחד, כי חשב שהזקן שבר את הרגל. לבסוף לקחנו את כל השלישייה לכפר, אולם כל זה היה בוודאי תכסיס.

באתי עם עמיחי לפני 1:00 הביתה וחיים הצטרך לחתום לי על 19 וחצי שעות עבודה. אחרי האוכל לקחתי את גלגל הזריעה שהיה מונח ללא הופכין אצל נתן כי הוא השיג בינתיים פטנט יוצא מן הכלל מולדהיים, (אלוני אבא) (עדנה) וזרע בו את הסלק בלי קושי ובדיקנות. אני זרעתי עוד כמה שורות סלק עם גלגל פתוח לגמרי. נשאר לי עוד קילוגרם זרעים בקירוב ואיני יודע אם אפטר מהם. במקרה השגתי גם שכר טוב לדיסקוס שני על החריש העמוק הוא הציל את הזבל הכימי והישור ופורר כך שהשטח מוכן לזריעה. כשבאתי לצרכניה מסר לי ברוך שבעקבות מכתב אזהרה מן המשביר הצטרך להחזיר הבוקר 26 ק"ג של זרעי אפונה, בגלל חשש לגבי טיב הזריעה מן המכון הזה. זה שוב יגרום לעכוב של כמה ימים. איני יודע אם כדאי יהיה לזרוע את הזרעים הנמצאים בידי. אמרתי לרוטמן שבמקום 26 ק"ג אסתפק ב-16 בלבד. מחר ברצוני להכין שני דונם לזריעת גזר. מיכל הצטננה ואחר הצהריים שכבה במיטה.

יום ב'

י"ג בכסלו תשי"ג

1.12.1952

היום היה שרב והידיעה הברורה שבין כה לא אוכל לזרוע היום, גרמה לכך שלא הוצאתי הרבה תוצרת. בבוקר מסרתי לקרני את כרטיסי העבודה שלי ולבקשתו ישבתי במשרד ועשיתי את סיכום השעות שלי. למגרש הגעתי רק לפני 9:00 והתחלתי להכין את השטח לזריעת גזר בעזרת הקולטיבטור יד ומגרפה. הגירוף של השורות הצרות הצריך המון זמן ולבסוף חדלתי ממנו ופוררתי רק את השורות הצרות בקולטיבטור השלם. עד הערב הספקתי להכין רק כחצי דונם. איני יודע אם הפירור יואיל הרבה לזריעה. בכל אופן אצטרך לגמור לזרוע גם בשטח הלא מפורר. בערב הכינתי את מכשיר הזריעה במטבח וניסיתי אותו. כוונתי אותו על החור הקטן ביותר. עד היום איני יודע מה קוטר נביטתם של זרעי הגזר. כשהלכתי להביא לחם תפש אותי חיים שווייצר ואמר שמחר מוכרח אני לעבוד בבניין. לא אוכל אם כך לזרוע ובינתיים משתנית הרוח ומחרתים אולי לא אוכל לזרוע בגלל הגשם. איחור זריעת האפונה גם כן גורם לי דאגה רבה. הערב קיבלתי מכתב ארוך מאימא, חוץ מזה קיבלתי שתי חוברות "שדה" ומיד התעמקתי בהם מבלי יכולת להפסיק. מיכל שכבה אחר הצהריים במיטה, ולא קמה לארוחת הערב. הצטרכתי להכין את הכול לבד ולהעלות לה אוכל לחדר. ברוך הצרכנאי מתעניין בליפט שלנו. אמרתי לו שיוכל לקבלו בתנאי שיבנו לנו צריף על המגרש וירשו למיכל להישאר בשני החדרים בביתנו הנוכחי. הבטיח לדבר על כך עם הוועד...

יום ג'

י"ד בכסלו תשי"ג

2.12.1952

היום עבדתי ביציקת רצפות עבור הצריפים. יצקנו חגורות בשביל שני צריפים. אני עבדתי כל היום בהובלת מריצות, מיכל עוד מצוננת כהוגן ורוב היום שכבה במיטה. בערב אמר לי יוסף שלקח את הפלנט שהיה מונח מוכן אצלי במטבח. 3 שנים לא השתמשו בו, ועתה אחרי שהכינתי אותו לשימוש, יש קופצים עליו... כשבאתי לצרכניה בערב, אמר לי מ. רוטמן שהגיע כבר התחליף עבור זרעי ה"רונדו" הפסולים. התברר שנשלחו במקום שני זנים רק 15 ק"ג של "פלא אמריקה". ברוך לא שמר על האריזה המקורית של הזרעים שלי, אבד את הפתקים עם שמות הזרעים ונוצרה ערבוביה שלמה. לבסוף גילינו כ-49 ק"ג זרעי אפונה ב-3 שקיות ויתכן ש-19 ק"ג מהן הם מן הזן לוקסטנס ברוגס, אולם איני משוכנע בכך מפני שזן זה (אם אמנם הוא זן אחר דומה מאוד במראהו ל"פלא אמריקה"). בדרך הביתה תפש אותי חיים ש. ואמר לי שמחר מוכרח אני לעבוד שוב בבנין. מחאותי לא הועילו מאומה. כעסתי מאוד אבל לא עמדתי על שלי, מפני שיייתכן כי החמסין ימשיך גם מחר ומלבד זה לא רציתי לשנות מיוסף. את אפשרות הזריעה מחר, לאחר שכבר לקח לעצמו את הפלנט לשם כך. לעומת זה אבל ביקשתי מחיים את הדרייל לזריעת האפונה. הוא אמר לי שאתמול הייתה במחלבה הודעה לפיה הזמנו כל המעוניינים בטרקטור דרייל וכו', לבוא בערב למזכירות ולבקשם. שוב ראיתי שאצטרך בגלל הסידור הטפשי של מודעות במחלבה (הפתוחה רק 3 שעות ביום והמשמשת רק כ-7 משקים נותני חלב). להיטלטל למחלבה כל ערב אחרת עלול להגרם לי נזק רב. טענתי שיותר מעשי לתלות את המודעות על יד הצרכניה (שהיתה בתוך הבית העם של היום) (עדנה)... במקום במחלבה. מצאתי ציר כתום במסגריה שגרשון ואני רשאים לקבל לצנורות של 3 צול לשם הארכת הקו במגרשנו. בצרכניה נודע לי במקרה מפי יואל שבידיו נמצאים כל הכלים והתכשירים לכיבוש זיתים (כולל פנולפט לעין) כי הוא עסק במלאכה זו לפני שנים מטעם הכפר (!!!) בערב אווררתי קצת את טענותי באוזני קאמיל שבא להחליף ספר אצלנו.

3.12.1952

ט"ו בכסלו תשי"ג

יום ד'

אמש ראיתי את מיכל בפעם הראשונה סורגת, ואפילו ליהנות מזה. עשתה זוג נעלי בית זעירות בשביל הילד. חיים הבטיח לי אמש שאוכל לקבל מחר את הדרייל לזריעת האפונה. הלוואי יוכל לקיים הבטחותיו ושהזריעה תדפוק במאה אחוז.

הבוקר ב-7:30 עזרתי להעמיס פלטפורמה עם שקי מלט ואחר כך סחבתי מבית העם על הגב 50 ק"ג זרעי אפונה למגרש. העבודה בבנין התנהלה היום בעצלתיים מפני שלא היו מספיק אנשים והתפסנים לא היו נוכחים. ישבנו כך והשקינו את מלאי החול מתחת לרצפות הצריפונים. ב-10:00 אמרתי לחברה שאני רעב, הלכתי הביתה, אכלתי והבאתי לחברה סנדוויצ'ים זיתים שנאכלו עד תומם. גמרנו את העבודה ב-11:30 התחלנו שוב אחרי 1:00. יצקנו רק רצפה אחת וגמרנו לפני 4:00.

מיכל נכנסה איתי לצריף של וישנבסקי לראות כיצד הסתדר שם עם הריהוט והילד והחליטה שכדאי גם לנו לבקש צריף למרות כל האי-נעימות הכרוכה בדבר. בערב התרוצצתי בדבר הדרייל לזריעה מחר. דיברתי עם משה הולצר, שמואל הטרקטוריסט ועמיחי. עוד איני בטוח אם אזרע עם הדרייל הגדול או הקטן. סתימת הצנורות בדרייל הקטן נוחה יותר, אבל אי אפשר לכוון בו את נפילת הזרעים בתוך השורה. אצטרך לנסותו מחר לפני הצהריים עם עמיחי בבית המלאכה. היום זרע וילי (סמואלי?) (עדנה) בפלנט שהכינותי והיה שבע רצון ביותר. כבר בא אלי תור שלם של אנשים המעוניינים לזרוע בו (!!!)

מחר אקום בבוקר השכם, אזרע גזר, אטפל בשאלת הדרייל ואם לא יזרע לי כנראה הולצר את האפונה. אחי הודיע היום בגלויה שיבקר מחר אצלנו כמה שעות.

4.12.1952

ט"ז בכסלו תשי"ג

יום ה'

הבוקר קמתי ב-5:00 וב-6:30 יצאתי עם הפלנט והזרעים למגרש. זרעתי כ-2 דונם גזר ועוד חצי דונם סלק. הפלנט זרע ומכסה די יפה, אבל אינני בטוח אם זרעתי בצפיפות המתאימה. הצנונית שזרענו לפני כמה ימים נבטה כבר ואם לא ירד גשם בהקדם יכול להיות אסון. מיכל הביאה לי ארוחת בוקר רק אחרי 9:00. הייתי רעב וחשבתי כבר ששכחה אותי. אכלתי מהר ויצאתי לבית המלאכה על מנת להתקין עם משה הולצר את הדרייל הגרמני לזריעה. דבר זה היה יותר מאתגר משטענתי ושיחקנו על הדרייל הישן והחלוד הרבה זמן עד שכוונו אותם לזריעת 5 שורות במרחקים של 40 ס"מ. באמצע העבודה לקחו אותנו בכוח לברית המילה של ישראל בגלל חוסר מנין. את הברית בצע הרב האזורי של העמק החילוני מוהל שמבצע גם חתונות בגניגר. עמדנו במקום הטכס כחצי שעה ולבסוף אפילו לא התכבדנו בכיבוד וחזרנו לעבודתנו. ב-4:00 יצאנו סוף סוף לשדה יחד עם עמיחי. ניסינו קודם את המכונה על הכביש עם קצת זרעי אפונה. אני חושש שהיא זורעת קצת יותר מידי צפוף. כשהגעתי למגרש בא אחי אשר את האוטובוס בצהרים, כי הלז עוזב את חיפה יותר מוקדם בגלל שינוי זמני הנסיעות. הוא נסע לטבעון ובא משם ברגל עמוס כל מיני חבילות עבורנו (מגפיים בשבילי, וצרכי תינוק בשביל מיכל) הביא לנו גם מכתב מארה"ב וגם הביא את החוברת הראשונה של (טקסט לועזי) שהגיעה סוף סוף מייטר מארה"ב לכתובת בבית לחם

כשבאנו למגרש נכבה הטרקטור עוד לפני שהתחלנו בזריעה, ולא יכולנו להדליקו. אצטרך לזרוע מחר בבוקר. אחי רצה לחזור עם האוטובוס האחרון ודחק עלי למהר. רק אחרי 5:00 התברר לנו שמהראשון בכל זאת לא נוהג יותר האוטובוס לחזור אחרי 5:00.

אחי קילל את בית לחם ואת התחבורה אליו קללות נמרצות ודרש במפגיע שאסדר לו טרמפ. בינתיים ליווה אותי למחלבה כשהלכתי להפריד. למרות שהייתי השלישי בתור הצטרכתי לחכות שם הרבה זמן. באמצע נכבה החשמל בדיוק כאשר אברהם שרר התחיל להפריד את החלב שהביא והתברר לו שמפריד מים כי החליף כדים בשעתו. חיים קבע שעמיחי יזרע את המגרש מחר. צבי אכל אצלנו ארוחת ערב, ספר שאחרי לחץ מצד אדית נרשם לשיכון ושדבר זה יעלה לנו 1,200 ל"י בתשלום ראשון. הוא מגרד כספים ויבקש גם ממני הלוואה. חוץ מזה מספר כל מיני צ'סבטים בקשר לנאשמי משפט פראג ואני הקנטתי אותו על געגועיו אחרי המולדת הצ'כית. בזמן הראשון אחרי בואו ארצה ב-9 וחצי נסע לחיפה עם אחיו של זאב שטיינפלד שבא לבקרו במכוניתו הלכתי מאוחר לישון.

5.12.1952

י"ז בכסלו תשי"ג

יום ו'

השרב המתמיד נמשך בלי הרף ואין סיכויים רבים לגשם מידי. לפני הצהריים זרעתי סוף סוף יחד עם עמיחי את האפונה. הטרקטור נכבה כמה פעמים וגם מכונת הזריעה לא פעלה בביטחון אידיאלי. למרות שזרעתי כמה מן השורות הראשונות פעם שנייה הוצאתי רק כ-40 ק"ג זרעים בשביל השטח. 8 ק"ג שנשארו לי לקח ממני אריה דרסלר. שהינו במגרש עד שעה 11:00, אבל הזריעה עצמה לקחה רק שעה בקירוב. אחר הצהריים לא עבדתי, אבל סידרתי יפה את הליפט. היום חרשו ליחזקאל את המגרש על ידי ביתנו ובגלל אדישותו פגע הטרקטור בחלקת תפוחי האדמה שלי (הם נבטו כבר דרך אגב) וגם יחזקאל עצמו עבר עליהם בעגלה למרות שהתייחס בזלזול לזריעתי, חיקה אותי לבסוף בכל זאת הוא עצמו זרע כמה תפוחי אדמה בעת ובעונה אחת עמדי. היום באו אלינו שתי חיילות מחיל האוויר, כרמלה וחברתה השחקנית אירנה. כרמלה הביאה לי 20 קופסאות "אמיר" השכבנו אותן במטבח ובהזדמנות זו הלווה לנו יוסף מיטה והחזיר לנו את המזרון בן שלושת החלקים לצמיתות כפי שאני מקווה. בערב הלכנו מיכל ואני אל שלמה והודענו לו על רצוננו לעבור לגור בצריף על מגרשנו. חבל שלא הבענו את החלטתנו יותר מוקדם. שלמה ניסה להניע אותנו מן ההחלטה, כיבד אותנו בקוניאק ביצים ובננות והבטיח להביא את הדבר בפני ישיבת הועד מחר והרכיב אותנו במכוניתו חזרה הביתה.

6.12.1952

י"ח בכסלו תשי"ג

יום שבת

השרב נמשך... ב-11:00 הלכתי לבית העם והבעתי בפני הועד את החלטתנו ואת נמוקיה. ארוחת הצהריים לא הייתה מוצלחת ביותר וב-1:30 יצאו אורחותינו לדרך. אחר הצהריים קראנו את פרשת השבוע. לפנות ערב בא שלמה אלינו והודיע כי הועד הסיר את בקשתו מסדר היום, היות וייצקו כבר רצפות עבור 12 צריפים, אחד מיועד לגנון ושניים החליטו להקים במרכז הכפר. מסיבה זו נדחתה גם בקשה דומה של שני התפסנים. שלמה אמר שפתוחה לפני דרך ערעורים. ישיבת הועד הבאה תהייה ביום ג' לפני הצהריים. איני יודע אם אלך בדרישותי עד לקיצוניות מוחלטת. אולי אדבר לפני כן עם אריה דרסלר. אמנם אפשר להביא את הדבר בפני המועצה ואפילו בפני אסיפה כללית. מיכל מעניינת לעבור לצריף אפילו אם יעמוד במרכז הכפר. אני מתנגד לזה. בערב כתבתי מכתב ל"עם עובד" בבקשה להחזיר לי את כתב היד ומכתב לאגף החינוך בירושלים בקשר לתוצאות בחינות הבגרות. בערב הלכנו לקולנוע, אבל מיכל הלכה באמצע הסרט לישון.

7.12.1952

י"ט בכסלו תשי"ג

יום א'

השרב המשונה נמשך. היום עבדתי עם ציטשפילר בסדור מחסן עצי הבנין בתוך הרפת החדשה של שלמה פיפר. ציטרשפילר פועל נעים וטוב ונעים היה לעבוד אתו. בצהריים דרשתי מאיתן דו"ח על החלטת ישיבת הועד בעניין הצריף. הלך איתי למזכירות, לא מצא את הפרוטוקול ומסר לי בע"פ בערך אותו הדבר שמסר לי שלמה. ציין שלא הייתה ידועה לו הסכמת הוועד הקודם להעניק לנו צריף. מחר אציג את הדרישה שוב בפני ישיבת הוועד. סוף סוף קיבלתי בהשאלה מיצחק קרן מזלף גן כדי לנסות להשקות בו את הצנונית. בצהריים השקיתי קצת את תפוחי האדמה שהספיקו להציץ. הרבה לא צצו וחלק רב מן הנבטים קולקל הודות לשירירותו של יחזקאל ימ"ש. בבוקר נאמר לי שהגיע תורי לחלק עתונים. ב-1:30 רצתי אחרי האוטובוס על מנת לקבל את חבילת העתונים. יחד איתם ירדה מן האוטובוס גם אימא שהגיעה היום מבלי שהספיקה לקבל את מכתבנו ששלחנו אתמול באמצעות כרמלה וחלקנו אתה את ארוחתנו ומיד אחרי זה יצאתי עם האופניים לחלק את העתונים. החלוקה הראשונה ארכה הרבה זמן שלא נסתיימה ב-100 אחוז, כי למנשה הולצר כבר לא הספיק לי "הארץ". לקחתי איתי גם מזלף ודלי, השארתי ברפת שלי. אחר כך המשכתי לעבוד בסידור העצים. ב-12:00 ניסיתי להשקות את הצנונית, אבל נוכחתי לדעת שאין מים בחלק העליון של הכפר ולכן המשכתי לעבוד עם ציטרשפילר עוד שעה. לא לפני 9:00 נכנסתי אל אריה דרסלר, כדי ליטול ממנו עצה בשאלת הקמת הצריף – הרבה לא הועיל ביקורי מפני שאריה היה לפני ארוחת ערב והקשיב בהתעניינות לחידון מוזיקלי. יעץ לי לעמוד על זכויותי בתקיפות ולהעלות את הדבר בפני המועצה ואף בפני ועדת הבקורת. אימא הלכה מוקדם לישון (במטבח), בקול ישראל הודיעו הערב שהשרב יפסק מחר בבוקר.

8.12.1952

כ' בכסלו תשי"ג

יום ב'

היום עבדתי בסידור העצים לבד לגמרי, אבל הספקתי להוציא תוצרת טובה למדי. ב-9:00 הלכתי לבית העם, לקחתי את מיכל שעמדה בתור בצרכניה ויחד עלינו למזכירות לישיבת הועד. הורו לנו לחכות בחוץ ורק ב-10:00 נכנסתי פנימה לבדי, מפני שמיכל ירדה שוב לצרכניה. הצגתי שוב את בעית הצריף. אמרתי שבחדרנו הננסי ישנן רק 84 בלטות "פנויות", היינו 30 מ"ר ואם תתווסף רק מיטת ילדים בלבד נצטרך לישון בעמידה. הזמנתי את כל הועד לבוא לראות את המצב מתנהל שיכנסו אחד אחד. ספרתי גם על בית השמוש הפתוח 24 שעות ביממה ועל החולדות במקלחת. מלבד נימוקים אלה שהם בעצם נימוקיה של מיכל הבאתי גם את נימוקי המשקיים. מלבד כל זה עמדתי על העיקרון שהצריפים נתקבלו על מנת לשכן בהם מועמדים ושמכל מקום הובטחה לי זכות זו על ידי הועד הקודם. בצהריים מסר כבר שלמה למיכל שהועד החליט באופן חיובי. קשה היה לי להאמין, אולם דבר זה אושר לי אחר כך מפי חברי הועד... בבוקר לפני העבודה יצאתי למגרש וכשעה בערך עסקתי בהשקיית הצנוניות שנבטו. סחיבת המזלף ומים מן הברז אל השטח לא היה פשוט וארך גם הרבה זמן. עשיתי השקייה יחסית שטחית מאוד. לפני ארוחת הבוקר החזרתי את המזלף ליצחק. השרב נמשך וחוששים לשנת בצורת.

מיכל נסעה אחר הצהריים עם אימא לטבעון (אל התופרת). הן חזרו בג'יפ עם איתן. בשעת חלוקת העיתונים בצהריים שוב היה חסר לי "הארץ" אחד ובערב הייתי אצל קרני כדי לברר את זה. הבטיח לטלפן מחר בבוקר למערכת. במחלבה קראתי שיש אפשרות להשיג ע"ח עצמי שתילי עץ פרי בשביל המגרש. עליתי שוב אל איתן למזכירות והוא יעץ לי למסור לו את רשימת השתילים בהם אני מעוניין. בשעה שירדנו מן המזכירות, תבע ממני 500 ל"י ע"ח הבניה, אמרתי לו שאת זה יקבל ברגע שאתקבל כחבר או ברגע שיתחילו בהתקנת יסודות הבית על מגרשי. הוא "נדהם" לשמע דברי וטען כי שלושת המועמדים מכפר יהושע גם הם הכניסו כבר את כסף הבניה. ביקשתי שהות להמלך בדבר

והערתי שכנראה אסדר את זה בתשלומים חודשיים. אצטרך להתעניין מחר אם דרישתו זו אמנם מוצדקת. בערב פתחתי את הספר "פרות הארץ" והתחלתי להכין את רשימת השתילים. הערב נבחר בכנסת יצחק בן צבי (מפא"י) לנשיא המדינה (בהצבעה שלישית, בסיוע קולות מפ"מ). בצ'כיה בוצעו שוב מאסרים רבים, ביניהם 6 מיניסטרים לשעבר.

9.12.1952

כ"א בכסלו תשי"ג

יום ג'

השרב ממשיך, למרות שהיום היה כבר מעונן קצת. גם היום המשכתי בסדור העצים יחד עם מועמד חדש, שלמה זליגר, בן דודו של שלמה פיפר. הספקנו לגמור את רוב העבודה. עור הידיים שימלא רסיסי עלים וקיסם ארוך נכנס לי תחת צפורן הבהון ולא הצלחתי להוציא. בערב השריתי את האגודל במי סבון חמים ואני מקווה שהדבר יסתדר בלי סבוכים. אימא נסעה עם האוטובוס של אחר הצהריים. לפני הצהריים אפו שתיהן עוגה ועוגיות טעימות. בערב מסרתי לאיתן רשימה של 12 מינים של עצי פרי, אשר בשתיליהם אני מעוניין. דיברנו גם קצת על תכנית בנייני המשק וסדרנו את החשבון עבור הזרעים. בשעה 9:00 הלכתי לשכב. מחר תעבוד שוב מיכל בהנהלת חשבונות.

10.12.1952

כ"ב בכסלו תשי"ג

יום ד'

היום עבדתי יחד עם יעקב מולדבן בניקוי מגרשו של חיים ק. גוללנו חוטי תיל דוקרני. בגמר העבודה בצהריים לקח מולדבן את ה"אוליבר" ופלטפורמה גדולה בכדי להעביר בה אל בית המלאכה 7 סלילי תיל ואת מתקן הסלילה (!!)). בצד הדרך לבית שערים עובד בגר כבד בחפירת תעלה רחבה מאוד. הדחפור עובד בתוך שטח זרוע (אברי) ועושה בו שמות. בצהריים היה מעונן ואני החלטתי לזרוע עוד מהר לפני הגשם קצת צנונית. את הפלנט מצאתי אצל משה הולצר. כמובן כבר בלי הזכוכית ובמצב מוזנח. זרעתי את הצנונית בחור השני ויותר מידי מאוחר נוכחתי לדעת שזרתיה יותר מידי צפוף. פזרתי רבע ק"ג בתוך שורות ספורות בלבד. את רבע הק"ג השני זרעתי בחור הקטן ביותר. גמרתי לזרוע כאשר טפטף כבר, חזרתי את הפלנט להולצר ומסרתי לו חצי ק"ג צנונית לזריעה. הייתי נוכח כאשר התחיל לזרוע אצלו בשטח גינתו ליד הבית. הגשם שירד לא היה למעשה יותר מטפטוף ואין לו ממשיות גדולה בשבילנו. לעומת זה שמעתי שבחיפה היו שטפונות... בערב הפרדתי חלב. הורשיתי לקחת רק 6 ליטר. אחרי ארוחת הערב ב-8:15 הלכנו אל משפ' שניצר. חווה שכבה כבר במיטה. למרות זה הייתה קבלת הפנים לבבית מאוד. ישבנו בעליית הגג, שתינו כוסית קוניאק התפעלנו מזריזות ידיו של עזרא ומספריית האנגלית רבת המימדים. כמו כן התפעלנו מן הריהוט המודרני שהתקין במו ידיו. הבאנו להם צנצנת עם זיתים, והזמנו אותם לבוא אלינו בשבת אחר הצהריים.

11.12.1952

כ"ג בכסלו תשי"ג

יום ה'

היום עבדתי שוב עם שלמה זליגר, הפעם בניקוי מגרשו של איתן. ריכזתי את כל ענפי הזית גזומים ושרפתיים. חוץ מזה הוצאנו עמודי גדר גרמניים שהיו טבועים במוסדי בטון. אחר הצהריים הובלנו את העמודים הכבדים עם גזרי תיל עם הפרד של איתן ובעגלתו של שרר אל קרבת הצריף. איתן עושה מן הצריף ארמון ממש. מרפסת מלפנים, על יד הצריף

"מגדל" עם מיכל מים רזרבי, בתוך הצריף מחיצת מזונית, מקום למקלחת ועל ידי הרפת לטרונה חנינית. שמעתי שאת כל זה מסדרים לו התפסנים. את המים מסדר נתן ע"ח איתן ואת החשמל חשמלאי מטבעון. מיכל מחכה עתה בצרכניה לחלוקת הבשר. הערב הגיע עם אוטו משא שק גדול מאימא מגב' חיים מלא תפוחי אדמה, פרי הדר וקצת ירקות. לקחתיו על האופניים בדרך מן המחלק הביתה. מחר אני עובד בחפירה. ב-7:00 בבוקר עלי להיות אצל וילי עם כלי עבודה. אינני בטוח אם הידיות של האת ושל המקוש תחזקנה מעמד.

12.12.1952

כ"ד בכסלו תשי"ג

יום ו'

לשמחתי הרבה הראה לי אלי ב-7:00 בבוקר את מקום חפירת התעלה והתברר שזה על ידי ביתנו (בית פרידמן) (היום אקרמן) (עדנה). מוקדם נוכחתי לדעת שידיית האת שלי שבורה למחצה וגם המקוש לא שווה הרבה לא היו לי אדנים או סלע, אבל החפירה באדמה הדחוסה בעומק של 300 ס"מ הייתה קשה למדי. חפרתי בעיקר בטוריה ובמהרה קיבלתי על יד שמאל אבעבועות מכאיבות. במשך היום חפרתי קצת יותר מ-2 מ"ק (3 ל"י הקוב).

בצהריים חלקתי בפעם האחרונה את העיתונים. בערב הביאה מיכל 3 מכתבים. ביניהם אחד מ"עם עובד" שנכתב לפני ששלחתי את מכתבי אני. העורך רודזנסקי כותב, שעכשיו כאשר נמצא כבר העורך המתאים והכל היה בדרך להוצאת התרגום לאור "קפץ עלינו רוגזה של פראג" ואין להוציא לאור סיפור של סופר שהצטרף באופן פעיל לשורות האנטישמיות בצ'כיה. הוא מחכה להוראותי מה יעשה בכתב היד. בזה נגמרה הפרשה הכאובה של נסיוני הכנה לתרום תרומה לספרות המתורגמת, שארכה שנתיים בקירוב. הייתי מרוגז וחסר אונים. גם אדית כתבה לנו ומשורותיה הרגשתי את דאגותיה לכסף הנחוץ עבור תכנית שיכונם.

13.12.1952

כ"ה בכסלו תשי"ג

יום שבת

אתמול ירד גשם מועט, אך היום ירד לפרקים גשם בריא למדי. אולי יבוא עכשיו מפנה לטובה. בגלל הגשם לא באו אלינו אחר הצהריים האורחים המוזמנים חוה ועזרא שניצר.

בערב כתבתי מכתב די חריף (וכנראה האחרון) ל"עם עובד". סביב 9:00 בערב הייתה מסיבת חנוכה בבית העם. מסמר התכנית היה עיתון היתולי ערוך בידי אריה דרסלר. היה כיבוד והגרלה עם כמה פרסים פחותי ערך. אחרי הכל רקדו קצת הורה ב-11:00 לפני הסיום הלכנו הביתה. לפני לכתתי לישון כתבתי לאדית ובין היתר כתבתי שנוכל להלוות להם עתה כ-200 ל"י עבור המקדמה לשיכון. מחר בבוקר אני יוצא למדוד חלב.

14.12.1952

כ"ו בכסלו תשי"ג

יום א'

בלילה וגם בבוקר ירדו גשמים. המים חדרו והרטיבו די הצורך שכבת אדמה בעומק של כ-10 ס"מ. חשבתי קודם שלא אוכל לעבוד היום כלל, אבל ב-9:00 נפסק קצת הגשם ואני המשכתי לחפור. האבעבועות הפכו והתקשו ליבלות והיום הספקתי כבר במשך 6 שעות עבודה לחפור 2.5 מ"ק. הפעם המעטתי להשתמש בטוריה והרביתי לחפור במקוש. בבוקר השכמ קמתי למדוד שוב חלב. התחלתי עם 5 משקים ובהזדמנות זו חנכתי את המגפיים החדשים שלי. הן יוצאות מן הכלל.

אחר הצהריים הלכה מיכל אל אביבה (קמיל) (עדנה) לתפוח במכונה ואחורה לבוא הביתה. חזרה רק אחרי, כאשר כבר דאגתי לשלומה. היום הביאה 3 מכתבים. אחד מהדודה באנגליה, אחד מארה"ב ואחד ממשדד העבודה. מארה"ב

אישרו את קבלת הידיעה על בוא הילד. מלבד זה כותבים שמצאו שוב עבודה וימשיכו שוב לשלוח לנו חבילות מזון. הם רוצים גם לשלוח מצרכים עבור התינוק.

ב-9:00 בערב עליתי למעלה עם כוונה כנה לכתוב טיוטות מכתבים לחו"ל, אך הייתי כה עייף שנרדמתי לבוש בגדים ומיכל העירה אותי רק ב-10:00, דחיתי את כתיבת המכתבים למחר. ממשרד העבודה בירושלים כותבים לי שבעניין הריבית למקדמות של השיכון העממי עלי לפנות אישית לחשב הכללי של משרד האוצר (!!)

15.12.1952

כ"ז בכסלו תשי"ג

יום ב'

היום היה מעונן, אבל גשם לא ירד. אחרי מדידת החלב וארוחת הבוקר יצאתי שוב לחפור ב-8:30. אחרי מאמץ גדול הספקתי לחפור היום 3 מ"ק. בערב התחלתי לכתוב את טיוטת מכתבי לדודה. כתבתי על מזג האוויר המשונה ובין היתר כתבתי גם ארוכות על בעיית הספרים בארץ. כך שהמכתב יהיה הפעם ארוך מאוד. לפני לכת לי שון הוספתי עוד תוספת למכתבה של מיכל לאימא. הלכתי לישון אחרי 11:00. יש לי נזלת, הייתי עייף מן העבודה הרבה ולא הרגשתי טוב ביותר.

16.12.1952

כ"ח בכסלו תשי"ג

יום ג'

היום לא היה ענן בשמים ורוח מזרחית חזקה. החלטתי לא לחפור הפעם יותר מ-2 וחצי מ"ק. את העפר הצטרקנו לזרוק מול הרוח מה שלא היה נעים ביותר. גמרתי את המכסה לפני 4:30. ב-4:00 אחר הצהריים בא הופיע באורח בלתי צפוי אפרא מגב' חיים. יש לו חופש והוא בא כמעט כל הדרך ברגל משער העמקים. בערב היה חושך כך שלא יכולנו להראות לו דבר בכפר ורק שוחחנו אתו קצת על ענייני מושב. חדרנו הקטן מצא מאוד חן בעיניו. הוא הביא למיכל שני תפוחים נחמדים, מתנה מדודה לוטה. השכבנו אותו במטבח. מחר בבוקר ברצוני להראות לו קצת את המשק. הוא חושב לנסוע לפני הצהריים.

בערב חכו לי עוד שתי הפתעות. מכתב מאחי ומכתב ממשרד החינוך והתרבות. המכתב של צבי היה בלתי מסוטט (טקסט לועזי) אפשר לומר גס. בשביל השיכון הוא צריך ממני 300 עד 450 ל"י, בשביל יום הולדתו הוא רוצה תרנגולת וחץ מזה אינו מוכן לשלם בשנה הבאה 5 ל"י עבור ת. הדואר. המכתב ממשרד החינוך היה תזכיר מוכפל על תוצאות בחינות הבגרות חתום בידי מיכאל זיו (וייזנגר). הכישלון במתמטיקה לא הפתיע אותי מפני שציפיתי לו. מה שהפתיע אותי היה זה שבכל יתר המקצועות (כולל אנגלית!) לא קבלתי ציון יותר טוב ממספיק -6. בחינות המשנה תתקיימנה כבר בהתחלת פברואר ולהרשם אפשר רק עד יום ו' זה. לאור זה ולאור העובדה שאחי נוסע עם אדית ביום א' לתל אביב, החלטתי להקדים את נסיעתנו לחיפה ליום ה' הזה. אולי אצטרך להשאר יומיים בחיפה. הצורך לגשת לבחינת משנה במתמטיקה גרם לי לרתיחה נפשית. יש לי רק כמה שבועות זמן ואצטרך להתחיל להתכונן מיד באופן קדחתני... הושגה הסכמה עקרונית להצטרפות הכלליים לקואליציה לקבלת 4 תיקים

17.12.1952

כ"ט בכסלו תשי"ג

יום ד'

בבוקר הראינו לאפרא קצת את הכפר ואת המגרש שלנו ואחר כך שלחנוהו עם הטנדר אל הכביש. לחפור התחלתי רק בשעה 10:00. לא השתדלתי ביותר ועשיתי עד הערב רק 1.5 מ"ק. בצהריים דברתי עם איתן אשר אמר לי שאת רצפת

הצריף ייצקו בהתחלת השבוע הבא. מלבד זה אמר לי שבקרוב יקימו את ה"שנורגריסט אצלי (!?) ובהזדמנות זו הזכיר שוב את הכסף ע"ח הבניה. היום הביאה מיכל שתי פרגיות קטנטנות מזונברג. אחת שחטתי בצהריים. נביא אותה לחיפה מתנה לאחי. בערב מדדתי חלב ומיכל הלכה להפריד. היום הובא קרח. בערב התכוננתי באופן נפשי לנסיעה לחיפה. ברצוני לקחת אתי את הרדיו לתיקון ולכן לא אוכל לקחת עמי מלבדו דבר. מיכל החליטה לא לנסוע מחר ולבוא לחיפה רק מחרתיים, ביום ו'.

18.12.1952

ל' בכסלו תשי"ג

יום ה'

ב-7:00 בבוקר נסעתי עם הרדיו לחיפה. בתחנת הרכבת עברתי רק את קארל הן. אלי ואשתו נמצאים מחוץ לחיפה. קארל היה נחמד מאוד והבטיח להכין את הרדיו עד מחר בצהריים. שבת העירה והוצאתי מן הבנק 300 ל"י. בדואר שלחתי 1.500 ל"י למשרד החינוך ע"ח בחינת המשנה במתמטיקה ואחר כך הלכתי אל אדית תמורת קבלה מסרתי לה 250 ל"י בהלוואה ועשיתי לה סקנדל על המכתב החמור ששלח לי צבי. התעניינתי בדבר שיגור משלוח בודד של תפוזים לאנגליה. שאלתי כמה עמילי מכס מוכרים, טלפנתי למועצה לשווק פרי הדר בנמל, הייתי ב- (טקסט לועזי) ובמשרד החקלאות, אך הכל לשווא. יש אמנם הסכמה עקרונית, אך לע"ע אין אפשרות ביצוע, מכל מקום לא מחיפה, אולי מת"א. הייתי במשרד מסחר ותעשייה וד"ר סלפטר הראה לי מכתב מגברת גלעד אל הגזברות התקציבית הכולל אישור הפיצויים ותביעה לשלמם לי. אצטרך לדקדק את הגזברות ולנסות להחיש התשלום. דברתי שעה קלה עם כורש (עוזר למנהל מחוז) ובקשתי ממנו עצה בדבר השגת החומרים הנחוצים לי עבור הצריף. דברתי בעניין זה גם עם גד. הוא הביע את נכונותו לעזור לי בהשגת מזונית אבל הזהיר אותי שבקשה לקבלת עץ משומש מצדי תהייה קשורה בשפע של (טקסט לועזי) והוצאות ולא תהייה כדאית... ארוחת צהריים אכלתי יחד עם אדית ואחר כך קניתי בשביל צבי בקבוק ליקר בננה כמתנה ליום הולדתו.

אחר הצהריים קניתי לי חולצה ומכנסי עבודה והלכתי לראות סרט עם דני קיי בקולנוע החדש "עצמון". אחרי הקולנוע קניתי לי חצי ק"ג גויאבות ואכלתיים בבת אחת לא רחוצות. עייף ומצוץ באתי ב-7:00 בערב למעברה ובדרך לא התקשיתי למצוא את הצריף של אחי. עיקר שיחתנו הייתה בעיית השיכון. צבי הצטרך לקום למשמרת שלו טרם בוקר. אדית ואני קמנו יותר מאוחר. היא הכריחתי לאכול ביצה לארוחת בוקר. בלילה ובבוקר ירד גשם למרות רוח מזרחית. העירה הגענו מאוחר קצת ובמקרה השגנו את מיכל הולכת לקראתנו ברח' הבנקים. לקחתי ממנה את החוברות לכריכה ומסרתים לכורך. שלי.

19.12.1952

א' בטבת תשי"ג

יום ו'

אחר כך הבאתי עוד 150 ל"י מן הבנק. מיכל עשתה כמה קניות ועלתה להדר אל הרופא. אני נסעתי למוצקין ותפשתי את קארל בדיוק שעה שעמד לנסוע העירה. הרדיו היה מתוקן והוא לקח אותי במכוניתו לתחנת הרכבת. בדרך סיפר לי שחושב על זה להיעשות עצמאי ושאין בינו לבין אלי למעשה עוד שום שותפות. נכנסתי למסעדה של תחנת הרכבת ושם הציעו לי בפשטות גמורה בשר חזיר (!!). ישבתי שם וקראתי עיתון עד אחרי 12:00, בגשם עברתי עם הרדיו אל ככר האוטובוסים ותפסתי את 77 עוד ברגע האחרון. נהג צבי, (אנקר)עדנה) והוא כרגיל עזב את התחנה לפני הזמן. מיכל הופיעה רק כשעבר כבר לתחנה לטבעון. אחר הצהריים הייתה מיכל עצלנית מאוד ושכבה כל הזמן על המיטה. לא היו מים והצטרכתי להתרחץ עם הדלי. הרדיו פועל עתה סוף סוף בסדר גמור.

20.12.1952

ב' בטבת תשי"ג

יום שבת

בבוקר שטפתי את הכלים של אמש, קראתי קצת בספרו המעניין של (טקסט לועזי) וכתבתי את מכתבי הארוך לדודה. לפנה"צ הלכנו למגרש. על הצנונית שהספיקה להתאושש קצת עבר ג'יפ בזדון, הצנונית שזרעתי בזריעה השניה בפלנט ובצפיפות נבטה וצצה כבר, הסלק עוד מפגר מאוד. האפונה עוד לא נבטה והיונים עושות בה שמות. בדרך פגשתי את איתן שדיבר איתי במרירות על כך שאני מסרב לשלם את כל ה-500 ל"י ע"ח הבנייה. בערב נתתי לרוטמן 100 ל"י ע"ח הבנייה ואחר כך נכנסתי אל שלמה והוכחתי על הגישה בעלת הטון החמור כלפי בעניין התשלום עבור הבנייה. גם הוא דבר בטון דומה לזה של איתן ויעץ להכניס את הכסף במזומנים וטען שהזרתתי על כך לפני שהצטרפתי למושב. בערב כתבתי גם מכתב בעניין הפיצויים לגזברות התקציבית עם העתק לגב' גלעד.

21.12.1952

ג' בטבת תשי"ג

יום א'

הבוקר יצאתי בפעם האחרונה למדוד חלב בשלושת המשקים האחרונים. היום חפרתי לבד, אבל לא עשיתי יותר מ-1.5 מ"ק. בבוקר נוכחתי לדעת שקורת העץ (3,20 מ' אורך) שהייתה מונחת לפני הליפט שלי. נעלמה. חקרתי בעניין וחשדי הראשון נפל כמובן על יוסף ואברי. שניהם הכחישו, אולם יוסף ניסה לטעון תחילה שלפי דעתו הייתה הקורה שלו... מסרתי על הגניבה לועד בערב תליתי בבית העם ובמחלבה פתק עם בקשה להודיע לי על מקום המצאה. היום עבדו על ידינו 2 ערבים עם זפת חמה. בצהרים קיבלתי מהם פח זפת ומברשת ומשכתי בה לפי יכולתי את גג הליפט בצהריים גיליתי קטסטרופה נוספת בתפוחי האדמה שלי: חפרת. פתחתי ערימה אחת ועקבתי אחרי המחילות. ראיתי שלא אצליח לעשות יותר מלקלקל את הערוגה. נודע לי שאצל שלום (קאופמן?) עדינה יש תותח להדברת חפרפרות. בערב בקשתי מרוטמן כדורים לתותח וקיבלתי שניים. שלום הבטיח להתקין את התותח מחר בבוקר. (אמנם הדבר כרוך קצת בסכנה). אם לא אצליח להדבירה, תשמיד את החלקה הקטנה בהרף עין. בערב הלכתי עם מיכל לטייל קצת ואחר כך המשכתי לקרוא ב-(טקסט לועזי).

22.12.1952

ד' בטבת תשי"ג

יום ב'

היום עבדנו 4 עד 5 חב' בחפירה על ידי הבית ממש. בהתחלה היו לי הרבה אבנים אבל בשכבות העמוקות יותר היה יותר נוח ב-4:30 הספקתי לגמור קרוב ל-35 מ"ק. מפי זאביק הטרקטוריסט שחפר ביום ה' ושישי, נודע לי במקרה שאת קורת העץ החסרה לי, לקח קבלן המים. דרשתי ממנו שיחזיר אותה עד הצהריים, אולם הוא לא עשה זאת. מחר אצטרך לרכב עליו כהוגן. החפרפרת לא הראתה כל פעילות היום והחלטתי לחכות עם התקנת התותח. בערב התחיל לרדת גשם וכנראה שיימשך במשך הלילה. אתמול הזמינו אותנו משפחת מארק לבוא אליהם. אחרי ארוחת הערב הלכנו ולמרות שהחלטנו לשוב אחרי חצי עד 3/4 שעה, נשארנו אצלם עד 10:00. שתינו תה וקפה אכלנו עוגות ותפוזים, ואם להגיד את האמת, נהנינו לא מעט. בתיה ספרה לנו בין היתר גם על השעה הקריטית בשעת לידה, היינו הנסיעה לעפולה וכו', דברים שנחוץ לדעתם... אחר הצהריים נוכחתי לדעת שאני עדיין ג'נטלמן: יזרעאלה באה במבוכה גדולה אל חמשת החופרים ובקשה שאחד מהם יתקן בבקשה את פקק הבטחון שיש בו קצר בשעת פעולתה של מכ' הכביסה. איש לא ניאות לה ולבסוף עזבתי אני את העבודה על מנת לעזור לה (טקסט לועזי) וחדשתי את הפקק השרוף...

23.12.1952

ה' בטבת תשי"ג

יום ג'

היום המשכתי כרגיל בחפירה. הסוליונג בשכבה העליונה, צינור מים שהיה בתווך, והליפט שאליו לא רציתי לזרוק את העפר גרמו לי קשיים לא מעטים.

בערב שחטתי פרגית, לא יותר גדולה בהרבה מיונה.

מיכל הייתה אחר הצהריים במגרש והביאה לי ידיעות קצת מעודדות. היום היה מעונן, אבל אצלנו לא ירד גשם, אם כי בלילה ירד קצת. בערב קיבלתי גלויה מת"א בה מאשר בית מסחר לספרים "א.ב"ש מגדיר 35 צמחי א"י שהזמנתי בשעתו נמצא למכירה ב-6 ל"י.

בערב כתבה מיכל סוף סוף מכתב להנים בארה"ב ואני כתבתי מכתב לחשב הכללי בעניין אי תשלום הריבית בשעה שהחזירו לי את המקדמות לשכון העממי.

24.12.1952

ו' בטבת תשי"ג

יום ד'

עוד לפני ארוחת הבוקר ראיתי את הטנדר של קבלן המים נכנס למגרשו של יחזקאל ליד ביתו של בני. מהרתי אליו וקודם כל צווייתי לו שיזוזו מערוגת תפוחי האדמה שלי אליה נכנס עם גלגליו הקדמיים. אחר כך דרשתי בחזרה את הקרש שלי. הוא שלח את הטנדר עם שני פועלים ואחרי חיפושים מצאנו את הקרש מתחת לצינורות, הוצאנוהו אחרי חפירה ואני הבאתיו הביתה על שכמי. בזמן אוכלי את ארוחת הבוקר נעלמו מן החפירה האת והמקוש. חיפשתים יותר משעה ולבסוף נתברר ששוב הקבלן פגע, בגללו הובטלתי שעה וחצי מן העבודה ויכולתי להתחיל רק בשעה 10:00. דרשתי מוילי שיחול עליו קנס עבורי והוא הבטיח לי זאת. גמרתי את העבודה מוקדם אחר הצהריים, התקלחתי עליתי לבית העם לקחת לחם ועתון. (בני איננו וכבר יומיים ואין מחלקים עיתונים). בערב הלכנו עם מיכל להפריד חלב. היה תור גדול ומיכל הייתה במצב רוח טוב, על כן השארנו את הכד במחלבה והלכנו בחושך עד המגרש. שם הראתה לי מיכל כמה נבטי אפונה רכים. חצי מתריסר השורות של הצנוניות שלב ב' שזרעתי בצפיפות דרך החור השני של מכ' הזריעה נבטו בצפיפות יותר מידי גדולה ואף מסוכנת. איתן הביא שתילי בצל והיה כה עסוק בערב שלא יכולתי לדבר אתו מלה. חיים ק. אמר לי שחיים הטפסן עושה כבר הכנות להקמת הצריף שלי. אצטרך להשגיח שיקימוהו במקום מתאים.

25.12.1952

ז' בטבת תשי"ג

יום ה'

הבוקר מדד וילי את החפירה שגמרתי. היה זה ביחד 7 וחצי מ"ק. אחר כך הסכמתי לעבוד בשבילי בחפירה ב-"יחומית" אך במהרה נוכחתי לדעת שהתחרבנתי. היה צריך לנקות תעלה מתחת לצנור שהונח כבר והורם רק במקצת. את כל החפירה הצטרקתי לעשות בכריעה, מה שלא התחרז ביותר בקומתי הגבוהה לא הספקתי להוציא תוצרת רבה ומשובחת וב-4 הלכתי הביתה. לפני הצהריים עזרתי גם לישראלי לפרוק מכונת עם חול מחצבה במקומות שונים של הכביש לצורך מילוי הבורות בו. בערב שוחחתי עם איתן ושלמה ונתברר לי בין היתר שאת המזונית(לצריף)עדנה) אוכל לקבל באמצעות שלמה מן הסוכנות במחיר נמוך מבלי לבקש רישיון ממשרד המסחר והתעשייה. הערב לא היה בצרכניה בשר ואף לא דגים או שימורים. לפני הצהריים קנתה מיכל 10 ק"ג תפוזים. אני החלטתי היום לשלוח בכל זאת צנצנת זיתים לדודה באנגליה. אחרי הפסקה ארוכה הגיע מכתב מאימא עם הרבה עצות לטפולה הגופני של מיכל

לאור הריונה. אמש קיבלנו מכתב מאגי. בין היתר כותבת שלאידה(שניצר מגניגר)עדנה) יש תאומים בריאים, 2 ילדים (!!)). היא תשתדל לקנות בשבילנו כמות תפוחי אדמה.

26.12.1952

ח' בטבת תשי"ג

יום ו'

היום עבדתי במיון שקי מלט, עבודה מלוכלכת ובלתי נעימה. לפני העבודה ב-8:00 בבוקר ראיתי את עזרא צד יונים ברובה. ה-(טקסט לועזי) שלי. הוא הוריד שתיים והציע לי אותן במתנה. הבאתי למיכל שעמדה אותה שעה יחד עם רבקה במטבח. (טקסט לועזי) אשר דרך אגב הצליח באופן יוצא מן הכלל. לפני שגמרתי את העבודה בצהריים התחיל לרדת גשם ועד שהכנסתי את שירי הנייר בחזרה למחסן התגבר הגשם וחזרתי הביתה רטוב. אכלתי צהריים, התקלחתי ומשום מה לא התלבשתי, כי אם שכבתי במטה שנשארה מוצעת. נרדמתי וישנתי שנה בריאה עד שעה 6:00. התלבשתי והלכתי להביא לחם. אחרי ארוחת הערב מיכל הלכה לישון ואני הלכתי לאסיפה שהתחילה אחרי 9:00. דובר על הדרך לצמצם את (לא ברור)(ההוצאות)עדנה) (חודשיים הופסקה כבר אספקת המזון ללולים שלנו). הסעיף הכי חשוב היה: המשכורות. משכורת צמודה הסתדרותית או משכורת מוסכמת נמוכה קצת מזו שבחוץ. הובאו דעות מעניניות מאוד, בין היתר דרשו לקחת מבעלי המקצוע ועובדים בשכר חודשי את אדמתם שנמסרה למושבניקים שממש חיים רק מיבול אדמתם. בחצות כבר הלכתי הביתה כך שאיני יודע מה היו ההחלטות הסופיות של האסיפה.

27.12.1952

ט בטבת תשי"ג

יום שבת

לארוחת הצהריים אכלנו כל אחד, זו הפעם הראשונה בחיינו, יונה. זה היה מצוין. מאוחר מידי מצאנו שהיונים יכלו להספיק לשתי מנות גם כן. אחרי האוכל נעלנו מגפיים ויצאנו למגרש. (כל לפני הצהריים גם בלילה ירדו ממטרים) מצב חצי ... הראשון של הצנוניות הוא מייאש קצת הסלק הראשון גם לא מבטיח הרבה, לעומת זה נבט חצי דונם הסלק שזרעתי מפלנט בשפע, גם הצנוניות המאוחרת נבטה בשטח. הגזר מתחיל כבר לפרוץ ולהציץ וכמו כן האפונה. חיים ק. רצה שמחר נקים כבר את התבנית לצריפנו אולם חיים התפסן סרב בגלל הבוץ. כנראה שיתחילו רק אחרי יום ג', כאשר איתן יחזור מ-3 ימים בצבא ויסמן את המקום.

28.12.1952

י' בטבת תשי"ג

יום א'

הלילה התעוררתי כאשר כל החדר רעד והזדעזע. היה זה הפעם הראשונה בימי חיי שהייתי עד לרעידת אדמה (ברעידה שהייתה לפני יותר משנתיים בחיפה ולא התעוררתי). השעון שלי הראה את השעה רבע לחמש. היום גמרתי למיין את כל שקי המלט. אחר הצהריים העמסתי אוטו עם דברי אריזה מן הצרכניה. מיכל קנתה היום 1 ק"ג בשר מאסל ששחט עגל ביום ו'. עוד טרם קבלתי חוברת "השדה" של דצמבר. היום נודע לי שבסוף השבוע שעבר הגיע משלוח של "השדה" בלי שמות והחבר'ה גנבו את החוברות ללא התחשבות כל שהיא (!!!) היום קיבלתי מהגב' גלעד אישור על קבלת העתק מכתבי אל הגזברות התקציבית בעניין הפיצויים. אחרי 8 וחצי עשינו ביקור אצל יואל לוינגר ואשתו יהודית. שהינו אצלם עד 10:30.

29.12.1952

י"א בטבת תשי"ג

יום ב'

היום הייתה לי עבודה קלה ודי נעימה. פרקתי את גדר הפרות שלי דרך לבית שערים. אחר הצהריים הצטרף אלי יהודה, מועמד חדש שבא אלינו מקיבוץ יגור. מיכל ספרה לי שקיצצו שוב את מנות הביצים. מעתה תהיה המנה 300 גר' לזוג לשבוע, כלומר בעד 3 ביצים לשבוע לראש, בדיוק כמו בעיר. המצב מתחיל להיות באמת קטסטרופלי. הערב קיבלתי את "השדה" של דצמבר וגם הוחזר לי כתב-יד מ"עם עובד". מיכל קיבלה מבת דודה רות (פדרמן)עדנה)מת"א חבילה גדולה עם צרכי תינוק משומשים. מחר אני נוסע לחיפה.

30.12.1952

י"ב בטבת תשי"ג

יום ג'

הבוקר קמתי אחרי 6:00 ורק כאשר כבר בישלתי קפה ראיתי ששכחתי אמש להכין את החבילה של הזיתים למשלוח לאנגליה. הוצאתי מן הליפט מהר את צרכי האריזה וארזתי חבילה יפה, התגלחתי גם, לא הספקתי לאכול כמעט דבר ואת האוטובוס תפסתי ברגע האחרון לפני שער המושב. בעיר התעכבתי הרבה זמן בדואר, שלחתי המחאה עבור "המגדיר"(צמחים)עדנה) אישור ל"עם עובד" על קבלת כתב היד וכתבתי כתובות על גבי חבילת הזיתים. עם החבילה הלכתי לדואר החבילות, שם מלאתי 3 טפסים ואחר כך הופנית לפקיד המכס. הלז אמר לי שיש איסור חמור לשלוח מזון או רפואות מן הארץ ושלא אוכל לשלוח אפילו זית אחד. הייתי אצל מר בירגר בבית המכס, בשני המשרדים של אגף המזון, אך הכל ללא הועיל. הייתי מלא חימה שפוכה על אי יכולתי לשלוח כ-200 גר' זיתים ירוקים מתוצרת עצמית לדודתי, אך כל ההתחננויות לא הועילו. השארתי את החבילה לאדית. אצלה פגשתי גם את צבי. הם יבואו אלינו ביום א'.

אחרי שבזבזתי בשעה וחצי עם הזיתים, עשיתי כמה קניות בשבילי ובשביל מיכל ושוב הפסדתי הרבה זמן בריצה אחרי אמבטיית תינוק על סמך אישור הלידה של בנה של לאה(ליזל)עדנה) דרסלר. בכל חנות דרשו ממני פתק מטיפת חלב. בטיפת חלב אזורית לא רצו לתת לי פתק כזה ולבסוף השגתיו במשרד המסחר והתעשייה שם פגשתי את כורש והוא הבטיח לנסות לזרז את עניין הפיצויים (לפי דבריו צריכה להיות כבר גב' גלעד במשרד).

ארוחת צהריים אכלתי יחד עם אדית אצל הס. בדרך לשם פגשתי את מר לוי מ"אויכיאנטלוייד" שהודיע לי כי אפשר שוב לשלוח תפוזים לאנגליה וקיבל ממנו 3.950 למשלוח 10 ק"ג תפוזים.

אחרי האוכל קניתי עוד כמה ספרים, דברי מכולת והעברתי את האמבטיה ל"כל" ל"משא מוביל" אצל פלדמן קניתי גם 2 מעדרים, מגרפה ושתי ידיות, אולם כשבאתי לפני 4:00 לקחתם, הייתה החנות כבר סגורה –הביתה באתי עם האוטובוס האחרון עמוס תיק ומזוודה מלאה (פירות, ירקות, ובין היתר גם 6 ספרים כרוכים). בערב מסרתי לרוטמן עוד 250 ל"י ע"ח הבנין ו-65 ל"י ע"ח לוחות מזונית ובקשתיו שיוציא מאצל פלדמן את כלי העבודה שקניתי. מחר אני עובד ביציקה. מלבד זה הבטיח לי איתן למדוד מחר את מקום הצריף במגרש.

31.12.1952

י"ג בטבת תשי"ג

יום ד'

היום עבדתי ביציקת הקירות של בית אסל. הייתה זו היציקה הראשונה ממין זה והספקנו לצקת 2/3. אני מלאתי סלים בחצץ. מיכל תפרה כמעט כל היום אצל אביבה בשביל התינוק. בערב קיבלתי בצרכניה את האמבטיה וגם את כלי העבודה שהשארתי אצל פלדמן אתמול בחיפה.

בערב קיבלתי 30 ל"י בבונים ו-20 ל"י במזומנים. לפני שנתן לי איתן את האישור על הכסף המזומן רצה לדעת לאיזו מטרה הוא נחוץ לי. (בפעם הבאה ברצוני לומר לו שזה עבור קניית פרזרבטיבים). הוא אמר לי אחר הצהריים שמחר יהיה פה המהנדס והוא ימדוד ויקבע את מקום הצריף על מגרשי. בן דוד של שלמה (ש. זלינגר) אמר לי היום שהוא רוצה לבחור לו לנחלה את המגרש השכן שלי. אשתדל להניאו מכוונה זו.

בערב עשיתי קצת חישובים ולתמהוני הרב מצאתי שלא רק שלא תהייה לי כל זכות בסיכום שלושת חדשי השנה האחרונים, כי אם להפך, יהי לי חוב הגון של יותר מ-50 ל"י. אני פשוט מזועזע וברצוני להעלות את העניין בפני ישיבת הועד ביום ו'.

1953 בית-לחם

1.1.1953

י"ד בטבת תשי"ג

יום ה'

היום המשכנו ביציקה וגמרנו את הקירות של אסל אחרי 1:30 בצהריים. העבודה הייתה קשה מאוד, בפרט שהייתה רוח מזרחית סוערת שנכנסה בדיוק לפתח שהיה קרוע בקיר המזרחי בשביל החומר והמערבל. בתחילה עבדתי בהזנת המערבל. גמעתי אבק, מלט ותערובת בכמויות עצומות ואחרי שעתיים נשמתי בקושי ולא יכולתי כמעט לראות. ביקשתי שיחליפו אותי. אחרי זה מלאתי דליים בתערובת, גם זו עבודה בלי אפשרות לנוח רגע.

לארוחת צהריים מאוחרת קיבלתי שניצל בשר עגל. אחרי האוכל לא היו מים ואני מצאתי שקו ההשקיה אצל יחזקאל פתוח לגמרי. סגרתי את השיבר במפתח שבדי וזה עזר קצת.

בתפוחי האדמה שלנו הופיע שוב ערימה של חפרפרת. הוצאתי מן הליפט את התנור שלנו, ניקיתי, התקנתיו והדלקתי אותו. הוא בוער יפה ומחמם כבזמנים הטובים בעבר. אחרי זה עשיתי עדור במחצית חלקת תפוחי האדמה. מחר אגמור את השאר. הבוקר הייתי במגרש וראיתי שאמנם חסמו את הדלת המזרחית עם בלוקים, אבל לשם זה הוציאו את דלת העץ המערבית והשתמשו בה לעשיית תערובת הטיח (!!)). כשהתלוננתי על כך לאיתן, אמר שלמעשה הקבלן עוד לא מסר לנו את הרפתות ועל כן עוד אינו מקבל שום תלונות וטענות. היום היה פה המהנדס ומחר הבטיח לי איתן לקבוע יחד איתי את מקום הצריף.

בערב היו הפרעות גדולות בחשמל. את תפקידו של הולצר ירשו עמיחי וילין.

2.1.1953

ט"ו בטבת תשי"ג

יום ו'

אגף הכספים של משרד המסחר והתעשייה הודיע לי אמש כי סיום חשבוני נמצא בטיפול אצל החשב הכללי (לא ברור). בבוקר השכם גמרתי לסדר את חלקת תפוחי האדמה ואחרי ארוחת הבוקר הלכתי למגרש בכוונה לעסוק בדילול. אולם כשהגעתי לשם נוכחתי לדעת כי הנבטים עודם נמוכים מכדי לעסוק בדילול בהם. למעשה לא עשיתי דבר והתבטלתי בחכותי לבואו של איתן. בבוקר ראיתיו בבית העם ובין היתר אווררתי לפניו את תרעמותי על זה שיהיה לי כנראה גרעון הוא הודה שמצב כזה קיים, יש להצטער עליו אך אין לו תרופה מלבד בפתוח המשק. המשכורת הנמוכה היא לדבריו צורה להעלאת דמי המניה של המועמדים. סמוך למגרשי חרש אריה עם ... והוא נתן לי לחרוש כמה תלמים. עבודה יפה ונותן סיפוק מיוחד. אחרי הפצרות רבות הגיע איתן למגרש רק בצהריים. קבענו ביחד בערך את מקום הצריף. מיכל

עבדה היום קשה מאוד. גמרה לכבס ורק לפנות ערב התוודתה מיכל שבשלה בלית ברירה על שמן פרפין (!!!). אחר הצהריים קראתי ולפנות ערב לפני שהבאתי את הלחם הייתי עוד פעם במגרש. היום קיבלתי מכתב מן החשב הכללי בו הוא מבטיח את הריבית על מקדמות בשכון העממי בקרוב על ידי המחאת דואר.

3.1.1953

ט"ז בטבת תשי"ג

יום שבת

כאשר חזרנו בצהריים מן המגרש פגשנו בשני בחורים, שניהם עובדים במשרד המסחר בחיפה, אחד מהם גדעון, שאני מכירו בשטחיות. שניהם אמרו שמתעתדים ללכת בעיקבותי ולהצטרף להתיישבות בבית-לחם. בקשו ממני ידיעות מפורטות על המצב ואני על רגל אחת השתדלתי לתת להם תמונה פחות או יותר מציאותית. הזמנתי אלינו הביתה, אבל בדרך פגשו את שלמה פיפר ואחר כך כבר לא באו אלי, (היו כאן גאנוטר משא על משפחותיהם?) (עדנה). במשך היום קראתי בעיקר את ספריו של זולה. בהוצאת (טקסט לועזי) ב-8:30 בערב הלכנו לראות את הסרט האמריקאי המצוין: "היה שלום מני צ'פס".

4.1.1953

י"ז בטבת תשי"ג

יום א'

חיים לא מצא עבודה מתאימה בשבילי היום ולכן שלח אותי ממקום למקום. בבוקר עבדתי על יד המחלבה בתיקון הכביש, אחר כך התמזמזתי סתם ולפנות צהריים שלח אותי חיים אל בני לשמוע ממנו מה שיש להציע בגני הילדים. אחרי ששמעתי מפיו שוחחתי עם הגננות ולבסוף לקחתי בצרכניה ידית עץ והתקנתי אותה בבית לכתוש את הכבד. אחר הצהריים תקעתי חלק מהגדר על יד הגנון ולפני 5:00 הלכתי הביתה. בבוקר שחטתי תרנגולת אחת שקיבלנו מרבקה. אחרי 5:00 בא אחי עם אדית. הביאו לי סיגריות, נעלי עבודה וקצת מנדרינות. הערב קבלנו מקרל לנסקי גלויה כתובה בכתב צפוף וגדושה בדוחות חניניים הטיפוסיים לו. בין היתר נודע לנו שאביו נפטר בצ'כוסלובקיה. הם השיגו סוף סוף שיכון בגן יבנה והוא עובד כחשמלאי בשדה תעופה צבאי. (זכור לי ששנים רבות עבד בבסיס חיל אויר ברמת דויד, גרו בנווה שאנן בחיפה, דנה גרה בקנדה ועדינה ברמת אביב –(עדנה))

5.1.1953

י"ח בטבת תשי"ג

יום ב'

אדית וצבי נסעו באוטובוס של 7:00. היום עבדתי שוב בחפירה בשכר יומי, העמקת תעלה על ידי צינור מונח, עבודה קשה, לא נוחה ומייגעת שאפשר לירוק בה גם. הערב רציתי להתחיל סוף סוף ללמוד מתמטיקה. אבל ב-5:15 באה לבקר אותנו אגי מגניגר, כך שדחיתי את זה שוב. אגי הביאה לנו בין היתר המון פטריות טריות. הערב היה לנו הרבה דואר: מכתב מדודה, חבילת חיתולים מאימא והעיקר המהדורה החדשה של המגדיר לצמחי א". מהדורה מורחבת ומתוקנת בצורה נאה ושימושית מאוד. הערב דיברתי עם חיים התפסן, חיים שויצר ואמנון וישניבסקי בדבר הקמת הצריף. הטפסן הבטיח לי להתקין את התבנית רק מחרתיים, אך ח. שויצר הבטיח להוביל מחר לשם את החומרים.

6.1.1953

י"ט בטבת תשי"ג

יום ג'

הבוקר המשכתי לעבוד בחפירה אבל אחר הצהריים לא נשאר כבר מה לעשות בשבילי ולכן לקחתי את הקולטיבטור יד שלי ויצאתי למגרש לקלטר את חצי דונם הסלק המאוחר והצפוף. השורות היו צפופות מידי ולא אחידות ביותר. קילשנתי

רק ב-3 שנים, אך גם זה היה קשה. חלצתי את נעלי וקטפתי יחף. כשגמרתי את העבודה הופיעה (יצחק)עדנה)ישראלית עם אוטו חצף. מחצית האוטו פירקנו ליד מקום הצריף, אבל אני חושש שאהיה זקוק ליותר חומר. אגף עזבה אותנו בשעות לפני הצהריים לפנות ערב עזרתי למיכל לקחת הביתה את הכביסה (בגדי עבודה בעיקר) שמיכל מכבסת עתה אצל הדסה במכונת הכביסה. בערב דיברתי עם שויצר וחיים הטפסן. אמנן צריך מחר להתקין את התבנית אצלי ומחר בבוקר השכם אוביל למקום את הלוחות. כמה ימים שוב מורגש מחסור חמור בגשם וגם מחר אין עוד לצפות לשינוי לטובה. מזריעת הירקות אצא כנראה בשן ועין. אני מקווה שלפחות האפונה תצליח. בערב ניסיתי להגדיר נרקיס מצוי התלבטתי בזה די הרבה זמן. הרבה מונחים נשתכחו ממני. אחרי 9:00 התחלתי סוף סוף ללמוד קצת מתמטיקה. אנו אוכלים עתה יום יום פטריות גניגר בצורות שונות. ב"הארץ" הופיעו היום תוצאות תחרות השמות למען מבשלת שיכר לאומית נתניה. אני לא זכיתי. בחרו רק בשמות בעלי 2 הברות.

7.1.1953

כ' בטבת תשי"ג

יום ד'

קמתי בבוקר השכם, ב-7:00 הייתי אצל דרסלר רתמתי את הזוג לעגלה והובלתי למגרש את העץ להתקנת פיגום הרצפה של הצריף. את העגלה החזרתי ב-8:30. אחרי ארוחת הבוקר, ניקיתי את כל הלוחות והקרשים ממסמכים ובטון. זאת עשיתי עד 1:00. אחר הצהריים למדתי אלגברה. לצרכניה הגיע היום חצי שק תפוחי אדמה בשבילנו. בערב הפרדנו 6 ל' חלב. מיכל הייתה במצב רוח בכיני בגלל הסיכויים החלשים לגבי הכנסת החשמל לצריפנו. לפני 10:00 ירד כמה רגעים גשם קל. בערב המשכתי עוד ללמוד קצת.

8.1.1953

כ"א בטבת תשי"ג

יום ה'

היום עבדתי יחד עם יעקב מולדבן בגנון. לא הוצאנו תוצרת רבה והרבה זמן בוזבז. האחים וישניבסקי הקימו לי היום את התבנית בשביל רצפת הצריף. מחר אחפור את תעלת היסוד וחיים שויצר הבטיח גם לדאוג להובלת חול. אחר הצהריים טפסף קצת. בערב קבלנו אחרי זמן רב סוף סוף מכתב מכרמלה. לא נדמה שהיא מאושרת ביותר במקומה החדש. אחר הצהריים ובערב למדתי אלגברה והתלבטתי עם 4 שאלות מסוג אחד. אחרי עבודה רבה יצאו לי כולן והתלבטות הייתה תמיד בגלל שגיאות טיפשיות.

9.1.1953

כ"ב בטבת תשי"ג

יום ו'

הבוקר יצאתי למגרש על מנת לחפור את יסודות הצריף. חשבתי שאגמור את המבצע תוך שעה קלה, אבל טעיתי. יכולתי לעבוד רק במעדר בין שני לוחות מרוחקים זה מזה. רק 20 מ' והדבר היה דומה לעבודה עם כפית. מלבד זה שחקתי תדיר את עור ידי על גבי שאריות הבטון בהן היו הלוחות מצופים. לפנה"צ באה גם מיכל וכיסתה עם המעדר הקטן חלק מן הסלק המאוחר. בצהריים הלכתי ליער וגזזתי ענף אלון בשביל ידית למעדר הגרמני. בהזדמנות זו הבאתי גם למיכל כמה רקפות נאות. אחרי האוכל יצאתי לגמור את עבודת החפירה. באמצע בא עמיחי, הצטרכתי להראות לו את כל שטחי הגידולים שלי ומצד שני הצטרכתי גם לבקר בכל הגידולים שלו. יש לו 30 דונם סלק זרוע וכל השטח מעושב למופת. אצטרך לעשות בשבוע הבא עישוב גם בסלק שלי למרות שאיני יודע אם השקעת עבודה זו כדאית בכלל

לא אוכל לעשות את הדבר בקולטיבטור בגלל צפיפות השורות. התעכבתי עם עמיחי קרוב לשעה ואחר כך הצטרכתי להתחרות עם השבת אבל הספקתי פחות או יותר לגמור את החפירה בזמן. עמיחי סיפר לי שברצונו להקים גם כן צריף (ימסור תמורתו את דירתו לבן-דודו של שלמה פיפר) היום לא למדתי כלל. מן המגרש חזרתי עייף מאוד ובערב גם לא כתבתי את טיוטת מכתבי לדודה, למרות שזה היה בתוכנית.

10.1.1953

כ"ג בטבת תשי"ג

יום שבת

לפנה"צ טיילנו עם מיכל בחורשה שאחרי מגרשו של בני והגענו עד לרכס ההר המשקיף אל ואדי מאליק וממנו ראינו את כפר כביר הסמוך, את מפרץ חיפה ואת הים. הטיול היה יפה מאוד. אחר הצהריים כתבתי מכתב לדודה בו פרטתי באריכות יתירה אולי את נסיוני המר באי שליחת הזיתים לאנגליה. בערב למדתי קצת מתמטיקה, אולם התקשיתי מאוד. בעתיד אסתפק כנראה בעיון וחזרה על מחברותי. קודם היה בדעתי להעדר מחר, אולם כאשר אמר לי חיים שסדר אותי ליציקה מחר, הסכמתי, מפני שיש לחשוב שמחר ירד גשם (רוח חזקה). מחר אני מתחיל למדוד שוב חלב. ערבי אחד שפגשנו בדרך סיפר, שאביו בן 85 שנה לא זוכר חורף יבש הזה, זה 35 שנה.

11.1.1953

כ"ד בטבת תשי"ג

יום א'

בלילה ובמשך כל היום ירדו ברציפות גשמים עזים ופעמים אף ברד. היום לא יצקנו, אבל אני מדדתי חלב גם בבוקר וגם בערב. אני למדתי כמעט כל היום מתמטיקה, אני מתקשה מאוד, מבזבז שעות על שאלות פשוטות, עד שאני מוצא את השגיאות שעשיתי. שאלות שהתקשיתי בהן לפני שנה, נבצר ממני לפתור אותן גם הפעם, מה שמכביד עלי ביותר. היום הסקנו את התנור במטבח משך מרבית שעות היום. הגשם ממשיך לרדת ואני מרוגז על שלא הספקתי לעדור את הסלק בשבוע שעבר. אצטרך לעשות זאת מיד אחרי שיתייבש השטח.

12.1.1953

כ"ה בטבת תשי"ג

יום ב'

גם היום ירד גשם ואני המשכתי למדוד חלב וללמוד. אמש הגיעה המונית והערב חתמתי לרוטמן על קבלה עבור 16 פלטות מזונית. (לוחות מעץ מעובד בתוך הצריף,)עדנה) רק אחר כך נוכחתי לדעת שטעיתי בחישוב ושאצטרך בקירוב ב-2 פלטות יותר. אצטרך מחר לבקשו לשנות את הקבלה. המזונית מונחת לעת עתה בבית העם. בבוקר סיתתי שני חורים בקיר המטבח וקבעתי בהם חתיכות עץ בעזרת גבס עם ווים לשם תליית מעילים עליהם. עבודה שהייתי צריך לעשותה זה מזמן. בצהריים הסעתי בבוקר עמוק על מריצתו של יוסף את פח האשפה המלא על גדותיו אל מחוץ לכפר. לפני השינה כתבתי מכתב לד"ר וילנסקי בו בקשתיו במפגיע להודיעני על התקדמות העניין בדבר הקוטן המושע. (האדמה שנקנתה על ידי אבא של מיכל)עדנה) הוא שותק כבר זה יותר מחודשיים. מחר תהייה הגרלת אגרות מלווה העממי שלנו.

13.1.1953

כ"ו בטבת תשי"ג

יום ג'

גם היום לא מצא חיים עבודה בשבילי. בבוקר מדדתי חלב, אחר כך למדתי קצת אלגברה ואחרי זה הלכתי לראות את המגרש. בינתיים עוד לא נראה שינוי ניכר עקב הגשם. נביטת הגזר מגיעה עדיין בקושי לחצי, הסלק במצב הקודם והאפונה אכולה למדי. אחר הצהריים ביקש בן-עמי שעבד ביציאת ביתו של איתן שאהיה נוכח בלולו בשעת בקרת התרנגולות על ידי המומחה האמריקאי.

הוא בא רק אחרי 2:30. בחור שקט וחינני, נמוך קומה בעל קסם כובש לבבות ומומחיות ומהירות יוצאות מן הכלל. בעזרת עוזרו, עזרתי, רות מולדבן ואראלה, מיין את כל הלהקה (בת יותר מ-200 עוף) תוך כחצי שעה. עבד בזריזות, דייקנות ומומחיות מפליאות. אומרים שהוא יהודי אמריקאי, אידיאליסט המתעתד להתיישב בכפר ויתקין. רות סימנה את התרנגולות הפסולות בעפרון קופי מורטב ובאופן שיטתי הרקנו את כל הלול. מחדשות הערב שמעתי לראשונה על מסע התעמולה האנטישמית בכנסיה עצמה: 5 מגדולי הרופאים היהודיים שם נאשמים ברצח רפואי של גדולי המנהיגים הרוסיים. הם הספיקו כבר "להודות באשמה" ומצפים למשפט ראווה בקרוב.

14.1.1953

כ"ז בטבת תשי"ג

יום ד'

היום גם כן לא סודרתי לשום עבודה. בבוקר למדתי קצת והייתי על המגרש. אחר הצהריים סיפרה לי מיכל שחזרה אותה השעה מבית העם שמלאי לוחות המזונית שנמצא שם הולך וקטן מפני שכל דיכפין ייטה וייטול. חששתי שלא יותרו לוחות עבורי ומשום כך לקחתי את העגלה ואת הזוג של דרסלר – קרן על מנת להעביר לוחות לתוך הרפת שעל מגרשי. במקרה תפשתי את מארק על ידי בית עם והוא עזר לי להשעינם. על המגרש פרקתי אותם בסחבי שתיים שתיים. העמדתים בעמידה על ידי הקיר המזרחי שברפת. אני תקווה שלא יאונה להם דבר. כאשר רציתי לשוב עם העגלה והרמתי את המושכות נתנה לי הפרידה של קרן בעיטה חטופה וזדונית מעל הברך השמאלית. תחילה לא הרגשתי דבר, אולם לפנות ערב כאבה לי הרגל מאוד והלכתי בצליעה. למרות זה המשכתי בערב למדוד חלב ומאחר שילין הפציר בי להפריד חלב הערב, עשיתי זאת אף כי הבאתי הביתה שמנת רזה מאוד, מפני שהמפריד היה כבר מלוכלך ולא פעל כסדרו. לשווא חיפשתי ברשימת המספרים הזוכים בהגרלת המלווה העממי אתמול מספר דומה לאחד מ-14 המספרים שלי... בגלל הקור והרגל הכואבת הלכתי מוקדם לשכב.

15.1.1953

כ"ח בטבת תשי"ג

יום ה'

לפני הצהריים היה מעונן, אבל אחרי 10:00 יצאתי למגרש עם מעדר וניסיתי לעדור קצת בין שורות הסלק הצפופות אולם האדמה עוד רטובה מידי בשביל זה. הסיור בשטח הזרוע גרם לי מפח נפש: רק כשליש מן הגזר נבט, הסלק נמוך מאוד ומנוען (מכורסם?) (עדנה) וחוף מזה זרוע בשורות כה צפופות שאינו מאפשר עיבוד יעיל. כל שטח האפונה נפגע קשה על ידי איזה מזיק מכרסם. אין בכל השטח הנרחב עלעל אפונה אחד שלא היה אכול. אני מיואש ואיני יודע אפילו אם שטח האפונה (שבחלקה נזרעה למטרת זבל ירוק) מצדיקה השקעה יקרה בריסוסי או איבוקי הדברה. בבוקר חזרתי ממדידת החלב, ראיתי שיש משלוח עופות. הצלחתי לשכנע את רוטמן שייתן לי עוף יפה של 1 וחצי ק"ג מבלי להזדקק ל"פתק" מאיתן. הבאתיו הביתה ושחטתי אותו אחר הצהריים. לפני זה ניסיתי ללמד את מיכל לשנות את הגישה כלפי התרנגולות והבאתיה עד כדי כך שהתאזרה, והניחה תרנגולת חיה (וכפונה ברגליה) מן הארץ לתוך דלי...

לפני הצהריים הדלקתי את התנור וניסיתי לבשל עליו את השמן הטבעי שנמצא בידינו (ירושה מן הפסינגים) על מנת לשפר את טעמו. איני יודע אם הצלחתי. הוא הוציא אדים ועשן רב ולבסוף נדלק. בפעם הראשונה בחיי ראיתי שמן מאכל בוער. הרגל שלי עוד כואבת כהוגן מן הבעיטה. אחר הצהריים ובערב ירד גשם מחדש. היום לא הספקתי ללמוד הרבה.

16.1.1953

כ"ט בטבת תשי"ג

יום ו'

גם היום למדתי כמעט כל היום. ירד גשם. בערב התקלחתי והבאתי את הלחם. קיבלתי בדואר חוברת(טקסט לועזי), ישר לבית לחם מארה"ב. ברוך סיפר לי שקאמיל הספיק כבר לפתוח את העטיפה בצרכניה ולעיין שם שעה בחוברת. מיכל סדרה היום את הבית והחליפה כמה מילים חריפות עם רבקה בהזדמנות זו.(תמיד אמא שלי, מיכל, הללה את טוב ליבה ונדיבותה של רבקה)(עדנה) היום יום השנה השני לחתונתנו. מיכל לא עשתה דבר לכבוד המאורע. הרגל עדיין כואבת לי.

17.1.1953

א' בשבט תשי"ג

יום שבת

אמש והבוקר דפדפתי בחוברת-(טקסט לועזי). אחרי ארוחת הבוקר יצאנו למגרש נדמה שהמזונית לא סבלה מן הגשם, אבל האפונה במצב איום. אחר הצהריים ישנתי קצת ואחר כך באה אלינו משפחת יואל.(לוינגר)עדנה?) הם ישבו בחדר למעלה וכיבדנום בנס-קפה. מפני שגם הערב לא היה סידור עבודה במחלבה ואני הלכתי בגלל זה אל חיים. אמר לי שאין לו עבודה, אך שישתדל לעשות כמיטב יכולתו בכדי למצוא משהו. אחרי ארוחת הערב למדתי טורים אריתמטיים.

18.1.1953

ב' בשבט תשי"ג

יום א'

לפני הצהריים למדתי מתמטיקה ובשלתי אפונה בסיר לחץ. בצהריים העמדנו על התנור סיר עם מרק, אשר עבר את גדותיו, ליכלך וכיבה את התנור. בדיוק כאשר הייתי עסוק בפריקתו, נקיונו והרכבתו בחזרה הגיעה אימא. מלבד כל מיני דברים שהביאה מגבעת חיים הביאה גם חדשות אחרונות על התפתחות העניינים והרצינות וההיתוליות במקצת בין כרמלה ויעקב. בערב הלכתי להביא לחם שהגיע היום רק אחרי 6:00. היום קיבלתי עוד חוברת של (טקסט לועזי) מחודש דצמבר, וגם גלויה מאדית עדיין בלי חדשות מיוחדות ביחס לשיכון. שאלתי את אריה מה בדעתו לעשות נגד מזיק האפונה, אמר לי שלא ביקר בשטח 10 ימים בקירוב. איני יודע אם אצלי תהייה מוצדקת ההשקעה הגדולה הקשורה עם ריסוס או איבוק יעיל. חיים אמר לי שמחר ב-7:30 בבוקר אסע לכפר יהושע להביא שתילים. אולי אוכל בדרך להתייעץ עם מישהו בעניין בנה-יער.

19.1.1953

ג' בשבט תשי"ג

יום ב'

לפי התוכנית היינו צריכים לנסוע 5 איש להביא שתילי בצל מכפר יהושע, אך כל החברים שנקבעו לעבודה סרבו לצאת ולבסוף נסענו רק שניים: אמנון ברקאי שהוא מועמד חדש מכפר יהושע ואני. לקבינה של הטנדר יכולתי לרדת רק בטבעון, כי עד לשם תפסה את מקומו בקבינה אשתו של זאב שטיינפלד. לכפר יהושע נסענו בכביש החדש הנבנה זה

ענה מתחת לירידה מטבעון ואשר יגיע עד יקנעם ויחבר את שני כבישי העמק. את השתילים שלנו וריכזנו בארגזים במשקו של רביב (רבינוביץ). עבדנו שנינו, רביב הצעיר ועוד שתי בנות המשפחה עם עוד הכשריסט בשם אליהו. בהזדמנות זו למדתי להכיר קצת את אופיו של ברקאי, התפלא שמצא אצלי התלהבות וחיבה אל בית לחם. הדבר שדחה אותו כנראה ביותר מכפר יהושוע הוא האדמה הכבדה והרטובה של המקום.

הרוח הכפרית הפשוטה והמקסימה של תושבי כפר יהושוע עשתה עלי רושם נעים ביותר. הכפר עצמו בעל מימדים רחבים ועשה רושם של ביסוס ורווחה. לפני הכניסה יש שיכון צריפים, כפר יהושוע ב' בו מתגוררים פועלים שכירים המעבדים גם הם שטחי קרקע בזעיר אנפין. ב-1:00 הפסקנו לעבוד ואמנון לקח אותי לביתו איפה שקינחתי את סעודת הכריכים שהכינה לי מיכל בבוקר. בכוס תה חם. אחר הצהריים המשכנו להוציא עוד קצת שתילים. מנינו חלק ושקלנו כל ארגז ורק סביב שעה 9:00 גמרנו להטעין את הכול היו לנו סביב 100,000 שתילים, חלק מהם נגוע כבר בזבוב הבצל.

אחרי העבודה התעכבנו עוד שעה ארוכה ליד ביתו של אמנון. הוא לקח איתו לבית-לחם אספקת מכולת של חדש ימים. (בהזדמנות זו נוכחתי לדעת כי כל חברי "הגרעין הכנעני" בני המושבים אצלנו) עודם ממשיכים לקחת מנות גם בבית לחם וגם בכפר יהושוע). ניסיתי לקנות בצרכניה תפוחי אדמה אך הצרכן אמר שאין לו, בדרך חזרה הצטרפה אלינו אהובה בחורתו של אברהם (גם כן מבני כפר יהושוע אצלנו) ושלושתנו נסענו דחוקים בקבינה הצרה. אני ישבתי כל הדרך הרעועה רק על חצי הישבן. הביתה הגענו בחושך, ב-6:30 בערך. מפי מיכל נודע לי, שדווקא היום אחר הצהריים ביקר אצלנו יענקו חתנה האפשרי של כרמלה (?) אשר הופתע כנראה מנוכחותה של אימא וחזר מיד עם האוטו האחרון. היום לא הספקתי ללמוד. מחר אני עוזר לאברי בשתילת בצל.

היום הושמעה בכנסת תגובתה הרשמית של ישראל נגד עלילות מוסקווה (בין השאר מכריזים אנו ששערינו פתוחים בפני הפליטים היהודיים מגרמניה המזרחית. לדעתי צריך לתת לכל אלה שהעיזו להישאר שם, לגווע עד תומם).

20.1.1953

ד' בשבט תשי"ג

יום ג'

כשיצאתי ב-8:30 בבוקר עם רבקה לשתול בצל, התברר שאברי עובד בבנין ושאני אשתול במקומו עם רבקה לבד (עבודה בבניין משתלמת כמובן יותר). היא קיבלה ארגז אחד של שתילים. עבדנו עם רבקה זה מול זה, בכפיפה, בשפיפה ובכריעה. הרגליים והגב כאבו לי כהוגן אך ב-12:00 שלחתי את רבקה הביתה וגמרתי את השורה האחרונה לבד. כל אימת שרבקה נפגשה איתי, ספרה לי דבר רכילותי על בית לחם. חבל שלא עבדנו כל הזמן יחד כי אז הייתי מלא כרימון. ב-1:30 חזרתי עייף הביתה ואברי הודיע לי שאוכל לעבוד אחר הצהריים קצת בבנין. הסכמתי למרות שהתחרטתי אחר כך על זאת. אימא נפרדה מאתנו היום ונסעה בצהריים. אחר הצהריים עבדתי 2 שעות בהעברת פיגומים של הקירות בית יחד עם לופו חיים. לפני זה אמר לי וישניבסקי שהוא מתכוון להקים את השנור גריפט של ביתנו, ואמנם כשבאתי אחרי העבודה למגרש, ראיתי שם אות העצים מוכנים (!! הפצתי בחיים שיביא מחר חול לצריף, אחרת עוד יכול לקרות שיגמרו את הבית לפני הצריף. הוא אמר שישתדל, אולם מחר עומדת לרשותו רק מכונית אחת. כשבאתי הביתה, מצאתי ערימה גדולה של חפרפרת בתוך תפוחי האדמה שלנו. בפעם הראשונה ראיתי חפרפרת בענוותה, היום ראיתי כיצד הערימה נערמת. פתחתיה, גררתי את המחילה המעמיקה, חזרתי הביתה והתחלתי להתעסק עם תנור הנפט שנתקבל הבוקר בידי זימנא. מווסת הפתיל הפסיק לפעול. יותר משעה הזעתי עד שהצלחתי לפרק את חלקו התחלתי להוציא את גלגל השיניים שנהייה חופשי מידי. בקושי רב הצלחתי להחזירו בחזרה

וגם את הפתיל והכול התחיל אף לפעול, אך לבסוף נשבר הגלגל השבור למחצה – לגמרי, התחלתי להיכנע, ולהשאיר את התנור לעד במצב מפורק. ניסיתי אמנם עוד בחושך למצוא במרתף איזה חלק חילוף, אולם הכל לשווא, לפני המקלחת הלכתי וראיתי עוד את מעשי החפרפרת. היא סתמה את פי המחילה שגיליתי אך עוד לא עשתה שום ערימה חדשה. נראה מחר בבוקר. הלוואי ולא תחזור עוד. דוד התפסן הזמין אותי ליציקה למחר ב-10:00, אולם בערב בא אברי, אמר לי שעניין היציקה התבטל וביקש שאמשיך לשתול. הבטחתי לו חצי יום.

21.1.1953

ה' בשבט תשי"ג

יום ד'

לפני הצהריים התחלתי ללמוד טריגונומטריה. נוכחתי לדעת, שאין לי רשימות כל שהן ועקב זה הוכרחתי ללמוד על פי הספר בלבד, מה שהכביד עלי ביותר. בצהריים אמר לי אברי, שיש בשבילי עבודה בבנין. ב-1:00 יצאתי לשם ועסקתי יותר מ-3 שעות בריכוז דבש ושבירתו(חול ואבנים לבניה)עדנה לקראת יציקת קירות מחר בביתו של צבי אנקר. אותה שעה עסקו בבית המכונה ביציקת רצפה עבור הגנרטור החדש. לבית לחם, כשעברתי שם, ביקש אותי איתן שאעזור לסגור את היציקה. העבודה לא הייתה קשה ביותר, אבל העניין נמשך בלי סוף וגמרנו רק ב-9:30 בלילה. בעד 5 שעות של עבודה ובטלה לסירוגין רשמתי 7 וחצי שעות עבודה (+ תוספת לילה). באותו הזמן הספקתי לחטוף כמה פרוסות לחם, להביא כד חלב רזה הביתה ולקרוא את העיתון. היום קיבלתי מדודה את השבועון (אנגלית) לשנה החדשה עם סקירה תמונתית מקיפה על מאורעות שנת 1952). הדואר של היום שוב לא הגיע. בכלל יש בזמן האחרון הפרעות רציניות במשלוח והבאת הדואר, הכל בגלל הפרטיזניות שבמקום. מחר אסע כנראה לנהלל להביא שתילים.

22.1.1953

ו' בשבט תשי"ג

יום ה'

ב-9 בבוקר לקח יעקב קוטלובסקי אותי, את יהודה בלומר ועוד 3 טרמפיסטיות לנהלל. מיכל הכינה לי במהירות כמה סנדוויצ'ים לארוחת צהרים. לפני הכניסה לנהלל עצר אותנו שוטר תנועה ועשה ליענקל'ה רפורט על חוסר ראי וחוסר תעודת ביטוח. כל זה קרה למרות הבטחותיה של פוטי, שבנוכחותה לא יאונה ליענקל'ה דבר מכל שוטר תנועה. למרות שאצלנו ירד גשם הלילה לא ירדה בנהלל אף טיפה, מלבד זה הרגשתי ששם הרבה יותר קריר. הגענו למשקו של הורוביץ (הוריה של רות מולדבן) והתחלתי להוציא את שתילי הסלק בהמה מתוך חלקה לא גדולה אמנם, אבל מלאה סרפד צורב. העלינו את מספר השתילים ל-12 אלף. עמוס הבן (שהיה שר אוצר ידוע ומוצלח כשגדל(עדנה)טען שזו עבודה לחצי שעה, אבל שנינו עבדנו עד אחרי 9:00 בהוצאת השתילים ובריכוזם ליד הדרך. יהודה המסכן הביא איתו רק סנדוויץ' אחד ולכן נתתי לו אחד משלי. את הסעודה קינחנו במנדרינה ובאשכוליות מן הפרדס השכן. שני סוגי הדר אלה מצליחים יפה מאוד באדמה הכבדה של נהלל. ב-9:00 אחרי שגמרנו להעמיס הורדתי בפרדס קצת מנדרינות ואשכוליות בשביל הבית. ברצוני להכניס תמורת זה סכום כסף לקק"ל. מלבד זה ליקטתי במשך היום בשדה ריק צמוד למשתלה כמה תפוחי אדמה ואספתי בוודאי קצת יותר מקילו. הביתה הגענו עם טנדר מלא ב-6:30 בערב. גם בחזרה נסענו דרך טבעון. מיכל סיפרה לי שהחול הגיע כבר אל הצריף. קיבלנו כמה מכתבים ביניהם מכתב ארוך נחמד ומבדח מקארל לאנסקי.

בערב ביקשתי מחיים. שויצר לא לסדר אותי מחר לעבודה. נהלל עוררה בי שוב התפעלות, ותקוות וחלומות. כל ביקור במושב כזה מעניק לי זריקת חיים חדשה...

23.1.1953

ז' בשבט תשי"ג

יום ו'

היום היה ברצוני לעשב במגרש, אך הלילה ירד גשם רב ועל כן נבצר ממני לעשות זאת. לפני הצהריים למדתי קצת טריגונומטריה. משך כל היום ירד גשם בלי הפסק והיה קר מאוד. בצהריים יצאתי בגשם לחפש תנור ישן בכדי להוציא ממנו את גלגל השיניים החסר לתיקון תנורנו. לבסוף מצאתי חלק של תנור אנגלי ישן וחלוד, אחרי מאמץ רב הורדתי את שני גלגלי הוויסות, הרכבתים בתנורנו, אך הם לא התאימו. בזבזתי יותר משעתיים עבודה ולבסוף הדלקתי את התנור מבלי יכולת לווסתו אחר הצהריים לא היו אצלנו מים. בערב החלפתי את הפתיל בפתיליה הרגילה שלנו. התקלחתי עם דלי מים באמבטיה קרה.

24.1.1953

ח' בשבט תשי"ג

יום שבת

לפני הצהריים למדתי טריגונומטריה. אחר הצהריים כשנפסק לזמן מה הגשם הלכנו למגרש. ייתכן שהאפונה תתאושש. אם אספיק לעשב ולעדור את הסלק בזמן, ייתכן שייתן יבול מורגש. אפשר יהיה אולי אף להוציא משהו מן הצנונית המאוחרת. לעומת זאת נוכחתי לדעת שהחול עוד כלל לא הגיע למקום צריפנו ועתה יש שוב בוץ (!!). לפנות ערב קראנו את פרשת השבוע ואחר כך עוד עשיתי כמה תרגילי טריגונומטריה בהצלחה. מיכל התחילה היום לסרוג מעיל קטן בשביל התינוק.

25.1.1953

ט' בשבט תשי"ג

יום א'

גם היום ירד גשם. לא סודרתי לעבודה. למדתי טריגונומטריה ולמעשה גמרתי בקווים כלליים את המוטל עלי ללמוד. מחר אתחיל לחזור על כל רשימותי בגיאומטריה. אחר הצהריים מיכל הלכה לתפור. הערב קיבלנו מכתב לא מוצלח ביותר מדודה.

26.1.1953

י' בשבט תשי"ג

יום ב'

היום עבדתי יחד עם המועמד החדש מיגור יהודה בסלילת חוטי תיל בדרך לבית שערים. את מרבית העבודה עשיתי לבדי, בעיקר שחרור תסבוכת עצומה של תיל במקום אחד ששחרורו וסלילתו דרשו כמעט יום עבודה שלם. ניצלתי את ההזדמנות כדי לראות איך הסתדר בצריפו. בערב פגשתי בצרכניה והוא הציע לי חילופים: שאלך מחר לעבוד במקומו במגרסה והוא יעבוד בבניין (!!). הלחם הגיע מאוחר הערב, אך אני לא בזבזתי את הזמן והשגתי מאיתן פתק עבור תוספת ביצים בשביל מיכל, (דבר שיכלה לעשותו כבר לפני חודשיים) והבאתי הביתה 1/2 ק"ג ביצים. הערב קיבלתי מכתב מאגף הכספים, משרד המסחר והתעשייה בירושלים לאמור שהשיק של סיום חשבוני ישלח בימים הקרובים לחיפה...

מפני שאין עתה בכפר בעלות מכונות כביסה המוכנות לכבס בשכר, עשתה מיכל היום לבדה כביסה גדולה ובערב הייתה עייפה מאוד. מחר אני עובד ביציקה. היום היה בהיר ולא ירד כל גשם.

27.1.1953

י"א בשבט תשי"ג

יום ג'

היום יצקנו את קירות ביתו של חיים בריפלד התפסן. החומרים לא היו ערוכים בקרבתו המידיית של הבית ונתן החל לטעון מיד בבוקר שבתנאים כאלה לא משתלם לו לעבוד בקבלנות. הוא יכול לעשות עבודה נקייה ובלי שויץ בעד 6 ל"י

ביום ואם הוא צריך לעשות שיוץ ועבודה מלוכלכת הוא רוצה לקבל לפחות 10 ל"י. לבסוף הכריח את חיים להעלות ביציקה זו את המחיר הכולל של יציקת הקירות מ-139 ל"י ל-200 ל"י. קודם לכן גייס לדרישה זו את רוב החבר'ה ולכשהשיג מה שרצה ניאות לעבוד... לפני הצהריים עבדתי קשה, כמה שעות בפנים הבית, אולם אחר הצהריים מלאתי זיפזיף בנחת. למרות כל הפסימיות והקשיים הטכניים, יצקנו היום שני שלישים של הקירות. מיכל המשיכה היום בכביסה הגדולה. חבל הכביסה בחצר נקרע לה פעמיים ומלבד זה שרפה בערב את שמיכת החקי במגהץ. עניין הצריף שוב אינו מתקדם. אם חיים לא יוכל להביא את החול בגלל הבוץ, אלחץ עליו שייצקו לפחות את החגורה קודם לכן. איני יודע עוד כיצד אעביר את הליפט מעבר לתעלה הפתוחה שעל יד ביתנו.

28.1.1953

י"ב בשבט תשי"ג

יום ד'

הבוקר מיהרתי לבוא מוקדם ליציקה, אבל מפני שרוב החבר'ה עמדו על יד המכונית לקבל שתילי בצל, לא התחלנו את העבודה לפני 9:00. לבסוף גמרנו את כל היציקה ב-12:30. אני עבדתי כל הזמן בפנים. מיד אחרי האוכל יצאתי למגרש לעדור את הסלק. עשיתי את השורה הראשונה לכל אורכה וזה ארך לי יותר מ-3/4 שעה. אחר כך החלטתי לעדור רק את השטחים הנגועים ביותר ועד הערב הספקתי לעבד חלק ניכר ממשולש הספיח שבשטח העליון. העבודה הייתה עדינה ומייגעת. פעמים אי אפשר היה להבחין בשורות הסלק כלל ופעמים הרווחים היו כה צרים בין השורות, שבקושי אפשר היה להצניח בו את המעדר פעמים ברוחב.

בדעתי להמשיך בעבודה זו מחר ומחרתיים, אולי בחברת מיכל. כאשר רציתי ללכת הביתה, בא ישראל עם הסופרוהייט והביא למ"ק חול בשביל רצפת הצריף. המכונית הכבדה תילמה אומנם את האדמה הלחה כהוגן, אבל לא היו לו הפרעות או עיכובים בנסיעה. הוא ניגש ברברס לצד המזרחי והמערבי של הצריף ובכל מקום פרק חצי בערך. במזרח עלה קצת על הפיגום ובכלל כמות החול ומשקלו לוחצים במידה מסכנת על המסגרות הבלתי יציבות, אצטרך לעשות משהו לתיקון הדבר מחר. מיכל באה בערב לקראתי עם סנדוויץ' ומים, אבל היה כבר מאוחר. אחרי ארוחת הערב הלכנו להפריד חלב, אבל התור היה ארוך והסיכויים מועטים, לכן החלטנו לעשות זאת מחר בערב.

29.1.1953

י"ג בשבט תשי"ג

יום ה'

הבוקר קמתי ב-7:00 והלכתי ישר למגרש. למרות שאין סיכוי רב להצלת חלקת הסלק, (לא נראית כמעט כל התפתחות בנבטים הרכים והדלילים החנוקים בשפע עשבים רעים וספיח), החלטתי בכל זאת לנקות את השטח עד כמה שאפשר. אני עושה זאת במעדר ובקלטרת, אך העבודה מתקדמת לאט. ב-9:30 הביאה לי מיכל ארוחת בוקר, עזרה קודם קצת בעידור ואחר כך עשתה דילול בצנונית. אכלנו רק אחרי 1:00. לפני האוכל "דפקתי" את המזרונים בטרם מיכל תצפה אותם בציפיות המכבוסות ומיד אחרי האוכל יצאתי שוב למגרש.

ערמתי את החול השפוף בתוך המסגרת, ובידיים הוצאתי את החלק הארי מן החול שהיה שפוף בין הלוחות. אחרי 4:00 הספקתי עוד לעדור קצת. עם חשיכה באה מיכל, ויחד השכבנו את לוחות המזונית ללילה אחד כדי שלא יתכופפו. הערב קיבלתי את ה"שדה" והמחאה לחבילה מארה"ב. למרות שהייתי שלישי בתור במחלבה, קיבלתי חלב רק מאוחר. את ארוחת הערב אכלנו רק אחרי 8:00, כי לא היה לנו לחם קודם לכן. כבר 3 ימים לא למדתי מתמטיקה.

30.1.1953

י"ד בשבט תשי"ג

יום ו'

לפני שיצאתי לעבודה בבוקר הבחנתי בערוגת תפוחי האדמה בערימה של חפרפרת. פתחתי את הערמה ושתלתי גם 3 תפוחי אדמה מבחוץ בתור מילואים. בימים האחרונים השתוללו כמה בהמות בסביבה שגם דרסו בחלקה. יצאתי רק ב-8:00 ובדרך נכנסתי לקרני למסור לו את כרטיסי העבודה. הוא עיכב אותי במזכירות והתפלסף ארוכות על אופן כתיבת כרטיסי העבודה. אמר לי גם שהכיר בבולגריה את אגון רבל השוהה עתה בכפר מונש (בן כתתי לשעבר בברנו) על המגרש קלטתי ועדרתי ב-10:00 באה גם מיכל לעזור לי קצת ודיללה את הצנוניות המאוחרות. בצהריים קילשנתי את תפוחי האדמה ואחרי זה הובלתי לצריף כמה מריצות דבש מן הסביבה במריצתו של עזרא והמשכתי לעדור. הערב חיכתה לי הפתעה משונה במקצת. קיבלתי ממשד החינוך הודעה בדבר בחינות המשנה. לפי המסמך אין אף בחינה שתתקיים בחיפה. בחינתי במתמטיקה תהייה ב-11 לפברואר בגימנסיה הרצליה בתל-אביב (!!)-צרות על ישראל !!

31.1.1953

ט"ו בשבט תשי"ג

יום שבת

אחרי ארוחת הבוקר הלכנו לבית העם. אחרי צפייה ארוכה קיבלתי שם את האיזון עבור 3 החודשים האחרונים וראה זה פלא: יצאתי בזכות של יותר מ-40 לירות. לקחתי גם 40 ל"י בבונים אך כשביקשתי להחליף 5 ל"י בכסף מזומן אמר לי שלמה שאין לו כסף קטן. אחר הצהריים חזרתי על רשימותי בגיאומטריה ולפנות ערב קראנו את פרשת השבוע. הערב היה משפט צבורי מעניין על הנושא: "עבודה ערבית" קטיגור: דרסלר, סניגור: בני, נאשם: קאמיל, אב בית הדין: צבי אנקר. נחקרו הרבה עדים (אני הייתי עד הקטגוריה, ודרסלר שאל אותי בקצרה על בעיות המיעוטים בצ'כיה. המשפט נמשך עד אחרי חצות, אבל אני הלכתי הביתה ב-11:30.

1.2.1953

ט"ז בשבט תשי"ג

יום א'

היום עבדתי שוב במגרש. גמרתי לעשב את השטחים הנגועים ביותר בסלק. לפני הצהריים עזרה לי קצת מיכל. מחר ברצוני לרסס בנפט את הגזר שנבט. בערב פתרתי כמה מהשאלות שהופיעו בבחינה האחרונה במתמטיקה בבחינות הבגרות לאקסטרנים.

2.2.1953

י"ז בשבט תשי"ג

יום ב'

הבוקר יצאתי לרסס את הגזר. התייעצתי עם כמה חברים בנדון. חלק יעץ לי למהול את הנפט במים וחלק אמר לרסס בנפט נקי. לקחתי את המרסס של קאמיל וסמואלי, את הג'ריקן הקטן שלנו מלאתי בנפט על יד הצרכניה וסחבתי את הכול ביד וברגל למגרש. העבודה הייתה קשה ובלתי נעימה, התלכלכתי כולי ונרטבתי כהוגן מנפט. תחילה מהלתי במים ולבסוף ריססתי בנפט נקי. (אגב נפט לא נמהל כלל במים) השתמשתי רק ב-2 ג'ריקנים של נפט ואיני יודע אם הכמות תספיק ותשמיד את העשבים ביעילות. אחר הצהריים עסקנו שנינו קצת בקילטורים ועידור, אך חזרנו מוקדם הביתה, מפני שמחר אנו מתכוננים לנסוע לחיפה. הערב קיבלתי בדואר מכתב ממשד המסחר והתעשייה בחיפה, המודיע שהצ"ק על סיום חשבוני נתקבל כבר... מלבד זה יש לי עוד לסדר בעיר המון דברים. הערב אבל מסר לי חיים שמחר צריכה להיות יציקת מסגרת רצפת הצריף ולכן דחיתי את הנסיעה. כל הערב התרוצצתי על מנת למצוא פרד ועגלה להובלת החומרים מחר למקום. לבסוף הסכים שרר להשאיל את בהמתו ואת עגלתו.

3.2.1953

י"ח בשבט תשי"ג

יום ג'

היום היה לי יום שחור בהחלט. כל לפני הצהריים עבדתי לבד לגמרי בהכנות ליציקה. חיים הרשה לי להוציא בבוקר ממחסן המלט רק פסולת מלט אסופה בשקים ישנים שהצטרתי קודם כל לקשור. ב-9:00 לקחתי את הפרד של שרר ואת עגלתו. את המלט הצטרתי להוביל ב-2 הובלות. אחר כך הובלתי עגלה אחת עם דבש וב-11:00 ירדתי להביא את אמנון וישניבסקי כדי שיתקן את המסגרות. אחרי שגמר נסעתי עוד להביא קצת דבש ואת צינור הגומי אשר למזלנו הספיק והגיע עוד קודם היציקה.

מפני שהייתי בבוקר לבד לגמרי, לא יכולתי להביא את הציוד הכבד. אחר הצהריים סודרו ליציקה לופו חיים, אמנון ברקאי ורמי מכפר יהושוע ואמנון וישניבסקי. ב-2:15 יצאנו עם העגלה. כשחלק מן הציוד הצטרכנו לקחת ממקום אחר. כסוף סוף העמסנו את הכל, לא יכול היה הפרד לסחוב, המערבל התהפך והצטרכנו לחזור ולקחתו לחוד. רק ב-4:00 התחלנו לצקת את החגורה. וישניבסקי היה פחות או יותר (טקסט לועזי) הוא לא ידע שתוקעים את הברזל השטוח בחגורה ובאמצע היציקה רצתי להביא את 8 החתיכות הארוכות אשר במקרה מצאתי את כולן בתוך הגנון (!!). בדרך אמר לי גם חיים ברפלד איך ואיפה להכניסן. עבדנו עד החשכה אבל הספקנו לצקת רק את החצי. חזרתי הביתה עייף ומיואש. נוסף לכל זה לקח זוננברג בערב את הצינור כדי להשקות את ביתו. בערב קיבלנו חבילה ומכתב מאימא וליליפוט מעניין מאנגליה. אחרי שהתקלחתי הלכתי אל חיים שויצר שהבטיח לסדר למחר את מספר האנשים הדרוש לסיום היציקה. איני יודע איך ומתי אוכל לנסוע לחיפה. מיכל הייתה אחר הצהריים בטבעון.

4.2.1953

י"ט בשבט תשי"ג

יום ד'

את יציקת המסגרת גמרנו הבוקר 5 איש. אמנון, אני ו-3 חבר'ה מכפר יהושוע. סיימנו בשעה 9:00 בדיוק ואני אחרי זה נחתי קצת, או יותר נכון התבטלתי. אחר הצהריים השאיל לי שרר את הפרד ואת העגלה (לפני הצהריים תיקן רצען את ריתמתו) והובלתי למגרש עוד שתי עגלות זיפזיף ועגלה חצץ. הפרד לא מקבל כמעט כל אוכל, הוא רעב וחלש ועשה לי צרות. לבסוף מצאתי שיטה איך להניעו להליכה: בזריקת אבנים עליו (מכות לא הועילו).

מחר ניצוק את הרצפה. הערב הפרדתי חלב. מספר ההרוגים בשטפונות בהולנד מגיע ליותר מ-1,400. סכסוכי הגבולות בין ישראל לירדן מחריפים. היום נפטר באורח פתאומי ד"ר חיים קוגל. ועדת לבון החליטה לפטר בשלב ראשון 1,660 פקידי ממשלה.

מחיר החלב יעלה החל ממחר ב-15%.

5.2.1953

כ' בשבט תשי"ג

יום ה'

הבוקר יצאתי בשעה 7:00 את הבית. אחרי שהעברתי את צינור הגומי הכפול שוב למקום היציקה, היום היה שם כבר אמנון וישניבסקי ושני חבר'ה מכפר יהושוע שעסקו בפירוק הפיגום. עד שעה 2:00 פיזרנו ויישרנו והשקינו את חול המילוי. לא נשאר ממנו אף טיפה ולאמיתו של דבר הספיק בקושי, למרות שציפיתי להפך. אחרי 9:00 השאיל לי אברהם (האנוק) את אופניו ואני חפשתי את חיים שויצר כדי שיסדר לפחות עוד אדם אחד (החמישי) ליציקה. היה זה בני, שהגיע למקום רק אחרי 8:30. אחר כך התברר שאין במערבל נפט ואני יצאתי שוב רכוב על אופניים, כדי להביא ג'ריקן

אחד נפט מאצל בית המלאכה. סוף סוף התחלנו לצקת. החבר'ה עבדו יפה ובמסירות. אני סחבתי בעיקר את המריצה. המערבל עמד מחוץ לרצפה והצטרקנו להרים כל מריצה מעבר לפיגום. אחרי 11:00 התברר שאין לנו עדיין מספיק חומר והצטרקנו להפסיק את העבודה. רצתי אל שרר והוא הסכים לתת לי לזמן קצר את הפרד והעגלה. הפרד לא היה בבית והצטרקתי לחפשו. לבסוף רתמתי ויצאנו 3 חבר'ה להביא זיפזיף ו-3 שקי מלט נוספים. בן דרור נשאר בינתיים במקום והתחיל לעסוק בהחלקה. בדיוק כשטרחנו להניע את הפרד העקשן והחלש שיסחוב את העגלה בא לקראתנו ג'יפ עם שרגא(וייס)עדנה) הנהג, שלקח מאתנו בפקודת ח. שויצר את בן דרור ואת בני כדי שיפרקו אוטו עם זבל כימי. (באמצע היציקה!!). הייתי מרוגז מאוד על מעשה חבלה זה ובעצם לא הייתי משוכנע אם אמנם נתן חיים הוראה כזו (הוא עבד באותה שעה רחוק במטע שלו). כשהצלחנו סוף סוף להוביל את הזיפזיף למקום הזבל וממש על ידו ראיתי 3 חבר'ה עובדים בסתימת תעלת ההשקיה שחוצה את הכביש. דיברתי עם החבר'ה ועל דעת עצמי סדרתי אותם לפריקת האוטו ולקחתי בחזרה את בני ואת בן דרור ליציקה. ממש בניסים גמרנו לצקת ברבע לאחת. הייתי עייף ומטומטם לגמרי. בין דרור הבטיח לגמור את ההחלקה אחרי האוכל.

ב-2:00 הייתי על יד בית העם וחכיתי למדריך לגידול ירקות. הוא הגיע באיחור רב ואחר כך ישב עוד כחצי שעה אצל איתן. רק ב-3:00 יצאנו חברים ספורים לסיור בשטחים (כולל משפחת עמיחי, הולצר, מארק ועוד) התחלנו לסייר בחלקו התחתון של הכפר, כך שהגענו למגרשי רק אחרי 5:00. בדרך מסר המדריך כמה הערות מעניינות על אופני שתילה ועיבוד. בעיקר דיבר על בצל. בכל חלקה וחלקה טעמנו צנונית שהצליחה יפה למדי בלי הבדל בין הזריעה היקרה או הזולה, רק שעתה אין לה כל מחיר בשוק. עם חושך באנו למגרש שלי וכבר לא הספקתי להראות לבני מיבול האפונה. לפי דבריו המזיק המכרסם את האפונה הוא חרק בשם (טקסט לועזי) ונזקו אינו מרובה. מהסלק והגזר לא התלהב כלל והציע לי אף להוציאם. למדתי דבר חשוב: את הסופופרפוספט יש להצניע בכל מחיר.

לפני 6:00 בערב עברתי על יד היציקה ומצאתי על הרצפה המוחלקת עקבות של כלב (!!)) היה זה "בני" של דרסלר (אוויה לי!) בחשיכה טרחתו להעביר שוב את הצינור כדי להשקות את הרצפה מחר בבוקר, אבל בערב התחיל לרדת גשם. אני מקווה שהטיפות לא יזיקו ליציקה.

כשבאתי הביתה עוד לא היו אצלנו מים, כך שלא יכולתי להתקלח וכל הערב התבזבז עקב זה פחות או יותר.

6.2.1953

כ"א בשבט תשי"ג

יום ו'

הבוקר ב-7:00 יצאנו שנינו לחיפה. אחרי שהסתפרתי הלכתי למשרד המסחר והתעשייה ושם מסר לי משה לב שיק על 425 ל"י פיצויים וסיום חשבון. נתנו לי גם הזמנה להשתתף במסיבת פרידה הנערכת בשבוע הבא לד"ר צייטלין הנוסע לחו"ל. ד"ר סלפטר יהיה מנהל מחוז (!!)) אחרי שהוצאתי את הכסף מהבנק עלינו אל אדית ומאחר שאמרה לי שאינה זקוקה עתה לכסף לענין השיכון שלהם (נמצא כנראה במצב של התמוטטות), הפקדתי 200 ל"י בהולנד בנק. במשרד שוב שאלו אותי אם מתקבלים מועמדים לבית לחם ובאיזה תנאים. אחרי זה קנינו עוד שורה של דברים שונים והוצאנו בדואר החבילות חבילה מארה"ב ובצהריים כבר נסענו הביתה מבלי שיכולנו לבצע את כל תוכניותי, כמו למשל להפגש עם שטיין (עצים) ואביאלי (עז).

מיד עם שובנו הביתה עליתי להסתכל על הרצפה (הגשם שירד מיד אחרי גמר ההחלקה הוסיף נזק על זה שעשה כבר כלבו של דרסלר), מסרתי לרוטמן עוד 100 ל"י ולקחתי מקרן תרנגולת. אחר הצהריים ולפנות ערב קראתי עיתונים, נלחמתי בחפרפרת שהופיעה שוב בתפוחי האדמה ורכבתי עם מיכל אשר לבסוף סירבה לבשל ארוחת ערב ולכן

הצטרכתי להסתפק בחלה ומרק אמריקאי. מלבד זה הספקתי למלא אחר הצהריים אחר בקשתה החוזרת ונשנית של מיכל להוריד את הספרים מעל הארון ולהכניסם במזוודה בליפט.

7.2.1953

כ"ב בשבט תשי"ג

יום שבת

גם את ארוחת הבוקר הכנתי היום לבדי. לפני הצהריים יצאנו לטייל בכון לנווה יער, התפעלנו מכמה מערות מלאכותיות עתיקות יומין ששמשו כנראה קברים בעבר. באחת הערתי עטלף משנתו. בשעה שמיכל הכינה ארוחת צהריים פתחתי שוב ערימת חפרפרת אחת וניסיתי לפגוע בה. נדמה לי שלבסוף נסוגה. מצד שני, ממשיות העגלות המשתחררות לעשות שמות בחלקה. במשך היום ניסיתי להתעסק קצת במתמטיקה (היינו חזרה כללית), אך בימים אלה נפשי מפוצלת לכל כך הרבה כיוונים שלא יכולתי להתרכז במידה המתאימה ולבסוף נטשתי גם את זה. אחרי 8:00 בערב ביקרנו אצל משפחת קאמיל, שתינו נס-קפה ושוחחנו על דברים סתמיים.

8.2.1953

כ"ג בשבט תשי"ג

יום א'

הבוקר קמתי עם חשיכה ב-5:30, התלבשתי ועליתי למעלה מצויד בטוריה. העברתי מאחד הבתים את צינור המים והשקיתי את הרצפה ביסודיות. לצערי נוכחתי לדעת לפי שטף המים, שהיא אינה לפי פלס ושהשפוע הוא דווקא לא לצד הכניסה. זרקתי אדמה מסביב כדי שיקוו המים. בדרך חזרה עזרתי להטעין פלטפורמה עם מלט בשביל קירותיו של זוננברג (60 שק), אכלתי מהר ארוחת בוקר ויצאתי לעבוד ביציקה. כמעט כל היום מלאתי סלים עם חצץ. עבדנו די יפה ולפני 6:00 סיימנו את המבצע עם כיבוד כמקובל. בערב חזרתי שעה קלה על גיאומטריה.

9.2.1953

כ"ד בשבט תשי"ג

יום ב'

גם הבוקר קמתי יותר מוקדם על מנת להשקות את הרצפה עוד פעם. אחרי ארוחת הבוקר יצאנו שנינו למגרש. אני פיזרתי את מעט גופרת החנקן שנותרה לי על הגזר כזבל ואחר כך עדרתי קצת יחד עם מיכל בגזר. אחרי האוכל רציתי לצאת עוד פעם למגרש ולגמור את העדור, אולם לפני 2:00 התחילה סופת גשמים שנמשכה עד הערב והלילה. חלק האפונה שלנו כבר פורחת (ליקטסטונס פרוגרס) ומהצנונית אני אוכלים כבר כמה ימים. מבית-לחם יצא כבר משלוח צנונית אחד, אבל המחיר שלה עתה הוא נמוך נורא. היום נשחטו בכפר שני עגלים ובצרכניה היה בשר למכביר. לפנות ערב חלקו את תפוחי האדמה לזריעה. אני הזמנתי ל-חצי דונם, אך בסוף לא לקחתי. לא הספקתי לחרוש ולהכין את השטח ומלבד זה בלי השקייה ובלי זבול ובהיותי עדיין גר רחוק מן המגרש לא היו לי סיכויים להצלחה. אחר כך הצטערתי על שלא לקחתי את הזריעה לשם אכילה בבית. אולי מוטב היה לא להיות צדיק יתר על המידה.

10.2.1953

כ"ה בשבט תשי"ג

יום ג'

הגשם המשיך לרדת גם היום. בבוקר נודע לי שאני עובד עם ישראל בניקוי הנשק. בהמשך הזמן הצטרף אלינו גם יעקב מולדבן. מזמן לא התעסקתי עם נשק והעבודה לא הייתה לגמרי לפי רוחי ולפי הבנתי. הנשק בבית-לחם הוא רב-גוני. יותר מ-20 רובים איטלקיים ישנים, יותר מתריסר רובים צ'כיים, 8 סטאנים, כמה רובים אנגליים, שני מקלעים ועוד. ניקינו ושימנו בעיקר את הרובים הצ'כיים והמקלעים. בערב רשמתי את שנינו לנסיעה

לקולנוע לחיפה ביום ה' בערב ("החשמלית הקרואה תשוקה"). היום קיבלנו המחאה על חבילה מאנגליה ומכתב מכרמלה, הכותבת בין השאר על טיול באוירון עם מכיר טייס. (שירתה בחיל אויר)עדנה)
בערב התכוננתי לנסיעתי לתל אביב מחר לבחינת משנה. מיכל מצאה היום בתפוח האדמה שוב פעילות חפרפרת.
אמש הוטלה פצצה לצירות רוסייה בתל-אביב. 3 פצועים וביניהם אשת הציר.

11.2.1953

י"כ בשבט תשי"ג

יום ד'

הבוקר נסעתי בשעה 7:00. בחיפה קניתי עוד מחבת פח פשוטה, אמרתי לאדית שאבוא מאוחר בערב אליהם ללון וב-9:00 נסעתי ב"ישיר" לתל-אביב (בלי תור ובלי בזבז זמן)... ב-11:00 הייתי בתל-אביב ועד 1:30 ביליתי את הזמן בסובבי ברחובות ובהסתכלות בחלונות הראווה המלאים מכל טוב ב-1:30 הייתי בבניין העתיק של גימנסיה הרצליה. נוכחו הרבה מאוד נבחנים, רובם מתל-אביב וירושלים, מיעוטם מחיפה, אחוז רב היו חיילים וקצינים. המפקחים התייחסו אלינו באדיבות, הרשו לעשן ופנו אלינו בגוף שלישי. במסדרונות הגימנסיה ראיתי את "אבו שלייקס" מפרדס חנה(כזכור למד בפרדס חנה, שיכחה שנבעה מטיפולים שנגרמו עקב המידע על האובדן והסבל שארע לקרובים לו בשואה ותחושה נוראית שלא היה שם לעזור), אבל מאחר שלא זכרתי את שמו האמיתי, התביישתי לפנות אליו. הבחינה החלה ב-2:15. היא הייתה הרבה יותר קשה מן הבחינה המקורית, מודפסת ומנוסחת רע מאוד.
שתי שאלות באלגברה לא יכולתי להבין כלל והזעתי בשקט דם. חשבתי כבר להניח את נשקי מיד בהתחלה, אבל אחר כך התאוששתי והתחלתי במלחמה הקשה. אחרי מאבק קשה פתרתי במקום 6 שאלות רק 4, אך לדעתי התוצאות פחות או יותר נכונות ואני מקווה לקבל מספיק או מספיק בקושי. הבחינה ארכה 3 שעות. בלכתי ב-5:15 לתחנה המרכזית ראיתי שכל אזרחי תל אביב מסתכלים לשמים. אחד ראה לפני ערוב היום כוכב בודד ברקיע, מסר לשכנו הפסיכומה פשטה במהירות הבזק וכבר נראה אנשים עם משקפות ביד והושמעו סברות שונות ומשונות. ב-6:00 נסעתי לחיפה ובתוך כחצי תריסר (טקסט לועזי) שקניתי בתל-אביב. למעברת נחום הגעתי רק אחרי 9:00. צבי ואדית כבר היו במיטות. קמו והציעו את מיטתי והרתיחו לי אף תה. צבי היה צריך לקום בבוקר השכם כך שלא הספקתי לשוחח הרבה. עניין השכון בכפר אתא נכשל. אחי קיבל עוד כל מיני הבטחות. בין היתר הוא גם חושב על זה לרכוש דירה בשיכון העירוני בעד דמי מפתח של 1,500 ל"י (כולל מקרר חשמלי וריהוט) מפקיד הולנד בנק שטרן המתעתד להגר לארה"ב.

12.2.1953

כ"ז בשבט תשי"ג

יום ה'

מקרית נחום נסעתי בבוקר ב-7:30 וירדתי כבר בהדר. רציתי ללכת אל דרך וילינסקי אך משרדו היה כרגיל סגור. אחר כך הייתי בחב' גב-ים בה קיבלתי 1.400 ל"י הפרשי חשבון המים ואחר כך ירדתי העירה לתבוע בחברת החשמל פקדון בן 5 ל"י. חיכיתי שם יותר משעה וחצי והזדעזעתי לשמוע אחר כך שלא רק שלא אקבל פרוטה, אלא נהפוך הוא, אני חייב עוד לחברה בעד החודשים יולי, אוגוסט ומחצית ספטמבר.
ביקשתי לשלוח לי את סיום החשבון וברחתי. בחיפה קניתי עוד פירות מיובשים וחפיסת שוקולד ובצהרים נסעתי הביתה. מיכל קיבלה אותי בהתלהבות. לפנות ערב הלכנו להציץ במגרש, ולקחת קצת צנונית בשביל הבית. היום חילקו בשר בצרכניה.

ברית המועצות ניתקה את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל. מחיפה הבאתי חבילה מדודה שהכילה צלמנית "קודאק" פשוטה שילמתי עבורה במיסים יותר מ-10 ל"י.

13.2.1953

כ"ח בשבט תשי"ג

יום ו'

הבוקר ניסיתי קודם כל לנקות את בית הכסא שלנו הסתום כרגיל, אך הצלחתי לבצע זאת רק בעזרתו של יוסף. אחר כך יצאתי למגרש והתחלתי לעשב ולדלל בסלק. העבודה התקדמה בצעדי גמד והביאה אותי לייאוש משגע. לא יכולתי להמנע מלשקול אם כדאית עבודה כזו בשטח שהוגדר על ידי המדריך כראוי להיפוך בפרט שמחיר הסלק האפיל. הייתה רוח מזרחית, הצטרכנו להוציא הרבה שתילים יפים ובריאיים ואיני יודע אם שכר העבודה הזו לא יצא בהפסדה.

14.2.1953

כ"ט בשבט תשי"ג

יום שבת

אמש התחלתי לקרוא את המחזה (טקסט לועזי) והיום גמרתי אותו. הייתה לו הצלחה גדולה והסרט קיבל 5 אוסקרים. לפני הצהריים טיילתי קצת עם מיכל ובדרך עשיתי 3 צילומים בצלמנייה. (טקסט לועזי) שקיבלתי זה עתה מתנה מדודתי. איני יודע אם אצליח כצלם, מלבד זה גם לא מצאתי שפע של נושאים מתאימים. אחר הצהריים רצינו לבקר אצל השניצרים, אך לבסוף היה כבר מאוחר מידי. בערב התחלתי למלא את הקרחות בקורספונדציה וכתבתי מכתב לדודה ומכתב לארה"ב. מחר בבוקר אני מתחיל שוב למדוד חלב.

15.2.1953

ל' בשבט תשי"ג

יום א'

הבוקר מדדתי חלב בהתחלת הכפר. אחר כך שלח אותי חיים לאסוף מקלות סימון ממגרשו. גמרתי את זה ואחר כך לא יכולתי למצוא אותו ובכדי שלא לבזבז את הזמן הלכתי לעשב קצת במגרש. היום היה שרב ניכר למדי. בצהריים סיפרה לי מיכל שהופיעה שוב חפרפרת. גיליתי(פתחתי)עדנה) את המחילה בין מדידות חלב בשעות הצהריים, אולם החפרפרת לא באה לכסותה. אחרי האוכל גזזתי לי כמה מקלות ואחר הצהריים חפרתי במגרשו של שלמה פיפר. היום היו בננות ומכרו שוב בשר עגל בצרכניה. אחר הצהריים גילתה מיכל עוד כמה מחילות של החפרפרת ואני הכנסתי לתוכם בערב שברי זכוכית וכיסיתים.

כשבאתי למדוד אצל וילי ראיתי על רצפת הרפת המון חלב שפוך. וילי טען, ששכחתי בצהריים לסגור את שער החצר והפרות פרצו לרפת, הפכו את החלב ואכלו חציר. אמנם לא הוכחה אשמתי, אך דבר זה גרם לי כל הערב למצב רוח ירוד. בכלל לא הרגשתי את עצמי הערב בקו הבריאות.

16.2.1953

א' באדר תשי"ג

יום ב'

היום היה מעונן מאוד, שרב קר ומדכא. עבדתי עם בני במטע החדש הרחוק מן הכפר. יצאנו לשם בכרכרה ישנה ומתפרקת שלדברי בני היא מצאצאי הדיליג'נסים הגרמניים שעוד לפני שנים מספר היו נראים תכופות בבית-לחם ובסביבתה בכל הדרם ושלמותם... החורש מעל המטע היה מלא שפע של עשבים רבגוניים וים של רקפות וכלניות מצבעים שונים. פעמים נראה אפילו קומץ של רקפות על פני סלע חלק ושטוח. עבדנו גם אחר הצהריים (סימנו את מקומות שתילי העצים בתוך 3 חלקות חדשות) וסיימנו את העבודה עם חשיכה. היום שוב גילינו בתפוחי האדמה כמה מחילות של חפרפרת. אין לי כבר כוח וסבלנות לעמוד ולהמשיך במלחמה המעצבנת הזו.

בני סיפר לי היום שיש באפשרותי לרכוש עתה מבכירה מסטרקוש שעומדת להמליט בקרוב. אמרתי לו שזה לא בא בחשבון כל זמן שאני לא בצריף. לקחתי לי הביתה כמה צמחים להגדרה והגדרתים לפני ארוחת הערב. נרשמנו הערב אצל לאה לנסיעה לחיפה מחר לסרט "חשמלית הקרויה תשוקה", אך אחר כך התחרטנו וביטלנו את ההרשמה.

17.2.1953

ב' באדר תשי"ג

יום ג'

אחרי מדידת החלב הבוקר עשיתי מהר עידור ותילום בתפוחי האדמה ואחר כך עוד עישבתי שעה קלה בסלק על המגרש. כל פעם היה מעונן ולפרקים ירד גשם קליל. גם אחר הצהריים עישבתי קצת. בערב שחטתי את התרנגולת שהתכוננה כבר למות. בזמן שהבשילה הפסידה בוודאי לא מעט במשקלה. לפנות ערב עיכב אותי שרר ליד בית המלאכה שם רעה כמה פרות והוכיח לי שביום מרעה כזה מרוויח לא פחות מ-15 ל"י. ביום מרעה הוא חוסך לו 4 חבילות חציר ושתי חבילות קש שוויון כ-5 ל"י. (טונה חציר עולה היום כ-80 ל"י). הוא רועה בשותפות עם עוד 2 חברים, היינו יוצא למרעה אחת ל-3 ימים, זאת אומרת שמרוויח 3 פעמים 5 ל"י או 15 ל"י ליום מרעה אחד. בערב עניתי על מכתבם של ההנים.

18.2.1953

ג' באדר תשי"ג

יום ד'

למרות שירד גשם היום, יצאתי אחרי מדידת החלב בבוקר לצקת את קירות ביתנו של ישראל. עבדתי בפנים, פשטתי את המעיל והסוודר ובהיותי רק בחולצה, נרטבתי במהרה עד העצם מן הגשם והבטון הניתז. הגשם ממשיך לסירוגין כל היום ואחר הצהריים הפסקנו לצקת. מיכל החליטה לעשות היום קוניאק ביצים לכבוד יום הולדת העתיד. השתמשה בהרבה חלמונים ונעזרה ברצפטים שונים מספרה הענקי. אני חושב שהקוניאק הצליח, דבר שנתן לה סיפוק וביטחון עצמי רב. אחר 5:00 הייתה דפיקה בדלת והופיעו צבי ואדית הם הביאו מתנה ליום הולדת, חמרי יבוא, חפיסת שוקולד וספר עברי לא. מריה רמארק, קצף על פני המים". הם טעמו מן "הנשיקות" תוצרת לוואי הקוניאק שמיכל ניסתה לעשות מן החלבונים שנשארו לה. (קצפיות)עדנה היא עשתה אותן בשני סירי פלא אך לא הצליחה ביותר. אחרי מדידת החלב חזרתי עוד פעם למחלבה והפרדתי 10 ליטר חלב. שם ניגש אלי דומינסקי ואמר שהוא ונתן מוכנים להרכיב את צריפי במקרה וארכז למקום את כל החומר הדרוש, דבר שהיה כרוך בקשים מרובים. צבי ואדית סעדו אצלנו ובין היתר סיפרו שאולי ישכרו שיכון בעכו. ציידנו אותם בקצת שמנת, גבינה לבנה, זיתים וצנוניות. כרגיל השכבנו את האורחים במטבח והלכנו לישון באיחור דקות ספורות לפני כיבוי הגנרטור.

19.2.1953

ד' באדר תשי"ג

יום ה'

אדית וצבי נסעו הבוקר ב-7:00. אני המשכתי לעבוד ביציקה. עבדתי בעיקר במילוי חצץ. היום לא ירד גשם והיה לי כה חם, שעבדתי זמן רב בגופיה בלבד. כל האנשים שהספיקו לזרוע את תפוחי האדמה לפני הגשם מבסוטים מאוד ובצדק. את יציקת הקירות גמרנו ב-1:30 בערך וישראלי נתן לנו כיבוד. בזמן היציקה זרע במגרשו בעזרת שרגא קצת תפוחי אדמה (!!) אחר הצהריים קראתי ומיכל עסקה בחשבונות.

הערב הייתה במחלבה הודעה על שיווק צנונית (בשבת) הלכתי אל רוטמן ובררתי גם עם איתן אם יש אפשרות לשווק צנונית גם באמצע השבוע. אמרו לי שאוכל לעשות זאת, אך שזה לא יהיה כה עדיף. חיים שויצר הבטיח לגייס את עזרא שניצר שיעזור לי לרכז את החומרים להקמת הצריף. תכנית הצריפים אינה בנמצא (!!).

20.2.1953

ה' באדר תשי"ג

יום ו'

לפני הצהריים עשיתי עבודה שכבר הסכנתי לה ריכוז שקי מלט ריקים. אחר הצהריים יצאנו אני ו3 חבר'ה מכפר יהושע בכרכרה של בני ועם פרדו של בן-עמי למטע החדש ונטענו שזיפים לשלמה פיפר בשטח נגוע ביבליית. לפני 5:00 אספנו כל אחד קצת רקפות ואני החזרתי את העגלה והפרד הביתה. היום התחלתי לקרוא את ספרו המצוין של ברומפילד: (טקסט לועזי). אחרי ארוחת הערב נשארתי כרגיל למטה, לקרוא את העיתון שטפתי את הכלים ושכבתי רק אחרי חצות.

21.2.1953

ו' באדר תשי"ג

יום שבת

הבוקר קמנו מן המיטות רק בשעה מאוחרת מאוד. היום מישהו שפך את ניירות בית השימוש שלא נשרפו מן הדלי בחצר על יד פח האשפה ממש לפני הכניסה אלינו. התרנגולות עשו מה שעשו ועכשיו חסומה הכניסה בשפע של קרעי ניירות מזהמים ואיש לא שועה ולא שואה. בצהריים הלכתי עם מיכל למטה לבית הקברות הגרמני, שם אספנו קצת שקדים מרים וכמה צמחי בר שניסיתי להגדירם. פעמים קשה להגדיר בלי מגדלת ופעמים נזקקים לפירות, מה שמקשה על ההגדרה. בערב רשמתי את שמי ברשימת מקבלי מטעים נטושים, לפי עצתו של קאמיל. לפני השינה כתבתי מכתב לקארל לנסקי.

22.2.1953

ז' באדר תשי"ג

יום א'

היום היה יפה ויבש למדי ובבוקר יצאנו שנינו למגרש. עבדנו בעישוב ודילול הסלק, עבודה בעלת מימדים עצומים ושאין לראות בה התקדמות. למרות זה עבדנו במרץ, הספקנו לנקות ולדלל כמה שורות יפה וביסודיות ואף שתלנו קצת מילואים (בעיקר מיכל) אולם הצלחתם תלויה בספק. עבדנו ברציפות עד 2:00 בערך ואחר כך הגישה מיכל ארוחת צהריים טעימה מאוד. (טקסט לועזי) אחר הצהריים יצאתי עוד פעם החוצה לבד, ועשיתי קצת בגזר. אני מצטער שלא רססתי את הגזר ביסודיות יתירה. באפונה אפשר להבחין כבר בזה כמה ימים בתרמילים ארוכים ויפים, אבל עדיין דקים כנייר. במחלבה הופיעה הערב הודעה על משלוח צנונית ביום ג'.

23.2.1953

ח' באדר תשי"ג

יום ב'

קמתי מוקדם מאוד, בשלתי מהר קפה והכינתי כריכים על מנת להיות מוקדם בגן. כשיצאתי לפני 7:00 החוצה, התברר לי רק שיורד גשם. זה כמובן הפך את כל תוכניותי. רכבתי אל עזרא ושאלתי את ברצונו לעזור לי בריכוז החומר לצריף אך הוא אמר שעל אף הגשם יש לו עבודה דחופה במשק. לכששמע שדומינסקי ונתן מתחמקים מן הריכוז, סרב בכלל לקבל על עצמו עבודה זו... דיברתי אחר כך עם השניים והם הבטיחו לי לעשות זאת בשבוע הבא בעצמם. לפני הצהריים ירד גשם לסירוגין כך שלא עשינו בחוץ דבר. במקום זה עזרתי למיכל קצת בהנהלת חשבונות, עבודה מפרכת ומשעממת. אחר הצהריים באה הדסה(קוטלובסקי)עדנה) והציעה למיכל לכבס את כביסתה מפאת הגשם היום. הבאתי

את הכביסה אליה וב-5:00 לקחתיה בחזרה. אחר כך לקחתי מאצל המחלבה 10 ארגזים שטוחים עבור משלוח הצנונית מחר והעברתיים לע"ע אל חצרו של שניצר. גם היום לא היה לנו דואר ומיכל מחכה כבר למכתב מאימא בכליון עיניים. אתמול והיום התלוננה מאוד על כאבי גב.

24.2.1953

ט' באדר תשיג

יום ג'

אחרי אחת התחילו הכאבים הפיורדיים, תחילה בהפסקות של 10 דקות ואחר כך של 7 דקות בלבד. מיכל נשאה את סבלה יפה למדי ופעמיים בקשה להיעזר על ידי החזקת ידי. סביב 2:00 הבחינה גם בנזילת דם. לא ישנתי כמעט כלל ובשעה 2:00 הדלקתי את מנורת הנפט לצעקות מיכל שהפצירה בי כל הזמן שאעיר אחת השכנות ודרשה אפילו להביא כבר נהג. ניסיתי להרגיעה ולדחות את הנסיעה לפחות עד הבוקר. כמה גורמים מרטו את עצבינו עוד פי כמה: אחרי חצות החל לרדת מטר עז מלווה ברד וברקים וכמוהו חזק לא היה במשך כל החורף השנה. יוסף קיבל היום כלבלב זעיר בן כמה ימים (גור זאב). הוא השאיר אותו בחוץ והלז צרח כל הזמן בקול גדול, עד שהוכרחתי לרדת. מצאתיו דחוס בין קיר הבית וארגז כבד. הוצאתיו משם והעברתי אותו לאמבטיה. הכאבים נמשכו בלי הפסק ולפני 5:00 הזעקתי את מרים, אשר עלתה מיד למעלה הגשם השוטף נמשך בלי הרף. לבשתי מהר בגדי עבודה ומעיל גשם ומגפים והלכתי בבוע, במים ובחושך גמור אל ביתו של דומינסקי להעיר את שרגא הנהג. הגעתי לשם רק הודות לדינמו שלי שפעל בסדר למרות הרטיבות. לכששמע שרגא שהיו הפסקות הן של 7 רגעים, הרגיע אותי לומר שאין מה למהר ושיבוא יותר מאוחר ושהכל יהיה בסדר. מיכל התלבשה בינתיים ושלושתנו ירדנו למטבח והמתנו שם. ברבע לשבע הגיח סוף סוף שרגא אחרי שהתלבט זמן רב עם הדלקת המק. מיכל ישבה בקבינה ואני עליתי לארגז. שרגע נסע לאט ובזהירות עד רמת הדסה כל הזמן כמעט רק במהלך שני. בכל מקום היה המון מים ובוע והעמק נראה אף ברז מעורם. סבלתי מאוד מן הרוח והכפור וכשהגעתי ב-8:00 בערך לבית החולים הייתי כמעט קפוא.

שרגא חיכה לי עד שמיכל נבדקה. מיכל נשארה בבית החולים למרות שחשבתי שישלחוה חזרה. ב-9:00 נסעתי עם שרגא בכיוון לחיפה. הוא הוריד אותי על יד בית שערים ואני חזרתי כל הדרך לכפר ברגל, בבוע ובמגפיים. ב-12:00 באתי הביתה ואכלתי ארוחה קלה. מורכבת בעיקר מלחם ששמש לי גם ארוחת בוקר וצהריים. אחר כך, מפני שכבר לא ירד גשם תליתי בחצר את כל הכביסה מאתמול, ומיד אחרי זה יצאתי למגרש להוציא צנונית. הוצאתיה קמצים קמצים בלי הבחנה אולם לארגזים הנחתי רק צנוניות יותר גדולות הלב כאב לי להשאיר כשלושה רבעים של הצנוניות בגלל היותן קטנות מידי. אולי אאסוף אותן מחר ואמסור אותן חנינם לצרכניה. את הארגזים המלאים סחבתי על הראש אל הברז, שם שטפתי את הצנונית וערכתי יפה בטיבוע השורות. שטיפת ואריזת תיבה אחת ארך לי כ-3/4 שעה (!!).

בקושי הספקתי עד 5:00 לעשות 3 ארגזים בלבד, אולם תוכנם היה בלי ספק משובח מאוד מאוד. את שלושת התיבות סחבתי אחרי 5:00 כחוראני על מריצתו של שניצר אל המחלבה. שם התברר שהשתמשתי בשתי תיבות פרי אשר לא מתאימות לשיווק צנונית. כל המשקל שלי לא היה יותר מ-32 ק"ג. יש חשש שזה יהיה משלוח צנונית האחרון ויש לי עוד המון תוצרת יפה באדמה. קיבלתי עבור המשלוח קבלה אדומה, הראשונה עבור תוצרת חקלאית שלי. ב-6:00 חזרתי עייף מאוד הביתה, אבל הורדתי את כל הכביסה וסידרתי קצת את המטבח. חיממתי לי מרק שנשאר מאתמול לארוחת ערב. מרים כעסה שלא באתי אליהם לארוחת צהרים. הבטחתי לבוא מחר. קאמיל הזמין אותי באופן חגיגי לבוא מעתה לכבס כביסה במכונת הכביסה שלו. בערב נתתי לרוטמן 50 ל"י על מנת שיקנה ויביא מיטת ילדים עם

מזרון. קרני טילפן פעמיים לעפולה, אולם אין עוד חדשות. אני במצב רוח מרומם וכלל אינני מתרגש. כתבתי גלויה לאימא ובערב קבלנו גלויה מאת לומסקי בטבעון בה מודיע על הולדת בת. נראה מה יביא יום המחר.

25.2.1953

י' באדר תשי"ג

יום ד'

קרני בא הבוקר מאוחר למשרד, כך שנודע לי רק ב-8:30 שנולדה לי בת. היום במקרה יום ביקור בבית החולים ולפני הצהריים התחלתי להתכונן לנסיעה. במקרה חילקו בצרכניה בננות וממתקים, כך שיכולתי להביא את זה למיכל. ב-6:00 יצאתי לחורשה וקטפתי הרבה רקפות. אל כל זה הוספתי עוד כמה תפוזים ואחרי שמרים כיבדה אותי בכמה סנדוויצ'ים יצאתי רגלי לבית שערים. היה עוד בוך, אבל בצהריים הגעתי לכביש. לא קיבלתי טרמפ ועד שהגעתי לעפולה באוטובוס היה כבר 1:30. (שעות הביקור מ-2:00 עד 3:00). עמדתי בתור לאוטובוס אולם הסדרן סגר לי את דלת האוטובוס בדיוק לפני הסוף. התרגזתי והלכתי ברגל. הגעתי ב-2:15 די עייף וקודם לא יכולתי למצוא את מיכל מפני ששכבה במיטה האחרונה באולם. היא נראית טוב ומאושרת. את הילדה לא זכיתי לראות, אולם מיכל סיפרה לי עליה כבר ניסים ונפלאות. היא נולדה הבוקר לפני שעה 3:00. מיכל הראתה לי מטפחת קרועה ונשיכות בידיה סימני ההיאבקות. היא שוקלת 2 ו-3/4 ק"ג, יש לה שערות שחורות, עור חלק, אצבעות מאורכות. צבע העיניים יהיה כנראה חום. יודעת כבר להתעטש, לפהק ואולי למצמץ, למרות שלמיכל אין עדיין חלב. מיכל נתנה לי את כתובות הקרובים והמכירים אליהם אצטרך לכתוב, סיפרתי לה על מעשי וב-3:00 הצטרפתי כבר ללכת. קיבלתי טרמפ לעפולה במכונית משטרה ומפני שהדואר עוד לא היה פתוח, קפצתי תחילה למשרדי מס הכנסה. אולי יש סיכויים שאוכל לקבל בחזרה את מס ההכנסה שהורידו לה ממשכורתה בתור גננת. הפקיד לקח ממני כמה נתונים, ואמר כי ייתכן שאפשר יהיה לסדר את כל העניין בכתב. בדואר מסרתי שני מברקים, אחד לדודה ואחר כך כרמלה, ואחר כך נסעתי באגד לבית שערים, כי היה כבר 4:30. לבית לחם הגעתי כבר בחשיכה. בערב ניסיתי לטלפן לגניגר על מנת להודיע לאגי, אולם משם לא הייתה תשובה. עד מאוחר ישבתי, וכתבתי 10 גלויות עם הבשורה לכל מיני קרובים ומכרים. רוטמן כבר קנה את המיטה והמזרון, הכל עלה 45 ל"י. עלי לבקש מאחד הנהגים שיביאו לי אותה. ייתכן מאוד שמחר תבוא אימא. המקום אינו מסודר ונקי ביותר, אבל אין לי פשוט מצב רוח להתעסק עם כל זה.

26.2.1953

י"א באדר תשי"ג

יום ה'

הבוקר טלפנתי לגניגר. את השיחה קבלה חברה בשם אסתר, המכירה את מיכל והבטיחה למסור לאגי בהקדם. מסרתי שאבוא יום ו'.

אחר כך עבדתי במגרש בעישוב הגזר. לפני הצהריים כבר נתקבל מברק ברכה מלונדון, תשובה על המברק ששלחתי אמש מעפולה. את ארוחת הצהריים אכלתי אצל מרים ואחר כך לקחתי את המרסס של שלום ויוסף וריססתי בו בנפט וסולר עוד פעם אחת את כל השטח. חשבתי לקבל את פני אימא כבר בצהריים, אך היא לא הגיעה אפילו בערב. בערב הביא לי שרגא את מיטת הילדים וגם מזוודה כבדה שהגיעה מגב' חיים. סוף סוף סימן חיים! המזוודה הייתה מלאה מעדנים, ריבה, דברי מאפה בשפע, שימורים, יין ועוד. המכתבים שהיו במזוודה העידו שאימא טרם ידעה את החדשה האחרונה. שרגא הביא לי את המיטה עם המכונית עד הבית. כיבדתי אותו בעוגיות וקוניאק.

אחר כך עליתי למחלבה הייתי עשירי בתור ולא היו לי הרבה סיכויים. אסל רצה לעזור לי והציע שאחלוב אחת מפרותיו אשר ביבוש. הלכתי כבר לרפת והתעתדתי להתחיל, אולם הוא בא לקרוא לי לאמור, שחלב כבר הגיע. הפרדתי 9 וחצי

ליטר כשבאתי הביתה, העברתי מיטה אחת למטבח והעליתי את מיטת הילדים במדרגות. התקשיתי להרכיבה ודחיתי את העניין למחר בבוקר. עשיתי עוד כל מיני סידורים והתקלחתי רק אחרי 10:30. בחצות בערך שכבתי לישון. החשמל עוד דלק.

27.2.1953

י"ב באדר תשי"ג

יום ו'

הבוקר קמתי די מאוחר. אחרי הארוחה רכבתי אל פנינה רוטמן על מנת ללמד כיצד מרכיבים את המיטה. אחרי זה הרכבתי את המיטה והתחלתי לסדר את החדר הקטן. בשעה ששטפתי אותו, אמרו כל הילדים שנכחו סביב, שאני "אימא היום". הבוקר הופיעה שוב, אחרי זמן די ממושך חפרפרת בתפוחי האדמה. זה מרגיז אותי ביותר, מפני שלא אהיה עתה יומיים בבית. אני מודאג מאוד בגלל היעדרה של אימא. אם היא לא תבוא עד הצהריים אצטרך לנסוע לבד. באם תבוא לפנות ערב תצטרך להסתדר כאן יומיים לפי מיטב יכולתה. בצהריים אכלתי ארוחה קלה שוב אצל מרים. ב-1:30 באה סוף סוף אימא עם האוטובוס. כעסתי עליה על שהשאירה אותנו זמן כה רב בלי כל ידיעה. התברר שביקרה כבר אצל מיכל. היא עמדה על כך שאסע לעפולה ולגניגר וששאשאר אותה לבדה בבית לחם עד יום א' בבוקר. ואת האוטובוס איחרתי. מפני שחזר מיד, אבל במקרה לקח אותי לכביש ישראלי עם (לא ברור). עם מיכל דיברתי קצת בפרוזדור וגם דרך החלון. היה קר וירד גשם ועל כן לא נשארתי הרבה זמן. מעפולה הגעתי בטנדר של המשטרה ומשם נסעתי באגד לגניגר. אצל הברנרים הייתה היום אימא ברנר הנמצאת עתה בראשל"צ. הברנרים לא יכלו להקדיש הרבה מזמנם מפני שכל הזמן כמעט היו עוסקים עם בני. עבודת אלילים ממש.

הכריחו אותי גם להשתתף בפעילות השכבת הבן בבית הילדים, פעולה "המונית" פחות או יותר, בנוכחות כל מיני קרובים נרגשים שעוררה בי כמעט גועל נפש. בערב ראינו (במשמרת שניה), את הסרט המצוין "חיי אמיל זולה" (כולל משפט דרייפוס).

28.2.1953

י"ג באדר תשי"ג

יום שבת

מהסרט חזרנו רק בחצות ולכן התעוררתי מאוחר בבוקר. אחרי הארוחה סיירתי עם "מוקיצה" קליין בגן הבית, אבל הרבה לא הספקתי ללמוד מהסיום. בצהריים, קיבלתי טרמפ לעפולה ומשם עליתי ברגל לבית החולים, ישבתי אצל מיכל כשעה (הבאתי לה מגניגר כמה דברי מאפה ובנות וגם כלניות מאגי). כל הזמן התווכחנו על השם העתידי. אני רציתי בכל מעודי "נירה", אך מיכל התנגדה בכל כוחה. מבית החולים שבתי באוטובוס tiger ששקע בתחילה בין הכביש והתמרים. הצליח לצאת ובו שבתי לגניגר עוד לפני 4:00. כל אחר הצהריים והערב הייתי מצוברח מאוד בגלל שם בתי. פשוט לא יכולתי למצוא אלטרנטיבה בשביל נירה, שם אשר מצא חן בעיני כל הקבוצה. בארוחת הערב קרה מקרה מבדח: אחד האולפניסטים האמריקאים אמר משפט על גיוס בת לצבא" ואמר לפי תומו: בת, מס' רבים – בתים. בערב ישבנו עד מאוחר אצל הברנרים. באו כל מיני שכנים וידידים ודובר בעיקר על ההכנות לפורים. אגו לא תעבוד מחר ותלווה אותי לבית החולים.

1.3.1953

י"ד באדר תשי"ג

יום א'

הבוקר נסענו לבית החולים ישר (אגו ואני) בטנדר של גניגר. מאחר שגם הבוקר לא הסכימה מיכל לשם נירה, רשמתי לבתי בלב קשה את השם עדנה. גשם ירד בלי הרף ואימא הגיעה עם הדברים הנחוצים רק לפני 10:00. חשבתי קודם

לנסוע באמבולנס, אבל אחר כך השגתי מונית שנהגה דרש רק 7 ל"י. אחרי שנתתי לאחות הראשית (נקראה זקנה) 2 ל"י לקבל, קיבלנו את התינוקת ונסענו הביתה, אחרי שהורדנו את אגי בנגיגר. כשהגענו הביתה, טלפנתי לאדית ומסרתי שיכולים לבוא מחר אחר הצהריים למעשה לא עשיתי דבר. הסתובבתי קצת הנה והנה ועזרתי מעט לשתי הנשים, אך ייתכן שהפרעתי יותר משעזרתי. את מיכל והתינוקת השארנו לבד בחדרון למעלה ואני ואימא ישנו במטבח. אחרי 3:00 בלילה באה מיכל למטבח להעיר אותי, אמרה שהתנור לא בוער כסדרו ושהא מסריח. עליתי למעלה והתעסקתי בו כמה שעות בלי הצלחה מרובה. רק אחרי 6:00 בבוקר שכבתי עוד פעם לישון, אבל לא להרבה זמן.

2.3.1953

ט"ו באדר תשי"ג

יום ב'

היום עוד לא עבדתי. לפני הצהריים הייתי בצרכניה וקניתי תמיסה נגד עובש שמגיעה לנו מהחלוקה. בצהריים בא אלינו הרופא עם האחות. כבר קודם שמעתי שהרופא מצכה, אבל לא ידעתי פרטים נוספים, וכשנודע לו שאני מברנו, שאל אותי מי היה אתי ואם אני מכיר את ד"ר כהן. לבסוף התברר, שהוא, ד"ר ברגמן בעלה הנוכחי של אילנה כהן. הראה לי אפילו בגאווה את תצלומה והזמין אותי לבקר אצלם בטבעון. לפני 2:30 הגיעו צבי עם אדית. לעדנה הביאו מגן דוד מזהב (ענק) ומערכת לבוש בת 3 חלקים שאדית סרגה. אחרי עבודתה לאור מנורת נפט. אחרי שראו שניהם את התינוקת, נסעו עוד עם אוטו באוטובוס בחזרה. אחר הצהריים חילקו בצרכניה בשר עגל. הבאתי אחר הצהריים מנה הביתה ולפנות ערב קיבלתי עוד תוספת.

3.3.1953

ט"ז באדר תשי"ג

יום ג'

מזג האוויר נשאר גשום. היום סודרתי לעבודה, אבל רוב היום עבר במזמזם ובטלה. בבוקר הצטרכנו לצקת כביכול את רצפת צריפו של זלינגר, אבל זה התחסל. חלקי ביציקה זו היה ניסיון בלתי מוצלח (בגלל הבוץ הרב) להוביל למקום זיפזיף עם סוסתו של מארק. מ-11:00 בערך עבדתי במתיחת גדר תייל פרימיטיבית בשביל המרעה ליד החורשה שאחרי בני. היינו שם יהודה בלומר, אני ויעקב מולדבן. האחרון עשה למעשה את עיקר העבודה לבדו. בלומר סיפר לי בהזדמנות זו ששלשום הייתה אסיפת המועמדים עם ש. פיפר (לי לא הודיעו דבר על כך) בה נדונו בין השאר חשמל למעברה, בהמות עבודה, אינונטר ח' וכו'. חוץ מזה חתמו כל המועמדים בהתחייבות על מסירת צריפיהם. אחרי 4:30 שבתי הביתה. אמש הבאתי הביתה את משקל המרפאה והיום ניסינו לשקול בו את התינוקת כדי לקבוע את כמות הניקה. המשקל אינו רגיש ביותר ולא הצלחנו ביותר.

בערב קיבלנו מכתב מדודה (קיבלה את תפוחי הזהב), מארה"ב, אולגה שברה את ברכה וקיימת סכנה שתישאר נכה לצמיתות. איבדו כמובן את מקום עבודתם ועל כל המכתב נסוכה עצבות גדולה. (משפחת הן שגרים בארצות הברית) (עדנה) היום נזכרתי שלא הודעתי להם על הולדת הבת. אחרי ארוחת הערב באה אביבה לבקר את מיכל וישבה אצלה למעלה משעה בשעת ההנקה, הביאה לנו מתנה מערכת טריקו לתינוקת. גם לאה נתנה לנו בבוקר מתנה נאה, מעשית קרמיקה. אימא עבדה היום כמו שיפחה בכביסה, ניקיון בישול. כל השכנים מפצירים בנו להשתמש בעזרה הדדית. אבל אין לנו חשק. מחר אני נוסע לבית שערים ללמוד את מקצוע בדיקת אחוז השומן בחלב.

4.3.1953

י"ז באדר תשי"ג

יום ד'

הבוקר יצאתי באוטובוס ב-7:00 ואחרי 8:00 הייתי בבית שערים. שם הבחור שהכניס אותי לעבודה הוא גרשון וולף. ייקה שנראה צעיר למדי, בחור מסודר וכשרוני, המדבר עברית טובה. מביתו היפה כדוגמת כל בתי בית שערים הלך אתי למחלבה ושם הראה לי את ניהול בדיקת אחוז השומן בחלב לכל פרטיו. הוא עושה עבודה זו כ-10 שנים כבר והינו זריז ביותר. בדיקת 32 דוגמאות חלב בבקבוקים קטנים ארכה מ-9:00 עד 11:00 בערך. רשמתי קצת הערות ורשימת הציוד שיש לרוכשו עוד עבור בית-לחם. אצטרך לבוא עוד כמה פעמים או לפחות פעם נוספת. אחרי 11:00 הלכתי לכביש, שם חיכיתי כשעה, אבל הגעתי לטבעון בזמן ותפשתי את מס' 77 בו חזרתי הביתה, ב-1 וחצי. אחרי האוכל שטפתי המון כלים ואחרי זה עליתי למגרש והבאתי משם כמה צנוניות וגם קצת תרמילי אפונה. מיכל והילדה ישנו אחר הצהריים. אני סננתי את התמיסה ושפכתי הכול בחזרה. נקווה שזה יעזור נגד העובש. בערב ניסיתי לכתוב מכתב לארה"ב אבל התקשיתי ביותר ולא יכולתי למצוא את הנימה הנכונה. הגשם נמשך היום במלוא עוצמתו.

5.3.1953

י"ח באדר תשי"ג

יום ה'

בבוקר חיים לא ידע קודם לאיזו עבודה לסדר אותי ועל כן הלכתי הביתה. ב-9:30 אמנן ברקאי בא לקרוא לי ויחד יצאנו לתקוע עמודי ברזל זזית שחולקו משני צדי הדרך ליד בית הקברות הגרמני למטרות מרעה. עשינו זאת בצינור כבד ורחב סגור בקצה אחד עם שתי ידיעות שאפשר להלבישו על ראש העמוד העבודה במכשיר זה הלכה די מהר. בזמן העבודה שוחחנו שנינו על כל מיני

נושאים והוא תאר לי בין היתר את הוואי כפר יהושוע ואת טהרתו ובריאותו של הנוער שם. סיפר לי גם שבכפר יהושוע משלם כל חבר 50 ל"י (!! מיסי כפר לחודש ושכל אחד מרוויח בקלות 400 עד 500 ל"י).

בצהריים הוצאתי מן הצרכניה מברק ברכה מרות פדרמן מתל אביב וחבילת שי מחוליות (כללה מדריך לגידול ילדים בצ'כית ותלבושות). (רות ושלמה קגל) (עדנה)

בערב גמרתי סוף סוף לכתוב מכתב לארה"ב. למחלבה הגעתי כמה דקות לפני 7:00, אבל הייתי כבר ה-6 בתור. ישבתי שם יותר משעה, אבל לא קיבלתי כבר חלב, למרות השתדלויותיו החמות של ילין אשר ניסה לקבץ בשבילי מכל מיני חבר'ה. אנסה לקבל אולי מחר בערב. מחר נעבוד ביציקת קירות בית קוטלובסקי. במשך היום כמעט שלא ירד גשם, אולם הוא התחיל שוב לפנות ערב. בערב קיבלתי מכתב נחמד מדודה. שואלת מה לשלוח לילדה ומציעה לרשום על שמה פנקס פקדונות באנגליה (!?)

6.3.1953

י"ט באדר תשי"ג

יום ו'

היום הייתה רוח חזקה וכמעט לא ירד גשם. עבדתי ביציקת קירות של קוטלובסקי. עבדנו כמעט 11 שעות בקצב מהיר ומעייף. בפרט אני סבלתי אחרי הלילות ללא שינה. קוטלובסקי ניצל את קרבת הסלע ובנה את עמודי ביתו לגובה, מה שיאפשר לו ניצול המקום מתחת לרצפה. ברצוני לבנות את ביתי גם כן ככה. (הבית שאבא (שמעון) בנה היה על עמודים שאיפשרו קומה שניה, הרוח בחורף שעברה מתחת קיררה מאוד את הבית) (עדנה) ב-6:00 חזרתי הביתה עייף והרוג. התקלחתי, לקחתי את החלב של יוסף ועליתי למחלבה. ילין ניאות לבקשתי וישניבסקי והרכיב לשנינו בלבד את הספרטוטור, כך שיכולתי להפריד חלב. הטרדה זו לא הייתה נעימה לי והוא אפילו לא הסכים לקבל מצדי עזרה

כלשהי. את ארוחת הערב אכלה אימא לבד במטבח ואני למעלה עם מיכל. השניצל-עוף היה עבה מידי ולא הצליח ביותר. בערב שכבתי על המיטה בבגדים ונרדמתי. אחרי ההנקה, ישנה מיכל עד 6:00 בבוקר במטבח ואימא עלתה למעלה מפני שמיכל מתחילה להצטנן. התינוקת לא יונקת בסדר בזמן האחרון ומיכל מצוברחת.

7.3.1953

יום שבת כ' באדר תשי"ג

במשך כל היום ניסיתי בהצלחה חלקית להשיג את הדפיציט שנוצר במשך השבוע בישיבה. היום ירד כמעט כל הזמן גשם שוטף. אחר הצהריים בא יחזקאל לקחת את משקל המרפאה, החזירו אותו לאחר מכן ויקי איתו יחד ובהזדמנות זו ביקרו בחדרה של עדנה. לפנות ערב הלכה אימא להתייעץ עם חוה שניצר על השכבה הלבנה המופיעה על הלשון של עדנה. זו ייעצה לה להשתמש ב-(טקסט לועזי) ומיכל ואמא הכריחוני בערב לפרוץ למרפאה ולהוציא משם את הנ"ל. הלכתי אל קרני, לקחתי את מפתח המשרד, בהצלחה עברתי את כל תסבוכת השלבים השונים עד שבעזרת כמה מפתחות נכנסתי למרפאה ואחרי חיפושים מייגעים (גנב בלילה) הצלחתי למצוא את הבקבוק המבוקש, אולם עליו היה פתק שצוין "לשימוש חיצוני". (מיכל סיפרה שעדנה הגיעה מבית חולים עם פצעים בפה (מחלת פה וטלפיים) חורק שיניים הבאתי את הנוזל הביתה והנשים כמובן לא העיזו להשתמש בו. עשיתי להן סקנדל. אחר כך חטפתי שיחה קצרה עם שלמה והוא הבטיח עזרה מעשית בהקמת הצריף. עם קץ גשמי הזעף הנוכחיים. הייתי כה מצוברח, שהחלטתי לברוח בערב לקולנוע. היה סרט ממוצע מאוד של ויאלט דיסני על כל ליקויי המקום הטכניים. שבת הביתה באמצע והתחלתי לכתוב את טיוטת מכתבי לדודה.

8.3.1953

יום א' כ"א באדר תשי"ג

היום היה מזג אוויר מכוער למדי: מעונן וקר בלי גשם של ממש. יחד עם יהודה בלומר מתחנו חוטי תיל על שוקת העמודים האין-סופית משער בית המלאכה בכון למטה. הפטיש החדש שלי שמש לנו כלי מתיחה. מתחנו על יד כל עמוד שני ואת התייל הצמדנו לעמוד בעזרת חוטי קשירה. הבוץ לא הועיל לקביעתם האיתנה של העמודים. למרות הכול הספקנו ביותר מ-8 שעות די הרבה תוצרת נאה למדי. עדנה בכתה אחר הצהריים והביאה את מיכל עד לדמעות. הערב המשכתי את מכתבי לדודה. בקשתיה שתשתדל להגיש להנים מארה"ב לפחות עזרה סמלית.

9.3.1953

יום ב' כ"ב באדר תשי"ג

ב-7:00 בבוקר נסעתי העירה על מנת לבצע קניות הכרחיות בשביל עדנה. בין היתר קניתי למיכל מכשיר לשאיבת עודף חלב. הצורך לקנות צנורית גומי מיוחדת נגד עצירותה של עדנה הביאני לרחוב נורדאו לחנות מיוחדת ויחידה בכל חיפה. מאחר שהייתי כבר בהדר נכנסתי לחברת לוי ושות', אבל היה שוב סגור כרגיל. הייתי גם אצל אדית ומסרתי לה את המכתב מן ההנים. עד הצהריים הסתובבתי למטה בעיר וקניתי עוד כל מיני דברים. כשהגעתי לפני 1:30 הביתה, אמרה לי מיכל שהרופא ראה את התינוקת והחליט לרשום לה פניצילין בשביל הלשון. מחר יש בדעת אימא לנסוע לחיפה לקופת חולים ולהביאו. מיד אחרי האוכל שאלתי מחנני קילשון חפירה והתחלתי להוציא את תפוחי האדמה. עבדתי בשקט ובלי הרף. למרות שהוצאתי את התפוחים לפני הפריחה אחוז גדול מאוד היו עוד זעירים ביותר, בכל זאת היה היבול משולש עד מרובע, בוודאי קרוב ל-30 ק"ג. את שתי השורות האחרונות השארתי לעוד כמה ימים. לפני גמר העבודה עלה על דעתי משום מה לעלות למגרש וכשהגעתי לשם אחרי 5:00, ראיתי להפתעתי הרבה, שעומד שם

צריף (!! שני הקבלנים הרכיבו בדיוק על הקירות שעמדו כבר את סמוכות הגג האחרונות. רק כעבור זמן מה ראיתי שאת הפלטה עם הדלתות הציבו ליד הבית במקום לצד הרפת. אמרתי לקבלנים שיצטרכו לשנות את זה בכל מחיר. אחרי דין ודברים הסכימו, בתנאי שיקבלו הוראה לכך מחיים. רציתי לחפש אותו, הוא קיבל את פני בחיך רחב ושאל איך מוצאת חן בעיני ההפתעה שהכינו לי. אמרתי לו מה העניין. אילו לפחות היה שואל את מיכל או את איתן, אשר שניהם ידעו על תכנון הצריף, או אילו לפחות היה מודיע לי בצהריים הייתי יכול עוד להציל את המצב. הסברתי לו מדוע יש הכרח שהדלת תהיה בצד הרפת, שלשם זה העמדנו את רצפת הצריף באלכסון וששבשביל זה ויתרתי על 5 מ' מרוחב המגרש. הוא אמר שידרוש בערב מהקבלנים לעשות את השינוי. ב-8:00 מסר לי שרוצה לדבר איתי. לפני זה אספתי בחושך את תפוחי האדמה המוצאים והתקלחתי. כשבאתי אליו אמר לי שהקבלנים ידרשו בשביל השכר 12 ל"י ושזה יהיה עלי לשלם. ייעץ לי לפנות בעניין זה אל פיפר. תפסתי אותו כבר אצל רוטמן לפני ארוחת הערב. ערערתי בתוקף על ההחלטה והוא הבטיח לשקול ולדון בזה שנית. היה זה פשוט ערב בלהות ואני יצאתי מכל כלי. רוטמן מסר לי בחיך פתקה מהרופא המייפה את מיכל לקבל כל שבוע במשך 6 שבועות עוף, אך יחד עם זה לא יכול היה לתת לי עצה מעשית כיצד לבצע זאת. אצטרך כנראה לתבוע ממנו להביא עופות מן העיר (!!). ב-9:30 ישבתי שעה קלה אצל מיכל ואחר כך ירדתי למטה בנעלי הבית החדשות שקניתי היום. בחושך נפלתי מן המדרגות למטה בצורה כה טיפשית שנקעתי או שברתי את כף הרגל הימנית. זעקתי מרוב כאב ובקושי הגעתי אל המטבח. הייתי לבן כמו סיד וסבלתי מצמרמורת. אם-כן (טקסט לועזי) יפה לערב הבלהות. לא היה לי כבר כוח לחרוק שיניים ולקלל. אימא ומיכל טיפלו בי ככל יכולתם והפצירו בי לנסוע למחרת מיד לטבעון או לחיפה. בשכיבה הרגל לא כואבת והיא לא נראית נפוחה באופן מסוכן. בלילה נדדה שנת. בבוקר היה המצב יותר טוב אבל עוד אינני יכול ללכת. למרות זה החלטתי לחכות לבואה של האחות מחר בצהריים. ייתכן שגם הרופא יהיה פה מחר, השם עזרני.

אדית אמרה לי שקיבלו כבר את האישור לשיכון בעכו ושהכניסו כבר 700 ל"י. יהי הזה דיור בשכירה, שכר הדירה ישולם 3 שנים למפרע.

10.3.1953

יום ג' כ"ג באדר תשי"ג

היום הייתי מצוברח מאוד. היה יום יפה ואני לא יכולתי אפילו להסתכל כיצד מקימים את הצריף. בצהריים שלחתי את מיכל אל ח. שויצר והוא מסר לה ששינו את הצריף לפי תכניתנו ושאני אצטרך לשאת במחצית ההוצאות, היינו 6 ל"י. לא יהיה לי הכוח לעמוד על צדקתי בעניין זה. לפני הצהריים התלבשתי והעתקתי את המכתב לדודה. הישיבה על הכיסא לא הועילה לרגלי. אחרי האוכל נרדמתי קצת. ב-4:00 דפקו בדלת והופיעה אילנה אשתו של גוסט לשעבר. למרות שערותיה הצבועות היא נראית די אלגנטית ביקרה אצל מיכל ועדנה ואחר כך נאותה לשתות במטבח למטה קצת נס-קפה. באי סדר והרשלנות השולטים אצלנו לא הייתה האווירה המתאימה ביותר לקבלת אורחים, והמצב היה קצת (טקסט לועזי). היא לא הכירה את מיכל קודם לכן והיא מוצאת חן בעיניה. שוחחנו על כל מיני דברים בקצרה ובין היתר אמרתי לה גם שמאז שעזבה את גוסט, נהיו בקורי אצלו פחות תכופים. אחר כך באו גם תמר והרופא שלקחו חלק בכבוד. הרופא ראה את רגלי וציווה לשכב 3 ימים. אם יהיה בכך צורך אחר כך יעשה צילום. אחרי שהבטחתי להחזיר את הביקור, נפרדנו. אחר כך התיישבה שושנה אצלנו לשעה ארוכה ובערב בא גם בני לדבר איתי בעניין עבודת מדידת השומן. רצה שאסע מחר לבית שערים ובאחד הימים גם לחיפה כדי לבצע את הקניות. כל זה כמובן לא בא

ענה בחשבון. אימא נסעה הבוקר לחיפה על מנת להביא את הפניצילין. שבה עוד לפני הצהריים, בלכתה מרמת הדסה לבית לחם ברגל (!!!)

11.3.1953

כ"ד באדר תשי"ג

יום ד'

מצב רוחי הולך מרע אל רע. מזג האוויר משתפר ורגלי לא. הבוקר גמרתי לקרוא את ספרה של (טקסט לועזי) ספר יוצא מן הכלל עם הרבה תוכן יהודי. ממש התפעלתי ממנו. היום שכבתי כל הזמן במיטה ולעיתים רחוקות עשיתי קומפרסים קרים על הרגל. בבוקר שלחתי את מיכל אל קרני להביא לי קצת חשבונות. הביאה לי את ספר החלב. עשיתי קצת חשבונות, עבודה משעממת הדורשת דיוק ועצבים. לעשות את כל זה בשכיבה במיטה היה לי קשה ביותר. אימא עבדה שוב כל היום כמו שפחה ובערב הלכה להפריד חלב. הבת עשתה קצת צרות. בערב התחלתי לקרוא את ספרו של ברומפילד (טקסט לועזי)

12.3.1953

כ"ה באדר תשי"ג

יום ה'

שתי הנשים יותר מידי עסוקות ומעוצבנות ואינן מראות לי חיבה יתירה. המצב גרם אפילו למתיחות מה ביני לבין מיכל. אני משתדל משך כל היום להצטמצם ולהתבודד עם ספרי. הבוקר קיבלנו מכתב נחמד מאוד ממשפחת לנסקי שפתיחתו נכתבה כביכול בידה הבלתי מאומנת של דניאלה בת השנה. (דנה, היום גרה בקנדה) אחר הצהריים מיכל ניסתה להתפייס קצת עמי ואפתה גם עוגה לכבוד שבת. הערב היה בשר ונקניק בצרכניה ואימא חזרה משם רק ב-9:00 בערב עם תוספת מה של בשר.

13.3.1953

כ"ו באדר תשי"ג

יום ו'

אימא החליטה להישאר אתנו עד יום א'. בצהריים באה אלינו כרמלה. קיבלה רק שבוע אחד חופש בלבד. אחר הצהריים יצאה מיכל למגרש והביאה משם כמה צנוניות וקצת תרמילי אפונה (הלקטי אפונה) יפים, אבל עוד לא מלאים לגמרי. אני שכבתי כל היום. לפני הצהריים גמרתי את חשבון החלב עבור חודש פברואר. בערב החלטתי למרות הרגל החולה להתקלח ועשיתי זאת בהצלחה.

14.3.1953

כ"ז באדר תשי"ג

יום שבת

הבוקר באה משפחת לוינגר לבקרנו. יהודית הביאה לעדנה מעיל צמר נחמד, עבודת יד. ישבו אצלנו שעה ארוכה. הרגל במצב יותר טוב והיום כבר הייתי מלובש כל היום. לפני הצהריים עשיתי כמה צילומים מעדנה, אבל בתוך החדר ואין לי ביטחון כי יצליחו. כרמלה עובדת כבר בחריצות. לארוחת הצהריים הגיע ינקו. הביא מתנה לעדנה. בגלל כאב שיניים חזר לא יכול היה לאכול אצלנו דבר. הגיע ברגל ולפנות ערב חזר ברגל לכביש. בני הביא לי היום חלק גדול מציד למדידת כמות השומן בחלב.

15.3.1953

כ"ח באדר תשי"ג

יום א'

אימא נשארה עוד לפני הצהריים אצלנו. בלילה ירד גשם ובגלל זה לא ניסיתי לצאת החוצה לפני הצהריים. מיכל הביאה לי מקרני את חשבונות הצרכניה ואני בקרתים במשך היום. בצהריים, לפני האוכל נרדמתי לשעה קלה. העיר אותי א'

רינגר אשר הביא את תיבת הבקבוקים מתוקנת. התברר שהיא כבדה מידי. נצטרך כנראה לחתכה לחצי. בצהריים נפרדנו מאימא. בעיתון היה כתוב היום שנשיא צ'כוסלובקיה גוטוואלה מת מדלקת ריאות. כרמלה עובדת בכל המרץ, אך עושה עוד הרבה משגים.

בערב נעלתי מגפיים וצלעתי אל הצרכניה. לקחתי לחם והמשכתי ללכת אחר כך עוד למגרש. שם פגשתי את קאמיל אשר לקח ירק מחלקת הצנונית הישנה. לקח אותי על עגלתו הביתה. את הצריף לא הספקתי בחושך לראות טוב. אין לי כבר סבלנות לשבת בבית באין מעשה.

16.3.1953

כ"ט באדר תשי"ג

יום ב'

אחרי היסוסים נעלתי מגפיים הבוקר והעברתי ראשית את כל כלי המעבדה למחלבה. שמתי לב שהצנטריפוגה קבועה באופן לחוץ מאוד. משם הלכתי למגרש. הרגשתי שצינור הגומי שלי נעלם. גרשון הורידו בשעה שהרכיב צינור פלדה מן הברז לבניינו. איש אינו יודע עתה את מקום המצאו. (כולל גרשון). אספתי כמה מלקטי אפונה שהיו לה אחר כך לקוחות נלהבים אצלנו בבית. (החובשת תמר ואלישבע אשת חיים). "פלא אמריקה" החל עתה רק לפרוח בכל עוצמתו. לייקטונס פרוגרס עוד לא מוכן לאסיף מסחרי. ב-11:00 הראיתי לקרני את החשבונות.

הרופא בא באיחור רב בגלל תחבורה לקויה ובקושי זכיתי לראותו. עשה לי תחליף תחבושת אלסטית מלייקופלאסט רגיל ואמר שאוכל לנסות לעבוד. אחר הצהריים חיפשתי לשווא את הצינור שנעלם (גרשון הבטיח את "עזרתו המלאה") והוצאתי גם את יתר תפוחי האדמה. היה עוד דלי אחד ויחד עם כרמלה מיינו ניקינו וערכנו את כל הכמות בתיבת שדה אחת וקרטון אחד. אני הולך כבר כמעט בלי לצלוע ורוכב אפילו על אופניים.

. בצהריים מצאתי ... שהות לסלק את האשפה. בערב הייתה בצרכניה חבילה של כמה (טקסט לועזי)(חבורות)עדנה) מארה"ב, חומר קריאה יוצא מן הכלל. אחרי הארוחה דיברתי עם שויצר במחלבה ושאלתיו כיצד אוכל להכנס לצריף הסגור. הפנה אותי לאיתן. אני יודע איפה להתחיל את הסדורים בצריף. צריך להחליף לוח צלוטקס אחד לסדר את רשת החשמל, לסגור את הסדקים וכו' וכו'. בערב קראת ב-(טקסט לועזי) מחר אני שוקל חלב.

17.3.1953

א' בניסן תשי"ג

יום ג'

אחרי מדידת החלב הבוקר עשיתי אסוף סלקטיבי באפונה (לייקטוס פרוגרס). אספתי רק את התרמילים הגדולים. גם לפלא אמריקה יש כבר תרמילים די בשלים. עד הצהריים ריכזתי שני ארגזים בערך. בדרך הביתה, חילקתי בערך ארגז אחד כמתנות לכמה חברים: שניצר, יגאל, דרסלר, קרן, קאמיל, לאה, מרים וסיר אחד לרבקה. אחר הצהריים באה כרמלה לעזור לי לשעה קלה. ב-5:00 הכנסנו לצרכניה שתי תיבות שמשקלן נטו היה 22 ק"ג. רוטמן אמר שהמחיר בשוק הוא עתה 4 גרוש הק"ג. (בשבוע שעבר היה 55 גרוש!!). אני קיבלתי ב-20% פחות. היינו 320 פר' הק"ג.

בערב הייתי עייף. כאבו לי הגב והרגליים. היום קיבלנו סל כביסה גדול ויפה מתנת קרובים בגבעת חיים וחוליות. ומקיבוץ גבעת חיים תנור חשמלי ATOM של 2,000 ואט. איני יודע מתי ואם בכלל נוכל להשתמש בו. היום יש בחירת חברים (אנחנו, שרגא ולופו). אני כבר סקרן לדעת את פרטי התוצאות.

הערב קיבלתי גם בדואר חוברת שמנה ומעניינת של (טקסט לועזי). בערב ירד גשם לסירוגין אחרי 2-3 ימים של יובש.

18.3.1953

ב' בניסן תשי"ג

יום ד'

בהצבעה של אמש נתקבלו כל שלושת המועמדים לחברים בכפר וביניהם גם אנחנו. זו הפעם לא פורסם פירוט ההצבעה. רבים אחלו לי "מזל טוב", עזרא שניצר, "השתתף בצערי". לפני הצהריים עשיתי כל מיני מדידות, וחישובים "התוכניות בצריף. על יד בית המלאכה נשארו מן הצריפים כמה קרשים יפים ומוקצעים, שאלתי את חיים ש. אם מותר לי לקחתם. הוא הרשה לי ואני העברתי רגלי לרפת שלי. זו כמות עצים די רצינית. אחר הצהריים גמרתי לנקות ולטאטא את הרצפה. לפנות ערב עצר אותי קאמיל ושוב הפציר בי שאטפל בסלק. לפי דבריו יש לי סלק יפה מאוד וחבל להפקירו. הסברתי לו שאם סדור הצריף אסיף האפונה והתינוקת הדבר הוא מן הנמנע, בפרט שמלבד עישוב נחוץ גם דלול והמחיר אינו כלל מובטח.

אברי מצא לי לבעיה דומה פתרון אורגינלי: עד עכשיו לא זרע תפוחי אדמה. עתה הוא שוכב חולה ורבקה עושה סקנדלים ודורשת על סמך זה עזרה הדדית, אבל לא בשביל חליבה, כי אם לזריעת תפוחי האדמה (!!)). העבודה בצריף עוד עצומה ורב גונית. מחר אני נוסע לבית שערים ואולי אוכל בדרך בחזרה להזמין בטבעון חשמלאי ובנאי שיחליק לי את הרצפה. אחרי המדידה בערב הפרדתי עוד חלב וחזרתי עייף ככלב ועם כאב ראש הגון. לפני שהתקלחתי הורדתי תחבושת הפוליאסטר מן הרגל. נראה מה תהיינה התוצאות.

19.3.1953

ג' בניסן תשי"ג

יום ה'

מאמש יורדים גשמים. בגשם נסעתי לבית שערים. גרשון וולף נתן לי היום לעבוד קצת. בצהריים הלכתי משם לרמת ישי בכוונה למצוא חשמלאי, אך הוא לא היה בבית. נסעתי לקריית עמל וגם שם הייתי אצל שני חשמלאים שלא היו בבית. הלכתי למרכז המסחרי בטבעון ושם יעצו לי לפנות אל סובול בקריית עמל, רח' הכרמל 20. חזרתי שוב לקריית עמל, מצאתיו בבית והוא הבטיח לבוא ביום א' בצהריים לראות את העבודה. מאצלו הלכתי אל בנאי טייח בשם רוטשילד (קק"ל 32) וניסיתי לעניינו בעניין החלקת הרצפה. הוא טען שיהיה צריך לצקת תחילה 2-3 ס"מ בטון ולשם זה הוא זקוק גם לחול. נדמה לי שאין חול בבית-לחם ולכן תהייה זו בעיה לא קטנה להשיגו. הוא אמר שלא ישתלם לו לבוא בשביל יום עבודה אחד ואני עוד לא קבעתי איתו דבר ברור. אולי אזמין אותו אחרי שארכז את כל החומר. עייף ורצוף באתי לתחנה הסופית בטבעון וחזרתי עם האוטובוס האחרון. מיכל הייתה שוב מצוברחת וטענה כרגיל, שאין אני מתמסר לה די הצורך. בערב חשבתי כל מיני תוכניות בשביל הצריף. מחר אני נוסע לחיפה.

20.3.1953

ד' בניסן תשי"ג

יום ו'

ב-7:00 נסעתי לחיפה. הוצאתי מן הבנק 150 ל"י וקניתי בעיקר כלי מלאכה שונים. את אדית לא מצאתי במשרד. גב' מאירשטיין אמרה לי שצבי ואדית עברו כבר לדירה בעכו. אחר הצהריים רציתי לאסוף קצת אפונה בשביל שבת אבל ירד גשם שוטף, כך שלא יכולתי לעשות זאת. עם האוטובוס האחרון בא ינקו. לפי כל הסימנים נראה שינקו וכרמלה כבר מאורסים פחות או יותר ובחודשים הקרובים הם חושבים להתחתן. ינקו היה רוצה להצטרף לבית לחם אך כרמלה אינה רוצה. הערב קיבלנו איחולים לבת מארה"ב, חבילה קטנה ממשפחת לנסקי שהכילה תלבושת לילדה וחבילת קפה לא טחון וגלויה מצבי עם החדשות על הדירה והודעה שיבוא בשבוע הבא. רוב הזמן אחר הצהריים עיינתי בשני ספרים אמרקאיים שקניתי בחיפה (טקסט לועזי) וספר כיס נאה של משק זעיר (טקסט לועזי)

21.3.1953

ה' בניסן תשי"ג

יום שבת

את השבת בילינו ארבעתנו בצוותא. השתדלתי להשאיר את זוג השובבים הצעירים לבד ומתוך זה הייתי במגרש ובצריף והכנתי את עצמי באופן נפשי לעבודתי מחר בשיפור הצריף. לפני הצהריים הגיע במפתיע מר סובול החשמלאי מקריית עמל עם בנו. הם באו רכובים על אופניים (!!)) הראיתי להם את הצריף והם הבטיחו לבוא ביום ג' או ד' ואולי ללון במקום. מחיר האינסטלציה יהיה 32 ל"י (אולי 30). השתדלתי לעניין כמה מאנשי ה"מעברה" בהזדמנות זו בכדי להשיג לי עוד כמה לקוחות, אבל לא הצלחתי ביותר. הגשם יורד בלי הפסק. מחר בבוקר יסעו כרמלה וינקו ומיכל ואני נשאר לראשונה אחרי 3 שבועות לבד. ינקו אמר שאם יהיה לו חופש יבוא אלי בחול המועד פסח לעזור לי קצת.

22.3.1953

יום א' ו' בניסן תשי"ג

כאשר מיכל שמעה בבוקר שאני מתעתד לבצע את הסידור הפנימי של הצריף לבד, עשתה לי ממש עם דמעות בעיניים סקנדל שלם: מדוע לא ביקשתי מישהו עם שתי ידיים ימניות כמו עזרא שניצר למשל שיעשה לי את זה. קשה היה לי להבליג על כעסי וכשיצאתי אחרי מדידת החלב לצריף פגשתי את עזרא ושאלתיו אם הוא מוכן לעזור לי. הסכים ואמר שיבוא אולי אחר הצהריים. אני בינתיים התחלתי לעסוק בהתקנת המחיצה הכפולה שתשמש גם כארון. עלי להודות שהעבודה הלכה די לאט. בעיקר בגלל החישובים הרבים והמדידות השונות. עזרא אחר הצהריים הציץ רק לכמה רגעים. אמר לי שבראש ובראשונה אצטרך להשיג הרבה מאוד פלטות. אם כל החומר יהיה במקום מוכן הוא יוכל "להתלבש" בדבר כמו שצריך ולגמור את כל העניין תוך 10 שעות עבודה... בצהריים הבאתי הביתה קצת צנונית ואפונה. חבל שהגשם לא מאפשר לי עדיין להוריד את האפונה באופן אינטנסיבי. אני חושש שמחר ומחרתיים אצטרך לעלות על השטח למרות הבוץ ולקטוף.

23.3.1953

יום ב' ז' בניסן תשי"ג

כשגמרתי למדוד את החלב בבוקר ירד ברד כבד יותר מ-20 רגעים. הגשם נמשך כל היום לסירוגין. אי אפשר היה לקטוף אפונה ובצריף גם כן לא יכולתי להמשיך לעבוד מפני שאין לי עוד פלטות. קטפתי חצי סל אפונה בשביל הבית ואחר כך הלכתי לרופא. מהיום עובדת כבר פנינה בתור חובשת, (רוטמן? עדנה) במקום הד"ר ברגמן, בא השבוע רופא ממלא מקום. הוא הבטיח לבוא ביום ה' לראות את עדנה וגם עוד פעם את רגלי. הוא אדם איטי ולא עשה עלי רושם מיוחד. בצהריים בא צבי, סיפר על הדירה הנהדרת בעכו, החזיר לי 125 ל"י ולקח קצת תפוחי אדמה, צנונית, אפונה וזיתים. חזר עם אותו האוטובוס. ב-4:00 לקחתי את המנות בצרכניה ולפנות ערב שאלתי מאליהו את עגלת היד הקטנה והבאתי למגרש 12 תיבות שדה. מחיים ביקשתי לסדר לי מחר אדם לאסיף. הוא סידר את יעקב הצעיר, גיסו העתיד של מארק וזה הבטיח לבוא מחר ב-7 וחצי למגרש.

24.3.1953

יום ג' ח' בניסן תשי"ג

הבוקר קמתי מוקדם, לא שקלתי חלב ויצאתי מיד לשדה. מיד כשפתחתי בעבודת האסיף, התחיל לרדת גשם. יעקב, גיסו העתיד של מארק, בא לעבוד כפי שהבטיח, אבל אחרי רבע שעה הלך שוב, כי לא היה טעם לעבודתו בגשם השוטף. אני למרות זאת המשכתי בקטיף פשוט מתוך עקשנות וייאוש. הגשם זרם כל לפני הצהריים ונפסק רק פעמיים לחצי שעה הייתי רטוב עד העצם, וקיללתי את מעיל הגשם הרעוע שהיה לי רק לטרחה. עם כל צעד סחבתי קילגורמים רבים של בוץ על המגפיים. בצהריים עשתה לי מיכל סקנדל על שאינני שומר על בריאותי בתקופה קריטית כזו.

החשמלאים לא באו היום. אחר הצהריים כבר לא ירד גשם כמעט, אני סיימתי את ששת השורות הראשונות של לייקטונס פרוגרס וריכזתי את האפונה שנאספה (שני ארגזים גדושים) בצריף. מחר ברצוני להמשיך באסיף רק שלא אוכל לוותר על שקילת החלב בבוקר. בערב קיבלנו מכתב מדודה מאנגליה, היא כותבת שמתחיל שם האביב ומניחה כנראה שאצלנו כבר מזיעים כהוגן.

25.3.1953

ט' בניסן תשי"ג

יום ד'

ח. שויצר שלח את יעקב, גיסו של מארק למרעה ונתן לי במקומו את יחזקאל. למגרש יכולתי לצאת בגלל המדידה רק אחרי 8:00. תחילה הבאנו מן הצריף לצרכניה שתי תיבות אפונה. היו אלה 27 ק"ג וקיבלתי 35 ג' (גרוש? עדנה) עבור ק"ג אחד. לקטוף התחלנו רק ב-9:00. מיד ראיתי שהכי כדאי לעבוד לבד. יחזקאל דרך הרבה, דיבר הרבה והוריד מט. בצהריים עשתה מיכל מאמץ והביאה את עדנה לשדה. (השמים היו כל היום בהירים, החום עלה והקרקע מתייבשת מהר מאוד) עדנה הרגישה עצמה כנראה טוב בחוץ כל הזמן ישנה. עם האוטו של הצהריים בא בנו של החשמלאי סובול והביא חומרי אינסטלציה. אחר הצהריים יכולתי לצאת לעבודה רק ב-2:30. עד הערב הספקנו להוריד רק 6 ארגזים, בשש הבאתי אותם בכרכרה של יחזקאל לצרכניה. את מרדכי(רוטמן? עדנה)מצאתי במשרד בבית העם. לא רצה ללכת להביא את מפתח הצרכניה ולא רצה אף לשקול את התוצרת. אמר לי לבקש מברוך פתקאות משלוח וקצת קמח, להדביקם על התיבות ולהכניסן למרתף המחלבה (!!)

בגלל כל הטרחה הזו לא הספקתי לקחת היום מחיים פריבלר את לוחות העץ לחתוך פלטות, ששלמה נתן לי פתקה עבורם הבוקר.

מחר חיים יוצק ולא יוכל לתת לי. בערב עוד הלכתי לשקול חלב וגם להפריד. כשחזרתי הביתה חטפתי ארוחת ערב מאוחרת והצטרכתי עוד לסדר קצת את המטבח.

26.3.1953

י' בניסן תשי"ג

יום ה'

נדמה שהחורף עבר כבר לחלוטין. היום היה הרבה יותר חם ויבש. לפני 8:00 באו החשמלאי סובול ובנו הגיעו על אופניים מפני שאוטו המשא שלנו לא בא לקחת את הנעליים מטבעון הבוקר הם התחילו מיד את העבודה. היום מדדתי בפעם האחרונה חלב. בלא שהספקתי לסיים את השקילה החודש. בבוקר נרשמתי לשעה 10:00 בצרכניה לקחת ירקות ומלבד זה לקחתי גם חבית נפט. במאמצים די גדולים גלגלתי חבית אחת שעמדה בחוץ הביתה כשהחזרתי את החבית הריקה ראה אותי יצחק קרן הממונה על עזרה הדדית של בחורים ובקש ממני שאגלגל גם חבית אחת לאברי אשר שוכב עתה חולה. אני שיש לי צריף לסדר, 6 דונם אפונה להוריד ומלבד זה תינוקות קטנה, צריך לתת עזרה הדדית, למרות שאני לא בקשתי עזרה אף פעם אחת. אמרתי לקרן שהייתי משוכנע כי הוא בא להציע לי עזרה, אבל מילא, לא עמדתי על המקח והבאתי גם לאברי חבית. בשיטה של משפחת סנדפי: אם צריך לעשות עבודה שאברי לא רוצה לעשותה הרי שהוא נשכב חולה ורביקה דורשת אחר כך בקולי קולות לעשות זאת מטעם העזרה ההדדית. (ראה: זריעת תפוחי אדמה). התברר שהחבית שאני לקחתי בשבילי הייתה חבית המוכנה והמסומנת של גרשון. במקרה החבית הריקה שלי לא נפלה בשום דבר מחביתו הוא. כך ששאבתי לתוכה נפט והוא הסכים לקחתה. הצרה הייתה שעל החבית שלי נשאר רקורד של הברז שלי ולא יכולתי שעות להורידו. הצלחתי לעשות זאת רק בצהריים בעזרתו של גרשון. החשמלאים אכלו אצלנו ב-1:00 צהריים וב-3:00 גמרו את העבודה. הילד רכב עוד פעם על אופניים לקריית עמל על

מנת להביא קשר של צינור ברגמן שהיה חסר. האינסטלטור עלה לי ב-30 ל"י. לפנות ערב אספתי עוד ארגז אפונה. בערב הודיע לי רוטמן שמכר את אפונתי בתבונה בעד 70 גרוש הק"ג (!!)). האפונה מתחילה להיות נושא השיחה בבית לחם, מפני שלא אקטוף בשבת, אצטרך לאסוף מחר בכדי שיצא ביום א' עוד משלוח אחד לפני ערב חג. רוטמן הסכים לקבל ממני את התוצרת בערב שבת. אחרי שקילת החלב בערב, התרוצצתי בכפר עצמו להשיג פועלים לקטוף מחר. לא אוכל לעבוד כל היום מפני שאצטרך גם לנסוע לנוה יער לחתוך לוחות – פלטות. מצאתי רק פועלת אחת הבחורה של יעקב, גיסו העתידי של מארק. אשתו של יעקב מולדבן ושל חיים לופו סרבו לעבוד ביום ו' ולפני החג. הלכתי עוד לישון ולקום מחר ב-5 בבוקר.

27.3.1953

י"א בניסן תשי"ג

יום ו'

היום היה לי יום של עבודה אינטנסיבית ביותר. קמתי ב-5:00. במקרה מיכל הייתה ערה והכינה לי ארוחת צהריים של סנדוויצ'ים. בעגלה הקטנה של אליהו הבאתי ארגזים לשדה וחילקתיים לאורך כל החלקה. קלרה הקטנה באה ב-8:30 יחד עם מארק שהחליט גם לעזור לי קצת. עשה מזג ג'סטה גדולה, אבל לא הייתה לו סבלנות לעבודת האסיף וב-9:00 טלפנתי לנוה יער ומשם ענו לי שנוכל לבוא לנגריה בכל עת שנרצה, בתנאי שנשלם בעד העבודה במזומנים. אמרתי את זה ללופו ובינתיים בחרתי לי באשורו של חיים פריבלר שני לוחות יפים וארוכים במחסן העץ. חזרתי שוב לאפונה אבל ב-11:00 כבר בא לופו לקרוא לי. השיג עגלה ופרד משלוח. העמסנו את הלוחות, לקחתי איתי קצת כסף ונסענו לנוה יער.

הודות לכישרונו של לופו עברנו את הירידה המסוכנת בשלום והגענו די מהר לנוה יער. שם שהינו עד אחרי 1:00. מלבד פלטות הצלחתי לחתום גם שש לוחות באורך של 2,5 מטר שם בנגריה נתן לי ילד קטן בן 5 מחמאה: אמר שיש לי שרירים יפים ושאל אותי אם זה בא מאכילת תרד. העבודה בשבילי עלתה לי רק 12 ל"י (זול באופן יחסי). לבית לחם שבנו ב-1:45 (בדרך הספקתי לאכול את ארוחת הצהריים) ואני מיד העברתי את העץ עם אותה העגלה לצריף. החזרתי אותה ואת הפרד בשלום, החזרתי אותו ומיד רצתי למגרש להמשיך לקטוף. מארק הסתלק ב-11:00 וקלרה עבדה שם לבד. שוב נוכחתי לדעת שלא כדאי לקחת פועלים בעצב נתן לי אריה את הכרכרה ואת הפרד... כי במקרה היו על מגרשו. אני העמסתי 5 תיבות אפונה והובלתיים למרכול. כשקראתי לרוטמן על יד ביתו אמר לי הלה שיקבל את התוצרת רק מחר בבוקר. כשערערתי בהצביעי על הבטחתו לקבל את התוצאות הערב ולסגור אותה בצרכניה ענה לי בחוצפה, השתמש כלפי במילה "חבר" בהדגש מיוחד. רתחתי ובאין אונים החזרתי את התוצרת לצריף. את הכרכרה לאריה... היה לי חשק לבכות. אחר כך פגשתי את רוטמן ואת איתן בצרכיה והעמדתי את דברי על מעשהו. הסברתי שם כמה קשה לי להשיג פרד ועגלה והוא הבטיח שבמוצאי שבת יעמיסו את האפונה על יד הצריף שלי ישר על האוטו. חזרתי רק ב-7:00 הביתה, התקלחתי ואחר כך עוד שטפתי כלים. פעמיים נרדמתי לפני שהתאוששתי והלכתי לישון.

28.3.1953

י"ב בניסן תשי"ג

יום שבת

היום היה מזג אוויר חם ושרבי. לפני הצהריים הלכנו עם עדנה לטייל עד בית העם. במשך היממה עזרתי הרבה למיכל. חשבנו שיבואו אורחים, אבל לא בא איש. אחר הצהריים בליתי שעה ארוכה בצריף והכנתי תוכניות לעבודתי מחר. חשבתי ומצאתי שיטה יעילה יותר לקביעת לוחות המזונית: יש לקבע אותם לאורך ובמאוזן, לא במאונך. על ידי זה חוסכים גם חומר וגם עבודה.

במוצאי שבת הוצאתי את 5 תיבות האפונה מן הצריף אל מרפסת ביתו של עמיחי. ישראלי בא לשם עם הסופר ואני העמסתי לו את הארגזים. רציתי לכתוב היום מכתבים, אך משום מה דחיתי זאת לחג.

29.3.1953

י"ג בניסן תשי"ג

יום א'

הבוקר קמתי מוקדם, מלאתי אוויר באופניים של מיכל, העמסתי על האופניים שלי את כלי העבודה שלי ורכבתי לצריף. קודם כל ניקיתי את הקירות ואת הרצפה ומפני שהתחיל לטפטף, הכנסתי את כל המזונית לצריף. אחר כך קבעתי סופית את המחיצה הכפולה, הזמנתי בצרכניה תור למיכל (זו הפעם הראשונה שהיא זמינה לגשת לצרכניה), חזרתי לצריף והתחלתי לנסר את המזונית. ניסרתי 3 פלטות ביחד והייתה זו עבודך פרך. היה זה יותר קשה מלנסר עץ בהיקף אותו גודל כמעט עד הבלתי אפשרי. לא הועיל שחדדתי את המסור, ושניסיתי לנסר כל לוח לחוד. במאמץ עילאי ובתחבולות שונות גמרתי לנסר את שלושת הפלטות הראשונות רק אחר הצהריים. אז נוכחתי לדעת שאפשר לעשות זאת בקלות עם סכין בחיתוך ושבירה. אחר הצהריים ליקטתי סל אחד אפונה ל. פרוגרס. עברתי את החלקה ברוב. חושבני שאוכל ללקט מהפרוגרס עוד 30 ארגזים. עם פלא אמריקה אי אפשר עוד להתחיל. כמעט בחשיכה הכנתי לחיתוך 3 פלטות נוספות. אחרי ארוחת הערב הבאתי בשר מן הצרכניה. ב-9:00 נרדמתי לבוש על המיטה והתפשטתי רק ב-11:00.

30.3.1953

י"ד בניסן תשי"ג

יום ב'

הבוקר הלכתי אל הצריף, אספתי בדרך על יד הגנון כמה לוחות מחומר האריזה של צריף הגנון, הנחוצים לי עבור המדפים. עד שעה 8:00 הצלחתי למדוד, לנסר ולהכין עוד 3 לוחות מזונית. שבת הביתה לארוחת בוקר, לקחתי איתי ארוחת צהריים ובעגלתו הקטנה של אליהו הבאתי לשדה עוד כמה ארגזים והמשכתי לאסוף אפונה. נדמה לי שבעיקר הודות ליחזקאל אוכל ללקט עוד כ-5 עד 6 תיבות של "פרוגרס". כל היום ירד גשם טיפין-טיפין, אך לא הפריע לי. הרבה עבודה. אספתי שני ארגזים וחץ מזה קבעתי במקומם שני לוחות, דבר שלא היה קל כל עיקר. לשמחתי נוכחתי לדעת שיש לי בדיוק את מין המסמרים הנחוץ לקביעת הלוחות. שבת ב-6:00 הביתה והתקלחתי. לארוחת הערב הבאתי הגדה, אבל מיכל עשתה הכל בחיפזון ובחוסר סבלנות כך שלמרות היין היה תחליף עלוב מאוד לסדר השנה...

31.3.1953

ט"ו בניסן תשי"ג

יום ג'

היום ישנתי עד לשעה מאוחרת למדי ואחר כך הספקתי לקרוא את כל העיתון. כל היום לא יצאתי החוצה. עזרתי למיכל ואחר הצהריים כתבתי 4 מכתבים: לדודה, לאימא, לצבי ואדית וגם למשפחת לאנסקי. היום היה מזג אוויר שרבי ובערב התחיל לרדת גשם קל.

1.4.1953

ט"ז בניסן תשי"ג

יום ד'

בלילה ובבוקר ירד גשם עז וזה נמשך לסירוגין עד שעות אחר הצהריים המאוחרות. כל הסביבה מלאה שוב בוץ. אחרי 7:00 יצאתי למגרש ובגלל הגשם החזק שהיתי עד 9:00 בצריף ונסרתי עוד שני לוחות מזונית ב-9:00 יצאתי למרות הגשם והבוץ לאסוף אפונה. עד שעה 6:00 בערב הספקתי לאסוף 3 ארגזים ומחר מ-6:00 עד 8:00 ברצוני לאסוף עוד

ארגז ולשלוח 6 תיבות לתנובה. בזה אסיים את חלקת הפרוגרס ואחרי הפוגה של כ-10 יום אתחיל עם פ. אמריקה יבול הפרוגרס היה כ-250 ק"ג (2 וחצי דונם בערך) בערב הפרדתי חלב.

2.4.1953

י"ז בניסן תשי"ג

יום ה'

הבוקר קמתי ב-5:30 וב-6:00, לפני ארוחת הבוקר הייתי בשדה. בלילה ובבוקר ירד שוב גשם. עד 7:00 וחצי אספתי יותר מחצי ארגז אפונה ובעגלה של עזרא הבאתי את כל התוצרת למרכז ושם העמסתי על המכונית (6 תיבות). אצל רוטמן הזמנתי כיור מטבח בשביל הצריף מפח ואמייל. אחר כך אכלתי בבית ארוחת בוקר ויצאתי לצריף. עשיתי מדפים בשביל כוננית אחת והמשכתי לקבוע את לוחות המזונית. גם את הלוחות העליונים הצלחתי לקבוע לבד. עבדתי עד אחרי 2:00 ואת ארוחת הצהריים גמרתי ב-3:00, אחרי זה המשכתי לעבוד בצריף עד חשיכה. כמה רגעים לפני גמר העבודה חתכתי לי בזרת השמאלית חתך עמוק מאוד עם האולר (שעה שעשיתי חתך במזונית המרדנית). הפצע הגיע כמעט עד העצם ושתת זרמי דם.

3.4.1953

י"ח בניסן תשי"ג

יום ו'

היום הספקתי לעשות הרבה בצריף. צפיתי את כל החדר במזונית וגם את המחיצה. הצריף אינו סימטרי לגמרי וזה גרם לקשיים רבים בשעת התקנת לוחות המזונית. הייתי גאה על כך שעלה בידי לעשות את הכל (גם קביעת הלוחות העליונים) לבד. עד הערב הספקתי גם לקבוע בחציו השני של ארון המחיצה קרש עם שני קולבים קצרים עבור חליפות ומעילים. את זה עשיתי עם מקלות מנוקבים שרכשנו מן הפסינגים ובעזרת מקצואה (משייף גדול מברזל)עדנה)ענק שנשאר מן הגרמנים.

בדרך הביתה דיברתי עם משה סטראקוש על בעיית הבאת החשמל אל הצריף. הוא הפנה אותי קודם כל אל שלמה פיפר.

4.4.1953

י"ט בניסן תשי"ג

יום שבת

הבוקר עליתי למעלה ושמעתי חדשות בעיקר על מנת לווסת את טיעוני וכמעט שקיבלתי סחרורת: 15 הרופאים, רובם יהודים שהואשמו במוסקבה ברצח רפואי, שוחררו ממאסרם ומאשימיהם נכלאו (!! לפני הצהריים עזרתי למיכל, ובצהריים ביקרנו שלושתנו בצריף. מיכל כנראה כבר מתחרטת על שלא נתנה אמון בכישרון ידי. ואני מטיח כנגדה טרוניות קשות על כך בכל הזדמנות. אחר הצהריים לקחתי משלמה את האיזון של ינאר. הוא הבטיח לטפל בעניין החשמל בשבילנו. היום נחתי וקראתי.

5.4.1953

כ' בניסן תשי"ג

יום א'

עד ארוחת הבוקר התעסקתי בצריף בניסיון לחבר את לוחות המדפים בכוננית המחיצה. נוכחתי לדעת שאת המדפים המחוברים קשה להוציא לכן עזבתי את זה ואחרי ארוחת הבוקר התחלתי לחבר את שלד הכוננית השניה. העבודה לקחה לי יותר זמן משחשבתי.. עשיתי הרבה טעויות ועד הצהריים לא התקדמתי הרבה. ב-2:00 הייתי במחלבה על מנת לסדר עם ילין את ה"מעבדה" לבדיקת כמות השומן. אולם הוא נסע ועמד לחזור רק ב-4:00. אי לזאת המשכתי בכוננית ועד 4:00 הצלחתי לגמור את שני חלקי השלד. אחרי זה ערכתי עם ילין את מפקד הכלים ב"מעבדה". נמצא

כמעט הכל. אני מקווה שהחולדות לא יפגעו בהם לרעה. עמיחי צריך עוד לראות ולסדר את הצנטריפוגה –מיכל באה היום עם עדנה למגרש להודיע לי בשמחה רבה שעדנה כבר שוקלת 3 ק"ג. –בערב התקלחתי זו הפעם הראשונה השנה במים קרים בלבד.

6.4.1953

כ"א בניסן תשי"ג

יום ב'

בצהרים היינו עם עדנה על המגרש. שם צלמתיה שכובה בתוך העשבים, התמונה ה-12 של הסרט הראשון. נוכחתי לדעת שהפלא(אפונה) אמריקה עוד לא ראוי לאסוף. הגזר כבר מוכן לתוצרת בית אחר הצהריים הייתי שוב בצריף ועשיתי תכניות לעבודתי מחר. התעוררו סיבוכים רבים מאוד ביחס לפינת הבישול. בערב דיברתי עם רוטמן. אמר לי שאמנם קנה כבר כיור אמאיל, אבל אני לא חייב לקחתו ואוכל גם לקבל כיור בטון תחתיו. ההפרש הוא של יותר מ-12 ל"י. דיברתי גם עם יצחק קרן ודרסלר והזמנתי את העגלה והזוג לסוף השבוע. רוטמן אמר לי שמחיר האפונה ירד פלאים. הגזר נמכר לרפתות ב-2 וחצי גרוש.

7.4.1953

כ"ב בניסן תשי"ג

יום ג'

היום יש למיכל יום הולדת. לא נתתי לה עוד כל מתנה ובכלל לא חגגנו אותו באופן מיוחד. בצריף הספקתי לעשות די הרבה היום. שולחן בישול יציב שרחבו 60 ס"מ ואשר קבוע מצד אחד בפינה ומצד שני על סמיכה אלכסונית בקיר הצריף, כך שהוא כולו באוויר. מדדתי וחתכתי את מוטות העץ שימשו לפסים בשביל "דלתות" המזונית החופפות. לפני הצהריים התחלתי גם את מסגרת רשת הזבובים בשביל הדלת, עבודה דייקנית ביותר ודי מסובכת. בצהריים הביאה מיכל את עדנה, השאירה אותה תחת השגחתי והלכה לקטוף קצת אפונה וגזר. עדנה בכתה קצת, אחר כך עשתה את צרכיה הגדולים ונרגעה באופן זמני. אחר הצהריים גמרתי את רשת הזבובים, השגתי בצרכנייה נעצים ובנייר של שק מלט כיסיתי את הקיר שמאחורי כוננית המטבח ותקעתי במסמרים את שלד הכוננית במקומה. בערב לקחתי לחם בצרכניה ושמעתי שהמועמדים יקבלו כל אחד 30 עד 40 פרגיות היום. קבלנו גלויה מאדית ומכתב מכרמלה. בערב מצאה ידי סוף סוף לענות במכתב קצר, בו אני מזמין את משפחת בלום להביא לנו את מתנתם באופן אישי, על גליותו של ברטל מלפני כמה ימים. בזמן האחרון קורה לנו תכופות שאנו נרדמים שנינו בין 8:00, 10:00 בערב אחר כך מתעוררים וממהרים לעשות את כל המוטל עלינו, דבר שמכניס ערבוביה בסדרים המקובלים. כמה טוב לאכול שוב לחם!

8.4.1953

כ"ג בניסן תשי"ג

יום ד'

גם היום עבדתי בצריף יום שלם. ציפיתי בלוחות את שלד שולחן הבישול, ניסרתי לוחות עבור המדפים של כוננית המטבח ובצהריים חתכתי והתאמתי לוח מזונית שהיה חסר עוד ליד הכניסה. אחר הצהריים ציפיתי את כל מדפי כוננית המטבח במזונית, דבר שארך יותר משעתיים. לפנות ערב עשיתי סדר, טאטאתי והוצאתי דלי מלא עם בוץ, אבק ונסורת עץ. בצרכניה אמר לי רוטמן שאם רצוני בכיור בטון אוכל לקחת כיור המונח בחצרו של הולצר. מיד הלכתי לשם, הכיור מצא חן בעיני, ואני העברתי מיד לצריף. הוא כבד מאוד ובדרך כמעט שנפל ונשבר לי. למזלי קיבל רק "שריטה" קלה בצד האחורי. בערב הצלחתי להשיג למחר את הפרד של קרן ואת העגלה של גרשון. ברצוני להוביל מחר כל היום דבש וגם עגלת חול. ב-8:00 הפרדתי חלב, דאגתי כרגיל להרתחת הכביסה ואחרי המקלחת הלכתי ישר למיטה.

9.4.1953

כ"ד בניסן תשי"ג

יום ה'

הלילה ירד קצת גשם.

לפני 7:00 לקחתי את הפרדה הנבזית של יצחק קרן ואת עגלתו של גרשון. תחילה העמסתי חול שנשאר על יד המחלבה החדשה והובלנו לצריף שם הנחתי אותו על גבי שקים. במשך לפני הצהריים הספקתי לעשות די הרבה. 3 הובלות אבנים גדולות, הובלה אחת זיפזיף, אחת חצץ, ו-2 דבש שהובלתי מן החורשה הסמוכה (גלי אבני סיקול). כל זה פרט לחול שהובלתי בבוקר. בצהריים הבאתי את הפרדה הביתה וב-2:00 יצאתי שוב, לפני שהמשכתי להוביל דבש, החלטתי לרדות עוד קצת זיפזיף שנשאר על יד הרפת האחרונה. כשנכנסתי להזיז את העגלה הפרוקה כבר מחומר קצת אחורה, השתגעה הפרדה, נפלה על יצול אחד, שברה אותו. הסתבכה גם ברתמתה. שחררתי אותה, היא קמה, קשרתיה על יד הרפת השנייה והתחלתי מיד מתקין את היצול. לשם זה השתמשתי בשתי קורות של 3,5 6,5 מ' שחיברתי יחד. את היצול השבור חתכתי בבסיסו לחצי ואת החדש הצמדתי אליו. הכי קשה היה להוציא את הברזל החדש מראש היצול הישן. הייתי עייף וצמא, קיללתי את גורלי המר ועבדתי בתיקון זה מ-3:00 אחר הצהריים עד חשכה. הפרדה קרעה בינתיים את המושכות וכמעט ברחו, בלי עזרתו של גרשון אשר עזר לתפסה. כשגמרתי במשימה ורתמתי, נוכחתי לדעת שהיצול הרקוב התפצל בבסיסו במקום החיבור כלפי מטה. היה לי עוד (טקסט לוועזי) לא לנסוע במצב כזה אל גרשון והתרתי את הפרדה והבאתיה בלי עגלה אל אורוותו של יצחק. מחר אנסה לרפא את היצול בעזרת בורג ואום. בערב הייתי מיואש (על שלא הספקתי להוביל מספיק דבש ועל שאינני בעל עגלה ופרד) למרות עייפותי הבאתי עוד קרח מן הצרכניה בשר וביצים.

חיפשתי

10.4.1953 בבוקר

כ"ה בניסן תשי"ג

יום ו'

במרתף ברגים ואומים בכדי לגמור לתקן את היצול. הבורג היחיד שהתאים לא היה לו אום מתאים. לא יכולתי להסתדר. למרות מאמצים מרובים, אך לבסוף נסעתי לבית המלאכה ושם השגתי אום יותר גדול. אחרי שגמרתי לתקן את היצול, ערכתי באופן גס עם הדבש את היסוד למרפסת ולמקלחת. בצהריים ניאות נתן לבוא למגרש ולעשות לי בערך את תכנית החומרים הדרושים עבור אינסטלציה של המים. בשעות הצהריים הגיעה בטנדר הדגירה החדשה, אלפי אפרוחים בני יום בארגזים שטוחים ומנוקבים... לפני הצהריים בבלתי את המוח למסגרים שיתקנו את הצנטריפוגה אבל קיבלתי רק תשובות מתחמקות. אחר הצהריים באו עזרא לצריף והתייעצתי איתו בקשר להמשך העבודה. הבטיח לעזור לי ביציקת הרצפה ובהרמת המרפסת והמקלחת ו"מגדל המים". לפנות ערב תיקנתי את ארגז הכביסה אליו נכנסו חולדות בימים האחרונים. מביתו החדש של קוטלובסקי לקחתי לי תחתית ישנה של עגלת ילדים עם קפיצים וצירים. אולי אקנה גלגלי גומי ואעשה מזה עגלה בשביל עדנה.

11.4.1953

כ"ז בניסן תשי"ג

יום שבת

לפני הצהריים היה שוב אצלי גדעון משרות הנסיעות במשרדנו אשר רוצה להצטרף לבית לחם. התביישתי על כי מצא את המטבח באי סדר גמור. בצהריים היינו עם עדנה בצריף. ובמקרה באו לשם באותו הזמן גם משפ' קאמיל, אשר התפעלו מעבודתי.

בצהריים בא צבי קליין שאכל איתנו יחד ונשאר עד לפני 6:00. הייתי אתו גם בצריף, שיניתי את דעתי ביחס לארון המחיצה, אכסה אותו בוילון בלבד. מחר אצטרך להשיג בחיפה המון דברים בשביל הצריף ואני חושש שלא אחשוב על כל הפרטים החיוניים. לא יכולתי למצוא היום את שלמה פיפר ובערב שמעתי כי הוא באילת. אני צריך ממנו אישור דחוף למלט, וצינורות. חלק מפלא אמריקה ראוי כבר לאסוף, אבל ההלקטים לא מצטיינים במיוחד. העשבים צמחו באופן מבהיל ואני פשוט מתבייש על מגרשי המוזנח. הלילה מתחיל שעון קיץ.

12.4.1953

כ"ח בניסן תשי"ג

יום א'

מיד כשבאתי בבוקר העירה, הכנסתי לנגריה אחת במרכז החדש כמה עצים לעבוד. הנגר חתך לי שלוש חתיכות חריצים כפולים עבור דלתות המזונית של כוננית המטבח ומן השאר חתך פלטות של 25 – 2 ס"מ. העץ היה בצהריים מוכן. מסרתי סרט לפיתוח, והייתי במשרד החקלאות. המומחה לזיבול יעץ לי להשתמש בצואת אדם לעשיית קומפוסט ובאבן סיד טחונה. בבלי אמר שאוכל בשקט להצניע את האפונה ואת התירס אוכל לזרוע עד סוף מאי. נתתי את שעונה של מיכל לתיקון וגם הוא היה מוכן בצהריים. קניתי קצת כלי עבודה ו-(טקסט לועזי) בשביל הצריף. הייתי אצל אדית ויחד איתה קניתי ווילונות בשביל המחיצה. הם עלו הון 34 ל". היום הוצאתי בעיר יותר מ-50 ל". עמוס חפצים שבתי בצהריים הביתה ואחר הצהריים עשיתי בצריף את הדלתות בשביל הכוננית. אדית רצתה לקנות למיכל מתנת יום הולדת, בד לשמלה. אני הצעתי לה להפטר מן המתנות משני הצדדים על ידי זה שלא ניתן מתנות לא למיכל ולא לאדית. היא הסכימה למחצה. גם את צבי ראיתי לרגע קט. היה בשק"ם של המשטרה. אדית תבוא מחר בערב אלינו. בערב סידרתי לה כריכים לארוחת צהריים של מחר. מחר אאסוף שוב אפונה.

13.4.1953

כ"ט בניסן תשי"ג

יום ב'

על העגלה של אליהו הבאתי הבוקר שוב כמה תיבות למגרש. לפני שהתחלתי באיסוף, גמרתי להתקין את דלתות הכוננית. נדמה שהסידור הצליח. ההלקטים של "פלא אמריקה" קטנים מאוד ואיסופם לוקח פי שניים יותר זמן (3 עד 4 שעות ארגז). את ארוחת הצהריים אכלתי בצריף וכשגמרתי, באה מיכל והביאה כד עם מרק ומי שתיה. את המרק אכלתי יחד עם מיכל, למרות שהייתי כבר שבע, החלטתי לאסוף רק ארגז אחד ולשקול לניסיון כדי לקבוע אם הורדת "פלא" כדאית. הוצאתי גם קצת גזר בשביל הבית ובשביל אדית. אחר הצהריים בא עזרא, אמר שחיפש אותי כי חשב היום לצקת. את שלושת שקי המלט כבר הוציא מן המחסן. השעה הייתה כבר מאוחרת ולכן הכינונו רק את תבנית העץ עבור היציקה. בהזדמנות זו קילקל עזרא את המטר המשומש שלי לגמרי. אחרי 6:00 יצאתי לחפש עוד קצת אפונת פרוגרס בשביל אדית וחיכיתי לבואה. היא באה מאוחר מאוד על האופניים שלי ולא הכירתיני בבגדי העבודה. שלחתי לקחת לחם והלכנו אחריה עם העגלה.

בדרך לקחתי אצל רובישג כמה חוברות ישנות ברונט לולידית וכו', (חומר קריאה במרכז מעניין בשביל שלזינגר) ראיתי שיש משלוח ירקות ולכן חזרתי והבאתי מהר את הארגז. עד שחזרתי הביתה, התרחצתי והתלבשתי, הייתה השעה כבר מאוחרת. בערב הייתה הפסקה ארוכה של חשמל. אדית הביאה את רוב הדברים שמיכל ביקשה וגם סיגריות בשבילי. מיכל כבר לא יכלה להשיג עוף, אבל נתנו לה הרבה גזר ואפונה וגם חצי תריסר ביצים. אדית ספרה ניסים ונפלאות על דירתם החדשה והזמינה אותי לבוא לראותה. אגב צבי הזמין גם את דודה לבוא בשנה הבאה.

14.4.1953

כ"ט בניסן תשי"ג

יום ג'

היום יצאתי מאוחר, כי אכלתי ארוחת בוקר עם אדית וחיכיתי עד שנסעה עם האוטו של 7:00. בבוקר דיברתי עם שמואל ר. והוא הבטיח לי לאחר הצהרים טרקטור שיהפוך ויצניע את העשבים (המגיעים כבר עד החגורה) בחלק הקדמי של המגרש. מפני שעזרא לא יכול לעזור לי ביציקה היום, התחלתי לסתום את התעלה בשביל מעבר לטרקטור. התברר שזו עבודת פרך. לכסות 3 מ' של תעלה ארך לי כ-3 שעות. אחרי הסגירה סימנתי במקלות נראים לעין את השטח שיש לחרוש (עובד אצלינו עכשיו טרקטוריסט שכיר מרמת הדסה) ואספתי מהר את הסלקים המפותחים מארבעת השורות הנקיות (ריכזתי בשביל מצרכי הבית קרוב לשני ארגזים סלק בלי עלים, ובין זה כמה חתיכות די גדולות. בצהרים ביקש ממני עלי הערבי רשות לקצור קצת עשבים. הראיתי לו מקום מהמגרש השכן ליד הדרך ועל יד האלון הגדול. כך יוקל עלי לפחות ניקוי העשבים השוטמים. אחר הצהריים התברר שהטרקטוריסט עובד היום רק עד 3:30 ולכן לא יוכל לנקש אצלי. מקווה שיבוא מחר ושלא ירד עד אז גשם. אחרי 2:00 פיזרתי עוד קצת דבש וחצץ על יד הצריף ואחר כך כיסיתי עוד 3 מ' של התעלה בצד השני של רוחב המגרש לנוחיות הטרקטוריסט מחר. בערב הייתי במחלבה וראיתי שדומינסקי תיקן כבר את הצנטריפוגה. אצטרך להתכונן באופן רציני למדידה. בערב לקח ממני קאמיל שוב את משקל החלב על מנת לשקול בו עגל שנולד ושמשקלו יותר מ-20 ק"ג. בקשתי שיקבל את המשקל.

15.4.1953

ל' בניסן תשי"ג

יום ג'

הטרקטוריסט השכיר לא בא היום בכלל וחיים אמר לי שאוכל לקבל את הטרקטור רק ביום ו'. מאחר שגם שניצר לא היה פנוי ליציקה לא הייתה לי תכנית עבודה. בבוקר חילקתי את ארגז הבקבוקים למדידת השומן לשני חצאים. לשווא ניסיתי להשיג בצרכניה מגל חמש וקילשון טוב. לקחתי מברוך רק דלי חליבה בשביל המדידות ומצקת. בצהריים קבעתי בעוד כמה מסמרים את לוחות המזונית לפני הצהריים נודע לי כי זאב גוטליב יהיה השכן שלי מצד שמאל. הוא התייאש מהאדמה הרטובה שבמגרשו הנמוך הנוכחי. אחר הצהריים עישבתי יחד עם יחזקאל את הבצל שבמגרשו ועל ידי זה החזרתי לו 4 שעות עבודה.

בערב קיבלתי מכתב ממשד החינוך והתרבות בו נודע לי ממיכאל זיו שעברתי את בחינת המשנה במתמטיקה מספיק (6). ועל כן אני זכאי לקבל תעודת בגרות. מה שלא מובן לי ומרגיז במקצת הוא, שבשום מקצוע אפילו לא באנגלית לא קיבלתי ציון יותר גבוה מ-6, אבל עובדה היא שלמרות כל הקשיים והמכשולים עשיתי את בחינת הבגרות, שלא הייתה מן הקלות מבחינה אובייקטיבית, וסובייקטיבית כאחד. בשעת הפרדת החלב בערב אמר לי עזרא שגם מחר לא יהיה פנוי ועל כן אמרתי לחיים שיוכל לסדר אותי לעבודה. אמר שאעבוד עם 2 פועלים שכירים בניקוי הכפר לקראת חג החמש (לעלייה על הקרקע).

16.4.1953

א' באייר תשי"ג

יום ד'

שני הפועלים השכירים מן המעבר (עדות המזרח) שהיו צריכים לעבוד אתי בניקוי חצר בית העם היו בכפר כבר בבוקר השקם, אבל עד שאיתן הסביר לי מה שיש לעשות ועד שרכזתי את הכלים הדרושים (מן הצרכניה) עבר זמן והתחלנו לעבוד רק ב-8:00. ב-9:15 התיישבו שני הפועלים 3/4 שעה לאכול ארוחת בוקר. אני בינתיים קיבלתי מוילי את צינורות ההשקייה שלי, ריכזתי ליד ביתו של ילן. ניקינו יפה את החצר אני עדרתי בטוריה שתי ערוגות שליד הכניסה (את חביות הנפט יחד עם הגדר והשער שעשיתי בזמנו, העבירו כבר אתמול לצד האחורי של בית העם) וגם עדרתי את

הרצועה שליד החומה של קרן. הפועלים רצו לגמור ב-3:00 ולמעשה כבר לא הייתה לי בשבילם עבודה ב-2:30. אחרי זה הבאתי למגרש מריצה ופח יציקה מן המחלבה החדשה ובמריצה סחבתי למקום הבית שלי קצת אבנים כבדות בשביל השנורגריסט שמקימים האחים וישנובסקי בשבילי. היום היה חם מאוד ולכן הלכתי מוקדם הביתה והתקלחתי. בערב חילקו בשר. עזרא שניצר אמר לי שגם מחר לא יוכל לצקת. אולי בשבת. התייאשתי ממנו וביקשתי מושינבסקי שיעזור לי עם אחיו. אחרי שיגמור את השנורגריסט. הוא הסכים למחצה. אחרי שידולים רבים הצלחתי להבטיח לי את הטרקטור למחר בבוקר השכם.

שמואל יחרוש אצלי מחר, אני צריך גם לנסות בדיקות שמן. היום השכיבה מיכל את עדנה בצהריים בעגלה שקיבלנו בהשאלה ממשפחת קאמיל לפני יומיים. הניסיון השביעי רצון. קאמיל הבטיח לי היום למחר את הפרד והעגלה לשם העברת קווי ההשקיה למגרש.

17.4.1953

ב' באייר תשי"ג

יום ו'

היום לא היה מוצלח ביותר. בבוקר חיכיתי ליד בית המלאכה עד שהכינו את הטרקטור לחרוש, יצא עמיחי עם מחרשת 4 סכינים בקושי הצלחתי לחרוש חלק מן השטח שלפני התעלה. אחרי התעלה נסתמה המחרשה כל רגע. עבדתי כמו חמור בניקויה ובהוצאת העשבים ממנה ואחרי שעה וחצי של מזמזם עזב עמיחי את החלקה מנוצח. כישלון זה נתן מכה קשה לתכניות האחים וישניבסקי אמרו לי בינתיים שדוד (אפשטיין?) (עדנה) הטפסן אינו מסכים לשחררם אחר הצהריים ליציקה אצלי. מכה נוספת. כשבאתי אל קאמיל לקחת את העגלה אמר שאיחרתי כי מסר אותה בבוקר למישהו אחר. בנפש מרה התכוננתי לצקת אחר הצהריים לבד. אחרי ארוחת צהריים חטופה יצאתי באחת למגרש והתחלתי באמת לצקת. העבודה הייתה עבודה פרך. היה חם והחומר התייבש כמעט כליל לפני שהספקתי להכין תערובת חדשה. בקושי הספקתי בשעה 6:00 לצקת כמחצית הרצפה. היא כמעט פלס, אולם השטח העליון לא מוחזק יפה. אחרי 6:00 אספתי עוד חצי סל אפונה בשביל מיכל. בדרך הביתה עצרה אותי שרה הולצר ושאלה אם אוכל עוד לספק בעתיד הקרוב קצת אפונה, הבטחתי לה

18.4.1953

ג' באייר תשי"ג

יום שבת

בבוקר היה ערפל כה סמיך שהיה דומה כמעט לגשם. אחרי שהתלבשתי נסעתי להשקות את היציקה, כיסיתי בשקי יוטה ושקי נייר. לפני הצהריים קיבלתי את האיזון ובונים משלמה, קיבלתי אישור ל-7 שקי מלט, וצנורות לאינסטלציה, הבטחה ביחס לפחים גדולים לכשיגיעו וגם ביחס לחומר הנחוץ עבור הויטרינה מהמטעים הנטושים הגרלתי שורה 2 מול בית דומינסקי.

בצהריים השקיתי את הרצפה שנית, אחרי האוכל ישנתי בשעה וחצי שינה עמוקה. בשעה חמש הבטיח שמואל הטרקטוריסט לראות את מצב המגרש, אולם לא קיים את הבטחתו. הבטיח לחרוש את השטח ביום א' או ב' עם דיסקוס מחרשה. לפנות ערב השקיתי את הרצפה שוב ואחר כך הלכנו עם מיכל ועדנה בעגלה למגרש. בדרך הצטרכנו להראותה לכל מיני שכנות. בדרך בחזרה הודעתי ל-5 משקיסטים העליונים בכפר על מדידת החלב מחר עם חשיכה הכנתי לי את הכלים לשם כך.

19.4.1953

ד' באייר תשי"ג

יום א'

היום התחלתי למדוד שוב חלב, כולל אחוז השומן והפעם התחלתי מלמעלה, היינו משניצור: אחרי ארוחת הבוקר המשכתי ביציקה. עשיתי תבנית משופעת בשביל המקלחת ואת יציקתה גמרתי בצהריים, אותו הזמן בא עזרא לקצור ירק, ראה אותי עובד לבד והדבר היה לא נעים לו ביותר. אחר הצהריים יצקתי את הקטע האמצעי שנשאר בין שתי היציקות. בסוף נשאר לי בין הקטע האמצעי ובין המקלחת קרש עץ ואני, במקום להשאירו כדי שישמש מפתן המקלחת בעתיד, עשיתי טעות והוצאתי אותו, מה שקלקל את שפות היציקה שהתייבשה בינתיים ומה שהוסיף לי קרוב לשעתיים עבודה עדינה. התפר בוודאי לא יהיה חזק ביותר, יקלקל את המראה בכללי ובשעה שאעשה דלת למקלחת יגרום לי שוב קשיים. בכלל הייתי צריך להתחיל את כל היציקה מצד המקלחת, ולא להיפך. מפני שהבטחתי לפני יומיים לשרה הולצר אפונה, הלכתי אחרי 6:00 לאסוף עוד קצת תרמילים. הבאתי לה חצי סל ללא תמורה. ביקשתי בהזדמנות מלונים. מיכל סיפרה לי היום שעדנה שוקלת כבר 3,400 ק"ג. מחר חג העצמאות, אבל לא בשבילי.

20.4.1953

ה' באייר תשי"ג

יום ב'

היום מדדתי חלב ב-4 משקים נוספים ולפני 9:00 עשיתי במחלבה את בדיקת השומן. חששותי לא נתאמתו והבדיקה הצליחה. אצל 8 פרות היה השיא 37, והשפל 3,1 (אחרי המלטה) הבדיקה עם ניקוי הכלים ארכו לי קרוב לשעה וחצי. אחרי זה לקחתי מאצל קאמיל את הפרד והעגלה והבאתי למגרש את קו ההשקיה (מבצע קשה ביותר) וכמה ארגזים לאפונה. כשהחזרתי את העגלה מוכרח הייתי כבר למהר למדוד שוב.

היום נסעו רוב הבחורים העירה לראות את המצעד והשאירו את הבחורות על פי כן בבית. אחרי ארוחת צהריים מאוחרת יצאתי ב-3:00 לאסוף קצת אפונה. הקב"ה השפיע עלי בברכה בלי גבול. השיחים שופעים תרמילים ואפשר לשבת במקום אחד כמעט רבע שעה מבלי לזוז ולאסוף בשתי הידיים. איסוף ארגז אחד מצריך בערך שעתיים וחצי אבל אני יודע איך להוציא את המקסימום. בערב דיברתי עם חיים ש. בנוגע לפועלים שכירים והוא הפנה אותי לקרני. לפועל שיעבוד בחפירת היסודות אצטרך אני לדאוג לכלים.

21.4.1953

ו' באייר תשי"ג

יום ג'

כשאכלתי ארוחת בוקר אחרי מדידת החלב, באו אלי שני פועלים מן המעברה (שכונת הצריפים באזור משפחת ינישבסקי =שחר, בצר, סיגלר וכולי)עדנה)אשר נודע להם שאפשר לעבוד אצלי. הפסקתי את האוכל והלכתי איתם למגרש. לקחנו ארגזים לשדה והראיתי להם את העבודה. היה זה בשעה 9:00. הסברתי להם שבעד כל ארגז נוסף מעל למינימום של 5 תיבות אשלם עוד 1.250 ל"י נוסף. לא היה להם חשק להתחיל. הגדול שבהם אמר כי זו עבודה לילדים ולבסוף החליטו לחזור ברגל למעברה ולא לעבוד. (הכנסת מתקנת עכשיו מס אבטלה!)

אני הפסדתי 3/4 שעה זמן וקיבלתי מצב רוח. הייתי אצל קרני והוא קשר אותי טלפונית עם לשכת העבודה. הזמנתי 2 פועלים לאסוף את האפונה וביקשתי שידגישו כי זה לא יהיה דבר אחר ועוד פועל אחד לחפירה בקבלנות. אחרי זה בדקתי את אחוז השומן של מדידת אתמול. אחר כך הלכתי למגרש, פרקתי את פיגום הרצפה, עשיתי סכר בוך סביב והשקיתי ביסודיות. אחר כך התחלתי לעסוק בהעמדת האבנים כיסודות לליפט. גרשון הבטיח לעזור להעביר אותו. בצהריים איבדתי הרבה זמן ברפת של אסל-קינסטלר. קינסטלר היה בעיר ולא חזר בצהריים, אבל חלב את פרותי וביקש שאחלוב פרה אחת. עשיתי זאת. הפרה שהוא חלב אותה הכניסה לו רגל בדלי, מעכה אותו ושפכה חלב הגון. אחר כך התברר לי שהיה זה דלי המדידה שלי (!!) אחרי ארוחת הצהריים גמרתי לסדר את האבנים וב-4:00 הלכתי

ואספתי עוד ארגז אפונה. ראיתי שפע של פרחים יפם ומעניינים. חבל שאין לי זמן ופנאי להגדירם. ציפור זעירה ונחמדה ישבה על המרפסת שיצקתי ולא נרתעה כלל מנוכחותי הבלתי אמצעית ביותר. רק כעבור שניות מספר פרוחה לה. אחרי ארוחת הערב מדדתי שוב חלב והפעם הושהיתי ברפת אסל-קינסטלר עד 9:20. אחרי זה הלכתי למחלבה ובדקתי את אחוז השומן של מדידת היום.

ילין היה נוכח מתלמד 1. ויינר הסתכל סתם. גמרתי אחרי 10:30 ולא יכולתי להגיד כבר למיכל ועדנה לילה טוב. היה זה יום עבודה של יותר מ-14 שעות.

22.4.1953

ז' באייר תשי"ג

יום ד'

אתמול אחר הצהריים הזמנתי טלפונית מלשכת העבודה 2 אנשים לאסוף אפונה ואיש אחד לחפירת בורות. הבוקר ב-7:00 התדפקו על דלת המטבח כבר שני הפועלים החקלאיים. צעיר אחד מעדות המזרח (בועז אבונקה) ויהודי בגיל העמידה שידע רק רוסית וכמה מילים בידייש. הלכתי איתם למגרש, ראיתי אצל חיים שויצר שני פועלי חפירה פנויים וגייסתי אותם לעבודה אצלי. היו להם קצת כלים כך שכלי העבודה שלי הספיקו להם. קצת כלים הלוותי עוד מנתן. הראיתי להם מה לחפור ואחר כך הלכתי עם שני האוספים לאפונה. רק התחלנו לעבוד והופיע שם הבחור שנשלח לחפירה אף הוא מטעם הלשכה עם פתקה על שמי. הצטרכתי לעזוב את הכל וללכת אתו לכפר. על מנת שימצא לו ח. שויצר מקום עבודה ואני שבתי לאפונה בדרך אמר לי וישניבסקי שהאחים רצו לקבל את החפירה אצלי. הצטערתי שלא הקדים להגיד לי זאת. בצהריים החופרים חפרו והשקו כבר את כל הבורות וגמרו שניים בעומק של מטר. הסלע מתחת לבית שטחי מאוד (חצי מטר לפחות) וטוב שעוד באתי בזמן והערתי להם שאין צורך לחפור בסלע יותר מ-25 ס"מ. למרות הדרך הארוכה והמעוקלת מן המעברה השתדלו שני האוספים ובפרט הצעיר לעבוד לפי מיטב יכולתם. הזקן לא היה כל כך בסדר. קפץ באופן פרטיזני ממקום למקום ולא הספיק לגמור אפילו 2 ארגזים שלמים.

מיכל הביאה בצהריים לנו וגם לחופרים קפה ולי כריכים לארוחת צהריים. ב-3:30 גמרו האוספים לעבוד, אני שילמתי להם בבית ואמרתי למרדכי הצעיר שיוכל ללון אצלנו מחר. אחר כך שאלתי מרות מולדבן שוב את העגלה הקטנה על מנת להביא בה תיבות ריקות לשדה אולם לא יכולתי למצוא כמעט ארגז ראוי לשמו. בשיחה עם רוטמן התברר שהייתה תלויה במחלבה הזמנה לארגזים שאני לא ראיתי. אמר לי שבערב יגיע אוטו עם ארגזים שאוכל לקחת לי 10. מן המגרש חזרתי עם ארגז אפונה שאספתי בהתחלת השבוע והכנסתי אותו לצרכניה. 25 גרוש הק"ג. לפני שהספקתי להסתלק מן המגרש ביקשה אותי חיה שרר לעזור לחפש את הפר שהשתולל וברח. בזה לא הצלחתי אבל בזבזתי זמן כך שהצטרכתי אחר כך לרוץ עם הרגליים הכואבות מנעלי העבודה בכדי להחזיר את העגלה הקטנה בזמן. הערב קיבלנו מאדית את התמונות מפותחות. מתוך 12 קלקלתי 5, אבל יש כמה תמונות מוצלחות מעדנה ביניהם חלק מאלה שצילמתי בחדר. קיבלנו במתנה השנה מבלום (חליפת תינוק) ומכתב מאימא. היא רוצה לבוא ביום א'. מעכשיו מפרידים חברים בלי רפת ביום ד' בצהריים, שכחתי מזה, אבל בכל זאת ניתנה לי האפשרות להפריד בערב. לפני ההפרדה מסרתי ליחזקאל את הצילום על הסוס לפני הצהריים, שגם הצליח. מחר אני שוב אמדוד חלב. 5 משקים, כולל איתן.

23.4.1953

ח' באייר תשי"ג

יום ה'

קמתי מוקדם מאוד ולפני 6:00 הכנתי את הארגזים והסלים לאסוף. היה ערפל סמיך. כאשר התכוננתי לנסוע למדוד חלב, הפתיע אותי עוד לפני 6:30 הפועל הזקן שבא בהליכה מבוהלת וחסר נשימה כמעט לעבודה בשעה כה מוקדמת. היה לי רחמנות עליו. הראיתי לו ואת הדרך בערפל וכמה רגעים אחרי זה פגשתי את מרדכי הצעיר במרכז ושלחתיו אחרי. אחרי מדידת החלב וארוחת הבוקר אספתי אפונה. את הארגזים כיסיתי ברפת בשקים רטובים. בצהריים אמר לי יואל שיתן את הטרקטור שלו להעברת הליפט שלי מחר. אולם אחר הצהריים אמר לי גרשון שיוכל להעביר את הליפט רק מחר לפנות ערב, אחרי שיגמור לעבוד ביציקת קירות.

גם היום אספו החברה רק פחות מ-5 תיבות, אך בכל זאת שילמתי להם את המשכורת השלמה 4.250 ל"י. למחר הזמנתי רק את מרדכי. בינתיים גמרו החופרים כמעט את העבודה ואני עשיתי לי בבית בשקט את טיוטת החשבון, אחרי שמדדתי את הבורות. חזרתי למגרש ועשיתי את החשבון עם הפועלים יחד. לפי החשבון יצא 21 ל"י. הסכמתי לתת להם ובמקום זה 25 ל"י אבל הם לא הסתפקו גם בזה. אמרתי להם שיביאו בודק מלשכת העבודה ואשמע להוראות. הם הלכו לחיים שויצר וכבר הופיעו. אני ריכזתי זאת בתיבות המלאות וסילקתי את האבנים הגדולות שהיו על יד הצריף. בערב מדדתי שוב שומן חלב ואת בדיקת השומן במחלבה סיימתי ב-10:45. מיכל קיבלה היום באורח בלתי רשמי מברוך ק"ג סוכר מאימא. היום הגיע מכתב מדודה.

24.4.1953

ט' באייר תשי"ג

יום ו'

מרדכי עבד היום רק עד 2:00. הרשיתי לו לקחת אפונה הביתה והוא אסף לי במשך חצי שעה סל שלם. מספר הארגזים הגיע ל-16. בצהריים השתוויתי סוף סוף עם החופרים. עשיתי כרגיל שטות והוספתי להם 5 ל"י ונתתי להם 27 ל"י בסה"כ. הם אמרו שיכולים לאסוף 10 תיבות אפונה ביום ועל כן הזמנתי אותם להרוויח אצלי 25 ל"י ליום. בשבוע הבא אזמין פועלים רק אם המחיר יתקבל על הדעת. הדבקתי פתקאות משלוח ועל כל פתקה כתבתי: "אפונת סוכר" סוג א'. גרשון עבד עד מאוחר ביציקה כך שלא יכולתי להעביר את הליפט היום.

ב-4:30 הייתי אצל שניצר, שתיתי אצלם תה ואכלתי עוגה טובה. אחר כך העברתי בעגלה של עזרא את הארגזים לביצה, הבאתי לו את העגלה למחסן האספקה ועזרתי לו עם מילוי התערובת לשקים. באתי הביתה עייף ככלב, התגלחתי והתקלחתי. אכלנו תרנגול הודו צנום שקיבלה מיכל אתמול מיזרעאלה. ב-9:00 הבאתי עוד את האופניים שהשארתי אצל שניצר.

25.4.1953

י' באייר תשי"ג

יום שבת

השבת נחתי כדבעי. קראתי הרבה והבאתי לי גם מן המגרש כמה צמחי בר להגדרה. עדנה הייתה ילדה טובה. בערב הייתה אסיפה. הייתה צריכה להתחיל ב-9:00, אבל איתן עצמו בא רק ב-10:15 דובר על מי השקייה, על עונשים חמורים שינקטו נגד עברייני השקייה, על לול, בהמות עבודה ונוהל בשעת קבלת חברים. הדיונים היו די מעניינים, אבל אני הלכתי בחצות הביתה. רק למחרת נודע לי שהפסדתי את החלק המעניין ביותר, היינו הוויכוח על קבלתם של אנשי כפר יהושוע.

מארק נגד ובן-עמי ואיתן בעד. בימים אלה צריכה להתקיים הצבעה.

26.4.1953

י"א באייר תשי"ג

יום א'

השבוע היה לי שבוע גדוש עבודה ומאורעות. לא הספקתי כלל לכתוב את היומן ואני כותבו מזכרוני עכשיו בקצרה (יום שבת, 2.5).

הבוקר המשכתי במדידות החלב, הכינותי את האסיף למחר והשתדלתי להשיג אנשים וכלים להעברת הליפט. לפלטפורמה של הטרקטור היה פנצ'ר ושמואל סרב לתקן אותו.

בצהריים באה אימא, הביאה לנו עוגה, ריבה דבש והרבה סיגריות בשבילי. אחר הצהריים הוצאתי את הדברים מן הליפט מפני שקיוויתי שב-3:00 יבוא שרגא (אבא של נורית וייס פליישמן)עדנה) עם המאק, אולם הוא לא בא. בערב השגתי סוף סוף את הסופר, אחרי שפרקתי ממנו את כל הסחורות וקאמיל עם עוד כמה שכנים עזרו לי להעלות את הליפט. הורדנו אותו על המגרש בעזרת שניצר ואברי, אך לצערי הצטרכו קודם לסלק את האבנים שהעמדתי טרם לכן אחרי עבודה רבה בדיוקנות פלס. בערב עמדתי להעביר ארגזים למגרש בעגלה הקטנה של אליהו אך במקרה היה ליד המחלבה גרשון אשר העביר לי באוטו 15 תיבות עד ביתו של עמיחי.

בערב קרה לי פנצ'ר ב"מעבדה". בשעת הערבוב קפץ פקק של בוטרומטר אחד ועד ששטפתי את הכל ומלאתי מבחנה חדשה, נקרש השומן בהרבה מבחנות, לא יכולתי לקרוא בבירור את התוצאות, על יד כל בוטרומטר החזקתי גפרור דולק על מנת להמיס את השומן ובסוף החלטתי לעשות את הבדיקה שנית למחרת. רתחתי מרוב כעס על התנאים הפרימיטיביים. היה לי חשק לשבור את כל הזכוכית ורק אחרי חצות באתי הביתה...

27.4.1953

י"ב באייר תשי"ג

יום ב'

אמש הזמנתי בלשכה את מרדכי אלמקיס והוא הביא את הבוקר את חבר בן גילו, רחמים כהן. בבוקר חזרתי על בדיקת החלב מאמש והפעם הראשונה היו לי מים חמים בעזרת הפרימוס מן הפריה.

אחר הצהריים אספתי ארגז אחד גזר והבאתיו לצרכניה. קיבלתי עבורו לירה וחצי (10 גרוש ק"ג). האדמה בשורות הגזר סדוקה מאוד ואצטרך להוציאו מהר. לפנות ערב חיפשתי ארגזים ריקים אך לא היו בנמצא. כל הכפר מוציא סלק מפני שבסוף החודש נגמרת הסובסידיה (8 גרוש ק"ג סוג א'). גרדתי ותיקנתי מה שיכולתי כדי להבטיח את התחלת העבודה מחר.

היום הגיעו כבר מי השקיה לכפר ובחלקם נוצלו כבר על ידי חברים שנקבע להם התור (שעתיים כל אחד). בערב התקיימה הצבעה על האחים ושניבסקי ושלוש אנשי כפר יהושוע.

אחרי 11:00 בלילה הגיע "הקלפי הממוכן" (שלמה פיפר באוטו יחד עם שלום מטעם ועדת הביקורת) גם אלינו. שאלתי את שלמה אם יש עוד סובסידיה לגזר והוא אמר לי למהר ולהוציאו עוד לפני סוף החודש (!!)) כך דואגים בבית לחם לשיווק מסודר!

שני הפועלים הצעירים הספיקו כבר היום לאסוף כל אחד כמעט 4 ארגזים שלמים. הוספתי להם כסף על הארגז הרביעי. עץ השסק שבחצר שלנו מתחיל להניב בשפע. טעם הפרי חמצמץ אך מצוין. שתי השכנות(האחיות?)עדנה) מבית חנני שחסו על אשכוליותיהן בשעתן עומדות עתה שעות מתחת לעץ וקוטפות במלוא ידיהן. היום הייתה מיכל בעפולה לפני הצהריים אצל רופא נשים.

הערב לא בדקתי את השומן. השארתי את זה למחרת הבוקר.

היום עשתה מיכל סוף סוף את הכביסה אצל אביבה 9 מכונות (!!))

28.4.1953

י"ג באייר תשי"ג

יום ג'

היום היה היום האחרון של מדידות החלב. הודות לעזרתה היעילה של אימא בבית, באה מיכל לפני הצהריים למגרש, לעזור בהוצאת הגזר. לפני הצהרים באו שני הקבלנים שחפרו את בורות הבית. לקטוף אפונה בקבלנות, 1 וחצי ל"י לארגז. הנמוך אסף 5 והגבוה רק 3. כל התיבות היו מלאות וגדושות. בבוקר הבאתי עוד ארגז גזר לצרכניה ועשיתי את בדיקות החלב של אתמול.

אחר הצהריים נודע לי שלא יהיה משלוח ירקות היום. נסעתי למגרש של עזרא שהוציא שם סלק ומסרתי לו על כך. הוא הבטיח להביא לי בערב אחרי המחלבה בעגלתו ארגזים ריקים.

את הקבלנים הזהרתי היום שיקבלו מחר רק 1.250. בעד ארגז מפאת ירידת המחיר. בערב העמסתי עם עזרא ארגזים ריקים על העגלה, אבל בגלל החושך העמסנו הרבה שבורים.

נסעתי איתנו והורדתי את התיבות על יד הצריף ואחר כך עשיתי במחלבה את בדיקת השומן האחרונה והסופית החודש. בצהריים מסר לי וילי באמצעות בני שאני מוכרח אחר הצהריים להשקות. אין לי עוד מה להשקות וחיפשתיו בכל הכפר. לבסוף הצלחתי לבטל את הגזירה. לבני מסרתי שאם לא יהיו לי בחודש הבא כל התנאים, לא אמשיך בבדיקת החלב.

29.4.1953

י"ד באייר תשי"ג

יום ד'

הבוקר רבץ ערפל כבד. שני הפועלים הצעירים וגם שני הקבלנים באו לעבודה היום. בבוקר לקחתי את "שד" של דרסלר ואת הפלטפורמה של קאמיל. יחד עם מיכל העמסנו את כל המטלטלים שהיו בליפט ושהיו עד היום מונחים לפני הבית. במרכז הוספנו עוד כמה ארגזים ריקים והבאנו את הכל למגרש. אחר כך החזרתי את העגלה והסוס עם חצי תריסר ארגזים שבורים. בצהריים העברתי את שני הפועלים הצעירים אל הגזר. הם ניקו ומיינו את הגזר מהר ויפה אבל דווקא ההוצאה הלכה לאט אצלם. למרות הכל הגענו בערב לסך כולל של 56 ארגזי ירקות, מתוך זה 36 אפונה, 18 גזר (10 סוג א') ו-2 תיבות שמיר בר שאספנו ביוזמתה של מיכל. בצהריים הפרדתי 10 ל" חלב והספקתי עוד להפרד מאימא שנסעה לגבעת חיים. אחר הצהריים הגיע אוטו עם 2 פרדות והמועמדים לקבלת בהמות עבודה התאספו להגרלה. אני אהיה שותף עם י. מולדבן. הגרלנו סוסה. הסוסות צריכות להגיע בעתיד הקרוב.

ב-8:00 בערב בא שרגא אם המאק לרפת שלי. העמסנו את כל התוצרת. הוא העמיס את הארגזים בשורה אחת לגובה ועד שהגענו למחלבה נשפך הרבה מפאת הזעזועים. במרכז עמלתי שוב בסידור הארגזים בשורות נמוכות יותר. היה בתכניתי לנסוע מחר לחיפה, אבל כשעליתי ב-9:00 אחרי המקלחת לחדר, ראיתי שמיכל שוכבת עם חום גבוה (38,9 מעלות) הצטרכתי לבטל את הנסיעה, לבשל למיכל ולעדנה ארוחת ערב ובלילה לישון למעלה.

30.4.1953

ט"ז באייר תשי"ג

יום ה'

אחרי שבוע קשה של עבודה בלתי פוסקת יכולתי סוף סוף היום קצת להנפש. בבוקר טיפלתי קצת במיכל שאין לה כבר חום. בהזדמנות זו שברתי 3 כוסות "בלתי שבירות" של עדנה. אחרי זה עשיתי ניקיון לפני הבית, איפה שעמד הליפט קודם לכן. אחרי זה עשיתי הרבה קניות בצרכניה ואחר כך התקנתי בקצה הליפט לכל רחבו מדף עבור הקרטונים הרבים שלנו. מיכל הייתה לפני הצהריים אצל הרופא. החום היה לה כניראה מהצטברות החלב בשד.

אחר הצהריים עשיתי עוד כמה שינויים בצריף, בין היתר הנחתי עוד 2 רצועות מזונית על ארון המחיצה. לפנות ערב תליתי מודעה בצרכניה, לאמור כל מי שרוצה אפונה יכול לבוא לשדה שלי וללקטה.

יום ו' **י"ז באייר תשי"ג** **1.5.1952**

היום עבדתי שוב בצריף. העמדתי את הכיור על מסד יציב והתקנתי את כל הסמוכות בחזית המזרחית של המטבח; עבודה שדרשה דיוק רב. בערב ב-10:00 הלכתי לעצרת לכבוד חג החומש להתישבות וחג המים. התכנית הייתה חלשה למדי. יותר מאוחר באה גם מיכל היה לה זאת הפעם הראשונה מאז הלידה שהשתתפה בהתקהלות. עם חזרתנו הביתה אחרי חצות. לפנות ערב באו רבקה, לאה ויזרעאלה עם עוד כמה אורחים לקטוף אפונה במגרש.

יום שבת **י"ח באייר תשי"ג** **2.5.1953**

לפני הצהריים הייתי עם מיכל ועדנה על המגרש והראיתי למיכל את ההתקדמות האחרונה בצריף ובליפט. במשך היום רשמתי באיחור של שבוע 7 ימים ביומן הזה. אחר הצהריים ישנתי כשעה בחדר למעלה עם עדנה שהייתה כל הזמן שקטה ומיכל ישנה במטבח. רציתי לנסוע מחר לחיפה, אבל בערב בקשני חנני להחליפו מחר ביציקת קירותיו של בית קינסטלר ואני הסכמתי.

ב-10:00 הלכתי אל הנשף שנערך ברוב פאר ותאורה מתחת לכיפת השמים על רחבת בית העם עם כיבוד מגוון, עוגות, כריכים, משקאות קלים ומשכרים. היו הרבה אורחים ממושב הסביבה, שליחי התנועה והסוכנות, עתונאי וכו'. את דבר המושב נשא פיפר לפי המתכונת המקובלת שלו ו"הנכבדים" ברכו את הכפר בשם המוסדות לכבוד חג החומש וחג המים. התכנית הייתה מוצלחת ואריה דרסלר הווה כרגיל את "המסמר". על ידי הופעותיו הרבות העמיד למעשה בצל את יתר המשתתפים. פיפר אמר בין היתר (לא ברור) נקבל הכנסה של 30 אלף ל"י ומהפרות נוכל להוציא כ-300 אלף ל"י מים (!!!) אחרי חצות התחילו ריקודים. אחרי שנים רבות ניסיתי את רגלי שוב בכמה סיבובי הורה. מיכל רקדה בהתלהבות. ב-1:00 הלכנו לישון, אבל הנשף נמשך עד שעות הבוקר המוקדמות. (בעתון הבתולי הזכירו הפעם גם אותי, רוכב האופניים המתפלל לבד, ירד מחיר האפונה)

יום א' **י"ח באייר תשי"ג** **3.5.1953**

העבודה ביציקה לא הייתה קשה היום. היינו כמעט יותר מידי פועלים (כ-14 במספר). אני עבדתי כמעט כל הזמן בחצץ. בין 2:00 ו-3:00 התנהל ויכוח ער ויסודי למדי על עקרונות המושב ובעיותיו. הצדדים היו אנשי כפר יהושוע ואנשי בית-לחם. גמרנו בערך ב-6:00 וקינסטלר הביא כיבוד רב גוני. כשרציתי אחרי העבודה להתקלח מצאתי שהאמבטיה הצבורית מלאה עד גדותיה כי רבקה שורה בה את כל כביסתה. עליתי למעלה, שאלתי את אברי לפשר הדבר. הוא יעץ לי לעמוד על קרש ולשפוך עלי מים מדלי (!!) יחד עם זה נתן לי להבין עוד שהיה מעוניין מאוד שאפנה את החדר למעלה במהירות האפשרית... מחר אני נוסע לחיפה.

יום ב' **י"ט באייר תשי"ג** **4.5.1953**

צבי(אנקר)עדנה) לא יכול היה להדליק את המנוע הבוקר, כך שיצאנו עם האוטובוס באיחור של 3/4 שעה ולחיפה הגעתי רק לפני 9:00. עשיתי כרגיל הרבה קניות בחיפה, בין השאר מפתח צינורות ב-2 וחצי ל"י. אנטמולוגיה כללית לבודנהיימר ב-7 וחצי ל"י קצת כלי מטבח ופירות, מעמד לייבוש כלים ועוד. חתמתי לחצי שעה על משלוח מהדורת יום ו' של ג'רוזלם פוסט לארה"ב ובהדר הכרמל טחנתי את הקפה שקיבלנו מלאנסקי ועשיתי לי פדיקורה אצל באטה

(אבנעל). מהבנק הצטרכתי להוציא שוב 50 ל"י. לא יכולתי להגיע כבר לאוטובוס של הצהריים ולכן נשארתי בעיר. את הצהריים ביליתי יחד אם אדית ואחי. נודע לי כי אדית בהיריון. שניהם חוזרים על הזמנתם המפצירה שאבוא אליהם לעזור, אך איני חושב שזה יצא לפועל בעתיד הקרוב. חזרתי הביתה ב-5:15 והתכוננתי להוציא גזר עבור הצרכניה, אולם ברוך אמר לי שהזמין כבר אצל תנובה (!!). רוטמן אמר לי שלא ידע כי יש לי עוד גזר (!!), במילה אחת, סקנדל! שניהם ניחמו אותי שיזדמן לי עוד לשווק לצרכניה גזר בעתיד... עזרא הבטיח לי לעבוד אצלי מחר וחיים ש. הבטיח לי לבטח חריש למחרתיים.

5.5.1953

יום ג' כ' באייר תשי"ג

שניצר אמר לי בבוקר שיבוא אלי ב-3. לפני הצהריים כרתתי בשדה (את משבי הרוח) (עדנה) על יד מגרשו של חיים 3 ענפי ברושים ארוכים וישרים ואחר כך התחלתי לחפור תעלה בשביל המים לצריף, מיכל באה בצהריים החוצה לקחת אפונה וגזר הביתה...

ב-10:00 בערך התחיל שרב חזק ונמשך כל היום. הלכתי גם לשטח האפונה להכין את החריש העמוק שצריך להתקיים מחר וראיתי שבימים האחרונים עלו הקוצים לגובה מבהיל. אני בספק אם זריעת התירס תצליח.

נוסף לזה אמר לי חיים שיוכל לחרוש רק מחרתיים במקום מחר. בצהריים הייתי אצל דומינסקי והוא הסכים לסגור את האינסטלציה. אחר כך נודע לי שאני חייב לקחת היום 30 חבילות חציר מהחלקה המשותפת שליד הסוללים. בגלל אי רצונו של יצחק קרן לא יכולתי להשיג את הזוג שלהם ועל כן הצטרפתי לקבוצת 5 איש שמתעתדת להוביל את החציר באוטו משא. היינו צריכים לצאת ב-9:00 בערב. הסתובבתי וחיכיתי עד 10:00 אבל העניין לא הסתדר. אולי אוביל מחר. עזרא בא ב-3:00 בדיוק ועשה את שלד המקלחת ואת "מגדל המים". העבודה לא נראית לי יפה ומדויקת ביותר. נצטרך להתקין את הפחים מפנים השלד מה שלא יוסיף ליופי ואף לא ליעילות.

6.5.1953

יום ד' כ"א באייר תשי"ג

הבוקר ביקשתי את מיכל שתסובב לי בבית המלאכה גלגל למשחזה והשחזתי לי קצת את המגל. לא יכולתי להשחזו כדבעי מפני שלא הייתה לה סבלנות. לפני הצהריים עסקתי בכריתת קוצי הענק לאורך הצינור, ולאורך שורת הרימונים. תחילה עבדתי במגל אולם אחר כך השתמשתי בעיקר בחרמש. הבלתי מורכב עדיין. המנעול לסגירת הלהב שקניתי בצרכניה אינו שווה הרבה, זה גרם שהחרמש לא ישב בזווית הנכונה וכל הזמן התנועע. מלבד זה היו בשטח הרבה אבנים ובעיקר תיל דוקרני כך שהצלחתי לעשות בלהב כבר כמה שיניים. לפני שנסעתי הביתה בצהרים החלטתי להרכיב בחזרה את מגן שרשרת של האופניים זה הלך בקושי והצריך זמן רב. הצטרכתי לעשות גם חלק חלוף חדש מרצועת פלדה לחדש ולהתאים ברגים. מיכל רגזה על האיחור, היום מבטיח לי דוד אפשטיין לעשות החלקה של רצפת הצריף "בחדר". חיים שויצר הרשה לי להשתמש בכרכרה הישנה שגיליתי מתחת לתאנה של בית המלאכה. אצטרך להתאים לה יצולי צנור. בערב ארגנתי את הובלת החציר. נפתלי הסכים לעשות את ההובלה, והוחלט לצאת ב-8:00. יצאנו בדיוק, (יוסף, אברי, שלום ואני) אך נפתלי נסע ישר לסוללים במקום אל חלקת החציר המשותפת. באמצע הדרך הסתובבנו ושבנו לחלקה. החציר נכבש כשהוא עוד לא יבש לגמרי, כל חבילה שקלה כ-30 ק"ג מה שהקשה על ההעמסה. מלבד זה בחר יוסף את החבילות בקפדנות. החציר יפה מאוד. חזרנו לפני 10:00 והתחלנו לפרק אצל פרידמן. משהו בבטריה לא היה בסדר וחלק מן הדרך הביתה נסענו בלי אור. בבית התברר כי היה קצר ויכולנו אף לעלות באש. זמן מה עמדנו ברחוב הכפר עם מכונה כבויה ורק בעזרתו של קאמיל הצלחנו להדליקה ולהמשיך בפריקה.

לאחרונה הגעתי עייף (פרקתי את החבילות ליד הרפת העתידה של זאב גוטליב) ונתברר שיש בסוף 10 חבילות (היו 40).

הערב היה כאן כרובי מתנובה אשר הרצה בבית העם על (לא ברור) האוכל והחינוך. למרות השעה המאוחרת נכנסו עם יוסף. ההרצאה הייתה מעניינת הוא דבר על העניין בהגיון וענה על שאלות החברים. גם אני הצגתי לו שאלות. הוא ענה דבר מעניין: ירקות נחשבו לפני שנים לענפיים כגוף סלק, וחצילים ירדו מן הפרק מאחר שעקרת הבית טוענת שאין לה כיום מצרכים שילוו אותם, ראשון בשר ולשני קמח, שומן וביצים. אצל הירקות הקטנים קובע הרבה שם המשק. אפונה לבתי החרושת מוכרים על שיחים, קובעים את אחוז התרמילים ומשלמים 100 – 110 ל"י לטונה. מחר על הבוקר יוצא נפתלי לחרוש אצלי. הוא למד את המלאכה רק לפני שבועיים.

7.5.1953

כ"ב באייר תשי"ג

יום ה'

הלילה ירד קצת גשם.

ב-6:00 בבוקר הראיתי לנפתלי את השטח. הייתי איתו בסיבובים הראשונים ואחר כך הלכתי הביתה לראות את מיכל ועדנה. בדרך אישרתי עם דוד אפשטיין שהיום אחר הצהריים יעשה את ההחלקה אצלי ולכן בקשתי את חיים ש. שיוציא לי 4 שקי מלט המגיעים לי עוד לפי אישורו של שלמה. כל זה עכב אותי עד 9:00 בערך וכשחזרתי למגרש, ראיתי שנפתלי חורש באופן אידיויטי כל כך שעלול לקלקל לי את השטח לשנים. הוא עשה כל הזמן סיבובים שלמים נוצר משולש תמיד יותר ויותר קטן ובכדי להסתובב בקודקוד הצטרך כל פעם לעלות על החריש. נוצר שקע רחב ועמוק שאינני יודע כיצד אוכל לתקנו. רתחתי אבל היה כבר מאוחר. איני מדבר כבר על זה שנתקל בגדר שלייד הרימונים וסחב אותה כמה מטרים ובדרך חזרה כמעט הרס את הצריף. הוא גמר את מבצע "ההשתלמות וההרס" לפני 10:00. אני אחר כך הבאתי את המריצה מן המחסן שני שקי מלט והוצאתי מן החדר את כל הדברים. שטפתי היטב, כמה פעמים את הרצפה אחרי 1:30 וחצי התחלנו לצקת. אני כל אחר הצהריים ניפיתי את החול. מפני שהיה רטוב, הלכה העבודה קשה. ב-6:00 בערב גמרנו. דוד ביקש תמורת העבודה 5 ל"י במזמונים. הערב קיבלתי גלויה מצבי בה מפציר בי בהחלטיות שאבוא ביום ו' לחיפה אל בית הרופא לחגוג את היובל של הבריסייה (50 שנה). (אגודת סטודנטים קטנה שהקימו אבא של אבא וקומץ חבריו שגדלה והפכה לאגודה גדולה ומוכרת של אקדמאים כמו רופאים שונים ועוד אלו עזרו מאוד לאבי להיקלט בארץ) (עדנה) לאור תוכן הגלויה הסכימה אף מיכל שאסע וכנראה שאעשה זאת ויהיה זה רק לכבוד זכרו של אבי...

8.5.1953

כ"ג באייר תשי"ג

יום שישי

היום קמתי מאוחר למדי. לפני הצהריים השקיתי את הרצפה וגמרתי לחפור את תעלת צינור המים. לפני 12:00 חזרתי הביתה ניקיתי 3 זוגות נעליים, אכלתי ארוחה חטופה, הפרדתי מהר חלב ובמהירות הבזק התקלחתי והתלבשתי בבגדי השרד שלי, היינו החליפה החדשה (טורים) שלבשתיה לראשונה בהזדמנות זו. בחיפזון הרב שכחתי לקחת איתי מכתב לארה"ב שכתבתי הבוקר. את הצילומים של עדנה ואת העיתון. בעיר קניתי לי חפיסת שוקולד חלב ב-חצי לירה, לפי דעתי מחיר מינימאלי ואכלתייה כולה בבת אחת. הסתכלתי קצת וב-4:00 הייתי אצל גוסט. אשתו אמרה לי שהוא ישן ויעצה לי לחזור ב-5:00. שתינו כוס יין לבריאותה של עדנה, דיברנו על כל מיני נושאים, בעיקר על הבריסייה ולפני

שהלכתי ב-6:00, ענד לי עניבה אשר השלימה את תלבושת הביקור שלי. אצלו פגשתי גם את החיילת האחות (היום כבר קצינה) רחל שהייתה פעם אצלנו בגב-ים וגלגלה לפני ארוכות את התלבטויות אהבתה. גוסט סיים לספר לי אחר כך שהשערוריה הנפסדת נמשכת עדיין. רחל זו היא חברת בתו החורגת. אני בכל אופן הזכרתי לרחל מיד שהיא חייבת להחזיר לנו את שני הספרים של צ'אפק. מקום לינה הזמנתי לי במלון עמק, אחרי ארוחת ערב בינונית התיישבתי עוד בבית קפה ולפני 8:30 נסעתי ב"שירות" לבית הרופא. על בית הרופא התנוסס ליד דגל המדינה דגל בריסיה לבן שחור סגול. בפנים נתנו לי דף עליו היו מודפסים המנון האגודה, המנון הסטודנטים והתקווה וגברת אחת התקינה לכל בא קומץ פרחי (טקסט לועזי) סגולים על דש מעילו. על סדרי הרמקול פיקח רלפן, שהספיק כבר להיעשות עצמאי. האולם היה מלא מפה אל פה אנשים ונשים רובם באים בימים אשר באו לחזות בגסיסתה של הבריסיה, דיכאון מורגש. נוכחים היו שליחי האגודות המקבילות של הבריסיה ממרכז אירופה, בעיקר וינה ובודפסט. (גם ד"ר פארטוש היה נוכח). גבי פלאצר הראתה התעניינות רבה בגורל משפחתי. תכנית המסיבה התחלקה לרשמית ולבלתי רשמית שבאה לאחריה. קובה סיפר בצורה נרגשת על התייעלות התנועה. שליחי יתר התנועות אמרו את ברכותיהם, קצתם בעברית, קצתם בגרמנית. מסמר החלק הראשון היה הבית השני של המנון האגודה שהושר סולו על ידי אשתו של קובה בקול והשמעה נהדרים. מסמר החלק השני היה שיר למהנדס בפניציה אשר הכירה זה היה היתולי ואקדמי, ליד החרוזים השכילו לתת צביון נאה ומבדח גם יחד. נהייתי מאוד והצטערתי רק שלא הזכירו את אבי ז"ל בגלל העיקרון המוסכם לא להזכיר בריסים שאינם עוד. בחצות ירדתי יחד עם צבי להדר ובאחת הלכתי לישון.

9.5.1953

יום שבת כ"ד באייר תשי"ג

התעוררתי ב-9:00 וב-10:00 נסעתי מככר חמרה עם האוטובוס של נצרת עד בית שערים. בדרך קטפתי להגדרה מעוג אפול וחטמית צ'פנית, שניהם ממשפחת החלמותיים. הביתה באתי בצהריים. מיכל לא ציפתה לי כה מוקדם ובמקום ארוחת צהריים אכלנו רק ארוחת בוקר מאוחרת. עדנה עושה שוב צרות עם האוכל בזמן האחרון. בערב סחבתי את צבי דומינסקי למגרש והוא נתן לי שוב רשימה אחרת לגמרי של חלקי אינסטלציה. מחר אצטרך להשיגם וגם להתקין חבית בבית המלאכה. בערב הייתה אסיפה שהתחילה כרגיל באיחור של שעה. הנושאים: מים ומטר ותפוחים.

10.5.1953

יום א' כ"כ באייר תשי"ג

לפני הצהריים טיפלתי בבעיות האינסטלציה. התברר שבית המלאכה לא יוכל עתה "בעונה" הבערת לסדר לי את חבית המים. עם זה אצטרך לחכות עוד כשבועיים. החלטתי על כן לסדר את השכבות בלי לע"ה בלי חבית וריכזתי את כל האביזרים שהבאתי גם לצריף 3 צינורות של 3/4 צול ואחד של 2 צול. מלבד זה חתכתי את הפלפונים של הרצפה וצבעתי בצבע שמן. עוד הרבה פטינגים היו חסרים לי ועל כן נסעתי ב-2:15 לטבעון. את נסיעתי לשם קשרתי עם ביקור אצל אילזה הבאתי לה כמה (טקסט לועזי) מבית הקברות המוסלמי. באתי ב-3:00 והערתי למעשה מן השינה. ביתם בית נחמד. סיפרתי לאילזה על כנס הבריסיה ושתייתי אתם קפה. ד"ר ברגמן לקח אותי אחר כך לפני 4 בטיפוליני שלו למרכז. שם קיבלתי את כל האביזרים הנחוצים אך החשבון היה גדול והצטרכתי לוותר על כמה דברים, כי לקחתי איתי רק 80 ל"י. קניתי עוד חצי חבילה שמרים ו-2 ק"ג אשכוליות ואחרי שקניתי כרטיס נסיעה נשארתי עם חצי גרוש.

דומינסקי הבטיח לי לסדר את האינסטלציה ביום ד'.
לטבעון נסע איתי גדעון (פיקר)עדנה)המועמד החדש. נולדו לו תאומים בן ובת, מה שהעלה את מספר ילדיו ל-3.
עדנה שקלה היום 4,130 ק"ג.

11.5.1953

כ"ג באייר תשי"ג

יום ב'

לפני ארוחת הבוקר הבאתי עם עגלתו של עזרא כ-19 ארגזים ריקים למגרש עבור הגזר. אחרי האוכל ניקיתי את הקירות בצריף, התקנתי רשת במסגרת של הדלת ותליתיה על צירים. נוכחתי לדעת שהידידת הדלת שקנתי קצרה מידי ואינה ראויה לשימוש. אצטרך לקנות אחרת. אחר כך דפקתי במקום את הפלפלונים. הצבע עליהם עוד טרם התייבש כל צרכיו.

אחר הצהריים אספתי 2 תיבות גזר והבאתיו לצרכניה.

הערב חילקו קצת נקניקיות ובשר שמן, הערב הבאתי ברגל מן המגרש את 2 לוחות המזונית שנותרו לי ורוטמן כתב לי פקודת זיכוי תמורתן.

12.5.1953

כ"ז באייר תשי"ג

יום ג'

היום הוצאתי גזר. מיכל עזרה לי מ-7:00 עד 9:00 בבוקר. עד הצהריים הוצאתי ומילאתי 5 תיבות, אולם אחר הצהריים הואט הקצב באופן מדהים. הכינותי לי קרוב ל-30 ארגז, אבל חוששני שגם מחר לא אוכל למלא יותר מ-10. השורות עם הגזר היפה התרוקנו כבר, בצד התחתון של החלקה יש עוד גזר, אך הוא מוסתר בעשבים בגובה אדם. קצרתי חלק, אבל נוכחתי לדעת שאין זה מקל על העבודה. כל זה גרם לי אכזבה ומצב רוח.

13.5.1953

כ"ח באייר תשי"ג

יום ד'

הבוקר המשכתי בהוצאת הגזר. מיכל עזרה לי שעה אחת. בקושי ובמאמץ רבים הצלחתי להוציא מבין העשבים בגובה אדם עוד כארגז וחצי. זה ארך כמעט עד הצהריים. אחר הצהריים אספתי עוד תיבה שמיר ותיבה אחת מנטה לניסיון. בשקית שלחתי 8 תיבות גזר (5 סוג א') תיבה שמיר ותיבה מנטה. את התוצרת הבאתי בכרכרה של נתן. לעזרא נולד היום בן שני.(רני)עדנה) אחר הצהריים ראיתי בחריש העמוק שליד האפונה ההפוכה ארנבת שהתחילה לנתר אל החורשה רק כשהתקרבת אליה למרחק של 39 מ'. משך כל היום לא היו מי שתיה בכפר לפנות ערב חיברו לרשת מי השתיה את זרם מי ההשקיה המלוכלכים. מצב זה מדכא עד מאוד.

אתמול הייתה הגרלת המלווה העממי. גם הפעם לא זכיתי במאומה ואין זה פלא. הרי בסכום גבוה מ-100 ל"י יכולים לזכות רק 2 מספרים מתוך כ-60,000.

14.5.1953

כ"ט באייר תשי"ג

יום ה'

מאחר שבעיית הפח השטוח הולכת ומחריפה, רוטמן יכול למכור לי רק חתיכה שלמה של 2 מטר ב-12 ל"י. יצאתי הבוקר לחפש בחושך, מצאתי פח ישן מקומט ונקווה שהצלחתי לחתוך ממנו חלק לכיסוי שולחן הבישול. ניסיתי בכל

מיני תחבולות ליישר אותו ובזבזתי כחצי יום אך לא הצלחתי ביותר. היום היה שרב כבד. הכנסתי את חבילות החציר לרפת השנייה. יש בהן מיליונים של חיפושיות קטנות שחורות. ב-12:00 אמר לי צבי דומינסקי שהוא מוכן ב-2:00 לעשות לי את האינסטלציה. הוא פרק לשם זה את שולחן העבודה בצריף. בדרך בחזרה נתברר לי שבצהריים יחלקו גם סוסות וגם כלי עבודה חקלאיים. עשתה לי יפה ליטר מים צוננים ואני שתיתי בבת אחת רבע ליטר. היו לי אחר כך מחושים בקיבה. כ-3 שעות ולא יכולתי לאכול כשורה את ארוחת הצהריים, מה שהרגיז את מיכל. לפני שיצאתי עם צבי להתחיל בשרברבות הספקתי לקבל עבור קבוצתי את כלי העבודה: מרסס (כלי דיזה) מגרפה ומחרשה ערבית. הקולט וכשורים אינם בסדר ואיש לא לקח אותם.

את הסוסה שלנו הגריל יעקב מ. מבין 4 הסוסות שהגעתי הביתה בערב והיא עושה רושם שקט וטוב! למרות החמסין הכבד עבד צבי במסירות רבה ועד 6:00 סיים את האינסטלציה פרט לביוב. מפני שלא היה לחץ לא יכולנו להפעיל את הקו בגמר העבודה. יותר מאוחר התברר ששני הברזים של חצי צול אינם בסדר וכמעט שלא משילים מים. ב-6:30 ביקש ממני גרשון שאעזור לו לתפוס פר ערבי שהסתובב בחלקה שלו. התרוצצנו 3 ו-3/4 שעה בחורשות ובואדיות ולא יכולנו לו. כשחזרתי רציתי כבר ללכת הביתה והנה ראיתי שדלת הצריף לא נשארת סגורה. התעסקתי בה כחצי שעה עד שתיקנתי וחזרתי הביתה הרוג ועייף ב-8:00 בערב. מרבית הערב לא יכולתי להתקלח מפני שלא היו מים. התקלחתי רק ב-10:30 בלילה. צבי (דומינסקי) דרש בעד עבודתו 6 ל"י, ולא התעקש על מזומנים. בכל זאת שילמתי לו 5 ל"י במזומנים. צבי העביר לי היום מתיבת הדואר סוף סוף מכתב אחד שבא כתוצאה מהתקשרותי עם בחור (טקסט לועזי) שלפני שנה הוא בא מפינלנד עם בחורה בת 27 ששמה (טקסט לועזי) ליזה פלוקרי (שמעון השתף בהתכתבויות עם יהודים מהתפוצות) (עדנה)

15.5.1953

א' בסיון תשי"ג

יום ו'

לפני הצהריים פרקתי את שני הברזים הקטנים והתקנתים לשימוש. אחר כך סימתי לנקות (עדנה?) את תעלת הצינור מעלים וחוף מזה מצאתי לי עוד כמה חתיכות פחים גבוהים. גמרתי לצפות את פינת הבישול וגם את קיר הכיור. אחר הצהריים ישנתי שעה קלה ולפני 5:00 יצאתי למגרש כדי להתקין את הקווים להשקייה הראשונית הערב ב-7:00. הרכבתי את כל המוטות עם פשתן והעברתי לבד את הצינורות לשדה. הייתה זו עבודת פרך. סחבתי תמיד שני צנורות בבת אחת וילי הגיע רק ב-6:30 על מנת להתאים זווית לצינור אחד. דרך אגב הזווית התאימה בצורה לא נכונה ולבסוף הצטרכתי להשתמש בצינור אחד של גרשון בגלל זה. מיכל באה רק ב-7:00 ועזרה לי לחבר את הקווים. מפני שהשטוצרים לא היו מאונכים, הצטרכתי לקחת מוילי מפתח שרשרת גדול אשר בעזרתו סובבתי במאמץ רב את כל הקו אחרי השיבר הראשי, עד שהשטוצרים הנדונים בחלקו התחתון של השדה.. עמדו מאונכים. למרות הכול לא הצלחתי לחבר את הקו השלישי והשקיתי לבסוף רק בשני קווים ו-5 פטישים. היה עלי לסלק את הקו של פיפר ואת זה הספקתי לעשות רק לפני 8:30 בחשיכה גמורה. בחושך לא יכולתי לבקר את עבודת הממטרות רובן עברו בסדר אבל היו נזילות רבות וחזקות. חזרתי רק ב-9:00 הביתה רטוב ומלא בוך. זמן ההשקייה היה בסך הכול כשעה וחצי. התקלחתי רק ב-11:00 מתחת לברז מפני שלא היה לחץ.

16.5.1953

ב' בסיון תשי"ג

יום שבת

שוב אני כותב את היומן באיחור של שבוע כמעט. הסיבה הפעם, העברה לצריף. בשבת אחר הצהריים היה איזון פיפר הופתע לגמרי כאשר נוכח שחובי ירד עד 10 ל"י בלבד. פרט לאיזון החתימו כל חבר על אחריות כלפי הסוכנות. אצלי מסתכם הסכום ביותר מ-600 ל"י. אני התחלתי לכתוב את טיוטת מכתבי לליזה פלוקרי מפינדלנד. במשך היום ניסינו לעשות קצת תכניות לקראת ההעברה. אחר הצהריים ביקשתי לשם זה מקרן עזרה הדדית אך הוא השיב שעלי להיות תחילה חולה. למרות הסטירה שבדבר ביקשתי מחיים ש. פועל והוא ענה שאינו לשכת עבודה. קאמיל הבטיח לי למחר אחר הצהריים את העגלה. מחר יש לי תור להשקייה.

16.5.1953

ג' בסיון תשי"ג

יום א'

הבוקר התחלתי שוב במדידת החלב יחד עם קביעת אחוז השומן. לקחתי את 6 המשקים הראשונים במזרח הכפר. אחרי ארוחת הבוקר לקחתי בצרכניה 3 מטר רשת זבובים ירוקה על חשבון משפחת סנדפי תמורת הרשתות שהשארתי בחדר. ברוך ניסה לשכנע אותי תחילה שאין לו רשת, אבל לבסוף ניאות לתת לי והוסיף לי אפילו "בקשיש" חתיכה נוספת של רשת חתוכה ופגומה. אחרי זה הכינתי את ההשקיה. כרגיל הלך הדבר קשה מאוד. התרגזתי על שהשאלתי בשעתו את הקווים לגרשון. הוא בוודאי ניצל זאת והספיק לעשות בירור לטובתו. לפני שהחזיר לי את הקווים שלא היו מסומנים... הצטרכתי להשקות מ-10:00 אבל המים הגיעו רק ב-11:45 והלחץ חלש. למרות הבטחתו החגיגית של קאמיל שיאפשר לי להשתמש בעגלה, לא נתן לי אותה כי מוכרח היה להוביל חציר. אי לזאת לא התחלתי לעבור ובמקום זה קבעתי את כל הרשתות (על שני חלונות הצטרכתי לעשות תלאים) וקבעתי גם ארגז כלים אחר במקומו. כשסיפרתי בערב לחיה שרר על הקשיים שיש לי בהשגת עגלה, דיברה היא עם אברהם, הוא הבטיח להעביר לרשותי את עגלתו עם הפרד בשעות הערב והלילה. קאמיל שוב הבטיח לי את העגלה לאחר הצהריים, אבל אני לא סמכתי על זה וקיבלתי מחנני רשות להשתמש בעגלתו. עד לשעה 10:00 בבוקר – ידית הצנטריפוגה שהייתה בתיקון עוד לא הגיעה ואני מרגיש כבר שלא אוכל החודש לעשות את בדיקות השומן.

18.5.1953

ד' בסיון תשי"ג

יום ב'

היום, יום האפס(המעבר) קמתי מוקדם מאוד, השקיתי והאכלתי את סוסתי שעומדת ברפת של י. מולדבן, יצאתי עמה אל איתן ומשם לקחתי את העגלה של חנני. לסוסה אני קורא "חמדה" היא שקטה ועדינה אך אינה יודעת לצעוד באיטיות כי אם רק במהירות. גלגל אחורי אחד של העגלה אינו בסדר ופחדתי שאאבדו בנסיעה המהירה עם חמדה. הספקתי לעשות 2 הובלות ומפני שיזרעאלה נסעה לבית החולים היום, קיוויתי שחנני שינה את תכניותיו, אך לשוא. הוא חזר ב-10:00 ודרש את העגלה. נתתי לו גם את "חמדה", על מנת לזכות בעגלה אחר הצהריים אך הוא לא הצליח עמה ושבר גם את הגלגל הפצוע למרות ההבטחות קאמיל שוב הכזיב ואני הצטרכתי לחפש אפשרויות אחרות. אחר הצהריים נתן לי דומינסקי את הכרכרה שלו.

חמדה לא רגילה לכרכרות אך בהתחלה סחבה למרות הכול יפה... לפני ההובלה השנייה קרעה חלק של הרתמה החדשה. הצטרכתי לעשות תחליף בעזרתו של יעקב(מולדבן?)עדנה) שהופיע במקרה במקום המאורע. בשעת ההובלה האחרונה הכרכרה התחילה להשתגע, סחבה במקום קדימה אחורה ולבסוף נפלה. לאשרי לא שברה את היצולים. החזרונה בעזרת כמה נוכחים ואחרי שידולים רבים שינתה את דעתה וסיימה את ההובלה בסדר.

בדרך בחזרה נסעתי מול השמש ולא הבחנתי שאלי הקטן של הולצר יושב בלב הדרך ליד התלת אופן שלו בלי נייע ובלי תזוזה. בעזרת השם האטה חמדה את דהרתה ועצרה כמטר אחד לפניו. אלי אפילו לא אזר כוח לבכות. לבי דפק בחוזקה והגיע כמעט עד הגרון. בערב עזרתי לשחר לפרק עגלת חציר והוא נסע אחר כך יחד איתי לבית פרידמן. שם העמסנו את מיטתה של עדנה ואת חבית הנפט ונסענו לצרכניה. שם העמסנו עוד חבית נפט בשביל שרר והעברנו את המיטה ואת החבית שלי לצריף. עזרתי לשרר להוריד את החבית בחצרו ואחר כך הודעתי לכל הנוגעים בדבר שאני דוחה את שקילות החלב עד אחרי החג. הלילה ישנו שלושתנו בצריף.

19.5.1953

יום ג' ה' בסיון תשי"ג

היום עבר על שנינו בסידור כל הדברים בצריף. גם עדנה מרגישה בשינוי, אך למרות כל הקשיים מתנהגת כילדה טובה למופת. בצהריים ניאות קאמיל אחרי הבקשות ושיקולים לתת לי את מוריץ ואת העגלה לשעה אחת ובה בצעתי את ההעברה הסופית. בעזרתם החלקית של אברי ויוסף הצלחתי להעמיס את ארון הבגדים ואת האנציקלופדיה את הארגז הכבד ואת כל היתר ובמגרש הורדתי אותם בעזרתו של הולצר. בהזדמנות זו הודיע הולצר שהוא מעוניין בספרים הצ'כיים שלנו ושיבוא לשאול מהם. אחר הצהריים ובערב המשכנו שוב בסידורים. על הזמן שקבעתי לי כסופי להעברה היינו ערב שבועות לא עברתי. רבקה העמיסה לרשותנו לוקס טוב אבל חסר הגרב וזכוכית מגן. בערב התקלחתי לראשונה בחוץ, ברוח ובקור.

20.5.1953

יום ד' ו' בסיון תשי"ג

היום עבר עלינו באווירת חג חלקית בלבד. לצערי לא השתתפנו בתהלוכה, הגשת הביכורים ומכירתם הפומבית (לפני הצהריים) מיכל עשתה כביסה בשביל עדנה. הרתחנו אותה בדלי אמאיל. תחילה עם הפרימוס של המחלבה אך לבסוף חזרנו להשתמש לשם זה בפתיליה הכפולה ביומיים האחרונים נכסו המון זבובים לצריף שהטרידו את עדנה. בעזרת קטע של סליל וילונות עשיתי סגירה עצמית לרשת בכניסה ואחר כך עשיתי ריסוס יסודי. בין "מגדל" המים והרפת מתחתי חבלי כביסה למיכל. על הקיר המערבי תלינו את התמונה הגדולה של אבלפן(משה והסנה הבוער)עדנה) והיא עושה רושם נאה. הערב היה לנו הערב הראשון בצריף בלי זבובים. בערב הבטיח לי ח. שויצר דיסקוס למחר אך מפני שהייתי בתור להשקייה מחר הצטרכתי לשנות את זה. גרשון הסכים להשקות במקומי. הוא גם ידסקס מחר את המגרש.

21.5.1953

יום ה' ז' בסיון תשי"ג

מיד אחרי מדידות החלק (בגלל התיקונים הבלתי ארוכים של הצנטריפוגה החלטתי לוותר על בדיקות השומן החודש) עזרתי לגרשון להעביר את קווי ההשקיה. בהזדמנות זו התברר לי שאין אצלו כלל פינים שבורים ושפשוט רימה אותי. בשעתו אמר לי שיש לו 3 פינים שבורים ועתה, הודה רק באחד וגם את האחד לא הצלחתי לראות. אני פינתי את המגרש לקראת החציר, העברתי את הצנורות שלי לשטח של גרשון והתרתי כמה תסבוכות של תיל. אחרי 9:30 הגיע גרשון עם דיסק מטעים ויחד איתו הביא גם עמוד חשמלי. ב-10:00 נסעתי במקום גרשון לסגור אתו הקו אצל מארק. התברר שבגלל פיצוץ הקו הראשי תופסק ממילא ההשקייה ל-2 ימים. עד הצהריים עשיתי קצת סדר ברפת. הבאתי

חתיכות של ברזל עגול כפופות בצורת ווים, תקעתים בחורים שבקורות הרפת ותליתי עליהם כל מיני כלי עבודה ולוחות עץ. בצהריים ראיתי שגרשון מבלה זמן רב בין הזיתים. התברר שחרש כמובן, גם בין הזיתים שלו וששבר מוט אחד של הדיסקוס. מתך כך לא גמר אצלו את החריש.

אחרי התרוצצות רבה הביע את הסכמתו של גרשון לגמור את העבודה אחר הצהריים בקולקטיבטור אולם לפנות ערב הודיע לי שהיה לו סכסוך עם עזרא ובעקבותיו כיבה את הטרקטור וסרב להמשיך לעבוד.

אחר הצהריים עשיתי עוד כל מיני סידורים ובערב שקלתי שוב חלב.

22.5.1953

ח' בסיון תשי"ג

יום ו'

היו לי תוכניות גדולות בשביל היום, אולם בצעתי רק חלקן. בין היתר ניקיתי ושמנתי אחרי הפסקה של כמה חודשים את שתי זוגות האופניים. אחר הצהריים בא זאב גוטליב ביקש שאראה לו את גבולות מגרשו לעתיד והפך את העשבים הגבוהים בדיסק מחרשה. למרות זעקותיה של עדנה הצלחתי להרדם לשעה קלה. אחרי 5:00 הלכנו לברית של בנו של שניצר. "רן" באנו מאוחר. הזמנו את ההולצרים להערב ואת גרשון למחר. מיכל לא הצליחה ביותר בהכנת הכיבוד. את העסק קלקלה והכניסה אותו לפודינג. בערב כאב לה הבטן והלכה לישון. לארוחת ערב אכלתי לבדי רק חלה עם בשר שמורים. את מיכל הערתי ב-8:45 ונסעתי להביא חלב. ההולצרים היו אצלנו מ-10:00 עד 11:00.

23.5.1953

ט' בסיון תשי"ג

יום שבת

היום ב-9:00 בבוקר הייתה צריכה להתקיים ישיבת מועצה התחלה ובה דוחות של הועדות השונות. בגלל חוסר משתתפים נדחתה הישיבה לשעות הערב. אני בינתיים הספקתי לגמור עם פיפר ואווררתי לפניו כמה תלונות בעיקר בעניין השייווק. הראה התעניינות עבורי בעניין המנטה. לקח לו דוגמה והבטיח לברר את האפשרויות. דיברתי איתו גם ביחס למשק החי דגירה או פרגיות וחמרי בנין ללול, רפת והצריף שלנו. כלל הסיכויים בעתיד הקרוב חלשים למדי... מלבד זה קראתי במשך היום קצת, ניסיתי כמה פעמים לצלם את עדנה וכתבתי סוף סוף את המכתב לליזה פלוקרי מפינלנד. ב-5:30 בערך באו לביקור משפחת רוזנברג עם הילדה הקטנה. הביאו לנו כמה פרחים ריחניים ומערכת עישון נאה וחדשה... שהו אצלנו עד שעה 7:00.

בערב הלכתי לישיבת המועצה מצויד ב-(טקסט לועזי) האחרון. הובאו דוחות של כל מיני ועדות. תרבות, חינוך, צרכניה, עזרה הדדית וועד הכפר. הבאתי כמה שאלות כמו מה יהיה גורלה של הספרייה, למה אין שמרים בצרכניה (צחור פלורי) ויחסה של העזרה ההדדית אלי בזמן העברת הדירה. לפני 1:00 הלכתי הביתה. מיכל כיבסה במשך היום קצת כביסה. בבוקר ליקטתי מן הגזר שנגלה אחרי החריש של זאביק והבאתי הביתה כ-2 ק"ג. את נסיעתי לחיפה מחר מוכרח הייתי לדחות מפני שיש לי תור להשקייה.

24.5.1953

י' בסיון תשי"ג

יום א'

אחרי שקילת החלב בבוקר קדח לי שמואל בבית המלאכה חור בחרמש, נתן לי גם בורג ואום ועתה החרמש בסדר גמור.

היה שרב כבד. אחרי ארוחת הבוקר חיפשתי דליי יציקה שבורים שאני מתכוון להשתמש בהם כסמוכות מתחת לקו ההשקיה. רכזתי כ-10 דליים שבורים והעברתיים במאמץ לא מועט ברגל למגרש. העברתי את קווי ההשקיה לחלקו

התחתון של הצינור הראשי ובעזרת גרשון חיברתי את הקווים. המים התחילו להגיע רק אחרי 2 ורבע, אבל הלחץ אחר כך היה הוגן למדי. שוב הצטרכתי לסגור אצל מארק בקצה השני של הכפר. למרות הלחץ הטוב היו לי שוב צרות רבות בהשקיה, תחילה לטובב את הצינור במפתח שרשרת ואחר כך לנקות כל פעם פטיש אחר. היו הרבה נזילות, ומלבד הפין האחד השבור נשברו לי עוד שניים אחרים. בשעה וחצי של מים לא הספקתי להשקות הרבה ולכן הזמנתי השקיייה ללילה למחר. אני תקווה שהיא תעבור ללא תקלות. בערב הזמינה אותי מיכל לטייל עמה ועם עדנה, אך אני סרבתי כדי שלא אראה כבטלן של יום חול. במקום זה העברתי למרכז את שלושת הצינורות הסופיים של הקווים שלי אף וילי הבטיח לי להחליפם מחר ביותר ארוכים. מאחר שמיכל בוששה לשוב מטיולה עד כה, אכלתי ארוחת ערב לבד וכאשר חזרה ב-8:00 עשיתי לה סקנדל רציני באמרי שהיא מקדישה יותר מידי זמן לעדנה ומזניחה את כל יתר חובותיה, כולל אותי. אחרי שקילת החלב בערב חזרתי הביתה עייף מן החמסין ומצוברח מן הריב עם מיכל.

24.5.1953

י"א בסיון תשי"ג

יום ב'

לפני הצהריים הייתי בעיר. נתתי להלחים את סיפון הכיור, קניתי רצועת רתמה חדשה במקום הקרועה, קניתי חלקים חסרים למנורת הלוקס, ועוד ועוד. ראיתי גם את אדית ואת צבי אשר הבטיח לבוא אלינו ביום ד' בצהריים. אדית מתקשה מאוד בהריונה, לא יכולה לאכול את אשר הוכן בידיה, 10 ימים לא עבדה ועכשיו מתכוננת ללון כמה ימים אצל מעבידה... דיברתי עם אביאלי בבית המכס. הוא אמר לי שב-20 ליוני צריכה העז שלו להמליט ואז ייתן לי גדיה, במקרה ותוולד נקבה. היה נחמד מאוד בעיר השגתי גם קצת פח לבן וקניתי 4 חפיסות שוקולד גדולות במחיר 45 גרוש כל אחת.

אחר הצהריים ולפנות ערב התכוננתי להשקיית לילה... שאלתי מגרשון קו אחד. קודם רציתי בחצות להעביר את שלושת הקווים לשטח אחר, אבל מפני שמחר בערב יש לי שוב תור להשקיייה ומפני שעד שהתחילו הפטישים לעבוד כסדרם היה כבר בין כה חצות – החלטתי להשקות מחצית הזמן ב-2 קווים בלבד ובשעה 3:30 לסגור ולפתוח את שני הקווים האחרים. היה לי המון עבודה, קיללתי את הסדרי ההשקיה הלקויים ונרטבתי עד העצם. הלילה ישנתי רק כמה שעות בלבד ובבוקר קמתי מוקדם למדוד חלב. מלבד זה לא הרגשתי כל היום בקו הבריאות.

25.5.1953

י"ב בסיון תשי"ג

יום ג'

היום נחתי וישנתי לסירוגין. בבוקר התקנתי לפני המרפסת ברזל לניקוי נעליים. ניסיתי להדליק את הלוקס אבל לא הצלחתי. אני חושש שלא קבעתי את הבורג בסדר.

עדנה מצוברחת היום ויש לה גם קצת חום. לפנות ערב התחלתי להכין את ההשקיה. אחרי 7:00 עזרה לי מיכל קצת בחיבור הקווים. להשקות התחלתי למעשה במקום ב-7:00 רק ב-8:00 (מפני שיצא לי היום לסגור אצל גרשון לא יכולתי לחבר את הקווים לפני 7:00).

היום קבלנו גלויה מאימא והיא רוצה לבוא ב-31 לחודש. גם המחאה לחבילה מאנגליה קיבלנו.

26.5.1953

י"ג בסיון תשי"ג

יום ד'

אחרי שהתעוררתי בבוקר, הרגשתי כאב בכף הרגל ואחר כך נוכחתי לדעת שהעור הנוקשה בכף הרגל התפקע לעומק רב. מיכל מרחה לי משחה על הפצע ואני מקווה שזה יתרפא. בבוקר הציע לי חנני לקנות עגלת חלב בת חודש ימים.

מוצאה מבית שערים. אם אשיג אבקת חלב להזנתה אולי אקנה אותה. לפני הצהריים עשיתי שוב פעם סדר בליפט ואחר הצהריים סדר יסודי ברפת, כולל יישור הרצפה. בצהריים בא פאבל הביא אתו סיגריות, קצת בננות רכות ועוד כמות של תפוזים. הוא נחפז לנסוע באותו האוטובוס בחזרה. חנני הלווה לי בצהריים ספר יסודי מאוד על גידול בקר. אחרי שסידרתי את הרפת התקלחתי ולבשתי בגדי ערב. רוטמן לא רוצה בשום אופן למכור לי אבקת חלב אבל חנני הבטיח לדבר בעניין זה עם איתן. חיים ש. שאל אותי אם אני מוכן לעבוד מחר ואחרי שהסכמתי, סידר אותי לעבודה מחר עם עגלה ובהמה לרשות הצרכניה. לעדנה אין כבר חום. כמעט בכל חצר בבית לחם יש עץ תות. כל העצים מניבים בשפע. אני אוכל את התות בכל שעת כושר ומשלשל בעקבות זה גם כן בכל שעת כושר.

27.5.1953

י"ד בסיון תשי"ג

יום ה'

היום הוא היום האחרון למדידת החלב. שקלתי הפעם גם במעבדה. לעבודה בשביל הצרכניה קיבלתי את הפרד ואת העגלה של שרר. תחילה ריכזתי חביות נפט ריקות והבאתי אותן לצרכניה ואחר כך לקחתי משם את כל הזבל והבאתיו לחורבה הערבית. לפני שהחזרתי את העגלה בצהריים הבאתי בה למגרש שני ברושים וגם את הכרכרה המקולקלת שעמדה ליד בית המלאכה. עוד בחצר בית המלאכה וקיבלתי גלגל אחד ולמזלי מצאתי עוד את הבורג שאבד בעזרת הולצר. הרכבתי את הגלגל שוב והגעתי בשלום הביתה. מיכל כעסה על שבאתי מאוחר ואני ניסיתי לפייסה על ידי זה שהבאתי לה משרר כמה לימונים ואחרי שקילת החלב בצהריים בערך 2 ק"ג תות לבן בדלי שאספתי אצל ויינר. אחרי האוכל נחתי קצת וקראתי עיתון. חיים ש. אשר מחלק את העיתון טען שחסרים יותר מתריסר עיתונים וכאשר הלכתי לפני 4:00 למרכז מצאתי ליד צריפנו חבילה מתגלגלת של 14 "הארצים" שנפלו לחיים שרר שחילק אותם בטרקטור. ב-4:00 גמרתי לסדר את חבית הנפט שהבאתי בבוקר ואחר כך התיישבתי על אופניים וירדתי לבית הקרוב על מנת לקבל אינפורמציה על עגלת החלב של חנני, וטוב שעשיתי זאת. גרשון וולף אמר לי ישר שמבלי למסור פרטים נוספים הוא מייעץ לי לא לקחת את העגלה בשום אופן. הודיתי לו על עצתו, קניתי בצרכניה שוב קצת שמרים ונסעתי הביתה. הערב חילקו אצלנו בשר ונקניק. בצרכניה עצר אותי אברי ואמר לי שיש אפשרות לקנות זבל אורגני טוב במחיר 0.5 פ. 5.300 מה"ק. אמרתי לו שאני אקנה בכל אופן מכונית אחת (כ-6 מ"ק) יובילו לי אותו עד הבית. בשעת שקילת החלב בערב הצטרכתי להודיע לחנני סד שלא אקח את העגלה. אולי אקנה שתי עגלות גדולות יותר, בנות בית-לחם, אך על זה אצטרך להתדיין תחילה עם פיפר בערב, כאשר כבר התכוננתי לישון, בא אלינו שניצר, הביא אתו גרב של לוקס ואחרי מאמצים רבים הדליקו. אחר כך אכל את כל התות שהבאתי ודפדף בליליפוטים ובמכניקס עד חצות. יש לי שלשול... ואיני יודע ממה.

28.5.1953

ט"ו בסיון תשי"ג

יום ו'

היום עבר עלי כיום עבודה לא רציונלי ביותר. בבוקר חפשתי כשעה את דומינסקי כדי לקבל ממנו רשות להשתמש במשדדה הקלה שלו. הוא יעץ לי לא להכניס את הסוסה לעבודה במשדדה כי אם במחרשה ערבית. יצאתי איתה אם כן עם המחרשה הערבית לחלק התחתון של המגרש. היא הייתה שקטה והשתדלה אבל בשום אופן לא רצתה ללכת לאט ביום א' ארתום אותה בכל זאת למשדדה. בצהריים הפרדתי ליטר של שמנת סוג א' אך הצנצנת נשברה לי על האופניים וכל השמנת נשארה על השביל. בגלל זה הייתי מצוברח עד הערב. ההולצרים הזמינו לבוא אליהם ב-5:00 בערב. יום הולדת של אלי. אחר הצהריים סידרתי את העגלת ברזל לעגלה בשביל עדנה, שיחקתי עם זה המון זמן.

החלות הגיעו מאוחר מאוד ומיכל חזרה מן הצרכניה רק ב-8:30. אני בינתיים עשיתי סדר, שטפתי כלים והשגחתי על הבישול. ב-9:00 קיבלתי מגרשון את החלב שלי, כי החלטתי להפריד בכל זאת קצת שמנת. במחלבה היה תור עצום של מושבניקים ומשום כך חזרתי לאכול ארוחת ערב ובדרך הודעתי להולצרים שבבוא רק אחרי 10:00. אחרי האוכל נסעתי מהר להפריד וקיבלתי שמנת רזה ומזוהמת. ב-10:30 הגענו להולצרים. מתנתנו לאלי הייתה חפיסת שוקולד. אצל ההולצרים שתינו קפה גרמני מצוין עם עוגה וליקר בננות. חזרנו הביתה אחרי חצות.

29.5.1953

ט"ז בסיון תשי"ג

יום שבת

בבוקר צילמתי שוב את עדנה. בשעת ארוחת הבוקר בקרו אותנו אמנון, אורי ויצחק. לפני הצהריים קראתי את עיתון יום ו'. אחרי ארוחת הצהריים בישלתי בהצלחה גבינה לקובה ואחרי זה אכלתי יותר מק"ג תותים עד שהרגשתי לא טוב. ישנתי קצת גם בבוקר וגם אחר הצהריים. לפנות ערב נסעתי אל בני על מנת לגמור את סליל הצילומים לפני שאסע לחיפה. צילמתי את הכפר מן הצד האחורי. בינתיים באה רבקה עם אורי לבקר אותנו. בערב ישבתי והכינתי הזמנה לעצי פרי בשביל הבית. כשכבר התכוננו לישון, אחרי 10:00, באו אלינו קאמיל ואביבה. ישבו אצלנו עד 12:00 כמעט, שתו קפה, אכלו עוגות וקאמיל דפדף כל הזמן בספרים שלי. עדנה הייתה ילדה טובה היום, בבוקר צחקה בפעם הראשונה בקול רם והצליחה אף להתהפך מן הבטן אל הגב.

30.5.1953

י"ז בסיון תשי"ג

יום א'

על מנת לא לרתום את הסוסה למשדדה הפוכה, סחבתי את המשדדה הבוקר בידיים מחצרו של נתן למגרש שלי. אחר כך כאשר הבאתי את הסוסה והתחלתי לרתום אותה למשדדה, הופיע צבי דומינסקי, אמר שחיפש את המשדדה כבר בכל הכפר, שנתן לי אותה ליום ו' ולא ליום א' ושהוא צריך אותה. לא הייתה לי ברירה אלא לתת לו את המשדדה ולהחזיר את הסוסה. עד הצהריים עשיתי כל מיני דברים של מה בכך: כיסיתי עוד חלק של התעלה ורחצתי את בקבוקי בדיקת השומן.

ב-1:15 הגיעה כבר אימא. לכל אחד משלושתנו הביאה משהו.

ב-3:00 באתי אל יחזקאל על מנת להחזיר לו את 3 שעות העבודה המגיעות לו עדיין. קודם ניכשתי את העשבים הגבוהים באבטיחים שלו במעדר ואחר כך עזרתי לו לקלטר. לקלטר החליט על פי עצתי, לאחר שנכשל בחריש עם ריסוק. הוא הבטיח בעתיד הקרוב לפתוח תלמים אצלי בשביל המלונים שאני מתכוון לזרוע. חזרתי הביתה רק אחרי 7:00. שיחקתי המון זמן עם הלוקס, הגרב סירבה להתנקות ולבסוף התייאשתי וכיביתי אותו.

מיכל חושדת כבר כמה ימים שהיא הרה. מחר תלך אל הרופא. מחרתיים ברצוננו לנסוע לחיפה.

מיכל סיפרה שאחר הצהריים היו אצלנו מרים פרידמן וגם גדעון המועמד החדש לשעבר ממשדדנו אשר בא הנה לכמה ימים על מנת להכין את הצריף.

1.6.1953

י"ח בסיון תשי"ג

יום ב'

הבוקר קיבלתי את העגלה ואת הסוס של עזרא והבאתי לי הביתה כמה עצים ישנים שהיו מונחים אחרי המחלבה ושחיים הרשה לי לקחתם. בדרך בחזרה עברתי את המגרש של דומינסקי אך לא מצאתי שם את המשדדה. רק אחרי

חיפושים ושאלות מצאתיה אצל נתן בחצר. עמיחי השתמש בה ושבר חלק ממנה. שוב העברתיה בידיים למגרש, תיקנתי אותה עם קטע של ברזל עגול, והבאתי את חמדה ורתמתי אותה. התחלנו לעבוד רק ב-11:00 והיא לאט התרגלה למשך. היום שרר שרב כבד ולכן אחרי שעה התרתי אותה שוב, העמדתיה אצלי ברפת על מנת להמשיך לעבוד ב-3:00. מיכל דיברה עם הרופא היום. הוא אישר את שחשבה ויעץ לה הפלה מלאכותית. כל זה מכביד את מצב רוחנו. המצב הכספי שלנו הולך ומדלדל ופרנסה בשפע גם כן אין.

בגלל החום המשכתי לעבוד עם חמדה רק ב-3:30. לפני זה סילקתי את הצינורות משטח מזרע האפונה. קיוויתי להספיק לשדוד גם את השטח הזה אבל לבסוף סיימתי רק את שטח מזרע המלונים. בסוף העבודה היו לי שוב קשיים עם הסוסה. כשיש לה מצב רוח היא לא שואה להוראותי ופונה ימינה והולכת אחורה... במשך היום קלקלה אחת הנשים את אמבטיית התינוק והיא נוזלת אסון לאומי. בערב גיליתי שיש לי פנצ'ר בגלגל הקדמי של האופניים. אסון לאומי עוד יותר גדול...

2.6.1953

י"ט בסיון תשי"ג

יום ג'

את עדנה השארנו בטיפול של אימא ויחד נסענו ב-7:00 לחיפה. במרכז המסחרי החדש פגשנו את קארל הן והוא הראה לנו את בית המלאכה החדש שלו. בחנות הבדים "קשתן" סרבו להחליף לנו או לקבל בחזרה את בד הווילון שקניתי בשעתו. עלינו להדר ונכנסנו אל ד"ר פאלק רק אצלו גילתה מיכל שיש לה כבר וסת. למרות שקבע אצלה סימני היריון מסוימים ובמקרה שהווסת לא תהייה נורמלית הזמינה עוד ביקור... אחרי זה נפרדנו. מיכל נשארה בהדר ואני עשיתי כל מיני סידורים בעיר. הוצאתי מן הבנק עוד 50 ל"י שילמתי את חובי בחברת החשמל ביטלתי את החתמת הגבולות פוסט לארה"ב, עשיתי לי צילומי פספורט והוצאתי חבילה שקיבלתי מאנגליה. (קקאו, שתי חבילות שוקולד וקופסת בשר). את מיכל פגשתי שוב אצל אדית וכמעט שלא הכרתי אותה. מסיבות ביולוגיות טכניות לא עשתה סלסול תמידי כי אם רק תספורת ונראתה ילדה בת 10. בצהריים חפשנו מתנה בשביל דודה בלונדה(מאנגליה)עדנה) אך לא יכולנו למצוא דבר מתאים. מיכל מתנגדת, אולי בצדק שאשלח לה תיבת יין ושוקולד. אכלנו בזבולון ונסענו לטבעון. ב-3:30 הלכנו שם אל רופא השיניים ד"ר הירש (עופר) לשעבר מברנו מיכל הייתה בסדר ולי עשה סתימה זמנית. הזמין אותי לבוא בהזדמנות שנית. כשחזרנו הביתה התחלתי להתעסק עם תיקון הפנצ'ר, אך משום מה לא הייתה לי הצלחה למרות שזה רק נקב קטן בקרבת הוונטיל. בערב רציתי להופיע בפני ועד הכפר ולשם זה חיכיתי בבית העם באפס מעשה עד קרוב ל-11:00 (הישיבה הייתה צריכה להתחיל לפי ההודעה ב-9:30) בסוף התברר שהיא החלה אמנם באיחור של שעה אך שהיא מתקיימת בביתו של פיפר. הלכתי לשם, דרשתי משכורת מקצועית עבור מדידת החלב וחוך מזה גם עזרה והדרכה חקלאית. דברי נתקבלו קצת בקלות ראש, קיבלתי כל מיני עצות, אבל תשובה סופית וברורה לא.

משפחת ש. קאופמן מחלקת את העיתונים ואני עד היום לא קיבלתי את הארץ.(שלום קאופמן)עדנה)

3.6.1953

כ' בסיון תשי"ג

יום ד'

להיום לא הייתה לי תכנית מסוימת ולמעשה לא עשיתי שום דבר מיוחד. לפני הצהריים סתמתי כ-2 מטר של התעלה וניסיתי לתקן את הפנצ'ר. על הניסיון הזה חזרתי כמה פעמים עד הערב ולבסוף לא הצלחתי ולבושתי וכעסי הרב נאלצתי להרכיב פנימיה חדשה. לפני שאימא נסעה בחזרה, הכרחתיה לקחת בחזרה את כל מסמכי קרקעות מנשיה. הבטחתי לה לכתוב עוד מכתב אחד לעו"ד תופיק בירושלים. ליוויתי אותה לאוטובוס, ואחר כך התעכבתי בחצרו של

ילין ואכלתי קצת תות וכאן ראיתי את "מוקציה" אחיו של צבי קליין משרך את רגליו אלינו. הראיתי לו את מגרשי הסביבה שאלתי ממנו כמה עצות אבל לא שמעתי תשובות מאולפות. הוא שהה אצלנו עד אחרי 5:00. יחזקאל הבטיח לי בערב לעשות מחר ב-10:00 את התלמים. אריה הסכים לשתף בעתיד פעולה אתי, להדריך ולעזור. מחר אולי יגיע הזבל האורגני שהזמנתי.

מיכל הכניסה הערב את מד החום בקומקום עם מים רותחים והוא כמובן נשבר. (היא רצתה להרתיחו בקומקום ממנו אנו שותים, מפני שהמדחום התלכלך קצת מצואתה של עדנה...)

4.6.1953

כ"אב סיוון תשי"ג

יום ה'

ב-10:00 בבוקר הייתי אצל יחזקאל. הוא לקח קולטיבטור עם כנפיים ובו תילמנו את התלמים בשטח עבור המלונים. גמרנו ב-12:00. אחרי 2:30 בא אלי אוטו עם זבל אורגני, 6 מ"ק בערך והפך אותו מאחורי הרפת. ב-3:00 הלכתי אל דרסלר. רתמנו מקצרה ויצאנו לקצור קש שעורה אחרי הקומביין בחלקת 10 דונם בשטח צפורי. אריה עשה שני סיבובים ונתן לי להמשיך אחר כך לבד עד הערב. אחרי 6:30 החליף אותי. היה לו עוד פס לגמור. הבטיח לי לעזור לי בשבוע הבא בזריעת התיירס.

מפני שמיכל מבלבלת לי כבר כמה ימים את הראש, דיברתי הערב עם יצחק ישראלי וביקשתי שייתן לי רובה בשביל הצריף. נתן לי תשובה מתחמקת. צבי דומינסקי הבטיח לי לסדר את הביוב מחר בצהריים.

5.6.1953

כ"ב בסיון תשי"ג

יום ו'

הדבר הראשון שעשיתי היום היה לסחוב בשקי בטון מביתו של גוטמן אלי. את הבלוקים המיועדים לבריכת הביוב. נוכחתי שהם כבדים ושבירים מאוד ובשביל להעביר 8 חתיכות, הצטרכתי לרכב על האופניים 3 פעמים הלוך וחזור. אחר כך לתקן בטוריה את התלמים הראשונים של שטח המלונים. בלי מים קשה היה לי לשמור על מורד רצוף ואני מניח שבשעת ההשקייה הראשונה יהיה לי שוויץ רב.

בשעות אחר הצהריים המוקדמות בא באמת צבי דומינסקי עשה את הביוב. מיכל גמרה בינתיים לסדר את הווילונות ואחרי 5:00 נזכרה פתאום שרוצה את הווילונות תלויים כבר הערב. התחלתי להתקין את מוט הגלישה וגמרתי לתלות את הווילונות אחרי 8:00, כמעט בחושך גמור. שנינו היינו עייפים מאוד ומיכל אף ויתרה על ארוחת הערב. בינתיים בא עזרא שניצר והציע לי שאבוא מחר למגרשו להסתכל בזריעת תירס עם דיסקוס. אחרי 10:00 באו עזרא וחווה לביקור. כבדנו אותם בנס-קפה עם חלב רזה שנחמץ וטורט ביסקוויטים שלא התרכך די צרכו. בגלל הביוב החדש אסור היה לנו להשתמש במים זורמים ואני הצטרכתי להתקלח בערב ברוח עזה עם צינור גומי בחוץ.

6.6.1953

כ"ג בסיון תשי"ג

יום שבת

בבוקר עשינו קצת סדר, אכלנו ואני ישנתי עוד שעה נוספת. אחר כך התחלתי לכתוב טיוטת מכתב אל דודה וקראתי גם עיתון. אחר הצהריים הלכתי לראות את שורת עצי הפרי הנטושים שנפלה בגורלי: שמיר ושיח קוצים וכמה שקדים מרים. בסביבות 4:00 הראה לי עזרא על מגרשו כיצד זורעים תירס בחריש בדיסק.

הערב יצאנו קצת לטייל עם עדנה, והיינו אצל משפחת לוינגר על מנת לחזור ולהזמין אלינו. שוחחתי עם יואל על כל מיני דברים, הוא הראה לי את הדגירה שלו והסכים למכור לי את הקפיץ שראיתי אצלו בשביל הכרכרה שלי. כאשר הלכתי בערב למחלבה גלגלתי את הגלגל המקולקל אל שרגא. הוא הבטיח לתת אותו לתיקון למתקין עגלות.

7.6.1953

כ"ד בסיון תשי"ג

יום א'

היום הסתובבתי כל הזמן סביב הצריף. בבוקר סידרתי למיכל מתקן לתליית כביסה בצד המזרחי של הצריף ולשם זה השתמשתי באחד הברושים. אחר כך סידרתי את ערימת הזבל. גרשון עבד לידנו בחפירת בור לעמוד חשמל ובצהרים נכנס לצריף לשיחה של שעה. אחר הצהריים סדרתי את הרפת באופן סופי לקראת הכנסת הסוסה. מה שחסר לי עתה זה רק כמה חבילות קש לריפוד. חוץ מזה פיזרתי חצץ וחול סביב המקלחת ובריכת הביוב. בערב נזכרה מיכל לקחת בצל ממגרשו של אברי ומפני שהלחם עוד טרם הגיע יצאנו שלושתנו לשם, כולל עדנה והעגלה. מביתו של וילי עד הבצל של אברי סחבתי את עדנה בזרועותי. מיכל הלכה מסביב עם העגלה בדרך לבית שערים עדנה הייתה שקטה כל הזמן אבל הקיאה בלי סוף. אחרי 9:00 חזרנו הביתה, הלחם והקרח הגיע רק ב-9:00. מחר אני משקה משעה אחת 6 שעות רצופות. אשקה בתלמים את שטח המלונים. מהיום מסדר גרשון את חלוקת המים. היום אמרתי למיכל שתצטרך להתחיל להרוויח קצת בהנהלת חשבונות בבית.

8.6.1953

כ"ה בסיון תשי"ג

יום ב'

הבוקר התחלתי סוף סוף לבקר את חשבון הצרכניה, עבודה שמונחת אצלי כבר שבוע ללא הופכין. כשיצאתי ב-10:00 להכין את ההשקיה, ראיתי שמפתח השרשרת איננו וילי אמר לי שהוא צריך אותו ושמצא אותו אצלנו במצב בלתי תקין ועל כן מסרב להשאיר אותו אצלנו להבא. הצטרכתי לשאול מפתח צנורות רגיל וגדול (מס' 24) מנתן ובו הצלחתי אחרי מאמץ רב לסובב את הצינור הראשי.

ב-1:00 התחלתי להשקות. העברתי את המים מן הברז האחרון בקו של צול אל השטח המתולם. את הצינורות של 3/4 סתמתי עם פקקים. על ידי זה שלא יכולתי להשקות ישר מן הברז, יכולתי להשתמש רק בזרם קטן מאוד ולמעשה במשך 6 שעות הספקתי להשקות בקיץ 3 תלמים.

עבודה כמעט שלא הייתה לי. אחר זמן מה הבאתי לי ספר לקרוא ורק לפנות ערב נזכרתי שאוכל להמשיך לבקר את החשבונות. הספקתי לבקר עוד חצי פנקס. אצטרך להשקות עוד פעם ואז אני מקווה לעשות זאת מ-2 ברזים ובתחבולות יותר מחוכמות.

9.6.1953

כ"ו בסיון תשי"ג

יום ג'

עד 8:00 בבוקר זרענו מיכל ואני מלונים בשני התלמים המושקים בשלמותם. (בתחתית התלם, כל חצי מטר 4,5 זרעים) ב-9:00 יצאתי לעפולה. אחרי התמזמזות ארוכה לקח אותי שלמה פיפר בג'יפ יחד עם איתן ונפתלי(בורגר מהונגריה היה נשוי לאביה הבת של הרב זכריה מנהלל)עדנה) שהיה צריך להחזיר את הג'יפ. בדרך אמר לי שיצטרך בקרוב את ה-100 ל"י עבור החשמל. לפי דבריו צריך הקו אף לעלות כ-400 ל"י. אשרי המאמין. בניסיעה עברנו את מקום הקידוח. הגיעו כבר לעומק של 46 מ' והראו לנו את דוגמת האבן הקשה המעידה על סיכויים למים. במס הכנסה בעפולה מסרתי את טופס ההצהרה הריק ובזה חסכתי מכתב לירושלים. את המס שנגבה ממיכל בעד עבודתה בעכו לא אקבל כנראה

בחזרה. חישובו את זה בחשבון קרוב לשעתיים והצטערתי על שלא לקחתי עמי את פנקסי חשבונות הצרכניה. יכולתי בוודאי לגמור לבקר אותם.

לפני 4:00 הייתי אצל רופא השיניים בטבעון. אחרי שגמר את הסתימה אמרתי לו שאני ממשיך להרגיש כאבים. הסביר שאלה התופעות שאני מקבל בגלל החמיצות בפה ובגלל תכונות שונות של הסתימות. דבר זה נמשך עד שעות מאוחרות בלילה ועצבן אותי לא מעט. רק ב-7:00 בערב התחלתי להעביר את הצינורות ולהתכונן להשקיית לילה. בינתיים הביא שרגא את הקרח, אמר שתיקון הגלגל יעלה 17 וחצי ל"י. נתתי לו את הכסף.

את חיבור הקווים עשיתי לפני 10:00 בחושך גמור ובעזרת פנס רוח והדינמו. למרות הכל הצלחתי והשטחתי ברזים מתחת לתעלה, מלבד הברז הראשון. השדה קיבל השקיה טובה של 9 שעות. מיכל נסעה ב-11:00 למעברה וביקשה את נפתלי שיסגור לה את השיבר של בלומר.

בערב קיבלה מיכל מן הצייר עזרא ציורים (2 קטנות ואחת גדולה)

10.6.1953

כ"ז בסיון תשי"ג

יום ד'

היום ניסיתי יחד עם אריה דרסלר לשווא לזרוע תירס עם דיסק, עם שד ועם הסוסה שלי. אי אפשר עוד לעבוד אתה. אשתדל לזרוע מחר עם הזוג של דרסלר קרן.

אחר הצהריים ישנתי שעה קלה ואחר כך גמרתי לבקר עוד פנקס אחד של הצרכניה. בערב גמרתי עם קרן שאגוב לו בשדה מחר בבוקר השכם בכדי שאוכל לקבל את פרדתו בהקדם לזריעת התירס.

11.6.1953

כ"ח בסיון תשי"ג

יום ה'

אצל יצחק ק. הייתי ב-7:00 בבוקר. הוא רתם את פרדתו במגוב ואני גובבתי כשעה אחת במיטב כוחותי שטח לא גדול ליד ביתו שהוא אחרי קציר. הפרדה עם אופיה הקשה והכרכה המציקה עשו לי לא מעט צרות. אחרי כן יצאתי עם הזוג והכרכה למגרשו של אריה, לקחתי משם הדיסק ובהדרכתו של אריה זרעתי את התלמים הראשונים. אחר כך עזב אותי אריה לנפשי ואני המשכתי לחרוש ולזרוע בלי הפסקה עד אחרי 2:00. בזמן הזריעה נוכחתי לדעת שההשקיה לא הייתה מלאה, מה שיגרום לי אחר כך צרות. ב-2:30 החזקתי והתרתי את הבהמות וב-3:00 חזרתי הביתה. מיכל כמובן שכחה להפריד חלב והשבת כנראה לא תהייה לנו שמנת. לארוחת הצהריים אכלנו יונה עם אורז. אחר הצהריים המשכתי לעשות את חשבונות הצרכניה ולפנות ערב התחלתי בהעברת הצנורות להשקיית תלמים.

יחד עם הקרח הביא שרגא את הגלגל המתוקן. למרות שרשמתי לו את מידות הגליל השני על פיסת נייר, שכח להגיד לו אותן וקוטר הגלגל המתוקן ב-4 ס"מ יותר גדול (!!!) התיקון עלה 17 ל"י. הערב קיבלתי גם מכתב ארוך ונחמד מליזה פלוקרי מפינלד וגם כבר תשובה מעדס המבטיחה סידור מהיר של הקושן המושהה. (האדמה שנקנתה על ידי אבא של מיכל כשהיו בצכיה)עדנה)

12.6.1953

כ"ט בסיון תשי"ג

יום ו'

בשעה שסובבתי בבוקר את הצינור "3" במפתח שלי כופפתי את ידי המפתח. זרם היה לי רק עד 8:20 ושוב הספקתי להשקות רק 2 חצאי תעלות, למרות שהשקייתי מתוך 2 ברזים הפעם. אחרי ההשקיה הבאתי את חמדה ושידדתי את שטח מזרע התירס, פרט למקום בו השארתי מונחים את שני קווי ההשקיה לתלמים. נביטת המלונים (עדיין מתחת

לקרום הקרקע) היא בערך מלאה. בערב הלכתי להביא לחם ולקטוף תות. את התות היפה והגדול ביותר מצאתי על העץ של וילי (2 המינים על עץ אחד) בשובי הביתה מצאתי את הצריף מלא אורחים: יוראי, מאקסי לבני אשתו חווה ושני ילדיהם. באו אלינו ברגל וחזרו באותה הצורה. מאקסי בחור נעים ואינטלגנטי מאוד. (יוראי היה עם כרמלה בכפר מכבי, מאקסי וחווה לבני וילדיהם מטבעון) (עדנה)

13.6.1953

יום שבת **ל' בסיון תשי"ג**

היום נחנו כמו שצריך. מיכל סובלת כבר כמה ימים מפרונקל רציני על ידה הימנית והיא תלך למרפאה רק ביום א'. לפני 7:00 בערב באה אלינו לוינגר לשעה קלה. היום ראיתי את שלמה, הוא דרש ממני שוב כסף בעד החשמל, אמר לי שהפחים הגיעו כבר, הבטיח לבוא בערב אך לא בא. בתוכניותי לעשות את השבוע הבא לשבוע אינטנסיבי ביותר. גם את החלב אמדוד. כתבתי בטיטה את תשובתי ללינה פלוקרי בסוף המכתב שאלתיה אם היא חושבת אותי לנשוי.

14.6.1953

יום א' **א' בתמוז תשי"ג**

קמתי ב-5:00 ועד 6:00 כיסיתי את התעלה. בהזדמנות זו הרגתי כ-5 ולדות של עכברי שדה. מ-6:00 וחצי מדדתי חלב ואכלתי ארוחת בוקר. עזרא נידב לי חבילת קש בשביל ריפוד לסוסה וכשהבאתי את החבילה היו שם יצחק ואגי. נשארו אצלנו עד הצהריים. יצחק עזר לי לפרק את הכרכרה. גם עזרא שניצר בא ונתן הרבה עצות בהשפעתו לקחתי כבל היום מבית המלאכה ואת הקפיץ המשולש מיואל והבאתים לבית המלאכה. בבוקר העברתי את הסוסה אלי לרפת לחודש ימים. בצהריים מצאתי שהתירה את עצמה ועשתה שמות ברפת. אכלה מתפוחי האדמה, קרעה שק מלט וכו'. אחר הצהריים פרקתי ניקיתי ושימנתי בבית המלאכה את כל חלקי הקפיץ. מהלך עבודתי היה אמנם מופרע לא מעט מבקשותיו התדירות של שמואל שאבוא לעזרתו. הודות לזה ולעובדה מצערת שבבית המלאכה ישנו מבחר עלוב ומצומצם מאוד של כלים, לא יכולתי להספיק להרכיב את הקפיץ. שמואל עמד על זה לסגור את בית המלאכה ב-6:00. רצתי הביתה על מנת לפרק את קו ההשקיה לשטח המלונים שיהיה מוכן להשקיה בבוקר מחר, על מנת להחזיר לגרשון 2 צינורות ששאלתי. אולם הוא הקדים אותי ולקח 3 צינורות לא שלו. לפני 8:00 בא להודיע לי שאין השקיית ערב היום ושאוכל לקחת את הצינורות בחזרה ולהכין את השקייתי למחר... מיכל כתבה לפני כמה ימים מן הסתם אל ההנים וביקשה מהם כילה נגד יתושים. היום קיבלה אותה. הכילה איננה של פאולה, היא שאלה אותה ממישהו. בערב מדדתי חלב עד 9:30.

15.6.1953

יום ב' **ב' בתמוז תשי"ג**

מיד אחרי שקמתי, התחלתי להכין את ההשקיה בתלמים לשעה 7:00 בבוקר. אמרתי למיכל שתציץ ב-7:00 על סדר הזרימה. אחרי מדידות החלב בבוקר, ציטרשפילר, ויחזקאל כמובן שוב לא שמו לב להודעתי וערבבו את החלב, גמרתי להרכיב את הקפיצים בבית המלאכה וחזרתי הביתה. הזרם בהשקייה היה חלש ולא הועיל לי שהשקייתי משני ברזים. לא הגעתי עד קצה התלמים. ב-8:30 הייתה הפסקת מים, תיקון הקו. לפני הצהריים עשיתי במחלבה את בדיקת השומן

וקניתי בצרכניה זרעי שעועית ומלונים שעלו ביוקר קטלני. לקחתי גם סוכר, כי לא ידעתי שמיכל קיבלה אותו כבר אתמול. אחר הצהריים הצטרכתי להחזירו.

אחר הצהריים כרתתי שני ברושים בשדרה שמתחת לביתו של ציטרשפילר והבאתים הביתה ישמשו לי כיצולים לכרכרה. אחרי 5:00 עשיתי אמבטיה לעדנה כי מיכל לא יכולה בגלל הפרונקל הממאיר שלה. בשעות הערב נגמר תיקון קו המים ואני קיוויתי לנצל זאת כדי לגמור את ההשקיייה. אך הנה ראיתי שגרשון הזדרז להשקות, למרות שהיום לא היה רשום כלל להשקיייה. אחרי הבדיקות בערב באתי אליו במיוחד הביתה על מנת לברר את פשר הדבר. כרגיל תרץ את מעשהו במופתים והוכיח לי שהערב משקים אנשים שהפסידו באופן רצוף 9 שעות השקיייה. (מי שרוכב על הסוס...) מבדיקות השומן בערב חזרתי הביתה ב-11:30.

16.6.1953

ג' בתמוז תשי"ג

יום ג'

גם היום בבוקר הכנתי שוב את הקווים להמשך ההשקיייה בתלמים. היום היה שרב כבד. ההשקיייה עברה בסדר והיה לחץ טוב. בגלל זה שהלכתי לאכול ארוחת בוקר ושהשעון שלי נעמד, לא ניצלתי את ההשקיייה לגמרי ותלם אחד לא הושקה כל צרכו. חיים שויצר שוב הציע לי לעבוד אך אני סרבתי. המשכתי לחפש חלקים בשביל הכרכרה. במרתפו של יוסף מצאתי קצת ברגים ובכפר הערבי מציאה יוצאת מן הכלל: שני קפיצים בשביל מושב הכרכרה. אחר הצהריים בא עזרא להתעסק עם הכרכרה. כרגיל ביום חמסין לא הוציא הרבה תוצרת, פרק פטיש ומפצלת הקהה את הגרזן וקלקל כמעט את כל ההברגות על החישוקים. בשעת המקלחת לפנות ערב גיליתי קרציה על גופי. שרגא הגיע עם הקרח בדיוק בשעה שהתקלחתי. באותו הזמן בא גדעון יחד עם מיכל שהזמינתו לארוחת הערב. הוא נשאר אצלנו עד 9:00.

בבדיקת החלב התחלתי באיחור ולקחתי את איתן ראשון. הוא התפלא על איזוני החיובי למרות שאיני עובד עבודה ציבורית. אמרתי לו שמוטב לגרד את המגרש במגרפה מאשר לעבוד ב-9 ל"י דמיוניות ליום. הוא ובתיה טענו שאיתן המסכן עובד באותה המשכורת הנמוכה ופעמים 12 – 15 שעות ביום (!!) לקרן ודרסלר הגעתי ב-9:30. אריה החליט לא לחכות לי ומסר את החלב בלי שמדדתי. גם היום עשיתי את בדיקת השומן בערב.

17.6.1953

ד' בתמוז תשי"ג

יום ד'

במדידת החלב הבוקר שכחו הפעם קאמיל ושלום לחכות לבואי. לפי עצתו של גדעון אמש, התקנתי הבוקר "פטנט" חדש במקרר שלנו. לוח מזונית בתחתית תא הקרח.

בבוקר זרענו יחד עם מיכל מלונים בכל התלמים שהכנו. כרגיל נוכחתי לדעת שקניתי עודף זרעים. בתלמים שלא הושקו החלטנו לזרוע אבטיחים, אחר הצהריים שיחקתי שוב קצת עם הכרכרה וקיללתי את עזרא על השמות שהספיק לעשות בה אתמול. ב-6:30 יצאתי עם הסוסה לשדד קצת והיו לי אתה צרות צרורות. היא פצועה גם ברגלה וכל פעם נתקלה בפצע זה בשרשרת המוסרות עזרא בא לפנות ערב ובמשך שעה קלה הספיק הרבה יותר לעשות על הכרכרה מאשר אתמול בחצי יום חמסיני. כשחזרתי מן המדידה בערב, טיפלה מיכל בפרונקל שלה ובהוציאה ממנו המון מוגלה מכוערת לפני לכתנו לישון השרינו את זרעי האבטיחים במים ל-36 שעות.

18.6.1953

יום ה' ה' בתמוז תשי"ג

הבוקר השקיתי אחר הפסקה ממושכת שוב בממטרה וב-3 קווים. השקיתי את הדונם התחתון של התיירס (שעתיים וחצי). אחרי 11:00 עשיתי את בדיקת השומן שהייתה כרוכה הפעם בהרבה צרות; כגון חלב חמוץ בשני בקבוקים ותוצאות בדרך כלל לא מתקבלות על הדעת. מיד אחרי זה המשכתי במדידת הצהריים. הייתי כה מבולבל ששכחתי לקחת איתי את הספר והצטרקתי לחזור למחלבה. העצבים שלי היו מתוחים בצורה מקסימלית. מיכל כלל לא התחשבה בזה שיש כה הרבה דברים על ראשי, ומלבד הפרדת החלב בקשה עוד להביא לה ליטר אחד חלב מלא. בסוף התברר שהיא בכלל לא זקוקה לו. בקושי ובטובות קיבלתי חלב להפרדה, אבל מפני שהפרדתו האחרון בספרטור, יצאה שמנת פחותה ומזוהמת. כשחזרתי, עשיתי למיכל סקנדל גדול בגלל אי התחשבותה וניחומה. בגלל הזבובים לא יכולתי לנוח אחר הצהריים. אחרי 4:00 קילטרתי את התלמים של המלונים ומיכל בינתיים דיללה את הנבטים בשני התלמים הראשונים. בעצב התעסקתי שוב קצת בכרכרה.

19.6.1953

יום ו' ו' בתמוז תשי"ג

עד שעה 9:00 זרענו אבטיחים. ("פרדה" שקיבלנו מגניגר ושני תלמים אבטיח אחד שקנינו בצרכניה). אני חפרתי בתך התלמים גומות במעדר עד שהגעתי לשכבה לחה במקצת ומיכל הניחה בכל גומה 4-5 זרעים שרויים במים. ואחר כיסתה בעפר תחוח כמה שאפשר. מ-10:00 השקיתי את הדונם העליון של התיירס. אל קצה הקו התחתון ביותר הרכבתי ברז של 3/4 צול, לקחתי ממנו מים בשני דליים והשקיתי השקייית ערב את כל האבטיחים שזרענו, שתי פחיות מים לכל גומה (ליטר בקירוב). דבר זה ארך כשעתיים. אחרי האוכל עשיתי שוב בדיקת שומן במחלבה. בשעת סיומה, לפני 4:00 שאל אותי גרשון אם ברצוני לקבל את תורו להשקיייה כי אין לו מפתח לסובב בו את הצינור הגדול. הסכמתי, העברתי את הצינורות יותר למעלה ואחרי 4:30 התחלתי להשקות. היה זה רווח נקי כי הממטרות הסתובבו עד שעה 10:00 בלילה (!?) מיכל בינתיים קלטה את גומות האבטיחים וכיסתה אותם בעפר יבש. ב-4:45 עשתה לי סקנדל למה שלא רצתי לקחת את הקרח, הרי שמעה את הצופר. הקרח הגיע אלינו שעה וחצי אחרי זה בכלל זה היה היחס בינינו מתוח מאוד בערב, אחר הצהריים הייתה הפסקת מים ארוכה (שתיה) ואת ארוחת הערב אכלנו ב-10:00.

20.6.1953

יום שבת ז' בתמוז תשי"ג

נחתי כל היום וקראתי. אחר הצהריים בא יחזקאל וביקש שאעזור לו מחר בהוצאת תפוחי האדמה. הסכמתי לחצי יום. לפנות ערב באתי לקחת בבית העם את האיזון שלי. בחודש אפריל יש לי זכות של יותר מ-160 ל"י. שלמה נתן לי במזומנים 7 וחצי ל"י והיה מוכן להרבה יותר מזה. כשבדקתי את החשבונות בערב, ראיתי שהרבה נתונים אינם בסדר ושמלבד זה לא נרשמו כל משלוחי הירקות שלי. עברתי על היומן, עשיתי רשימה של כל המשלוחים שלי, ריכזתי את כל המסמכים ומחר בבוקר אברר את הכול עם קרני.

21.6.1953

יום א' ח' בתמוז תשי"ג

כאשר באתי הבוקר אחרי מדידת החלב אל קרני עם כל הניירות, אמרה לי אשתו שהוא איננו ושיחזור רק אחרי שבועיים של חופש שנתי (!!!) מ-9:00 עד 12:30 עזרתי ליחזקאל בהוצאת תפוחי האדמה. פתחנו את השורות במתלם להוצאת תפוחי האדמה ואחר כך אספנו. גם ויקי עזרה לנו. בצהריים ריכזתי עוד כמה חלקי עגלות ישנים אבל רובם לא התאימו

לכרכרה. יחזקאל ביקש שגם אחר הצהריים אעזור לו לפתוח כמה תלמים ולשם זה בא לקחת אותי ב-5:00. בערב שאלתי ממר רינגר סכין קילוף עם שתי ידיעות ובה החלקתי יפה את שני יצולי הברושים וחתכתי אותם לאורך הנכון. בערב עשיתי את בדיקת החלב האחרונה וב-11:00 גמרתי גם את קביעת אחוז השומן. אמרתי היום לבני שבחודש הבא יצטרך כבר לדאוג לתלמיד בשביל המקצוע כי אין ברצוני להמשיך בעבודה בתנאים הנוכחיים.

22.6.1953

ט' בתמוז תשי"ג

יום ב'

ב-7:00 בבוקר הייתי ליד בית המלאכה. שמואל חיפש שם כשעה את המפתח ולבסוף מצא בתיק את המנעולים אוקסיגן.

כרגיל אחרי התחננויות רבות הסכים בתור טובה גדולה לחתוך לי הברגה על קצה אחד של (טקסט לועזי) משובש וכשביקשתי ממנו כמה ברגי עץ שכנע אותי במופתים שאין לו מה שאני מחפש, למרות שלפני שבוע היה לו בדיוק הגודל שאני זקוק לו. במאמץ רב ובברגים שמצאתי בין "הברזל הישן" שאספתי, הצלחתי להציב את שני היצולים. הם יושבים יפה למדי, אולם לא אוכל להמשיך בעבודה לפני שלא אביא חלקים נוספים מן העיר.

היום היה חם וקשה לעבוד. חצי יום העבודה אתמול בגופיה לא הוסיף בוודאי לבריאותי ואני לא הרגשתי טוב ביותר בערב. היה בתכניתי אמנם לנסוע בערב לעכו, אבל לאור הפצרותיה הרבות של מיכל לבל אשאיר אותה לבד ובהתחשב עם זה שלא הרגשתי טוב ביותר, החלטתי לנסוע מחר בבוקר ישר לחיפה. בשעות הערב המאוחרות סיימתי וחתמתי את מכתבי לליזה פלוקרי.

23.6.1953

י' בתמוז תשי"ג

יום ג'

ב-6:30 נסעתי העירה במקרה יחד עם קרני שיצא לעתודות ואמרתי לו בקצרה על הבעיות הכרוכות באיזון האחרון. אמר שביום שבת יהיה בבית והזמין אותי לבוא אליו.

בחיפה השגתי את כל מה שרציתי להשיג מלבד ה-(טקסט לועזי)(חישוקים?)(עדנה) לעגלה. לא יכולתי לחזור בצהריים מפני שהנחתי שיספיק להתיקנם (3 הלירות בעד שתי חתיכות); (2 ברגים בצורת u)עדנה)עבודה למטה מבינונית) גמר את העבודה רק אחרי יציאת האוטובוס.

למרות שלא הרגשתי טוב והנעל השמאלית לחצה אותי קשה הלכתי לבקר את אחי שעמד משמר בשער "הרכבת" בתחנה המזרחית. לכשראה אותי אורו פניו והצטרפתי לשבת עמו כחצי שעה ולשמוע תלונות קשות על שלא מצאתי עדיין לנכון לבוא לבקרם. עם אדית אכלתי ארוחת צהריים בינונית ביותר בקפה ויאנה, נשארתי שם עד אחר 3:30 ודפדפתי בעיתונים וב-4:00 התכוננתי לנסוע לפי התכנית. האוטובוס יצא אבל רק אחרי 4:30, נסע במהירות רבה, בטבעון גילה שוב קלקול והצטרכנו להחליף את האוטובוסים הביתה הגעתי אחרי 6:00.

בדרך הצלחתי לשבור מדחום שקניתי זה היום בעיר בלירה ו-40 גרוש. למרות שהיה לי חום והרגשתי רע, הלכתי עוד מיד אחרי שובי להעביר צינורות השקיה לשטח התירס כדי להציל את הנביטה כולה. העבודה הייתה מפרכת ולבסוף לא היו לי מים. מחר ומחרתיים יש לי השקיה באותן השעות.

ב-9:00 הלכתי לישון.

בשלושת ההשקיות השבוע לא היו כלל מים.

24.6.1953

י"א בתמוז תשי"ג

יום ד'

בדיוק בזמן שיש לי תכנית עבודה אינטנסיבית ביותר, התחילה מחלתי בצורה רצינית. הסימנים: חום, הנע בין 39 מעלות בבוקר וקרוב ל-40 מעלות בערב. כאבי ראשי ואפאטיה, חוסר תיאבון חולשה ומצב רוח רע, יאוש. מיכל דואגת לחמדה.

25.6.1953

י"ב בתמוז תשי"ג

יום ה'

היום היה כאן אצלי ד"ר ארליך הממלא את מקומו של ברגמן אשר עדיין בחופשה. הוא שאל אותי כמה שפות אני יודע, סיפר שברח ב-33' מגרמניה שאשתו מ-(טקסט לועזי) וקבע שאין לי שיתוק ילדים (!!)) לפי דעתו יש לי כנראה פאפאטאצי(סוג של קדחת)עדנה) ושזה יעבור כעבור יום או יומיים...

הלחץ הנוקב והקודח בגבות העיניים משגר פשוט ומתחיל להיווצר אצלי כבר הרושם שהראש הוא אולי מרכז הרעה. החום נשאר אותו החום רק הכדורים מביאים הקלה לכמה שעות.

26.6.1953

י"ג בתמוז תשי"ג

יום ו'

גם היום לא הוטב מצבי במאומה. הלילה הייתה לי גם צמרמורת כ-3 שעות. 2 שמיכות לא חימוני מספיק.

27.6.1953

י"ד בתמוז תשי"ג

יום שבת

במקרה הצצתי הבוקר לרפת וראיתי שהרפת וכן חמדה מלאים מלמעלה עד למטה בוך. מיכל שפכה תמיד את המים העודפים על הרצפה. לא הייתה לי ברירה אלא לקשור את חמדה בחוץ ולנסות במיטב יכולתי לרחוץ אותה קצת ולייבש את הריפוד. כל זה בפיג'מה ועם חום גבוה.

בשעות הצהריים הסברתי למיכל בלשון ברורה שלא די בזה שבמקום למלא 3 תפקידים, היינו: של אישה, אימא וחקלאית היא ממלאת רק את התפקיד האמצעי, היא עוד משתדלת בכל כוחה שגם אני אקח חלק רק בתפקיד זה. חושבני שנתתי לה חומר מחשבה לא מעט. בשעה 11:00 היו לי 39.1 מעלות ובשעה 2:00 – 39.2 מעלות. אחרי זה לקחתי 2 כדורים. הסתכלתי בבטיטניקה על המונח (טקסט לועזי), מה שהביא את מיכל לידי דמעות. מיכל דיברה עם פנינה, זו טלפנה אל הרופא למרות זה שלא עמדתי על כך, הוא בא עם מכוניתו של שלמה אחרי 5:00, בדק אותי שנית, אמר שזה לא פאפאטאצי, לקח בדיקת דם, נתן לי זריקה, שתה במהירות קפה ונסע עם יצחק חזרה לטבעון.

28.6.1953

ט"ו בתמוז תשי"ג

יום א'

הלילה היה אמנם ליל נדודים אבל ביום היו מידות החום כבר במקצת נמוכות ביותר. בבוקר סבב גרשון בחזרה רק את הקו הראשי והרכיב שוב את הקווים שעל התירס. ההשקיה הבוקר הייתה בערך בסדר.

מאז שחליתי אני סולד מהסיגריות וייתכן שזו תהייה הזדמנות נאותה להפסקת העישון בכלל. בערב באה אלי שוב מיכל בטרוניה למה שאני לא דואג להתפתחותה הנפשית –רוחנית. בלי שרציתי בכך התפתח וויכוח ארוך. אמרתי לה שאיני מתקשה בבניית השקפת עולמי, מפני שזוהי פשוט היהדות המקורית שמושג האלוהים מוצב על פסגתה או אולי יותר נכון מונח ביסודה. כל ניסיונותיה לעקוב את המושג "אל" להשתמש בו במקום זה במילים "טבע" וכו' הם סנוביזם תפילות והבל הבלים. בכל הזדמנות היא משתמשת במילה "ג'ויש", ומלבד הישבן הכבד שלה והשדיים הרכות אין בה דבר יהודי. אביאלי כתב שנולד לו רק גדי אחד.

29.6.1953

ט"ז בתמוז תשי"ג

יום ב'

הבוקר הוצאתי את הזבל של חמדה מן הרפת החוצה וריפדתי מחדש. רק היום נודע לי שעזרא שניצר ברח מאשתו, משקו, ומשפחתו. פגשתי אותו לפני שבוע בחיפה ומאז עוד לא חזר. הרופא היה בצהריים, אמר שבדיקת הדם מצביעה על חשד מה בטיפוס. ביום ה' אצטרך לתת כמות דם יותר גדולה לבדיקה נוספת. היום כמעט שלא היה לי חום. בצהריים באה כרמלה, אחרי שלא הייתה אצלנו זה יותר מ-3 חודשים. כשרציתי למדוד אחר הצהריים את החום, ראתה מיכל שהמדחום ששאלנו מחוה שניצר שבור בתוך מעיל הזכוכית שלו... ב-9:30 יצאתי קצת החוצה וראיתי שאיזה פרד מכלה את התירס של גרשון על ידינו. שלחתי את מיכל שתביא את גרשון. בהזדמנות זו היא שאלה מאשתו מדחום ומדדה לעדנה את החום. היה לה יותר מ-39 מעלות. כמובן מפח נפש בכל המשפחה. בשעות הערב המאוחרות של הערב נכנסו אלינו חוה שניצר וחיה שרר והביאו פרגית גוססת בתור מתנה הן אף שחטו אותה למיכל. היום היה לי תור השקיה, אבל רק חצי הלחץ ואני חושש שהתירס שלי יצמח רק סביב הממטרות.

30.6.1953

י"ז בתמוז תשי"ג

יום ג'

ב-6:00 בבוקר הוספתי את זבל הסוסה אל ראש הערימה. הזבל היה חם ותוסס. לפני הצהריים התחלתי להתעסק שוב קצת עם הכרכרה. החלפתי כמה ברגים ושני ברגי ה-U שהבאתי מחיפה. היצול שקלפתי מיד אחרי הכרתו (שגיאה גסה!) מתחיל להתקבע. בערב שמנתיו כהוגן עם שמן שרוף. בצהרים שלחנו את כרמלה לחיפה לקנות שני מדחומים. היא מלאה את שליחותה וחזרה אחרי 5:00. מצבה של עדנה לא משביע רצון. יש לה עדיין חום גבוה מאוד, בלילה הייתה מאוד לא שקטה. היא נושמת בכבדות ובמהירות וגם מזיעה הרבה. מיכל טלפנה בצהריים לרופא והוא הבטיח לבוא אם החום יעלה עוד יותר. אחר הצהריים עשתה עדנה את צרכיה הגדולים והקיאה כהוגן אך זה כנראה שיפר לה את המצב. גם החום ירד במקצת. כשישבנו לארוחת הערב בא מר לוסטיג לגבות ממני את הכסף עבור הזבל (31.000 ל"י) עוד מעט ולא יהיו כלל מזומנים. אני חושב על זה. לפרסם הודעה בעיתונות בדבר מכירת ה"מנטה", אולי אמצא בדרך זו מעוניין.

1.7.1953

י"ח בתמוז תשי"ג

יום ד'

לפני הצהריים דיללו מיכל עם כרמלה את המלונים וסיפרו על הנזק העצום שגורמים תולעים חומות התוקפות את גבעולי הצמחים. בצהריים הלכתי להתייעץ עם מ. הולצר וזה אמר לי שיש במחסן פתיון מעורבב עם אגרוסיד. במקרה קיבל רוטמן אחר הצהריים והסכים לתת לי 10 ק"ג מן הפתיון. רק חלק קטן של הפתיון הם סובין, החלק הארי הוא נסורת עץ. מאוחר בערב ערבבתי אותו קצת עם מים ויחד עם מיכל פיזרנו אותו בכל התלמים והערוגות. רק בערב אפשר היה לראות את התולעים לאלפיהם...

היום אחר הצהריים הצטרפתי להשקות, אבל לא היה כמעט לחץ כלל.

2.7.1953

י"ט בתמוז תשי"ג

יום ה'

בבוקר הבאתי בעגלה של שרר 12 פחי אלומיניום הביתה. אחר כך הייתי אצל הרופא שרשם לי 10 זריקות חיזוק שאצטרך להשיג אותן לבדי בקופת חולים בחיפה. אחרי זה הייתי אצל קרני, מסרתי לו את כל העבודה שגמרתי בשבילו וישבתי איתו כשעה על מנת לברר את אי הדיוקים בחשבונות האפונה. התברר שמשלוח אחד בכלל לא נזכר בחשבונות שלי. טוב שאני מנהל יומן. מן הבירור הקפדני הזה יהיה לי רווח של לא פחות מ-40 ל"י. ההכנסה הכוללת של האפונה הייתה 350 ל"י בקירוב. יכולתי להוציא יותר מ-500. יחזקאל הבטיח לבוא אחר הצהריים לעזור לי עם הכרכרה, אולם לא בא ואני עשיתי את הפלטפורמה לבד. מחר אעשה את הקירות ואת המושב. כל בורג היה בעיה, אך למזלי מצאתי בין ה-(טקסט לועזי) שלי כמעט את כל מה שהצטרפתי.

3.7.1953

כ' בתמוז תשי"ג

יום ו'

לפני הצהריים גמרתי לבנות את ארגז הכרכרה (במדות פנימיות ל-2X1 מ') והרכבתי גם את המושב. לא נותר לי אלא להרכיב את הפלס ולסדר את החלק הקדמי של היצולים. יחזקאל לא בא גם היום. אחר הצהריים העברתי את הצינורות לחלק התחתון של התיירס. משך חצי שעה הגיעו המים טיפין טיפין ואחר כך נפסק לגמרי. כרמלה נסעה בצהריים לעכו. מאוחר בערב יצאתי לקטוף קצת שזיפים לשבת.

4.7.1953

כ"א בתמוז תשי"ג

יום שבת

ב-6:00 בערב עשינו ביקור אצל חוה שניצר. בלי הקדמות כוונה את נושא השיחה אל בעלה שעזב אותה. ניסתה לנתח את מצבו הנפשי רב ההסתבכויות. הסברתי לה שאני מבין ללבו יותר טוב מאחרים מפאת העבר הבייג'אני שלי. אמרתי לה גם את דעתי בשלילות על מוסדות הריפוי בארץ. לא ידעתי שעזרא השאיר אחריו חוב של 1.300 ל"י. יש להתפעל מכוחה הנפשי הרב של חוה, אם לשני ילדים קטנים.

למרות שלא הרגשתי טוב ביותר, הלכתי ב-10:00 בערב לאסיפת חברים. דיברתי קשות על תנאי ההשקיה הקשים, מתחתי ביקורת קשה על קווי ההמטרה עם החברים הפרהיסטוריים שאבד עליהם הקלח, ואמרתי בפה מלא שהאנשים אשר המליצו על קניית צינורות כבדים וחיבורים פסולים, אף פעם לא העבירו ובעתיד גם לא יעבירו צינורות השקיה. הזמנתי את כל הנוכחים לראות את 2 דונם תירס ההשקיה שלי שמתבטאים ב-18 איים ירוקים סביב כל פטיש. הקהל צידד לדברי אולם התשובות שקיבלתי היו כרגיל כלליות ומתחמקות. בחצות חזרתי הביתה. מחר ברצוני לנסוע לחיפה על מנת להשיג את הצינורות עבורי, לבקר במשרד החקלאות ולמצוא לקוח בשביל השמיר, התבלין המיוחד המכיל

יסודות מנטה בריכוז ניכר. חברת התבלינים היחידה שזכרתי את שמה היא "ארומניל" אך איני יודע אם בית החרושת הוא בחיפה.

5.7.1953

כ"ב בתמוז תשי"ג

יום א'

לפני הנסיעה מיהרתי עוד לשדה ואספתי כמה מן התולעים שתקפו את המלונים לבקבוק קטן. בדרך לאוטובוס קטפתי כמה גבעולי שומר ודחפתי אותן לתיק. בבית המרקחת המרכזי של קופת חולים ברחוב אבן סינא נתנו לי רק 3 אמפולות של B12 + כבד ואמרו שיקבלו תוספת אולי בעוד שבועיים. אחרי חיפוש רבים קניתי בבית מרקחת אחד עוד מערכת אמפולות של B12 לחוד וכבד לחוד. דבר זה עלה לי משהו סביב 2.75 ל"י. בשביל עדנה השגתי קופסה של טוראטוני. בספר הטלפונים לא יכולתי למצוא את הכתובת של "ארומניל" ורק אחר כך התברר לי שבית החרושת בלוד. הלכתי מן הסתם לבית החרושת לליקרים "אליעז" ושם הצגתי את השומר מפני מר ברגר, דובר הונגרית וגרמנית המומחה לענייני מעבדה. סיפרתי שהתבלין הוא גדל תרבותי עוד מימי הגרמנים. הוא הראה עניין, השארתי אצלו את כל הדוגמאות שהבאתי לשם הכנת תמצית ואת כתובתי והוא הבטיח לכתוב לי תוך 3-4 ימים. עשה גם מיד את חישוב המחיר, בערך 15 גרוש לכל תבלין. אני מקווה שאוכל להעלות את המחיר הזה. אחרי 11:00 הייתי אצל שטיימצקי ושם מצאתי ספר כתובות של התעשייה הישראלית ובו שתי חברות תבלינים בחיפה. "תמציק" וחי מוטרידי". חבל שלא הייתה לי שהות לבקר בשני מקומות אלה ושלא היו אתי דוגמאות נוספות של התבלין. ברח' יפו פגשתי את רות ריטר וזו סיפרה לי שבעוד יומיים היא נוסעת לארה"ב לשם השתלמות (!! שמחה לראות אותי והבטיחה לשלוח לי גלויה מארה"ב ואולי גם להמשיך להתכתב.

במשרד החקלאות נודע לי שהמדריך לגדולי ירקות נמצא דווקא רק ביום ב'. דיברתי עם מישהו אחר על אפשרות של משתלות קיץ לשם שתילת בעל בחורף. הוא פסל חצילים ופלפל והמליץ על שום ובצל. במחלקה להגנת הצומח קיבלו את הפרטים על המזיק בעניין רב, ורשמו את כל הפרטים. שם המזיק: "תולעי תיל מדומים" הם הדור הצעיר של חפושית החציר השחורה. המליץ על פזור "אלדרין" ואמר שהתולעים עוד מעת יתגלמו. קניתי עוד מגרדה ושתי חפיסות שוקולד ונסעתי ב-12:00 הביתה. עדנה לא נתנה לי לישון בבית ואחרי 4:00 קבעתי את הפלס בכרכרה. התמזמזתי עוד קצת, שרפתי את תוכן פח האשפה שהסריח כבר באופן זוועתי וניקיתי במגרדה את חמדה, מה שמצא כנראה מאוד חן בעיניה. הפסיקה אפילו לאכול על מנת ליהנות מן הניקוי.

בערב לקחתי את יחזקאל לעבוד אינטנסיבי והוא הבטיח לי לבוא מחר בבוקר, לגמור את הכרכרה ולעזור לי עם המרפסת והמקלחת.

6.7.1953

כ"ג בתמוז תשי"ג

יום ב'

יחזקאל בא בבוקר לשעה קלה וביחד הכנסנו בראש היצולים את הברזלים לחגורות הריתמה. רתמתי את הסוסה ונסעתי בכוון למרכז. הגעתי עד הבית של שרר והרגשתי שהארגז מתחיל להתפרק. הקרשים הקצרים שבשני הצדדים שמתפקידם לתמוך את דפנות הארגז ואשר היו קבועים כך במסמרים ובזווית ברזל אחת, התחילו להתפרק החוצה. קבלתי מרה שחורה והחזרתי את הכרכרה ואת הסוסה והלכתי אל פנינה לקבל זריקת חיזוק לישבן. (פנינה רוטמן) (עדנה)

(זריקות יותר קל להשיג מאשר אוכל). בצהרים באה אמה של מיכל, אחר הצהריים חיברתי את שני הקשרים נדונים בחוט ברזל זק שמתחתי בשני הצדדים, עשיתי עוד כמה שכלולים ולפנות ערב יצאתי בכרכרה לנסיעה טראומפאלית... נסעתי עד חצרו של ח. שויצר, שם העמסתי 2 שקים שיבולת שועל וחזרתי הביתה אחרי שקיבלתי הרבה מחמאות. אודה ולא אבוש שהיה לי סיפוק לא מועט מן המלאכה שהצליחה. יהלילה היה לי תור להשקייה מ-1:30 עד הבוקר. כוונתי את המעורר, אך הוא הכזיב וצלצל באיחור של שעתיים, היינו ב-3 וחצי.. אני לא שמעתיו והתעוררתי רק אחרי שאימא העירתי. עד 7:00 בבוקר היה לחץ יפה. השקיתי את הקטע התחתון של התירס.

7.7.1953

כ"ד בתמוז תשי"ג

יום ג'

כשחזרתי הבוקר מן המרכז הביתה, ראיתי שבא למגרש טנגר עם קבלן המים ופמליית פועליו ועוד גרשון ווילי. לא יאומן כי יסופר, אבל שני הפועלים פרקו את מכשירי הריתוך והתחילו ליישר את השטוצרים.. הם שאלו רק לכרכרה ובהמה על מנת להעביר כל פעם את כלי עבודתם. למרות סרובי הנחרץ, שכנע אותי ווילי שאשאיל להם את סוסתי ואת כרכרתי, וכמובן שהצליח. השאלתי לפועלים את פלס המים שלי, הם חיממו את השטוצרים למטה וישרו אותם עם מפתח צינורות גדול. כמו ששערתי עשתה הסוסה צרות והפועלים לא הסתדרו איתה ואני הצטרכתי להסיע את הכרכרה כל פעם קדימה. כשגמרנו ב-12:00 את העבודה לא רצתה חמדה ללכת בשום אופן. בסוף שברה את היצול, קרעה חגורת מושכות קדמית אחת, פרקנו את העגלה ובקושי רב הגעתי עם חמדה והפלס השבור הביתה. מ-1:30 השקיתי בתלמים ומלבד זה השקיתי גם את ערימת הזבל בערוגות 20 מ' צינור גומי שלקחתי הבוקר מנתן. צינור זה עבר באשורו של רוטמן לרשותי, הרכבתי אותו אל מעבר שהצטרכתי בצינור אל 2 צול אל השיבר הגדול. הערימה קבלה מים די צורכה. לפני הצהריים בשעת היעדרה של חמדה הוצאתי את כל הזבל מן הרפת. בשדה היה לי זרם די טוב, אבל הספקתי להשקות רק תלם אחד בו אזרע עוד מלון דרוזי. הדרוזי בשני התלמים הראשונים התחיל כבר לפרוח. לפני 4:00 הלכתי עם דליים ונתתי קצת מים לכל האבטיחים שעמדו בפני התקפת התולעים (30% בערך).

בזמן ההשקייה ראיתי ששני שטוצרים נוזלים כהוגן, שלחתי את מיכל להודיע זאת לגרשון ב-4:00 באו הפועלים שנית לתקן את המגרעת. מיכל רוצה שאנסה היום לרסס את הצריף בד.ד.ט באמצעות מרסס השדה הגדול. ערבבתי בערך ק"ג אבקת ד.ד.ט של 50%, הוספתי מים הרכבתי את הדיגר החדשה וריססתי. עשיתי הרבה לכלוך, הזבובים לא נבהלו ביותר ולבסוף הצטרכתי להשלים את המלאכה עם מרסס ביתי קטן ועם מיכל ד.ד.ט רגיל. לפני 11:00 בערב הופעתי בפני ישיבת הועד, הצגתי על כל הנזק שנגרם לי על ידי החריש המאוחר ועל העובדה שבחודשיים הקרובים לא יהיה לי ממה להתקיים. על איתן הוטל לבקר בשטחים שלי ולברר מה אפשר לעשות.

8.7.1953

כ"ה בתמוז תשי"ג

יום ד'

בבוקר לפני האוכל המשכתי קצת לכסות את התעלה של הצינור הראשי. אחר כך נסעתי לבית המלאכה, מצאתי פלס עץ ישן, הורדתי אותו מן היצול (למעשה זה פלס חזה זוגי כמו שיש במקצרות למשל) והשגתי גם משור מתכת. בבוקר ראיתי שיש משלוח עופות ומן המשלוח של וילי לקחתי פרגית במשקל כ-80 גר'. נתברר לי שהחברים מפסידים המון ממשקל העופות על ידי זה שתנובה מספקת כלובים לקויים שמשקלם הרבה פחות מ-20 ק"ג. כשחזרתי הביתה התקנתי את ה"פלס" ניסרתי את הברגים הבולטים בראש היצול ועשיתי עוד שכלול מה בקצה הארגז; ב-11:00 נסעתי

למרפאה לקבל זריקה. יחזקאל הבטיח לי לבוא ב-3 וחצי ולפתוח לתלמי השקיה בדלועים! בצהריים בקרתי במחסן הזבל ומצאתי שם מציאה עצומה, בפינה אחת ערימה גדולה של חיבורים עם פנים שניסיתי להשיגם כבר מזמן בשביל קווי הממטרה הלקויים שלי. סחבתי מיד 7 פיטינגים והבאתים הביתה. אחר כך הוצאתי מן המחסן שני שקים סופרפוסט ו-2 חצאי שקים אמוניאק וחתמתי על זה אצל חיים.

ב-3:00 ניסיתי לשווא לרתום את חמדה. סירבה להיכנס בין היצולים. מפני שבינתיים הגיע יחזקאל, השארתי ברתמה ברפת והלכתי עם יחזקאל. הוא פתח את התלמים לבד במחרשה ערבית ממין טוב עטופה שק. גמר את זה תוך חצי שעה. אחר כך רתמתי את חמדה לכרכה, נסעתי אל יחזקאל, עזרתי לו למלא כתריסר שקי חיטה, אחרי זה העמסתי את 4 שקי הזבל והבאתי לו הביתה. כמה מטר לפני הצריף התחילה חמדה להתעקש. הצטרכתי להתירה לפני הבית של גרשון ולפרוק את הכרכה שם. בינתיים מיכל הלכה לזרוע את התלם המושקה עם מלון דרוזי. אני נסעתי למחסן והבאתי עוד 10 ק"ג של פתיון.

שבתי הביתה עייף מאוד, שכבתי קצת ונרדמתי. הנשים הלכו בינתיים להביא סיר גדול עם שזיפים ופגשו בדרך את עלי שהציע לי תבן ובתנאי שאבוא לקחתו. מיכל העירתני רק אחרי 9:00, וביקשה שאשחט את התרנגול. עשיתי זאת כשאני עוד ישן למחצה, התקלחתי, אכלתי ארוחת ערב והלכתי שוב לישון.

9.7.1953

כ"ו בתמוז תשי"ג

יום ה'

עד 10:30 בערך המשכתי במרץ לכסות את התעלה. וילי סירב למדוד אותה והפנה אותי לאיתן באומרו שהועד החליט לא להמשיך את הכיסוי בעבודת ידיים. איתן הבטיח לי הבוקר שיבוא לסיור, אולם לא בא. במקומו בא להפתעתי הרבה ד"ר לאוד מ"הגנת הצומח". סיירתי איתו בשטח הדלועים, הוא שוב המליץ על אלדרין כעל חומר חיטוי אוניברסלי בעל השפעה ארוכת ימים. לבד זה הפנה את תשומת לבי אל כמה מזיקים נוספים שהופיעו במלונים, כנימת האש, אקרית אדומה חיפושית בת 12 נקודות ועוד. אצטרך בהקדם האפשרי לאבק בד.ט 5%. שמחתי מאוד מביקור זה כי לא חשבתי שהבטחתו לבוא הייתה רצינית. בצהריים באתי די מאוחר למחלבה ויכולתי להפריד רק 4 ליטר חלב. אחר כך הצטרכתי ללכת עם מיכל ותעודות זהות לחתום בפני נוטריון צבורי על יפוי כח כלפי הסוכנות. אימא נסעה עם אותו הנוטריון ב-3:00. הוא לקח אותה עד חדרה. כשהפרדתי את החלב, נוכחתי לדעת במחלבה כי הפסדתי היום תור השקיה (מ-10:30 עד 1:30). לא ראיתי מישום מה את שמי במודעה ועל זה חרה לי מאוד. אחרי חתימת יפוי הכח נחתי עד 4:00 ואחר כך הכינותי בטוריה שני תלמים ליד המלון הדרוזי. מיכל בינתיים קלטה את התלם בו זרעה קודם כל מלונים. ב-5:00 שוב לא הצלחתי לרתום את חמדה לכרכה. לכן רכבתי למרכז על האופניים ולקחתי מוילי חתיכת צינור של צול בשביל הפלס לכרכה. היום קיבלנו אחרי הפסקה ארוכה מכתב מדודה היא מקבלת את הצעתי לשלוח לה חולצה תימנית (אויה-לי!) אבל מסכימה שאשלח את זה ליום הולדתה הבא שיחול במאי בשנה הבאה.

בערב חיכיתי למיכל עד שתחזור מן הצרכניה (היום חלקו בשר ונקניק) כדי שנפזר יחד את הפתיון מאחר שבוששה לבוא יצאתי לבד לפני 8:00. במגרש פגשתי את גרשון שהשקה מ-5:00 את החלק התחתון של מגרשו בתלמים ישר מן הצינור הראשי. כמובן שהיה לו הספק עצום. מלבד זה השקיה מ-7:30 בפטישים עם זרם כזה שכמעט פוצץ את מתקני ההשקיה (מי שיושב על יד הקערה.....) את הפיתיון פיזרתי עד 9:00, אבל היה כבר חושך כזה שלא הספקתי לגמור בכל האבטיחים. מיכל באה למגרש עם עדנה וספרה שעדנה בכתה נורא בשעה ששבה מן הצרכניה. למרות שהייתי עייף מאוד רכבתי עוד מיד אחרי 9:00 למחלבה. רציתי להזמין את הזוג של דרסלר קרן, אולם יצחק(קרן?עדנה)

טען שפרדתו חולה. יחזקאל אמר שאולי יחדש לי את הדונם הנוסף בשבוע הבא. אחרי המחלבה אכלתי ארוחת ערב, התקלחתי ושכבתי לישון.

מ-6:00 עד 7:00 בערב רתמתי את חמדה לכרכרה ועשיתי את הטיול השגרתי, עד קצה הכפר ובדרך ציפורי בחזרה הביתה.

10.7.1953

כ"ז בתמוז תשי"ג

יום ו'

ב-6:30 בבוקר עברה ליד צריפנו נמיה באורך 1 וחצי מטר בכוון אל שניצר. לאחר הפצרותיה המרובות של מיכל החלטתי היום סוף סוף להרכיב לול קטן בשביל עדנה. חלקיו העיקריים הם לוח

להכנתו בצד שמצאתי במרתף גרמני ושני רגליים בצורה זו שהבאתי פעם מרחבת הצרכניה. לפני הצהריים השגתי מברוך חנים כמות די רצינית של מסמרים קטנים 4 ו-5 שבלעדיהם לא הייתי יכול להרכיב את הלול. איתן הבטיח לבוא אלי בין 9:00 ל-10:00 אחרי שייקח הספקה מן המחסן. מאחר שלא בא עד 10 הלכתי למחסן, הוצאתי משם 10 ק"ג ד.ד.ט 5% אבל לא פגשתי. משחזרתי הביתה, ספרה לי מיכל שאיתן היה, סייר במגרש והלך שוב. רכבתי שוב למרכז, והפעם פגשתי במחסן. הוא אמר לי להכין תרשים של המגרש ולבוא אליו ב-6:00 בערב לבית העם. בצהריים לקחתי מיעקב מולדבן את המגרפה שלנו. למרות שיש בזה צורך דחוף אין ברצוני להאביק (את השדה) (עדנה) מחר בבוקר ואעשה את זה כנראה רק ביום א'. אחר הצהריים המשכתי לבנות את הלול. מידותיו 85X85 ס"מ אבל גובהו מעל הלוח יהיה רק 40 ס"מ בקירוב ופירוש הדבר שנצטרך להוסיף לו בעתיד עוד גובה.

איתן לא היה ב-6:00 במשרד ואני מצאתיו בתחתית מגרשו מוביל כרכרה עם תירס תלוש ולא קצור. הוא הראה לי בגאווה שטח תירס לגרעינים אשר כן הצליח. שאלתיו איך הצליח להשקות את תחתית המגרש והוא ענה לי שלקח פשוט לכמה ימים כ-100 מ' צינורות שני צול. ייתן לי גם כדי שאוכל להשקות את השטח ליד הצריף והבטיח גם צינורות כדי להעביר את המים לצד השני של מגרשי ואפילו לסדר לי כ-2 דונם השקיה במגרש של זאב גוטליב כדי לפצות אותי על 2 הדונמים הזקוקים עוד להכשרת קרקע... למרות שבאתי הביתה מאוחר, יצאתי ב-8:00 לקטוף קצת תות ממין משובח ביותר שנמצא על עץ מיוחד במינו בבית לחם על יד הגדר ברחבת בית החשמל, היה כבר חושך ובדרך קרעתי את מכנסי על תיל דוקרני. אבל כל זה היה כדאי. התות היה כה טוב וטעים שפשוט לא הייתי מסוגל להתאפק. והבאתי למיכל רק כזית. גם היא התפעלה מטעמו המשובח. (לדעתי תות דם על יד בוסתן עומר היום, ממנו שמעון הרכיב עץ בחצר, היום שייך לויסברג) (עדנה)

11.7.1953

כ"ח בתמוז תשי"ג

יום שבת

עדנה העירה אותנו הבוקר ב-4:00 וזה יצר דפיציט בשינה.

היום קראתי ביסודיות את העיתון וגם קצת ב"השדה". לפני הצהריים הרכבתי את הקיר השלישי של הלול (עם רשת ברזל) ועדנה משתמשת בו כבר להנאתה כשהצריף משמש כדופן רביעית. לפנות ערב, כאשר עשיתי קצת סדר בכלי עבודתי המפוזרים בחוץ, וכשהתכוננו ללכת כל המשפחה לטייל קצת, באה משפחת קרני לבקרנו. הוא עומד לעזוב בסוף החודש ויקבל משרה בבית ברל בכפר סבא. בזמן ששתינו קפה שחור ראיתי מבעד לחלון את הזוגות לופו חיים וזאב גוטליב עם בחורותיהם, אולם הם לא נכנסו אלינו.

12.7.1953

כ"ט בתמוז תשי"ג

יום א'

קמתי ב-05:00 ואיבקתי את המלונים באבקת ד.ד.ט 5%.

ליד המחלבה עשיתי סקנדל ללופו על שלא באו לצרף אמש כאשר כבר הגיעו לסביבתנו. לופו היה נבוך מאוד וביקש סליחה בחרטה שלמה ואמיתית. לפני הצהריים עשיתי מפח אלומיניום את קירות המקלחת בגובה של 2 מ'. השתמשתי רק ב-3 פחים.

בין העבודה נסעתי לקבל זריקה, הפעם עם תוספת של B12. אחר הצהריים נחתי קצת ועשיתי עוד שכלולים בקירות המקלחת. גרשון בא לראות במלאכתי וכרגיל פתח שיחה של כחצי שעה. ב-5:00 ניסיתי לרתום את חמדה לכרכרה, אך הפעם לא הצלחתי בשום אופן. ניסיתי כל מיני תחבולות, אבל היא בשלה לכשהגיעה קרוב ליצולים סובבה בקשת ובשום אופן לא רצתה להיכנס. ניסיתי את כוחותיי מ-5:00 אחרי 6:30, אחר כך הכנסתיה לרפת, הורדתי את הרתמה והרבצתי לה מכות קשות עם מקל אלון.

ב-8:00 נתתי לה רק דלי מים טיפת חציר זעומה. לפני 8:00 בא אלי ציטרשפילר וביקש שאחלוב אצלו מחר בערב. בערב הבטיחו לי אריה ויצחק קרן את הזוג למחר עד שעה 11:00. אשכים לקום מחר כדי לזבל את השטח המונבט בזבל כימי ואחרי זה אנסה לחרוש את הדונם במיטב יכולתי עם ביסמרק. ב-8:30 הגעתי לציטרשפילר שאחלוב אצלו, והוא הראה לי את מה שיש לעשות ונתן לי מלון מביכורי שדהו.

13.7.1953

א' באב תשי"ג

יום ב'

המעורר שוב הכזיב ואני התעוררתי רק בשעה 6:00. בדיוק היום לא היה לי מזל, כי הייתה רוח חזקה בבוקר. פיזרתי 50 ק"ג סופרפוספט על השטח המונבט ואחרי ארוחת הבוקר ירדתי למרכז לקחת את הזוג של קרן – אריה. רתמתי את השור וגם את הפרדה, אבל לפני שהוצאתיה מן האורווה התחילה לבעוט יצאנו אל מגרשי. הפרדה. רתומה מאחורי העגלה החריש הלך לאט מאוד. מלבד זה חרשתי עם דיסוקוס בלי כנפיים והסכינים חתכו אמנם את ירוקת החמור אך כלל לא הצניעו שם את ההשקיה בתלמים. הצטרכתי לשם זה להפסיק את החריש באמצע, הכנתי את ההשקיה ומיכל השגיחה במיטב יכולתה על המים עד 11:30 בזמן שאני המשכתי לחרוש. כשאריה בא לקחת את שד, קשרתי את הפרדה ליד הרפת של זאב.

הזרם היה מצוין והספקתי להשקות 5 תלמים, בהם גם שני תלמים ישנים לשם זריעת מילואים. אינני בטוח שהמלונים יהנו במידה המקסימלית מן ההשקיה בגלל רחוק תלמי ההשקיה החדשים משורות הצמחים, ב-3:30 ירדתי שוב למרכז והבאתי למגרשו של אריה את העגלה, רתמתי את הזוג, למרות שהתקשיתי בסידור המושכות ומ-4:00 עד 6:00 סיימתי את החריש. אחרי שהחזרתי ליצחק את הפרידה התאמצתי שוב לרתום את חמדה לכרכרה. הפעם ניסיתי זאת במושכות ולבסוף הצלחתי. נסעתי אתה עד להולצר ובחזרה, התרתיה ופנקתי אותה קצת. אחרי הצהריים בא אלי רמי כפרי והציע להפטר מן הסוסה על ידי מכירה כשם שרוצה לעשות זאת שותפי. אמרתי לו שאין זה פתרון יאה לבעיותי. באותו הזמן בא גם עלי הערבי הצעיר והביא לי שק עם תבן. הוא הבטיח לי לבוא מחר עם סוסו הנמוך, לרתום אותו לכרכרתי ולהביא בה עוד כמה שקים.

בערב קיבלתי גלויה ממר ברגר מ"אליען" כתובה בהונגרית (!!) בה הוא מודיע לי שמוכן לקבל 100 ק"ג שומר מיובש יבוש אוויר וקצוץ לחתיכות במחיר 25 גרוש הק"ג, ס.י.ף. חיפה. זו אכזבה מפני שלא ישתלם לי להתעסק בייבוש, קצוץ והובלה בשביל מחיר זעום כזה.

בערב ב-8:30 הלכתי לחלוב את 3 הפרות של ציטרשפילר. שתיים נחלבו קשה ובוודאי גם עצרו לי את חלבן. מסרתי 3 עד 4 ליטר פחות מן הרגיל. ברפת היה כה חם שיכולתי לסחוט את חולצתי. מפני שכל היום לא היו מי שתייה בבית לחם לא יכולתי בערב להתקלח.

14.7.1953

יום ג' ב' באב תשי"ג

לא הייתה לי תוכנית ברורה להיום, בבוקר הייתי אצל קרני ובקשתיו שיתקשר טלפונית עם ברגר וישתדל לשפר את תנאי קניית השומר, הוא עשה זאת אך לא הצליח. יחד עם זה שכח להציע לו אספקת שקדים מרים. מצד שני כתב בשמי מכתב בהונגרית בנדון אל איזה מר דויטש בבית דגון, העוסק בריכוז צמחי רפואה. ב-10:00 רתמתי את חמדה למשדדה בת שני חלקים וניסיתי לשדד את הדונם החרוש.

היו לי אתה צרות צרורות. בצהריים עברתי ליד הצרכניה. יחזקאל הזמין אותי לבקבוק גוזז קר ושרה הולצר נתנה לי קצת קישואים ושני מלונים "יוקנעם" מצוינים. אחר הצהריים רתמתי את חמדה שוב למשדדה, הפעם אל פלס יותר רחב ששאלתי מבני ובקשיים רבים הצלחתי לגמור את השידוד. רכזתי 2 ערמות מכובדות של לכלוך, אך לא הצלחתי לנקות את השטח כליל. בצהריים היו מי שתיה במרכז, אולם אלינו לא הגיעו עד עתה.

לפנות ערב זרעה מיכל מלון דרוזי כמילואים בשני קטעי תלמים שהשקיתי אתמול ואני עסקתי בהבאת מים מהמרכז. עדנה בינתיים הקיאה הרבה ומיכל לכשחזרה מן השדה, האשימה בזה אותי... בצהריים גמרתי עם י. מולדבן שהסוסה תשאר אצלי, הוא ייתן לי 30 חבילות חציר למענה. בשום אופן לא הסכים לתת לי חציר טוב וטען שאני וחמדה צריכים להסתפק בחציר קש שיש לו ברפת שעל המגרש האחרון ליד מגרשו של זאב. אעשה ניסיון, אך אם חמדה תסרב לאכול את זה, אחזירה אליו.

מדוע העיתון רטוב? מיכל שפכה עלי מים קרים ב-11:00 בערב, בטענה שהיא צריכה לשחרר את יצרי הטמפרמנט שלה...

15.7.1953

יום ד' ג' באב תשי"ג

הבוקר שוב התחלתי למדוד חלב. מאחר שגם הבוקר לא היו אצלנו מים, חקרתי בעניין והתברר לי שסגרו את השיבר המעביר את מי השתיה לקו המקביל לצינור ההשקיה. נתן פתח אותו והמים הגיעו מיד. עד 10:00 עשיתי סיקול בחריש וגם על יד הדרך הגרמנית וריכזתי את האבנים ב-4 ערמות בקרבת הצינור. אחר כך התחלתי בהתקנת שלד גג המרפסת, עבודה המצריכה דיוק וחשיבה רבים. הצטרכתי להקריב את קורות העץ האחרונות שלי. את העמוד לפני הליפט אעשה מגזע ברוש... לפני 6:00 רתמתי את חמדה בכרכרה, העמסתי בה את ערימת הדבש (תערובת חול ואבנים לבניה) (עדנה) הראשונה וברגע שחמדה ניסתה לסחוב את המשא, נשבר פלס העץ והתקלקל. הצטרכתי להשאיר את הכרכרה העמוסה ליד הצינור בצד של גרשון...

היום קיבלה כבר חמדה את החציר של יעקב מ. ובלית ברירה תתרגל אליו כנראה. הערב עשיתי בפעם הראשונה אחרי 3 ימים מקלחת ממשית.

16.7.1953

ד' באב תשי"ג

יום ה'

היום מדדתי חלב ברפתות בקרבת המרכז והראיתי לזליגר את אופן העבודה. הוא גם היה אתי במחלבה בשעת בדיקת השומן אחרי ארוחת הבוקר. אחרי הבדיקה קלטרתי את שתי השורות שמיכל זרעה שלשום והכינתי את השקיית התלמים לצהרים. בצהרים שלחתי את מיכל למחלבה להפריד והבאתי לה לשם זה את החלב של קינסטלר. חזרתי מיד הביתה והתחלתי להשקות. הפעם הוצאתי את המים מצינור של 1 צול בשני פתחים של 3/4 צול (ברז וצינור גומי) והשקיתי כך באיטיות את שני התלמים האחרונים. לפנות ערב המשכתי בשלד גג המרפסת ואת עמוד הברוש לפני הליפט הצבתי כבר עם חשיכה. הערב קיבלנו מכתב מאימא עם ידיעה משמחת: יאנקו מצא איזה חדר בצור שלום בעד 25 ל"י לחודש וכרמלה עומדת להתחתן בהקדם.

17.7.1953

ה' באב תשי"ג

יום ו'

השכמתי לקום הבוקר על מנת להניח את הפחים טרם תבוא הרוח, אבל הייתה לי עוד עבודה עם השלד כך שהתחלתי להניח את הפחים מאוחר מאוד. לא היה לי סולם, ולכן השתמשתי בחבית ישנה שגובהה לא היה מספיק כלל וכלל. רגעים ספורים לפני 12:00 הצטרכתי להפסיק את העבודה באמצע ורכבתי מהר למחסן כדי לא לאחר. רוטמן סיפר לי שהייתה מלחמה קשה על האלדרין שאני הזמנתי. כל אחד רצה לקבלו ובקושי שמר אחד עברי. לקחתי גם קצת גפרית וקיבלתי 40 ק"ג אספקה בשביל חמדה. הוצאתי את הכל אל מחוץ למחסן בכוונה להעביר את זה הביתה לפנות ערב בכרכרה. בבית המשכתי עם הגג לתקוע מסמרים בחלק העליון של הפחים מתחת לבליטת גג הרעפים הייתה עבודה מפרכת בגלל חוסר סולם ובגלל זה שלא היה לי שום מקום מספיק בשביל פטיש. ב-5:30 בערך החלפתי את הפלס השבור בכרכרה בפלס של הסוכנות וניסיתי להוציאו ממגרשו של גרשון. את זה הצלחתי לעשות אחרי ששברתי חלק מגלגל הכרכרה דבר שמונע מאתנו השראה עד שיחברוהו בחזרה. פרקתי את הדבש שלי על יד הצריף ונסעתי למחסן כדי להביא משם אתי חמרי האיבוק והאספקה. בדרך בחזרה דהרה חמדה כמשוגעת עשתה את הסיבוב ליד בית החשמל במהירות ואני איבדתי את שיווי המשקל ובתוך הנסיעה נפלתי מן הכרכרה אל הכביש. המשכתי להחזיק את המושכות ולעצור את הסוסה ותודה לאל לא קרה לי דבר רציני מלבד שריטות וכאב גב. מאוחר בערב הספיקה מיכל לזרוע עוד את שני התלמים המושקים במילואים של מילון דרוזי. היום הגיע מכתב נחמד של ליזה פלוקר ושהכיל 4 עמודים צפופים. בערב רציתי לקטוף עוד תות לשבת, אך לא נשאר זמן לכך. התגלחתי והתקלחתי עם חושך.

18.7.1953

ו' באב תשי"ג

יום שבת

לפני הצהריים עשיתי סדר יסודי סביב הצריף ובליפט. הכנסתי גם את הארגז הגדול לליפט. בצהריים הלכתי לקטוף שזיפים והבאתי כחצי דלי. ב-7:00 הלכנו כל המשפחה לבקר את גדעון בצריפו בקצה השני של הכפר. גדעון בחור זריז וכשרוני ולמרות הקשיים והתאומים הסתדר יפה מאוד. אחרי 10:00 הייתי באסיפת חברים שהתקיימה לפני בית העם תחת כיפת השמים. בקשתו של הוועד לקיים אסיפות שנתיות מיד ולבחור ועד חדש לפני שפיפר ואיתן יצאו לעתודות. (37 יום) לא נתקבלה ברוב קולות. אחר כך דובר עוד על הבניה ומימון שלביה הנוספים. כרגיל הלכתי בחצות הביתה. ביום ד' צריך לחזור חיים ברנר מארה"ב ויביא עמו מכשיר קולנוע וגם סרט.

19.7.1953

ז' באב תשי"ג

יום א'

הבוקר קמתי ב-5:00 על מנת לאבק, אבל הייתה רוח ולא יכולתי. אחרי ארוחת הבוקר דפקתי בעזרתה של מיכל את פחי הגג אל הקורה האמצעית ועד 12:00 עשיתי עוד כל מיני סידורים בסביבת הבית והחצר. וב-12:00 הלכתי להביא את איתן. מדדנו את מידת התעלה (60X120 ס"מ).

הוא הבטיח לדאוג במהירות מקסימלית לסידור הארכת קו ההשקיה אל הבית ולהכשרת הקרקע בדרך ובשדרת הרימונים. הוא הפנה את תשומת לבי לכך שבשטח עד הדרך המדרון הוא מן הצינור החוצה, כך שאפשר יהיה להשקות בתלמים. אחר הצהריים נרדמתי למרות רצוני והתעוררתי רק לפני 5:00. היום עשיתי שוב קצת שיפורים בכרכרה. מברזל עגול עשיתי מדרגות משני הצדדים והכנתי גם שרשרת חזה במקום רצועה שמחברת את היצול אשר חמדה קרעה. שמואל התחיל לעשות לי בצהריים פלס. אחרי 6:00 רתמתי את חמדה, ובקושי רב הצלחתי להביא עוד ערימת אבנים אחת לצריף.

אחר כך העמסנו בכרכרה את כביסת עדנה וכל כלי הקיבול למים ונסענו למחלבה החדשה לשטוף את הכביסה ולהביא מים. חזרתי הביתה רק אחרי 8:00. אחרי מדידת החלב נודע לי מה שחשדתי כבר מזמן: לופו, שרגא, אנשי כפר יהושוע, ואחים וישניבסקי, כולם קיבלו שטחי תבואת חורף, ואותי כנראה פשוט שכחו. בישיבת הועד הקרובה אעשה סקנדל עצום ואדרוש פיצויים.

20.7.1953

ח' באב תשי"ג

יום ב'

מידות החום הגבוהות נמשכו גם היום, אבל יחד עם זה הייתה כל הזמן רוח חזקה. מ-3:00 עד 6:30 בבוקר לא הייתה רוח ואני יצאתי עם המאבק לפזר אלדרין במלונים. עבדתי כמו חמור ואחרי חצי שעה לא פיזרתי יותר מאשר כמה גרמים. אחרי ארוחת הבוקר גמרתי לפזר את הכמות עם שק רגיל ואחר כך הראה לי גרשון כיצד לווסת את המכשיר כדי שייתן זרם הרבה יותר חזק. בצהריים הצלחתי לשייף ולהוציא את שאריות ידית העץ מן הקלשון הגרמני שמצאתי מזמן. אכניס בו ידית אחרת ויהיה לי כלי עבודה יפה. אחר הצהריים הצנענו מיכל ואני את האלדרין בפלטות. אני החלפתי כמה פיטינגים זכריים בקו ההשקיה בתלמים ואחר כך תלשתי וקצרתי כמות תירס בשביל יחזקאל אשר לו נתתי את כל הירק שעלה מתוך שני הדונם שזרעתי, תמורת יום עבודה עם זוג בהמות.

אחרי זה עשיתי עוד קצת סיקול והתבדחתי עם יחזקאל, שעה שבא לקחת את הירק מאוחר בערב.

מיכל הייתה הבוקר אצל הרופא והלז שלח אותה עם עדנה לרופא ילדים בעפולה הן תסענה כנראה ביום ד' בבוקר השכם.

21.7.1953

ט' באב תשי"ג

יום ג'

גם היום קמתי ב-5:00, ערבבתי 5 ק"ג אלדרין עם 15 ק"ג אמוניאק ופיזרתי את זה על הדונם החרוש. משום שהיה לי עוד זמן והרוח טרם התחילה, אבקתי ב-ד.ד.ט את שתי שורות המלונים הראשונות. בשובי מבדיקות השומן, התעכבתי ליד עץ התות האכיל והבאתי הביתה כ-רבע דלי. רק כאשר אכלתי את המרק בארוחת הצהריים, נזכרתי שהיום ט' באב. לא המשכתי לאכול ומאוד חרה לי על שלא קידשתי במאומה את זכר חורבן הבית. עד הערב נמנעתי משתיה ואכילה והחלטתי לצום מחר עד הצהריים.

לפני שלוש לקחתי את הפרד של קאמיל מהמגרש של דומינסקי, את המשדדה ושדדתי כדי להצניע את האלדרין והזבל. החזרתי את המשדדה והפרד למקומם ואחר כך העברתי את כל הצנורות מן המלונים אל השטח החרוש. י. מולדבן לקח אחר הצהריים את חמדה לגיבוב והצליח.

כשקבלתי היום בצרכניה על חוסר ענבים, אמר לי ברוך שיש אצל חוה שניצר, אולם אין לה מי שיוריד אותם. החלטתי בלבי לעשות זאת מחר. את שקילת החלב בערב גמרתי מאוחר מאוד, מפני ששלום התחיל לחלוב רק ב-10:45. היום התחילה לי על החזה והבטן מחלת עור משונה שאיני יודע סיבתה. זה מגרד נורא. מיכל מתכוונת לנסוע מחר בבוקר השכם לעפולה עם עדנה והיא כולה עצבנית. נפתלי הבטיח לבוא אלינו לקחתה עם המק ב-6:30 בבוקר. התות שהבאתי למרות שהיה במקרר התחיל בערב כבר להעלות עובש. ב-11:00 אכלתי בבת אחת את כל הכמות כדי להצילו מאבדון. בעיתון הייתה מודעה על כנס כל יחידות ה-R.A.S.C בגן הקריה ב-30 לחודש. יש לי חשק להשתתף.

22.7.1953

יום ד' י' באב תשי"ג

ב-5:15 הערתי את מיכל ועזרתי לה לצאת. כמה רגעים אחרי 6:30 בא באמת נפתלי עם האוטו. אחרי השקילה בבוקר בצרתי לחוה שניצר 3 ארגזי ענבים והבאתים לצרכניה על הכרכרה שלי. היו אלה 36 וחצי ק"ג היא תקבל 35 ג' עבור הק"ג. כשכר עבודתי אקח לי בהזדמנות כמה ענבים הביתה. עד הצהריים לא אכלתי ולא שתיתי דבר. החום הגבוה שנמשך והגרדת שלי אינה משתפרת. בצהריים קראתי את מגילת "איכה" וכאשר רציתי אחרי זה להתקלח, לא היו מים. בצהריים הפריד ילין משום מה את כל החלב ואני לקחתי לי 10 ל" חלב רזה הביתה. מיכל לא חזרה בצהריים ויחזקאל הזמין אותי לאכול אצלו בצורה רווקית טיפוסית הכין צ'יפס עם ביצים וחביתות תפוחי אדמה. את הסעודה קינחנו במלון ואבטיח. מיכל חזרה רק בערב. היא שהתה כל היום אצל משפחת לומסקי בטבעון, לא רצתה בצהריים להעיר את עדנה משנתה. התינוקת בסדר גמור.

הערב גמרתי את שקילות החלב.

הברנרים לא הגיעו. (חיים וזוזי ברנר) (עדנה) אומרים שבגלל שביתת עובדי חברת התעופה שבאמצעותה הצטרכו להגיע ארצה.

23.7.1953

יום ה' י"א באב תשי"ג

השרב נמשך. בבוקר אבקתי בד.ד.ט את כל שטח המלונים.

לפני הצהריים עשיתי את בדיקות השומן האחרונות, אחר כך הייתי אצל הרופא ורציתי להראות לו את הגרדת שלי, אולם היה שם תור גדול. לכן שבתי שנית ב-12:00 אבל מצאתי כבר רק את פנינה. היא יעצה לי טיפול במי חומץ וטלק. בצהריים אכל אצלנו יחזקאל, אבל מסופקני אם הוא שבע. גמרתי עם יחזקאל שאנקה לו את הרפת ואת הזבל אקח לי הביתה. התחלתי לעשות זאת ב-5:00 ועד הערב הבאתי הביתה 2 וחצי ככרות זבל והגדלתי את הערימה בצורה ניכרת. יחזקאל רוצה מחר לנסוע ואני הסכמתי להאכיל מחר בצהריים את העופות ולחלוב 2 פרות. מלבד זה התחלפנו גם בשמירה ואני שמרתי בלילה. רחל ישראלי נתנה לי ב-8:30 בערב רובה אנגלי ו-190 כדורים וב-11:00 הלכתי עם זוננברג לשוטט בכפר. בדרך פגשנו את הולצר ושלושתנו פטפטנו והעלינו זכרונות עד אחרי 1:00. לפני 2:00 נרדם מרדכי(זוננברג)בישיבה על יד השער המערבי. ב-2:00 הערתיו ושלחתי אותו הביתה. אני שוטטתי עוד קצת למעלה,

וממגרשו של עמיחי הבאתי הביתה שני מלונים בשלים. ב-3:00 אכלתי כמה פרוסות לחם והלכתי לישון, שינה שהופרעה תכופות בבכיה של עדנה.

היום הגיע עוד מכתב מדודה שהופנה הפעם אל מיכל.

הים תיקן נתן את השטוצר השבור ועתה אוכל שוב להשקות.

24.7.1953

י"ב באב תשי"ג

יום ו'

השרב עוד טרם נפסק. קמתי אחרי 8:00, החזרתי ניקיתי את הרובה והבאתי למיכל דלי עם ענבים ודלי עם שזיפים. היא הכינה מזה מרק פירות. הולצר שהוא "רווק קש" הבטיח לבוא לארוחת צהרים, אולם לא בא. ב-12:00 הלכתי אל יחזקאל, האכלתי והשקיתי את עופותיו, האכלתי וחלבתי שתי פרות. את המחלבה פתחו היום רק אחרי 1:30. הערב יש לי תור השקיה מ-20:30 עד 24:00. אחר הצהריים הכנתי את ההשקיה, אולם עד עכשיו (23:30) אין מים. המים גם לא באו. הלכתי בחצות לישון.

25.7.1953

י"ג באב תשי"ג

יום שבת

בבוקר האכלתי את חמדה, עשיתי סדר במדפים שלי בארון המחיצה ואחר כך ישנתי כמעט עד הצהריים. במשך היום קראתי עתונים ולייליפוט שהגיע אמש. אחר הצהריים יצאתי לסייר במגרשים במטרה למצוא חבר לקומפוסט, אולם תפוח האדמה נאספו כבר וכמעט שבשום מקום אין עוד חומר ירוק. משלמה פיפר לקחתי 10 ל"י במזומנים ואישור על עצים לבנין בית השימוש. בערב יצאנו כל המשפחה לבקר אצל הפרידמנים. היינו אצלם ב-6:00, אולם איש לא פתח את הדלת. במקום זה הלכנו אל קרני והם לא היו אחר כך הלכנו הביתה. החבר'ה מחברת החשמל מתחו היום את הקו למעברה. בלילה הייתי צריך להשקות מ-12:00 עד בוקר, אולם לא היו שוב מים. הייתי ער עד חצות, קראתי וכתבתי מכתב לדודה.

26.7.1953

י"ד באב תשי"ג

יום א'

היום עבדתי שוב פעם באופן רציני בכיסוי התעלה. י. מולדבן לקח את הסוטה לכל היום ואני ניצלתי את ההזדמנות והוצאתי את הזבל מן הרפת, כמות די רצינית. אחר הצהריים נחתי עד 4:00 ואחר כך המשכתי שוב לכסות את התעלה. אחרי 6:00 בא גרשון והתקינו את הקונסולה של החשמל אל הצריף. הערב היה צריך להיות כאן מילר, אולי הביקור התבטל משום מה ברגע האחרון. היום כבר לא היה שרב. אריה דרסלר הבטיח לי את הזוג מחר אחר הצהריים וברצוני לחרוש את משולש המלפפונים עם דיסוק(דיסקוס)עדנה) בעל כנפיים, אחרי זיבול בסופרפוספט.

27.7.1953

ט"ו באב תשי"ג

יום ב'

בבוקר התעוררתי ב-6:00 ופיזרתי סופרפוספט על שטח מזרע המלפפונים. ראיתי שיש לחץ מים ופתחתי את הממטרות מ-6:15 עד 7:30. כמו כן השקיתי את הזבל באופן יסודי. לפני הצהריים המשכתי לכסות את התעלה. מיכל עשתה היום לכב' משה הולצר (שהיה שוב מוזמן לארוחת צהריים) מרק פירות וכופתאות שזיפים, אולם אשתו וילדיו הגיעו במפתיע, ולכן הביאה להם מיכל את מעשי ידיה הביתה. אחרי 2:00 הלכתי לקחת את הזוג לחרוש בו את שטח מזרע

המלפפונים, אולם שד (הפרד של דרסלר) (עדנה) טרם חזר מרמת ישי. עם העגלה שנשלחה לתיקון. גם ב-4:00 עוד לא היה ומשום כך הצטרכתי לוותר על החריש היום.

המשכתי קצת לכסות את התעלה ואחר כך בחרתי לי את העץ לבנין בית השימוש והבאתיו הביתה בכרכרה עם חמדה. לפני שהעברתי, צילמתי אותה רתומה בכרכרה. כשהלכתי להביא לחם, עליתי על המגדל וצילמתי ממנו את הכפר משני הצדדים. למרות גובה המגדל לא תהיינה התמונות כוללות ביותר. היום קיבלנו מכתב מאדית: היא בבית, כי הפסיקה לעבוד בגלל מצב הריונה המתקדם. יאנקו לא קיבל את הדירה שדובר עליה וזה כמובן דוחה את תאריך החתונה. קרל הן והילדה עומדים לאמץ תינוק בן 5 חודשים. בין היתר מנועה אדית גם לארח את כל המבקרים שפאבל הצליח למשוך לארמונו... הלילה אני משקה מ-1:30 עד בוקר. מסרתי לשומרים שיעירו אותי, כי על השעון המעורר אין לסמוך. את הזוג אקבל מחר לפני הצהריים.

28.7.1953

ט"ז באב תשי"ג

יום ג'

אתמול נחתם בקוריאה חוזה שביתת הנשק. הודות לזה שעמיחי העיר אותי הלילה יכולתי לפתוח ב-2:00 את הממטרות. הצטרכתי לנקות שני פטישים ומלבד זה התעכבתי בשיחה עם עמיחי, כך שהלכתי לישון רק ב-3:00. מיכל לא העירתי בבוקר, כך שקמתי רק ב-7:30. אכלתי מהר והלכתי לקרן דרסלר. עם הזוג יצאתי אחרי 9:00 ולחרוש התחלתי ב-10:00. תחילה חרשתי רק מ-3 צדדים, אולם אחר כך שכנע אותי גרשון לחרוש סביב וסביב ואחרי 12:00 גמרתי את כל השטח. אחרי שהחזרתי את הבהמה התעכבתי בבית העם על מנת לדבר עם פיפר ואיתן שישבו בישיבה סוערת עם שני מדריכי הסוכנות (נדמה לי למטעים). לפיפר אמרתי שאני מוכן להמשיך למדוד חלב במשכורת של 35 ל"י לחודש וביקשתיו להשפיע על וילי שיאריך לי את קו ההשקיה עד הרפת. בצהריים התקלחתי, קראתי עיתונים מ-2 ימים ונחתי עד 3:30. אחר כך המשכתי לכסות את התעלה, ועשיתי קצת סיקול ותיקונים בחריש. הגרדת ממשיכה להציק לי באופן איום. –היום הקימו אנשי חברת החשמל את העמודים בסביבתנו ומלבד זה הורגשה כוננות רבה בסביבה מצד חיילים שעומדים להקים מחנה בחורשה שבקצה המגרש האחרון. (אוי וי למלונים שלנו) ש. פיפר מגויס כבר והסתובב כל הזמן בסביבה עם מכוניתו. עקבות אוטו משא צבאי אשר כופף את צינור השתיה שלנו ליד השיבר ועבר בשטח שהשקיתי הלילה. רק כ-חצי מטר מן הפטיש האחרון. רכבתי שוב מהר למרכז, וסיפרתי זאת לגרשון. הלכנו מיד לח. שויצר, לקחנו את הג'יפ ונסענו למחנה על מנת לעשות סקנדל, אולם פרט לסמל שהגיע זה עתה לא היה שם איש בעל דרגה ולמעשה חזרנו כלעומת שבאנו. נאמר לנו שהנהג לא הבחין בלילה בדרך הנכונה...

29.7.1953

י"ז באב תשי"ג

יום רביעי

הגרדת והירח לא הניחו לי לישון הלילה. סבלתי קשות, קראתי, אכלתי שזיפים, עישנתי, אולם שום דבר לא הועיל. באחת התעוררה גם מיכל וניסתה לעזור לי. בסוף יצאנו לטייל קצת לפני הצריף. השומרים היו במקרה בסביבה (ציטרשפילד ושרגא) והזמנו אותם להצטרף אלינו, וישבנו שעה קלה על המרפסת ושוחחנו על הא ודא בעיקר על אילוף סוסות. מאוחר אחרי 2:00 הצלחתי להרדם קצת וישנתי שנת נדודים עם חלום בלהות. התעוררתי בסביבות 7:00, ערבבתי כ-20 ק"ג אמוניק עם 6 ק"ג אלדרין ופיזרתי זאת בשטח מזרע המלפפונים. לפני ארוחת הבוקר עשיתי 3 צילומים מעדנה בלול מחייכת. אחר הצהריים גמרתי לכסות כליל את התעלה וזה התווסף לי שליש דונם להשקיה. בצהריים שאלתי את הפלס של בני ובהזדמנות זו הבאתי הביתה כמה תאנים ענקיים ונהדרים ובכורי הקיץ שבחצרו. ב-22:30 לקחתי עם חמדה את המשדדה ממגרשו של דומינסקי ומ-3:00 עד 4:00 גמרתי לשדד את השטח (!! כל

זה בעצם הודות לעצתו של שרגא: ברגע שהתחילה להתעקש ולפנות ימינה משכתי לה מהר את הפה במושכות זה עזר בצורה מפליאה. כשהחזרתי את המשדדה למגרשו של צבי (דומינסקי) היה לחץ המים כה חזק שפיצץ את חיבורי הגומי מן הצינור הראשי וקווי ההשקיה והיה שם מבול שלם וסחף. סגרתי לו את כל הברזים והודעתי לו על כך. חמדה חזרה הביתה לבד וחיכתה לי על יד דלת הרפת עד שאפתח. קבלה ממני חופן סוכר, אך נדמה ולא התלהבה מזה ביותר. בערב בא יחזקאל סוף סוף לקצור ירק. לפני זה עזר לי להחליף את גלגלי הכרכרה בגלגל המתוקן והיותר גדול לצד ימין. עזרתי ליחזקאל קצת בתלישת העשבים הנמוכים ואחר כך העברתי את הצינורות לשטח השדוד. היום הספקנו לאכול 3 מלונים שנטלתי אמש משדה גרשון.

30.7.1953

י"ח באב תשי"ג

יום ה'

בבוקר הרכבתי עם מיכל את קווי ההשקיה במקומם החדש כי היה לי תור מ-10:00 עד 1:00. הלחץ היה טוב ואני השקיתי גם את ערמת הזבל. אחרי זה התלבשתי והתכוננתי לדרך. נסעתי לרמת ישי לרופא, אשר נתן לי שם במרפאה כדורים נגד הגרדת, מן המחסום נסעתי לעכו ואחרי חיפושים רבים מצאתי את הבית של פאבל בשיכון רסקו. אדית הייתה בבית וכיבדה אותי באווז ותפוחי אדמה. מיהרתי ללכת ואמרתי שאולי אפלוש שנית לפנות בוקר. בבואי העירה מסרתי את חלקי הפלס הגרמניים בבית מלאכה אחד והובטח לי לסיים את הפלס עד מחר בשעה 11:00. תמורת 5 ל"י. בחב' מוניות "יעל" נודע לי שב-6:00 תצא מונית מיוחדת לכנס עם חברי היחידות והיא גם תחזירם אחר כך לחיפה ואפילו לעכו. צורפתי לרשימה ויצאנו אחרי 6:00 מבלי שכל המקומות היו תפוסים. לגן הקריה הגענו לפני 9:00. הסדרנים בוועד למען החייל סחטו בכניסה כסף לפי מיטב יכולתם. כל אחד קיבל בכניסה את סמל הכנס ממתכת. היו כמה מקומונים עם עוגיות, כריכים ומשקאות קלים בשפע. ההשתתפות הייתה עצומה חיפשתי אחר פרצופים מוכרים לי, אבל אני הייתי תמיד זה שהצטרך להחזיר שלום במקום להושיטו. רוב החבר'ה בדקו אותי בעין בוחנת ואמרו שהם מבסוטים לראות אותי "בריא ושלם". לבסוף קראו לי אל ספסל אחד אליו הסבו אנשי (טקסט לועזי) התיישבתי על ידם, הפרצופים התחילו להצטייר טוב בזכרוני, אולם שמות לא זכרתי. מצורת הדיבור אלי אפשר היה להבחין בהתחשבויות וטאקט מסוימים שלא נעמו לי ביותר. את הכנס פתח בכמה מילים מושה מוסינזון אשר התעכב "ובצדק" על לחיצות הידיים, דפיקות על הגב ועיניים מבריקות". אחרי דיבר ברץ מן הוועד למען החייל. אחרי זה הייתה הפסקה של חצי שעה ובשעה 10:00 עלה על הבמה משה שרת בחולצה עם שרוולים קצרים, אך עם עניבה ונשא נאום של 40 רגע בקירוב, בלי פיסת נייר ומוצלח מאוד. ידע לשלב בו סיפורי מעשיות אוליסטוביים לתקופת ההתנדבות. לפניו קיבלו כל מפקד ומפקד את רשות הדיבור ל-3 רגעים וכל אחד מן הנוכחים החל בפ. אהרון וכלה ביחזקאל סחר (סחרוב) נשאו כמה מילים קצרות ולבביות. אחרי נאומו של שרת הושרו השירים הישנים הנושנים על ידי כל הקהל בהתלהבות רבה. היו גם כמה דברים היתוליים, החבר סדן, חיקה באופן יוצא מן הכלל את "קול דמשק" ועל הבד הודגמו כמה קריקטורות ישנות, אבל היה קשה לראותם. בחצות יצאנו עם המונית לחיפה. אחרי 2:00 הורידו אותי בעכו כשאני ישן למחצה. לא הייתה שם נפש חיה ואני לא יכולתי למצוא את הדרך. לבסוף פגשתי ילד וילדה בני 14 בערך, שבגלל חוסר תחבורה בשעת לילה זו הצטרכו ללכת לנהריה ברגל. הלכו איתי עד תחנת הנסיונות והתברר לי שהם מתלמידי בית הספר החקלאי בנהלל ושהם מתארחים(?) (עדנה) בנהריה. אל דירת אחי הגעתי ב-3:00 וישנתי בחדר הילדים עד לפני 8:00 בבוקר. (2 הנסיעות במונית עלו לי במחיר המינימלי של 3.500 ל"י).

31.7.1953

י"ט באב תשי"ג

יום ו'

ארוחת הבוקר ופטפוטים עכבו אותי אצל אחי במקום ללכת לכביש נהרייה לקח אותי אחי לתחנת האוטובוס הפנימי בשיכון, דבר שגרם שוב לעיכוב של 3/4 שעה בערך, כך שהגעתי העירה רק ב-11:00, הוצאתי 50 ל"י מן הבנק, מסרתי צילומים לפתוח, לקחתי את הפלס הגמור. הודות לזה שמצאתי אצל פאבל מטר של צינור 2 צול, חסכתי לי 2 לירות. עשיתי עוד כמה קניות, ובעיקר השגתי פחית קטנה של ארגזון ג' אצל ואלדשטיין. מפני שלא יכולתי לתפוס עוד את האוטו של הצהריים, הסתפרתי, אכלתי צהריים, קניתי מכסה לבית שימוש ועם כל הכבודה נסעתי ב-3:00 הביתה. אחרי הצהריים כבר לא עשיתי הרבה בבית, נחתי קצת והבאתי פירות לשבת, ענבים ומלונים. משפחת ברנר חזרו סוף סוף לכפר ובשעות הערב המאוחרות הוצג אחרי תקופה ממושכת שוב סרט –(טקסט לועזי) תחת כיפת השמים לפני בית העם. המכשיר החדש והרמקול החדש שהביא חיים מארה"ב פועלים לע"ע מצוין. גם מיכל באה להצגה. היא נגמרה בחצות בערך.

1.8.1953

כ' באב תשי"ג

יום שבת

היום חיללתי במקצת את השבת. עשיתי חלק מן השלד של בית השימוש. בכל זאת מלאכה שאין שכר בצדה. מיכל הייתה לפני הצהריים אצל יהודית לוינגר, שתיהן הכינו עוגות למסיבת קבלת הפנים למשפ' ברנר. היו לי עוד כל מיני תכניות לאחר הצהריים אולם נרדמתי וישנתי עד אחרי 6:00. בערב באנו שנינו למסיבה, שנתקיימה על יד בית העם, ליד שולחנות ארוכים: עוגות, ממתקים, בירה, יין, ליקרים ומשקאות קלים ולבסוף גם "ארטיק" מקורי. דרסלר, ש. פיפר וחיים ברנר נשאו דברים. היה נחמד למדי. מיכל הייתה שתויה קצת ורצתה שאשאר עד מאוחר, אולם אני נסעתי(אופניים,עדנה) הביתה אחרי התחלת הריקודים באולם.

2.8.1953

כ"א באב תשי"ג

יום א'

אם כן יש לנו חולדה בצריף! מיכל ראתה אותה הבוקר נעלמת בחור שבצלוטקס של התקרה... בבוקר אבקתי שוב את המלונים בדי.די.ט. ולפני הצהריים הכינתי מסמן בשביל סימון שורות השעועית. אחר הצהריים ניקיתי והעמקתי קצת את בורות היסוד של הבית. ילין ממלא מקום מזכיר הפנים טוען שעוד השבוע ייצקו אצלי*. מאוחר בערב התקיימה הרצאתו של מילר, "יועץ חקלאי" על גידול ירקות סתיו. אינו מצטיין בחן אישי, נראה כאילו בז לשומעיו אבל ידיעות יש לו, המליץ על 3 גידולים בלבד: תפוחי אדמה, מלפפונים ושני זני כרובית. נשאלו שאלות רבות וגם אני הייתי בין השואלים. ההרצאה נסתיימה בחצות.

3.8.1953

כ"ב באב תשי"ג

יום ב'

בחמש לפנות בוקר העירתיני מיכל ושנינו הקשבנו לפעילותה הקולנית של החולדה. יותר מאוחר ראיתיה במו עיני על הכונית במטבח. יש לי הרושם שזה עכבר שדה. מלבד המלכודת הקפיצית שהביאה מיכל אתמול מברוך, שאלתי עוד מזונברג מלכודת כלא גדולה.

בשתיהן שמנו גבינה צלויה במקצת. לפני ארוחת הבוקר גמרתי לאבק עוד 3 שורות מלונים ואחרי האוכל יצאנו שנינו לזרוע שעועית. אני פתחתי תלמים במסמן, מיכל זרעה ואני כיסיתי אחריה. אחר הצהריים עשינו הפסקה עד 4:00

ואחרי זה מיכל גמרה לזרוע את השעועית, בעוד שאני סימנתי את שורות העגבניות. עשיתי בהן גומות כל חצי מטר ולתוך הגומות נתתי זבל כימי (סופר ואמוניאק). את הזבל גמרתי לפזר אחרי 8:00 ולא הספקתי כבר להצניעו. מחר אני משקה מ-10:00 עד 1:00. ביום רביעי אין לי תור ואני חושש שלא תהיינה לי 3 השקיות השבוע. את חלוקת המים מקבל ביום ה' ואילך חיים ברנר.

4.8.1953

כ"ג באב תשי"ג

יום ג'

בבוקר השכמ עד 9:30 זרעתי עגבניות, בכל גומה כתריסר זרעים. מיכל בינתיים עבדה אצל שושה בתור עזרה החדית. לפני 10:00 עוד הספקתי להעביר את הממטרות ומיכל פיזרה בגומות תבן לחיפוי. מ-10:30 עד 1:00 היה לחץ טוב. את ארוחת הבוקר אכלנו לפני 11:00. מולדבן לקח היום את הסוסה ולכן ניקיתי את הרפת וסידרתי והשקיתי שוב את ערימת הזבל. בצהריים חיטאתי גם את זרעי המלפפונים והקישואים. ב-3:00 הצטרכתי לעשות שוב אמבטיה לעדנה מפני שלמיכל יש שוב פרונקל רציני. לפנות ערב תלשתי את שאריות התירס, משום שיחזקאל לא בא לקחתו. שמתני לב שהחרובים אשר בחורשה כמעט בשלים כבר(בסוף המשק של גוטליב בהמשך לזיתים)עדנה). בשבוע הבא ברצוני להורידם. מאיתן נודע לי שאיפיק (אחד מהחברים מצכיה שהיו בהכשרה בגניגר)עדנה) נמצא במחנה הצבאי על ידינו והבטיח לבקר אותנו באחד הערבים. עד כה לא עשה זאת.

העכבר הופיע שוב הערב הוא נובר בעץ ובמזונות ועושה שמות במלכודות אינו נוגע...

5.8.1953

כ"ד באב תשי"ג

יום ד'

הבוקר גיליתי פרש עכברים אפילו על מיטתי. בשעה שחיפשתי את המחרשה הערבית שלנו במגרשו של שרגא מצאתי אחרי שרר, עץ עם תאנים בשלות והבאתי הרבה הביתה.

מיכל הלכה שוב לעזור לשושה ולי לא הייתה תוכנית מיוחדת בשדה. לכן המשכתי להרכיב את בית השימוש. ב-5:00 אחר הצהריים הבאתי את "מוריץ" של קאמיל ויחד עם מיכל (עינויים וצער!!) חרשתי במחרשה ערבית עם שק תריסר תלמים די הגונים במשולש המלפפונים.

לפנות ערב גמרתי להרכיב את שלד בית השימוש ומשכתי את יסודותיו בשמן שרוף.

בזמן האחרון יש לנו מים רק לפני הצהריים.

6.8.1953

כ"ה באב תשי"ג

יום ה'

בבוקר ניסיתי לצוד את העכבר, אבל שמעתי אותו רק ולא הצלחתי לראותו. לפני 8:00 רכבתי לכפר להשיג קלשון חפירה ולחפש תפוחי אדמה לזריעה. בדרך עצרה אותי חווה, סיפרה לי שחיים ברנר היה אצל עזרא בדליה ומיד לכשחזר משם כתב לו עזרא מכתב מיואש בו ביקש בין היתר ממנו חבל תליה. היא שאלה לעצתי. שוב התנגדתי ל"מוסד". דברנו ונתחנו את מצבו קרוב לחצי שעה. אני חושב שאוכל להשיג תפוחי אדמה, השאלה, אם זו תהייה גם זריעה טובה.

לפני הצהריים חפרתי את בור בית השימוש. אחרי חצי מטר סלע לא קשה ביותר אך מעורב באבנים קשות. מפני שאין ברצוני לחרוג מן המידות של 1 מ' X 1 מ' מתקשה אני בשימוש בכלים.

לפני 2:30 פתחתי את שלושת קווי ההמטרה וירדתי להפריד חלב. כשחזרתי ראיתי שקו ההשקייה היחיד של נאווה ג.(סוג מלונים?)עדנה) נפרץ. אחרי האוכל הלכתי לתקנו. ב-4:00 סגרתי את ההמטרה בעגבניות והתחלתי להשקות

את התלמים. המים נפסקו בדיוק ב-4:30 והספקתי להשקות רק 2 תלמים. מיכל זרעה בהם מיד אחר כך מלפפונים וקישואים. (בבוקר הביאה חצי דלי עם שקדים מרים) –אני המשכתי לחפור עד 8:00 בערב והגעתי לעומק של 1.20 מטר. בגלל המחסור במים נקטנו בכל מיני תחבולות, כגון שתיית חלב רזה וכו',. הערב שתייתי יותר נוזלים מאשר בכל יום רגיל.

בערב רכבה מיכל לרותי(מידן)עדנה) לבקש ממנה חיתול לילה אחד. התעכבה אצלה עד אחרי 10:00 כדי לשמוע ממנה פרטים על העזרה של ההנקה. (?עדנה) 2. החתולות מתו לפני זמן על ידי הרעלה.... ליל בלהות היה לנו בלילה: פעמיים קמנו לרדוף את העכבר עם קבקים וכל מיני ציוד כבד. הסתובב בארון במחיצה, עשה סבוב בחדר ואף עלה על כילתה של מיטת עדנה. חיטטתי בכל מקום, הזזתי אף את הארון הכבד, אך הכול ללא הועיל... הלילה לא הספקתי לישון הרבה.

7.8.1953

כ"ו באב תשי"ג

יום ו'

לא זרעתי מלפפונים היום, כי לא היו מי השקיה ואף לא מי שתיה. בבוקר המשכתי להעמיק את הבור ובצהריים רכבתי על האופניים עם שני כדים למעיין שליד הבאר הגרמנית כדי להביא מים הביתה. המים במעיין היו זכים וצוננים וטעמים מאוד. בשובי עם שני כדים מלאים עצרתי בדרך כרכרה היה זה יעקב מולדבן עם חמדה. היה בנהלל והודה שהתייאש ממנה הייתה פזיזה מידי. מיכל התייאשה מן המחסור במים ורצתה בצהריים לברוח עם עדנה לגבעת חיים. לבסוף בכל זאת נשארה, כנראה בגלל זה שלא הייתי מוכן לממן לה את הנסיעה במונית. נוסף על המחסור במים היה חום איום. אחר הצהריים גמרתי לחצוב את הבור והגעתי עד עומק של אחד וחצי בקירוב. לפנות ערב העברנו מיכל ואני את השלד למקומו. מי שתייה התחילו להגיע ב-7:00 עם חשיכה בא סוף סוף לבקר אצלנו איפיק(מברנו מהחברים מצכיה) שנמצא כאן במילואים. ישב אתנו עד אחרי 10:00 וספר על "בני ציון" וצורת החיים החדשה שלו ושל משפחתו. בערב פיזרנו זרעים מורעלים בארגזון ואלדרין נגד העכבר.

8.8.1953

כ"ז באב תשי"ג

יום שבת

עוד בלילה העירתיני מיכל עם צעקה מבוהלת "שמעון, משהו קרה לעדנה" –התברר שהיו אלה רק עצביה הרופפים של מיכל אבל אני כבר לא יכולתי להירדם עד הבוקר: מלאתי את החסר ובשעות המוקדמות של לפני הצהריים. אחר הצהריים עסקתי בהדבקת פחים על קיר בית השימוש. ב-6:00 בערב באה משפחת מארק לבקר אותנו אמר שרוצה להציע אותי לוועדת הביקורת באסיפה השנתית.

השעועית נובטת כבר יפה למדי, הצהובה התחילה לפני הירוקה כשרכבנו שנינו לסרט בערב, ראיתי חיה עוברת את הדרך וחשבתי לחפרפרת. ידיתי בה אבן גדולה, אולם לצערי הרב נוכחתי לדעת אחר כך שזה היה קיפוד. רציתי ממש לבכות.

שם הסרט: "יום אחד בניו יורק" (רביו של באלט).

בדרך חזרה מן הסרט לקחתי הביתה מישראל את המאבק איקריות שתי שורות הראשונות של ה"דרוזי" נגועות באופן מחריד.

9.8.1953

כ"ח באב תשי"ג

יום א'

בבוקר אבקתי את שתי שורות ה"דרוזי" בגפרית נקיה. אחר כך עשיתי את הדלת לבית השימוש והוא נחנך "באופן חגיגי" בשעה 11:30. אחר כך סידרתי את ערימת הזבל ואכלתי צהריים. ב-1:30 עד 4:00 הייתה לי השקייה. היה לחץ מצוין. נתתי לשני קווים להמטיר, במשך שעותיים הספקתי להשקות את כל התלמים וחוץ מזה עוד השקיתי את הזבל. מיכל זרעה אחר כך 5 תלמים מלפפונים היא מצוברחת ולא שקטה. לעדנה יש שוב חום. ב-5:00 יצאתי לקטוף שקדים. משך שעה מלאתי סל אסיף (שקדים עם קליפות). יש לקלפם ולשקול אותם. הבאתי הביתה גם תאנים ומעט שקדים מתוקים. בערב אמר לי שויצר שאני מוביל הלילה עם עוד 2 חבר'ה קש הביתה (50 חבילות לכל אחד) יצאנו אחרי 10:30 עם המאק (הולצר נתן ואני) ונסענו בדרך לא דרך לואדי מאליק עד שחזרנו הביתה ופרקנו את החבילה האחרונה אצלי, היה 1:30. הולצר כיבד אותנו אצלו באבטיח עצום. התקלחתי וב-2:00 בבוקר שכבתי לישון. הגרעינים המורעלים שזרענו לא הועילו והעכבר ממשיך את פעולתו וללא מפריע.

10.8.1953

כ"ט באב תשי"ג

יום ב'

קמתי ב-7:00 ומאחר שכבר לא יכולתי לאבק בגלל הרוח, עשיתי קצת סדר בשקים ברפת. בארגז העץ גיליתי קן עם 7 עכברים קטנטנים. אחרי ארוחת הבוקר גמרתי לזרוע את המלפפונים והקישואים. זרעתי 3 תלמים בקירוב מהזקן "בן-שמן". בצהריים חפשתי את הסקרייפר ומצאתיו במצב תקין למדי אך בלי שרשרת אצל יהודה וינר. אחר כך "גנבתי" ממחסן הזבל כמה פיטונגים זכריים בשביל קווי ההשקיה והבאתי הביתה כל מיני חתיכות עצים בשביל אטימת בית השימוש מסביב.

בדרך ראיתי עמדה ישנה ונשכחת, מחוזקת בכמה קורות עץ ופח גלי, אך סתומה באבנים ואדמה. עם קצת עבודה אפשר יהיה להוציא את החומר הזה ולהשתמש בו לבניית לול. אחר הצהריים קלפתי את השקדים שהבאתי אמש. לאכזבתי הרבה נוכחתי לדעת שהקילוף מצריך יותר זמן מן הקטיף. הסכום הסופי הוא 3 ק"ג שקדים ב-2 שעות עבודה. איני יודע אם זה יהי הכדאי.

מ-6:00 עד 7:00 ישנתי קצת. כל היום חיפשתי שרשרת מתאימה לסקרייפר אך מצאתי רק רגלי פלדה של טרקטור. יחזקאל יעבוד אצלי כנראה מחרתיים. מחר יש לי השקייה מ-7:00 עד 10:00. בערב תפשתי את ילין ודרשתי תשובה סופית על התנאים שלי להמשכת מדידת החלב עד מוצאי שבת. (משכורת חודשית 35 ל"י) בשעת השיטוט שלי מצאתי צינור של צול ישן ועקום (2,5 מ' בערך), ישרתי אותו בין ענפי עץ והבאתיו הביתה. עדנה עוד חולה קצת, בערב בכתה נורא ומיכל מעוצבנת בלי גבול.

11.8.1953

ל' באב תשי"ג

יום ג'

עד שעה 7:00 הספקתי לאבק בגרפית וד.ט.ט (1:1) עוד 2 שורות המלונים ומיד אחרי זה התחלתי להשקות. המטרתי משני קווים, באמצעות השלישי נתתי השקיה יסודית למלפפונים וגם את הזבל השקיתי. בגמר השקיית המלפפונים הרכבתי עוד את הקו השלישי להשקיה של 3/4 שעה. מיכל בינתיים קטפה את העלים היבשים לגמרי בשורות ה"דרוזי" הראשונה. לפני הצהריים מצאה על המרפסת את פגר החולדה. הרעל כנראה בכל זאת השפיע. בצהריים בדקתי את הצריף בקפדנות מבחוץ, סתמתי שני חורים, אך נדמה לי שיכלה להכנס רק דרך הדלת. אחר הצהריים הכנתי את התלמים במלונים להשקייה.

אחר כך קטפתי כחצי סל חרובים. מישהו סילק את רוב החרובים ונשארו רק בודדים. לפני 8:00 תפס אותי עמיחי, סייר במגרש שלי וביטלנו זמן בשיחה של כמעט שעה.

דיברנו כל אחד על תוכניותיו. לפי דעתו אפשר לעסוק בירקות רק בתור דבר צדדי על יד פרנסה קבועה ובטוחה... בערב בטלתי שוב קרוב לשעה אצל יחזקאל. כמובן שמסיבות אובייקטיביות לא יכול לבוא מחר. הנעתי אותו לפחות לזה, שהסכים לעבוד אחר הצהריים. באם, וכיצד יקיים את זה איני יודע עוד.

12.8.1953

יום ד' א' באלול תשי"ג

בזמן שגמרתי בבוקר לגזור את שטח המלונים שהמשיכה מיכל עוד לקטוף את העלים הנגועים ביותר. מכיוון שיחזקאל היה צריך לבוא רק אחר הצהריים שונתה תכניתי לגמרי ועסקתי בדברים שונים כדי להעביר את הזמן. סידרתי את חבילות הקש לפני הרפת של זאביק ועשיתי את הצד הרביעי של הלול של עדנה. התחלתי גם לעשות עישוב יסודי בתוך שורות השעועית. בצהריים נסעתי אל יחזקאל, אולם התברר שהלה עוד טרם חזר מעפולה. אחרי 3:00 הגיעה אלינו אימא. היא נסעה בטרמפ עם שלמה פיפר מאחרי חדרה ישר עד לבית-לחם. היא תישאר אצלנו עד יום ו'. בערב הגיעה חבילה מדודה: כותונת לילה בשביל מיכל וקופסת (טקסט לועזי) עבורי. מיכל מתכוננת ללבוש את הכותונת בתור שמלת ערב... לפנות ערב עישבתי יחד עם מיכל בשעועית ואני התחלתי גם לקלטר בין השורות. להפתעתי הנעימה נוכחתי לדעת שאפשר לקלטר ב-5 אצבעות. הקילטור שלם ויסודי, אבל מאמץ את שרירי הבטן. אחרי 9:00 הייתי במחלבה. היה שם ילין עם גליונות המפקד ואני פקדתי בהזדמנות זו את הסוטה. על לוח המודעות היה פתק, לפיו מקבלים מחר פרגיות אצל קרן. הבהלתי את אנשי הועד וקבלתי קשות על שלא דאגו לי עד כה לחומרים בשביל לול. אצטרך להתרוצץ עכשיו ולעשות סידורים פרטיזניים כדי לשכן אותן באופן זמני איך שהוא. ילין הבטיח לי עזרה כלשהי, כגון לפתוח את המחסן שלא בזמן הנקוב, להמריץ את רוטמן שיזמין כלים וחומרים שלא מן המניין וכד'. אני בטוח שתהיינה לי צרות על גבי צרות...

(לפני ארוחת הערב העברתי צינורות לקצה שטח ההשקיה כדי להשקות במלונים מחר.)

13.8.1953

יום ה' ב' באלול תשי"ג

מרצוני הטוב ויתרתי על יחזקאל היום והמשכתי בעישוב וקילטור בשעועית. קלטרתי גם בקלטית קטנה את תלמי המלפפונים. כל המלפפונים נבטו כבר גם אלה שנזרעו מאוחר.

בצהריים חיברתי יחד עם מיכל את ההשקייה מעל העגבניות ובקו הארוך למלונים. המים התחילו להגיע רק ב-1:30. את העגבניות השקייתי שעה בערך. במלונים הספקתי להשקות רק 2 תלמים וגם זה בקושי. המים הפסיקו לבוא ב-3:45. בזמן ההשקייה הצלתי הרבה מטילות של נגרנים. אחרי ההשקיה הייתי במגרשו של אליהו והוא הראה לי שם ברפת 2 שקיות תפוחי אדמה שאני יכול לברר לי לזריעה. לפנות ערב המשכנו שוב בעישוב וקילטור השעועית. בערב נפגשתי עם ילין, רוטמן, שרגא וחנני, הכל בעניין חומרים וכלים ללול. רוטמן הבטיח לקנות מחר בחיפה כלים ורשת ולהביא אותם עוד באותו היום עם הנהג. חוץ מזה, הבטיח לי גם שרגא לקחת את מיכל לחיפה מחר עם החלב. מיכל נוסעת לקנות לדודה את החולצה התימנית שהבטחנו לה בשעתו. יחזקאל הבטיח לי לבוא מחר לפני הצהריים. כשחזרתי הביתה ב-10:00 ישנו כבר שם "הבחורות" שינה עמוקה... ברחבת בית העם הוצג הערב סרט מקצועי לחיילי המחנה. (לעיתים קרובות חיילים היו במחנה אימונים ביער אולי אלה חיילי המחנה. עדנה)

14.8.1953

ג' באלול תשי"ג

יום ו'

לפני 7:00 הבחנתי שיש כבר לחץ מים וניצלתי את זה לגמר השקיית תלם אחד במלונים. מיד אחרי זה בא יחזקאל וביקש שאעזור לו להעביר צינורות במגרשו, ומיד אחרי זה יבוא אלי. עשיתי זאת, ובדרך לקחתי חלב במחלבה בשביל הבית. אחרי שפתחנו את הממטרות של יחזקאל, העמסנו על כרכרתו קולטיבטור ואת הסקרייפר. בדרך הביתה הורדתי מן הפלטפורמה של שויצר שרשרת ארוכה וחזקה, אידיאלית בשביל הסקרייפר. יחזקאל בא אחרי 9:00 ועד 10:00 קלטרנו בין המלפפונים. למרות הכל לא קלקלנו הרבה תלמים או שתילים ויש לי חשק לנסות ביום א' לקלטר גם בין העגבניות. מ-10:00 עד 12:00 עבדנו ביישור הואדי. העבודה הלכה יפה, הספקנו לעשות כחצי השטח ויש צורך רק עוד במידה קטנה של יישור ביד. לפני שיחזקאל שב הביתה, הביא לי כמה אבנים כבדות למקום בור הסופג העתידי.

מיכל חזרה בצהריים עם האוטובוס. שלחה לדודה את החולצה, קנתה גם לעצמה חולצה נחמדה ולא הוציאה הרבה יותר מ-20 ל". מיד אחרי ארוחת הצהריים השקייתי באופן בלתי חוקי עוד 2 תלמי מלונים (היה אצלינו לחץ משך כל היום) ובאותו הזמן גמרתי לקלטר את כל שטח השעועית.

אחר כך ירדתי לכפר שוב בעניין חומרי הלול, אולם שרגא עוד לא חזר. כאשר בא ב-6:30 בערב, אמר שאיחר כבר את "משא מוביל" ולא הביא דבר (!!!) בזמן שחיכיתי לו סיירתי קצת בכפר הערבי, אכלתי שני צברים ומלאתי את ידי בקוצים. משהו בשביל הלול לא מצאתי. בדואר מצאתי את הכפלות הצילומים פרט לזה של עדנה. מיכל טרחה להכניס את הנגטיב במעטפה...

15.8.1953

ד' באלול תשי"ג

יום שבת

בשעות הבוקר המוקדמות החלו כבר אנשי חברת החשמל למתוח את קו החשמל לצריף. בשעות הצהריים גמרו כבר את העבודה ועשו אף את החיבור לצריף פנימה. אחר הצהריים התקנתי לרדיו חיבור טוב לאדמה (ברז שברצפה) ומאז הרדיו מנגן בסדר גמור. ב-5:30 החזרנו ביקור למשפ' ורדי (גרשון)עדנה) והיינו אצלם. כיבדו אותנו בתה חם, ופלים וממתקים. בערב ראינו סרט עם הקטרין הפבורן וספנסר טרייסי "מצלע אדם נבראה". לפני ההצגה רציתי להעביר את "חמדה" אלינו. כשרציתי להוריד את הריתמה ראיתי שהיא במצב איום: הווים שמווסתים את אורך שרשרת המרכבה היו מיושרים, הרצועה המחברת את שני (עצי הסמליון)היצולים?(עדנה) קרועה, ושרשרת הייצול אשר במאמצים כה רבים השגתיה איננה בכלל. את תוכחתי קיבל יעקב מולדבן בתרעומת רבה. כשהזמנתי לראות את הרתמה במו עיניו טען שלא ייכנס לרפת בבגדי ערב. בוז לשותפות ובפרט במושב עובדים!! אני ברשימה לקבל פרגיות משלוח, אולם הלה מסרב למסור לי אותם...

16.8.1953

ה' באלול תשי"ג

יום א'

קמתי ב-5:30 ועשיתי גיפור יסודי וטוב ב-4 השורות הראשונות של המלונים. ב-6:30 התחילו להגיע מים. ניצלתי זאת שוב ובזרם חזק מאוד השקייתי עד 7:00 את התלם השישי.

אחר כך העברתי את הריתמה רבת החסרונות (במעמדו של י. מולדבן) אלי. מיכל עשתה בשעות הבוקר חיפוי קש בשעועית. התחלנו לעשות חיפוי מלא, אבל מפני שנזקקנו לכמות גדולה של קש, חיפוינו בסוף רק כל שורה שנייה בשעועית הצהובה. (5 חבילות) במקרה נמצא הרצען בכפר ואני נתתי לו רצועה אחת לתיקון. גמר את זה עד הצהריים, שילמתי לו 40 גרוש במזומנים. מן המחסן שהיה פתוח היום הוצאתי 30 ק"ג גפרית ו-25 ק"ג ד.ד.ט. ב-11:00 הצלחתי להביא את יחזקאל ויחד קילטרנו בין העגבניות. מ-1:00 עד 4:00 הייתי צריך להשקות, אולם מקורות הפסיקה את השאיבה ב-1:00.

אומרים שבעתיד הקרוב יורידו את כמות המים בכ-40 אחוז.

מ-2:00 עד 3:00 ישנתי ואחר כך התחלתי לעשות עישוב שטחי בעגבניות, מפני שברצוני להשקותן מחר. מיכל עזרה לי קצת, אולם לא הרבתה לעזור, בגלל "קומפלקס עדנה"... את השקיית היום אקבל מחר בבוקר מ-7:00 עד 10:00. הוספתי עוד צינור אחד למערכת למלונים, והרכבתי אליו 2 צינורות גומי, שהונחו בתוך 2 התלמים האחרונים... אימא נסעה ב-4:00 אחר הצהריים בטרמפ צבאי לכביש...

לפנות ערב בררתי ברפת של אליהו תפוחי אדמה לזריעה וריכזתיים ב-3 שקים משלי. אשקול אותם כנראה מחר. בשעת מדידת החלב בערב אמר לי דומינסקי כלאחר יד שיוצקים אצלי מחר ושעלי לדאוג להבאת מלט. איש לא מסר לי הודעה רשמית על כך. ילין אמר שיברר את עניין הפרגיות שלי וששמע מדומינסקי שמביא את כמות העץ והפחים הדרושה לבניין לול מתאים.

17.8.1953

יום ב' ו' באלול תשי"ג

עוד לפני שקילת החלב גמרתי לגפר את המלונים והכנתי את ההשקיה. היום הגיעו המים אלינו ב-7:00 בדיוק. בבוקר נתתי לרצען רצועת ריתמה אחת ע"ח מולדבן. לא היכיתי עד שיתמלאו שני תלמי מלונים האחרונים, מפני שרציתי להשקות עוד גם קצת את העגבניות הצמאות. לכן העברתי קו אחד מן המלונים לעגבניות ונתתי להן שעה השקייה (גם את הזבל השקיתי שוב). קודם לכן ביקשתי את מיכל שתעזור לי להחליף את מקום קו ההמטרה לשעועית. היה זה בתוך זמן ההשקיה ובשטח חשוב וכל רגע היה יקר. אחרי שחברנו צינור אחד, רצה מיכל לחרון אפי, לראות מה שלום עדנה. התרגזתי עד כדי כך, שפזרתי עוד חצי חבילה קש בשעועית והעברתי והרכבתי את הצינורות לבד. אותו הדבר ביחס לקו העגבניות. רק אחרי ההשקיה אכלתי ארוחת בוקר, ואחרי זה החלקתי באותו זמן... את השטח שיישרנו עם יחזקאל. אחרי הרימונים, אחרי ששקלתי את החלב, בצהריים, ישנתי קצת ב-4:00 מצאתי את ילין והוא הרשה לי לקחת 75 מ' אורקפח וקרשים בשביל הלול. בחרתי לי מיד 19 קרשים (4 מ' אורך ו-10X5 ס"מ) ויחזקאל העביר לי אותם הביתה על כרכרתו. בדרך בחזרה לקחנו אצל אליהו את 3 שקי תפוחי האדמה והבאנו אותם למרכז. אני ירדתי עם יחזקאל למגרשו ועזרתי לו בהעברת ממטרות. בזמן שהוא קצר ירק, נסעתי עם כרכרתו למרכז, שקלתי בנוכחות רוטמן את השקים (105 ק"ג) והבאתים הביתה והחזרתי את הכרכרה. בערב שקלתי שוב חלב ואת הבדיקה עשיתי בלילה. במחלבה הייתה הערב סערת רוחות: גרשון ניסה לארגן אסיפה יוצאת מן הכלל בעניין מכירת צנורות בכפר וכו' וניסה להחתים 15 חברים על דרישה זו...
עד חצות הרהרתי בבית על תכניות הלול ואפשרויות ניצול העץ.

18.8.1953

יום ג' ז' באלול תשי"ג

אחרי שקילת חלב וארוחת בוקר. לפחות שעתיים ישבתי וערכתי תכנית ללול. בסוף החלטתי לבנותו 2.5X3, בגלל מידות הפח, חסכון בעץ ואפשרות הגדלה רבגונית (6X2.5, 5.5X6, 3 וכו'). וחתכתי את הקרשים. אחר כך ראיתי שיש צורך דחוף לאבק את העגבניות בד.ד.ט. ניסיתי קודם בשק וגרב ובסוף איבקתיים למרות הרוח עם המגפר. בצהריים היה לי ביש מזל: קרה לי פנצ'ר בגלגל האחורי. אצטרך לגמור את שקילת החלב ברגל כנראה. אחר הצהריים נחתי, התעסקתי עוד קצת עם הקרשים, תיקנתי פיטינג של צינור השקיה אשר נשבר וראיתי שהפנצ'ר הוא רציני ואין לי כעת זמן לתקנו. ב-6:00 הלבשתי לחמדה את הרתמה המחודשת ונסיתי לרתום אתה בכרכרה. עשתה שוב קונצים והצלחתי לבסוף רק בעזרתה של מיכל. נסעתי לרבקה סנדפי, אולם לא מצאתיה בבית. החזרתי לה את הלוקס ולקחתי את הכורסה. כאשר חזרתי בא יעקב מולדבן ורצה לקחת את חמדה. הוא הביא מנהרייה עגלת גומי שעלתה לו לא יותר מ-110 ל"י. אמרתי לו שמחר לפני הצהריים אני נוסע לנוה יער לחתוך עצים. במקום הסוסה רצה ליטול את המגפר. אמרתי שאביא לו אותו מחר בבוקר השכם אחרי שאאבק את המלפפונים. ביטלתי את שקילת החלב בערב ועשיתי רק את בדיקת השומן. בחלק מן הבדיקה נוכחו גרשון ומיכל, הראשון לצרכי לימוד והשניה מתוך סקרנות. לצערי הרב אין לי השקיה מחר.

19.8.1953

ח' באלול תשי"ג

יום ד'

ב-5:45 אבקתי את המלפפונים בד.ד.ט ואחרי זה הבאתי את המכשיר למולדבן. ב-9:00 יצאתי עם הכרכרה והעצים לנווה יער. לפני הירידה התלולה ירדתי מן הכרכרה, אולם חמדה עברה אותה בקלות ובביטחון. בדרך הופיע מכבש של נווה-יער וכמעט שלא יכולנו לעבור זה על יד זה. בנגריה של נווה יער אמרו לי לבוא ב-4:00. המשכתי מיד הלאה לרמת ישי.

כל חצי ק"מ הצטרכתי לרדת ולשחרר את הבורג שבגלגל השמאלי, בגלל קטע הצינור שאורכו גדול מידי. את הבעיה הזו פתרתי רק ברמת ישי לפי עצתו של שרגא, אשר גם הוא הגיע לשם אחרי לשם חיתוך הקרשים, על ידי זה ליפפתי את המקום הקריטי בהברגת הציר עם חוט ברזל שמצאתי. אחרי שחיכינו כשעה בנגריה חתכו לנו את העצים. אני הורדתי מכל קרש (פרט לאלה של הרצפה) לאטר(קטע?) עדנה) של 2.5 ס"מ. הדבר עלה לי לירה אחת. חבל שלא הבאתי איתי שקים, הייתי יכול לקחת חנים נסורת עץ כמה שרציתי. בצהריים נסעתי בחזרה דרך בית שערים. חמדה הייתה בסדר, אולם הזיעה באופן זוועתי. גם הכרכרה עמדה במבחן. בשובי הביתה החלטתי להתחיל את המדידה בצהריים בכדי שאוכל לנסוע מחר בצהריים לטבעון על מנת לקנות ברגים ללול. אחרי המדידה (ברגל) נודע לי שיש קבלת ירקות. מיהרתי ואספתי את כל המלונים הבשלים, אך מאחר שלא היה ארגז מלא ויתרתי על המשלוח. אחרי שנחתי וישנתי, התחלתי לחתוך קלטים בקרשים של רצפת הלול. העברתי גם את הקו האחרון של צינורות ההשקיה מן המלונים. באם יהיו מים אשקה מחר מ-1:00 עד 4:00.

היום אמר לי דוד אפשטיין להביא מלט לשם יציקת היסודות. אעשה זאת מחר בבוקר. בערב שקלתי שוב חלב ודיברתי עם רוטמן, ושלמה פיפר בעניין הקצבת פחים ורשת ללול. מקווה לקבל את זה מחר אחר הצהריים.

20.8.1953

ט' באלול תשי"ג

יום ה'

לפני הצהריים גמרתי את כל הקלטים בקרשי הרצפה והכינותי את ההשקיה לאחר הצהריים. אבל כמה רגעים אחרי אחת נפסקו המים. מיכל הייתה בצהריים להפריד, אולם לא קיבלה אף טיפת חלב. אני נסעתי ב-1:30 לטבעון באוטובוס על מנת לקנות ברגים בשביל הלול. 2:00 עד 4:00 נמנמתי בגן ציבורי במרכז וכאשר נפתחה החנות, לא מצאתי בה את מבוקשי. רצתי לצרכניה בקרית עמל אך גם שם לא השגתי. בדרך נס הצלחתי עוד לתפוס את האוטובוס בחזרה, אחרי שבזבזתי חצי יום עבודה לשווא...

חזרתי במצב רוח רע. הלחם הגיע מאוחר היום ובזמן שחיכיתי לו, פגשתי את גדעון ובקשתיו ששיג לי את הברגים מחר בחיפה. מאוחר בלילה עשיתי את בדיקת החלב אשר את שקילתו סיימתי הבוקר. אמרו לי שמחר יוצקים אצלי יסודות. בבוקר אצטרך להביא מלט ואמרתי גם למיכל לדאוג לכיבוד.

21.8.1953

י' באלול תשי"ג

יום ו'

ב-7:00 בבוקר הייתי צריך להתייצב עם שרגא אצל פיפר על מנת לקבל אישור לפחים. בדרך אליו ערכתי סקר בעצי הפרי הנטושים וגיליתי עוד שני עצי שקדים מתוקים ועץ אחד עמוס שזיפים מצוינים. אחרי שיחה ארוכה אמר לנו פיפר שבעניין הפחים יצטרך להתייעץ קודם עם ילין. לפני ארוחת הבוקר הבאתי למיכל דלי מלא שזיפים. מ-7:00 עד 10:00 בבוקר השקיתי את הדונם הראשון השקיה טובה. אחרי ארוחת הבוקר הובלתי עם חמדה 12:00 שקי מלט בשתי הובלות. אחר כך אבל נודע לי שלא יצקו היום אצלנו.

בצרכניה השגתי אבוב חדש וטוב ומיד גם הרכבתיו על גלגל האופניים. באופניים של מיכל יש תיקון רציני יותר: נשבר לה צינור אחד של השלד. מן המחסן הוצאתי 6 מ' רשת רצפה בשביל הלול, פחית קרבולינאום, ושק שעורה בשביל הסוסה.

ילין מסר לי בצהריים, שתשעת הפחים שנשארו נחשבים כמלאי ברזל והחליטו לא לחלקם עוד. אולי יספיקו רעפי(?)עדנה) במקומם. שמואל הבטיח לי לקחת אותי בשתיים עם הג'יפ לרמת ישי כדי שאוכל להביא את אופני מיכל לתיקון. בינתיים אבל תיקן את הג'יפ, גמר מאוחר ולא נסע כבר. חיכיתי שוב שעה וחצי לשווא... בינתיים חזר גדעון והביא לי את הברגים. בדרך הביתה החלטתי (טקסט לועזי) להוציא את הפחים הישנים מן החפירה הצבאית והסתומה שאחרי יואל. הדבר הרבה יותר נוח משחשבתי קודם. בדיוק כשרתמתי את חמדה רצה גרשון שאעזור לו לבנות את העברת הקו של שני צול. אמרתי שאוכל להתפנות רק כעבור שעה והוא עשה זאת בינתיים לבד. וילי ונתן הרכיבו לנו שעון מים של 2". אני הבאתי עם חמדה את הפחים והברזל הישן וכמה קרשים שהצלתי מן החפירה ואחר כך גם את שק השעורה.

בערב היינו בהצגת קולנוע "רות יקירת". אני תרגמתי. כרגיל התלוננו על התרגום רק אנשים שלא יודעים אנגלית. בסרט פגשנו את איפיק.

22.8.1953

י"א באלול תשי"ג

יום שבת

במשך כל היום נחתי, נמנמתי, וקראתי. לפני 7 בערב הלכתי לקטוף קצת שקדים מתוקים בשביל הבית ולצערי הרב מצאתי משני העצים שגיליתי אתמול בבוקר רק אחד.

בערב הבאתי ל"יצרניה" ארגז אחד עם מלונים רכים כחמאה לשווק. נראה מה יהיה גורלם. בערב הלכנו שוב להצגה שנייה של קולנוע השבוע: "רק אתמול נולדה". סרט בינוני למדי, פרופגנדה אמריקאית (טקסט לועזי) ישבנו על החומה מבלי לשלם...

23.8.1953

י"ב באלול תשי"ג

יום א'

למרות שהלכתי לישון לפני 1:00, התעוררתי ברבע לשש ואיבקתי את העגבניות ב-ד.ד.ט. אחר כך קצרתי את העשב ואת הקוצים שפרחו מיד אחרי הרימונים. בבוקר החלטתי לוותר על אבוסי האוכל היקרים עבור הלול ולעשותם לבד מפח ישן. עד 11:00 קדחתי חורים בקשרי הרצפה, וחיברתיים עם ברגים. ב-11:00 נסעתי עם שמואל בג'פ לרמת ישי והבאתי לשם את האופניים של מיכל לתיקון.

בצהריים משחתי את הרצפה בקרבולינאום. ב-5:30 נסעתי שוב לרמת ישי, הפעם עם ח. ברנר. הצטרכנו לחכות שם כחצי שעה עד שגמר את התיקונים. הריתוך על האופניים עלה לירה אחת. בשובי הביתה המשכתי בבניין הלול. קדחתי חורים כפולים ברגליים ומשחתי גם אותן בקרבולינאום. בערב שקלתי שוב חלב. היום אצל קאופמן, קאמיל ומארק. אני רשום מחר להשקיה אחר הצהריים, אולם בטוחני שלא יהיו מים....

24.8.1953

י"ג באלול תשי"ג

יום ב'

גרשון הסכים שאשקה שעה אחת מתורו ומ-9:00 עד 10:00 הוצאתי 15 מ"ק מים על הדונם הראשון לפני הצהריים עסקתי שוב בהרכבת הלול. בצהריים אספתי 2 ארגזים עם מלונים רובם סוג ב' וחוף מזה קטפה מיכל ארגז רימונים. את שלושת הארגזים הבאתי עם חמדה ליצרניה, אולם שלום חזר רק ב-1:30 באוטובוס ואמר שיקבל ירקות רק בערב. בצהריים שקלתי חלב ושכחתי כי אני צריך להשקות "דה יורה" מ-1:00 עד 4:00. כמה רגעים אחרי 1:00 נפסקו המים בין כה וכה. אחר הצהריים עזרה לי מיכל להרכיב את הרגליים ללול עם ברגים. –כאשר נסעתי בערב לשקול חלב ולקבל משלום פתק עבור שלושת התיבות שלי, פגשתי בעמיל מכס פרידמן המכיר אותי עוד מבית המכס. התברר שאשתו של שרגא היא אחותו. המלונים שלי מצאו משום מה חן בעיניו ורצה שאמכור לו 4 מהם. הזהרתו שאין טעמם כמו "יוקנעם", אולם הוא עמד על שלו וקנה 4 מלונים (7 ק"ג) בלירה ו-5 גרוש (15 גרוש הק"ג). אחרי שקילת החלב העברתי לאור הירח את כל הקווים אל הדונם המיותר, שטח מזורע בתפוחי אדמה בעתיד.

25.8.1953

י"ד באלול תשי"ג

יום ג'

בבוקר הרכבתי עם מיכל את הצינורות שהעברתי בלילה. ב-7:00 היה לחץ טוב מאוד, אולם הוא פחת אחר כך במידה ניכרת. ב-8:30 באו החברה לצקת את הפלטות. יסודות ביתנו. חיים פריבלר, שרר, זוננברג, חיים הזקן זליגר, בן דרור. הג'ינג'י (בלומר) וגם אני. גמרנו אחרי שעתיים בערך והחברה קיבלו על המרפסת כיבוד נאה: יין, לימונדה, כריכים, ופודינג חלב. הזהרתי את האנשים שאת הכיבוד הבא יקבלו רק בגמר הגג. אחרי היציקה עשיתי במחלבה את בדיקות השומן. בצהריים הוצאתי (מלבד שקילת החלב) גם שני שקים סרפרפוספט מן המחסן ובהזדמנות זו מצאתי גם 3 פחים מרובעים ישנים של 20 ל'. את הסחורה הזו הבאתי עם חמדה ב-4:00 הביתה כי אחר כך לקח אותי שוב י. מולדבן לעבודה. הוא החזיר לי אותה ב-1:30 וכאשר התחלנו לעבור על אופן חלוקת האספקה מן המחסן בין שנינו, הזכרתי לו שמגיע לי ממנו עוד שק שיבולת, מאחר שקיבל 6 וחצי שקים ואני לקחתי רק שניים. הוא ניסה להוכיח לי

בארגומנטים של בחור ישיבה כי לא מגיע לי שום דבר או לכל היותר רבע שק (!!). היה סקנדל ודין ודברים ובגלל זה איחרתי להתחיל בשקילת החלב בערב. מלא תרעומת גמרתי את השקילה ובדיקת המעבדה בלילה בלי ארוחת ערב הגונה. הוא העיז גם לרמוז לי שאני כנראה מרעיב את חמדה (!!).

26.8.1953

ט"ו באלול תשי"ג

יום ד'

הבוקר קמתי מאוחר, שקלתי חלב ואחר כך השקיתי את יסודות הבית בעזרת צינור גומי שלי ודליים. לפני הצהריים חתכתי קלטים בקרשי הגג, העבודה בלול מרובה ואני מתחיל כבר להתחרט על שלא בניתי עם מסמרים במקום ברגים. אשתו של אנקר הודיעה למיכל שיהיה לנו אורח בצהריים, צבעי שעובד בבית של ברנר. בגלל אותו אורח לא יכלה מיכל לנסוע בצהריים להפריד חלב. אני הבאתי למרכז עם חמדה ארגז מלונים ואת כלי המדידה שלי ונרשמתי בתור למחלבה. הייתי העשירי ובלי סיכוי לקבל חלב. מהחצר של 'מולדבן לקחתי שק שיבולת, האחרון שנשאר שם וגם הוא חציו אכול מעכברים והחזרתי את חמדה הביתה. עם האופניים הורדתי את הכד שלנו למחלבה, מדדתי חלב אצל יוסף פרידמן שנתן לי את כולו להפרדה (11 ורבע ליטר).

היפרדתי, שבת הביתה והשקיתי שנית את היסודות. נחתי עד 4:00 ואחר כך תיקנתי את התלמים במלפפונים. מאחר שיש לי סיכויים להשקות מחר, העברתי שני קווים לשעועית ולעגבניות. מיכל המשיכה לדלל בינתיים במלפפונים. הערב בא אמנון ברקאי וביקש את הסוסה מחר לכל היום על מנת לנסוע לכפר יהושע. הסכמתי – בערב שקלתי ועשיתי את בדיקת השומן. החבר'ה הפרידו חלב והתקהלו סביבי. קוטלובסקי ביקש שאבדוק את אחוז השומן בשמנת שלו. אמרתי לו שידלל אותה ב-3/4 של מים, אך גם זה היה פחות מידי, כי השומן בבוטרוטר עבר על המקסימום של 7%.

27.8.1953

ט"ז באלול תשי"ג

יום ה'

עד שעה 7:00 גפרתי במלונים (1/2 גפרית 1/2 ד.ד.ט). אני מקווה שזה הגיפור האחרון. אחר כך המשכתי את השקילה האחרונה החודש. (בני, חנני והמעברה) מביתו של בני הבאתי הביתה קצת תאנים. גם היום השקיתי את היסודות פעמיים. לפני הצהריים נתתי זבל ראש בתלמי המלפפונים והצנעתי בקלטית הקטנה. לפני השקילה בצהריים משחתי את כל קרשי הגג המוכנים בקרבולינאום. אחר הצהריים ניסיתי לנוח ולישון, אך ללא הצלחה רבה. אחרי 4:00 הוצאתי את הזבל מן הרפת, ובזמן שהעברתי את שאר צינורות ההשקיה למלפפונים, החזיר אמנון את הסוסה. בערב הרכבתי בעזרת מיכל את הצינורות שהעברתי, ביחד בצענו במחצית השטח שתילת מילואים, העגבניות. מיכל השתדלה להעביר קבוצות שתילים עם גושי אדמה ואני השקיתי מיד אחריה. ברצוננו לגמור את השתילה מחר לפני ההשקיה ב-10:00. זו הייתה אמנם תקרית אך כאשר באתי למחלבה לעשות את בדיקת השומן האחרונה, ראיתי לחרון אפי כי חיים ברנר סידר אותי השבוע שנית להשקיה מ-1:00 עד 4:00 (!!). עליתי אליו וקבלתי קשות. הוא הרשה לי לנסות להשקות מ-10 אולם ברור לי שלא יהיה לחץ מספיק. אולי אצליח להשקות לפחות את המלפפונים. איני יודע מה יהיה גורל העגבניות. בשובי הביתה ישבתי עד חצות ורשמתי את היומן הזה מיום ב' ואילך.

28.8.1953

י"ז באלול תשי"ג

יום ו'

עד לפני 7:00 איבקתי את המלפפונים בד.ד.ט. ב-7:00 השקיתי כ-20 רגע את העגבניות בכדי להקל על מיכל את השתילה. אחר כך התחלתי להשקות את המלפפונים. לפני 10:00 נחלש הזרם אולם מ-10:00 עד 1:30 היה לחץ חזק. גמרתי להשקות את המלפפונים, הרכבתי את כל שלושת הקווים במקומם ונתתי השקייה בריאה גם לשעועית וגם לעגבניות.

בצהריים עשיתי סקנדל ליחזקאל ודרשתי במפגיע שיבוא אחר הצהריים לגמור את היישור. להפתעתי הרבה הגיע באמת ב-3:00. נסענו להביא את השרשרת משויצר ובהזדמנות זו הבאתי גם שתי חביות עץ מן הצרכניה לצורך אחסון הגרעינים. עבדנו ביישור עד 5:30 אך הפעם זה לא הלך כה חלק כמו בפעם הראשונה. בגמר היישור אספתי ארגז מלונים והבאתיו לצרכניה כדי לשווקו במוצאי שבת. חזרתי הביתה, התרחצתי, ויתרתי על הסרט והלכתי ב-10:00 לישון.

איתן אמר לי שאוכל לקחת ממנו כ-200 ק"ג תפוחי אדמה לזריעה.

29.8.1953

י"ח באלול תשי"ג

יום שבת

אתמול לא הגיע "הארץ", כך שלא יכולתי לקרוא עיתון הבוקר. את היום ניצלתי בעיקר לכתיבת מכתבים: לארה"ב, לדודה (עם הרבה צילומים ותרשימי הצריף) אחר הצהריים חיכינו לביקורם המובטח של משפחת לוינגר, אולם לשווא. שכחתי שעלי לשקול בערב את ארגז המלונים שלי, אולם התברר, ששלום שקלו בסדר לא בנוכחותי. ישראלי הודיע לי שאינני שומר הלילה. בערב הייתה אסיפת חברים והנושא העיקרי היה בעיית המים. כאשר דובר על אביזרים ביקשתי את רשות הדיבור ובין השאר אמרתי "שחיבור הזכר" נוהג להשבר מהר, בעוד שחיבור הנקבה מחזיק מעמד, מה שיצר קפל ממשי (טקסט לועזי) הצעתי לצמצם את התורים לשעתיים בלבד, אולם הצעתי זו לא נדונה באסיפה. א. בן דרור הציע לי חציר סוג ב' ב-50 ל"י.

30.8.1953

י"ט באלול תשי"ג

יום א'

הבוקר קמתי ב-6:00 ואבקתי יפה את המלפפונים והקישואים. אחרי ארוחת הבוקר קלטרתי את תלמי המלפפונים ולצערי נוכחתי שהממטרות של זאב ממטירות די עמוק בשטח שלי. כשבאתי ב-11:00 לקחת את חמדה ממולדבן שפך עלי הלה את חמתו על שלקחתי ממנו שק עם שיבולת. אמרתי לו שאם רוצה הוא בכך יוכל להביא את העניין בפני הועד. עם חמדה הבאתי בצהריים חבית נפט. שאבתי את הנפט האחרון שהיה בחצר הצרכניה, העברת החבית הלכה בסדר בעזרת ארגזים ריקים שמנעו אותה מלהתנועע. הצלחתי גם להורידה מן הכרכרה בבית. אחרי זה החזרתי את חמדה למולדבן.

בצהריים הלכתי לראות את החציר של בן דרור ולופו, לקחתי דוגמאות ונתתי לטעום אותן לחמדה. היא אכלה ברצון. כמובן שאקח את החציר של בן דרור שהוא ב-10 ל"י יותר זול. כששבת מצאתי בבית את צבי, נשאר עד 5:30. הראיתי לו את המשק ואת ביתו של ברנר.

בדרך קטפנו תאנים על מנת שיביאם לעכו. היזמנו את אדית באופן רציני לבוא אלינו (גם במכתב ששלחתי הבוקר) וצבי אמר שאולי ישלח אותה לראש השנה. אחרי שנסע קילטרתי בקלטר יד את העגבניות. סיימתי לפני 8:00 בערב. היום עשו התפסנים סימון לעמוד הבית ויעצו לי לדבר עם פיפר בעניין גובה עמודים (ברצוני לבנותם בגובה המקסימלי).

פיפר הזמין אותי הערב, אולם ב-9:30 לא מצאתי לא אותו ולא את מכוניתו. מחר אני משקה משעה 7:00. תליתי פתק במחלבה הזמנתי כל דיכפין ליטול ללא תשלום משתילי העגבניות מן הדילול מחר בבוקר.

31.8.1953

כ' באלול תשי"ג

יום ב'

מאתמול נושבת רוח חזקה ובלתי פוסקת ואני חושש לקבוצת הירקות שלי.

אמש תליתי מודעה במחלבה לאמר שמחר ב-7:00 בבוקר אחלק חנם לכל דורש שתילי עגבניות. מ-6:00 עד 8:00 דיללנו עם מיכל את העגבניות. השארנו 2-3 שתילים והוצאנו ארגז מלא עם שתילים יפים למדי, אחר כך השקיתי את כל הדונם. המים הגיעו רק ב-7:20. את תיבת השתילים הבאתי למרכז. עמיחי, חיים שויצר ואליהו לקחו כל אחד חופן ויחזקאל קיבל את כל היתר.

על יד המחלבה התעכבתי הרבה זמן עם הולצר. דברנו על גידול ירקות בכלל, ועל תות שדה בפרט. (סדרו הקומדונים) תולעי הפרודניה(עדנה) בעגבניות תהייה בוודאי בעיה רצינית... לפני הצהריים יישרתי את השטח שעבדנו בסקרייפר ואחר כך אספתי מלונים למשלוח. היו לי 3 תיבות עם "טל גלבו" מלון קטן אבל נוח לשיווק ומשתמר וארגז אחד של "דרוזי". עד שהבאתי את חמדה ממולדבן והגעתי למרכז היה כבר אחרי 1:00 וחצי והצטרפתי להביא את שלום במיוחד. הייתי המשווק היחיד היום והצטרפו לשלוח את התוצרת באופן מיוחד עם ג'יפ לבית שערים. היו בסך הכל 101 ק"ג. ישנתי עד 4:00, ואחר כך נדברתי עם בן דרור שנשקול את החציר מחר בבוקר. רציתי לראות את פנפהאיד של איתן, אולם אשתו אמרה לי שאינה יודעת את מקום הימצאם. (מפאת היותה בנגליז'ה(אנגינה?)עדנה), דיברה איתי מבעד לדלת סגורה של הצריף...) בערב עבר על ידינו איפיק, בדרכו חזרה למחנה עזר לי להעביר את הלול למקומו הקבוע וכמו כן עזר גם בסימון לשם הרכבת הגג.

בשעת מפקד בעלי החי הערב אמר לי ילין שאת פרגיותי אקבל אצל קרן. הלילה "שמרתי" שותפי היה צריך להיות צבי אנקר, אולם הוא סרב לצאת מפני שעבד הערב. שמרתי לבד.

1.9.1953

כ"א באלול תשי"ג

יום ג'

עד אחת בערך, אחר כך ישבתי בצריף ליד מנורת הנפט ודפדפתי בחוברות. "השדה" בחפשי נתונים לגידול עגבניות אעשה הדליה כנראה על קני סוף בגלל חוסר אמצעים.

למרות שהלכתי מאוחר לישון, הקדמתי לקום והאכלתי את חמדה. אחרי 7:30 רתמתיה לכרכרה ויחד עם בן דרור העמסתי עליה את המשקל הגדול ועד שעה 9:00 הספקנו לשקול טונה וחצי חציר של בן דרור. היו 86 חבילות. החזרתי את המשקל למרכז, חזרתי שוב והבאתי הביתה 11 חבילות "בתור עזרה ראשונה" אחר כך ירדתי באופניים לבאר הגרמנית והתחלתי במזמרה לקצור קני סוף ארוכים עם הצברים הספקתי לקטוף כ-50 קנים וגזמתי אותם לאורך של 2.20 מ'. ראיתי שבבית השאיבה יש כ-12 מ' צינור ישן של צול עם כמה פיטונים רבי ערך. החלטתי לפרקם בהזדמנות הקרובה ולהביאם הביתה לשם הרכבת מערכת השקייה לתלמים.

אחר הצהריים ישנתי כחצי שעה וב-3 הייתי במחסן אספקה על מנת לקבל 15 מ' רשת 3/4 צול צינור עבור הלול. בלית ברירה אחרת הצטרפתי לקחת רשת מגולוונת שתעלה בוודאי ביוקר רב. מיכל סיפרה לי ש"לכדה" עכבר: ראתה אותו נכנס לסדק באדמה וכיסתה אותו באבן גדולה (!!!) ב-5:00 ירדתי שוב לבאר על האופניים ובמשך שעה ריכזתי שוב

אלומה של 50 קנים. שבתי הביתה, רתמתי את חמדה ואחר 7:00 עם חשיכה הגעתי עם הכרכרה לבאר. העמסתי את האלומות וגם קצת פיטינגים שהספקתי להוריד ובחושך הגעתי הביתה. חמדה והכרכרה היו בסדר גמור. בערב נכנסתי רק לכמה רגעים אל הולצר על מנת לדון בבעיות גידול עגבניות ועוד. בינתיים התכבדתי אבל גם בשני ספלי קפה ובשיחה מלבבת שנושאה העיקרי היה מעשיה והרפתקאותיה של מיכל בר. כשבאתי ב-10:30 הביתה ישנה גבורת הסיפורים המבדחים שינה עמוקה...

2.9.1953

יום רביעי כ"ב באלול תשי"ג

בבוקר השכם העברתי את הצינורות לדונם האחרון ולפני 7:00 הרכבתים יחד עם מיכל. השקיתי עד 10:00, הלחץ היה בינוני טוב. בעזרתה של מיכל הרכבתי אחר כך את שלד גג הלול. ב-11:00 אספתי מלונים. שוב היו לי 4 תיבות, מזה 3 "טל גלבווע". את הירקות קיבל היום ילין. המשקל לא היה במקום. יוסף פרידמן ואני הצטרפנו להסתובב בכל הסביבה עד שמצאנו משקל אחר ליד המגרסה. אחרי ארוחת הצהריים נסעתי מיד בכרכרה לבאר עצמה להביא משם את הצינורות והפיטינגים הישנים. לא שיערתי שבפירוק יהיה עבודה כה קשה. גמרתי רק ב-5:00 את הצינור הארוך ביותר. קשרתי לציר הכרכרה וגררתי בהצלחה עד הבית. כמה רגעים אחרי שבאתי, הגיעה לביקור קצר אשתו של גדעון עם תה והעגלה הכפולה. אחרי לכתה עסקתי עד החושך בהרכבת קטעי הצינורות שהבאתי לקו השקיית תלמים. בסך הכול הבאתי בערך 11 מ' צינור, אך מפני ששישה מטר אני צריך להניח מקביל לצינור הראשי, עוד לא נפתרה הבעיה. מיכל מתכוננת לנסוע מחר לעפולה בגלל מצב רוחה הטרום נסיעתי פרץ כרגיל ריב משפחתי. את המצב הציל קרני, אשר בא לבקרנו באמצע...

3.9.1953

יום ה' כ"ג באלול תשי"ג

מיכל השכימה לקום, האכילה את עדנה ונסעה לעפולה. למרות שעדנה לא עשתה לי צרות, הפכה לי את סדר היום ולפני הצהריים לא הספקתי מלבד השלבים לעשות הרבה בלול. מיכל חזרה בצהריים. במחלבה הייתי שמיני בתור וקיבלתי רק 2 ליטר להפרדה. אחר הצהריים עסקתי עוד קצת בלול, אחר כך רתמתי את חמדה ומן המחלבה החדשה הבאתי כמות פסולת עץ עבור השביל שבלול. קיבלנו חבילה מאימא עם שפע של תפוחי עץ ועוד מיני מעדנים. לכשהחשיר, התחלתי שוב לקלטר בעגבניות, הפעם בכון הפוך. הספקתי לגמור רק את החצי. מחר בבוקר ברצוני לעשות את הדילול האחרון, ולסיים את הקלטור, לעשות תעלות כפולות לזבלן ולהשקותן מ-10:00. איני יודע איך אספיק את הכול. כשתליתי שוב מודעה במחלבה על חלוקת השתילים, נוכחתי לדעת שאילו הייתי מוכר את השתילים בכסף, היו אולי יותר קופצים על המציאה... היום מכרתי למחלקי הקרח דוגמת "טל גלבווע" ב-15 גרוש הק"ג. בקשו שאכין להם למחר כמות גדולה. אדרש מהם מחר 20 ג' עבור הק"ג. הערב חלקו בצרכניה אחרי הפסקה ממושכת מעט נקניק.

4.9.1953

יום ו' כ"ד באלול תשי"ג

קמתי עם חשיכה והתחלתי לעשות דילול סופי בעגבניות. מיכל באה יותר מאוחר, גמרה את הדילול ואני בינתיים סיימתי את הקילטור. אחרי זה העברתי את הצינורות לשעועית מ-9:00 התחלתי להכין באופן קדחתני את התלמים הכפולים

בעגבניות, על מנת להספיק להשקות מ-10:00. אך העבודה הלכה לאט ויחד עם זיבול התלמים והקילטורים ערכה למרות עזרתה הפעילה של מיכל עד שעה 1:00. ב-1:00 העברתי למקום והרכבתי את הצינורות מבית המשאבה וחפרתי את התעלה הראשונה במקום הצר בין השעועית והעגבניות כדי להגיע עד הסוף נאלצתי לעוד שני צינורות הממטרה. כאשר הורדתי פטיש אחד מהם מצאתי בו פגר של עכבר. ההשקיה הייתה קשה ומפרכת, דרכתי הרבה בשטח ועשיתי הרבה בוץ. החלטתי להשקות להבא רק בקרבת השתילים (גובי?) (עדנה) מיד אחרי זה אספתי מלונים (קרוב ל-4 תיבות) שקלו 50 ק"ג בשביל מחלקי הקרח ואת היתר הבאתי לצרכניה. מחלקי הקרח באו מאוחר בערב, לקחו את שתי התיבות והבטיחו להביא הכסף ביום א'. דרשתי מהם 10 ל"י, אולם הם טענו כי דווקא על מחיר של 15 ג' הק"ג. הקרוב של קינסטלר שהיה על האוטו טען שאפילו בצרכניה לא מוכרים אותם מעל 15 ג' ואני ברגע של חולשה הסכמתי, רק כדי להתחרט מיד אחר כך. היום לא אכלתי ארוחת צהריים ובערב נפלנו למיטה כהרוגים.

5.9.1953

כ"ה באלול תשי"ג

יום שבת

בבוקר התעוררתי אחרי 6:00, האכלתי את חמדה ואחר כך נרדמתי שוב עד 10:30. מיכל עשתה היום כביסה גדולה. לא היה כבר כדאי לאכול ארוחת בוקר והסתפקנו בארוחת צהריים בלבד (בשעה 3:00). בצהריים הבאתי דלי עם תאנים ואחר הצהריים מעט שקדים מתוקים מאצל ביתו של ח. קאופמן. מתוך שכחה באתי בערב באיחור של חצי שעה לשקילת הירקות, אולם שלום עוד שקל את 2 תיבות (34 ק"ג). גם הערב ויתרתי על הצגת קולנוע (אמש הפסדתי את (טקסט לוועזי)) ובמקום זה נכנסתי לשרר, הבאתי להם סל מלונים ושהיתי אצלם עד 10 וחצי. מיכל סרבה לבוא בגלל עדנה אשר לא מרגישה טוב. בלילה כתבתי למערכת "הארץ" ודרשתי במפגיע בהנהגת מדור "שוק הפירות והירקות".

6.9.1953

כ"ו באלול תשי"ג

יום א'

הבוקר גיפרתי באופן יסודי את המלפפונים והקישואים וגם את המלון הדרוזי הצעיר. אחר כך קלטרתי את תלמי העגבניות, מולדבן לקח הבוקר את הסוסה ולכן חזרתי ב-11:00 לעסוק שוב בלול. מלוחות עץ הכנתי שני יבוסים אוכל משולשים ואחר הצהריים חתכתי את פסולת העץ שהבאתי ביום ה' לקטעים שווים וכיסיתי בהם את "שביל האדם" בלול. קביעת היבוסים בצורה הנאותה ארכה הרבה זמן ואת המסמר האחרון דפקתי בחושך גמור. לפני כמה ימים נכנס לי קוץ בין אצבעות הרגל השמאלית ועכשיו רק זה מתחיל לכאוב וגורם אפילו לזה שאני צולע במקצת. זה קלקל לי את כל מצב רוחי. היום אחר הצהריים הייתי צריך להשקות, אולם מסרתי את תורי לגרשון. מיכל שקלה את עדנה לפני הצהריים והתאוננה קשות לפני על שהיא לא מוסיפה משקל בכלל.

חוה הציעה לי הערב כמה שקי תפוחי אדמה למכירה. הם הוצאו מאוחר ועוד לא התעוררו. אם אקבל את תפוחי האדמה של איתן, אעדיף כמובן את שלו. אחרי 9:00 ירדתי למרכז, מקמיל הוצאתי הבטחות לקבל את עגלתו מחר להעברת חציר. לעומת זה אמר לי שלום שאינו בטוח אם יארגן מחר משלוח מלונים (!!). השתדלתי בעניין זה גם אצל יליון.

7.9.1953

כ"ז באלול תשי"ג

יום ב'

בגלל צעקותיה של עדנה בלילה, התעוררתי מאוחר בבוקר. לקחתי את חמדה מאצל מולדבן ואת עגלת הגומי של קאמיל ונסעתי להוביל חציר. כבר בדרך לשם, ראיתי שחמדה לא משתלטת על העגלה הכבדה ובמורד לבית שערים

לא יכולתי לעצור אותה כמעט כלל. ב-9:00 העמסתי 25 חבילות. היא סחבה אותן עד הרפת של מארק, ולא רצתה להמשיך. היא גם לא עצרה את העגלה שעה שזזה אחורנית במורד ולבסוף נכנסה לתעלה. הצטרפתי לפרוק את הכול, להתיירה ובעזרת זאב שטיינפלד ואברי הוצאתי את העגלה חזרה לדרך. העמסתי רק 20 חבילות, אך גם את זה לא יכלה לסחוב ובקושי הגעתי לדרך של בית הקברות. שם נתקלתי בברנר דחיפה עם הגי'פ. עם 20 החבילות הגעתי הביתה רק בצהריים אחרי בזבז זמן של 3 שעות. למרות שעוד לא היה ברור כלל אם יהיה שיווק ירקות היום, אספתי בצהריים לתיבות מלונים הבאתים בעגלת הגומי לצרכניה והחזרתי לקאמיל את העגלה. באותה הזדמנות הוצאתי גם שק אחד אמוניאק. אחר הצהריים עשיתי 9 הובלות מצוינות עם חמדה והכרכה שלי. 11 חבילות בכל כרכה). ב-5:30 הייתי נוכח בשעת שקילת הפירות ונתתי לחבר'ה לטעום מ"טל גלבע" כדי שלא יספרו בכפר שאני מגדל דלעת. היו לי 134 ק"ג. בסך הכול נשלחו רק ב-26 ארגזים לנווה יער (נהלל?) (עדנה) לקירור.

אחרי 7:00 הבאתי הביתה עוד את שק האמוניאק ואחר כך הלכתי ברגל לקצה התחתון של הכפר והבאתי משם על הכתף צינור של צול שהיה מונח שם עקום ובודד. אשתמש בו לאחר יישור להשקיית תלמים. בערב באו אלינו יחזקאל וויקי לאחל שנה טובה. יחזקאל רצה שאעזור לו מחר לשתול כרובית, אולם כאילו נוכח עד כמה שאני עסוק ויותר על זה. בשעה מאוחרת ירדתי איתם עוד למרכז. שלמה פיפר נאות לחתום לי על כתב זיכוי של 80 ל"י עבור אינסטלצית החשמל בבית פרידמן, בן עמי הבטיח להתעניין ולהשיג בקבוק כוהל אמילי עבור בדיקות השומן ומלבד זה נודע לי שחנני זוכה במקומי במשכורת עבור יציקות קירות ביתו של קינסטלר בה מלאתי את מקומו במאי. אצטרך להחתימו על פקודה לטובתי.

8.9.1953

כ"ח באלול תשי"ג

יום ג'

אחרי השקיית השעועית בבוקר ראיתי כי השעון לא פועל כלל. ברנר בא אחר כך לפרקו ולנקותו. עד הצהריים גמרתי להוביל את כל החציר עם חמדה והכרכה לפני ההובלה האחרונה ירדתי אל הבאר. החולצה כמובן לא הייתה בנמצא, אולם מה שהטריד אותי יותר הייתה העובדה, שיותר ממחצית הסוף נעלם ודווקא הקנים העבים ואותם הקנים שנח היה לגשת אליהם. משום כך נעלתי מיד אחרי ארוחת הצהריים מגפיים, ירדתי על האופניים לבאר וכרתתי עד 6:00 בערב יותר מ-100 קני סוף של 3 מ' אורך. העבודה הייתה מפרכת כי נשאר רק קנים שקשה היה לגשת אליהם. משיחה עם ערבים במקום נתברר שקיבלו רשות מחיים שויצר לכרות את כל הסוף. צעיר אחד אף אמר לי שחברו שילם לו בעד זה 20 ל"י (!?)

כשחזרתי ב-6:00 הביתה, ראיתי שחמדה איננה. מצאתיה בשדהו של מולדבן רתומה לעגלתו מלאה קלחי תירס. ב-7:30 רק יצאתי עם הכרכה לבאר וחזרתי ב-8:00, בחושך גמור. חמדה והכרכה הצטיינו למופת. היום לפני הצהריים ירדו כמה רגעים גשם מורגש למדי, ומזג האוויר בכלל נעשה יותר קריר.

9.9.1953

כ"ח באלול תשי"ג

יום ד'

את היום הקדשתי כמעט אך ורק לבניין הלול. מפח עשיתי עוד יבוס מאכל גלילי, הדבקתי את כל הפלטות מסביב ללול, ולפנות ערב גמרתי להרכיב ולתלות את דלת הרשת. ביום ו' לא יישאר לי אלא לכסות את הגג ולסגור את הלול סביב... מחר, ראש השנה נהייה שנה אחת בבית-לחם לפי הלוח הכללי...

10.9.1953

יום ה' א' בתשרי תשי"ד

יום השנה הראשון לעלייתנו לבית לחם.

את שנתי לפני הצהריים גזל ממני הולצר אשר בא להחליף ספר צ'כי ונשאר לפטפט עד הצהריים. מיכל כיבדה אותנו באננס (טקסט לועזי). אחר הצהריים עשיתי סיור קצר בסביבה. מלבד חוט הטלפון וניירות פזורים לא נשאר במחנה הצבאי העזוב דבר וחצי דבר. בדרך הביתה הבאתי אבטיח ענק אחד משטחנו. ב-7:00 בערב הלכנו לבקר יחד עם עדנה אצל קאמיל – לא ידענו שאביבה עם ילדיה בכפר יהושע. קמיל קיבל אותנו עם עקבות שינה בעיניו והכריז כי עוד לא נתן אוכל לעופות והסתלקנו מיד הביתה.

11.9.1953

יום ו' ב' בתשרי תשי"ד

את בעיית מחסור הפחים לכיסוי גג הלול פתרתי כך שבצהריים הוצאתי מתחת למפולת עוד את הפח האחרון שנשאר בחפירה הצבאית הישנה שאחרי ביתו של יואל. 4 הפחים הישנים מכערים את כל מראה הלול. לא יכולתי לתקוע בהם מסמרים והצטרכתי להניח עליהם אבנים במקום זה. ב-10:00 ניסיתי להשקות את המלפפונים, אך לא היה לחץ והספקתי לעשות רק שני תלמים. בינתיים הכינותי את התלמים של העגבניות להשקייה. בערב נודע לי שלא יהיה משלוח ירקות במוצאי שבת (!!!) להצגת הקולנוע הלכתי הערב לבד. שם הסרט "לפתח חטאת רובץ" (טקסט לועזי) עם המפרי בוגרט.

12.9.1953

יום שבת ג' בתשרי תשי"ד

עודני שוכב במיטה בבוקר ומארק בא לבקשני על רגל אחת לחלוב אצלו בצהריים ובערב כדי שיוכל לנסוע לנהרייה. כשחלבתי אצלו בצהריים, בא גם יחזקאל לבקש ממני אותו הדבר. מובן שסרבתי. אצל מארק לא הייתה תערובת מוכנה ובערב לא היה אור. מ-1:00 עד 4:00 הייתה לי השקייה. השקייתי את השעועית ואת העגבניות עם צינורות גומי. לפנות ערב ביקרנו אצל חוה. נתתי לה לקרוא את (m.smill) לברומפילד עם כוונה מסוימת.

13.9.1953

יום א' ד' בתשרי תשי"ד

בבוקר נסעתי למגרשו של שלום ולקחתי משם קילשון כפוף. במשך כל היום הובלתי עם חמדה זבל לחלקת תפוחי האדמה עד מהרה נוכחתי לדעת כי הערמה הצטמצמה כהוגן ושהזבל בקושי יספיק ל-4 קווים. בדרך בחזרה מן השטח העמסתי לפעמים אבנים כבדות על הכרכרה בשביל הבור הסופג. בערב קיבלתי מכתב מלינקה פלוקרי. שתיקתה הארוכה נגרמה על ידי נסיעתה לחופשה לשבדיה. הלילה בחצות הונהג שעון החורף.

14.9.1953

יום ב' ה' בתשרי תשי"ד

בבוקר פיזרתי שק סופרפוספט על הדונם המושקה האחרון. בשעת הפיזור ראיתי שמגיעים כבר המים ופתחתי את

הקווים בשעועית. האכלתי מהר את חמדה והתחלתי להשקות את המלפפונים. כל הזמן היה לי שוויץ רציני. חיים שויצר בא לקחת את שרשרת הסקריפר שעה שבלעתי ארוחת בוקר בחוץ על המרפסת. משך הבוקר אבד לי מפתח צינורות וזה קלקל את מצב רוחי כהוגן. עד הצהריים גמרתי לפזר את ערימות הזבל האורגני וסיימתי את השקיית המלפפונים. אחר הצהריים התוויתי קו אמצעי בשביל החריש. יעקב מולדבן בא ב-4:30 עם מחרשה 4 סכינים, ניאות לחרוש חריש סגור, אולם השאיר פס לא חרוש באמצע וכמו כן מטר אחד על יד הצינור.

גמר אחרי 3/4 שעה, (קצת יותר מ-2 דונם). משך כל הזמן המשכתי לחפש את מפתח הצינורות אך ללא הועיל. בערב דיברתי עם איתן בדבר קבלת תפוחי האדמה לזריעה. הבאתי אל ביתו 10 תיבות שדה והתחלתי למלאן בתפוחי אדמה. הפקעות יפות למדי ומונבטות היטב. בערב לקח מולדבן את חמדה אליו.

איני יודע כיצד אגפר מחר, כי במכשיר ישתמש עמיחי בבוקר. מיכל הורידה לפני הצהריים מלונים, אך התברר שהמשלוח יהיה רק מחר (!!)

15.9.1953

יום ג' ו' בתשרי תשי"ד

את הגיפור המלפפונים עשיתי במגפר של זאביק גוטליב, אחר כך הוצאתי את כל שרשי הקוסב (צמחים שוטים)עדנה)מן השטח החריש וריכזתי בשתי ערימות גדולות. ארזתי את המלונים והורדתי את האבטיחים הגדולים ביותר. על הצהריים גמרתי למלא את כל התיבות בתפוחי האדמה אצל איתן. בכרכרתי הבאתי את האבטיחים לרפת שלנו ואת המלונים ליצרניה, וכאשר החזרתי לו את הכרכרה עזרתי לו גם קצת באסיף המלונים שלו. אחרי האוכל ערמתי את האבטיחים על גבי קש בצד המזרחי של הרפת ב-4:00 הייתי שוב אצל איתן. שקלנו את תפוחי האדמה ליד הצרכניה. היו 194 ק"ג. הבאתי את הפקעות עם הצמד שלי אלי הביתה, ובדרך בחזרה התחיל "איון" לרוץ והעיף אותי מן הכרכרה, בדיוק כמו חמדה בשעתו. ברוך השם לא ספגתי יותר מכמה חבלות קלות. בערב ניסיתי להשפיע על יחזקאל שיבוא מחר לחרוש את הפס שנשאר ליד הצינור הראשי. לא הבטיח דבר ברור, אולם הביע את רצונו שאחלוב תחתיו ביום הכפורים כדי שיוכל לחגגו כדת וכדין ברמת ישי...

16.9.1953

יום ד' ז' בתשרי תשי"ד

אחרי שדולים רבים התחיל יחזקאל לחרוש את שני התלמים ליד הצינור. הוריד אותי למגרשו, להביא מחרשה מס' 4, אולם בינתיים הזמין אותי לעזור לו בקצירת תירס. ב-8:30 הגענו אליו, כל החריש לא היה שווה פרוטה, כי לא הצליח לחדור ונוסף לזה גרם רק לעיכוב בהעברת הצינורות, כך שלא יכולתי להתחיל להשקות בזמן. (9:30) מיהרתי להעביר את הצינורות והזעתי כמו מפל מים. מיכל כל הזמן ישבה בבית ולא יצאה לאסוף קוסב או לעזור לי בהרכבת הקווים. קראתי לה בחרי-אף והרכבנו סוף סוף את הקווים. לפני 10:00 השקה גרשון מחוץ לתור מ-6 קווים. (קנה לא מזמן 150 מ' צינור). תחילה היה לחץ נמוך, אולם בצהריים גבר. השארתי פתוח עד 1 וחצי והוצאת 50 מ"ק. בצהריים ואחר הצהריים סדרתי ערימת זבל חדשה ואת כל העצים ריכזתי ליד הצריף. למרות כל החיפושים לא מצאתי את מפתח הצינורות.

בלילה, לאור החשמל חתכתי סוף ליד המרפסת. מיכל שכבה לקרוא ספר לא יכולתי להתאפק ועשיתי לה סקנדל. לבשה

מעיל רחצה ועזרה לי בניקוי הסוף, ספירתו ואריזתו לחבילות של 20 ח'.

17.9.1953

יום ה' ח' בתשרי תשי"ד

לפני הצהריים תקעתי את קני הסוף להדליית העגבניות. בצהריים התחילה מיכל לקשרן. היום הורדנו מלפפונים ראשוניים אחר הצהריים מכרתי את האבטיחים הגדולים למחלקי הקרח. ב-6 גרוש הק"ג. 15-15 אבטיחים ו-6 ל"י. השארתי לי אבטיח אחד שמשקלו 13 ק"ג. שוב המשכתי לחפש את המפתח צינורות היום, ולא הצלחתי. למצוא ופתאום, כאשר הדלקתי לי סיגריה ליד המלפפונים ראיתי חתיכה קטנה ממנו מציצה מן העפר. לכבוד המציאה חזרנו שנינו הביתה.

בערב הייתה מודעה במחלבה שיש אפשרות לקנות עץ במזומנים (130 ל"י המ"ק). מאוחר בערב קיבלתי רשות מיואל לקחת את ג'ינג'י מחר לתילום השטח לזריעת תפוחי האדמה. בשעות הערב היה לנו ביקור: לאה (סטרקוש?) (עדנה) ושומר השדות יוסוף.

18.9.1953

יום ו' ט' בתשרי תשי"ד

השכם בבוקר פיזרתי 25 ק"ג אמוניאק מעורב באלדרין על הדונם הראשון. באמצע בישול הדייסה של עדנה הלכה מיכל לקשור עוד כמה שיחי עגבניות והאשימתני מרה אחר כך על שנתתי לדייסה. להשרף, לפני הצהריים שדדתי את השטח ואחר כך עשיתי בו תלמים במחרשה ערבית (מרחקים של 75 סדטל ס"מ). העבודה הינה מפרכת וג'ינג'י הלך באיטיות רבה. בצהריים החזרתי את המשדדה לנתן ואת הסוס ליואל. אחרי שהתחלתי לזרוע ב-2:30 באו מחלקי הקרח עם מכוניותיהם עד השדה והסתובבו באבטיחים בסוף לא קנו דבר וקטפו רק כמות ניכרת של רימונים. (לאורך הגבול בין השדה שלנו (היום ויסברג) בין המשק של עופר (היום של רוזנפלד) היתה שורת רימונים) (עדנה)

מיכל באה לעזור לי רק ב-3. היא חילקה את תפוחי האדמה ואני כיסיתי את התלמים במגרפה (שאגב נשברה לי מיד בתלם הראשון) ב-4:00 הביאה את עדנה לשדה והשכיבה אותה שם על גבי שמיכה. עדנה שכבה שם בשקט עד הערב. בהתחרות הקדחתנית עם כניסת יום הכפורים הצלחנו בשוויץ ודוחק לגמור בקושי 2 קווים (את 7 התלמים האחרונים כיסיתי רק מצד אחד). עם שקיעת החמה באתי הביתה אכלתי תחילה והתקלחתי רק הרבה יותר מאוחר...

19.9.1953

יום שבת י' בתשרי תשי"ד

הצום עבר עלי בלי כל קושי. במוצאי הצום העברתי 2 קווים בשטח תפוחי האדמה. בערב ראיתי פעם שנייה את הסרט "כל אנשי המלך".

20.9.1953

יום א' י"א בתשרי תשי"ד

הבוקר הייתה לי השקיייה ראשונה. השקיתי את תפוחי האדמה שנזרעו כבר ויותר מאוחר גם קו אחד בשעועית. במקרה נודע לי שיש משלוח ירקות הבוקר עד 7:30 והצלחתי להביא עוד על אופניים ארגז מלונים וארגז שעועית. מ-10:00 עד 11:00 השקיתי עגבניות ומיכל גמרה לקשרן. יואל הרשה לי לקחת את ג'ינג'י מ-4:00. עד אז אספתי עוד קצת שעועית ירוקה. אחרי 4:00 לקחתי את ג'ינג'י ועד שהבאתי את המשדדה והתחלתי לעבוד היה כבר 5. תלמתי עד

חשיכה אך לא הספקתי לגמור את כל התלמים. לפני שהחזרתי את הסוס, המשכנו בשדה את הזריעה של תפוחי אדמה.

לפני שהלכנו לישון, בא אלי צבי דומינסקי להודיע לי שאוכל להביא מחר בבוקר ב-5:00 את האבטיחים לשווק. מאחר שזה עוד בשדה, זה לא בא בחשבון.

21.9.1953

י"ב בתשרי תשי"ד

יום ב'

בבוקר השכם זרענו עוד קו אחד תפוחי אדמה. אחר כך הורדנו מהר ירקות, כי המשלוח היה עד 12:00. שלחתי 3 תיבות שעועית ירוקה. לפני הצהריים היה אצלנו חשמלאי מטבעון שנשלח על ידי סטראקוש לסדר לנו קו מיוחד לשקע הכוח. אמר שזה יעלה לי 7 ל"י במזומנים. אצטרך לברר את זה קודם עם סובול שעשה לי את האינסטלציה. אולם מאחר שדוד חשמלי עולה עתה 3 ל"י לחודש אני בספק אם זה ישתלם... אחר הצהריים עשיתי עוד 7 תלמים ביד ועד הערב גמרנו לזרוע את כל תפוחי האדמה בנוכחותה של עדנה. נשאר לנו שק אחד זרעים מאליהו מולדבן. הערב קיבלנו 2 חבילות, אחת מחוליות עם כביסה לעדנה(רות קגל שאמא שלה בת דודה של סבתא קטה מחוליות) ואחת מאימא, בה הייתה בין היתר קופסת פח סגורה עם נתר מאכל לכבישת זיתים. בא גם מכתב מארה"ב. בערב נסעתי לחפש את שלמה פיפר אולם לא מצאתיו. בדרך בחזרה נתפשתי לשיחת חולין בלב הרחוב עם איתן, אליה הצטרף בסוף גם חיים שויצר.

22.9.1953

י"ג בתשרי תשי"ד

יום ג'

בבוקר היה כחצי שעה לחץ גדול ואני ניצלתי זאת להשקיית תפוחי האדמה הזרועים באחרונה בשני קווים. אחרי זה היה לחץ חלש מאוד, עד כדי כך שלא יכולתי לגמור להשקות את המלפפונים והקישואים האחרונים סובלים מאוד מחוסר מים. מיכל ואני המשכנו לאסוף שעועית. אחר הצהריים יישרתי את הצינור שהבאתי בזמנו ממרחקים. עשיתי זאת בחורשה בין 2 ענפי אלון חזקים וסמוכים. אחרי זה קלטרתי את תלמי העגבניות והמשכנו לאסוף שעועית עד חשיכה.

23.9.1953

י"ד בתשרי תשי"ד

יום ד'

בשעת אסיף המלפפונים היום גילינו שני שיחים מותקפים קשה עם כנימת העלה. גמרתי להשקות את הקישואים אשר בגבול זאביק ואספתי עוד דלי אחד שעועית ירוקה כדי להשלים את 4 הארגזים והובלתים עם חמדה לצרכניה (עם עוד ארגז קישואים ומלונים ו-2 תיבות מלונים סוג א'). מיכל הביאה לצרכניה 4 ק"ג שעועית צהובה שנמכרה כולה עד הערב. אחרי ארוחת הצהריים הורדתי את כל האבטיחים שנשאר בשדה והבאתים אל הרפת (כרכרה מלאה). שושה והינדה באו לקחת להן כמה אבטיחים לחג. אחרי הצהריים החזרתי את הסוסה ובדרך בחזרה אספתי מאצל בית קוטלובסקי כמה מוטות של ברזל עגול ישן, בו השתמשתי להגדלת שתי השורות האחרונות בעגבניות. אחרי זה העברתי צינורות השקייה ובערב הפרדתי 10 ל' חלב. בערב הייתי כה עייף שנרדמתי והתעוררתי חליפות 3 פעמים בהיותי עוד מלובש. עם בני גמרתי אמש, שבגלל העדר כהל אמילי,(אתילי?)עדנה) נוותר על בדיקת החלב החודש ונתחיל את הבדיקה של אוקטובר בשבוע הראשון של החודש...

24.9.1953

ט"ו בתשרי תשי"ד

יום ה'

היום הייתה לי כוונה טובה לעשות כל מיני דברים שונים, אך לבסוף הספקתי רק לכסות את מחצית החזית המזרחית של הלול בקני סוף (וגם זה בקושי רב). חוץ מזה נחתי, קראתי והתבטלתי.

25.9.1953

ט"ז בתשרי תשי"ד

יום ו'

הבוקר התחלתי לעבוד בכיסוי הלול ברשת. לפני 7:00 ירדתי למחסן הכימיקלים בו חילק קינסטלר חומרי הדברה. הצטרפתי לחכות כשעה עד שקיבלתי ק"ג אחד פרנוס ו-11 ק"ג ניקוטין. קינסטלר הבטיח לבוא היום לרסס את המלפפונים. עד הצהריים המשכתי לעבוד על הלול. מיכל הורידה קצת שעועית צהובה, אולם אין לה סימפטיה גדולה לסוג אסיף זה דווקא. למחלקי הקרח שבאו אחר הצהריים הראיתי את האבטיחים אבל שלחתיים ריקם, כי הציעו לי רק 3 גרוש עבור הק"ג. מפני ש-3 אבטיחים היו כבר אכולים מעכברים ארזתי את הכל ב-4 שקים בכוונה לשווקם באמצעות הצרכניה. קינסטלר בא לפני 4:00 עם המרסס ועוד פועל וריסס את המלפפונים בתמיסת גפרת ניקוטין. אם החומר יועיל, הרי שזה היה ברגע הקריטי, מפני שהכנימה התפשטה כבר על כל השטח. בגלל קרבת השבת מיהרתי להוריד מלפפונים. מיכל באה לעזור יותר מאוחר, אך בכל זאת לא הספקנו להוריד הכול. רצתי מהר להביא את חמדה והבאתי ליצרניה את האבטיחים וארגז אחד מלפפונים וכחצי ארגז מלפפונים שאסף מר גוטליב. בזמן הנסיעה אספה מיכל עוד 2 דליים של קישואים. היום הביא לי רוטמן את היומן הזה ובערב ישבתי לכתוב בו את מאורעות יום יום מאז ראש השנה.

25.9.1953

י"ז בתשרי תשי"ד

יום שבת

השרב שהתחיל אתמול, נמשך היום ביתר שאת. בבוקר השכם הייתה לי השקיה עם לחץ יפה (44 מ"ק). אחר הצהריים חילקנו מעט שעועית צהובה לכמה שכנים (לוינגר, חווה והולצר). בערב היינו אצל הפרידמנים. הבאנו גם להם שעועית ומתנה קטנה ליום הולדתה של תמי.

26.9.1953

י"ח בתשרי תשי"ד

יום א'

מבוקר השכם אספנו שעועית ירוקה וגם מלפפונים מ-4 השורות שלא הספקנו ביום ו'. בשעות לפני הצהריים המוקדמות הגיעה אימא. החמסין נמשך, ואני כיסיתי את כל תיבות התוצרת בשקים רטובים וריכזתי את כולן ברפת. בערב הייתי אצל קרן בקשר לפרגיות, אך הוא אמר לי שחילק כבר את כל הכמות שהוטלה עליו ויוכל אולי לתת לי רק עוד 10 ח'... ראיתי גם את ש. פיפר וביקשתי ממנו רבע מ"ק עץ. אמרתי לו, שאם גם אין לי מזומנים, הרי יש לי זכות וחוף מזה אני שולח כמויות רציניות של ירקות. יהיה אבסורד מוחלט אם לא אוכל להשיג תמורת סכום המגיע לי לפחות חומר הנמצא למכירה בכפר, אם כבר לא כסף מזומן. שלמה רשם את דרישתי לפניו ואמר שיתחשב בה.

י"ט בתשרי תשי"ד. 1953. 26.9..

יום ב'

עדנה צרחה בלילה ולא נתנה לשתי הבחורות לישון. (מיכל וקטה אמא של מיכל) עדנה) אני קמתי ב-4:30 העברתי קודם צינורות ואחר כך התחלתי לאסוף מלפפונים וגם כן להשקותם. מיכל באה גם לאסוף ואף אימא אספה קישואים. אחרי 7:00 נסעתי למחסן הכימיקלים ולקחתי שם שק פיתיון נגד הזחלים בעגבניות וגם 1212 קקק"ק גקופסאות קריאות

סייד. עד 11:30 אספנו שנינו עוד שעועית ירוקה, אבל לא הספקנו לגמור את כל השטח. ב-12:00 הבאתי ליצרניה בעגלה של נתן 13 ארגזי ירקות (7 שעועית, 5 מלפפונים ו-1 קישואים). אחר הצהריים נחתי קצת ואחר כך אספנו עוד תיבת שעועית ירוקה בשביל הצרכניה ואחרי שקיעת החמה פיזרנו שק שלם של פיתיון בעגבניות י. מולדבן הביא לי את חמדה בערב מפני שהולך מחר למילואים. הוציא לי גם 15 חבילות חציר עבור השבועיים של ההחזקה. אחרי שלקחתי את החלב בערב, מסרתי לאיתן על בעיית הפרגיות, כי ילין לא היה בבית. הבטיח לי לברר את הדבר עד מחר בערב. את המלפפונים לא הספקתי להשקות, אחר הצהריים לא הגיעו המים אלינו כלל.

29.9.1953

כ' בתשרי תשי"ד

יום ג'

הבוקר התחלתי לקטוף באופן שיטתי את השעועית הצהובה, השיחים היו הרבה יותר שבירים. הם הסתבכו ורובצים חלקם הודות לזה שמיכל עברה בהם פעם ללא רחמים. העבודה יותר קשה מהשעועית הירוקה, היבול די יפה. אחרי ארוחת הבוקר הבאתי לצרכניה ארגז שעועית ובחזרה לקחתי את כל הארגזים הריקים מן הצרכניה שהיו ראויים לשימוש. עד ארוחת הצהריים המשכתי לאסוף שעועית צהובה, בעוד שמיכל המשיכה בירוקה. אחר הצהריים אספתי עוד קצת שעועית ולפנות ערב התחלתי להוציא את הקווים מתפוחי האדמה אשר נבטו חלק מהתפוחים התחילו כבר להציץ. מחר אשדד את השטח במשדדה הקלה של אליהו. אחרי 8:00 בערב הייתי במפקד פועלי פח. ילין אמר לי שעניין הפרגיות שלי יסודר וכבר החתים אותי במפקד על 40 פרגיות משלוח הירקות יהיה לצערי רק מחרתיים מ-4 – 5 בחג הסוכות. איני יודע כיצד יחזיקו הירקות שנקטפו היום מעמד עד אז. כאשר באתי הביתה מצאתי גם היום כמו אמש את שתי הבחורות שכובות במיטה בשעה 9...9

30.9.1953

כ"א בתשרי תשי"ד

יום ד'

בבוקר המשכתי להוציא בקפדנות את הקוסב שעוד הציץ בשני הדונמים אחרי הרימונים והתחלתי לשדד עם המשדדה הקלה של אליהו רק ב-11:00. גמרתי מהר לשדד את כל השטח, אבל מסופקני אם העבודה הייתה כדאית. המשדדה השאירה הרבה עשבים ומצד שני הוציאה די הרבה פקעות, כנראה אלו שלא היו עמוקות מספיק. מיכל גמרה היום לאסוף את השעועית הירוקה ואספנו גם את כל המלפפונים והקישואים. בסך הכול היו 15 תיבות לפי פירוט זה: 7 שעועית ירוקה, 2 צהובה, 5 תיבות מלפפונים ותיבה מלאה קישואים. ברוך מכר בצרכניה רק 4 ק"ג – את היתר לקחתי הביתה הוספתי אותו למשלוח מחר. ילין נתן לי הערב רשימה של 5 אנשים מהם אוכל לקבל פרגיות, בסך הכול 41. הולצר הבטיח לי הערב לעזור ל מחר לפנות ערב לבחור אותן – אימא הסכימה להישאר אצלנו בשמחת תורה בתנאי שננצל את זה לטיול ובידור.

1.10.1953

כ"ב בתשרי תשי"ד

יום ה'

בבוקר הכנסתי את כל תיבות הירקות לרפת וכיסיתן עם שקים רטובים. אחר כך העברתי את הממטרות לשטח הסוככיים ויחד עם מיכל את הצינור קו ההשקיה בשעועית הירוקה, הכל לקראת התור שצריך להיות לי היום ב-12:30. לפני 10:00 בדקתי את הכרכרה, לקחתי קצת כלי עבודה חבלים וחוטי ברזל, רתמתי את חמדה וב-10:00 יצאנו עם מיכל בדרך לבקעת בית נטופה. מיכל פחדה פחת מוות, אבל אחרי שעה קלה הגענו לשם ללא תקלה ואף התרחצנו

רגעים מספר במימי הבריכה. הביתה חזרנו ב-12:30, אולם לא היו מי השקייה. אחרי האוכל נחתי קצת, אחר כך השלמתי עוד את סגירת הלול סופית וב-4:45 יצאתי עם כרכרה עמוסה 15 תיבות ירקות ליצרניה. בשובי הביתה הבאתי כמה ארגזים ריקים, השארתי על הכרכרה 3 תיבות כפולות ושקים ויחד עם משה הולצר נסענו למעברה לקחת תחילה את הפרגיות אצל ושינבסקי. התברר שהוא יכול לתת יותר מ-10 ובהסכמת ילין לקחתי מהם 30 חתיכות. אחר כך לקחנו עוד 10 חתיכות אצל קרן. היה כבר די חשוך והולצר אמר לי שפרגיותיו של קרן הרבה יותר טובות מאלה של ושינבסקי. הפרגיות הצטופפו בערב בלול הפתוח לרוחות, יותר מידי והצטרתי לפזרם. מחר יש לי תור השקייה מ-9:30.

2.10.1953

כ"ג בתשרי תשי"ד

יום ו'

אמש לקחתי אלי את המגפר במטרה לגפר הבוקר, אולם לא יכולתי לבצע זאת בגלל רוח חזקה שהייתה כל הלילה ולא נפסקה בבוקר. אחרי ארוחת בוקר מוקדמת שלחנו את אימא אשר הבטיחה לבוא ב-12 לחודש כדי שנוכל לבקר בתערוכת כיבוש השערים בירושלים. בבוקר הכנתי וחילקתי מזון לעופות. (אין לי עוד תערובת ואני משתמש על כן בסובין וקמח תירס שקיבלתי לפני כמה חודשים עבור חמדה. אחר כך עשיתי עוד אי אלה דברים בלול וברפת ואחרי 9:30 התחלתי להשקות. השקיית שורה כפול העגבניות ארכה כרבע שעה ואני ניצלתי את הזמן לאיסוף קצת שעועית צהובה. ב-12:00 נפסקו המים ובאו אחר כך בזרם הרבה יותר חזק. הספקתי לאסוף שעועית והשקיתי רק את העגבניות. יש צורך לקשור אותן שנית. מיכל הבטיחה להתחיל באסיף מלפפונים ב-2:30 אבל באה רק לפני 4:00. הצטרכתי להסתפק בארגז אחד שעועית בלבד ולבוא לעזרתה. למרות זה לא הספקנו לאסוף יותר משורה אחת. ליצרניה נסעתי מאוחר בערב עם 6 ארגזים בלבד. מיכל ביקשה עוד שאקנה לה מהצרכניה כל מיני דברים, מה שגרם לאיחור של חצי שעה ולכך שחזרתי הביתה בחשיכה גמורה ובמצב רוח לאו דווקא מרומם. לפרגיות נתתי הערב תירס, אולם הן לא רצו לאכול אותו.

3.10.1953

כ"ד בתשרי תשי"ד

יום שבת

לפני הצהריים עשיתי סדר בליפט ולפני הצריף. אחר הצהריים כתבתי מכתבים לדודה ולפינלנד ... היום חידשתי את מנהג קריאת פרשת השבוע. בערב הייתה אסיפה. מארק הציע אותי לוועדת המינויים. הצביעו עלי באחרונה וקיבלתי 12 קולות. אחרי האסיפה הוצג סרט "חיילים שלושה" עם סטיוארט גריינג'ר.

4.10.1953

כ"ה בתשרי תשי"ד

יום א'

היום היה בתכניתי לאסוף את כל השעועית הצהובה, אולם תחילה איבקתי קרוב לשעתיים את המלפפונים בגפרית וניקוטין ואחר כך נסעתי למחסן כדי לקבל את מזון העופות. זה עיכב אותי לשעה ארוכה. ב-11:00 העברתי את צינורות ההשקייה מתפוחי האדמה (שני הקווים הראשונים נבטו כבר די יפה) ובאותו הזמן מכרתי לעגלון אחד 12 ק"ג מלפפונים ב-20 גרוש הק"ג. מיד אחרי שפתחתי את המים ב-12:30 נסעתי שוב למחסן כדי לקבל קמח וגרעינים. ב-3:00 ערבבתי את התערובת על הרמפה של המחסן ומיד אחרי זה הבאתי את הכל עם חמדה הביתה. לפני שהחשיך אספתי דלי

שעועית. יש לי לעשות עוד כ-30 שורה, כל 3 שורות שעה עבודה בערך. מקווה להספיק את החצי עד מחר בצהריים.

5.10.1953

כ"ו בתשרי תשי"ד

יום ב'

כל לפני הצהריים אספתי שעועית צהובה ומיכל אספה כמה שורות מלפפונים וגם קישואים. ליצרניה הגעתי עם התוצרת רק ב-12:30. שם ראה אותי האינסטלטור שעושה את השרברבות בכל הבתים החדשים וגילה רצונו לקנות קצת ירקות. עוד לפני ארוחת הצהריים הכנתי לו ירקות מכל המינים והוא קנה בקרוב ל-3 ל"י. בצהריים באה החיילת כרמלה. אחר הצהריים אספתי עוד מעט שעועית ובערב התחלתי שוב למדוד חלב. מחר יש לי תור השקיה מהבוקר, לפי "הארץ" ירד מחיר העגבניות תוך שבועיים ביותר מ-50%.

6.10.1953

כ"ז בתשרי תשי"ד

יום ג'

בבוקר אספתי עוד קצת שעועית, מדדתי חלב והתחלתי להשקות במלפפונים. לפני שהבאתי ארגז שעועית צהובה לצרכניה באו שלוש חברות וקנו שעועית אצלנו במקום. במלפפונים הספקתי להשקות רק 4 תלמים. באותו הזמן אספתי כארגז מלפפונים והמשכתי לאסוף שעועית. היום היה מעונן מאוד ובערב התחיל לטפטף. אחר הצהריים קשרה מיכל שוב את העגבניות ואני עד הערב גמרתי לאסוף את השעועית הצהובה. מחיר העגבניות ירד כבר עד 15 גרוש (!!).

בערב עשיתי בדיקות שומן של החלב ובלילה שמרתי עם צבי אנקר. הייתי רדום מאוד ורק אחרי 2:00 הלכתי לישון.

7.10.1953

כ"ח בתשרי תשי"ד

יום ד'

התעוררתי אחרי 6 והשינה הייתה חסרה לי כל היום.

בבוקר המשכתי עוד להשקות קצת במלפפונים, למרות שהיה לחץ קטן ומדדתי חלב. אחר כך אספתי מלפפונים. בצהריים הבאתי ליצרניה 3 תיבות מלפפונים, ארגז קישואים ו-2 תיבות שעועית צהובה. חוץ מזה גרסתי גם כ-200 ק"ג חרובים.

היום נראה בכפר פחות או יותר באופן פומבי עזרא שניצר... אחר הצהריים ישנתי קצת. כשנסעתי ב-6 להודיע לאנשים שאצלם אמדוד חלב, ראיתי מתחת לביתו של קרן ממטרות מסתובבות. חשבתי שיש אולי השקיית לילה, מיהרתי הביתה, בחושך העברתי והרכבתי תוך רבע שעה שני קווים בתפוחי האדמה, פתחתי את המים, אולם כעבור דקות מספר נפסקו. יותר מאוחר רק התברר לי שהייתה זו רק שאיבה קצרה יוצאת מן הכלל בשביל בריכת האגירה שחוצבת עתה מקורות על הגבעה מעל (לא ברור)(כעביה עדנה)

היום החלטתי לנסוע ביום ו' העירה.

8.10.1953

כ"ט בתשרי תשי"ד

יום ה'

גמרתי להשקות סוף סוף את כל שטח הדלועים, כולל הקישואים. קלטרתי את תלמי העגבניות ואחרי שהייתי בצרכניה בה קניתי מסמרים, מסרתי ליואל הצעה לחברי הועד החדש. חנני, שלום ק.(קאופמן)עדנה) קוטלובסקי ודרסלר בתנאי שלא יהיה מרכז פנים.

אחרי ארוחת הצהריים הרכבנו יחד עם מיכל שקים על הלול מצד הרוח. הודות לזה ישבו בערב כבר מחצית הפרגיות על דפי הלינה.

לפנות ערב התחלתי לאסוף שוב שעועית ירוקה. ב-5:30 בא יאנקו לראות את כרמלה וחזר עם אותו האוטובוס. הוא יבוא מחר לשבת.

מיכל הייתה בערב בצרכניה וחזרה גם עם תוספת בשר. אני עשיתי בדיקות שומן והתכוננתי קצת לנסיעה מחר. (חבר בוועדת המינויים)

8.10.1953

ל' בתשרי תשי"ד

יום ו'

היום הגעתי סוף סוף העירה. בדרך בטבעון התחיל לדלוק החלק האחורי של האוטובוס. למזלנו לא היה מלא לגמרי. הנוסעים עזבוהו בלי בהלה. מכשיר הכיבוי כיבה את הדליקה ומיד המשכנו לנסוע. בעיר הסתפרתי, תיקנתי את התנור, לקחתי את החבילה שהגיעה מאנגליה ואשר הכילה הרבה דברים חיוניים כגון: קפה, בשר, ופולמים. קניתי הרבה מצרכים שונים ולצערי הצרכתי להוציא 10 ל"י מן הבנק. חזרתי בצהריים.

אחר הצהריים אספתי מלפפונים, העברתי 2 קווים בתפוחי האדמה והבאתי ליצרניה 5 תיבות תוצרת. לפנות ערב בא יאנקו. אחרי 8:30 השארנו שנינו את הזוג הצעיר לנפשם ומיכל ואני נסענו לאסיפה השנתית. בערב היו מסירת הדוחות על ידי איתן ושלמה. מיכל הייתה במצב רוח משונה וכשחזרנו בחצות, הכריחה אותי לטייל איתה בסביבות הצריף, וטענה בבכי שאני מקטין את ערכה ואני מתחשב בה, בהצעותיה וכו'. אחרי שיחה של חצי שעה הצלחתי לפייסה ולהרגיעה.

10.10.1953

א' בחשון תשי"ד

יום שבת

לפני הצהרים התקיימה שוב ישיבת האסיפה בבית העם, המשך הדווחים. אחר הצהריים יצאנו ארבעתנו אל הזיתים ולקחנו אתנו גם את עדנה. המסיק נתן כ-2 דליים מלאים עם זיתים. מן הצהריים עד 3:00 השקיתי 2 קווי תפוחי אדמה ו-2/3 הדונם מול הברז הראשון. הלחץ היה טוב.

האסיפה המשיכה מ-9:00 בערב עד חצות. הייתה זו התחלת בוררות אשר עמדה על הגובה. דברו: בני, זוננברג, מארק, אני, אברהם בן דרור ולבסוף שלום. אני התרעתי בעיקר על זה שהוועד אינו מבצע את כל ההחלטות של האסיפה הכללית. כתרופה לכך הצעתי רישום פרטיכולים של כל האסיפות על ידי אנשים בלתי תלויים פרסום תמצית הפרטיכול אחרי כל אסיפה והרחבת סמכויות ועדת הביקורת. חוץ מזה דיברתי נגד הצורה הנפסדת של הנהלת החשבונות, על הגירעונות שאין להן הצדקה. דרשתי לתת עדיפות מוחלטת לכל עבודה פרודוקטיבית, היינו עבודה המכניסה מזומנים למחזור השוטף. הצעתי גם שהכפר יחזור ויעיין באפשרות לחייב כל חבר במכסת מספר ימי עבודה צבורית כל חודש. כל המתווכחים שדברו, דברו בדרך כלל לעניין. והוויכוח עמד באמת הפעם על רמה גבוהה. מיכל נשארה בבית וישנה כבר מ-8:00 בערב.

11.10.1953

ב' בחשון תשי"ד

יום א'

העירו אותי ב-5:15 בבוקר. השקיתי את חמדה והאכלתיה גרעינים בלבד, רתמתיה לכרכרה והובלתי את שני האורחים

לבית שערים. לכביש הגענו ב-6:15. בחזרה לקחתי טרמפיסט, רומני זקן מחיפה, העובד למען "מקורות" בחפירת הבריכה. לפני הצהריים אספתי מעט שעועית ירוקה אחר כך שידדתי עם חמדה במשדדה של דומינסקי בצירוף המשדדה המצקת של גרשון את שטח מטע הסוכיים. אחר הצהריים ישנתי כשעה, עם מיכל המשכנו אחר כך להוריד שעועית.

אימא הגיעה עם האוטובוס האחרון והביאה לנו המון דברים טובים. בערב הבאתי 3 תיבות שעועית ליצרניה, אולם לא יכולתי למסרה לשלום, משום שזה עוד לא שב מחיפה. בערב הבטיח לי לשקלה מחר בהעדרי ולמסור לי קבלה. מחר ב-5:15 ניסע שנינו לירושלים.

12.10.1953

ג' בחשון תשי"ד

יום ב'

כשהגענו לפני 7:00 במכונית המשא לתחנת הרכבת, צבאו על שעריה הסגורים אלפי אנשים. הרכבת של 7:00 עזבה בלעדינו. כחצי שעה אחרי זה הורכבה מכמה קרונות משא רכבת שניה, מלאה עד אפס מקום שהביאה אותנו אחרי מחנק וטלטולים של 6 שעות תמימות בשעה 2:00 לבירה. אחרי התרוצצות קדחתנית של שעתיים בביתני התערוכה לקחנו בלירה וחצי מונית על מנת להגיע לפני 5:00 לתחנה, אולם התברר שהרכבת יצאה חצי שעה לפני המועד, כאשר נוסעים רבים יושבים על הגג. שעתיים אחרי זה הודיעו, שרכבת שנייה תצא ב-9:30 בלילה... עד 10:00 בערך הסתובבתי עם מיכל ברחובות ירושלים. מקום לינה קבלנו בפנסיון קליין, בו התאכסנתי ב-1949. הלינה עלתה לנו רק 2 ל"י.

13.10.1953

ד' בחשון תשי"ד

יום ג'

מיכל העירתני כבר ב-5:00. ב-7:00 בבוקר יצאנו ברכבת נוסעים גרורה על ידי קטר דיזל לחיפה. כבשנו מקומות נוחים ונהנינו מן הסביבה הנהדרת בדרך מירושלים. מיכל קיבלה "מחלת ים" והקיאה. ב-11:00 בערך הגענו בלי תקלות לחיפה. שם הוצאנו את כל הכסף שנותר לנו עוד ולבית לחם באנו עם האוטובוס של הצהריים. אחרי שנחתי קצת אספתי קישואים (יותר מארגז מלא) והתחלתי לאסוף מלפפונים. המלפפונים גועים קשה במחלות וכנימות ויבולם ירד פלאים דווקא. עתה כאשר מחירם עולה, מחר יש לי תור השקיה ואני העברתי את הקווים. (שני פטישים בשטח הקטן שאחרי הרימונים וקו אחד בברז הראשון של ההארכה לבית). הערב המשכתי שוב את מדידת החלב.

14.10.1953

ה' בחשון תשי"ד

יום ד'

אימא נסעה בבוקר באוטובוס הראשון. אני השקיתי מלפפונים, גמרתי לאספם והמשכתי גם לאסוף שעועית ירוקה. בצהריים הבאתי ליצרניה 2 תיבות מלפפונים א', תיבה שעועית, תיבה קישואים וקצת מלפפונים וקישואים ב'. לפני 6:00 בערב באה דבורה להזריק זריקות לפרגיות. שלושתנו נכנסנו ללול, תפסנו והזרקנו את כל 40 הפרגיות בלי קשיים מיוחדים.

בערב עשיתי בדיקות שומן ובלילה כתבתי לאור מנורת נפט מכתב למערכת "הארץ" על שערוריית הובלת הנוסעים ברכבת בימי תערוכת כיבוש השממה. ב-12:30 הלכתי לישון.

היום הייתה לי השקיה טובה ומנוצלת יפה.

יום ה' ו' בחשון תשי"ד 15.10.1953

בבוקר איבקתי את המלפפונים בתערובת של גפרית וניקוטין. אחרי ארוחת בוקר ב-10:00 הרכבתי את הקופלונגים החדשים שהבאתי ביום ו' מחיפה והחזרתי את המקוריים למקומם על השיברים המשותפים. בצהריים עשיתי בדיקת שומן ואחר הצהריים יצאתי עם ויקי ויחזקאל לקטוף תירס כמפרעה לקלטור תפוחי האדמה שהבטיח לעשות לי מחר. בשדה בא אלינו ערבי זקן שקודם עזר לנו קצת ואחר כך ביקש בקול תחנונים אל ללא הועיל לקבל מיחזקאל את הלקט על מנת לפרנס במשהו את 9 בנותיו. אני הייתי פעיל כמתווך, אולם יחזקאל לא הראה נטייה חיובית, דבר שהרגיז אותי לא מעט... הערב התחלתי את סיבוב השקילות האחרון. כשעמדתי ב-8:00 על יד המחלבה ושוחחתי עם יחזקאל, בא אלי אפשטיין ואמר לי כלאחר יד, שאביא מחר בבוקר אלי את תבניות העמודים מביתו של בן דרור כי יתחילו מחר לצקת אצלי (!?) לא הבטחתי שאעשה זאת אך אולי אנסה. מחר יש גם מחסן.

יום ו' ז' בחשון תשי"ד 16.10.1953

בבוקר השכמ אבקתי את החלק התחתון של העגבניות בגפרית –ניקוטין וקצת קריאוסיד. אחרי מדידת החלב תפשתי עוד את קינסטלר במחסן הכימיקלים ולקחתי ממנו שק פתיון, אלדרין 4% וקצת חומר משטח. אחרי ארוחת הבוקר לקחתי במחסן 3 ק"ג חלבונים ואצל ברוך 2 פחים ישנים לכבישת זיתים. חתכתי את המכסה העליון וקרעתי 3 פחים. מיכל ניקתה אותם אחר הצהריים. לפני 12:00 שקלתי בבית את החומרים הדרושים לתערובת, הבאתים עם חמדה למחסן ושם ערבבתיים עם החלבונים(לתערובת לחיות עדנה). אחרי 2:30 הבאתי את יחזקאל וקולטיבטור אל שטח תפוחי האדמה ויחד קלטרנו אותם משך שעה וחצי. אחרי 12:00 השקיתי עוד פעם בשני הקווים העליונים (אפונה) ב-4:00 עשיתי את בדיקת השומן האחרונה החודש. מיכל אספה אחר הצהריים 3/4 ארגז קישואים. בערב היה המשך באסיפה השנתית. בהשוואה ליום ו' שעבר לא עמדה כלל על הגובה. דברו רוזנגרטן, גרשון ובני. ב-11:00 הלכנו הביתה.

יום שבת ח' בחשון תשי"ד 17.10.1953

היום נחתי, אך לצערי לא הספקתי לישון הרבה. בצהריים מיינתי את הזיתים שהבאנו בשבת שעברה, יש פח מלא. בבוקר ירד כבר שעה גשם. באסיפה השנתית הערב תשובת חברי הוועד למתווכחים וויכוח ער מאוד על אופן בחירת הועד, אם (טקסט לועזי) או באופן אישי. השיטה השנייה ניצחה.

יום א' ט' בחשון תשי"ד 18.10.1953

לפני הצהריים אספתי שעועית. היבול באסיף זה הוא יותר טוב משעערת. ב-11:00 קשרתי את חמדה בחוץ והוצאתי את כל הזבל מן הרפת. אחר הצהריים אספנו עוד קצת שעועית ואחר כך מלפפונים. מצבם בכי רע ולא אספתי יותר מחצי ארגז. בערב בא במפתיע פאבל. סיפר כל מיני חדשות, בין היתר שאלי האן רכש לו מכונית ועומד בקרוב לבקרנו.

מפפי בר (דוד של שמעון, היה נשוי למעצבת האופנה המפורסמת לולה בר שהלבישה את פולה בן גוריון, את אשת הנשיא בן צבי ועוד) עדנה הביא לנו מתנה לעדנה ומכתב והראה לנו גם גלויה יחידה במינה מקארל לנסקי (בכל מילה לפחות 2 שגיאות), בה הוא מודיע על הולדת הבת השנייה. (עדינה) עדנה) פאבל הועבר עתה למשטרה הרגילה בעכו ויש לו הרבה לספר על הקורות אותו בתפקיד.

בערב התחלתי לכבוש זיתים. את תמיסת הסודה הכינתי בעזרת מודד ה-(טקסט לועזי) שהשגתי מיואל (4 מוטות) והשריתי את הזיתים בדלי הגדול של עדנה. העבודה הייתה קשה ומסובכת ומלבד זה נכבה כמה פעמים החשמל. מתיחות גדולה שוררת עתה בארץ נוכח התקפתנו על הכפר קבייה, בו נספו לדברי הירדנים יותר 50 איש, אנשים, נשים וטף.

בחצות בערך הגיע אלינו הקלפי הנווד פיפר, זוננברג ויואל. בחרנו את הועד ישנים למחצה ולבושים בפיג'מות.

19.10.1953

יום ב' י' בחשון תשי"ד

בבוקר השכם פיזרתי 10 ק"ג אמוניאק בשני הקווים הראשונים של תפוחי האדמה, רצתי מהר להיפרד מאחי, אחר כך העברתי קו אחד והשקיתי את תפוחי האדמה. אחרי ארוחת הבוקר המשכתי לאסוף שעועית. יותר מאוחר הצטרפה אלי מיכל.

ליצרניה הבאתי בצהריים 5 תיבות מלאות על גדותן שעועית צהובה, חצי ארגז מלפפונים ומלבד זה לצרכניה עוד דלי קישואים ודלי שעועית. רק בצהרים נודע לי, שיש מעין מצב הכן ושהבוקר גויסו 15 מאנשי בית לחם לצבא. הרכב הועד החדש: פיפר, שלום, שרר, יואל, זוננברג.

אחר הצהריים ישנתי קצת ואחר כך כבר לא יכולתי לבצע שום עבודה מקיפה. תיקנתי את משאבת האוויר, שימנתי קצת את שני האופניים והבאתי הביתה כמה ברזלים לתיקון ההדלייה. בדרך תפשתי את מדריך העופות והבאתיו אלינו. נתן לנו כמה עצות הכרוכות בהשגת חומרים יקרים ומלבד זה אמר שהלהקה נראית לו די בסדר. הערב נישנו שוב הפסקות החשמל ובגלל זה לא יכולנו גם לשמעו את דברי בן גוריון ב-8 וחצי בערב. עיתון לא הגיע היום.

20.10.1953

יום ג' י"א בחשון תשי"ד

הבוקר הודיע לי ילין שאצטרך לטפל במשקו של נתן בזמן העדרו. מיד הלכתי לחלוב אצלו. יש לו 3 חולבות, 2 עם פטמות קצרות מאוד. רוב החליבה נעשית ב-2 אצבעות, מה שמאמץ אותי עד מאוד. החליבה ארכה 3/4 שעה והפרות לא נתנו את כל כמות החלב. אחרי ארוחת הבוקר כבשנו פח אחד זיתים. אחרי שתקנתי את ההדליה בעגבניות, ראיתי במגרש השכן את מדריך הסוכנות לירקות בנימין יחד עם קינסטלר. הבאתי אותם אלי למגרש ובנימין הראה לי על אשכולות הפרחים בעגבניות כנימות ירוקות אשר לדעתו גורמות לנשירת הפריחה. אצטרך בהקדם האפשרי לרסו בד.ט 50%. חוץ מזה ייעץ לא לעשות גיזום בחורף והמליץ על עגבניות צפופות עם גיזום וביטום. ב-5:00 אחר הצהריים יצאתי עם אידה גולדשטיין (לא ברור) של נתן ומגרשו. שם תלשנו תירס בשביל הפרות. ב-6:30 הלכתי לחלוב. בחלק העליון של הכפר לא היה חשמל. הצטרכתי להביא את פנס הרוח החדש שלי ולחברו ברפת של נתן. הוא לא בער בסדר וכמעט שהצטרכתי לשבת זמן מה בחושך. אחרי ארוחת ערב חטופה מיהרתי לאסיפה יוצאת מן הכלל. דברו בעיקר זוננברג ושלום על חלוקת התפקידים בועד ועל המצב שנוצר (היום לקחו עוד 7 חברים לצבא). הוכרז על ביטול

חופשות, חסכון בדלק, איסור קניית מלאי בצרכניה וכו'. באנשי הועד החדש ניכר היה שטעמו טעם שוכרה לראשונה ועוד לא יודעים כיצד לנהוג. דעת האסיפה בדרך כלל הינה שהועד יוצר מחמת הגזמה הקרויה פאניקה שאין לה מקום והצדקה. המשתתפים באסיפה כמובן היו הערב בחורות, זוננברג, מרכז משהו, שלום מזכיר פנים זמני.

21.10.1953

י"ב בחשון תשי"ד

יום ד'

הבוקר פיזרתי זבל בשאר תפוחי האדמה ואחרי שחלבתי ואכלתי ארוחת בוקר התחלתי להכין את שטח הסוכיים במגרפה. עזרא שניצר נמצא בבית ועבד אפילו על טרקטור בזמן שדש תירס אצלו. בצהריים הוצאתי את הזבל אצל נתן. באותו הזמן ירד גשם. מיכל אספה עוד ארגז ורבע שעועית צהובה, אותה הורדתי ליצרניה יחד עם המלפפונים של זאביק. אחר הצהריים המשכתי עוד קצת לגרף. ב-5:00 הבאתי ירק, חלבתי ואחרי 8 בערב התרוצצתי ברכב על מנת להבטיח ריסוס עגבניות וחריש טרקטור.

אחר הצהריים גיליתי על יד תפוחי האדמה מחילת חפרפרת. כאשר מסרתי בצרכניה חצי ארגז שעועית לקחתי גם תותח נגד חפרפרת והכנסתיו לתוך המחילה. (בשעת מסירת ההודעה עוד לא ידועות התוצאות). הערב מסרו לי שאשמור הלילה מ-1:30 עד הבוקר (!!). יחד עם מ. רוזנגרטן. גלויה זו קיבלנו היום מקארל לאנסקי.

ב-1:30 העיר אותי אברהם שרר ואחרי שיצאתי מסר לי על ניסיון לגנוב אווזים אצל משה ר. משה התעורר בלילה, מצא את אווזיו בחוץ וראה בחור נמוך וזריז בורח בכוון לכפר. שרר רצה להזעיק משטרה וגשש אבל שנינו הצלחנו להניאו מכך. משה ואני עשינו סיבוב סביב כל הכפר ואחרי 4:00 הלכנו לישון.

22.10.1953

י"ג בחשון תשי"ד

יום ה'

אחרי ארוחת הבוקר מצאנו את מחצית העופות בחוץ. יצאו מבעד שוקת המים הריקה. אחרי התלבטויות מה, החלטנו להשאיר את הלול פתוח. לפני הצהריים המשכתי ליישר את שטח הסוכיים. החפרפרת הראתה פעילות סביב התותח, אולם לא הפעילה אותו. בצהריים הבאתי ממגרשו של הולצר את הפלנט הלבן והפשוט (מברשת).

אחרי האוכל ניקיתי את שטח החריש מתחת לרפת כי חשבתי שיבואו לחרשו אחר הצהריים, אולם איש לא בא. עד 4:30 המשכתי בסוכיים. זרעתי את הפטרוזיליה (1/3 דונם) ומ-250 גר' הזרעים נשארו לי רק כזית. אופן הזריעה: שורותיים ברוחב של מגרפה וכ-1/2 מ' בין זוג שורות. מבעד החור הקטן ביותר של הפלאנט. ב-5 כבר שפכתי גרעינים לעופות, אולם הן לא מהרו לעלות ללול. הבאתי בינתיים ירק. לכשחזרתי מצאתי בלול רק 39 פרגיות. אחרי כעס וחיפושים ארוכים בהם שברתי חבית עץ אחת מצאנו את העריק נחבא בין חביות האספקה. אחרי 9:30 העברתי לאור הירח שני קווי השקיה במגרשו של נתן.

23.10.1953

י"ד בחשון תשי"ד

יום ו'

אחרי החליבה בבוקר הבטיחו לי קינסטלר לבוא אחרי 9:00 לרסס את העגבניות. הבוקר הזמנתי גם אצל ברוך זרעי ירקות לחורף (אפונה, קולורבי, תרד, צנון) אחרי שפתחתי את המים אצל נתן, מיהרתי הביתה ומצאתי שם כבר את קינסטלר עם פועל ומרסס. בשעה עבודה ריסס את העגבניות וגם את תפוחי האדמה בפרנוקס ו-ד.ד.ט 50%. התותח

נגד החפרפרת הופעל אמנם, אולם הכדור לא התפוצץ. בערב החזרתי את הכדור לברוך ותבעתי ממנו חקירה ודרישה. עד הצהריים גמרתי לזרוע את הגזר. זרעתי מבעד מחצית החור השני בגודל. יש לי 14 שורות כפולות של פטרוזיליה ו-14 שורות גזר. מיד אחרי זה העברתי שני קווים מ-12:00 עד 3:00 השקיתי את שטח המזרע. ב-1:00 בא עמי עם טרקטור רחב ומחרשת 4 סכינים לחרוש במגרש שלי. היה עייף ורצוף וכמעט שלא ידע את מעשיו. בסיבוב הראשון נכנסה המחרשה לבין פרקי המזחלת והצטרכתי להזיזה בעזרת חמדה. אחר כך התברר שאין דלק בטרקטור וכאשר חזר עם הדלת נסתמה המחרשה. מיד השעועית. התייאשנו ועמי הבטיח לעשות זאת לבטח ביום א' עם מחרשה דיספית. הערב היה אמנם סרט אבל אני אחרי החליבה התקלחתי, אכלתי ארוחת ערב ושכבתי לישון.

24.10.1953

יום שבת ט"ו בחשון תשי"ד

מ-6:00 בבוקר השקיתי את הסוככים. הייתה רוח מזרחית חזקה ויבשה, אולם לא חמה. היום צלמנו את עדנה עם האבטיח הגדול, יושבת וקוראת עיתון. אחר הצהריים אספתי במשך שעה דלי זיתים יפים. היום לא הבאתי ירק לנתן ונתתי לפרות; בערב רק חציר.

25.10.1953

יום א' ט"ז בחשון תשי"ד

הבוקר פתחתי לשעה את שני הקווים בסוככים, אך בגלל הרוח המזרחית החזקה לא קבלה הפטרוזיליה כמעט מים. אחרי החליבה וארוחת הבוקר אספתי עוד קצת זיתים, הכנתי תמיסת סודה והשריתים. אחר כך הצלתי מתחת לאבנים אצל קוטלובסקי עוד כ-15 חתיכות ברזל עגול לשם תיקון ההדליה שסבלה קשות מן הרוחות. בצהריים העברתי קווים אצל נתן והשקיתי. לפני האוכל הזזתי את קו ההמטרה בפטרוזיליה בעזרת צינור של צול 60 מ' מזרחה ופתחתי את המים בקו האחד בזה. אכלתי ונרדמתי לשעה קלה, כאשר התעוררתי, ראיתי שהצינור ניתק מין הברז והמים זרמו לגובה עצום. הדבר קרה כנראה זמן קצר אחרי פתיחת המים מפני ששטח הפטרוזיליה היה כמעט יבש. עשרות קובים מים הלכו לאיבוד ומלבד זה יש בוץ רב בכל הסביבה. עד שהספקתי לתקן את המעוות (ב-3:30) נפסקו המים כליל. חוץ מזה גרמה השינה הגורלית הזו גם לזה שהשארתי את הזיתים יותר מידי זמן בסודה. היא חדרה יותר מידי עמוק ואני חושש לתוצאות. ב-5:00 הבאתי ירק לנתן ואחר כך גם לחם ומרגרינה מן הצרכניה. בצרכניה קניתי גם עוד פח אחד עבור הזיתים. אחרי החליבה בערב חיפשתי את עמי, מצאתיו וייסרתי אותו על שלא בא לגמור את החריש. מחמת השרב היבש מאבד הזבל הירוק מידי שעה בשעה מ"ערכו". הבטיח שוב לעשות זאת מחר.

26.10.1953

יום ב' י"ז בחשון תשי"ד

הבוקר הגעתי מאוחר עם החבל והצטרכתי לצופף אותו בכמה כדים מלאים שעמדו כבר על המכונית. הרוח המזרחית היבשה נמשכת. לפני הצהריים השקיתי לסירוגין את ה.... (הקו האחרון עם ההארכה של 6 מ' למזרח). וחוץ מזה 3 שעות את הקו הראשון בתפוחי האדמה. תיקנתי קצת את ההדליה בעגבניות ואספנו כבר יותר מחצי ארגז פירות אדומים. מיכל הורידה לשם ניסיון ארגז כפול עם פרי ירוק וערכה אותו שכבות שכבות בארגז עם תבן. הכנסתי אותו

לצריף ונראה כיצד ומתי הפרי יבשיל. בצהריים בא ציטרשפילר עם טרקטור ומחרשת דיסקים ותוך חצי שעה הפך את שטח אדמת הקווים הראשונים. לפני ואחרי הצהריים חידשתי במעדר את התלמים בעגבניות לקראת השקיה מחר. האדמה מבוקעת מאוד, ואיני יודע אם זה לא יפריע להשקיה. לפנות ערב העברתי קווים אל תפוחי האדמה. כשבאתי ב-5:00 אל נתן, מצאתיו לאושרי בבית. יישאר פה עד מחר בבוקר.

ובערב לא הצטרכתי לחלוב או להביא ירק. היום שמתי לב שחמשת שקי המלט שנשאר על יד ערמת החול שלפני ביתנו. נעלמו אחרי חקירה ודרישה התברר לי שעמיחי לקח את המלט בלי נטילת רשות. הערב נרדמתי לבוש על המיטה מרוב עייפות. זה הרגזי את מיכל שהעירתני בכוח ותבעה ממני לעשות את המיטות. בסוף הלכנו לישון מאוחר וברוגז הדדי.

26.10.1953

י"ח בחשון תשי"ד

יום ג'

ב-3:00 בלילה נכנסה מיכל למיטתי מתייפחת בבכי מר, הכול לדבריה בגלל אדישותי אליה. הפסדתי בקירוב שעתיים של שינה והתעוררתי מאוחר ועייף. מ-6:00 בבוקר השקיתי 3 קווים בתפוחי האדמה. אחרי החליבה סידרתי את הצינורות להשקיית העגבניות ומיכל השקתה אותן. גמרה בערך ב-10:00. אני בינתיים מסקתי בחצי פח זיתים קטנים ובשלים מאוד מעץ אחד. לפני 11:00 אכלנו ארוחת בוקר ואחר כך כבשנו את הזיתים. רוח הקדים נמשכת והיום גם לא היו מי שתייה. בצהריים העברתי 4 קווי השקיה אצל נתן. ב-4:00 רתמתי את חמדה שלא עבדה כבר כמה ימים ועשיתי איתה הובלת אבנים אחת ממקום הרימונים עד הרפת. אחר כך הכנתי למיכל פתיון רטוב לפזור בין העגבניות ונסעתי להביא ירק.

כשמסרתי את החלב בערב, אמר לי חיים פריבלר שאצטרך להביא משלמה אשור בכתב עבור עמודי הבית הגבוהים (!!)

27.10.1953

י"ט בחשון תשי"ד

יום ד'

באמצע חליבת הבקר הופיע נתן וחלב את הפרה השלישית. בבוקר השקיתי 3/4 שעה את הסוככיים ואחר כך עזרתי לנתן ושרר לשקול ולחלק שקי תירס אצל שניצר. מחצית הגפנים הובלנו ופרקנו אצל נתן. אספתי יחד עם מיכל ארגז אחד עגבניות אדומות והבאתיו ליצרניה. אחרי עוד הובלת אבנים אחת. בצהריים באו אלינו אלי ופאולה במכונית סטנדרט שנרכשה זה עתה. הם הביאו גם את אדית שתשאר אצלנו כמה ימים. ההנים נשאר אצלנו עד 3:00 ואחרי סיור קצר במגרש נסעו שוב. אני אחרי זה קטפתי עוד קצת זיתים קטנים. בצרכניה התברר לי בערב שמהזרעים שהזמנתי לא הביא רוטמן תרד כלל ובמקום אפונת "לייקסטונס פרוגרס" הביא "לינקולן"... אחרי החליבה והפרדת החלב תפשתי את שלמה פיפר במכוניתו ליד בית העם ודרשתי ממנו אשור בכתב עבור עמודים גבוהים. פתאום סרב להסכים בטענו שהסוכנות לעולם לא תאשר זאת. יש לי חשק להפסיק את הבנייה ולדרוש את הכסף בחזרה, אך לצערי מיכל בוודאי לא תסכים לצעד זה. – כל הערב הייתי במצב רוח מזופט.

ישראל החליטה להפסיק זמנית את העבודה בערוץ הירדן ושעות ספורות אחר כך נאות אייזנהאור לשחרר את ההענקה (בושו והכלמו יהודים עלובים!)

29.10.1953

יום ה' כ"ב בחשון תשי"ד

רק בבוקר נודע לי שהרצאתו של המדריך לירקות משה כהן מנהלל התקיימה אמש במקום הערב. הייתה מעניינת מאוד ואני מצטער על שהחסרתיה. לפני הצהריים מסקנו עם מיכל זיתים. זיתים ירוקים לא אוסיף עוד למסוק השנה. בצהריים הוצאתי את הזבל אצל נתן. אחר הצהריים תיקנתי פנצ'ר באופניים של מיכל ואחר כך השריתי את הזיתים הקטנים בנתר מאכל. את הירק הבאתי מאוחר מאוד בערב חלקו נקניק בצרכניה. בשובי מן המחלבה בבוקר, ראיתי את הבולדוזר של מקורות מכסה את בור הסילו שאחרי צריפו של זליגר. עוד בזמן קטיף התות לפני כמה חודשים ראיתי שם חבית עזובה. מיהרתי עתה למקום ועוד הצלחתי להציל את החבית ממש מתחת לועו של הבולדוזר ולגלגלה הביתה.

30.10.1953

יום ו' כ"א בחשון תשי"ד

רווחות שמועת שהיום יחזרו כל החיילים. הבוקר, בדיוק כשחלבתי אצל נתן בפעם האחרונה שפכה לי הפרה השלישית את כל חלבה. הבולדוזר שעבד בבוקר על מגרשו של זאביק עבר על הצנור שלנו בדרכו בחזרה ועקר ברז אחד. אחר הצהריים ריתך אותו נתן בחזרה. לפני הצהריים לקחתי במחסן פוספה וחלבונים והכנתי תערובת לשבועיים. לפני שהבאתי אותה הביתה הובלתי לרפת את שאריות אבני הסיקול. כששקלתי את כמויות התערובת על יד הלול, ראיתי בארגז חולדה גדולה. החזקתיה בזנבה בעזרת חתיכת צינור ושעה שחיפשתי ביד השנייה אבן כדי להרגה, הזדקרה ונשכה אותי נשיכה עד זוב דם בבוהן. בצהריים העברתי סוף סוף את הזבל ליד הרפת אל ערימת הזבל. אחר הצהריים אספנו ומיינו יחד עם מיכל ואדית ארגז אחד עגבניות. במשך היום חזרו מן הצבא כל החברה: בפעם הראשונה אפשר היה לראות בבית לחם ביום ו' אחר הצהריים הרבה חברים מגולחים למשעי, מראה בלתי רגיל ביותר. בערב הלכנו לראות שלושתנו סרט "מקום תחת השמש"

31.10.1953

יום שבת כ"ב בחשון תשי"ד

לפני הצהריים השקיתי את ערימת הזבל ואחר הצהריים את הסוככים ואת גינתה של מיכל (משתי ממטרות קטנות). לפני הצהריים ניסינו את עדנה עם הסוסה, אבל לא היה מצב רוח והצטרקנו לוותר. בצהריים הבאתי דלי מלא דברים מן הכפר הערבי ולפנות ערב קילפתי אותם אחרי שהיו כמה שעות במים. משהו נכנס לי לעין הימנית ומזה סבלתי עד לכתי לישון. בערב כבשנו את הזיתים הקטנים (הפח השלישי). במשך היום כתבתי מכתבים לארה"ב ולאנגליה. בערב הייתי לבד בסרט האנגלי "תמונתו של דוריאן גריי". בגלל העין הסובלת לא יכולתי ליהנות ממנו במידה הראויה. ב-5:00 מסרתי ביצרניה ארגז עגבניות. את התוצרת קיבל ישראלי.

1.11.1953

יום א' כ"ג בחשון תשי"ד

עדנה התחילה לבכות בבוקר השכם ולכן לא הספקתי לישון כראוי. למרות שהרוח התחילה מוקדם בבוקר, אבקתי את העגבניות בגפרית עם חומרי הדברה שונים. אדית נסעה הבוקר עם האוטו משא לחיפה. לפני הצהריים השריתי את הזיתים הירוקים האחרונים בסודה ועמיחי שהסתובב בסביבה עם דיסק מטעים הסכים לעבור על שטח הקטניות

בהתחלת המגרש. עד הצהריים הוצאתי את הזבל מן הרפת. בצהריים נודע לי מפי נהג אשר החליף את צבי שמכתבי למערכת הארץ בכל זאת פורסם, בדיוק באחד הימים שבהם לא הגיע העיתון אלינו. הוא זכה לתהילה רבה בעיקר בין נהגי אשד. לפני הצהריים הייתי במרפאה. ד"ר ברגמן בא שוב לעבוד אצלנו. הוא הפך לי את עפעף העין כנראה שהגוף הזר יצא בשעת פעולה זו. הבטיח להביא את אילזה בקרוב אלינו. אחר הצהריים נחתי די הרבה זמן וסידרתי לי קלשון חפירה מן החלקים הישנים שמצאתי מזמן. בערב ניסיתי לגייס בהמת עבודה בשביל קליטת תפוחי האדמה מחר, אולם לא הצלחתי. אצטרך לנסות זאת כנראה עם חמדה.

בערב הייתי גם אצל זוננברג. הוא הסביר לי שהתוספת שאקבל תהייה במסגרת הפלחה שתהייה מעיבוד משותף, כך שלא אצטרך לדאוג לפרטים. בקשתיו גם שיאפשר לקבוצה שלנו לקבל אחד הקולטיבטורים שעומדים ללא הופכים במחסן הכלים.

2.11.1953

כ"ד בחשון תשי"ד

יום ב'

בבוקר רתמתי את חמדה, נסעתי למגרשו של יחזקאל ושם העמסתי קולטיבטור. ניסיתי לקלטר עם חמדה, אולם היא עשתה שמות גם בתפוחי האדמה וגם בגינת הבית ובמהרה הצרכתי לוותר על המשך הקילטור. בהזדמנות זו איבדתי גם את האולר שלי. בבוקר קראתי במחלבה שמשלוח הירקות הוא מ-3:30 עד 4:00 אחר הצהריים, אולם לא שמתי לב שזה מתייחס ליום ג'. עד הצהריים אספתי קרוב ל-3 תיבות עגבניות והבאתי אותן עם חמדה ליצרניה. בדרך בחזרה נפלתי מהכרכרה הדוהרת באותו המקום בדיוק כמו בפעם הראשונה. לא קרה לי ברוך השם דבר, אולם כנראה שהומם איזה שריר בכתף השמאלית מכיוון שקשה לי להרים את היד השמאלית. הצרכתי לוותר על הקילטור שרציתי לעשותו עם ג'נג'. רק ב-3:30 עמדתי על טעותי בעניין משלוח הירקות. בימים האחרונים משהו לא כשורה. חולדה נשכה אותי, נכנס לי קוץ בעין, איבדתי אולר, והכתף הפגועה לא תאפשר לי לפחות יומיים לעבוד כמו שצריך. על הקילטור בתפוחי האדמה אצטרך כנראה לוותר כליל, או לעשותו בידיים. מצב רוחי עגום ביותר.

(מחר היה בתכונתי לחפור את הבור הסופג!)

מיכל זרעה היום בגינת הבית את תפוחי האדמה שנשארו לנו.

3.11.1953

כ"ה בחשון תשי"ד

יום ג'

מפאת היותי (טקסט לועזי) בגלל הכתף הארוורה, לא עשיתי שום דבר של ממש. בבוקר השקיתי את הסוככים וגם את גינת הבית. הגזר התחיל כבר לנבוט. לפני הצהריים כבשנו את פח הזיתים הרביעי והאחרון. אני חושש שהזיתים הקטנים שדרשו דווקא את מרבית העבודה, לא הצליחו. הם חיוורים וטעמם לא מצטיין. אולי היו שריויות יותר מידי זמן בסודה. בצהריים ליקטתי קצת יבלית מתחת לרפת ושרפתי אותה. אחר הצהריים ניסיתי לקלטר את תפוחי האדמה בקלטרת יד. אולם לא יכולתי בגלל היד הכואבת. בשעת מסירת העגבניות ביצרניה קניתי חבית נייר ב-75 גרוש. הלילה הייתי צריך לשמור משמרת ראשונה עם א. סיגלר, אולם בערב בא ש. רוזנזפט וביקש להחליפני. הסכמתי ואשמור מחר עם קאמיל במשמרת השנייה.

4.11.1953

כ"ו בחשון תשי"ד

יום ד'

בבוקר ביקרתי את התותח שהצבתי לפני שטח תפוחי האדמה. הוא הופעל ומכוח ההדף נזרק למקום אחר. מיד בהתחלת המכולה מצאתי את החפרפרת ההרוגה. –למרות ידי הכואבת התחלתי לחפור היום את הבור הסופג. אחר הצהריים קנו אצלנו שני טייחים 11 ק"ג עגבניות.

בערב בא אלינו מ. זוננברג עם המדריך משה כהן מנהלל. עשינו סיור מהר במגרש, כאשר כבר החשיך. תפוחי האדמה מצאו מאוד חן בעיניו. הוא בחור סימפטי ועושה רושם של בר סמכא מעשי. בשעת ארוחת הערב בא גרשון תחילה רק כדי לשאול על איזו פרה של אסל, אבל אחר כך נשאר יותר משעה וקשקש בלי סוף על ענייני בית-לחם. כבר באחת באו השומרים להעיר אותי. את קאמיל פגשתי במרכז. רוב הזמן ישבנו בתוך האוטובוס. ב-4:00 בבוקר הערנו את מאיר הנהג החדש ואחר כך הלכנו לישון.

5.11.1953

כ"ז בחשון תשי"ד

יום ה'

בבוקר סידרתי יחד עם מיכל את ההשקיה (2 קווים תפוחי אדמה וקו אחד פטרוזיליה). השקיתי מ-9:00. היום ראינו סוף סוף פטרוזיליה מבצבצת... סידרתי גם את שתי הממטרות בגינת הבית, אולם בהמשך בהשקיה השתחרר צינור הגומי והציף את השטח, כולל את 5 השורות הראשונות של תפוחי האדמה בעודפי מים ונגרם נזק רב. עד הצהריים גמרתי לחפור את הבור הסופג ואחרי האוכל, בזמן שמיכל הייתה עם עדנה אצל רופא הילדים, מלאתי באבנים גדולות. עתה אצטרך לכסותו בפחים ישנים ובאדמה.

6.11.1953

כ"ח בחשון תשי"ד

יום ו'

היום היה שרב. בבוקר כיסיתי את הבור הסופג בפחים ישנים ואדמה. אחר כך פרקתי 2 וחצי פחים ישנים שמצאתי אחרי ביתו של נתן והבאתים הביתה. כמו כן הגבהתי והשקיתי את ערימת הזבל. אחר הצהריים אספנו עגבניות. הורדנו 6 ארגזים. אחרי 3 הוציאה מיכל את התרנגולות וכחצי שעה אחרי זה מצאתי אחת מתה על הרשת בלול. קרבן מס' 1. הצטערנו שגופה לא היה בקיבתנו.

לפני חשיכה הבאתי את ארגזי העגבניות ליצרניה וסידרתיים בפריה. –בערב הלכנו שנינו לסרט.

(טקסט לועזי) סרט קרימינלי. לפני ההצגה היתה מעין אסיפה קצרה, בה הקריאו אנשי ועדת המינויים את המועמדים למועצה ולוועדת הביקורת. נמסר לי שהציעו אותי לוועדת הביקורת, אך משום מה וועדת המינויים פסלה את מועמדותי. מאחר שהולצר סרב להיות בוועדת ביקורת, נשארו רק 3 מועמדים וכל הבחירות תהיינה אם כן רק בחירות סרק.

7.11.1953

כ"ט בחשון תשי"ד

יום שבת

היום השתדלנו שנינו לנוח במידת האפשר. מ-12:00 הייתה לי השקיה בלחץ חזק. השקיתי 2 קווי תפוחי אדמה התחתונים והפטרוזיליה בהנחה, שגם הגזר יקבל מים משני הצדדים.

בכפר יש קצת סערת רוחות על רשימות המועמדים המצומצמות למועצה ולוועדת הביקורת, לפני הצהריים בא מארק וגם גרשון אלי ודרשו פעולה. בררתי במשך היום את העניין עם קאמיל, יואל ובערב גם עם פיפר. לבסוף הוסיפו אותי בלית ברירה לרשימה של ועדת הביקורת. הבחירות התקיימו אחרי הגלגל השני של הסרט הנסיכה מאידאהו (אסטר ויליאמס) זאת אומרת שלהלכה מי שרצה לבחור, הצטרך לשלם 20 ג' דמי כינסה. לא נשארתי עד סוף הסרט ולפני

8.11.1953

א' בכסלו תשי"ד

יום א'

בבוקר אבקתי (למרות שהייתה קצת רוח) את העגבניות בגפרית ד.ד.ט, קריאוסיד וניקוטין. אחר כך התחלתי לנקות את שטח המלפפונים, עבודה שהייתה צריכה להיעשות כבר לפני כמה שבועות. בטוחני שהעגבניות סבלו לא מעט מאיחור זה. בצהריים באה אימא והביאה לנו בין היתר גם שתיל של גויאבה בעציץ. הבוקר פורסמו תוצאות הבחירות של אמש. ועדת הביקורת: עמיחי, אראלה, דומינסקי. מועצה: בני, חנני, בן דרור, טמיר, דרסלר!

בערב לקחתי מפיר שיק על 50 ל"י ובהנהלת החשבונות קיבלתי את האיזון עבור יוני – יולי. חוב של 154 ל"י!!! מנהל החשבונות החדש לא בקיא כנראה ביותר בחשבון. עבור העץ לשלד בית השימוש חייב אותי ב-44 ל"י, ולפי החישוב שלי צריך לצאת 13 ל"י בקירוב. אצטרך לברר את זה מחר בבוקר.

לפני 11:00 בערב כשכבר כל המשפחה חוץ ממני ישנו, באו שני השומרים (יחזקאל וי. מולדבן) לשיחת חולין. דובר על מסתננים ועל הכנסות הפלחה בבית לחם וזה נמשך עד כיבוי האורות, כך שהצטרפתי להתפשט בחושך.

9.11.1953

ב' בכסלו תשי"ד

יום ב'

מאחר שבבוקר הרווחתי במשך כמה רגעים כ-30 ל"י (תיקון הטעות בחישוב מחיר העצים) לא הוצאתי כבר הרבה תוצרת במשך כל היום. לפני הצהריים נטעתי את שתיל גויאבה אחרי התלבטויות רבות בבחירת המקום. עשיתי לו גם מגן רוח מ-3 יתדות ושק. מיכל ואימא מסקו קצת זיתים שחורים. אחר הצהריים שרפתי את שלף המלפפונים שהיה מרוכז במספר ערימות. מחר אני מתכוון לנסוע לחיפה.

בשעות המאוחרות של הערב, כאשר ישבתי במטבח, השתחררה חמדה מן השרשרת ויצאה מבעד הדלת הפתוחה של רפת החוצה. לפני זה הספיקה לאכול את כל הגרעינים שנשארו בתיבת הפח ושפכה ופזרה מהם גם על הרצפה. הכנסתיה חזרה לרפת והרבצתי לה מכות.

10.11.1953

ג' בכסלו תשי"ד

יום ג'

מיד כשבאתי לחיפה בבוקר, התפטרתי משק השקדים שסחבתי עמדי. מכרתיו בחנות אחת ברחוב יפו ב-40 גרוש הק"ג.. אחר כך מסרתי מגף אחד לתיקון, סרט לפיתוח וחבורות "שדה" לכריכה. במערכת "הארץ" חיפשתי ומצאתי את מכתבי למערכת שפורסם ב-19 לאוקטובר, על תחבורת הרכבת לתערוכת כיבוש השממה. עליתי גם לכמה רגעים לבית המכס. במקומו של כורש, ובמקומי יושבים עתה שטיין (!!)) ועזרא אביאלי אמר לי שעד אפריל בוודאי לא תהייה לו גדיה. אצל ולדשטיין קניתי רבע ק"ג זרעי תרד הולנדיים שנביטתם צריכה להיות 77%.

בסוכנות שתילי תנובה בבית החלוצות ברחוב יל"ג אמרו לי שאת הזמנת השתילים אצטרך למסור ביום א' למשה חדש בשוק תלפיות. בדרך העירה התפעלתי מגן העירייה היפה שעד כה לא זכיתי לראותו.

כרגיל קניתי גם שני (טקסט לועזי)(ספרים)עדנה): "יהודי ז'יס" באנגלית (טקסט לועזי) לשטיינבק. לפני שנסעתי עליתי למחלקה הטכנית בסוכנות ודיברתי עם המהנדס דניאלי. הוא אמר לי שאם גם לא יוכל לתת לי אישור רשמי על כך,

הרי שאוכל לבנות בית גם על עמודים גבוהים, וגם בלי עמודים כפי רצוני. אצטרך עוד להיוועץ בעניין זה עם מהנדסנו הפרטי פליקס. בדרך חזרה קיבלנו מכונית ישנה נושנה, יצאנו ב-12:30 והגענו באיחור של שעתיים. לפנות ערב העברתי כמה צינורות השקייה ובערב התחלתי שוב עם מדידות החלב.

11.11.1953

יום ד' ד' בכסלו תשי"ד

בבוקר המשכתי למדוד את החלב. מ-9:00 השקיתי במקום גרשון קו אחד בסוככים וקו אחד בשטח האפונה. אחר כך אספנו עגבניות ובצהריים הבאתי ליצרניה 7 תיבות עגבניות וגם תיבה עם שעועית הודו. בדרך נפל לי ארגז אחד עגבניות מן הכרכרה (עוד מיד בהתחלה) והצטרכתי לנסוע בחזרה על מנת להביאו. אחר הצהריים העברתי קו שני לשטח האפונה (להארכה). אחר הצהריים ביקר שוב משה כהן אצלי ואמר לי שכל זמן שהסוככים עודם בפסיגים אין לרססם בנפט. עם שקילת החלב הערב היו לי קצת צרות ומשום שרוב החבר'ה נסעו לחיפה לחזות בסרטו של צ'פלין מאוחר בערב עשיתי את בדיקות השומן.

12.11.1953

יום ה' ה' בכסלו תשי"ד

היום היה לי תור ראשון בהשקייה. השקיתי את כל שטח האפונה, את גינת הבית וגם קצת את הסוככים. מיכל נסעה בבוקר לעפולה. לפני הצהריים הבאתי לי שק אחד גפרית אמין הביתה, אחר כך עקרתי את ירוקת החמור בשטח המלפפונים ועשבת קצת בתפוחי האדמה. אחר כך פרקתי עוד שני פחים ישנים מאחורי ביתו של נתן והבאתים הביתה. במשך היום הרביתי לקרוא את ספרו המצויין של שטיינבק (טקסט לועזי) לפנות ערב עשיתי קודם בדיקת שומן ואחר כך את המחזור החדש של השקילה.

13.11.1953

יום ו' ו' בכסלו תשי"ד

את מרבית הזמן לפני הצהריים תפס המחסן, הכנת תערובת. רציתי לקלטר גם בגזר, אך עד הצהריים לא הספקתי אלא כמה שורות בלבד. בצהריים עשיתי את הובלת האספקה ואת מדידת החלב בבד אחת. אחרי האוכל הכנסתי את הקש שהיה בחוץ אל רפתו של זאביק והצלחתי לדחוסו שם כולו. אחר כך עזרתי למיכל לגמור להוריד את העגבניות ועם חשיכה הבאתי ליצרניה 5 ארגזים. התעכבתי ליד בית העם זמן רב מפני שרציתי להביא בפני ישיבת הועד את בעיית הכשרת הקרקע במגרשי ובמגרשו של גרשון. לצערי הרב יכולתי לעשות את בדיקת השומן רק אחרי כניסת השבת... אימא נשארתי אצלנו גם לשבת. שתיהן מתלבטות אם לנסוע עם עדנה לכמה ימים לג"ח, אולם טרם נפלה ההכרעה. בערב ראיתי את קרני שבא לשבת. הזמנתו אלינו מחר לארוחת צהריים.

14.11.1953

יום שבת ז' בכסלו תשי"ד

קרני בא ב-9:00 בבוקר להגיד שלא יבוא בצהריים בגלל היותו עסוק. ב-9:30 בא המדריך לירקות משה כהן ועם קבוצת מעוניינים, ערכנו סיור במגרשים. מאחר שהתחלנו אצלנו, הסתפקתי בהתחלת הסיור. השקיתי את קו הפטרוזיליה.

אחר הצהריים ישנתי קצת ובערב הלכתי לאסיפה כללית: בחירת הוועדות השונות בעיית עבודה, צבירות לעונת הזריעה, השכר וענייני שמירה.

איתן העלה נקודה מעניינת לגבי גובה השכר. לדעתו יש לשאת בזמן גיוס עבודה את שכר הפועל החקלאים עם שכר של בעל מקצוע כי לשניהם אותו ההפסד ביום אחד של עזיבת המשק.

15.11.1953

ח' בכסלו תשי"ד יום א'

ב-6:30 נסעתי שוב לחיפה. אימא נסעה מאוחר יותר. קיבלתי את הצילומים המפותחים ומיד הזמנתי כמה הכפלות שהיו מוכנות עד הצהריים. הייתי בעניין שתילי עצי הפרי אצל משה חדש בשוק תלפיות וזה הפנה אותי שוב בחזרה לבית החלוצות. שם אמרו לי שאין באפשרותם לשמור על השתילים עד פברואר. עלי לבוא עם אוטו משא, לשלם עבורם ולקחתם מיד. בשוק תלפיות קניתי 3 ק"ג שום לזריעה (70 ג' הק"ג). הקדמתי לנסוע לטבעון על מנת לדבר עם האדריכל פליקס אדלר, אולם מצאתי רק את עוזרו, אשר הצדיק את מגמתי בקשר לעמודים הגבוהים ומסר לי את מספר הטלפון של האדריכל.

אחר הצהריים לא עשיתי כבר הרבה בבית. לפני שנסעה אימא, הפצירה במיכל שתבוא עם עדנה לכמה ימים לגבעת חיים ומיכל עשתה בערב הכנות לנסיעה מחר, בתנאי שמזג האוויר ירשה זאת. בערב, בשעת חלוקת הבונים(כסף פנימי) (עדנה) הזמינוני אנשי הוועד לשיחה, התריעו על הצורך להתאזן מידי חודש בחודשו והציעו לי לעבוד כמה ימים עבודות ציבוריות. אמרתי שמקום להתרעה כזו יהיה רק כשאגיע לחוב של 250 ל"י, אך הסכמתי לקבל על עצמי כ-5 ימי עבודה ציבורית בחודש, במקרה שהיורה ימשיך להתאחר. אמש נבחרתי לוועדת התרבות יחד עם אביה בורגר, עדה ברקאי, יהודה ויינר ושושה...

כשמסרתי בערב לגרשון על שקילת החלב אצלו, קשקש אף כמנהגו יותר מחצי שעה מלא תרעומת על סדרי הכפר, ובין היתר מסר לי שיש לו 2,000 ל"י זכות (!)

16.11.1953

ט' בכסלו תשי"ד יום ב'

אחרי שקילת החלב בבוקר חידשתי את מנקה הבוץ ליד המרפסת, אשר נשבר בשעתו. בלילה ובשעות הבוקר ירד גשם ניכר למדי. בגלל זה נאלצה מיכל לבטל את נסיעתה. הטלאי על המגף שהבאתי אתמול מתיקון בחיפה, השתחרר ונפתח שוב והמים חודרים מחדש (500 פר' דמי תיקון !!!).

לפני הצהריים בא סאלח וקנה ממני כמה בגדים ישנים ב-2 וחצי ל"י, מלבד זה נתתי לו גם קצת עגבניות ב-15 גרוש. בצהריים בא ערבי אחר וקנה 3 ק"ג עגבניות, מיכל נתנה לו להיכנס למגרש ולקטוף עגבניות כאוות נפשו (!!!) כל לפני הצהריים התעסקתי עם הרכבת הארכת ההשקייה לשטח הסלק. הרכבתי לקצה הצינור הראשי עוד צינור אחד של 2 צול, העברתי למטה את השטוצר שהיה על יד הרפת, ואליו הוספתי עוד 2 צינורות של צול. על ידי זה נוספו לי 2 שלישי של דונם בהשקייה. גמרתי להעביר את הצנורות רק באחת ואחר כך הצטרכתי מהר לרדת ולמדוד חלב אצל מארק מפני שלקו ההשקייה האחרון לא היה ברז, הצטרכתי לפני כל ניקוי של פטיש לרוץ לסגור את השיבר הגדול. הפטישים הנ"ל נתקעו והרבו להיסתם, אני הרביתי להתרוצץ ולהתערב, ולמעשה לא הספקתי להשקות דבר.

ב-5:00 אחרי שנגמרו המים הרכבתי למטה ברז מעביר של צול ואנסה להשקות מחר בבוקר שנית. את בדיקת השומן

עשיתי לפני המדידה בערב ומן השקילה חזרתי ב-8:00. התקלחתי רק אחרי ארוחת הערב.

17.11.1953

י' בכסלו תשי"ד

יום ג'

ב-6:00 פתחתי שוב את שני הקווים הנוספים על שטח הסלק. פעמיים הצטרכתי לנקות את הפטיש האחרון, אבל אחר כך התנהלה ההשקייה בסדר. סגרתי ב-9:00. השטח קיבל כ-50 מ"ק מים. חוץ מזה טפטף לפני הצהריים ומן הצהריים התחיל לרדת גשם חזק. לפני הצהריים הוצאתי את הזבל מן הרפת, סידרתי על אחת מקירותיו מתקן תלייה לשקים ריקים (מברזל עגול) והעברתי את הזבל לאמצע.

בצהריים בא עוזר החשמלאי שעובד בכפר והוציא מן התנור החשמלי הגדול גליל התנגדות אחד. אחר הצהריים ירד כמעט כל הזמן גשם. אני נחתי וישנתי קצת. לפנות ערב מלאתי והדלקתי את תנור הנפט. לחלק הימני של הליפט נכנס קצת גשם, המרפסת מלאה עד אפס מקום, רטובה ומלאה בוך. הצריף עצמו נשאר יבש. ב-5:30 הלכתי ברגל למרכז, עשיתי בדיקת שומן ומיד אחרי זה ירדתי למעברה לשקול חלב בסיבוב האחרון החודש. לא היה זה תענוג להסתובב במעברה בחושך עם כמה ק"ג בוך על הנעליים הכבדות. ב-8:30 בערב הגעתי הביתה. בלילה המשיך לרדת גשם.

18.11.1953

י"א בכסלו תשי"ד

יום ד'

גשם שוטף ירד במשך כל היום. בבוקר נסעתי עם האופניים עד בני ומשם המשכתי ברגל למעברה למדוד חלב. אחרי זה שכבתי עד 10:00 במיטה. בבוקר היה משלוח עופות ואני הבאתי תרנגולת אחת הביתה. אכסנתי אותה בארגז כפול ברפת. אחרי 10:00 הורדתי גם את מגן הבוץ הקדמי מן האופניים אבל גם זה לא הועיל לי הרבה, שעה שרכבתי בצהריים למחלבה. בחזרה משם ירדתי למגרשו של נתן על מנת להביא משם קצת גזר למיכל, משום שזו ביקשה גזר זה מכבר. בדרך תפס אותי גשם וברד חזקים ביותר ואני חזרתי הביתה רטוב עד העצם. התפשטתי ושכבתי במיטה המוצעת, והספקתי גם לישון קצת. בגלל הגשם העז לא שלח היום איש ירקות. היום לא הגיע לחם כלל. בערב הפרדתי חלב ומיד אחרי זה עשיתי בדיקות שומן שסבלו היום מן הקור. בהרבה מבחנות נקרש השומן והשתמשתי בקופסת גפרורים שלמה על מנת לקרוא את התוצאות. נוסף לזה הצטרכתי לשטוף בסוף את כל המבחנות בחומצה ובאתי מאוחר מאוד הביתה. בשעת הבדיקה הציע לי גדעון למכור לי את מגפיו הגדולים לי ב-4:00 מספרים ב-6 ל'. הסכמתי והוא ניא אות יחד עם זה לקחת את המגף שלי לתיקון שנית. הלילה אני שומר במשמרת שנייה עם סיגלר.

19.11.1953

י"ב בכסלו תשי"ד

יום ה'

חלק רב מזמן השמירה ישבנו בבית העם ודברנו על בעיות משקיות שונות. אחרי 4:00 הערתי את מאיר הנהג והלכתי לישון. ב-7:30 בבוקר הלכתי למרכז, תפשתי את גדעון עוד לפני שנסע, נתתי לו כסף, הוא נתן לי את מגפיו ולקח את המגף הזקוקה לתיקון.

בבוקר עוד לא היה לחם. לקחתי במקום זה חבילת "שלווה" וקצת שמרים (יחזקאל רצה לנסוע עם אשתו טרמפ עם רופא הבהמות וכדי לעכבו עד שויקי תתלבש לנסיעה, הביא לו מן הסתם אחת מפרותיו לבדיקה...). גשם המשיך לרדת כל היום ללא ליאות. התנור בוער אצלנו כל היום. בצהריים הלכתי שוב לצרכניה והבאתי לחם וקצת ממתקים. רוב היום ביליתי בבית.

לפני 7:00 בערב ישבתי עם אריה דרסלר שחזר מן הצבא וקיבלתי ממנו אינפורמציה על הבאת סרטים לבית לחם וגם קצת על פעולות אחרות של ועדת התרבות. לפני זה טלפנתי למהנדס אדלר בטבעון וקבעתי איתו ראיון למחר בבוקר אצלו. אסע כנראה בבוקר עם האוטובוס.

ב-7:30 בערב בא אלינו בחושך ובגשם יצחק קרן. לא יכולתי לנחש את מטרת בואו. הוא עזב אחרי שעה בערך וייתכן שזה היה ביקור סתמי.

20.11.1953

י"ג בכסלו תשי"ד

יום ו'

אחרי הכל לא נסעתי בבוקר לטבעון. במקום זה ניסיתי לטלפן אל אדלר, אולם לא היה קשר לקריית עמל. לפני הצהריים כמעט ולא ירד גשם ואני אספתי 6 ארגזי עגבניות. התבקע רוב הפרי. מחיר העגבניות עלה בינתיים ל-25-20 גר' הק"ג, סוג א'. במקרה בא אלי בצהריים בני, אני העמסתי את העגבניות על עגלתו והבאתים ליצרניה. לפני שהתחיל לרדת גשם אשר נמשך עד הערב. אחר הצהריים התקלחתי מוקדם וב-4:30 הייתי בבית העם כדי להופיע בפני ישיבת הועד. חיכיתי למעלה עד שניאותו לקבל אותי אחרי שעתים. ב-6:30 (בצהריים הצלחתי לדבר טלפונית עם המהנדס אדלר. הוא אמר לי שהגבהת העמודים הוא רעיון בריא בהחלט והבטיח לשוחח איתי על זה בביקורו הבא בבית לחם). הבאתי בפני הועד את טענותי ביחס לעמודים הגבוהים ואת תגובתה של המחלקה הטכנית ושל אדלר לעניין. פיפר היה לא מעט נבוך ובלית ברירה הסתמך על איזו החלטת מועצה מלפני שנתיים לא להגביה את העמודים. נדרשתי לראות את הפרטיכול או לשמוע אישור לכך מפי חברי המועצה דאז, אך לזה קיבלתי תשובות מתחמקות. על טענותי שבית שניצר הרי לא מפריע לביתו של דרסלר אשר גם הוא על עמודים גבוהים, נאמר לי שדרסלר קיבל אישור לכך כדי שביתו לא יהיה "גמד" בין בתים גבוהים. שאלתי מדוע הרשו אם כן לגרשון לבנות בית נמוך ובכלל, הצבעתי על העובדה שכל הנימוקים שנזכרים חלשים למדי ואוכל להביא כאלה לעשרות. הבטיחו לי תשובה. אחרי דיון במועצה ביום ב' בערב. נהגי אגד לא הביאו את הסרט אולם בערב הביאו פיפר הפעם מכרתי אני את הכרטיסים. סדור הספסלים בין שקי התבואה היה עלוב למדי והסרט הוצג בלי כל יומן. שם הסרט: חייו ומותו של קולונל גלימל (אנגלי). סרט שהיה מתאים אולי לשנת 1938. הלכתי הביתה לפני הסוף. למחר קבענו ישיבת ועדת תרבות ב-9:30 בבוקר אצל ויינר.

21.11.1953

י"ד בכסלו תשי"ד

יום שבת

עיקר ישיבת וועדת התרבות הבוקר הוקדש להכנת נשף חנוכה. את התכנית עוד לא עיבדנו. תוצאות עיונו בחומר המתאים נסכם בישיבה הבאה ביום ג' אצל שושה.

אני נבחרתי למרכז הוועדה ושושה קיבלה את אישורה לקולנוע. אחר הישיבה התרוצצתי עוד בעניין הבאת סרט מנווה יער, ושבתי הביתה רק ב-1:00. אחר הצהריים ישנתי והגעתי ליצרניה באיחור רב, ב-5:30, אולם הספקתי עוד למסור את העגבניות.

בערב כתבתי מכתב חריף וסטור לאגף החינוך בעניין תעודת הברגרות שטרם קיבלתי.

22.11.1953

ט"ו בכסלו תשי"ד

יום א'

בבוקר עשיתי סיור קצר במגרש. הסוכיים לא התקדמו ביותר. שטח הבעל עוד לא מראה סימני נביטה. אחר כך שאלתי

מריצה מחווה וסללתי שביל אבנים מן הצריף עד פח האשפה הגדול. אחר הצהריים נסעתי לבית פרידמן על מנת למדוד את מידות ארגז ההטלה כדי שאדע באיזו כמות עץ להחליפו. בהזדמנות זו הבאתי גם כמה עגבניות ולקחתי ממגרשו של אברי קצת בצל. היום לא ירד גשם.

23.11.1953

ט"ז בכסלו תשי"ד

יום ב'

בבוקר אמר לי גדעון שנוכל להביא את השתילים היום. התלבטתי מהר ונסעתי על המק העירה. בדרך הכינתי קצת את בני ואת דרסלר (חברי מועצה) לקראת הדיון בעמודים הגבוהים הערב במועצה. גדעון הבטיח לבוא אל בית החלוצות ב-2:00 אחר הצהריים ואני בינתיים הוצאתי כסף מן הבנק, קניתי אצל פלדמן מכסח ומוט למשדדה בת שני חלקים (3 ל"י).. חוץ מזה קניתי גם צירים, ברגים וקפיצים בשביל השובך. בדרך פגשתי את פאבל ושוחחתי איתו כמה רגעים ברחוב הבנקים. הוא עובד עתה במשטרת עכו. במחלקת השתילים התברר לי ב-2:00 שמכל השתילים שרציתי אוכל לקחת רק 10. גם אשכוליות וטבורי ואשינגטון לא היו לו... הגענו הביתה אחרי 4:30 ואת השתילים (בפחים ובפחיות) פרקתי לפני בית עמיחי.

בערב הלכתי לישיבת המועצה. ההשתתפות הייתה חלשה מאוד, שלום, יואל, בן-עמי, וחנני לא הופיעו בכלל. הישיבה החלה באיחור של שעה כמעט ועד שהעלו את הסעיף שלי הצטרכתי לחכות עוד 3/4 שעה. הבאתי את הנימוקים שלי ואחרי זה בקשוני לעזוב.

24.11.1953

י"ז בכסלו תשי"ד

יום ג'

בלילה ובבוקר ירד שוב גשם. לפני הצהריים התחלתי לעסוק בבניין השובך. חתכתי את שלושת הלוחות היסודיים, אך לא המשכתי כי קשה לנסר לוחות רטובים. הכנסתים לרפת כדי שיתייבשו. אחר כך ירדתי למרכז ובמקרה נודע לי שמחלקים היום לפני הצהריים בקיה לזריעה (מגיעה לי תוספת מגרש של 12 דונם והחלטתי לזרוע 6 דונם חציר ו-6 דונם גרעינים). קיבלתי 74 ק"ג בקיה בשני שקים וסחבתים על הגב הביתה. בצהריים השגתי "כתובים אחרונים" ועיינתי שעה ארוכה בשני ספרי החשמונאים.

ב-8:00 בערב הייתה ישיבת ועדת התרבות אצל שושה. הנושא שוב נשף חנוכה. הצעתי לעשות צללית על פי ספר חשמונאים ב' פרק ז' (גבורת האם ו-7 בניה) כמו כן הצעתי לערוך עיתון לפי דוגמת "דברי הימים". אביה ושושה תרכזנה את הקניות להגרלה. הוחלט גם לשפץ את בית העם (וילונות וכו') ולהתרים את החברים למטרה זו. אביה תיסע בהתחלת דצמבר לקורס לריקודי עם לשלושה ימים. הביתה הלכתי ב-10:30.

בצהריים לקחתי גם בהנהלת חשבונות את מאזן תשי"ב, אך עלי להודות שהוא מכיל הרבה תעלומות בשבילי.

25.11.1953

י"ח בכסלו תשי"ד

יום ד'

בבוקר ביקשתי מאברהם גל שיעתיק לי קטע מספר החשמונאים לתסכית עבור נשף החנוכה, דרסלר הבטיח לי את השתתפותו. אחר כך הלכתי להביא את חמדה, אותה מצאתי אצל אליהו (יעקב ויהודית נסעו לשבוע ימים) ואת הרתמה במקומה הישן. הבאתי קודם הרבה ארגזים ריקים, אחר כך העברתי את השתילים אל מאחורי רפתו של גרשון וקשרתייה שם.

בינתיים בא ערבי אחד עם בתו לקנות עגבניות. עמד כל כך הרבה על המקח, עד שקראתי את הכסף שנתן לי לגזרים.

אני מקווה שזה ילמד אותנו גום את חבריו קצלת לקח. כשהתחלתי להוריד עגבניות באו סאלח עם חברו לקנות 30 ק"ג עגבניות א' 20 ל"י. הוא לקח את הפרי בארגז כפול שהשאלתי לו. חוץ מזה הבאתי ליצרניה עוד 3 תיבות. נדמה לי שהייתי היום היחיד שמסר ירקות.

אחר הצהריים חתכתי את המחיצות לשבוך. לפני שהלכתי לצרכניה הבאתי לפרידמן קרש אחד 400 X 1,100. ביום ו' אביא לו את השאר ואקח את ארגז ההטלה הישן.

בערב הפרדתי חלב וב-9:00 הקשבתי בבית העם להרצאתו של משה כהן. דיבר בקצרה על גידולי העונה ואחר כך על בניית החריש העמוק. זוננברג הודיע לי שמחור בבוקר יהיה פה האדריכל פ. אדלר. ב-5:00 בערב פיזרתי לחם מרוח במים בסביבת המרפסת, הלול והרפת.

26.11.1953

י"ט בכסלו תשי"ד

יום ה'

ב-8:00 לקחתי מאברהם גל את תדפיס התסכית ומיד מסרתי העתק אחד לדרסלר ואחד לאהובה. היא תסכים כנראה לקבל על עצמה את תפקיד האם. חסר לי עתה עוד מישהו בשביל תפקיד הנער. אחרי 8:00 הגיע פליקס אדלר ויותר מאוחר בא עם כל הסיירת גם אלי. העיר על כמה ליקויים רציניים בפלטות שלי: "2 ברזלים דקים במקום 4 עבים וגם הם לא במקום. פריבלר עמד נבוך. פליקס התלהב מהתכנית שלי ונסח את חיוניותה במשפט אחד מאלף: "אין יוצקים רצפה תלויה ששטחה כ-70 מ"ר רק על מנת שיהיו תחת התולעים ועכברים בלבד. לפי חשובו תהייה צורת הבניין אצלי התיקרות של כ-5 עד 7 אחוזים בלבד. במילים אחרות נצחון חשוב במלחמתי. לפני ואחר הצהריים התחלתי לחבר את השובך התחתון. אני חושש שעומק התאים לא יהיה מספיק (18-20 ס"מ) גם היום ירד עוד גשם לסירוגין.

27.11.1953

כ' בכסלו תשי"ד

יום ו'

היום היה קר מאוד אבל כמעט שלא ירד גשם. לפני הצהריים חיברתי את הקומה השנייה של השובך ואחר הצהריים תיקנתי את היבוסים שבלול מהם היה מתפזר המזון. החלטתי לא לשלוח עגבניות היום, כי אין מספיק בשלות. בצהריים הייתי במרכז ובמקרה נודע לי שלפני הצהריים חילקו זרעי חיטה. עשיתי למרדכי סקנדל על שלא תולה העתקי מודעות גם בבית העם. בזבזתי שוב הרבה זמן בקשר לתכנית חנוכה. הערב היה סרטט, אולם בגלל מיכל לא הלכתי הפעם. מיכל כסתה הלילה את עדנה בסמיכתה והכריחתני לשכב כל הלילה. אתה במיטה אחת. בדואר קיבלתי הים צרור רשום, ספר צילומים נאה מפינלנד עם הקדשה לראש השנה וחג המולד מליזה פלוקר.

28.11.1953

כ"א בכסלו תשי"ד

יום שבת

קיוויתי שגם היום יהיה לי מזק אוויר נאה, אולם היה מעונן כל היום ולפרקים ירד גם גשם קל. רציתי להמשיך קצת בשובך, אולם לא הגעתי לזה. כל הזמן היה קר נורא, עדנה המחדה מאוד כל היום רוצה רק לעמוד. לפני כיומיים הצליחה לעמוד לראשונה לבד. בצהריים ולפנות ערב הייתי במעברה בקשר לבצוע התסכית על חנה ושבעת בניה. מלבד אהובה גייסתי לצורך זה גם את עמליה. בערב כתבנו מכתבים לדודה ולפפי.

יום א' **כ"ב בכסלו תשי"ד** **29.11.1953**

בבוקר אבקתי את שטח האפונה באלדרין ואחר כך שדדתי אותו. התחלתי עם הפרד של קוטלובסקי וסיימתי עם זוג שעבד אתו ובמקרה זאב גוטליב. אחר כך ירדתי למרכז ונדע לי כי ב-3:00 עד קרוב ל-5:00 חיקיתי עם עוד כמה לחברה לחלוקת הזרעים, אולם מוטק'ה לא בא. בינתיים הבאתי עם חמדה את הזבל הכימי הביתה. בערב הייתה אצל שושה ישיבה יוצאת מן הכלל של ועדת התרבות, בעיקר על מנת לראות את הזכויות הססגוניות להרגלה שקנו היום שושה ואביה בעיר.

יום ב' **כ"ג בכסלו תשי"ד** **30.11.1953**

בקור צורב ממש התחלנו לזרוע את האפונה. אני סימנתי חריצים במרחקים של חצי מ'. מיכל מניחה זרעים כל 10 ס"מ בערך ואני כיסיתי במגרפה, אמנם רק מצב אחד, אבל רק שהתהוו מעין גדודיות נמוכות. ב-11:30 קיבלתי שק חיטה לזריעה _ וגם 12 ק"ג שיש כתוספת לבקיה) הוצאתי את הפלנט מן המחלבה ואת הכל הביא לי ג'ינג'י בלומר עם סוסתו אלי הביתה. לא הצלחתי לפזר את האפונה בפלנט במרחקים הדרושים ולכן המשכתי לזרוע ביד. ב-8:00 בערב הייתה צריכה להיות לנו חזרה (למשתתפי התסכית) בכתת בית הספר מעל המחצבה, אולם אהובה ועמליה לא באו. חזרתי על כן הביתה וקלפתי יחד עם מיכל את השום לפלחים.

יום ג' **כ"ד בכסלו תשי"ד** **1.12.1953**

לפני הצהריים גמרנו לזרוע את האפונה, בצהריים ערבבתי במקום מוגן מרוח לפני הרפת על פח יציקה את הבקיה עם ש"ש וחטאתי גם את השק השני. אחר הצהריים קטלנט חנני ובטרקטור את המגרש של גרשון. בדרך התעכב לראות את שתילי הפרי שלי. אמר שהם בני שנתיים ובמצב טוב. יחד עם מיכל סימנו את גבולות המגרש משני הצדדים עד הזיתים ובערב ערבבתי אמוניאק עם אלדרין לקראת זיבול שטח הבעל מחר. כשהלכתי להביא לחם בערב נכנסתי לקאמיל והוא אמר לי אחרי חיפושים ארוכים שקיבלתי השנה כתוספת את חלקת יחזקאל (מימין לדרך לציפורי) על החלקה היה תירס. בשיחה עם יחזקאל התברר לי שהשטח עוד מלוכלך למדי ואצטרך לנקותו מכמה גלים של מקלות תירס. לפני שהלכתי לישון חטאתי את כל זרעי הירקות שיש בדעתי לזרוע. מיכל המשיכה לקלף שום. בתפוחי האדמה אצלי, בכל הכפר וכמעט בכל הארץ יש התקפה רצינית של נמשון עקב הגשמים המרובים.

יום ד' **כ"ה בכסלו תשי"ד** **2.12.1953**

היום היה לי יום אינטנסיבי מאוד ומנוצל יפה. בבוקר פיזרתי על שטח מזרע הבעל שק אחד סופר פוספאט, וכ-50 ק"ג אמוניאק יחד עם 14 ק"ג אלדרין 4% (על שטח של 2 וחצי דונם בקירוב). גמרתי ב-9:00. בערך ואחרי ארוחת בוקר חטופה, הלכתי למחסן האספקה. שם הייתי עד 10:00. בפעם הראשונה קיבלתי הפעם חלבונים וכוספא לכל החודש. אחרי זה לקחתי את חמדה וחיפשתי בכל הכפר משדדה. לבסוף לקחתי שני חלקים מליד ביתו של בני. התחלתי לשדד אחרי 11:00 וגמרתי ב-12:30. ערבים קנו אצלי היום כ-30 ק"ג עגבניות. את היתר (3 תיבות) הבאתי בצהריים ליצרניה.

את חמדה השארתי קשורה לפני הרפת שלי. אחרי האוכל נסעתי איתה למחסן, ערבבתי את התערובת והבאתיה הביתה. ב-4:15. נסעתי עם חמדה אל שטח הפלחה לשם סיור לפני שהחשיך הספקתי לקבוע את מקום השטח שלי ולראות את מצבו. חזרתי עם חשיכה ובערב עוד הפרדתי חלב.

3.12.1953

כ"ו בכסלו תשי"ד

יום ה'

לעומת אתמול היה היום חלש מאוד. כאשר וססתי בבוקר את הפלנט נשברה לי הנעל (ברזל יציקה) ועמלתי הרבה עד שהתקנתיה לשימוש בעזרת חבלים. מלבד זה חסר המסמן וזה מכביד על עבודת הזריעה מאוד מאוד. בזבזתי הרבה זמן בהתעסקות עם חבלי סימון ועד הצהריים לא הספקתי אפילו לזרוע חצי דונם חסה. זרעתי לפי לוח ההוראות מחור מס' 12 ולפי דעתי היה הפזור דליל מידי. התחלתי לזרוע במרחקים של מטר כדי להשאיר מקום לשתילת מילואים אולם כשראיתי את הפאר הדליל המשכתי במרחקים של 40 ס"מ. למרות הכל נשארה לי כמחצית כמות הזרעים. אחר הצהריים הלכתי עם קלשון ובקבוק נפט לטח הפלחה ושם ריכזתי ושרפתי את מקלות התיירס. בשטח צצו הרבה נבטים ויש צורך לחסל באיזה שהוא אופן את הנביטה קודם כל. אריה דרסלר זרע על ידי את השטח שלו עם בוקר. אני מקנא בו...

בלילה שמרתי במשמרת ראשונה שוב עם אברהם סיגלר. אווררנו את בעיות הזריעה והא הפציר בי לנסות ולזרוע את הפלחה שלי ביד. באמצע הלילה הכנסתי אותו לצריפנו ונתתי לו לטעום מן הזיתים שלנו. עדנה חולה. היא צרודה ויש לה יותר מ-39 מעלות חום. היא נראית רע מאוד. ב-6:00 בערב הביא לי גדעון חצי ק"ג בננות וכסא גבוהה ומשוכלל בשביל עדנה מרות פדרמן בתל-אביב.

4.12.1953

כ"ז בכסלו תשי"ד

יום ו'

החלטתי לסמן את כל שטח הזריעה עם המסמן כדי לזרז את הזריעה בפלט. ב-9:00 גמרתי את הסימון. בינתיים בא ברקאי והזמין את הפלנט לאחר הצהריים. עד הצהריים גמרתי לזרוע את הכול. את הקולורבי זרעתי לפי לוח ההוראות מתעד חוץ מספר 6 אולם הזריעה יצאה צפופה מידי, כך שהצטרכתי לדלג על הרבה שורות. בשביל הצנן בחרתי בחור מס' 1 וחצי קילו זרעים הספיקו לי בדיוק לחצי דונם. בצהריים לקח אמנון את הפלנט ושאל גם את המסמן. אחר הצהריים ישנתי קצת ואחר כך ירדתי כדי להחליק בצנור 3" את שטח השום לפני הסימון בסוככים איתי פרה ערבית קטנה רדפתי אותה בכון לכפר ובכניסה תשפתי אותה יחד עם גרשון. הבאתיה אל זוננברג והוא הורה אותי לקשור אותה על יד מחסן העצם. חזרתי שוב והספקתי עוד להחליק את שטח השום. לא הלכנו לסרט הערב, החום של עדנה נמשך.

5.12.1953

כ"ח בכסלו תשי"ד

יום שבת

בבוקר הופיע לפני הצריף עלי הצעיר וביקש את הפרה. לא האמנתי שזו פרתו. מעניין שמצא מיד את התכובת הנכונה... התלבשתי וירדתי אתו למרכז, שם עכב אותי מוטקה לפחות שעה ולבסוף לא הגענו לשום הסכם. עלי התחנן אלי שאתן לו את הפרה כי הוא צריך אותה לעבודה. היה מוכן לתת לי חמש ל"א, אולם גרשון לבד דרש 5 ל"י ל-7 ל"י בלבד. אולם עלי עשה עצמו פתאום נעלב, עזב את הכל והלך הביתה. העניין היה לי מאוד לא נעים וחץ מזה בזבזתי כבר קרוב ל-4 שעות עם זה. עלי חזר שוב אחרי שתיים, שעה שעסקתי כבר בסדור בית העם לקראת הנשף ובהסכמת

מוטקה לקח את הפרה. מוטקה הוריד את הקנס ממשכרתו בעד מרעה...

כל אחר הצהריים עבדנו חברי ועדת התרבות בקדחתנות על סידור בית העם. לא היה אף שולחן במקום, את רובם הצטרנו לסדר משולחנות איסום וחבילות נייר. באולם התוך מתחנו חבלים עם ענפי ברושים. במקום מפות הצטרנו לגייס סדנים, כבר בחושך לקחנו יהודה ואני את הטנדר והבאנו שולחנות, ללוחות וחביות. אחרי 6:00 חטפתי מהר ארוחת ערב והתחלתי להתכונן לסקירה ההיסטורית.

כשבאתי לבית העם ב-8:15 ראיתי שהבחורות הספיקו לסדר את כל היתר. בינתיים התברר לבטח שהפטיפון איננו. נגבב כנראה. התכנית התחילה תחת הנהלתי אחרי 9:00. חנוכיית הגפן של אביה הכזיבה. הצטרנו לכבותה ולחלקה. גם דרסלר הקריא כבר את השיר "תפילת חשמונאי" למאירי ואחרי זה נתתי את ה"סקירה ההיסטורית". בהתחשב עם הזמן המועט שהקדשתי להכנתה, התקבלה על הדעת פחות או יותר. בין שני שירים מפי אביה הקראנו את התסכית על האם ושבעת בניה. אחרי זה הוצאנו את השולחנות והוחל בריקודי עם. הריקודים התחממו, בני רק הוריד את המעיל שלו ואיתן את אפודתו, והיה כבר חצות. בלית ברירה הורדתי חבל עם ברושים לתוך חוג המחוללים כדי לעצור הריקוד והכרזתי על ההגרלה. היא זכתה לעניין רב וממושך ולא חסרה פניות.

בהדרגה הגשנו את כל הכיבוד, סופגניות, משקאות, כריכים, קלמנטינות. אחרי הכיבוד הראשון הוגשה התכנית ההיתולית, משהו על ארה"ב מפי ברנר ושדור קול חלם בי מפי דרסלר. מוצלח מאוד מאוד כבדרך כלל. מפרטי התכנית הייתה גם שיחה עם פרופסור בר על "חיי המין של הפינגווינים"... ריקודם נמשכו עד אחרי 2:00. אני הלכתי ב-2:00 לישון. מיכל לא באה אפילו לרגע אחד. לעדנה יש כנראה אדמת.

6.12.1953

כ"ט בכסלו תשי"ד

יום א'

בבוקר קמתי קצת מאוחר יותר. ירדתי לבית העם וראיתי לשמחתי שברוך העסיק כבר שני פועלים בסידור וניקוי בית העם. הזדמנתי לדבר עם חנני וגם הוא יעץ לי לזרוע את הפלחה ביד והסכים אף במקרה של צורך להצניע את הזריעה בלילה בטרקטור שלו. הוא הפנה אותי אל יעקב קוטלובסקי. מפני שלא בטחתי בכשרונותי נכנסתי אל יענקל'ה ובקשתי שיזרע לי. נדברנו שיצא איתי אחר הצהריים ושאחזיר לו את עבודתו בשתילת סלק בהמה. בדרך קיבלתי מחמאה מקורית מגוטליב הזקן: "הנשף היה ללא דופי, ממש כמו חתונה, אפילו יותר טוב מחתונה"...

עשיתי עוד כל מיני דברים קטנים בביתו ב-2:00 רתמתי את חמדה, העמסתי את הזריעה ונסעתי לקחת את יענקל'ה. יצאנו לפני 3:00, הוא עם שני ילדים ואני בכרכרה לשדה. הוא גמר לזרוע בפחות משעתיים את כל השטח (החצי התחתון עד מתחת לאלון בקיה והחצי העליון חיטה). גם אני זרעתי שני דליים. זו עבודה יפה ולא כל כך מסובכת. אם התוצאות תהיינה טובות, אעשה כך שוב ולבד בשנה הבאה.

כאשר חזרנו הביתה ב-5:00, אמר לי זונברג שדיסק משדדה יצניע לי את הזריעה בלילה ושמחר מ-5:00 בבוקר אני עובד על הדרייל. הייתי הראשון בתור ולפני 11:00 בלילה יצאתי על הטרקטור עם ברקאי כדי להראות לו את השטח. חזרתי ברגל, הערתי את דרסלר לתורו הוא, ולפני שנכבה האור הספקתי עוד להתקלח.

7.12.1953

א' בטבת תשי"ד

יום ב'

התעוררתי מאוחר מידי, אבל כשבאתי לפני 6:00 ללמרכז, לא היה זאביק למנץ עוד מוכן לגמרי עם הטרקטור. נסענו

לחלקה החדשה אחרי "אגרפט", מקום בו עבד הדרייל מלא זרעי בקיה ודגן. עד 1" גמרנו לזרוע וחזרנו הביתה. השטח הוא בן 300 דונם, אדמה יפה, פרט לכ-21 דונם קוצים ואבנים שקלקלו את החציר ויסכנו את המקצרות. כשהגעתי עייף ורצוף לפני 2:00 הביתה, חיכה לי שם כבר אחמד הערבי עם חמור וביקש עגבניות. עשיתי שטות שאין לה תיקון או סליחה ומכרתי לו 30 ק"ג לפי 20 ג' הק"ג. העיתון הגיע יותר מאוחר ובו המחיר החדש של העגבניות –40-30 ג' הק"ג (!!). שתיתי קפה, נחתי מעט, ולפני שהחשיך גמרתי לכסח את עשבי הבר בין שורות הגזר. מזג האוויר הוא כל הזמן נאה וכל הכפר מוציא תפוחי אדמה. הערב הופיעה במחלבה אחרי הפסקה די ארוכה רשימת השקייה למחר. לקוטלובסקי יש תור מחר ב-11:00 עד 2:00. הוא בא אלינו בשעת ארוחת הערב ואני אמרתי לו שאעמוד לרשותו מחר מ-8:00 עד 11:00 לפני הצהריים.

היום הגיש בן גוריון את התפטרותו וב-86 שמענו ברדיו את דברי הפרידה שלו.

8.12.1953

יום ג' ב' בטבת תשי"ד

ב-7:00 בבוקר לקחתי מקינסטלר צנצנת קטנה עם חומר משטח ושק אלדרין 2%. אחרי ארוחת הבוקר העברתי קו צנורות לשטח האפונה. מ-8:30 עד 11:30 בערך עזרתי לו. קוטלובסקי גם שתל סלק בהמות. אחר כך הכינתי את המרסס, ערבבתי תמיסת פרנוקס וצורהיים רססתי את תפוחי האדמה של מיכל. אחר כך רססתי בנפט את הגזר (מרסס אחד) והירקתי את כל החבית. לפני שהחשיך התחלתי לכסח בפטרוזיליה. בערב גמרתי לקלף ולהפריד את כל השום שנשאר.

היום השקייתי (לא לפי תור) את שני קווי האפונה משעה 3:00, אבל היו מרים רק כ-3/4 שעה.

9.12.1953

יום ד' ג' בטבת תשי"ד

בבוקר המשכתי לכסח בפטרוזיליה. היה לי תור השקיה היום, אולם לא היו מים. ב-10:00 רתמתי את חמדה ומלאתי את החבית שלי בנפט. בהזדמנות זו הוצאתי גם שני שקי סופרפוסט והבאתים הביתה. בצורהיים היה אצלי משה כהן המדריך לירקות. לפי דבריו אין כמשון בתפוחי האדמה, כי אם פגיעת כפור גרידא (!?) פרט לסכנת הבוץ ואולי מחלת הפיטופטרה אין לע"ע צורך להתפש בהוצאה. את העגבניות יעץ להוריד ירוקות לארגזים, להבהילן (יש בחלקה עוד פחות כ-300-400 ק"ג פרי). אחר הצהריים רססתי את הפטרוזיליה וגם באופן שטחי את שטח גדולי הבעל (עוד לא נבטו) כדי להיפטר מספוח האפונה הרב, כולל שטח שתילת השום. אחרי ארוחת הערב לא היה לי חשק לנסוע למחלבה להפריד חלב. מלבד יש לנו עכשיו גם המון מרגרינה. לכן ויתרנו הפעם על השמנת לגמרי.

ב-7:30 נרדמתי פשוט על המיטה והתעוררתי שוב רק ב-9:00.

10.12.1953

יום ה' ד' בטבת תשי"ד

היום הוצאתי לניסיון (בקלשון חפירה) שתי שורות תפוחי אדמה. משקל שורה אחת היה כ-30 ק"ג. מה שעדיין לא משביע רצון ביותר. מצד שני, איני יודע אם יש טעם רב לחכות עוד. בשעת הצהריים עשיתי סיקול בשטח הבצל בקצה המגרש. חנני מוכן לקלטר לי אותו בשבוע הבא.

בערב קיבלנו 3 מכתבים מ-3 ארצות בעולם: אנגליה, ארה"ב, ופינלנד. ליזה פלוקר עברה להלסינקי. למכתב מארה"ב הוסיף הפעם גם רוברט כמה מילים, קטע שהפועל מיתרים נסתרים בלבי. קיר חזק שרר במשך כל היום. המחיר הסיטונאי של עגבניות עלה עד כדי 2.500 פ'.

11.12.1953

ה' בטבת תשי"ד

יום ו'

לפני הצהריים הוצאתי עוד 3 שורות של תפוחי אדמה. במחסן האספקה לקחתי אד.ו.ט.. אחר הצהריים היה לי שויץ. מיינתי את תפוחי האדמה, ניקיתי אותם קצת והכנסתים לשקים. ב-2:00 לקחתי במחסן הזרעים 98 ק"ג שעורה ובשעה 4:00 גרסתי שק אחד. מיכל בינתיים אספה וארזה 3 תיבות מלאות עגבניות. אחרי 4:00 לקחתי את חמדה, העמסתי על הכרכה 3 שקי תפוחי אדמה ואת כל העגבניות. את תפוחי האדמה הורדתי תחת ביתו של קוטלובסקי, את העגבניות הבאתי לפריה ומן המגרסה הבאתי כבר בחושך את הקמחים הביתה. בערב הלכנו לסרט "מפתחות הממלכה" עם גרגורי פק.

12.12.1953

ו' בטבת תשי"ד

יום שבת

לפני הצהריים הייתה לנו ישיבת ועדת תרבות אצל אביה. סכמנו את הכנסות ההגרלה והקולנוע והתחלנו לערוך את טיוטת התקציב. ב-12:00 קיבלתי בונים במזכירות. אחר הצהריים כלתי לטייל עם מיכל ועדנה לקצה השני של הכפר. מ-4:30 עד 5:00 חיכיתי לשלום ליד היצרניה, אולם הוא לא בא. בערב מסר לי את הקבלה ואמר ששקל את העגבניות (81 ק"ג) התוצרת תלך העירה רק מחר. בערב הייתה אסיפת חברים, בהזדמנות זו שאלנו על מקום המצאו של הפטיפון והתעורר וויכוח עז אם להזמין את המשטרה או לאו. אני חייבתי את זה ומסרתי את הטיפול בעניין לידי הועד.

13.12.1953

ז' בטבת תשי"ד

יום א'

היום המשכנו להוציא תפוחי אדמה. מיכל עזרה לי באסיף ובמילוי השקים. בערב הבאתי עם חמדה את השקים לבית קוטלובסקי. יש לי שם כבר 7 שקים. חנני הבטיח לי בערב לקלטר מחר אחר הצהריים במגרש. אצטרך לזבל אם כן מחר בסופר. מחר בבוקר אני מתחיל גם לשקול שוב חלב. הפעם בלי בדיקת שמן, מנפי שהצנטריפוגה עוד לא תוקנה. בערב נקראנו 10 חברים חדשים למזכירות כדי לקבל אינפורמציה בנוגע לקבלת פרות תקציביות. חיכינו מ-8:30 עד כמעט 10, ואחרי הכל לא חודש לנו למעשה דבר. פפר רוצה לביים קניית פרות פיקטיבית בכפר כדי לקבל מן הסוכנות את הכסף, כך שכל חבר יוכל לרכוש פרה לפי רצונו ומקום בו יבחר.

14.12.1953

ח' בטבת תשי"ד

יום ב'

המשכתי להוציא עוד קצת תפוחי אדמה. בבוקר התחלתי לשקול חלב. בצהריים פניתי את הרפת לקראת קבלת חמדה, אחר כך זבלתי את שטח הבצל בסופרפוספט וחיכיתי לחנני הוא בא ב-3:00 עם הפרגעיון והקלטר. בזמן שקלטר את הבצל, זבלתי את שטח המקשה. כל הקלטור לא ארך יותר משנה. את הסוסה הבאתי ב-4:30 בערב ועוד הבאתי לבית קוטלובסקי 3 שקי תפוחי אדמה. מיכל קטפה 2 ארגזים עגבניות ירוקות. כיסיתים והשארתיים בשדה. מ-8:30 בערב הייתה לנו ישיבת ועדת התרבות אצל עדה ברקאי. אראלה הייתה נוכחת מטעם ועדת הביקורת. החלטנו לערוך בשבת

ערב פרפראות ועלי הוטל להכין את "שאלות ותשובות". יהודה וייצר שוב לא בא.
בלילה ירד גשם.

15.12.1953

יום ג' ט' בטבת תשי"ד

אחרי שקילת החלב בבוקר הצטרכתי להעביר את השקים בבית קוטלובסקי למקום יבש, כי התרטבו בלילה. קצת מן המים שדלפו דרך התקרה.
אחרי ארוחת הבוקר זרענו מיכל ואני את השום. את השננות הקטנות פזרה מיכל אחר הצהריים בחריצי הסימון מבלי לתקוע אותן. יש לנו בסה"כ כ-14 שורות. בזמן שמיכל זרעה אחר הצהריים נשארתי בבית להשגיח על עדנה ולשטוף כלים.
בבוקר קרעה חמדה את השרשרת החדשה שהבאתי אתמול מן הצרכניה והתחילה לאכול קמח שעורה. בצהריים ירד שעה קלה גשם מעורב עם ברד.
בערב הביא לנו גדעון שק עם תפוחי זהב מגבעת חיים. אימא מתכוננת בוא בשבוע הבא.

16.12.1953

יום ד' י' בטבת תשי"ד

למרות שהשטח היה רטוב המשכתי גם היום להוציא תפוחי אדמה. מיכל יכלה לעזור לי רק אחר הצהריים; לפני הצהריים קיבלה עדנה זריקה נגד אסקרה. כל הזמן פחדתי שירד גשם, אולם עד הערב לא ירד. בערב הבאתי לבית קוטלובסקי עוד 3 שקים. אחרי מדידת החלב בערב הפרדתי חלב.

17.12.1953

יום ה' י"א בטבת תשי"ד

כל היום ירדו גשמים ולי הייתה מעין "מרה שחורה". מלבד שקיות החלב לא עשיתי היום למעשה שום דבר. אני חושש לגורל תפוחי האדמה והעגבניות. אחר הצהריים ישנתי כשעה. בלילה יש לי שמירה במשמרת שנייה.
כשבא צבי דומינסקי ב-1:30 בלילה להעיר אותי לשמירה היה גשם שוטף. נשארתי במיטה ער לסירוגין עד הבוקר.

18.12.1953

יום ו' י"ב בטבת תשי"ד

הגשם נמשך ללא כל הפסקה. לפני הצהריים עשיתי יבוס פח נוסף ללול ובצהריים לקחתי במחסן האספקה גליל נייר זפת בשביל הסכך שברצוני להקים מהר על יד הרפת.
אחר הצהריים אספנו וארזנו 2 תיבות עגבניות, אולם לא הספקתי להביאן למרכז. כאשר רתמתי את חמדה בגשם התחילה להשתולל והצטרכתי להתירה.

19.12.1953

יום שבת י"ג בטבת תשי"ד

גם היום נמשך הגשם בלי הספקה כמעט. בירושלים וצפת ירד שלג. בצהריים הבאתי את שני ארגזי העגבניות לפריה. בדרך בחזרה נכנסתי לבית קוטלובסקי וראיתי שכל השקים עומדים באגם מים. כאשר רציתי ב-5:00 למסור את הירקות, מצאתי את שלום נח בביתו במיטה... הבטיח לשלוח את שני הארגזים מחר בבוקר. יחס ל-13 שקי תפוחי

האדמה שרציתי לשווקם מיד, אמר שיהיה צורך לארזם בשקים יבשים ותפורים של 50 ק"ג כל אחד. לפני שחזרתי הביתה רמתי את כל השקים על גבי בלוקים. אברהם שרר ביקש ממני למלא את מקומו 3 ימים ברפת (מלואים) והראה לי בערב מה שיש לעשות.

20.12.1953

יום א' י"ד בטבת תשי"ד

בבוקר השכם הוצאתי מן האדמה ליד הגדר הגרמנית על יד הרימונים 3 ברזלי זווית עם בלוקי בטון הנחוצים לי כמסד לעמוד ה"מטבן". אחר כך רתמתי את חמדה הבאתי כתרסר ארגזים ריקים ובקושי רב הצלחתי להעביר גם את שלושת עמודי הגדר בבוע אל הרפת. מיכל הורידה עגבניות ירוקות ואני התחלתי לבנות את המתבן. בצהריים הלכתי לחלוב אצל שרר. אחר הצהריים חפרתי 3 בורות בשביל הבלוקים עם ברזלי הזווית והכנסתיים למקומם. בערב הגיעה אימא, הביאה לנו דברים טובים וגם סיגריות בשבילי. אחרי החליבה אצל שרר בערב, השגתי את המשקל הקטן והבאתי אל בית קוטלובסקי. היום ירד עוד גשם לסירוגין. בלילה היה כפור ואני ישנתי במטבח תחת 3 שמיכות צמר.

21.12.1953

יום ב' ט"ו בטבת תשי"ד

מלבד העבודה אצל שרר עסקתי כמעט רוב היום בהרכבת שלד המתבן. מיכל המשיכה להוריד עגבניות. בבוקר הוצאתי את שקי תפוחי האדמה כדי שיתייבשו בשמש ואחרי ארוחת הצהריים שקלנו אותם עם מיכל. בסוף יצאנו עם 10 שקים תפורים של 51 ק"ג כל אחד, עוד חצי שק ושק אחד סוג ב'. העמדתי את הכל על בלוקים תחת רצפת הבית. בצהריים הצלחתי לקבל ממוטקה זוננברג כמה פלטות פסולות שנשארו במחסן העצים והנחוצות לי בשביל גג המתבן. בערב הייתה מודעה על משלוח ראשון של תפוחי האדמה ביום רביעי. את התוצרת אין צורך לשקול ושולחים אותה בשקים קשורים בלבד (!?) עלי לשלחם ב-400 ק"ג. אחרי 8:30 השתתפתי בהרצאתו של משה כהן "גדולי אביב". משתלות חצי חמות.

22.12.1953

יום ג' ט"ז בטבת תשי"ד

מיכל נסעה היום לחיפה. בבוקר אחרה את האוטובוס, ונסעה יותר מאוחר עם המזריע. אחרי החליבה וארוחת הבוקר דפקתי את כל הפלטות (וגם את הפלפונים משלושה צדדים) של גג המתבן. גמרתי עם זה בצהריים ואחר הצהריים. רציתי להתחיל לכסות בניר זפת. חתכתי את הנייר לקטעים של 4 מ', אך כשרציתי להתחיל בכיסוי התעוררו כמה בעיות חמורות. קודם כל הנייר לא מספיק, שנית לא ידעתי להחליט אם לקבוע את רצועות הנייר לאורך או לרוחב אחרי כמה ניסויים החלטתי לעשות זאת לאורך, למרות שהקטעים שחתכתי לא מגיעים מקצה לקצה. בגלל השינויים הרבים הספקתי עד הערב בקושי להרכיב רצועת נייר אחת. מיכל באה אחרי 5:00. בעיר קנתה זוג מגפיים ב-12 וחצי ל"י שלפי דעתי לא יחזיקו מעמד זמן רב. שלחה חבילת תפוזים לאנגליה, אולם לא לפנינלנד. הייתה גם אצל רופא שיניים והספיקה אף לבקר את חברתה יהודית בק' חיים. כל היום היה מעונן מאוד וקר. עתה ב-21:00 מתחיל לרדת גשם קל ואני רציתי להוציא מחר לפחות 3-4 שקי תפוחי אדמה (!!)

23.12.1953

יום ד' י"ז בטבת תשי"ד

אברהם שרר עוד לא שב מהצבא בגלל מחלה. בבוקר ובצהריים עוד חלבתי אצלו ואחר כך סידרתי עם משה רוזנגרטן שהוא ימשיך כדי שאוכל לסיים את שקילת החלב. לפני הצהריים הוצאתי שתי שורות תפוחי אדמה (שק וחצי בערך) וכאשר סחבתי אותם בבוץ הביתה נתקלתי בתיל וקרעתי מגף אחד, דבר שקלקל את מצב רוחי לכל היום. אחר הצהריים רתמתי את חמדה והבאתי את תפוחי האדמה (6 שקים שקולים ותפורים ו-2 שקים קשורים, הכל סוג א'. למחסן מולדבן. שם הייתה תכונה גדולה והצטרכתי לחכות עד שהחשיך. אחרי זה כבר לא הספקתי לעשות דבר. בערב המשכתי את שקילת החלב והגעתי עד הרפת של בני. שושה רצתה לארגן ישיבת ועדת תרבות הערב אצל י. ויינר אבל לי לא היה חשק לרדת עוד הפעם בבוץ למטה ולא באתי. למחרת נודע לי שגם יתר חברי הועדה נעדרו.

24.12.1953

י"ח בטבת תשי"ד

יום ה'

בבוקר ב-7:00 נסעה אימא מאתנו באוטובוס. אחרי מדידת החלב ניסיתי למרות הרוח והגשם להמשיך ולכסות את הסככה בנייר זפת. הרוח הפריעה לי מאוד וכשניסיתי להניח את הרצועה האחרונה קרעה לי אותה במקום אחד. התייאשתי מלהמשיך בעבודה ואחר הצהריים נשארתי בבית. בערב מדדתי חלב במעברה.

25.12.1953

י"ט בטבת תשי"ד

יום ו'

בבוקר גמרתי את המדידה במעברה ובכלל. מכיוון שלא הייתה רוח מהרתי לגמור לכסות את הגג עוד לפני ארוחת הבוקר. את הכיסוי השלמתי גם עם חתיכות של פח דק. אחר הצהריים רתמתי את חמדה, הבאתי הרבה ארגזים ריקים את תיבות העגבניות הבאתין מן השדה בשתי הובלות אל מתחת לסככה ויחד עם מיכל הורדנו עוד את שאר העגבניות הירוקות (6 ארגזים). את הסרט שנתקבץ הערב "רות יקירתי" ראינו כבר לפני חודשיים ולכן לא יכולנו להציגו. ב-9:00 בערב ירדתי באופן מיוחד למטה להזמין את כל חברי הוועדה לישיבה מחר ב-10:00 אצלי.

26.12.1953

כ' בטבת תשי"ד

יום שבת

למרות שקמנו מוקדם והתרוצצנו בקדחתנות לא הספקנו לגמור את כל הסידורים בזמן והתחלנו לאכול ארוחת בוקר רק לפני 10:00. שושה ואביה באו ב-10:30, יותר מאוחר באו גם ויינר ועדה לא באה בכלל. הפרשה הכאובה ביותר שעמדה על הפרק היה הקולנוע. הוחלט שכל חבר יקבל את הקופה בתורנות לשבועיים ובזמן זה ידאג גם לכל יתר הסידורים בקשר לסרט. בצהריים ירדנו כולנו לבית העם על מנת להביא בפני ישיבת הועד הצעת תקציב (500 ל"י). יש לי הרושם שמצאנו פחות או יותר אוזן קשבת. בפרוזדור למעלה היו מונחים החשבונות עבור אוגוסט ספטמבר. נדהמתי כאשר ראיתי שחובותי מגיעות לפי החשבון האחרון ל-600 ל"י בקירוב (!!!!) חשך עלי עולמי... אחר הצהריים טיילנו עם עדנה בתחתית הכפר, התעכבנו קצת אצל הפרידמנים ושתינו כוס קפה אצלם. בערב הוצג סרט מוזיקלי נהדר (מנוה יער). "היה זה בחודש מאי". אני הייתי הקופאי גם מיכל באה לחזות בסרט הפעם.

27.12.1953

כ"א בטבת תשי"ד

יום א'

היום היה בתכניתי למיין עגבניות למשלוח ולסדר את הלול, אולם עם ארגז ההטלה בלבד התעסקתי כחצי יום. מיכל

מיינה את העגבניות וסדרה 2 תיבות סוג א' ותיבה סוג ב' שמסרתים ב-4:00 לזליגר במחסן מולדבן. לפני שהחשיך הספקתי לכסות עוד באופן חלקי את החזית המזרחית של הלול. כאשר מיכל ואני עבדנו בחוץ אחר הצהריים, שמעתי את עדנה צורחת בצרף, נכנסתי ומטתה עמדה באמצע החדר, נוגעת ממש בתנור הבווער. תודה לאל שלא קר היותר מזה. בערב כתבתי מכתב לדודה.

28.12.1953

כ"ב בטבת תשי"ד

יום ב'

היום לא עשיתי חיל רב בעבודה. גמרתי פחות או יותר את חיפוי השקים בלול ומיינתי את העגבניות שבסככה. לפני הצהריים הביאה לי מיכל מן המרכז גלויה מצבי בה מודיע כי בליל שבת ב-3:30 נולד לאדית בבת-גלים בן בריא השוקל 3.35 ק"ג. צבי מרגיש כמו ברקיע השביעי ואני הייתי לדוד. הוא כותב שיבוא הערב. מלבד זה הביאה לי מיכל גם סוף סוף את תעודת הבגרות... בערך לפני שנתיים באותו הזמן התחלתי להתכונן לבחינות. ב-5:14 בערב בא צבי, כולו נלהב ומשולהב מלא דוחו"ת מפורטים שוחחנו עד מאוחר בערב. צבי העלה בין השאר זכרונות רבי עניין על בני משפחתנו השונים והמגוונים. בערב נתקבל מברק ממרכז התרבות המציע לנו לקבל בשבת את ד"ר רום להרצאה על כלכלה מדינית בישראל. צלצלתי בערב לבית שערים(בה יהיה בליל שישי) אולם לא יכולתי לקבל שום פרטים. אתקשר שנית מחר בבוקר.

29.12.1953

כ"ג בטבת תשי"ג

יום ג'

עדנה הפריעה את שלושתנו משעות הבוקר המוקדמות. ב-7:45 הלכתי עם צבי למרכז. הושבתיו על מכונית החלב, טלפנתי עוד פעם לבית שערים וטלגרפתי למרכז התרבות את הסכמתנו לקבל את המרצה ביום שבת לפני הצהריים. היום הוצאתי 5 שורות תפוחי אדמה, אחר הצהריים הכנסתי בעזרת מיכל לשקים ופני שהיה כבר חושך ולא היה חשש לגשם השארתי הכול בשדה. ב-4:00 בערך בא יהודה שפירא הסתכל על שתילי העצים, אמר שהם עדיין בריאים, אך ייעץ לי להקדים ולשתול את אלה שמתחילים לנבול. מיכל הייתה אחר הצהריים ובערב היסטריית מאוד, בין היתר קרעה לי את העתון לחתיכות, בכתה וקצפה... לפני ארוחת הערב כתבתי ושלחתי מכתב למערכת "הארץ" נגד חלוקת ק"ג אחד בשר כשי לנוצרים לכבוד חגיהם. קולורבי וצנון נובטים יפה והשום נראה כשורות חיילים. החסה לא נראית, כנראה בגלל הזריעה הדלילה מידי. האפונה מתחילה רק עתה לבקוע.

30.12.1953

כ"ד בטבת תשי"ג

יום ד'

היום הייתה לי תכנית ענק; רציתי להוציא לפחות 8 שורות תפוחי אדמה. אולם למרות רוח מזרחית עזה התחיל לרדת לפני הצהריים גשם. הספקתי להוציא רק 2 שורות והצטרכתי לסחוב את כל השקים בידיים הביתה כי מולדבן לקח בבוקר את הסוטה. משך כל היום ירד גשם, אם כי לא חזק ביותר. אחר הצהריים הייתי בבית ובקרתי את חשבונות אוגוסט ספטמבר, בעיקר ביחס לכמויות המים.

בערב קיבלתי גלויה מצבי, בה מודיע שהברית תתקיים בשבת בערכו. אצטרך לנסוע ביום ו'.
בערב הייתה מודעה במחלקה לפיה יהי המחר בבוקר עד 8:00 משלוח ירקות.

31.12.1953

כ"ה בטבת תשי"ג

יום ה'

בשעות הבוקר המוקדמות ארזתי 3 תיבות עגבניות (2 ב' ואחת א'). ומסרתי אותן לזליגר על יד המגרסה. העננים הכבדים (לא ברור) בכל זאת השארתי את חמדה בשובי בחוץ ולפני שהתחיל הגשם הוצאתי מן הרפת כמות רצינית של זבל, אם גם לא את הכל. בשעות הגשם לפני הצהריים עסקת על המרפסות בתיקון התנור, דבר שהצלחתי בו למרות חששותי וספקותי הרבות. אחר הצהריים המשיך לרדת גשם.

אחרי 4:00 ירדתי למעברה ומסרתי לאביה את הדאגה לסרטים ולהרצאה ביום השבת. הבטיח לדאוג בזמן היעדרותי לכל דבר. אחרי זה בררתי בהנהלת חשבונות את הליקויים השונים שהופיעו באיזון האחרון. בערב יצאנו עם מיכל קצת החוצה. הדבקתי שתי מודעות מאירות עיניים על ההרצאה בשבת. לפני הצהריים במסלקה ובבית העם. אחר כך נכנסנו שנינו אל מארק וישבנו אצלם פרק זמן ובהזדמנות זו קיבלתי ממנו את דמי המגפיים שקנתה מיכל באחרונה בעיר בשביל עצמה ונתנה אותן אחר כך לבתיה. מרוטמן קיבלתי עבור נסיעתי לחיפה גם 10 ל"י. מ-10:30 עד אחרי 1:00 שמרתי עם סיגלר. הוא הראה לי ברפתו פרה בהריון גבוה ועגלה צעירה שקבלן זה עתה מנהלל. הראה לי גם את אחרוני סדוריו במשקו. אחרי חצות ירד ערפל כבד מאוד.

1954 בית-לחם

1.1.1954

כ"ו בטבת תשי"ג

יום ו'

בבוקר היה מזג אוויר נאה. הצלחתי לצאת רק ב-9:00 על גבי המאק יחד עם שלום ולוינגר שהנעימו לי את הדרך בסיפורים על ימי כיבוש בית-לחם. בעיר הייתי רק אחרי 10:00. הסתפרתי והתגלחתי, חדשתי את החתמת ג'רוזלם פוסט ל-3 חודשים, באמצעות מטאטורס שלחתי 20 ק"ג תפוזים לפינלנד 90 לקוחו מני מפרעה של 10 ל"י). הוצאתי את חליפתי הבהירה מניקוי, קניתי לול מתקפל לתינוק ב-1 ל"י (מחירי הרהיטים ירדו במכה עצומה לעומת אשתקד). ועליתי לאוטובוס של נהרייה. ירדתי בתחנה הנסיונית והלכתי ברגל לטבעון. פאבל נהנה מאוד מנוכחותי ומן הלול שהבאתי. אדית נראית טוב ויואל הקטן נראה כבר כמו סוחר זקן. קשה היה לקבוע למי הוא דומה. נדמה לי שזה בערך המיזוג הממוצע גב' פיינר מתל אביב שבאה לעזור ליומיים עשתה את עבודתה בנאמנות, אך הציפית שלה עצבנה אותה לא מעט. היית יעייף מהשמירה וישנתי כ-2:30 אחר הצהריים. לפני 8:00 עשיתי קפיצה למשפחת קליין וחטפתי גם שיחה קלה עם צבי. בגמר ארוחת הערב שלנו התדפקה על הדלת בת דודתה של אדית, קיטי אשר קיבלה חופש מיוחד מבית החולים על מנת לעזור 4 ימים. מחיפה הגיעה במונית בלילה מ-6:00 על מיטת מסדר גדול, ורק עם הלנה וקיטי ופאבל הלך לישון אצל שכנים. משום מה לא ישנתי טוב והתעוררתי מוקדם מאוד בבוקר – הברית הייתה ב-12:00. מלבד השכנים הופיעו גוסט ואשתו, אלי, פאולה וקראל, משפחת וייסלצר, כולי אגי ובעלה וגם משה מאינשטיין. שושנים לא באו בכלל. יותר ממחצית הכיבוד נשאר. פאבל היה שמח גאה וקצת שתוי. אחרוני האורחים הלכו לפני 2:00. צבי

הצטער מאוד על שלא כבדני במצוות סנדק והבטיח לשמור לי את הכבוד הזה בכל מחיר לבן השני...

2.1.1954

כ"ז בטבת תשי"ג

יום שבת

את השעות היחידות בהן היה מזג אוויר נאה בזבזנו בארוחת צהריים ואחר כך התחיל לרדת גשם לסירוגין. בכל זאת לא רציני ליותר על טיול קצר בסביבה וב-4:00 יצאנו פאבל הלך עם הלנקה לאוטובוס ואני לגן הפרסי. קיטי נלוותה אלי. בדרך הבחינה שאבדה לה אזניה אחת. חזרנו על עקבותינו וכאשר כבר כמעט התיישנו, הצלחנו בכל זאת למצוא אותה. בגלל השעה המאוחרת לא הורשינו להכנס לגן הפרסי והמשכנו לטייל בלי מטרה מסוימת. עברנו את בוסתן הגליל וכווננו את צעדינו אל כפר פילדלפיה והים. בדרך תפשו אותנו גשם ונרטבנו כהוגן. בבית אמרה לי קיטי שיש בדעתה בזמן היותר בעכו להתרחץ בים. חשבתי שהיא מהתלת בי וכשהגענו לשפת הים הפצתתי בה להוכיח במעשים את דבריה. הים היה סוער והיום החשיך כבר. התפשטנו ונכנסנו למים. הים היה רדוד מאוד וקרקעיתו סלעית, כך שלא יכולנו כלל לשחות ורק קפאנומקור. התיישנו בגופיה שלי וחזרנו יד ביד לשיכון. בדרך סיפרה לי קיטי רבות על אופיה ועל חייה. סיפורה הזכיר לי בצורה מוחשית ביותר את אופייה של (טקסט לועזי) גבורת הספר (טקסט לועזי) ל-(טקסט לועזי) ואני הבטחתי לשלוח לה אותו פעם. בין היתר נכנסה היא גם את אופייה של אחותה אדית ואצל את אפיים של פאבלו. חזרנו אחרי 7:00 שנינו הכינונו ארוחת ערב לארבעתנו. אני עשיתי קפה וקצפת מהשמנת שהבאתי מבית לחם. ב-11:00 בערך הלכנו לישון. הפעם ישן פאבל על מיטת השדה וקיטי ואני על שני חלקי הספה. עד שעות הבוקר המוקדמות לא עצמתי עין. קיטי הוציאה ממני בתחבולות נשיות (לא ברור) סקירה תמציתית על תקופת שרותה בבית חולם וגם קצת יותר מזה. ברם, לא היה זה הנושא היחיד של שיחת הלילה הארוכה שלנו. כשהתחילו דמדומים חטפנו עוד שעה קלה של שינה...

3.1.1954

כ"ח בטבת תשי"ג

יום א'

אדית הכניסה לי בבוקר עוד כל מיני דברים טובים לתיק ואחרי 9:00 ליוותה אותי קיטי לכביש נהריה. כאשר הגיע האוטובוס, נפרדנו בלחיצת יד. בחיפה הלכתי קודם אל גוסט, אשר נתן לי את כתובותיהם של שני עו"ד חברי בריסיה, אחד בתל אביב ואחד בחיפה. בקשר לעניין אדמות מנשיה.

בהיותי בדואר הראשי בעיר, אזרתי עוז, ניגשתי לאשנב של "האהבה האלמת, שלי ומן הסתם ביקשתי ממנה טופס מברק. בתנאים לא קלים, עקב הקהל הרבה, תפתחה שיחה מקוטעת בנינו. היא מכירה אותי רק מן הדואר, מצאתי חן בעיניה ומיכל ואני הננו לדבריה זוג לדוגמא. האשמנו זה את זה על אי מציאת דרך להיכרות הדדית, אולם כשניסיתי לקבוע איתה ראיון קצר מחוץ לכותלי הדואר להגברת הסתם, סרבה בטענה שזה בניגוד לעקרונותיה. נפגשנו בכך שהצגנו זה לזו (שמה הפרטי אלה).

לאוטובוס היה איחור ואני הגעתי הביתה עם חשיכה גמורה. קבלת הפנים לא הייתה כה לבבית כפי ששיערתי. כאשר העזתי לשים קצת קצפת על עוגה שמיכל אפתה בסוף השבוע, זרקה לי זו את הכפית מן היד ניסרה אותי מלאת תרעומת עם דמעות בעיניים – בערב נודע לי שהמרצה אמנם היה פה בשבת, אולם באותו זמן היה גם פתוח מחסן האספקה והוא חזר כלעומת שבא, אחרי שנטל את שכרו. עילה מצוינת להתפטרות מועדת התרבות.

4.1.1954

כ"ט בטבת תשי"ד

יום ב'

גשם ובוץ, בוץ וגשם. מלבד דלת נמוכה בין החדר והמטבח (לכבודל את עדנה) לא עשיתי כמעט דבר.

5.1.1953

א' בשבט תשי"ד

יום ג'

אחרי תקופה ארוכה של גשמים היה היום בפעם הראשונה מזג אוויר נאה ובצהריים היה אף חם. בבוקר מיינתי כ-3/4 ארגז עגבניות מוגדלות והבאתין לצרכניה. אחר כך פגשתי אצל דבורה את המדריך לעופות, אשר יעץ לי להתחיל בהדרגה להאיר בלול והבטיח הטלה בהקדם. בבית העם ישב רצען ואני הבאתי לו את הרתמה לתקן. בשובי הביתה קצרתי מעט עשבים משטח המלפפונים, הבאתים אל הרפת, קשרתי את חמדה בחוץ, גמרתי להוציא את הזבל וסיימתי את סידור הערימה. הספקתי לעשות גם סיור קצר במגרש. שורות המצליבים נראות יפה. החסה חלשה במקצת. אחר הצהריים עשיתי מרשת ברזל טחלק של חבית לירק בשביל העופות. בערב הלכתי לקחת את החמור והגנב דרש ממני 4 ל"י במזומנים בעד עבודה של 20 רגע. הצטרכתי להלוות מברוך ויותר מאוחר להחליף אצל ויטמן בונים. איני יודע מתישמולדבן יחזיר לי 2 ל"י. לפני שבע ארזתי למשלוח את הספר (טקסט לועזי) ומיכל רצתה לקרוא בכל מחיר את ההקדשה שכתבתי לקיטי.

מ-8:30 עד 9:00 חיכיתי בבית העם להתחלת המועצה על מנת למסור את התפטרותי, אולם מוטקה אמר שעלי להגיש זאת לועד (!!!) אחר הצהריים חלק עם אוטו משא מבית לבית זרעי תפוחי אדמה (סקוטיים) ואותי שכח כנראה לגמרי. עד שחזרתי מן המועצה הספיקה מיכל לכתוב לי מכתב בן 12 עמודים. אהבתה הראשונה בגיל 12, תקופת מחנה ההסגר ואחר כך בהחלטיות נפשיות וחיפוש אחר משען.

6.1.1954

ב' בשבט תשי"ד

יום ד'

כאשר לקח בבוקר מולדבן את הסוסה, סיפר שהצליח להוציא מן הרצען לירה אחת בחזרה. אני ירדתי באופן מיוחד בבוקר לצרכניה להחזיר לברוך את המזומנים שהלווה לי אתמול אחרי זה הוצאתי 4 שורות של תפוחי אדמה. האדמה הייתה עוד די רטובה והעבודה הלכה לאט. באמצע בא יחזקאל לשוחח קצת. יעץ לי להתחיל בהקדם עם משק חי. הזמנתו לקצור ולקחת את הירק שבשטח המלפפונים.

אחר הצהריים ניקינו את הפקעות ואני הבאתי את השקים הביתה. בערב שכחה מיכל לסגור את דלת הלול ואני הרגשתי בזה רק במקרה שעה שהאכלתי את חמדה ושמעתי תרנגולת אחת בסכנה. אמש וגם הערב הדלקתי פנס רוח בלול. הוצאתיו ב-7:30 ושנינו הלכנו להפריד 5 ליטר חלב. למרות שמספרנו בתור היה 21 קיבלנו חלב, שבנו אחרי 8:00. עד 10:00 בערב עסקתי בשקילת תפוחי האדמה בשקים של 50 ק"ג כל אחד.

7.1.1954

ג' בשבט תשי"ד

יום ה'

בבוקר גמרתי לשקול 5 שקי תפוחי אדמה ומיכל תפרה אותם. אחרי זה הוצאתי 3 שורות של תפוחי אדמה. היום ביקר אצלי יואל על סוסו, אשר חזר מסיור שטחי המרעה. דברנו על בניה. שנינו הסכמנו שמוטב לחכות מאשר להחפז. אחר הצהריים ניקיתי את הפקעות ומיכל עזרה לי רק מעט. הפסקתי את הניקוי באמצע ולפני שהחשיך הבאתי עם חמדה 6

שקים שקולים מתחת לבית קוטלובסקי. חזרתי ובחושך אספתי וניקיתי באופן שטח יאת השורה האחרונה של תפוחי האדמה. לא היה לי כבר כוח להביא את השק הביתה. בערב התפרצו העופות מן הלול, וכשספרתי אחרי שנכנסו ספרתי רק 38. האחת אבל כנראה חסרה כבר מאתמול. מיכל ירדה במקומי לצרכניה כך שלא קראתי מודעות. עבדתי עד אחרי 7:00 והייתי עייף ומצוברח. אחר הצהריים הרגתי את החולדה שקננה בליפט.

8.1.1954

ד' בשבט תשי"ד

יום ו'

השמיים היו מעוננים עם סיכויים ברורים לגשם ולכן החלטתי לא להוציא תפוחי אדמה. בבוקר התחלתי לקלטר בסוככניים, ב-9:30 ירדתי למחסן וקיבלתי 38 ק"ג תערובת מוכנה. יחזקאל הביא לי את התערובת הביתה על כרכרתו ובדרך ירדנו אל חנני לקחת שתילי עצי פרי. אני לקחתי שני תפוחים, 2 אפרסקים ושקדיה אחת. אני הלווייתי ליחזקאל חרמש וקלשון והוא קצר לו את הירק בשטח המלפפונים. חשפתי כחצי שעה את אבן ההשחזה, אולם לא יכולתי למצוא אותה. בצהריים ירדתי שוב למגרש, סיימתי את הקלטור ובכיסוח בסוככיים. ניסיתי לכסח במצליבים אולם ראיתי שנבטיהם עדיין רכים מידי. האדמה בשום לא ניתנת לקלט ואצטרך לעדור שם. לפני שירד גשם פזרתי בפטרוזיליה קצת אמוניאק. אחרי ארוחת הצהריים ירד גשם ואני ישנתי. בערב מסרתי את התפטרותי לשיבת הועד, אך נאמר לי שהדבר יוגש להחלטת האסיפה הכללית. ירדתי אל ויינר על מנת לברר אם הצגת הסרת תעבור בשלום. עדה מכרה כרטיסים. שם הסרט "האוצר מסיאקה מדרה" בלי השתתפות כל בחורה. ממוצא בהחל. גם מיכל הייתה, אך הצטערנו.

9.1.1954

ה' בשבט תשי"ד

יום שבת

לפני הצהריים הלכנו שלושתנו לראות את שטח הפלחה. חושבני שהנביטה משביעה רצון, אם גם החציר נראה קצת עליו. אחר הצהריים ישנתי קצת ואחר כך קראתי 3 פרשיות שבוע. בערב לא יצאנו.

10.1.1954

ו' בשבט תשי"ד

יום א'

בבוקר הבאתי 8 שקי תפוחי אדמה למשלוח מהם 6 סוג א' ו-2 סוג ב'. עשיתי זאת ב-2 הובלות וסלקתי את כל התפוחים שהיו עוד בסככה והבאתי גם 2 תיבות עגבניות סוג ב'. את ארוחת הבוקר אכלתי רק ב-10:30. אחרי זה התחלתי לקלטר את האפונה בקלטר יד של עמיחי. מיד אחרי ארוחת צהריים ירדתי שוב למחסן תפוחי האדמה ובררתי מהר שק של תפוחי אדמה ב' מפני שמצפוני העיק עלי, היות והיו בו כמה תפוחי אדמה רקובים. זליגר ומזכיר הפנים השכיר החדש יעצו לי לא לשלוח את העגבניות על כן החזרתי את שתי התיבות הביתה. אחר הצהריים המשכתי ת הקלטור. העבודה באדמה הלחה והמהודקת הייתה קשה, וחוף מזה גם לא הביאה לי נחת. שפע של עשבים וגם יבלית וחוף מזה נביטה חלשה מאוד, בזמן שיש לי למטה במגרש ספיח אפונה למכביר. סיימתי בחמש.

11.1.1954

ז' בשבט תשי"ד

יום ב'

עננים בבוקר בישרו גשם יותר מאוחר ביום ולא ידעתי להחליט אם להוציא תפוחי אדמה או לחרוש את שטח הבצל. לפני ארוחת הבוקר הוצאתי חצי שורה תפוחי אדמה, אך בגלל הגשם שהתחיל בשעות המוקדמות של לפני הצהריים לא הספקתי לאספם. ב-8:30 הבאת ארגז עם 10 ק"ג עגבניות סוג א' לצרכניה. וקניתי ידית למעדר המשולש. מלבד

זה לקחתי גם את החלוקה וקיבלתי באורח יוצא מן הכלל מפרעה של חצי ק"ג קמח. כשחזרתי הביתה ירד כבר גשם. השחזתי את המעדר בעל הידית החדשה וישבתי בבית עד הצהריים בחיבוק ידיים. בהתחלת מגרשו של עמיחי מסקו עלי וכל בני משפחתו בגשם וברוב הרוח מרבית עזר זיתים. הוא הצליח להדליק מדורה ומיכל כבדה את כל הלהקה בתה חם.

אחרי הצהריים המשכתי את בניין השובר מתחת לסככה. חזקתי את השלד והתחלי להכין את השלבים שישמשו גם סגירה. בערב יש אסיפה ועל סדר היום: הודעות שונות, העלאת משכורת, שיווק, המזכיר השכיר.

לאסיפה הלכתי לבד לפני ההתחלה בשעה 7:00 אראלה טמיר שלפני רגעים מספר זכתה לשמוע ברדיו תשובת דובר משרד התחבורה על שאלתה במדור "שאלתה מן היציע" בעניין ההפקרות בשעת נסיעתה לתערוכת כבוש השממה ההצטדקות הייתה פושרת ולמעשה אשרה רק את חסרת האונים של משרד התחבורה בימים אלה. לפני האסיפה הוקרא מכתב המפקח על התעבורה בצפון המודיע שאשר לחברת אשד להפסיק בגלל הכביש הגרוע את התחבורה אלינו החל מ-17 לינואר (!!)

האסיפה הייתה סוערת ונמשכה בהשתתפות מלאה כמעט עד אחרי אחת. מסמר התכנית היה עניין השיווק והשגת מזומנים. מר. רוזנגרטן הציע שהוועד יאפשר לכל חבר לקחת עופות בית קשנה במקום למזומנים או לתת בקביעות 30 ל"י מזומנים לחודש נוסף על הבונים. אני טענתי שהצעתו משה לא צריכה להיות רפואה למכה היסודית יש לראות את בעיית המזומנים בכלל באופן עקרוני יותר. אין כיום משפחה בישראל (לא ברור) היכולה להתקיים מ-7 ל"י בחודש. יש להרחיב את שטח פעילותה של הצרכניה, כי לא ייתכן שמושבניק לא יוכל לקנות לו זוג גרביים או מטפחת. אם אנו שואפים לדברים של קבוץ, אמרתי, הרי אז נצטרך לחלק גם במרפאה הרזרבטיבים (צחוק ומחיאות כפיים) למרות אורך האסיפה (לא ברור) הממצים לא הגיעו לשם החלטה מוגדרת. הודיעו על העלאת כל המשכורות ב-25%. הביתה הגעתי אחרי 1:30.

בלילה היה גשם ורוח דרום-מערבית חזקה מאוד. בערב שלחתי מכתב לליזה פאליקרי.

12.1.1954

יום ג' ח' בשבט תשי"ד

גשם ירד בלי הרף כל היום. מבוקר עד ערב עבדתי בסככה על השובר. בצהריים ראיתי שלא עשיתי את שלבי הסגירה בצורה המניחה את הדעת והצטרקתי לפרקם ולשנותם לגמרי וזה היה כרוך בשינויים ועבודה רבה נוספת. בערב גמרתי למעשה את השובר פרט לכיסוי הגג.

13.1.1954

יום ד' ט' בשבט תשי"ד

לפני הצהריים חתכתי, וישרתי את הפחים לכיסוי השובר, התקנתי את הגג ובצהריים קבעתי ותו בעזרת עמיחי על הצד המזרחי של הרפת. אחר הצהריים לא עשיתי כמעט שום דבר. שכללתי רק את דלת המחיצה בין החדר והמטבח. בערב הפרדתי 6 ל"י חלב. לפי מודעות במחלבה אפשר יהיה לקבל מחר במחסן חביות עץ ריקות של אבקת חלב במחיר לירה אחת. אחר הצהריים יחולקו שתילי עצי פרי שהוזמנו.

בערבים ובכל רגע פנוי אני מרותק עכשיו לקריאת הספר המצוין (טקסט לועזי) סאגה אל משפחה יהודית אמריקאית –ספר כביר.

14.1.1954

י' בשבט תשי"ד

יום ה'

בלילה היה כפור חזק ובבוקר היו השמיים בלי כל ענן. היה קר מאוד וקצת רוח מזרחית לפני הצהריים סימנתי את שתי שורות עצי הפרי והתחלתי לחפור את בורות הנטיעה. כאשר נתתי אוכל לעופות בצהריים מצאתי בלול את הביצה הראשונה (!! כשהמשכתי לחפור אחר הצהריים ראיתי ב-2:30 את משה כהן מסייר במגרשים. נלוויתי אליו והוא עבר את כל המגרש. הסכים איתי שיש מקום לגזום העגבניות. יעץ לעשות זאת באמצע פברואר. בגללו אחרתי לבוא לחלוקת השתילים וכבר לא יכולתי לבחור את היפים ביותר. קיבלתי שתי אשכוליות ותפוז וושינגטון אחד (שתית תלת-שנתי כנראה) בקושי רב הבאתי את הפחי הכבדים הביתה. יעקב לקח היום את הסוסה. ב-9:00 בבוקר הוצאתי מן המחסן שתי חביות עץ יפות של אבקת חלב.

היום קיבלנו מכתב מדודה. היא תשלח לי מעתה (טקסט לועזי) במקום הליליפוט ומבקשת להפסיק את משלוח ה-(טקסט לועזי). בשעות הערב המאוחרות באה אלינו חיה שרר עם ביצים וגבינת yoaa כתמורה על עזרתי במשק בזמן שאברהם היה מגויס (לא רציתי להחתימו על כרטיס עבודה) ישבה אצלנו שעה קלה (תפוח אדמה מתכוונת לבקר בארץ באביב שנת 1955).

15.1.1954

י"א בשבט תשי"ד

יום ו'

בבוקר הכנתי את הכל לנטיעה ועד הצהריים נטעתי עם מיכל את כל הנשירים. בצהריים הלכתי למחסן בו קיבלתי 40 ק"ג חיטה טורקית. כשבדקתי את חבית הגרעינים מצאתי בתחתיתה שכבה עבה של גרעינים מעופשים רקובים ומונבטים, לפחות כ-20 ק"ג. הצטרכתי לשפוך את הכול.

היום מצאנו כבר 2 ביצים בלול. עוד הערב נטעתי גם את כל ההדרים. את הסובטרופיים לא נטעתי היום בגלל הרוח המזרחית היבשה והעזה. מחר יש לנו יום השנה השלישית לחתונתנו. מיכל הכינה עוגת (טקסט לועזי) מצוינת. הייתי צריך לשמור במשרת השנייה הלילה, אך קיוויתי שסיגלר לא יבוא להעירני, אולם במקומו באו האחים ושניבסקי להעיר אותי ב-1:30 אחרי שינה של שעה בלבד (הסיבה: (טקסט לועזי)). אמרו לי שברפת של אליהו עומדת להמליט פרה ולכן החלטתי לצאת. ב-2:30 הערתי את סיגלר. רוב הזמן ישבנו ברפת של אליהו והעלינו זכרונות מימי המלחמה. הוא שרת ב-179. שכבתי לישון ב-5:00.

16.1.1954

י"ב בשבט תשי"ד

יום שבת

קמתי אחרי 10:00. במשך היום סיימתי את הספר (טקסט לועזי) עזרתי למיכל במטבח. אחר הצהריים השקיתי את שתילי עצי הפרי. בערב ביקרנו אצל השררים. לפני הצהריים באו אלי שני ירקנים מקריית מוצקין שנשלחו על ידי אלי כהן. הם מוכנים לקחת בסוף השבוע את כל תפוחי האדמה שלי במחיר 25 ג' הק"ג. הבטחתי למסור להם דרך אלי טלפונית בשמר גמר הוצאת תפוחי האדמה.

17.1.1954

י"ג בשבט תשי"ד

יום א'

הקדים נמשך כל היום. בבוקר היה קור עצום. היום הבאתי ארגז עגבניות לצרכניה. עד הערב הוצאתי 7:30 שורות תפוחי אדמה. מיכל בינתיים עשבה במצליבים. בלילה, לאור הירח ופנס רוח ניקיתי עד 11:30 חלק גדול מן הפקעות

שהוצאתי בערב קיבלנו גלויה מאימא ומכתב מכרמלה.

מן הבית של עמיחי מתקרבת לממגרש שלנו במהירות הבזק חפרפרת חרוצה ובלילה הגיעה כבר לתוך גינת הבית של מיכל. אצטרך להפעיל משהו מחר.

18.1.1954

י"ד בשבט תשי"ד

יום ב'

לפני העבודה בבוקר פתחתי את התל האחרון של החפרפרת והכנסתי למחילה תותח. הוא הופעל בצהריים בהצלחה מלאה. בבוקר הבאתי הבית הגם 2 קופסאות גרעינים מורעלים נגד עכברי שדה. רק אחרי זה המשכתי בהוצאת תפוחי האדמה. הוצאתי 6 שורות היום. מיכל ניקתה כ-4 שורות.

בערב הייתה אצל שושה ישיבת ועדת התרבות, התפטרתי מלהיות יו"ר. דנו על צמצום תכניות הסרטים (ההצעה לא נתקבלה) על פתיחת הספרייה והכנות לפורים. ב-10:00 הלכתי בכוונה להמשיך שוב בלילה בניכוי הפקעות אולם מחמת הטל המרובה לא יכולתי לבצע זאת.

הערב נודע לי מ'כ' פרידמן ובני שהפרה בשבילי נקנתה כבר מיוסף במחיר 730 ל"י, 650 תקציב + 80 ל"י על חשבוני. היא אחרי המלטה אחת, בחודש הרביעי ונותנת כ-8 ל' חלב. אצטרך להעביר אותה אלי בהקדם.

19.1.1954

ט"ו בשבט תשי"ד

היום הרי מעונן מאוד, וכל רגע עמד לרדת גשם. בהוצאה המשכתי רק עד הצהריים. הוצאתי 4 שורות ונשארו להוציא רק עוד 6. מה שמיקל לא הספיקה לנקות הכנסתי מלוכלך לתוך שקים והבאתים לסככה. אחר הצהריים ניקיתי תהרפת, פרסתי שקים על הרצפה, ושפכתי את הפקעות. ב-5:15 בא פאבל. ירדתי למרכז וטלפנתי לאלי לאמר כי 800 ק"ג תפוחי אדמה מוכנים בשביל הסחור. אלי ביקש בשביל עצמו עוד 30 שקים. אמרתי לו שאצטרך עוד להוציאם מן האדמה, אך לאור הגשם המתקרב כנראה לא אוכל לבצע זאת.

בערב עשינו גיוס עבודה ולאור 2 מנורות נפט נקינו שלושתנו ברפת 3 שקים תפוחי אדמה.

מיכל ישבה על יד תנור בוער וצבי ספר צ'זבטים.

הצעתי לאחי שיקנה את חליפתי היפה וייתכן כי הוא יעשה זאת בעתיד.

מה לא עושים כדי לזכות במזומנים (!!)

20.1.1954

ט"ז בשבט תשי"ד

יום ד'

ב-7:00 בבוקר לווייתי את צבי לאוטובוס. הוא רצה שמיכל תיסע איתו. מיכל רצתה כבר למחצה לנסוע, אולם בסוף החלטנו שתבוא לעכו מחר, יום ה'. ניקינו את הפקעות שנשארו ברפת ואני שקלתי את כל השקים (10). משך כל היום ירד גשם לסירוגין מלווה רוחות חזקות וגם ברד. אחר הצהריים הבאתי את חמדה, העברתי את כל השקי חול מתחת לבית, קוטלובסקי והבאתי גם הביתה 100 ק"ג אמוניאק. בערב הייתי עייף ורצוץ ואחרי שקניתי בצרכניה 2 תיקים מלאי סחורה נשארתי כבר בבית. ויתרנו על הפרדת חלב בערב ואני אפילו שכחתי להדלית בלול. הלכתי לישון אחרי 9:00.

21.1.1954

י"ז בשבט תשי"ד

יום ה'

למרות שירד גשם והיה בוץ, נעה מיכל בבוקר לעכו. בגלל הגשם הבלתי פוסק לא הספקתי לעשות הרבה עבודות בחוץ. העברתי את הזבל מעל יד הרפת לערימה וקטפתי ארגז וחצי עגבניות ירוקות. מלבד זה ישבתי בבית וטיפלתי בעדנה. היא הייתה ילדה טובה ואני הסתדרתי לא רע. כאשר חזרה מיכל בערב, סיפרה לי אל הרפתקה מעניינית: כאשר ישבה כבר באוטובוס מעכו לחיפה עם כרטיס בלתי מנוקב עדיין, הציע לה נהג מונית צעיר שיסיעה לנוה יער. הוא הכירה שעות ספורות לפני כן במספרה בעכו. שמו צבי, הוא יוצא בוקובינה ועובד בשביל חב' מוניות במוצקין. הוא הסיע אותה חנם אין כסף במוניתו לחיפה והסתובב איתה עוד בעיר ובהדר עד 4:00, שעת יציאת האוטובוס לבית לחם. רמז שמסמפת אותה ומעוניין בקשר היכרות, אולם כל הזמן התנהג כג'נטלמן. מיכל התרשמה במידה לא מועטה... בערב קיבלתי עוד חוברת אחת של ליליפוט הפעם גם צילומים תלת- מימדיים בצרוף משקפי נייר.

22.1.1954

י"ח בשבט תשי"ד

יום ו'

הגשם נמשך גם היום בלי הרף. שוב לא יכולתי לעשות דבר בחוץ. הבאתי את כל העגבניות מן השדה לסככה ועשיתי מיון יסודי. היום הטילו התרנגולות 11 ביצים. עזרתי גם קצת למיכל בבית.

23.1.1954

י"ט בשבט תשי"ד

יום שבת

קמנו מאוחר וב-11:00 אכלנו ארוחת בוקר –צהריים (טקסט לועזי). אחר הצהריים בשעת שתיית הקפה באה אביה בורגר, והודיעה לי שבכל זאת יקויים בערב ערב פרפראות. ישבתי אם כן כל הערב והכנתי את תוכנית השאלות הפרפראות. התחילו רק בשעה 9:00. ההשתתפות הייתה מניחה את הדעת והערב היה נחמד למיד. מסמר התכנית בו השאלות שלי וכמה משחקי חברה שנוהלו בידי וילי. הייתה גם שירה בציבור בהנהלת איתן. הערב נגמר בחצות.

24.1.1954

כ' בשבט תשי"ד

יום א'

בבוקר הבאתי 10 ק"ג עגבניות לצרכניה. אחר כך רציתי לחצות את הרפת לקראת קבלת הפרה, אך לשם זה הצטרכתי לקדוח חורים בברזל T של גדר ולא היה כבר חשמל. התחלתי לפתוח במקוש את הדרך הגרמנית. יש רק שכבת אבנים אחת, אך בכל זאת מתקדמת העבודה באיטיות רבה.

אחר הצהריים ירד גשם קל ולפני 4:00 באו שני סוחרי הירקות ממוצקין ובטנדר שלהם הביאו יחד איתם את אימא, הטרמפיסטית בת המזל. העמסנו את 16 השקים וגם עוד כמה שקים של גרשון. אני קיבלתי במקום 200 ל"י במזומנים ו-16 שקים ריקים. הסוחרים הראו עניין בקנייה נוספת של תפוחי אדמה וביקשו שאודיע להם.

ב-5:15 נתתי למרדכי רוטמן 100 ל"י. אימא הביאה איתה כרגיל הרבה דברים טובים וגם את המסמכים הקשורים לאדמות מנשיה. מחר אסע לתל-אביב על מנת למסור את העניין לעורך דין תל-אביבי חבר בריסיה בשם וייס. ייתכן וצעד זה יביא עמו ברכה.

25.1.1954

כ"א בשבט תשי"ד

יום ב'

חשבתי אמנם לנסוע ליומיים, אך מאחר שהגעתי לתל-אביב ב-11 וגמרתי אצל העורך דין וייס לפני 1:00 החלטתי

לחזור עוד באותו היום ושבתִי אחרי 5:00 לבית לחם אחרי שנסעתי באוטובוסים למעלה מ-7 שעות. וייס לקח לו את כל החומר, והבטיח לכתוב לי בעוד שבועיים. מיכל מסרה היום 50 ביצים ליצרניה.

26.1.1954

יום ג' כ"ב בשבט תשי"ד

היום עבדנו מיכל ואני בחוץ. היא דללה את הגזר ואני עשיתי את הצנון. מחר ברצוני אולי להתחיל את שתילת הבצל. באם לא ירד גשם ייתכן ויחזקאל יבוא לחרוש לי שטח בשביל תפוחי האדמה. במקרה זה אצטרך לעזור לו לפני הצהריים לאסוף כרובית. אמש הגיע הכרכרות התקציביות וזאב לקח בצהריים כרכרה אחת בשותפות איתי. בערב נראתה ברפת כבר תנועה ערה בכרכרות החדשות. הערב גמרנו לכתוב סוף סוף מכתב לארה"ב.

27.1.1954

יום ד' כ"ג בשבט תשי"ד

בכל זאת ולמרות הכל ירד היום גשם. לפני הצהריים חלקתי את הרפת לשני חלקים באמצעות קטע צינור 3" המשמש יסוד לברזל T, אליו מחוברת שרשרת אשר תבדיל בין מקום הסוסה ומקום הפרה. את רוב השקים והחביות הוצאתי אל הסככה וניקיתי קצת בפנים. לפני 4:00 בא יחזקאל וביקש שאעזור לו להכין כרובית למשלוח. ירדתי איתו למגרש ועד 5:30 הכינונו כ-14 תיבות כפולות למשלוח. בערב הלכה מיכל להפריד.

28.1.1954

יום ה' כ"ד בשבט תשי"ד

אימא נסעה הבוקר. לפני ארוחת הבוקר סימנתי שתי שורות כפולות לבצל עם המסמן. ב-8:30 הוצאתי אצל הולצר 2 תיבות שתילים (כ-3,000) מחירם 1.5 פרי השתיל. קיבלתי גם 4 שקים פקעות זריעה אכך באגר ועם חמדה והכרכרה של מולדבן. הובלתי הכול הביתה. הורדתי את השתילים לחלקה ומיכל התחילה לשתול. מיד אחרי זה חיפשתי משדדה ולא מצאתי אחת אלא במגרשו של בני. שדדתי מהר את כל שטח מזרע הבצל (את האפונה לא הצלחתי לעקור) ובצהריים החזרתי את הבהמה, הכרכרה והמשדדה למקומם. מיד אחרי האוכל הורדתי את הלול למקום העבודה, הושבנו בו את עדנה שהרגישה עצמה בכי טוב והמשכנו לשתול עד הערב. שתלנו 8 שורות כפולות. בשעת שטיפת הכלים אחרי ארוחת הערב, קיבלה מיכל אחת ההתקפות שלה, התעללה בי, תחילה במילים ואחר כך גם בידיים ולא נרפתה ממני עד שנתתי לה להרגיש את נחת זרועי...

29.1.1954

יום ו' כ"ה בשבט תשי"ד

כאשר הלכתי בבוקר למחסן למסור 10 שקי תפוחי אדמה ריקים וליטול את האספקה, תפש אותי אליהו ברגר במרכז ואמר לי שעלי לפזר צליו היום. ראיתי שלא יהיה לי מנוס מכך היום. חוץ מזה נשבה רוח מזרחית ובגלל זה לא היה לי חשק רב לשתול. הייתי הראשון במחסן, מסרתי את השקים הריקים וקיבלתי תערובת לבעלי החיים, לפרה (50 ק"ג) ולעופות (25 ק"ג). לקחתי גם שק צדפים כשגמרתי במחסן נסעה כבר קבוצת המפזרים עם הטרקטור של חנני לואדי מאליק. שרר הביא לי אלי האספקה הביתה ואני הלכתי ברגל ובמגפיים בעקבות הטרקטור. ב-10:00 הגעתי לואדי

אבל לא יכולתי לעבור את הנחל. סוף סוף הצלחתי לעבור על פני צינור שאיבה אחרי שהתרטבתי ונשרטתי בשיחי פטל סמיכים. בדיוק כשהגעתי החלה העבודה האינטנסיבית ביותר בואדי בור וקוצים בתוך פלחה שהיו זרועים מכילות. מחצית הקבוצה חזרנו בצהריים שוב ברגל הביתה. אחר הצהריים שתלנו עוד שורותיים בצל מן השתילים שנשארו לנו מאתמול. ודיללנו גם שתי שורות צנון אדום. בערב הבאתי בתלאות מרובות את הפרה "רימה" מיוסף פרידמן מחלב אלי. ב-7:00 חלבתי אותה והבאתי את החלב הראשון שלי למחלבה. ב-9:00 בערב הלכתי עם מיכל להצגת הסרט (טקסט לועזי) מערכת הקול נתקלקלה. כשהוצג רק סרט אילם שכבנו לישון בחצות.

30.1.1954

יום שבת כ"ו בשבט תשי"ד

יש לי פרה חולבת בבית והשעבוד למשק המעורב הוא אם כן מושלם. היום ירד גשם בכמויות נכרות בצהריים קצרתי לכמה שקי ירק משטח המלפפונים".
בצהריים קיבלתי גם את האודיו המושמעים עד סוף דצמבר. כל חודש גרעון של 25 ל"י בקירוב. החלב עלה ל-700 ל"י. הלכתי למחלבה. הערב פגשתי את שרה הולצר שהזמינה את שנינו להערב.
ב-9:30 הבאנו כד זיתים ונשארו עד 11:00 בלילה. שמרתי עוד 1:30 שוב עם סיגלר. לא לקחתי רובה והסתפקתי במקל.

31.1.1954

יום א' כ"ז בשבט תשי"ד

מאחר שגם לפנות בוקר ירד גשם, אי אפשר היה לעשות עבודה רצינית בשדה, למרות שהיה מזג אוויר נוח היום. יחד עם החלב מסרתי הבוקר 72 ביצה. לפני הצהריים עשיתי בוררו בעגבניות, עשיתי בין השורות הראשונות של שיחי העגבניות והבאתי את הירק בשני שקים לרינה. אחר הצהריים ישנתי קצת, כי היה לי דפיציט עקב השמירה הלילה. את תא ההטלה בלול רפדתי בקרעי שקים והחלפתי יבוס עץ אחד ביבוס הפח שהשאיל לי בן עמי. היום מצאנו 25 ביצים, כלומר הטלה של 65%.
רק היום נתקבל העיתון של שבת. בפירת הלשון של עוזי אורנן היה דיון מעניין על השמטת מילת היחס "את" תחת הכותרת: "אל נשמיט את "את". גזרתי את זה ושלחתי בלי כל כתובת לבן גוריון לשדה בוקר.

1.2.1954

יום ב' כ"ח בשבט תשי"ד

בשובי מן המחלבה קטפתי אצל חיה דלי מלא תפוחי זהב. אחר כך לקחתי אצל הולצר 4.500 שתילים ב-3 ארגזים והבאתים למגרש עם הסוסה של זאביק. קצרתי לרינה מהר שני שקי ירק וירדתי לשתול יחד עם מיכל. אחר הצהריים והורדנו לשדה גם את עדנה. שתלנו למעלה מ-5 שורות כפולות. בבוקר הבטיחלי משה, גיסו של קינסטלר שיעבוד אצלי מחר. אחרי 4:00 הלכתי לשטח הפלחה שלי על מנת לפזר צליו. מצאתי רק מחילות ספורות. הערב היה מפקד בעלי חי והצטרפתי לחכות הרבה זמן בתור. הערב נפתחה גם הספרייה לראשונה שאלתי את "דרך טיכרו ברהי לאלוקים" לברוד ו"מלך המכוניות לא. ססתקלר".
כשחזרתי הביתה חממתי לי מים והתקלחתי.
היום קיבלנו גלויה מאימא. כרמלה תבוא כנראה אלינו בסוף השבוע.

יום ג'

כ"ט בשבט תשי"ד

2.2.1954

הבוקר אמר לי הפועל משה בבית העם, שלא ישן כל הלילה כיוון שהביא את אשתו ללדת ולכן נשארתי גם היום בלי פועל. אחרי המחלבה קיבלתי במחסן הגרעינים 25 ק"ג שעורה. לקחתי את חמדה ואת הכרכרה מאצל זאב והבאתי למגרש 5.000 שתילים יפים.

בעוד שמיכל שתלה, החזרתי את הכרכרה והסוסה.

בשובי הביתה קצרתי ירק לחמדה ולתרנגולות. לעדנה עשיתי מיץ תפוזים, אך היא סרבה לשתות. הצטרכתי גם לרחוץ אותה ולהחליף לה חיתול ומכנסיים. חטפתי מהר ארוחת בוקר ובהזדמנות זו שברתי צנצנת ריבה. אחרי זה שתלתי בצל בלי ארוחת צהריים עד הערב.

אמש הציע ציטרפילר למולדבן ולי לשדך את חמדה עם הפרד שלי לזוג עבודה. בלי רצון רב הסכמתי לנסות מחר. הוא יחרוש לפני הצהריים ואני אחר הצהריים.

יום ד'

ל' בשבט תשי"ד

3.2.1954

בבוקר שתלנו בצל. ב-10:00 הלכתי למגרש של ציטרשפילד וראיתי שהוא מצליח בלי קושי לחרוש עם "הזוג החדש". אחרי זה חיפשתי ביסוק בשביל אחר הצהריים, אך ללא הועיל. לבסוף הסכים זאביק להשאיר לי את הביסוק שהשתמש בו (של יחזקאל) בבוקר ריסס קינסטלר בצל אצל קוטלובסקי ובדרך בחזרה ניאות לרסס גם את השום שלי. עד 1:30 המשכתי לשתול. ב-2:00 הלכתי אל ציטרשפילר. כשיצאנו אף למגרש, התחיל לרדת גשם קל. למרות זה התחלנו לחרוש. חמדה עבדה מצוין, אבל הפרד לא סחב בכלל. איני חושב שזה זיווג מתאים. מלבד זה הביסוק לא היה בסדר ולא נכנס דיו לאדמה. לפני 5:00 גמרתי להפוך קו אחד אחרי הפטרוזיליה ו-2 קווים לפני העגבניות (בשביל תפוחי האדמה).

אחר הצהריים קיבלה רינה זריקה נגד ... שחורה.

הלכתי בערב להפריד חלב קרעתי בדרך שוב מגף אחד, כנראה תיל דוקרני. במחלבה עורכים רשימה לקבלת 10 אפרוחי אווזים מחר. מפאת לחצה של מיכל נרשמתי, למרות שאין לי כל מושג אים להחזיקם בתנאי חימום וכו'.

יום ה'

א' באדר א' תשי"ד

4.2.1954

היום ירד גשם קל לסירוגין, בעיקר אחר הצהריים. בבוקר הוצאתי את רינה למרעה. רצה כמו חץ מקשת. פרט לזה שהוצאתי דלי תפוחי אדמה בשביל הבית, עסקתי רוב היום בהתקנת "בית אמון" לאפרוחי האווזים. אחרי ניסיונות מרובים פתרתי את הבעיה כדלקמן: ארגז עץ גדול שקיבלתי בהשאלה מדרסלר העמדתי על המרפסת ולתוכו הכנסתי את פתיליית האסבסט הקטנה. סביבה עשיתי מגן מרשת של 1/2 צול. מכסה של פח אשפה משמש כיפת חימום. אגב, כל העבודה הייתה לחינם, מפני שהאפרוחים הגיעו ללא הודעה מוקדמת וחולקו אחר הצהריים כנראה לכל שנמצא במקרה במרכז... בצהריים הבאתי ממגרשו של הולצר עוד כ-3,500 שתיל.

ב-5:00 הלכתי להביא את רינה מחצרו של פרידמן. באותה השעה הגיעה כרמלה באוטובוס.

לא ידעתי מה לעשות עם החלב בערב, מאחר שהפרדתי כבר אמש. בסוף הלכתי למחלבה ומכרתי את החלב חצי

5.2.1954

ב' באדר א' תשי"ד

יום ו'

היום לא יצאו למרעה ואני הבאתי לרינה את העשבים שבין שורות העגבניות. היום גמרנו לשתול את הבצל השתילה באדמה הלחה הייתה נוחה אמוד. יש עדיין מקום לעוד כ-2,500 שתילים. הערב לא היה סרט, משום שהמכונה עוד לא חזרה מן התיקון. הברז המעביר למקלחת שלנו התקלקל. בצרכניה לא יכולתי להשיג אחר. בסוף סידרתי תיקון זמני שאפשר לי להתקלח אבל המקלחת מטפטפת עתה גם בזמן שלא משתמשים בה.

6.2.1954

ג' באדר א' תשי"ד

יום שבת

אמנם שבת, אבל צריך לחלוב, לדאוג ללול ולירק. עשיתי את הכל בבוקר ואחר כך לבשתי שוב בגדי שבת. לפני הצהריים הלכנו עם כרמלה ועדנה לסייר במגרש ובחורשה בקצהו קטפתי קצת רקפות וכלניות. לארוחת הצהריים הגיע יאנקו. מתברר שרכש לו דירה בת חדר אוד בצור שלום והזוג מתכונן להתחתן בעוד כ-3 שבועות... לפנות ערב ירדתי עם מיכל לכפר. רצינו לבקר אצל הלוינגרים, אולם לא היו סבבית. רדנו עד ביתו של בני. שם תפשה אותי עדה וביקשה שאגייס את איתן לערב ריקודים ושירה בציבור. לא מצאתי את איתן בבית ופגשתי רק במחלבה ב-7:30. רק אז תליתי את המודעות על ערב הריקודים. ב-8:30 אף הלכתי לצלצל ובבית העם סידרתי את הספסלים בחצי הגורן. ידעתי שאיש לא יבוא. חיכיתי עד 9:15 ומאחר שהופיעו רק 4 אנשים, הלכתי שוב הביתה. יאנקו נסע אחר הצהריים לחיפה.

7.2.1954

ד' באדר א' תשי"ד

יום א'

כרמלה נסעה בבוקר. את הפרה הוצאתי שוב למרעה ואחרי המחלבה חיכיתי יחד עם עוד כ-80 איש לפני המחסן עד שכבוד מעלתו בר זליגר יופיע. בא באיחור לש חצי שעה וגם אז לא רצה לתת לי מפרעות ללול ולפרה בלי פתקים מן הועד. בזבזתי כשעה וחצי של זמן יקר מאוד. עד הצהריים עשיתי דלול בצנון. הצנון גדל והתפשט והדלול הולך לאט מאוד. אחר הצהריים המשכתי בדלול וכיסחתי גם קצת בין הקולורבה. הולצר חרש היום עם חמדה ואני יכולתי לקבל אותה רק ב-4:00. רתמתי אותה לכרכרה שלי והבאתי את האספקה. אחר כך העמסתי את חבית הנפט הריקה ונסעתי למרכז. בדיוק אז חזר העדר. קשרתי את הסוסה ליד חביות הנפט ורצתי להביא את רינה אלינו. בלי כל קושי הבאתי עד הצריף וקראתי למיכל שתעזור לי להכניסה לרפת. היא ענתה לי שאינה יכולה עתה מפני הוא רוחצת את עדנה (!!)

רינה הסתובבה וברחה שוב לחצרו של פרידמן. כבר בחושך מילאתי לי תיבת נפט, השארתי אותה על הכרכרה לפני הצריף ואת חמדה החזרתי אחרי 6:15. רק אחר כך הלכתי שוב אל פרידמן להביא את רינה קשורה בחבל. עדנה חולה היום ויש לה חום גבוה למדי. היום מצאנו בלול 32 ביצים. מ-9:00 בערב יורד גשם.

8.2.1954

ה' באדר א' תשי"ד

יום ב'

לאור מזג האוויר הגשום קיבלנו מזאביק ואני הבוקר טרקטור. זאביק מצא סוק גרמני ישן שהיה פחות או יותר (טקסט לועזי) ואחרי כמה עיכובים יצאנו עם טרקטוריסט שכיר לחרוש את הדרך. ברגע האחרון הופיע גם גרשון. שלושתנו החזקנו את המחרשה, אבל חרשנו רק תלם אחד. בין האבנים לא חדרה. השארנוה על יד הרימונים... עד הצהריים וגם קצת אחר הצהריים דללתי ושתלתי קצת קולורבי. עבודה איטית ומזופתת. לשרגא נתתי 200 שתילים. אחר הצהריים מסרתי 180 ביצים ועל יד פרידמן חיכיתי לשובו של העדר. היום הצלחתי לגרש את רינה בלי קושי מיוחד לתוך הרפת. הערב התחלתי לשקול חלב בבוץ ובגשם עז. עדנה חולה: חום גבוה ושלשול קשה.

9.2.1954

ו' באדר א' תשי"ד

יום ג'

כל הלילה וכל היום ירד גשם עז ובלתי פוסק. מערה לא היה. אני המשכתי לשקול חלב. עדנה ממשיכה לשלשל. בערב הבאתי 9 ק"ג עגבניות לצרכניה. היום קיבלנו הרבה דואר: שבועונים וחבילה עם דיג'יסטים מאנגליה ומכתב מארה"ב בו מודיעים לנו ששלחו 2 חבילות ומתעתדים לשלוח גם "סקריפים" (!?) מובן שאצטרך לסרב למידת הקרבה כזו.

10.2.1954

ז' באדר א' תשי"ד

יום ד'

בגלל הגשם השוטף לא עשיתי היום דבר פרט לשקיות החלב והטיפול ב"משק החי". עדנה עדיין חולה ונראית רע מאוד. בגלל הגשם החלטתי לנסוע מחר לחיפה, לנצל את המכירות הכלליות היום תיקנתי את הפח שלידי הכיור במטבח.

11.2.1954

ח' באדר א' תשי"ד

יום ה'

למרות כל המאמצים, אחרתי את האוטובוס ונסעתי אחרי 8:00 עם המזריע. בחיפה הסתובבתי עד 4:00 אחר הצהריים כל הזמן על הרגליים גם בעיר וגם בהדר. בזבזתי למעלה מ-25 ל"י וקניתי בין השאר זוג נעלי עבודה משומשות (1.5 ל"י), מעיל גשם (12.5 ל"י), מכנסי עבודה, חגורת עור, כיסא לסיר לילה לעגלה ועוד. חזרתי הביתה עייף ורצוף.

12.2.1954

ט' באדר א' תשי"ד

יום ו'

כל היום סבלתי ממרה שחורה. בבוקר שקלתי חלב, תיקנתי את ארגז הסדינים שמתחת לסוכה והתחלתי להתכונן לקבלת אפרוחי האוזים. קיבלתי אותם בצהריים, 12 במספר. הם מרגישים עצמם טוב בארגז המחומם, רק שאיני יודע עוד כיצד להאכילם.

13.2.1954

י' באדר א' תשי"ד

יום שבת

מזג האוויר היה נאה היום. רינה הייתה במרעה, ואני קראתי ונחתי.

14.2.1954

י"א באדר א' תשי"ד

יום א'

עד לפנות ערב המשיך מזג האוויר להיות נאה. דללנו בצנן האדום, את רוב העבודה עשתה מיכל. ב-11:00 הבאתי את חמדה, חטפתי משדדה שהייתה מונחת אצל עמיחי, ושדדתי את שטח מזרע תפוחי האדמה שחרשתי בביסוק לא מזמן. נוכחתי לדעת שהחריש היה לקוי מאוד ובגלל הביסוק הגרוע, הרבה עשבים נשאו והאדמה הודקה יתר על

המידה ואל נחרשה כראוי. אחר הצהריים המשכנו עוד קצת לדללה. בערב נתקבלה תוצאות בדיקת הקיבה של עדנה (מקופת חולים) מסרתי את זה לפנינה. היום קיבלנו מכתב נחמד מדודה. עדנה עדיין משלשלת. הלילה הצטרכתי לשמור במשמרת שנייה, אולם איש לא העיר אותי. הערב המשכתי למדוד חלב. בערב ובלילה ירד גשם.

15.2.1954

י"ב באדר א' תשי"ד

יום ב'

לפני הצהריים עשיתי סדר חדש בסככה, והוצאתי את הזבל של רינה. בצהריים הספקתי גלרוס כמה ק"ג של תירס נקי בשביל אפרוחי האווזים שלנו. אחר הצהריים מסרתי 180 ביצים. בצהריים ירד שוב גשם. כל ערב עלי ללכת עתה מאוחר לישון, כי אני צריך להוסיף נפט לפתיליה של האווזים.

16.2.1954

י"ג באדר א' תשי"ד

יום ג'

היום עשיתי עישוב יסודי בכל הפטרוזיליה. מיכל המשיכה קצת בדילול הצנון. בערב סידר אותי שרר לפיזור זבל בפלחה מחר.

17.2.1954

י"ד באדר א' תשי"ד

יום ד'

אחרי שקילת החלב בבוקר, יצאתי עם עוד 7 חברים, טרקטור, פלטפורמה ואמוניאק לפזר (בידיים) זבל בשטחי הפלחה החדשים שאחרי אגרפט (מקום שם זרעתי בינואר). גמרנו בצהריים וחזרנו אחרי 1:00 לכפר. אחר הצהריים לא הספקתי לעשוב הרבה בגזר מפני שבאמצע בא אטייע הערבי לקנות מעט עגבניות ובלבל לי את המוח כחצי שעה. היום מצאנו 34 ביצים. אחרי הפרדת החלב בערב נרדמתי מרוב עייפות ליד השולחן. כשהלכתי לפני 11:00 לכבות בלול ולהוסיף נפט לאפרוחי האווזים, הרגשתי שחמדה השתחררה ועשתה שמות ברפת. בין השאר הפילה גם את חבית התערובת ואכלה ממנה לא מעט. הולצר ביקש ממני היום את חמדה למחר. הסכמתי בתנאי שיעזור לי בבוקר לפתוח אתה תלמים בשביל תפוחי האדמה.

18.2.1954

ט"ו באדר א' תשי"ד

יום ה'

ב-8:30 בא הולצר ויחד פתחנו במשך שעה עם חמדה תלמים. השטח מהודק ומלא עשבים. אחר הצהריים זרענו שק תפוחי אדמה. מיכל פזרה אותם בתלמים ואני כיסיתי משני הצדדים במגרפה (עבודך פרך). בערב מדדתי חלב במעברה. כשחזרתי הייתה למיכל שוב התפרצות היסטורית. אמרה שמכלה את כל כוחותיה, עובדת גם בחוץ וגם בבית ואינה רואה כל אפשרות בעתיד לחיות במושב חיי שלוה ונחת... נדרתי בלבי לא לדרוש ממנה יותר לעזור לי בחוץ...

19.2.1954

ט"ז באדר א' תשי"ד

יום שישי

בבוקר הבאתי מן המחסן קצת תערובת. למרות שירד גשם קל זרעתי עוד שק תפוחי אדמה, הפעם לבד לגמרי. חלק

מהפקעות אנו חותכים. הכיסוי במגרפה הלך עוד יותר קשה, מפני שחמדה עלתה עליה עם הכרכרה. הערב לא הגיעו לא סרט ולא עיתונים.

21.2.1954

י"ח באדר א' תשי"ד

יום א'

אחרי מסירת החלב בבוקר לקחתי בבית העם שני שקי אופ-טו-דייט מתוצרת מקומית, פקעות גרועות מאוד בחלקן רקובות. הבאתי אותם עד בית קוטלובסקי בעגלתו של דומינסקי מפני שמולדבן לקח הבוקר את חמדה ללא הודעה מוקדמת. אחרי זה המשכתי לזרוע לבד תפוחי אדמה. את שלישי הפקעות בערך חתכתי. אחר הצהריים קבלתה מיכל אחרי שידולים מזליגר 12 ק"ג גרעינים. יש לנו מחסור גדול ואנחנו מוסיפים בערב לעופות תפוחי אדמה מבושלים. מצבה הבריאותי של עדנה הולך ומשתפר, היום קיבלה זריקה נגד אסקרה. היום נתקבל מכתב מפאבל, בו מודיע לנו בין השאר שחתונת כרמלה תתקיים ב-28 לפברואר... בערב מיכל שוב הרבתה להתעלל בי וקרעה לי את טיוטת מכתבי לדודה. הלכתי לישון סר וזועף.

22.2.1954

י"ט באדר א' תשי"ד

יום ב'

היום היה מזג אוויר נאה, שרבי כמעט. עוד לפני החליבה זרעתי 2 שורות תפוחי אדמה ואחרי האוכל גמרתי לזרוע את כל הארן בנר. קצרתי שק ירק בשביל רינה שנשארה לפני הצהריים בבית בגלל ריסוס ובדיקת שחפת. עד הצהריים קלטרתי לבד עם חמדה והקטלטיבטור של קוטלובסקי (בלי גלגל) את שטח המלונים. הארכת את המשכות בחבל קשירה אשר חתך לי את האצבעות, והוצאתי את הנשימה מגרוני, אך לבסוף עלה בידי. בשעה 2:00 הוצאתי את הפרה ואחר כך קלטרתי את כל שטח מזרע תפוחי האדמה. האדמה הייתה כה הדוקה שהקולטיבטור בקושי נכנס. באמצע העבודה נשבר לי בורג של הכנף האחורית והצטרכתי להחליפו. בערב ייסרתי את מיכל על פגיעה וחבלה בחופש הפרט, אמרתי שאין לה זכות אפילו לקרוא את מכתבי, וכל שכן לקרוע אותם. אחרי כן כתבתי את שני המכתבים. לארה"ב כתבתי שסקריפ הוא מפעל משפיל ומבזה; ומדודה באנגליה ביקשתי קטלוג של כלים חקלאיים.

23.2.1954

כ' באדר א' תשי"ד

יום ג'

הבוקר מצאנו אפרוח מת בארגז. אמש אמרתי למיכל שיכולה לעזור לי היום לקלטר את הבצל, אולי היא התמהמהה בבית עד 9:00 ואז אמר לי קוטלובסקי כי הוא צריך את הקולטיבטור. החזרתיו אך לא יכולתי להשיג בכל הכפר אחר. הייתי אצל שלום וזה שלח אותי אל שרר. הגעתי אליו יחד עם סיגלר ולופו שגם הם ביקשו קולטיבטור גרמני ישן. שרר ניאות לבסוף להוציא לנו 2 קוליבטורים. המפתחות לא התאימו למחסן ואת הכלים סיגלר היה בפנים וכמובן בחר לו את הולטיבטור היותר טוב. בקושי הצלחנו לגייס מ-4 הקוליבטורים את החלקים לשניים. סיגלר ולופו סידרו את הכלי שלהם מיד באותה השעה בבית המלאכה אולם הכלי שלנו זקוק לתיקון יותר יסודי וחשנו שלבסוף אשלח אותו כנראה לכפר יהושע מפני שבת המלאכה העלוב שלנו בוודאי לא ירצה לתקנו.

כך בזבזתי את כל לפני הצהריים ובסוף התברר שקוטלובסקי התחרט ולא השתמש בקולטיבטור שלו. הבאתי שוב למגרש ובו יצאנו עם מיכל לבצל. מיכל ניסתה את כוחה בהובלת חמדה אך לא הצליחה ובסוף קלטרתי את כל הבצל

ורק הצטערתי שמלכתחילה ביקשתי את עזרתה. אחרי כן שדדתי את שטח מזרע המלונים. לפני שסיימתי התחיל לרדת גשם. לפנות ערב הבאתי על הכרכרה את הביצים ליצרניה ולא שברתי אף אחד. כמו כן הבאתי לצרכניה 4 ק"ג עגבניות והבאתי את הקולטיבטור מבית המלאכה הביתה. בערב עשתה לי מיכל קוניאק ביצים ליום הולדת.

24.2.1954

כ"א באדר א' תשי"ד

יום ד'

בלילה ובמשך היום ירדו גשמים. לפני הצהריים ניסיתי לפרק את הרשת ליד הרימונים, אולם לא הצלחתי. אצטרך לקנות אם-כן רשת בשביל גדר האווזיה. אחר כך קצרתי בחרמש מעט עשבים גבוהים במגרש ואחרי זה ישנתי קצת עד הצהריים. בצהריים בא מדריך העופות לראות את האווזים מיכל דיברה איתו. אחר הצהריים בא משה כהן וסייר במגרש. לפנות ערב קצרתי 2 שקי ירק. בערב הייתי האחרון להפריד חלב ואחרי זה קשקשתי עוד עם יזקאל שעה ארוכה ברחוב. היום קיבלנו מכתב מצור שלום מאימא וכרמלה וגם מכתב מלומסקי עם צילום של עדנה ב'.

25.2.1954

כ"ב באדר א' תשי"ד

יום ה'

היום המשיך לרדת גשם. לפני הצהריים עשיתי סיקול בשטח שבין הבצל והזיתים ואחר הצהריים המשכתי לפרק את הדרך. בצהריים הודיעו בחדשות על הדחתו של הגנרל ואגי'ב במצרים ועל מרד נגד שישף בסוריה. לפני הצהריים נשארה רינה בבית ובצהריים קיבלה יחד עם חמדה זריקה. העדר יצא היום ב-חצי שעה יותר מוקדם ואני לא ידעתי זאת הוצאת את רינה כרגיל ב-2:00, אולם העדר ההי כבר ליד בית הקברות הגרמני ורינה מיאנה להצטרף אליו, ירדה בכיוון למטה. עזבתיה לנפשה והלכתי לעשות סקנדל לשרר למה שהרועים לא דואגים גם לפרה שלי. אולם אברהם לא היה בבית חיה הבטיחה למסור לו את תלונתי. בערב הלכתי להביאה מחצרו של פרידמן. התברר שהתסתובבה שם כל אחר הצהריים ואכלה לאברי תערובת. הוא עשה לי סקנדל, אבל לא עזר לי להוציאה ואני רדפתי אחרי הבחושך לבד למעלה מחצי שעה עד שיצאה סוף סוף לכביש ובאה הביתה. בערב הפרדתי שוב וב-9:00 הייתה לי ישיבת ועדת התרבות אצל אביה. יהודה נעדר והבחורות דברו בעיקר על התחפשויות אישיות לפורים. הנושא למשפט ציבורי קרוב הצעתי: ... ביתו של שלמה פיפר לעקרונות המושב. נתקבל... הבית.

26.2.1954

כ"ג באדר א' תשי"ד

יום ו'

בגלל גשם רב לא הייתה כמעט אפשרות לעבוד בחוץ. קצרתי מעט עשבים והוצאתי את הזבל מרינה. בהפסקת הצהריים הייתה כמובן שוב אצל יוסף בחצר אבל בערב חזרה למעלה לבד. אחר הצהריים ישנתי קצת מפני שיש לי בערב תורנות מכירת כרטיסים בסרט. בהספקה בסרט הביא בני את נמוקיו להתנגדותו למשפט הצבורי המוצע. אותי לא שכנע אמנם, אבל את יתר חברי ועדת התרבות כן.

27.2.1954

כ"ד באדר א' תשי"ד

יום שבת

היום אני בן 29. בשעות הבוקר הביאה חוה כמה ביצי אווזים בלתי פוריות מן המדגרה כמזון לאווזים. הביאה אותן

בדיוק בשעה שהחלפנו את הריפוד בארגז האימון ובשעה שאכלנו ארוחת בוקר. באי סדר שהשתרר הלך לי לאבוד שפכטל. במשך היום מתו לנו עוד שני אווזים... בערב מכרתי שוב כרטיסים וקיבלתי יחד עם כולם את האיזון לחודשים אוקטובר –דצמבר. חזרתי מוקדם הביתה. מיכל מתכוננת לנסוע מחר ליומיים לחתונת כרמלה וכתבה לי על שתי פיסות נייר הוראות מדוייקות כיצד לנהוג עם עדנה. (אחרי 6:00 הופעתי בפני ישיבת הוועדה ודרשתי לאשר לי לעשות את הכשרת הקרקע לבד, להשיג כלים חקלאיים לחברים החדשים, לעזור לי בסידור מקומות יבשים לאחסון ולהתחיל לבנות את הבית לפחות עד הרצפה).

28.2.1954

כ"ה באדר א' תשי"ד

יום א'

מיכל נסעה בבוקר עם האוטובוס. אני האכלתי את עדנה לפני החליבה אולם הבוקר צלצלו כבר ב-6:45. רק יותר מאוחר התברר לי כי העדר חולק כבר לשניים וה-"לא חולבות" אשר לא חוזרות בצהריים יוצאות ב-6:45. אי לזאת נשארה רינה ברפת, כל היום.

אמנם לא ירד גשם אך לא יכולתי לעשות הרבה בחוץ בגלל עדנה. עיקר עבודתי הייתה אם כן הדאגה לבעלי החי השונים, רובם ממין נקבה. שאלתי מחוה את המריצה בהזדמנות זו הבאתי לה כמה (טקסט לועזי) וקיבלתי ממנה כמה מגזינים מעניינים, אשר גזלו את התעניינותי וזמני בצורה פוטרת. עדנה הייתה כל היום שקטה, אבל בדיוק היום למדה להתפשט ו-3 פעמים מצאתיה עם מכנסיים, תחתונים וחיתול מורדים. בשעת האוכל הייתה מכניסה אצבעות לצלחת ומטייחת את כל הסביבה. בעזרת המריצה הספקתי לסדר ערימת זבל של רינה בריחוק מה מן המקום ולפנות ערב מסרתי ביצים. בערב, אחרי האמבטיה מהרה עדנה להרדם בלי ארוחת ערב אשר הכינותי זמן רב ובקפדנות פי ההוראות וישנה עד הבוקר.

מפני ששינה עם רגליה בחוץ, השארתי את התנור בוער עד חצות ובינתיים ביקרתי את חשבונות האיזון.

1.3.1954

כ"ו באדר א' תשי"ד

יום ב'

הבוקר נשבה רוח מזחית קלה. את רינה הוצאתי היום ב-45:6 ואת עדנה האכלתי אחרי החליבה. הייתי עסוק איתה זמן די ממושך לפני הצהריים ואחרי 11:00 הוצאתי אותה וגם לשעה קלה ללול. לאשרי שבה מיכל כבר בצהריים. בחיפה הספיק הלקנות די הרבה דברים ובחתונה נפגשה עם קרובים ומכרים רבים. היא לנה בצור שלום כך שלא הייתה בעכו וגם את אחי לא ראתה כלל מפני שהוא לא היה נוכח בחתונה מסיבת היותו בשרות באותו זמן. אחר הצהריים גמרתי להוציא שורת תפוחי אדמה אחת בשביל הבית ולקחתי גם במחסן 2 שקי אספקה. גרשון הביא לי אותם בכרכרתו.

אחרי 11:00, שעה שכבר שכבתי במיטה וישנתי, בא להעיר אותי סיגלר והודיע לי שאני שומר. צעקתי גוואלט, אך בסוף התלבשתי ויצאתי. זמין אותי לכוס תה אצלו בצריף אשר מסודר ברוחה ובלוקסוס ממש (בוילר, בית שמוש אנגלי וכו'). לפני שהלכתי לשיון הראה לי גם בחושך את המגרש הנקי והמסודר שלו. עלי להודות שביקור זה דרבן אותי לא מעט לטובה והגביר את רצוני להשתדל להתאמץ ולהצליח יותר. שכבתי לישון ב-2:00.

2.3.1954

כ"ז באדר א' תשי"ד

יום ג'

הייתי עייף כמו כלב מן השמירה ובכל זאת הצטרפתי לחלוב ב-6:30. אחרי ארוחת הבוקר פזרתי אלדרין 2% בשטח מזרע המלונים ושדדתי. אחר כך ניסיתי לפתוח עם חמדה תלמים אך לא הצלחתי ונאלצתי לטשטשם שוב במשדדה. הזמנתי את יחזקאל שיקצור את העשבים שבשורות האחרונות של תפוחי האדמה הוא בא בצהריים וקצר את החצי. הייתי עייף כמו כלב ואחרי האוכל שכבתי לישון. את הדפיציט מן הלילה. רינה חזרה בערב עם פטמה אחת שרוטה כנראה מתיל דוקרני והייתה מאוד לא שקטה בחליבה. מאוחר בערב בשעת החליבה החזיר הולצר את חמדה שלקח אחר ההצרים. סיפר שהיו לו צרות איתה ושקמה את יציל עגלתו. בדרך מן המחלבה לקחתי אצלו משחה בשביל פטמת רינה ומרחתי את הפצע.

3.3.1954

כ"ח באדר א' תשי"ד

יום ד'

עוד אווזון אחד נוטה למות. החלטתי באופן סופי להיפטר מן היתר מה שיותר מהר ומכרת את כל "הלהקה" ליחזקאל ב-25 ל"י הוא בא לקח אותה עם ויקי לפ0ני הצהריים אחרי שקצר את יתר העשבים. אני הוצאתי כל היום תפוחי אדמה. העבודה הייתה מפרכת וגמרתי בקושי עד הערב. כבר בחושך ריכזתי את כל הפקעות על ערימה אחת מכוסה שקים. מיכל עשתה עישוב בשום. בערב הייתי עייף מאוד. מולדבן לקח את הסוסה היום ולא החזיר אותה בערב. היום ריסס קינסטלר את הבצל.

4.3.1954

כ"ט באדר א' תשי"ד

יום ה'

מזג האוויר היבש נמשך היום ביקשתי לחרוש את שטח תפוחי האדמה, אבל לא יכולתי בבוקר להשיג לשם זה לא מכונה מן הכפר ואף לא את חנני. גם בצהריים הושבתי ריקם. לפני הצהריים ניקיתי את תפוחי האדמה ומלאתיים בשקים. יש לנו עוד כ-2 וחצי שקים. מזה נתן אחד כנראה להנים. חשוב החשמלאי לסדור תאורה לרפת וללול עולה בהרבה על 30 ל"י, ולכן נאלצתי לוותר. אחר הצהריים התחלתי לזרוע מלונים מסמן עכשיו פלטות בצורת _____ המאפשר לזרוע במרחקים 2.5 X 0.5 מ'. באמצע העבודה באו גרשון ועמיחי ובעזרת מפה ורולטקה סמנו את נקודת הגבול בין המגרשים.

לפנות ערב עשיתי ברור האיזון בהנהלת החשבונות. ב-8:00 בערב נקראתי עם עוד כמה חברים חדשים למזכירות ושולם בישר לנו שהועד רוצה לפשר לחברים החדשים גידול עגלים עד גיל חצי שנה. בתנאים שלי לא ראיתי כל אפשרות לכך ועזבתי עוד בטרם נגמר הדין. הפרדתי חלב ואחרי 9:00 חזרתי הביתה. היום הייתה פה רופאת ילדים ומפיה נודע למיכל שאמנם היה לעדנה פאראטיפוס.

5.3.1954

ל באדר א' תשי"ד

יום ו'

גם היום לא יכולתי לקבל טרקטור לחרוש את שטח תפוחי האדמה. בבוקר הבחינה מיכל בתרנגולת חולנית שלא אכלה כלל. שחטתי אותה ומיכל מצאה בה כבד מנופח מלא נקודות לבנות. לפני ואחר הצהריים המשכתי וסיימתי את זריעת המלונים, בחלקו בעזרת מיכל. ב-11:00 הוצאתי מהמחסן שק תערובת עופות ו-20 ק"ג גרעינים. בצהריים בקרה אצלנו בצריף בחורה ערביה שמתעניינת בנו זה מכבר. רצתה לראות את עדנה. כבדנו אותה בעוגה ופקה. התברר ששמה עאישה, היא בתו של סולימן ובת 13 בערך. כרגיל הביאה לעדנה זר פרחים (כאשר גמרה לשתות מן הספל, שפכה

את שאריות הקפה על הרצפה ונגבה את זה בשמלתה). הזמינה אותנו אל ביתם. פניה דומים לנער, אך אופיה נשי בהחלט. בערב הלכנו שנינו לסרט "בחזרה מן המערכה" עם קלארק גיבל. אני מכרתי שוב כרטיסים. מאחר שראיתי את הסרט כבר בחיפה, הקדמתי לחזור וכתבתי ביומן עד חצות.

6.3.1954

יום שבת א' באדר ב' תשי"ד

התעוררתי רק ב-6:45, לא הספקתי להוציא את רינה למרעה והיא נשארה כל היום בבית כמעט על חציר בלבד מה שיכול רק להועיל לשלשול שלה.

בגלל עננים לא יכולנו למרות הצורך בדוחק לצלם את עדנה. אמש וגם היום התענגנו אחרי הפסקה של חודשיים בערך שוב על בשר עוף.

במשך היום קראתי בעתון וגם שתי פרשות השבוע האחרונות בספר שמות. אחר הצהריים ישנתי כשעתיים. למרות הבטחתם המפורטת לא באו הפרידמנים אלינו היום. לפנות ערב הלכתי אל קרן והוא נתן לי שני גוזלים בשביל השובך. למרות שהם חזקים מאוד ויודעים כבר כמעט לעוף, הצטרכנו להאכילם בכוח ובקשיים רבים. לבדם לא נוגעים בשום אוכל.

בלילה הייתה אסיפה, דובר בעיקר על הפלחה ובהצבעה הוחלט שוב לא לחלק את השטחים כי אם רק את היבול. הממזר פיפר השיג מהממשלה כמות כפולה של אווזים בשבילנו. 10 חתיכות בשביל כל אחד מחברי בית לחם וסלחתי בשביל כל אחד מחברי ארגון החורש. שמואל רוזנברג ביקש להתקבל כחבר חקלאי.

7.3.1954

יום א' ב' באדר ב' תשי"ד

החזקת הגוזלים והזנתם גוזלת מאתנו הרבה זמן. 3 פעמים ביום אני מביא אותם בקופסא מן השובך הביתה וכאן אנו מאכילים אותם. בבוקר ניסיתי להעמיד אל השובך סולם יותר גבוה ותוך זה נתקלתי בשובך מלמטה והוא נפל על ראשי. היה לי מזל שבעזרת השם "התלבש" עלי נעצר על כתפי ושקצהו האחד נעצר על בית השמוש. בכל זאת נחבלתי די קשה בפנים, בעיקר על העורף ממנו ירדה לי חתיכת עור גדולה. את השובך העליתי שוב למקום בעזרת זאביק. כשנסעתי ב-10:00 לקבל 50 ק"ג סופר פוספט משולש ירד בלום די ניכר ואשר שיש את תכנית העבודה שלי, קצרתי עגלת ירק והכנסתי אותה מתחת לסככה וסימנתי את מקומם של 4 עצי פרי נוספים שיש בדעתי לשתול מחר.

ב-2:00 נסענו זאביק ואני עם חמדה וכרכרות גוני לנוה יער הפסולת אילו כלי עבודה. חזרנו עם מחרשה מס' 4 ישנה שנוכל בקלות להתאימה לעבודה. לפנות ערב הספקתי לפתוח עוד 4 בשקית לנטיעה בבוקר ברחוב למיכל מטילה אחת שהסתובבה כל היום סביב הלול, אולם בערב נעלמה דרך פלא החליטה חזור שוב בחושך ונכנסה בחזרה לול. מיכל שכבה כמעט כל היום עם נזלת חזקה. הערב קיבלנו מכתב מפאבל וכמו כן אחרי הפסקה ארוכה מכתב מלילה פלוקר בו היא מארת את קבלת התפוזים. בלילה הייתי שוב קופאי בקולנוע. הסרט "זהו בני" היה כה יפה ומעניין שנשארת עד הסוף. שחקנים מצוינים אם כי לא יודעים כלל וטרגי –קומדיה עברתי במלוא מובנה של המילה לזוג ספורטאים בעלי שם יש ילד עצבני, חולני ולא יוצלח ביסודו לנשל אותו הם קומפלקסים נפשיים שנגרמו בעיקר על ידי אופי הורים ויחסו של אביו אליו.

חזרתי אחרי 11:00 ולאור מנורות נפט שטפתי כלים והרתחתי חלב.

8.3.1954

ג' באדר ב' תשי"ד

יום ב'

היום היה מזג אוויר נאה וחם. מיכל עוד שכבה רוב היום במיטה. עד שעה 10:00 שתלתי את כל יתר שתילי הסובטרופיים. אחר כך פזרתי קצת סופרפוספט בחצי הדונם האחרון לפני הזיתים ואחר כך חרשתי אותו עם חמדה ומחרשת 4. גם בשבילי וגם בשביל חמדה היה זה חריש היחידה הראשון שלנו ולמרות כל הקשיים עמדנו שנינו במבחן. אחר הצהריים גמרתי את החריש, אחר כך מסרתי 180 ביצה, ולקחתי בצרכניה את כל מנות החלוקה. שמואל הבטיח לי את הטרקטור והמחרשה למחר בלילה בתנאי שזאביק יחרוש. זאביק הסכים. מחר יהיה לי יום עבודה מלא וגדוש.

9.3.1954

ד' באדר ב' תשי"ד

יום ג'

הבוקר האכלתי את חמדה מוקדם ולמולדבן שבא לקחתה אחרי 8:00 אמרתי בהחלטיות "לא". קצרתי את כל הקולורבי, הבאתי לשטח 3 כרכרות זבל סוסים, למרות הרוח המזרחית החזקה פזרתי את הזבל ומיד הצנעתי עם מס' 4 וחמדה עד 1:00 בצהריים. במשך כל היום כמעט שלא היו מי שתייה. אחר הצהריים שתלתי שני חלקי משדדה כבדה מקרן ושדדתי את תפוחי האדמה שהתחילו כבר פה ושם לנבוט. בחלקה 6 על יד הצריף הכל עבר בסדר ובאופן יחסי הוצאתי רק מעט פקעות. בחלקה השנייה אחרי הפטרוזיליה בעצם אל היה צורך לשדד כי שם כמעט שלא הופיעה נביטה חדשה, ברם שדדתי גם את זו, כיוון ששכנה עם חלקת הקולורבי שהפכתי לפני הצהריים. רק בגמר השדוד נוכחתי לדעת, שדווקא כאן הוצאתי המון פקעות. הייתי מרוגז מאוד, בפרט שדווקא כאן יכולתי במצפון נקי לוותר על השדוד לגמרי. הייתה זו עבודה לבטלה שלא היה צורך בה כל עיקר. בסוף בזבזתי עוד כחצי שעה וניסיתי לתקוע את הפקעות המוצאות במקומן. לא ישוער הנזק הרב שגרמתי לו. הצטרכתי עוד להחזיר את המשדדה ולקחת לחם בצרכניה שהשארנו על הכרכרה, משם נעלם בערב כנראה על ידי הרואה הערבי. כמעט בחושך כבר קצרתי באופן פרטיזני את העשבים הגבוהים בשטח תפוחי האדמה הסיים לקראת החריש בלילה, אולם שמואל אמר לי בערב שהוא יבוצע מחר בבוקר. בערב הייתי כה הרוג שנרדמתי על יד מיכל מלובש עד שעה 11:00 מבלי שהספקנו להאכיל היונים.

10.3.1954

ה' באדר ב' תשי"ד

יום ד'

מצב רוחי האיום מאמש הורע עוד הבוקר עם חריש של שטח תפוחי האדמה על יד הטרקטוריסט השכיר. 4 סכינים נחסמו מיד והוא הצטרך להביא מבית המלאכה מח' דיסקיית. זו הצניעה אבנים קצת את העשבים, אך לא חדרה עמוק והדקה יותר משחרשה, בעיקר במקום הסבובים. רוב הפקעות שהוצאו נלחצו חזרה לאדמה ואחר הצהריים לא הצלתי לאסוף יותר מדףוחצי. הטרקטוריסט רשם שעה עבודה, למרות שבטח חרש כ-20 רגעים בלבד. אחד היונים ברח לי בבוקר וכמעט שנפלה לבור בית השמוש.

מולדבן לקח לפני הצהריים את חמדה. הולצר נתן לי את סוסתו, ואני פזרתי בשטח המלונים לפני הזיתים סופר ואלדרין ואחר כך שדדתי. אחר הצהריים אספתי קודם את תפוחי האדמה מן השטח שנחרש בבוקר, עשיתי שורה אחת של בצל ואחר כך טיילתי קצת בחורש, המלאה פרחים מרהיבי עין. על מנת להפיג קצת את מצב רוחי הרע ואת זעמי שהופך בהתמודדות עם מיכל אשר ייסרה אותי בלי הרף על כשלונותינו.

11.3.1954

יום ה' ו' באדר ב' תשי"ד

היום הייתה לי תכנית רבתי לנקות את כל העגבניות מעשבים. התחלתי במרץ רב עם מכסח בלבד. למרות ריבוי העשבים הגבוהים על גבעוליהם העבים הספקתי לעשות עד הצהריים את מחצית השטח. מיכל בינתיים התחילה להוציא את הצנן האדום, ואספה כשליש ארגז. אני המשכתי במלאכה וב-4:00 הבאתי לצרכניה ארגז צנן רחוף שחתכנו ממנו גם את העלים וגם השורשים. כל הצנן פרח ובקושי נוכל להוציא כ-3 תיבות צנן אדום. אחר הצהריים המשכתי לנקות העגבניות, אולם אחרי 2 שורות נשברה לי ידית המכסח. בזמן העבודה נוכחתי לדעת לצערי כי מספר התשילים הבריאים ירד בצורה מבהילה ומגיע אתה רק בערך ל-25% כך שכנראה לא משתלם עוד תכניתי המקורית לגיזום העגבניות. אולי היה כדאי לנצל את החלקה לגדול זרעים לנו מבאר, חסון נגד קרה (?). אחר הצהריים היה אצלנו משה כהן. בין השאר שאלתי אותו על טיב הזן צ'טהים בכיר. אמר שכדאי יהיה לי לגדלו רק אם אבטיח מלכתחילה שישלח לתעשייה.

לפני שהחשיך עשיתי עוד שורה בצל. בערב קיבלנו 4 מכתבים, ביניהם גם מדודה (הקטלוג לדבריה בדרך) ומן ההנים שהודיעו על בואם מחר אחר הצהריים.

12.3.1954

יום ו' ז' באדר ב' תשי"ד

מאז שקיבלנו את הפרגיות יש בלהקה תרנגולת אחת שמיכל שונאת אותה שנאת מוות. במשך הזמן יצרה מעין פסיכוזת ממש. טענה שבוודאי אינה מטילה, שהיא חולנית ושיש לשחוט אותה במהירות. הבוקר שחטתי אותה סוף סוף ולפני שהכנסאו אותה לסיר, נוכחתי לדעת שהיא מטילה ב-100%. על זה חרה לי מאוד לפני הצהריים התחלתי להוציא את כל הצנן האדום. ממצצית השטח הספקתי לסדר בקושי ארגז אחד ראוי לשמו. הבאתי את הצנן על הכרכרה ולסככה וגזמתי וניקיתי אותו שם. אכניס את הארגז ביום א' לצרכניה.

אחר הצהריים חיכינו להנים. אלה באו רק ב-4:30 עם שני התאומים. הביאו לנו עוגה ושעשוע לעדנה. שקלנו להם 50 ק"ג תפוחי אדמה בעד 20 ל". בגלל החיפזון והשעה המאוחרת הספקנו בקושי לכבדם בקפה ושכחנו לגמרי לתת להם במתנה קצת ביצים, זיתים או (לא ברור) שנינו הצטערנו על זה מאוד.

13.3.1954

יום שבת ח' באדר ב' תשי"ד

היום ישנתי גם לפני הצהריים וגם אחרי הצהריים. לפנות ערב טיילנו קצת כל המשפחה והגענו עד בית פרידמן. מיכל רצתה לשאול את פיפר אם יוכל לתת לה טרמפ לגב' חיים אך לא מצאה אותו בבית. בדרך בחזרה בקרנו אצל הלוינגרים וסחבנו אותם גם אלינו. הם עושים השנה 70 ד' אבטיחים.

יואל הציע לי הצעה מעניינת למשפט ציבורי: "תנובה". אשתדל להשיג את השתתפותם של ארציאלי מן הארץ ואת כרובי מתנובה. בערב הלכתי לבד לסרט הרקיע השביעי עם סיימון סימון וג'יימס סטיוארט.

14.3.1954

יום א' ט' באדר ב' תשי"ד

הבוקר התעוררתי צרוד והרגשתי לא טוב. עוד לפני 9:00 הבאתי ארגז צנן לצרכניה, פתחתי גם עם חמדה תלמים בשביל תפוחי האדמה 8 והבאתי 1 שקי אופטודייט לשטח. עד הערב הספקנו יחד עם מיכל לזרוע חצי דונם טל גלבו

לפני הזייתים וגמרנו גם לזרוע את תפוחי האדמה.

הערב הייתה ישיבת ועדת התרבות ומלבד זאת הייתי צריך להתחיל שוב שקילת חלב. אולם מיכל גרשה אותי למטה והביאה את החלב למחלבה.

לפני ששכבתי ב-9:00 כתבתי מכתב אחד לעו"ד וייס ומכתב אחד ל:ארצי אלי מן הארץ בבקשה שישתף פעולה במשפט הצבורי על תנובה.

15.3.1954

יום ב' י' באדר ב' תשי"ד

הבוקר הלכתי אני למחלבה והשגתי טרקטור עם עמי ודיסק מטעים. עמי חרש את השטח יפה מאוד. שכבתי במיטה עד 11:00 עם 37,6 חום. מיכל הוציאה ארגז צנן שאני השלמתי אותו בצהריים. לפנות ערב מסרה מיכל 150 ביצה ביצרניה. כאשר חזרתי בערב מן המחלבה, נכנסתי לאריאלה והתלוננתי אצלה (ועדת ביקורת) על מחסור בכלים חקלאיים. אותה השעה נכנס בן-עמי בליווי עזרא שניצר. יש לי הרושם שעזרא מתכוון כבר להישאר בכפר כחוזר בתשובה...

16.3.1954

יום ג' י"א באדר ב' תשי"ד

מיכל נסעה לחיפה בבוקר ואני נשארתי עם עדן הועם עוד קצת חום בבית. הוצאתי את כל שאר הצנן האדום וסידרתי מן הכל ארגז אחד מלא. סחבתי אותו לצרכניה, אולם זו הייתה סגורה לפני הצהריים. אחר הצהריים ראיתי שנשאר עוד צנן בצרכניה מן המשלוח הקודם ולכן הבאתי את הארגז ליצרניה. מיכל חזרה כבר בצהריים. אחר הצהריים שאלתי מריצה מחוה על מנת להעביר את הזבל לערימה, אולם בשעת העבודה כמעט שברתי אותי. לא התחשבתי לעבוד ובמקום זה עכלתי את המרה השחורה – (אנגלית) הסוף היה שהחלטתי לנסוע מחר לחיפה. מיכל ועדנה ילוו אלי בדרכן לג"ח.

בערב נטפל אלי יחזקאל שקצר אצלי עשבים ולפני הצריף שוחחנו כחצי שעה בקור וברוח. כשהלכתי למחלבה התעכבתי אצל שרר גם כן לחצי שעה בערך בעניין אמון הפרגיות עבור הסוכנות. העזרה שמוכן הועד לתת זה 5 פחים ועצות ממי לבקש טובות ביחס לכלים מצויות וכו'. דין גידול הפרגיות הוא לגבי כמובן כדין גידול העגלים...

17.3.1954

יום ד' י"ב באדר ב' תשי"ד

בבוקר נסענו שלושתנו לחיפה באוטובוס. עדנה הייתה כל הדרך ילדה טובה, לא פצתה פה ולא הרטיבה. הושבתי את שתיהן בחב' מוניות במרכז המסחרי הישן. הלכתי להוציא מן הבנק 40 ל"י וב-9:00 נפרדתי מהן. אחר כך חיפשתי בכל המחסנים של ברזל ישן שמצאתי בעיר התחתית (כולל דרך נצרת) כלים חקלאיים ישנים, אולם לשווא. יעצו לי לנסות במרוץ, אולם לכך כבר לא היה לי זמן. לבסוף קניתי 2 חלקי משדדה אצל ברשבסקי (ב-24 ל"י) ופח של מריצה ב-6 ל"י אצל רוזנבלום וצווייטי להעבירם ל"משא מוביל". את הצלומים של עדנה קיבלתי רק בצהריים ומיד הזנתי הכפלות מכל אחד של 3 תמונות מוצלחות. קניתי לי גם נעלי התעמלות של "המגפר" ב-4.5 ל"י.

הביתה חזרתי בערב עייף, אבל בריא לגמרי (!?)

יום ה'

י"ב באדר ב' תשי"ד

18.3.1954

היום היה לי תור להשקייה, אולם בגלל גשם הברכה שירד בבוקר לא השקיתי. לפני הצהריים הבאתי הביתה כ-20 ק"ג גרעינים (פסולת חיטה). בצרכניה קניתי תריסר קופסאות סיגריות "לכל" במחיר הישן של 15 גרוש וכן 3 ק"ג זרעי אספסת. עם גרשון פזרנו את צנורות ההשקייה הנוספים. עשינו זאת תוך זמן קצר מאוד עם פלטפורמה וטרקטור (14 צנורות של 3 צול והגענו כמעט עד הסוף (אמצע שטח הבצל). בצהריים ואחר הצהריים עשיתי בבצל וקצרתי את הפריחה בצנן הלבן. אחר כך תליתי את כביסתה של עדנה שהשאירה לי מיכל. בערב התחלתי לשקול חלב שארכה הפעם בגלל חגיגת הפורים של הילדים עד 8:45. חזרתי הביתה עייף ורצוף.

יום ו'

י"ג באדר ב' תשי"ד

19.3.1954

היום הלחיים נתן את תוספת הקו על כל הברזים. לפני הצהריים המשכתי לעשב את הבצל. אחר הצהריים קבלתי חצי בלוק קרח. אחר הצהריים קלטרתי ב-3 שיניים של הקוטר את השום, מאחר שנוכחתי לדעת לפני הצהריים שהעדור לוקח יותר מידי זמן. בערב מצאתי בלול תרנגולת מתה. לארוחת הערב בישלתי מרק משקית ותפוחי אדמה וטגנתי דג פילה אחרי שהתעניינתי תחילה בספר המתכונים הצ'כי של מיכל. הצלחתי להכין ארוחה טעימה למדי, אבל אכלתי אותה מאוחר מאוד. לפני זה הספקתי לעשות קצת סדר, לשטוף את הרצפה ולהתקלח.

יום שבת

י"ד באדר ב' תשי"ד

20.3.1954

כשקמתי לחלוב בבוקר, התרוממה מעל יד הרפת באיטיות צפור טורפת. השאירה אחריה שאריות של אחת משתי היונים. היונה השנייה הצליחה להימלט לתוך הרפת. על אבדן הונה כאב וחרה לי מאוד, אך בזה לא היה די. כשנתתי מזון לעופות הבחנתי בתרנגולת אחת שלא אכלה כלל. הוצאתיה מיד מן הלול וניסיתי למכור אותה בלי הצלחה לשכנים. לבסוף הצלחתי למכור אותה לברוך סלע. את כל לפני הצהריים ביליתי בבית העם יחד עם חברי ועדת התרבות בהכנות לנשף פורים. בצהריים הכנתי לי ארוחה חמה: מרק ופילה מאתמול. בשעת האוכל בא נתן וביקש שאתרגם לו מאנגלית הוראות לשימוש בחומר ריסוס להדברת עשבים בבצל. ב-4:30 אחר הצהריים התעוררתי משינה עמוקה ורק אז התחלתי להתחפש. הכנתי לי מהר ארגז לצחצוח לנעליים ומילאתי אותו עם שפע של דברי סרק והמזכירים צחצוח. פרט להופעות המתחפשים על במה השנה בבית העם, לא הייתה תכנית מיוחדת בנשף. היו אחדים שהיטיבו להתחפש וגם להציג. לדוגמא: פוטי בתור יונה הנביא בתוך לווייתן עשוי מחבית עץ מורכב על גלגלי עגלת ילדים. חנני כבן גוריון שבא משדה בוקר עם כבש אמיתי וחי זיזי כאן אופן לאשת לפידות עם רובה שירה ושתי יונים בחגורתה, אביה בורגר כטולוז לוטרק ממולין רוג'י, בני עמי ולאה כלהקת הודים עם מצע מסמרים ועוד ועוד. במיוחד הפתיעה אותי אביבה קאמיל שהופיעה כמנהל תיאטרון חדש והציגה את הכפר אחר העתיד שלו. בקרת היתולית חריפה וקולעת על כמה מחברי הכפר. הופעתי אני (לא ברור) לתשואות ובפרט כאשר הסתכלתי באמצע על השדעון כ-6:00 ישן עטוף בגרב, הוצאתי ממטלית צבעונית כלי אוכל, התחלתי לשבור לחם, לאכול בתיאבון "מרק" מסיר ואחרי זה לשתות קפה מבקבוק.

כרגיל קלקלתי הרבה מפני שלא יכולתי להתאפק מצחוק. במשלוח המנות קיבלתי בטנת פלסטיק גדולה של חבית

אבקת חלב בליווי מכתב המסביר בצורה המשתמעת לשתי פנים את שמושו הרבגוני...
(בערב הביא לי יעקב את הסוסה מפני שהוא הלך ל-3 ימים לצבא)

21.3.1954

ט"ז באדר ב' תשי"ד

יום א'

התעוררתי דקות ספורות לפני רבע לשבע, בקושי הספקתי לחלוב והצטרקתי להריץ את רינה עד למרכז. היום שרר שרב. מ-9:00 הוצאתי את הצנון הלבן. לפני 12 ראיתי בחורשה ערביה מלקטת פרחים, ושאלתיה אם ברצונה לעבוד. ענתה שתבוא אחר הצהריים. אחרי 2:00 התברר ל שהערביה הייתה אחת מבנות סולימן. היא לא חזרה אחר הצהריים, אלא שלחה במקומה את עאישה אחותה. עאישה עזרה לי בזריזות שעתיים בקרוב, סיפרה לי שבלילה נולד לה אח, הילד העשירי של אמה. סיפרתי לה על הפרס של 200 ל"י מידי ראש הממשלה. היא לא יכלה להבין בשום אופן כיצד אשתי יכולה לעזוב אותי ליותר משבוע ימים. הזמינה את שלושתנו לבוא לחזות בפנטזיה בכפרם בעוד כשלושה שבועות והבטיחה לשמש לנו כמלווה. עבדתי כמעט בלי הפסקה עד הערב, הבאתי ליצרניה 4 תיבות ונשארה לי עוד ערימת צנון בשדה. עאישה לא רצתה לקבל ממני שום תמורה, אך תסכים כנראה לקבל משהו בשביל התינוק לכשמיכל תחזור. רינה השתגעה הערב, התרוצצה בכל החצרות ולא רצתה לחזור הביתה. לבסוף תפשו אותה בחצר של קרן. בעזרת שרשרת שהלווה לי הצלחתי להביאה מאוחר הביתה. מאחר שהקרח אזל כבר, הצטרקתי בערב לטגן את הפילה שנשאר ושפכתי גם את הגבינה לשקית. בערב קיבלתי גלויה ממיכל. עדנה לא עצמה עין בכל הדרך ונשארה יבשה עד ג"ח.

22.3.1954

י"ז באדר ב' תשי"ד

יום ב'

היום המשכתי שוב לשקול חלב. מן הערימה שנשארה אמש בשדה הכנתי עוד ארגז צנון ואחרי שהבאתי את הלה לצרכניה טלפנתי לבימ"ס רוזנבלום בעניין פח המריצה שטרם הגיע. בעצם השיחה הייתה מיותרת, כי בערב הפח הגיע באוטו שלנו. עוד לפני 12:00 התחלתי לשדד את השטח שאחרי הרימונים. אחר הצהריים חרשתי את הבצל במח' ערבית וגמרתי לשדד. האדמה יבשה מידי והגושים אינם מתפוררים. כשגמרתי בערב לשקול את החלב אצל יחזקאלי, הכריח אותי הלה בכח ממש להשאר אצלם לארוחת ערב. נשארתי והעניין התארך עד אחרי 10:00. כשחזרתי הביתה ירד גשם. הערב קיבלתי מכתב מעו"ד וייס בו הוא כותב שאדמות מנשיה ליד עכו הופקעו לטובת הממשלה, דבר שגורם לסיבוכים לא משוערים רבים. צרפתי את מכתב העו"ד למכתבי השני לג"ח.

23.3.1954

י"ח באדר ב' תשי"ד

יום ג'

כמעט את כל לפני הצהריים בזבזתי בבית המלאכה על ידי זה שניסיתי להרכיב את מהרציה משלד ברזל ישן שמצאתי ליד בית המלאכה. לבסוף נתייאשתי והחלטתי לעשות את השלד מעץ. לשם זה קיבלתי מהולצר בצהריים קרש של ברוש באורך של כ-3 מ'. אחר הצהריים אספתי תפוחי אה בשטח המשודד והתחלתי גם לנקותו, אולם לא ביסודיות יתירה.

בדרך כלל היה היום עקר למדי, כי פרט לשקילת החלב ומסירת 180 ביצה לפנות ערב לא עשיתי דבר של ממש. יש

24.3.1954

י"ט באדר ב' תשי"ד

יום ד'

היום ירד כמעט כל הזמן גשם, בפרט לפני הצהריים. לפני הצהריים עסקתי על המרפסת בהרכבת המריצה, אולם לבסוף הצטרכתי להפסיק בגלל מחסור בברגי עץ אצטרך להשיגם מחרתיים בחיפה. את ארוחת הצהריים אכלתי בשני שלבים מרק לפני מדידת החלב ו-(טקסט לועזי) אחריה. אחר הצהריים הוצאתי שוב צנון לבסוף באה עאישה שעזרה לי קצת. סיפרה לי שאחותה התחתנה. החתן הצטרך לשלם עבורה לא פחות מ-1,200 ל"י. בעקבות התנהלה בינינו שיחה מקוטעת על ההבדל בין מעמד הנשואים ומעמד האשה אצל יהודים וערבים. הוצאתי את הצנון בגשם, מלא בוץ ואחרי זמן רב של רחיצה וניקוי מסרתי ליצרניה ארגז אחד. –אמש והערב קיבלתי 3 המחאות לחבילות: 2 מארה"ב ואחת מגבעת חיים. מיכל כנראה לא ידעה שהחבילה מגיעה לבית לחם רק כעבור ימים מספר אחרי החזרת ההמחאה החתומה לחיפה. אסע ביום ו' לחיפה על מנת לקבל את שלושת החבילות.

25.3.1954

כ' באדר ב' תשי"ד

יום ה'

הגשם של אתמול רווה את האדמה כראוי ובבוקר לא יכולתי אפילו לצאת לשקילה רכוב על אופניים. לפני הצהריים קצרתי עשבים בגבולות המגרש ואספתי ארגז אפונה. אחר הצהריים עשיתי את שטחי תפוחי האדמה "ארן באנר" מסרתי ארגז אפונה לצרכניה ולהפתעתי נוכחתי לדעת שאין לי דואר. כבר שבוע ימים לא קיבלתי ממיכל דבר פרט לגלויה אחת. בערב שקלתי חלב ואחר כך הפרדתי את החלב שלי.

26.3.1954

כ"א באדר ב' תשי"ד

יום ו'

אחרי שקילת החלב בבוקר נסעתי עם המאק לטבעון ומשם באוטובוס לחיפה. דרכי הראשונה הייתה לסוכנות אל המהנדס פרצובסקי בעניין הרמת הבית. התברר שפיפר סחב אותי "באף" משך חצי שנה וסם הערים עלי בצורה שפלה ביותר. פרצובסקי אמר שאין לו כל התנגדות להרמה, וגדולה מזו, הוא עצמו המליץ בשעתו על ניצול הנפח מתחת לרצפה התלויה. הוא נתן לי מכתב שהדגיש את עמדתו זו בחריפות ובצורה מאלפת. בדואר החבילות קיבלתי את החבילה מג"ח (סיגריות, דברי מאפה ומכתב קצר ממיכל). את שתי החבילות מארה"ב חלקתי בדואר וחצי אחד שלחתי מיד לעכו. חוץ מזה הסתפרתי, קניתי את הברגים למריצה ועוד שני ספרים מ"ספרית השדה" על מחלות ומזיקי גן הירקות. הביתה חזרתי כבר ב-3 בשתי מכוניות המשא שלנו. בבית העם ראיתי שיש מחר משלוח ירקות והתחלתי להוציא מהר את שאר הצנון הלבן. אחרי שהתחלתי בא קינסטלר לבד עם המרסס וביקש שאעזור לו לרסס את הבצל שלו ושל זאביק. בלית ברירה עשיתי זאת ובקושי הספקתי עד חשיכה להביא הביתה ארגז צנון לא רחוף. כל הזמן חיכיתי לבואה של מיכל, אולם היא לא באה. גם מכתב לא היה. הודות לחבילה מארה"ב אכלתי ארוחת ערב הגונה ואחר כך הלכתי לראות, למי צלצלו הפעמונים". לצערי בשחור לבן ובסינכרוניזציה צרפתית.

27.3.1954

יום שבת כ"ב באדר ב' תשי"ד

בבוקר הבאת מעט גרעינים על האופניים מן המחסן. בצהריים אכלתי תפוחי אדמה עם תפוחי האדמה מפני שהתברר שכל הבשר צף בחציה העליון של קופסת השמורים והחצי התחתון נשאר תפוחי אדמה משומים... אחר הצהריים באה לבקר אותי עאישה, אחרי הפצרות רבות התכבדה בדברי מתיקה והזינה קצת ברדיו לתחנות ערביות. הספקתי לחטוף שעת שינה ואחרי זה רחצתי את הצנון והבאתיו על האופנים ליצרניה. בערב ראיתי את הסרט "בלי ירח".

28.3.1954

יום א' כ"ג באדר ב' תשי"ד

בבוקר שדדתי עוד פעם את שטח מזרע האספסת ואחר כך קלטרתי במחרשה הערבית את כל שטחי ה"ארן באנר". בצהריים שקלתי חלב אצל קוטלובסקי והוא הבטיח לעזור לי לזרוע אספסת לפנות ערב. אחר הצהריים קלטרתי את הסוכריים, וגם במחרשה הערבית. אחר הצהריים הספקתי עוד להביא הביתה 12 תיבות ריקות ולפנות ערב זרע לי יענקל'ה את האספסת. למרות שערבבתי אתה בזיפזיף, לא הספיקו לו הזרעים לכל השטח מיכל לא באה גם היום. במקום זה קיבלתי מכתב, בו מודיעה לי שתבוא ביום ג'. בערב שקלתי חלב במעברה. הלילה השארתי את הסוסה אצלי. יש ירידה נכרת בהטלה – לפני השינה כתבתי מכתבים לאנגליה ולארה"ב וצרפתי אליהם צלומים של עדנה.

29.3.1954

יום ב' כ"ד באדר ב' תשי"ד

להיום הייתה לי תכנית גדולה, אולם זו השתבשה בגלל שינוי בזמני המרעה (הפרות חוזרות ב-19:00 ויוצאות ב-1:30 ובגלל שהצטרכתי לחפש זרעי אספסת כדי לגמור לזרוע את השטח. בצרכניה כבר לא היו ולבסוף השגתי בקושי חצי ק"ג אצל וישינבסקי. גמרתי לזרוע את האספסת, אם כי הייתה רוח מזרחית חזקה, ושדדתי. אחר כך הבאתי עגלת עשבים לרפת. צהריים אכלתי אצל חוה. אמרה לי שעזרא נמצא בתל אביב ליומיים בטיפול אצל רופא בשם שטקלמכר. ב-1:30 רינה לא רצתה בשום אופן לצאת למרעה וכל פעם הייתה חוזרת לרפת. אחר הצהריים הוצאתי 4 עגלות זבל לשטח הצנון וחיסלתי בזה את ערימת הזבל הישנה. היה חמסין "קטלני". בערב מסרתי 150 ביצה ליצרניה ונשארתי בלי ביצים בבית. גם ארוחת ערב אכלתי אצל חוה. בערב כתבתי מכתב לאימא וגלויה לפאבל.

30.3.1954

יום ג' כ"ה באדר ב' תשי"ד

בבוקר התעסקתי כשעה עם ההשקיה. אחרי ארוחת הבוקר לקחתי את חמדה, הבאתי אותה לשטח הצנון שק סופר, קשרתי אותה עם הכרכרה לאחד העצים בחורשה ופזרתי את הזבל האורגני ואת הסופר. כשבאתי ב-11:30 לקחת את חמדה מן החורשה, ראיתי ששברה את הדופן הקדמי של הכרכרה. ניסיתי לחרוש את השטח עם המחרשה שהבאנו מנוה יער, אולם לא הצלחתי. קצרתי קצת עשבים – ירק ובצהריים רכבתי אל חנני לבקשו שיהפוך לי את שטח הצנון. הוא לבסוף הסכים ועשה זאת עם הדיסק שלו בשעה 3:00. אחר הצהריים אספתי אפונה ועאישה עזרה לי לקטוף 3

שורות. חוץ מזה הוצאתי ארגז גזר מפני שברוך מבקש ממני כבר זה יומיים מעט גזר. לצרכניה הבאתי לפנות ערב את שני הארגזים. הייתי משוכנע שמיכל תבוא הערב והתכוננתי לשלוח מחר בעזרתה הרבה ירקות. גדולה הייתה אכזבתי כאשר לא מצאתיה בין באי האוטובוס. היה לי מצב רוח רע, וחוץ מזה הייתי עייף ורצוף. בכל זאת החלטתי בערב לחבר עוד את המריצה, אולם לא עשיתי זאת כראוי ונוסף על כך שברתי את פנס האופניים שעה הכנסתי אותם לליפט.

31.3.1954

כ"ו באדר ב' תשי"ד

יום ד'

אסיף האפונה בתוך שפע העשבים התנבל לאט מאוד, מלבד זה היה לי מצב רוח בגלל היעדרה של מיכל ועדנה ונוסף לזה ירד קצת גשם לפני הצהריים. בצהריים הוכרתי לאכול עם עזרא וחווה. כשקצרתי בערב ירק בשביל רינה באה לקראתי מיכל עם עדנה, אחרי שבועיים של "חופשה" אני יכול להגיד שהרגשתי כי החופש הזה השפיע על שתיהן לטובה באופן מיוחד.

בערב מסרתי ליצרניה רק שתי תיבות אפונה ושתי תיבות חסה מגינת הבית.

רק במחלבה התברר לי שאני שומר הלילה במשמרת הראשונה עם אמנון וישניבסקי. קללתי נורא, אך לבסוף בכל זאת קמתי ב-11:00 אחרי שנרדמתי לשעה קלה מרוב עייפות. עם וישניבסקי ישבנו כמעט כל הזמן ברפת של ח. שויצר שחכה לשתי המלטות. בליל ההייתה סערה גדולה וגשם.

1.4.1954

כ"ז באדר ב' תשי"ד

יום ה'

גשם ירד כמעט כל היום. בבוקר הוצאתי אספקה מן המחסן ונתן הביא לי אותה הביתה. בגלל הגשם לא יכולתי לעבוד בחוץ לפני הצהריים. תיקנתי את הכרכרה וחיברתי באופן סופי את המריצה. הוצאתי גם את הזבל של רינה אחר הצהריים. ישנתי קצת ובערב הבאת לצרכניה ארגז אפונה שנאסף בשיתוף עם מיכל.

פאבל הגיע עם האוטובוס בערב באופן מפתיע. סיפר כרגיל הרבה חדשות, בין היתר, שלקיט בורגר יש בחור, היכרות רצינית... עניין הסדר המשותף נפל למים, מפני שפאבל לא יוכל להיות כנראה נוכח. רציתי עוד מהר החוצה לקטוף קצת אפונה לפאבל ועשיתי זאת כבר כמעט בחושך. הבאתי עוד ככר לחם מן הצרכניה, חלבתי ואחרי ארוחת הערב הלכתי למפקד בעל החי ולהפרד את החלב כשחזרתי ב-5:30, פאבל ישן כבר שנת ישרים.

בצהריים פזרתי מהר בגשם שוטף אמוניאק בבצל ונרטבתי לגמרי.

2.4.1954

כ"ח באדר ב' תשי"ד

יום ו'

בבוקר השכם שקלתי 20 ק"ג תפוחי אדמה בשביל פאבל, אך לבסוף לקח רק תיק מלא תפוחים ואחר את האוטובוס גם כן – כל היום ירד גשם וכל היום לא היו מי שתייה. לא עשיתי כמעט דבר. אחר הצהריים ישנתי קצת ומיכל העירתי רק בשעה 6:00. מיהרתי לקשור את הפרה שחזרה בינתיים ורצתי לצרכניה לקחת חלות וגם את האפונה שנשארה יותר ממחצית הארגז. (ברוך מכר את האפונה בתוספת של 25% כדי להכעיס) ועליתי לישיבת הועד, על מנת לדרוש שוב אישור להכשרת הקרקע במגרש וכמו כן בעניין המכתב של פרצובסקי. הועד עדיין מתקשה לאשר לי את המשאלה הראשונה וביחס לבניין הבית גם כן לא קיבלתי תשובה מניחה את הדעת ביותר. לא דברתי כה בחריפות נגד פיפר כמו

שהתכוננתי. הקראתי את המכתב והאשמתי אותו בהפצת בלופים ובסחבת מתוכננת ללא כל הצדקה בקשר לבניין הבית שלי. הגנתו של פיפר הייתה פשוטה מאוד: לדבריו דבר פרצבסקי לפני חצי שנה אחרת לגמרי... את הפרה חלבתי באיחור של שעה ואחר כך עוד בררתי עם ח. ברנר את בעיית מחסור המים אצלי. עליתי למגדל כדי לבדוק עד כמה שהבריכה העליונה מלאה. למרות שהיו בה מים, אין אצלנו מי שתייה. השיבר שעל יד נתן היה פתוח! הערב נשארנו שנינו בבית.

3.4.1954

כ"ט באדר ב' תשי"ד

יום שבת

אחרי מסירת החלב בבוקר בדקתי עם ברנא רת השיברים המכניסים את המים אל הקו שבמגרשו ומצאנו את השיבר על יד וילי סגור. אחרי שפתחתיו הגיעו מים אלינו. עד כה לא ידעתי שיש עוד שיבר, פרט לזה שעל יד ביתו של נתן, אשר בו תלויה אספקת המים שלי. במשך היום קראתי ונחתי. אחר הצהריים באה עאישה והביאה לנו שני צרורות פרחים. מיכל נתנה לה כמה חפצים מעדנה בשביל אחיה התינוק. היא מיעטה בדיבור אך אמרה שהפנטזיה אליה הזמנו לא תצא לפועל, מאחר שהערבי שהיה צריך לערוך אותה מת לדבריה בתאונת דרכים (?). גם הערב נשארנו בבית.

5.4.1954

א' בניסן תשי"ד

יום א'

כמעט כל היום עסקנו באיסוף ירקות. בערב הבאתי ליצרניה 3 תיבות אפונה, שתי תיבות חסה ותיבת תרד מגינת הבית. לא ראיתי שאצל קוטלובסקי במגרש עומדות פרדות ועגלתו בטלות וירדתי באופן מיוחד להביא את חמדה מה שגזל ממני זמן רב. בערב הגיעה עגלת טיול בשביל עדנה מג"ח, מתנת אימא. בזמן האחרון בשל בי הרצון לעשות ערימת קומפוסט ולנצל על ידי כך את העשבים השוטם שבמגרש. אעשה זאת כנראה מחר. הערב התחלתי כבר לפורר ולעדור את היסוד בשיבלה בטוריה. 0בין הלול וגינת הבית) בדרכי למחלבה הסתכלתי במקרה על השיבר על יד נתן וראיתי שהוא סגור (כל היום היינו בלי מים). יותר מאוחר התברר לי שח' ברנר סגר אותו וניסה לעביר אלי מים דרך שיבר אחר מן הבריכה התחתונה ללא הודע המוקדמת. ניסיון זה כמובן לא הצליח. איש אינו יודע כיצד משווקים פטר8וזיליה. זליגר התקשר היום לפי בקשתי עם תנובה ושם אמרו לו שמעוניינים רק בעלים ושכנראה ישלחו הנה מישהו אשר יראה את השטח. בערב לקחתי את המגפר אצל שרגא, הנבטים הרכים של המלונים מותקפים קשה על ידי מכרסמים.

6.4.1954

ב' בניסן תשי"ד

יום ב'

נדמה שהחורף התחדש בכל תוקפו. כמעט כל היום ירדו מטרות חזקות. טוב שהחלטתי בבוקר השכם לבצע את האיבוק במלונים. במקום זה גמרתי לעדור את יסוד ערימת הקומפוסט, התחלתי לקצור קצת עשבים בשבילה, אבל בגלל הגשמים לא יכולתי לעשות עבודה רבת ערך. פיזרתי ממני אך בחלקה אכן באזור התחתית ונרטבתי לגמרי עד העצם.

בבוקר לקחתי שק אלדרין 2 וחצי. לשאלתי ענה לי זונברג שאנו "קבצנים" שכן קונים אנו רק ד.ד.ט 5% ואלדרין 2 וחצי (!?)

בצהריים לקחתי 100 ק"ג גפרת אמון ושק סופר רגיל והובלתים הביתה על הפלטפורמה של הולצר. מיכל גילתה קצת רצון ללמוד לחלוב. בערב נתתי לה לנסות, אולם היא מפחדת ולי יש ספק רב אם יעלה בידה ללמוד אי פעם מלאכ זו. בערב קיבלנו המחאה לחבילה בשביל עדנה כנראה מאנגליה, וגלויה מפאבל בו מידיע שבנל זאת מתכוון לערוך את הסדר המשפחתי. לדעתנו מסריח הענין קצת והודעת הביטול מן הראשון באפריל, באה כנראה בגלל אי רצונו מחמת מצוקה כספית (?) ב-8:30 הייתי בספריה, קיבלתי את "דרך גבר" ליגאל מוסינזון ומסרתי לעדה את כתב ידי, תרגום ספורו של איון אולברכט, שלא זכה לראות אור.

6.4.1954

ג' בניסן תשי"ד

יום ג'

הבוקר הכנתי תערובת לאיבוק המלונים (ד.ד.ט + קריאסייד) אך לבסוף החלטתי שלא לאבק בגלל הבוץ. קצתי עשבים וערמתי אותם. באמצע העבודה נשברה לי ידית הקלשון והצטרתי ללכת לצרכניה לקנות חדשה. אחר הצהריים המשכתי לקצור ב-3:30 הבאתי את חמדה עם כרכרת הגומי והובלתי למקום את השכבה היסודית לערימת הקומפוסט. (עשבים גסים בגובה 20-30 ס"מ). לבסוף הבאתי גם כרכרה עם סיד מאצל בור הסיד שלייד צריפו של זליגר. בסביבה שלנו הסתובב עזרא שקבע שחמדה דורשת והציע את שירותו של ג'ינג'י. אמרתי לו שאיני מוכן לשלם בעד התענוג של ג'ינג'י 80 ל"י והוא חזר אחר כך והבטיחני שזה לא בוער אצלו ושהוא מוכן לחכות לי במקרה ואין לי עכשיו כסף... בערב היה גיהנום משפחתי. מיכל ישבה כל הזמן כמו על סיכות וההתרוצצות ולא אחרה לבוא: יום הולדת שנשכח... אדישותי המשועת וכו' וכו'. התרגשות, דמעות וצעקות לו לפחות עשיתי לה אתהכסא הגבוה לכביסה. הרגשתי עצמי כילד שסרח, ואני דווקא באמת התכוננתי לקפוץ העירה ולקנות בקבוק מי בושם. זה פשוט לא הסתדר. ליל נדודים היה לי הלילה.

7.4.1954

ד' בניסן תשי"ד

יום ד'

הבוקר היה מעונן ולא ידעתי אם לאבק בגלל חשש של גשם. בסוף אבקתי בכל זאת. אחרי ארוחת הבוקר פזרתי על נדבך העשבים הראשון שכבת זבל ומעט סיד ועפר. המריצה שלי עובדת בסדר. את הנדבך השני הובלתי בכרכרה וסוסה של זאביק שעמדו במקרה במגרש ללא עבודה. אחר הצהריים שוב סידרתי שכבת זבל עפר וסיד. ירד גשם קל. מיכל אספה שני ארגזי פטרוזיליה עלים ועמיחי הביא לי אותם ליצרניה. לפנות ערב, כאשר אספתי את חומר הגלם לעשיית שרפרף הכביסה, דיברתי אל מיכל קשות: אמרתי לה שהיא מוכנה להריות רעיה טובה ונחמדה רק כשהיא יודעת שיש לנו כסף בבנק ובזמנים קשים, דווקא כאשר אני זקוק יותר ליחס טוב מצידה היא מאכזבת. רמזתי לה, שכאשר ישתפר מצבנו תצטער על יחסה הנוכחי מרה, אני אדאג לכך להזכיר לה את יחסה הנוכחי אלי בצורה בלתי נעימה ביותר. זה הציק לה קשה והיא ביקשה בכל כוחה להתפייס...

השמיים היו מעוננים מאוד ואחרי התלבטויות ושיקולים רבים החלטתי ב-6:30 לפזר גפרת אמון במלונים. פזרתי בחושך וראיתי את השורות רק הודות לאיבוק שעשיתי בבוקר והתפללתי שלא אצטרך את הנבטים. יותר מאוחר ירד גשם קל. השם יתברך הייתי עייף מאוד. קראתי בספר "דרך הגבר" ונרדמתי חליפות ולבסוף עוד התקלחתי במים חמים.

8.4.1954

יום ה' ה' בניסן תשי"ד

מיכל חלבה בבוקר כרבע ליטר חלב. היא מסרה את החלב במחלבה ואני בינתיים קצרתי וערמתי עשבים. את חמדה הספקתי להביא רק ב-11:00. עד הצהריים הובלתי את הנדבך השלישי והשארתי אותה אצלי. בצהריים פיזרתי את שכבת הביניים ואחר הצהריים הובלתי עוד חצי נדבך עשים. לבסוף הבאתי לצרכניה ארגז גזר שהכינה מיכל. ייתכן שמחר יבואו יאנקו וכרמלה, למרות שעוד לא הודיעו מאומה בכתב. מיכל קנתה שלשום קופסת חומר ניקוי "קלין" ועקב זה הותקפה בשגעון הניקוי. מאוחר בערב התחילה רק לאפות עוגה ונשארה ערה עד חצות בגלל זה. –רינה נתנה לי בערב 5 וחצי ל" חלב. הפרדנו היום.

אחר הצהריים חיכיתי לבואו של משה כהן, אך התברר שהיום היה בחצי התחתון של הכפר.

9.4.1954

יום ו' ו' בניסן תשי"ד

לא יכולתי לקבל את חמדה היום ובבוקר לא ידעתי כלל איך אתסדר. אחרי מסירת החלב הוצאתי ממחסן הכימיקלים דיאלדרין לאיבוק ו-2 שקים פתיון רקוב לחיפוי העגבניות אחרי הזריעה. ב-9:00 חיכיתי בתור הארוך ליד מחסן האספקה, קיבלתי תערובת בלבד ולפי חשבוני קיפח אותי זליגר, שעה ש"העגיל" את הכמויות שצריכות להגיע לי. את האספקה הביא לי הביתה זאביק. אחר כך קצרתי עשבים והובלתי לערימה עם הסוסה של זאביק והשארתי אותה בצהריים אצלי. אחר הצהריים פזרתי על הערמה שהגיעה כבר לגובה של מטר בקירוב זבל עופות ושוב סיד ואדמה. יאנקו וכרמלה לא באו. קיבלתי מכתב מארה"ב ומאגי שמודיעה שיעזבו בקרוב את הקיבוץ. דודה שלחה מאנגליה לעדנה סינור נחמד אבל גדול עדיין עם מעט שוקולד. עוד התנבאה לחמסין ולכן התכוננתי להשקות את הקומפוסט מחר, אולם לרוגזי לא יכולתי למצוא את הממטרה הקטנה שהטמנתי בשעתו על יד הרימונים. קינגסטלר ריסס אצלי היום ולא כל כך צריך, תפוחי האדמה ובצל ואני סרבתי לחתום. לא הלכנו לקולנוע בערב.

10.4.1954

יום שבת ז' בניסן תשי"ד

בלילה היה אולי שרב מעט, אולם בבוקר התחילה לנשב רוח דרומית חזקה שהפכה לסערה עזה. גג המרפסת עף כמעט וברגע האחרון הצלחתי על ידי הכבדה באבנים גדולות. מלבד זה ירד בעיקר לפני הצהריים גשם ניכר שפטר אותי מלהשקות את הערימה. משום מה לא הסתפקתי לישון היום. קראתי ונהניתי מאוד מספרו של מוסינזון "דרך גבר". לפנות ערב כתבתי מכתב די חריף לפאבל בו הסברתי שטעמיו לביטות הסדר המשפחתי תחילה וחזרתו הפתאומית בתשובה אחר כך אינם מתקבלים על הדעת ביותר ושאלו מוותרים על השתתפותנו. בערב הלכתי לבד לסרט בשם "מטרופוליטן" כי קראתי שזה יהי הסרט מוזיקלי נאה. אולם התאכזבתי ועזבתי באמצע.

11.4.1954

יום א' ח' בניסן תשי"ד

בקרבת פח האשפה לפני הצריף הופעה חפרפרת. ב-8:00 לקחתי אצל ברוך כדורים והצבתי לה תותח בפעם הראשונה לא הפעלתיהו אולם בשניה נהרגה. עד הצהריים קצרתי עשבים במשולש אחרי הרימונים. אחרי הפסקה קצרה באחת,

המשכתי ושברתי את חרמשי. אחר הצהריים הובלתי עם חמדה וכרכרת הגומי ריפוד ישן מבית אימון עם אחוז גדול של זבל עופות שנתן לי גרשון חינם בשביל ערימת הקומפוסט.

הריפוד רקוב ומסריח כהוגן, אך לפי דעתי יש לו ערך רב. אחרי שתי הובלות זבל ריפוד הובלתי עשבים וערכתי עוד נדבך. אחר כך הובלתי ליצרניה פטרוזיליה שמיכל הוציאה במשך היום וסמרת 5 תיבות שורש ותיבת עלים. גם לצרכניה מסרתי חצי ארגז. בערב ניסתה מיכל שוב את ידה בחליבה. אחרי מסירת החלב פניתי אל דומינסקי כאל חבר ועדת הביקורת וזרתי על תביעתי להסדר בעיית כלי העבודה.

בערב בא נפתלי להודיע לי על ישיבת ועדת תרבות "דחופה". כרגיל לא היה זה אלא בזבז זמן. דובר קצת על יובל ה-6 של בית לחם. הוחלט להזמין אמן מבחוץ. שושה ביקשה את יהודה שיוציא ממטתה חולדה שנפטרה שם לא מזמן עקב הרעלה. הייתה נוהגת לכרסם את שערותיה של שושה... בשובי הביתה קראתי עד חצות "דרך גבר" הרומן העברי המקורי הראשון שאני נהנה ממנו הנאה של ממש.

12.4.1954

ט' בניסן תשי"ד

יום ב'

אחרי שקראתי אמש עד חצות, לא יכולתי להרדם עוד כמה שעות בגלל כאב שיניים עצום. בשכנות שלושת השיניים המלאכותיות של ד"ר ברל.

אחרי החליבה אבקתי שוב את המלונים אך גם הפעם התברר שזה היה אבוק לפי גשם (קל). אחרי ארוחת הבוקר הבאתי למגרש כרכרה מלאה עם ארגזים עבור הפטרוזיליה ואחר כך עשיתי 3 הובלות זבל מגרשון. בצהריים בלבלה לנו את המוח שוב קצת עאישה שהביאה הפעם גם את אחיה הקטן עומר. בשביל עדנה הביאה בקבוקון עם מי בושם ולא רצתה בשום אופן לקחתו בחזרה. היא זרקה את הפרחים שהביאה מיכל ונתנה במקומם פרחים יותר יפים בצנצנות. מיכל נסעה בצהריים לטבעון אל תופרת ולנסות למכור ביצים ותפוחי אדמה. אחר הצהריים הצטרפתי לטפל קצת באדמה. חוץ מזה ניקיתי את הכניסה לבור הביוב, הובלתי עוד כרכרת זבל, הבאת יארגז גזר לצרכניה ו-80 ביצה ליצרניה.

היום קיבלנו גליה מכרמלה וכן מפאבל אשר כנראה עוד לא קיבל את מכתבי, כי מכתבו עדיין מלא פרטים של המשקאות והמאכלים בליל הסדר.

בערב לקחתי משלמה 25 ל"י במזומנים. יותר מאוחר התקיימה הגרלת חלקות התירס. לבסוף הוחלט לערוך את ההגרלה בלי השתתפות החברים, ולכן הלכתי הביתה.

13.4.1954

י' בניסן תשי"ד

יום ג'

שמואל לא רצה לקדוח לי חור בחרמש כל זמן שנתן לא יחמם אותו תחילה. נתן עשה לי את זה לפני שיצא לעבודה. לפני הצהריים קצרתי וערמתי עשבים סביב עצי הפרי שלנו בחרמש של זאביק. בצהריים שקלתי 12 ק"ג תפוחי אדמה בשביל לקוחות בטבעון שאת כתובתם קיבלתי ממיכל. התקלחתי ונסעתי באוטובוס לטבעון. שם מכרתי תחילה את תפוחי האדמה ב-45 ג' הק"ג ואחר כך הלכתי אל רופא השיניים, ד"ר עופר. הלה הצטרך להוריד את כל הגשר עם 2 השניים התותבות מפני שהשן הקדמית המחזיקה אותו רקובה עד היסוד. לפני שנסעתי הלכתי לבקר אצל אילנה, אולם הביקור הפך לכשלון, כיוון שאילנה עמדה בחוץ ודאגה לבעלה אשר לא חזר עדיין מנצרת. הלכתי איתה לקופת חולים

ומשם טלפנו דרך מפקד הצפון לקופת חולים בנצרת לבקש אינפורמציה, אולם לא נכנינו. השארתי אותה דואגת והבטחתי שאולי אבוא ביום ה'. חזרתי על הסופר. הליהל סיימת את "דרך גבר" ספר כביר. אחר הצהריים הוציאה מיכל 2 שורות פטרוזיליה וגם את זבל העופות שהיה מתחת ללול. כפי שהתברר אחר כך היית הזו שגיאה, מפני שבלילה ירד במפתיע גשם.

14.4.1954

י"א בניסן תשי"ד

יום ד'

בשעות הבוקר הופיע אצלנו סוחר "חפשי" שמכרנו לו 75 ביצים במחיר 11 גרוש החתיכה, כמה רגעים אחריו בא יהודי שביקש לתומו 2 ביצים בשביל יום טוב במתנה וקבלן. בלילה ירד גשם במפתיע וביום המשיך לרדת לסירוגין. הוצאת הפטרוזיליה באדמה הרטובה הייתה עינני ממש. הוצאנו גם שתי שורות גזר. הבאתי הביתה כרכה מלאה פטרוזיליה, אולם מן הצהריים לא הייתה אף טיפת מים רק בערב התחילו להגיע. רחצנו את הפטרוזיליה במעט המים שהיו לנו והייתה זו עבודת פרך. בסוף הצלחנו להשתלט איך שהוא בעיקר הודות לעבודתה המאומצת והזריזה של מיכל. סידרתי שהאוטו יבוא אל בית וקטלובסקי ב-7:00 בערב רתמתי בחושך ובחושך הובלתי 15 תיבות על כרכרתי אל האוטו. אחר הצהריים הבאתי חוץ מזה גם 50 ק"ג גרעיני דורה עבור העופות.

15.4.1954

י"ב בניסן תשי"ד

יום ה'

מצפוני של סיגלר לא נח הלילה והוא בא להוציא אותי מן המיטה ב-3:00 במקום ב-1:30 לשעה אחת שמירה. חזרתי אחרי 4:00 וישנתי עד 6:15. בקושי הספקתי לחלוב. לפני הצהריים קצרתי את שרדי העשבים במגרש, הובלתי לערימה וערכתי את הנדבך האחרון. בצהריים נסעתי שוב לטבעון. ד"ר עופר הוציא לי עצב מן השן, (שנייה של כאב עצום), עשה סתימה והזמין אותי לבוא אחרי פסח. בדרך בחזרה פגשתי את ח. ברנר שהבטיח לי כי כל רגע יעבור אוטו המשא שלנו ובגלל זה ויתרתי על ביקורי אצל אילנה. כיוון שרציתי להיות בבית שעה שיבקר משה כהן אצלנו. רק אחר כך התברר לי שמשה כהן כלל לא היה היום בבית-לחם. למרות הבטחתו המפורשת. חזרתי הביתה לפני 5:00, הבאתי לצרכניה ארגז גזר, ומשם הבאתי ארגז עם קניות שעשיתה מיכל לפני הצהריים, וחוץ מזה מנת הבשר לפסח. בערב עיכב אותי שוב יחזקאל פינקלשטיין חצי שעה ליד המחלבה.

16.4.1954

י"ג בניסן תשי"ד

יום ו'

מ-8:00 עד 9:00 בבוקר זרעתי בקורנליסטר תירס בתוספת שלי, החלקה הראשונה בפינה הדרומית מזרחית של פרשת הדרכים צפורי –אגרפט. בדרך בחזרה סירתי בפלחה שלי. החיטה עומדת יפה, עוד לא גמרה להשתבל. החציר יפה למדי, אולם חלק ניכר מחלקו התחתון נרקב עקב הגשמים הרבים והרביצה. חוץ מזה הוא כבר בסוף הפריחה – בזמן היותי בחוץ פזרה מיכל זבל עופות בחלקת אורן באנר העליונה. אני העמסתי את יתר הזבל והובלתיו לחלקה התחתית ובשעות הצהריים פזרתיו מהר. ירד גשם קל ואני מיהרתי לתלם במחרשה ערבית עם שק את החלקה העליונה. הפעולה לא הייתה מוצלחת ביותר, כי המחרשה לא חדרה בכלל עמוק. בסוף הוצאת את כל הזבל מן הרפת בערב קיבלנו מכתב מלא תרעומת מצבי על דחיית בואנו לסדר. כותב שלא יופיע אצלנו כל זמן שלא נעשה ביקור נימוסין בעכו. יבלה את הסדר עם כל משפחתו אצל ההנים במוצקין. הערב היה תורי למכור כרטיסים לסרט "היורשת" עם

א.א.דה הילנד. עמיחי ובני נסעו, לא הי האיש שהתנדב לתרגם ולבסוף אני עשיתי זאת. באמצע בא קאמיל להגיד לי שאני מאחר בתרגום והדליק אותו בסיגרייתו. ניסיתי לכבות עם מעיל, שרפתי את הבטנה שלו, אולם התרגום נשרף כליל ובמהירות.

17.4.1954

יום שבת י"ד בניסן תשי"ד

שבת בבוקר הפרדתי את החלב מאמש ומהבוקר. אחר כך הבאתי את חמדה אל ג'ינג'י להזרעה. היא הייתה שקטה מאוד בשעת הפעולה. לפני הצהריים עשיתי למיכל כיסא גבוה במיוחד לכביסה. עשיתי משאריות שולחן המטבח שהיה לנו בגב-ים. אחר הצהריים באה אגיטה בדיוק בזמן שרציתי לשכב לישון. לא התכוננה ללכת ולבסוף הצטרפתי לצלם אותה כדי להיפטר ממנה. בערב עשינו שנינו סדר פסח, כל אחד לפי מיטב יכולתו.

18.4.1954

יום א' ט"ו בניסן תשי"ד

בבוקר עשיתי לברז הגינה הנוזל בחוץ שסתום חדש מעור שהפסיק אמנם את הנזילה, אך אינו פועל לשביעות רצוני המלאה. חוץ מזה הכנתי מברזל עגול למיכל פסים לוויילונות בחדר. בערב הוצג הסרט השוודי "העלמה יוליה".

19.4.1954

יום ב' ט"ז בניסן תשי"ד

הקדמתי לקום וקצרתי עוד קצת עשבים בחצר. לפני הצהריים גמרתי לבנות את ערימת הקומפוסט. עזרתי לזאב לקלטר ותמורת זה הוא קלטר את חלקת ארן באנר התחתונה. אחר הצהריים התקנתי את קווי ההשקייה, אולם לא היה לחץ מספיק. כמו כן עבדנו אחר הצהריים כל המשפחה במלונים. מיכל כיסחה ועשבה ואני עד הערב גמרתי לקלטר ביד את כל השטח. בערב שקלתי חלב. היום הגיע סוף סוף הקטלוג של כלים "חקלאיים" מאנגליה. אכזבה גדולה. זה למעשה הטלוג של כלי גינה זעירה שאת כולם ואף טובים מהם אפשר להשיג בארץ. למרות עיין מדוקדק לא יכולתי למצוא דבר שהיה כדאי להזמין.

20.4.1954

יום ג' י"ז בניסן תשי"ד

סידרתי השקייה על ערימת הקומפוסט וקלטרתי את הבצל, המלונים וה-"אפ-טו-דייט". במלונים קלטרתי עם קולטיבטור רחב והקלטור לא התקבל טוב. אצטרך לקלטר שנית קלטור כפול בין כל שתי שורות. לעומת זה יצא הקלור ב-"אפ-טו-דייט" יפה מאוד, מפני שכאן חרשתי ממספר 4 ולא בביוסוק מפוקפק. מחר אני קוצר את החציר שלי בטרקטור.

21.4.1954

יום ד' י"ח בניסן תשי"ד

היום לא חלבתי את רינה בפעם הראשונה בבוקר. מ-9:00 עד 10:00 קצרתי את החציר עם י. מולדבן באוליבר. לא היו כל תקלות. כשחזרתי רתמתי את חמדה ושדדתי

את שטח העגבניות עם שתי משדדות ואחר כך הבאתי תיבות ריקות עבור פטרוזיליה שמיכל הספיקה בינתיים להוציא. ב-12:00 חלבתי את רינה ואחר כך שקלתי חלב. בשובי ראיתי שמי ההשקייה מתחילים להגיע, בדיוק שעה שהתכוננתי להתקלח. רצתי בתחתונים החוצה, פיזרתי אמוניאק באספסת והשקיתי. בשובי הביתה התקלחתי (היום היה חמסין) ויצאתי עם מיכל לפטרוזיליה. מיינו אותה והתחלנו לארוז. לפני זה פזרתי דלי סופר משולש בשטח. ב-4:00 בא במפתיע משה כהן. היה עייף מאוד ולכן כל הבוקר לא היה ערך רב. בדרך כלל היה שבע רצון. כבדנו אותו בבית במשקה קר. לשאלתה של מיכל, האם לדעתו יכול חקלאי להתקיים מ-8 דונם שלחין השיב בשלילה ובזה פתח שרשרת ארוכה של עגמת נפש והתמרמרויות. מיכל בכתה והכריזה שמעתה לא תיתן לי מנוח, מאחר ששמעה דעה של מומחה. אני בעקשנותי ממרר את חייה ומרושש את כוחותיה הפיזיים והנפשיים גם יחד. גורלה של עדנה יהיה מר ונמהר. למרות מצב הרוח רכבתי ב-5:00 לבית העם, קניתי למיכל כרטיס להצגת הבימה בכפר יהושוע "שלושה שברחו" סידרתי שהאוטו יבוא אלי לקחת את התוצרת. עד חשיכה עבדנו במאמץ עילאי באריזת הפטרוזיליה וברחיצתה. אחרי 7:00 העברתי 7 תיבות תוצרת בלבד אל ביתו של עמיחי. התברר שלא כדאי לשלוח אוטו לחיפה והמזכיר אליהו לקח את התוצרת אתו בטנדר לקריית עמל. אני מיד יצאתי לשקול חלב, מיכל התלבשה ונסעה ב-8:30 לכפר יהושוע רוגזת ועיפה.

22.4.1954

י"ט בניסן תשי"ד

יום ה'

בבוקר השכם בא זוננברג עם מרסס מוטורי ופועל במבצע דחוף של ריסוס תפוחי אדמה כללי. הריסוס היה מפוקפק מאוד. כששאלתי את מיכל אחרי שקילת החלב על רשמיה מן ההצגה, קיבלתי במקום תשובה דרישת מוסר על חוסר יכולתי ואי הצלחתי לפי הנוסח של אמש. טענה שאני מעבידה בפרך ולא נותן לה לחוות דעתה ושהיא לא ראתה לא רואה וגם לא תראה טובה בחיים המשותפים איתי – היום נמשך השרב. אני עדרתי סביב עצי הפרי ועשיתי גם צלחות סביבים. לפני הצהריים לא ניצלתי את הלחץ הטוב ואחר הצהריים לא היו מי השקייה. אחרי האוכל רכבתי על האופניים לראות מה שלום החציר וראיתי שיש צורך מידי לגובבו. למזלי עבר אותו הזמן האליס עם מגוב מהפך על יד החלקה ועליו ישב ברוך הצעיר. (קרובו של אלי?) לא נתנו לו לעבור עד שלא גובב את החציר תוך 25 דקות לצערי עשה רק גלים רגילים ולא כפולים דבר שהתברר לי רק יותר מאוחר. בשובי נחתי כחצי שעה, גמרתי את הצלחות. שקילת החלב ארכה עד מאוחר הערב. נינה הסוסה של ברוך המליטה היום בעבודה (לא ברור) כמעט ממש בין יצוליה של הכרכרה. מאיר שפירא התנגש בחיפה עם אוטובוס. הסופר (לא ברור) רמי כפרי שוכב בבית חולים. בדרך הביתה לקחתי בשר בצרכניה ואצל שרגא מאבק. הביתה באתי ב-9:30 ומשום לא הייתה אף טיפת מים בבית, נסעתי למרות עייפותי למרכז והבאתי כד מים. מיכל ניעורה ב-10:00 מחוסר פעילותה והחליטה לחלוב את רינה המדורה ברפת הכזיבה כרגיל ומיכל הזעיקה אותי לבוא לעזרה. גמרתי לחלוב והלכתי לישון עייף ורצוף רק ב-10:30.

23.4.1954

כ' בניסן תשי"ד

יום ו'

בבוקר השכם אבקתי את כל המלונים (גם טל גלבוע) איבוק יסודי. אחרי ארוחת הבוקר הבאתי אספקה מהמחסן וארגזים ריקים. אחר כך הרכבתי קו השקייה באמצע שטח מזרע העגבניות ועד הצהריים גמרתי לעשב את טל גלבוע. אחר הצהריים רציתי לצרף את הגלים בחציר עם מגוב בהמה, אולם שניצר זוננברג יעצו לי לעשות זאת בקלשון. בשדה

נוכחתי לדעת שעצה "ממשית" זו הייתה נפסדת. בקלשון הספקתי לעשות רק 3/4 השטח. שבתי אחרי שקיעת החמה, ראיתי שיש מי השקייה, ופתחתי הפטיש האחרון בעגבניות. לא הסתובב ומצאתי בו עכבר מת. חלבתי, התקלחתי והתלבטתי. הערב מכרתי שוב כרטיסים לסרת הצבעוני והנחמד (טקסט לועזי). מיכל באה לסרט ולמרות זה שהייתה עם אופניים, לא נסעה אף פעם לראות את עדנה. כשחזרנו עדנה בכתה.

24.4.1954

כ"א בניסן תשי"ד

יום שבת

לפני הצהריים השקיתי את האספסת ואת שטח העגבניות וגם את הקומפוסט באופן יסודי. אחר הצהריים הצלחתי לישון שעה קלה. בערב הודיע לי שלום שתורי לעבוד מחר במכבש ולא רציתי בשום פנים לדחות לי את זה ביום אחד. בין חברי המושב לא הצלחתי לקבל ממלא מקום ואצטרך מחר לשכור פעול לעבודה זו כי עלי לשלוח מחר ירקות ולגמור לערום את החציר בדרך למחלבה הערב נשפך לי חצי החלב בחושך על כל בגדי הטובים. ב-10:00 בערב נכנסתי לישיבת הועד. עשיתי להם סקנדל בגלל זה שאין דרך אלי וחוף מזה דרשתי מיד את הרפת במגרש האחרון לשם אחסנת החציר. הובטח לי שהעניינים יסודרו עד סוף השבוע הזה.

25.4.1954

כ"ב בניסן תשי"ד

יום א'

ב-7:00 חיכיתי במרכז לאוטו עם הפועלים וקיבלתי לעבודה שני רומנים זקנים. לאחד נתתי קלשון ושלחתי לעבוד במקומי במכבש. לשני הראתה מיכל את הוצאת הגזר. אני ירדתי על האופניים לחציר שלי, עשיתי ערימות מארבעת הגלים האחרונים. חזרתי ב-10:00, לקחתי בצרכניה לחם ו-1 ק"ג אספסת וזרעתי אותה בשטח שנשאר בו. הצנעתי במגרפה ומיד השקיתי כחצי שעה. עד הצהריים הוציאו מיכל והפועל את כל הגזר ובהריים התחלנו לנקותו. גייסתי גיגיות מן השכנים ורחצנו אותו בשטח עם מי השקייה. אחר הצהריים הוצאנו גם עוד שורותיים של פטרוזיליה ומיכל אספה משטח השום 8 תיבות שמיר בר. בדיוק כאשר חזרו שני המבשים מצפורי הביתה, הודיע לי שלום שאני כובש היום אחר הצהריים. הוא שכח שחלקתי בדרך לצפורי ולא כוון לשם מכבש בדרכו בחזרה. כתוצאה מכך אוכל לכבוש רק מחר וזה יגרום לי הוצאות גדולות של הנסיעה. עם הירקות עבדנו עד חשיכה. הפועלים הלכו ב-00:40 וכל אחד קיבל 5.300 ל"י. את ההובלה הראשונה ליצרניה עשיתי בכרכרה שלי אך בלי הצלחה גדולה. השארתי את כרכרתי על יד מולדבן ובכרכרת הגומי הבאתי ב-7:00 את יתר התיבות. 10 גזר, 4 פטרוזיליה ו-8 שמיר. בחושך החזרתי את כרכרת הגומי הכנסתי את חמדה לכרכרה שלי ובנס חזרתי שלם הביתה. מיד יצאתי שוב לשקול חלב. מיכל בינתיים ניסתה לחלוב את רינה, אך זו החליטה לא להיענות והתייאשה באמצע. בקושי הוצאתי ממנה הערב 3 וחצי ל". ארוחת ערב אכלנו רק כשחזרתי עייף ורצוף ב-9:30. גרשון השקה מ-9:00 בערב. אני הולך עכשיו להרכיב בחושך את שני הקווים שהעברתי אחר הצהריים לחלקת ארן באנר פעילות ואשקה מחצות עד 6 בבוקר.

26.4.1954

כ"ג בניסן תשי"ד

יום ב'

ב-6:00 בבוקר סגרתי את המים אחרי השקיית לילה מוצלחת של 6 שורות בארן באנר בחלקה העילית. ב-9:00 יצאתי עם נפתלי והמכבש הגדול ובמשך שעה וחצי כבשנו למעלה מ-100 חבילות חציר משלי. כאשר חזרתי לא היו מי השקייה

ולא היה לי מה לעשות. ב-3:00 התחילו להגיע מים. מיכל השקתה את עצי הפרי אחרי שזיבלנום בקצת אמוניאק ואני עד 30q5 העברתי צנורות לתפוחי האדמה בחלקה התחתית. כאשר רציתי לפתוח, שוב לא היו מים. לפנות ערב הבאתי בעגלת הירק של זאביק ארגז גזר לצרכינה ו-100 ביצים ליצרניה. עדנה התחילה היום ללכת כמה צעדים ומבוקר עד ערב מכרסמת גזר חי ומלוכלך. אחרי שקילת החלב בערב ראיתי במחלבה מודעה בה מבקש קרן לקנות 2 ט' חציר במזומנים. התקשרתי איתו וכנראה שאמכור לו 1 עד 2 טון מן החציר הצבורי שאקבל.

27.4.1954

כ"ד בניסן תשי"ד

יום ג'

אחרי שקילת החלב זבלתי בחנקן את חלקת ה-"אפ-טו-דייט" והשקיתי ב-3 קווים. אחרי ארוחת הבוקר הבאתי על האופניים 28 ק"ג גרעינים הביתה ואחר כך ירדתי לתוספת שלי, בה ספרתי 107 חבילות חציר סידרתי אותן בערימות של 6 חבילות כל אחת. בצהריים נסעתי לטבעון אצל ד"ר עופר הייתי רק רגעם מספר. לקח לי מידה של שן אחת. בזבזתי הרבה זמן במרכז המסחרי כדי לקנות שסתומי גומי בשביל ברז הגינה שאינו פועל בסדר, אולם החנות לא נפתחה עד אחרי 4:00. זה גרם לכך שיכולתי לעשות רק ביקור חטוף מאוד אצל אילנה שכבדה אותי בקפה ועוגיות צ'כיות עם גבינה לבנה וצימוקים. פגשתי אצלה את החייטת שתופרת גם בשביל מיכל, אחרי שקילת החלב בערב נשארתי במעברה לישיבת ועדת התרבות אצל עדה. ההשתתפות הייתה מלאה, אבל הוחל רק באיחור של 3/4 שעה. דובר על התכנית ליובל ה-6 של הכפר וליום העצמאות. מיכל הוציא אחר הצהריים 3 שורות כפולות של פטרוזיליה. מחר נשלח.

28.4.1964

כ"ה בניסן תשי"ד

יום ד'

בבוקר העברתי את 3 קווי ההשקיה למלונים והשקיתי 3 שעות בקירוב ברם ההשקיה הייתה חלשה למדי. אחר כך עזרתי למיכל למיין ולרחוץ את הפטרוזיליה. העבודה התנהלה לאט. מלבד זה הי גם חמסין. בצהריים האתי כרכרה עם תיבות ריקות. אחר הצהריים "עזרה" לנו גם עדנה. ישבה על יד ערימות הפטרוזיליה ואכלה בתיאבון תפוז על קליפתו והעפר שהצטבר עליה. לפנות ערב העברתי קו אחד לקצה המלונים וקו אחד בחזרה לאספסת המילואים. בערב ירדתי עם חמדה אל זאביק רתמתיה לכרכרת הגומי והבאתי ליצרניה באיחור 9 תיבות פטרוזיליה סוג א' ו-3 תיבות סוג ב'. בערב הייתי עייף מאוד, חלבתי מאוחר והפרדתי.

29.4.1954

כ"ו בניסן תשי"ד

יום ה'

השרב נמשך היום בכל עוזו וקשה היה לעבוד בחוץ. לפני הצהריים קצת עשבים בעיקר בצדי המגרש והוצאתי גם את העשבים הבודדים בשטח מזרע העגבניות. הבוקר הצלחתי סוף סוף להניע את יואל וזונברג שיבואו בצהריים לאתר את הדרך החדשה סביב הבית של עזרא שניצר. שלום עוד לא עשה דבר בעניין רפת אלטרנטיבית לי. מולדבן והלה אמר לי, שאם הוא צריך לנסוע ק"מ אחד כדי להבי אכמה חבילות חציר, לא צריך להיות איכפת לו שגם אני אתענה באותו האופן...

אחרי האוכל נחתי קצת ואחר כך התחלתי במרץ וביסודיות לנקות את השום שהשתבש באופן משווע ע, עשבים גבוהים.

הרבה קרות שנגרמו על ידי החפרפרת המשונה שלא עשתה כל תלים ולא הגיבה על מחילות פתוחות. עד הערב הספקתי לנקות כשני שלישי את הקוצים. הצטרכתי לחתוך 100 גר' באולר. לפי הנראה מיכל שוב בהיריון. היא קיבלה את זה ברגשות מעורבים בעוד שאני ברגש של כנעיה והתמסרות לגורל. בערב קראתי עד 12:30 בספרו של ס. מוהם (טקסט לועזי)

30.4.1944

כ"ז בניסן תשי"ד

יום ו'

בבוקר סיימתי לנקות ולעשב את השום, העברתי לשם קווי השקיה והשקיתם. כאשר חזרתי הגיעה לחצרנו מכונית השואבת את מי הביוב ושאבה לי כיוון אותה אלי להשקות את ערימת הקומפוסט. היא באה פעמים ובפעם השלישית שבאה אחרי ההרקה בבוץ ליד הערמה ולא יכלה לצאת. הדבר היה לי מאוד לא נעים והשתדלתי להושיט את כל העזרה האפשרית. לבסוף הוציאם גרשון בעזרת הטנדר. חצי הנוזל נשפך מחוץ לערימה ומלבד נגרם הרבה בוץ ולכלוך מסביב. עבודות "ההצלה" עיכבו אותי עד אחרי 10:00. אכלנ מעין (טקסט לועזי) אני עוד הוצאתי את הזבל של חמדה מן הרפת, בצהריים התקלחתי ונסעתי לטבעון לרופא שיניים. לא הצלחתי לקנות בננות וחזרתי הביתה ב-4:00. בערב לא הלכנו לקולנוע ושכבנו לישון ב-10:00. השרב נמשך.

1.5.1954

כ"ח בניסן תשי"ד

יום שבת

אחר הצהרים עשיתי "פלישה" ותליתי מנעול על רפת אחת פנויה שליד הדרך לצפורי. לפנות ערב בקרו אצלנו משפחת לוינגר. כתבתי מכתב לצבי בו הודעתי שאסע בקרוב (לא ברור) והוספתי כמה מילים למכתבה של מיכל אל דודה באנגליה. לפני השמירה ישבתי קצת אצל ההולצרים. ב-11:00 יצאתי לשמור, אבל את סיגלר, חברי לשמירה הערתי רק בחצות. ב-2:00 סעדנו את לבנו אצלי. עתה שומרים במשמרת אחת, מ-11:00 עד 3:00 – בגמר השמירה חלבתי את רינה.

2.5.1954

כ"ט בניסן תשי"ד

יום א'

(אני כותב מעתה בעיפרון בגלל טיבו הירוד של הנייר)

הרועה הזקן העיר אותי משנתי הקצרה אחרי שמירת הלילה. כשמסרתי את החלב תפש אותי אמנון ברקאי וסדר אותי ל-3 ימים לעזרה הדדית אצל כפרי ממחר. בבוקר רציתי לקחת את חמדה מאצל מולדבן. אך הוא טען שעדיי נצריך אותה, למרותש הייתה אצלו מאז יום ה'. הסכמתי להשאיר לו אותה רק עד הצהריים, והלכתי להוציא את הפטרוזיליה החארונה. במקרה הסתכלתי במלונים וראיתי בהם אלפי חיפושיות אדומות. רצתי מהר לאבק את השטח, אחר כך המשכתי בפטרוזיליה וכמה דקות לפני 12:00 ירדתי לרפת שבדרך לצפורי ויישרתי שם את הקרקע בטוריה. ב-3:00 יצאתי עם חמדה, כרכרת הגומי, 2 ברזלי T, ושני לוחות להוביל את החציר. הובלתי כל פעם כ-20 חבילות בלי כל קושי רב ובניתי נבך אחד גבוה של חבילות ליד הקיר (60 בערך). חזרתי הביתה והובלתי ליצרניה 7 תיבות פטרוזיליה שמיכל בינתיים מיינה, רחצה וארזה. למרות שאני נותן עזרה הדדית סידר אותי שלום מחר להובלת חציר. במפקד בעלי ח' בערב נפגשתי עם אמנון ברקאי והתלוננתי על כך. הלך איתי לשלום אך הלז לא רצה בשום אופן לדחות את הסידור של תורי.

3.5.1954

ל' בניסן תשי"ד

יום ב'

קמתי ב-5:00, פזרתי במאבק אלדרין בשטח העגבניות ואחר כך אמוניאק ושדדתי. אחרי 7:30 נסעתי אל רמי. קצרתי אספסת יבשה ומזופתת והובלתי אותה לרפת וחוף מזה הבאתי מאיזו רפת מרוחקת כמה חבילות חציר ישן. לתמהוני הרב נוכחתי שמגרשו של רמי למרות כל שכלוליו "המחוכמים" נמצא במצב איום ממש. (למשל השקייה עורפית בסיבובים לאורך המגרש במקום בפטישים לרחבו וכו'). פרט לחלקת פרג אנושית פחות או יותר, כל הגידולים עלובים, מפגרים ומלוכלכים מאוד. ב-10:00 שבת הביתה. בצרכניה התברר לי שאין לברוך זרעי ציטהם בכלל ואצטרך להזמין באופן פתאומי אצל רוטמן.

אחרי 11:00 הודיעה פנינה למיכל באופן פתאומי שתוכל להרכיב אבעבועות לעדנה בנוה יער ושתייהן נסעו על רגל אחת עם הטנדר, חזרו בשעות הצהריים.

אני בינתיים חלבתי את רינה. אחר הצהריים גמרתי את הובלת החציר הנדבך שבניתי אתמול בעמל רב בהתמוטט והחבילות היו פזורות בכל הרפת. אני חושש מאוד שחלק מהחבילות נכבשו רטובות במקצת ותעלינה עובש. אחת כזו הבאתי הביתה. בערב מסרתי ביצים ומן הצרכניה לקחתי בכרכרה הביתה את מיכל ועדנה שהיו שם לקחת לחם.

4.5.1954

א' באייר תשי"ד

יום ג'

בבוקר מלאתי ויישרתי את הבור שנשאר אחרי ששקע האוטו של מי הביוב והכינותי מקום לערימת זבל. אצל רמי הייתי עד 9:30 ואחר כך הבאתי הבית 2 כרכרות רפוד עופות מאצל גרשון. אחר הצהריים ניסיתי לישון מעט כי בלילה אני עובד בהובלת חציר, אולם מנעה זאת ממני עאישה שבאה לבקרנו אחרי פרק זמן רב ומרוב התרגשות נשקה את ידי (!). בערב חלבתי מהר וב-8:00 הייתי מוכן לצאת לעבודה, ברם שני השותפים שלי, שרר והולצר גרמו לכך שיצאנו רק ב-9:00. הנהג היה מאיר. הובלנו חבילות עגולות מסוללים וחלקנום החל במעברה 25 חבילות לחבר. עשינו 3 הובלות, 125 בכל אוטו והגענו עד בני חנני. אילו היינו מובילים לעצמנו ולא לאחרים, לא היינו רושמים כרטיסי עבודה בתוספת 50% על חשבון עבודת לילה לפי החישוב שלי תעלה בדרך נפסדת זו הובלת כל חבילה למעלה מ-10 גרוש. חזרתי הביתה באחת בלילה.

5.5.1954

ב' באייר תשי"ד

יום ד'

אחרי שינה קצרה של 4 שעות בלבד נכנסה מיכל בבוקר אלי למיטה ועשתה לי שוב את אחת ה-(טקסט לועזי) שלה, שהפכו לאחרונה לנוהג יומיומי. קיבלתי מצב רוח שלא נתן לי לעובד ביעילות כל היום. תוריה הי להשקות מ-11:00 ולכן התחלתי להעביר קווים עוד לפני שנסעתי אל רמי. מן המעברה שבת ב-11:00 והעברתי עוד קו אחד לשטח האפונה, אולם לא היו מים. בצהריים באה עאישה, סחטה ממיל סוודר –מעיל ישן והלכה כביכול לדלל מלונים, אולם הסתלקה אחרי שעשתה שורה אחת בלבד. אחר הצהריים הלכתי להביא לעמליה פח נפט ובדרך ראיתי בחצרו של חנני את מרדכי פורגס. חייבתיו לבוא אלינו בטרם יסע. גם מי שתיה לא היו היום והצטרכתי להביא בכד כמה פעמים. פורגס בא ב-5:00, שתה קפה וקנה מאתנו תרנגולת אחת. עם חשיכה קבעתי יחד עם שושה 4 דקלי מדינה לקראת חג העצמאות מחר, אחד על בית העם ממש, חאד בכניסתו ו-2 בכניסה לכפר. אחרי ארוחת הערב עשיתי למיכל ניתוח

נפשי והוכחתי לה שאת הגורמים להפרעות שלה עליה לחפש רק בעצמה ולא להאשים אותי כמניע להם. היא טענה שאינה יכולה להתגבר על מצבי רוחה בכוח עצמה. הבטחתי להסיע אותה ואת עדנה מחר בכרכרה לגניגר. ברוך הקטן חרש אחר הצהריים את שלף החציר שלי במחרשה דיסקית.

6.5.1954

ג' באייר תשי"ד

יום ה'

כפי שהוסכם אמש, נסענו היום לגניגר. ברם, עד שהמשפחה היית המוכנה לדרך הייתה השעה 10:00. אני בינתיים קצרתי את שאר העשבים בשטח הסוככריים. חמדה וכרכרת הגומי היו בסדר גמור והנסיעה הלך וחזור עברה ללא תקלות כלשהן. בכל כיוון שעה וחצי. בנהלל עשינו הפסקה קצרה והשקינו את עדנה מיץ תפוזים. אחרי נהלל נרדמה עדנה והתעוררה רק בגניגר. חג העצמאות הוחג ברוב פאר הדגש היה כמובן על הילדים והנוער. הכל נעשה בחורשה וליד בריכת השחייה, כולל אכילה ושתייה. 2מנ ה- (טקסט לועזי) היו רכבות גמדים למדינת הילדים עושיה מקרוניות על פסי הובלה צרים, מונעת עם מוטור קטן של מרסס כנראה וסירת ברבורים בתוך בריכת המים. אני בילית את רוב הזמן עם עדנה בחדר של הברבורים. היא לא הוציאה הגה מפיה, אך השתוללה לא מעט. בין היתר הפילה שתי זכוכיות מכוננית ספריה שדרך פלא לא נשברו. הברנרים עוזבים בעוד 3 שבועות ונכנסים לעבוד בבית ספר חקלאי תיכון עיינות שבדרום. יצחק יעבוד בהשקיה ומספוא והיא חצי יום כנראה בטיפול בילדים. יצאנו רק ב- 4:00 וחזרנו בדרך העפר של נהלל. בנהלל גנבנו בפרדס אחד כמה אשכוליות נהדרות. את רינה השארתי בבית כל היום על חציר בלבד. בערב חלבתי אותה והפרדתי את החלב. מחר צריכים לבוא כרמלה ויאנקו.

7.5.1954

ד' באייר תשי"ד

יום ו'

לפני הצהריים ניקיתי קצת על יד הצריף וקצרתי את העשבים על ידו. עשבתי את כל שטח הבצל לקראת ההשקיה שאני רוצה לתת לו בשבוע הבא. אחר הצהריים קלטרתי ביד את "טל הגלבווע". עם האוטובוס האחרון הגיעו כרמלה ויאנקו. בערב שלחתי את שלושתם לקולנוע, נשארתי בבית, שטפתי כלים וכתבתי יומן. ישנתי במטבח ולאור פנס הרוח סיימתי עד שעה 1:00 בלילה את ספורה של (טקסט לועזי).

8.5.1954

ה' באייר תשי"ד

יום שבת

בבוקר השקיתי את שטח האפונה כדי שאוכל לחרוש אותו. מ-10:00 עד 1:00 עבדתי בסידור בית העם לקראת הנשף הערב (עצמאות וחג השש). בצהריים העברתי את הקווים לארן באנר העליתי והשקיתי. אחר הצהריים ישנתי קצת והזוג הצעיר נסע מבלילהפרד ממני. יאנקו לקח את זוג האופניים הנמוך. בערב הוטל עלי לנהל את הנשף (מיכל נשארה כרגיל בבית). למרות כל המאמצים לא יכולנו להשיג אמן וממש ביום האחרון גרדנו (עדה ואביה) איזו תוכנית עלובה למיד לרוב הקראת שירי נ. אלתרמן. אחרי הכל יצאנו עוד פחות או יותר בכבוד בעיקר הודות לכבוד וקצת גם לדברי הפתיחה המפולפלים שלי. דרסלר הקריא יפה מאוד בלדה של ש. מלצר "רבי ז'שה רוקד". בחצות, שעת הריקודים הלכתי הביתה.

9.5.194

ו' באייר תשי"ד

יום א'

בבוקר חלבתי. אחר כך הכנתי מסמן פשוט (מרחק של מטר) וסמנתי בו את שורות העגבניות. אחר כך ריכזתי ושפכתי את העשבים שקצרתי בשעתו בשטח הסוככיים. מיכל הבהילה אותי שהמלונים מלאים חיפושיות ובצהריים הצלחתי לסחוט באמצעים מפוקפקים (מפועל הריסוס השכיר) 3 וחצי ק"ג דיאלדרין ממחסן חמרי ההדברה. אימא הגיעה בצהריים. אחר הצהריים עשיתי במעדר תלמים במקומות הסימון בעגבניות ולפנות ערב עסקתי בהעברת צנורות אחרי 6:00 ראיתי שיש עוד לחץ והתברר שיש גם משמרת השקיה רביעית מ-5:00 עד 8:00. לצערי כבר לא הספקתי לנצל את הידיעה הזו כי פתחתי את המים רק סביב 7:00. בערב בשרה מיכל לאימא אחרי התלבטויות רבות שהיא בהיריון. ההודעה נתקבלה ברגשות מעורבים. אימא כמעט שלא נגעה באוכל.

10.5.1954

ז' באייר תשי"ד

יום ב'

בבוקר קמתי מוקדם, אך ראיתי שלמרות הפצרותיה המבוהלות של מיכל אין צורך דחוף לאבק במלונים ודחיתי זאת עד אחרי השקיייתם. בבוקר הייתה לי השקיה לא מוצלחת ביותר (אספסת אפ-טו-דייט ובצל). את רינה השארתי בבית על קש בלבד כדי לזרז את ייבושה. לפני הצהריים הבאתי הביתה שק אמוניאק ומיכל בינתיים זרעה עגבניות, כפי שנוכחתי במרחקים גדולים מידי. אני כיסיתי אחריה בקלטר אצבעות הקטנה. בצהריים קיבלתי 60 חבילות חציר עגולות שמשקלן הממוצע הוא 10 ק"ג. הכבוש גרוע מאוד ורוב החבילות מתפרקות. מ-2:00 עד 3:00 ישנתי. אחרי זה קלטרתי עם חמדה והקולטיבקטור של דרסלר בו גלגל את יוקנעם. שלושה קלטורים בין כל 3 שורות. גמרתי ברבע לשבע. ב-6:00 פתחתי את מי ההשקיה. הערב נתקבל סוף סוף מכתב מפאבל. הוא אחרי ניתוח של המרואידים ומלבד זה שבר לו צלע שעה שירד מאוטו בו נסע טרמפ. הלכתי מוקדם לישון.

11.5.1954

ח' באייר תשי"ד

יום ג'

בבוקר סידרתי את החציר העלוב מהחבילות העגולות בערימה ליד הרפת האחרונה. כמעט כל חבילה שנייה הצטרכתי לקשור מחדש. אחר כך עסקתי הרבה זמן בהתקנת קצה הקו הראשי לשם השקייית הבצל. על ידי סידורים שונים הצלחתי להתאים את הכל כך שאוכל להשקות את כל המגרש עד הזיתים. בצהריים נסעתי לטבעון אל רופא השיניים. כאשר חזרתי, העברתי קווים ומ-6:30 השקיתי. היה לחץ טוב. (עגבניות, בצל). מיכל בינתיים פיזרה חיפוי נסורת בעגבניות, אולם שכבה דקה מידי. הרכבת האבעבועות התחילה להשפיע על עדנה. יש לה חום והיא צורחת. קיבלנו מכתב מדודה.

12.5.1954

ט' באייר תשי"ד

יום ד'

מיכל נסעה הבוקר העירה, בעיקר אל רופא הנשים ד"ר מרקוס. אני השקיתי בבצל ושוב בעגבניות. כסחתי באופן יסודי בין טל הגלבוע לקראת השקיה. בצהריים מצאתי שתיל שסק אחד גדוע באמצע. הוה בו כרסום. הראיתי את זה ליודקה, אולם זה לא יכול היה לתת הסבר מניח את הדעת, בצהריים באה עאישה אחרי היעדרות ארוכה. עשיתי לה סקנדל, אמרתי שהיא רק מנצלת אותנו כדי להוציא חפצים שונים במתנה, אולם כשאנו זקוקים לעזרתה היא איננה. שלחתי

חפיות ראש. מיכל חזרה מחיפה בצהריים. ד"ר מרקוס גילה אצלה כרגיל את הגידול (פוליפ) המקובל. היא תצטרך לנסוע מחרתיים לקופת חולים. אחר הצהריים העברתי שוב קווים זבלתי את חמשת השורות הראשונות של טל גלבע והשקיתים יחד עם שורות הבצל האחרונות. חוץ מזה השקיתי גם את ארן באנר התחתון. אחרי זה הבאתי אלי את מחרשת מספר 4 של גרשון וב-6:00 חרשתי את התלמים הראשונים באפונה. האדמה מהודקת, מלאה עשבים ובעיקר יבלית. חמדה התקשתה והיו לי צרות צרורות.

13.5.1954

י' באייר תשי"ד

יום ה'

רוב היום היה מוקדש לחריש האפונה. היה זה מאמץ עצום, נשרטתי נחבלתי והתעייפתי מאוד. שהיתי עם חמדה המחרשה העשבים והקרקע אך לבסוף יכולתי להם ולפנות ערב סיימתי את החריש של שלישי הדונם, מול הברז הראשון מתחת לשיבר.

עדנה חולה ממש כתוצאה מהרכבת מהאבעבועות ומיכל טלפנה אחר הצהריים לג"ח לומר שאימא תחזור רק ביום ו' בערב כדי שתוכל להישאר מחר אצל עדנה שעה שמיכל תיסע למחר לעפולה לקופת חולים. היום קיבלתי חצרי בחבילות מרובעות.

14.5.1954

י"א באייר תשי"ד

יום ו'

מיכל נסעה הבוקר לקופת חולים, אני חרשתי לפני הצהריים בין עצי הפרי במחרשה מספר 4 בלי כנף לאורך וגמרתי לרוחב במחרשה ערבית. מיכל חזרה בצהריים ולוותה את אימא לאוטובוס. בעפולה אמרו לה שהגידול כה קטן עדיין שאי אפשר להוציאו לע"ע בלי גירדה ותצטרך לחכות עוד חודש...

אחר הצהריים כסחתי ביוקנעם. ב-4:00 בא זאביק עם מחרשה דיסקית, חרש את הבור משני צידי הרימונים ואת שטח הסוכיים. משני צידי האספסת הייתה האדמה כה הדוקה שהמחרשה לא נכנסה כמעט כלל. (עבודתם הברוכה של הטרקטוריסטים הסוריים הזולים) אצטרך להשקות שם ולנסות לחרוש עם בהמה. בשעת חלוקת הגרעינים הבחינה מיכל בתרנגולת שהלכה למות ולפני שהספקתי לשחוט אותה בערב מתה כבר... בבוקר השקיתי את ארן באנר העילי.

15.5.1954

י"ב באייר תשי"ד

יום שבת

לפני הצהריים כתבתי יומן ויישרתי סוף סוף את דלת הרשת של המטבח. בצהריים חלבתי את רינה, העברתי שני קווים לאספסת. מ-3:00 עד 6:00 השקיתי באספסת ובמחיצת העגבניות. אחר הצהריים ישנתי. בערב באה אלינו חיה שרר עם שני ילדיה. רצתה לעשות בירור בלול, אך לבסוף דחינו זאת להזדמנות אחרת. בערב קיבלתי מפיפר רשות בכתב לקבלת פלאטות ל-2 מצודות.

16.5.1954

י"ג באייר תשי"ד

יום א'

הבוקר נסעתי באוטובוס לחיפה. הסתפרתי, במשרד החקלאות דיברתי עם המדריך גוטפלד על בעיות הקומפוסט,

בהולנד-בנק עשיתי את הצעדים הראשונים להעביר 250 ל"י בצורת מלווה עממי על שמה של כרמלה, קניתי עפרון כובע ודווקא לא "גלובוס" כי אם כתב.

בקבוק מי בושם במתנה למיכל, 3 ספרי כיס ולבסוף זוג נעלי עבודה, מעור מוספס צהוב, עם סוליות ניאולית. אחר הצהריים הייתי בטבעון אצל ד"ר עופר. כאשר חזרתי הביתה התחלתי להעביר צינורות, אולם לא היו מי השקייה. בערב באה שוב חיה והפעם עשתה עם מיכל בירור בלול.

17.5.1954

י"ד באייר תשי"ד

יום ב'

התעוררתי רק ב-6:00. העברתי עוד וק לחלק התחתון של "יקנעם" זבלתי שני קווים באמנויאק והשקיתי מ-7:00 עד 9:00 (לחץ בינוני). אחרי זה נפסקו המים לכל היום. סדרתי את חבילות החציר המרובעות בערימה (50 חב') דללתי וערבבתי את תערובת הפרות עם תערובת ב"ע וקצת סובין ואחר כך הוצאתי את הזבל מן הרפת. בצהריים באה עאישה להתפייס. הביאה צרור פרחים קוצת שזיפים ירוקים אמנם אך ראויים לאכילה, ביקשה עבודה ואני נתתי לה לסיים את דלול טל הגלבו. אחר הצהריים העברתי את הצנורות לחלק העליון של יקנעם, אולם לא היו מים. ב-4:00 עשיתי סידור יסודי בליפט. בערב רצחתי שוב מטילה טובה שהתבודדה בתא הטלה והפסיקה לאכול. כמון כן התחלתי בערב שוב את שקילת החלב הפעם במעברה.

אחרי 9:00 החזרתי לספריה את הספר "דרך גבר" שמיכל הצליחה לסיים את קריאתו הודות ללחץ הבלתי פוסק מצדי.

18.5.1954

ט"ו באייר תשי"ד

יום ג'

היום הייתי מדוכדך משתי סיבות: (א) שרר; (ב) כל היום לא היו מי השקייה. איני יכול להתפרא בתוצרת רבה. לפני הצהריים העברתי את הזבל מן הסככה לערימה. אחר הצהריים עשיתי בוך שורות מחצית היקנעם. (המושקה) ובטל הגלבו. יחד עם זה הרגתי את כל חיפושית אדומה שהשיג הידי. אחר כך רכבתי אל חלקת התירס שלי. הנביטה היא דלילה למדי ולא יהיה כמעט צורך לדלל. בגלל היות הנבטים בתלמים אין עוד אפשרות לקלטר. בערב שקלתי חלב. העגבניות התחילו לנבוט.

19.5.1954

ט"ז באייר תשי"ד

יום ד'

השרב נמשך בכל עוזו. פרט לשקילת החלב השקיתי בבוקר את המלונים והחלק המזרחי של העגבניות וסידרתי שוב השקיית הקומפוסט והזבל. אחר כך העברתי את הצנורות לתפוחי האדמה שמאחורי הרימונים, אולם ההשקיה שם הייתה חלשה למדי.

כאשר חזרתי בצהריים משקילת החלב ראיתי שעמי בא אלי עם דיסק מטעם שמואל המנוול לא יכול היה להודיע לי זאת קודם. למרות שבישתי זאת ממנו השכם והערב במשך 3 פעמים ביום. רצתי כמו מטורף לשטח הקישואים ובקושי רב פזרתי על הרגבים הגזים ברוח סופר רגיל שהתגבן. את המשולש שלפני הרימונים לא הפסקתי לזבל. עמי דסק את המשולש הנ"ל ושני קווים הסוככיים לשעבר. ארוחת צהריים אכלתי רק אחרי 2:00 ואחר כך נמנמתי כשעה וחצי. בערב תיקנתי פנצ'ר בגלגל הקדמי של האופניים, חלב שקלתי ב-9:00. מיכל הפרידה בינתיים חלב ויחד היינו אחר כך בבית. היום שוחחנו קלות עם המדריך מ. כהן. הרצאתו לא התקיימה.

20.5.1954

י"ז באייר תשי"ד

יום ה'

בגלל הצורך לקום מוקדם הבוקר, התעוררתי כמה פעמים בלילה. לבסוף קמתי ב-4:30 ואבקתי בדיאלדרין את כל שטחי המלונים. בבוקר השקיתי עוד כשעה את תפוחי האדמה מתחת לרימונים. השרב היום עוד גרוע מאתמול. אחרי ארוחת הבוקר עשיתי את מחצית השנייה של יקנעם מקוצב וסלקתי את העשבים היבשים משטח הבצל. אחר כך העברתי 2 קווים לתפוחי האדמה העיליים והשקיתי מ-12:00. מיכל השקתה לפני זה את עצי הפרי. בצהריים התקלחתי שקלתי החלב בבגדי ערב ונסעתי לטבעון. ד"ר עופר גמר להכניס לי את 3 השיניים התותבות אולם טרם גילה את החור שמכאיב לי בצד שמאל. פלצות אחזתני כאשר השמיע את המחיר: 49 ל"י (!!) נתתי לו 10 ל"י ואת היתר הבטחתי לסלק בתשלומים.

21.5.1954

י"ח באייר תשי"ד

יום ו'

אתמול אבקתי על יבש ודווקא הבוקר היה טל רב. היום הייתה לי תכנית גדולה, אולם לא הספקתי להגשימה כליל. בבוקר הבאתי את חמדה, מלאתי והבאתי הביתה חבית נפט, אחר כך 10 פלטות של 4 מ' בשביל המצודות. במחסן האספקה קיבלתי רק 100 ק"ג תערובת פרות, תערובת עופות לא הייתה בכלל והחודש עוד לא לקחתי אף טיפה. קיבלתי גם 41 ק"ג חיטה. בצהריים קצרתי בכרכרה עם אספסת והבאתיה לסככה. אחר הצהריים העברתי 2 קווים לאספסת וקו לאמצע העגבניות ומשום שידעתי שמ-6:00 עד 9:00 לא יהיו מים, השקיתי כחצי שעה מ-4:00. אחר כך לקחתי את הקולטיבטור של דרסלר שעמד אצל זאביק ויצאתי לקלטר לקצה המגרש. מיד התברר שרגל אחת של הקולטיבטור אינה בסדר והקלטר לא היה טוב. מלבד זה נרתעה חמדה כל פעם מן הקוצים שעומדים ליד הצנור. בקושי עשיתי קלטר מפוקפק בטל גלבוה ואמרתי בזה די, למרות שהיה בתכניתי לקלטר גם את הבצל וגם יקנעם. במקום זה רתמתי את חמדה ב-6:00 למשדדה ושדדתי את הקווים משני צידי האספסת כהכנה להשקייה יסודית טרם החריש. בערב הייתי רצוף ומצוברח.

22.5.1954

י"ט באייר תשי"ד

יום שבת

לפני הצהריים הייתי באיזון "משוער" לפיו ירדתי קצת מן החוב. אחר הצהריים ישנתי קצת ובערב הלכנו שלושתנו לבקר אצל הלוינגרים, יואל עומד לקבל על עצמו את השווק כולל מיון ואריזה. בערב הכנתי בקדחתנות דברי פתיחה לערב ל"ג בעומר תפקיד שהוטל על שכמי כרגיל, אולם ליד המדורה בערב היה מצב רוח די מרומם, כך שלא היה כלל צורך בדברי פתיחה. בישלנו קפה על המדורה.

23.5.1954

כ' באייר תשי"ד

יום א'

על אף שלא הייתה רוח מזרחית היום, שרר מזג אוויר שרבי. בבוקר השקיתי שעה אחת באספסת ובחלק של העגבניות. ב-9:00 הבאתי את חמדה לקחת קולקטור מאצל קרן וקלטרתי את הבצל. את היקנעם קלטרתי קלטר כפול. מיד אחר כך התחלתי להעביר קווים מן האספסת אל שני שטחי הבור מצדה ואל מחצית השניה של העגבניות. לא הספקתי לפתוח ב-12:00 והשקיתי רק מרבע לאחת. אחרי 2:00 נפסקו המים. אחר הצהריים שטפתי במקום מיכל את הכלים

והיא עדרה את עצי הפרי אחרי ההשקיה. בערב שקלתי שוב חלב. מיכל התכוננה לנסוע העירה מחר אולם מ-9:00 מצאתיה ישנה. אמרה שאין לה חשק לנסוע מחר ודחתה את נסיעה למחרתיים.

24.5.1954

כ"א באייר תשי"ד

יום ב'

השרב ממשיך גם היום. לפני הצהריים סיירתי בסביבה וחיפשתי עמודים לחצר פרות. בהזדמנות זו הבאתי הביתה קצת אפרסקים ושזיפים בכירים. אחר כך עשיתי סביב בית השמוש בחצר הפרות העליון. אחר הצהריים שאלתי משרר מפתח צנורות והחלפתי ז'ניטנגים זכריים שבורים בקווי ההשקיה והעברתי שני קווים משטחי הבית ליד האספסת אל תפוחי האדמה מתחת לרימונים. בערב התחלתי את הסיבוב האחרון בשקילת החלב (עד שרר), אחר הצהריים לא היו עוד השקיה, אולם מאוחר בערב היה לחץ טוב. פתחתי את שלושת הקווים אחד בקצה העגבניות ושניים בתפוחי האדמה. העגבניות ראיתי כעבור שעה. מים היו עד חצות הלילה בערב השתתפתי עד שעה אחת (בלי מיכל כרגיל) באסיפה סוערת על נושאים שכללו מים (לא ברור) מרוכז, קציר שעורה וקבלת חברים.

25.5.1954

כ"ב באייר תשי"ד

יום ג'

מיכל נסעה הבוקר לחיפה לעשות בדיקת דם. בגלל עדנה עבדתי כמעט כל לפני הצהריים סביב הבית. בבוקר שטפתי כלים אחר כך דללתי תערובת פרות עם כל הסובין שעוד נשאר לי. בגלל הרוח הצטרכתי לעשות את הערבוב בתוך הרפת. השקיתי את הזבל והקומפוסט, בישלתי לעדנה ארוחת צהריים והאכלתי אותה. הייתה כל הזמן ילדה טובה. בצהריים סיימתי את מדידת החלב. מיכל חזרה בצהריים, סיפרה שנסעה לחיפה עם פיפר, דברה איתו אודותי ובין היתר בקשה ממנו להגיד לי שאין בבית לחם מקום בשביל אנשים שאינם יודעים לפרנס את עצמם... אחר הצהריים סדרתי בסככה והעברתי קווים לארן באנר העילית ולסוף האפ-טו-דייט. אחר הצהריים כבר לא היו מי השקיה. בערב, שעה שהתקלחתי והייתי מסובן, הרגשתי שאיזה סוס נכנס לרפת. קראתי למיכל ורדפתי אחריו ערום ובקפקפים. כאשר חזרתי ב-11:00 משיבת ועדת התרבות (חג הביכורים) עמד הפרד ליד הלול ואכל מחבית התערובת. שמת לו שרשרת על הצוואר וקשרתיו ליד הרפת. בבוקר שבר את השרשרת וברח איני יודע של מי הוא.

26.5.1954

כ"ג באייר תשי"ד

יום ד'

את החופש שלי התחלתי כבר מהבוקר, אולם נסעתי רק עם האוטובוס בערב. לקחתי אתי תרנגולת, ביצים וזיתים. עברתי בצ'ק-פוסט והגעתי לעכו ב-7:30. פאבל חזר רק ב-10:30 מן העבודה. הוא עתה יומנאי.

27.5.1954

כ"ד באייר תשי"ד

יום ה'

לפני הצהריים בקרתי אצל כרמלה. ארוחת צהריים אכלתי אצל אלי הן. פאולה עובדת עכשיו כל יום 4 שעות בתפירה. הזמנתי את הילדים ואת נורית לבוא לשבוע או שתיים אלינו. אחר כך נכנסתי אל הילדה. הילדה המאומצת נחמד המאוד, אם כי חלשה במקצת נראית כספרדיה טהורה. הילדה מדברת אתה גרמנית (!). קיבלתי ממנה הזמנה לבבית עבור מיכל ועדנה. במקרה ראיתי בספרייתה את ספרה של (טקסט לועזי) ומיד החרמתי אותו. בערב ירד גשם.

יום ו' **כ"ה באייר תשי"ד** **28.5.1954**
לפני הצהריים קראתי. אחר הצהריים הלכתי עם פאבל להתרחץ בחוף ימה של עכו. בדרך חזרה ביקרנו בקור חטוף בעכו העתיקה. בערב הגיעו על אופנוע קיטי אחייניותיה של אדית עם בחיר לבה משה. לנו יחד אתנו. פאבל חזר רק בבוקר מעבודת לילה ולמחרת נסעו לגשר הזיו.

יום שבת **כ"ו באייר תשי"ד** **29.5.1954**
לפני הצהריים ביליתי בחברת צבי קליין. ביקרנו בעיר העתיקה, היינו בתוך המסגד וגם בבית הנכות שסודר בבניין המרחץ התורכי לשעבר. העולים החדשים מקלקלים את הנפח האוריינטלי של עכו העתיקה.
לפנות ערב ביקרתי במושב של חבר אחד שהקדישו לו זמן רב וכבד אותי בעוגה ותה. הראה לי את חשבונותיו, מסר לי אינפורמציה רבגונית והרחיב את האופקים שלי.

יום א' **כ"ז באייר תשי"ד** **30.5.1954**
בבוקר נסעתי אל כרמלה להשתכן אצלה עד יום ג'. אחר הצהריים נסעתי העירה. עשיתי ביקור חטוף אצל גוסט ובערב הלכתי לחזות רביו על הקרח, להקה בינלאומית (טקסט לועזי) בחסות הצי'סבטרון. היה זה בקול נע עין דור. קניתי כרטיס זול, אולם ישבתי בשורה החמישית מפני שהאולם לא היה מלא. ראיתי ונהניתי מאוד.

יום ב' **כ"ח באייר תשי"ד** **31.5.1954**
היום אחר הצהריים הייתי שוב בחיפה וראיתי שני סרטים. אחד מקסיקני "נשים אסורות" ואחד איטלקי "אאידה", סרט מוזיקלי נהדר בצבעים טבעיים בשלל תפאורות יוצאות מן הכלל. כתבתי מכתב לאימא עם דו"ח מלא על משבריה הנפשיים של מיכל.

יום ג' **כ"ט באייר תשי"ד** **1.6.1954**
בשעה 10:00 נפרדתי מן הזוג הצעיר ונסעתי העירה, רציתי לקבל במשרד הסוכנות אינפורמציה על פירוט התקציב שקיבלה בית-לחם כדי לדעת מה מגיע לי. הייתי במחוז (רח' המלכים) והלכתי אפילו עד רח' אלנבי 121 (קרית הסוכנות) אולם למרות מאמצי לא נודע לי דבר. הפקדות הייתה מוכנה להיענות רק לב"כ הכפר (!!)) ביקשתי את עזרתה של התנעה מן העיר אל הכפר, הייתי בהסתדרות והופניתי אל חי שטארק שישב אות השעה למטה בסוכנות אך קיבלתי רק עצות שטחיות ואינפורמציה אין. נסעתי לטבעון בכוונה לשלם לד"ר עופר את הפרש, חיכיתי בחדר ההמתנה עד אחרי 4:30 אך לבסוף הצטרכתי לנסוע מבלי יכולת לשלם לו.
בבואי הביתה חיכו לי כמה הפתעות: תחילה ראיתי שאני שומר הלילה. קבלת הפנים מצד מיכל הייתה קרירה למדי; ענה לא הראתה בי עניין רב.

ממש הזדעזעתי כשראיתי את שטח הבצל. נשדף כולו מהתקפת כשותית עצומה ופתאומית. המלונים גדלו בשבוע של העדרי כל כך, שאי אפשר כבר לבצע עוד קלטור. לכל העגבניות יש כבר עלים אמיתיים ויש מיד לדללם. עבודה זו תהייה קשה בגלל שמיכל זרעה יותר מידי זרעים בכל קבוצה. האופניים יצאו מכלל שימוש בגלל פנצ'ר בגלגל האחורי, יחזקאל

לא היה בסדר עם קציר האספסת השקה רק קו אחד, הקו השני עוד לא נקצר כולו וסובל מיובש והאדמה מתבקעת. מיכל חזרה ממסירת ביצים, שאלה מספר שאלות נימוס על חופשתי ואחר כך נקתה ביסודיות מוחלטת כל עקבה של נחת שהייתה יכולה להיות לי מן החופשה הקצרה. את השעות הספורות בין שובי הביתה ובין התחלת השמירה מלאה בטוראדה רצופה של דברי טרזניה קשים, דמעות היסטוריות ועוד. בין היתר מסרה לי גם מכתב, פרי עטה בלילות נדודים סכום דבירה הוא בערך, שאני שובר אתה מתיש את רוחה, סופה יהיה זעזוע נפשי קשה וסוף עדנה חרפת רעב. היא דרשה ממני במפגיע לעבוד בעבודה צבורית ובאם לא תקבל עד שבת תשובה חיובית, הרי שתעשה לה גרידה ותהייה מוכנה אף להתגרש. אמרתי שלא אסכים לגרידה ואם היא תבצע אותה בלי הסכמתי היא יכולה לראות את עצמה באופן אוטומטי כמגורשת. לפני השמירה הלכתי למזכירות עאל שני חברו יעד זוננברג ויואל; קבלת קהל כל יום ג'. דרשתי את הרפת האחרונה, התחלת בנין הבית ובירור עניין התקציב, היינו לקבל את כל מה שמגיע לי. ב-11:00 התחלתי לשמור. סיגלר לא הופיע וב-1:00 שכבתי לישון. ב-1:30 בא סיגלר להעיר אותי. הסברתי לו את מצב העניינים ושלחתי כלעומת שבא.

2.6.1954

א' בסיון תשי"ד

יום ד'

אמש הזמנתי באופן דחוף רסוס בבצל והבוקר רססנו אותו עם אברי (פרנוקס). מיכל לא הרפתה ממני והמשיכה לעשות סקנדלים משך כל היממה. לפני הצהריים תיקנתי את הפנצ'ר באופניים. ב-1:30 תפשתי את משה כהן אצל מארק והוא הבטיח שיבוא למגרש ב-3:30. הוא בא ב-4:30, אמר שליבול לא קרה אסון ומפני שזה אירוע בסוף הגידול, גם הריסוס היה מיותר לדבריו אין הכשותית פוסלת את הבצל לאחסון. סודרתי לעבוד על קומביין מ-5:00 עד 6:30. ח. ברנר הביא אותי לשם עם טנדר אולם לא היו שקים וגם חשק להמשיך את העבודה וחזרתי כלעומת שבאתי. בערב בא אברהם שרר להציע לי לגובב את השלף הצבורי וגם עבודה של 7 וחצי ל"י כולל בהמה. הסכמתי, אולם התברר שמולדבן לא מוכן לוותר על הסוסה מחר.

3.6.1954

ב' בסיון תשי"ד

יום ה'

בבוקר היה טל עצום. ערבתי את הגפרית שנשארה לי מאשתקד עם ד.ד.ט 5% וגפרתי את כל שטח המלונים. בינתיים בא שרר והציע לי לבצע את הגיבוב עם הפרדה של קוטלובסקי. עבודת הפרדה תחשב לזכותי. ב-9:00 יצאתי לשטח, בדרך לסוללים אולם ראיתי שטרם הורידו ממנו את החבילות. חיפשתי בכל הסביבה ומצאתי רק שטח קטן של כ-20 דונם פנוי מחבילות וגבבתי אותו. חזרתי הביתה ב-12:30. אחר הצהריים העברתי קווים ויחד עם מיכל ועדנה גמרנו את דלול העגבניות גם בשעת הדלול קבלה מיכל התקפה היסטורית והמשיכה להתעלל בעצבים של שנינו. עקב הפצרותי הרבות בא יחזקאל בערב וגמר סוף סוף לקצור את האספסת והציע להשחיל את ציוד האמון שלי לדגירת סתיו. זה נתן לי חומר למחשבה. בערב השקיתי את תפוחי האדמה מתחת לרימונים, אולם הייתה רוח חזקה מאוד אחר הצהריים מסרתי לשרר שאני מוכן לעבוד באופן קבוע בבנין בכל יום א' וב' של שבוע. כל זה רק למען שלום הבית והמשפחה ומתוך התחשבות באשה

הרה, למרות שידוע לי שזה יגרום לי הפסדים עצומים.

4.6.1954

ג' בסיון תשי"ד

יום ו'

בבוקר השכם העברתי קו השקיה אחד לאספסת כדי לתת לה השקיה דחק של חצי שעה. אחרי ארוחת בוקר מוקדמת הלכתי לדלל את התירס. כמעט שלא היה כל צורך בלול ועד הצהריים גמרתי עת הכל (8 דונם). אחר הצהריים הוצאתי זבל מן הרפת, קצרתי קצת עשבים בפיאות המגרש והעברתי קווים להשקיה מחר מ-5:30 בבוקר) אספסת לעגבניות). בערב אמרתי למיכל שנכנעתי לדרישתה בעניין העבודה השכירה. יחד עם זה הצעתי לה שתציע את איומה ותתגרש ממני כי לאחר כל מה שקרה, לא תוכל לצפות ממני בעתיד לשום דבר אחר, פרט ליחס הוגן וקריר ללא שמץ של חיבה. הפעם מיכל התייפחה ממש בבכי מר עד שפחדתי לשלומה לאור מצבה העדין. ניסיתי להרגיעה ובערב אפיתי עוגה עם אבקת אפיה לי ההוראות שקיבלתי מאדית בעכו. העוגה הצליחה, הישג שלא אירע עוד אף פעם למיכל. אימא הודיעה בינתיים קצרות בגלויה שתבוא ביום ג'.

5.6.1954

ד' בסיון תשי"ד

יום שבת

היום השקיתי את האספסת ואת החלק התחתון של העגבניות. לפנות ערב בקרה אצלנו משפחת פרידמן. לא הלכנו לקולנוע.

6.6.1954

ה' בסיון תשי"ד

יום א'

היום התחלנו להוציא תפוחי אדמה. נדמה כי היבול מניח את הדתע. היה ברחש רב וחם מאוד. תלשתי 8 שורות וכ-300 ק"ג תפוחי אדמה (אק אחר תלישה). בבוקר דיברתי עם י. מולדבן, הבטחתי לו עזרה והנעתי אותו סוף סוף לפנות את הרפת האחרונה. שלום פנה לו מקום ל-200 חבילות בעלייתו. הרפת שרצה מחולדות. ב-5:00 הלכתי לבית העם לתת יד בקשוט רחבת בית העם לקראת חג הבכורים מחר. הבאתי כמה כפות תמרים, על התאנה, זית ורימון. הבנות תקשטנה את הבמה מחר בבוקר. אחרי זה עליתי למזכירות ושהיתי שם שעה ארוכה עם אברהם גל. ניסיתי לקבל אינפורמציה ממצה על פירוט כספי התקציב שנתקבלו עבור יחידים בארגון החורש מאז היווסדו. דפדפנו בהרבה מסמכים אך לא יכולתי לקבל בשום אופן תמונה ברורה. מחר בבוקר נצטרך להכין עגלה מקושטת וסל ביכורים.

7.6.1954

ו' בסיון תשי"ד

יום ב'

הבוקר העברתי שני קווים משני צידי האספסת אולם המים נפסקו ב-11:00 ולא הייתה לי השקיה מלאה. חגיגת הביכורים החלה ב-10:00 במקום ב-9:00. את בכורי הבאתי בגיגית כביסה עגולה, ארוזה בטעם בידי מיכל: סלק, גזר, שום, בצל, תפוחי אדמה, פטרוזיליה, שמיר, זיתים, מלפפונים וכרוב. בכרכרת הגומי שמתתי רק כמה ענפי זית לקישוט. חמדה פחדה ללכת בתהלוכת העגלות והציוד הכבד וביישה אותי קשה. אביה שנסעה יחד אתי נפלה מן הכרכרה ונחבלה ברגלה. מיכל לא הייתה איתי כי עדנה נרדמה. הן באו שתיהן יותר מאוחר אל בית העם. היו הופעות קצרות של ילדי בית הספר והגן ואחר כך התנהלה המכירה הפומבית, שלמרות חששותינו עלתה יפה למדי. הכרוז היה בני

ואני הייתי מזכיר. הסל שלנו נמכר ב-7.5 ל"י, במחיר הגבוה ביותר. נקבל חצי ארגז משמש של וינר. י. שפירא זכה בו ב-16 ל"י.

אני קניתי זוג גוזלים ב-3.750 ל"י אולי נצליח הפעם בעזרת השם לייסד שובר.

8.6.1954

יום ג' ז' בסיון תשי"ד

בבוקר השכם תלשתי תפוחי אדמה עם מיכל. אחר כך קלטרתי בקלטר יד את העגבניות. באמצע באה עאישה, הביאה למיכל קצת שזיפים וכמובן שאלה אם צילומה כבר מוכן. על העבודה היומיומית נוספה עתה שוב האכלת הגוזלים. בצהריים הגיעה אימא. רצתה לפתוח בשיחה מקיפה מיד אחרי האוכל, אבל מפני שעבדתי אחר הצהריים בהובלות לבנין הצטרחה לחכות. הספיקה רק לומר שבזמן שיש צורך להתייעץ בכובד ראש, אני "יושב לי בחיפה וכותב מכתבים גסים". אחר הצהריים הובלתי עם עגלתו ופרדתו של קרן כמה הובלות לבנין וב-5:00 הבאתי לו 17 חב' חציר. ש. פיפר הזמין אותי לראיון בערב בעניין פרוט התקציב. אכלנו בחיפזון ארוחת ערב והזמן מ-8:30 עד 9:00 הוקדש לשיחות פיוס. אימא כבר לא הייתה כה תוקפנית כמו בצהריים, בקשה לנתח את נפשה של מיכל ודרשה הבנה והתמסרות יתרה. מחנה ההסגר גרם לדבריה לכך שמיכל לא פעם שואלת עצמה אם יש בכלל טעם לחיים ואולי יש אף צורך לשלוח אותה לפסיכיאטר. אני דחיתי את זה ובין היתר טענתי שלהלכה מצבה הכלכלי של אימא בקיבוץ שפשט את הרגל אחרי 20 שנה, הוא עוד יותר גרוע. מיכל החליטה על רגל אחת לנצל את נוכחותה של אימא ולנסוע מחר לעפולה אל רופא בעניין הגדול (פוליפ). כשעה וחצי בליתי בערב במזכירות עם שלמה על מצוקת התקציב. לדעתי אינפורמציה חד צדדית, מפולפלת ומבולבלת לא יצאתי הרבה יותר חכם. היום השקיתי באספסת ובאפ-טו-דייט.

9.6.1954

יום ד' ח' בסיון תשי"ד

מיכל נסעה בבוקר לעפולה, אולם בשובה סברה, כי חיש התברר לה שהרופא מקבל רק מחר. אני סיימתי את קלטור היד בעגבניות עבדתי בגופיה קצרה מידי, וגבי מעל החגורה נשקף באופן זוועתי. כשחזרתי לפני 11:00 חיכו אגי ויצחק בקורם בטל אותי לא מעט מן העבודה. מלבד זה מיכל לא הייתה בבית. נודע לי שאמו של יצחק מתחתנת בקרוב באופן מוצלח מאוד. בעזרת יצחק הכנסתי לרפת האחרונה את שקי תפוחי האדמה שהבאתי אמש בעגלת קרן מן השדה. הזוג רצה לנסוע באוטובוס של הצהריים, אך אני השגתי להם טרמפ עם הסופר ב-3:00 והם לקחו את מיכל איתם. הפצירו בי שגם אני אבוא, אך אני סרבתי. ב-4:00 לקחתי שוב את "הצמד" של קרן, הובלתי אליו שתי הובלות חציר, מסרתי את החציר, בסך הכול 75 חבילות. עד עתה שלם לי במזומנים 65 ל"י. את החציר המרובע הטוב הנותר, הבאתי אל הרפת שלי ולשם הבאתי את מעט חבילות הקש מאשתקד שנשארה לי, כך שאוכל לאפשר לגרשון להשקות את התיירס.

בערב ביקש אותי שרר שאוביל חיטה. יצאנו עם המק, שרגע, עמי, בני אני ויעקב הפועל. הובלנו 85 שק מואדי מאליק. בהזדמנות זו נודע לי שיש שם בריכת ריכוז מי השקיייה הראויה לשחייה. גמרנו לפרק ב-10:00 בערב ואחר כך עוד הפרדתי חלב.

10.6.1954

יום ה' ט' בסיון תשי"ד

אחרי שהוצאתי בבוקר 2 שורות תפוחי אדמה, האכלתי עם אימא את היונים. לא הייתה לה סבלנות והמפעל לא היה שווה הרבה. סידרתי יפה את ערימת החציר שלפני הרפת האחרונה כך שלא תסבול הרבה מקרני שמש או ממי השקיה. עד אשר מיכל חזרה מגניגר ועפולה בצהריים, תלשתי עוד 2 שורות תפוחי אדמה ואחרי האוכל מיינתי אותם. ב-5:00 נפרדתי מאימא, הבאתי את חמדה, שדדתי את שטח הסוככים לשעבר (לעגבניות סתיו) והעברתי את שקי תפוחי האדמה למחסן. עם מיכל הלכתי בערב למסור בהנהלת החשבונות את כרטיס העבודה. מחר אני נוסע לחיפה.

11.6.1954

י' בסיון תשי"ד

יום ו'

אחרי שהאכלנו את היונים בבוקר (לאחת יש כנראה זפקת ונצטרך לשחוט אותה). נסעתי העירה באוטובוס. קניתי 4 מ' רשת רצפה, מזרעה, "מנור" של טכנוטקס ב-45 ל"י וכסא מתקפל. כמו כן נתתי לעשות עקב עור לנעלי העבודה החדשות ופרזלתי אותן. סוף סוף, אחרי שתדלנות רבה החליפו לי בחנות למכשירי כתיבה, "אליהו" את העט "מטידור" של "כתב" בעט גלובוס בו אני כותב עכשיו. בסוכנות לא נודע לי מאומה כי אמרו לי שאריאלי בישיבה ויקבל קהל רק ביום א'. מסרתי גם צלומים לפיתוח. נודע לי שמחיר השום נע בין 600 ל-750 פר'. המקום השזוף על גבי הפך לאבעבעה עצומה שמכאיבה לי מאוד. בדרך הבית הירדתי בטבעון, אולם דירת ד"ר עופר הייתה נעולה. בדרכי לתחנת האוטובוס פגשתי בבתו רות ונתתי לה 25 ל"י בשביל אבא. אני מקווה שהכסף יגיע לתעודתו. חזרתי הבית העייף ואחר הצהריים ישנתי. התעוררתי מאוחר והתחלתי להעביר מהר צנורות להשקיה מ-5:30. ב-6:00 נפסקו המים והזרם חודש רק לשעה אחת בערך מ-8:00 עד 9:00. השקיתי באפ-טו-דייט ועגבניות הסתיו. רק אחר הצהריים נודע שכן גוריון ירצה הערב בנהלל בפני כנוס נוער המושבים נסענו לשם ב-9:30 עם המאק.

במרכז המושב נעצרנו על ידי קבוצת נערים מן המקום ששאלונו באדיבות אם ברצוננו עלון וביקשונו להרשם לשם כך על יד שולחן המודיעין. הכינוס נערך בחוץ, האנשים ישבו על חבילות קש ערוכות בשורות. בן גוריון נראה עייף וחולני. בדבריו לא הי השום חומר מפוצץ. עיקר הנושא: דרישה לנוער המושבי להחלץ ולהתנדב שוב הפעם בעיקר לעבודת קליטה במושבי עולים. הייתי עייף מאוד וכמה פעמים התנמנמתי. התרשמתי מאוד מנוער הזהב שלנו, נוער פשוט ורענן מבני המושבים (אני מתחיל להזדקן מהר).

12.6.1954

י"א בסיון תשי"ד

יום שבת

אחר הצהריים רכבתי על האופניים לואדי מאליק לראות את "בריכת השתייה" (ריכוז מי השקיה של סוללים). לדעתי מניח המקום את הדעת. בערב היינו שלושתנו אצל משפחת פיקר. עדנה נרדמה בדרך הביתה בעגלה. קיבלנו חשבונות לחודשים ינואר פברואר. בחשבוני חסר זיכוי על 300 ק"ג תפוחי אדמה. סכום חובי מגיע אל למעלה מ-800 ל"י. מדודה ברטל, מכתב היום. היא נוסעת לחופשה קצרה לנורווגיה.

13.6.1954

י"ב בסיון תשי"ד

יום א'

הלילה בחצות הונהג שעון הקיץ. הבוקר התחיל בשעה אחת יותר מוקדם. מ-6:00 עד 8:00 השקיתי את האספסת, ב-6:45 לקחתי במרכז הפועל (אותו אברהם שעזר לנו להוציא פטרוזיליה) והוצאנו תפוחי אדמה. באמצע המלאכה לפני הצהריים קרא לי זאביק לעזור בהתקנת הגרובר לשם פירוק בדרך הגרמנית. יחד עם גרשון הצלחנו עד הצהריים

להתקינו ואחרי 2:00 ניסה זאביק בנוכחותנו לבצע את המשימה, אולם מיד התברר שכל העבודה הייתה לבטלה. הגרובר לא השיג את המבוקש.

אחר הצהריים שלחתי כבר את אברהם לתלוש תפוחי אדמה בחלקה התחתית ואני סיימי למיין בחלקה העילית. הוא סיים עבודתו ב-4:30 והבטיח לבוא מחר ישר אלי. היונה בפליטה לא רוצה בשום פנים להישאר בשוכך ומתעופפת סביב הרפת. לפנות ערב התיישבה על כתפי ולא חדלה ממני. הבאתיה לצריף לשמחתה הרבה והממושכת של עדנה. אחרי שהייתי בצרכניה בערב, החלטתי לעשות ביקור נימוסין אצל אביה בורגר. היא שכבה, ספרה לי שהיו שטפי דם פנימיים וקיבלה פנצילין (וכל זה בגלל חמדה). לא התאמצתי לנחמה, כי היו לה אורחים למכביר. בערב הגיעה עדנה לבדה עד בית שרר.

14.6.1954

י"ג בסיון תשי"ד

יום ב'

הפועל אברהם המשיך לעבוד אצלי גם היום. ב-11:00 קיבלתי מבן עמי את הפרד שלו. הוא הלווה לי גם את כרכרתו ומחרטה ערבית מצוינת של חיים מאיר. בדרך לקחתי את הקולטובטור של הולצר, ויחד עם אברהם קלטרתי עם מחוד את העגבניות. אחרי זה פלחנו במחרשה הערבית את תלמי תפוחי האדמה ואספנו את הפקעות גם את שטח ארן באנר העליון וכמו כן 8 שורות בתחתון. אחרי 4:00 החזרתי את הכרכרה לבן עמי והמשכתי לאסוף ולמיין תפוחי אדמה עד 8:00 בערב. בשטח העליון הוצאנו מ-24 שורות תפוחי אדמה 34 שקים מלאים, היינו כ-75 ק"ג לכל שורה. בטוחני שזה בעיקר בגלל השעועית שהייתה ל שם בסתיו.

15.6.1954

י"ד בסיון תשי"ד

יום ג'

הקלטור בעגבניות אתמול לא תוכל כמעט אף עשב והיום הקדשתי את רוב הזמן לעישוב קפדני בידיים. עזרתי גם קצת למיכל בדלול העגבניות. עד הערב סיימנו את שדתי העבודות. חפרפרת עושה לי נזקים קשים באספסת. הצבתי היום תותח, אולם היא כסתה את החור שממולו. העברתי את התותח, אולם ללא הצלחה. שתיל אחד של אנונה מתנוון ועוד מעט ימות כנראה. בערב רציתי ללכת אל ישיבת הוועד, אולם זו לא התקיימה. מסרתי את דרישותי לשרר שרשם לפניו: העלאת משכורת בעד שקילת החלב ב-25%. חיסול הדרך הגרמנית והתחלת בניין הבית.

16.6.1954

ט"ו בסיון תשי"ד

יום ד'

הבוקר פזרתי ביד רחבה צליו בשטחי המלונים, גמרתי למיין קצת תפוחי אדמה שהיו כבר ארוזים מעורבים בשקים והובלתי 22 שקים ליצרניה. הבאתי גם 3 תיבות כפולות של שום מן המגרש לרפת – מחסן. בצהריים הגיעה הדודה כרמלה. ב-3 תלמתי עם חמדה את העגבניות, שני תלמים לכל שורה בלי נזק רב לשתילים. בערב הכינתי את ההשקיה. בערב מכרתי לעדה אלוני 4 ק"ג שום (היא אומרת שבנה אוכל את זה כחתיכות שלמות) לרועה הערבי הזקן מכרתי חצי שק תפוחי אדמה סתויים נובטים בעד 2 ק"ג סוכר. בלילה הפרדתי חלב.

יום ה'

ט"ז בסיון תשי"ד

17.6.1954

מבוקר עד ערב ברציפות הייתי עסוק בהשקיית תלמים בעגבניות. הייתה זו עבודת גיהינום, בעיקר בקלל השקע שנוצר באמצע החלקה לרוחבה, עקב החריש של חנני.

יום ו'

י"ז בסיון תשי"ד

18.6.1954

עד 7:30 בבוקר הייתי לפני מחסן חומרי ההדברה לקינסטלר על מנת לקבל מעט גרוסייד לאיבוק וצליו. במחסן האספקה קיבלתי שק תערובת פרות ושק תערובת מטילות (מוכן מן "המשביר").

היום אחר הצהריים הגיע תורי לקצור חיטה, בשעה שירדתי עם השקים אל תחתית המגרש, ראיתי שאמש נותק קו המטרה אחד של זאביק ומים רבים הציפו 3 שורות של יקנעם. כעסתי מאוד על זאביק ואמרתי לו את דעתי. לקצור התחלנו במקום ב-12:00 ב-2:30. הקומבייניסט היה סיגלר. התברר שאין חבלים על הקומביין והצטרכתי לקשור את השקים בחתיכות שאספנו פה ושם. לא הייתי זריז ביותר, בקושי יכולתי להספיק לקצב הקומביין. נשבה רוח חזקה ואני לא הרגשתי לגמרי בקו הבריאות. כל היום לבשתי מכנסיים קצרים ועור הרגליים היה שרוף. עבודת הקומביין ארכה 40 דקות, היו לי 13 שקי חיטה. אחר הצהריים בא יאנקו ואני גייסתי אותו לעזור לי בהובלה. קודם תפשתי כחצי שעה את זליגר על מנת לקבוע אתו שעה לקבלת התבואה. יצאנו ב-5:30 בערך עם חמדה ועגלת כפר יהושוע של שרר. העמסנו 6 שקים. הצלחנו להגיע בירידה עד הדרך שבמישור, אולם משם לא רצתה חמדה בשום אופן לסחוב הלאה. אחריו הופיע טנדר שלקח לכפר 4 שקים ואת יאנקו. בקושי רב הצלחתי להגיע עם חמדה אחרי זה ליצרניה. השעה הייתה מאוחרת, הייתי עיף מאוד והרגשתי שאני מקבל חום. את המצב הציל קוטלובסקי, שהסכים להחליף את חמדה בפרדתו שבעזרתה הובלנו את שאר השקים כבר ללא כל קושי. אני הרגשתי עצמי בכי רע ורעדתי מצמרמורת ואילולא יאנקו איני יודע כיצד הייתי מסיים. יאנקו נשאר לשקול את השקים ל0 למרות חששותי הייתה טונה בדיוק) ואני בינתיים החזרתי את הפרדה והעגלה. בבית הלכתי מיד לשכב, היה לי 40 מעלות חום. הידיעה שאני מלוכלך לא נתנה לי מרגוע ולמרות הכל, התקלחתי ב-10:00 בערב במים קרים. אכלתי מרק ועוגה וישנתי עד הבוקר. התעוררתי חלש אבל בלי חום.

יום שבת

י"ח בסיון תשי"ד

19.6.1954

מחלתי המסתורית קלקלה את תכניתנו להתרחץ בבריכת הסוללים. אחר הצהריים יצאנו עם יאנקו ועדנה אך בלי כרמלה לקטוף קצת מתות הארגמן הנפלא. באמצע הקטיף בא אלי עם שני התאומים ובעלה של קאצ'קה. נתתי להם שק תפוחי אדמה את הרדיו לתיקון. הם הציעו לקחת את עדנה לחיפה ולמרות מצבי הקשה ואי ההגיון שבדבר רצתה מיכל לנסוע איתם ועם עדנה לצור שלום (!!)) לבסוף נסעה כרמלה עם עדנה ויאנקו הלך ברגל לכביש. מיכל תיסע מחר בצהריים אל כרמלה לחופש של שבוע ימים.

יום א'

י"ט בסיון תשי"ד

20.6.1954

במשך כל היום הרגשתי חולשה כללית. הזעתי הרבה והצטרכתי כל כמה זמן לנוח. (אולי הייתה זו אחרי הכל התקפת קדחת?)

בבוקר גפרתי את כל המלונים בתערובת אגרוסייד עם גפרית. לפני הצהריים קצרתי ירק וכמו כן את העשבים שבשום

ובחלקה שאני מתכוון לזרוע בה תירס. מיכל נסעה בצהריים לצור שלום.

אחר הצהריים עשיתי קצת סדר בסככה, תקנתי את הפנצ'ר שהיה בגלגל האחורי של האופניים ובערב התחלתי לשקול חלב במעברה (כולל קינסטלר), הפעם שוב בליווי ארגז הבקבוקים.

21.6.1954

יום ב' כ"ב בסיון תשי"ד

עדיין אני מרגיש חלש מאוד ואין לי כח לעבודה. אחרי שקילת החלב בבוקר השקיתי את עצי הפרי וניכשתי את הקוצים שסביבם.

אחר הצהריים העברתי זבל מן הסככה לערימה, הוצאתי את הזבל מחמדה וניקיתייה עם מגרדה. בן דרור קנה אצלי 3 ק"ג שום.

בשובי משקילת החלב בערב שכבתי לנוח קצת ונרדמתי לבוש. התעוררתי ב-3:30 בבוקר.

22.6.1954

יום ג' כ"א בסיון תשי"ד

לפני הצהריים עשיתי את בדיקת השומן הראשונה על הצנטריפוגה החדשה במחצבה החדשה. המקום פתוח לכל בא, עובדים בו סיידיים, צבעים, מסתובבים שם ילדים וכל פעם יש צורך להעביר את כל הכלים ממחלבה אל חברתה. בצהריים גמרתי לאכול את תפוחי האדמה הצרפתיים שהכינה בשבילי מיכל ביום א' בסיר הפלא. מחר האוכל מרק ואחר כך אלך לאכול אל שכנים. היום הגיע מכתב לא מעודד מעוה"ד וייס בעניין קרקעות מנשיה וחוף מזה (הביטו וראו!!) המחאה בנקאית ממשרד האוצר עבור הריבית שמגיעה לי מן ה-500 ל"י לשכון העממי מלפני שנתיים!! (טחנות הממשלה...)

אחר הצהריים התחלתי להוציא עמודי גד"ר עבור חצר הפרות. אני מוציאם מתחת לבית שניצר וזו עבודת פרך כי אלה עמודים עם סמוכות גם העמוד וגם הסמוכה יצוקים בתוך בלוק בטון. הצלחתי להוציא 3 עמודים. ב-5:30 הייתי על יד האוטובוס והזמנתי לי למחר שוב את אברהם. שקילת החלב בערב ארכה עד מאוחר. בזמן שהאמיל חלב ישבתי אצל אביבה ופטפטנו על דא ועל הא.

23.6.1954

יום ד' כ"ב בסיון תשי"ד

שעה ששקלתי חלב תלש אברהם את תפוחי האדמה בארן באנר התחתית. אחרי שקצרתי ירק עסקתי במיון תפוחי האדמה. בצהריים קיבלתי גלויה ממיכל הן תחזורנה בשבת אחר הצהריים עם משפחת ק. האן באוטו הפרטי שלהם. אחר הצהריים עשיתי את בדיקות השומן. ב-5:00 בא למגרש משה כהן. הוא קבע שאת הבצל היה צריך כבר להוציא לפני שבוע ושאפסיד כבר את הקליפה החיצונית. מלבד זה אמרת שאת האפ-טו-דייט אפשר כבר להוציא בשבוע הבא ושאת הציטהם אפשר היה לזרוע במרחקים של 80 ס"מ בין השורות. לאור זה מהרתי להזמין שוב את אברהם למחר. את מיון תפוחי האדמה המשכתי עד 7:30 בערב. אחרי השקילה הפרדת 7 ליטר חלב.

24.6.1954

יום ה' כ"ג בסיון תשי"ד

הפועל אברהם גמר להוציא תא השורה האחרונה של האפ-טו-דייט (על מנת להקל על קלטור העגבניות) ואחרי זה

גמר את שארית הארן באנר. סילק את השיחים לצדדים ואחר כך שלחתי אותו להוציא בצל, לערוך כל 3 שורות כפולות בגל ארוך. אני בינתיים הבאתי את הקולטיבטור של מארק, קלטרתי את העגבניות. לצערי הרב נשארו כמה פצועים בשדה הקטל. משום שהצטרכתי למיין ולאסוף את תפוחי האדמה ולעשות בדיקת שומן חאר הצהריים, לא הספקתי לבצע אתכל תכניותי. את ארוחת הצהריים אכלתי בשעה 2:00 אצל משפחת הולצר. גם הלילה נרדמתי לבוש והתעוררתי רק ב-4:00 בבוקר.

25.6.1954

כ"ד בסיון תשי"ד

יום ו'

אחרי השקילה הבאתי את שק תפוחי האדמה מן השדה למחסן (רפת) וקלטרתי את העגבניות שנית בכיוון הפוך והחזרתי את הקולטיבטור למארק. העגבניות בפריחה מלאה ומתחילות אף להניב פרי. אחרי זה עדרתי את כל העצים והשקיתי את הגזר של מיכל. אחר הצהריים עשיתי את בדיקת השומן במחלקה החדשה ועד הערב עסקתי בניקוי הרפת והעברת כל הזבל לערימה. בסוף נקיתי גם את חמדה במגרדה. מחר חוגגים חנוכת בית במשפחות קינסטלר וחנוני. את ארוחת הערב אכלתי אצל משפחת שרר.

26.6.1954

כ"ה בסיון תשי"ד

יום שבת

בבוקר נחתי כדבעי. אחר כך שטפתי את כל הכלים ולפני שעשיתי את סידור וניקוי הבית, התקנתי מדף נוסף בארון המחיצה לתוכו הכנסתי את כתבי העת המרובים וכמה חוברות ליליפוט. מדף זה יאפשר לי לקנות עוד ספרי כיס כהנה וכנהנה. צהריים אכלתי אצל עזרא שניצר שהיה עסוק בניקוי הרובה והאקדח כי מיד אחרי זה יצא אל עדר הבשר בסביבות גבעת זייד. הוא הלווה לי 3 ספרי כיס, 2 מהם של א. מורביה. אחר הצהריים כתבתי ביומן וקראתי. אחרי 5:00 באו באוטו שלהם ק. האן, הילדה, דינה הקטנה וגם מיכל עם עדנה. בגלל השעה המאוחרת לא הייתה להאנים סבלנות להתמהמה זמן רב. התכבדו רק בטיפה מן התות הארגמן היפה שקטפתי לכבודם. אתמול בצהריים (סיר מלא) ואכלו גם לפתן גויאבות, במהרה נסעו שוב הביתה ובקושי הצלחנו להכריחם לקחת תריסר ביצים. הביאו אתם גם את הרדיו שלנו מתוקן כדבעי.

27.6.1954

כ"ו בסיון תשי"ד

יום א'

בבוקר גפרתי שוב את שטח טל גלבווע בתערבת גפרית אגרוסייד. כשליש מן המלונים נפגע מנברנים. אחרי זה אספתי את כל תפוחי האדמה סוג ג' שנשארו בשטח והבאתי את המחרשה הערבית המצוינת של ח. מאיר מאצל בן-עמי, אולם עם חמדה לא הצלחתי לעבדה כהלכה. בשעות הצהריים באו אלי שני סוחרים ממעברת קריית עמל ורצו לקנות אצלי ירקות. אחרי התמקחות מה לקחו אצלי 20 ק"ג שום במחיר 60 גרוש הק"ג. עד ארוחת הצהריים הספקתי לתלם את העגבניות, תלם אחד לכל שורה. אחר הצהריים קיבלתי את הפרד של נתן לשעה אחת ובעזרת מיכל הוצאתי במח' העצמית את תפוחי האדמה שנותרו אחרי החליטה. חוץ מזה השקיתי 15 תלמים בעגבניות. בשעת ההשקייה העברתי בכל תלם עם טנגריה. בערב שקלתי חלב.

28.6.1954

כ"ז בסיון תשי"ד

יום ב'

בשובה מחיפה, אמרה לי מיכל שהירקן מבית רסקו במוצקין חושב לבוא ביום ב' אחר הצהריים אלינו לקנות תפוחי אדמה. ב-8:30 בבוקר טלפנתי על כן ללאלי וביקשתי למסור לאותו ירקן שיביא איתו משקל. עד הצהריים גמרתי להשקות את העגבניות ורכזתי את שאר תפוחי האדמה במחסן (רפת). אולם לשווא חיכנו לבואו של הירקן אחר הצהריים הוא לא בא. לפנות ערב הוצאתי עוד שני עמודי ברזל עם סמוכות משטח המטע הגרמני בשביל חצר הפרות. אחר כך שרפתי את כל הקוצים והעשבים בשטח החצר.

29.6.1954

כ"ח בסיון תשי"ד

יום ג'

עיקר עבודתי היום הייתה מוקדשת לבניין חצר הפרות. חוץ מזה סיימתי בבוקר את שקילת החלב ולפני הצהריים עשיתי את בדיקת השומן האחרונה. אחר הצהריים עבדתי בהתקנת עמודי החצר בנוכחותה של עדנה, אשר הייתה כל הזמן ילדה טובה. מיכל בינתיים הוציאה בצל. הצבתי את חמשת העמודים בתוך בורות קטנים שעשיתי בקלשון חפירה (אחרי שהרטבתי את מקומם קודם לכן). בערב, אחרי מסירת הביצים כאשר החשיך כבר, עשיתי תערובת בטון במריצה אחת חומר ושפכתי לכל בור דלי בטון, (היינו עשרה דליים) כדי לכוון את העמודים לפי פלס מים, הצטרכנו כבר להשתמש בפנס. ב-10:00 נסעתי אל ישיבת הועד, אולם לא מצאתי במזכירות איש...

30.6.1954

כ"ט בסיון תשי"ד

יום ד'

בבוקר אבקתי את שטח העגבניות הקיץ בדיאלדרין. זה היום השני שנראית תכונה רבה ליד ביתו העתידי של זאביק מקימים את היסודות והעמודים. ברצוננו לנצל את העובדה שכל הכלים בקרבת מקום ולהתחיל גם בבניית ביתנו ואמנם קבלן המשנה פנה אלי ורמז על אפשרות כזו.

בבוקר הסברתי את העניין לא. שרר וזה אמר לי שבערב יחזיר פיפר ושלושתנו ניפגש ונגיע לתוצאה חיובית ביחס להתחלת הבניין.

היום היה חם באופן מכביד ביותר עד הצהריים הוצאתי 5 שורות כפולות של בצל. אחר הצהריים עסקתי שוב קצת בהכנת הגדר. על שולחן הברזלנים עשיתי מברזל עגול שני עוגנים לחוט התיל בצורה שיהיו קבועים בקיר הרפת, השגתי 4 יתדות אקליפטוס כעמודי ביניים וצבעתיים בקרבולינאום. בשעות אחר הצהריים חציתי בעד זכוכית מפויחת בליקוי החמה החלקי. היום הייתה רינה היום האחרון במרעה. בערב הביא י. מולדבן את חמדה, חגורה אחת חשובה של הרתמה נקרעה והוא משתמש בחבל במקומה (!!) רצה לקחת ק"ג שום ואני שלחתי לבדו לרפת האחרונה והוא כמובן בחר לו את השום היפה ביותר... פיפר כמובן לא הגיע בערב והדיון להתחלת הבניין נדחה שוב. היום קיבלנו גלויה מדודה מנורווגיה וגם כבר מכתב מאנגליה.

1.7.1954

ל' בסיון תשי"ד

יום ה'

בבוקר מצאתי בחצרו של יואל את הצנור בעל שתי רפידות לתקיעת עמודים ובעזרתו תקעתי את עמודי הביניים של הגדר. מלבד זה סידרתי מאבזרים שהיו בידי ברז 3/4 צול עבור השוקט בחצר והרכבתיו על צנור מי השקייה של שני

צול. אחר כך התחלתי לעשות דלת פשוטה, מסגרת מפלטות 1 X 1 מ'. חום איום השתרר במשך היממה. בצהריים באה עאישה עם אחותה הקטנה, הביאה למיכל שזיפים נטלה את שני הצלומים שלה והאזינה שעה ארוכה למוזיקה ערבית ברדיו. אחרי האוכל גמרתי להתקין את הדלת. אחר כך התחלתי לחתוך את חבית הנפט שבהבאתי בחורף מבור הסילו במרכז, אולם לא ראיתי שום התקדמות בעבודת הפרך הזו. במקרה בא למגרשו של זאביק נתן עם מכונת הריתוך ובעזרתה חתך לי את החבית תוך דקות ספורות. בשעות המאוחרות של הערב הבאתי עם מיכל חוט תיל אחד מגדר הבטחון ומתחנו אותו כחוט גדר תחתונה (מתיחה עם פטיש) שלמה גם הערב לא הגיע.

2.7.1954

א' בתמוז תשי"ד

יום ו'

בבוקר הבאנו ומתחנו עם מיכל את חוט התיל השני של הגדה. אחר כך הבאתי ומתחתי לבד עוד שני חוטים. אחר הצהריים ניסיתי לקלטר את תלמי העגבניות אולם האדמה התקשתה כבר יותר מידי. במקום זה חפשתי ומצאתי כמה מלונים יקנעם בשלים והבאתים בשמחה הביתה. בכוחת משותפים רחצנו מיכל ואני את השוקט החדשה, הכנסתי לחצר, מלאתי מים והשקיתי ממנה כבר את הבהמות. ב-7:00 בערב הייתי במזכירות אולם למרות הודעה מוקדמת בענין קבלת חברים, לא התקיימה הישיבה. מלבד זה לא הגיע הערב גם סרט (עתה תורי למכור כרטיסים) בשעה 10:00 בערב ביקשתי משרר שייגש איתי מחר בבוקר אל פיפר בעניין בנין הבית.

3.7.1954

ב' בתמוז תשי"ד

יום שבת

בבוקר שטפתי במקום מיכל ערימת כלים מאמש. אחר כך ביקרנו יחד עם עדנה בביתו החדש של חנני. הבאנו להם מזון בכורים יפה. אחרי 9:00 בבוקר נכנסתי יחד עם שרר אצל פיפר בדיוק כאשר הרועה הערבי הזקן הצליח להוציא ממנו בקושי 5 ל"י מן המשכורת הגדולה שפיפר מלין כבר חודשים רבים. עשינו חשבון שהכנסות עונת האביב של הפלחה צריכות להיות לכל הפחות לפי אمدן צנוע בסביבות 1,500 ל"י ופיפר אמר שיש מקום לדון על התחלת בנין הבית בישיבת הועד היום.

לפנות ערב התיישבתי פשוט על אופניים ורכבתי לנוה יער להביא סרט רק שם נזכרתי שיש לנו הערב אסיפה כללית. בכל זאת לקחתי עמי את הסרט על מנת להציגו ביום (טקסט לועזי). כשרציתי בדרך חזרה למסור לאביה בורגר את בקשתו של גרשון מנוה יער לתאם את הזמנת הסרטים החדשה, נודע לי מפי נפתלי שהיא שוכבת בבית חולים עם שטף דם פנימי אחרי הפלה.

האסיפה החלה כרגיל באיחור רב. 3 פעמים קיבלתי את רשות הדיבור. קבלתי על המספר הגבוה של עובדים ציבוריים (33%). לחמתי נגד העלאת המיסים המוצעת (ב-10%) ובעניין דרישתו של ברוך סלע להתקבל בתור חבר חקלאי אמרתי שאדם אשר עוד לפני זמן קצר לחם על זה להיות מנהל חשבונות ואיננו ערבי לא שקל כנראה את החלטתו זו זמן רב מספיק והשוויתי את זה להחלטתו הפתאומית לגדל שפם.. דברי האחרונים זכו למחאות כפיים מרובות.

4.7.1954

ג' בתמוז תשי"ד

יום א'

אחרי האסיפה אמש התעוררתי מאוחר הבוקר. קצרתי ירק והבאתיו עם חמדה הביתה. אחר כך ניסיתי לחרוש במחרשה

מס' 4 של גרשון את 3 הדונם לפני האספסת, אולם לא הצלחתי. חיפשתי מחרשה אחרת ולבסוף הבאתי בצהריים את מחרשתו של קרן מן המגרש של דרסלר. אחר הצהריים ישנתי וב-5:00 יצאתי שוב לחרוש. גם הפעם לא הצלחתי. חמדה התעקשה והשתוללה. קרעה במושכות את חגורת מכנסי ולולא זה יכולתי אולי להיפגע, כי הייתי קשור למושכות. בערב מכרתי כרטיסים לסרט "כנפי התהילה" (טקסט לועזי) אמש מסר לי שרר, שכאשר רצה להעלות את העניין שלי בשיבת הוועד, התנגד לכך יואל בתוקף, אמר שאין מקום לדון בענייני הפרט, ואם כן, הרי שבעיית איתור מגרשו קודמת ואם לא ידונו בה, יעזוב הוא את הישיבה (!!)) העניין נדחה עם כן ליום ב', אולם נרמז לי שגם אז אין סיכוי רב שהעניין יעלה לדיון.

5.7.1954

ד' בתמוז תשי"ד

יום ב'

ברבע לשבע הבאתי את הסרט מהבית לאוטובוס. הבוקר הייתה חלוקת גרעינים בית העם. התברר לי שמגיע לי למעלה מ-300 ק"ג, אך לקחתי רק שק אחד שעורה. אחר כך לקחתי את הפרדה של יענקלה קוטלובסקי והכנסתי לחצר הפרות שלי, פזרתי סופר רגיל בשטח עגבניות הסתיו. שבת הביתה בריצה, מפני שהפרדה חבלה קשות באין מפריע בדלת החצר וכמעט שפרקה אותה כליל. אחרי 10:00 עד 1:30 חרשתי את הדונם שמאחורי האספסת. החריש היה קשה, גרוני ניחר מרוב צעקות וחום לוחט ומיכל לא מצאה לנכון להביא לי משקה או אף להתעניין על מקום המצאי. גדולה מזו, כאשר חזרתי ב-2:00 הביתה עשתה לי סקנדל על שאני מקלקל לה את תכנית היום (!!)) בצהריים הייתי פשוט הורג.

מ-4:00 עד 5:00 חרשתי את שלישי הדונם שלפני האספסת (תירס?) קשרתי את הפרדה ליד הרפת של גרשון, רתמתי את חמדה והבאתי ירק הביתה. מיכל בינתיים אספה 2 תיבות מלונים שהכנסתי לצרכניה. לא היה שם משקל והצטרכתי לשקול את המלונים ביצרניה (40 ק"ג). דרשתי 27 גרוש וברוך מוכר אותם ב-35. למרות זאת על אחריותי המלאה. על מחאתי השיב, שאינו חייב למסור דוח לאיש. החלטתי למכור מלונים בבית. 2 מלונים הבאתי מתנה למשפ' קוטלובסקי אחר כך החזרתי לו את הפרדה. אצל שרר הזמתי מחרשת 4 סכינים לחריש שטח הגזר (4 קווים) מאוחר בערב הלכתי אל פיפר. היה אצלו המון רב כרגיל. אמר לי שמקווה להיות כאן בשבת ודחה את עיני עד אז.

6.7.1954

ה' בתמוז תשי"ד

יום ג'

בבוקר השכם פיזרתי סופר רגיל ואמוניאק על שטח העגבניות הבאוני. אחרי ארוחת הבוקר שקדדתי, קצרתי והבאתי הביתה ירק ועד הצהריים הוצאתי בצל. בצהריים תיקנתי את דלת החצר שחובלה על ידי הפרדה. אחר הצהריים העברתי אחרי הפסקה של כמה שבועות שוב שני קווים מן האספסת לבאוני. לפנות ערב קצרתי בערך שלישי האספסת לחציר. ב-10:00 בערב נוכחתי בהרצאתו של פליקס אדלר בבית העם על תכנון חצר המשק.

7.7.1954

ו' בתמוז תשי"ד

יום ד'

היום השקיתי את שטח הבאוני. בשעות הבוקר הוצאתי שורותיים בצל והשקיתי בתלמים את הצ'טהם. אחר כך אספתי

מלונים יקנעם ומיכל גמרה להוציא את הבצל.

בכרורת הגומי הבאתי למגרש את כל הארגזים הכפולים שיכולתי למצוא ו-5 תיבות מלונים הבאתי מן השדה למחסן (רפת).

עד 7:30 הספקתי להביא 19 שק תפוחי אדמה ליצרניה. בהרבה שקים נראה רקבון קודר ועל רובם שרצו תולעי תיל מדומים. פזרתי שוב אלדרין על רצפת הרפת וכמו כן הנחתי בה כמה חתיכות לחם גם מוראן. מאוחר יותר הפרדתי חלב.

8.7.1954

ז' בתמוז תשי"ד

יום ה'

בבוקר הכינותי תערובת של גפרית ואגרוסייד לגפור המלונים, אולם בגלל רוח מוקדמת, דחיתי את הגפור למחר. אחרי ארוחת הבוקר בא ברוך הצעיר עם מחרשת 4 סכינים וחרש את שטח מזרע הגזר. ממחסן האספקה הוצאתי שק תערובת מטילות ושק תערובת פרות, הפכתי את האספסת שקצרתי שלשום, קצרתי הרבה ירק והבאתיו הביתה יחד עם ארגז מלונים טל גלבו. הבאתי גם את שני שקי האספקה. אחר הצהריים תיקנתי את צלחות עצי הפרי והתקנתי את סדר ההשקיה בשביל מיכל שהשקתה את העצים. אני בינתיים הוצאתי כמות גדולה של זבל מן הרפת, הייתי בנעלי טניס וכאשר רציתי לקשור את חמדה שוב למקומה, דרכה לי זו על הרגל הימנית. גמרתי להוציא את הזבל, אחר כך התקלחתי והתלבשתי. בערב באו אשתו של יחזקאל וצפורה ציטרשפילר וקנו כמה מלונים.

9.7.1954

ח' בתמוז תשי"ד

יום ו'

בבוקר השכמ גפרתי את המלונים בגפרית ואגרוסייד. כנראה בפעם האחרונה. העברתי את החציר משטח האספסת וערכתי גל גדול מאחורי הרימונים. קצרתי והבאתי הביתה ירק. העברתי בחזרה ולאספסת את שני הקווים והשקתיה. כמו כן השקיתי קצת את ערימת הזבל. אחר הצהריים אספתי 2 דליים תפוחי אדמה מן השטח החרוש וכרכרה מלאה עם מלונים. לצערי לא הספקתי להעביר את הזבל מן הסככה לערימה, אבל קלטרתי את תלמי העגבניות והשתדלתי לרחוץ את זה, אם כי ללא הצלחה רבה. בערב באו נידרה, שושה, לאה ואהובה לקנות מלונים. אחרי ארוחת הערב הדלקתי סיגריה במטבח ורציתי לגמור לעשנה בחדר, מיכל קפצה כמטורפת, צרחה שאיני מתחשב כלל במצבה, לבסוף חטפה לי את הסיגריה מן היד וניסתה להרביץ לי מכות, בין היתר בעלילה עלי שהצטרחה להלחם קשות עד שזכתה ליהנות ממנוחת צהריים (!!!!!!!) סר וזעף הלכתי למכור כרטיסי קולנוע.

10.7.1954

ט' בתמוז תשי"ד

יום שבת

בשבת זו לא שבעתי נחת. מיכל לא הרגישה טוב ואני הצטרכתי לטפל בלול, להאכיל את עדנה, לשטוף כלים וכו'. בצהריים לקחתי בונים וקרח. היום סיימתי לקרוא את הספר המצוין (טקסט לועזי), על חיי מתיישבים בורים בדרום אפריקה. בערב קיבלתי מרוטמן 100 גר' זרעי באונטי ו-15 ל"י מזומנים תמורת בונים. ב-11:00 בערב התחלנו רק להציג את הסרט הצרפתי נערות בכלא (מנוה יער).

11.7.1954

י' בתמוז תשי"ד

יום א'

רציתי לנסוע הבוקר העירה, אולם הצטרכתי לשנות תכנית. כאשר הוצאתי הבוקר את רינה לשתות יצאה במקום לחצר החוצה וברחה אל פרידמן. החזרתי אותה הביתה ושעה אחרי זה המליטה בלי כל קושי עגלה יפה. חיים לופו ואני נוכחנו בשעת ההמלטה וקצת עזרנו למשק משה רוזנגרטן שנקרא על ידי מיכל בא כבר אחרי המעשה. העברתי את העגלה לרפת של זאביק לתוך פינה גדורה ב-4 חבילות קש אולם כעבור שעה קלה מצאתיה בחוץ. הוספתי עוד 4 חבילות, אך גם את זה היא קפצה. בגלל חומרי ההדברה שברפת, הצטרכתי לקשור אותה לצערי. עד ההמלטה הספקתי לסלק את הזבל מן הסככה ועד 11:00 אספתי מלונים. ב-11:00 חלבתי קצת, אולם העגלה עוד לא יכלה לשתות. אחרי החליבה בשעה 2, שתתה כבר בתיאבון. ב-5:30 העליתי את האופניים על האוטובוס ונסעתי לטבעון.

את האופניים השארתי לתיקון כללי בבית מלאכה ברח' אורנים 7. בעל העסק הבטיח לגמור את העבודה עד יום ו'. היו איתי 3 דוגמאות שלמלונים וחיפשתי מקומות שיווק. את הירקן שבמרכז טבעון על יד קפה מגדל לא יכולתי לפגוש ועל כן פניתי לצרכניה שבהתחלת טבעון. שם הפנו אותי (אקספרס) למרכז הצרכניה באמצע קריית עמל. לבחורות בצרכניה יצאו העיניים מן הראש וממלון אחד משלושת הדוגמאות הצטרכתי להפרד במקום. כעבר שעה קלה בא המרכז והציע לי 20 גרוש ס.ו.ב. בעד כל כמות עד חצי טון. הוא מוכר אותם ב-30 גרוש (50% יותר!!). לא התחייבתי. חזרתי לטבעון אך שוב לא מצאתי את הירקן דירת אלזה הייתה סגורה. השארתי 2 מלונים על הסף על יד ד"ש. הביתה הגעתי ברגל לפני 10:00 בערב. בדרך ביקשתי מקוטלבסקי, בן-עמי ונתן את בהמותיהם על מנת להביא את המלונים. אולי מחר בבוקר לקריית עמל אולם לא קיבלתי. דינה נתנה רק מעט חלב בערב.

12.7.1954

י"א בתמוז תשי"ד

יום ב'

חלבתי ב-6:00. ברפת האחרונה בררתי וארזתי את המלונים בארגזים. יש פחת רב למדי. רתמתי את חמדה על מנת להביא את הכרכרה, אך זו הייתה כבר תפוסה על ידי זאביק. תחת זאת התחלתי לקטוף מלונים, אולם כשעברתי את השורה השלישית, הופיעו בריצה עלי וגיורא שהגיעו זה עתה יחד אלי. יישארו אצלנו עד יום שבת. הפסקתי את העבודה וב-11:30 נסעתי עם אלי ו-4 תיבות מלונים אל הירקן במרכז טבעון. מכרתי לו 4 תיבות לפי 20 ג' הק"ג ותיבה אחת מכרתי לאלי. הירקן הבטיח לבוא מחר ב-1:30 עם הטנדר לקחת את המלונים. אחר הצהריים גמרתי לקטוף את המלונים עם הילדים והובלנו חלק מהם (5 תיבות טל גלבוה ו-4 יקנעם) ליצרניה. יואל מוריד עבור כל ארגז כפול 6 ק"ג. לדבריו אלו הן הוראות תנובה. בדרך רבו התאומים על הכבוד להחזיק במושכות ועל פי שוויתי לא מעט בנדנודיהם, בפרט גיורא הפטפטן.

מחלק הקרח שאל אותי בערב על שזיפים והצעתו לו מלונים, הבטיח לקחת מחרתיים.

למיכל נודע שגדעון נוסע הלילה עם העגבניות לג"ח והכינה חבילה גדולה בשביל אימא (כולל מלון יפה).

ב-9:30 בערב הבאתי אותה למרכז והכנסתי לתוך המאק. ב-10:00 חלבתי, ושכבתי לישון. ב-12:00 על המיטה שבמטבח. התאומים ישנו על מיטה אחת בחדר.

13.7.1954

י"ב בתמוז תשי"ד

יום ג'

אחרי החליבה פזרתי אלדרין (במגפר) בשטח הבאוני. לפני הצהריים אספתי עם הילדים 10 תיבות מלונים. רתמתי את חמדה, שדדתי את העגבניות ועם הילדים הבאתי את המלונים לרפת. ב-1:20 הגיע הירקן בטנדר ולקח 353 ק"ג

מלונים ב-15 תיבות. שילם לי מקדמה של 60 ל"י. בשעה 4 אחר הצהריים, כאשר התעוררו התאומים משנתם, רתמתי את חמדה ונסענו לבריכה של הסוללים בוואדי מאליק להתרחץ. הגענו לשם אחרי נסיעה של 15 דקות. נכנסנו להתרחץ. הרעש הבלתי פוסק של המשאבה הפריע לי לא מעט. אחרי שחזרנו ב-5:30, קצרתי והבאתי אספסת והשקתיה. לאחר מכן, בערב מסרתי ביצים ובשובי הצטרכתי להסתכל על העלייה של יואל בה אני מתכוון לאחסן הבצל. מתחתה ברפת השתוללה עגלה אחת והתרוצצתי זמן רב עד שעלה בידי לתפסה.

14.7.1954

י"ג בתמוז תשי"ד

יום ד'

בבוקר סימנתי את שטח העגבניות במסמן של מטר, מגבול לצנור, אך מסופקני אם זה יהיה מורד השקיה אופטימאלי. התאומים מלאו 2 שורות בצל לשקים. חום איום שרר היום. כאשר התחלתי להוריד מלונים, מצאתי שתי ערימות בשטח שהתאומים שכחו להעבירן לדרך אתמול. את גיורא השארנו בבית לטפל בעדנה, ולבשל קצת ומיכל ועלי הכניסו עוד שורה בצל לשקים. לפני הצהריים מסרתי 2 תיבות טל גלבוץ ביצרניה. חלבתי ב-2:00 ועד 5:00 מלאתי למעלה מ-10 תיבות מלונים. אחרי חלוקת הקרח בא המחלק ובשדה העמסנו 10 תיבות מלונים. על מכוניתו, על הבית שקיבלנו במשקל החלב 3 תיבות וקבענו את המשקל כ-235 ק"ג. לא הסכמתי להורדת המחיר ל-19 ג', אך במקום זה הצעתי לו 3 ל"י תמורת ההובלה. נתן לי מקדמה של 35 ל"י. חלבתי ב-9:00 על מנת להפריד, אולם הערב לא הפרידו. עוד לפני החליבה עשיתי במעדר 20 תלמים לזריעת העגבניות מחר. בערב נכנסתי אצל זוננברג וזה אמר לי באופן רשמי למחצה שבניית הבית שלי תהייה לפי כל הסימנים בסר (...?) כבדו אותי בקפה ועוגה ועכבו אותי שעה קלה אצלם. בשובי הביתה העברתי את מערכת ההשקיה אל שטח הצטהם.

15.7.1954

י"ד בתמוז תשי"ד

יום ה'

אחרי החליבה מהרתי להכין עוד 10 תלמים בעגבניות. את ארוחת הבוקר אכלתי בחוץ. מיכל זרעה את הבאונטי ולפני שהתחלתי להשקות את הצ'טהם הבאתי למגרש אם סוסתו של זאביק ארגזים כפולים. בשעת ההשקיה עקרתי את הקוצים באפ-טו-דייט במזמרה. התאומים מלאו עוד 4 שקים בצל. זאביק חרש היום בהצלחה עם חמדה וובומה כזוג והחזיר את חמדה בצהריים למולדבן. אחרי שינה קלה בצהריים גמרתי להשקות את הצ'טהם ולעקר את הקוצים. רכזתי גם 2 תיבות מלונים והבאתין עם בובה לצרכניה. ברוך מוכר אותם ב-30 ג' ואני צריך לקבל 25 ג'. בערב העברתי עם התאומים 2 קווי המטרה אל הבאונטי והשקיתי מ-7:30 עד 10:30, משום שבני אחר לסגור את השיבר המרכזי. חלבתי ב-9:00 והפרדתי מאוחר. על יד המחלבה הציע לי שרר 2 תפקידים: א) מ"מ החלבן. ב) הזרעה בשבתות. דחיתי את שניהם ותחת זה הצעתי את מועמדוטי לצרכן במקום ברוך שהתפטר. בתנאי ששעות העבודה תהיינה פעמיים בשבוע מ-9:00 עד 12:00 לפני הצהריים ויום יום מ-5:00 עד 8:00 בערב.

16.7.1954

ט"ו בתמוז תשי"ד

יום ו'

חלבתי מוקדם ונסעתי באוטובוס העירה. בין היתר קניתי בחיפה זוג מגפיים, סנדלים, 2 סרטי צלום והחלפתי את השעון

המעורר השבור שלנו במעורר חדש בתוספת 6 ל"י. לטבעון הגעתי בסופר שלנו עם מאיר שפירא. הירקן הבטיח לבוא ביום א' לקחת עוד משלוח מלונים. לצערי התברר לי שבאופניים שלי עוד לא נגעו כלל. בעל בית המלאכה הבטיח לי לשלחם עד יום א' ב-12:00 לירקן על מנת שזה יביא לי אותם בטנדר. אחר הצהריים אספתי עם הילדים צת' מלונים. מיכל חולה ושוכבת ואני הצטרכתי להאכיל גם את עדנה וגם את התאומים.

בשעת האכלת הילדים הספקתי רק לחוטרף כמה נגיסות וכבר הצטרכתי מהר לחלוב. במחלבה הייתה הודעה בדבר אפשרות שללוח בצל מצרי לצרכניית קריית חיים ב-23 ג' הק"ג. ברצוני לשלוח ביום א' כמה מאות ק"ג. בערב שטפתי את כל הכלים, הייתי הרוג ונרדמתי מבלי שהתקלחתי כלל (!!)

17.7.1954

ט"ז בתמוז תשי"ד

יום שבת

את הירק קצרתי מיד אחרי החליבה בבוקר ולפני 10:00 יצאתי עם התאומים לטייל. הלכנו דרך החורבה אל החרושה שבבסיס ההר. במערה אחת התפעלנו מכ-40 עטלפים מעופפים ובמערה השנייה ראינו קברים חצובים. בדרך הביתה קטפו השנים שקדים מתוקים ליד הגדר של בני. אחר הצהריים ישנתי שעה קלה וב-4:00 הגיעה מכוניתו של אלי יחד עם נורית לקחת הילדים לחיפה. אלי קנה אצלי עוד ארגז מלונים ואני הוספתי לו עוד 45 ל"י כמקדמה למכונת הכביסה "קל-לי". בזמן שההנים עזבו בא לבקרנו זוג מנוה יער מכירה של מיכל מפראג בשם ריטה עם בעלה, אחרי שהם נפרדו, נכנסה אצלנו פאולה פוקר. בערב הוצג סרט (טקסט לועזי) ("נשר העם") על הפצצה האטומית. בגמר הסרט ב-1:00 עליתי למזכירות לשיבת הועד, הודיעו לי שאת בניין הרצפה יתחילו בעוד כ-3 שבועות, עם המשך הבנין ואני הראשון בתור...

18.7.1954

י"ז בתמוז תשי"ד

יום א'

קמתי שעה אחת אחרי צלצול המעורר, חלבתי ושלחתי את מיכל לקטוף מלונים. עם הסוסה של זאביק הובלתי כמה שקי בצל ליצרניה ושם העברתי אוו בעזרת יואל לארגזים. רציתי לעשות עוד הובלה, אך כשבאתי למגרש, היה שם הטנדר של הירקן בשעה 11:00. הוא עזר למיכל לאסוף ולארוז את המלונים 10 תיבות יקנעם ו-2 תיבות טל גלבוץ (14 – 15 הק"ג). נסעתי איתו לטבעון בגלל האופניים. הם עוד לא היו מוכנים ועוד לא היו בסדר. בעל בית המלאכה לא היה נוכח, ואת הסקנדל הצטרכתי לעשות לעוזריו. אחר הצהריים גמרתי לארוז את הבצל ביצרניה, היה זה מעל 360 ק"ג). קצרתי והבאתי ירק ואחרי זה עוד מלאתי לשקים שורה של בצל. בערב הגיע אל הצריף רוכב אופנוע היה זה בעל בית המלאכה בטבעון שבא באופן מיוחד והתנצל. גמרתי אתו שישלח את האופניים מחר ב-12:00 על האוטובוס.

19.7.1954

י"ח בתמוז תשי"ד

יום ב'

קמתי עם צלצול המעורר ב-5:00, אך כמעט כל היום הרגשתי את חוסר השינה. בבוקר השקיתי למעלה משעה את העגבניות וקו אחד אספסת. אחרי זה מלאתי קצת בצל בשקים וב-11:00 חזרתי הביתה וישנתי שעה קלה. חלבתי אחרי 12:30. מן המחלבה חזרתי כבר רכוב על אופניים, שהגיעו באוטובוס. ב-3:00 התחלתי להעביר קו המטרה לשטח הגזר. עבודת פרך. גרשון הרשה לי להשתמש באחד הקווי שלו. הוא קצת קצר משלי ואיננו מתוקן כל צרכו.

השקיתי מ-6:00 עד 9:00 אך באמצע הצטרכתי לסגור את הרביעי (של גרשון) בגלל נזילה חזקה במקום חיבור – עם הסוסה של זאביק העברתי ליצרניה המון ארגזים ריקים לרוב כפולים. מחר יש מפקד אחר כך קצרתי מהר ירק לרינה ורכבתי למעברה להודיע על מדידת חלב. חלבתי ב-8:30 ומהרתי למעברה. גמרתי לשקול ב-9:45.

20.7.1954

י"ט בתמוז תשי"ד

יום ג'

בבוקר המשכתי להשקות את שטח הגזר 4 שעות רצופות. מלבד הטיפול ברינה, שקילת חלב ובדיקת שומן במחלבה החדשה בערב. אספתי כ-8 תיבות מלונים (ארגז אחד טל גלבווע) כמעט ארגז שלם מכרתי לפועלי היציקה שיצקו את רצפת ביתו של זאביק (ב-9:00 בבוקר ב-19 ג' הק"ג). את יתר שבעת הארגזים לקח בערב מחלק הקרח מן השדה. גמרתי אתו שיוביל אותן לירקן בטבעון, יביא לי קבלה ממנו ויורד לעצמו 10%. לפנות ערב אמר לי י. מולדבן, שחמדה הסתבכה עם רגלה הקדמית בשרשרת, הרגל נפוחה ואי אפשר לעבוד בה עכשיו (!!)

הפנס על האופניים הפסיק להעיר בערב.

21.7.1954

כ' בתמוז תשי"ד

יום ד'

לפני הצהריים השקיתי את הצטהם והוצאתי שורה אפ-טו-דייט. עדנה הייתה איתי עד 10:00 וחזרה הביתה מלאה בוך. אחר הצהריים עשיתי בדיקת שומן והעברתי את 4 הקווים מן הגזר אל האספסת והעגבניות הבאוני מתחיל לנבוט. בצטהם, בעלים וגם בפרי יש כרסום רב ומחר אצטרך לרסס בכל מחיר.

משה הולצר בצבא ושרה חלתה היום. שרר בא אלי בערב וביקש שאדאג לעופות במשק הולצר בתור עזרה הדדית בלית ברירה הסכמתי. ב-8:00 הייתי אצל שרה והתחלחלתי, אלפי עופות מכל המינים וסידורים פרימיטיביים ביותר. אחרי מדידת החלב הייתי אצל מ. רוזנגרטן והוא הבטיח לרסס את העגבניות מחר.

22.7.1954

כ"א בתמוז תשי"ד

יום ה'

אחרי החליבה ב-6:00 הלכתי אל משק הולצר והאכלתי את רוב עופותיו לפי מיטב יכולתי וידיעתי. בגמר שקילת החלב הודיע לי רוזנגרטן שיבוא בבוקר לרסס את העגבניות. באמצע ארוחת הבוקר באה דבורה לקרוא לי לעזור לחפש פרגיות אצל הולצר בשביל משלוח סחורתי לבית הלל. זה ארך עד אחרי 9:00. זאביק בא למגרש עם הפרדה והעגלה של סמואלי ובה הובלתי בשתי הובלות את כל שקי הבצל אל חצר יואל, אולם עוד לא העליתים על העלה. בשובי מן ההובלה הראשונה גמר רוזנגרטן לרסס את הצטהם, הצנור השחוק התפוצץ בשורות האחרונות. אחר הצהריים נחתי קצת, אחר כך קצרתי ירק ועשיתי את בדיקת השומן. מיכל הפרידה בערב את החלב של הצהריים והערב והשקתה בערב את העגלה בחלב רזה.

23.7.1954

כ"ב בתמוז תשי"ד

יום ו'

הייתה לי תכנית די מגוונת להיום, אבל עייפותי והחום הרב לא הספקתי לבצע אותה בשלימות. במחסן האספקה קיבלתי שתי אבני מלח, אולם רינה לא מתלהבת מזה ביותר. באשורו של שרר לקחתי 15 מקלות אקליפטוס והדליה מן הפסולת שנשארה במרכז הכפר והתחלתי לבנות את תא העגלה. לתא יהיה צוות מחומש. 2 הם עמודי הסככה,

ויתר השלושה הם מקלות אקליפטוס חזק הוא יהיה בצל הסככה וחלק מחוצה לה. את בדיקת השומן דחיתי לערב, משום שבצהריים לא היו במחלבה החדשה מים. אחר הצהריים ישנתי שעה, אחרי זה אספתי 3 וחצי ארגזים יקנעם וארגז שטוח טל גלבוה והובלתים ב-7:00 בערב ליצרניה עם בובה. מיכל ועדנה נלוו אלי. הבאתי את הצמד ואת המשפחה הביתה, נסעתי בחזרה לעשות את בדיקת השומן שסיימתיה כבר בחושך, חלבתי והתקלחתי.

24.7.1954

כ"ג בתמוז תשי"ד

יום שבת

קמתי כרגיל, חלבתי, כתבתי את דפי היון מהשבוע שעבר ועד הצהריים גמרתי לקשור את מקלות האקליפטוס האופקיים של תא העגלה, 3 עמודים לכל צלע. אחרי החליבה העברתי את ניבה לתא הושקתיה שם. פעמיים הצליחה לברוח והתרוצצה בחוץ. הצטרכתי לקשור בין שני העמודים האופקיים התחתונים עוד חבל חזק. אחר הצהריים ישנתי למעלה משעה. אחרי 7:00 בערב טיילנו כל המשפחה למרכז. ב-10:30 הלכתי לבד לסרט "בדם ודמע" (טקסט לועזי) נשארתי לראות רק מפני שזה היה סרט אנגלי.

25.7.1854

כ"ד בתמוז תשי"ד

יום א'

היום לפני הצהריים בצעתי עבודה קשה מאוד. העלית לגובה של 3 מ' א 24 שקי בצל שמשקלם הממוצע היה 40-50 ק"ג. השתמשתי לפחות ב-40 כ"ס. הבאתי את העגלה של יואל מתחת לעליה שלו, הרמתי את השקים מן האדמה אל העגלה, ומשם על חלון וממנו אל דלת העליה. לפנות ערב הרקתי את השקים והיה לי סיפוק רב משפע הבצל שנראה לנגד עיני.

בצהריים העברתי את מערכת ההשקיה אל עצי הפרי ומיכל השקתה. כרגיל לא הקפידה והציפה את הצלחות יתר על המידה. למורת רוחי נוכחתי לדעת ששני ביבוני הצפור שלי אינם ראויים משום מה לשימוש. אחר הצהריים ישנתי קצת וקצרתי הרבה ירק בשביל רינה. בערב יצאתי למדוד חלב, אולם התברר שמישהו הסיר את המודעה שלי והאנשים לא ידעו על בואי. הצטרכתי לדחות את המדידה למחר בבוקר.

מחר בבוקר אצטרך להוביל 40 חבילות קש הביתה. השגתי לשם זה בערב את הפרד השל קוטלובסקי ואת העגלה של ויצר.

26.7.1954

כ"ה בתמוז תשי"ד

יום ב'

אחרי שקילת החלב לקחתי את הפרדה של קוטלובסקי ואת העגלה של חיים שויצר והובלתי הביתה 40 חבילות קש משטח השעורה הגדול שמול הרפתות האחרונות של הדרך לצפורי. כאשר רציתי להחזיר את הפרד הופיע מחלק הקרח. הוא הביא לי את חשבוננו של הירקן ברגמן. משקל המלונים לפי החשבון נראה הי קטן בעיני. ב-10:00 אכלתי את ארוחת הבוקר. אחרי זה הוצאתי שורת אפ-טו-דייט. בצהריים קיבלנו מכתב מארה"ב כתוב ביד אולגה, בנימה משונה כרגיל. היא שואלת באיזו דרך לעזור לנו להתגבר על החובות. אחר הצהריים ישנתי קצת, קצרתי והבאתי ירק. סדרתי שוב את הסככה ואחר כך המשכתי להוציא תפוחי אדמה. בזמן ההוצאה חרה לי מאוד מאוד. אילו הוצאתי את כולם לפני חודש ימים, שעה שהוצאתי את השורה הראשונה, הייתי משיג יבול יפה. אולם עתה אוציא כרבע טון סוג א', אולם עתה יותר ממחצית הפקעות רקובות לגמרי ובקושי אוציא כרבע טון סוג א'. לא אוכל להכות מספיק על חטאי.

אחרי השקילה בערב כתבתי מכתב לדודה והוספתי 3 תמונות של עדנה.

27.7.1954

כ"ו בתמוז תשי"ד

יום ג'

במקום ב-5:00 קמתי רק ב-6:00. אחרי השקילה וארוחת הבוקר הוצאתי שורת תפוחי אדמה. לפני זה עשיתי את בדיקת השומן.

בצהריים הופיע במחלבה פסק דין של ועדת המשפטים נגד משפחת דרסלר על שהרביצו מכות להדס קרן שבעלה בצבא: 150 ל"י קנס וערבות להתנהגות טובה למשך 5 שנים בסך 200 ל"י. יחד עם זה הופיע גילוי דעת מפולפל, של אריה המערער פומבי על צדקת הדין.

אחר הצהריים זבלתי את באונטי בשני דליים אמוניאק והשקיתי. לצערי לא קיבל הגבול המערבי מספיק מים בגלל הרוח. אחרי שקצרתי ירק השקיתי גם את האספסת. הוצאתי עוד 2 שורות תפוחי אדמה. אחרי השקילה בערב ירדתי אל שושה לישיבת ועדת התרבות. היינו רק מלבד שושה ועדה כעבור זמן בא נפתלי והודיע שאביה נפלה, נחבלה ואינה יכולה להשתתף. לא גמרנו דבר. רק תלינו בבית העם גליון הרשמה לטיול למפעל החולה. הבוקר דסקו לי את שטח מזרע הגזר.

28.7.1954

כ"ז בתמוז תשי"ד

יום ד'

את בדיקת השומן עשיתי בבוקר השכם. בין החליבה שלי ובין מועד שקילת החלב אחרי זה התחלנו שנינו להוריד לראשונה עגבניות. עכוב של למעלה מחצי שעה גרם לי מלק הקרח שאת קולו שמעתי 20 רגע לפני המועד וחציתי לו ליד האלון של גרשון באפס מעשה, על מנת לקבל מלבד הקרח גם את תמורת המלונים. קיבלתי משהו סביב 17 ל"י. זאביק הביא לי ארגזים לשדה ובצהריים הבאתי עם סוסתו ליצרניה 100 ק"ג עגבניות וארגז מלונים.

בכרכרה היה תירס של זאביק, הצטרכתי להחזיר לו את הצמד והיה לי שויץ עצום כדי להספיק לחלוב ולשקול חלב. התרעמתי מאוד על מיכל שאינה יודעת לחלוב ולא יכולה להיות עזר כנגדי בשעת הצורך... באמצע ארוחת הצהריים בא סוכן עקשן של המלווה העממי ואחרי התדיינות ממושכת הצליח למכור לי 10 חצאי אגרות מכל סדרות המלאה בתשלומים חדשיים (בתוספת של 30%!!)

ב-4:00 שקלתי את התוצרת ביצרניה ואחר כך קצרתי ירק והשקיתי 14 שורות צ'טהם עד 8:00 בערב. אחרי 10:00 הייתה שיחת משה כהן על עונת הסתיו בירקות.

היום קיבלנו מרות פדרמן תל-אביב חבילת מלבושים לעדנה, כסא ושולחן לילדים ועגלת תינוק (!?)

28.7.1954

כ"ח בתמוז תשי"ד

יום ה'

קמתי שוב באיחור של שעה בבוקר. בגלל רוח מוקדמת נבצר ממני שוב לאבק את הבאונטי בדיאלדרין. אכלתי מוקדם ארוחת בוקר ואחר כך גמרתי להשקות את הצ'טהים. בצהריים בא מ. רוזנגרטן ורסס אותי.

אחר הצהריים עשיתי את בדיקת השומן האחרונה. בדרך הביתה תפס אותי שרר והציע לי לפרק מכונית עם 5 טון מלט. נענית, פירקתי אותה עם ישראלי שפגם לאט קשקש הרבה ונדנד על הנשמה. ב-5:00 גמרנו, הייתי עייף וקצרתי רק ירק. בערב הפרדתי את החלב של שתי חלביות.

כשהורדתי בערב את השעון מידי, פקעה הרצועה, השעון נזרק אל הרצפה והפסיק ללכת. אמסור אותו מחר בבוקר בטבעון לתיקון.

29.7.1954

כ"ט בתמוז תשי"ד

יום ו'

הבוקר רכבתי על האופניים לטבעון. השלט של בית המלאכה לתיקון אופניים נעלם. את פני קיבל מר קנוריגא החשמלאי שעובד בבית-לחם ואמר לי כי שותפו (?) לשעבר מר ישורון עבר למקום רחוק בין אלונים לרמת הדסה. בינתיים שחק קצת עם הפנס על האופניים שלי, קבע שהנורה נשרפה, רכב על האופנוע שלו לקנות חדשה והחליפה לקח רק 15 גרוש, מחיר הנורה. יצאתי אם כן רכוב על האופניים לחפש את בית מלאכתו של ישורון ומצאתיו בסופו של רחוב חדש מתחת לרמת הדסה (רח' הגפן) במרחק של לפחות 2-3 ק"מ. מצאתי שם רק את השוליה שלו, שלמתי לו 12 ל"י על חשבון התיקון וחזרתי למרכז טבעון. את הירקן ברגמן כרגיל לא יכולתי למצוא ומסרתי לאשתו שיבוא ביום א' או ב' לקבל עגבניות. אצל אברהם, מקום בו קניתי כפתור המטרה, נודע לי במקרה, על יהודי משדה יעקב בשם אבן אשר מחסל את משקו והציע לי 100 מ' צנור קל על כל אביזריו ב-200 ל"י. אעשה את הכל כדי לזכות בו. מסרתי את שעון היד שלי לתיקון, בקרתי אצל אילזה שהציעה לי להשיג הלוואה ואצל חבר בריסיה באמצעות גוסט ונתנה לי הביתה שתי חתיכות גדולות של עוגת שגמרה זה עתה לאפות.

הביתה חזרתי בצהרים עם האוטובוס. אחר הצהריים סדרתי את ערימת הזבל, קצרתי יקר והכנתי את השקיית הבאונטי.

בערב הלכנו שנינו לסרט 7 חטאים, אולם אני חזרתי אחרי הגלגל הראשון הביתה.

31.7.1954

א' באב תשי"ד

יום שבת

חם, חם, חם מאוד היה היום.

בבוקר השקיתי את הבאונטי ואחר כך את הזבל והקומפוסט באמצעות כפתור ההמטרה החדש. במשך היום נחתי, ישנתי וקראתי קצת, וסבלתי מהחום. האסיפה שהייתה צריכה להתקיים הערב נדחתה ליום ב'.

1.8.1954

ב' באב תשי"ד

יום א'

דחיתי את האבוק בדיאלדרין בבאונטי (שהוא כבר הכרחי ביותר) מהבוקר למחר, משום שלא הייתה אף טיפת טל. התחלנו בהורדת העגבניות ועד הצהריים הורדנו מ-11 שורות. כבר לא היו לנו ארגזים ריקים. מכל שורה היו למעלה מ-2.5 דליים (יותר מארגז) ב-4:00 הבאתי עם הפלטפורמה של קאמיל ובפרד שלו כ-20 תיבות למגרש ומיכל המשיכה במיון. רציתי להעביר בפלטפורמה את שני הקווים מן הבאונטי לגזר. לא ידעתי ש"מוריץ" מפחד מצינורות והיה לי מפח נפש. מוריץ השתולל, עלה על התירס של זאביק ולבסוף הצטרפתי להעביר את הצנורות ביד. והחזרתיו אל קאמיל ואחר כך שדדתי את הגזר עם בובה.

ב-5:30 באו אימא עם גרתי שתלון אצלנו הלילה בשביל השקיית 4 קווי הגזר בטנים מצאתי שיטה יעילה יותר: קודם הקצוות ואחר כך את האמצע. בצורה זו מעבירים כל צינור רק 12 מ'.

הפרה דרשה היום ונתנה בערב פחות חלב.

הלילה שמרתי עם סיגלר. הערתיו ב-12:30. טיילנו קצת במגרשי המעברה, סיור מעניין למדי.
ב-7:00 בערב שלחתי את מיכל לטלפן לירקן ברגמן. הוא הודיע שיבוא מחר בצהריים לקחת 10 תיבות עגבניות.

2.8.1954

ג' באב תשי"ד

יום ב'

קמתי הבוקר אחרי שינה של 3 שעות בלבד. חלבתי ואבקתי את העגבניות (באונטי) בדיאלדרין.
אחר כך התחיל השויץ: שלושתנו עבדנו בעגבניות ללא כל הפסקה למעשה. ב-12:00 רכבתי מהר ליצרניה. חטפתי את העגלה והסוסה של מארק והבאתי בה 17 ארגזים עגבניות. שבת הביתה, קשרתי את הסוסה ליד הרפת של זאב ורצתי לחלוב.

באותו הזמן בא הירקן ולקח בשדה 10 תיבות לפי 15 ג' הק"ג. כאשר שילם לי את הכסף, אזרתי אומץ וביקשתי ממנו אשראי של 100 ל"י על חשבון התוצרת וראה זה פלא: הסכים בלי כל וויכוחים. אמרתי לו שהכסף יושקע בצנורות הקלים של אבן משדה יעקב הוא אמר שאכנס אליו בטבעון על מנת לסדר את זה סופית. ליום ד' הזמין 15 תיבות. – עזרתי עוד לגמור להוריד העגבניות וב-3:00 הבאתי עוד 9 ארגזים ליגאל. הבית החזרת ב-4:00 במקום ארוחת צהריים אכלתי רק מרק וישנתי קצת יותר משעה. את החלב של הצהריים השארנו בבית. בערב קצרתי רק ירק, העברתי את הקווים בגזר והכנתי השקיית אספסת. לא הלכתי לאסיפה.

3.8.1954

ד' באב תשי"ד

יום ג'

היום השקיתי את החצי השני של הגזר וגם את האספסת. את הפרה הכנסתי בבוקר לחצר והוצאתי את כל הזבל ממקומה. גלחתי את ערימת הקומפוסט מסביב ומלמעלה עד שהגעתי לרקבובית האחידה. מהחומר הלא רקוב בניתי ערימות משנה והוספתי אליה את הזבל הטרי. מיכל ואמה בררו בינתיים את תפוחי האדמה לזריעה שברפת האחרונה. לצערי הרב התברר כי אש התפוח הספיק לעשות נזר קרב בעיניים מפני ששוב דחיתי יותר מידי את האבוק בדד"ט. לפנות ערב יצאנו מיכל ואני ואחר כך גם אימא לאסוף עגבניות. בערב העמסתי יחד עם עמיחי, ישראלי ושרגא מכונית עם תפוחי האדמה, אחר כך חלבתי מהר, עליתי למזכירות למפקד בעלי חי ואחרי זה העמסנו עוד חצי מכונית, ביחד 11 טון ו-200 ק"ג.

4.8.1954

ה' באב תשי"ד

יום ד'

אחרי החליבה סילקתי את כל הזבל אל הערימה החדשה, גם את הזבל של חמדה. קצרתי בערך 120 מ"ר אספסת לחציר ומיכל גמרה בינתיים לאסוף את 15 תיבות העגבניות בשביל ברגמן.

אני התחלתי לקלטר בקלטרת יד את הבאונטי. אכלתי וחלבתי מוקדם. בזמן החליבה ב-1:00 בדיוק הגיע ברגמן ומיכל הצטרפה לצאת עמו לשקול. הוא לקח גם את שני שקי האפ-טו-דייט שהיו מונחים זה כמה ימים בשדה. לא רצה בשום אופן לתת מחיר יותר גבוה מ-15 ג' בעד העגבניות. נסעתי עמו לטבעון ולקחתי אתי כסת לתפירה. מיכל מלאה אותה עד הצהריים בעטיפה חדשה. הלכתי קודם אל אילנה, השארתי אצלה את הכסת. אחר כך מצאתי אחרי חיפושים די ממושכים את אבן והורדתי את מחיר הצנורות ל-180 ל"י. נדברנו שיכין וירכז לי אותם מחר לפני הצהריים בשדה יעקב,

כך שיהיו מוכנים להובלה כבר מחר בצהריים. לפני שנסעתי, התעכבתי עוד קצת אצל אילזה. בבית המשכתי עוד לקלטר את הבאונטי. ייתכן שהסופר יביא לי מחר את הצנורות, היום הבאתי מטבעון גם את שעון היד אחרי התיקון. הוא נראה עתה כמו שעון "לכל" ואניחושש מאוד שכבר לא ילך אף פעם כבתחילה. היום אבקתי ב-ד.ד.ט את תפוחי האדמה (זריעה) וגם את הבצל על העלים.

5.8.1954

יום ה' ו' באב תשי"ד

לפני הצהריים הפכתי את חציר האספסת וגמרתי לקלטר את הבאונטי. הפרה דרשה היום שנית, געתה כל הזמן והזילה ריר לבן. אכלתי שוב מוקדם ובצהריים נסעתי לטבעון. משם הלכתי ברגל לשדה יעקב. בחצרו של חיים אבן (בן אחיו של בעל הצנורות) מצאתי 15 צנורות מרוכזים עם אביזריהם. להפתעתי התברר לי שאורכם של הצנורות שונה מ-6 וחצי עד 7 וחצי מטר.. מיד עשיתי חישובים קדחתניים איך להסתדר כדי לחתוך מה שפחות. לאבן בטבעון שילמתי אמש 100 ל"י ובשדה יעקב הצטרכתי להשאיר עוד 90 ל"י. מאיר שפירא הבטיח לי להכנס אחר הצהריים עם הסופר ולקחת את הצנורות. חזרתי לטבעון אל אבן, הסברתי לו שאצטרך לחתוך הרבה ומתוך כך גם לקנות אביזרים נוספים והוא החזיר לי 5 ל"י ונתן לי גם עוד שני פטישי המטרה. קניתי אם כן 106 מ' צנור קל ב-185 ל"י. מיד כשחזרתי הביתה, קצרתי ירק והובלתי לשדה כ-20 ארגזים ריקים. מיכל הורידה עגבניות ואני גם כן הורדתי שורה. מאירק'ה הסביר לי שלא יכול היה להיכנס לשדה יעקב משום שהוביל בשר. הבשר נמכר חופשית ואני קניתי 1 וחצי ק"ג, אולם הצטערתי על זאת אחר כך, כי כחצי ק"ג התקלקלו לנו עד שבת.

6.8.1954

יום ו' ז' באב תשי"ד

אימא נסעה הבוקר לג"ח. אחרי החליבה פזרתי קש על הקומפוסט, השקיתי, ואחר כך גם את שני ערימות הזבל. מאחורי ארוחת הבוקר עד הערב הורדתי בלי הפסקה כמעט עגבניות. מיכל מיינה את העגבניות שהורדנו אמש. בערב הובלתי על הכרכרה של קוטלובסקי 17 תיבות ליצרניה. בבוקר רכזתי את החציר מן האספסת לערימה. אחר כך השקיתי. המשאבה בבית שערים התקלקלה. אין מי שתייה בינתיים והכניסו מי השקייה לצנורות השתיה. מאיר גם היום לא הביא לי את הצינורות מסיבה זו או אחרת. אני חושש לגורלם...

7.8.1954

יום שבת ח' באב תשי"ד

שבוע ימים אני כבר מתכנן ונכסף למנוחת השבת ושוב קרה פנצ'ר... מיכל קבלה על כאבי בטן חזקים ונשארה לשכב. בבוקר הייתה רחל, נתנה לה נר, וצוותה עליה לא להתאמץ ולשכב. נוסף על הכל טיפלתי בעדנה, בעופות ובמשק הבית. לא אכלתי בסדר וידיי היו מלאות עבודה. בבוקר הלכתי עם עדנה למסור את העגבניות ביצרניה. בצהריים אחרתי עם החלב. אחר הצהריים הצלחתי לחטוף קצת שינה וזה הציל אותי. למיכל יש 19 מעלות חום. אחרי שהשכבתי בערב את עדנה, קצרתי ירק עם פנס רוח. מחר אני צם ואני צריך להוריד 20 תיבות עגבניות בשביל ברגמן.

8.8.1954

יום א' ט' באב תשי"ד

צמתי ואספתי עגבניות כל היום. מיכל שכבה. ב-5:00 בא ברגמן. הספקתי לאסוף בשבילו 14 וחצי תיבות עגבניות. הוא

קנה אותן ב-20 ג' הק"ג. אכלתי ב-7:00 בערב. לפני זה שתיתי רק מעט מים. כשרכבתי בערב לצרכניה, ראיתי שהמאק מתכונן לנסוע עם אורחי הברית של בנו של מארק לטבעון ועם הרופא לרמת ישי. גדעון הסכים להכנס בדרך בחזרה לשדה יעקב ולקחת את הצנורות. השארתי את האופניים, עלייתי על האוטו ונסענו עם הצנורות הגעתי הביתה רק לפני 10:00. חלבתי מהר, אחרתי למחלבה והצטרפתי לשפוך את החלב מן הכד ישר על מערכת הקרור.

9.8.1954

י' באב תשי"ד

יום ב'

היום הייתי עסוק בהשקיית העגבניות. ציפיתי לקשיים, אולם הדבר הלך די בקלות וללא תקלות, אם כי נמשך זמן רב. בזמן ההשקיה הספקתי גם לשרוף את הקוצים בשטח האפ-טו-דייט. סיימתי ב-5:00. כשרציתי לנסוע לצרכניה נכנס לי על יד האלון של גרשון מסמר ענקי לגלגל האחורי והצטרפתי להחליף את האבוב, מה שקלקל לי את כל תכנית הערב. הייתי אצל בני להסתכל על אופן הרכבת הצנורות בקלים ובערב שקלתי חלב. את הירק קצרתי לאור הירח.

10.8.1954

י"א באב תשי"ד

יום ג'

הבוקר התברר לי שמשאבת האוויר מקולקלת. הצטרפתי למלא את הגלגל הקדמי אצל עזרא ובהזדמנות זו שפכה לי פרדה שעמדה בחצר כמעט את כל החלב. באתי מאוחר למרכז וכבר לא יכולתי להשיג פועל. המשכתי לשקול חלב במעברה. מיכל אספה השכם בבוקר 3 שורות עגבניות ואני אחר כך עוד 5. מלאנו 10 תיבות. בצהריים תיקנתי באופן פרטני את המשאבה, אולם מן המעברה הצטרפתי לשוב ברגל (נעול מגפיים) מפני שהגלגל הקדמי התרוקן מהר. אחר הצהריים נחתי קצת, אחר כך תיקנתי את הפנצ'רים באבוב הקדמי. לפנות ערב הלכנו שנינו לעגבניות והורדנו עוד 6 שורות. עם הסוסה של זאביק הבאתי כרכרה מלאה ארגזי עגבניות הביתה כדי שמיכל תוכל למיין מחר והבאתי ארגזים ריקים לשדה.

אחרי 7:00 רכבתי לצרכניה, הספקתי גם למסור ביצים ולקבל במזכירות מכסת בונים חדשית. כשרכבתי למדוד חלב בערב, ירד ונעלם בנסיעה גלגל ההנעה של הדינמו...

על יד המחלבה מאוחר בערב השתתפתי בוויכוח על בעיתה של בית-לחם (שרר, לופו, פריבלו ואני) והתחלתי לעשות תעמולה נגד היות של פייסר מזכיר חוץ בשנה הבאה.

11.8.1954

י"ב באב תשי"ד

יום ד'

למיכל היה דימום בבוקר והיא נבהלה מאוד. היום הייתי במרכז בזמן ושלחתי פועל זקן לעגבניות. (מוץ מזה ביקשתי גם את אנני גוטליב לעזר קצת במיון. למרות מצבה הקשה מיינה מיכל (בכותונת לילה) את העגבניות שליד הצריף. אני מיינתי בשדה. ברגמן הקדים לבוא. לקח 15 תיבות והבטיח לקחת מחר עוד 10. אחרי 12 היו לי 8 תיבות ממויינות לתעשייה. רכבתי למרכז, עזרתי לחיים שויצר לפרוק כרכרת סלק, בכרכרה הזו הגעתי הביתה ב-12:45. קשרתי את הפרידה, חלבתי מהר ונסעתי עם החלב ו-8 תיבות עגבניות תעשייה ליצרניה. הגעתי ב-1:30 ושם חכה לי כבר לכרכרה עזרא שניצר.

רצתי כמו מטורף לשקול חלב ולמזלי פרט לאברי חכו לי כולם (אברי קם בבוקר מאוחר והצטרפתי ב-7:30 לעזור לו לחלוב פרה אחת). חזרתי ב-2:00 הביתה עייף והרוג, אמרתי אמרתי לפועל שיקטוף רק עגבניות לשוק, אכלתי צהריים (תרנגולת ששחטנו אמש) ואחרי 3 נסעתי לעשות בדיקת שומן. אחרי בדיקת משקי המעברה נסעתי שוב הביתה,

לקחתי קרח, שלמתי לפועל ושלחתי (עבד לא רע). חזרתי לעשות בדיקת שומן שנייה ולקחת לחם. הדימום אצל מיכל נפסק והיא מרגישה יותר טוב.
בשעת לעיסת סוכרייה חמוצה בצהריים נשברה לי אחת השיניים התותבות (אוויה לי!)

12.8.1954

י"ג באב תשי"ד

יום ה'

הפועל לע אישה הספק רב מידי אתמול אחר הצהריים מפני שהצטרכתי היום לאסוף עוד 6 תיבות כדי למסור לברגמן אחרי 12:00 10 ארגזים.

בצהריים קבלנו ביקור הפתעה, פאבל וכל משפחת ליבן. זה שבש לי את תכנית העבודה כך שהספקתי לנכש רק את מחצית הבאונטי. ב-5:30 אמרתי להם שלום על יד האוטובוס ועשיתי בדיקת שומן.

מאמש אני לוחץ על יואל וחברי ועדת היצרניה שיאפשרו לי לשווק עגבניות לתעשייה מחוץ ליום השווק. (עתה משווקים רק יום אחד בשבוע וזה לא יכול להספיק לי בשום אופן) התשובה שקיבלתי הייתה שאי אפשר למצוא פתרון משביע רצון ליחיד. יש צורך בזריעה מתוכננת לעתיד וביחס לעניין המיוחד שלי יש לשבת תחילה יחד עם ועד הכפר (!!)

עליתי לא. גל ובקשתיו לטלפן מחר ל"זן לכל" במפרץ וישאל אם מוכנים הם לקבל בלי תווך תנובה בראשית השבוע הבא כ-חצי טון צ'טהם. ברצוני לשלוח את זה עם האוטו שנוסע לנהריה לקחת זיפזיף. כאשר הודעתי ליואל שאדאג לבדי לשווק ועליו יהיה רק לדאוג לסובסידיה, נסוג פתאום מהחלטתו הנחושה ואמר שיהיה מוכן לקבל ממני עגבניות ביום ב' בערב. ביטלתי את השיחה הטלפונית המוזמנת. בערב שקלתי חלב ומיכל הפרידה חלב.

13.8.1954

י"ד באב תשי"ד

יום ו'

בבוקר לקחתי שק אלדרין, שקלתי חלב וחיכיתי במחסן ל-4:00שקי אספקה כרגיל התנהלו וויכוחים בפוליטיקה הפנימית. רוזנגרטן ניאות להביא לי את האספקה הביתה בכרכרתו. בצרכניה קניתי אביזרים להרכבת הקווים הקלים לצנור הראשי. עד הצהריים גמרתי לעשב את הבאונטי. אחרי שקילת החלב בצהריים עשיתי גם מיד את בדיקת השומן. בצהריים שתייתי למעלה מליטר חלב רזה קר ואחרי הצהריים היה לי טלטול קטלני. כשהתאוששתי קצת רציתי להתקין את קווי ההשקיה הקלים ולחנכם כבר בעגבניות, ברם הסתבכתי לזמן ארוך בתחשיבים כיצד לחתוך את הצנורות ועד שגמרתי את התכנון והסקר החשיך כבר והצטרכתי להעביר לבאונטי 2 קווים כבדים. מלבד זה קצרתי שק ירק. חלבתי מאוחר, התקלחתי, אכלתי ארוחת ערב ואחרתי כבר למחלבה. שנינו הלכנו הערב להצגתו של סעדיה דמארי (רסיטל) שהורכבה מ-3 חלקים: תקופת התנ"ך, האגדה וימינו אלה. היה נחמד מאוד.

14.8.1954

ט"ו באב תשי"ד

יום שבת

הבוקר השקיתי את הבאונטי. כל היום נחתי וקראתי. בערב כאשר התכוננו לבקר אצל מארק, באה אלינו מרים עם ילדיה. אחרי בקורה הלכנו עוד בכון אל מארק, אולם משום שהיו אצלם בדיוק אותה ההשעה הלוינגרים התחרטנו. מאוחר בערב כתבתי מכתב איום ל"סוכנות לניירות ערך" לומר שישלחו לי מיד עוד אישור ל-3 אגורות מלווה נוספות או יחזירו את כספי. כתבתי גם מכתב לאלי בקשר למכונת הכביסה.

15.8.1954

ט"ז באב תשי"ד

יום א'

הפועל הזקן ביבי בא בבוקר השכם והוריד בחריצות עגבניות. לפני 8:00 לקחתי 100 ק"ג גפרת אמון ואחר כך חתכתי במסור ברזל את הצנורות הקלים לארכים המתאימים. לא יכולתי להשלים את עבודתי כי חסרתי ברגים להברגת האביזרים. חום כבד שרר היום. חמדה חזרה לשכון באה לי לפני הצהריים. הורדת העגבניות נמשכה בקצב מלא. עזרתי קצת באסיף ומיכל מיינה אחר הצהריים. הבטחתי לביבי פרמיה של חצי ל"י לכל ארגז. אחרי 15 תיבות והוא עבד במסירות עד 8:00 בערב, אולם לא הצליח לסיים. רצה ללון "אי-שם" ולהמשיך מחר בבוקר. לבסוף קיבל את הזנתי ולן אצלנו במטבח היה מלא שבחים על יחסי הטוב אליו והשווה אותו עם יחסם הרע של מושבניקים רבים אחרים... לפנות ערב הבאתי עם חמדה ארגזים ריקים ושדדתי את שטח הגזר. לצערי לא רצתה לסחוב יותר ממשדדה אחת. במשך רוב היום לא היו מי שתייה. בערב שקלתי חלב.

16.8.1954

י"ז באב תשי"ד

יום ב'

אחרי השקילה פזרתי אלדרין עם מגפר בשטח הגזר. ועל יד המגרסה קיבלתי 2 שקי שעורה ושק קטן חיטה. המשכתי למיין עגבניות ולפני 12:00 יכולתי למסור לברגמן 10 תיבות (291 ק"ג). ברגמן הביא איתו פירות בשביל מיכל. ענבים ותפוחים. מיבי סיים את עבודתו בצהריים וקבל ממני למעלה מ-12 ל"י. אחר הצהריים נחתי ואחרי זה עשיתי את בדיקת השומן שארכה הפעם זמן רב. מיכל שתלה מילויים בבאונטי, שקבלנו אחר כך השקייה קלה של חצי שעה. השקיתי גם את החלק הקדמי של האספסת (עם ברק). עם חשיכה הבאתי ליצרניה 10 ארגזים (עם מחיצות) גדושים עם עגבניות לתעשייה ובשובי לקחתי את שלושת שקי הגרעינים הביתה. יואל אמר שאין צורך לשקול את הארגזים מאחר שאני השולח היחיד.

בשעת שקילת החלב בערב היו לי צרות: בן עמי שכח וערבב את החלב עם החלב העז, אבל לא ניאות כלל לענות לקריאותי הנשכחות ובסוף, אחרי שעליתי אל דירתו, אמר שגמר לחלוב ב-8:30 ומיד מסר את החלב... ילין גמחר לחלוב רק בשעה 10.

17.8.1954

י"ח באב תשי"ד

יום ג'

אחרי שקילת החלב פזרתי אמוניאק בגזר (עם שארית האלדרין). אחרי שמיכל גמרה לשתול את המילואים בבאונטי, נתתי שם השקייה של 2 שעות. שדדתי שנית את שטח הגזר, הרקתי את כל שקי האספקה לתוך חביות. בצהריים הבאתי יחד עם עדנה ארגז אחד פסולת עגבניות מן השדה ומלבד זה גם את שק האמוניאק. אחר הצהריים נחתי ועגלתי את שטח הגזר בצנור של 3 צול. בזמן מסירת הביצים בערב הראה לי יואל בחיוך של "אמרתי לך" קבלה של בית החרושת מ"זן לכל" על 170 ק"ג התיבה מבלי לשקול מאחר שלא היה משקל נקוב מאתנו. חזרתי אל יואל והוכחתי על כך שלא שקל את המשלוח שלי. הוא התרתח, אמר שלא יקבל ממני עוד תוצרת מחוץ לתור ואם אוכל לשווק חלק מתוצרתי באופן פרטי, הרי שאוכל לשווק גם את עגבניות התעשייה כך ו"בזה סיימתי".

הייתי מצוברח מאוד, את בדיקת השומן עשיתי בקושי, את החלב שקלתי באי-רצון ואת הירק קצרתי לאור הירח. כל היום היו צרות עם מי השתייה.

18.8.1954

י"ט באב תשי"ד

יום ד'

עד הצהריים התעסקתי ארוכות עם הרכבת וויסות מכונת הזריעה. מיכל בינתיים כבסה במכונה של יוכבד. כאשר באתי לשם בצהריים להציץ, סופר לי שיוכבד התעלפה ועל כן התעכבה כל הכביסה בהרבה זמן. אחר הצהריים ישנתי עד 4:30. האוטובוס של 5:30 הביא את כרמלה שתישאר אצלנו עד מוצאי שבת. לפנות ערב עשיתי את בדיקת השומן בנוכחות אנשי הסוכנות שהפעילו את מתקני הקירור במחלבה החדשה. נכנסתי גם קצת לחדר הקירור. בערב זרעתי 2 שורות כפולות של גזר. אני זורע בעד חור מספר 5, למרות שבהוראות מייעצים 8. אני חושש שהזריעה תצא דלילה מידי.

אחרי זה קצרתי ירק וחלבתי.

19.8.1954

כ' באב תשי"ד

יום ה'

מיכל נסעה היום לקופת חולים לעפולה ואני התעסקתי רוב הזמן בזריעת הגזר. אחרי 16 שורות כפולות המשכתי לזרוע בחור מספר 6, אך למרות זה זרעתי על כל השטח פחות מ-400 גר'. אני חושש מאוד לנביטה לקויה. אחר הצהריים תפשתי דרך כיצד לעגל את השורות הזרועות. התעקשתי לעשות זאת במעגלת יד דווקא וחיפשתי בכל הכפר גלגל הנעה כבד ומתאים אך לא יכולתי למצוא דבר ראוי לשימוש. לבסוף התייאשתי והחלטתי לעגל את השטח מחר בבוקר במעגלת הסוס של נתן. מסיבה זו וגם מתוך כך שכרמלה מסרה כי יאנקו יביא לנו מחר 150 ל"י, דחיתי את נסיעתי לחיפה ליום א'. לפנות ערב דללתי את השורות הראשונות של הבאונטי. זאביק שתל את הדלל אצלו כמלואים.

20.8.1954

כ"א באב תשי"ד

יום ו'

הבוקר הבאתי את העגלה של נתן ועגלתי את הגזר תוך כמה דקות. מיד אחרי זה העברתי שני קווים בין העגבניות לגזר והתחלתי להשקות. אולם כעבור חצי שעה נפסקו המים. עד הצהריים גמרתי להתקין ולהרכיב שני קווים קלים בגזר ולמרות הרוח החזקה, פתחתי אחר הצהריים את 4 הקווים. בחבורי הקווים הקלים יש לצערי נזילה די ניכרת שקשה מאוד למנוע אותה. אחר הצהריים הגיע יאנקו שמסר לי בערך 150 ל"י בתור הלוואה. לפנות ערב סיימו מיכל וכרמלה את הדלול הגס בבאונטי. גרשון בא עם אשתו ושני דקרים לקחת שתילים, אולם אחרי שמיכל אמרה שמשפחת גוטליב קודמת, התחרט באופן אוסטנטיבי וויתר. שתילים לקח רק זאביק ונשאר המון... בערג גובבתי עם חמדה את שטח המלונים.

21.8.1954

כ"ב באב תשי"ד

יום שבת

בבוקר השקיתי השקיייה יסודית את הגזר. לפני הצהריים קראנו ואחר הצהריים הספקתי לחטוף שעה של שינה קלה. אחר הצהריים ניסתה מיכל להופיע בפניי ישיבת הועד, אולם כבר לא הגיע תורה... עם חשיכה ביקרנו אצל מארק, אולם הלה הלך לחנוכת ביתו של רוטמן ומצאנו בבית רק את בתיה עם בנה זהר.

יום א'

כ"ג באב תשי"ד

22.8.1954

יאנקו וכרמלה נסעו בבוקר באוטובוס ואני נסעתי יותר מאוחר עם המזריע. לצערי לא עבר את טבעון ואל כן הצטרכתי לנסוע מכביש העמק ישר לחיפה, לאן שהגעתי ב-9:00. אחרי חיפושים קניתי את האביזרים החסרים לצנורות הקלים שלי מתוצרת "נצקל" (10 ל"י).

לקארל האן מסרתי 200 ל"י עבור אלי ובקשתי שיכניס את מכונת הכביסה למשא מוביל בהזדמנות הקרובה. בשביל הדינאמו של האופניים נתתי לחרוט גלגל הנעה בקוטר של 2 ס"מ (3 ל"י). ב"עמיר" קניתי 200 גר' כספן לחיטוי תפוחי אדמה. בצהרים עליתי לשוק תלפיות על מנת להתעניין במשקלם הסטנדרטי של ארגז האריזה. כל ה"גדילים" אמרו לי שארגז כפול מקלו 5 ק"ג (בקיץ) וארגז שדה (עם או בלי מחיצה) 3 וחצי ק"ג. אך איש לא רצה לתת לי את זה בכתב... אחרי זה בקרתי אצל גוסט והוא הכתיב לי בקשה אל "קובה, (פרנקל) ל-150 ל"י מקרן הסיוע של הבריסייה (הלוואה לזמן קצר). קניתי 3 ספרי כיס, 2 ק"ג תפוחים, 1 ק"ג אורז, זוג נעלי התעמלות (המגפר) והוצאתי בדואר חבילה מארה"ב עם בגדים בשביל עדנה. לצערי לא יכולתי להקדים ולהתעכב עוד בטבעון, ונסעתי ב-4:00 עם 77 ישר הביתה. חיה שרר חלבה את רינה בצהריים.

יום ב'

כ"ד באב תשי"ד

23.8.1954

ביבי הוריד אצלי היום עגבניות. אני אבקתי בבוקר את הבאונטי בדיאלדרין, השקיתי שוב את הגזר, הבאתי כמה ארגזי שדה להנבטת תפוחי אדמה וקלטרתי את באונטי פעמיים. אחר הצהריים חטאתי את תפוחי האדמה בתמיסת כספן והכנסתיים ל-13 תיבות שדה. אם הנביטה תהייה בסדר, תספיק בכמות אולי לדונם אחד (ולא ל-4 קווים כפי שתכננתי). בערב קצרתי ירק, העברתי קו באספסת וכיסיתי את תפוח האדמה בשקים מאובקים מד.ד.ט. השרב הול ונחלש. היום היה הערב הראשון בלי רוח עזה.

יום ג'

כ"ה באב תשי"ד

24.8.1954

כל היום הייתי עסוק באסוף עגבניות ומיכל במיון. בצהריים השקיתי את הגזר וגם קו באספסת. שעות ההשקיייה עתה הן מ-2:00 בלילה עד 12:00 בצהריים, בגלל רוחות הסתיו. בערב מסרתי 8 תיבות עם עגבניות לתעשייה שמשקלן היה 171 ק"ג נטו. מאוחר בערב התקיימה ישיבת ועדת התרבות אצל אבה. היא הגישה קפה טורקי יוצא מן הכלל.

יום ד'

כ"ו באב תשי"ד

25.8.1954

היום, התמזמזתי ולא הוצאתי הרבה תוצרת. הכנתי את העגבניות בשביל ברגמן, 201 ק"ג. הוא לקח אותו ב-14 ג' הק"ג רציתי לנסוע אחה"צ לטבעון, אולם ישבתי עד מאוחר ומתוך כך נאלצתי לדחות את הנסיעה למחר. רכזתי את הגבב בשטח המלונים ושרפתי. זה כבר היום השני שאני מרותק לספר המצוין של א. מוראביה: "האשה מרומא!".

כל משלח העגבניות לתעשייה הוחזר מטעם ביהח"ר.

יום ה' **כ"ז באב תשי"ד** **26.8.1954**
קמתי ב-4:00 בבוקר על מנת לפתח את המים בגזר ואחר כך ישנתי עד 6:30. בבוקר הוצאתי ממחסן האספקה שק תערובת פחות וחפשתי קלטרת עם כנפי תלים ותלמתי את הבאונטי. אחר הצהריים ישנתי קצת ואחרי 4:00 רכבתי על האופניים לטבעון. שם לקחתי את השעון שלי והייתי אצל ד"ר עופר. הוא הסווה לי בטיפול אחת את השן התותבת שנשברה. בחזרה נסעתי דרך רמת ישי. בדרך התעכבתי בשדה הדגמה שלתחנת הניסיונות בו היו ערוכים כל שיטות ההשקייה הנהוגות בארץ לקראת תערוכה מעניינת וממצה שתתקיים בשבוע הבא והגעתי הביתה רק ב-8:00.

יום ו' **כ"ח באב תשי"ד** **27.8.1954**
מולדבן הזמן את חמדה ל-8:30 בבוקר ואני עשיתי שויץ כדי להספיק לעשות עד אז במח' ערבית תלמי השקייה הבבאונטי. התחלתי לדלל דלול סופי אבל אחר כך שלחתי את מיכל להמשיך ואני החלפתי בבית. על הרבה גבעולים יש חלפת ואצטרך להשקות מהר כדי שאוכל לרסס.. הגזר התחיל לנבוט אבל כמעט שלא רואים אותו בין רוב העשבים. יש לי כמעט חשק להפכו ולזרוע שנית. התלום לא עלה יפה ואחר הצהריים התחלתי לתקן את התלמים בטוריה. במשך היום הבאתי 8 ארגזים עגבניות מן היצרניה (אשר הוחזרו). 6 תיבות הביא לי גרשון והבאתים לרינה. בלילה ראינו שנינו את הסרט (טקסט לועזי) עם א. ברגמן. הפרה געתה כל היום, אך לא ראיתי סימני דרישה חיצוניים.

שבת **כ"ט באב תשי"ד** **28.8.1954**
כשקמתי אחרי 6:00 נחרדתי לראות אצל זאביק ממטרות שעבדו בלחץ מלא במשתלת עצי הפרי של זאביק. המים הגיעו עד מאחור הרפת האחרונה והקש והחציר היו רטובים כמו ספוג. קבלו כנראה מכה גדושה של מים משך יותר מ-4 שעות!!!....
היום צילמתי 3 פעמים את עדנה אך ללא הצלחה מיוחדת (פעמים את העגלה) היא מרבה להיכנס אל מצודתה, מלטפת ואף מנשקת אותה.

יום א' **ל' באב תשי"ד** **29.8.1954**
לפני הצהריים גמרתי להתקין את התלמים בעגבניות, אך כבר לא הספקתי להשקות. הכנתי לי מכל מיני אביזרים מתקן להשקיית תלמים ב-4 זרמים. אחר הצהריים התחלנו (יחד עם מיכל ועדנה) לעקור את שיחי הצ'טהם כי יואל מסרב כבר לקבל עגבניות לתעשייה. (יכולתי למסור לפחו עדו רבע טון). בערב ביקרנו אצל משפחת פיקר.

יום ב' **א' באלול תשי"ד** **30.8.1954**
נתן הרשה לי לקחת את פרדו הבוקר. רתמתי אותו ב-8:00, הבאתי מחרשה ערבית כבדה מאצל יחזקאל, מיכל הובילה אותו, פתחנו את 6 השורות הנותרות של אפ-טו-דייט. כל הפקעות היו רקובות. דבר זה גרם לי לאיחור רב. החזרתי את הפרד ב-10:30 ועש שסידרתי את מערכת ההשקיה עם צנורות קלים היה 11:30 ועד 12:00 הספקתי להשקות רק 8 תלמים (אחרי זבול ראש באמוניאק) פחדתי להמשיך פן יפסקו המים, אולם דווקא היום היה זרם כמעט עד אחת

מפני שלא היו מי שתייה פתחו את מי ההשקייה גם אחר הצהריים.

בצהריים קיבלתי הזמנת פאר מודפסת לחתונתה של קיטי בורגר עם בחיר לבה משה ליבריך ב-15.9 בתל אביב...
אחר הצהריים הובלתי את כל שיחי הצ'טהם אל ערימות הזבל בחצר. הערב הרגשתי ברע. כאב לי בראש וכל אברי הגוף. בערב חיפשתי אפשרות לקבל למחר טרקטור עם מפזרת זבל אך לא קיבלתי כל הבטחה מחייבת.

31.8.1954

ב' באלול תשי"ד

יום ג'

בבוקר הבאתי את המאבק ממגרשו של ישראלי ואבקתי את הגזר בדיאלדרין ואחר כך גמרתי להשקות את העגבניות עד הצהריים.

אחר הצהריים נחתי קצת, אחר כך אספתי את עגבניות הצ'טהם שנשרו בשטח, את תפוחי האדמה הרקובים ואת כל הארגזים הריקים וקצרתי ירק.

1.9.1954

ג' באלול תשי"ד

יום ד'

בדרך מן המחלבה בבוקר אספתי מן התאנה המשובחת מאחורי ביתו של ציטרשפילר חצי דלי תאנים נפלאות. אחר כך רתמתי את חמדה הובלתי לאשפה את כל תפוחי האדמה הרקובים וליצרניה את כל הארגזים הריקים. עדנה לוותה אותי בכל ההובלות. ב-10:5 רכבתי על אופניים לתערוכה בתחנת הנסיונות נוח יער. למעשה הספקתי לראות באופן יסודי רק את סדרי ההמטרה השונים. בביתנים השונים של יצרני המתקנים והצנורות אספתי שלל רב של פרוספקטים. את ביתן התערוכה עצמו כבר לא הספקתי לראות. בסוף פגשו אותי יוסף שנשאר בגבעת חיים ואני הכרחתי לבוא איתי לבית-לחם. הספקתי לחלוב ולמסור את החבל בזמן. מיד אחרי ארוחה חטופה בחברת יוסף, התחיל לפני 3 מבצע הזיבול. הנוכחים ב"אליס" והמזבלת הקטנה, יחזקאל שלמד הבוקר לנהג באליס, בני שבא לעזור לי להעמיס על מנת שאני אעזור לו להעמיס אחר כך, שמואל רזנזפט לשם הבטחה מכנית ויוסף מג"ח כמשקיף נייטראלי. המוטור של האליס השתעל ונכבה פעמים מספר אך שמואל הצליח להכניעו אחרי כמה תיקונים. העמסנו 2/3 של כל מזבלה בזבל ו-1/3 בקומפוסט ופזרנו 10 מזבלות בשטח מן הזיתים עד הצ'טהם ועד בכלל. סיימנו ב-6:00. ב-5:00 היה משה כהן. הוא אמר שלא אצטרך להפוך את הגזר. יספיק לרסס אותו. מיד אחרי הזיבול ב-6:00 בא מ. רוזנגרטן לבד עם המרסס. שנינו רססנו את הבנאוני (ד. טן + גפרית + ט.ד.ט) בדיוק כשהענו לשורה האחרונה, נגמר החומר וגם הדלק. יוסף נסע ב-5:30.

הבוקר הבחנתי בדלקת ונפיחות בעינה השמאלית של העגלה. דבר זה מאוד מדאיג אותי ורופא הבהמות יבוא רק ביום ב'.

ב-11:30 בלילה בא ישראלי עם הסופר ופרק ליד הרפת האחרונה 6 שקים סופרפוספט.

2.9.1954

ד' באלול תשי"ד

יום ה'

יום שחור בתכלית היה לי היום. חשבתי שיהיה די אם אראה לטרקטוריסט מה עליו לחרוש ושאוכל לנסוע שוב לתערוכה. אולם מ-7:00 בבוקר החלה שרשרת רצופה של צרות. יחזקאל היה צריך להתחיל ב-7:00 בבוקר, אולם הגיע אחרי עכובים רק לפני 10:00. לא היה חבור מתאים למחרשת 4 הסכינים והיא הותרה כמה פעמים בדרך. שמואל היה

בבקעה, יחזקאל חזר כמה פעמים לבית המלאכה (הסגור כמובן) על מנת להביא תחליפי חיבור שונים. על מנת לזרז את מהלך העניינים הלווייתני לו פעם אחת את האופניים שלי. הוא שב כעבור 5 דקות עם פאנצ'ר בגלגל האחורי... כאשר התחיל סוף סוף לחרוש, לא חברה המחרשה כלל בשטח המלונים. יחזקאל ניסה לשכנע אותי שזה בגלל הייבוש והעמיד אותי בפני ברירה: להמשיך או לא. מאחר שעל השטח היה מפוזר זבל יקר שכבר בין כה הספיק להתנדף לא מעט אמרתי לו שימשיך ואפילו רק יגרד כך ובינתיים התלבטתי כיצד למצוא תרופה מהירה לעניין. לבסוף הציל את המצב זאביק שהיה במקרה על המגרש. הוא ניגש למחרשה ויסת אותה כהלכה והיא התחילה לחדור גם בשטח המלונים. לעומק של 40-50 ס"מ. שני שלישים של השטח היו כבר מגורדים ויחזקאל הצטרך לחרוש שנית. הוא גמר רק בשעות אחר הצהריים. מובן שהייתי מצוברח מאוד ולא היה לי חשק לעשות כבר דבר אחר הצהריים. למיכל הייתה שוב בחילה היום, היא שכבה רוב הזמן ומררה לי את החיים. בצהריים ישבתי ועשיתי תחשיב של מחירי עבודת המכונות ויבולי פלחה מ-4,500 דונם ומצאתי שאם נזרע את כל שטחינו תבואות ומכונותנו יעבדו יום יום רק משמרת וחצי, נוכל לשבת בחיבוק ידיים וליטול כל חודש משכורת קבועה של 150 ל"י. ..

עד שתיקנתי את האופניים היה כבר ערב ולא הספקתי להגיע לתחנה. במקום זה עמדתי בצרכניה בתור לבשר. בבית חיכה לי גיהנום. מיכל הגיעה לשיא ההשתוללות, ואף איימה עלי בסכין הלחם... עוד בלילה שטפתי את הכלים שנשארו מכל ארוחות היום. בצהריים אכלו אצלנו קרן. הדסה בחופשה.

3.9.1954

ה' באלול תשי"ד

יום ו'

מ-9:00 עד 12:00 עבדתי אצל בני בהעמסת זבל. במהרה נוכחתי לדעת כי העסק לא השתלם לי, כיוון שבעוד שאצלי העמסנו זבל רקוב היטב מערימות נוחות גישה, העמסנו אצל בני זבל טרי וכבד מערימה גבוהה ומאוד לא נוחה. מלבד זה מזבלת קטנה של 1 מ"ק באמת לא צריכים להעמיס 3 אנשים.

אחר הצהריים התכוננתי לעשות הרבה מאוד, בין היתר לקלטר את תלמי הבאונוטי ולהכין השקיית צנורות קלים בחריש החדש למחר אולם ישנתי עד מאוחר, אחר כך חיפשתי קרוב לשעה את הקלטרת הקטנה כי לא יכולתי לזכור איה השארתי בזמן ההתלבטויות עם יחזקאל אתמול ולבסוף לא הספקתי למעשה שום דבר. בצהריים התחילו אצל גרשמן חריש עמוק. הודעי על כך רק דקות ספורות לפני כן רצה להזיז את הצנור הראשי, אולם אמרתי לו שיש לימחר בבוקר תור השקיה. הוא אל היה מוכן לבקש מברנר שיחליף לי את התור. היום הביאו 2 מכונות חצץ אל מקום בבית שלנו.

4.9.1954

ו' באלול תשי"ד

יום שבת

בגלל שבוש העבודה אמש הצטרכתי הבוקר להתקין את מערכת ההשקיה בתחתית המגרש. הכנתי 4 קווים, 2 בני 3 פטישים ושניים בני שניים לסירוגין. התעסקתי עד אחרי 9:00 ההליכה על גבי בגדים קשים כושים הייתה עינני ממש. היו הרבה נזילות וסתימות. בצהרים היו אצלי 3 סוחרים לקנות בצל, אמרתי להם שאם יבואו מחר אהיה מוכן למכור להם ב-40 גרוש.

בערב הגיע תורי למכור כרטיסי קולנוע. סרט איטלקי עם סינורוניזציה צרפתית "שתי פרוטות של תקווה".

5.9.1954

ז' באלול תשי"ד

יום א'

לפני הצהריים גמרתי לקלטר את התלמים בעגבניות. אחר כך פרקתי צנור " @ מן התוספת שליד הרפת ואחרי האוכל הרכבתיו יחד עם מיכל לקצה הקו הראשי, על ידי זה זכיתי בעוד ברז נוסף. כאשר התחלתי להעתיק את הקווים לקצה המגרש באו הסוחרים שהיו אצלי אתמול בעניין הבצל, לקרוא לי. ריכזתי 20 שקים ריקים והם עזרו לי למלא אותם בעלייתו של יואל. גם מיכל ועדנה באו יותר מאוחר. מלאנו את השקים בצל במהירות, ללא כל בירור או ניקוי, שקלנו אותם על המשקל שלהם. הערכתי את המשקל בטונה, אולם היה רק 85 ק"ג. קבלתי במקום 40 גרוש בעד כל ק"ג. גמרנו ב-6:00 ואני בחושך המשכתי להעביר את הצנורות. החושך הוסיף עוד על קשיי ההעברה בשטח המרוגב והפעלתי את הקווים מאוחר מאוד. אחרי 10:00 כבר לא היו מים. חלבתי מאוחר, קצרתי ירק ולמחלבה כבר לא הלכתי. ברוך סלע עוזב בימים אלה למושב צה"ל ועושה עתה הכל (לא ברור) הצרכניה הייתה סגורה כל היום ללא כל הודעה מוקדמת...

הלילה היה לי תור שמירה עם חיים מאיר, הארטיסט הוא כמובן לא בא ואני הלכתי ב-1:30 הביתה אחרי שנרדמתי בישיבה על ספסל לפני בית העם.

6.9.1954

ח' באלול תשי"ד

יום ב'

בבוקר פתחתי שוב את הקווים בקצה המגרש לשעתיים וחצי ואחר כך השקיתי את מחצית האספסת. ניסיתי לרסס את הגזר במרסס קטן ונוכחתי לדעת שהנפט לא יזיק גם לנבטים הרכים. לפני הצהריים התרוצצתי כמה פעמים בכפר על מנת להבטיח שרופא הבהמות יבוא לראות את העגלה. עשיתי קנייה גדולה בשביל מיכל בצרכניה. בשעות הצהריים גייסתי יחד עם עוד כ-10 חברים להעברת הלול של שניצר למקומו החדש על מנת לפנות סוף סוף את הדרך הסופית והקבועה אל מגרשנו. הדבר נעשה עם רעש גדול בהנהגתו של שרר ונסתיים בהצלחה רק ב-1:30. בזמן החליבה בא רופא הבהמות, דרש ממני להוציא את העגלה ולהפילה ארצה. כאשר לא הצלחתי מיד בתפקיד זה, רטן והתרתח. לבסוף עשה לה חתך במקום הנפוח בעין, הוציא ממנו המון מוגלה צהובה – ירוקה והורה לנקות את העין כמה פעמים במי בור.

אחר הצהריים ישנתי עד 5:00, קצרתי קצת ירק לפרה ואחר כך נסעתי בכרכרת הגומי עם חמדה להביא קש מפונה נידחת מתחת לחורשה שעל יד המטע. עד שמצאתי את המקום החלק כבר ולא הייתה לשם בכלל שום דרך. 20 החבילות הקלות שהעמסתי על הכרכרה בלי קשירה לא החזיקו כמובן מעמד, בפרט שחמדה רצה והשתוללה כרגיל ושמחתי כאשר הגעתי בחושך גמור הביתה עם חמש חבילות בלבד, אבל בריא ושלם. כשחזרתי מאוחר בערב ממפקד בעלי חי לא הייתה מיכל בבית. מצאתיה אצל חיה שרר תופרת על מכונה. נשארנו אצלם עד אשר אברהם חזר והלכנו רק כאשר כבה האור בחצות.

7.9.1954

ט' באלול תשי"ד

יום ג'

במשך כל היום כמעט עסקתי בהוצאת הקוצים מהשטח החרוש. עבודה מזופתת ביותר. הספקתי להעלות רק חלק אפסי של שרשי הקוצב הרבים... למרות שהשטח עוד לא יבש לגמרי, הזמנתי למחר דיסקט מטעים.

8.9.1954

י' באלול תשי"ד

יום ד'

הבוקר השקיתי את שני הקווים החיצוניים של הגזר. פזרתי שק אחד סופרפוספט בשני הקווים המיועדים לאפונה (מתחת לבאונטי). בצרכניה חתמתי על קבלת חבית אחת נפט עבור ריסוס הגזר, אברי בקשני אמש להעביר את החבית למגרש כדי למלא את המרסס במקום על מנת לא להפסיד זמן וחומר (המרסס נוזף). ברם כאשר הבין ברוך שאני עומד להעביר את החבית למגרש הקים רעש ובשפה שאינה משתמעת לשתי פנים נתן לי להבין שרק מעל גופתו אוכל להעביר את החבית שהיא לפי הוראות מפורשות של הוועד נכס מקודש של הצרכניה... (וכל זה יום אחד לפני עזיבתו). הוא פשוט אינו מוכל שלכוח לי את דברי בררתי אודותיו באסיפה ונותן לי להרגיש זאת על כל צעד ושעל. עד הצהריים הובלתי לשטח החרוש עגלה עם הקומפוסט שנשאר ופזרתיו ברוחב קו אחד כמו זבל עופות. חשבתי להוציא עוד קצת קוצוב, אולם מיד אחרי האוכל בא הטרקטוריסט החדש לשעבר מנוה יער ודסקס את כל השטח. יחד עם מיכל ניקינו מה שניקינו ואחר כך העברנו 3 קווים קלים לשטח המיועד לזריעת תפוחי אדמה. קבל השקיייה של שעה וחצי. אחרי זה קצרתי ירק והעברתי קו אחד באמצעות "ברך" למרכז שטח האספסת ונתתי לו השקיייה גדושה עד מועד סגירת המים ב-11:00 בלילה.

את החלב הערב הפרדתי ונתתי לעגלה 3 חצי ל' חלב רזה... (היא מקבלת מהיום רק 4 ל' (1 + 3)).

9.9.1954

י"א באלול תשי"ד

יום ה'

ב-8:00 בבוקר הייתי צריך להיות ליד הצרכניה על מנת להעביר את הנפט מחבית למרסס, אולם אברי בא רק לפני 9:00 ולמגרש הגענו עם המרסס ב-9:20. רססנו את הגזר פעמיים ומה שנשאר העברנו מן המרסס לחבית שליד הצריף. בצרכניה קניתי 750 ג' זרעי סלק אדום, אומרים שכרוב אדום אין להשיג ואיני יודע מה לזרוע תחתיו. בשעות הצהריים ניקיתי את בור הביוב שהיה כבר כמה ימים סתום. לפנות ערב נסעתי עם חמדה וכרכת הגומי לשטח התירס. חזרתי הביתה עם כרכרה מלאה קלחים. בדרך פגשתי את ציטרשפילר שאמר לי כי שני פועלים קטפו לו את התירס בקבלנות, במחיר 2 ל"י לדונם. אשתדל להשיגם גם בשבילי. בערב הפרדתי חלב ונכנסתי גם אצל רוטמן: הזמנתי אצלו 3 ק"ג זרעי לייקסטונס פרוגרס.

10.9.1954

י"ב באלול תשי"ד

יום ו'

בבוקר הוצאתי הספקה מן המחסן (יואל הוא עתה מחסנאי). אחר כך חתכתי צנור קל של 5 מ' לשניים וציידתי אותם בצמדים. השלמתי את מספר הקווים בגזר לארבעה (3 כבדים ואחד קל) ואחרי 11:00 רק כאשר נשבה כבר רוח חזקה התחלתי לזבל את השדות באמוניאק. בגלל הרוח הצטרכתי להשתמש בהרבה יותר זבל משהיה נחוץ. אחר הצהריים עדרתי את גומות עצי הפרי, שדדתי את שטח תפוחי האדמה והבאתי יחד עם עדנה את האספקה הביתה. בערב מכרתי כרטיסים לסרט (טקסט לועזי) "לא ברור" אינם בוכים".

11.9.1954

י"ג באלול תשי"ד

יום שבת

הבוקר השקיתי את השטח בסוף המגרש המיועד לזריעת סלק. בערב מכרתי שוב כרטיסים לסרט. הלכתי לישון אחרי הגליל השני. מיכל נשאה עד הסוף. הלילה בחצות החזירו את שעון החורף.

נתן הרשה לי לקחת מחר את הפרד שלו עד שעה 8:00 לפתיחת תלמים לזריעת תפוחי אדמה. לפני הצהריים בא אלינו בני, הירקן מקריית מוצקין שקנה אצלנו בחורף תפוחי אדמה. לא יכולתי לשרת אותו בבצל מאחר שמכרתיו כבר והתרוצצתי בכל הכפר על מנת למצוא לו תחליף. מצאתי רק את שרגא שהיה מוכן למכור כטונה בצל מצרי ואת הולצר שהציע 200 ק"ג ריברסייד. איני יודע אם מכרו בסוף.

12.9.1954

י"ד באלול תשי"ד

יום א'

קמתי ב-6:00 לפי השעון הישן (5 לפי החדש) חלבתי סמנתי לי את השטח של תפוחי האדמה ב-6:30 לפי השעון החדש לקחתי את הפרד של נתן ועד 8:00 הצלחתי לפתוח את כל התלמים בשביל תפוחי האדמה. בשעת העבודה נוכחתי לדעת לצערי, שיש שני כתמים לא מושקים מספיק, כוונתי אחר כך קו קל אחד עם שני פטישים ככה שהשקו רק את אותם הכתמים (המשכתי על תלמים פתוחים) הפעלתי גם פטיש אחד בקו האחרון משום שאתמול היה כל הזמן סתום. הגזר קיבל השקיה של שעה. בצהריים לקחתי את הקולטיבטור של קבוצת יחזקאל והרכבתי עליו כנפי כיסוי. מלבד זה הורדתי למטה 6 תיבות תפוחי אדמה ושק אמוניאק. מיד אחרי ארוחת הצהריים התחלתי לזבל את 20 התלמים הראשונים יחד עם זה אספתי מתוכם כל קנה קוסאב שעוד מצאתי. אחר כך זרעתי. מיכל הבטיחה לבוא לעזרתי אולם בארה רק ב-5:00 (6:00 אתמול) עם עדנה. משום כך יכולתי להתחיל לכסות את התלמים רק ב-6:00 (7:00 אתמול). בגלל החושך המתקרב לא יכולתי כבר לווסת את הקולטיבטור כראוי (עבד יותר מידי עמוק וידיית ויסות העומק לא פעלה). כ-2/3 מן התלמים כיסינו כבר בחושך, רק לאור הירח, חמדה ואני כבר לא ראינו כמעט דבר, חלק מן הפקעות לא כוסו כלל. חלק יותר מידי ורבות הועברו ללא ספק ממקומן. כעסתי מאוד על מיכל ועד יותר על עצמי שהתפתתי שוב לקחתה בחשבון וכרגיל שוב נשרפתי. כל ההכנות הקפדניות לזריעה עלו עקב זה בתוהו. בגמר הכיסוי הבאתי עוד את שאר הארגזים למטה בכדי שאוכל מחר בבוקר מיד להמשיך.

13.9.1954

ט"ו באלול תשי"ד

יום ב'

בבוקר השכם נתתי כסף לנפתלי על מנת שיביא לי 3 צנורות של צול עגול בקו הרביעי. הביא לי את הצנורות כבר בצהריים. מיכל זרעה מבוקר השכם תפוחי אדמה, גם אני זרעתי ובשעות הצהריים כיסיתי בתלמים עם קולטיבטור בעל כנפיים. לפני הצהריים עליתי למזכירות למסור מברק ברכה לנשואיה של קיטי. שם פגשה אותי אביה בורגר ובקשני שאסע איתה אחר הצהריים לכנס ועדות תרבות של האזור בנהלל כמו כן בקשה שאדאג לטרספורט. לא היה לי כל חשק לנסוע ומלבד זה נזכרתי יותר מאוחר שלפני 7:00 עלי כבר למדוד חלב הערב. למזלי הטנדר היה עסוק בפלחה עד מאוחר כך שיכולתי להודיע לאביה שלא נוכל לנסוע. עם החלב הגעתי למחלבה בשעה 1:35 (האוטובוס עוד עמד על יד בית העם) וילין כבר שטף את כלי המחלבה. החזרתי את החלב הביתה והחלטתי לעשות לו סקנדל מחר. אחר הצהריים ישנתי שעה אחר כך רתמתי את חמדה לכרכה שלי שלא הייתה בשימוש הרבה זמן: החזרתי את הקולטיבטור ואת הארגזים הריקים שנשארו מתפוחי האדמה. אצל לופו החלפתי את כרכרתי והשארתי את שלי בשביל זאביק ונטלתי את כרכרת הגומי לאסוף תירס מחר. בערב שקלתי חלב במעברה.

יום ג'

ט"ז באלול תשי"ד

14.9.1954

למרות השו"ץ שעשיתי הבוקר בשעת שקילת החלב, הגעתי הביתה רק ב-7:30. שני הפועלים שמורידים את התירס בקבלנות (2 ל"י הדונם) כבר חכו לי מיד רתמתי את חמדה והובלתים לשדה. לפני הצהריים השקתי את הגזר והכנתי השקיייה בתפוחי האדמה. ברשותה של מלכה שאלתי את הכרכרה של אגדי עם דפנות פח גבוהים, מותאמת להובלת קלחי תירס. עד הצהריים הספקתי לעשות הובלה אחת. מיד אחרי זה הפעלתי את ההשקיייה בתפוחי האדמה, אבל בגלל שבירי החלודה הרבים שנצטברו במצמדים התעכבתי הרבה זמן והספקתי לחשב רק אחרי שקילת החלב. ב-4:00 יצאתי לעשות את ההובלה השנייה, את הפועלים פגשתי בדרך ובכסילותי דחיתי את נכונתם לעזור לי להעמיס בטענה שלא אוכל לקחתם על הכרכרה המלאה. ההעמסה לקחה הרבה זמן, כי הערימות היו פזורות. מלבד זה הופיע באמצע נווריק שומר השדות הגושי מבית שערים אשר שבח את עצמו שעה ארוכה. השארתי בשדה בערך עוד כמלא הכרכרה וחזרתי הביתה גם בחשיכה. עדנה סלקה את השרשרת של חמדה שהשארתי מונחת על חלון הרפת והצטרפתי לקשור אותה עם חבל. בשעות הערב הביא לנו בני הירקן ממוצקין את מכונת הכביסה "קל לי". מיד אחרי זה יצאתי לשקול חלב וחלבתי מאוחר אחרי השקילה.

יום ד'

י"ז באלול תשי"ד

15.9.1954

לפני הצהריים הובלתי את יתר התירס ואחר כך עוד 20 חבילות חציר בקוה. החזרתי את הכרכרה לאגדי, החזרתי את כרכרת העץ שלי הביתה מאצל זאביק ואת חמדה הבאתי אל מולדבן לחודש ימים. בצהריים באה יה שרר אלי עם פנים שהביעו חשיבות, סודיות וערמה והזמינה אותי לשיחה דחופה עם אברהם בערב כדי שאהיה לעזר כנגדו במלחמתו נגד ש. פיפר עד חרמה. עד כמה שהבינותי הוא מתכוון לנסוע מחר לתל אביב כדי לברר יחד עם הנאשם (!) פיפר במוסדות התנועה אם היה אמנם זכאי ליטול לעצמו ולצבי אנקר פיצויים על סמך זה שעברו להיות מתיישבים חקלאיים כביכול. הבטחתי לבוא...

אחר הצהריים ניסיתי פעמיים לעשות בדיקות שומן, אולם לא היו מים במחלבה החדשה. העברתי 3 קווים קלים לדונם שמעל תפוחי האדמה והשקיתי. בערב שקלתי מבלי לקחת שומן ושתפתי את הבקבוקים של שתי שקילות מן החלב החמוץ מבלי לעשות בדיקה. חלבתי מאוחר, הפרדתי והתקלחתי וב-10:00 הייתי אצל שרר. חיה סיפרה לי שאברהם חיכה לי מ-9:00 עד 9:30 ושעכשיו הוא נמצא במזכירות ואוסף בעזרת אברהם גל את חומר ההאשמה נגד פיפר. למרות שהייתי עייף נורא, נלחמתי בתרדמה וחיכיתי עד אחת לבואו של אברהם. הוא הסביר לי בקצרה את מה שידעתי כבר מפי חיה, בעיקר עם הפסקות טורדניות ובלתי פוסקות מצדה... לא חידש לי למעשה מאומה ואף לא הראה לי דבר מן החומר הרב שהספיק לאסוף. הלכתי ב-2:00 הביתה עייף ומרוגז על שנתתי לחיה להוציא אותי מן הכלים. מיכל חנכה כבר היום את המכונה וכבסה כמעט כל היום.

יום ה'

י"ח באלול תשי"ד

16.9.1954

עדנה קיבלה אתמול עקיצה מתחת לעין והמקום התנפח באופן זוועתי. רב הפצעים שקיבלתי בקטיפי התירס התפתחו לפרונקלים עם מוגלה ובפרט אחד על האגודל הימני החמיר באופן רציני עד שהרגשתי כאב בלוטות וכאב ראש. בבוקר

הכינותי את השקיית הבאונטי בתלמים וב-10:00 קיבלתי במרפאה טיפול בפצעים. נחתי קצת אחרי זה ועד הצהריים השקיתי 10 תלמים. אחר הצהריים ישנתי והתעוררתי מאוחר, כך שלא יכולתי כבר לסיים את השקיית העגבניות. גם הערב שקלתי מבלי לקחת בדיקות שומן. היום הגיעו שתי חבילות מאימא מלאות דברים טובים, בעיקר פירות.

17.9.1954

י"ט באלול תשי"ד

יום ו'

רינה הראתה מבוקר השכם סימני דרישה. הבאתיה לפריה. היא הוזרעה אחרי 9:00. שם הפר "מאראט". לא הרגשתי טוב היום והאשמתי בכך את הפרונקלים. לפני הצהריים גמרתי להשקות את הבאונטי. אחר הצהריים ישנתי, אחר כך סידרתי 3 קווים בדונם הראשון מתחת לבאונטי והשקיתי 4 שעות עד 10 בלילה. בערב העברתי גם שני קווים כבדים לאספסת. ב-10:00 מכרתי כרטיסים לסרט "שגעונות זיגפלד" לא נהניתי ממנו ביותר, כי הייתי עייף מאוד.

19.8.1954

כ' באלול תשי"ד

יום שבת

כל היום כמעט היה לי חום של 37.50 פרט לחליבות שכבתי כל היום והרביתי לישון. בבוקר השקיתי את האספסת כ-3 שעות השקייה גדושה.

20.8.1954

כ"א באלול תשי"ד

יום א'

לפני הצהריים המשכת להיות ספק חולה, ספק מחלים. בצהריים באה אימא. אחר הצהריים התחלתי לקלטר קצת את הגזר בקלטר יד (5 שנים) בגלל הרגשתי הרעה דחיתי את הנסיעה ליפה למחר אחר הצהריים ומחרתיים לפני הצהריים.

21.8.1954

כ"ב באלול תשי"ד

יום ב'

לפני הצהריים המשכתי לקלטר בגזר. השקיתי 3 שעות את האספסת. בצהריים נסעתי לחיפה. לתמהוני עלה האוטובוס להדר במקום העירה, ומאחר שהלכתי קודם כל לספר, הגעתי העירה רק ב-3:30. בעיר נודע לי שחנניות החקלאות וחמרי הבניין נסגרות ב-2:00 אחר הצהריים וזה שיבש את תכנותי כליל. מסרתי 25 ל"י לאלו בידי מר קמיל, שותפו של קרל מאחר שהאחרון לא נמצא בבית המלאכה. מלבד זה שילמתי המחאות דואר של 50 ל"י עבור פאבל (החזרת חוב). נתתי את הסרט האחרון לפיתוח ומסרתי את שעוני לתיקון יסודי אצל מיוץ בהדר. קניתי לי כרטיס לסרט האיטלקי "מלכת שבא" בארמון ל-7:00 בערב. התברר שהסרט הוא "קייץ" ורק אחר כך נודע לי שבאותו הזמן הציגו במאיון את יוליוס קיסר... חזרתי הביתה באוטובוס שלנו ב-9:30 בערב מרחוב החלוץ.

22.8.1954

כ"ג באלול תשי"ד

יום ג'

בבוקר נסעתי יחד עם מיכל לחיפה. איחרנו את האוטובוס ונסענו עד הכביש עם המאק. בעיר נפרדנו ומיכל עשתה כל מיני קניות בשבילה. אני קניתי בין היתר קולטיבטור (טקסט לועזי) אצל פלדמן ב-56 ל"י ומחרשה מס' 4 מתורצת הארץ אצל ברשבסקי ב-28 ל"י. הזמנתי העתקות מן הצילומים המוצלחים והלכתי להמשביר בעניין זרעי כרוב האדום שרוטמן

אמר לי עליהם שאין להשיגם בשום מקום בחיפה. הבחורה האנטיפטית במחלקת הזרעים טענה שלא היו דברים מעולם, שיש לה זרעים ושהיו לה כל הזמן. לא רצתה למכור לי אלא באמצעות רוטמן (!!). קניתי בסוף פנגי אצל "עמיר". שלחתי 2 המחאות בנק הדואר לסוכנות לניירות ערך, היינו 2 תשלומים חודשיים (ספטמבר, אוקטובר) של 5 ל"י כל אחד עבור אגרות המלווה העממי שרכשתי בזמנו. ב"אום" ברחוב המגינים קיבלתי שני גלגלים עבור מכונת הכביסה. בהזדמנות זו נודע לי שזה כמעט מפעל צ'כי טהור.

הוצאתי את החבילה של דודה שהכילה מלבד מזון ודברי מתיקה גם כמה ספרי כיס. בצהריים נסעתי חזרה, מבלי שיכולתי להספיק להתעניין בדבר פחים גליים ודוד למים חמים למקלחת. רציתי להשיג את העתון הרשמי בו פורסם חוק ההתיישבות החקלאית, אולם בכל משרד החקלאות לא היה איש שיגיד לי את תאריך העיתון (!). אחר הצהריים הבאתי ליצרניה 2 תיבות בצל והוצאתי את הקוצאב שהופיע בתפוחי האדמה. בערב הייתה חתונה: לאה טסארקוש אולם אנו באנו באיחור של שעתיים. הרבה ספרדים נוכחו, והיה שפע של משקאות ומטעמים.

22.9.1954

כ"ד באלול תשי"ד

יום ד'

היום גמרתי לקלטר את הגזר והשקיתי את תפוחי האדמה השקיייה גדושה. אחר הצהריים כתבנו הרבה ברכות ראש השנה (ברכות קק"ל מיוחדות לבית לחם). בערב המשכתי לשקול חלב במרכז הכפר והפרדתי חלב של 2 חליבות.

23.9.1954

כ"ה באלול תשי"ד

יום ה'

כאשר ניסיתי בבוקר להרים צינור אחד בתוך האספסת קיבלתי (טקסט לועזי) קשה שהרגשתיו במשך כל היום. לפני הצהריים הבאתי שני צינורות לבית המלאכה, חתכתי צנור 3/4 צול ל-12 קטנים עבור שטוצרים לפטישים והתחלתי לחתוך עליהם הברגות של 3/4 צול אך בלי הצלחה מיוחדת ובאיטיות מוגזמת. לא יכולתי להברגות של 1 צול, משום שנתן לקח בבוקר את חותך ההברגות הגדול. משום כך לא יכולתי להתקין את הקו הרביעי. אחר הצהריים עשיתי את בדיקת השומן ובערב הפרדתי שוב חלב של שתי חליבות משום שלמיכל אין כבר שום שומן בבית. ניבה קיבלה הערב חלב בפעם האחרונה. בלילה קרו כמה תקריות: איזו בהמה התרוצצה בגזר וגרמה לנזק לא מעט. ניבה ברחת מתאה וב-1:00 בלילה הצטרכתי לרדוף אחריה במכנסי פיג'מה עד שתפסתיה וקשרתי אותה בשרשרת בתוך הסככה.

24.9.1954

כ"ו באלול תשי"ד

יום ו'

אימא נסעה בבוקר. אחרי שקילת החלב העברתי שני קווים מן האספסת לגזר והשקיתי בו מ-3 קוים. אחר כך הוצאתי עד כמה שיכולתי את הקוצאב הירוק שעלה ב-4 הדונמים החרושים והוצאתי שק תערובת פרות מן המחסן. כל היום עוד סבלתי מן ההקסן-שוס. אחר הצהריים עשיתי רק בדיקת שומן. זה כבר היום השני נושבות רוחות חזקות מאוד בשעות אחר הצהריים והערב. איני יכול להשקות ואף לא לחלק חציר בסככה.

25.9.1954

כ"ז באלול תשי"ד

יום שבת

בבוקר השקיתי את הקו הרביעי בגזר. נחתי וישנתי הרבה. עדנה התחילה לחלות היום. יש לה חום גבוה, כולה רועדת וכואבת. מיכל הייתה גועלית בערב.

26.9.1954

כ"ח באלול תשי"ד

יום א'

למרות שהייתה רוח חזקה מאוד אבקתי את הדונם הראשון והאחרון בשטח החרוש. באלדרין ואת הדונם האחרון (סלק) זבלתי גם באמוניאק. אחרי זה הבאתי את חמדה ושדדתי את כל השטח. בשעת השידוד נוכחתי לדעת שהודות ל"מפעל החריש" של יחזקאל, האדמה היא למרות ההשקיה עדיין בלתי מעובדת כהלכה ומלאת רגבים קשים. לא תצלח עדיין לזריעה ולצערי אצטרך להוסיף עוד השקיה. ניסיתי לשדד גם את תפוחי האדמה אך מפאת שיצאו הרבה פקעות, התחרטתי. אחר הצהריים עשיתי בבית המלאכה והברגות של צול אחד בחלקי קו הממטרה הרביעי. בערב הייתה מיכל שוב גועלית ולכששאלתיה בשעת ארוחת הערב מה רצונה לשתות, ענתה לי: "קפה אם לא חבל לך (!!)..." ברחתי מן הבית סר וזועף וחיכיתי בבית העם עד 12:30 עד שהוועד נאות לקבל אותי לשיבת (אחרי הבירור עם מאיר שפירא ועמיחי שפירא) דרשתי חומרים להרחבת הצריף, פרגיות לחידוש הלהקה והסברתי את תכניתי לבית היותר זול בלי עמודים ורצפה בתפקיד תקרה. הערב עשיתי את הסיבוב האחרון של שקילת חלב, כולל אותי. השארתי דוגמת חלב של רינה גם בבקבוק אחד במחלבה והזמנתי את ילין שיבדוק את אחוז השומן יחד אתי כדי לחסל את הפרשי שתי הבדיקות. ילין לא מגיע אצלי אף פעם ל-3%... עדנה המשיכה להיות חולה מאוד.

27.9.1954

כ"ט באלול תשי"ד

יום ב'

היום הרכבתי את קו ההשקיה הרביעי מתוצרת עצמית, גמרתי את שקילות החלב ואת הבדיקה עשיתי ב-2:30 בנוכחותו של ילין. בשני הבקבוקים של רינה הי ה-3.7%. בבוקר אמר לי אברהם שרר שהוועד החליט לא להיענות לבקשתי ביחס לחומר להרחבת הצריף, משום שנהגתי למכור תוצרות לא דרך היצרניה ובגלל הרכישות שרכשתי לי בזמן האחרון מכספי. טענתי שאין להחליט החלטה מעין זו שלא בנוכחותי, שיש לי מה להגיד לכל אותן הטענות, שאני מערער ודורש דיון נוסף בנוכחותי. עדנה מרגישה קצת יותר טוב היום, כי היה אצלה הרופא, אך אין לו דיאגנוזה. לפנות ערב התחלתי להוציא את הזבל של רינה. בערב השקיתי את כל הגזר משך 2:30 שעות, זו הפעם הראשונה מ-4 קווים של 1 צול.

28.9.1954

א' בתשרי תשט"ו

יום ג'

למרות מאמציה המסוימים של הועדה הדתית, לא התקיים מניין בבית-לחם, ואני התפללתי לבד. כמעט כל היום עסקתי בעריכת דיאגרמה של המחירים הסיטונאיים של ירקות בשנת תשי"ד. השתמשתי ב-4 צבעים ולבסוף נתקבלה תמונה מחכימה למדי. הדבקתי אותה על קרטון, מיכל תפרה על זה מעט צלופן ותליתי את זה

במחלבה. הגראף משך אליו התעניינות רבה. קרן אמר שיכול לתת לי 20 פרגיות, אך דרש שאקח אותן מחר.

29.9.1954

ב' בתשרי תשט"ו

יום ד'

בבוקר העברתי שני קוים מן הגזר והשקיתי את האספספת. אחר כך בדקתי ותיקנתי את המצמידים על כל הקווים הקלים. לקראת השקייית תפוחי האדמה(בן עמי?עדנה). עמי וקוטלובסקי סדרו חבילות קש ברפת מול ביתו של עמיחי (המשק של יקי ועליזה רייך, היה שלו)עדנה)ובהזדמנות זו הרגו נחש שחור שאורכו לפחות 2 מט' וצפע עבה באורך מטר אחד. יענקל'ה השאיר את שני הפגרים זה לצד זה על הדרך כמה ימים. התחלתי להתעסק עם הרכבת הקולטיבטור, אולם מהר נוכחתי לדעת שהרבה חלקים חסרים. כאשר אהיה בשבוע הבא בחיפה אעשה לפלדמן סקנדל ואתבע את כל החלקים. אחר הצהריים העברתי קודם עם מיכל ואחר כך עם עזרא(שניצר)עדנה) מצודת עופות מחצרו של שרר (היום המשק של גלילי)עדנה)אלינו על מנת להכניס בה את הפרגיות של קרן. עזרא התעכב אצלי על מנת להביע דעה מקצועית הן על הקלטרת והן על מחרשה מספר 4. עם חושך הבאתי מקרן 10 פרגיות בתיבת שדה מכוסה שק. אחר כך הבאתי גם ממארק 3 כלי האבסה בשביל המצודה; הצטרכנו לקשור אותם אליה בחבלים.

30.9.1954

ג' בתשרי תשט"ו

יום ה'

היום ואתמול קיבלו תפוחי האדמה השקייית 3 שעות. יש כבר נבטים די גדולים, אולם לצערי נביטת הקו האמצעי מפגרת. בבוקר הבאתי מקרן על האופניים עוד פעמיים 5 פרגיות. משך לפני הצהריים המשכתי להרכיב את הקולטיבטור עד כמה שיכולתי בהעדר החלקים החסרים. כדוגמה שישמש לי קולטיבטור (טקסט לועזי) (mamy harris)?(עדנה).של ד. אפשטיין. אחר הצהריים עשיתי חישוב מדויק של החומר אשר היה נחוץ לי להרחבת הצריף. הגעתי בקירוב ל-6 עשירות של מטר מעוקב עץ... לפנות ערב מלאתי עם מיכל 10 שקים עם קלחי תירס –חפשתי את המרסס שלנו לשם ריסוס הגזר מחר. שאלתי את כל ששת השותפים אך כל אחד אמר שאיננו אולי הוא פשוט נעלם מעל פני האדמה. ..

אחרי 9:00 בערב הייתה לנו אצל פוטי ישיבת ועדת התרבות. בן עמי היה נוכח כמומחה (הנושא טיול לאילת) והירצה על אפשרויות הביצוע. במקרה ישבו שם גם הברנרים. אני עיינתי בספרים של פוטי והנוכחים דיברו לא כל כך תרבות כמו פוליטיקה וסתם רכילות...

1.10.1954

ד' בתשרי תשט"ו

יום ו'

בבוקר השקיתי כשעתיים וחצי את שטח מזרע האפונה. חפשתי שוב את המרסס שלנו אך ללא הועיל. בסוף לקחתי את המרסס של יחזקאל, הכנסתי בו מכסה של המגפר שלנו ורססתי במעט נפט שהיה לרשותי רק את המקומות הנגועים ביותר בגזר. את המרסס האחרון הקדשתי לריסוס הרימונים. אחרי זה וגם אחר הצהריים עסקתי בשריפת הרימונים, אך ההצלחה לא האירה לי פנים. לפנות ערב בא אלי לשדה מאירק'ה הנהג על מנת לרכך את דעתי עליו ביחס לחשד שניסה להרוויח בצד על ידי עבודת חוץ. הדגשתי שעצם עבודת החוץ בין שהיה כזה רצון להרוויח בצד או לא אני יכול להבין, אך איני מבין כיצד נהג מנוסה וטוב יכול להעמיס על אוטו רגיל בול של 8 טון –11 וחצי טון. את הדבר הזה ניסה לתרץ ארוכות על ידי כל מיני הסברים. בשעות הערב נרדמתי והתעוררתי רק ב-8:00, כך שלא יכולתי כבר למסור את החלב.

לפני הצהריים נכנסתי בכח לישיבת הוועד והגשתי ערעור על נימוקי ההחלטה לא לספק לי חומר להרחבת הצריף. הסברתי מדוע לא שיווקתי הכל ביצרניה ושאת כספי השקעתי בעיר בצורכי משק דבר, שלמעשה ראוי לשבח ולא להיפך. נאמר לי שידונו בערעור. עוד לפני הצהריים באו משה כהן לביקור קצר ממנו נודע לי שיש כבר נמטודות בבית לחם בפרט בגזר. הביע שביעות רצון מן המגרש. אחר הצהריים באו לביקור פתע אלי ופאולה האן יחד עם סבא האן שהו אצלנו עד שקיעת החמה ב-5:00. (קרובי משפחה שקלטו את שמעון בראשית דרכו, מקרית מוצקין) (עדנה)

"בערב התקיימה אסיפה שסעיפה הראשון והעיקרי היה תשלומי פיצויים לעובדי ציבור, הדיון היה מאוד לא מוצלח המנחה היה שלום (קאופמן? עדנה). מדבריו התברר שפרט לפיפר ואנקר קיבלו פיצויים גם קרני וציון. שני האחרונים נצלו כנראה את התקדים, שלום הקריא את החלטת הוועד שמעמידה את כל העניין על בסיס של טעות רגילה ותובעת מן הנהנים את החזרת הפיצויים שקיבלו בעד עבודה מ-1949 ואילך. לפי זה מגיע לפיפר פיצוי בעד שנה אחת. אני כמובן מערער גם על זה. דברי רכוך ראשונים השמיע ברנר שטען כי חתימת נציג הכפר קדושה ומחייבת ולכן מה שקרה אין לבטל. איתן דיבר שטויות קצת על מנת להגן על עצמו (הוא אשר חתם לפיפר) וקצת כדי להגן על פיפר. אני נתתי הקבלה בין הפיצויים שאני קבלתי ובין הפיצויים שקיבל פיפר, הראיתי על האבסורדיות בכל העניין הזה מעיקרו ושאבי מוליד הרעיון (פיפר) הוא הקובע ולא המילדת (הוועד או איתן) שרר אמר את דבריו בקצרה ולא בצורה משכנעת ביותר ודרש הצבעת אימון על פיפר. הדרישה לא באה ברגע המתאים הקהל לא היה מוכן ומעובד כל צרכיו התפתח וויכוח סוער, שלום לא יכול היה להשתלט ואז חדר יואל (לוינגר? עדנה) אל שולחן הנשיאות ולקח את העניינים לידי, הוא דפק בשולחן כמו יריות תותח, פתח זוג עיניים ניאורוטיות ובקול היסטרי ורם הצליח להפיל יראה על הנאספים. צווח שלא דנים בבקר ובצאן כי אם בבני אדם "ערך" הצבעת בזק. מי בעד הצעת שרר לערוך הצבעת אמון בפיפר ומי נגד. החזיק את האנשים במתח היפנוטי ממש כך בחלקו הראשון של המשאל (בעד ההצבעה הצביעו רק שרר ואני) ונגד הצביעו הרוב. אני טענתי אחר כך שצעד זה לא היה חוקי מאחר שיואל אינו יו"ר, השווייתי את צורת התנהגותו כניסיון להשפיע על דעת הקהל בכידון או מכונת יריה ודרשתי למחוק את כל הדברים שלו מהפרוטוקול לבסוף בגלל השעה הדוחקת התחילו לדון בסעיפים האחרים של האסיפה כגון: בתי אמון וקבלת חברים. הלכתי הביתה לפני סיום האסיפה.

בבוקר הכנתי את השקיית העגבניות, אולם עד 11:00 לא היו מים התחלתי לרכז את הזבל בערימה מ-11:00 התחלתי להשקות את הבאונטי. היה צריך לעבור כל שורה ולסלק את השיחים מתוך התלמים. את הפרצות סתמתי בשעת ההשקייה פשוט בעגבניות גדולות ואחר הצהריים עזרתי לגרשון לחפש חמור ערבי עם עייר קטן. גמרתי את ההשקייה ב-6:30 בחושך גמור. היום קיבלנו סוף סוף מכתב מאנגליה וגם מכתב מארה"ב.

הבוקר נסענו שלושתנו לחיפה. עדנה לקופת חולים לבדיקת דם. אני בזבזתי הרבה זמן אצל פלדמן בגלל חלקי הקולטיבטור החסרים. אחר כך ישבתי די הרבה זמן אצל כורש עד שזה כוון אותי בקשר לפחים להם אני זקוק אל ארגון

סוחרי הדאנג'. שם בחרתי אחרי עבודה קשה מ-2 ערימות גדולות 8 פחים גליים ישנים שהם עוד פחות או יותר ראויים לשמוש. שילמתי בעדם 35 ל"י. בקושי הספקתי עוד לנסוע להדר בטקסי על מנת לקחת את שעוני מאצל מינץ. לפני שנסעתי בצהריים קניתי עוד מהר כד חלב זול כי כד החמר שלנו נוזל כבר. מיכל ועדנה הצטרפו אלי בטבעון. עדנה הכירה אותי מיד ומרחוק יושב ליד חלון האוטובוס. מיכל השאירה את האופניים בבוקר אצל יחזקאל. כשלקחתי אותם ברדתי מן האוטובוס ראיתי שיש נקב בגלגל הקדמי ועד שהגעתי בדרך לא דרך החדשה סביב שניצר הביתה, היה גם פנצ'ר בגלגל האחורי. אחר הצהריים אספתי קצת למעלה מארגז עגבניות והבאתיו ליצרניה על הגב. גרשון גדר אחר הצהריים גם את המגרש שלו ועתה אין לי כבר בכלל דרך. אינני יכול להשתמש באופניים ואני מנותק ומשותק לגמרי. התכוננתי לעשות בערב סקנדל לשרר אולם הוא בדיוק ערך מפקד בעלי חיים כך שהספקתי לומר לו רק כמה מילים.

5.10.1954

יום ג' ח' בתשרי תשט"ו

בבוקר חרש זאביק חגורת בידוד סביב לעשבים הגבוהים: ע"י שניצר וגרשון הצית אותם, אם כי לא נשרפו כליל הרי לפחות דוללו כהלכה. לפני שידוד אפשר להתקין את הגדר הסופית צריך לסלק גל אבנים רבות מעל ביתו של גרשון. אני השקיתי שני קווי גזר והרכבתי סוף סוף את הקולטיבטור עד הסוף. בחליבת הצברים גיליתי שרבע העטין הקדמי הימני נפוח וקשה. בחלב היו חתיכות גבינה. חלבתי את הפטמה כל 3 שעות. אחרי החליבה ב-10:00 בערב, כאשר נפסקה הרוח פתחתי את הקווים באספסת ישוב שניים וסגרתים אחרי חליבת חצות. עדנה הרגישה אחר הצהריים לא טוב ובערב היה לה 39.8 מעלות חום, צמרמורת וכאבים.

6.10.1954

יום ד' ט' בתשרי תשט"ו

בבוקר היה לעדנה עוד 39.2 מעלות חום, אבל הוא ירד אחר כך בהדרגה. מצב רוחה של עדנה השתפר, אך היא סבלה משיעול קשה. אני בזבזתי בבוקר עד 10:00 את כל זמני במחסן אספקה ובצרכניה. ב-10:00 חלבתי את הפטמה, ואכלתי ארוחת בוקר. אחר כך שטפתי את הקו הראשי והתקנתי 3 קו השקיה קלים בדונם האחרון. השקיתי מן הצהריים 4 שעות. אחר הצהריים הבאתי עם חמדה וכרכרת הגומי את 3 שקי האספקה שהוצאתי בבוקר ו-7 חבילות חציר עגולות. תפריט מיכל ליום הכפורים: היום בצהריים שעועית (צ'ולנט) בערב שעועית (צ'ולנט) ובערב אחרי הצום שוב צ'ולנט !!! בערב הפרדתי את חלב 2 החליבות.

7.10.1954

יום ה' י' בתשרי תשט"ו

כרגיל לא היה מניין בבית לחם, התפללתי בבית ביחידות. מזג האוויר היה נוח והצום עבר בלי כל קשיים.

8.10.1954

יום ו' י"א בתשרי תשט"ו

מיד אחרי החליבה בבוקר התקנתי את ההשקיה בתפוחי האדמה והשקיתי מ-9 פטישים אל קווים קלים. כרגיל היו נזילות חזקות. אחר כך הבאתי בכרכרה של קוטלובסקי כד וג'ריקאן עם נפט קלוקל שלקחתי ליד בית המלאכה והדלקתי שוב את הרימונים, שרפתי כ-2/3 מהם. אחר הצהריים הוצאתי חלק מן הזבל הרב מן הרפת לסככה. בערב שלחתי את מיכל לקולנוע נרדמתי והתעוררתי רק ב-11:00 שטפתי את הכלים, עשיתי מיטות והמשכתי לישון. דלקת העטין אצל

רינה פחות או יותר עברה כבר. קיבלנו היום גלויה מפאבל מודיע על בואה של אדית עם יואל ל-4 ימים ביום א'.

9.10.1954

יום שבת י"ב בתשרי תשט"ז

היום הרביתי לנוח. באקראי נודע לי שעמיחי השאיר במרתף דירתו הישנה ערימת מגזינים ישנים ובצהריים בשובי מן המחלבה לקחתי כמה ק"ג של (טקסט לועזי) בערב ראיתי סרט עם ה. בוגרט (טקסט לועזי) לפי ספרו של ס. מוהם. ראיתי כבר לפני כמה שנים אך איני זוכר איפה מיכל תפרה אצל חיה וכשבאתי אחרי 11:00 מצאתי את עדנה לבדה ישובה ובוכה. החלפתי לה והרגעתי אותה. עד שבאה מיכל הספקתי לסדר רק מיטה אחת ורצתי מיד לרפת משום שניבה השתחררה. בפעם הראשונה הוצאתי את שתיהן לחצר ושמרתי כחצי שעה בחוץ. דינה השתוללה קצת וניבה נחבלו פעמיים מספר בחוטי התיל כאשר בקשה להמלט ממנה. אחר כך התחילה רינה ללקק אותה והתיידדו. כשחזרתי, מצאתי את מיכל ישנה במיטה האחת שהצעתי ולא מצאה לנכון לסדר את מיטתי אני...

10.10.1954

יום א' י"ג בתשרי תשט"ז

בדרכי לקחת גרעינים בבוקר התעכבתי שעה ארוכה אצל אברהם גל על מנת לברר כמה נקודות לקראת האסיפות השנתיות. בין היתר הראה לי קבלות של פיפר על לינה במלון וינדזור בחיפה ב-4 ל"י בלילה. גרעינים קיבלתי 2 שקי חיטה ושק שעורה. שרר השיג היום פועל לפינוי בדרך על יד שניצר, הוא עשה זאת בהדרכתי באופן משביע רצון. בארוחת הצהריים האכיל את עדנה בהצלחה בלבניה משלו. אחר הצהריים עזר לי קצת לרכז את ענפי הרימונים שנתרו עוד לשריפה. ב-4:00 הוצאתי עוד מנת זבל לסככה. ב-5:14 הגיעו פאבל, אדית ויואל. סדרי הלינה לשלושתנו היו דחוקים במקצת, אך הסתדרנו איך שהוא. בגלול ששאלנו מאסתר רוזנג לא יכולנו להשתמש כי מיכל עוד לא ניקתה אותו מאז הבוקר. אחרי 9:00 הלכתי לאסיפה דנו על תירס, קבלתו של הנהג מאיר שפירא לאור מעשיו האחרונים ובחרו ב-2 ועדות: ועדה מתאגדת לעריכת האסיפות השנתיות וועדת המינוים.

11.10.1954

יום ב' י"ד בתשרי תשט"ז

צבי נסע עם האוטובוס בבוקר. אני הורדתי בבוקר ארגז עגבניות והבאתי לצרכניה. לפני הצהריים העברתי זבל מן הסככה לערימה, הורדתי מן הקולטיבטור את שני הסכינים החיצוניים והשארתי רק שניים קדמיים ומכסה רחב בסוף. נתן הבטיח לי את פרדו אחרי שדומינסקי יגמור לעבוד איתו, אך הלז החזירו רק ב-20:00 כך שיכולתי לקחתו רק מאוחר אחר הצהריים. כאשר פניתי את הגזר אחריו משני קווי ההשקיה תפשתי שכן צעיר והבאתי לעדנה גרם לה עונג רב ומיכל רוצה להשאירו אצלנו. את צוציק לקחתי רק לפני 4:00. הקלטור בגזר הלך מצוין, אך לא הספקתי לגמור עד שקיעת החמה את הכל. יואל לא מרגיש את עצמו טוב ביותר אצלנו ודבק יותר מידי באמו. מיכל שום ארוחת ערב מיוחדת לכבוד החג וזה הרגיז אותי מאוד, הייתי מצוברח והתקלחתי רק בחצות. בערב היו למיכל כאבי גז חזקים והיא חשדה כבר שאלה הם פעמי הלידה...

12.10.1954

יום ג' ט"ו בתשרי תשט"ז

בבוקר התרוצצתי אצל כל חבר הוועד לחוד והצלחתי לארגן ישיבת ועד להערב ב-9:00. לפני הצהריים יצאתי לקטוף

סברס, בפעם הראשונה והאחרונה השנה. השריתים במים ואחר הצהריים קלפתי אותם (וחצי דלי בערך).
ישיבת הוועד התקיימה אצל יואל. דרשתי החלטה עוד הערב וחזרתי ב-11:00 לשמוע אותה. נאמר לי שהחליטו לאפשר
לי אשראי להרחבת הצריף בתנאי שאמשיך במדידות החלב (!!!)

13.10.1954

ט"ז בתשרי תשט"ו

יום ד'

הבוקר לקחתי את חמדה והבאתי אתה את 3 שקי הגרעינים הביתה. אחר כך הבאתי מאצל איתן בארגז כפול עוד 10
פרגיות ומיד אחרי זה 6 חבילות חציר מן הרפת למטה. גמרתי עם חמדה לקלטר את הגזר, הרכבתי 2 סכינים נוספות
לקולטיבטור וקלטרתי את כל תפוחי האדמה. לפני שהחזרתי את חמדה ברבע לאחת הבאתי עוד 2 כרכרות שיח צ'טהם
יבשים אל הרימונים. בצהריים מצאנו 2 פרגיות מתות, התיישבתי על אופניים והבאתי אותן מיד לאיתן. הצעתי לו שייתן
לי לפחות פרגית אחת נוספת. השיב שמוכן לתת לי עוד שניים ויותר אבל בתשלום מלא... אחר הצהריים גמרתי סוף
סוף לשרוף את כל הרמונים הנותרים. בערב הפרדתי חלב וב-9:30 שוחחתי עם דוד פאשטיין על תכנית הרחבת
הצריף. הוא הצהיר להאריך את הצריף במקום להרחיבו אולם זה היה מייקר את הדבר לפחות ב-50 ל"י או יותר.
הבטיח לבצע את הכל עד סוף החודש הזה.

14.10.1954

י"ז בתשרי תשט"ו

יום ה'

לעומת אתמול היה לי היום יום בלתי מנוצל בהחלט. את האוטובוס אחרתי, אבל הגעתי לחיפה די מוקדם באמצעות
שני טרמפים (עם המזריע עד קריית עמל ומשם מיד במכונית סוכנותית העירה). לא מצאתי גומיות משובחות בשביל
הקווים הקלים, מר קלוג מארגן סוחרי הדאנג'י לא היה בחיפה כך שלא יכולתי לגמור את קניית הפחים. המחלקה לייעוץ
משפטי בהסתדרות פתוחה רק אחר הצהריים כך שלא יכולתי לדון על מקרה פיפר. לעומת זאת נהניתי מיס טוב ביותר
בבית המשפט, שם קיבלתי תוך כמה דקות העתק של חוק המועמדים להתיישבות חקלאית תש"ג. אגב, החוק מנסוח
בשטחיות יתירה ולא נותן אפשרויות רחבות לתביעות פליליות. קניתי מעט פירות וחזרתי בצהריים הביתה. אחר
הצהריים ישנתי ואחר כך קצרתי ירק. פאבל לא בא באוטובוס אחר הצהריים כפי שהבטיח ואדית החליטה לנסוע עם
יואל לבדה בערב לעכו. לפנות ערב היה אצלי דוד אפשטיין כדי לראות את הצריף ואת אפשרויות ההרחבה במקום. את
החלב הפרדתי מאוחר בערב וקיבלתי הרבה שמנת דלילה וחמוצה...

1955 בית-לחם

2.1.1955

ח' בטבת תשט"ו

יום א'

היום היה מזג אוויר נאה, כמעט שלא היו עננים כלל. התעוררתי בבוקר עייף מאחר שלא ישנתי בשבת בכלל. אחרי
החליבה הבאתי את רינה לפריה. הלכה אחרי כמו כלב מאולף. המזריע קבע שאין כל סימני דרישה. שעה שהוצאתיה
לרעות בעגבניות מסרה לי מיכל שא' גוטליב הודיע כי הפרות צריכות להיות קשורות על מנת לקבל זריקות. כעבור זמן
מסוים החזרתי את הפרה וחיכיתי למזריק. מה ששיבש את תכניתי בתכלית. בסוף התברר שהזריקו את העגלה ובכלל
לא היתי צריך להיות נוכח. אכלתי ארוחה קלה ב-11:30 וירדתי לתפוחי האדמה להספיק להוציא קצת עד 2:30 מועד
הברית אצל רוטמן (של נמרוד). הוצאתי בקלשון 2 שורות, אחרי 2:00 הלכתי הביתה, התקלחתי והלכתי אל רוטמן

בבגדי ערב. הודעתו של ד"ר מושקוביץ שהיה נוכח בברית, הזמנתי את הרב המוהל זכריה להכניס את חנן לבריתו של אברהם אבינו ביום ו' בצהריים. מיד אחרי זה כתבתי במזכירות מברק על כך לעכו אל פאבל. בבית לבשתי שוב בגדי עבודה אספתי את תפוחי האדמה ל-2 שקים. כבר בחושך רתמתי והבאתי מלמטה 4 חבילות חציר. אחרי זה ירדתי לזמכירת שם נודע לי לרגזי הרב שגל לא שלח את המברק משום שלא צרפתי אליו כסף. (הוא עצמו לא היה ב-4:00 במשרד, למרות שהייתה צריכה להיות לו קבלת קהל מ-3:00). כאשר כבר שילמתי לו, אמר שהמברק יצא רק מחר בבוקר, מאחר שאחרי 6:00 לא מתקבלים יותר מברקים (!!)(קרעתי את המברק לחתיכות, טלפנתי למשטרת יגור והכתבתי ליומנאי את שם החשוד בגניבת ההנהלה שנמסר היום אחר הצהריים לאימא על ידי מודיע ערבי בשם מחמוד סאלח, הוא נקב בשמו של סאלח שפתן מכביר. התעכבדתי עוד במפקד בעלי החי ובבואי הביתה חלבתי מיד ואכלתי רק בשובי מן המחלבה.

3.1.1955

ט' בטבת תשט"ו

יום ב'

קמתי מוקדם כדי להגיע עם החלב לאוטובוס. לקחתי לי פועל להוצאת תפוחי האדמה, את מנשה ב-20:00 הבאתי את רינה לפריה שם חתה עד 12:30 לבואו של הרופא. בינתיים טלפנתי לאלי הן, הודעתי לו את מועד הברית ובקשתיו למסור זאת לפאבל. הוא הבטיח, לבוא ביום ו', להביא גם את צבי בצרכניה קניתי את החלק הארי של המצרכים לברית. אחרי ארוחת הבוקר היום ניסיתי לרחוץ את רינה בסבון ומים חמים, אולם ההצלחה הייתה החלקית בלבד. הרופא בא בשעות הצהריים ועשה לה שטיפת רחם. בצהריים בא הפועל הודיע שהוציא 4 וחצי שורות תפוחי אדמה, אך אינו מוכן להמשיך יותר. שילמתי לו בעד 6 שעות עבודה ושלחתי. אחר הצהריים הוצאתי עוד שורה וחצי והכנסתי את הכל ל-9 וחצי שקים. קשרתי אותם כבר בחושך (כולל שני שקים מאמש). עליתי הבית הלקחת סוודר וחזרתי כעבור 3/4 שעה עם הכרכרה. לרוגזי הרב נוכחתי לדעת כי חסרים שק וחצי, העברתי את השקים הנוותרים אל מתחת ביתו של זאב, הבאת את רינה לרפת משטח העגבניות ואחרי שמסרתי את החלב טלפנתי למשטרה. בשובי הביתה לקחתי רובה ותחמושת ושכבתי במערב בשדה מ-9:00 עד 10:00 אולם ללא תוצאות.

4.1.1955

י' בטבת תשט"ו

יום ג'

הבוקר סיפרתי את שק תפוחי האדמה הראשונים ומצאתי שחסרים לפחות שק אחד או שניים (!! טלפנתי פעמיים למשטרה. בפעם השנייה דיברתי עם הקצין התורן שאמר לי כי ידוע לו הכל והבטיח לבוא במשך היום. לפני 12:00 באמצע הוצאת תפוחי האדמה הופיעה המשטרה: קצין (?כוכבים) בשם גוטפלד, נהג הטנדר, שוטר ספרדי או ערבי וסוף סוף גשש. בזמן חקירתו של הגשש רשם הקצין את עדותי. לדברי הגשש הובילו העקבות לאגפרט. בגלל הזמן שבזבזתי עם המשטרה הוצאתי רק 3 שורות. ב-5:00 ירדתי עם חמדה ואחרי ששדדתי את שטח הסלק הבאתי 3 שקים הביתה. גם אתמול וגם היום לא ניקיתי את הפקעות. בערך ב-6:00 בערב הביאו השוטרים 2 ערבים שני זוגות מגפיים שלא יכולתי לזהותם כשייכות לי. השוטרים אמנם לקחו אתם 2 לופות משובחות והקצין הבטיחני שעניין תפוחי האדמה הוא "בדרך"...

5.1.1955

י"א בטבת תשט"ו

יום ד'

מלבד העבודות השגרתיות במשק הוצאתי היום 4 שורות תפוחי אדמה וניסיתי לעגל חלק משטח הסלק בצנור 3 צול,

יום ה' י"ב בטבת תשט"ו 6.1.1955

קמתי ב-6:00 עוד לפני החליבה הוצאתי שורה של תפוחי האדמה. אחרי ארוחת בוקר שארכה כשעה, א) משום היותי רעב ו-ב) בגלל גרשון שביקש לאחר דיונים עבור בצל לזרעים מול חלקה שלא אשקה בהמטרה. אספתי את תפוחי האדמה וגם את כל הפקעות מסוג ב"ת. זה נמשך כמעט עד הצהריים!. כבר כמה ימים מזג אוויר יבש עם רוח מזרחית לוב והיום התכוננתי לחרוש ואף נתתי לחמדה בבוקר מנת גרעינים כפולה, אולם בסוף לא חרשתי, בגלל ההכנות לברית. מהיצרניה הבאתי כרכרה עם ארגזים כפולי שימשו רגליים לספסלים ושולחנות. אחר כך רתמתי את חמד הלעגלה של שרר והבאתי מאצל הצרכניה 2 שולחנות ארוכים. עצרתי על יד שרר והזמנתי לבוא אתי כדי להביא בדרך חזרה את מצודת הפטום שלווייתי ממנו בזמן קבלת הפרגיות. התברר כי היה זה משגה שלא הבאתי את השולחנות בבת אחת תחילה הביתה, אחרי ההפסקה ההקצרה ליד ביתו של שרר התחילה חמדה להתעקש ולא רצתה להמשיך לסחוב. ברהם הרביץ לה מכות, אולם היא עמדה בשלה. לבסוף זינקה קדימה ופרקה את העגלה לשניים. הצטרכנו להרים את העגלה עם המשא כדי להכניס את הפין במקומו בציר הקדמי. לבסוף הצלחתי להביא את העגלה אל הצריף ולפרוק את השולחנות. כדי לא להסתכן שנית, התרתי את חמדה ואת המצודה החזרנו עם הפרד של שרר. כאשר באתי עם החלב למרכז, טלפנתי לרב זכריה הלה אמר לי לדחות את הברית בשעה אחת ל-12:00. שיניתי את השעה בשתי המודעות והחלטתי בלבי להודיע על כך מחר בבוקר גם לאלי בטלפון. למרות השעה המאורחת עוד לא הגיע הלחם. לקחתי בשר ודגים וירדתי אל בני לסדר תחבורה עבור זכריה. בני הבטיח לי שאם רק תהייה שהות בנזין מחר בכפר, הרי שהכל יהיה בסדר... אחרי 8:00 חזרתי הביתה עייף והרוג. אימא שכבה כבר במטה, היא לא הרגישה טוב היום. כאשר אכלתי ארוחת ערב הופיעו 2 אורחות אל מיכל: שרה הולצר וחנליה שבאה אל מיכל זו הפעם הראשונה מאז חזרה מבית החולים.

יום ו' י"ג בטבת תשט"ו 7.1.1955

למרות הרוח המזרחית העזה, למרות זה שזכריה טלפון למשרד ב-7:00 בבוקר שיש להקדים את הברית כי ב-1:00 בצהריים יש לו הלוויה בנהלל (אחרי הכל הגיע בכל זאת רק ב-12:00) ולמרות שבקושי הספקתי להתגלח ולהתלבש ברגע האחרון עברה הבית בכל זאת פחות או יותר חלק וזה בעיקר בזכות שכנותינו בעיקר חוה, חיה וגם חיה של גרשון אשר הספקיו בשעות הבוקר להכין את הכל בטוב טעם וביעילות. אחרי ניסיונות שונים העמדנו את 2 השולחנות צמודים לאורך הצריף לפני המרפסת (בגלל הרוח העזה, הגשנו רק ין, עוגות, ממתקים, בוטנים ודברי מאפה. ההשתתפות הייתה בינונית. אלי, פאולה ופאבל הגיעו לפני 11:00 וחזרו בצהריים. פאבל היה הסנדק. הרב היה נחמד. בזמן נתינת השם התבלבלתי ואמרתי "בן יואל" תחת בן שמעון... אחר הצהריים ביליתי במגרש ובחצר. בין היתר אספתי גם דלי עם הלקטי אפונה. בערב שכבה אימא עם 37,7 מעלות חום.

יום שבת י"ד בטבת תשט"ו 8.1.1955

היום רציתי להכין מלונה לכלב, אולם גיליתי שנעלם לי אתמול הפטיש, משום זה וגם משום האיזון החדש שהייתי בו בבוקר. ובגלל שני בקורים (משפ' פיקר לפני הצהריים ומשפחת גוטליב אחר הצהריים) לא יכולתי לבצע את תכניתי.

עדנה אוכלת בקבלנות. אפונה פותחת לבד את ההקלטים וזורקת הקליפות לפח אשפה.

9.1.1955

ט"ו בטבת תשט"ו

יום א'

רוח מזרחית חזקה מאוד נשבה במשך כל היום. הבוקר התחלתי למדוד לניבה את החום (39.1 מעלות) את רינה הבאתי לפריה. המזריע מצא סימני דרישה חלשים והזריע אותה. יחד עם ה הראה לי בושת שלה נוזל רירי צהוב, המעיד על כך שאיננה בסדר. הבוקר חרש לי שלמה את כל שטח הגזר ו-5 קוויים מן האספסת למטה החריש באספסת יצא לצערי שטחי מאוד. במחסן האספקה לקחתי 25 ק"ג, תערובת משלוח ואותה הכמות תערובת פרו. עד הצהריים עסקתי בסדור העצים לפני הצריף כדי לפנות מקום לצנורות הקלים. את רינה קשרתי בתפוחי האדמה שלזאביק את השתילים החזרתי לצרכניה בעגלה של אברהם. את חמדה לקח בבוקר מולדבן, הרוח הקשתה עלי לווסת את מכונת הזריעה. יצאתי רק אחרי 3:00 וזרעתי קו וחצי חסה במרחקים של 35 ס"מ מחור 4 ו-3 לסירוגין. בערב הבאתי הבייתה את מחרשת האונים, פטריות מאכל שמו אמנם כבר ישנות, אבל הספיקו לארוחת ערב הגונה לכולנו. הרוח מרוששת את עצבי. בערב נתנה רינה 6 וחצי ליטר חלב. היום קיבלנו מכתב מדודה בו אשרה את הידיעה על הולדת חנן.

10.1.1955

ט"ז בטבת תשט"ו

יום ב'

הבוקר הבאתי את רינה שוב אל המזריע. הוא אמר שהיום היא דורשת ממש והזריע אותה שנית, למרות שהפרישה הפרשה לא נקיה מן הבושת. השארתי בפריה לחכות לבוא הרופא. הלכתי למגרש וגמרתי לזרוע את החסה. בשורות האחרונות זרעתי כרוב אדם מבעד לחור 3. משום שהייתי צריך להיות בשעות הצהריים בסביבת המרכז בגלל רופא הבהמות, החזרתי לצרכניה את בקבוקי היין שנתרו אחרי הברית ויחד עם מיכל קנינו גם את החלוקה. אחרי שהרופא לא בא עד 1:00 החזרתי את רינה הביתה, בתקווה שיבוא אלי לפחות להראות אותה או לייעץ לי כיצד עלי לנהוג. מאוחר יותר התברר לי כי היה בכפר אולם לא מצא לנכון להטריח עצמו אלי. אחר הצהריים הוצאתי את חלק האר"י מזבל החצר אל מחוץ לגדר, הכנתי למליכה 90 ביצה, מסרתי אותן, הלכתי למגרשו של י. מולדבן לקחת את חמדה והראיתי את הציר. הרוח נפסקה אחר הצהריים והיה מזג אוויר חמים ונאה. מ-10:00 בערב השתתפתי בישיבת המועצה בגלל דיון ארוך על כיסוי הריבית הגבוהה הכרוכה בהשגת אשראי, לא הספיקו להגיע לדיון בתקציב, למרות שהשעה הייתה אחת כבר.

11.1.1955

י"ז בטבת תשט"ו

יום ג'

הפרה דרשה היום שוב, אבל לא העזתי פשוט להביאה למזריע בשלישית מבלי להתייעץ עם הרופא תחילה. הפלגמט קרוגר כמובן לא בא אתמול אלי התכוננתי להוציא היום את כל תפוחי האדמה אולם אחרי 8:00 בא אוטו המשא עד כמעט אל צריפנו ממש ו"חטפו" אותי בכוח לפזור צליו בבקעת בית נטופה. היינו למעלה מ-20 איש חברים ופועלים וחזרנו ב-11:30 שוב באותה המכונית. כל אחד הביא הביתה צרורות גדולים של נרקיסים נהדרים. אחר הצהריים הוצאתי ואספתי שורת תפוחי אדמה. ב-5:00 הבאתי שק גרעינים, העברתי 5 שקי זריעת אפ-טו-דייט שהביאו לי היום אל מתחת לביתנו של זוננברג ואחר כך הבאתי את שק תפוחי האדמה הסתויים מן המגרש. הערב באה חוה ועמירה לביקור נימוסים.

בלילה בדקתי את חשבונות יולי – אוגוסט שקיבלתי אמש.

12.1.1955

י"ח בטבת תשט"ו

יום ד'

אם כי היהמעון, לפרקים מעונן מאוד, לא ירד גשם. היות ואני הוצאתי 5 שורות תפוחי אדמה וארזתים בשקים. מולדבן לקח את הסוסה בבוקר והבטיח חגיגית להחזירה ב-3:00 אחר הצהריים. החזיר אותה אחרי 6:00. בחושך גמור וכה רטובה שכעבור שעה הייתה נראית עוד מכו אחרי מקלחת. בערב הוצאתי את זבל הפרות מן הרפת אל הסככה וכאשר עלה הירח לפני 10:00 בערך קצרתי שק ירק בשביל רינה לכבוד שקילת החלב מחר בבור את תפוחי האדמה השארתי הערב בשדה. –אחרי 4:00 בבוקר שמענו צעקות בלול. יצאתי מהר החוצה ומצאתי בו 4 מטילות יפות כל אחת בלי רגל –נמיה כנראה 3 עופות הצלחתי אחרי מאמצים מרובים לרצוח לגמרי בעזרת סכין גילוח חדש. את הרביעית השארתי בחיים עד הבוקר. המבצע העצוב ארך לי כחצי שעה וכל זה בפיג'מה בלבד. כאשר שכבתי סוף סוף שוב במיטה, נשכבה מיכל על ידי ובכתה לי דברי תוכחה ומוסר עד הבוקר.

13.1.1955

י"ט בטבת תשט"ו

יום ה'

לאור המאורע העצוב של הבוקר והתנהגותה של מיכל אבד לי כל חשק לעבוד היום. הוצאתי את 2 שורות תפוחי האדמה האחרונות, אחר הצהריים ארזתים בשקים ואספתי את כל הבוייתים שנתרו. בלילה, או יותר נכון בבוקר שמרתי במשמרת שניה עם סיגלר אשר בא להעיר אותי אחרי 2:00. ראה את השינויים שחלו אצלי בצריף ובחצר, סיפר לי כמה בדיחות גסות וסחב אותי עד למטה אל המעברה להראות לי את המפטמות שלו. חזרתי הביתה לפני 5:00.

14.1.1955

כ' בטבת תשט"ו

יום ו'

לפני הצהריים סילקתי את הקווים משטח תפוחי האדמה למטה והוצאתי את העשבים הגסים מן השטח. עד הצהריים עעברתי את יתרת החציר מן הרפת התחתונה אל הרפת במגרש האחרון. מ-1:30 עד 5:30 חרשתי את שטח תפוחי האדמה חריש סגור. ב-3 ארגזים לאורך הדונם. כאשר נכנסה השבת הצטרכתי לעשות עוד 2 תלמים לאורך הדרך, אולם חמדה לא רצתה להמשיך בשום אופן ונבצר ממני לסיים. מאחר שלא העזתי לבקש לא ממיכל ולא מאימא לאסוף את הפקעות, הצנעתי לפחות כ-2 שקים שוב באדמה (!!!) בערב העברתי את חמדה אל מולדבן. לא הלכתי לסרט.

15.1.1955

כ"א בטבת תשט"ו

יום שבת

מלבד זה שנחתי היום הרכבתי קו של צנורות קלים לברז האחרון וקו כבד לברז הלפני אחרון והשקיתי למעלה משעה את משתלת החסה והכרוב. לפני הצהריים טיילתי עם מיכל ועדנה אל התוספת שלנו. האדמה לחה ותחוחה למדי, אבל צריך לעבור שם בהקדם האפשרי עם גרובר. הזמנתי בערך אצל שמואל אך הוא אמר שמחר לא יבוא בחשבון. באסיפת החברים בערב דרשתי שבני יביא לידיעת האסיפה את פסק דינה של ועדת המשפטים של התנועה בעניין הפיצויים של צבי אנקר. למרות שאחרנו את המועד החליטה האסיפה לערער על פסק הדין. כמו כן מסר פיפר עקב דרישת ועדת הביקורת הסברים ביחס לחוזה שחתמנו עם הסוכנות על פרטי התקציב הבטיח עד סוף השנה לזכות את

חשבונם השוטף של החברים ב-200 ל"י הון חוזר.

בסעיף על החזרת הכסף + ריבית לחברים שלא בונים עתה, דרשתי השוואה מסוימת בגין הפחת בערך הכסף. אם לפני שנתיים נקנו בכסף שלי למשל 40 טון מלט, הרי במקום להחזיר לי עתה 500 ל"י יוחזר לי הסכום עם תוספת מתאימה או 40 טון מלט מבלי להתחשב בשווי המחיר הדין בבעיה זו נשאר פתוח.

16.1.1955

כ"ב בטבת תשט"ו

יום א'

בבוקר הבאתי הבית האת הגור מגרשון (כלבה) עד 10:00 הכינותי לה מעי קלול בסככה סביב מצודת העגלה לשעבר מתחתי רשת לול שהייתה לי ושם הכנסנו את הכלבה. היא סובלת מאוד מבדידות ומהשינוי במזון. עדנה מתלהבת. עד הצהריים רכזתי את האבנים בחריש העמוק לערימות והתחלתי להעיבר צנורות כדי להשקות את התלתן. בצהריים התרוצצתי אצל שלום כדי להוריד את כמות חבילות החציר שהופיעו לחובתי בחשבון 225 חבילות, בזמן שידוע לי לבטח שבקושי הגעתי ל-200. כמו כן חייב אותי שרר ב-90 חבילות קש, למרות שלא לקחתי יותר מ-60 כולל ה-20 שהביא לי רמי. אחר הצהריים השקיתי יותר משעה 2 קווים בתלתן, אחר כך עליתי לברר את חשבון יולי אוגוסט במזכירות, בלי סעיף הקש והחציר שהם עוד בשלב בירור, זכיתי בכ-50 ל"י.

17.1.1955

כ"ג בטבת תשט"ו

יום ב'

רוח מזרחית עזה נשבה משך כל היום. בבוקר בצרתי שק עשבים מן השטח של האפונה הבשלה כבר. קלטרתי בקלטר יד את "פלא אמריקה". אחר הצהריים קשרתי את רינה במקום שהיה מטע גרמני מתחת לביתו של שניצר. עד 4:00 גמרתי לקלטר שני קווים באפונה וכל שריר הבטן והחזה כאבו לי אחר יזה. ב-5:00 בערך מסרתי 120 ביצה ליואלי. ב-12:00 הבאתי את רינה לפריה על מנת שהרופא יבדוק לה את הרחם, אולם הלז אמר שאין טעם לבדיקה מאחר שהוזרעה לפני שבוע. גם אם דרשה ביום אחרי ההזרעה אי נזה תמיד סימן שלא התעברה. אם תהיינה לה הפרשות לא נקיות בדרישה הבאה, אין להזריעה, כי אם לחכות לרופא. בערב הלכתי לישיבת המועצה בה ישבתי עד חצות. הצעת תקציב תשט"ו. הדין היה מאוד בלתי פורה ולא הגיעו לשום מסקנות ממשיות. הערב תליתי מודעה במחלבה על מכירת 75 מ' צנורות חמרן של 2 צול תמורת 165 ל"י במזומנים.

18.1.1955

כ"ד בטבת תשט"ו

יום ג'

השרב נמשך בכל עוזו. הבוקר קמתי מאוחר כי הייתי עייף מישיבת המועצה אמש. לפני 11:00 לקחתי את חמדה וחרשתי כרבע דונם בור שנשארו עוד לפני הזיתים. כמו כן ניסיתי לגמור את חריש תפוחי האדמה בדרך ממש, אולם לא הצלחתי ביותר בזה. מ-3:00 עד 5:00 חרשתי במחרשה הערבית את עצי הפרי לרוחב השטח, מהודק ומלא יבלית ולמרות שדה כבר בחריש השני אינו אלא דגדוג קל. לצערי פצעתי כמה עצים עם הפלס בזמן החריש. חנן ילד טוב ועדנה ודאשה (שם הגור) מהוות זוג נחמד. בערב הייתי אצל בני על מנת לתבוע תוספת פלחה יותר גדולה משיש לי.

יום ד' **כ"ה בטבת תשט"ו** **19.1.1955**
בבוקר אספתי את תפוחי האדמה שנשארו למעלה על פני החריש. פזרתי צליו בעיקר לאורך הצנור ובחצי התחתון של המגרש. השקיתי את הדונם האחרון בשני קווים בלבד, בגלל הרוח המזרחית החזקה. את הפרה הוצאתי (קשרתי) עוד בבוקר למרעה מתחת לבית שניצר ובצהריים הבאתי לה שני דליי מים.
אחר הצהריים גמרתי את הלקטור באפונה. משה כהן ביקר אצלי היום. בערב הפרדתי חלב.

יום ה' **כ"ו בטבת תשט"ו** **20.1.1955**
לפני הצהריים צבעתי את שני קירות הצריף בצבע שמן. הגשם עדיין לא נראה בעין.
את הפרה השארתי היום בחצר כי נתתי לה המון עשבים שעמיחי קצר במגרשו. ניסיתי לחלוב אותה הבצהריים, אום משתי החליבות לא נתנה ביחד יותר מ-6 ליטר. גמרתי לערום את האבנים בשטח התלתן. ערכתי סוף סוף רשימת מחזור הזרעים שלי השניים תשי"ג, תשי"ד תשטח וכן תכנון ל-1954 בצורה מעודכנת ומסודרת. לפנות ערב התחלתי להעביר את הזבל לערימה. אחרי מסירת החלב הלכתי אל ברנר אל מנת לבקש שיעביר לי שק תפוחי אדמה לחשמלאי בטבעון ומלוך כך נשארתי לשבת שם למעלה משעה ולקחתי עמי הביתה 3 ספרי כיס.

יום ו' **כ"ז בטבת תשט"ו** **21.1.1955**
את היום הקדשתי בעיקר לסידור כ הזבל. הערימה הגיעה לגובה של 1.20 מ' ואם לא תצטמק יותר מידי הרי שיהיה לי בה כ-12 מ"ר זבל.
בערב הלכנו שנינו לסרט "לבי לך לנצח" אשר היה יכול להיות עוד יותר טוב ונחמד לולא היה כה מקוצץ. אחר הצהריים הייתי נוכח בישיבת הועד.

יום שבת **כ"ח בטבת תשט"ו** **22.1.1955**
עדיין אין כל סימנים שירד גשם. היום היו אצלי משפ' טמיר לראות את הנצורות הקלים. אחר הצהריים ישנתי קצת וסביב 6:00 הלכנו מיכל ואני לבקר אצל משפחת פירר. בדרך בחזרה הזמנתי אצל חנני 6 שתילים קונקוארט, אגזים, משמש, שזיף סנטה רוזה, מאוחר בערב הייתה לנו ישיבת ועדת ביקורת עד חצות.

יום א' **כ"ט בטבת תשט"ו** **23.1.1955**
לפני הצהריים מסרתי 482 ק"ג תפוחי אדמה סוג א'. בצהרים עזרו לי מיכל ועדנה לשקול ולתפור השקים. אחר הצהריים השקיתי כחצי שעה את החסה, אספתי דלי אפונה ועשיתי קצת סידורים בחצר. בערב התכוננתי לנסוע לחיפה מחר.

יום ב' **ל' בטבת תשט"ו** **24.1.1955**
הייתי בחיפה היום בעיקר על מנת להתייעץ במשרד החקלאות בקשר לגידול חומצה ועל מנת לקבל בדואר חבילה מאנגליה ולשלוח 25 ל"י המלווה העממי. מדריך לפלחה נוכח במשרד רק ביום א' ובכל משרדי הדואר בחיפה הייתה דווקא היום שבייתה משעה 9:00 עד 12:00 (!!!). הייתי מיואש כי בגלל זה הצטרכתי להישאר עד 4:00. התרוצצתי ברחובות סתם והוצאתי הרבה כסף. נעלי עבודה (11 ל"י) מתנה לעמירה ורדי, תספרת (70 גרוש) סרט צלום ועוד.

מיד כשבאתי הביתה הצטרכתי למסור ביצים. בדרך חזרה נודע לי כי החבר רודיק מברית פיקוח הגיע ואני נכנסתי לבקש אוו לשבת עם ועדת הביקורת מחר ב-8:30 בערב.

בחבילה של דודה הייתה שמיכת תינוק קלילה מצמר כחול ובובה בשביל עדנה. בערב הביא לי גדעון גם את הקשוט בשביל חדר הילדים עבודת ידה של לוטה, סנסרה מחוליות עשויות בט7וב טעם ובאמנות ממש (ציורי ילדים על גבי לוח מדיקט) מאוחר בערב נמנמתי בישיבת המועצה שבזבזה כמעט כליל בגלל פניית 3 "נוקדים" נוספים המעוניינים להתחיל גם כן בענף הצאן, אם כי זה יצמצם את מכסת הקבוצה הראשונה.

25.1.1955

יום ג' ב' בשבט תשט"ו

מאחר שדחוף כבר לחסל את קו האפונה (פרוגרס) בגלל ריבוי העשבים, העכברים והמחילות. אספתי בערך עוד כארגז בלקטים, כי מחר אתחיל לקצור.

בצהרים בקרה אותנו גב' אייזנגר מחיפה ונשארה אצלנו עד 5:00.

מ-9:00 ישבנו חברי ועדת הביקורת יחד עם רודיק יגל בחדר המזכירות. משום מה הזמין גם פיפר את עצמו ונשאר עד סוף הישיבה. אחרי כן התעכבנו עוד רמי ואני עם רודיק ברחוב עד חצות.

26.1.1955

יום ד' ג' בשבט תשט"ו

(שרר, רודיק, מדריך, תפוחי אדמה, מעביר פרה, אפונה, מזמין חומס, מחזיר פרה, מפריה) בשעת ארוחת הבוקר חבע ממני שרר בירור באמצעות ועדת הבקורת על החלטת המועצה לצרף אל קבוצת הנוקדים הראשונה עוד 3 נוקדים נוספים.

מיכל הטרידה אותי אחר כך בדרישה לנצל את מזג האוויר הנאה ואת נוכחותה של אימא ולעשות צילומים. הופרעתי על ידי זה בעבודה, לא היה לי חשק והייתי עצבני וכיד ולא ידי חובה צלמתי בקבלנות אך חוששני שלא בהצלחה יתירה באמצע המעשה בא גל רכוב על אופניים והזמין אותי למשרד בשם רודיק. הלה הראה לי כמה שיקים לא חתומים ע"י המקבלים, סכומים שהם לפי הנראה בקשישים ודרש שבעתידי ישאו שיקים כאל החתימות של שני חברי הועד. בהיותי במרכז דברתי עם המדריך לפלחה שהמליץ מאוד על גדול חומצה (8 ק"ג לדומם) בערב הזמנתי 40 ק"ג אצל רוטמן. אחר הצהריים העברתי את הפרה לשטח האפונה. קשרתיה קצר וקצרתי בשבילה את העשבים. בערב מאוחר הפרדתי את החלב. במחלבה תליתי מודעה על נכונותי לזרוע בפלאנט 6-9 ל"י לדומם) וכמו כן על נכונותי לעבוד אצל כל דכפין חצאי ימים.

27.1.1955

יום ה' ד' בשבט תשט"ו

היום המשכתי בעיקר לעשב את "פלא אמריקה". לפנות ערב לקח בן-אמי את 3 קווי ההמטרה הקלים על כל חלקיהם. אמר שיש ברשותו שיק "תנובה" על סך 300 ל"י ושאוכל לפדותו מתי שאסע העירה. בערב חיכיתי למעלה משעה בצרכניה בתור על מנת לקבל 100 גר' בשר (!!!) עבור כל המשפחה. עדיין אין סימנים כלשהם לגשם.

28.1.1955

יום ו' ה' בשבט תשט"ו

היום התחלתי סוף סוף להשקות באופן רציני, דבר שהייתי צריך לעשות מזמן כבר (אילו רק ידעתי!!) את שטח תפוחי האדמה כשעתיים וכמו כן הקו הרביעי והחמישי אחרי השיבר. בצהריים נסעה אימא, אחרי שהייה של כחודש ימים אצלנו. לפני הצהריים קלחתי אספקה במחסן והבאתיה הביתה בכרכרה של שלום. כשהחזרתיה למרכז עליתי למזכירות ולקחתי מגל פרטים על שיקים בלי חתימות וקבלות על מפולת חומרים שונים על ידי פיפר ורוטמן על מנת לשאול בישיבה הערב אם כל הפעולות האלה נעשו בידיעת הועד ולדרוש להבא על ניירות מסוג זה חתימות של שני חברי הועד. אחר הצהריים בא זאביק עם מחרשה 4 סכינים והפך את האספסת שלזינג הצליח רק לגרד. כאשר באתי ב-9:00 לשיבה היא עמדה כבר להגמר והצטרפתי לדחות את פניות ועדת הביקורת ואת פניותי האישית למחר ב-9:00 בערב.

29.1.1955

יום שבת ו' בשבט תשט"ו

בבוקר שטפתי את הכלים, אחר כך העברתי בחברת עדנה 3 קווים לאפונה והשקיתי. אחר הצהריים ישנתי קצת. אחרי 9:00 השתתפתי בישיבת הועד. מלבד שורה ארוכה של תביעות מטעם ועדת הביקורת הבאתי גם פניה אישית והיא שזכות לבנין העמודים ורצפת הבית תשאיר לי שמורה לעתיד, במקרה שישתנו התנאים (הוצאה כספית) לרעה באותם התנאים שהיו נהוגים לפני שנה ושנתיים, זמן בו הכנסתי את הסכום של 500 ל"י במזומן. אחרי הישיבה יצאתי עוד עד 1:30 עם סיגלר לשמר. הערתי אחר כך את זוננברג וישראלי. שכחתי לכתוב שאחר הצהריים פרקתי את הגלגל הקדמי של האופניים על מנת לתקן פנצ'ר, ורק אחר כך נוכחתי לדעת שדבק הגומי התייבש כליל.

30.1.1955

יום א' ז' בשבט תשט"ו

אחרי שעות מעטות של שינה מקוטעת יצאתי אחרי שבע במאק העירה יחד עם בן עמי כדי לקבל ממנו את כספי בחיפה. חשבתי שיהיה חם כמו אתמול ונסעתי בלי סוודר. היה קר ומעונן מאוד וקפאתי כל היום. קודם נסענו עם המאק למחלבת תנובה ואחר כך התעכב בן עמי זמן רב בבית קרור ברחוב הנמל. אחרי זה התברר כי השיק שלי איננו כלל שיק ואחרי עכובים וצפיות רבים קיבלתי את כספי רק אחרי 11:00. בנוסף לזה בזבזתי הרבה זמן במשרד החקלאות על מנת לקבל אינפורמציה מפוקפקת למדי על זריעת חומצה ועד שסיימתי את כל הקניות שלי (בעיקר צנורות של צול וקופלונגים) אחרתי כבר לאוטובוס של הצהריים ונסעתי רק ב-4:00. אכלתי 2 כריכים עם נקניק מפוקפק מאוד והרגשתי רע בכל הדרך הביתה. בבית הכנסתי לי 2 אצבעות לגרון והקאתי 4 פעמים זו אחר זו, דבר שלא קרה לי זה שנים. רק בבית נוכחתי לדעת שאחרי הכל שחכתי לקנות בעיר דבק לתיקון אבובים. למרות שהיה מעונן מאוד, ברקים ורעמים עד כי לא העזתי להוציא את הפרות החוצה בלילה, לא ירדה עד בוקר אף טיפת גשם...

31.1.1955

יום ב' ח' בשבט תשט"ו

משום שהיום צריך להיות תאריך הדרישה של רינה, הבאתיה למזריע, אולם הלה מצא את רחמה סגור... אחרי זה הוצאתי 100 ק"ג אמוניאק מהמחסן והבאתי את השק הביתה בכרכרה של פריבלה מיד אחרי זה נסעתי אל מגרשי עם הפאנט וזרעתי לו דונם אחד בצל. השטח היה מאוד רגבי ומלוכלך והזריעה נמשכה עד 1:00. כאשר החזיר אותי הביתה לקחתי עמי גם 5 חבילות קש על חשבון ה-15 המגיעות לי ממנו. מ-3:00 עד הערב זרעתי דונם בצל ליעקב אלקלעי

שמגרשו נמצא לגמר בקצה הדרך לבית שערים. בערב הלכתי למעלה רק בגלל תביעת ה"קואופרטיב הראשון" של הנוקדים. למרות עמדתנו בתקיפה (שלושתנו היינו נוכחים) הושבנו ריקם ונצטרך להעלות את התביעה באסיפה כללית.

1.2.1955

ט' בשבט תשט"ו

יום ג'

בבוקר עסקתי בעיקר בהעברת צנורותמן האפונה לחסה. אחר הצהריים פזרתי בדונם האחרון זבל ראש (אמוניאק) והשקיתי כשעה באותו הזמן סיירתתי בשטח התוספת שלי. האדמה יבשה מאוד ועבודת הגרובר אינה לדעתי משביעה רצון ביותר. לפני זריעת החומצה אצטרך לשדד את השטח העליון אך איני יודע כיצד תנבט בלי גשם. מתחת לאלון יש הכרח לפזר צליו, המקום מלא מחילות.

בשובי הכינותי קצת את שטח תפוחי האדמה הסתויים לקלטור מחר. כאשר הזמנתי את חמדה למחר אצל מולדבן, בישר לי הלה שרף אחד של הרתמה נשבר...

הלכתי מוקדם לישון

עדיין לא יורד גשם.

2.2.1955

י' בשבט תשט"ו

יום ד'

להיום הייתה לי תכנית גדולה, ואולם לא הספקתי לבצע את כולה. בבוקר העברתי קו אחד מהשטח המיועד לקולורבי והשקיתי בו קו תלתן כשעה. נקיתי עוד קצת את הדונם לפני האחרון, הוצאתי את רינה למרעה וב-10:00 הבאתי את הסוסה וכרכרת הגומי הוצאתי 3 כרכרות זבל אל שטח הקולורבי ואחר כך התחלתי לקלטר את שטח תפוחי האדמה הסתויים. העבודה קשה לאט מן המשוער ולמרות השדוד שנתתי מאוחר בערב, לא השביע אותי פירור הרגבים. באמצע העבודה באה עאישה, הביאה פרחים למיכל ועדנה ולמדה אותי שתי ברכות בערבית.

הזמנתי ללקט אחרי תפוחי האדמה והיא עשתה זאת בשני שלישי השטח בערך. כמה מושבניקים מוציאים את פרותיהם באופן פרטיזני למרעה בימים האחרונים בהשגחתו של גוטליב הזקן, דווקא בשטח שקיוויתי שיישאר כמונופול שלי. (מתחת לבית שניצר. זה מפריע לרינה הקשורה עד מאוד והערב אפילו התעורר בי חשד שמא היא שוב דורשת לאור הגעיות הרבות שלה וההתנהגות עם הפרות שהתרוצצו סביבה חשפיות. אולם קשה לדעת בבירור יש לי חשק להביאה מחר שוב למזריע. בערב הפרדתי חלב. היום חולקה מנת בננות בצרכניה, בפעם הראשונה השנה.

3.2.1955

י"א בשבט תשט"ו

יום ה'

מיד אחרי החליבה רציתי להביא את רינה לפריה אולם מיכל שכנעה אותי לשתות קודם ספל קפה. כאשר הגעת אחרי מאמץ רב עם רינה למרכז (סימני דרישה מובהקים), התברר שדווקא היום היה הזריע ב-7:30. מלא יאוש החזרתי את הפרה וקשרתי למרעה עליד האלונים שמאחורי ביתו של זאב. פזרתי את הזבל האורגני בקו IV ו-V והתחלתי להצניעו במספר 4 ו-... בפרד של נתן. לא הצלחתי לגמור את המלאכה בצהריים וזה כנראה באשמתי. קשרתי את המושכות כרגיל לחגורתתי והן היו קצרות מידי וצוציק שהרגיש מתח מתמיד בפיו, היה מתבלבל ולא עבד ברציפות... כאשר החזרתי את הפרד, ראיתי שרינה נעלמה. מצאתיה קשורה במרכז. בדרך בחזרה קפצה עלי שוב וכמעט שדרסה אותי... אכלנו מאוחר צהריים. אחרי זה נמנמתי קצת ואחר כך סיימתי את החריש בפרדה של קוטלובסקי. בערב הלכתי מוקדם לישון.

יום ו' **י"ב בשבט תשט"ו** **4.2.1955**

למרות שלא דרשה עוד, הבאתי הבוקר את רינה למזריע. הוא אמר שהדרישה נגמרה, אך הזריע אותה בכל זאת. זרע בחומצה בגיא אמש לצרכניה ואני שקלתי מה עדיף: לזרוע קודם חומצה בתוספת או לזרוע קודם את דונם החסה במגרש. בחרתי בביררה האחרונה, משום ששטח החומצה זקוק עוד לשדוד.

את החסה זרעתי במרחקים של 40 ס"מ בעד נקב מספר 3. השתמשתי בסנג'י בערך. לצערי הרבה היה השטח נגבי מאוד, למרות כל העבודים, בפרט בחלק התחתון. בסוף כמעט שלא יכולתי כבר לראות את הסימון בכלל. לפנות ערב פזרתי קצת צליו והשקיתי שעה אחת את הדונם האחרון. בערב הלכתי לראות את הסרט "אינטרמצו" עם אינגריד ברגמן. ישבתי באולם כשנה וחצי והייתי משוכנע שטרם ראיתי את הסרט. רק כרבע שעה לפני הסוף גוללה תמונה את את המעשה מזכרוני ומאז ועד הסוף נזכרתי בכל שלב ושלב – חוויה זו דכאה אותי עד מאוד...

יום שבת **י"ג בשבט תשט"ו** **5.2.1955**

בבוקר רציתי לעבור את שלושת הקווים לדונם החסה שזרעתי אתמול, אך נמלכתי בדעתי. עזרתי למיכל בבית ואחר כך תיקנתי פנצ'ר בגלגל הקדמי של האופניים, אולם כעבור כחצי שעה התרוקן האבוב שנית... ב-5:30 הייתה לנו ישיבת ועדת ביקורת ודנו בעיקר על בקרת פעולתם של עובדים צבוריים והשגת אינפורמציה מהסוכנות על פרטי התקציב. בערב השתתפתי באסיפה הכללית, בעיקר בגלל ערעורנו על החלטת המועצה בדבר צירוף הקואופרטיב השני לתקציב רכישת הצאן היו שהתנגדו להחליט על כן באסיפה, משום שסעיף זה לא היה רשום בסדר היום. ההצבעה שהתקיימה בסוף בכל זאת ביטלה את החלטת המועצה. ב-9:00 בערב התחיל זו הפעם הראשונה אחרי למעלה מ-5 שבועות לרדת גשם עז שנמשך בהפסקות כל הלילה. רק בערב נודע לי שביום ו' זרעו האחים וישיבסקי חומצה בגבול הגדול, אולי רק בדעתי יכולתי גם אני לזרעה בערב שבת לפני הגשם...

יום א' **י"ד בשבט תשט"ו** **6.2.1955**

הגשם נמשך כמעט כל היום. היה קר ונשבו רוחות חזקות. רוב הזמן בררתי וניקיתי תפוחי אדמה מתחת לביתו של זאביק.

אברהם שרר יוצא מחר לצבא ואני התחייבתי לחלוב אצלו (שתי פרות; מבכירה אחת חולבים גם בצהריים)

יום ב' **ט"ו בשבט תשט"ו** **7.2.1955**

הבוקר התחלתי לחלוב אצל שרר. המבכירה נחלבה קשה, פטמות קצרות ועטיין קשה... ב-9:00 הלכה מיכל עם חנן לרופאת ילדים ואני המשכתי בינתיים עם עדנה לנקות תפוחי אדמה. ב-11:00 לקחתי את הפרד של שרר. שמעתי לעצתה של חיה ולקחתי גם את עגלתו. הצטערתי על זאת מיד כי גם בלי משא התקשה הפרד לסחוב אותה בבוקר. כאשר המריא עם 5 שקי תפוחי אדמה הראשונים ליצרניה קרע את הרתמה והצטרכתי מהר לתקנה עם חוט ברזל. את תפוחי האדמה הבאתי ליצרניה בשתי הובלות. בשובי הבאתי בראשונה חבילת חציר אחרת מפריבלר (גמרתי שייתן לי 5 חבילות חציר תמורת הזריעה). ובשניה 11 תיבות שדה בשביל הצנון. אחרי ארוחת הצהריים שקלנו מיכל ואני ביצרניה את תפוחי האדמה ל-9 שקים של 50 ק"ג. לפנות ערב הוצאתי שורה אחת של צנון, חתכתי את העלים ושמתי בחבית מים על יד קו ההשקיה. מסרתי ביצים, חלבתי בשתי המשקים ובלילה לאור הירח הוצאתי עוד 5 שורות של

צנון. יתכן שלצנון יאה לחכות עוד קצת, אבל הנברנים עושים בו נזק רב ומלבד זה יש גם חשש להתבקעות. אני מעריך שאוציא מכל שורה כארגז וחצי.

8.2.1955

ט"ז בשבט תשט"ו

יום ג'

מלבד החליבות אצלי ואצל שרר עסקתי כל היום בניקוי הצנון והוצאתו. תחילה הצטערתי כמעט על שהוצאתי 6 שורות אמש כיוון שנשבה רוח מזרחית עזה שיבשה את הצנון לא מעט, אך בסוף התברר שניקו 6 השורות כנ"ל בלבד אורך עד הצהריים והספקתי להוציא רק עוד 2 שורות בלבד. ב-6:00 בערב מסרתי 9 ארגזים, 154 ק"ג. מלנקיב התפטר מראשות הממשלה הסובייטית מרשל הולגאנין נתמנה תחתיו.

9.2.1955

י"ז בשבט תשט"ו

יום ד'

השכמתי לקום ולפני החליבה הוצאתי וגזמתי ארגז צנון עבור הצרכניה. לפני 10:00 לקחתי את חמדה, הבאתי את הצנון לצרכניה ויצאתי לשדד את החצי העליון של התוספת עד הצהריים והספקתי איך שהוא לשדד כ-5 דונם והתכוננתי לזרוע את החומצה אחר הצהריים בטרקטור ודרייל ב-1:30 יצאנו מבית המכונות, למרות ששלמה הזהיר אותי שצלחת הזריעה לא תחדור בעקבות שרשרת הטרקטור. ניסינו פעמיים, פעם אחת בדרך ופעם שנייה במקום ונוכחנו לדעת כי אמנם כן. בלב כואב השמיים היו מעוננים מאוד והרוח המזרחית הלכה ופסקה. הצטרכתי לנסוע בחזרה מבלי לזרוע דבר. איה ולא ירד גשם בליל הומחר אנסה לזרוע החומצה בפלנט. את ארוחת הצהריים אכלתי ב-3:00, אחר כך הבאתי הביתה 5 חב' חציר עגולות מפריבלר (תשלום עבור הזריעה) והחזרתי הסוסה. הערב לא הפרידו מפאת קלקול הספרטור.

10.2.1955

י"ח בשבט תשט"ו

יום ה'

מהרתי עם החליבה בבוקר כי התכוננתי לזרוע את החומצה בפלאנט. אולם בשעת ארוחת הבוקר ירד גשם והתכנית נתבטלה...

באתי אל קוטלובסקי והצעתי עצמי לעבודה, אולם מפאת מזג האוויר השיב אותי ריקם. החלטתי להכין את הצנורות של צול שהביא לי פיקר מחיפה לפני יומיים. הבאתי מוילי אל בית המלאכה את שולחן השרברבות ואת חותך הצנורות הפגום והתחלתי לעבוד. חתכתי את הצנורות לקטעים של 2 מ' ו-3 מ' כדי לחבר מהם צנורות באורך של 5 מ' בלבד וחתכתי בכל קצה הברגה. תוך העבודה סיפר לי עמיחי שמביתו גנבו בימים אלה 3 זוגות מגפיים. הוא לא הגיש תלונה למשטרה. עבדתי עד שעה 2:00 ושכחתי לגמרי כי עלי לחלוב אצל חיה. היא חלבה במקומי. אחר הצהריים בא גרשון, עמד בפתח הצריף כשעה וחצי ובלבל את המוח בדיבורי סרק. אצטרך ללמוד שיטות כיצד להשתחרר להבא במקרים דומים. כך התבזבז אחר הצהריים. לפנות ערב הלכתי עם עדנה למרכז. קיבלתי "איזון" חדש, בונים והייתי בצרכניה.

11.2.1955

י"ט בשבט תשט"ו

יום ו'

בבוקר הכנתי ארגז צנון וגם הבאתיו לצרכניה בכרכרה שלי ועם הפרד של שרר. ממחסן האספקה הוצאתי שק תערובת פרות ושק מטילות ובדרך הביתה לקחתי גם את קטעי הצנורות. עד מועד החליבה אצל שרר עשיתי עוד 2 הובלות של 5 חבילות קש כל אחת מאצל פריבלר. מפני שלוחצים עלי להציב גדר בחזית המגרש לקראת היציאה למרעה, בזבזתי

12.2.1955

כ' בשבט תשט"ו

יום שבת

אחרי החליבה אצל שרר ואצלי, מתחתי לפני הצהריים עם זאביק חוטי תיל על העמודים שהצבתי אתמול מעל העמודים שגם הוא הציב. בשעות הצהריים באה עאישה כמה פעמים והזמינתנו לבוא אליהם. השכבנו את שני הילדים, מיכל ביקשה מחנהלה להשגיח קצת עליהם ואחרי 3:00 יצאנו שנינו לדרך. הביקור בבית סולימאן היה חוויה מעניינת בעיקר בשביל מיכל. אימא סולימאן מאטריארך טיפוסי, הילדים הרבים סימפטיים למדי, והמשק מטופח ונקי להפליא. סולימאן לא היה לדאבוני בבית. כבדוני בתה, קפה מצוין ולבניה. אחר כך הראו לנו הבנות המבוגרות ואיבריהם בן ה-14 את המשק המצטיין בעיקר במטעים מגוונים ומטעים יפה הצטעקתי על שלא הבאנו את עדנה אתנו. בזמן העדרנו ביקרה אותנו מרים פרידמן והביאה מתנה לחנן. בערב בקרה אצלנו חיה שרר.

13.2.1955

כ"א בשבט תשט"ו

יום א'

הבוקר יצאתי עם חשיכה למגרש כדי להוציא צנון. אחרי שהוצאתי מעט ראיתי בחורשה אחרי המגרש האחרון עדר ערבי בפיקוח ערביה, שהתחילה לגרשו, שעה שהתקרבותי אליה, הלכתי בעקבות העדר עד לבקתה של משפחת עלי, קיבלו את פני הוא ובן דודו. כאשר הטחתי בפניהם שהם יוצאים יום יום בשעות הבוקר המוקדמות לרעות בשטחים שלנו ושבאותן השעות גם קורות הגניבות בסביבותינו לא ניסו להכחיש דבר. אחרי שמסרתי את החלב בבוקר, עליתי למזכירות ונדנדתי לבני עד שטלפן למשטרת יגור, דיבר אישית עם הקצין גוטפלד ומסר לו מלבד על ענין העדר גם על גניבת המגפיים אצל עמיחי. גוטפלד הבטיח לבוא למחרת. אחרי כל העיכובים האלה המשכתי להוציא צנון. מכיל עזרה לי לחתוך 2 שורות. בערב מסרתי 8 תיבות והוצאתי עוד 4 שורות בשביל מחר. הייתה לי שמירה הלילה משעה 2:00 עם סיגלר.

בערב הגיע שרר והודיע לי לשמחתי שקיבל חופשה עד יום ג'.

14.2.1955

כ"ב בשבט תשט"ו

יום ב'

לא שכבתי לישון אחרי השמירה ובמקום זה המשכתי להוציא צנון. הוצאתי 6 שורות אבל היה קר מאוד וגם רטוב. גם היום ראיתי באותו מקום בערך עגל ועגלה ערביים מתרוצצים מצד הפנימי על גדר המרעה, רדפתי אחריהם אך לצערי לא יכולתי לתפסם, למרות שרגליהם הקדמיות היו כפותות. הגעתי עמם שוב לבקתה של עץ... הוצאת הצנון לא התנהלה בקצב הרצוי לא רק בגלל עייפותי מן הלילה, כי אם גם בגלל הפרעות ועכובים כגון העגלים בבקר, קיבלת גרעינים וגם בגלל זה שאת חמדה יכולתי לקבל רק בצהריים בגלל תיקון יסודי שנעשה לרתמה שלה. אחר הצהריים הובלתי את עלי הצנון לרפת ארגזים ריקים למגרש ושש שורות של צנון הביתה בשביל מיכל לנקות. לא יכולתי להוציא נוסף לזה יותר מעוד 2 שורות כי הצטרכתי ללכת למסור ביצים (121).

15.2.1955

כ"ג בשבט תשט"ו

יום ג'

בבוקר חיבקתי את משתלת הצנון האדום בדיאלדרין ובהריים העברתי 3 קווים לשטח החסה החדש והשקיתי, כשעה וחצי. מלבד זה עשיתי שויץ גדול בצנון ועד 6:00 בערב הצלחתי לרכז בסך הכול 20 ארגזים הודות לעזרתה של מיכל

שהכינה על יד הבית 7. הורדתי את דפנות הכרכרה כדי להעמיס עליה יותר ארגזים, אך רק כאשר יצאתי מן השטח, זרקה ושפכה לי חמדה 2 תיבות. התיבה השלישית נשפכה בדרך מול בית עמיחי. עם היתר (10 תיבות) הגעתי איך שהוא ליצרניה, השארתי שם את הכרכרה שניזוקה חוץ מזה לא מעט, הוצאתי בחושך את כרכרת הגומי מאצל זאביק בעזרתו ובאיחור רב בחשיכה הבאתי את כל היתר ליצרניה, אחרי שמיקל אספה לי בעזרת פנס רוח את שלושת הארגזים השפוכים. חלבתי מהר אצל חיה, והספקתי להביא את חלבה למחלבה. אצלי חלבתי מאוחר, והשארתי את החלב בבית.

16.2.1955

כ"ד בשבט תשט"ו

יום ד'

מפני שהיו סיכויים לגשם היום, שהתבדו אמנם, החלטתי לא לזרוע חומצה ועבדתי תחת זה אצל קוטלובסקי לבד בהוצאת זבל למגרשו.

17.2.1955

כ"ה בשבט תשט"ו

יום ה'

הבוקר יצאתי לזרוע את החומצה בפלנט. בדרך התעכבתי ליד בית המלאכה על מנת לגרוף אותו ובהזדמנות זו נשבר לי מיכל שהצטרכתי להחליפו. הגעתי לשטח מאוחר ואחרי שתי שורות התייאשתי מזריעה בפלנט. לא הגעתי לעומק מספיק, ומלבד זה לא ראיתי כלל את הסימון. טוב שהעמסתי בשביל כל מקרה גם משדדה על הכרכרה. שדדתי את השטח המיוחד למלונים וחזרתי הביתה אחר הצהריים. לפני זה אבל באתי אל כפרי עם משאלה "ציונית", היינו שיצא איתי מחר בבוקר וילמד אותי לזרוע בביסוק. הבטיח לי את עזרתו ואת הביסוק שלו ואף את סוסתו. בערב בזבזתי הרבה זמן בחיפוש אחרי זוג לסוסת רמי ואחרי מאמץ רב עלה בידי לשכנע את ישראלי שילווח לי את הסוסה, הוא שאל במיוחד את שותפו? אפשטיין והלה אמר שלא יצטרך אותה מחר.

18.2.1955

כ"ו בשבט תשט"ו

יום ו'

ד"ר אפשטיין לא עמד בהבטחתו ולקח את הסוסה בבוקר השכם. הצטרכתי לצאת לזרוע למורת רוחי על הסוסה של כפירי, עם הפרד של שרר. רמי בא ב-8:30 אלי עם הביסוק קשור לכרכרה. הוא התקין את הביסוק כראוי, חרש את ארגז או שניים והראה לי כיצד לזרוע. אני המשכתי לבדי. בצהריים עשיתי כשעה הפסקה ולפני 5:00 גמרתי לזרוע את החומצה. יש לי הרושם שיכולתי לזרוע יותר עמוק. מרגיז היה שלא הספקתי לכסות במשדדה אחרי הזריעה. נשאר לי עוד כמה ק"ג זרעים, הגעתי עם חשיכה הביתה. את הפרד נתתי לשרר שבינתיים חזר מן הצבא ואת הסוסה עם הכרכרה מסרתי לרמי על יד בית העם.

19.2.1955

כ"ז בשבט תשט"ו

יום שבת

בערך ב-11:00 לפני הצהריים יצאנו ארבעתנו לעשות כמה ביקורים חטופים אצל פנינה והולצר ואני בהזדמנות זו לקחתי שתיל של קונקוארט אצל חנני. אחר הצהריים הייתה לנו ישיבת ועד הביקורת. רמי מסר דו"ח על נוכחות בישיבת ועד בה הוא מסר את תביעותינו. הציע להתקין תיבת תלונות בשביל ועדת הביקורת. בערב נתקיימה אסיפה יוצאת מן הכלל בה שני חברי הקואופרטיב עלו מהר מתל עדשים. על הנושא: יתרונות מטע משותף ופלחה משותפת.

יום א' **כ"ח בשבט תשט"ו** **20.2.1955**
אחרי התרוצצות ממושכת השגתי משדדה בת שלושה חלקים ושדדתי את שטח מזרע החומצה במשדדה זוגית הפוכה. איני זוכר בדיוק מה שעשיתי אחר הצהריים, אולם בין היתר קלטרתי גם לאורך בין עצי הפרי שלנו והזמנתי למחר וליום ג' את ביבי להוצאת הצנון.

יום ב' **כ"ט בשבט תשט"ו** **21.2.1955**
מבוקר השכם עד מאוחר בערב הוצאתי עם ביבי צנון. ביבי כמעט רק חתך ואני הוצאתי את הצנון, רחצתי וארזתי אותו. הבאתי גם כרכרה עם צנון הביתה כדי שמיכל תוכל לחתוך קצת. אחר הצהריים הגיעה במפתיע אימא. בערב מסרתי ביצים ומאוחר יותר השתתפתי במועצה. שם נודע לי שיש הכרח למסור עד סוף החודש את כל תפוחי האדמה הסתויים, כיוון שמראשית מארס לא תינתן יותר הסובסידיה ואין סיכויים שהמחיר החפשי יעלה, מפאת תפוחי אדמה שהגיעו מיבוא.
בבוקר הוצאתי שק אשלגן של 100 ק"ג.

יום ג' **ל' בשבט תשט"ו** **22.2.1955**
היום המשכנו להוציא את הצנון בקצב מלא. מאוחר בערב הבאת ליצרניה 38 תיבות, למעלה מ-700 ק"ג. בינתיים ירד מחירו הסיטונאי והועמד לפי העיתון על 50 – 100 פר'...היום היה קריר ולפני הצהריים ירד קצת גשם.
נשאר יחד להוצאה כתריסר שורות צנון.

יום ד' **א' באדר תשט"ו** **23.2.1955**
היום היה מעונן ונשבה כל הזמן רוח מערבית קרה, אולם לא ירד גשם.
רק היום ישבתי תחת ביתו של זאביק ובררתי וניקיתי את תפוחי האדמה שנשאר לפליטה (כחצי טון) ושאצטרך למסרם ביום א'. מיכל ובפרט אימא עזרו על ידי.

יום ה' **ב' באדר תשט"ו** **24.2.1955**
מיכל ניצלה את נוכחותה של אימא ורצתה לנסוע בבוקר לטבעון, אך אחרה כל אפשרות של תחבורה ולכן נסעה רק אחר הצהריים בין היתר גבתה גם את 25 הל"י מענק הלידה של הביטוח הלאומי. אני הובלתי מן השדה את גלי האבנים שאספתי עוד בשטח התלתן אחרי החריש העמוק, גמרתי לקלטר בין העצים ושדדתי את שטח החסה השני, מאחר שנבטו שם עשבי בר באותו מספר בערך כמו החסה. אזרע את החסה שנית.
אחרי 5:00 הלכתי לברר חשבונות אצל גל והפעם יצאתי עם רווח הגון של 175 ל"י (!!!)
בצהריים בקרה אצלנו עאישה. יש לה רגל נפוחה מעקיצת עקרב; פצע פתוח מתחת לבוהן. אימא ניסתה לטפל בה קצת.

יום ו' **ג' באדר תשט"ו** **25.2.1955**
בבוקר לקחתי במחסן 2 שקי אספקה ומאז הוצאתי כל היום צנון. בערב הבאתי בפני ישיבת הועד מחדש את תביעתי

בדבר בניין הרצפה. בלילה חפשה מיכל שוב את ה"אלוקים" והדירה כמה שעות של שינה מעיני.

26.2.1955

יום שבת ד' באדר תשט"ו

כל היום היה שרב. השקיתי את החסה ואת משתלת הכרוב. רחצתי 2 תיבות צנון ובצהריים ישנתי. בערב לקחתי את הכרכרה מאצל זאביק, הבאתי בה את האספקה הביתה שהוצאתי אתמול והובלתי 10 תיבות צנון ליצרניה. אחרי 00q9 היה לוועדת הביקורת במזכירות ראיון עם פיפר על הנושא: פירוט כספי התקציב הסוכנותי עבור ב"ל. רמי לא השתתף. התבררו כמה נקודות מעניינות, בין השאר שבשעתו נתקבלו עבורנו 4,000 מ' צנור של צול בשביל עוד מערכת של קווים עליונים, אשר נמכרו באישור הועד (!!) בלבד כדי לקבל מזומנים. ערערתי על זה במפגיע ושלמה הבטיח לאפשר למעוניינים להשיג את הקווים העליונים לפי המגיע... היום אני בן 30 !!

27.2.1955

יום א' ה' באדר תשט"ו

בבוקר הוצאתי את הצנון הנותר והבאתי ארגז לצרכניה. אחר כך גמרתי לברר ולנקות את תפוחי האדמה שק אחד השארתי בשביל הבית וב-12:00 הבאתי את הכל ליצרניה. יואל שפך שק אחד ולמרותש היה רק אחוז נמוך של פגועים, הצטרכתי לברר את כל הכמות שנית. למרות עזרתה המרובה של מיכל התעכבנו בגלל זה עד מאוחר. לקחתי עוד חצי שק הביתה ומסרתי בסך הכול 450 ק"ג – 12 שקים ריקים נוספים. אחרי זה זרעתי ליליין חצי דונם בצל, בשורותיים במרחקים של 80 ס"מ באמצעות מוט סימון חדש שהכנתי לי בבוקר בבית המלאכה. כאשר חזרתי, הבאתי מהאוטובוס אורח נדיר: קרל לאנסקי המשרת במילואים ברמת דוד ובא לבקרנו זו הפעם הראשונה. אמו הגיעה לפני כמה ימים מצ'כיה דרך ברזיל והיו הרבה חדשות בפיו. ישבנו איתו עד שעה 11:00 בערך.

28.2.1955

יום ב' ו' באדר תשט"ו

בגלל בקוריו התכופים של הפרד של שרר בלילה בחצרנו לא ישנתי טוב בלילה והתעוררתי מאוחר, כך שלא הייתה לי שהות להפרד כהלכה מקארל אשר נסע בבוקר באוטובוס. שדדתי עוד פעם את החסה הצעירה וזרעתי מחדש. מרחקים של 40 ס"מ מבעד לנקב מס' 3. השרב נמשך כל היום. אחר הצהריים הרכבתי את צנורות ההשקייה. לפנות ערב מסרתי ביצים והייתי בצרכניה עם עדנה. היה לי תור שמירה הלילה עם סיגלר אך יצאתי רק ב-12:00 כי התעוררתי מאוחר. הלכתי לישון ב-2:00 כי התעכבתי עוד קצת בישיבת הועד. זאביק הרשה לי לקשור את חמדה בשטח בו יהיו לו עגבניות מודלות, שטח מרעה עשיר. אני מחזיק שם עכשיו את חמדה ביום ובלילה.

1.3.1955

יום ג' ז' באדר תשט"ו

כל היום עבדתי על חיבור קו ההשקייה. סיימתי לפנות ערב (2 קווים מורכבים מ-4 צנורות של 5 מ' וצנור מתחיל של 6 מ') והשקיתי בקווים החדשים את החסה שזרעתי אתמול.

2.3.1955

יום ד' ח' באדר תשט"ו

היום הוצאתי 2 שקי מלט מהמחסן בשמי בושביל גרשון. שק אחד בתור החזרה תמורת שק ששאלתי בשעתו ממנו ועוד שק נוסף, מפני שהוא זקוק לו ליציקת הרצפה ברפת. התחלתי לדלל ולעשב את החסה ונתתי באפונה השקייה של 3 שעות.

3.3.1955

ט' באדר תשט"ו

יום ה'

מאחר שזרעי היקנעם שהנבטנו בבית כבר הוציא "זנבות", לקחתי עמי אוכל ויצאתי לכל היום לתוספת לזרוע מלונים. בהזדמנות זו ראיתי שהחומצה נבטה יפה למדי. השטח נראה כמשתלת אקציות זעירות. זרעתי במרחקים של 2 מ' על מטר וחפרתי באמצעות גומות עד שהגעתי לרטוב. הספקתי לזרוע רק קרוב ל-2 דונם והאצבעות כאבו לי מאוד.

4.3.1955

י' באדר תשט"ו

יום ו'

המשכתי לזרוע מלונים היום, ארך הפעם חפרת יבכיף לשקילת קמח עשויה פח. חזרתי מוקדם הביתה כי נגמרו לי הזרעים משקית אחת. הזרעים שבשקית השנייה אחרו לנבוט ואזרע אותם ביום א'. איני בטוח אם הם "יקנעם" ויתכן שהם "טל גלבע". לפנות ערב באה משפחת וייס לויק-אנד והביאו מתנות יפות לילדים.

5.3.1955

י"א באדר תשט"ו

יום שבת

בשעות הצהריים בקרה אצלנו עאישה אשר לא רצתה למוש מן הצריף. אחר הצהריים ישנתי קצת. בערב הלכנו כולנו לראות סרט עם גרטה גארבו: "המלכה כריסטינה". היום החזרתי ליאנו את מחצית החוב, 75 ל"י.

6.3.1955

י"ב באדר תשט"ו

יום א'

משפחת וייס נסעה בבוקר. היום גמרתי לזרוע את זרעי המלונים מן הסוג השני, המפוקפק במקצת. נשאר לי עוד כ-2 דונם שטח בור. אני מתכוון לזרוע עליו אבטיחים. בשובי הביתה ריכזתי את השיירים בשטח הצנון, קצרתי ירק והבאתי את הכרכרה מאצל זאביק. צפניו היום לפאבל, כפי שהבטיח בגלויה אולם לא בא.

7.3.1955

י"ג באדר תשט"ו

יום ב'

כאשר התעוררתי בבוקר, ראיתי שוב שני כלבים ערביים משוטטים סביב צריפנו. יריתי מפתח הצריף ופצעתי אחד. הכלב השני הספיק להתרחק והכדור השני לא פגע בו. הוצאתי עוד כדור כדי להרוג את הכלב הפצוע, הוא נשאר בשטח הבצל של עמיחי. התברר שהיו של סולימאן. הדרה באה לקחת את הפגר כעבור רבע שעה. במשך כל היום עבדתי בהעברת ערימת הזבל בכרכרה למגרש. נתתי זיבול גדוש לשטח המיועד לכרוב (2 קווים לפני שטח הבצללים) ו-2 כרכרות פרקתי בתלתן שעל גבי החריש העמוק. בצהריים קיבלתי 6 חבילות קש מקוטלובסקי. בערב בא פאבל והביא לעדנה קופסה מנגנת ולי 2 זוגות גרביים ועוגת פשינגר קטנה אך נהדרת, מעשה ידיה של אדית. מאוחר בערב חברתי לי (טקסט לועזי) בעברית לבקשתו להתקבל לעבודה במלבין, נהרייה.

יום ג' **י"ד באדר תשט"ו** **8.3.1955**

לפני הצהריים דללתי חסה ופזרתי את הזבל האורגני. בצהריים חרש זאביק את השטח במחרשה 4 סכינים. במקום הדרך הגרמנית לא נכנסה המחרשה כראוי ונגלו עוד הרבה אבנים. אחר הצהריים המשכתי לדלל את החסה. יש בחסה מיני זחלים המכלים אותה במידה רצינית, אך לא אוכל לעשות דבר להדברתם לפני שלא אגמור את הדילול ואת זבל ראש עם השקיייה. חדרה בקרה אותי בזמן הדלול אחר הצהריים ודברה בלי הרף. ידעה לנקוב בשמות של כל עשבי הבר. כאשר ניסיתי להשמיע באזניה תעמולה על אמנסיפציה של האישה הערבית, בפרט פקחית כמוה וכאחותה לא מצאו דברי קרקע פורה. "כך הוא דרכו של העולם" ענתה לי בשלוות נפש גמורה...

מפיה נודע לי, כי בזמן מלחמת השחרור שהתה למעלה משנה בלבנון.

בגלל מסירת ביצים הערב הצטרכתי להפסיק את עבודת הדלול מוקדם.

יום ד' **ט"ו באדר תשט"ו** **9.3.1955**

בבוקר רכזתי עם עדנה את האבנים שגלו במקום הדרך אחרי החריש. אחרי זה המשכתי בדלול החסה. אחר הצהריים בא משה כהן, אחרי הפסקה של כמה שבועות. לא נבא לי הצלחה עם הכרוב האדום בגלל מחירו הירוד באביב.

אחרי שהלך הובלתי את כל האמנם לערימה שבחצר, הכנתי זבל כימי לפזור מחר בחצאי שקים והובלתים לשטח. את הירק קצרתי בלילה.

יום ה' **ט"ז באדר תשט"ו** **10.3.1955**

בבוקר פזרתי את הזבל הכימי. 100 ק"ג סופרפוספט בשטחים המיועדים לדלועים ובצלצלים, אשלגן בתפוחי האדמה וקצת אמוניאק בכרוב. אחר הצהריים הצניע אותו זאביק בדיסק מטעים ובהזדמנות זו דסקס גם את שני הקווים לפני התלתן שזיבלתיים וחרטתיים במספר 4, אולם מאז פעלו הרבה חבלבל ועשבי בר. אחרי הדיסק מצאתי בשטח כמה גזרים ישנים ואני חושש שלקו בנימאטודות...

בגלל הזבוב חזרו הפרות כבר ב-11:00. לפני ואחרי הצהריים גמרתי בעזרתה של מיכל ועדנה סוף סוף לדלל את החסה. עדנה חבלה בה קשות. לפנות ערב התחילה לנשב פתאום רוח מערבית קרה מאוד.

יום ו' **י"ז באדר תשט"ו** **11.3.1955**

בבוקר טפסף קצת גשם. פזרתי "מונקל" בחסה המדוללת והשקתיה שעות. רכזתי שוב את האבנם שהתגלו מחדש אחרי הדיסקוס וקצרתי הרבה ירק. מוקדם אחר הצהריים הובלתי את האבנים מן הדרך לערימה, הבאתי למעל המ-20 תיבות שדה אל ביתו של זאביק לשים בהן פקעות תפוחי אדמה. אחרי חיוטי ועד הערב גמרתי לגלטר את המטר לרוחב.

בערב הלכתי לבד לסרט "אמריקאי בפריז" עם ג'ן קלי ולסלי קארון. בישיבת הוועד נמסרו לי שתביעתי בעניין רצפת הבית הועברה להחלטת המועצה.

יום שבת **י"ח באדר תשט"ו** **12.3.1955**
לפני הצהריים סימנתי במטע מקומות ל-4 עצים נוספים שברצוני לשתול בהקדם. בתוך כך החל לרדת גשם לסירוגין, פעמים די חזק. עתה השעה היא אחרי חצות והגשם ממשיך לרדת בהפסקות. היום גמרתי לקרוא את הספר המצוין של אהרון מגד: "חדוה ואני".
איש מאתנו לא הלך לנשף פורים.

יום א' **י"ט באדר תשט"ו** **13.3.1955**
מפאת הגשם שירד בלילה הייתי מוכן היום למלא את בקשתו של גרשון לעזור לו ביציקת הרצפה ברפת, אך הוא נסע והתכנית ממילא התבטלה. עד שעות אחר הצהריים המוקדמות גמרתי לחטא את כל תפוחי האדמה בכספן והכנסתיים ל-24 תיבות שדה מתחת לרצפה של זאביק.
אחר הצהריים נטעתי את הקונקוארט את האגס והעברתי את הגויאבה הקטנה מעל יד חצר הפרות למקומה במטע.

יום ב' **כ' באדר תשט"ו** **14.3.1955**
לא יכולתי לאבק הבוקר את החסה בגלל רוח עזה ביותר. לפני הצהריים שדדתי את שתי חלקות תפוחי האדמה ועד שעה 2:00 גמרתי לפתח בהן תלמים עם חמדה. אחר כך פזרתי אמוניאק בתלמים ובערב הובלתי את הארגזים עם הזריעה לשטח.
הערב אשרה המועצה סוף סוף את תביעתי לבניית עמודים ורצפה של בית.

יום ג' **כ"א באדר תשט"ו** **15.3.1955**
היום עשיתי שגיאה פטאלית. מאחר שלפי התכנית הצטרכתי לזרוע היום תפוחי אדמה והכול היה כבר מוכן ומזומן, התחלתי לזרוע, למרות שירד בלילה גשם. זרעתי ישר מארגזים בלי להעביר את הפקעות תחילה לדליים. מיכל עזרה קצת על ידי. חשבתי שהגשמים לא יוסיפו לרדת ושאחר הצהריים אוכל לכסות את התלמים. אולם לצערי המשיך לרדת הגשם לסירוגין במשך כל היום, אם כי לא בכמויות גדולות. כאשר התחלתי אחר הצהריים להרכיב את כנפי התילום אל הקולטיבטור, נוכחתי לדעת שיש לי שתי כנפיים שמאליות והצטרכתי לשאול כנף ימנית מאת דוד אפשטיין. רתמתי את חמדה לקולטיבטור, אך במהרה נוכחתי לדעת שהאדמה רטובה מידי ואחר תלמים מספר הוכרחתי להפסיק את הכיסוי. למעלה מדונם תפוחי אדמה זרועים נשאר ללא כיסוי ומצב רוחי הוא בכי רע.

יום ד' **כ"ב באדר תשט"ו** **126.3.1955**
הפקעות נשארות בלתי מכוסות ועוד 10 ארגזים מחכים לזריעה. הגשם נמשך היום. בצהריים בא אצלי שמואל פראנק הצרן ושוחחנו על האלטרנטיבות השונות לבניין הרצפה. פרט לדוד ופריבלר גם הוא אחד המועמדים לביצוע העבודה. אצטרך בהקדם להיוועץ עם פליקס אדלר על התכנית הסופית.
אחר הצהריים יצאתי בגשם לתוספת לזרוע אבטיחים, אשר זרעיהם כבר הונבטו מזמן. משראיתי בשטח שאף אחד מהמלונים שזרעתי לפני למעלה מ-10 ימים עוד לא מראה כל סימני נביטה, החלטתי לא לזרוע כלל את הזרעים המונבטים וחזרתי רטוב הביתה.

חטפתי שיחה קצרה עם מ. כהן ליד האוטובוס אמר לי שבאם לא יהיה כפור יוכלו להיות הפקעות כמה ימים לא מכוסות.

16.3.1955

כ"ג באדר תשט"ו

יום ה'

מיכל נסעה הבוקר לטבעון ואני נשארתי עם הילדים עד הצהריים לבד. הסתדרתי איתם די יפה. לחנן החלפתי פעם חיתולים וב-10:00 נתתי לו בקבוק. עדנה נשארה כל הזמן יבשה. היום כמעט שלא ירד גשם והייתה רוח מזרחית חזקה.

אחר הצהריים הצלחתי פחות או יותר לכסות את תלמי הזריעה עם המחרשה הערבית של ישראלי ובפרדה של קוטלובסקי.

17.3.1955

כ"ד באדר תשט"ו

יום ו'

בבוקר נסעתי עם המאק לחיפה. אצל פלדמן החלפתי כנף מתלם של הקולטיבטור. הייתי אצל חפר, קניתי שני אבובים לאופניים, שרפרף אחד ונתתי את המעורר לתיקון אצל מינץ. בתנובה אמרו לי שאין להם עתה כבר שתילי נשירים למכירה (רציתי שני משמשים ואגס).

אחר הצהריים אספתי בשביל עדנה קצת אפונה ירוקה. היא אכלה אותה בקבלנות ואחרי זה שלשלה בקבלנות. מיכל הכריזה שהולכת לישון מוקדם והשאירה אותי לבד עם ארוחת הערב. הייתי מרוגז ולא נגעתי באוכל. בבוקר וב-11:00 ירד גשם.

18.3.1955

כ"ה באדר תשט"ו

יום שבת

עד הצהריים סדרתי מחדש את מלונתה של הכלבה. ציפיתי את הארגז בנייר זפת וניקיתי את פנים המעקה. אחר הצהריים ישנתי מעט ואחר כך עשיתי כמה תיקונים עם דבק קר, בעיקר בסל של חנן. בערב הייתה אסיפה על מטע תפוחי העץ ועל הריבית. טענתי שאין לקבל את גרסתו של שלמה כי הריבית הממוצעת בהשגת הלוואות היא 15%, משום שכל שנה הוא מעביר כ-15 עד 20 אלף ל"י מכספי התקציב להון חוזר. היינו הלוואה ללא כל ריבית. זה מוריד את הסל הממוצע בכדי 25%...

19.3.1955

כ"ו באדר תשט"ו

יום א'

בבוקר אבקתי את החסה בדיאלדרין. המשכתי לזרוע את תפוחי האדמה. בבוקר בקרה אותי עאישה אך הדסה קוטלובסקי קראה לה אליה ולא נותר לה זמן בשבילי. תחת זה בלבד לי גרשון את המוח שעה ארוכה בשעת הזריעה. לא יכולתי להשיג בהמה לכיסוי, אך בצהריים ריאתי ש"שד" של דרסלר עומד פנוי על יד המגרש, זרעתי את הארגז האחרון ועם שד הוקלטיבטור כיסיתי את הכל, למרות שהשטח היה רטוב במקצת. כאשר החזרתי את שד פטפטתי קצת עם אריה. הבעתי לו את תקוותי שיישאר במושב. מלבד זה דברנו על וועדת הביקורת. בערב הוצאתי את כל הזבל מן הרפת והלכתי לישון ב-12:00. ב-12:30 בא סיגלר להעיר אותי לשמירה. היה קר מאוד ורוב הזמן בילינו בתא של הסנפרייט. לא ידעתי כלל שהיה עלי לשמור ודבר זה בא לי כהפתעה גמורה.

21.3.1955

כ"ז באדר תשט"ו

יום ב'

הייתי עייף מליל השמירה. השקיתי שעה קלה את משתלת הכרוב וניקיתי את השטח המיועד לשתילה לקראת שדוד אחר הצהריים. אחרי ארוחת הצהריים בא ד"ר קריגר וקבע סוף סוף שרינה בהריון. היא צריכה להמליט תוך כשבועיים הקרובים. מולדבן הציע שנמכור אותה יחד עם הולד ונקה כל אחד פרדה, תחתה... אחרי השדוד החזרתי אותה.

22.3.1955

כ"ח באדר תשט"ו

יום ג'

ח. ברנר אמר לי הבוקר שאדריכל גנים גרוס מטבעון עובד היום אצל פיפר. הלכתי אליו וביקשתי שיקפוץ לרגע קט אלי על מנת להראות לי כיצד לטפל בעצים הסובטרופיים שלי. הוא עשה זאת בצהריים ללא תשלום, הוא גזם בלי רחמים, בפרט את השסק.

אחר הצהריים התחלתי בשתילת הכרוב. מיכל עזרה, אך עד הערב גמרנו לשתול רק חצי קו. נתתי לו השקיה קצרה, ומלבד זה השקיתי גם את החסה הצעירה. בערב מסרתי ביצים.

23.3.1955

כ"ט באדר תשט"ו

יום ד'

בבוקר זבלתי בקלקמון והשקיתי את החסה התחתית. אחרי זה שתלתי קצת כרוב. השתילה הולכת יותר מהר משום שהשקיתי אתמול. אחר הצהריים באה מיכל לעזור וב-5:00 גמרנו את הקו. משום שאין לי מספיק שתילים יפים ומשום שיש חשש לירידת המחיר בקיץ, לא שתלתי עוד קו.

לפנות ערב צלצלתי לאדריכל פ. אדלר בטבעון והזמנתי אצלו ראיון בגלל התכנית לרצפת הבית. הוא תבע שאביא לו מפרעה של לפחות 20 ל"י (!!). רוטמן נתן לי שיק של 20 ל"י תמורת בונים.

24.3.1955

א' בניסן תשט"ו

יום ה'

אני מצונן ואיני מרגיש בטוב. לפני הצהריים הוצאתי זבל מן החצר החוצה. בצהריים נסעתי לטבעון לבקש מפליקס תכנית לרצפת הבית. הבטיח לעשותה עד יום ו'. את חלון מטבחנו נתתי לזגג וזוג נעליים של עדנה לסנדלר מר שטרנפלד, יהודי גרמני בן 70 שבע רצון בחלקו, אשר עובד בתיקון נעליים מבוקר עד ערב ולבד מטפל בהתלהבות במשק עזר רבגוני. ישבתי בבית מלאכתו וחיכיתי לגמור התיקון והוא הנעים לי את הזמן בסיפור חייו, בסימפוזיון על בעיית החקלאות הזעירה וסתם פילוסופיית חיים פשוטה ונבונה. חזרתי בסופר עם שרגא.

כאשר מיכל שמעה שהתכנית תעלה 50 ל"י, התרתחה והשתפכה בזעם בטרוניות המקובל שלה. אמרתי לה שתיסע לאדריכל עד יום ו' ושתשנה את התכנית לגמרי לפי רצונה. החלטתי לנסוע מחר העירה על מנת לבקר את עבודתו של רוטין.

25.3.1955

ב' בניסן תשט"ו

יום ו'

כאשר רציתי לנסוע הבוקר העירה, הכריזה מיכל שהיא חולה ושתשר למטה. היא דרשה ממני לא לנסוע או לפחות להשיג לה לפני צאת האוטובוס עזרה למשק הבית (!!)

נסעתי בכל זאת וברדתי מן האוטובוס ליד תחנת הרכבת אמרתי לרוטמן שיש לי החובה הנעימה ללוותו היום במסגרת המבצע "וידעת את העובד הצבורי שלך?". קודם חיפש את המדריך בפני להזמינו להזריק את עופותינו, אחר כך היינו במשרד תנובה, ברח' המלכים על מנת להכניס לחשבון המפרעה של השבוע הבא עוד משלוח עופות אחד, בהדר הציג

את נפתלי בפני אישיות מאש"ד ואחר כך נסענו לקריית אליהו לזרז שם בסוכנות חתימת מסמכים שונים שיאפשרו לנו קבלת מפרעות כספיות. בחצר המכוניות שם פגשתי שני חברי שדה אליהו שלא ראיתם מזה 10 שנים. לאחר מכן הלך רוטמן לדבריו להתרוצץ בבנקים ואני השתתפתי בישיבת בא כוח המושבים באזור הצפון על הנושאים: החתמה על רכוש תקציבי ובעיות השווק. שנינו חזרנו עם האוטובוס של הצהריים. בבית עזרתי קצת למיכל והתחלתי להעביר צנורות, אך לא השקיתי בגלל תקווה לגשם. מיכל ואני מנוזלים ומשתעלים.

26.3.1955

יום שבת ג' בניסן תשט"ו

רק הבוקר נודע לי שלחמדה נולד ביום ה' סייח. בבוקר השקיתי מ-4 קווים חלק מתפוחי האדמה וחלק משטח הבצללים. לפני הצהריים היינו באיזון וקבלתי אישורים על 60 ל"י במזומנים, מזה 30 ל"י עבור פליקס. אחר הצהריים העברתי 4 קווים והשלמתי את ההשקיה. סיירתי במלונים וראיתי שמתחילים רק עתה לנבוט. בדרך בחזרה ראיתי שהפלא אמריקה שדופה ממחלות ונגועה (לא ברור) ובעכברים. אין סיכויים ליבול משובח, ואלי יהיה צורך לוותר על ההורדה בכלל. אני ממשיך להרגיש לא טוב.

27.3.1955

יום א' ד' בניסן תשט"ו

חוץ מזה שהוצאתי עוד קצת זבל, שכבתי רוב היום במיטה.

28.3.1955

יום ב' ה' בניסן תשט"ו

לפני הצהריים הלכתי לרופא שהכריז שאני מקורר... נתן לי אספירין ועוד כדורים נגד שיעול. אחר הצהריים הכנסתי אבוב חדש לגלגל האופניים הקדמי ועל ידי זה עשיתם סוף סוף ראויים לרכיבה. התחלתי להתעסק עם ניקוי בור הביוב, אך לא בהצלחה רבה. אל כניסת הצריף הבאתי מריצת חול בשביל עדנה. בערב הייתה לנו ישיבת ועדת הביקורת.

29.3.1955

יום ג' ו' בניסן תשט"ו

גמרתי לנקות ו"לנער" את בור הביוב וגם את הצנור של 2 צול.

שפכתי אל פי הצנור כמה מריצות על חצץ אבל הבור כנראה רווה וכמעט שאין יותר ספיגה. אחר הצהריים גרמתי לסדר את ערימת הזבל ובערב הלכתי לקולנוע "קרה זה בטרינידד" עם ריטה הייורט וגלין פורד. דודה תגיע הלילה לשדה התעופה בלוד ומחר אני נוסע לקבל את פניה במוצקין.

30.3.1955

יום ד' ז' בניסן תשט"ו

למרות שהיה מעט מאוד כסף בידי, התרוצצתי כל הבוקר בעיר ובהדר לעשות כל מיני קניות, בעיקר הזמנותיה של מיכל. הוצאתי לצורך זה 7 ל"י מהולנד-בנק ופקדוני שם מסתכם עתה ב-3 ל"י בלבד. למוצקין הגעתי רק ב-10:30 ועם דודה ישבתי רק כ-3/4 שעה. פאבל הביא את כל משפחתו ואני שלשלתי לו לירה וחצי על מנת שיקנה לאדית תות גינה כמתנתנו ליום הולדתה. גמרנו שדודה תבוא לבית לחם בערב שבת. בצהריים נסעתי העירה בטקסי ובתחנת הרכבת הספקתי לקנות עוד לעדנה בכספי האחרון כרכרת פח קטנה על שני גלגלים, משום שכלי רכב דומה של רני מצא מאוד חן בעיניה. כאשר הבאתיה בצהריים הביתה הייתה עדנה מאושרת ותגובתה הראשונה הייתה "זו של עדנה, לא של

רני, נכון?"...

אחר הצהריים בא משה כהן וסייר במגרש יחד עם בנו. הוא אמר לי שאת הבצלצלים יש לזרוע בחורים 2,6 – 8 של הפלאנט, אני ניקיתי את שטח הבצלצלים מהעשבים הגדולים. בערב הגיעה חבילה מאימא עם מתנות לרוב למיכל ליום הולדתה בעוד שבוע ימים. בין היתר גם זוג נעליים נאות. ה היה שוב מניע למפל תמרורים מצד מיכל: משך כל תקופת נשואיה לא יכלה לקנות לה זוג נעליים או שמלה, היא לובשת ונועלת מה שאימא חוסכת מעצמה ואני מעשן סיגריות שחמתי גונבת מהקיבוץ וכו', וכו'. כאשר הכרכרה שהבאתי לעדנה, הראתה סימני התפרקות צעקה עלי בנוכחות הילדה שאין פלא בדבר, כאשר אבא לא יוכל להרשות לעצמו לקנות מתנה יותר משוכללת. עדנה עקבה אחרי הכול בעיניים ספק מבינות וספק מלאות רחמים... הייתי מדוכא ומצוברח, אמרתי למיכל את דעתי ועד מאוחר בלילה עסקתי בתיקון הצעצוע. הלילה באה מיכל למיטתי והתייפחה בכי מר.

30.3.1955

ח' בניסן תשט"ו

יום ה'

בבוקר לקחתי את "מרוץ" של קאמיל, את כרכרת הגומי שלנו, קניתי עוד 10 ל' חלב ונסעתי עם עדנה לנוה יער להפריד לכבוד דודה. הגענו ב-9:00, בדיוק כאשר התחילו להרכיב ליד הצרכניה את הספרטור להפרדה. הפרדתי ראשון, השמנת הייתה סמיכה כמו חמאה. כאשר גמרתי, ראיתי שעדנה נעלמה. חפשתיה בקדחתנות ובעזרת כל אנשי בית המלאכה. אחד מהם מצאה לבסוף בחורשה בדרך לרמת ישי. הלכה לחפש פרחים ואצטרובלים... בשובי הביתה המשכתי לנקות את שטח הבצלצלים עד הצהריים, בכוונה לשדדו לאחר מכן. אולם בצהריים היה לי חום 37,8 מעלות, שכבתי. בינתיים באה אימא ואחר הצהריים עשיתי אמבט זיעה שהסתייע לא רק מהתה והאספירין כי אם גם מן השרב ששרר בחוץ. בערב חסך לי זאביק את הצורך לקום ולהחזיר את מוריץ, כי הוא הביא אתו ירק הביתה והחזירו.

1.4.1955

ט' בניסן תשט"ו

יום ו'

השרב נשבר. בבוקר ערבבתי ברפת של גרשון אלדרין עם אמוניאק ולמרות הרוח פזרתיו בשטח הבצלצלים. ב-11:00 בערך הלכתי להביא את מוריץ. הוא השתולל והצלחתי בקושי לרתום אותו. התברר כי זאביק לא יכול היה להסתדר אתו אמש, השאירו כל הלילה רתום והוא בינתיים קרא את הראשיה ואיבד חלקים ממנה. כל זה מאוד לא נעים לי. שדדתי את שטח הבצלצלים וגם את כל השטח שבין הכרוב לתפוחי האדמה. גמרתי ב-1:30 וכבר לא היה סיפק בידי לנסוע לטבעון בשביל התכנית. אני ממשיך לא להרגיש טוב ובינתיים עולה החום שלי תמיד. לפנות ערב זבלתי את החסה הגדולה בקאלקאמין והשקתיה. דודה באה עם הבנים רק אחרי 6:00 בחושך. את ארוחת הערב אכלתי בדוחק 5 נפשות על יד השולחן הקטן (כולל אימא ועדנה) והשכבנו את דודה מוקדם למדי בחדר הפנוי בבית שפירא.

2.4.1955

י' בניסן תשט"ו

יום שבת

השרב נמשך בכל עוזו. משב רוח חזק הפיל הבוקר לפני 6:00 את הלול והוא ניזוק קשה תרנגולת אחת נרמסה והיתר הסתובבו עד מהרה בחוץ. יותר מאוחר הקימותי את הלול בעזרת שלושת השכנים אולם חצי הגג עף, החשמל נותק וכמה קורות נסדקו.

בשבעו הבא אצטרך לתקנו ביסודיות. השקיתי קצת את הכרוב ואת החסה הצעירה. לפנות ערב הלכתי עם דודה אל

הסולימינים והבאתי להם שקית עם חומצה. גב' סולימן מצפה לילד ה-11. סולימן וג'אמיל באו מאוחר בערב ולוו אותנו הביתה עם לא פחות מ-3 פנסים. דודה התרשמה מאוד. מיכל ודודה הלכו בערב לקולנוע. אני לא הרגשתי טוב.

3.4.1955

י"א בניסן תשט"ו

יום א'

למרות השרב שנמשך בכל עוזו לקחתי את דודה הבוקר לאפונה לשם הורדת ניסיון. תלשתי ערימה של שיחים, שבנו על יד הוקטפנו הלקטים. במהרה נוכחתי לדעת, שאין טעם לאסוף אותה. האפונה אבדה כליל. מחלות נברנים ועלוקות. אחרי כשעה וחצי הלכנו הביתה עם חצי ארגז. ב-1:30 נסעתי עם מיכל לטבעון. פליקס אמר שעוד לא הכין את התכנית ושישלח אותה בדואר. מיכל השמיעה את כל חששותיה וקבלה הסברים ממקור מוסמך... מיכל קנתה זוג נעליים לעדנה ונתנה 2 נעליים שלה לתיקון אצל שטרנפלד. נתתי לה 10 ל"י כדי שתקנה לה חצאית ליום הולדתה. במקום הייתה פעמיים אצל תופרת שלא הייתה בבית ובגלל זה אחרנו את האוטובוס. באנו ברגל לרמת הדסה ומשם טלפנה מיכל לאברהם גל ובקשה ממנו טנדר. גל הבטיח שהטנדר שיביא קרח יאסוף אותנו ברמת הדסה. לבסוף התחלנו ללכת ברגל הביתה, כי שום אוטו לא בא. לפני נה יער בא סטראקוש על האופנוע שלו עם עוד טרמפיסט מנוה יער אשר נתן את מקומו למיכל. לפני החורבה שליד בית-לחם בא שוב סטראקוט לקחת אותי. מיכל שלחה אותנו בחזרה בטענה שאני לא רגיש טוב. במשרד התברר לי שלא נמצא נהג שהיה מוכן להביא אותנו או את הקרח... אימא הייתה כמובן מודאגת מאוד. בערב ליוויתי את דודה לחדרה. בשיחה שם אמרה לי שאם תמצא דרך לביצוע, היא מוכנה להעביר לי מאנגליה 100 ליש"ט.

4.4.1955

י"ב בניסן תשט"ו

יום ב'

אימא נסעה הבוקר לגבעת חיים. לפני הצהריים עשיתי כמה סידר השקיה וב-11:30 הלכתי לרופא. היה לי שוב קצת חום. הוא רשם לי טיפות נגד שיעול. אחר הצהריים אספנו מיכל ואני 19 תיבות חסה. הובלתי אותן עם הסוסה של בלומר ובכרכרת הגומי שלנו. בשובי הבאתי 32 ארגזים ריקים. בדרך בחזרה נסענו כל המשפחה עם 50 ביצים. מסרתי אותן ואחר כך ירדתי עם דודה עד הכפר הערב להראות לה את הצברים.

5.4.1955

י"ג בניסן תשט"ו

יום ג'

לפני הצהריים עשיתי את גג הלול. דודה עשתה קוניאק ביצים מצוין. השקיתי את שטח הבצלצלים. לפנות ערב, כאשר נחלש כבר החמסין והגיע לקיצו עשיתי עם דודה טיול קצר למערות שבתחתית ההר בדרך לנוה יער. לצערי לא נמצאו הפעם במערות עטלפים אך דודה נהנתה ממערת הקברים. בערב התקלחתי וישבנו עם דודה יחד שעה ארוכה על קוניאק וממתקים.

6.4.1955

י"ד בניסן תשט"ו

יום ד'

בבוקר לוויתי את דודה לאוטובוס. סיכמנו שתבוא לבקרנו שנית, כנראה בשבת הבאה. לפני הצהריים זרעתי דונם בצלצלים למשה רוזנגרטן, שורות במרחקים של 20 ס"מ בממוצע מבעד לנקבים 28-26, 9 ק"ג ל-3 קווים. אחר הצהריים

ניקיתי חלק גדול של החסה הצעירה מקוצאב ועשבים גסים.

הערב איימה מיכל שלא תכין סדר באם אתקלח. התקלחתי בכל זאת וסדר ערכנו, אולם אחרי זה רצתה בכל זאת להפגין את מרותה ודרשה שלא אעשן סיגריה בחוץ והיא סגרה עלי את דלת הצריף. התרגזתי וישנתי הלילה בביתו של עמיחי (הם נסעו לחגים...)

7.4.1955

ט"ו בניסן תשט"ו

יום ה'

רוב היום שכבתי במיטה עם חום נמוך. חוה שניצר לוקחת החל מהיום אצלנו יום יום 1 וחצי ליטר חלב.

8.4.1955

ט"ז בניסן תשט"ו

יום ו'

לפני הצהריים המשכתי לנקות את החסה הצעירה, אך לא הספקתי לגמור, משום שב-11:00 ביקש ממני שרר שתזרע לו 1 וחצי דונם בצלצלים. אכלתי מוקדם צהריים ומ-1 וחצי התחלתי לזרוע אצלו. עד בוא הגשם לפנות ערב הספקתי לזרוע לו בדונם ורבע. לא התקיימה ישיבת ועד הערב.

9.4.1955

י"ז בניסן תשט"ו

יום שבת

במשך כל השבוע קיבלנו הזמנות חוזרות ונשנות לחזות בפנטזיה שתתקיים בחג'ג'רה לכבוד חתונתו של אחד מבני הכפר. הבטחתי למיכל שנלך, אך היות שבנות סולימאן תבואנה לקחת אותנו. השררים הלכו לפני הצהריים אך אני סיירתי באותו הזמן בתוספת.

בנבטים הרכים של המלונים יש כבר כרסום ניכר בעיקר מפרת משה רבנו מת 12 הנקודות. בצהריים השכבנו את הילדים והלכנו שנינו לחג'ג'רה. לא באנו בזמן מתאים. החגיגות התקרבו לסופן וירד גשם אני השתעממתי כשעה אצל הבחורים ומיכל אצל הבנות וב-4:00 הלכנו הביתה. ליד המחלבה היה לי בערב ויכוח לא נעים עם רמי. פתאום החליט לסרב לצאת לבקר את עבודתו של פיפר, טען שמעולם לא צודד למבצע ועוד. נמצא שאני עשיתי מוקיון מעצמי כאשר יצאתי עם רוטמן ביום א' לפני שבועיים. הייתי מצוברח ושקלתי בדעתי להתפטר מוועדת הביקורת.

10.4.1955

י"ח בניסן תשט"ו

יום א'

עד 3:30 אחר הצהריים הכינונו מיכל ואני 60 תיבות חסה. ישראלי לקח אותן במכונית מבין הזיתים שבתחתית המגרש. בצהריים הבאתי בעגלה של דרסלר ובעזרת הילד האדמוני הקרוב שלו עוד 54 ארגזים ריקים. בערב גמרתי לזרוע לשרר את הבצלצלים. הוא מוציא עכשיו את הגזר שזרעתי לו בחורף וחושבני שהוא שבע רצון ממנו.

11.4.1955

י"ט בניסן תשט"ו

יום ב'

לא יכולתי לזרוע היום בצלצלים לגרשון, משום שלפנות בוקר ירד קצת גשם. ניקיתי בטוריה את העשבים שליד הצנור והגעתי עד שטח הבצלצלים שלי. שם התחלתי לנקות קת את הקוצאב. המון זמן בזבזתי במחסן אספקה. הייתי שם פעמיים ובסוף קיבלתי רק 25 ק"ג תערובת פרות. סמואל מחסנאי (גם יצרן), העבודה לא דופקת ואין גם חומרים... אחר הצהריים קיבלתי לשעתיים את הפרד של נתן וקלטרתי אתו את הכרוב ו-3 קוויים של תפוחי אדמה מתחת לתלתן. שכחתי למסור ביצים הערב.

יום ג' **כ' בניסן תשט"ו** **12.4.1955**
ניקיתי את שטח הבצלצלים מקוצאב שהספיק להציף בינתיים. לא יכולתי להשיג בהמה לפני הצהריים. לזאביק היה במגרש עם בובה והשאיר לי אותה בתנאי שאחזירה לביתו עם עגלת ירק. קלטרתי אתה את שני קווי תפוחי האדמה שלפני התלתן. הסוסה מהירה ועצבנית מידי. בצהריים הבאתי לזאביק את הסוסה עם עגלת הירק. עדנה נסעה איתי. הייתי עייף בצהריים והתחלתי לזרוע את הבצלצלים אצל גרשון די מאוחר. אחר כך נזכרתי שמחר חג, עשיתי שויץ, וגמרתי לזרוע את הדונם עד החושך.

יום ד' **כ"א בניסן תשט"ו** **13.4.1955**
היום היה חמסין קצר שנפסק אחר הצהריים. רוב היום קראתי את העיתון שהיו בו מאמרים מעניינים מאוד הפעם, בעיקר מאמרו של יעקב אביאל "המתנחלים בחקלאות ויושבים בכורסאות". מלבד זה ישנתי שלוש פעמים כשעה...

יום ה' **כ"ב בניסן תשט"ו** **14.4.1955**
לפני הצהריים שדדתי את השטח המיועד לבצלצלים עם הפרד של שרר ושתי משדדות. עגלתי את השטח עם הגליל האחד שהביא גרשון למגרש, ביד עד לפנות ערב זרעתי את מחצית השטח; כל 16 ס"מ ומבעד לנקב 28. אחרי זה הלכתי לצרכניה ולסדר את החשבון האחרון עם גל. אחרי 9:00 בערב עד שעה 2:00 בלילה ישבתי עם גל בהנהלת החשבונות מטעם ועדת הביקורת ונדעו לי הרבה דברים מאלפים.

יום ו' **כ"ג בניסן תשט"ו** **15.4.1955**
בבוקר לקחתי אצל בני עוד 600 גר' זרעי בצלצלים וגמרתי לזרוע את השטח (3 קווים) אחרי שהגדלתי את המרחק ל-19 ס"מ בקירוב. עגלתי שוב ביד שני קווים. היה חמסין ודודה באה לבדה באוטובוס של הצהריים. אחר הצהריים זרעתי אבטיחים בתוספת, מתחת לשטח המלונים. השריתי את הזרעים קודם לכן 36 שעות במים. בלילה שמרתי עם סיגלר והשקיתי את הבצלצלים כשעתיים וחצי. היום הבאתי אלינו את חמדה והסייח.

יום שבת **כ"ד בניסן תשט"ו** **16.4.1955**
בבוקר ישנתי שעתיים. דודה הכינה בינתיים עוד פעם קוניאק ביצים, וצלמה כמה צילומים. ב-4:00 רתמתי את חמדה לכרכרת הגומי ובליווי הסייר, נסעתי עם דודה ועם עדנה לבית הקברות הגרמני ולמכון המים הישן. בערב הוצאתי ארגזים ריקים אל מחוץ למעקה, כדי להביאם מחר בבוקר השכם למגרש בשביל החסה. בערב בא אלי באוטו שלו, לקחת את דודה לחיפה. נפרדנו ממנה סופית. אחרי נסיעתה של דודה התחילה מיכל להראות סימנים מובהקים של התפרצות מתקרבת.

17.4.1955

כ"ה בניסן תשט"ו

יום א'

לא השגתי פועל בבוקר והתחלתי להוריד חסה לבד. לפני 9:00 באה מיכל עם עדנה לעזור, אולם פריון עבודתה היה נמוך ביותר. משום שמררה לי את החיים בלי הפסק עם מפל טרוניות לפי הנוסח המקובל שלה. ב-3:30 היו לי מתחת לחרוב של זאביק 74 תיבות. האוטו בא סביב לקחת אותן. את הפתקאות גמרתי להדביק על האוטו. מלבד האסיף עצמו הובלתי לפני הצהריים מ אספקה הביתה וארגזים ריקים בשביל החסה. לא אכלתי ארוחת צהריים בגלל בקורה של דודה לא מצאתי עד כה שהות לאתר את חלקית החציר שלי (בדרך למטע, חלקה מספר 52). בערב רכבתי שם על האופניים אך לא יכולתי למצוא את החלקה בלי מפה, משום שהיתדות לא נושאות את מספרי החלקות. כאשר הסתכלתי בערב במפה במזכירות, נוכחתי לדעת שלופו כבר גודד את החלקה שלי. נדברתי עם משה רוזנגרטן שמחר ניסע בבוקר השכם לערם.

18.4.1955

כ"ו בניסן תשט"ו

יום ב'

קמתי ב-4:30, חלבתי וב-5:00 בא רוזנגרטן לקחת אותי בכרכרתו לחציר. עד שהתחלתי לערם היה 6:00, כי שוב לא הייתי בטוח במקום חלקתי. כמה דקות לפנינו הגיעה למקום הדסה וערמה את החציר שלה בעזרת אבי, של לופו תוך שעתיים בקירוב. כאשר התחלנו לעבוד היה ממש קר, הטל היה רב והעבודה התנהלה במהירות. אני הייתי כרגיל אחרי התפרצויותיה של מיכל כאילו משותק, ופריון עבודתי היה נמוך. מלבד זה בחלתי פשוט מלחזור הביתה אל "האח המשפחתי". גמרתי בצהריים לבנות 20 ערימות גדולות והביתה באתי רק אחרי 3:00. החציר הוא כמעט (לא ברור) נקיה אבל היבול הרבה יותר נמוך מזה שבשטח בדרך לצפורי (בעיקר בגלל העשבים שהיו שם). מ-10:00 בערך נשבה רוח חזקה שהכבידה עלי את הערם. בגלל היחסים השוררים ביני ובין מיכל ישנתי אתמול במטבח וגם הלילה לא יכולתי להשלים עם המחשבה שנישן שנינו בתחום חדר אחד...

19.4.1955

כ"ז בניסן תשט"ו

יום ג'

קמתי שוב ב-4:30 ואבקתי את המלונים בדיאלדרין באמצעות שק קטן. לא יכולתי לגמור את כל השטח כי לא הספיק לי החומר (איבוק באמצעות שקית צורך הרבה יותר חומר). לפני הצהריים עשיתי שני הובלות ארגזים ריקים בכרכרתו של גרשון. אחר הצהריים זרעתי לגרשון עוד קו בצלצלין. טלפנתי אל זאב ברגמן לשאול אותם אם צריך חסה. אמר שיענה לי טלפונית מחר ב-10:00. היום הכנסתי לצרכניה 3 תיבות חסה, מזה נשלחו 2 לירקן פכטר, במרכז החדש בטבעון. שמואל פרנק הצרכן, אמר לי למחרת שהלז שילם 80 ג' בעד ארגז. בערב הובלתי עם "בובה" של זאביק שוב ארגזים ריקים מספרם הגיע ל-150. הערב ישבנו עם הועד ואני העליתי את תביעותיה של ועדת הביקורת כגון: צמצום משכורתו של מרכז הפנים, אי תשלום כלכלה לפיכך לחובש ב-25% מהחזקת המכונית, צמצום כללי של המשכורות בכפר ועוד ועוד.

20.4.1955

כ"ח בניסן תשט"ו

יום ד'

בבוקר השכם סיימתי לאבק את המלונים. חוץ מזה לקחתי את מכסת הגרעינים שלי. הפועל "המצוין" ששלח לי חיים ברנר (שמו דב) עבד עד 8:00 ליד המעגל ובא רק אחר כך למרות דברי השבח של

ברנר היה ההספק שלי אפסי ורוב עבודתו הייתה למעשה העברת הארגזים הארוזים אל מתחת לחרוב. בעזרת מיכל שחנו היום 132 תיבות. ב-4:00 הבאתי על האופניים למרכז עוד 2 ארגזים וברגע האחרון הספקתי להכניסם לטנדר של הלחם, בשביל פכטר בטבעון. זאב לא טלפן היום בכלל.

21.4.1955

כ"ט בניסן תשט"ו

יום ה'

ניסיתי לקלטר את החומצה בקולטיבטור הגלגל של וישיבסקי, אולם הכלי לא יכול היה לאדמה המסתדקת ולעשבים המתגברים. במקרה היה פה היום המדריך לפלחה ראה את השטח והציע לוותר על הקלטור. המדריך למטעים ראה את מטע הבית שלי אך לא יכול היה לזהות את המזיק שאכל את כל עלי השסק. אחר הצהריים קלטרתי עם סוסתו של ילין את המלונים.

7.6.1955

י"ז בסיון תשט"ו

יום ג'

קמתי ב-4:00 בבוקר, חלבתי מהר ויצאתי עם קופסת חיטל לשטח החומצה. בהגיעי אל המלונים, מיד נוכחתי באמיתות האמרה עזוב את משקך ליום הוא יעזבך ליומיים כימות שמנות בעלים וקצה החלוקה בצד דרסלר אכולה קשה מעכברים. תלשתי חומצה כשעתיים ואחר כך הלכתי אל סולימן לבקש ממנו פועלות לתוש מחר. לא היה בבית ואשתו שלחה את בנה רכוב על סוס לקרוא לו. אולם אמרתי לה שאין צורך שאבוא מחר ב-4:00 בבוקר לחת את שתי בנויות והבטחתי חצי לירה עבור כל שעת עבודה. בבית תקנתי נקב באבוב הקדמי של האופניים, הלבשתי את הצמיג החדש שקניתי אתמול והכנסתי את גוף החימום החדש לתוך המכבסה לשביעות רצונם המלא של מיכל, המכבסה ופקק הבטחון. על האופניים המתוקנות רכבתי לצרכניה לקנות כמה מצרכים אולם את בעיקר, רשת חלונות, לא קבלתי, חשבתי כי סוניה תבוא עם כל הכבודה בצהריים, אולם לא באה. אחר הצהריים ישנתי ולפנות ערב העברתי קווים והשקיתי 3 קווים בגינה, קו באספסת וקו אחד בצלצלים.

אחרי החליבה בערב קיבלתי מ-י' מולדבן 370 ל"י חלקי ממכירת חמדה והסייח. התקלחתי ועליתי לשיבת המועצה רק על מנת לחתום על מפקד בעלי החיים ולמסור לרמי יפוי כח מלא לעמוד על תביעות ועדת הביקורת בעניין צמצום משכורתו של בני, האש"ל של פיפר והוצאות מכוניתו. רמי רצה שוב לסגת ברגע האחרון ואולם סירבתי לקבל כל סטייה מן הקו. בארוחת הערב בא זוננברג והגיש את עצמותיו בנוגע לעיבוד מגרש בע"מ ב-5:00, לבין קמיל.

8.6.1955

י"ח בסיון תשט"ו

יום ד'

היה לי תור שמירה בלילה, אולם סיגלר שותפי לא בא להעיר אותי בגמר המועצה. ב-3:30 מלאתי את המגפר בגפרית ודיאלדרין והלכתי אל סולימן. הגעתי ב-30:40 ולמעשה הקימותי את כל המשפחה. סולימן ברך, רחץ במים והתפלל בדבקות, השקה את עצמו ואותי בתה ורק אחרי 5:00 יצאנו הוא, אני, עאישה, חדרה ועוד בחורה אחת לחומצה. בדרך אבקתי לי קצת את המקשה הרבגוונית שלו. בזמן שהבנות תלשו אבקתי אני את המלונים. יש כבר פירות שמשקלם קרוב לקילוגרם.

לפני 8:00 הלכתי הביה לחלוב ואיר זה נרדמתי לשעה קלה. העברתי צנורות לבצלצלים, והזזתי את הקו הקל בגזר, אולם לא היו מי השקייה. קצרתי את שני קווי החסה האחרונה. אחר הצהריים נחתי, העתקתי את רכוזי חשבונות

התקציב וסוכנותי והחזרתי את התיק לגל, יחד עם פקודה (לא ברור) עבודה. בערב עשיתי בורות ליד עלי הפרי. כמה דקות לפני 9:00 חלבתי.

יום ה' י"ט בסיון תשט"ו 9.6.1955

כשבאתי ב-5:00 לשדה, שלושת הבנות עבדו כבר בתלישה בחומצה. אני רכזתי ערימות גדולות ואחרי 7:30 שבת הביתה. הן סיימו את התליש בשעות הבוקר המאוחרות. באמצע העברת קווי השקייה במגרש, פנה אלי זונברג בתביעה שנעלה את סכסוכו עם הנגר מיכאלי לאסיפה במוצאי שבת. בצהריים נסעתי במיוחד אליו לומר לו שלפי דעתי זה לא ייתכן לפני הטפול השגרתי. בצהריים באו יאנקו וכרמלה. הלכתי עם יאנקו אל בני כדי לוודא מה תהא דירתם, אך לא רציתי להעירו משנתו. ירדתי לבדי על האופניים עוד פעם אחרי 4:00 וגם אז הוצאתיו מהמטה. התברר שעוד לא הודיע לרועה שעליו לעזוב את הקומה העליונה בבית שרגא. הלכנו בצוותא לראות את הדירה והיא מצאה חן מאוד בעיני משפחת וייס (גם בעיני אני). הם יבואו הנה ב-14 לחודש זה בבוקר. רק אחרי 5:00 התפנית שוב לעבודה. העברתי 4 קווים והשקיתי בגזר ובאספסת כ-חצי שעה. את גמר השקיית תפוחי האדמה והכרוב דחיתי למחר בבוקר בגלל רוח קטלנית. בבצלצלים יש פשוטית אך אחרי התייעצות עם רוזנגרטן החלטתי לא לרססה. לפני הצהריים ניקיתי מקוצאב חלק מהשטח המיועד לדלועים.

יום ו' כ' בסיון תשט"ו 10.6.1955

בשעות הבוקר המוקדמות גמרתי לרכז בסך הכול 12 ערימות. הבית הלווה אותי סולימן שהצטרף אלי בגמר העבודה. כבדנו אותו בתה ולחם עם סרדינים. כאשר שאלתיו למחיר העבודה אמר לי 15 ל"י. וכאשר נתתי לו 12 החזיר לי 2. דיברנו על חקלאות והתפעלתי מידיעותיו ונסינו הרב לדעתי יכול ההי ליהנות מרכז משק סוג א'. יעץ לי להביא את החומצה בהקדם האפשרי הביתה. רציתי להביא חלק עוד בבוקר, אך לא קיבלתי בהמה בזמן. במחסן קיבלתי שק אחד תערובת פרות ושכר הביא לי אותו יותר מאוחר. הגעתי הביתה.. גמרתי לנקות בערך את הדונם המיועד לזריעת דלועים. אחר הצהריים מ-4:00 עד 5:00 עשיתי כ-20 שורות מלונים. לפנות ערב עסקתי בנכונות להובלת החומצה מחר על ידי הגבהת הדפנות של כרכרת עמיחי. שרר הבטיח לי את הפרד לשו מחר ב-6:30 בבוקר. היום לפני הצהריים פנה אלי אסל והציע לעשות בכפר קואופרטיב ירקנים שירכש בטבעון חנות לשם שווק בלתי אמצעי. הערב הייתה צריכה להתקיים פגישת היוזמים: אסל, זונברג, קינגסלר, הולצר, אני וחיים מאיר ובביתו התרחשה. אחרי ארוחת הערב יצאתי עם רובה, מעיל, שמיכה וכר לחמדה כדי ללון שם. ניסיתי לקחת את דאשה איתי, אך זו השתוללה כל כך, שהשארתי אותה בבית. השינה על האדמה הקשה בליל שישי לא נעמה לי במיוחד ומלבד זה עקצו אותי היתושים עד שבאתי בבוקר הביתה עם פנים נפוחות.

יום שבת כ"א בסיון תשט"ו 11.6.1955

אחרי החליבה רתמתי את הפרד של שרר בקרבת עמיחי ועם כל הפטנטים שסידרתי אמש והבוקר ובכל זאת הצלחתי להעמיס עליה בקשירה 2 ערימות. כאשר עמדתי להתיר את הפרד נזדמן למקום במקרה קוטלובסקי והוא נאות להוביל את החומצה בסופר. שנינו חטפנו לפני זה ארוחת בוקר והובלנו את החומצה במכונית אחת מלאה הביתה. את הסינון עשיתי לפני ביתו של זאב. במשך היום ישנתי ונחתי ורק לפנות ערב התחלתי להכין את הנאום לקראת האסיפה בערב.

ההשתתפות הייתה הפעם עצומה ומסמר התוכנית היה כמובן הדו"ח שלי למרות שהיה רק במקום השלישי בסדר היום. כמה דקות לפני התחלת האסיפה, כאשר הקראתי לרמי ולישראלי את טיוטת הדוח הודיע לי רמי שהוא ויצחק מתנגדים שאביא את סעיף התקציב בפני האסיפה (!!!!) הודעת את זה באותן המילים לאסיפה וזו החליטה ברוב קולות בכל זאת לשמוע את הדו"ח בנדון. הקהל התרשם כהוגן (עובדים ציבוריים, בזבז התקציב) ואת התגובות נשמעו בהמשך האסיפה ביום שבת.

12.6.1955

כ"ב בסיון תשט"ו

יום א'

קמתי די מאוחר. ב-7:00 לקחתי במחסן חומרי הדברה שק אחד ד.ד.ט 10%, עשיתי תערובת שוה של הנ"ל עם דיאלדרין ולמרות רוח די חזקה שהחלה, אבקתי את הגזר בשטח התחתון שהתחיל לנבוט, גם הגזר שלפני הכרוב נובט כבר אבל לצערי רק השורות המזרחיות. זרעתי מילויים באספסת. הלילה נכנס לתוקפו שעון הקיץ. בצהריים באה אימא. אחר הצהריים בדקתי את חשבון אפריל ובערב באתי לברר אותו. הרווחתי 29 ל"י בקירוב. (אגב, בשביל המשלוח האחרון של חסה קיבלתי רק 24 גר' עבור ארגז והבדל בין סוג א' ל-ב' היה רק 30 פר'). העברתי הרבה קווי השקיייה והשקיתי גזר, אספסת ושוב את הבצלצלים (2 קווים שעתיים). שני הילדים סובלים בעיניים. יוצא מהם מן הפרשה מוגלתית כאילו העיניים היו מנוזלות.

13.6.1955

כ"ג בסיון תשט"ו

יום ב'

קמתי מוקדם ופתחתי קו שלישי בבצלצלים והגזר לפני הכרוב אחר כך הוצאתי קצת זבל מן הרפת וחלבתי. אחרי ארוחת הבוקר רכזתי את העשב שקצרתי בשני קווי החסה ושרפתיו בצהריים. לפני הצהריים המשכתי לעשב במלונים. אחרי 12:00 ישבתי שעה קלה ואחר כך חיפשתי פרד לחריש שני קווי החסה, אך לשווא. אחר הצהריים השקיתי בפעם הראשונה את המטע בצלחות, אחרי שזבלתי כל אחת בקאלקמון ובערב גמרתי לעשב את המלונים. בערב השתתפתי בישיבת הועד שארכה עד 2:00 בלילה.

14.6.1955

כ"ד בסיון תשט"ו

יום ג'

בגלל הישיבה אתמול קמתי הבוקר מאוחר וכאשר ניגשתי לחלוב ב-7:15 באה כבר כרמלה אלינו. מהרתי לגמור ונחפזתי לעזור ליאנו לפרוק את האוטו. אחרי ארוחת הבוקר אבקתי את נבטי הגזר, פעולה שנעשתה שוב חלקית בלבד, בגלל הרוח. אחרי זה עזרתי יחד עם שרגא להוריד ארון לכלי רב ממדים של הרואה והעליתי עם יאנו את הריהוט הכבד שלו. בדיוק כאשר יצאתי אחר הצהריים להביא סוטה, בא איש הסוכנות לראות את רינה, אותה אני מציע למכירה. הסכים שזו "פרה ולא חתול" אך מוכן לקנותה רק בתקופת הייבוש... ניסיתי לחרוש את שני קווי החסה אך לא הצלחתי. אצטרך להשקותם תחילה. שדדתי את השטח המיועד למקשה וישנתי שעה. לפנות ערב עסקתי בהעברת צנורות, השקיתי שעה קלה את האספסת, 2 קווים בתירס ו-2 קווי החסה מ-1:00 בלילה עד 7:00 בבוקר. עד 1:00 השקיתי קרוב ל-5 שעות את הכרוב.

בערב היינו צריכים להיפגש אצל שרר 5 יוזמי "תמורות" בכפר. הארגון כמובן לא אדפק. התחלנו רק ב-10:30, שרר אני ואסל בלבד. במהרה נוכחתי לדעת שעיקר מאווייהם של השניים הוא לא כל כך טובת הכפר כמו אפשרות להעסיק

עבודה ערבית... חזרתי ב-1:00, סגרתי מים בקרוב ופתחתי 4 קווים להשיית לילה בתירס ובחסה.

15.6.1955

כ"ה בסיון תשט"ו

יום ד'

לפני הצהריים נחתי קצת מן הלילה המעייף. כתבתי מכתב לדודה אחר הצהריים העברתי ממקום למקום את כל שבעת קווי ההמטרה. השקיתי השקייה קלה את כל הגזר עוד בערב. בזמן העברת הצנורות מצאתי בחסה קיפוד צעיר. הוא צפצף כמו צפור. הבאתיו להראות לעדנה, השקתיו קצת חלב ואחר כך הכנסתי אותו לתוך תפוחי האדמה כדי שיאכל את העכברים שעושים לי שם שמות.

בערב נפגשנו שוב אצל שרר, הפעם בתוספת פריבלר וציטרשפילר. הסתמנו שני כיוונים ברורים: האחד קיצוני של פריבלר הרואה ביסוד כל פעולה אחרת קודם כל סילוקו של פיפר והצעות יותר מתונות של ציטרשפילר. אחרי אחרת הלכתי הביתה ופתחתי להשקיית לילה 3 קווים של תפוחי אדמה והקו השלישי בתירס. אצל שרר כבדנו הפעם בעוגה טובה וקפה.

16.6.1955

כ"ו בסיון תשט"ו

יום ה'

בבוקר סגרתי את המים ועשיתי איבוק שיטתי בגזר (דיד.טי 10% ודיאלדרין). המזיקים הספיקו כבר לכלות הרבה נבטים ואצטרך לזרוע מילואים. לפני הצהרים נצלתי את היעדרה של עדנה וסדרתי את המגירה והמדף במטבח. בצהריים הייתי בצרכניה ואחר הצהריים הכנתי מסמן יד לרווחים של 1 וחצי מטר (בשביל הדלועים) ועדרתי את צלחות עצי הפרי. הובלתי ליאנו 3 חבילות חציר עגולות מן הרפת התחתונה עבור השפנים והעברתי 3 קווי המטרה. השקיתי הקו הראשון באספסת ובבוקר השכם אגמור להשקות התפוחי אדמה. הים קבלנו גלויה מגניגר לאמור שיש שם שתי עגלות למכירה. אסע לשם מחר לפני הצהריים.

17.6.1955

כ"ז בסיון תשט"ו

יום ו'

למרות המעורר שצלצל קמתי מאוחר ורק בגלל זה שלא הייתה רוח הצלחתי לאבק את המלונים עד אחרי 8:00. במחסן הוצאתי שק תערובת פרות והבאתיו הביתה בכרכרה של ילין. בינתיים נודע לי שגרשון נוסע בטנדר לקריית עמל, אך עד שהספקתי להתגלח, להתרחץ ולהתלבש הוא נסע כבר והצטרפתי ללכת לבית שערים ברגל. לגניגר הגעתי ב-12:00 בערך. ברפת קבלו אותי בסבר פנים יפות יצחק פינטר ומרדכי מרכז הענף הצעיר.

ראיתי מיד שלא אוכל לרכוש באמצעים שלי שתי עגלות גמולות והחלטתי במקום לקנות גמולה אחת ועגלה בת שבוע שהשאירה עלי רושם טוב מאוד וגם אמה, מבכירה נהדרת. המחיר יהיה 250 ל"י. לא רצו לקחת מפרעה, אמתי שאבוא באמצע השבוע עם טנדר אחרי ארוחת הצהריים עם כמה מכרים בחדר האול, לוו אותי יצחק והילדה לכביש וחכו עד שקיבלתי טרמפ לבית שערים, משם נסעתי עם טנדר משטרה עד ב"ל. אחר הצהריים זרעתי למשה רוזנגרטן דונם גזר דרך נקב מספר 9. אחרי זה השתתפתי בישיבת ועד בה מסר פיפר על הקורס הקרוב בב"ל של נציגי המחלקה להתיישבות של הסוכנות (ביום ג') ושל ועדת המשק של התנועה (ביום ה'). לאור זה הוחלט לדחות האסיפה לשבוע הבא.

בערב הלכנו ארבעתנו לקולנוע, אך מיכל ואני חזרנו כעבור שעה קלה.

יום שבת **כ"ח בסיון תשט"ו** **18.6.1955**

מלבד זה שנחתי היום כדבעי; ישבתי בבוקר אצל חיה שניצר עם אביהה הבטיח להפגיש אותי עם צבי יהודה מתנועת המושבים כדי שאוכל לספר לו על בעיות הכפר. הוחלט שמחר אסע ב-9:00 בבוקר באוטו שלו לחיפה כדי לרכז חומר בסוכנות וקק"ל. לפנות ערב פזרתי צליו במלונים והעברתי 3 קוי המטרה לבצללים. שרר נקנס היום על ידי הועד בסך 75 ל"י על שעבד עם פועלים ערביים. בערב כתבתי מכתב לארה"ב.

יום א' **כ"ט בסיון תשט"ו** **19.6.1955**

ב-5:00 קמתי לכסות את הילדים וכאשר נכנסתי שוב למיטה נדקרת מעל הברך על ידי עקרב גדול. את הבצללים השקיתי השקיה טובה למעלה משעתיים ועד ל-7:30 שדדתי את שטח התירס עם הפרד של שרר. לקחתי אחר כך 38 ק"ג סורגים במחסן הגרעינים, התגלחתי, התלבשתי וב-9:00 נסענו עם חוה ואביהה לחיפה. בנשר התקלקל האוטו ובקושי הגענו למוסך בחיפה. בסוכנות נפגשתי עם אריאלי וסגנו וניסיתי לגולל לפנייהם מעט על המשחק המסוכן בכספי התקציב. קיבלתי מהם מכתב לגזברות בקריית אליהו. זה היה אחרי 12:00 ולא היה לי כבר זמן להגיע לשם. נסעתי מהר לתחנת הנסיונות בנוה יער (בית שערים) על מנת לבקש ממר פפר (מנהל המדור לבהמות עבודה), אך לא פגשתי שם. אמרו לי שנסע (למרות שלפי הפרסומים היה צריך להיות שם עד שעה 14:00). הביתה הגעתי עם המאק. סימנתי תלמים ברווחים של 1.5 מ' במקשה. שתיתי קפה ואכלתי עוגה מצוינת בקרבתם של משפחת וייס והבאתי ממגרשו של רוזנגרטן את הפלנט בכרכרתו. בערב ישבתי אצל סטראקוש והוא הבטיח לדוש לי ביום ג' בבוקר את החומצה.

יום ב' **ל' בסיון תשט"ו** **20.6.1955**

לפני הצהריים זרעתי מילואים בגזר. לאחר הצהריים הייתה לי תכנית די מקיפה, אולם הוא הושמה לאל על ידי קטטה משפחתית חמורה. מיכל קרעה לי את העיתון, חטפה לי סיגריה בוערת מן הפה והכניסה את כל הסיגריות שהיו לי (4 חפיסות) לתוך מים. כל זה נעשה לפני עיניה של עדנה המסכנה אשר ניסתה להגן עלי בכל כוחותיה... רציתי לסדר את התא בשביל עגלת החלב אך לא יכולתי בשום אופן להתרכז... יותר מאוחר רכבתי לשדה החומצה של אמנון כדי לראות כיצד מתנהל הדיש. הוסכם שנתחיל לדוש אצלי מחר ב-9:00 בבוקר. בערב צוותה עלי מיכל לתת גרעינים לעופות וכאשר סרבתי, הרסה את עמודי תא העגלות. מיכל לא הכינה לי ארוחת ערב ואף לא עשתה את מיטתי. נרדמתי עליה מרוב עייפות מבלי שהתקלחתי קודם לכן.

יום ג' **א' בתמוז תשט"ו** **21.6.1955**

בבוקר השקיתי את כל שטחי הגזר. ב-7:30 רכבתי על אופניים לתחנת הנסיונות. שם הרציתי לפני פפר את בעיית בהמת העבודה והוא הבטיח לעזור לי בהקדם. חזרתי ב-9:00. לפני 10:00 ניסינו לדוש את החומצה אבל הפסקנו משום שהייתה לחה מידי. פזרתי את הערימה לרצועה ארוכה ודשנו ב-5:00 אחר הצהריים האכזבה הייתה גדולה. קצת יותר משני שקים בלבד, בקושי 4 שערים... החומצה לא יצאה נקיה היא מעורבת עם מיץ ואדמה. עמיחי עזר לי בשעת הדיש. במשך היום גמרתי לסדר פחות או יותר את תא העגלה. בערב ניסיתי להזמין את הטנדר, אך נאמר לי שהוא נמצא כל היום בעמק בית נטופה. איני יודע עוד כיצד אוביל הביתה את העגלות. היום אחר הצהריים היו פה אנשי המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית. מיכל לא הכינה לי אף ארוחה במשך כל היום...

22.6.1955	ב' בתמוז תשט"ו	יום ד'
<p>הפעם אבקתי את הגזר על ידי פיזור ד.ד.ט 10% בידיים בלבד. התכוננתי לצאת לכביש מוקדם בצהריים, אך מיכל הפצירה בי לאכול צהריים ולכן התעכבה יציאתי עד 12:30. בבוקר אמרתי לה שאני נוסע לחיפה לסדר גט והיא התחרטה על מעשיה... הלכתי דרך השדות לרמת ישי ולמשרדי הסוכנות בחבל הצפון הגעתי רק ב-2:30. כאשר כבר לא היה שם איש. נסעתי באגד לעפולה. שם שכרתי ב-16 ל"י אוטו משא G.M.C על מנת להעביר בו את העגלות. לגניגר הגענו ב-6:30 בערך. את מרדכי הצטרכתי להביא מביתו ואת יצחק לא ראיתי בכלל. את העגלות העמסנו בחיפזון ועזר על ידינו הבחור הצ'כי ירקא. את 2 העגלות הבאתי הביתה בשלום. את הקטנה הכנסתי לתא בחוץ ואת הגדולה יחד עם הפרות ברפת. רינה וניבה לא מציקות לה.</p>		
4.8.1955	ט"ז באב תשט"ו	יום ה'
<p><u>גזר</u> 4 הקווים האחרונים בתחתית המגרש זריעה בשורותיים 58-12 ס"מ מבעד לנקב מספר 9, פחות מ-750 ג'. בערב השקייה של 2 וחצי שעות בערך.</p>		
8.8.1955	כ' באב תשט"ו	יום ב'
<p>זריעת <u>תירס</u> כלאים בחצי רטוב. פזור ב-2 וחצי ק"ג זרעים ביד בתלמים (מחרשה ערבית) רווח של מטר. 20 עד 30 ס"מ בתוך התלם. כיסוי בשדוד במשדדה כבדה למחרת הדקתי במעגילה. <u>גזר</u> השקייה של שעה וחצי בערך.</p>		
11.8.1955	כ"ג באב תשט"ו	יום ה'
<p><u>גזר</u> שעה השקייה השקייה מוקדמת של המקשה בתלמים.</p>		
12.8.1955	כ"ד באב תשט"ו	יום ו'
<p><u>הגזר</u> מתחיל לנבוט. ריסוס הגזר והסביבה בדיאלדרין. מתחיל לזרוע מקשה. 3 זרעי מלפפונים כל 20 ס"מ. 2 זרעי קישואים כל חצי מ'.</p>		
13.8.1955	כ"ה באב תשט"ו	יום שבת
<p><u>גזר</u> השקייה חלשה של חצי שעה, בלי כל לחץ.</p>		
15.8.1955	כ"ז באב תשט"ו	יום ב'
<p><u>מקשה</u> גומר לזרוע</p>		

גזר משקה ומאבק לסירוגין.

16.8.1955	כ"ח באב תשט"ו	יום ג'	מקשה משקה פעם שנייה. המלפפונים שנזרעו ביום ו' נובטים. התירס לא נבט כלל. אצטרך להשקותו.
17.8.1955	ל' באב תשט"ו	יום ה'	בערב משקה למעלה מ-3 שעות את התירס שלא נבט.
18.8.1955	א' באלול תשט"ו	יום ו'	גזר השקייה של שעה וחצי דלועים המטרה של 3 וחצי שעות השקיית אספסת.
19.8.1955	ב' באלול תשט"ו	יום שבת	רוב המלפפונים נבטו.
20.8.1955	ג' באלול תשט"ו	יום ד'	הגזר קיבל השקייה טובה של למעלה משעתיים בשבוע הבא אני מתכוון לרססו בנפט. דיסוק השטח הגדול (דרך גרמנית) במגרש וכל התוספת.
25.8.1955	ז' באלול תשט"ו	יום ה'	אתמול והיום השקייה מוקדמת של התוספת יותר מ-5 שעות בלחץ בינוני.
26.8.1955	ח' באלול תשט"ו	יום ו'	מנסה לרסס הגזר בנפט (במרסס גב) ההשערה שהנפט פוגם נבטים רגים (בעלי פסיגים בלבד) לא נתאמתה !!
28.8.1955	י' באלול תשט"ו	יום א'	גזר ריסוס נפט במרסס גב. עבודת פרך של 6 שעות, 8-10 מרססים. שדוד תוספת עבור תפוחי האדמה.
29.8.1955	י"א באלול תשט"ו	יום ב'	זיבול ראש (קאלקאמון) גזר והשקייה של שעתיים. הריסוס משביע רצון. סימון ותילום שטח תפוחי האדמה.
30.8.1955	י"ב באלול תשט"ו	יום ג'	גזר ודלועים איבוק בדיאלדרין + ד.ד.ט. מתחיל לזרוע תפוחי אדמה.
31.8.1955	י"ג באלול תשט"ו	יום ד'	ממשיך לזרוע תפוחי אדמה בתוספת משקה קו ראשון.
1.9.1955	י"ד באלול תשט"ו	יום ה'	גומר לזרוע תפוחי אדמה משקה עוד 2 קווים, משקה שני קווים תחתונים על גזר.
2.9.1955	ט"ו באלול תשט"ו	יום ו'	

גומר להשקות תפוחי אדמה בתוספת מזבל בקאלקאמון ומשקה דלועים בתלמים. מתחיל לדלל מלפפונים, מאבק עם ניקוטין נגד כנימה.

קוצר אספסת נגועה בפרודניה.

3.9.1955 יום שבת ט"ז באלול תשט"ו
משקה קו ראשון של אספסת.

4.9.1955 יום א' י"ז באלול תשט"ו
גזר השקייה של 2 וחצי שעות
גור לדלל דלועים

5.9.1955 יום ב' י"ח באלול תשט"ו
תירס השקיית לילה של 2 שעות (המטרה).

6.9.1955 יום ג' י"ט באלול תשט"ו
תפוחי האדמה מגרש השקייה מוקדמת (בבוקר השכם) של 6 שעות – 10 פטישים.
גומר להשקות אספסת.

7.9.1955 יום ד' כ' באלול תשט"ו
מאבק בדיאלדרין גזר ואספסת קלטור בתפוחי האדמה (תוספת)

8.9.1955 יום ה' כ"א באלול תשט"ו
היום ולמחרת השקיית תפוחי האדמה תוספת של שעתיים וחצי (75 מ"ק) על השקייה מוקדמת והשקייה ראשונה
הוצאתי 228 מ"ק.

9.9.1955 יום ו' כ"ב באלול תשט"ו
אתמול והיום זרימת תפוחי אדמה מגרש...

10.9.1955 יום שבת כ"ג באלול תשט"ו
השקיית תפוחי אדמה מגרש למעלה מ-3 שעות.

11.9.1955 יום א' כ"ד באלול תשט"ו
השקיית 2 קווים נמוכים של אספסת קרוב ל-3 שעות.

12.9.1955 יום ב' כ"ה באלול תשט"ו
שידוד תפוחי אדמה תוספת במשדדה קלה.
פתיחת תלם שני בדלועים.

13.9.1955 יום ג' כ"ו באלול תשט"ו
אתמול והיום השקיית דלועים סופרפוספט בהתחלת כל תלם.
מתחילים לנקות בצלצלים על גבי ברזנט! מנה אחת 8 שקים.

14.9.1955 יום ד' כ"ז באלול תשט"ו
השקיית גזר 3 שעות, לחץ בינוני.

15.9.1955 יום ו' כ"ט באלול תשט"ו
השקיית תפוח אדמה תוספת 3 שעות. הנביטה הולכת ומתגברת.

		אספסת השקיית 2 קווים תחתונים קלטור <u>תפוחי האדמה מגרש</u> .
20.9.1955	יום ד'	ד' בתשרי תשט"ז השקיית <u>תפוחי אדמה מגרש</u> למעלה מ-3 שעות.
21.9.1955	יום ה'	ה' בתשרי תשט"ז השקיית <u>דלועים</u> וקו ראשון באספסת השקיית מטע.
22.9.1955	יום ו'	ו' בתשרי תשט"ז השקיית תפוחי אדמה תוספת.
26.9.1955	יום ב'	י' בתשרי תשט"ז השקיית <u>גזר</u> 3 שעות לחץ טוב.
27.9.1955	יום ג'	י"א בתשרי תשט"ז השקיית <u>דלועים</u> השקיית תפוח אדמה במגרש.
28.9.1955	יום שבת	ט"ו בתשרי תשט"ז השקיית <u>תפוחי אדמה תוספת</u> , קו ראשון אספסת השקיית גינת בית.
2.10.1955	יום א'	ט"ז בתשרי תשט"ז גיפור <u>דלועים</u> השקיית <u>דלועים</u>
3.10.1955	יום ב'	י"ז בתשרי תשט"ז השקיית <u>תפוחי אדמה מגרש</u> . השקיית וק שני <u>אספסת</u> .
4.10.1955	יום ג'	י"ח בתשרי תשט"ז השקיית <u>גזר</u> 4 שעות.
5.10.1955	יום ה'	כ' בתשרי תשט"ז השקיית קו אחרון וראשון <u>אספסת</u> קלטור <u>תפוחי אדמה</u> תוספת
6.10.1955	יום ו'	כ"א בתשרי תשט"ז קלטור <u>תפוחי אדמה</u> , השקיית <u>דלועים מגרש</u> .
7.10.1955	יום שבת	כ"ב בתשרי תשט"ז השקייה מוקדמת <u>שטח גדול</u>
8.10.1955	יום ב'	כ"ד בתשרי תשט"ז קו ראשון תפוחי אדמה תוספת
9.10.1955	יום ג'	כ"ה בתשרי תשט"ז מסירת בצלצלים.

10.10.1955	כ"ו בתשרי תשט"ז	יום ד' השקיית גינת בית (גזר) השקיית 2 קווים תוספת.
14.10.1955	כ"ח בתשרי תשט"ז	יום ו' גמר השקיית תוספת. השקיית גזר 3 שעות, 3 קווים תפוחי אדמה מגרש והשקיית דלועים.
15.10.1955	כ"ט בתשרי תשט"ז	יום שבת 6 קווים שטח גדול (שעתיים) חלק מזה יום א'.
18.10.1955	ב' בחשון תשט"ז	יום ג' השקיית דלועים
19.10.1955	ג' בחשון תשט"ז	יום ד' השקיית תפוחי אדמה תוספת שטח גדול: אפונה 50 ק"ג סופר + אלדרין 4%. גזר 30 ק"ג אמוניאק + יוור. תלתן 5 וחצי ל" אלדרין שדוד עם 2 משדדות.
21.10.1955	ה' בחשון תשט"ז	יום ו' גמר השקיית תוספת זריעת דונם תלתן. גזר 3 שעות. חצי ק"ג זיפזיף שתי וערב. תילום דונם גזר לגדודיות.
22.10.1955	ו' בחשון תשט"ז	יום שבת השקיית דלועים. 2 קווים תפוחי אדמה מגרש. קו ראשון ואחרון של אספסת.
23.10.1955	ז' בחשון תשט"ז	יום א' זריעת גזר 1 דונם, נקב 7, 400-450 גר' השקיית תלתן 4 שעות. ריסוס תפוחי אדמה תוספת דיאלורין + נחושת.
24.10.1955	ח' בחשון תשט"ז	יום ב' השקיית 2 קווים ראשונים גזר 4 שעות.
25.10.1955	ט' בחשון תשט"ז	יום ג' חריש דונם מיועד לאפונה עם בידוק בלי כנפיים.
26.10.1955	י' בחשון תשט"ז	יום ד' זריעת אפונה "לייקסטונס פרוגרס" נקב 34-35) כל 40 ס"מ. 5 ק"ג הספיק רק ל-2 קווים. השקיית קו שלישי גזר תלתן 1 שעה. אפונה 3 וחצי שעות.
27.10.1955	י"א בחשון תשט"ז	יום ה' השקיית גזר הישן קורב ל-4 שעות השקיית תפוחי אדמה תוספת אחרי זבול ראש. יורה.

28.10.1955	י"ב בחשון תשט"ז	יום ו'	יורה. זבל ראש בכל תפוחי האדמה גם במגרש (לא ברור) בתפוחי האדמה במגרש.
29.10.1955	י"ג בחשון תשט"ז	יום שבת	גמר השקיית תוספת. צליו נגד חפרפרת.
31.10.1955	ט"ו בחשון תשט"ז	יום ב'	גזר חדש חצי שעה. 2 קווים ראשונים של אספסת 3 שעות. ריסוס תפוחי אדמה מגרש.
1.11.1955	ט"ז בחשון תשט"ז	יום ג'	הגזר נובט. מתחילים לבנות את הבית.
2.11.1955	י"ז בחשון תשט"ז	יום ד'	גזר חדש 1 וחצי שעות. זריעת קו קולורבי נקבים 4 ו-5, כל 35 ס"מ. משתלת בצל אצל אוקר. נקבים 17-18 (מצר) כל 17.5 ס"מ שביל אחרי כל 5 שורות בערך 1.5 ק"ג לקו.
3.11.1955	י"ח בחשון תשט"ז	יום ה'	אפונה נובטת.
4.11.1955	י"ט בחשון תשט"ז	יום ו'	השקיית גזר ישן. השקיית קולורבי, אפונה, תלתן, גזר, קו ראשון אספסת, תפוחי אדמה במגרש ובתוספת. גולדברג לא בא.
6.11.1955	כ"א בחשון תשט"ז	יום א'	זריעת 2 דונם פרג אצל רוזנגרטן בעד נקב 8 (תערובת עם חול) משתלת סלק בכמות יש לזרוע מבעד לחורים 27.

1956 עד 1958 לא ידוע לנו אם היומן אבד או לא נכתב

1959 בית-לחם

3.9.1959	א' בתשרי תש"כ	יום שבת	ה"אני מאמין" שלי לשלושת השנים הבאות: לגדל כל שנה לפחות 3 דונם עגבניות "תמר" בהדליה גבוהה ו-3 דונם מלפפונים קיציים. לבדוק אפשרות של גידול קימל בבעל. למספוא להקדיש 3 דונם שלחין, בעיקר סלק. להשתדל שלפחות 6-9 דונם שלחין יהיו תפוסים על ידי ירקות. להתקין אריזה מיוחדת (קרטונים) בעיקר לעגבניות ומלפפונים, משקל וסוג סטנדרטי עם תוויות מושכות עין שישאו עליהן את תאריך הקטיף ומחיר לצרכן. לספק את הסחורה ישר לקמעונאים. להשתדל שהרווח השנתי נטו מירקות יתקרב ל-500 ל"י. השנה לשתול בתוספת צפורי 10 דונם בצל בכיר. גדולי השנה השלישית חריש עמוק בכל
----------	---------------	---------	--

המגרש, שנה ד' שום.

המטרות לפי סדר כרונולוגי:

בור תחמיץ מכוסה להזנה עצמית, רפת 4 חולבות עם סככה לגידול ומתבן מעליהן. לול ל-288 מטילות ו-100-50 תרנגולות "טפילות"; בריכת שחייה עם משאבה להשקיית עזר. רכישת רכב.

החל מהשנה הרביעית, הכשריסט קבוע לשמה (מבוגרי בתי הספר החקלאיים) שיאפשר לי ללמד ולהתמחות בכל הדברים שחלמתי עליהם אי פעם.

בית-לחם, ערב ראש השנה תש"ך. ב"ה.

5.10.1959

יום ב' ג' בתשרי תש"כ

לערבב דשנים עם אלדרין.

לדאוג שמוסף פלדמן יתקן אגריה.

להביא משדדה משולשת למגרש.

6.10.1959

יום ג' ד' בתשרי תש"כ

לפזר דשנים ואלדרין - נדחה

לשדד כל המגרש - נדחה

אחר הצהריים לנסות לזרוע צנון –נדחה

לחטא אפונה –נדחה

להשרות בלילה במים –נדחה

בבוקר הבאתי את האגריה למצב עבודה (אתמול עשיתי ניקוי ראש, נקוי (טקסט לועזי) והיום החלפתי שמן).

לפני הצהריים פזרתי על שבעה דונם של המגרש דשן עם אלדרין. על 3 הדונם המיועדים לאפונה 5 ק"ג אלדרין 4%

לדונם בתוספת קצת סופרפוספט ועוד חמרי דלול ובשאר (11 ברזים) כ-120 ק"ג גפרת אמון לכל השטח. 5 ק"ג אלדרין,

4% לדונם.

סלקתי את קווי ההשקיה ואחר הצהריים שדדתי במשדדה משולשת.

בערב ישיבת מועצה.

7.10.1959

יום ד' ה' בתשרי תש"כ

לייבש אפונה תפוחה למצוא נקב זריעה מתאים לזרוע אפונה –נדחה

לפני הצהריים פיזור 150 ק"ג סופרפוספט על 3 הדונם בתוספת המיועדים לסלק. מספוא. את השטח חרש בן-עמי

אחר הצהריים עם פיגוזון וטריסוק. אחר הצהריים הוצאת 6 וחצי תיבות שתילי כרוב בראונשווייג מן המשתלה הצבורית.

להכין שתילת כרוב. לשתול כרוב 2 קוויים או דונם לפי הזמן ומצב השתילים.

לתחת קו אחרון של תירס.

למסור במשרד פקודה של 70.700 ל"י עבודת אגריה.

בלוך לא רצה לחתום לי על 8 ל"י שכר דירה, מחקתי את זה והפקודה מסתכמת רק ב-62.700 ל"י.

יום ה' ו' בתשרי תש"כ **8.10.1959**
שתילת 2 קווים כרוב בראשוויגי 80 X 50+40 ס"מ לפי חבל, בעזרתי ובעזרת אימא!. השתילים לא הספיקו כדי סיום הקו הראשון. השקייה של 3 שעות.
תיחוח הקו האחרון של התירס (על יד הכרוב) באגירה.
קבלתי יצול חדש לאגריה. שוב פעם בלי חיזוקים אך הפעם נצור בלי תפר. הרכבת היצול והאגריה. העברת 3 קווים מסוף המגרש לשטח המיועד לתלתן.
הכנסתי 100 ל"י במזומן עבור החשמל.

יום ו' ז' בתשרי תש"כ **9.10.1959**
בבוקר השקיית שטח המיועד לתלתן (2 דונמים ראשונים) שעה וחצי זריעת שני קווים צנון אדום בעד נקב מס' 7 פלוס עם נעל זריעה חדה ברטוב, בלי מתלם כל 36 ס"מ כ-250 גרם לקו.
חיטוי 18 ק"ג אפונה. "לייקסטונס פרוגרס" באגרזוג'. העברת קווים קציר תירס וכו'.

יום א' ט' בתשרי תש"כ **10.10.1959**
מתחיל לזרוע אפונה ב-3 הדונמים האחרונים במגרש. החלטתי לא להתפייחה כי אם לזריעה יבשה. העבודה (זריעה ברטוב) הולכת קשה מאוד. יש רגבים גסים וגם לא כל העשבים הושמדו. הייתי צריך לשדד את השטח בשני כוונים.

יום ב' י' בתשרי תש"כ **11.10.1959**
גמר השקיית תירס 4 שורות עם שטוצרים גבורים
גמר השקייה מוקדמת תוספת לסלק מספוא 6 שורות 6 שקווים 250 מ"ק.

יום ג' י"א בתשרי תש"כ **12.10.1959**
פיזור אלדרין בשני הדונמים הראשונים (תלתן)
המשך זריעת אפונה ("לייקסטונס פרוגרס") ברטוב עם נעל זריעה חדה בלי מתלם. כל 45 ס"מ; נקבים 34-35, כ-6 ק"ג לדונם.
הצנון האדום נובט בלי השקייה!
בערב ישיבת מועצה.

יום ד' י"ב בתשרי תש"כ **13.10.1959**
במאמץ רב הבאתי את מראה ב-8:00 להזרעה והצטרכתי לחכות שם עד 9:00. התייעצתי עם המזריע בקשר לפטמותיה המשונות והוא (גם דומניסקי זוננברג) ייעצו לי לא להזריעה כלל ולמכרה בהקדם.
המזריע אמר לי שיש מבכירה יפה בחודש שביעי (בת דנדי) בכפר ברוך ב-1,100 ל"י. אם אוכל למכור את מרעה בהקדם ובתוספת קצת כסף ממיכל לקנות את המבכירה, יהיה זה אולי על הצד היותר טוב.
לפני הצהריים גמרתי לזרוע את האפונה.
זרעתי את 2 הדונמים הראשונים תלתן, 6 ק"ג לדונם מדולל בגפרת אמון (1:!) אחר הצהריים הצנעתי בשידוד שתי

וערב. בלילה עגלתי את האפונה במעגילה.

מחר אני מתכוון לנסוע לחיפה.

14.10.1959

י"ג בתשרי תש"כ

יום ה'

בבוקר הייתי בחיפה. מבנק אללרן הוצאתי 309.520 ל"י, שילמתי באוצר לחייל 49500 ל"י. ד"ר ברל לא היה ולכן לא יכולתי לשלם לו את חובי. בהספקה סיימתי סוף סוף את חשבון האגריה 153.120 ל"י. הבטיחו לשלם לי כתב אחריות ל-3 חודשים על היצול. קניתי משקל קפיץ ל-15 ק"ג.

בערב הבאתי את המעגילה ועגלתי את 2 דונם של התלתן. מסקנות מזריעת האפונה:

השקיייה אחרי החריש (2 שעות) כנראה לא הייתה מספקת. היה צריך א) להגדיל את כמות הביים; ב) לשדד בשני הכיוונים (או לתחח לפני הזריעה)

שני דברים אלה היו לבטח מקלים על הזריעה וגם על הנביטה יש הכרח לעגל אחרי הזריעה. אפשר לעגל גם שטח אחרי נביטה. בגלל החושך אמש לא יכולתי לבדוק את תוצאות העיגול בצנן ולכן לא עגלתי. כעת אני מצטער על כך (17.10.59). זרעי האפונה אמנם תפחו בחלקם אך לא במלואם. לכן לא אוכל לוותר על השקייית הפונה לפני נביטתה.

16.10.1959

י"ד בתשרי תש"כ

יום ו'

היום הבאתי את שפעה להזרעה (מלך) הראיתי לסוחר את מרעה והוא נתן לי שיק על 250 ל"י ורוצה לקחתה בשבוע הבא תמורת 750 ל"י. לפני הצהריים ירד גשם חזק למדי ואחרי זה התבהר הרטיבות על פני השטח לא התחברה עם זו שלמטה. הצנן נאכל על ידי מוצצים וגם פרודניה.

אחר הצהריים באו פבל, אדית והילדים. ב-4:30 נסעתי עם צבי ג'ינג'י לכפר ברוך וקניתי מלויט את המבכירה (בת דנדי) ב-1,075 ל"י (מפרעה של 100 ל"י) בבית נודע לי שלגרשון הייתה גם כן מבכירה בת דנדי שצריכה להמליט עוד החודש ושמכר אותם באותו היום לשמואל רוזנזפט ב-1,600 ל"י (!!).

בינתיים מתנהל וויכוח כמה מרעה יכולה לשקול ההשערות הן בין 360 ל-420 ל"י ואני מבולבל לגמרי. בצהריים בניתי לילדים שלד של סוכה. בערב השקיתי את הצנן שעה אחת. בשבת התחלתי להשקות האפונה 1 וחצי שעות. בשבת הבאה גם במיועד את יהושוע. הוא העריך את מרעה ב-370 ק"ג.

18.10.1959

ט"ז בתשרי תש"כ

יום א'

מאחר ששפעה ממשיכה לדרוש, הבאתיה שוב להזרעה, הפעם קיבלה (טקסט לועזי). המזריע אמר לי שלדעתו מרעה שוקלת לפחות 400 ק"ג. העסתי אותה על הטנדר של גרשון ונסענו לתחנה לשקול. משקלה היה 455 ק"ג. זאת אומרת לפחות 900 ל"י (!! איני יודע מה לעשות עם הסוחר. בכל אופן לא אוכל לתת אותה ב-750 ל"י.

בבוקר אבקתי את הצנן ב-ד.ד.ט 5%. מיכל נסעה לחיפה להוציא הכסף במטבע זר. בצהריים טלפנתי לסוחר והודעתי לאשתו שאני רוצה למכור העגלה במשקל.

גמר השקייית אפונה. הרכבת הקולטיבטור וקלטור כרוב באגריה.

19.10.1959

י"ז בתשרי תש"כ

יום ב'

מיכל ואדית נוסעים עם כל הילדים.

מתחיל להשקות התלתן שעה וחצי. פיזור 62 וחצי ק"ג אמוניאק עם 15 ק"ג אלדרין בתוספת ושידוד שתי וערב. חיטוי זרעי סלק.

בערב הייתי אצל כ"ץ ועשינו חשבון סופי מגיע לו ממני 54.160 ל"י.

20.10.1959

יום ג' י"ח בתשרי תש"כ

בבוקר הבטיח לי גרשון שנסע בשעה אחת להביא המבכירה מכפר ברוך. לפני הצהריים קצרתי ירק, העברתי קווים וישנתי קצת ומאחת חיכיתי לגרשון. בבוקר טלפנתי לשרות המטאורולוגי וביקשתי משורה למד-גשם זעיר במקום המשורה למד-גשם סטנדרטי ששלחו בטעות.

בסוף יצאנו לכפר ברוך רק ב-3:30.

התברר שהפרה אינה מבוטחת (בכפר ברוך רק ביטוח וטרינרי) ושהזרעה ב-17 לחודש. אילו הייתי מברר זאת ביום ו' הייתי יכול בוודאי להוריד המחיר.

הפרטים: אם: "צילה" / נולדה ב-9/57.

אב: "דנדי" / הוזרעה ב-19.3.59 ע"י גיל.

הבאנו אותה עם חשיכה לרפת, נתקבלה בלי קשיים. קולה צרחני במקצת.

בערב ישיבת מועצה על צבי אנקר (קנה מניית "אשד") וגזבר חוץ. עד 1:00 בלילה.

21.10.1959

יום ד' י"ט בתשרי תש"כ

זריעת צד ד' סלק מספוא בתוספת מגרש / 3 קווים ראשונים "לורד ורדן", 3 האחרונים "סלודסטרוף" זריעה ברטוב כל 50 ס"מ מבעד לנקב 30. לכל השטח בערך 4.5 ק"ג בנקב כה גדול בחרתי רק בגלל כמות הזרעים הגדולה. ב-5:00 חזרה מיכל עם הילדים.

בלילה הייתי צריך לשמור עם גרשון. התברר שהוא התייצב בצבא. ב-8:30 בערב שכבתי לישון קצת על מנת להיות מוכן לשמירה והתעוררתי לפחות ב-6:00 בבוקר.

22.10.1955

יום ה' כ' בתשרי תש"כ

לפני הצהריים גמר זריעת הסלק. אחר הצהריים עיסון מוציא מהלול צלוק זבל עופות שאני מובל לשטח המיועד למשתלת בצל ב-6 כרכרות אגריה ומחלק ל-12 ערימות. אחר הצהריים מספיק גם לעגל הסלק. הקו האחרון יבש מדי ואצטרך להשקותו מיד.

23.10.1959

יום ו' כ"א בתשרי תש"כ

בבוקר עסין מפזר זבל העופות ואני אחרי זה מצניעו באגריה. החישוק המחזיק את מיכל הדלק של האגריה נשבר והצטרכתי לקשור המיכל בחוט ברזל (!!)

אחר הצהריים מעגל את 7 הקווים שבין הצנן והכרוב. משקה שוב תלתן שעה.

צנן 2 וחצי שעות.

24.10.1959	כ"ב בתשרי תש"כ	יום שבת	<p>גמר השקיית תלתן 1 שעה. השקיייה מוקדמת משתלת בצל 2 וחצי שעות. השקיייה כרוב 2 ו-3/4 שעות, התקפה של <u>כנימת הכרוב</u> השקיייה קו אחרון של תירס 3 שעות השקיייה אפונה 2 ו-3/4 שעות השקיייה קו אחרון של סלק בתוספת 3 שעות (20 מ"ק)</p>
25.10.1959	כ"ג בתשרי תש"כ	יום א'	<p>למרות החמסין המשך השקיית אפונה 30 שורות. איבוק צנון ב-ד.ד.ט 5% ברוח די חזקה. ריסוס כרוב במלתיון במרסס גב. 2 מרססים, פומיה מספר 4. ב-5:30 בא הסוחר לקחת את העגלה, רצה להוריד מהמשקל 10% ולשלם רק 1.900 ל"י עבור קילו. בסוף הסכמתי לקבל בלי שקילה 785 ל"י. בערב גמר השקיית אפונה.</p>
26.10.1959	כ"ד בתשרי תש"כ	יום ב'	<p>השקיית קו לפני אחרון סלק מספוא, תוספת, 2 שורות ריסוס שני בכרוב עם מלתון בתוספת משטח. תוצאות טובות למדי. היום עשו מטעם חברת החשמל את החיבור לבית. צבילי בא והתקין מכונת גשם.</p>
27.10.1959	כ"ה בתשרי תש"כ	יום ג'	<p>עד הצהריים הייתי בחיפה. פרעתי את השיקים על סך 785 ש"ח עבור מראה. הפקדתי בל"ל 500 ל"י. קניתי כל מיני מצרכים: מגיני עלים לאגריה, חוט חשמל (עופרת) ללול, סכין תיחוח ועוד חלקי חלוף. הצטלמתי עבור תעודת הזהות שעליזה אבדה לי. אחר הצהריים ירד <u>גשם</u>. בערב ניקיתי באופן יסודי את הביוב של הכיור במקלחת.</p>
28.10.1959	כ"ו בתשרי תש"כ	יום ד'	<p>בבוקר סדרתי חשמל בלול. בגלל הרטיבות עוד לא יכולתי לזרוע היום. תיקנתי למיכל את מכונת הכביסה ושמנתי אותה. קניתי שני עולים בצרכניה.</p>
29.10.1959	כ"ז בתשרי תש"כ	יום ה'	<p>הבוקר מסרתי בצרכניה 2 תיבות תירס מתוך 34 ק"ג. לפני הצהריים תיקנתי באופן יסודי את מיכל הדלק של <u>האגרה</u> וניקיתי את כל מערכת הולכת הדלק.</p>

אחר הצהריים זריעת 2 קווים פרג. תערובת עם אמוניאק מנופה 1.7 מבעד לנקבים 8, 9. כל 45 ס"מ.

יום ו' כ"ח בתשרי תש"כ 30.10.1959

זריעת 2 קווים חסה "הירקן" (גדרה) כל 40 ס"מ מבעד לנקבים 8-9, כ-200 ג' לכל השטח.
זריעת משתלת בצל ספרדי וטקסס גראנו 1 דונם.
כל 22.5 ס"מ מבעד לנקבים 17-18 כ-2 ק"ג מכל זן.
בצהריים סידרתי לאגריה 2 כנות למחזירי אור.

יום שבת כ"ט בתשרי תש"כ 31.10.1959

השקיית צנון 2 וחצי שעות.
השקיית פרג וחסה 3 שעות
השקיית תלתן 1 שעה
השקיית 4 קווים סלק מספוא בתוספת 2 שורות
הסלק ב-4 הקווים הלא מושקים אחרי הזריעה החל לנבוט בלי המטרה.

יום א' ל' בתשרי תש"כ 1.11.1959

בבוקר השקו גם גרשון וגם זאביק בדיוק מול הקו של משתלת הבצל שלא הספקתי לזרוע ביום ו'. הצטרכתי לדחות הזריעה לאחר הצהריים. לפני הצהריים ניקיתי את פילטר האוויר של האגריה וסדרתי לה אור אחורי בעזרת הפנס 6 וולט שבמכונת הגשם. בצהריים מיכל שכבה עם חום והצטרכתי לדאוג לילדים. על כן לא הספקתי לגמור לזרוע. מחר ב-10:30 מבחן הטרקטורים בנהלל.

יום ב' א' בחשון תש"כ 2.11.1959

בבוקר השכם גמרתי לזרוע את משתלת הבצל, וגמרתי להשקות את התלתן 1 שעה.
מיד אחרי זה התחיל שרב כבד.
ב-10:00 נסעתי לנהלל עם האגריה למבחן.
בשעת המבחן נתאשר מה שחשדתי מזמן, שהמעצור מפעיל רק את הגלגל השמאלי. ויסתתי במקום את מוט העצירה הימני והמעצורים פעלו מצוין. עברתי את הטסט, אולם אשרו לי רק תנועה בשעות היום. (למרות כל המאמצים שלי אתמול!!).

אחר הצהריים התחלתי לכסח באפונה והעברתי קווי השקייה. לפנות ערב, כשנספק השרב השקיתי את המשתלה 3 שעות ואחר כך את הכרוב. איני יודע כמה זמן הושקה, מפני שבאמצע נפסקו המים.
אחרי 10:00 בערב עבר אוטו זר במגרש ועל יד העגבניות של זאביק נכנס עם כל רחבו לשטח המשתלה, בגלל 5 תיבות שדה שזאביק השאיר כרגיל בלב הדרך. כמובן שיש עכשיו במשתלה תעלה עמוקה, כמעט בשני שלישי מרוחבה.

יום ג' ב' בחשון תש"כ 3.11.1959

החמסין נמשך, ונוסף לזה יש הפסקות ארוכות במי השקיייה.

כיסוח האפונה. חלזונות עושים שמות בה.

משום שגרשון הקדים אותי אחר הצהריים, לא יכולתי להשקות את החסה שנית ואני חושש לנביטתה בגלל השרב והחום.

אני מתחיל לפקפק ביעילות הזריעה ברטוב. הסלק שהשקיתי מיד אחרי הזריעה נובט יפה, בעוד שב-4 הקווים הראשונים הנביטה היא מקוטעת. התחלתי מחזור השקיייה שני. 2 קווים 1 שעה ברוח מזרחית.

בערב בחרתי לכנסת הרביעית ועד חצות ישבתי במועצה.

4.11.1959

יום ד' ג' בחשון תש"כ

השרב נמשך ואין מים.

המשך כיסוח האפונה

השקייית חסה 1 שעה.

5.11.1959

יום ה' ד' בחשון תש"כ

גמר כיסוח האפונה (חוץ מ-10 שורות ראשונות שלא יכולתי לכסח בגלל הגשם שהתחיל).

היום הפעלתי לראשונה את מכ' הגשם מהצהרים עד למחרת בבוקר.

יחד גשם די רציני במשך כל היום בהפסקות ארוכות. גמר השקייית סלק בתוספת בסך הכול 35 מ"ק.

בלילה תיקנתי את הדוד למים חמים ובעזרת מיכל ישן ופתיל חדש תיקנתי גם את הפתיליה. הלכתי לישון ב-3 בבוקר.

התחלת השקייית האפונה 2 שעות.

6.11.1959

יום ו' ה' בחשון תש"כ

לפני הצהריים כססתי את הקו האחרון של משתלת הבצל בנפט (מתחת האדמה הזרעים כבר מתליעים). מרסס אחד

לקו, פומיה מספר 4.

אחר הצהריים דללתי קצת בצנן יחד עם מיכל. בבוקר ובערב השקייית אפונה 2 שעות בלחץ טוב.

בערב ירד שוב גשם.

8.11.1959

יום א' ו' בחשון תש"כ

המשכתי לרסס בנפט את משתלת הצל. עזרתי למיכל לדלל הצנן.

התקפתי כנימות בכרוב וגם בצנן.

השקייית חסה חצי שעה.

השקייית פרג חצי שעה.

89.11.1959

יום ב' ח' בחשון תש"כ

בבוקר השכם באו עסין וזייד לעשב האפונה. ירדתי עמם למטה, השקיתי משתלת הבצל חצי שעה. ראיתי שאין טל

ועוד לפני החליבה העברתי לכרוב 2 קווים, פזרתי 1 וחצי דלי אמוניאק והשקיתי 2 וחצי שעות. לפני הצהריים דללתי

בצנן עם מיכל. אחר הצהריים התחלתי לכסח בסלק, אולם עוד רטוב מידי.
התחלתי לרסס הכרוב עם מאלתיון.
בערב חתמתי אצל ברקאי על חוזה עם חברת החשמל.
גמר דילול הצנן.

10.11.1959

יום ג' ט' בחשון תש"כ

היום בא רק עיסן לעבודה ולא הספיק הרבה בעשוב האפונה.
המשך עישוב אפונה, ריסוס כרוב צנן, תיחוח צנן (?), כיסוח סלק.
גמר ריסוס כרוב במאלתיון
ריסוס צנן במאלתיון (נקב 4).

11.11.1959

יום ד' י' בחשון תש"כ

העלמות נבטים חמורה בחסה. גמר כיסוח הצנן. השקיית משתלת בצל 3/4 שעה. השקיית חסה 3/4 שעה. גמר ריסוס
האפונה, התחלת כיסוח בסלק.
עסין המשך כל היום בעישוב האפונה. לפני הצהריים גשם קל.

12.1.1959

יום ה' י"א בחשון תש"כ

כאשר אבקתי בבוקר את החסה ראיתי שהמזיק שמכלה את הנבטים אינום אלא חלזונות (כמו באפונה). האיבוק היה
אם כן מיותר אך בכל זאת עשיתי אותו. ביקשתי את עסין שיאסוף אותם והוא הודיע לי שמצא 100 חתיכות. הוא סיים
את עישוב האפונה, עבד כ-2 וחצי.
לפני הצהריים תחחתי באגריה את האפונה למרות הרווחים של 45 ס"מ. יש מקומות בהם המתחחה נכנסת רק בקושי.
בצהריים ניתך גשם חזק והצטרכתי להפסיק העבודה.
בצהריים באה אמה של מיכל.

13.11.1959

יום ו' י"ב בחשון תש"כ

לפני הצהריים תחחתי עוד קו אחד באפונה. בצהריים גשם קל.
אחר הצהריים ניסיתי לקלטר את האפונה, אך הקלטור לא השביע רצון כלל.
בבוקר מיכל אספה חלזונות בחסה ואחר הצהריים המשיכה לכסח קצת בסלק.
לפנות ערב נתתי מנה גדושה של זבל ראש לצנן והשקיתי 2 שעות.

14.11.1959

יום שבת י"ג בחשון תש"כ

היום חמסין. בערב השקיית מטע ל-3 וחצי שעות.

15.11.1959

יום א' י"ד בחשון תש"כ

השקיית תלתן 2 שעות.

השקיית כרוב 2 שעות

השקיית סלק 1 שעה.

היום גמרתי לעבד את האפונה.

למעלה מחצי השטח תחחתי באגריה ואת היתר במכסח גלגל מפני ש:

(א) חשבתי שעוד מעט ירד גשם.

(ב) האפונה נפגעה כבר די הרבה מהתיחוח.

(ג) השטח התחתון מלא אבנים למרות הסיקול.

16.11.1959

ט"ו בחשון תש"כ

יום ב'

במשך הלילה ירד במפתיע גשם ולכן לא המשכתי להשקות הסלק. בחסה מצאתי שוב המון חלזונות.

איבוק בצל ב-ד.ד.ט 5%.

ריסוס כרוב במאלתיון, דיאלדרין ומיצי. הפעלת תנור גשם.

17.11.1959

ט"ז בחשון תש"כ

יום ג'

כל היום בחיפה.

משרד הרשמי, שילמתי לד"ר ברל, קניתי חלקים לאגריה ועוד.

את קליינבסקלר לא מצאתי אחר הצהריים במשרד.

18.11.1959

י"ז בחשון תש"כ

יום ד'

ב-7:00 נסענו מיכל ואני לתל-אביב. המטרות: להשיג הלואה של 1,500 ל"י להתעניין בספריה החקלאית המרכזית

על הנושא (טקסט לועזי)

מיכל רצתה לקנות לה מעיל.

2 המטרות הראשונות הושגו.

19.11.1959

י"ח בחשון תש"כ

יום ה'

חזרנו ב-5:15 בערב מתל-אביב.

נתתי לרוטמן שיק על 1,000 ל"י.

20.11.1959

י"ט בחשון תש"כ

יום ו'

התחלתי לכסח את החסה. היא במצב איום. בחצי שעל יד הצינור לא נשארו כמעט נבטים. יהיה צורך לתחח את החצי

הזה ולשתול או לזרוע בו מילואים.

רוח מזרחית יבשה וחזקה. הסלרי נובט.

בערב השקיית משתל בצל 1 שעה.

במשך השקיית סלק מספוא 1 שעה.

21.11.1959	כ' בחשון תש"כ	יום שבת
האפונה פורחת. מצאתי גם כמה הלקטים בשורות הראשונות. גמר השקיית הסלק 1 שעה.		
22.11.1959	כ"א בחשון תש"כ	יום א'
אבוק בצל ב-ד.ד.ט 5%. השקיית 2/3 האפונה למעלה מ-2 שעות. כיסוח חסה ופרג		
23.11.1959	כ"ב בחשון תש"כ	יום ב'
התחלת דילול סלק (עסין, מיכל וקצת אני). די הרבה נפילה ואכילה. תולעים קטנים בקרקע. גמר השקיית אפונה. השקיית כרוב 2 וחצי שעות. השקיית חסה 1 שעה. השקיית צנון 2 ורבע שעות.		
24.11.1959	כ"ג בחשון תש"כ	יום ג'
השקיית פרג 1 שעה. המשך דילול סלק.		
25.11.1959	כ"ד בחשון תש"כ	יום ד'
עסין גמר לפני הצהריים את הדלול בסלק. השארתי חצי קו לורד ו-חצי קו סלודסטרוף בלתי מדולל בשביל שתילים. בערב השקיתי את משתלת הבצל 1 שעה. לפני הצהריים חרש בן עמי את 4 קווי התירס. היה משה כהן ואמר שיש צורך בלתי מעורער לרסס את הצנון נגד כנימות. כשהלכתי לראות את הצנון ראיתי שיש עליו גם אקרית אדומה ושהיא גם באפונה. התחלתי לקצור התלתן.		
26.11.1959	כ"ה בחשון תש"כ	יום ה'
לפני הצהריים הייתי בחיפה ובין היתר הוצאתי במשרד הרישוי רישיון תנועה לאגריה. קניתי מוט ריסוס משולש עבור מרסס הגב. אחר הצהריים ריססתי את הצנון ב-200 גר' מלאתיון. 3 מרססים 300 ג' לידנן ו-200 ג' טדיון. היום הגיעו מתל-אביב (חיפה) הכוננית והאמבטיה שנתנה לנו רות פדרמן.		

בכוננית מצאנו במפתיע שפע של ספרי כיס.

27.11.1959 **כ"ו בחשון תש"כ** **יום ו'**
ריסוס אפונה במאלתיון, לינדן וטדיון.
השקיית קו ראשון תלתן 15 מ"ק.
בכרוב שוב יש כנימות. התחלתי השקיית סלק אחרי פיזור אמוניאק בשורות 2 שעות.

28.11.1959 **כ"ז בחשון תש"כ** **יום שבת**
השקיית פרג וחסה 1 שעה.
המשך וגמר השקיית הסלק אחרי דישון ראש. השקייה אחרונה ב-2 קווים רק שעה אחת.
בסך הכול סלק, 70 מ"ק.
פרודניה ומזיקים אחרים מפילים הרבה מאוד שתילים בשטח המדולל. הגעתי למסקנה שהרבה יותר כדאי לשתול סלק
מספוא מאשר לזרעו במקום.

29.11.1959 **כ"ח בחשון תש"כ** **יום א'**
עד 8:00 בבוקר ירדו 3 מ"מ גשם.
בכל השטחים יש הרבה חלזונות שוב.
בבוקר התחלתי לאבק בסלק עם ד.ד.ט ודיאלדרין, אולם רוח חזקה התחילה מוקדם ולא יכולתי להמשיך.
בין כה וכה ירד איר זה גשם.
החשמלאי אברהם בא ולקח מזמני חלק גדול של לפני הצהריים.
אתמול הזמנתי את יעקב שיבוא לתחח לי את ארבעת הקווים אחרי התירס, אולם בגלל הרוח החזקה לא יכולתי לפזר
אלדרין עם אמוניאק ולכן דחיתי את בואו עד לפנות ערב, אולם בינתיים ירד הרבה גשם. קר מאוד.
הפעלת תנור מ-7:00 בבוקר עד 7:00 למחרת.

30.11.1959 **כ"ט בחשון תש"כ** **יום ב'**
אתמול ירד 7 מ"מ גשם.
המשך איבוק סלק מספוא בד.ד.ט 5% ודיאלדרין (חמרים שנשארו לי מלפני שנה).
ריסוס כרוב נוד כנימה ב-מאלתיון ולינדן. עם המרסס השלישי ריססתי אחר הצהריים את הסלק שלא נשאר עבורו חומר
בבוקר.
לפנות ערב פזרתי סלגן רטוב (פתיון נגד חלזונות) בחסה ובאפונה.

1.12.1959 **ל' בחשון תש"כ** **יום ג'**

אבקתי את הבצל ב-ד.ד.ט 5%.
פיזרתי בחריש אחרי התירס אמוניאק עם אלדרין ואחר הצהריים תיחח יעקבי את השטח, השאיר רגבים גסים וללא ספק הדק הרבה את השטח. אין להשוות עם עבודתי באגריה.
אחר הצהריים תיקנתי איך שהוא 4 רעפים שנשברו על הרפת האחרונה (המתבן שלי) בסערת יום א'. לפנות ערב פזרתי סלגן בסלק ובמשלתל הבצל.
מיכל ניקתה את הפרג.

2.112.1959

יום ד' א' בכסלו תש"כ

אמש עד 1 בלילה הייתה ישיבת מועצה שוב על המצב הכספי הביש וכרגיל לא העלתה שום תוצאות.
אחרי זה עד 3:00 בבוקר שמרתי עם איתן בן דוד ברוח המזרחית הקרה.
היום הייתי עייף ולא עשיתי כמעט כלום.
כל היום שרב קר וקשה.
בבדיקת החשבון בערב התברר לי שעבור הכרפס שהתקשתי בשעתו לשלוח לתנובה דווקא קיבלתי את המחיר הגבוה ביותר למעלה מ-5 ל"י עבור ארגז!

3.12.1959

יום ה' ב' בכסלו תש"כ

היום נמשך השרב בכל עוצמתו.
בבוקר עגלתי את השטח המתוחח.
מותח השרשרת של המלך המהיר באגריה התקלקל והבאתיו למוסך לתיקון.
החלפתי את מיכל הבנזין באגריה.
הכנסתי את כל הקש שהיה בחוץ לתוך הרפת האחרונה.
אני צרוד מאוד ונדמה לי שאני מתחיל לחלות.

4.12.1959

יום ו' ג' בכסלו תש"כ

הרגשתי היום רע מאוד ועשיתי רק את העבודות ההכרחיות.
בבוקר "תיקן" לי ברוך במוסך את מותח השרשרת של המהלך המהיר. עבד על זה חצי שעה, לקח 1.5 ל"י ואחרי שהרכבתיו התפרק שוב אחרי נסיעה של 10 מ' (!!). יעצו לי לתקן את זה בנוה יער.
החמסין נמשך שוב עד הערב. בצהריים השקיתי עם צנור גומי ורוזטה של מקלחת את הסלרי. אחר הצהריים זרעתי דונם חסה "מלכת השוק" גדרה (זרעים שחורים) מבעד לנקב 8 מרחקים 40 ס"מ, והשקיתי 3 שעות ב-9:00 בערב נכנסתי למיטה.

5.12.1959

יום שבת ד' בכסלו תש"כ

בלילה ירדו 2 מ"מ גשם.
התחלתי להשקות האפונה ב-1 וחצי שעות.

עשיתי שגיאה פאטלית בהשקותי את הסלרי אתמול. פני השטח מסתדקים בצורה מדאיגה והצטרקתי בערב מהר להשקותה שוב.

השקיית כרוב אחרי אמוניאק 2 שעות.

6.12.1959

יום א' ה' בכסלו תש"כ

גמר השקיית אפונה 1 וחצי שעות.

השקיית צנון 2 שעות אחרי אמוניאק.

השקיית חסה חדשה 3/4 שעה.

החמסין פג אתמול ואני מרגיש יותר טוב.

קלטור משתלת הבצל בקלטרת גלגל. אחר הצהריים היה אצלי אדם מהמועצה לשווק ירקות לראות את המשתלה.

שפעה מראה סימני דרישה, אם כי לא קופצת.

7.12.1959

יום ב' ו' בכסלו תש"כ

התחדש השרב.

עישבתי את הערוגה הראשונה של משתלת הבצל, נתתי למשתלה 3 דליים אמוניאק והשקיתי אתה בערב 2 שעות.

כמו כן השקיתי קו אחד חסה וקו אחד פרג 1 שעה. מיכל עשבה את החסה.

ד"ר ברגר בדק בצהריים את שפעה, קבע שאיננה מעוברת ושהיא דורשת. כנראה הפילה.

בערב ישיבת מועצה. הוחלט שכל אחד חייב להוריד במקום 20%, 30% מהחוב, והחוב המקסימאלי המותר הועמד

על 6,600 ל"י.

8.12.1959

יום ג' ז' בכסלו תש"כ

שוב חפרפרת באמצע התלתן.

בבוקר הבאתי את שפעה להזרעה, קיבלה זריקה של "קין" (פר צעיר).

לא קצרתי היום ירק ומיד אחרי שחזרתי עם שפעה יצאתי לתחח את הסלק. כשהתחלתי לעבוד חלה התענגות וירדו

אף טיפות גשם. ברם מיד אחרי זה התבהר ואני הספקתי עד הערב לגמור לתחח אתכל השטח פרט לשני חצאי הקווים

הצפופים המיועדים למשתלת מילואים. את השורות האחרונות גמרתי בחושך עם אור חשמלי.

ב-7:30 בערב ירד גשם קל ומפני שהייתי עייף מאוד, החלטתי עקב זה לדחות את גמר השקיית החסה והפרג.

מחר אני מתכוון לנסוע לחיפה.

9.12.1959

יום ד' ח' בכסלו תש"כ

אמש ירדו 2 מ"מ גשם.

הייתי בחיפה קניתי את החלק של המהלך המהיר, הצטרקתי להחליף גם את המיסב הסדוק ובגלל ברוך קלמנס עלתה

לי כל הפרשה נוסף על ה-1,000 ל"י שלו עוד 4 לירות.

הזמנתי את סעדיה והוא הבטיח לבוא ביום ו' או בשבת.

היום היה חם מאוד.

מיכל התחילה לשתול מילואים בחסה.

גמר השקיית חסה ופרג 1 שעה.

השקייה קלה בחסה החדשה.

10.12.1959

יום ה' ט' בכסלו תש"כ

הבוקר הוצאתי שוב אספקה לפרות, אחרי שלא הייתה במחסן כ-4 ימים.
הבאתי הביתה גם 150 ק"ג סופר מעושר ו-250 ק"ג אשלגן.

11.12.1959

יום ו' י' בכסלו תש"כ

מיכל ואני שתלנו מילואים בחסה. דללנו קצת בפרג.

12.12.1959

יום שבת י"א בכסלו תש"כ

בצהריים בא סעדיה, הציע עבור הצנון 150 ל"י. את האפונה מוכן לקנות באם המחיר לא ישתנה במחיר 560 פר' הק"ג. –הזמנתי פועלים למחר ואתחיל להוציא הצנון לבד.
הבוקר הברחתי משם 2 ערביות.

התחלתי להשקות התלתן והכרוב. היה שרב

בלילה, ישיבת מועצה יוצאת מן הכלל, הועד (מיעוט) מציע להחזיר את פפר לעבודה. נפל ברוב קולות מוחלט.

13.12.1959

יום א' י"ב בכסלו תש"כ

החמסין נמשך.

עישוב משתלת הבצל על ידי 3 בחורות.

עישוב סלק מספוא על ידי עסין וזיאד.

התחלת הוצאת הצנון.

גמר קציר ראשון של תלתן.

השקיית אפונה 2 שעות.

גמר השקיית כרוב 2 וחצי שעות.

גמר השקיית 4 קווים תלתן

השקיית חסה חדשה 3/4 שעות.

ערביות מאגרפט מסתובבות בקצות המגרשים. חפרפרת באמצע האפונה.

גרשון מציע להחכיר לי את תוספת המגרש שלו (בעל) תמורת 20 ל"י הדונם.

14.12.1959

יום ב' י"ג בכסלו תש"כ

שרב חזק משך כל היום.

עסין, זיאד, אימא ואני הוצנו צנון 43 תיבות.

מיכל ועוד ערביה עשבו ודללו החסה. שני הבחורים גמרו בצהריים לדלל הפרג. שילמתי אתכם ל המשכורות. חברת החשמל התקינה מונה. החשמלאי עשה את עבודתו (חיבור לצריף וכו') קיבל 20 ל"י וצריף לקבל עוד 50. אבי מוסטאפה מחג'רה רוצה לקנות קש וחצי ושילם לי מקדמה של 35 ל"י. היה פה השרברב של "קרן אור", המבצע יסתכם בלמעלה מ-650 ל"י. מחר אני נוסע לחיפה. בגלל הרוח החזקה לא יכולתי להשקות הבצל למרות שזה בוער ממש. הזנתי הבוקר חריש לתוספת של גרשון.

15.12.1959

י"ד בכסלו תש"כ

יום ג'

הייתי בחיפה, שילמתי עבור דוד השמש מקדמה של 320 ל"י וחתימתי על שטר של 120 ל"י שפרעונו ב-15 למרץ. מעל שטר בן 200 ל"י שפרעונו ב-30.6. הייתי ב"מספק" ושם נמסר לי שהצנון נמכר ב-150 פר'. תבעתי מאמץ יתר וחוף מזה סיפרתי על דבר משלוח הסלרי לתנובה. באמצעות פרסום קיטאי מסרתי לפרסום מודעה של אינץ' בעמוד פנימי בגליונות יום ו' של "הארץ", "דבר" ו"למרחב" בדבר מקום פנוי לגזבר ומזכיר חוף במושב. בערך ב-2:30 אחר הצהריים הגיע זרם חשמל לכפרנו. אחר הצהריים ביליתי הרבה זמן במזכירות, כתבתי בעניין הגזבר מכתב לחב' "עיסוק". הוצאתי אישור לאספקה ובונים בסך כולל של 200 ל"י. בערב סידרתי חשמל ברפת. השרב נמשך בכל עוזו במשך כל היום והלילה ואיא פשר היה להשקות. בלילה ישיבת מועצה. ערערו של גוטליב הזקן על פיטוריו מהמחלבה. נמסרו פרטים על רישום כוזב של החלב של ז. גוטליב. והזדעזעתי. המועצה אשרה את הפטורים לגבי הזקן והחזרת 500 ל"י חלב לגבי הצעיר. הבעתי דעה שהעונש השני חייב להיות הרבה יותר חמור.

16.12.1959

ט"ו בכסלו תש"כ

יום ד'

אימא, מיכל ועיסן הוציאו צנון. 56 תיבות שנלקחו ב"וולוו" ישר מהמגרש. היום מיינו וארזנו 3 תיבות של צנון קטן. אני תחתי את החסה וחצי הפרג. נוכחתי לדעת שהמרחק המינימאלי בשביל מתחחה 22 ס"מ הוא כ-45 ס"מ. בערב נחלשה קצת הרוח המזרחית והשקיתי. בצל 2 שעות. חסה חדשה 3/4 שעות.

17.12.1959

ט"ז בכסלו תש"כ

יום ה'

גמר תיחוח פרג.

חריש של קרחת בהתחלת שטח הסלק.

18.12.1959

יום ו' י"ז בכסלו תש"כ

גמר השקיית סלק מספוא 3 שעות, 120 מ"ק.
התחלת השקיית אפונה 2 שעות.
חריש מטע באגריה.
היום המשך השרב.
נתתי לאבו מוסט אפונה 3 חבילות חציר.
היום גמרתי את שארית התחמץ.

19.12.1959

יום שבת י"ח בכסלו תש"כ

גמר השקיית אפונה ברוח חזקה 1 שעה.
הוצאת 9 תיבות צנון.
השקיית חסה חדשה חצי שעה.
ההנים באו לבקר אותנו.
בערב אסיפה כללית. הוחלט למנות את פיפר לגזבר. התפטרתי מהמועצה.
הפעלתי תנור מ-12:00 עד 8:00 בערב.

20.12.1959

יום א' י"ט בכסלו תש"כ

עד הבוקר ירדו 6.5 מ"מ גשם.
מפעיל תנור מ-7:00.
בם עמי גמר חריש בתוספת של גרשון.
גשם ממשיך לרדת.
השקיית קו אחרון תלתן 2 שעות.
השקיית כרוב 2 שעות.
בשעה 2:00 ברית אצל עופר.
אימא חזרה מ-(טקסט לועזי) בכפר המכבים.
ממשיך להפעיל תנור בלילה.

21.12.1959

יום ב' כ' בכסלו תש"כ

3 מ"מ גשם.

בבוקר בא צבילי. הסתכסך עם ברקאי בגלל זה שפרץ ההסגר ונכנס עם אוטו. הביא אספקה הבטיח לעשות בעתיד מה שדורשת חברת החשמל. כיבה את התנור אחרי 10:30.
הכנתי 2 פחי אסיף בשביל האפונה.

רסטת כרוב בלינדן, מאלתיון ומיציד.

22.12.1959

יום ג' כ"א בכסלו תש"כ

1 מ"מ גשם.

היום קטיף אפונה.

2 בחורות עבדו יחד 9 שעות.

21 בחורים עבדו כל אחד יום.

מיכל ואני עזרנו על ידם.

יחד 22 תיבות אפונה 1 כ-210 ק"ג.

18 תיבות למספק 3 תיבות לסוחרים במקום ב-70 ג' ק"ג. חצי ארגז לצרכניה ו-חצי ארגז לשכנים ולנו.

היום הגיעו בדואר 21 פניות של מועמדים למשרת גזבר ומזכיר חוץ. עברתי על החומר ובערב הבאתי אותו לבני.

כבר 2 ימים אין לי טיפת תערובת פרות.

24.12.1959

יום ה' כ"ג בכסלו תש"כ

היום דללתי את שורות הסלק שהשארתי בתורת משתלה, כי לא אצטרך כל כך הרבה שתילים. את הדלל אני מביא לפרות.

בצהריים לקחתי אצל יקי שק תערובת פרות שהביא לי מ"הספקה" תמורת מזומנים.

כשנסעתי אחר הצהריים למרכז נכנסתי למחסן, אולם חנן אמר לי שאיני רשאי לקבל תערובת, מפני שלא הורדתי 30%

חוב. עליתי אל ברקאי והיו לי אתו חילופי דברים חריפים. אמר לי שאינו יכול להתחשב בהלוואה לגידול ירקות (750

ל"י) כהורדת חוב. רתחתי. הלכתי הביתה וכתבתי על כך מכתב לשגב מהסוכנות עם העתק לועד (הועד עושה בכסף

ההלוואה כראות עיניו, אינו מזכה את חשבוני ואיני יכול להיות אחראי להלוואה). עוד לפני 6:00 בערב מסרתי לו העתק.

התלבשתי, הלכתי לזמן מה לחגיגת החנוכה של חנן בגן עם מצב רוח איום. לבשתי שוב בגדי עבודה, השקיתי חסה

ישנה 1 וחצי שעות. אחרי מנה טובה של אמוניאק.

שפעה גועה בלי הפסק עם כי זה לא מועד דרישתה. חוץ מזה לא מראה שום סימנים. לעגל יש קצת שלשול.

25.12.1959

יום ו' כ"ד בכסלו תש"כ

מיכל ואני דללנו קצת בסלק.

עסין דלל במשך 2 וחצי שעות, 6 שורות "לורד ורדן" היום היה חם ויפה.

אחר הצהריים חגיגת חנוכה בבית הספר. הדלקתי הנרות היום היה חם ויפה.

בערב רצינו ללכת אל משפחת פיסקי. לא מצאנו איש בבית והלכנו במקום זה אל הקאמילים. מצאנו שם את משפחות

כפרי יעקבי וקרשנר. הבוקר אמנן ניאות סוף סוף לפתוח לי את המחסן וקיבלתי שק אחד תערובת פרות. את המכתב

לשגב לא שלחתי.

26.12.1959

יום שבת כ"ה בכסלו תש"כ

כל היום שרב כבד.

לפני הצהריים ביקרה אצלנו משפחת פסקי.

אחר הצהריים עשיתי לחן מריצה קטנה וב-4 וחצי חגגנו חגיגת יום הולדתו.

ש. לסינג ראה את העגל והבטיח להביא לי מחר 220 ל"י עבורו.

27.12.1959

יום א' כ"ו בכסלו תש"כ

יש היום שרב כבד וקר כל היום.

מיכל דללה 3 שורות במשתלת הכרפס, אני כסחתי את החסה החדשה.

ברכה כמעט שלא אוכלת תערובת.

אני נוכח לדאת שאחרי הקלטור בכרוב היה צריך לעשות עוד עישוב בידיים, למרות שהכרוב בכלל נקילמדי, סובל הוא בעיקר בקצוות מעשבים.

28.12.1959

יום ב' כ"ז בכסלו תש"כ

השרב נפסק, אם כי אחר הצהריים נשבה שוב רוח מזרחית קלה. מיכל דללה עוד שורה וחצי בסלק. זרעתי לעופר 2 קווים ארוכים של פרג. ברכה נתנה היום (בלי ירק ועם מעט מאוד תערובת 18 ליטר חלב).

השקיית כרוב 2 שעות

השקיית פרג שעה וחצי אחרי אמוניאק.

השקיית חסה חדשה 1 שעה.

השקיית קו אמצעי של משתלת בצל 1 שעה.

השקיית קטע יבש בתלתן 2 שעות.

29.12.1959

יום ג' כ"ח בכסלו תש"כ

השמים בהירים ורוח מזרחית קלה ממשיכה לנשב. "פה וטלפיים" קצפות.

עסין קטף במשך אחר הצהריים 2 תיבות אפונה.

השקיית 2 קווים נוספים של שתי הבצל 1 וחצי שעות אחרי דיסון קל באמוניאק.

בערב ישבתי אצל משפחת פסקי עם עוד כמה מוזמנים.

היום הגיעו בדואר עוד 6 פניות של מועמדים למשרת גזבר ומזכיר חוץ.

30.12.1959

יום ד' כ"ח בכסלו תש"כ

רוח מזרחית חזקה.

עסין ועוד ילד עבדו היום כ-6 שעות באפונה. מסרתי ליצרניה 6 תיבות 59 ק"ג.

בבוקר היה משה כהן. יעץ לי לשתול את בצל בבעל. השתילים כבר ראויים לשתילה. את הכרוב צריך להתחיל להוריד.

לפני הצהריים הגיע השרברב שטיינינגר והתחיל להרכיב את דוד השמש. אחר הצהריים הקולטים ג מכוסה. הבאתי

מפיסקי את החבית הרזרבית, 200 ל' מגולוונת של (טקסט לועזי) ניקיתי אותה.
מ. כהן המליץ עוד לפני הגשם לדשן את שטח הבצל ולדסקס. בגלל הרוח לא יכולתי. אין טרקטוריסט בשביל ה-0.4
ודיסק מתאים!...

שילמתי שכר עבודה לילד שעבד היום ולשתי הבחורות של הקטיף הקודם.
אחר הצהריים יצאתי לתחח את הנוטר בסלק. איפה שסלקתי את הבצל ונתתיו לפרות הצלחתי אולם ב-6 השורות בהן
עבד עסין ובהן נשאר הדלל נסתמה המתחחה ולא יכולתי לבצע העבודה. הלילה אני שומר.
השקייית חסה גדולה 2 שעות.

31.12.1959

כ"ט בכסלו תש"כ

יום ה'

1 מ"מ גשם.

היום הזמנתי את עסין לדלול חסה אולם אחרי 7 ירד גשם ולכן שלחתי הבית.
אחרי החליבה ערבבתי על מרפסת הצריף 150 ק"ג אשלגן עם 150 פוספסט מעושר.
באמצע העבודה הצטרכתי לנסוע לשער ולהביא משם את השרברבים עם כליהם.
במאמץ רב הצלחתי אחר כך לגייס טרקטור שפיזר לי את הדשן במזבלת הקטנה (דוד אפשטיין) וברוך קלמנס ניאות
אחר הצהריים לדסקס את השטח המיועד לבצל. חוץ מזה הצטרכתי לפקח על עבודות האינסטלציה את ארוחת הבוקר
אכלתי ב-11:30.

כתוספת על הסכמו הנקוב 640 ל"י עבור הדוד (צנורות, בידוד ואביזרים נוספים, חבית רזרבית) הצטרכתי בסוף עוד
לשלם 70 ל"י ו-2 תרנגולות. מיכל חזרה בערב וכרגיל הלכה לישון ב-8:00 ודרשה ממני לא לפתוח הרדיו ולא להפריעה.

1960 בית-לחם

1.1.1960

א' בטבת תש"כ

יום ו'

גם היום החלטתי לא לדלל החסה.

משעה 7 אני מפעיל התנור. מהצהריים יורד גשם עם הפסקות.

פזרתי קצת אמוניאק בשורות הנמוכות של לורד ורדן ועוד פעם בחסה הגדולה.

איני יכול למצוא מפתח הצנורות הקטן שלי ואני חושב שהלך גם כלן על חשבון דוד השמש.

2.1.1960

ב' בטבת תש"כ

יום שבת

47 מ"מ.

3.1.1960

ג' בטבת תש"כ

יום א'

15 מ"מ גשם.

הצטרכתי לרוקן את כל החבית הרזרבית, ליישר אותה הולכופף את צניור היציאה, מפני שהמים העודפים נשפכו על

התקרה שמעל חדר הילדים.

אחרי הרבה ניסיונות נוכחתי לדעת שמים נכנסים לחבית כנראה מלמטה, כי היא עוברת למרות שהמצוף פועל בסדר. היום ירד הרבה גשם. בערב סידרתי את התנור שלא בער כשורה אמש.

4.1.31960

יום ב' ד' בטבת תש"כ

30 מ"מ גשם.

בצהריים נסעתי לחיפה עם דוגמה של אפונה. הסתובבתי אצל הירקנים שברחוב יפו ורכזתי הזמנות ל-260 ק"ג אפונה לום ד' בבוקר במחיר ממוצע של 65 גרוש הק"ג. בשובי נשארתי במזכירות לשיחה "כלכלית" עם אמנון. –עזר על ידו היום י. יעקובי. שניהם התלבשו עלי כהוגן, טענו שאני חייב להוריד אוד 800 ל"י על מנת להגיע למכסה של 30% חוב. בחוקן היה חוקן ומאוחר בערב אחרי חישובים ושיקולי ערבים החלטתי מאוחר בערב בעצת מיכל לגייס מחרתיים ממכירת האפונה ומהכסף שיש בבית 310 ל"י על מנת לסתום להם בינתיים את הפה.

5.1.1960

יום ג' ה' בטבת תש"כ

היום אספנו כל היום אפונה. עסין זיאד ועוד 2 בנות. לבנות שילמתי את שכרן. הייתה רוח מזרחית יבשה והאדמה בכל המגרש סדוקה. גייסתי את כל השקים שיכולתי למצוא בחצר, חנני אמר לי אחר הצהריים שמחר הוא נוסע העירה ויהיה מוכן לקחת לי את האפונה. בערב לקחתי את משקל הביציה ועד 10 בלילה שקלנו וארזנו האפונה 290 ק"ג.

6.1.1960

יום ד' ו' בטבת תש"כ

קמתי ב-5:30, חלבתי ולמרות הבוץ הצלחתי להביא באגריה אל חנני ב-7:00 בבוקר 290 ק"ג אפונה בשקים (13). ב-7:30 נסענו בטנדר שלו לחיפה. הוא פרק את הכל על המדרכה לפני משרד הסעד ברחוב יפו ואני חילקתי את זה משם לקמעונאים. כולם נתנו לי 65 גרוש לק"ג. חזרתי הביתה ב-12:00 בדיוק בשעת גשם חזק. קמיל הודיע בבוקר שלא יהיה משלוח כרוב היום. עסין וזיאד קטפו לפני הצהריים כל אחד 5 שקי אפונה. היו 5 תיבות שהצטרכתי להוציאם על הכתף מן המגרש ולרחוץ אותם. באתי ברגע האחרון ליצרניה. במשרד מסרתי לרוטמן באופן הפגנתי 310 ל"י ואמרתי לאמנו שישכח מ"האיזון". היום קיבלתי שיק מהגשם המלאכותי על 79 ל"י. מ-17:00 אני מפעיל התנור.

בערב צץ בי הרעיון שאם קשה לשווק הכרוב בדרך המקובלת, לנסות לשווקו בכפרי המיעוטים בסביבה.

7.1.1960

יום ה' ז' בטבת תש"כ

כל היום ירד גשם לפני הצהריים ישנתי קצת. בערב הבאתי לחנני דלי מלא אפונה.

8.1.1960	ח' בטבת תש"כ	יום ו'
<p>לפני הצהריים הייתה בגן חגיגת יום הולדת לחנן ועוד 2 ילדים. בצהרים התחלתי להוריד כרוב ולמכור אותו לערבים שבאו מחג'אג'רה תמורת 80 פר' הק"ג. נוצר האנדרלמוסיה גדולה ואצטרך להנהיג שיטות מכירה יותר יעילות.</p>		
9.1.1960	ט' בטבת תש"כ	יום שבת
<p>אחר הצהריים ביקרתי אצל אבן זיאד בחג'אזג'רה. ארחוני בכבוד רב; קפה ועוד קפה ולבסוף אף בשר תרנגולת. הסכמנו על זריעת שומשום במשותף ב-10 דונם תוספת צפורי שלי. היום הפעלתי תנור. בלילה אסיפה כללית. בין היתר בקשתי טליוק לחופשה ארוכה (4 שנים!)... ב-10:00 הודיעו מ"קול ישראל" להמשיך בהדלקת התנור.</p>		
10.1.1960	י' בטבת תש"כ	יום א'
<p>3 מ"מ גשם. לפני הצהריים הורדתי כרוב בעזרת יסין. בצהריים לקחתי את הסוסה של וילי רחצתי הכרכרה שלנו מלאתיה כרוב ונסעתי עם משק יסין לאגרפט. בקושי הגענו לפני חשיכה ההתעניינות בכרוב הייתה חלשה מאוד ובסוף מכרתיו בהפסד למוכר הנפט של הכפר ב-12 וחצי לירות. כל הנסיאה הייתה "פיאסקו".</p>		
11.1.1960	י"א בטבת תש"כ	יום ב'
<p>היום היה נאה. יסין וזיאד אספו לפני הצהריים 5 תיבות אפונה מקצה השטח (7 שעות עבודה). אחר הצהריים מסרתי ליצרניה 5 תיבות אפונה ו-8 כפולות כרוב. מחר אני רוצה לשדד את שטח הבצל. בלילה רוח מזרחית. היום עשינו חשבון שכר העבודה עם הילדים ונתברר שעם עבודת היום אני חייב להם 14 ל"י.</p>		
12.1.1960	י"ב בטבת תש"כ	יום ג'
<p>היום שרב. לפני ואחר הצהריים שדדתי את שטח הבצל. מיכל עבדה עם יסין בדלול החסה.</p>		
13.1.1960	י"ג בטבת תש"כ	יום ד'
<p>היום חמים ונאה. כמעט אין רוח.</p>		

לפני הצהריים גמרתי לשדד את שטח הבצל.
מיכל עבדה עם עסין ועוד 2 בנות בדלול חסה.
ב-3 אחר הצהריים גמרו. (לבנות שילמתי)
לפני הצהריים בא החשמלאי וסידר חיבור לדוד שמש.
אחר הצהריים התחלתי לתחח החסה, אולם זה הלך קשה מאוד. אני מכסה למרות המרחק (42 ס"מ) די הרבה שתילים.
בלילה התחלתי לבנות את המסמן לבצל.

14.1.1960

יום ה' י"ד בטבת תש"כ

מזג אוויר אביק נמשך.
לפני הצהריים גמרתי לתחח חסה חדשה בעזרת יסין שגלה את השתילים שכיסייתי. (הדלול אינו משביע רצון ב-100%).
בצהריים יסין קטף כרוב.
ב-4:00 העמסתי את האגריה בכרוב ונסעתי לסעדיה. שם מכרתי אותו ב-10 גרוש. הבאתי הביתה כ-17 ל"י.
בערב הבאנו אל מתחת לבית מהשדה עוד כרכרה כרוב.
בלילה אחרי הקולנוע הייתה צריכה להתקיים ישיבת הועד הכספית. היא בוטלה אך אני בכל זאת דיברתי קצת עם דרסלר, אמנון ושוורץ והתברר לי שנכח המצב הכספי הקשה אצטרך אולי בכל זאת למכור פרה אחרת לא יהיה לי כסף לשתילה ולהחזרת החובות.
שפעה מראה סימני דרישה.

15.1.1960

יום ו' ט"ו בטבת תש"כ

בבוקר בחיפה. פרעתי את השיק של הגשם, קניתי (טקסט לועזי) והייתי במספק. הבטיחו לי מחיר נטו עבור האפונה של 65 גרוש.
בצהריים חלבתי, העמסתי הכרוב שנשאר על האגריה ונסעתי למעברה. בגלל יום ו' בערב לא הצלחתי למכור הרבה ובסוף הצטרכתי לתת את הכל שנשאר ב-5 ג' הק"ג לירקן אחד בר' הגפן. הזמנתי את המזריע יעקב שיבוא בשבת ובאתי בחושך הביתה.

16.1.1960

יום שבת ט"ז בטבת תש"כ

הרכבתי הונטיל והמים עכשיו בסדר. תיקנתי את הרעף השבור בצריף. לפני הצהריים היו אצלנו משפחת פיסקי, משפחת שקה מנוה יער והמזריע.
הזריע את שפעה ב"עוזי". אחר הצהריים ארחנו את אבו זיאד ואת אחיו.

17.1.1960

יום א' י"ז בטבת תש"כ

בבוקר לקחתי את שפעה שוב להזרעה.
יסין ו-3 בנות קטפו אפונה. עד הערב 24 תיבות.
רק לפנות ערב נודע לי שהועד התפטר אתמול בחצות.

ב-11:00 בלילה הלכתי לישיבת הועד ודרשתי מזומנים לתשלום שכר הפועלים.
לפנות ערב פזרתי סלגן בחסה החדשה.

18.1.1960

יום ב' י"ח בטבת תש"כ

מזג האוויר השרבי נמשך.
שלושת הבנות ויסין ממשיכים באפונה.
בבוקר נסעתי שוב עם חנני לחיפה. מסרתי האפונה במספק. שקלנו אותה (234 ק"ג) ובמקום קיבלתי שיק על 152 ל"י (לפי 65 ג' הק"ג). חזרתי באוטובוס של 12:00.
אחרי התרוצצות רבה אחרי ארגזים ריקים, מיון חלקי ואריזה מחדש הבאתי בערב ליצרניה 255 ק"כ אפונה סוג א' ו-21 תיבות סוג ב'.
רמי כפרי בא אחרי 3:00 לחרוש את האפונה והתחיל בחריש ממש בעוד הפועלים קוטפים. החריש יצא יפה. אמנם הוצנעה כמות רצינית של הלקטים, אך בגלל העשבים, העלוקות והתחלת מחלות לא היה טעם לבצע עוד קטיף אחד.
בסכום קטפנו בערך 1,200 ק"ג אפונה במחיר ממוצע של 60 ג' (נטו) והיא הוצנעה מיד, בהתאם לתכנית. לבנות שילמתי ויסין קיבל 20 ל"י על החשבון.

19.1.1960

יום ג' י"ט בטבת תש"כ

בבוקר דישנתי חסה חדשה באמוניאק (בשורות) והשקיתי 3/4 שעה. אותו הדבר עשיתי בחסה הגדולה (דישון בפיזור והשקיה 3/4 שעה), ביתרת הדשן דשנתי את הסלרי והשקיתי את שני הקווים התחתונים של משתלת הבצל גם כן 3/4 שעה.
אחר הצהריים שדדתי את שטח הבצל עוד פעם לאורך עם צנור מחליק.
היום היה מעונן ובערב ירדו מעט טיפות גשם.

20.1.1960

יום ד' כ' בטבת תש"כ

לפני הצהריים גמרתי לשדד את שטח הבצל שנית. השדוד לא השמיד את כל העשבים. יסין עבד היום בהוצאת הזבל מהחצר אך לא הספיק לגמור.
אחר הצהריים ניסיתי לסמן עם המסמן מורכב על מכסח הגלגל אך לא הצלחתי. בערב הרכבתי למסמן ידית משיכה. שוב היה מעונן. אחר הצהריים ירדו טיפות אך עדיין לא גשם ממש.

21.1.1960

יום ה' כ"א בטבת תש"כ

יסין גמר הבוקר להוציא את הזבל מהחצר ואחרי זה קטף 1,000 ראש כרוב.
עבד 5 שעות וקיבל ממני 9 ל"י.
אני התקנתי למסמן ידית משיכה וסמנתי את קו השתילה הראשון לאורך השטח.
אחר הצהריים נסעתי עם אגריה מלאה כרוב לכעביה. לא הצלחתי למכור את כל העגלה אך נדברתי עם סאלח שביבוא מחר עם כמה בחורות לשתול הבצל. גם אצל יסין הזמנתי בנות. בהיותי בכעביה ירד גשם וכשבערב רציתי לחזור

הביתה, לא יכול היה הטרקטור לעלות בהר התלול והרטוב בעזרת ערבי אחד, אשתו והמון ילדים הצלחתי להגיע סוף סוף אל מעלה ההר ומשם כבר בלי קשיים בחזרה הביתה. מחר אני מקווה בעזרת השם להתחיל בשתילת הבצל.

22.1.1960

כ"ב בטבת תש"כ

יום ו'

13 מ"מ.

קמתי ב-5:30 חלבתי את הפרות, גייסתי תיבות שדה והבאתי לבצל. ב-8:00 באו 2 בנות מכעביה עם סאלח, 2 בנות מגו'מע'ז עם עוד ילדה. יסין וזיאד עם 4 בנות מחג'אג'רה. שלחתי תחילה את כולם להוציא שתילים. השטח היה רטוב וחוף מזה ירד גשם קל. היה קשה מאוד לארגן את השתילה. מיכל עזרה הרבה. לא שתלו צפוף מספיק וגם בדיוק לפי הסימנים. התחלתי בכוונה בלשון המערבית הצרה, בת אחת שלחתי הביתה כעבור שעתיים ובגלל הגשם ויום ו' שלחתי את כולם בצהריים. סאלח לא עבד כמעט כלל ורק "ניהל" את העבודה. שילמתי לו 2 ל"י ושלחתי הביתה ב-12:00. אני מקווה שביום א' יהיה לי כבר צוות מנופה ומעולה. העבודה תאורגן כראוי והעניינים יסתדרו יותר טוב. יסין וזיאד עבדו 4 וחצי שעות כל אחד.

אחר הצהריים המשכתי לסמן אך לא הספקתי הרבה.

היום הדלקתי התנור מ-7:00 בבוקר עד 6:00 בערב.

24.1.1960

כ"ד בטבת תש"כ

יום א'

המשך שתילת בצל. 10 בחורות, יסין ומיכל שתלנו 2 דונם בקירוב.

יסין יחד עם זיאד כ-11 שעות.

25.1.1960

כ"ה בטבת תש"כ

יום ב'

שתילת בצל. לימדתי את הבנות לשתול את כל השתילים בכוון אחד והשטח מקבל פרוץ יפה.

קר ויבש.

יסין 8 וחצי שעות קיבל 5 ל"י.

לבחורות שילמתי חלק.

26.1.1960

כ"ו בטבת תש"כ

יום ג'

המשך שתילת הבצל למרות הקור והיובש. לפני הצהריים הספקנו לשתול קרוב ל-2 דונם.

אחר הצהריים התחיל לרדת גשם. לפני הגשם הספקתי עוד לשדד שוב (3) את הקטע האחרון.

נדמה לי שברכה מראה סימני דרישה (ריר לבן).

27.1.1960

כ"ז בטבת תש"כ

יום ד'

אחרי 8 מ"מ גשם בלילה וערפל סמיך בבוקר יום בהיר כמעט לגמרי.

שתלנו את הקטע המזרחי האחרון. זיאד עבד גם כן.

אני מתחיל לייבש את ניבה.

28.1.1960

כ"ח בטבת תש"כ

יום ה'

ברכה גועה הרבה (כנראה סוף הדרישה)

עד הצהריים גמרנו לשתול את כל השתילים. לא הספיקו כדי סיום כל הקטע האחרון. דללנו גם את חמשת השורות הנותרות בסלק. המספוא ושתלנו מילואים בקו הראשון. ב-12:30 ערכנו בשדה לכל הפועלים כיבוד (תה, כריכים, עוגיות, זיתים ותפוזים) לבחורות שילמתי את הכול המגיע להן. זיאד ויסין עבדו היום כל אחד חצי יום.

29.1.1960

כ"ט בטבת תש"כ

יום ו'

קצרתי ירק, הבאתי לפרות משתילי הסלק, דשנתי והשקיתי 1 וחצי שעות את הקו הראשון של הסלק והבאתי הביתה את כל הכלים והארגזים שנשארו אחרי השתילה. גמרתי לקצור שוב את התלתן.

31.1.1960

ב' בשבט תש"כ

יום א'

זיבול שטח המיועד לסלרי בזבל אורגני. יסין 3 שעות עבודה. 8 מזבלות של 1 מ"ק על 5 קווים, בערך 4 וחצי מ"ק לדונם. הצענה בפרגוסון עם טריסוק.

1.2.1960

ג' בשבט תש"כ

יום ב'

לפני הצהריים תחחתי את הקו המיועד לכמון. מיכל קטפה כרוב ואחר הצהריים נסעתי עם אגריה מלאה כרוב לג'ואמיז. מכרתי ב-8 ג' הק"ג והבאתי הביתה קצת כרוב ו-10 ל"י.

2.2.1960

ד' בשבט תש"כ

יום ג'

בבוקר תיקנתי קצת במחרשת האגריה את קצוות החריש המיועד לסלרי, אך ללא הצלחה רבה. בצהריים התחלתי לזרוע את הקימל, אולם ראיתי שהאדמה תחוה מידי ולכן עגלתי קודם את החלקה בידיים עם חצי המעגילה שלקחתי אצל גרשון.

זרעתי במרחים של חצי מ' בערך פרט לשתי השורות הראשונות בלי מתלם (בכדי לא להעמיק) כל 4 שורות מבעד לנקב שונה (לפי סדר זה ממערב למזרח): 7, 8, 9, 10, ו-2 השורות האחרונות מבעד ל-11.

השתמשתי בכוס אחת קימל וסנדל הזריעה הייתה קבועה בשקע השלישי מלמטה.

אחר הצהריים ובלילה תחחתי את שטח הסלרי. עד רדת הגשם הצלחתי לתחח את שטח המשתלה (בערך דונם) נותרו עוד שני קויי הצנון לשעבר. למרות התיחוח השטח עוד לא מוכן לשתילה. את האגריה השארתי מפורקת בשדה. הלילה שמרתי והפעלנו התנור.

3.2.1960

ה' בשבט תש"כ

יום ד'

6 מ"מ גשם.

קמתי מאוחר, לפני הצהריים הרכבתי את האגריה והבאתי הספקה הביתה וגם כרוב לפרות.

אחר הצהריים רציתי קודם לקטוף כרוב קטן למשלוח ליצרניה, אולם במקום זה פיזרתי אמוניאק בסלק כ-20 ק"ג לדונם וגשם ברכה ירד מיד אחרי זה.

יום ה' **ו' בשבט תש"כ** **4.2.1960**
10 מ"מ גשם.

לפני הצהריים הייתי עם חנן אצל ד"ר ברל. חנן התנהג כמו גיבור ולא הוציא הגה מפיו. שילמתי 3 תשלומים ב"אוצר החייל" (עד מרץ ועד בכלל). שלחתי את חנן הביתה עם האוטו של בית הספר, וקניתי עוד כל מיני דברים ונסעתי בצהריים הביתה. רוב היום ירד גשם. בצהריים היה פה שוקה עם אביו והבטיחו לבוא בערב אולם לא באו.

יום ו' **ז' בשבט תש"כ** **5.2.1960**
הגשם נמשך. שפעה דורשת.

יום שבת **ח' בשבט תש"כ** **6.2.1960**
8 מ"מ.

יום א' **ט' בשבט תש"כ** **7.2.1960**
היום התחלתי שוב בקציר התלתן.
מזג אוויר שרבי.

בערב הייתי בישיבת הוועדה, ביקשתי 100 ל"י שכר לפועלים ואמרתי שאני מוכן להוציא פרה בתנאי שיתנו לי 2 שיקים עם כיסוי (299 ל"י פברואר ו-300 ל"י אפריל)

יום ב' **י' בשבט תש"כ** **8.2.1960**
אחר הצהריים שדדתי את שטח הסלרי שתי וערב. נוכחתי לדעת שחלק השטח שתחחתי מהודק מאוד. שטח הצנן שלא תוחח אמנם רך יותר, אך נשארו בו חגבים גדולים למדי.
השרב נמשך.

יום ג' **י"א בשבט תש"כ** **9.2.1960**
לפני הצהריים קטפנו מיכל ואני כרוב. אחר הצהריים נסעתי עם האגריה לסעדיה ומכרתי שם את הכרוב ב-23 ל"י בערך.

היום היה בהיר, אך אל כל כך יבש.

יום ד' **י"ב בשבט תש"כ** **10.2.1960**
החלטתי לדחות את שתילת הסלרי ובמקום זה התחלתי בהכנות לקלטור הבצל.
קלטרתי את השורות הראשונות. העבודה הולכת לאט בגלל אי שוויון השורות. נעקרים קצת שתילים ולא כל העשבים נשמדים. הגלגלים הברזל מתעטפים מהר באדמה לחה ויש לנקותם תכופות.

בלילה כוונתי את הקולטיבטור מחדש על רצפת הבטון במרפסת הצריף.

יום ה' **י"ג בשבט תש"כ** **11.2.1960**
בבוקר הבאתי את אבו זיאד ו-5 שקים סופר מועשר לתוספת והוא פיזר אותו שם. נתתי לו 5 חבילות חציר במחיר 2 וחצי ל"י החבילה. בצלאל חתך לי את החצי של שני רגלי אוז והמשכתי לקלטר הבצל ב-4 רגלי אוז במקום ב-2 רגלי אוז ובשתי סיכות כמו אתמול.
אחר הצהריים קיבלתי מרוטמן 30 ל"י במקום 100.

יום ו' **י"ד בשבט תש"כ** **12.2.1960**
דיסקס שטח התוספת (שומשום) המשכתי לקלטר הבצל.
אחר הצהריים בא באבל.

יום שבת **ט"ו בשבט תש"כ** **13.2.1960**
בשבת אחר הצהריים נסענו עם פאבל באגריה לבקר אצל שוקה בנוה יער.
למיכל הייתה בערב התפרצות היסטורית. השתמשה במילים גסות והתנהגה בפראות.

יום א' **י"ז בשבט תש"כ** **14.2.1960**
בבוקר התרוצצתי מטרקטוריסט אחד לשני וביקשתי שיפזרו לי 300 ק"ג סופר בשטח המיועד לעגבניות. בסוף הסכים בצלאל. המפזרת הקטנה לא פעלה, הפסדתי לשווא הרבה זמן וכסף וגם דשן. אחרי שני שקי דשן ו-3 סיבובים שלחתי אותו ברוח מזרחית חקה פזרתי ביד עוד שק סופר ו-3 שקים החזרתי הביתה. יענקל"ה דיסקס מיד אתהשטח.
בצהריים באה אימא.
אחר הצהריים המשכתי בקלטר, הפעם בלי משקולות הגלגלים. כל היום הייתי מצוורח בגלל התנהגותה של מיכל אמש, ובערב דיברתי עמה ביחידות והזהרתיה בצורה חד-משמעית שלא אוכל לסבול התנהגות מעין זו להבא ושמישהו משנינו חייב להוציא את המסקנה עד תומה.
בצהריים זרעתי עוד פעם קימל בערך כוס אחת כל 48 ס"מ מבעד לנקב 9 הפעם עם מתלם ועמוק. (הזריעה הקודמת הייתה שטחית מידי!).
בערב השקיית קימל וחסה ישנה 1 וחצי שעות.
ברכה לא אכלה היום. השקיתיה בקבוק יין לפי הוראות ד"ר קריגר.

יום ב' **י"ז בשבט תש"כ** **15.2.1960**
ברכה!
לפני הצהריים פיזרתי עם עוד 8 חברים צליו בפלחה המשותפת. מיכל ניקתה את החסה החדשה. יש בה אכילה ניכרת, כנראה על ידי אגרוטיס. במקומות האכילה נתגלו בתוך האדמה זחלים שמנים של פרפרי לילה.
אחר הצהריים המשכתי לקלטר הבצל, אך באמצע העבודה הלכתי למרכז והוצאתי מרוטמן עוד 35 ל"י.

ד"ר קריגר היה לפני הצהריים בהעדרי, קבע שיש לברכה כנראה גוף זר (!!) גם היום כמעט שלא אכלה דבר.

16.2.1960

יום ג' י"ח בשבט תש"כ

ברכה מתחילה שוב לאכול קצת.
בבוקר קטפתי 3 ערימות כרוב ומיכל ניקתה אותו. שרב חזק היום. המשכתי לקלטר ולכסח הבצל.
תפסתי את סעדיה בזמן שהעמיס את הגזר של זאביק והצעתי לו את החסה.
הוא קטף בעצמו 30 תיבות ונתן לי 1.10 ל"י עבור ארגז.
אחר הצהריים נסעתי עם הכרוב לסעדיה אך לא הצלחתי למכור את כולו. מכרתי בערך ב-14 ל"י.
בזה גמרתי כמעט את כל הכרוב.
מיכל נסעה בצהריים לחיפה ותחזור רק בלילה.

17.2.1960

יום ד' י"ט בשבט תש"כ

בגלל התקפת הגוף הזר פסחה כנראה "ברכה" על דרישה שהייתה צריכה לחול אתמול.
בבוקר היה אצלי מ. כהן, לקח את כל זרעי המלונים שנשארו מלפני שנתיים כ-33 ק"ג והבטיח למכרם. בצהריים ריססתי את החסה החדשה ב-950 ג' טוקאפן ו-150 ג' אלדרקב והשקיתי מיד כשנה. אחר הצהריים גמרתי לכסח את הבצל בגלגל. מצאתי רימה של זבוב הבצל וחוף מזה ערימה של חפרפרת. בערב בא אחי סעדיה שמעון עם עוד פעול לקחת חסה. עזרתי להם וגם מיכל ובסוף לקחו 50 תיבות חסה ואת אימא. שמעון נתן לי מתוך 88 ל"י רק 63 ל"י.
בערב הזזנו עם כל תושבי השכונה אל בית קוטלובסקי לתכנן חגיגות פורים. דקה לפני שעמדנו לצאת בא יחזקאל וביקש שאחבר לו מכתב אל התעשיין י. רוגוזין. לקחתי ממנו את כל הפרטים האפשריים, עם מיכל הייתי במסיבה שארכה עד רבע ל-12:00 ואחר כך חיברתי את המכתב האנגלי, ותרגמתי גם לעברית. הלכתי לישון אחרי שעה 2:00. השקיית קימל 1 שעה.
השקיית חסה ישנה 20 דקות.

18.2.1960

יום ה' כ' בשבט תש"כ

לחנן יש אנגינה. מפאת ליל אמש הייתי עייף כל היום.
חריש המטע באגריה לרוחב
מחר אני נוסע לחיפה.

19.2.1960

יום ו' כ"א בשבט תש"כ

לפני הצהריים הייתי בחיפה, הבאתי מגפיים לתיקו, התעניינתי במספק על מחירי החסה ושוחחתי ב-U.R.O עם ד"ר בראונר על סיכויי הפיצוים בירושה אחרי הורי ז"ל (אפס) הזמנתי ב"עמיר" 300 ג' "תמר 15" (מקדמה 5 ל"י) קניתי אצל ארטן בקבוק מטסיסטוקס לריסוס בצל וקניתי עוד כל מיני מצרכים. אצל סעדיה אמרו לי שבגלל ברית מילה לא יוכל לבוא ביום א' לקחת חסה.
אחר הצהריים פרשנו רשת דייגים ישנה על עץ השסק. אני הצבתי קו השקיה בשטח המיועד לשתילת הסלרי.

יום שבת **כ"ב בשבט תש"כ** **20.2.1960**

השקיית שטח הסלרי 1 שעה.
לפני הצריים באו לביקור אלי ואבא האן.
אחר הצהריים שלחתי רק 12 תיבות חסה למספק, מפני שמיכל לא יכלה לעזור לי הרבה כי הייתה צריכה להישאר עם חנן החולה.
בערב אסיפה כללית ואסיפת תב"ל.

יום א' **כ"ג בשבט תש"כ** **21.2.1960**

למרות חששותיה של מיכל מאמש ומהבוקר שבגלל יובש כדאי לדחות שתילת הסלרי, התחלנו לשתול משעה 8:00 בבוקר. סימון שורות כל 48 ס"מ עם מסמן יד, הוצאת שתילים בקלשון חפירה, חיתוך שורשים. השקיית כל קו מיד אחרי השתילה. עבדו שתי אחיות מג'ועמיז (אומנה וקעמדה) וזיאד ויסין כל אחד 8 שעות.
היה יום מעונן ואחר הצהריים אף ירדו טיפות. עד הערב נשתלו קצת יותר מ-2 וחצי קווים ונשארה כמעט רק השורה האחרונה של המשתלה (הבלתי מדוללת) למרות שהשקיתי את שטח המשתלה, הצלחתי בערב לחרוש את שטח המשתלה באגריה, אולם בערב ראיתי שהצינור הימני של ההגה שוב נשבר (!) קיוויתי שהשתילים יספיקו ל-2 דונם אך חוששני שלא אספיק למלא אפילו 4 קווים.

יום ב' **כ"ד בשבט תש"כ** **22.2.1960**

למרות חששותי מאתמול הצלחנו בכל זאת למלא 4 קווים בשתילי סלרי. בצהריים הרכבתי את מתחת 50 הס"מ והצלחתי למרות הלחות לתחח את שטח המשלטה החריש מאמש ולהשיג שתילה רצפיה. המשכתי להשקות והסלרי קיבל בערך 2 שעות השקיה. גם היום הי המעונן. עבדו יסין וזיאד כל אחד כ-5 שעות וקעמדה 4 וחצי שעות. קעמדה קיבלה את שכר העבודה המגיע לה ולאחותה.
יסין בא שוב בשעה 2:00 אחר הצהריים והוא מיכל ואני קטפנו וארזנו 49 תיבות חסה שנשלחו ל"המספק". (יסין עוד 2 וחצי שעות). ב-8:00 בבוקר הבאתי באגריה את קרישנר עם המרסס המוטורי. הכנתי לו בחבית על האגריה תמיסת מטסיסטוקס והוא ריסס את שטח הבצל בכ-11 מרססים.
למרות העננים לא יורד גשם.
חנן מבריא, אולם עדנה חולה, חום, אוזניים וגרון.
השקיית הקימל 1 שעה.

יום ג' **כ"ה בשבט תש"כ** **23.2.1960**

לפני הצהריים הייתי בחיפה. ביקרתי אצל גוסט ושילמתי בבנק פויכטונגר 200 ל"י פרעון השטר הראשון. אחר הצהריים היו יאנו וכרמלה אורחינו. יאנו עדיין צולע קשה.
בערב ברכה לא אכלה שוב מאומה.

בערב הלכתי עם מיכל לחנוך את דירת ברקאי אולם מצאנו רק את עדה כי אמנון היה במועצה.

יום ד' **כ"ו בשבט תש"כ** **24.2.1960**
ברכה שוב אוכלת כרגיל.
לפני הצהריים פיזרתי עוד 3 שקים סופר מועשר בשטח המיועד לעגבניות (יחד 100 ק"ג מעושר לדונם) ויענקלה חרש זאת בגרובר.
פזרתי כ-25 ק"ג אמוניאק בחסה הצעירה והשקיתי כ-2 שעות.
השקיית חסה ישנה 1 שעה.

יום ה' **כ"ז בשבט תש"כ** **25.2.1960**
נתן הלחים לי את ידית האגריה השבורה. חרשתי למיכל קצת לפני הבית.
הבאתי 21 חבילות חציר אל הרפת; מהרפת שבדרך לצפורי.

יום ו' **כ"ח בשבט תש"כ** **26.2.1960**
השקיית קימל 1 שעה.
השקיית קו ראשון תלתן 2 וחצי שעות.

יום שבת **כ"ט בשבט תש"כ** **27.2.1960**
השקיית קו 2 תלתן 3 שעות.
השקיית פרג 2 וחצי שעות.
מיכל סיירה בסלרי ומצאה הרבה שתילים נבולי שאשר הלב שלהם היה מלא תולעים קטנים לבנים.
שפעה משמיעה שוב סימני דרישה.

יום א' **ל' בשבט תש"כ** **28.2.1960**
לפני הצהריים רססתי הסלרי במאלאטיון, לינדן וד.ט.ט. אחר הצהריים אספנו ושלחנו 20 תיבות חסה.

יום ב' **א' באדר תש"כ** **29.2.1960**
גלל היובש הרב הבצל בכלל לא מתפתח. כצעד ראשון להקלת המצב, החלטתי לכסח אותו במכסח גלגל על מנת להשמיד לפחות את מרבית העשבים שליך השורות.
היום עשיתי בערך 1 וחצי דונם. ב-11:00 בא ד"ר קריגר, קבע ששפעה אינה בהיריון ויעץ לי למכור אותה וגם את ברכה. אחר הצהריים הורדנו ושלחנו 20 תיבות חסה ובערב רססתי את הסליר בכ-250 ג' אלדרקס (3 מרססים עם מחט בעל 3 פומיות) ואחרי זה השקיתי כ-1:20 שעות בלי רוח ובלחץ טוב.

יום ג' **ב' באדר תש"כ** **1.3.1960**

לפני הצהריים המשכתי לכסח בבצל. בצהריים ירד גשם. אחר הצהריים למדתי עם עדנה חשבון. השקיית קו 3 של תלתן 3 שעות.

אחר הצהריים היה מעונן מאוד ואני הפעלתי על דעת עצמי את התנור משעה 2:00 עד 6:00. אני מתחיל לחשוב על השקיית עזר בבצל.

יום ד' ג' באדר תש"כ 2.3.1960

בבוקר סיירתי עם משה כהן וגם הוא הסכים שיש צורך בהשקיית הבצל.

בצהריים נתתי ליסין 5 חבילות חציר ב-2 וחצי ל"י החבילה. אחר הצהריים קטפנו שוב 20 תיבות חסה יפה. השקיית המטע (דלי אמוניאק) 3 וחצי שעות.

בערב עמדתי הרבה זמן בצרכניה. הגעתי עם בן-עמי לידי הסכם: הוא ילווה לי כ-200 מ' צנורות קלים להשקיית הבצל ואני אתחח לו הפרג. הפעלתי התנור מ-7:00 בבוקר עד 7:00 בבוקר למחרת.

יום ה' ד' באדר תש"כ 3.3.1960

אחרי שהבאתי ירק בשביל כל היום נסעתי אל טמיר ב-11:00 ותחחתי בפרג שלו עד אחרי 4:00 בלי הפסקה. בערב הביא לי הפלטפורמה עם כ-240 מ' צנורות חמרן עם מצמידים ופטישים. התחלתי להשקות הסלק.

יום ו' ה' באדר תש"כ 4.3.1960

קמתי מאוחר אחרי ליל שמירה, העברתי את הקווים בסלק העברה אחרונה והתחלתי להרכיב את הצינורות הקלים להשקיית הבצל – 2 קווים, 5 פטישים כל קו (כ-45 מ' צנור, "מת"). אחר הצהריים פיזרתי בכל הבצל אמוניאק. כ-15 ק"ג לדונם.

השקיית 4 שעות והוצאתי 77 מ"ק מים.

מ-05:00 עד 6:00 המשכתי לתחח אצל טמיר כאשר הרכבתי את האגריה עם חשיכה, קפץ לי מנעול השרשרת אל בין העשבים ולא יכולתי למצאו ונאלצתי להשאיר הכול במקום למשך הלילה... מיכל לא מרגישה טוב. היא גם מצוננת ויש לה חום.

גמר השקיית סלק בתוספת; 144 מ"ק.

יום שבת ו' באדר תש"כ 5.3.1960

מיכל שכבה חולה ולא היו מים כל היום (גם שתייה וגם השקייה). בבוקר הצלחתי למצוא לאור היום את מנעול השרשרת, הרכבתי את האגריה ועוד לפני הגשם הספקתי להחזיר הביתה את שק האמוניאק שנשאר בבצל. הבאתי ירק לפני הצהריים ירד גשם. אחר הצהריים העברתי את שני הקווים בבצל אך לא יכולתי להשקות כי לא היו מים.

יום א' ז' באדר תש"כ 6.3.1960

ברכה דורשת.

עד שהגיע המים בצהריים, הספקתי להרכיב (טקסט לועזי) לפני הכניסה לבית כדי שהמים לא יברחו לצנורות מן החבית הרזרבית.

המשך השקיית הבצל 2X2 קווים (4 שעות). השקיית החסה קצת פחות מ-2 שעות.

7.3.1960

יום ב' ח' באדר תש"כ

קמתי מוקדם בבוקר, העברתי את 2 הקווים בבצל ופתחתי המים. מיכל הזמינה את המזריע לפני 7:00 בבוקר. הבאתי את ברכה לפריה לפני 8:00 אך חיכיתי שם 1 וחצי שעות למזריע לשווא. טלפנתי פעמים ל"און" ורתחתי מרוב כעס. התכוננתי לכתוב מכתב תלונה חריף, אולם בצהריים בא בכל זאת המזריע והזריע את ברכה ברפת, העברתי עוד פעם בבצל והשקיתי. השקיית הסלרי 2 שעות.

מיכל עדיין משתעלת ולא מרגישה טוב. אחר הצהריים הבערתי בעזרת 2 ערבים את כל המצודות הישנות אל מלפני הבית במקום גדר לקראת המרעה.

בערב נפגשה שכונתנו אצל ברנדיס לתכנון הופעת פורים. הוטל עלי תפקיד מורה שעושה עם כתתה טיול באוניה. היום הפעלתי התנור ביום ובלילה.

8.3.1960

יום ג' ט' באדר תש"כ

המשך השקיית הבצל.

שיפוץ בגדר לקראת יציאה למרעה מחר, השקיית קו 4 תלתן 3 וחצי שעות.

נתתי ליסין 11 חבילות חציר (25 ל"י)

9.3.1960

יום ד' י' באדר תש"כ

היום רוח מזרחית.

בבוקר הוצאתי את ניבה ושפעה למרעה (כל היום).

גמר השקיית הבצל 639 מ"ק מים.

גמר קציר תלתן, השקיית קו 4 תלתן 3 וחצי שעות.

10.3.1960

יום ה' י"א באדר תש"כ

היום הוצאתי גם את ברכה למרעה.

גמרתי למתוח גדר סביב המטע.

אחר הצהריים חגיגת פורים לחנן בגן.

בערב הייתה אצלנו פגישת המשתתפים במופע השכונתי בנשף פורים (תלמידות ומורה).

ב-10:00 החל לרדת גשם מלווה סופת רעמים ובערך ב-10:30 הכה ברק במערכת החשמל ובכל הכפר היה חושך.

11.3.1960

יום ו' י"ב באדר תש"כ

12 מ"מ גשם.

איני זוכר מה שעשתי היום (ירד גשם)

בערב הפעלתי את התנור ובאותו הזמן ישבתי וכתבתי תסכית היתולית למופע הפורים שלנו.

יום שבת י"ג באדר תש"כ
12.3.1960
10.5 מ"מ גשם.

יום א' י"ד באדר תש"כ
13.3.1960
היום לכבוד פורים נסענו כל המשפחה באגריה לטייל בהר בקרבת הבריכה וליד כעביה.

יום ב' ט"ו באדר תש"כ
14.3.1960
מחר יום התייצבות 120 ל"י.
בסוף החודש תם תוקף ביטוח "האגריה".
נסעתי לחיפה לקחת תור בקופת חולים להסרת יבלת (22 באפריל), להסתפר, לשלם 120 ל"י (קרן אור) ולקנות כמה דברים. אחר הצהריים נודע שפרה אחת אצל בני חלתה במחלת הפה והטלפיים. מחר לא יוצאים למרעה.

יום ג' ט"ז באדר תש"כ
15.3.1960
היום ריססתי בנפט את הסלרי, התחלתי מאוחר מידי ובגלל הרוח הריסוס לא היה יעיל ביותר.
ב-10:00 בערב החל לרדת במפתיע גשם.

יום ד' י"ז באדר תש"כ
16.3.1960
105 מ"מ.
משה כהן נתן לי 100 ג' זרעי מלפפונים עירוב. אזרע אותם כנראה אחרי הכרוב.
בגלל הגשם לא יכולתי לחרוש היום את החסה והכרוב.

יום ה' י"ח באדר תש"כ
17.3.1960
לפני הצהריים נסעתי לחיפה, פרעתי את שיק הגשם (88 ל"י) והתחלתי בהכנת המתנה ליום הולדתה של מיכל (ארגז לשימור אוכל חם). אצל פחח נתתי להכין מיכל פח מרובע, 25X35 ס"מ עם שוליים של 5 ס"מ (9 ל"י קניית לוח קל-קר בעובי 3 ס"מ ובמידות 50X150 (3 ל"י) ושארית של שעונית בשביל המכסה. מאחר שנגר רצה עבור התקנת ארגז העץ 40 ל"י (!!!) הבאתי את הכל באוטובוס הביתה, הוספתי לזה כמה שאריות צלוטקס עבור בידוד המכסה ונסעתי לפנות ערב עם הכל לנוה יער. שם פגשתי את שוקה, יחד ניגשנו לנגריה ושם הסברתי לנגר הערבי את התכנית, אני מקווה שהבין אותי ושיבצע את העבודה כהלכה. הרי נתן אחר כך את הסכמתו העקרונית.

יום שבת כ' באדר תש"כ
19.3.1960
השקיית קו אחרון תלתן 3 וחצי שעות.

20.3.1960	כ"א באדר תש"כ	יום א'	<p>תיחוח הסלרי עם מתחחה 22 ס"מ אחרי דישון ראש (הריסוס בנפט שעשיתי בשבוע שעבר לא מניח את הדעת; עשיתי ברוח ובערב ירד גשם).</p> <p>חריש 2 קווים כרוב ו-2 קווים חסה בפרגוסון 35 וביסוק (דוד אפשטיין) השקיית חסה חדשה 2 שעות.</p> <p>בערב באה אימא לביקור.</p> <p>בלילה מצאתי בכרכים ל"ד, ל"ה ו-ל"ו של השדה מאמרים מעניינים על גידול שומשומין מאת באגרי קוסטרינסקי. אינפורמציה חשובה מאוד.</p>
21.3.1960	כ"ב באדר תש"כ	יום ב'	<p>בבוקר לקחתי את המכסח המקולקל של אסל בעל 2 הגלגלים תיקנתי אותו איפה שהוא והזמנתי <u>למחר</u> את זיאד. לקראת הצהריים התחלתי לכסח במרץ את הבצל. אחר הצהריים מיכל עזרה לי. כיסחנו את כל הלשון (חוץ מהקטע על יד הדרך שכסחתי לפני ההשקיה) ועוד את מרבית השליש הראשון.</p> <p>הייתה רוח חזקה מאוד ובלילה ירד גשם.</p>
22.3.1960	כ"ג באדר תש"כ	יום ג' 7 מ"מ.	<p>ירד גשם. הפעלת התנור מ-7:00 בבוקר.</p>
23.3.1960	כ"ד באדר תש"כ	יום ד' 26.5 מ"מ. גשם.	
24.3.1960	כ"ה באדר תש"כ	יום ה' גשם	
25.3.1960	כ"ו באדר תש"כ	יום ו' 3 מ"מ.	
26.3.1960	כ"ז באדר תש"כ	יום שבת	<p>14 תיבות חסה לשמחה ב-1.15 ל"י.</p> <p>12 תיבות 4 להמספק (נמכר ב-1.60 ל"י).</p>

27.3.1960	כ"ח באדר תש"כ	יום א'
<p>לפני הצהריים הייתי בחיפה. באתי את דוגמת החסה לסעדיה והוא אמר שיבוא היום לראות את השטח. בחסה מופיעה איזו שהיא מחלת פטריה רצינית ומלבד זה עשבים ואני מוכרח להורידה במהירות האפשרית. סעדיה היה אחר הצהריים. לא רצה לקנות השטח, מוכן לתת בעד ארגז במקום 1.10 ל"י. שמחה הזמין ליום ג' כ-25 תיבות חסה.</p>		
28.3.1960	כ"ט באדר תש"כ	יום ב'
<p>בבוקר לפני עלות החמה הורדנו (מיכל ואני) 19 תיבות חסה. אחר הצהריים המשכנו להוריד ושלחנו להמספק 32 תיבות ולסעדיה 27 תיבות.</p>		
29.3.1960	א' בניסן תש"כ	יום ג'
<p>לשמחה 20 תיבות חסה, 1.20 ל"י. להמספק (עם זאב שבא ב-8:30 בערב) 30 תיבות. חסידות בשמים. כיסוח בבצל.</p>		
30.3.1960	ב' בניסן תש"כ	יום ד'
<p>שרב קשה מאוד. התחלת עישוב בצל 5 בחורות זיאד ויסין כל אחד 8 שעות. המשכתי לכסח. 14 תיבות חסה להמספק. השקיית חסה 25 דקות בבוקר. השקיית 2 קווים סלרי 2 שעות.</p>		
31.3.1960	ג' בניסן תש"כ	יום ה'
<p>המשך עישוב בצל 5 בחורות, ויסין, 8 שעות עבודה. תחחתי במספר 22 את הלשון המערבית של הבצל.</p>		
1.4.1960	ד' בניסן תש"כ	יום ו'
<p>המשך עישוב בצל 9 בחורות ויסין. בבוקר הבאתי לתוספת את המשדדה ואבו-זיאד שדד אותה מול כיוון הגרובר. 3 בנות קיבלו 10 ל"י כל אחת. <u>ברכה</u> לא שקטה, ריר לבן בבושת לפני כמה ימים הבחנתי גם בדם (<u>דרישה?</u>)</p>		

2.4.1960

יום שבת ה' בניסן תש"כ

15 תיבות חסה לשמחה (1.20 ל"י).
30 תיבות חסה להמספק.

בערב הבאתי מולדהיים את הארגז לשימור אוכל חם. הלילה אני מנסה אותו. יש לעשות בו עוד כמה תיקונים.

3.4.1960

יום א' ו' בניסן תש"כ

גמר עישוב בצל. 5 בחורות ויסין 8 שעות עבודה. שילמתי לבחורות את כל המגיע להן ויסין קיבל 10 ל"י. המשך התיחוח בעזרת יסין מגן העלים התקלקל והצטרכתי לתקנו בחוטי ברזל.

אחר הצהריים רוח מערבית, עננים, בערב טפטוף. השארתי את האגריה מורכבת בשדה והבאתי בעגלה של עופר 20 תיבות לחסה.

4.4.1960

יום ב' ז' בניסן תש"כ

2.5 מ"מ.

היום היה מעונן וגשום. אחרי שעה שלחתי את יסין הביתה 0 קיבל חצי לירה רק) ברגע האחרון הצלחתי להביא את עדנה על הגב עם כד שתיה למרכז.

למרות מזג האוויר הגשום יצאו הילדים של כתי א' לטיול בהר הכרמל.

חנן שוכב עם אבעבועות רוח.

אחר הצהריים שלחתי 17 תיבות חסה להמספק.

5.4.1960

יום ג' ח' בניסן תש"כ

בבוקר נסעתי לחיפה, בין היתר שילמתי לאוצר החייל ושלחתי מתנה יפה לאולגה בארה"ב (תמונת פיתוח עץ של נערה מחללת). אחר הצהריים ישנתי כשעה; קצרתי עגלת ירק לברנדס וקצת ירק אצלי, יחלבתי וכשרציתי לנסוע אל ברנדס לחלוב נדהמתי לראות שיצול האגריה נסדק והתעקם וזו הייתה הסיבה שידיעות ההגה היו שקועות בשעת הנסיעה. בקושי הגעתי עם 3 הכדים למחלבה בנסיעה איטית ואת מעט הירק הצטרכתי להוביל בשתי הובלות לרפת. בלילה עמלתי בצריף על השלמת ארגז הבידוד. בקושי הצלחתי לחתוך חלק משולי מיכל הפח כדי שזה לא יבלוט החוצה ולא יפלוט חום. הרכבתי מסביב למצדד את צינור הגומי האוטם ועשיתי כברת עץ לתחתית מיכל הפח. שכבתי לישון בשעה 2:00.

ביצרניה קיימת אנדרלמוסיה גמורה. אי אפשר להשיג אף ארגז לתוצרת ועוד לא ידוע מי יהיה יצרן מחר. שמחה לקח בצהריים ממכיל 9 תיבות חסה.

6.4.1960

יום ד' ט' בניסן תש"כ

יסין בבוקר סגר את ערימת הזבל והתחיל להוציא זבל מן החצר. בובה של זאביק אכלה לי תערובת בבוקר עול סמך זה אמרתי לו שאעבוד איתה (עם העגלה של האגריה אני מפחד לנסוע צעד אחד) ב-7:15 מסרתי החלב והצטרכתי לחכות באפס מעשה עד 8:00 כדי לקבל אספקה במחסן. ניצלתי העדרו של אמנון ברקעי והוצאתי גם 2 שקי אמוניאק.

חזרתי שוב למרכז גייסתי בצרכינה ובמחסן כ-20 תיבות תנובה, בשביל משלוח החסה האחרון. את המתחחה הרכבתי בבית והמשכתי עם יסין לתחח את הבצל. באמצע עזרתי למיכל להכין 11 תיבות חסה בשביל שמחה (את החסה של אתמול והיום נתתי לו ב-90 גרוש). אחר הצהריים תחחתי עוד 6 שורות בצל, קצרתי ירק והבאתי לרפת מ-4:00 עד 6:00 קטפנו ושלחנו עוד 20 תיבות חסה להמספק. (כ-20 ראש בכל ארגז) משלוח אחרון. מ-7:00 עד 8:00 חלבתי את 4 הפרות של ברנדס, אחר כך את שלי וחזרתי ב-9:00 מהמחלבה. שמחתי כל היום לקראת מסירת מתנתי למיכל הערב, אולם לאכזבתי הגדולה היא ביקשה לקבל אותו מחר בבוקר בנוכחות הילדים (!!).

אבו זיאד בא אחר הצהריים ואמר שרוצה ביום ו' להתחיל לזרוע בשומשום.

7.4.1960

יום ה' י' בניסן תש"כ

ניבה נראתה לי הבוקר שבורה ועומדת להמלייט.

יסין המשיך תחילה לנקות את החצר ואחר כך המשכנו לתחח הבצל. משה כהן בא היום במקום אתמול, טען שיש בבצל סימני מחלות אך בצורה משכנעת ביותר. כשהתחלתי בתיחוח באה עדנה למסור שניבה הוציאה שני שקי מים, וחזרנו לרפת, אחרי שהכנסנו את כל פרותיו של זאביק שחזרו מן המרעה והגוטליבים לא היו בבית – ניבה המליטה שתי עגלות. את השוליה הוציא הרק לפנות ערב. המשכתי לתחח עד מאוחר בערב, אך לא הצלחתי לגמור הכול בצהריים חלבתי את ניבה, השקיננו העגלות, קצרתי והבאתי עגלת ירק. יסין עבד מ-7:00 בבוקר עד 6:00 בערב.

8.4.1960

יום ו' י"א בניסן תש"כ

בבוקר הבאתי את האגריה עם היצול השבור במהלך איטי לבית המלאכה ונתן תיקן לי את היצול במקום תמורת 3 ל"י. היה מעונן, ראיתי שמתקרב גשם. הבאתי מהר ירק, אך באותו הרגע הגיע יעקובי עם ההולדר. לכן הבאתי מהר אל הצריף שק אמוניאק שק פוטש ותערובת של 9 ק"ג לינדי, 7 אלדרין 4% ויסין ערבב את הכל. בזמן שיעקובי תיחח את הדונם המיועד לצנון (?) פיזרתי עם יסין את הדשן עם הרעל על פני 3 הדונם המיועדים לעגבניות. אחר כך הרכבתי מהר את המתחחה והמשכתי לתחח. ב-1:00 בצהריים נשברה לי סכין אחת. שלחתי את יסין הביתה, חלבתי את ניבה ומבלי לאכול צהריים, המשכתי לתחח. התחיל לרדת גשם, הבוץ נדבק לגלגלי הברזל ובקושי הצלחתי איכשהו לפני שעה 4:00 לגמור כמעט את השטח כולו. ב-7:00 בערב הגיעו אלינו על הוספה יצחק ואנה דר. למרות שיש לי דפציט חמור בשינה ושסיימתי את העבודה ב-9:00 פחות רגע הצטרכתי בתפקיד מארח ללכת לישון רק ב-11:00.

9.4.1960

יום שבת י"ב בניסן תש"כ

7.5 מ"מ גשם.

הגשם נמשך, הבצל נראה יפה מאוד וחשובני שלא אצטרך להוסיף לו עוד השקייה. אני מצטער על העיתוי הלא נכון של השקיית העזר (הייתה צריכה להינתן באמצע פברואר).

10.4.1960

יום א' י"ג בניסן תש"כ

9 מ"מ גשם.

בסלרי מצאתי אתמולכ מה שתילים פורחים (!!!)
היום באו אדית, יואל וניצה.

11.4.1960 **יום ב'** **י"ד בניסן תש"כ**
אחר הצהריים בא פאבל.

סדר בהנהלת פאבל (אכזבה גדולה)

12.4.1960 **יום ג'** **ט"ו בניסן תש"כ**
חג.

13.4.1960 **יום ד'** **ט"ז בניסן תש"כ**
לפני הצהריים ניסיתי את הפלנט וקבעתי שעלי לזרוע את השומשום מבעד לנקב 7 (+). בערך 50 זרעים למטר. (משקל 1,000 זרעים לפי קוסטרנסקי 4,5 – 4,4 ג' כלומר בערך 225 זרעים בגרם) לפי זה יוצא בערך 400 ג' לדונם (מרחקים של 50 ס"מ).

התקנתי לי מסמן בשביל עגבניות של 1.20 מ'.

בצהריים נסעה אדית עם הילדים.

אחר הצהריים התחלתי לזרוע השומשום.

14.4.1960 **יום ה'** **י"ז בניסן תש"כ**
ברכה דורשת.

מיכל והילדים נסעו לחיפה (פיקולי, תערוכת פרחים).

שרב כבד.

המשכתי לזרוע שומשומין.

מרחקים של 54 ס"מ 19 שורות מבעד לנקב 7 ו-5 שורות מבעד לנקב 6 בערך 400 ג' לדונם.

עם נעל לזריעה ברטוב (עומק: השן השלישית מלמעלה) עבודת פרך. זרעתי בערך 1/3 השטח (המערבי).

15.4.1960 **יום ו'** **י"ח בניסן תש"כ**

הבאתי את ברכה להזרעה שנית. המזריע בא אחרי 9:30. (בנוה יער מסריטים את אקסודוס) וחצי יום הלך לאיבוד. – שרב כבד מאוד.

אחר הצהריים הרכבתי את מתחחת 50 ס"מ והתחלתי לתחח את המעט. אחרי שתחחתי את שורת העצימים הראשונה, התקלקל המבלך המפעיל את ה-(טקסט לועזי) ולא יכולתי לסיים העבודה. איני יכול גם להשתמש באגריה להובלות ובגלל החג אוכל לשלוח אותה לחיפה רק באמצע השבוע.

גמרתי לקצור התלתן הקצה שורץ עכברים והוא מלא הרים וגבעות.

באלוני אבא מסריטים את אקסודוס

בערב סעדה איתנו אביבה קמיל ארוחת ערב (בעלה באוסטרליה).

16.4.1960

יום שבת י"ט בניסן תש"כ

השרב נמשך.

עדנה קיבלה אבעבועות רוח.

17.4.1960

יום א' כ' בניסן תש"כ

היום הייתי בחיפה אצל "המספק". שם ראיתי אך שהמועצה קונה עודפי קישואים סוג א', מכוניות שלמות מראה מזעזע. ראיתי שם בצל ראש פי 3 יותר גדול משלי, את הסלרי הם מוכנים לקבל יום יום כ-20 עד 30 חבילות. לא יהיה לו מחיר טוב.

הכפר בשום אופן לא מסכים שאשלח אותו לתנובה. הייתי במשרד החקלאות על מנת להתייעץ בנוגע לתחמיץ. בבלי ופרץ ישבו כמו על מסמרים מוכרחים "לצאת לסיוור". עשיתי סקנדל, טענתי שיום א' הוא יום הדרכה. בבלי בכל זאת הסתלק ופרץ נשאר איתי אך פרט לזה שהפנה אותי אל מהנדסי תנועת המושבים וטען שכדאי עוד לדחות את התכנית, לא נתן לי שום עצה בעלת ערך.

השומשום בשורות הראשונות שזרעתי ממתחיל להראות סימני נביטה מתחת לקרקע. עקב השרב חלה התייבשות עצומה של פני הקרקע. חבל שלא יכולתי לעגל אחרי הזריעה. רמי חרש היום עם פרגוסון וטריסוק את שטח החסה ליד התלתן.

18.4.1960

יום ב' כ"א בניסן תש"כ

אני סובל קשה מחוסר באגריה. נמאס לי לבקש טובות מבעלי העגלות.

היום ראיתי איך שאבו זיאד יחד עם יסין זורעים את השומשום. תלם על יד תלם במחרשת עץ ערבית. בכל תלם שני מפזר יסין עם משפך את הזרעים על אמצע דופן התלם כך שהם לא מוצנעים עמוק מידי. שמואל יפה בא עם בלהה ולקח את תנור הגשם. מאחר שבן-עמי עוד לא לקח את הצינורות, החלטתי להרביץ מהר עוד השקייה (2) לבצל. מלבד סיבה זו, יש עוד כמה:

(א) השרב הקשה בן שלושת הימים.

(ב) שקילת הניסיון שהראתה רק ק"ג אחד למטר במקום 2-3.

(ג) אני מתכוון לרסס עם פסטיצידיים וזה כדאי אחרי המטרה.

ההשקיות הן קלות, בערך 1 ו-3/4 שעות כל קו.

19.4.1960

יום ג' כ"ב בניסן תש"כ

אבו מוסטפא התחיל בחפירת בור התחמיץ. החלטתי שמידותיו תהיינה 8X3 מ'. מעביר צנורות בבצל.

משקה קווים אחרונים של תלתן.

בערב עשה לי לופו טובה גדולה והביא לי עם הטרקטור שלו את האגריה לרמפה של המחלבה.
בערב נפסקו המים ולא יכולתי להשקות הבצל.
בן-עמי רוצה לקחת הצינורות ביום ו'.

שלחתי מכתב על תכנית הסילו שלי למחלקה הטכנית של התנועה וביקשתי עצה והדרכה.

20.4.1960 **כ"ג בניסן תש"כ** **יום ד'**

בבוקר עוד לא היו מי השקייה.

הייתי במוסך פלדמן והסברתי מה לעשות באגריה. חזרתי ב-12:00.

אחר הצהריים הוציאו מיכל ויסין סלרי עשינו 10 תיבות ו-7 חבילות. יסין 2 וחצי שעות עבודה.

נאלצתי להשקות הבצל ברוח חזקה משעה 2:30.

את הקווים העברתי לפנות ערב בחשיכה והשקייתי שוב אחרי זאביק משעה 11:00 בלילה.

השקיית קו אחרון של תלתן 3 וחצי שעות.

השקיית סלרי 1 שעה.

אבו מוסטפא ממשיך. יותר נכון קרובו החרש –אילם, פועל מצוין.

21.4.1960 **כ"ד בניסן תש"כ** **יום ה'**

גמר השקיית הבצל.

283 מ"ק, כ-30 מ"ק לדונם.

לפני הצהריים היה פה שגב מהסוכנות. עוררתי בפניו כמה בעיות: רצפת הרפת, תוספת תקציב לפרה שקיבלתי ופדיון

עבור בור הסילו. הבטיח לטפל.

22.4.1960 **כ"ה בניסן תש"כ** **יום ו'**

קופת חולים (מח' עור)

בן עמי לקח את הצינורות.

שרב.

בקופת חולים ניתחו לי את היבלת לפני הצהריים.

לפנות ערב הביא לי גרשון את האגריה בדרך שבר את זכוכית הפנס.

במכונה חסרה כמות רצינית של שמן הגז כוון מחדש. האלקטרודות של הפלאג לא היו מכוונות במרחק הנכון.

יצחק דר מחולון שלי לי זוג מגפיים נהדרות שאפשר לנעול אותן על נעליים.

23.4.1960 **כ"ו בניסן תש"כ** **יום שבת**

סיוור בשומשום. נביטה מתקבלת על הדעת רק בששת השורות הראשונות שזרעתי לפני החמסין החקשה.

נביטה יותר טובה במקומות הדריכה.

חיסלתי חפרפרת בקצה המזרחי של הבצל (עם תותח) אחר הצהריים שלחנו 27 תיבות סלרי. שרב נמשך.

24.4.1960

כ"ז בניסן תש"כ

יום א'

יסין עבד היום מהבוקר בניקוי חצר הפרות. בבור עבד היום אבו מוסטפה לבד. אחר הצהריים הוצנו ושלחנו 35 תיבות סלרי. הפתעה מוזרה ציפתי לי בתא הדואר היום. מכתב מדכא מעליזה טרלו. קריאה נואשת לעזרה ממוסד סגור בפתח תקווה. מאוחר בערב הודיע לי ח. ברנר שעלי להביא את שפעה הערב אל המחלבה לשם הרעבה ולמשלוח מחר בבוקר. עשיתי זאת בלב כבד. היום הגשתי לעגלות לראשונה תערובת. יסין עבד 8 וחצי שעות וקיבל 5 לי". שלחתי באמצעות רוטמן לפרסום מכרז על הבצל בעמוד האחרון של הארץ ומעריב.

25.4.1960

כ"ח בניסן תש"כ

יום ב'

בבוקר שקלנו את הפרות בתחנת הניסיונות. שפעה שקלה אחרי הרעבה של 14 שעות וחליבה לפני השקילה 26 ק"ג (!) אבו מוסטפה לא עבד היום בבור. אחר הצהריים הוצאנו שוב סלרי, שלחנו 24 תיבות ועוד 5 חבילות. רוטמן כמובן לא עשה את מבוקשי ועוד לא פרסם את המודעות. מחירי בצל הראש יורדים. בלילה ישבתי עד מאוחר, כתבתי מכתב לעליזה טרלו ומכתב תודה ליצחק דר. בשעות הבוקר ירד גשם קן. יסין 3 שעות עבודה.

26.4.1960

כ"ט בניסן תש"כ

יום ג'

לפני הצהריים גמרתי לתחח את המטע. היה יבש מאוד. ח. ברנר בא להגיד לי שלא אשלח סלרי עד יום שבת, כי מסרו לו מ"המספק" שהמחירים יורדים. התרגזתי ורציתי כבר לנסוע בצהריים לחיפה לרכז הזמנות, אולם נמלכתי אשלח קת מחר את היתר בשבוע הבא. הרגתי חפרפרת אחת בבצל ואת השנייה ניסיתי לחסל היום, אולם עד כה לא הפעילה התותח ואף לא סתמה שום חור אחר. אחר הצהריים הצלחתי סוף סוף לישון קצת. שתי הפרות לא אוכלות כמעט תערובת. ברכה בכלל לא מרגישה טוב. בצהריים לא אכלה כלל תערובת ויוצא לה ריר מהבושת, למרות שזו לא תקופת דרישה.

27.4.1960

ל' בניסן תש"כ

יום ד'

300 ל"י פויכטונגר

נתן הבטיח לי לעשות היום דפנות נוספים לאגריה. עשיתי הכל כדי שהאגריה תהיה ב-8:00 בבוקר במוסך והסתובבתי שם כל לפני הצהריים, אולם הוא התחיל לעבוד עלי הרק אחר הצהריים ורק אז הודיע לי שכדי לסיים את העבודה הוא זקוק לצנור של 1/2 צול. את החלק הקדמי של ההגבהה (סביב הכיסא) עשה מברזל עגול כבד בצורה שלא מניחה את

דעתי ביותר.

הרכיב לי את המספרים.

למרות שהבטיח לבוא, לא הופיע יסין בצהריים לעבודה והספקנו לשלוח רק 11 תיבות סלרי.
בערב עשיתי לו סקנדל.

גם אבו מוסטפא לא עבד היום בבוקר.

בבור היה פה החבר נאמן מבית שערים מדריך למספוא יהודי חביב, אך נודניק לא קטן. ישב אצלי כשעתיים, התלהב מתכנית בור התחמיץ והבטיח לסייע בכל האמצעים והדרכים. בערב הפרדתי בין שתי העגלות על ידי מחיצה.

28.4.1960

א' באייר תש"כ

יום ה'

סוף סוף הצלחתי לחסל את החפרפרת השנייה בבצל. לפני הצהריים קיבלתי את חשבון פברואר. עליתי בחוב והוא מסתכם ב-6.000 ל"י.

בצהריים סיירתי בשטח השומשום. מחר אני רוצה לתחח חלק ממנו שהנביטה בו מתקבלת על הדעת במתחחה 38 ס"מ.

ב-12:15 נסעתי לטבעון, הסתפרתי וקניתי 2.40 מ' צנור 1/2 צול בשביל האגריה והבאתי את זה לנתן.

היום הופיעו המוצעות 1 וחצי אינטש על שטח הבצל בעמוד האחרון של "הארץ" ו"מעריב". המודעה במעריב עלתה יותר כסף ולא הופיעה אפילו במסגרת מודגשת כמו שדרשתי.

בבוקר הבאתי אלי את המזריע מנחם כדי שיעוץ לי איזו משתי העגלות להשאיר לגידול. לא יכול היה להחליט ובסוף הסכמנו שאשאיר את "שניה".

29.4.1960

ב' באייר תש"כ

יום ו'

לפני הצהריים יצאתי עם המתחחה 38 ס"מ של חיים מאיר לתחח את השומשום. לצערי הרב התברר שהמתחחה רחבה מידי (42-43 ס"מ ברוטו) וכדי לאפשר תמרון מינימלי איתה, הייתי צריך לזרוע לפחות במרחקים של 60 ס"מ. חלק גדול מהנבטים הרכים כוסה באדמה ולכן הפסקתי את העבודה אחרי 5 תלמים ואבו זיאד יצטרך לזרוע את יתרת השטח שנית.

אחר הצהריים קצר לי קרן צור את התלתן בבולדר.

היום הביאו לי 40 חבילות חציר שהכנסתי לתוך הרפת האחרונה.

30.4.1960

ג' באייר תש"כ

יום שבת

ב-11:00 התחלתי להוציא סלרי. אחרי שויץ גדול הצלחתי לתפוש ברגע האחרון את גדעון עם הוולוו, מסרתי 23 תיבות ו-2 חבילות.

יסין עבד 3 שעות עבודה.

1.5.1960

ד' באייר תש"כ

יום א'

מיכל נסעה בבוקר עם ילדי הגן לשדה התעופה בשריד.

אני התחלתי לסמן את העגבניות. זרעיתן נתאחרה:

(א) בגלל זרעית השומשום.

(ב) השקיית הבצל

(ג) הוצאת הסלרי

ואחרון אחרון: החשש שלא יהי הלי מימון בזמן עבור חומר ההדליה.

נתן הזמין אותי שוב אחר הצהריים בשביל לסיים את גרר האגריה, אך בסופו של דבר לא עשה בה מאומה. היה שרב כבד.

בערב התקנתי את דגל המדינה בחזית הבית והכנתי לילדים שני לפידים. הם השתתפו יחד עם המבוגרים בעצרת יום העצמאות הלכו לישון ב-10:00.

2.5.1960

יום ב' ה' באייר תש"כ

השרב נמשך.

גובבתי בקלשון רגיל את כל התלתן.

מפני שאין במחסן ארגזים, נצטרכתי לפרוץ לחצר הצרכניה ולקחת משם כתריסר תיבות. את היתר לקחתי אצל שוורץ. היום קיבלתי עוד 40 חבילות חציר מטיב ירוד.

יסין עבד מ-12:00 עד 5:30.

מאורח בערב הבאתי את הסלרי אל הרמפה של המחלבה. 14 תיבות עם החלב. לא יכולתי להעמידן על יד המדחסים בגלל הרוח החמה היוצאת מהם ולכן צופפתי אותן על שפת הרמפה ממש. כשבאתי עם ההובלה השנייה, ראיתי שמישהו הפיל חלק מן הארגזים. כשהתחלתי לערום מחדש, נפלו ונשפכו לי עוד כ-80 תיבות. בחרי אף, בחושך ואחרי שעה 9:00 ערכתי אותם איך שהוא מחדש...

28 תיבות סלרי.

2.5.1960

יום ג' ו' באייר תש"כ

השרב נמשך.

לפני הצהריים התחיל נתן סוף סוף לעשות לי את הדפנות לכרכרה.

הכנתי את ההשקיה במטע ומיכל השקתה.

בצהריים באה אימא.

יסין לא בע עד שעה מאוחרת.

אחר 3:00 הייתי במרכז, חיכיתי עד שנתן גמר את העבודה העיקרית והבאתי באגריה ארגזים לשדה. בינתיים בא יסין (אחרי שעה 4:00) ובעזרת מיכל ואמה הבאתי מאוחר בערב 24 תיבות סלרי ליצרניה. יסין עבד בערך 2.5 שעות.

ב-7:00 בערב מכרתי לעובדיה את העגלה הקטנה ב-105 ל"י. דוד אפשטיין הביא לי 41 חבילות חציר טוב.

ברכה גועה. דרישה?

3.5.1960

יום ד' ז' באייר תש"כ

הזרעת ברכה

שרב קשה מאוד.

אחר הצהריים הוצאנו שוב סלרי. איני זוכר כמה ארגזים שהבאתי ליצרניה (בערך 20).

יסין עבד 3 שעות.

מכרתי לאבו מוסטפה 1 טון חציר סוג ב' ב-85 ל"י.

אחר הצהריים הבאתי את הקבלן שבונה בשביל הסוכנות אצל ברנדייס רצה עבור 2 דפנות הבור 3890 ל"י (!!)

4.5.1960

ח' באייר תש"כ

יום ה'

השרב נמשך.

בגלל השרב דחיתי מתחילת השבוע את הבאת חציר התלתן הביתה, אולם השטח צמא למים והתלתן מתחיל לפרוח.

לכן בלית ברירה הובלתי את החציר היבש והפריר לחצר והתחלתי בהדרגה להשקות (4-5 שעות).

אימא נסעה אחר הצהריים.

מאורח בלילה הלכתי לישיבת הועד וביקשתי תמיכה להקמת בור התחמיץ. אמרו לי שהמדריך נאמן לא ממליץ מאחר

והוא טוען שי"מ תעלה לי כ-35 גרוש. התנו את תמיכתם בהמלצתו...

6.5.1960

ט' בניסן תש"כ

יום ו'

השרב נמשך והקשה לעשות עבודה כלשהי.

עשיתי חישוב הוצאות בסלק והתברר שהסתכמו ב-150 ל"י בערך. אינני רואה כיצד הגיע נאמן ל-35 גרוש עבור ו"מ

בתחמיץ.

חייתי כל הזמן באשליה שיש לי כ-40 טון סלק, אולם בשבת עשיתי שקילה והתברר לתמהוני שישאר לי להחמצה לא

יותר מ-20 טון!! אסתפק אם כן בדפנות בגובה של 1.20 מ' בלבד. צמצום כמות התחמיץ משבש כמובן הרבה את

התכניות שלי....

אחר הצהריים בא ג'יפ עם שני ערבים מאום אל פחם ורצו לשמוע ממני תדריך ועצות לגבי האגריה, התברר לי שיש לו

80 דונם פלחה בלי כל השקיה ולכן יעתי לא לקנות את האגריה.

7.5.1960

י' בניסן תש"כ

יום שבת

שרב נמשך; 18 תיבות סלרי; יסין 2.5 שעות עבודה.

8.5.1960

י"א באייר תש"כ

יום א'

אחר הצהריים קטיף אחרון של סלרי. 16 תיבות. מיכל עבדה לפני הצהריים במטע, אני גמרתי לסמן העגבניות. עשיתי

שגיאה כי סימנתי את התלם הראשון יותר מידי קרוב לצינור ולמעשה לא אוכל כנראה לזרוע אותו. בתלם הראשון צריך

להיות לפחות מטר אחד מרוחק מהצינור.

עשיתי חשבון עם יסין, והתברר כי אני חייב לו 8.5 ל"י. הוא רוצה תמורת זה חציר.

סיירת גם בשומשום, אולם בינתיים הנביטה אינה מעודדת ביותר.

יום ב' **י"ב באייר תש"כ** **9.5.1960**
בן-עמי חרש לי את הסלרי (פרגוסון + טריסוק). החריש לא מצטיין ביותר. אני הנחתי במתלם האגריה תלמים בעגבניות, הרב הפרודניה בשטח. התלמים לא מצטיינים ביותר.
רציתי להתחיל בהורדת הפרג, אולם זאביק בדיקו השקה את השטח ממול למעלה מ-9 שעות.
למחר הזמנתי פועל בשביל הפרג. פועלת אין להשיג כולן עסוקות בפלחה הערבית.

יום ג' **י"ג באייר תש"כ** **10.5.1960**
מוקדם בבוקר בא אחי אבו מוסטפה החרש-אילם. בשעות הבוקר ירד גשם ולכן שוב דחיתי את הפרג. הפועל עבד תחת זה בבור הסילו ועשה את השיפוע בהתחלת הבור. ניסיתי להוציא את אדמת החפירה מן הבור לחצר הפרות באגריה אולם למרות כל התמרונים המכוכמים לא הצלחתי. אנסה מחר בבוקר שנית.
ברדיו מנבאים שוב לגשם ואיני יודע מה יהיה על זריעת העגבניות והורדת הפרג...
אחר הצהריים תיקנתי את הפנצ'רים באופנים, אולם הטורפדו מקולקל וכמעט שאי אפשר לרכב עליהם.

יום ד' **י"ד באייר תש"כ** **11.5.1960**
שיפרתי את השיפוע של הבור, רהרכבתי לגלגלי האגריה עוד את גלגלי הברזל והצלחתי להוציא בה את החיזרה מן הבור אל החצר. הפועל המשיך לעבוד בזה אחר הצהריים באהה אינה עם עוד ילדיה וקטפו חצי קו פרג.
עבדו כ-3 וחצי שעות כל אחת.
אני הטובלתי אחר הצהריים באגריה 40 חבילות חציר לאיתן. ב-3:00 הובלות 14 + 13 + 13 חבילות. זה לקח כ-2 שעות. האגריה הייתה על הגובה.

יום ה' **ט"ו באייר תש"כ** **12.5.1960**
היום המשכנו בריצוף החצר.
שילמתי לפועל את המגיע לו.
אחר הצהריים נסעתי עם סולם לבית הספר על מנת להוריד מגגו את נעל הבית של חנן שנזרקה לשם אתמול על ידי דני סיגלר (!!).
קיבלתי סוף סוף מכתב תשובה מעליזה.
היא רוצה שאעזור לה למצוא בן זוג כדי שלא תישאר בודדה לעת זקנה (!!)

יום ו' **ט"ז באייר תש"כ** **13.5.1960**
בבוקר הכנסתי לחצר הפרות עוד עגלה אחת של סלע גירי לריצוף ואחר כך נסעתי להוביל 40 חבילות חציר מהשטח הגדול מימין לדרך צפורי. הפעם הובלתי לעצמי והכנסתי את החבילות ישר לרפת שעל יד הדרך מתחת למגרש של שוורץ. באותה הזדמנות הבאתי מן הרפת הביתה 6 חבילות ישנות בשביל אבו זיאד ו-7 חבילות בשביל אבו מוסטפא.

ב-12:00 נפרדתי ממיכל שנסעה עם הילדים לכפר המכבי. אחרי זה יישרתי את החזירה בחצר הפרות והשקיתי. הבאתי סלק, לחם ואת הפרג הקטוף. ישנתי קצת, התעוררתי ב-7:30 בערב, ניקיתי הרפת וזחרתי מהמחלבה רק ברבע ל-9:00. ולפני הבית פגשתי את משפחת ברקאי שבאו לבקרנו. את עדה ניצלתי להכנת ארוחת ערב בזמן שהתקלחתי וישבנו עד שעה 11:00.

15.5.1960

יום א' י"ח באייר תש"כ

בשבת בצהריים יצאתי עם האגריה לכפר המכבי. אחרי נוח יער אבד לי מהמאייד בורג ויסות האוויר ולא יכולתי להמשיך. קיבלתי איזה שהוא בורג אנגלי פשוט במוסך של נוח יער, סתמתי בו את החור והצלחתי להגיע הביתה. כל זה הודות למוסך פלדמן, שם ניקו לי את המאייד (!! למרות הקלקול באגריה, הובלתי בבוקר 40 חבילות חציר מן השטח הגדול לרפת שבדרך לציפורי. מיכל עם הילדים חזרו אחר הצהריים.

16.5.1960

יום ב' י"ט באייר תש"כ

הבוקר היו פה שלושה מומחים לתחמיץ (נאמן, גד, ופרץ) איש מהם לא מבין דבר. התחלתי לזרוע עגבניות. ראיתי את השומשום שלנו. הוא קטן ועלוב. השורשים שזרע סולימן כמעט באותו הזמן ובפיזור יד, הרבה יותר מוצלח.

16.5.1960

יום ג' כ' באייר תש"כ

לפני הצהריים גמרתי לזרוע את העגבניות (תמר 15 נמוך) 25 שורות (110-120 ס"מ) בתלמים לאורך המגרש. עומק הסנדל אמצע בסולם; נקב 11 עם מתלם בערך 250 ג' לקצת פחות מ-3 דונם. סטראקוש הבטיח לביו הים לקצור הפרג, אולם לא בא. קטפתי הפרג ברצועה של 2 מ' לאורך הצינור.

17.5.1960

יום ד' כ"א באייר תש"כ

נסעתי לחיפה לקנות את הבורג החסר במאייד באגריה ולחדש אפשרויות שיווק לבצל. ב"טנא" אמרו ליף "איננו מגן דוד אדום ואיננו גם מזבלה". במועצה לשיווק ירקות נאמר לי שאוכלל לשווק ליצוא את הבצל הגרנו בקוטר מ-5 עד 10 ג"מ תמורת 80 לירות הטונה (!! בלי עלים... משעה 3:00 חיכיתי בכליון עיניים לקומביין של סטראקוש. הוא בא אחרי 4:00, התחיל לקצור, הרס ודרס הרבה בסוף טען שהפרג הוא גבוה מידי ושלא יוכל לקצור אותו, למרות שביקשתיו להשאיר את הקומביין במקום לא הסכים והסתלק. מיכל ואני התחלנו עוד בערב לקטוב. אחרי זה העברתי 3 קווים בעגבניות. שוב הייתה רוח חזקה ולא יכולתי להשקות. בבוקר השקיתי 3 וחצי שעות שלושה קווים.

18.5.1960

יום ה' כ"ב באייר תש"כ

בערך ב-8:30 התחלנו לקטוף הפרג. משה דש אותו עוד לפני הצהריים במשך שעה בערך. יש בערך 80 ק"ג.

גמר השקיית העגבניות, בממוצע 3 וחצי שעות.
בערב הצגתי שוב בפני הוועד את בקשתי על מימון התחמיץ.

19.5.1960

כ"ג באייר תש"כ

יום ו'

התחלתי להשקות את ערימת הזבל. אחר הצהריים התחלתי לנקות את הפרג בצריף עם שני מאווררים. אילו לא היה בא אבו זיאד באמצע ולא משך אותי בכוח לחלקת השומשום, הייתי גומר כמעט את הכול. שאל בעצתי אם לזרוע את השטח שנית. חצי בערך כבר זרע פעם שנייה. לא ידעתי מה להגיד לו. מכל השטח נראות השורות שאני זרעתי עוד הכי טוב.
הועד לא אישר את בקשתי ואני מצוברח מאוד.

20.5.1960

כ"ד באייר תש"כ

יום שבת

אני מתחיל לחלוב רק פעמיים את ניבה. בערב ויתרנו על הקולנוע וניקינו תחת זה את הפרג. היה מעל 70 ק"ג. אחר הצהריים נסעתי לרמת ישי לחפש בני עבור דפנות בור התחמיץ אך לא יכולתי למצוא שם אחד שהיה מוכן עלבוד עתה. החמצתי הזדמנות טובה שהייתה לפני שבוע.

21.5.1960

כ"ה באייר תש"כ

יום א'

נסעתי עם הפרג לחיפה והצלחתי למכור במחיר 3.60 הק"ג. אחרי זה נסעתי למוצקין וביליתי בחברת ההנים את הצהריים. שרב קשה כל היום.
לא התחשק לי לחזור הביתה אחר הצהריים. נכנסתי לקולנוע (ארמון – "לילות אירופה") לפני הצהריים הייתי במספק. עודפים גדולים של בצל. עוד לא ידוע מחיר מינימום ליוני. גם עודפי שום (!!).
חזרתי הביתה בשעה 8:00 בערב בדרך רמת ישי.
ניבה דורשת !!
הועד החליט לא לאשר לי אף את האוטו ש פולפה !!

22.5.1960

כ"ו באייר תש"כ

יום ב'

רוטמן הסכים למכור לי את הערגן הישן בחצי המחיר 1.50 ל"י השק. הוצאתי 9 שקים. בבוקר השקיתי לשעה אחת את כל העגבניות בצהריים נסעתי לאלונים והבאתי משם 7 שקי נסורת עץ. בערב שמענו בקול ישראל את הידיעה המחשמלת על תפישת אדולף אייכמן צורר היהודים בידי הש.ב. על מעצרו בארץ ועל העמדתו לדין בקרוב.

23.5.1960

כ"ז באייר תש"כ

יום ג'

בבוקר ערבבתי את הנסורת עם ערגן 10, (שק אחד נסורת עם שק (10 ק"ג) ערגן). אחרי ארוחת הבוקר התחלנו לפזר בתלמים אולם בגלל הרוח נאלצנו להפסיק. השקיתי 20 דקות את כל השטח. מתחילה נביטה. יש עכברים. השרב נמשך.

סידרתי את חבילות החציר לפני הרפת האחרונה.

24.5.1960

יום ד' כ"ח באייר תש"כ

בבוקר גמרתי בעזרתה של מיכל לפזר את הנסורת בכל שטח העגבניות. בשביל פיזור טוב צריך קרוב ל-12 שקים נסורת עבור 3 דונם. אחר כך באו זה אחר זה משה כהן, נאמן והפקח מהמועצה לשיווק ירקות. האחרון ראה את הבצל, רשם משהו, אמר שדווח והסתלק. בגללו לא הספקתי להגיע בצהריים לטבעון על מנת להזמין את חמרי הבניין. בערב כתבתי עד שעה מאוחרת טיוטת מכתב לדודה.

25.5.1960

יום ה' כ"ט באייר תש"כ

קמתי עייף מהשינה הקצרה בלילה. בשעות המוקדמות של הבוקר ירד גשם קל. עד 12:00 שריפת קוצים וניקיתי קצת באזור בור התחמיץ, הלול והרפת. בצהריים נסעתי לטבעון. הזמנתי אצל הפועל של קליין חומרי בניין, שילמתי מקדמה של 20 ל"י וחזרתי ב-1:30. ישנתי קצת, כתבתי את המכתב לדודה, שלחתי, סידרתי שוב חבילות חציר. במחלבה התברר לי שיש לי רק 2.9% שומן בחלב (☺)

26.5.1960

יום ו' א' בסיון תש"כ

איני זוכר מה עשיתי לפני הצהריים, אולם אחר הצהריים קרה לי דבר מאוד לא נעים. תלשתי חלק מהפרג, הדלתקתיו אך האש עברה לשטח בור של גרשון שבגלל עשב קצור ויבש נדלק במהירות הבזק והאש עברה לכרם ולמשמש של יאקי וחיבלה בהם לא מעט. בגלל הרוח החזקה לא השתהה האש זמן רב במטע ואני מקווה שהנזק לא יהיה בר קיימא. בערב היינו מוזמנים אצל אביבה, קמיל לארחת ערב.

27.5.1960

יום שבת ב' בסיון תש"כ

השקיית עגבניות 1 שעה.

28.5.1960

יום א' ג' בסיון תש"כ

לפני הצהריים גרמתי עם מיכל לתלוש את הפרג ואחר הצהריים שרפתי. בבוקר הגיעה אימא. תלשתי את העשבים הגדולים בעגבניות.

29.5.1960	ד' בסיון תש"כ	יום ב'	<p>לפני הצהריים הכנתי את בור התחמיץ ליציקת היסודות. בשעות הבוקר בזבזתי כשעה במזכירות ובררתי את השגיאה שהופיעה בחשבוני אמש, לפי זוכיתי עבור משקל פרה של 580 ק"ג בלבד במקום 620 ק"ל. הפרש של למעלה מ-100 ל"י.</p> <p>מאוחר אחר הצהריים הגיעו סוף סוף חמרי הבניין: 260 בלוקים 15 ס"מ, 1 וחצי מ"ק זיפזיף, 1 מ"ק חצץ, 42 מ' ברזל 8 מ"מ, חבית סיד, 9 שקי מלט, בסה"כ 175 ל"י.</p> <p>רמי ויסין הבטיחו לבוא מחר בבוקר ב-6:30 להוצאת זבל. בערב השקיתי עגבניות 3 קווים 1 שעה. מיכל עבדה לפני הצהריים במטע.</p>
30.5.1960	ה' בסיון תש"כ	יום ג'	<p>בבוקר רמי פיזר לי זבל ב-2 דונם (כרוב, פרג, חסה ראשונה) ואחר הצהריים הצניע את זה. אחר הצהריים התחלתי לחפור את תעלת היסוד בשביל קיר אחד בבור התחמיץ. יסין עבד פחות מ-4 שעות וקיבל את שכרו.</p>
1.6.1960	ו' בסיון תש"כ	יום ד'	<p>אחר הצהריים נסענו בארגריה לחגיגת ביכורים משותפת בנוה יעקב. הבאתי על האגריה פח אשפה מלא בצל. גמרתי עם ה"בנאי" סולימן מחג'אג'רה שיבנה לי את קירות הסילו, יבוס לפרות ומדרכה קטנה ליד הבית תמורת 60 ל"י.</p>
2.6.1960	ז' בסיון תש"כ	יום ה'	<p>לפני הצהריים עבדה מיכל במטע. הצד השני של הגה האגריה נשבר הבוקר ונתן תיקן לי אותו. טלפנתי לאלני הן, שאלתיו על תוכניותיהם בשבת ואמרתי שמיכל עם הילדים יהיו אולי בסוף השבוע בעכו ובמוצקין. ב-10:00 ירדתי עם האגריה המתוקנת למטע, עבדתי שעה ועלית עם מיכל ב-11:00 הביתה. מעונן, טפטוף, רוח חזקה. מיכל החליטה לא לנסוע היום. תיסע כנראה מחר בבוקר. אחר הצהריים חפרתי את תעלת היסוד השנייה בבור התחמיץ.</p>
3.6.1960	ח' בסיון תש"כ	יום ו'	<p>מיכל נסעה בבוקר עם הילדים לעכו. הבאתי מברנדס חצי אגריה עם חצץ גס. טפלתי בלול, בתותים של מיכל, בבית וכו'.</p>
4.6.1960	ט' בסיון תש"כ	יום שבת	

בשבת השקיתי את העגבניות.
עזרתי לאביבה ק. לנקות הפרג.
לפני 6:00 בערב נסעתי להביא את מיכל והילדים מבית שערים.

5.6.1960

יום א' י' בסיון תש"כ

בבוקר הייתי בחיפה, פרעתי את השיק עבור הפרג (200 ל"י) ושלמתי 2 תשלומים ב"אוצר החייל" ב"המספק" אמרו לי שאוכל לשלוח יום יום 100 תיבות בצל ולקבל עבורו כ-12 גרוש, היינו נטו כ-9 גרוש. במועצה לשווק ירקות לא מצאתי בר סמכא שאוכל לדבר איתו על משהו סופי. הירקן זליגזון בככר חמרה אמר לי שמוכן לנסות את הבצל שלי. רצה 2 שקים לניסיון ואמר ש"אם זה ילך" מוכן לקחת כמויות רציניות כל שבוע; במחיר של כ-11 גרוש. בשובי הביתה, בא סולימן הבנאי בלי פועל ועבדתי איתו עד הערב ביציקת שני היסודות בבור התחמיץ (2, 3 שקים מלט).

6.6.1960

יום ב' י"א בסיון תש"כ

השקיתי את היסודות כמה פעמים (V בבור התחמיץ) קצרתי בחרמש את כל שטח התלתן.
אחר הצהריים ניסיתי להוציא את הפרות למרעה. חזרו שתיהן בשעה 3:00.
ניבה געתה כל אחר הצהריים בצורה חשודה.

7.6.1960

יום ג' י"ב בסיון תש"כ

בבוקר הצטרכתי להעמיס שעורה על האוטו ובגלל זה לא הייתי נוכח בזמן בניית בור התחמיץ וסולימן (הבנאי) עם יסין עשו כל מיני שטויות. במקום לבנות קודם שתי שורות של קיר, רצה סולימן לסיים תחילה קיר אחד. יסין מילא בחזרה במקום בלוק וחצי גובה. 3 בלוקים גובה, הקיר השני לא נבנה בדיוק במקביל ועוד ועוד. איך שהוא הצלחתי באיחור לתקן את רוב השגיאות.
היה שרב כבד ולא היו מי השקיייה.
חנן נהייה פתאום חולה ובצהריים היה לו 39,7 מעלות, הבאתי את רחל והזמנתי את הרופא. הרופא בא, קבע אנגינה ורשם רפואות. לפנות ערב בא דוד מהמועצה לשווק ראה את הבצל הציע 10.5 גרוש בנמל חיפה. דעתו עדיין אינו יבש מספיק, ייתן הוראה להוציא כנראה בעוד שבוע.

8.6.1960

יום ד' י"ג בסיון תש"כ

היום גמרנו את בור הסילו.
מלאתי את כל הבלוקים בבטון עשוי משארית חול המחצבה שעל יד בית האימון עם קצת מלט.

9.6.1960

יום ה' י"ד בסיון תש"כ

היום עשינו את היבוס בחצר הפרות. סולימן שכח להכניס ברזל בחגורה העיקרית.
הפרות היו סגורות כל היום ברפת. ניבה לא רצתה לשכב.

יום ו' **ט"ו בסיון תש"כ** **10.6.1960**
סולימן יצק את משטח הבטון לפני הבית מבטון רע מאוד ובצורה לא מניחה את הדעת. הברזל לניקוז הנעליים מתנדנד בבטון וחוץ מזה הוא לא עשה זאת לפי התכנית שלי.

יום שבת **ט"ז בסיון תש"כ** **11.6.1960**
עשיתי קצת סדר אחרי היציקות, השקיתי את כולן והשקיתי גם את המטע.

יום א' **י"ז בסיון תש"כ** **12.6.1960**
בבוקר נסעתי באגריה לנהלל לבדיקת עיניים לקראת בחינת הנהגות מחר. חזרתי רק בשעות הצהריים. זיאד, יסין ועוד ילדה עבדו בהוצאת הסלק ובניקוי תלמי העגבניות י"ע אחד.
לפנות ערב ביקשתי מבצלאל שייתן לי תדריך קצר בטרקטור פרגוזון. במקרה שלא יסכימו לבחון אותי על האגריה. עשיתי במשך כ-10 דקות כמה סיבובים על הטרקטור שלו ושל דוד אפשטיין (פעם הראשונה בחיים ישבתי על טרקטור) ושניהם נטעו בי ביטחון עצמי מופרז בטענם שבטח אעבור את הבחינה. לא העזתי לבקש את אחד הטרקטורים לזמן ממושך יותר ונטשתי אותם מבלי להתאמן כראוי.
רמי חרש היום את שלף התלתן (ביסוק).

יום ב' **י"ח בסיון תש"כ** **13.6.1960**
הבוקר קמתי ב-5:00, קרוב לשעה שיחקתי באגריה על מנת להכינה לטסט ונסעתי לכפר יהושע. שם הגעתי בשעה 8:00. היה חם ודוחק עצום. המחבנים התיאורטיים התחילו רק בערך ב-11:00. במבחן העיוני הצלחתי. הרב בוחן לא הסכים לבחון אותי על האגריה והצטרכתי לנסוע על פרגוזון נסיעה בין 3 חביות ליד תעלת הכביש קדימה ואחורנית. בנסיעה אחורנית נגעתי בגלגל הקדמי בקלות בחבית אחת והבוחן פסל אותי. כל טענותי לא הועילו. עייף, מצוברח ומורמר חזרתי ב-1:30 הביתה. זיאד ויסין והילדה עבדו בזמן היותי בכפר יהושע כ-6 שעות בקירוב. גמרו לנקות את תלמי העגבניות.

יום ג' **י"ט בסיון תש"כ** **14.6.1960**
היום הוחל בהכנת הסילו. הילדים ניקו שנית את הבור ויישרו סביבו ואחר כך התחילו להוביל את הסלק אליו. לא עשיתי היום עוד עריכה. עבדו 7 שעות.
אני תחתי במתחחה 50 ס"מ את החמם שבעגבניות שקפץ בשלושת הימים האחרונים לגובה משווע.
לעגלה שלשול רציני. אני מוסיף לה לתערובת 3 X ביום פחם רפואי שקיבלתי מבני.

יום ד' **כ' בסיון תש"כ** **15.6.1960**
העבודה לא הלכה לי היום בכלל. תחילה זרקו הבחורים (בזמן שלקחתי בבוקר אצל ח. מאיר 2 גלגלי ברזל רחבים בשביל האגריה) את כל הסלק לבור במקום רק כמות של עגלה אחת כפי שדרשתי במפגיע. חוץ מזה היו לי קשיים עצומים בהשגת רכב להובלת הסלק והתבזבז הרבה זמן לבטלה. אחר הצהריים הרכבתי את הקווים בעגבניות ולפנות

ערב בא יעקב המזריע וטיפל בטלפיים של שתי הפרות. אמר שלתוקפנותה של ברכה יש תרופה פשוטה, היינו גזימת הקרניים. הבטיח לבצע זאת בחורף.

למיכל היו אחר הצהריים התקפות היסטוריות אינטנסיביות יללה בלי סוף. איני יודע לתכנן, איני יודע לבצע, מפזר כסף לכל הרוחות, מונע מן הילדים אוכל מזין וממנה ביגוד ראוי לשמו. התחמיץ יתקלקל בטח ויהי הממנו קומפוסט בו אזבל מלפפונים בהם אאביס את הפרות. סערה זו נמשכה בלי הפוגה עד שעות הלילה המאוחרות, גם בלאו הכי הרגשתי כל היום לא טוב והיה לי חשק להקיא.

אישה רעה מר ממוות.

יסין + זאב 8 שעות עבודה פחות חצי שעה שבזבזו בבוקר.

15.6.1960

כ"א בסיון תש"כ

יום ה'

עד הצהריים היום גמרנו להוביל ולהכניס את הסלק לבור (בכרכרה לסוסה של כץ). אחר הצהריים תחחתי את השכבה העליונה במתחחה ופזרתי עליה 10 חבילות גבב. גובה הסלק בבור לא הגיע ליותר מ-70-65 ס"מ וזה סדר עריכתו (מהתחתית כלפי מעלה):

10 חבילות גבב.

שכבה עבה של סלק

7 חבילות גבב.

שכבה של סלק (פני השכבה מתוחים באגריה)

שכבה של סלק

7 חבילות גבב

רובד אחרון ועבה של סלק (פני הרובד שוב מתוחים)

כיסוי ב-10 חבילות גבב מפוזרות.

יסין וזיאד עבדו 6 וחצי שעות כל אחד.

השקיית עגבניות 2 שעות.

16.6.1960

כ"ב בסיון תש"כ

יום ו'

בבוקר הדקה ב-04 אתי בתחמיץ כחצי שעה. הוא ירד ב-20 ס"מ בערך.

ניהלתי עם קירשנר מו"מ על קבלת כמה יריעות ויוגן ישנות ממשלתו לכיסוי הבור ולבסוף קיבלתי אותן ב-3 ל"י. כיסיתי בהם את הבור בשבת ושמתי עליהם שכבה של חבילות חציר.

בערב אכלה אצלנו אביבה הזנמתיה לבוא בשבת עם הטרקטור, העמדתי 3 חביות ריקות בחצר לפי מתכונת כפר יהושע ובזמן שכיסיתי הסילו התאמנה היא עם הילדים בנסיעה בין החביות. גם אני התאמנתי כ-10 דקות.

בשבת ב-4:30 אחר הצהריים התקיים בבית הספר כנס של הורי ילדי כיתה א'. ראינו תערוכה של עבודות הילדים, שמענו דברי סיכום מפי ציפורה, דברי ברכה מפי בני והתכבדנו בעוגות ושזיפים.

17.6.1960

כ"ג בסיון תש"כ

יום שבת

18.6.1960

כ"ד בסיון תש"כ

יום א'

חמדה יסין ואומנה דללו היום את העגבניות למרחקים של 40 ס"מ בערך.
בצהריים נסעתי לחיפה והבאתי לזליגזון דוגמה של הבצל. הוא שכח כבר מהמחיר שדיברנו עליו (11 ג'), התחיל להתפתל ולבסוף הסכים לקחת ביום ד' לניסיון כ-חצי טונה בצל ב-10 גרוש.
מחיפה נסעתי לפרדס-חנה לשם הגעתי בערך ב-6:00. (כנס לכבוד כה שנה להיווסד בית הספר). בדרך עשיתי חשבון שאני שייך למחזורים ז' ו-ו' מכיוון שקפצתי כיתה אחת... בשבילי היה הכנס אכזבה גדולה. היו שם בעיקר הצעירים ומהמחזורים שלי לא הצלחתי לפגוש אף אחד. פגשתי רק את המורים שרובם הכירוני. למרות שהתכוונתי תחילה להישאר עד חצות, הסתלקתי בסוף ב-7:30 בערב. נסעתי לחיפה יחד עם מר זלוטסר והצלחתי עוד לתפוש ברגע האחרון את האוטובוס לבית לחם. מיכל מסרה לי שאחר הצהריים היה פה דוד מהמועצה והורה להוציא מחר את הגראנו. יבוא ביום ג' עם חמרי אריזה והוראות נוספות.
בערב חלב יסין את הפרות.

19.6.1960

כ"ה בסיון תש"כ

יום ב'

בבוקר השכם חלב כבר יסין את שתי הפרות. ב-7:00 באו בנות מחג'אג'רה ויחד עם יסין התחילו להוציא הבצל. הוצאנו 8 שורות לגל אחד (גראנו). בחורה אחת שלחתי הביתה בצהריי ושילמתי לה. הפועלים הלכו ב-00:30 פחות רבע במקום ב-3:00. למחר הזמנתי את אומנה, יסין ושתי בנות. לשתיים שלא הזמנתי שילמתי 7 ל"י.
שמחה הזמין אצלי 15 תיבות בצל ליום ד' לפי 10 ג'.

20.6.1960

כ"ו בסיון תש"כ

יום ג'

היום עבדו בתלישת הבצל אומנה, יסין, חנה ואחות חמדה. אומנה ויסין הוציאו גם 8 שורות ספרדי בשביל זליגזון בחיפה.
עד שעה 2:00 גמרנו לתלוש את שתי החלקות הראשונות של הבצל המיועדות לייצוא.
בצהריים הביאו לי מתנובה אקספורט 500 שקי רשת אדומים לאריזת הבצל, חבל תפירה ו-1000 פרוקים. יש לארוז למשקל 25.5 ק"ג, לתפור, עם פתק אחד בפנים ופתק אחד בחוץ.
אחר הצהריים הכין לי נתן 2 חישוקים לשקים עם רגל אחת. אני בינתיים שקלתי 6 שקים עם בצל בשביל זליגזון ביצרניה. יצא לי 315 ק"ג. נצטרך להוביל את הבצל לנמל חיפה עד יום א' בצהריים.
בערב הכנתי שבלונות בקוטר 7.5 ס"מ בשביל שני סוגי הבצל (Large 10-7) (Medium 7-5), חלק מקרטון ו-2 מדיקט בעזרת משוריות מדורון שהביאה לי אביבה.

21.6.1960

כ"ז בסיון תש"כ

יום ד'

ב-30:4 בבוקר העיר אותי גדעון ונסעתי איתו לחיפה. מסרתי את הבצל לירקן לויגזון. התברר שכל שק שקלב-2 ק"ג פחות (!?) קיבלתי ממנו 30 ל"י. ב-6:30 נסעתי מהדר לטבעון והגעתי לפני 8:00 הביתה. נתן עשה לי בבוקר עוד שתי

מסגרות לשקים במיין עבדו יסין, חנה ואומנה. ישר בשדה על יד הגלים. ממיינים את הבצל ישר לשקים התלויים על המסגרות. באמצע העבודה נאלצתי לשלוח את שלושתם להוציא בצל ספרדי בשביל שמחה. הוצאנו פחות מ-6 שורות של 50 מ'. 15 תיבות במשקל 16 ק"ג כל אחת.

בצהריים התחלתי לתחח ולתלם את העגבניות. עבדתי עם גלגלי גומי קטנים של איתן, מתחחה 50 ס"מ + מתלם. השטח רטוב עדיין והעבודה היא עבודת פרך. מלבד הכול הייתי עייף מאוד ועד הערב לא הספקתי לגמור אפילו את חצי השטח. התילום אינו מושלם ויהיה צורך לעבור ולתקן בידיים.

לפני התיחוח פיזרתי בעגבניות (בתוך התלמים) תערובת של כ-75 ק"ג אמוניאק + 10 ק"ג אלדרין 4%.

22.6.1960

כ"ח בסיון תש"כ

יום ה'

היום עבדו במיין 8 בחורות ויסין וזיאד. אני גרמתי לפני הצהריים לתחח ולתלם את העגבניות.

בלילה התחלתי עם מיכל לשקול את השקים מתחת לבית. לשם זה פנינו את כל החלק המערבי של המעבר הצפוני.

23.6.1960

כ"ט בסיון תש"כ

יום ו'

היום עבדו יסין, זאיד, אומנה ועוד 3 בחורות מחג'אג'רה. בבוקר תיקנו כולם בזמן קצר את התילום בעגבניות. אחר כך עבדו זיאד ואומנה עם שנינו בשקילת העגבניות. אחר כך עברו זיאד ואומנה עם שנינו בשקילת ותפירת השקים שאני הובלתי אל מתחת הבית (15 שקים על אגריה). את הבנות מחג'אג'רה שלחתי אחרי 5 שעות הביתה. בצהריים הפקדתי בידי זיאד את התשלום לכל הפועלות. 36.5 ל"י לאומנה שילמתי 17.5 ל"י.

אחר הצהריים המשכתי בעיקר להוביל בצל.

בערב פתחתי מים ב-3 הקווים הראשונים בעגבניות, אולם בחצות התברר לי שלא היו מים ואיני יודע איך וכמה זמן זה השקיה.

כשבאתי ב-9:00 לאכול ארוחת ערב נתנה לי מיכל במקום זה שטיפת מוח היסטורית. בין היתר אמרה שמצטערת על כך שלא נספתה בתאי הגזים ושבמקום זה נפל בגורלה לחיות איתי ביחד (!!!).

בלי ארוחת ערב, בדו שיח מר וממורמר שקלנו ותפרנו שקים עד חצות. כשמיכל כבר ישנה רחצתי לה כלים, על אף שלא היו כמעט מים.

25.6.1960

ל' בסיון תש"כ

יום שבת

(ניבה דרישה?)

בשבת לפני הצהריים גמרנו בעזרת יסין לשקול ולתפור את כל הבצל (בערך 7 טון) להמספק שלחתי 20 תיבות בררה. תיבה אחת לכף שלושה שקי יצוא.

לערביות בחג'אג'רה תמורת 12 ג' הק"ג.

ארגז אחד לצרכניה.

26.6.1960

א' בתמוז תש"כ

יום א'

אחרי 7:00 בבוקר העמיד גדעון את הוולוו על יד הבית. העמסתי אותו בעזרת יסין וזיאד עם 257 שקי רשת בצל (כמעט

6 וחצי טון, כולל 29 שקי Large) ואחר כך נסענו איתו גם מיכל והילדים לנמל. הביקורת במחסן 15 הייתה קפדנית מאוד. שפכנו כ-5 שקים על שולחן מיון; הפקח מצא בהם הרבה בצלים קטנים מידי ובקושי הצלחתי לגייס את רחמיו שיעביר את המשלוח בלי מיון שני שהיה עולה לי עוד 10 ל"י לטונה. (25 ג' שקית). אחרי משקל גשר ופריקה למחסן מס' 7 אישרו לי את קבלת הבצל על תעודת המשלוח. הילדים נהנו ממראות הנמל ונסעו עם מיכל בצהריים הביתה. אני ניגשתי בצהריים להמספק. שם נאמר לי שהבררה ששלחתי אתמול נמכרה ב-12 ג' הק"ג ויעצו לי לנצל את היצוא, להיפטר מכל הבצל מהר ככל האפשר. את זליגזון לא מצאתי בחנות אלא ב-3:00 אחר הצהריים ובקושי גמרתי איתו משהו על משלוח שבועי של טונה בערך תמורת 105 ל"י הטונה. אחר הצהריים נסעתי לעכו, קראתי את כל מכתבי פאבל מנסיעתו לאנגליה ראיתי גם אותו אם כי לא הרבה זמן, כי בא רק אחרי 6:00 בערב, וב-9:154 נסעתי מן ההדר באוטובוס הביתה. יסין חלב במקומי בערב. ניבה דורשת.

27.6.1960

יום ב' ב' בתמוז תש"כ

בבוקר הזמנתי פועלים להוצאת הבצל והבאתי את ניבה להזרעה. מ-8:15 עבדו בבצל 3 בחורות מחג'אג'רה זיאד ויסין. יסין עבד רק 7 שעות. מלאנו 22 תיבות בצל בשביל שמחה, 17 ק"ג כל אחת לפי 105 ג' הק"ג. הבטחתי לו להשאיר כ-1.5 טון בצל עבורו. ארזנו גם 7 שקים (הספקה) של בצל עבור זליגזון (410 ק"ג). הבאתי את השקים בערב ליצרניה, שקלתיים והכנתי למשלוח מחר בבוקר עם הוולוו אך אחרי המחלבה התברר לי שהאוטו במוסך ושלא אוכל מחר לשלוח את הבצל. לא הייתה לי ברירה, אלא להשאיר את הבצל בשקים (אני מקווה שלא יקרה לו דבר) ולשלוח רק ביום ד' בבוקר. ביקשתי מגדעון שיסביר לזליגזון את המצב. יסין וזיאד גקיבלו ממני 3 ל"י עבור ההעמסה ו-20 ל"י ע"ח (5 ל"י מתוכם בשבוע החולף). בערב הצלחתי סוף סוף לסיים את המטרת העגבניות 4 שעות לערך.

28.6.1960

יום ג' ג' בתמוז תש"כ

היום עבדו 3 בנות זיאד ויסין בתלישת הבצל. השארתי באדמה כ-2 וחצי טון לשווק מקומי. את משלוח הבצל לזליגזון הגדלתי ל-חצי טונה. בבוקר פזרתי 2 שקים סופר מועשר בשטח המיועד למלפפונים (?), 3 שקים סופר רגיל ל-3 דונם שעועית ב-D.4 הצניע בדיסק מטעים. לבחורות שילמתי הכול המגיע להן. ניבה געתה בצורה חשודה.

29.6.1960

יום ד' ד' בתמוז תש"כ

מחר 200 ל"י דוד

היה חם מאוד. במיון עבדו אומנה, סעדה הקטנה, זיאד ויסין עם מיכל. אני ריססתי לפני הצהריים במרסס גם את העגבניות כ-70 ג' מטסיסטוקס לדונם בתוספת מיצידי וגפרית רטובה. כ-6 מרססים (2 תערובות בדוד) מרסס מספיק ל-4-5 שורות. עבודות פרך.

גדעון מסר בבוקר את חצי טון הבצל לתעודתו וקיבל קבלה.
אצל ניבה הבחנתי בסימני ריר. (זרעה לא יעילה?, דרישה מוארכת?)
מפי גדעון נודע לי, שלא מזמן הגיע לכפר אוטו מיוחד עם עמודי הדליה מחדרה.
אם כן לא התחשב אמנון בתחינתי ששטחתי בפני הועד ואצטרך לדאוג בעצמי לעמודי ההדליה.

30.6.1960

ה' בתמוז תש"כ

יום ה'

היום עבדו במיין אומנה, יסין, זיאד, סעדה ואחותה. הבאתי הביתה בארגיה 130 שקים בבוקר ישר לסינג את 7 הדונמים בארגז מישר.

משעה 8:00 בבוקר חיכיתי לפני דלת המזכירות לאמנון. רציתי לברר למה לא נכללתי במשלוח עמודי ההדליה המאורגן ורציתי גם פקודה לכסף מזומן לקופה. אמנון ישב עם מישהו מברית הפיקוח. יצא אמר שיחזור בעוד חצי שעה. לא יכולתי לחכות ושאלתי אם יהיה עד הצהריים. אמר שכן. חזרתי בשעה 11:30, ישב בהנהלת חשבונות שוב עם איש ברית פיקוח ולמרות שטענתי כי היום הוא יום קופה אחרון, אמר "שזה לא יסתדר". כשהערתי לו שאמר לי כי "יהיה במזכירות עד 12:00", ענה: "אז תבוא ב-5 דקות לפני 12:00". אמרתי שזה זמני איננו הפקר והסתלקתי.
כשרציתי בערב להגיש תלונה בפני ישיבת הועד, גרשוני באמרם שאין קבלת חברים.
להתראות ביום א'.

1.7.1960

ו' בתמוז תש"כ

יום ו'

היום עבדו בבצל יסין, אומנה וסעדה.
חלבתי מוקדם כדי להגיע ב-8:00 בערב לחגיגת סיום בית הספר שנערכה באלוני אבא. התחילה באיחור של שעה ונסתיימה רק ב-11:30 בלילה. אני ויתרתי על התענוג והלכתי לפני 10:00 הביתה. הילדים נרדמו רק בחצות.

2.7.1960

ז' בתמוז תש"כ

יום שבת

בבצל עבדו סעדה 5 שעות ויסין קצת יותר מ-6 שעות.
עד הערב גמרנו לשקול 174 שקיות ליצוא ו-1 טונה בצל לזליגזון ב-17 שקים גדולים.

3.7.1960

ח' בתמוז תש"כ

יום א'

יסין הוציא 6 שורות בצל.
בבוקר גמרתי לשקול בבצל לזליגזון (1 טון ב-17 שקים) העמסנו עם זיאד ויסין את הבצל על הוולוו 174 שקיות וב-4:00 נסענו לחיפה עם עוד כמה שקים של פרג (דרסלר, שוורץ, פרידמן ונוריאלי) יחד עם גדנון 6 נוסעים. תחילה פרקנו הפרג בהדר הכרמל, אחרי זה פרקנו אצל זליגזון את הבצל. אני שילמתי בבנק דיסקונט את השטח של 200 ל"י ("קרן אור") ואחרי זה נכנסנו לנמל. הביקורות עברה "חלק". היום החזירו 3 מכוניות עם בצל. הבצל הוטען ישר על האוניה (טקסט לועזי). בצהריים לקחת יאצל זליגזון 157.5 ל"י. נסעתי ל"פס הירוק" (קק"ל) במפרץ חיפה והתעניינתי על "עמוד" הדליה. מחיר עמוד חתוך, מחודד ומקולף 40 אג' (אורן או אקליפטוס) העמודים יעלו לי כ-260 ל"י.
אחר הצהריים ראיתי את הסרט (טקסט לועזי) אשר לא מצא חן בעיני. חזרתי ב-8:00 דרך בית שערם. הבאתי לילדים

אבטיח, אולם מיכל ספרה לי שהתפרצו לגם ועשו שם הרס עצום. הרביצה להם כהוגן, הגבילה את ארוחת הערב שלהם ומחר בבוקר יצטרכו לסדר את הגן. בערב הלכתי לישיבת ועד שכמובן לא התקיימה. תחת זה הלכתי אל דרסלר ושפכתי לפניו לבי אודות ברקאי והצרות שעושים לי. יסין חלב בערב.

4.7.1960

ט' בתמוז תש"כ

יום ב'

אמנן גם הבוקר לא היה במזכירות. מצאתיו שם ב-00911 סר זועף על שהתלוננתי עליו אחרי דו-שיח חריף הצלחתי להוציא ממנו מימון חלקי לעמודי ההדליה והמחאה ל-75 ל"י עבור משכורת הפועלים. שמחה הביא לי באיחור את הארגזים ועד הצהריים הספקנו למלא רק 12 תיבות בצל. את היתר ייקח ביום ד'. היה חם מאוד. אחר הצהריים ישנתי קצת, מסרתי ליצרניה 3 תיבות בצל קטן למספק וגמרתי עם רוטמן את הסידור לעמוד ההדליה. בערב מילאתי בשדה עוד 3 תיבות כפולות עם בצל.

5.7.1960

י' בתמוז תש"כ

יום ג'

היום שורר שוב חום כבד. בבוקר השכם מלאה מיכל את כל הארגזים עם בצל ואני הבאתים אל מתחת לבית. אחר הצהריים תחתי לחנני דונם משתלה. גדעון מסר לי היום שהשבוע לא יוכל להביא לי את עמודי ההדליה, לכן ביקשתי מרוטמן את השיק עבורם והחלטתי לנסוע מחר לחיפה ולהביאם לבד. אחר הצהריים באה אימא. עדנה מתחילה לחלות באנגינה.

6.7.1960

י"א בתמוז תש"כ

יום ד'

נסעתי עם האוטובוס של 7:00 לחיפה אחרי חיפושים מרובים שכרתי על יד שוק תלפיות אוטו משא שהוביל לי את עמודי ההדליה ממפרץ חיפה למגרש-ב-17 וחצי ל"י. בקק"ל לקחתי 602 עמודים 4-5 / 180 חציים אקליפטוס וחציים אורן ועוד 30 עמודים 6-7/200 מאקליפטוס מחירם הכולל היה 260 ל"י. בדיוק הסכום הרשום בשיק שקיבלתי מרוטמן. בדרך לקחתי במשרד הרישוי תור לבחינה בטרקטור אחר הצהריים והתחלתי להעביר קווים מן העגבניות לשטח השעועית. גם היום היה חם מאוד. בהעדרי בבוקר לקח שמחה 13 תיבות + 3 תיבות כפולות + 1 שק עם בצל.

7.6.1960

י"ב בתמוז תש"כ

יום ה'

לפני הצהריים התחלתי לחתוך חריצים בעמודים במרחקים של חוטי ההדליה 70 ס"מ – 95-125-155 ס"מ. מיכל סימנה בשבילי. בצהריים סיירתי בשטחי חברים אחרים ונוכחתי לדעת שלא אצטרך לסמן את כל העמודים ואוכל להסתפק בכ-2 "מובילים" לכל 50 מ' בערך. מאחר שחיים שויצר סיפר לי בצהריים שהתחמיץ שלהם התקלקל כנראה לגמרי פתחתי את הבור שלי. בצדדים

ובשכתב הגבב העלינוה יש הרבה עובש לבן אך בעומק התחמיץ הוא טוב, אם כי צבעו כהה. הפרות אוכלות ממנו בתיאבון ברוך השם.

אחר הצהריים חתכתי עוד קצת עמודים וגמרתי את ההכנות להשקייה מוקדמת של השעועית. אימא של מיכל נסעה אחר הצהריים.

בערב הרציתי בפני ישיבת הועד את בעיית חוטי ההדליה, הבטיחו דיון, אך מפני שישבו עם א'. גל על מדוחת המאזנים עד חצות, שכחו על העניין לגמרי.

8.6.1960

י"ג בתמוז תש"כ

יום ו'

בבוקר ראיתי שהשקייה של 6 שעות (שעועית) לא הספיקה ולכן הוספתי להשקות עוד 2 שעות. מלגד שק אחד של פרות לקחתי בבוקר גם את גפרת הנחושת שהגיעה בינתיים. לצערי הגיעו רק 24 ק"ג. בשתי חביות ברזל של גרשון הכנתי תמיסה של 15% בערך והכנסתי לכל חבית 60 עמודי הדליה. אחר הצהריים חתכתי סימנים לחוטי הדליה בעוד 35 עמודים כך שיש לי ביחד 100 עמודים מסומנים. לפנות ערב העברתי 3 קווים בשעועית, הוצאתי את העמודים אחרי 9 שעות השריה והכנסתי 120 אחרים. פתחתי את המים בשעועית ב-10 בערב אך לא היה לחץ. פתחתי עוד פעם ב-12:30 אחרי הצגת קולנוע. מיכל חולה וגם עדנה עוד אל בריאה.

9.7.1960

י"ד בתמוז תש"כ

יום שבת

כשהחלפתי בבוקר את העמודים בחבית אחת, ראיתי שהיא התרוקנה עם התמיסה. דחסתי 70 עמוד לחבית הנותרת וכשבאתי להוציאם אחר הצהריים, התרוקנה גם השנייה. מסקנה: יש לחטא בחבית אץ!! בגפרת הנחושת. בסך הכול יש לי 310 עמודים מחוטאים. גמר השקיית הכנה לשעועית 8 שעות.

10.7.1960

ט"ו בתמוז תש"כ

יום א'

יסין הוציא בעזרתי 19 שורות בצל. הוא יבש עתה לגמרי ויוצא בקלות. אני פתחתי בבית המלאכה את חבית הסולר שעמדה בחצר כמה שנים ללא שימוש. ראיתי שהיא עוד בחציה מלאה ולכן לא הוספתי שמן שרוף. עם החבית על האגריה נסעתי מערימת עמודים אחת לשנייה וטבלנו את כל העמודים בסולר. יסין 8 שעות. לצרכניה הבאתי היום 4 תיבות בצל.

11.7.1960

ט"ז בתמוז תש"כ

יום ב'

בבוקר הוצאתי עם יסין את חבילות החציר מבור הסילו והחלפתים בחבילות קש. אחרי זה התחלתי לסמן את עומק התקיעה על העמודים והתחלתי לחלקם בשטח. לשמחה נתתי 10 תיבות בצל. מיכל לא מרגישה טוב ויש לה מעט חום. ברבע ל-6:00 בערב נסעתי לבן-עמי כי חשבתי שניסע מחר לחיפה ואוכל לעבור שם את מבחן הנהגים. אולם הוא אמר

שבגלל עומס העבודה שיש לו (הוצאת שתילי חושחש) הוא נאלץ לדחות זאת לשבוע הבא.
הלכתי מוקדם לישון.

12.7.1960

י"ז בתמוז תש"כ

יום ג'

אחרי חבלי לידה קשים קיבלתי הבוקר בצרכניה 73 ק"ג חוט הלדיה 1.4 מ"מ.
יסין מילא את השקים בצל. מיכל סימנה לי את עמודי ההדליה (40 ס"מ עומק העמוד באדמה) ואני חילקתי אותם בכל השטח. אין לי מספיק עמודים וחלק השטח יישאר כנראה בלי הדליה. אחר הצהריים הובלתי את הבצל ב-3 הובלות למרכז, שקלתי אותו (9 שקים של 50 ק"ג ו-71 שקים של 60 ק"ג למשלוח אל זליגזון.
יסין קיבל את שכרו 11.75 ל"י.
בערב התחלתי להשקות שטח השעועית שעית 1 וחצי שעות.
היום הביאו לי עוד 75 חבילות קש חיטה מן העמק.

13.7.1960

י"ח בתמוז תש"כ

יום ד'

בבוקר נתתי ליסין לדפוק את העמודים באופן ארעי. ראשית לא הקפיד על מרחקים שווים ושנית דפק אותם יותר מידי בקלות והרוח הפילה רבים מהם על השתילים שסבלו קשה. בצהריים דפקנו יחד עם צנור ה-4,34 של ח. קאופמן את 10 השורות הראשונות. כאשר התחלתי להרדם אחר הצהריים, בא גדעון והביא לי בחזרה את כל הבצל. זליגזון לא צרה לקבלו (!!!) פרקתי את 16 השקים מתחת לבית.
הזמנתי למחר עוד פועל. מחר השכם בבוקר אני רוצה לאבק העגבניות נגד פרודניה.

14.7.1960

י"ט בתמוז תש"כ

יום ה'

בבוקר השכם יצאתי לאבק העגבניות בקריאוסיד נגד פרודניה. המגפר הישן כבר במצב איום חוץ מזה הייתה בדיוק הבוקר רוח ונאלצתי להפסיק אחרי השורה השישית. ב-6:00 באו יסין ונדיב גמרו לדפוק את כל העמודים והתחילו למתוח החוטים.

15.7.1960

כ' בתמוז תש"כ

יום ו'

גם הבוקר הייתה רוח ולא יכולתי לאבק. אצטרך לתת אחרי השקייה ריסוס.
יסין ונדיב גמרו עד הצהריים איך שהוא למתוח את כל החוטים לשניהם שילמתי 10 ל"י.
בצהריים התחלתי לתחח ולתלם את העגבניות. העבודה הלכה קשה מאוד, האגריה לא סחבה. אצטרך לתת לה טיפול בהקדם האפשרי. גמרתי רק בחושך והתחלתי מיד להשקות. לקח לעתיד את שטח העגבניות יש להתחיל באמצע קו, מול הברזל! השיפוע אינו הטוב ביותר (בפרט בסוף התלמים) והתלם הוא יותר מידי צר. אני מקווה שזה ישתפר אחרי הקלטור הבא.
בערב הייתי הרוג ולא הלכתי לקולנוע.
לעדנה שוב אנגינה.

מיכל טלפנה היום לפני הצהריים למפעלי נייר חדרה. לא הוציאה מהם פרטים מדויקים, אולם מתברר שמשלמים בעד

טונה קש כ-55 ל"י. לא ברור לי אם זה C.I.F או F.O.G. בערב שאלתי אצל עופר 32 עמודי הדליה של 1.5 מ' טבלתים בסולר והתחלתי להכין את עמודי ההקצבות בצד הזיתים שמחה ראה הערב את הבצל בשקים מתחת לבית ואמר שייקח בשבת 12.

16.7.1960

יום שבת כ"א בתמוז תש"כ

עד הערב השקיתי 15 תלמים בעגבניות. בערב התאמנתי על הטרקטור של בן-עמי לקראת הטסט מחר. שחמה לקח 410 ק"ג בצל בשקים.

17.7.1960

יום א' כ"ב בתמוז תש"כ

ב-7:00 נסעתי באוטובוס למשרד הרישוי. ב-11:00 גמר בן-עמי את מבחן הטרקטור שלו, וב-11:30 בחן אותי בוחן עליו. נתן לי לנסוע בין 3 חתיכות עצים קדימה ואחורה ו-עברתי בהצלחה! קיבלתי רישיון זמני ואת הרישיון הבטיחו לשלוח בדואר. קניתי זוג מגפיים ובשביל הדרך בחזרה הלווה לי רוטמן חצי לירה. אחר הצהריים המשכתי להשקות העגבניות. (מיכל השקתה במשך היום). תיקנתי שני ברזים בבית.

18.7.1960

יום ב' כ"ג בתמוז תש"כ

היום עשו לפרות בדיקות שחפת. החלפתי שמן באגריה (SAE 90) ניקיתי מסנן האוויר וגם את הארגז הוסט. השקיתי את התלם האחרון בעגבניות (על יד הדרך) הוצאתי אספקה וכימיקלים בשביל ריסוס עגבניות מחר. משמחה קיבלתי 45 ל"י ובהן שילמתי לחברת חשמל תמורת חשמל של 4 חודשים. בערב סילקתי את קו ההשקיה משטח השעועית לקראת שידוד מחר.

19.7.1960

יום ג' כ"ד בתמוז תש"כ

למרות הבטחתו לבוא ב-10:00 לרסס, שמואל לא בא היום. אני שדדתי את השטח המיועד לשעועית שתי וערב עם הסוסה של עופר. השידוד נעשה באיחור של יומיים והרבה עשבים כבר לא נעקרו. בצהריים הבאתי לשמחה (אל חיים מאיר) 3 שקי בצל של 60 ק"ג כל אחד. בערב התכוננו ללכת אל משפחת פיסקי, אולם הם באו תחת זה לבקרנו. אכלנו אצלנו גלידה ואחר כך אצלם אבטיח.

20.7.1960

יום ד' כ"ה בתמוז תש"כ

אחרי החליבה בא מוחמד בלי הרגל, נסעתי לשקול אתו 4 חבילות קש שעורה. כל אחת שקלה כ-18 ק"ג. יקבל אם כן טונה קש ב-55 ל"י, כל חבילה לירה. הוא בחר לו בינתיים 30 חבילות. נתן לי עוד 10 ל"י. אחרי זה פרקתי את האגריה והתאמתי את המעצורים.

ב-4:00 אחר הצהריים בא שמואל עם המרסס.

למרסס מלא הכנסתי בערך 1 ק"ג גרפטיב.

(600 ל"י) בערך 1.8 ק"ג מיציד

400 סמ"ק מטאסיטוקס

1200 סמ"ק דיאלדרול

1750 ק"ג דידיטיב. וחומר משטח.

ריססנו את החצי העליון של השטח כדי להגיע לחצי השני רצה שמואל להעביר את הצינור הראשי, שקע, ובקושי הצליח לצאת מבלי לשבור את המרסס או הצינור. יגמור את הריסוס מחר בבוקר.

בערב הבאתי לשמחה עוד 3 שקי בצל על 60 ק"ג כל אחד. הכמות שסיפקתי לו מגיעה כבר ל-1,504 ק"ג. לשבת הזמין 20 תיבות.

בדואר רשום קיבלתי את רישיון הנהגות היום.

21.7.1960

כ"ו בתמוז תש"כ

יום ה'

הלילה ישנתי רק כ-3 וחצי שעות. ב-4:30 העיר אותי שמואל ר. וריססנו את החצי התחתון של העגבניות. במשך היום עסקתי בעגינת העמודים הסופיים. חיפשתי חומר, הכנתי יתדות, חטאתי אותן, תקעתי אותן והתחלתי לקשור חוטים אליהם.

22.7.1960

כ"ז בתמוז תש"כ

יום ו'

מיכל נסעה הבוקר השכם עם הילדים לכפר המכבי. אני הוצאתי 6 שורות בצל והכנסתי את רובו לארגזים. המשכתי בעגינת קצוות שורות העגבניות. נחתי קצת. בערב הייתי מוזמן לקבלת הפנים של אריה קמיל לכבוד שובו מאוסטרליה.

23.7.1960

כ"ח בתמוז תש"כ

יום שבת

שמחה לקח אצלי 1 שק בצל 50 ק"ג.

1 תיבה כפולה 30 ל"י

ו-13 תיבות שדה, 17 ק"ג כל אחת.

בשבת בלילה הצלחתי סוף סוף לתת את ההשקיה המוקדמת למלפפונים כ-10 שעות.

התכוננתי ב-7:00 בערב לנסוע בשביל מיכל לטבעון, אולם היא חזרה לבד לפני זה בטרמפ.

24.7.1960

כ"ט בתמוז תש"כ

יום א'

מיכל עבדה לפני ואחרי הצהריים במטע.

אני לקחתי בצרכניה עוד 64 ק"ג חוטי הדליה בעובי 1.6 מ"מ.

מתחתי לניסיון 2 חוטים בשתי שורות.

אחר הצהריים הכנתי את הקולטיבטור, הפכתי את גלגלי האגריה וקלטרתי לפנות ערב 4 שורות.

בערב קיבלתי סוף סוף את ההמחאה האחרונה של הגשם המלאכותי (הפעלת מרץ) על סך 106 ל"י.

25.7.1960

יום ב' א' באב תש"כ

למרות שיצול האגריה סדוק (!! הצלחתי לקלטר את העגביות.

יסין הוציא את כל הבצל שנשאר עוד בשדה והכניס את רובו לארגזים שהבאתי אחר הצהריים הביתה. בצהריים בא במפתיע פאבל עם יואל וישאיר אותו אצלנו. מיכל מצוננת, לא מרגישה טוב ויש לה קצת חום.

26.7.1960

יום ג' ב' באב תש"כ

לפני הצהריים מתחתי עוד קצת מן התיל השני בעגבניות ואחר הצהריים נסעתי באגריה לטבעון עם יואל לקנות פיטינגים בשביל מתקן השקייה בתלמים. בעזרת ניפלים של צול ו-T של 3 ל' על 3.5 צול עשיתי 2 מסעים ל-4 צינורות פלסטיק כל אחד. בערב התחלתי להשקות את התלמים בחצי התחתון על יד הדרך. לצרכניה 3 תיבות בצל.

27.7.1960

יום ד' ג' באב תש"כ

300 ל"י.

מיכל ממשיכה להיות קצת חולה.

קמתי מוקדם בבוקר גמרתי להשקות את שטח המלפפונים השקייה שנייה בערך 1:15 שעות. המשכתי למתוח חוטים בעגבניות והשקיתי את התלמים שמתחת לדרך במחצית השנייה של העגבניות. בבוקר ראיתי שהעגלה לא אוכלת כלום. מדדתי לה חום והיה לה 41 מעלות. טלפנתי לקריגר והוא אמר שזו תגובה לזריקת טילריה חוץ מלתת לה חלב עם ביצים אן מה לעשות. יסין אסף את יתרת הבצל (2 שקים מלאים מארגז כפול). ב-3:00 אחר הצהריים גמרתי להשקות 8 חצאי תלמים והתקלחתי. בצהריים באה אדית עם ניצה. ב-4:00 יצאתי לדרך. נסעתי עם שלמה (מחלק הלחם) לטבעון ולתל-אביב הגעתי ב-7:30. אצל פ"ד לא היה איש בבית. הלכו לקולנוע וחזרו רק ב-10:00. בלי כל עניינים נתן לי שיק על 250 ל"י. הוא נראה לא טוב ודי מדוכא. יש אצלם אורח בן 19 מקניה בן אחותה של רוזי. היה במקרה בירושלים. מסרתי לו הזמנה לבוא לבית לחם.

28.7.1960

יום ה' ד' באב תש"כ

אחרי ארוחת הבוקר נפרדתי מרוזי, מסרתי בספריה החקלאית את כתבי העת ולקחתי בהשאלה את "גידול הירקות" (חלק ב') של בארי וכפולר. בבנק פויכטינגר שילמתי 300 ל"י. בחיפה לא יכולתי להיפגש עם עמיצור כי היה בחופש. קניתי בשביל עליזה סבון תמרוקים, סיגריות ובונבוניירה ויחד עם השזיפים הכנסתי את הכול לשקית ניילון. בשעה 1:00 בערך הגעתי לסנטוריום המרכזי בפתח תקווה. את עליזה ראיתי בחצר משוחחת עם אדם שזיהיתו כאחיה שבתאי. החלפנו ברכות ושבתאי עזב סמוך לבואי. לא יכולנו לצאת מהמוסד ושוחחתי איתה שם כ-2 שעות. חבל שלא יכולתי לדבר עם שבתאי וגם לא עם הרופא המטפל בה. מכל מקום התברר לי שמוסד זה אינו שונה בהרבה מאחרים והדבר שיש לעשותו הוא להוציאה בהקדם האפשרי. ברצוני להתקשר בכתב עם שבתאי לעשות את הכול כדי לתרום לשיקומה המהיר. לפני שנסעתי לחיפה נכנסתי בתל-אביב לקולנוע אופיר וראיתי סרט ישראלי עלוב ביות ר"רחל". למרות שלא היה צריך להיות קשר בערב לבית לחם, היה לי מזל כי הצטרכו להחזיר את האוטובוס שלנו. מטבעון שלחו

אחרינו עוד אוטובוס ריק שהחזיר אחר כך את הנהג. נסעתי אם כן לבד עם שני אוטובוסים לבית לחם.

29.7.1960

ה' באב תש"כ יום ו'

בבוקר העברתי הקווים משטח המלפפונים אל שטח השעועית ואחרי ששדדתי את שני הדונמים שתי וערב. אחר הצהריים רציתי להמשיך בהשקיית החצי התחתון של העגבניות, אולם לא היו מים. רק אחרי 5:00 יכולתי לפתוח המים להתחיל להשקות עוד 6 תלמים. פיפר הודיע לי הבוקר שכבר קיבל את פדיון בצל היצוא (כ-1,131 ל"י נטו). נתקבל מכתב רשום עבור אימא בו מודיעים לה שתקבל רנטה חודשית של מעל ל-100 ל"י, ונוסף לזה סכום פיצויים חד-פעמי המסתכם בלמעלה מ-15,000 ל"י....

30.7.1960

ו' באב תש"כ יום שבת

במשך השבת עסקתי בעיקר בהמשך השקיית החצי התחתון של העגבניות. גמרתי סוף סוף ב-9:00 בערב ועוד נסעתי עם אדית לחזות בסרט על סתיו עם (טקסט לועזי) מיכל ממשיכה לחלות.

31.7.1960

ז' באב תש"כ יום א'

מיכל נשארה עם הילדים בבית ואני נסעתי עם אדית ב-8:00 לקטוף שזיפים. לקחנו הביתה דלי עם שזיפים יפים ואחרי העבודה ליקטנו 2 דלנים עם פגומים. אחר הצהריים סידרתי סידורי השקיה בשביל החצי הראשון של העגבניות. אחרי 4 הבאתי את אדית והילדים לכביש ברמת ישי. מיכל עוד לא הבריאה.

1.8.1960

ח' באב תש"כ יום ב'

היום עסקתי בעיקר בהשקיית עגבניות ורבתי בלי הרף עם מיכל. (בין היתר אמרה לי שלא מרשה לעצמה לאכול צנצנת לבניה. עשיתי לה שכנראה בגלל זה העדיפה לאכול צנצנות שמנת...) שמחה לקח אתמול והיום 19 תיבות בצל תמורתן עוד לא שילם. בערב נתתי לגרשון 90 ל"י במזומן דמי שכירות של שטח הבצל ונשארתי כמעט בלי כסף.

2.8.1960

ט' באב תש"כ יום ג'

היום צמתי, זרעתי דונם שעועית וגמרתי סוף סוף להשקות את כל העגבניות. לא נחתי זה היום השני ואני הרוג. מיכל נסעה בצהריים לכפר המכבי.

3.8.1960

י' באב תש"כ יום ד'

בבוקר השקיתי את הדונם הראשון של שעועית. גמרתי לזרוע 3 דונם שעועית, נקב מספר 36 מרחקים של 54 מ"מ 20 ק"ג ל-3 דונם ("בריטלוקס"). אחר הצהריים התכוננתי לזרוע את המלפפונים, אולם בצהריים בא השכן של פאבל מעכו מר פרנק אשר רוצה לנסות להיות פה מנהל

חשבונות והוא העסיקני עד יציאת האוטובוס ברבע ל-6:00.
לפני רדת החשיכה הספקתי להעביר עוד 3 קווי המטרה לתוך השעועית.
קיבלנו חשבון מאי. עלייה בחוב בכ-500 ל"י (!!)

4.8.1960

י"א באב תש"כ

יום ה'

בבוקר מסר לי עופר שמיכל טלפנה מכפר המכבי לומר שהיא ממשיכה להיות חולה, שאדחה את בואי לשבת ושאיבא לה פנקס הסתדרות. החלטתי בכל זאת לנסוע היום כמתוכנן.
לפני הצהריים זרעתי 2 דונם מלפפונים בית אלפא (6 השורות הראשונות שעל יד הדרך זרעתי את זן העירוב של גדרה נקב מספר 25).
סימנתי בעזרת חבל מרחקים של 1.5 מ' זרעתי מבעד לנקב 26.
ב-3:00 יצאתי לדרך לשם נסעתי דרך שער העמקים, יגור וכפר חסידים וחזרה שבת דרך אות קארמן. מיכל שוכבת עם קצת חום. הילדים נחמדים, עדנה אומרת שכמעט יודעת כבר לשחות, ראיתי גם את הנויסיים את רני.
חזרתי הביתה אחרי 7:00, חלבתי והעברתי קווים, המשכתי בהשקיית השעועית והמלפפונים

5.8.1960

י"ב באב תש"כ

יום ו'

גמר השקיית המלפפונים (2 שעות) והשעועית (3 שעות). עשיתי כל מיני תיקונים בבית (רשתות, צירים, וכו'). הייתי עייף ומצוברח ולא הספקתי למתוח הלאה חוטים בעגבניות ואף לא להשקות את המטע.

6.8.1960

י"ג באב תש"כ

יום שבת

בצהריים נסעתי באגריה שוב לכפר המכבי. הגעתי בשעה 2:00 (דרך חוות קארמן) מיכל ממשיכה להיות חולה. מפני שנחפזתי שכחתי לקחת עמי דלק נוסף וב-7:30 בערב אזל הדלק על גשר הקישון מול הכניסה לאלרואי. הלכתי ברגל לשער העמקים, מצאתי את מיכאל, האחראי למוסך והלה נענה לבקשתי ומכר לי 3 ליטר בנזין עם שמן ובעזרה אדיבה זו הצלחתי להגיע לבית לחם ב-8:30 בערב.

7.8.1960

י"ד באב תש"כ

יום א'

לפני הצהריים עבדתי בקטיף תפוחים.
אחר הצהריים התחלתי שוב למתוח חוטים בעגבניות. השיחים כבר סרוחים על פי האדמה והעבודה היא קשה מאוד.
כשחזרתי ב-7:00 הביתה ראיתי להפתעתי שמיכל חזרה עם הילדים. נמאס לה וחושבת להבריא בבית.

8.8.1960

ט"ו באב תש"כ

יום ב'

פיזרתי 3 שקים סופרפוספט בשלושת הדונמים של התוספת. הזמנתי את רופא הבהמות וזה קבע שרק ברכה בהיריון. המשכתי למתוח חוטים בעגבניות, אולם אין התקדמות רבה. השדה שורץ שוב זחלים ואצטרך במהרה לרסס.
בערב התקיימה שיחה עם יוחנן ממפעל נען לפטישי המטרה.

9.8.1960	ט"ז באב תש"כ	יום ג'	קטיף התפוחים הופסק לכל השבוע.
			המשכתי במתיחת החוט השני. ב-11:15 הופיעה ממש כמלאך מן השמים אומנה ובעזרתה הצלחתי לסיים את המלאכה בערך בשעה 5:00 אחר הצהריים אכלה אצלנו ארוחת צהריים ושילמתי לה מיד את שכרה.
11.8.1960	י"ח באב תש"כ	יום ה'	היום תחיתי בין שורות העגבניות במתחחה 38 ס"מ של ח. מאיר וחיפשתי התלמים במתלם הנגרר של איתן. אומנה עזרה לי כשעה.
12.8.1960	י"ט באב תש"כ	יום ו'	בבוקר השכם, עוד לפני שהספקתי לחלוב בא שמואל ורססנו את העגבניות מרסס אחד 200 ג' דיפטרקס ל-100 ל"י ו-200 ג' מיציד 1005 ל"י. לפנות ערב השקיתי את 8 התלמים הראשונים מצד הדרך בחצי התחתון של העגבניות.
13.8.1960	כ' באב תש"כ	יום שבת	בשבת קטפה אומנה כ-9 תיבות עגבניות. המשכתי סיימתי את השקיית השטח התחתון.
14.8.1960	כ"א באב תש"כ	יום א'	ב-7:00 בבוקר נסעתי לחיפה. שילמתי שני תשלומים באוצר החייל, הוצאתי מדואר החבילות חבילה עם 9 ממטירי "נען" עם נקב אחד ללחץ נמוך, קניתי זוג נעליי עבודה "המגפר" ובשוק תלפיות הייתי אצל נחמיאס אשר הבטיח לבוא מחר לראות את שטח התמר. מיכל מיינה לפני הצהריים את העגבניות הקטופות, אולם גדליה לא בא לקחון. אחר הצהריים העברתי קצת קווים והרכבתי על הדונם הראשון של השעועית פטישי לילה והשקיתי את כל השעועית 2 שעות. לפטישי לילה הוספתי 50% זאת אומרת 3 שעות.
15.8.1960	כ"ב באב תש"כ	יום ב'	מיכל נסעה בבוקר לחיפה. המשכתי בבוקר להשקות השעועית. שמחה לקח את העגבניות שנקטפו בשבת וכבר לא היו במצב מזהיר (נקטפו רק האדומות לגמרי). קיבלתי בצרכניה פטישי גזרה וחוט הדליה. היה אצלי ד"ר קריגר ונתן לניבה אמצעי זירוז הגריטה.
16.8.1960	כ"ג באב תש"כ	יום ג'	מתחתי חוט שלישי בעגבניות. העבודה הייתה די קשה. אחר הצהריים עזר קצת אחיה הצעיר של אומנה ועד הערב, בלי הפסקת צהריים הצלחתי לעשות את החלק הקריטי ביותר.

היום קיבלתי מאולגה שיק על 95 דולר במכתב רגיל.
מיכל כל הזמן מיבבת ומתאוננת על כאבים בזמן נשימה ועל חום נמוך.

17.8.1960

כ"ד באב תש"כ

יום ד'

מיכל כבר יומיים עושה לי שטיפת מוח בענייני כביסה ותובעת ממני לכבסה בהדרכתה כי לבדה לא יהיה לה כוח לזה. הבוקר העירה אותי ב-4:30 בבוקר. מלאתי לה את המכבסה ב-2 כדי מים חמים. תיקנתי רצועה שנפלה אחרי כביסת מנה אחת ומיכל כיבסה לבד בבוקר את הכביסה הלבנה ובערב את הצבעונית. אומנה וחסנה התחילו ב-6:00 בבוקר לקטוף עגבניות וחצי שעה אחרי זה באו עוד שתי בנות מאגריפט. אמנה וחסנה עבדו עד 6:00 בערב (1 וחצי יום עבודה), עד אחר הצהריים לא היו מים. אחר הצהריים השקיתי 4 התלמים הראשונים בעגבניות (כל האורך). אחרי בזבז זמן ומאמצים הצלחתי להשיג בצרכניה בבוקר 24 תיבות של המספק ובערב הבאתי שתי לצרכינה ולולבו 39 תיבות בשביל המספק. עבדתי בלי הפסקת צהריים עד 10:00 בלילה. אצל ניבה ריר.

18.8.1960

כ"ה באב תש"כ

יום ה'

בבוקר הבאתי את ניבה למזריע, הזריע אותה 2 פעמים, אמר שרחמה קשה ורחב מידי ואינו יכול להבטיח תוצאה בטוחה. אמנה עבדה מ-7:00 עד 3:00, כסחה את השעועית. אני השקיתי את העגבניות לכל אורך התלמים מהתחלה עד הסוף. כמעט שלא היו מים ולא הספקתי הרבה.

19.8.1960

כ"ו באב תש"כ

יום ו'

המשכתי להשקות עגבניות, ניקיתי בטוריה את העשבים על יד הצינור, כסחתי עוד כ-2/3 דונם שעועית. ב-11:00 בלילה הצלחתי סוף סוף לסיים את ההשקיה.

20.8.1960

כ"ז באב תש"כ

יום שבת

לפני הצהריים לקחתי את הילדים באגריה לבריכת נוה יער. ביקרנו גם אצל שוקה. בערב התחילו באסיפות השנתיות.

21.8.1960

כ"ח באב תש"כ

יום א'

בבוקר המשכתי למתוח חוט שלישי. אמנה וחסנה סגרוהו. שתי בנות מאגרפט קטפו עגבניות ואחרי סגירת החוט הצטרפו אליהן גם אמנה וחסנה. הספיקו לקטוף רק כ-7 שורות. אמנה וחסנה 9 שעות עבודה. אגרפת 8X2 שעות עבודה. לפני 5:00 יצאתי עם 12 תיבות לטבעון. הירקן שבמרכז החדש הסית עלי את המשוכה וגם 2 עובדי המועצה המקומית. חוויה מיוחדת במינה, במשך כשעה מכרתי כ-3 תיבות עגבניות במחיר 35 אג' הק"ג.

22.8.1960	כ"ט באב תש"כ	יום ב'
<p>אמנה וחסנה באו כבר ב-5:30 בבוקר. התחילו לקטוף ואני משכתי עוד קצת חוטים והן סגרו אותם. נשאר עוד למתוח בשני שורות. ב-6:30 באו סעדה ועוד בת מחג'אג'רה. וגם הן קטפו. כיסוח מלפפונים.</p>		
<p>הבנות לא הספיקו לסיים את הקטיף. נשאר 4 חצאי שורות לא קטופות. חוץ מזה נשאר עוד למיין כ-15 תיבות, בערב הבאתי ליצרניה 34 תיבות א', 8 תיבות ב'. השארתי מתחת לזיתמן עבור הסולימאנים. לא הספקתי כבר לפזר הפתיון. שמחה לקח 5 תיבות תמר. בצלאל פסקו לקח ארגז אחד. אמנה וחסנה 12 וחצי שעות כל אחת. כג'אג'רה 9 וחצי שעות כל אחת.</p>		
23.8.1960	ל' באב תש"כ	יום ג'
<p>בבוקר השכם פיזרתי פתיון בעגבניות. באה אמנה ונתתי לה לברר את יתרת הארגזים ולקטוף מה שנשאר. בצהריים רצתה ללכת. שילמתי לה 16 ל"י מה-26 שמגיעות לה. נתתי לה גם כסף בשביל חסנה ושתי בנות אגריפט. התחלתי לדלל במלפפונים. מוקדם אחר הצהריים נסעתי עם 12 תיבות תמר לסעדיה. בדרך פגשתי את שלמה של הלחם ונתתי לו 2 תיבות. מסעדיה חזרתי עם 3 תיבות של עגבניות אדומות (שם מכרתי ב-35 אג' פרי, ג' 33 לירה. וארגז ב-5 ל"י). בלילה פזרתי בחושך פתיון בחצי העליון שלא הספקתי בבוקר והשקיתי שעועית עד 1:30 בלילה בלחץ טוב.</p>		
24.8.1960	א' באלול תש"כ	יום ד'
<p>בבוקר גמרתי להשקות השעועית 2 וחצי שעות. יסין גמר לדלל המלפפונים וקטיף 5 תיבות תמר. 7 שעות עבודה. לפני הצהריים באו שתי נשים עם חמורים מסעדיה, מיינו להם ולקחו 4 תיבות תמר ב' ב-1.25 ל"י ארגז. משה כהן היה בבוקר, אמר בין היתר שלא הייתי צריך לזרוע את מלפפון הפלאים כי הוא מחוספס (!! אחר הצהריים אמר לי חיים ברנר שיש שוב יצרניה כרגיל. הזמנתי משלוח למוצ"ש ובערב הביא לי גדעון 400 ארגזים לשטח. אחר הצהריים הרכבתי לארגיה את מתחחת 38 ומתלם. אחרי 6:00 פזרתי פתיון בחצי התחתון של העגבניות.</p>		
25.8.1960	ב' באלול תש"כ	יום ה'
<p>תיחוח מלפפונים 2 פעמים מתחחת 50 ס"מ ופעם אחת מתחחת 38 עם מתלם. דשן ראש כ-25 ק"ג אמוניאק לדונם.</p>		
26.8.1960	ג' באלול תש"כ	יום ו'
<p>בבוקר השקיית מחצית שטח המלפפונים בפטישי לילה, 3 שעות.</p>		

התחלתי קטיף עגבניות. אמנה וחסנה סעדה ורעיה 8 שעות כל אחד.

27.8.1960

יום שבת ד' באלול תש"כ

גמר קטיף עגבניות 50 תיבות מזה 8 לשמחה 36 למספק ו-6 סוג ב' לסעדיה.
אותן הבנות 6 שעות עבודה כל אחת.
הבנות, מלבד אמנה קיבלו כל המגיע להן. מיכל מרגישה כבר יותר ובערב נסעתי אתה אל שוקה בנוה יער.

28.8.1960

יום א' ה' באלול תש"כ

לפני הצהריים ריססנו את העגבניות. בדפטרקס, מיציב וגפרית. הוספתי גם קצת לינדן ומלתיין ישנים. מרסס מלא אחד ונשאר קצת.

אמנה עזרה קצת בריסוס ועישה השעועית 5 שעות.

אחר הצהריים העברתי קווים לתוספת והשקיתי כל הלילה שני קווים 253

128

125 מ"ק

29.8.1960

יום ב' ו' באלול תש"כ

בבוקר השכם איבוק מלפפונים גופרמיציד + קריוסייד בבוקר ירדתי עם מיכל למטע. מיכל חזרה ב-10:00 ואני באחת (נשארתי לעבוד בסבלות)

לפני הצהריים עבדה אמנה ו-2 בנות בעישוב השעועית, כל אחת 7 שעות. אמנה הרימה גם בחצי התחנות של העגבניות את השריגים השרוכים, על האדמה. אחר הצהריים שכבתי לנוח והתעוררתי רק ב-6:30 בערב.

30.8.1960

יום ג' ז' באלול תש"כ

מיכל נסעה לעפולה לד"ר מילך. אני עזרתי לבחורה אחת לקטוף עגבניות. עאישה עזרה גם כן כשעתיים. מיינתי כ-8 תיבות והבאתי אותן לפני הצהריים לצרכנית נוה יער. אצל שוקה לקחתי ארגז אחד ענבים שחורות. השארתי מהם קצת בבית ואת הארגז נתתי לעליזה.

אחר הצהריים היה לי ריב עם מיכל. בין היתר אמרה לי שפאבל נתן לאדית לכבוד הולדת הבן שעון זהב ואני בקושי הבאתי לה פרחים (!!) מלבד זה סיפרה בהתפעלות שכרמלה הכריחה את יאנו הנכה לשתול את רצפת הצריף בזמן שהיה לה רק 37.2 מעלות חום....
בערב התחלתי לסדר קצת את חבילות הקש.

31.8.1960

יום ד' ח' באלול תש"כ

לפני הצהריים רססתי במרסס גב את השעועית. 4 מרססים עם 3 פומיות ל3 דונם מיציד, מטסיסטוקס, דפטרקס – טוקסאפן ישן.

קטיף עגבניות אמנה ואחותה 8 שעות

2 בנות חג'רה 8 שעות

7 תיבות לשמחה, 2 תיבות א' לצרכניה ו-2 תיבות א' להמספק אשר נשלחו בטנדר של פס. פס הציע לי לקטוף 100 תיבות עגבניות ירוקות תמורת 22 ג' נטו הק"ג במקום. אעשה זאת כנראה בשבוע הבא. שילמתי לכל הבחורות מלבד אומנה את כל המגיע להן 48 שעות עבודה בסך הכול. סידרתי את מערכת השקייה במלפפונים והתחלתי להשקות 4 תלמים בבת אחת. הלכתי לישון ב-4:00 בבוקר.

1.9.1960

ט' באלול תש"כ

יום ה'

התעוררתי מאוחר מאוד. מיכל עזרה לחלוב את ניבה. מכרתי לערבים 48 חבילות חיטה במחיר 50 ל"י הטונה. לפני הצהריים ישנתי קצת. אחר הצהריים סידרתי השקייה בחצי התחתון של העגבניות והתחלתי להשקות. הפסקתי את השקיית המלפפונים והרכבתי בעגבניות עוד מערכת השקייה אחת יחד: 8 תלמים.

2.9.1960

י' באלול תש"כ

יום ו'

המשך השקיית העגבניות. ריסוס מלפפונים (בעיקר נגד כשותית התקפה חזקה גם בצמחים הצעירים ביותר!!) ל-3 מרססים כ-650 ג' מיציד 500 ג' קופטרטיב + 150 ג' מטסיטוקס ו-150 ג' גילינדן. השקיית שטח לתירס 52 מ"ק. המשך השקיית המלפפונים ואמנה קיבלה 15 ל"י. אחר הצהריים תיחוח שעועית במתחחה הצרה.

3.9.1960

י"א באלול תש"כ

יום שבת

אמנה ואחותה הרימו וקשרו את שריגי העגבניות בחצי העליון של השטח חצי י"ע כל אחת. גמר השקיית מלפפונים. השקיית העגבניות מהתחלה כל אורך התלם. (8 תלמים בבת אחת). שמואל רוזנזפט לקח 1 טונה קש חיטה (50 ל"י) בלילה אסיפה שנתית וויכוח. כל הזמן המשכתי לטפל בהשקיית העגבניות וגם מיכל עזרה. הלכתי לישון ב-3:30 בבוקר.

4.9.1960

י"ב באלול תש"כ

יום א'

לפני הצהריים המשכתי להתעסק בהשקיית העגבניות. באו 3 ערביות מסעדייה שקטפו להן 3 ארגזים תמורת 4 ל"י כל אחד. בצהריים באה אימא. ב-3:30 אחר הצהריים הסתיימה השקיית העגבניות. לפנות ערב גמרתי לתחח את השעועית. מוחמד עלי שדד לי את הדונם הראשון של התירס שתי וערב.

5.9.1960

י"ג באלול תש"כ

יום ב'

בבוקר השכם איבקתי את המלפפונים במגפר (טקסט לועזי) שנתן תיקן לי. הוא נותן פיזור גס מידי והשתמשתי בכמות גדולה מידי של גופרמיציד (כ-15 ק"ג)

עגבניות קטפו אמנה, אחותה ואחיה 9 וחצי שעות כל אחת. ו-3 בחורות מחג'אג'רה. לחג'אג'רה שילמתי את הכול המגיע להן. לפני 5:00 בא מזרחי. נתתי לו 28 ארגזים לפי 25 אג' הק"ג. לערבים מכרתי 10 תיבות ב-10 ל"י. שמחה נתן לי היום 10 ל"י.

10 תיבות שלחתי להמספק, 8 תיבות השארתי בשביל נווה-יער.

6.9.1960

יום ג' י"ד באלול תש"כ

ב-8:00 בבוקר נסעתי באגריה עם 8 ארגזים לנווה יער. השארתי אותה שם ברחוב על יד מרדכי וקפצתי לאוטובוס בחיפה. הייתי אצל המספק. אמרו לי שאת העגבניות מכרו ב-38/35 אג'. הוצאתי את תמורת 2 מהשלוחים הראשונים 268 ל"י.

הצלחתי להעלות את מחיר העגבניות הירוקות ל-24 אג' והבטחתי לשלוח ביום ה' 100 ארגזים.

ד"ר ברל בחו"ל ויחזור רק ב-10 לאוקטובר.

לפני 12:00 פגשתי בעיר את פאולה וישבנו יחד כחצי שעה. ירדתי בנווה יער וסיכמתי עם מרדכי את חשבון העגבניות. עבור המשלוח הראשון קיבלתי 33 אג' והשני 44 אג' (!!). שיק על סך 101 ל"י ל-15 באוקטובר. אחר הצהריים עסקתי בהעברת צנורות בשעועית. אימא נסעה.

7.9.1960

יום ד' ט"ו באלול תש"כ

גמר השקיית השעועית כ-3 שעות.

קטיף עגבניות ירוקות 7 בנות, 55 תיבות ב-7 שעות קטפו יותר מידי בשלות.

בערב התחלת זריעת תירס בתוספת כ-75 ס"מ עם מכשרי בקר של מנדק.

בערב ובלילה פיזור ערגן 10 בעגבניות בתוספת 400 ס"ל דפטרקב ל-7 ק"ג פתיון.

את היתרה פיזרתי בשעועית. לא נראות תוצאות. 2 ערביות מסעדיה קטפו להן ארגז עגבניות תמות 5 ל"י.

אמנה קיבלה 30 ל"י כל הכסף המגיע לה.

8.9.1960

יום ה' ט"ז באלול תש"כ

5 בנות המשיכו לקטוף עגבניות ירוקות. יסין פיזר 60 פחי זבל עופות בתלמי המלפפונים וזרע דונם תירס. הלכו יותר מידי זרעים (3 וחצי ק"ג) 75X25 ס"מ ושבר אחרי הזריעה את קפיץ המכשיר של קרנדס. מה טיב הזריעה עוד איני יודע. עד שעה 2:00 העמסנו 97 תיבות, לא לגמרי מלאות על אוטו משא שהגיע מחיפה. מיכל נסעה עמו להמספק. משקל: 1,441 ק"ג. פועלים ופועלות קיבלו כל המגיע להם.

לפנות ערב מתחתי בחצי העליון חוט רביעי.

9.9.1960

יום ו' י"ז באלול תש"כ

בבוקר היה טל עצום ולכן החלטתי לגפר את המלפפונים (בגופרמיציד) נראה שהתאוששו קצת מהכשותית. אמנה

ואחותה סגרו את החוט הרביעי במקומות שהיה מתוח ועזרו גם קצת בעבודות אחרות (8 שעות כל אחת).
אני תחתי את התלמים הישנים ופתחתי תלמים עמוקים חשים. מיד אחרי זה התחלתי להשקות בזרם חזק.

10.9.1960

יום שבת י"ח באלול תש"כ

קטיף עגבניות 26 תיבות א'. 10 תיבות ב'. 23 תיבות א' מכרתי לסוחר משה ב-36 אג' הק"ג.
גמר השקיית המלפפונים.
השקיית מטע –אמנה, ואחותה 8 שעות כל אחת. הקוטפות קיבלו את כל המגיע להן. אמנה קיבלה 10 ל"י על חשבון.

11.9.1960

יום א' י"ט באלול תש"כ

לפני הצהריים עבדנו במטע. מיכל 4 שעות ואני 5 שעות. אחר הצהריים נחתי וב-4:30 בערב נסעתי עם שני הילדים באגריה לטבעון אל רופא שיניים. חזרנו כבר עם חשיכה.
מיכל מצאה כבר 4 מלפפוני כלאים.

13.9.1960

יום ג' כ"א באלול תש"כ

אמנה קטפה בעזרת אבהרם 6 תיבות עגבניות סוג א' (בשביל נוח יער) 106 ק"ג לפי 40 אג'. בצהריים ביקור פתע של ועדת המשך בקצה המגרש בזמן שמיינתי העגבניות. (ראובן איילן ואריק).
אחר הצהריים הכנת השקיה.
השקיית שעועית 3 שעות.
השקיית לילה תירס דונם שני 150 מ"ק.
בערב ישיבת פלחה איגוד.

14.9.1960

יום ד' כ"ב באלול תש"כ

אמנה ואחותה עבדו היום 9 שעות, קטפו את יתרת העגבניות וסגרו את החוט הרביעי שמתחתי בשורות הקריטיות ביותר. קטפו קצת יותר מ-4 תיבות סוג א'. שלחתי אותם עם יאקי לצרכנית קרייתעמל.
בבוקר גמרתי להשכות את השעועית 3 שעות.
היו עוד 5 תיבות ב' (גם מה שנשאר מאמש) ארגז אחד ב' נעלם ו-4 תיבות מכרתי לערביות מסעדיה הן גם קטפו להן 2 תיבות עגבניות טובות שמכרתי להן תמורת 30 אג').
עד מאוחר בלילה כתבתי מכתב לשבתאי טכלי, ארזתי חבילת שי לעליזה ושלחתי מכתב לפפי עם שיק ל-250 ל"י.
אמנה עוד 3 ל"י.

15.9.1960

יום ה' כ"ג באלול תש"כ

ב-8:00 בבוקר נסעתי לטבעון אל דר עופר, אולם הוא כבר לא רצה לקבל אותי. המשכתי לחיפה. שלחתי את דברי הדואר, שילמתי את התשלום לפני האחרון ב"אוצר החייל" והגשתי בקשה להלוואה נוספת.
רציתי לעשות כמה קניות ולכן הלכתי לבנק קופת-עם לפרוע את השיק על סך 80 ל"י שנתן לי הנהג, שלומי. היה שם

תיקון בתאריך ולא רצו לתת לי הכסף. הייתי אצל שותפו מזרחי בשוק תלפיות וגם אצל אשתו ברחוב בית שאן 17 לא עזר כלום...

באוטו של צהריים ישבו פפי ורז'י (!!) לא הספקתי ליהנות מהם הרבה כי ב-3:00 בא שמואל לרסס, ריססנו ב-1.2 ל' דפטרקס 1.5 ל' טוקסאפן 1 ל' מאלתיון 1 ל' טדיון + מיצב. גמרתי ב-7:00 פחות רבע, חלבתי והסעתי את פפי ואשתו לבית שערים. התברר שב-30q8 אין כבר אוטובוסים מן העמק. הסעתי אותם על כן עד טבעון וחזרתי הביתה אחרי 10:00 דרך רמת הדסה. לפני הבית עמד גי'פ, בא שוקה עם אשתו, אחותו והוריו מתל יוסף... לעדנה היה חום יתכן עוד אל הבריאה.

16.9.1960

כ"ד באלול תש"כ

יום ו'

התעוררתי עייף מאוד ולפני הצהריים לא הספקתי הרבה לעשות. בצהריים פזרתי 62 וחצי ק"ג אמוניאק ב-חצי התחתון של עגבניות והתחלתי להשקותן. גם את המלפפונים התחלתי להשקות. הכנתי פתיון עקגן רטוב והוספתי ל-10 ק"ג 1 ק"ג סודיום פלואוסיליקט ופזרתי השעועית השרוצת ממש זחלים. הספיק ל-2 דונם. מחר בבוקר יבוא שמואל לרסס. מיכל שוב חולה.

יש לי כאב שיניים משגע. חודש ימים כבר לא ראיתי סרט.

17.9.1960

כ"ה באלול תש"כ

יום שבת

בבוקר ריסוס בטוקספן + דפטרקס + טדיון + גפרית + מייצב. השקיית עגבניות ומלפפונים קטיף 2 תיבות מלפפונים. השקיית תוספת 2 שעות, השקיית תירס 3 שעות.

18.9.1960

כ"ו באלול תש"כ

יום א'

גמר השקיית מלפפונים ועגבניות אחר הצהריים נסעתי באגריה לטבעון לרופא שיניים ולערוך קניות. בלילה כתבתי מכתבים לדודה ולאולגה. השיניים ממשיכות לכאוב.

19.9.1960

כ"ז באלול תש"כ

יום ב'

קטיף עגבניות ועישוב שעועית 7 בעות חג'אג'רה 1 שעת עבודה. כאבי שיניים קשים. זאב ברגמן בא כבר בצהריים ב-4:00 נסעתי איתו לטבעון אל ד"ר עופר. הצטרכתי לחזור ברגל.

8 תיבות עגבניות לנוה יער לפי 50 אג' הק"ג.

4 תיבות עגבניות לצרכניה לפי 40 אג' הק"ג.

6 תיבות לזאב

9 תיבות ב'.

בערב כאבי שיניים עצומים.

20.9.1960

כ"ח באלול תש"כ

יום ג'

2 נשים מחג'אג'רה קטפו מלפפונים. 9 תיבות לא גדושות (כולל 1 ב'). כל היום כאבי שיניים. אחר הצהריים באו אבו זיאד והביא לי 190 ל"י חצי ממחיר השומשום שמכר. 310 ק"ג במחיר 120 ל"י הק"ג. יום לפני זה הביא לי כ-19 ק"ג הביתה. עם המלפפונים נסעתי לטבעון לרופא שיניים וחזרתי בערב.

21.9.1960 **כ"ט באלול תש"כ** **יום ד'**
השקיית שעועית 2 שעות.
ריסוס מלפפונים ב-3 מרסיסי גב.
2 פטרקס + טוקסאפן + מלתיון + גפרית + מיצב.
לא הספקתי לשדד התירס.

22.9.1960 **א' בתשרי תשכ"א** **יום ה'**

	= 7.9 טון	24.9
	= 18 תיבות עגבניות	27.9
	= 27 תיבות	3.10
	= 3 תיבות	5.10
	= 32 תיבות.	10.10
	= 47 תיבות (כולל 9 ב') – 11 טון	17.10
	= 60 תיבות 1 טון.	24.10
	+ 40 תיבות 700 ק"ג	30.10
	1 ורבע טון ירוקות + 200 ק"ג.	31.10
	3/4 טון ירוקות + 180 ק"ג.	1.11

24.9.1960 **ג' בתשרי תשכ"א** **יום שבת**

	14 עגבניות - המספק
	12 מלפפונים - המספק
	8 עגבניות ב' – המספק

25.9.1960 **ד' בתשרי תשכ"א** **יום א'**
6 תיבות שעועית (המספק).

26.9.1960 **ה' בתשרי תשכ"א** **יום ב'**

	6 תיבות שעועית – שמחה
	3 תיבות מלפפונים – שמחה.
	6 תיבות שעועית – שמחה

27.9.1960	<p>יום ג' ו' בתשרי תשכ"א</p> <p>18 תיבות עגבניות. 3 תיבות שעועית 2 תיבות מלפפונים</p>
28.9.1960	<p>יום ד' ז' בתשרי תשכ"א</p> <p>10 תיבות שעועית – שמחה 6 תיבות עגבניות א' – שמחה 3 תיבות מלפפונים א' – שמחה 1 תיבה מלפפונים ב' – שמחה 100 ל"י.</p>
2.10.1960	<p>יום א' י"א בתשרי תשכ"א</p> <p>18 תיבות שעועית 5 תיבות מלפפונים א' 2 תיבות מלפפונים ב'</p>
3.10.1960	<p>יום ג' י"ב בתשרי תשכ"א</p> <p>27 תיבות עגבניות (כולל 6 ב') מזה: 11 "<u>המספק</u>". 14 תיבות שעועית – <u>שמחה</u>.</p>
4.10.1960	<p>יום ד' י"ד בתשרי תשכ"א</p> <p>11 תיבות מלפפונים 9 תיבות שעועית 2 תיבות עגבניות 1 תיבה עגבניות ירוקות (20 ק"ג) 4 פועלות – יסין.</p>
5.10.1960	<p>יום ה' ט"ו בתשרי תשכ"א</p> <p>25 ק"ג מלפפונים א' – שמחה 2 תיבות מלפפונים ב' – שמחה 8 תיבות שעועית.</p>

8.10.1960	<p>יום שבת י"ז בתשרי תשכ"א</p> <p>6 פועלות – יסין</p> <p>3 תיבות מלפפונים א' – שמחה</p> <p>2 תיבות מלפפונים ב' – שמחה</p> <p>19 תיבות שעועית.</p>
9.10.1960	<p>יום א' י"ח בתשרי תשכ"א</p> <p>6 פועלות 4 שעות.</p> <p>יסין 2.5 שעות.</p>
10.10.1960	<p>יום ב' י"ט בתשרי תשכ"א</p> <p>שמחה שילם הכל (בלי היום)</p> <p>הכנסתי לקופה 800 ל"י מזומן ושיקים.</p> <p>חסנה חצי יום</p> <p>יסין 8 שעות.</p> <p>8 פועלות (+ שעות נוספות)</p> <p>גדליה 5 תיבות שעועית.</p> <p>סעדיה 2 עגבניות.</p> <p>שמחה 13 שעועית</p> <p>צרכניה 2 עגבניות</p> <p>המספק 18 עגבניות – על ידי יאנקו.</p> <p>המספק 7 שעועית – על ידי יאנקו.</p> <p>נוה יער 6 עגבניות.</p>
11.10.1960	<p>יום ג' כ' בתשרי תשכ"א</p> <p><u>כל הפועלות קיבלו את משכורתן</u></p> <p>יסין עוד לא 4 ימי עבודה – 20 ל"י.</p> <p>המספק (על ידי יאקי)</p> <p>24 תיבות שעועית</p> <p>2 תיבות מלפפונים א'</p> <p>2 תיבות מלפפונים ב'.</p>
15.10.1960	<p>יום שבת כ"ד בתשרי תשכ"א</p>

שמחה 18 שעועית
גדליה 10 שעועית (שולם)

17.10.1960	כ"ו בתשרי תשכ"א	יום ב' נתן 100 ל"י: שמחה –10 תיבות עגבניות שמחה –15 תיבות שעועית (11 ק"ג כל אחת) 225 גדליה –8 תיבות שעועית (שולם) גדליה –15 תיבות עגבניות + 11 ק"ג 46X266. יתרה 22.36 ל"י <u>קיבלתי 100 ל"י</u> . ערבי –2 תיבות עגבניות בקמעונאות –1 תיבה עגבניות.
19.10.1960	כ"ח בתשרי תשכ"א	יום ד' גדליה –8 תיבות שעועית. שמחה –9 תיבות שעועית.
22.10.1960	א' בחשון תשכ"א	יום שבת שמחה –27 שעועית
24.10.1960	ג' בחשון תשכ"א	יום ב' המספק 39 תיבות עגבניות.
25.10.1960	ד' בחשון תשכ"א	יום ג' נוה יער –5 עגבניות 3 שעועית.
29.10.1960	ח' בחשון תשכ"א	יום שבת 6 בנות י"ע.
30.10.1960	ט' בחשון תשכ"א	יום א' סעדה, לטפיה וחסנה סעדה קיבלה ארגז ב' חסנה תשלום עבור 2 ימי עבודה.

המספק: 22 תיבות עגבניות.

נוה יער 7 תיבות עגבניות.

31.10.1960	יום ב' י' בחשון תשכ"א	המספק 9 תיבות עגבניות. 75 תיבות ירוקות.
1.11.1960	יום ג' י"א בחשון תשכ"א	המספק: 8 תיבות עגבניות 46 תיבות ירוקות.
6.11.1960	יום א' ט"ז בחשון תשכ"א	ניבה דרישה.
7.11.1960	יום ב' י"ז בחשון תשכ"א	ניבה דרישה.
8.11.1960	יום ג' י"ח בחשון תשכ"א	ניבה דרישה.
9.11.1960	יום ד' י"ט בחשון תשכ"א	ניבה הוזרעה
11.11.1960	יום ו' כ"א בחשון תשכ"א	נסעתי לאכו.
12.11.1960	יום שבת כ"ב בחשון תשכ"א	6 בחורות ויסין קטף עגבניות.
13.11.1960	יום א' כ"ג בחשון תשכ"א	9 בנות קטיף עגבניות.
14.11.1960	יום ב' כ"ד בחשון תשכ"א	משלוח אחרון של עגבניות (40 תיבות ירוקות) המספק.

כמות זו מוינה מתוך למעלה מ-80 תיבות. היבול הכולל של העגבניות מסתכם בכ-16 וחצי טון.

15.11.1960

כ"ה בחשון תשכ"א

יום ג'

עם הסוּסָה של כֶּךְ התחלתי לשדד את המגרש המדוסקס על יד הדיסק הקל של נוריאל. שידוד לרוחב. הגעתי עד שטח המלפפונים. הוצאתי כמות עצומה של שאריות שעועית אל הדרך. מסתבר שההצנעה על יד כפרי לא הייתה טובה ביותר...

למרות שהייתי הראשון ברשימה לעבודות ה-D-4 לא בא לחרוש אצלי היום.

16.11.1960

כ"ו בחשון תשכ"א

יום ד'

בבוקר זרעתי 5 קווים תלתן 10 ק"ג מעורב עם אמוניאק (1:1) שתי וערב. אחרי זה פיזרתי על 5 דונם כ-110 ק"ג אמוניאק עם אלדרין 2% (3 דונם שעועית ו-2 דונם מלפפונים).

ב-3:00 אחר הצהריים התחלתי לשדד את המלפפונים פעם ראשונה לרוחב ואת היתר פעם שנייה לאורך. לא הספקתי לגמור.

התערבותו השרירותית של בן-עמי מנעה מלסינג לבצע את חריש התוספת שלי בבוקר.

17.11.1960

כ"ז בחשון תשכ"א

יום ה'

מיכל נסעה לחיפה בעניין השמיכה לחנן ואני גמרתי לשדד את התלתן ואת שטח השעועית. אחרי זה עגלתי את השטח. אחר הצהריים זרעתי 4 קווים חסה. ראש זהב מבעד לנקב 9 מרחקים 43 ס"מ, בערך 200-250 ג' לכל השטח. אחרי זה התחלתי לזרוע צנן אדום, אולם עד החשיכה בשעה 5:00 הספקתי לזרוע רק קו אחד מרחקים 36 ס"מ מבעד לנקב 7 בערך, 250 ג' לקו.

בערב נסענו באגריה לנוה-יער אך שוקה היה עסוק בבירור וחזרנו מיד עם רדת הגשם.

18.11.1960

כ"ח בחשון תשכ"א

יום ו'

3.5 מ"מ.

הבוקר רציתי אחרי התייבשות לסיים את זריעת הצנן. אולם כשהגעתי למרכז נודע לי במקרה שהגיע סופופספט ולכן חזרתי בשביל האגריה והבאתי הביתה 8 שקים (2 שקים החזרתי לאמנון ב' וכשסיימתי את ארוחת הבוקר החל לרדת גשם... והמשיך בהפסקות כל היום.

25.11.1960

ו' בכסלו תשכ"א

יום ו'

השבוע הזה גמרתי לזרוע את הצנן נקב מספר 8, 36 ס"מ, בערך 250 ג' לקו.

28.11.1960

ט' בכסלו תשכ"א

יום ב'

שתילת סלק יסין וזיאד לורד ירדן ממשלתל ציטרשפילר.

מבחן לאגריה בנהלל.

29.11.1960	יום ג'	י' בכסלו תשכ"א	שתילת סלק.
30.11.1960	יום ד'	י"א בכסלו תשכ"א	גמר שתילת סלק. חצי דונם אחרון שתילי סלודסטרוף מאליהו מ. (10 תיבות).
4.12.1960	יום א'	ט"ו בכסלו תשכ"א	זריעת פרג בתוספת. מיכל מכסחת את הצנון.
5.12.1960	יום ב'	י"ז בכסלו תשכ"א	גמר זריעת פרג בתוספת. כל 55 ס, מ מבעד לנקב מספר +2. כל המעגילות מקולקלות ולצער לא יכולתי לעגל השטח שנשאר מאוד רגבי. הלילה ירד 15 מ"מ גשם.
6.12.1960	יום ג'	י"ז בכסלו תשכ"א	15 מ"מ.
8.12.1960	יום ה'	י"ט בכסלו תשכ"א	מיכל חולה. אני מטפל בה ובילדים. מתחיל להרכיב את הצינורות הקלים.
9.12.1960	יום ו'	כ' בכסלו תשכ"א	מיכל חולה. אני מנקה הבית ומטפל בילדים.
10.12.1960	יום שבת	כ"א בכסלו תשכ"א	גומר להרכיב את האביזרים על הצנורות ומעבירן אל שטח הפרג שמראה רק נביטת עשבים לרוב. ברגע שאני רוצה לפתוח המים, מתברר שיש פריצה אחרי השיבר ושנתן עוד לא תיקן אותה. מיכל מרגישה קצת יותר טוב.
11.12.1960	יום א'	כ"ב בכסלו תשכ"א	קלטור 2 דונם הסלק עם האגריה. היום תיקן נתן סוף סוף את הצינור אצל זאביק, אך מפני שגרמתי לקלטר מאוחר ובחושך, לא יכולתי כבר להשקות הפרג. מנבאים לגשם.

מיכל מרגישה יותר טוב, אני צרוד ומצונן.

12.12.1960 **יום ב'** **כ"ג בכסלו תשכ"א**
נשואים ורוח וגשם אין.
מתחיל להשקות הפרג ממזרח למערב שעה ורבע בערך כל קו.
אני צרוד מאוד ומצונן.

13.12.1960 **יום ג'** **כ"ד בכסלו תשכ"א**
נשואים ורוח....
מיכל הכריחה אותי לבטל את הכרטיס לטיול. בבוקר בזבזתי שעתיים בנסותי למכור הכרטיס לאיזו בחורה מבית-לחם ואחר כך טלפנתי פעמיים לאגד חיפה על מנת להודיע על אי ניצול המקום. כסחתי את החסה והספקתי להעביר את הצנור בפרג (שאורכו המקסימלי מגיע ל-110 מ'!!) רק פעם אחת.

14.12.1960 **יום ד'** **כ"ה בכסלו תשכ"א**
אין גשם!!
מיכל החליטה בכל זאת לנסוע. בצהריים לקחה את הילדים לכפר המכבי ואני נשארתי לבדי. זאביק משקה מבוקר השכם.
ב-8:00 בערב כאשר הפסיק ואני תכננתי להשקות כל הלילה, התברר שאין מים.

16.12.1960 **יום ו'** **כ"ז בכסלו תשכ"א**
גמר השקיית הפרג **238 מ"ק**.

17.12.1960 **יום שבת** **כ"ח בכסלו תשכ"א**
מיכל חזרה במפתיע. מתלהבת מהטיול. נשף חנוכה. ההקראה מ"על קפה הפוך" נקטלה.

18.12.1960 **יום א'** **כ"ט בכסלו תשכ"א**
התחלת דלול צנון (מוחמד הקטן).

20.12.1960 **יום ג'** **א' בטבת תשכ"א**
מיכל והילדים חזרו מכפר המכבי.

21.12.1960 **יום ד'** **ב' בטבת תשכ"א**
בחיפה אצל ד"ר ברל. (טקסט לועזי)
פגישה עם אימא בבנק דיסקונט. החלטתי להפוך הפרג.

22.12.1960	ג' בטבת תשכ"א	יום ה'
<p>קלטור שטח הפרג בתוספת על ידי רמי. רכישת מעגלת וולקן ליחידה 355 ל"י !!! זריעת שטח ניסיוני בתבלינים ממשפחת הסוככים. על גבי גדודיות. תיחוח. פלנט יד בלי מתלם עומק אמצעי נקבים מ- 9:00 עד 13:00 (אניז 7). על יד הצינור קימל, אחר כך 4 שורות כראויה, 5 שורות אניז וכ-20 שורות כמון. גמר דילול הצנן (עבודה רעה מאוד. הילד 5 ימים, טורקיה 4 ימים.</p>		
23.12.1960	ד' בטבת תשכ"א	יום ו'
<p>דילול חסה שידוד תוספת.</p>		
25.12.1960	ו' בטבת תשכ"א	יום א'
<p>תיחוח חסה המעגילה הגיעה בערב. בלילה יורד גשם.</p>		
26.12.1960	ז' בטבת תשכ"א	יום ב'
<p>5.5 מ"מ גשם. נוסע לחיפה גובה את השיק של אימא ע"ס 2,500 ל"י. ד"ר ברל מוציא לי 2 שיניים. לא מרגיש טוב. קונה עגלה גדולה אצל רמי כפרי נותן לעמליה מפרעה של 200 ל"י. קריגר בדק היום את ניבה. אינה מעוברת. רשמתי את אזנה למכירה.</p>		
27.12.1960	ח' בטבת תשכ"א	יום ג'
<p>לפני הצהריים עגלתי את השטח במעגילה החדשה. אחרי 3:00 בא רמי ועד חשיכה זרענו את הפרג. נקבים 2 ו-3. לא הייתי יותר מידי שבע רצון ממערכת הפלנטים שלו. מיד אחרי זה הלכתי לשכב. בבוקר שמתי תותח נגד חפרפרת בתלתן, אולם היא לא הפעילה אותו.</p>		
28.12.1960	ט' בטבת תשכ"א	יום ד'
<p>שכבתי כל היום. מיכל דאגה לפרות. לפנות ערב החל לרדת גשם. קמתי, ערבבתי 20 ק"ג סלגן ופזרתיו בחסה, בצנן ובסלק. מיכל עזרה בסוף. מיכל עשתה היום כמה בקבוקים מיץ מרוכז משפע ההדרים שיש לנו.</p>		

1961 בית-לחם

12.1.1961	יום ה'	כ"ד בטבת תשכ"א גמר ליפוף חוטי ההדליה כ-20 ק"מ חוטים.
14.1.1961	יום שבת	כ"ו בטבת תשכ"א הכנסתי חורים לחול ואדמה על יד הצריף. תות שמי רימון דרסלר תאנה לוינגר ומחלבה. <u>כל הקימל נובט@@</u> יאניז וכמון נבטו כבר לפני כ-10 ימים.
15.1.1961	יום א'	כ"ז בטבת תשכ"א עקירת עמודי ההדליה ושיחי העגבניות.
16.1.1961	יום ב'	כ"ח בטבת תשכ"א גמר פינוי שטח העגבניות מן השיחים (אל מתחת הזיתים) עישוב סלק.
17.1.1961	יום ג'	כ"ט בטבת תשכ"א סילוק כל החפצים משטח העגבניות <u>חריש השטח לרוחב</u> . הוצאת כל הזבל מהחצר. עישוב הסלק.
19.1.1961	יום ד'	א' בשבט תשכ"א 2 מ"מ גשם.
23.1.1961	יום ב'	ו' בשבט תשכ"א אחר הצהריים מיכל ואני בגניגר לראות חברים ועגלה כבת שנה. בערב קר ומיכל מצטננת בסביבות הישבן.
24.1.1961	יום ג'	ז' בשבט תשכ"א

רוח מזרחית חזקה רוצה להרים אבן על הליפט. הארגז עליו אני עומד מתמוטט והאבן פוצעת אותי בפנים מעל היד. מספיק לחרוש באגריה לאורך הגרא החדשה. עושה סדר בחצר. יסין מנקה בית האמון, מסלק אבנים, מניח איתי שביל מלוחות הבטונדה מן הבית אל בית האמון. אחר הצהריים בא יעקב המזריע וחותר לברכה במשור ברזל את שני הקרניים. אני צריך כל ערב למרוח אותן בקטרן. אימא נסעה הערב.

25.1.1961

היום ד' ח' בשבט תשכ"א

ישראלי לא רוצה לתת סוסה בלי אישור בן עמי.

ב-7:30 בבוקר הוצאתי את ניבה למכירה לממשלה. שקלה 590 ק"ג משום שאתמול לא הספקתי לקצור ירק, לא הספיקה לאכול די הצורך לפני השקילה. בערב עם הילדים אצל בן עמי. נתן פקודה ע"ס 360 ל"י תמורת מעגילת הוולקן שלי. מיכל שוכבת.

26.1.1961

יום ה' ט' בשבט תשכ"א

מיכל שוכבת, מביא תרופות מהמרפאה ומטפל בה. בגלל רוח חזקה אין אפשרות לפזרסופרפוספט. רק מאוחר בערב בחושך מפזר 3 וחצי שקים בשטח המיועד לבצל.

27.1.1961

יום ו' י' בשבט תשכ"א

בבוקר דואג לילדים, מערבב שק אמוניאק ב-17 ק"ג אלדרון 4% ועוד שאיות של סופר וקל ומפזר לאורך שטח הבצל. מ-12:00 בצהריים מתחח השטח במתחחה 50 ס"מ עם גלגלי הגומי הקטנים של איתן. הספקתי קצת יותר ממחצית השטח. מיכל עוד לא מרגישה טוב.

28.1.1961

יום שבת י"א בשבט תשכ"א

אחר הצהריים בר מצווה שלאבנר רייק בבית סטלה.

במוצאי שבת מוותר על הסרט. גומר בחשיכה לתחח את שטח הבצל. מפזר אמוניאק בחסה ומשקה כ-3/4 שעה. גמרתי בערך בחצות. פתחתי מם ב-105 מ"ק.

29.1.1961

יום א' י"ב בשבט תשכ"א

מתחיל לכסח הפרג ממזרח. קשה מאוד, כאילו זרוע על חצץ

30.1.1961

יום ב' י"ג בשבט תשכ"א

לפני הצהריים שדדתי את שטח הבצל במשדדה עם שד מפאת חוסר זמן באורך במלקוש לרוחב ואחר הצהריים עגלתי את השטח במעגילת וולקן לאורך.

31.1.1961	י"ד בשבט תשכ"א	יום ג' יום יבש אחרון.
2.2.1961	ט"ז בשבט תשכ"א	יום ה' הלילה נולדה לברכה בחצר עגלה "אילנה" לפי ט"ו בשבט. בגלל זה אחרתי את האוטובוס של 7:00 ונסעתי רק ב-8:00 לחיפה, אצל ד"ר ברל.
6.2.1961	כ' בשבט תשכ"א	יום ב' ברכה נותנת בלי ירק ובלי תוספת תערובת כ-25 ליטר חלב.
7.2.1961	כ"א בשבט תשכ"א	יום ג' קניתי פרה ביגור.
13.2.1961	כ"ז בשבט תשכ"א	יום ב' <u>זריזה דרישה</u> בגשם השוטף ביותר הבאנו בצהריים עם גדעון בוולוו את הפרה מיגור "מירה". היא ממש פיל. בערב טלפנתי לגניגר, וביקשתי למסור שמחר ניקח את העגלה משם.
14.2.1961	כ"ח בשבט תשכ"א	יום ג' הבאנו הביתה את העגלה של רמי "זריזה" נולדה ב-30.10.1959. אתמול דרשה. זריזה > דרומית קישון > כושית דנדי > ויקטוריה מונרך. 11.6.1961 קיבלה זריקה זן 19. לפני זה רציתי להביא העגלה מגניגר, אולם בבוקר טלפנו לי לא לבוא היום כי הרפתן איננו. גשם נמשך ללא הפסק.
18.2.1961	ב' באדר תשכ"א	יום שבת 55 תיבות צנון.
19.2.1961	ג' באדר תשכ"א	יום א' אימא באה היום לביקור. אחר הצהריים נסעתי עם קירשנר לגניגר והבאנו משם את העגלה <u>בהלה</u> . את בוהמיה וטיל, ונולדה ב-16.11.1959, שקלה 370 ק"ג ושילמתי עבורה 770 ל"י.
20.2.1961	ד' באדר תשכ"א	יום ב' הבוקר הוצאתי למרעה את מירה (מיגור) ואת שניה.

קצרתני העשבים במטע, סדרתי הגדר על יד המטע והבאתי למרות הבוץ הסמיך 120 ת"ש למגרש באגריה. זיאד ויסיין חצי יום.

21.2.1961 **יום ג'** **ה' באדר תשכ"א**

חסנה ויסיין יום עבודה.
70 תיבות חסה ו-50 תיבות צנון עם לופו ליצרניה.
אימא נסעה.

22.2.1961 **יום ד'** **ו' באדר תשכ"א**

חסנה ויסיין יום עבודה בעישוב פרג.

23.2.1961 **יום ה'** **ז' באדר תשכ"א**

יסיין, חסנה, אמנה ואחות סעדה יום עבודה בעישוב פרג.
בבוקר שדדתי שטח הבצל עם משדדה מוכבדת וצנור קשור אחריה.
אחר הצהריים כסחתי קצת בפרג, עבודה קשה מאוד.
ברדיו מנבאים לגשם מחר. אם זה יתבדה, ברצוני לזרוע הבצל מחר. היום הוצאתי לראשונה את כל שלושת העגלות עם מירה (יגור) למרעה.

24.2.1961 **יום ו'** **ח' באדר תשכ"א**

ב-4:00 בבוקר ירד גשם וזריעת הבצל וניקוי הפרג נדחו שוב !!
היום שקלתי את חלב ברכה נתנה 29,7 ליטר חלב.

25.2.1961 **יום שבת** **ט' באדר תשכ"א**

גשם רב.
עם יסיין וזיאד הורדנו 116 תיבות חסה. אני חייב להם, כולל היום, 35 ל"י

27.2.1961 **יום ב'** **י"א באדר תשכ"א**

לופו הביא 120 ארגזים ריקים. הפרות לא יצאו היום למרעה.

28.2.1961 **יום ג'** **י"ב באדר תשכ"א**

היום 124 תיבות חסה. הבנים עבדו יחד 6 שעות; ג'אמיל 2 שעות.
לפני שלקח לופו את החסה ליצרניה הביא לי לרפת האחרונה 30 חבילות חציר שקניתי מיאקי.
יסיין וזיאד קיבלו ביחד 32 ל"י במקום 35.
חפרפרת בסלק.

הובלות לופו עד כה:

יום ג' 21.2	50 צנון, 70 חסה
יום שבת 25.2	116 חסה
יום ב' 27.2	120 ת"ש ריקות.
יום ג' 28.2	30 חבילות חציר, 124 חסה.
יום ו' 3.3	הובלת ארגזים
יום שבת 4.3	160 תיבות תוצרת.

1.3.1961 **יום ד'** **י"ג באדר תשכ"א**
לפני הצהריים עם הילדים ועם מיכל בעיר.
חסנה, אמנה ואחות סעדה בפרג יום עבודה.

2.3.1961 **יום ה'** **י"ד באדר תשכ"א**
7 מ"מ גשם.

3.3.1961 **יום ו'** **ט"ו באדר תשכ"א**
חסנה, חמדה, שתי אחיותה, טורקיה, אחות סעדה, ויסין בעישוב פרג.
אחר הצהריים לופו מביא פלטפורמה עם ארגזים ריקים.
מתחיל להוציא ולרחוץ צנון.

4.3.1961 **יום שבת** **י"ז באדר תשכ"א**
חסנה, חמדה, אמנה אחות סעדה ויסין פרג ירקות.
150 ת"ש צנון וחסה.
בערב עזרה הדיית לקרן-צור חולב 4 פרות למרות שברוך וגילה בכלל לא היו בבית.
למחרת התברר לי שהוא וגילה נסעו לראות את (טקסט לועזי) (!!!!)
לא הלכנו לנשף פורים.

5.3.1961 **יום א'** **י"ז באדר תשכ"א**
זריזה דרישה?
היום זרעתי סוף סוף באיחור של למעלה מחודש ימים את הבצל (מצרי)
9 וחצי קווים שורותיים לאורך המגרש מרחקים 45 ו-15 ס"מ. נקב מספר 10; כמה שורות נזרעו על נקב מספר 9. קצת יותר מ-2 וחצי ק"ג.
חסנה, אמנה, אחות סעדה בעישוב פרג.

6.3.1961	י"ח באדר תשכ"א	יום ב'
		זריזה דרישה?
		יסין, חסנה, אמנה, טרוקיה אחות סעדה.
		השקיית בצל.
		מיכל מטיילת עם עדנה ובית הספר בחיפה.
		מוציא קצת צנון.
		מכסח כמה שורות בפרג.
7.3.1961	י"ט באדר תשכ"א	יום ג'
		יסין ו-4 הבנות מאתמול עישוב פרג, ירקות.
		900 תיבות צנון וחסה עם לופו.
		זריזה עם רגל פצועה, לא יכול הללכת. ברכה עם פטמה פצועה.
8.3.1961	כ' באדר תשכ"א	יום ד'
		בלילה ירד גשם (3 מ"מ) והפועלות הלכו הביתה.
9.3.1961	כ"א באדר תשכ"א	יום ה'
		לפני הצהריים בחיפה. 7 בנות + יסין.
10.3.1961	כ"ב באדר תשכ"א	יום ו'
		7 בנות + יסין
		כל היום מתחח עם האגריה בפלחה.
11.3.1961	כ"ג באדר תשכ"א	יום שבת
		57 חסה
		25 צנון
		שילמתי לבחורות חלק ארי משכרן יסין ו-6 בחורות.
		<u>גינה דורשת.</u>
12.3.1961	כ"ד באדר תשכ"א	יום א'
		יסין ו-5 בחורות.
		גמר השקיית בצל (2). תיחוח באגריה בפלחה.
		אחר הצהריים בא פאבל.
13.3.1961	כ"ה באדר תשכ"א	יום ב'

יסיין ו-4 בחורות. אני מכסח סוככיים.

מיכל עם עדנה לרופא עיניים.

נוסע בערב באגריה לטבעון להביאן. מביא ב-15:8 את זריזה מאצל יחזקאל.

14.3.1961

יום ג' כ"ו באדר תשכ"א

יסיין ו-6 בחורות דילול פרג.

אחות סעדה קיבלה 5 ל"י.

בבוקר הבאתי 8 שקים סופר ו-10 שק אמוניאק, עשבתי סוככיים. נראה, כאילו נעצרה התפתחות הקימל. קצרתי מנה

גדולה שלי ירק. השקיית בצל רבע שעה.

ברכה ריר לבן.

15.3.1961

יום ד' כ"ז באדר תשכ"א

היום בחיפה.

גמר השקיית הבצל רבע שעה. מן הצהריים גשם.

5 בחורות ויסיין 7 שעות.

חמדה קיבלה 5 ליטר.

16.3.1961

יום ה' כ"ח באדר תשכ"א

בחיפה עם מיכל. ברכה חוזרת כל הזמן מן המרעה בשעות מוקדמות.

5 בנות יסיין.

17.3.1961

יום ו' כ"ט באדר תשכ"א

אחות סעדה קיבלה עבור 6 ימי עבודה 21 ל"י פחות מפרעה 5 ל"י.

טורקיה 8 ימי עבודה 27 ל"י.

יסיין קיבל 35 ל"י אני חייב לו עוד 1 ל"י.

ריסוס בצל בנפט

גמר דילול פרג (טורקיה ואחות סעדה)

20.3.1961

יום ב' ג' בניסן תשכ"א

לפני הצהריים בחיפה. מרכיב את כבל מצמד האגריה.

21.3.1961

יום ג' ד' בניסן תשכ"א

תיחוח פרג באגריה עם מתחחת 38 ס"מ של חיים מאיר.

יסיין לא בא לעבודה ובצהריים ריאתי אותו עובד אצל עופר (!!!) מתחיל להשקות בצל אולם הדלי עם כל הפיטינגים

נעלם.

בערב מצאה מכיל את הפיטינגים זרוקים על יד הצנור הראשי בעשבים הגבוהים.
בלילה ממשיך להשקות בצל.
לאילנה שלשול.

22.3.1961

יום ד' ה' בניסן תשכ"א

גמר השקיית בצל 1 שעה.
ביקור משה כהן.
בהמשך תיחוח הפרג.
גם היום יסין לא בא. בערב הייתי אצל אביו ועשיתי סקנדל. עשו "סולחה" והבטיחו שמחר יבוא.

23.3.1961

יום ה' ו' בניסן תשכ"א

זיאד יום עבודה

ברכה דורשת. הבאתי אותה למזריע, בזבזתי למעלה משעה והחזרתי אותה שוב כי עוד לא עברו חודשים מאז המליטה.
גמר תיחוח פרג, תיחוח משתלת עגבניות.
שילמתי לפועלות את כל המגיע להן.

24.3.1961

יום ו' ז' בניסן תשכ"א

לפני הצהריים בחיפה. קיבלתי ויזות וכרטיס נסיעה קניתי 100 דולר ב-240 ל"י וקיבלתי עוד \$82 יתרת הפיצויים של מיכל.
יסין יום עבודה. גמר לעשב הכמון.
אחר הצהריים מסדר השקיה בבצל, מפזר דלי אמוניאק בשטח הסוככיים. לפנות ערב באים ההנים (אלי, פאולה וג'ורא).
עננים ורוח, טפטוף קל.

25.3.1961

יום שבת ח' בניסן תשכ"א

מפזר 3 שקים אמוניאק 127 וחצי ק"ג הבצל ברוח חזקה. בגלל הרוח מתחיל להשקות רק בלילה. 2 וחצי שעות פטישי לילה.

26.3.1961

יום א' ט' בניסן תשכ"א

יסין יום עבודה

מעביר את הצנורות הקלים לפרג, מפזר אמוניאק בשורות ומתחיל להשקות בערך 4 שעות.

27.3.1961

יום ב' י' בניסן תשכ"א

מאורח בבוקר נוסע לחיפה, עוקרים לי שן, מכניסים שיניים תותבות. אצל הטכנאי. חום כאבים והרגשה איומה.
חמסין, המשך השקיית הפרג ברוח. יסין עובד עד שעה אחת. (מ-6:30).

28.3.1961

יום ג' י"א בניסן תשכ"א

מתעורר ומרגיש רע מאוד.

יסין יום עבודה. מפזר סופר בשטח עגבניות מפזר בשורות אמוניאק בכל הפרג. המשך השקיה.

אני מתחח הסוככים ובאמצע העבודה מרגיש שנשבר כידון האגריה, הפעם באמצע. לא גומר ומצליח איך שהוא להגיע הביתה. בפרג פזרנו כ-5 וחצי שקים גפרת אמון.

30.3.1961

יום ה' י"ג בניסן תשכ"א

היום בחיפה רופא שיניים וטכנאי.

יורד גשם

גמר השקיית פרג 483 מ"ק.

1.4.1961

יום שבת ט"ו בניסן תשכ"א

זריזה דרישה, שניה דרישה.

2.4.1961

יום א' ט"ז בניסן תשכ"א

אילנה 2 + 2 ליטר.

זריזה הוזרעה (דרישה חלשה)

השקיית הקו האחרון בתלתן, גמר השקיית בצל.

שניה ממשיכה לדרוש.

יסין חלב, הביא ירק. השקיית המטע והגפן.

3.4.1961

יום ב' י"ז בניסן תשכ"א

לסינג חרש את השטח בשביל העגבניות. יסין חלב. היו פה מדריכי ירקות מהמנהל להדרכה, אמרו שבקמון וכי עוסקים:

ד"ר שיפמן בתחנה חקר החקלאות בית דגן.

איקי –משק כברי.

דלוי –כפ ריהושוע שכונת הבנים.

4.4.1961

יום ג' י"ח בניסן תשכ"א

רופא בהמות ביום שלישי בדק את מירה.

יסין עובד בבצל 6 ורבע שעות. מביא ירק, חולב.

קניתי ליסין סיגריות וגפרורים ב-40 אג'.

5.4.1961	י"ט בניסן תשכ"א	יום ד' יסין חלב. התחלתי להשקות את הבצל אחרי שעברנו בגלגל אתמול. מחר אסיים את ההשקיה, ביום ו' נאבק ב-ד.ד.ט.
6.4.1961	כ' בניסן תשכ"א	יום ה' יסין חלב והביא ירק. סיימתי את השקיית הבצל. 23 מ"מ גשם. לא אבקנו בגלל הגשם.
7.4.1961	כ"א בניסן תשכ"א	יום ו' אילנה 1+2. לא אבקנו את הבצל בגלל הגשם. 18 מ"מ גשם ירד. יסין חלב.
8.4.1961	כ"ב בניסן תשכ"א	יום שבת יסין חלב 4 וחצי הביא מנה 1 ירק.
9.4.1961	כ"ג בניסן תשכ"א	יום א' יסין חלב. אבק את הבצל שעה וחצי, ניקה את הרפת. הביא ירק. הילדים באו.
10.4.1961	כ"ד בניסן תשכ"א	יום ב' יסין חלב. פזרתי צליו ב-2 קווים של תלתן. היום לוקחים את האגריה לתיקון. לגדעון חופש, לכן לא לק אותה עד עכשיו. עד היום השתמשתי בערך ב-3 חבילות חציר. היום לא הספיק הירק, כי הפרות באו בצהריים הביתה.
11.4.1961	כ"ה בניסן תשכ"א	יום ג' ברכה צריכה לדרוש? היום חמסין. יסין חלב, הביא ירק ועבד יום שלם בבצל. חנה, נאיפה, לטפיה עבדו בעישוב בצל 8 שעות. שולימן חרש את הפרג. הפרג במצב איום. היום התחיל משפט אייכמן, עבדתי כל הזמן בחוץ, כמעט לא הספקתי לשמוע שום דבר. מאתמול חוזרות הפרות בצהריים בגלל הזבוב. היום רססו אתן. לברכה פצע קטן על העטין, הזמנתי את הרופא והוא לא בא.

12.4.1961	כ"ו בניסן תשכ"א	יום ד'
<p>אילנה 0 + 2, ברכה לדרוש? שולימן ממשיך לחרוש. נתתי לגוטליב 5 לירות (לא ברור) חנניה הרג צפע. יסין חלב ועבד יום שלם בבצל. חנה, לטפיה, נאיפה עבדו יום שלם בבצל. אני משקה את הבצל. פיזרתי אחרי ההשקיה חגורת סלגן, אין לי כוח לעשות יותר, אני אחרי יום כביסה בין היתר. קיבלתי מבני משחה בשביל ברכה.</p>		
13.4.1961	כ"ז בניסן תשכ"א	יום ה'
<p>ברכה לדרוש? פיזרתי צליו בתלתן. יסין חלב, עבד עם שתי בחורות בפרג: סעדה גדולה ושריה. הביאו מנה 1 ירק. ברכה התחילה אחרי הצהריים לדרוש, מחר מזריע אותה.</p>		
14.4.1961	כ"ח בניסן תשכ"א	יום ו'
<p>זריזה צריכה לדרוש? היום הזרעתי את <u>ברכה</u> הפר: ונגרד. יסין אבק את הבצל, השבוע משה כהן לא הגיע אלי והחלטתי יותר טוב, אבוק אחד יותר מאשר פחות. הביא ירק, חלב והוא ממשיך לעבוד עם שתי בחורות בפרג. סעדה הגדולה ושריה. אמנן שדד את השטח משתלת העגבניות בגלל רטיבות לא זרע עוד. עשינו סיור במגרש וקבענו שהודות לגשמים אפשר לדחות את ההשקיה בשבוע. הוא הבטח להזמין את לסינג עם גרובר.</p>		
15.4.1961	כ"ט בניסן תשכ"א	יום שבת
<p>יסין חלב, עבד בפרג עם סעדה ושריה 8 שעות.</p>		
16.4.1961	ל' בניסן תשכ"א	יום א'
<p>יסין חלב, עבד בבצל עם חנה, נאיפה, לטפיה וסעדה הגדולה. הביא ירק. בבצל יש כל הזמן נפילה, ומשה כהן בשבוע שעבר לא בא. בבצל יש חפרפרת, פתחתי את החור והכנסתי צליו.</p>		
17.4.1961	א' באייר תשכ"א	יום ב'
<p>אילנה גמולה. יסין חלב, מנקה את החצר, אני משקה את הבצל. מוסר ביצים 60. קניתי ליסין סיגריות 36 פ'. אמנן זרע עגבניות.</p>		

18.4.1961	ב' באייר תשכ"א	יום ג'
	<p>יסין חלב, הביא ירק. נתתי ליסין 5 ל"י. זאביק מרסס את הבצל עם 300 מדידה, 100 מטיטוקס? ... 50 משטח - לדונם. אחרי שאתמול הייתי אצל משה כהן וקיבלתי את הרצפת. לסינג עבד עם הגורבר אני משקה את העגבניות.</p>	
19.4.1961	ג' באייר תשכ"א	יום ד'
	<p>(טקסט לועזי) יסין חלב, הביא ירק אילנה קיבלה זריקת "טילריה".</p>	
20.4.1961	ד' באייר תשכ"א	יום ה'
	<p>יסין חלב. השקיתי סלק.</p>	
21.4.1961	ה' באייר תשכ"א	יום ו'
	<p>(טקסט לועזי) יסין חלב, הביא ירק, מתחיל לייבש את מירה.</p>	
22.4.1961	ו' באייר תשכ"א	יום שבת
	<p>יסין חלב, עבד בבצל 6 שעות, השקיתי 2 קווים סלק.</p>	
23.4.1961	ז' באייר תשכ"א	יום א'
	<p>עגבניות (טקסט לועזי) תלתן. מחסן אספקה.</p>	
	<p>יסין חלב, הוציא מנה קטנה סלק, עבד בבצל, קצר קוצים 3 שעות. השקיתי את הבצל ואת העגבניות, הפרג אצל כולם חלה, ואני למרות עצותיו של משה כהן, כנראה לא אשקה את שלנו. עדנה בזרה צליו בתלתן.</p>	
24.4.1961	ח' באייר תשכ"א	יום ב'
	<p>ג'ינה דורשת. השקיתי 2 קווים בתלתן אמש דיברתי בטבעון עם משה כהן, שכנע אותי נגד רצוני וידעתי להשקות את הפרג. הבוקר העברתי עם יסין את הצנורות, היום אחרי זאביק נתחיל להשקות. ג'ינה דורשת. יסין חלב, שדד את שטח העגבניות, עבד בהשקיית הפרג. השקיתי היום X3. אימא באה. נסעתי עם יקי לטבעון לספר את הילדים.</p>	

25.4.1961	ט' באייר תשכ"א	יום ג'	יסין חלב. הביא קצת סלק בידיים. היה פה רופא בהמות, אמר שלברכה יש אבעבועות על הפטמות. אנחנו משקים את הפרק. השקיתי 2 קווים תלתן.
26.4.1961	י' באייר תשכ"א	יום ד'	משקים את הפרג. משה כהן היה, אמר לאבק אותו עם גפרה, מדיד 3 ק"ג על דונם או לרסס. השקיתי את העגבניות 1 וחצי שעות. צריך לאבק את הבצל ולפי הצורך אולי גם את העגבניות. יסין חלב, עבד עם נאיפה סעידה הקטנה ולטיפוח בבצל 8 שעות. מירה יבשה.
27.4.1961	י"א באייר תשכ"א	יום ה'	השקיתי את הבצל, יסין חלב, והביא ירק. העביר את הצינורות מן הפרג לבצל. חיים הביא 50 חבילות חציר.
28.4.1961	י"ב באייר תשכ"א	יום ו'	יסין חלב, הביא ירק. השקיתי את העגבניות חצי שעה.
29.4.1961	י"ג באייר תשכ"א	יום שבת	יסין חלב, אבק את הבצל (לא עובד מהר מידי) העביר צנור בתלתן, אני משקה קו 1 בתלתן. צריך לבדוק לאילנה חום.
30.4.1961	י"ד באייר תשכ"א	יום א'	השקיתי את העגבניות.
1.5.1961	ט"ו באייר תשכ"א	יום ב'	יסין חלב, הביא ירק, אבק פרג השקם בבוקר. היום חמסין, עגבניות רבע שעה.
2.5.1961	ט"ז באייר תשכ"א	יום ג'	עגבניות חצי שעה, שרב כבד. יסין חולב כבר 3 ימים, אני מבקשת ממנו לבוא עם בחורות לבצל, הם עובדים בטבק ומסרבים לבוא. בגלל רוח לא גמר לאבק את הפרג.
3.5.1961	י"ז באייר תשכ"א	יום ד'	

משה כהן: אחרי עישוב להשקות את הבצל, אחרי ההשקיה:

לאבק ב: דיאלדרין 4%.

יותר טוב: לרסס בחומר למרסס 1, 100 ג' מטסטוקס, 300 ג' מציד.

משתלת עגבניות, להשקות פעם ב-3 ימים 1 שעה, לאבק ב"דדביק.

יסין והבחורות שוב לא באו.

4.5.1961

י"ח באייר תשכ"א

יום ה'

חולב 5 ליטר בעד עתון. השקיתי את העגבניות 1 שעה, יסין חלב, הביא מנה 1 ירק, עבד בבצל 8 שעות עם חסנה ושתי בחורות (?). נתתי ליסין 5 ל"י.

5.5.1961

י"ט באייר תשכ"א

יום ו'

תלתן קו 1 1 וחצי שעות.

תלתן קו 1 4 שעות.

יסין חלב, הביא קצת סלק.

חסנה ובתה עבדו בבצל 8 שעות.

6.5.1961

כ' באייר תשכ"א

יום שבת

אני מגיע בערב במונית מלוד. קבלת הפנים די קרירה.

הולך לישון אחרי 3:00 בבוקר. מיכל מעירה אותי כעבור 1 וחצי שעות "לך להשקות הבצל (!)" יסין חלב. גשם בבוקר.

7.5.1961

כ"א באייר תשכ"א

יום א'

גשם.

מיכל נוסעת לחיפה. גמר השקיית בצל כ-3 שעות.

סוככים:

הכמון הותקף בקמחונות. על רוב השיחים בשלו הזרעים טרם זמנם ונשארו קטנים. יש כמה שיחים שלא נפגעו ועליהם

הזרעים בהבשלת חלב.

האניץ לא סבל, פורח יפה מאוד, מתחיל לרבוץ.

הכרויה במצב טוב.

הקימל נמוך, במצב טוב.

8.5.1961

כ"ב באייר תשכ"א

יום ב'

גשם.

בערב חיה שניצר, אריאלה, פוטי משפחת עופר.

9.5.1961	כ"ג באייר תשכ"א	יום ג' קצת גשם. לפני הצהריים עובד בדלול במטע. בצהריים באה הילדה עם בנה לביקור. בערב משפחות ברנר, כץ ורייך.
10.5.1961	כ"ד באייר תשכ"א	יום ד' מרכיב את האגריה. מתקן פנצ'ר בגלגל אחד. הילדה נוסעת בצהריים.
11.5.1961	כ"ה באייר תשכ"א	יום ה' חורש על יד הבית באגריה, מחרשה וגלגלי ברזל נוסף על גלגלי גומי. מיכל לפני הצהריים במטע.
12.5.1961	כ"ו באייר תשכ"א	יום ו' מביא תערובת ומרסס במרסס גב את הבצל מוט ריסוס 2 פומיות בערך 4 מרססים לכל השטח. מטאסיסטוקס + מיצב. בערב משפחת פיקר וברקאי.
13.5.1961	כ"ז באייר תשכ"א	יום שבת בונה עם חנן מ- (טקסט לועזי), נח קצת. לפנות ערב באים ההנים. השקיית שני קווים ראשונים, תלתן. בערב סרט צרפתי עם פאסקל פטי וג'אק שריה "בני טובים לאן?".
14.5.1961	כ"ח באייר תשכ"א	יום א' <u>השקיית משתלת עגבניות 2 שעות</u> משאיר פרות לפני הצהריים בבית, מיכל עובדת במטע. שרב כבד אחר הצהריים מתחיל לתחח הבצל במתחת 22 ס"מ. מקבל 100 חבילות חציר. בבוקר מדבר עם בן-עמי בנוגע לפילפה.
15.5.1961	כ"ו באייר תשכ"א	יום ב' גמר תיחוח הבצל (אדמה מהודקת מאוד) לפני התיחוח 20 ק"ג אמוניאק לדונם.

16.5.1961

יום ג' א' בסיון תשכ"א

לפני הצהריים מחכה לרופא בהמות. טיפול בשלשול של שניה.
זריזה לא מעוברת.

ממשיך לחרוש לפני הבית. בצהריים נוסע לעכו. שם נודע לי שפאבל בדרך אלינו. לאדית שני שיעורים באנגלית. אצל
לנסקי אין איש בבית. חוזר הביתה דרך בית שערים. פאבל בערב אצלנו. הזמנו את אדית והילדים לשבועות.

17.5.1961

יום ד' ב' בסיון תשכ"א

מתחיל להשקות בצל.
מנקה את התא של שניה.
שלשול שלה משתפר.

סוככים

הכמון מבשיל מהר (גם השיחים שלא נפגעו מקמחון)
האניז אחוז גדול של הבשלת חלב בכל הסוככים הבשלה לצערי בלתי אחידה.
הכרויה מתחיל להראות סימני פריחה.
הקימל ללא שינוי.

18.5.1961

יום ה' ג' בסיון תשכ"א

בבוקר גמר השקיית הבצל, 3 וחצי שעות פטישי ליליה, 3 שעות פטישים רגילים. ביקור משה כהן.
מיכל נסעה לטייל עם עדנה (בית שעשוע חנקין, חפירות בית שערים, זכרון יעקב)
מוציא זבל מהפרות. דואג לחנן.
מביא מספוא אספקה וכימיקלים.
השקיייה משתי עגבניות 1 וחצי שעות.

19.5.1961

יום ו' ד' בסיון תשכ"א

נוסע לחיפה. ברל, גוסט, אוצר החייל, פדיקור, ספר וכו'.
חוזר ב-3:00 עם אדית ו-2 ילדיה.

20.5.1961

יום שבת ה' בסיון תשכ"א

אחר הצהריים ביקור אימא, יאנו, כרמלה וכו'.
בערב מסיבת בר-מצווה לכפר ריקודים יפים.
שומר עד 2:30.
השקייית קו 4 תלתן 5 שעות.

21.5.1961	ו' בסיון תשכ"א	יום א'
	מתחיל להוציא הקש מבור הסילו, השקיית מטע 5 שעות. בצהריים, ביקור יצחק ואנה (רחל) דר. היו בצ'כוסלובקיה לפני 8 חודשים. אחר הצהריים הבאת בכורים. בערב סרט. "תשוקה בצל האילות" עם סופיה לורן וטוני פרקטיס. הבאתי את <u>זריזה</u> למזריע. אמר שאני יכול להגיע לשחלה ושיהיו לי צרות אתה. לא הזריע. אמר לבוא מוקדם יותר בדרישה הבאה. רציתי להזריעה עם עגל, אולם כל העגלים בכפר מהורמנים...	
22.5.1961	ז' בסיון תשכ"א	יום ב'
	עשוב בצל. נאיפה, פאטמה, ח"א ואשתו 3 שעות. חנה 2 שעות (פחות). יסין 8 וחצי שעות.	
23.5.1961	ח' בסיון תשכ"א	יום ג'
	עשוב בצל פאטמה 8 שעות קבלה 1.5 ל"	
24.5.1961	ט' בסיון תשכ"א	יום ד'
	כיסוח וניקוי משתי עגבניות. אני חולה.	
25.5.1961	י' בסיון תשכ"א	יום ה'
	בבוקר פיזור שני שקים סופר בשטח המיועד לעגבניות. שויצר מקלטר השטח, שובר צנור, נתן בא בערב ומתקן. <u>השקיית משתי עגבניות 1 וחצי שעות.</u>	
26.5.1961	י"א בסיון תשכ"א	יום ו'
	עשוב בצל: יסין, חנה, נאיפה יום עבודה עשוב בצל. גמר השקיית בצל. השקייה מוקדמת עגבניות 4 וחצי שעות.	
27.5.1961	י"ב בסיון תשכ"א	יום שבת
	תלוש כמון. מוחמד יום עבודה בצל.	
28.5.1961	י"ג בסיון תשכ"א	יום א'
	עשוב בצל יסין, מוחמד, חנה פטמה.	

אני קוצר כמות גדולה של תלתן.
הוצאת 4 קווים סלק.
השקיית מש' עגבניות אין לחץ כ-7 מ"ק.

29.5.1961

יום ב' י"ד בסיון תשכ"א

חמסין כבד.
מנקה את בור הסילו, שורף עשבים סביבו ומנקה.

30.5.1961

יום ג' ט"ו בסיון תשכ"א

שרב.
לפני הצהריים עודר את שתילי התותים והרימונים ונותן השקייה ממושכת מאוד. נקלטו כל 5 שתילי תות שמי. ברימונים נקלטו כולם, אך חלק גדול מהם מת שוב בגלל טיפול בלתי מתאים כנראה בזמן העדרי.
כל היום אין לחץ, נשאר ער כל הלילה משקה הבצל ושעה נוספת לשטח העגבניות.

31.5.1961

יום ד' ט"ז בסיון תשכ"א

השרב נמשך.
נוסע לפני הצהריים לעפולה אחרי שינה של שעתיים. מר תומן מבטיח לשלוח לי פולפה עוד השבוע לכל המאוחר בשבת.

1.6.1961

יום ה' י"ז בסיון תשכ"א

מתחיל להכין התחמיץ.
יסין, סולימן (מחג'אג'רה) ואחמד. ביום הראשון נהגתי בשיטה לא חסכונית. 2 הובילו את הסלק אל פי הבור ואני זרקתי אותם פנימה אל הפועל שסידר אותי, במקום לזרוק את הסלק ישר מן העגלה לבור.
בשעה 3:00 הגיע אוטו משא מהקואופרטיב "זרע אל" עפולה שהביא לי קצת מעל 12 וחצי טון פולפה רטובה ופרק אותה בצד המערבי של הבור, לאורך כמחציתו בגלל השיפוע שעל יד הבור, הצטרכנו לשים אבנים מתחת לגלגל אחורי אחד לפני הרמת הארגז.

2.6.1961

יום ו' י"ח בסיון תשכ"א

המשך סידור התחמיץ. אחמד לא בא. סולימן, יסין ואני פורקים הסלק ישר לבור ולא מספיקים לעבודת יסין בעריכה.
בתחתית הבור 9 חבילות קש,
2 חבילות סלק
6 או 8 חבילות גבב חציר (דק)
2 רבדים סלק
רבד פולפה יסין קיבל 10 ל"י

2 רבדים סלק סולימן 5 ל"י (שבת)
רבד פולפה סעדה גדולה 7 ל"י (שבת)
רבד סלק

3 חבילות גבב וחציר כמצע לטרקטור

כחצי שעה הדוק בטרקטור (שקיעה של כ-20 ס"מ בלבד).

רובד וחצי סלק (לורד ירדן כמעט בלתי מוקמל) השארנו רווח של כ-15 ס"מ בקירות) תיחוח באגריה יתרת הפולפה.

יום שבת **י"ט בסיון תשכ"א** **3.6.1961**
ממשיך בתחמיץ, יסין 8 שעות.
ג'ינה דורשת.

יום א' **כ' בסיון תשכ"א** **4.6.1961**
השקיית בצל 2 שעות.
ג'ינה הוזרעה

מגביה את דפנות הסילו עם עמודי בטון של אימון, מכניס את כל הפולפה הנקיה.
יסין 3 שעות.

השקיית שטח מיוחד לעגבניות 1 שעה.

לטפיה קיבלה 7 ל"י, קאמלה 3 וחצי ל"י (על ידי יסין)

יום ב' **כ"א בסיון תשכ"א** **5.6.1961**
מנכסה את הסילו עם יריות וינוגן ישנות וחבילות חציר.
אחר הצהריים שותל את מחצית שטח העגבניות 2 שתילים כל 60 ס"מ.
יסין, חנה, נאיפה חצי יום עבודה.
מיכל הייתה לפני הצהריים במטע, אחר הצהריים עזרה בשתילה.

יום ג' **כ"ב בסיון תשכ"א** **6.6.1961**
שרב.
מיכל במטע.

אחר הצהריים בא רק יסין בלי הבחורות, רק ב-3:00 הביא את חנה ועוד אחת כלומניקית שלא יודעת לשתול. לא הספקנו לגמור השתילה, עבדו רק 3 שעות.

יום ד' **כ"ג בסיון תשכ"א** **7.6.1961**
שרב כבד מאוד.

לפני הצהריים כל המשפחה בעיר.
מיכל עם הילדים חזרה ב-5:00 ואני ב-12:00 בצהריים. בגלל החום לא הייתי מסוגל לעשות כמעט דבר.

8.6.1961	כ"ד בסיון תשכ"א	יום ה'
	קמתי ב-4:30 והתחלתי בשתילת יתרת שטח העגבניות. יסין בא ב-6:00 ועזר יחד עם מיכל וחנה לגמור השתילה. 4 בחורות ויסין קוטפות פרג. בנות 8 שעות. יסין 9 שעות.	
9.6.1961	כ"ה בסיון תשכ"א	יום ו'
	יסין, חנה, נאיפה גמר קטיף פרג. (אחר הצהריים ניקו קצת בבצל) כ-39 שקים פרג. יסין קיבל 3 ל"י עבור אמינה.	
10.6.1961	כ"ו בסיון תשכ"א	יום שבת
	השקייית בצל. זריזה דרישה.	
11.6.1961	כ"ז בסיון תשכ"א	יום א'
	זריזה הוזרעה.	
9.7.1961	כ"ה בתמוז תשכ"א	יום א'
	יסין יום עבודה מתחילים לתקוע עמודי הדליה.	
10.7.1961	כ"ו בתמוז תשכ"א	יום ב'
	יסין יום עבודה. גמרנו לתקוע את עמודי ההדליה.	
11.7.1961	כ"ז בתמוז תשכ"א	יום ג'
	בבוקר הייתי בחיפה ומכרתי עוד כ-27 ק"ג פרג לכפרי ברחוב המלכים.	
12.7.1961	כ"ח בתמוז תשכ"א	יום ד'
	מכין ותוקע יתדות בקצה שורות ההדליה. ב-8:30 בערב המליטה מירה עגל "חמוד".	

השקיית שטח המיועד לגזר 1 וחצי שעות.

13.7.1961	כ"ט בתמוז תשכ"א	יום ה'	יסין ומוחמד יום עבודה כל אחד סיקול תוספת.
14.7.1961	א' באב תשכ"א	יום ו'	יסין ומוחמד כל אחד יום עבודה, סיקול תוספת.
15.7.1961	ג' באב תשכ"א	יום א'	ג'ינה הוזרעה (רץ).
21.7.1961	ח' באב תשכ"א	יום ו'	במשך השבוע שחלף מתחתי חוט ראשון בעגבניות, קלטרתי באגריה אחרי זה תלמתי. ניסיתי לחרוש במטע לקראת הכנת צלחות גדולות. נשבר לי היצול.
22.7.1961	ט' באב תשכ"א	יום שבת	גמר השקיית עגבניות. תלמים. 285 מ"ק.
23.7.1961	י' באב תשכ"א	יום א'	צמתי כל היום זרעתי קו אחד משתלת כרובית ("תהילת בית אלפא") 35 ס"מ, נקבים 4-5, 100 ג'.
24.7.1961	י"א באב תשכ"א	יום ב'	היום גמרתי לזרוע הגזר. 2 דונם שורותיים 12X48 ס"מ נקבים מס' 5, 6 (נקב 5 חצי דונם) כ-700 ג' זרעים לכל השטח. בלילה השקיה 3 שעות.
25.7.1961	י"ב באב תשכ"א	יום ג'	אחרי ליל השקיה התעוררתי מאוחר. מיכל הלכה למטע (קטיב "בורבנק") ב-8:00 ואני הגעתי ב-10:00. אחר הצהריים לקחתי הספקה, שרב.
26.7.1961	י"ג באב תשכ"א	יום ד'	לפני הצהריים בחיפה. במפרץ קניתי יצול אגריה חדש, הייתי אצל ד"ר ברל. חזרתי ב-5:30. ב-9:00 בערב ריסוס עגבניות דיפסטרקס, מלטיון, דיאלדרול, מיציד.
27.7.1961	י"ד באב תשכ"א	יום ה'	

שניה הוזרעה (כץ)

חורש המטע

בערב השקיית 3 קווים ראשונים משתלה וגזר.

28.7.1961	ט"ו באב תשכ"א	יום ו' השקיית 4 קווים גזר. קציר עשבים בבצל באגריה.
29.7.1961	ט"ז באב תשכ"א	יום שבת טיול עם מיכל לצפורי 1 שעה באגריה.
31.7.1961	י"ח באב תשכ"א	יום ב' מיכל עם אסתר עופר בטנדר. מעשב עגבניות. <u>מוחמד מגו'עמיז 4 שעות עבודה.</u>
1.8.1961	י"ט באב תשכ"א	יום ג' קטיף.
2.8.1961	כ' באב תשכ"א	יום ד' קטיף.
3.8.1961	כ"א באב תשכ"א	יום ה' יסין 5 וחצי שעות עבודה. גמר סיקול תוספת צלחות במטע. מיכל ואני קטיף בתביל. אחר הצהריים מחלק תפוחי עץ לחברי תביל. מיכל נוסעת לכפר המכבי.
4.8.1961	כ"ב באב תשכ"א	יום ו' פיזור 2 שקים אמוניאק עם 10 ק"ג אלדרין 4% בתלמי העגבניות. תיחוח ותילום. <u>יסין, חנה ונאיפה יום עבודה (בצל).</u>
5.8.1961	כ"ג באב תשכ"א	יום שבת השקיית גזר וכרובית.

6.8.1961	כ"ד באב תשכ"א	יום א'
<p>משתלת הכרובית הותקפה קשה על ידי כנימה שחורה. כל הפסיגים מכורסמים. מרסס בבוקר (רוח די חזקה) בלינדן ד.ד.ט 50% וטוקסאפן. חשש שגם לב השתילים נתקף ושהמשתלה לא תצלח יותר.</p> <p><u>יסין, חנא, ונאיפה יום עבודה (בצל).</u></p> <p>התחלת השקיית העגבניות.</p> <p>מיכל חזרה עם הילדים מכפר המכבי.</p>		
7.8.1961	כ"ה באב תשכ"א	יום ב'
<p>גמר השקיית העגבניות. ניקוי שני הקצוות מעשבים.</p> <p>גמר ריסוס גזר ומשתלת כרובית ב-ד.ד.ט 5%, למדן וטוקספן 5 מרססי גב (המרסס התקלקל בסוף).</p> <p><u>יסין, חנא ונאיפה יום עבודה.</u></p>		
8.8.1961	כ"ו באב תשכ"א	יום ג'
<p>השקיית גזר בפטישי לילה למעלה מו1 וחצי שעות.</p> <p>מחלק תפוחי עץ לחברי תביל.</p>		
9.8.1961	כ"ז באב תשכ"א	יום ד'
<p><u>יסין, נאיפה, חנא יום עבודה.</u></p> <p>הבנות קיבלו כל המגיע להן, יסין קיבל 12 ל"י.</p> <p>6 תיבות עגבניות תמר מתחיל למתוח חוט שני.</p>		
10.8.1961	כ"ח באב תשכ"א	יום ה'
<p>גזר ריסוס בנפט.</p> <p>המשך מיחת חוט שני בעגבניות.</p> <p>אחר הצהריים ריסוס עגבניות לבד עם יסין דיפטסקס, לינדן, גופרטיב, מיציד טדיון.</p> <p>נוסע באגריה לטבעון עם מיכל, אסתר עופר ואסתר לופו להצגת "ענבל". רק ביום ו' חוזרים הביתה עייף ורצוף.</p> <p>מיכה גועה (דרישה?)</p> <p><u>יסין 3 שעות.</u></p>		
11.8.1961	כ"ט באב תשכ"א	יום ו'
<p>בערב עם הגליפ של ש. שוורץ להצגת ענבל "רות".</p>		
12.8.1961	ל' באב תשכ"א	יום שבת
<p><u>מוחמד 6 שעות עבודה.</u></p>		

13.8.1961	<p>יום א' א' באלול תשכ"א</p> <p>איבוק כרובית וגזר ב-ד.ד.ט 5%.</p> <p><u>יסין יום עבודה</u>. פיזר זבל חצר יבש וקצת זבל עופות בעגבניות.</p>
14.8.1961	<p>יום ב' ב' באלול תשכ"א</p> <p>מותח חוט שני בעגבניות.</p> <p>השקיית גזר.</p> <p>מחלק תפוחי עץ מטעם תביל.</p> <p>בערב מיכל עושה קופסאותפירות ועוזר לה עד 12:30 בלילה.</p>
15.8.1961	<p>יום ג' ג' באלול תשכ"א</p> <p><u>שניה דרישה?</u></p> <p><u>יסין יום עבודה</u> (קטף עגבניות, מיון בצל).</p> <p>בשעה 2:00 בצהריים מביא לנוה יער 6תיבות תמר 2 ארגזים ושק בצל מצרי. גומר לסגור חוט שני בעגבניות.</p>
16.8.1961	<p>יום ד' ד' באלול תשכ"א</p> <p><u>יסין ומוחמד כל אחד יום עבודה</u>. קטיף עגבניות ומיון בצל בשדה.</p> <p>8 תיבות בצל ב' 4 תיבות תמר א'.</p> <p>מתחח ומתלם את העגבניות.</p> <p>אחר הצהריים מחלק שזיפים קלאסי לבד.</p> <p>חנן חולה, אנגינה עם חום גבוה. בערב בא רופא.</p> <p>העגל משלשל.</p> <p>השקיית המטע על יד הבית.</p>
17.8.1961	<p>יום ה' ה' באלול תשכ"א</p> <p>מנסה לכסח בלי הצלחה רבה משתלת כרובית. השתילים צמאים. צריך להשקות מיד ולעשב בידיים.</p> <p>מביא בצל יפה בשקים הביתה.</p> <p>אחר הצהריים גומר לחלק שזיפים.</p> <p>מביאים מיעקב 25 פרגיות.</p> <p><u>יסין קיבל עוף זקן (2 ורבע ק"ג)</u>.</p>
18.8.1961	<p>יום ו' ו' באלול תשכ"א</p>

קצרתי פעם אחרונה תירס.
הוצאתי אספקה ו-חצי טון סופרפוספט. שכחתי לקחת 3 ק"ג אבקת חלב. הרופא קבע שזריזה הרה.
זיבול באמוניאק בגזר (בסרטים) כ-55 ק"ג לדונם.
השקיית גזר 2 שעות.
השקיית משתלת כרובית 1 שעה.

19.8.1961

יום שבת ז' באלול תשכ"א

י"ט, חנה, ומוחמד יום עבודה

מוחמד קיבל 12 וחצי ל"י.

9 תיבות תמר, 4 תיבות בצל סוג ב'.

20.8.1961

יום א' ח' באלול תשכ"א

י"ט, חנה, נאיפה ואמנה יום עבודה.

דישון תוספת בחצי טון סופרפוספט. מיון בצל.

עישוב משתלת כרובית.

השקיית עגבניות.

השקיית כרובית 3 שעות.

21.8.1961

יום ב' ט' באלול תשכ"א

גמר השקיית עגבניות.

השקיית חצי גזר 1 שעה.

עייף אחרי ליל שימורים אמש. ישן אחר הצהריים מתעורר רק ב-6:30 בערב.

22.8.1961

יום ג' י' באלול תשכ"א

חנה ואמנה יום עבודה (פאטמה על חשבון חנה ארגז בצל).

מספיק בקושי לקטוף ולמיין כ-9 וחצי תיבות עגבניות ונוסע איתן ו-2 שקי בצל ב-2:30 לנוה יער.

גמר השקיית גזר 1 שעה.

אחר הצהריים מחסן אספקה

בערב חלוקת תפוחי עץ

בלילה אסיפת פלחה איגוד.

23.8.1961

יום ד' י"א באלול תשכ"א

בבוקר מפנה מקום נוסף לבצל.

אמנה, חנה, נאיפה, י"ט יום עבודה.

		15 תיבות בצל סוג ב', 14 תיבות תמר א'. ב-4 ריסוס עגבניות דיפטרקס, טדיון גופרטיב, טוקסאפן. השקיית שעה משתלת כרובית. יסין עשה לפני הצהריים צלחות במטע ואחר הצהריים עזר לרסס.
24.8.1961	יום ה' י"ב באלול תשכ"א	<u>אמנה, חנה, נאיפה מוחמד יום עבודה.</u> בצל. לפני הצהריים עובד במטע.
25.8.1961	יום ו' י"ג באלול תשכ"א	<u>מוחמד יום עבודה.</u> תיקוני הדליה. מאבק כרובית בד.ד.ט. מתחיל למתוח חוט שלישי בעגב.
26.8.1961	יום שבת י"ד באלול תשכ"א	מתיחת חוט שלישי. עקירת עשבים גדולים בגזר. השקיית גזר 4 שעות. <u>יסין, אמנה, חנה, נאיפה ומוחמד יום עבודה.</u> 28 תיבות תמר א', 5 בצל 7 תיבות ב' לפרות. השקיית גזר 3 שעות. <u>אמנה קיבלה 1 ל"י.</u>
27.8.1961	יום א' ט"ו באלול תשכ"א	אחר הצהריים במטע. בלילה מנקה פרג. השקיית כרובית 3 וחצי שעות.
28.8.1961	יום ב' ט"ז באלול תשכ"א	בחיפה. מוכר פרג. לוקח חלק מתוקן של מרסס (בוכנה). בלילה גומר לנקות פרג.
29.8.1961	יום ג' י"ז באלול תשכ"א	<u>יסין, מוחמד, אמנה, נאיפה, חנה יום עבודה</u> יסין רק 7 שעות. גמר סגירת החוטים.

7.9.1961	כ"ו באלול תשכ"א	יום ה' חלוקת תפוחי עץ. השקיית גזר.
8.9.1961	כ"ז באלול תשכ"א	יום ו' יסין ו-3 בחורות לקט בצל חצי יום עבודה. יסין אחר הצהריים שעה. לא התקיים ריסוס בגלל חוסר מים.
9.9.1961	כ"ח באלול תשכ"א	יום שבת יסין ועוד 2 בנות קטיף עגבניות. 25 תיבות לנוב.
10.9.1961	כ"ט באלול תשכ"א	יום א' חלוקת תפוחי עץ (מנה כפולה) פיזור 80 ק"ג אמוניאק + 10 ק"ג אלדרין 4%. שידוד שתי וערב.

רשימות

ד"ר צידון, קרית טבעון. טל' 339.

ז	השקיית עגבניות:	3 שעות	18.4.
ע	השקיית סלק:	3 שעות	19.4
ע	השקיית סלק	2 קווים 3 שעות	20.4
ז	עגבניות	2 שעות	21.4
ע	סלק	2 קווים 3 שעות	22.4
ז	עגבניות	חצי שעה 1 קו.	23.4
ע	בצל		23.4
ע	תלתן	2 קווים 3 שעות	24.4
ע	תלתן	3 שעות	25.4
בין 24-26 השקנו את הפרג ועגבניות החשבון <u>אצל</u> זאביק.			
ז	עגבניות	חצי שעה 1 קו	28.4
ע	תלתן	3 וחצי שעות 1 קו	29.4
ז	עגבניות	1 שעה 1 קו	30.4
ז	עגבניות	רבע שעה	1.5

	חצי שעה 2.5	עגבניות	ז
	1 שעה 4.5	עגבניות	ז
1 קו	1 שעה 5.5	תלתן	ע
1 קו	4 שעות 5.5	תלתן	ע

אני חייבת ליעקב קץ מדיד גר 600
 לעופר: 1 וחצי (טקסט לועזי)
 נתתי ליסין בסה"כ 10 ל"י.
 נתתי לגוטליב בסה"כ 10 ל"ח.

1962 בית-לחם

29.9.1962	א' בתשרי תשכ"ג	יום שבת <u>ג'נה</u> הוזרעה 19.9.
15.10.1962	י"ז בתשרי תשכ"ג	יום ב' <u>מירה</u> דרישה.
16.10.1962	י"ח בתשרי תשכ"ג	יום ג' <u>מיכה</u> סוף דרישה.
18.10.1962	כ' בתשרי תשכ"ג	יום ה' <u>שניה</u> ריר המזריע אומר (יעקב) שזו רק התחלה.
19.10.1962	כ"א בתשרי תשכ"ג	יום ו' השקייית משתלת סלק חצי שעה. <u>שניה</u> ריר.
20.10.1962	כ"ב בתשרי תשכ"ג	יום שבת <u>שניה</u> הוזרעה "חמדן".
21.10.1962	כ"ד בתשרי תשכ"ג	יום ב' אני בחיפה, ברל, פאבל, ג"ח מילר.
22.10.1962	כ"ה בתשרי תשכ"ג	יום ג'

בבוקר יש לשניה עוד ריר.

31.10.1962	ג' בחשון תשכ"ג	יום ד'	אחר הצהריים אצל בן-עמי לא מסכים לפרוע שטר ראשון של הלוואת פרידמן.
1.11.1962	ד' בחשון תשכ"ג	יום ה'	השקיית תירס 22 4 שעות. גמר פיזור דשן בתוספת (רק סופר) ועל ידי אפל (סופר + אמוניאק)
2.11.1962	ה' בחשון תשכ"ג	יום ו'	<u>אילנה</u> הוזרעה. כיסוח משתלת סלק.
3.11.1962	ו' בחשון תשכ"ג	יום שבת	השקיית תירס לגונה 4 שעות.
4.11.1962	ז' בחשון תשכ"ג	יום א'	השקיית משתלת סלק.
8.11.1962	י"א בחשון תשכ"ג	יום ה'	קיבלתי תוספת אדמה: התחלת הוואדי המוביל למטע בסוף המגרשים פסקי, אפשטיין.
9.11.1962	י"ב בחשון תשכ"ג	יום שישי	גי'נה בהריון.
10.11.1962	י"ג בחשון תשכ"ג	יום שבת	שניה דרישה?
12.11.1962	ט"ו בחשון תשכ"ג	יום ב'	שניה סימני ריר.
13.11.1962	ט"ז בחשון תשכ"ג	יום ג'	<u>שניה</u> דורשת.
14.11.1962	י"ז בחשון תשכ"ג	יום ד'	

16.11.1962	י"ט בחשון תשכ"ג	יום שישי ב.ה. ג'ינה מעוברת.
27.11.1962	ל' בחשון תשכ"ג	יום ג' שי נשחט בשעות הערב לפי הוראת ד"ר צידון (דלקת דרכי הנשימה).
16.12.1962	י"ט בכסלו תשכ"ג	יום א' ברכה המליטה עגל במוצ"ש בלילה לבד.
20.12.1962	כ"ג בכסלו תשכ"ג	יום ה' מתחיל לשתול ארגז לשתילת 2 שורות. חבלים.
21.12.1962	כ"ד בכסלו תשכ"ג	יום ו' ד"ר צידון קובע שאילנה ושניה מעוברות. העגלים קיבלו זריקות הורמונים.
23.12.1962	כ"ו בכסלו תשכ"ג	יום א' נתן גולדשטיין קנה העגל של ברכה ב-380 ל"י. הילדים נסעו עם סבתא לכפר המכבי. בערב ישיבת ועדת ביקורת.
24.12.1962	כ"ז בכסלו תשכ"ג	יום ב' מתחיל לתחח סרטי שתילה לסלק במתחחה 2 ס"מ.
25.12.1962	כ"ח בכסלו תשכ"ג	יום ג' שמואל ר. מקלטר ומשדד את רוב שטחי הפלחה שלי (2 דונם במגרש) בתוספת השטח סביב התלתן, החצי העליון של מכון המים, 7 דונם על יד הקידוח בצפורי, 3 דונם על ידי אסל. שם הוא שקע בגלל ברז שנזל ובקושי הצליח לצאת. למחרת קלטר גם את השטח בתיבול. עבודה טובה.
26.12.1962	כ"ט בכסלו תשכ"ג	יום ד' גומר לתחח.

מרים ק' ושתי ערביות שותלות סלק.
27.12.1962 יום ה' ל' בכסלו תשכ"ג
3 ערביות שותלות סלק.

28.12.1962 יום ו' א' בטבת תשכ"ג
4 ערביות גמרו לשתול הסלק 4 דונם.

1963 בית-לחם

1.1.1963 יום ג' ה' בטבת תשכ"ג
זריזה יבשה.

11.1.1963 יום ו' ט"ו בטבת תשכ"ג
נוסע לחיפה ומביא משם במונית את משדדת הרשת ו-200 ק"ג חיטה נורסית 163.

13.1.1963 יום א' י"ז בטבת תשכ"ג
זריעת 5 וחצי דונם חציר בתוספת (סביב לתלתן) פיזור יד שתי וערב 24 ק"ג תלתן פולי + 6 וחצי ק"ג ש"ש הצנעה במשדדת רשת.

14.1.1963 יום ב' י"ח בטבת תשכ"ג
זריעת 11 דונם חיטה בבוצה ע"י מכון המים בפיזור יד שתי וערב.

15.1.1963 יום ג' י"ט בטבת תשכ"ג
הצנעה בחיטה עם "פאולה" ומטבעת רשת. בחלק התחתון הצנעה לא הייתה יעילה. השטח היה קשה והמשדדה כמעט ולא נכנסה.

16.1.1963 יום ד' כ' בטבת תשכ"ג
זריעת החציר בתיבול 11 דונם בפיזור יד שתי וערב 60 ק"ג. תלתן פתלי + 12 ק"ג ש"ש). מתחיל לרדת גשם קל. אחר הצהריים שידוד השטח מעל לבית הקברות במשדדה רגילה לרוחב.

17.1.1963 יום ה' כ"א בטבת תשכ"ג
6 מ"מ גשם.

ניסיתי לשדד בתקיל אך לא הצלחתי בגלל הלכלוך והבוץ (במשדדת רשת)

18.1.1963 יום ו' כ"ב בטבת תשכ"ג

8 מ"מ גשם.

ברכה ר"ר.

19.1.1963

כ"ג בטבת תשכ"ג

יום שבת

ברכה ר"ר.

20.1.1963

כ"ד בטבת תשכ"ג

יום א'

הצנעת החציר שנזרע ביום ד' בתיבול במשדדת רשת מדוללת (הסרתי ממנה כ-40 סיכות).
אחר הצהריים זריעת המגרש שעל יד בית הקברות בכוסברה. 5 ק"ג כוסברה + 4 דליים אוריאה 6 דליים בסך הכול.
זריעה ביד שתי וערב.

21.1.1963

כ"ה בטבת תשכ"ג

יום ב'

אחר הצהריים הצנעת הכוסברה מעל לבית הקברות במשדדת רשת.
אחר הצהריים זריעת כ-4 דונם כוסברה במכון המים עם אוריאה.
ביד ששתי וערב. סיימתי בחושך. בדרך הביתה לפני המרכז, נקרעה השרשרת של האגריה.

22.1.1963

כ"ו בטבת תשכ"ג

יום ג'

בבוקר אצל הרופא תוצאות בדיקת השתן אינן מעודדות. עלי לשכב לפחות 3 שעות כדור אנטיביוטיקה 20 כדורים.
הצנעת כוסברה (מכון מים) עם פאולה ומשדדת (לא ברור) את כל יתרת השטח שבמכון המים 12 דונם תוך 2 שעות.
אחרי 12 חזרתי הביתה ושכבתי.

23.1.1963

כ"ז בטבת תשכ"ג

יום ד'

י"סן חולב.

אילן בן שנה

מיכל נוסעת לחיפה ואני דואג לפרות וליעל.
אמנון פרידמן נפטר הבוקר בירושלים ויובא לקבורה כאן הערב.
אני ממשיך לשכב.

י"סן חולב.

24.1.1963

כ"ח בטבת תשכ"ג

יום ה'

י"סן חולב.

ממשיך לשכב.
אחר הצהריים אצל הרופא. עוד 20 כדורים אנטיביוטיקה ובדיקת שתן שלישית.
גשם קל.

אני חולב

25.1.1963	כ"ט בטבת תשכ"ג	יום ו'
		אני חולב.
		מתחיל גשם רציני.
		יסיין חולב
		28 מ"מ.
26.1.1963	א' בשבט תשכ"ג	יום שבת
		36 מ"מ.
27.1.1963	ב' בשבט תשכ"ג	יום א'
		ממשך לשכב.
		מיכל נסעה לחיפה ואני שומר על יעל.
28.1.1963	ג' בשבט תשכ"ג	יום ב'
		אני מסייר בשט על יד הקידוח ובואדי.
		בצפורי עלתה עשביה. גם יבלית ורב שנתיים. איני יודע אם שידוד יועיל הרבה.
		הואדי נקי יחסית, הגשם העדין והרב לא גרם לשום סחף.
		חזרתי עייף הביתה ונשכבתי.
29.1.1963	ד' בשבט תשכ"ג	יום ג'
		בבוקר עם מיכל אצל הרופא.
		שולח אותי לביקורת בחיפה ביום ה' מרשה לי לקום.
		מפורר 3 שקי אמוניאק, מרכיב שרשרת בצדה הימני של האגריה ויורד עם חומר זריעה למכון המים. רוח מזרחית ערה.
		מתחיל לזרוע 7 דונם כמון.
30.1.1963	ה' בשבט תשכ"ג	יום ד'
		זורע 7 וחצי דונם כמון.
		10 ק"ג כמון + כ-90 ק"ג אמוניאק. זריעה שתי וערב. הצנעה במשדדת רשת הפוכה.
		בצהריים העברתי את המשדדה אל השטח בצפורי.
		סולימן הבטיח לי מחר לפני הצהריים לשדד.
31.1.1963	ו' בשבט תשכ"ג	יום ה'
		לפני הצהריים בחיפה בדיקות דם, שתן, שיקוף, שחפת.
		בצהריים חוזר עם פאבל.

עננים כבדים, החלטתי למרות האורח הנדיר לזרוע את הכמון. נסעתי איתו יחד לשטח. זריעה שתי וערב 10 ק"ג כמון + 90 ק"ג אמוניאק שטח של קצת למעלה מ-7 דונם. סולימן שידד לפני הצהריים. השטח נשאר די מלוכלך בעיקר עשבים קש וגם יבליט. חוזר הביתה עייף ב-5:30.

1.2.1963

ז' בשבט תשכ"ג

יום ו'

הבוקר 3 מ"מ גשם. ב-10:00 נוסע עם סולימן להצניע הזריעה עם משדדת רשת הפוכה. באמצע העבודה הרימונו את קצות המשדדה וקשרנו והיא בכלל לא נסתמה יותר. העברנו את המשדדה אחר כך לוואדי (שטח מיועד לאניז). אחר הצהריים מחכה לשווא למ. עמיר ומפסיד כשעה במחסן הספקה. השטח על יד אסל מכוסה עשבים אך הכוסברה מתחיל רק לנבוט מתחת לאדמה.

3.2.1963

ט' בשבט תשכ"ג

יום א'

היום ב-5:00 נוסע עם זאב שטיינפלד ב-7:00 לעפולה. יושב בבית המשפט מ-8:00 עד 12:00 פחות רבע לחינם, ויתרו על עדותי. מגיע ב-1:30 לחיפה, בצהריים אצל פאבל ואדית. ב-4:00 ברחוב הגפן 44 לקבל תשובה לבדיקות. ברבע לשבע מגיע הביתה עייף ורצוף. רוח מזרחית חזקה.

4.2.1963

י' בשבט תשכ"ג

יום ב'

השרב נמשך. לפני הצהריים משדד את שטח הכוסברה והכמון במכון המים לאורך במשדדת רשת. הכוסברה עוד לא הציץ. הרבה עשבים חדשים בגבול עם אמנון וישניבסקי. שדדתי עם בהמה של אמנון ב. אחר הצהריים מנקה קצת את שאריות התירס על יד אסל. אחר כך בהנהלת חשבונות ומחסן אספקה. בערב ישיבת תיבול.

5.2.1963

י"א בשבט תשכ"ג

יום ג'

בבוקר שמואל מקלטר ומשדד המחצית העליונה של המגרש ואת הוואדי (שטח מזרע האניז). אני גומר לנקות התוספת ליד אסל. הכוסברה מתחיל להציץ פה ושם בין העשבים הרבים. השרב נמשך.

6.2.1963

י"ב בשבט תשכ"ג

יום ד'

לפני הצהריים אספתי את כל זרעי תפוחי האדמה שנשארו במחסן והובלתים הביתה (כ-520 ק"ג, טקסט לועזי).
אחר הצהריים התחלתי לתחח הסלק. בדונם הראשון המלוכלך ביותר עבדתי במתחחה 40 ס"מ. הלך בקושי הסלק
נפגע קצת.
לפני זה פיזור שק אמוניאק.

7.2.1963

י"ג בשבט תשכ"ג

יום ה'

המשך וגמר התיחוח במתחחה מספר 22 עם רגל אווז ומכסה המגן האחורי מורם קצת על מנת למנוע סתימות.
השרב נשבר בערב.

8.2.1963

י"ד בשבט תשכ"ג

יום ו'

זריעת כ-5 דונם אניז בואדי ביבש. כ-6 וחצי ק"ג עם שק אמוניאק. הצנעה במשדדת רשת הפוכה.
אחר הצהריים קוצר קציר ראשון של תלתן. מוביל באגרה.
לוקח אספקה במחסן.
מעונן, אך עדיין לא יורד גשם.

9.2.1963

ט"ו בשבט תשכ"ג

יום שבת

מתחיל לטפטף. בערב אסיפה.

10.2.1963

ט"ז בשבט תשכ"ג

יום א'

בבוקר מסייר במכון המים. המצב בתיבולנים אינו מעודד ביותר. הודות לשידוד לפני הנביטה הכוסברה אומנם נובט
בשטח נקי מעשבים אך לעומת זאת סובל מאכילה (כנראה צפורים) כל הפסיגים כמעט ללא יוצא מן הכלל חצויים.
פני השטח בכמון יבשים לגמרי. מצאתי כמה זרעי כמון שלא הראו שום סימני נביטה. טעמם היה נורמאלי. ייתכן שעוד
יבטו אחרי הגשם, אך ייתכן גם שלא.
אחר הצהריים פתחתי עם הסוס של כץ תלמים לאורך 4 הקוים הראשיים מתחת לבוסתן. מחרשה ערבית עם פחית
תילום, כל 75 ס"מ. עבור תפוחי אדמה.
ביקור של אימא, כרמלה ורוני.
בלילה יורד גשם איטי אך ממושך ועדיין.

11.2.1963

י"ז בשבט תשכ"ג

יום ב'

עד הבוקר 18 מ"מ.

התלתן רטוב ורודף. קצרתי מנה אחת בכוון אחד ובקושי רב הצלחתי להביאו באגריה לרפת.
סחטתי כ-10 ל" מיץ מלימונים ומיכל הכינה מיץ מרוכז.

12.2.1963

י"ח בשבט תשכ"ג

יום ג'

עד 8 בבוקר 47 מ"מ.

סיור בצפורי ובואדי. בצפורי די הרבה עשבים, אם כי לא נביטה חדשה לגמרי. מצאתי כמה גרעיני כמון שלמים וגרעין אחד שמתחיל להתליע.

למרות הגשם הרב לא נגרם בואדי כמעט כל סחף.

ברכה דורשת.

13.2.1963

יום ד' י"ט בשבט תשכ"ג

לפני הצהריים צילום כליות בבית חולים בעפולה.

בערב ישיבת ועד. הורדתי טוב. הבטחתי לשלם בחודש יולי 3,000 ל"י ועד אז לא לעלות מעל ל-9,500 ל"י.

14.2.1963

יום ה' כ' בשבט תשכ"ג

לפני הצהריים קציר ירק והובלתי עם הפרד של אמנון. אחר הצהריים אספקה בקיר פפו והמשפחה. בערב אצל שלמה שורץ.

15.2.1963

יום ו' כ"א בשבט תשכ"ג

בחיפה לא הצלחתי בשום מקום להשיג זרעי בצל. בבית הסתבר שיש בצרכניה 1 וחצי ק"ג בצל מצרי משנת 1961. אחר הצהריים קצרתי והבאתי ירק.

16.2.1963

יום שבת כ"ב בשבט תשכ"ג

סיור במכון המים ובית העלמין למרות הזריעה הצפופה החיטה היא בכמה מקומות דלילה למדי. הכוסברה שנאכל מתגבר ופה ושם מצמיח עלה אמיתי באמצע אבל אין כמעט נבט אחד שאפשר להשוותו לנבטים מבריקים והיפים שעל יד אסל. הכמון עוד לא נובט. מצאתי שני נבטים מתחת לפני הקרקע. החציר בתיבול לא כל כך מוצלח כמו בתוספת על יד הבית, הרבה קרחות.

17.2.1963

יום א' כ"ג בשבט תשכ"ג

שידוד שטח המיועד לבצל במשדדה רגילה. אחר הצהריים יחד עם הילדים ריכז שאריות התירס בכל השטח.

18.2.1963

יום ב' כ"ד בשבט תשכ"ג

איסוף וסילוק שאריות התירס וסילוקם. קציר הרבה ירק למחר. בערב ישיבת ועדת הביקורת אצל שמואל ר.

19.2.1963

יום ג' כ"ה בשבט תשכ"ג

בבוקר שידוד ארבע קווים נוספים בסוס של דרסלר (מיועד לגזר וצנון). אחר הצהריים זריעת בצל (4 קווים) ערוגות של 3 שורות כל אחד. המרחק בין שתי שורות המרכזיות בכל ארוגה כ-72 ס"מ.

עבדתי עד החושך אך לא הספקתי לגמור.

נקב מספר 9, כ-950 ג' לכל השטח.

- יום ד'** **כ"ו בשבט תשכ"ג** **20.2.1963**
 זריעת 2 קווים צנון. מרחקים כמו בצל (אתמול). נקב מספר 6 לשני הקווים חצי ק"ג בדיוק. זרעתי עם הנעל לזריעה ברטוב ברם, איני יכול לומר בבטחה שכל הזרעים מונחים בשכבה רטובה.
- יום ה'** **כ"ז בשבט תשכ"ג** **21.2.1963**
 זריעת 2 קווים גזר. מרחקים כמו בבצל. בעד נקב מספר 6 לשני קווים 250 ג'.
 בצהריים עליה לקברו של אמנון ז"ל ונטיעת חורשה לזכרו.
 הרגתי חפרפרת בקצה הסלק. העברת 4 קווים עם פטישי לילה לבצל והשקייתו כ-3 שעות.
- יום ו'** **כ"ח בשבט תשכ"ג** **22.2.1963**
 היום זרעתי לבד לגמרי 4 קווים (ראשונים) בתפוחי אדמה בגלל הקרום היבש שנוצר בתחתית התלמים לא יכולתי לזרוק מארגז והצטרכתי לעבד עם דלי.
 ב-5:15 אחר הצהריים גמרתי לזרוע בלי כל עזרה, בלי הפסקה ובלי ארוחת צהריים. איש לא שאל אפילו לשלומי משך כל היום. ובחושך התחלתי להצניע עם הסוס של כץ בחושך גמור גמרתי בערך 2/3 של התלמים. בערב ירדו 20 מ"מ גשם. למחרת בבוקר גמרתי את הכול.
- יום שבת** **כ"ט בשבט תשכ"ג** **23.2.1963**
 לפני הצהריים עוזר לספר ולשרוף בונים. אחר הצהריים סיור בצפורי ובואדי.
הכמון באופן דליל מאוד, הרבה עשבים וקרום קשה.
האניז נובט יפה. הרגתי חפרפרת בסלק.
- יום א'** **ל' בשבט תשכ"ג** **24.2.1963**
 בבוקר סיירתי במכון המים. למרות הקרום הקשה נובט הכמון, אם כי בצורה ספורדית למדי ובעיקר בין הסדקים.
 מסקנה: אין לזרוע פחות מ-2 ק"ג לדונם!!
 הכוסברה מתגבר באיטיות על הפגעים בפסיגים אך כנראה שיוכל להם. יש די הרבה נבטים חדשים ושלמים של כסובר.
 בעוד שכאן מורגש פיגור רב, הרי הכוסברה שעל יד אסל מפותח יפה עם כמה עלים אמיתיים כבר.
 בדקתי את הצנון שנזרע ברטוב והוא מתחיל להתליע בלי השקייה.
 בצהריים תיקנתי במעדר את התלמים בתפוחי האדמה. כאשר רציתי לנסוע ב-4:00 למרכז ראיתי שמירה העגלה הקטנה עומדת נפוחה. המקום לפזור אמוניאק בחיטה, להביא ירק ולתרום דם, חזרתי עם יוסף פרידמן והקטוקר של דומינסקי. הוא מיד דקר את העגלה ואמר שזה היה ברגע האחרון. הגזים לא יצאו בבת אחת אלא טיפין טיפין ואני עמדתי על יד העגלה אחרי 6:00 כשעה וחצי. בינתיים באה אימא. עופר קשר למירה מקל בפה אחר כך השקתיה קריאולין והשארתי קשורה כל הלילה. בלילה ניקיתי קצת הרפת.

יום ב' **א' באדר תשכ"ג** **25.2.1963**
אמש ובלילה ירד 6 מ"מ גשם. בבוקר עוד 4 מ"מ. הבאתי הביתה 2 מנות ירק ובערב עד החשיכה פזרתי 125 ק"ג גפרת אמון בחיטה. אחרי החליבה עשינו חגיגת יום הולדת לעדנה ולי.

יום ג' **ב' באדר תשכ"ג** **26.2.1963**
סיוור במגרש ראיתי שהצפורים אוכלות לא רק את הפסיגים של נבטי הצנון, אלא תולשות גם את כל הנבט. הנזק עצום. החלטתי לזרז הנביטה על ידי השקייה והשקיתי 1 וחצי שעות בפטישי לילה. לא ירד גשם ויעילות דישון הראש בחיטה מוטלת בספק.

יום ד' **ג' באדר תשכ"ג** **27.2.1963**
לפני הצהריים בחיפה. בערב ישיבת ועדת ביקורת.

יום ה' **ד' באדר תשכ"ג** **28.2.1963**
השקיית גזר 3 שעות בפטישי לילה. השקיית תפוחי אדמה 2 שעות פטישים רגילים. הציפורים ממשיכות לעשות שמות בצנון.

יום ו' **ה' באדר תשכ"ג** **1.3.1963**
זריזה צריכה להמליט (2.10 הוזרעה)
ב-9:00 בבוקר ריסוס בכוסברה שמעל לבית הקברות הגרמני ב-200 ל"י נפט למרות הטל, הריסוס הצליח. גמר השקיית תפוחי אדמה 2 שעות השקייה קלה בשטח הבצל. סיוור בצפורי ובאניז. הכמון על יד הקדוח דליל מאוד אך עדיין ממשיך לנבוט!! לא העקבות עוברים ערבים וצאן בחלקו הצר של המשולש באופן חופשי. האניז נובט יפה אך עודנו בפסיגים.

יום שבת **ו' באדר תשכ"ג** **2.3.1963**
סיוור במכון המים: למרות שהכוסברה שם נזרע כמעט באותו הזמן כמו על יד אסל, הרי גודלו שם כשליש מהראשון. אחר הצהריים זריזה מוציאה המים אך משתהה בהמלטה ורגלי הולד לא יוצאות. בחצות שחררתיה ברפת, הכנסתי קש והלכתי לישון.

יום א' **ז' באדר תשכ"ג** **3.3.1963**
ב-6:00 בבוקר הכנסתי יד לבושת של זריזה והוצאתי את רגלי הולד. יחד עם חיים עופר הוצאנו עגל ענקי ויפה שהיה כבר מת. היה בתנוחה אחורית והרגליים כנראה לא יכלו למצוא את פי הבושת, אם הייתי מחליט לעזור בפועל בהמלטה בחצות או בערב, ייתכן שהיה הולד חי.

הרופא בא רק ב-5:00 אחר הצהריים.

לפני הצהריים קלטרתי את 2 הדונם שלפני הסלק ומכו כן את הצנון האכול מצפורים.

יום ב' **ח' באדר תשכ"ג** **4.3.1963**
ברכה דרישה?

לפני הצהריים הבאתי פעמיים ירק. אחר הצהריים ובלילה סערה וגשמים עד הבוקר ירדו 17 מ"מ.

יום ג' **ט' באדר תשכ"ג** **5.3.1963**
ממשיך לרדת גשם.

קצרתי את הקוצים שבשולי הכוסברה על יד אסל.

בערב ישיבת ועדת הביקורת אצלנו.

יום ד' **י' באדר תשכ"ג** **6.3.1963**

היום עסקתי בהתקנת הגדר לקראת המרעה. אחר הצהריים בא שמואל ר. עם 208 ליטר נפט וריססנו את שטח הבצל ואת 2 קווי הגזר (הגזר עוד לא נובט).

סימני ריר אצל ברכה

יום ה' **י"א באדר תשכ"ג** **7.3.1963**

אתמול היה לברכה ריר, אולם לא קפצה כלל. הבוקר כבר היה לה גם!

יום ו' **י"ב באדר תשכ"ג** **8.3.1963**

אתמול התחלתי לחלוב את זריזה 2 Xביום וכבר יש לי מסטיטוס ברבע הימני האחורי. בערב הכנסתי לה 3 שפופרות בצד הימני של העטין.

היום הייתה רוח שרבית והגשם החזק יצר קרום רציני במגרש ולכן השקיתי היום שעה את הבצל והגזר בפטישי לילה.

קצרתי ירק גם למחר, המשכתי להתקין גדר והבאתי אספקה.

בערב סרט פייטון פלייס.

יום שבת **י"ג באדר תשכ"ג** **9.3.1963**

לפני הצהריים גמרתי את סדורי הגדר. ב-1:00 יצאו הפרות לראשונה למרעה. מיכל נסעה ב-2:00 עם עדנה וחנן לטבעון ואני שמרטפתי את יעל.

שניה חזרה בערב מן המרעה ואי אפשר היה לחלוב אותה. סיימתי לחלוב אותה אחרי המחלבה. ממש סכנת נפשות.

בבצל הופיע זבוב הבצל ופוגע קשה בנבטים.

יום א' **ט"ו באדר תשכ"ג** **10.3.1963**

חליבת שניה, הבוקר עוד יותר גרוע מאמש. קרעה את רצועת השעון, מעכה את הדלי וכו' וכו'. אחרי ארוחת הבוקר איבוק הבצל ב-ד.ד.ט ישן עם שק יוטה. אחר הצהריים שידוד תפוחי אדמה במשדדת רשת הפוכה. אחרי המחלבה חליבת שניה, כ=1 וחצי שעות, ממש סיוט. גם עופר לא יכול היה לעזור. בסוף הצלחתי לחלוב אותה על ידי כך שהכנסתי לרוחב הרפת קורת עץ של 4 מ' אשר הגבילה את עמידתה בתוך העמדה. משפחת ברקאי אצלנו עד חצות ניסוח דו"ח ועדת ביקורת על בן-עמי ופיפר.

12.3.1963

ט"ז באדר תשכ"ג

יום ב'

זריעת שני קווי צנן (במקום זה שנאכל על ידי הציפורים). מעורב באוריאה, זריעה בפיזור יד והצנעה במשדדת רשת. שידוד 2 הדונמים לפני הסלק במשדדת רשת. לא עקרה העשבים ששחררו על ידי הקלטור. שניה עשתה עוד הרבה יותר צרות מאשר אתמול. אני הרוג.

13.3.1963

י"ז באדר תשכ"ג

יום ג'

גם הבוקר והערב נאלצתי לחלוב את שניה לאחר שעות במחלבה. רוב החלב נחלב לרצפה. השקיית גזר והשקיית יסוד של הצנן הזרוע מאתמול. אחר הצהריים סיור בשטח התיבולנים על יד המנהרה עשבים גבוהים מאוד, יש צורך לרסס מיד. האניס יפה מאוד, אולם אין לוותר על ריסוס. במכון המים הכמון דליל. **מסקנה:** חד משמעית: כמויות מינימלים של זרעים: כמון 2 וחצי ק"ג לדונם, כוסברה 2 ק"ג לדונם, אניז 1 וחצי ק"ג לדונם. אין טיפת נפט בכפר. ייתכן ויגיע מחר או ביום ו'.

14.3.1963

י"ח באדר תשכ"ג

יום ה'

הבוקר חלבתי את שניה ראשונה בתור, בזמן שעוד אכלה תערובת ואיך שהוא הצלחתי. גם היום לא הוצאתיה למרעה. השקיית בצל 1 ורבע שעות בפטישי לילה. שתי הפועלות (נאיפה ואדחה) גמרו לעשב את התחלת הסלק. אחר הצהריים מסייר בתיבול. החציר שם נשאר, דליל, נמוך ומלא קרחות.

15.3.1963

י"ט באדר תשכ"ג

יום ו'

הבוקר התחיל לרדת גשם. הצלחתי להביא הביתה את הירק שנקצר אתמול. רופא הבהמות בא אלי. לגבי "שניה" אין לו שום הבחנה או עצה. ל"זריזה" נתן זריקה (היא ממשיכה עם הדימום אחרי ההמלטה) ואמר לי להזמינו אליה בעוד שבוע. העגל אולי התנפח. הגמעתיו בקבוק קראוליק וקשרתי לו מקל בפה. זה עזר. למרות הגשם יצא העדר בצהריים למרעה. את שניה השארתי שוב בבית. הגשם נמשך כל היום. הריסוס ידחה לפחות עד אמצע השבוע הבא.

16.3.1963	כ"א באדר תשכ"ג	יום א'
		היום ירד 24 מ"מ גשם.
17.3.1963	כ"ב באדר תשכ"ג	יום ב'
		היום התחלתי לחלוב את ג'ינה רק פעם אחת ליום (בערב). הבוקר שלחתי את <u>אילן</u> לשווק שקל כ-460 ק"ג. הפרות לא יצאו למרעה והצטרכתי לקצור ולהביא פעמיים ירק.
18.3.1963	כ"ג באדר תשכ"ג	יום ג'
		<u>זרח בן שנה</u>
		ב-8:00 בבוקר לקחתי תותח נגד צפורים אצל י. קטלובסקי, תיקנתי והפעלתי אותו בצנון. אחר כך הבאתי ירק וב-10:30 יצאתי לרסס בנפט. אד 2:00 בצהריים ריססנו את הכמון שעל יד הקדוח. מקורות סוללת כביש בקצה המזרחי ורוצה גם לסול כביש בקצה המערבי ובצד הצפוני (!!) הכמון דליל מאוד ולא יפה. עשבים גבוהים מאוד. אחר הצהריים ריססנו את הכמון שבמכון המים. חזרתי מאוחר הביתה. מיכל הוציאה את הפרות למרעה בצהריים (גם את שניה) והחזירה אותן לפנות ערב.
22.3.1963	כ"ו באדר תשכ"ג	יום ו'
		הבוקר שדדתי במשדדת רשת את 2 הדונם שלפני הסלק ועוד פעם את תפוחי האדמה (עם שד של דרסלר). העדר קיבל זריקות נגד פה וטלפיים הרופא ראה את זריזה ואמר שהרחם מתכווצת. בדיקת ביקורת בעוד שבועיים. היום שרב. אחר הצהריים ריססו האניז ב-2 חביות נפט.
23.3.1963	כ"ז באדר תשכ"ג	יום שבת
		סיוור בשטחים. הכמון בשני המקומות עלוב ודליל, האניז לא סבל מהריסוס בשרב. הוא יפה למדי. הריסוס אינו מדביר יפה את החרדל. החיטה יפה. "מקורות" סללה דרך חדשה סביב חלקתי על יד הקידוח וגלחה משם קצת יותר מדונם אדמה.
24.3.1963	כ"ח באדר תשכ"ג	יום א'
		אחרי שהבאתי הירק נסעתי בדרך לא דרך למשרדי מקורות שעל יד פתח המנהרה באילגט. חיכיתי 3/4 שעה למנהל מר קרובי ותבעתי ממנו פיצויים בסך 150 ל"י. בחור נעים ונחמד. מזכירו "רמי". אחר הצריים קצרתי 2 מנות ירק וערום הקוצים שקצרתי לפני כמה ימים בחלקו המזרחי של התלתן.
25.3.1963	כ"ט באדר תשכ"ג	יום ב'
		בבוקר הלכתי לקבל זריקת טטנוס, ערכתי קניה בצרכניה ושוחחתי עם שוורץ, הוא אמר לי למכור את "זרח" לסוחר ואחר הצהריים כתבתי מכתב לסוחר הבהמות לוסטיג ברמת ישי.

את הקוצים שערמתי אתמול בקצה התלתן הובלתי בשתי הובלות הביתה, הכנסתים לתא העגל. אחר הצהריים התחלתי לזרוע 2 קווים של צנון מתחת לבצל, הפעם לרוחב המגרש. בערב ישיבת ועדת ביקורת עם ש. שוורץ. נמנמתי רוב הזמן.

26.3.1963

יום ג' א' בניסן תשכ"ג

לפני הצהריים גמר זריעת צנון, שיטת הזריעה: 19, 20 (לאורך ולרוחב המגרש). זריעה בעומק עם נעל חדה. בצהריים שדדתי את הגזר לרוחב. מעשה נועז למדי. נראה התוצאות בזמן זריעת הצנון, ראיתי שיש הרבה נבטי עשבים קטנים לכן שדדתי גם את הצנון החדש מיד אחרי הזריעה.

אחר הצהריים זריעת 2 קווים חסה הירקן גדרה כל 47 ס"מ, נקב מספר 9, 100 ג' לקו. בערב השקיית בצל 2:20 שעות פטישי לילה והשקיית קו 3 תלתן 2 שעות פטישים רגילים. בצהריים היה אצלי הסוחר לוסיטג וקנה את העגל. שילם מקדמה של 100 ל"י לפי 2.80 ל"י הק"ג.

27.3.1963

יום ד' ב' בניסן תשכ"ג

הבאתי את ברכה למזריע הבוקר בלי סימנים ברורים. אמר שהיא בדרישה ברורה. בצהריים רק קפצה וקפצו עליה. אזריעה מחר שנית.

השקיית קו 4 בתלתן 2 שעות.
השקיית חסה 3 שעות פטישי לילה.
השקיית צנון ראשון וגזר 3/4 שעות פטישי לילה.
הבאת הספקה.
שרב.

28.3.1963

יום ה' ג' בניסן תשכ"ג

הבוקר הבאתי את ברכה בשניה למזריע. איני שבע רצון משידוד הגזר יש הרבה נבטים יפים וגדולים שכוסו בעפר. ייתכן שהיה צריך לדחות את השידוד לעוד כמה ימים.

בינתיים הצנון הזרוע בפיזור השתמש קשה בעשבים.
שרב.

29.3.1963

יום ו' ד' בניסן תשכ"ג

נתן התחיל הבוקר לעשות את חצר העגלות. הפכתי הגלגלים במכסחת בעד הרכבתי שתי אצבעות קלטור וקלטרתי בזהירות את תלת-שורות הבצל המלוכלכות ביותר.

אבקתי בשק את הצנון הראשון ב-ד.ט. 10%. החסה מתליעה. הצנון החדש עד כמה שהצלחתי לבדוק תפח ומצאתי גם זרעים שהתליעו.

הפרות יצאו לראשונה בכיוון מאתנו אל בני. חזרו שבעות. שנייה נחלבה בסדר.

30.3.1963

יום שבת ה' בניסן תשכ"ג

הצנן שנזרע ברטוב מתחיל לנבוט.

31.3.1963

יום א' ו' בניסן תשכ"ג

הפעלת התותח בצנן החדש. בבוקר השכם בא לוסטיג קשר לעגל שק על הראש ואני סחבתי אותו ברגל למרכז. שקל 460 ק"ג וקיבלתי עבורו 1,204 ל"י.

בצהריים נסעתי למקורות לנדנד על הפיצויים 2 סלק ... פרים ענקים עומדים בהרחבה בקצה המשולש המקום איפה שהכמון הוא נקי ויפה ביותר. אורי עמית ("מקורות").

1.4.1963

יום ב' ז' בניסן תשכ"ג

היום בחיפה על מנת לשלם שטר של בנק פויכטינגר. אוצר החייל וכו'. קניתי 30 כדורים בשביל מותח השרשרת. בלילה מנסה לשווא לתקן את מותח השרשרת באגרה. בלית ברירה מחבר מחתיכות ישנות שרשרת יותר קצרה על מנת שאוכל לנסוע בלי מותח. הולך לישון ב-4:00 בבוקר.

2.4.1963

יום ג' ח' בניסן תשכ"ג

לפני הצהריים עבדתי בתיבול (עישוב על יד עצי השזיפים). בצהריים שדדתי את הצנן הישן שתי וערב ואת הגזר רק שתי. השקיית קו 2 תלתן 3 שעות.

3.4.1963

יום ד' ט' בניסן תשכ"ג

שרב. הבוקר בחיפה שילמתי השטר של 1,560- ל"י בבנק פויכטינגר. ויתרתי על הארוחה בצהריים בבית והשקיתי הצנן החדש 3 שעות (פ.יום) קצרתי ירק, הבאתי אספקה.

4.4.1963

יום ה' י' בניסן תשכ"ג

מיכל, הילדים וסבתא נסעו לחיפה. שמרטפתי על יעל. נתן גמר את מלאכתו בחצר עגלות וברפת. אחר הצהריים השקיית בצל כ-2 שעות פטישי לילה אחרי דישון באמוניאק. המשך השקיית תפוחי אדמה אחרי דישון.

5.4.1963

יום ו' י"א בניסן תשכ"ג

להזמין ד"ר צידון לביקורת זריזה. היום שוב בחיפה. מסרתי בדיקת שתן שלישית. רציתי לבקר את כורש, אך במשרד נמסר לי כי הוא חולה.

גמר השקיית תפוחי אדמה. השקיית צנון וגזר אחרי דישון.

יום שבת **י"ב בניסן תשכ"ג**
מתחיל להשקות הסלק 4 שעות.

יום א' **י"ג בניסן תשכ"ג**
שידוד שני הקווים בין החסה והסלק במשדדה רגילה שתי וערב. רק השמדה חלקית של נבטי העשבים.

יום ב' **י"ד בניסן תשכ"ג**
פזור כ-60-70 ק"ג אמוניאק בשטח האניז. אחרי זה שידוד במשדדת רשת. עקצה אותי דבורה בראש וסבלתי קשה. בערב סדר פסח אצלנו עם משפחת דרסלר וילדיהם אך בלי הילדים שלנו.

יום ג' **ט"ו בניסן תשכ"ג**
גמר השקיית הסלק. השטח קיבל 4 שעות השקיה.

יום ד' **ט"ז בניסן תשכ"ג**
תיחוח ותילום תפוחי אדמה. הפעולה נעשתה מאוחר מידי. יכולתי לתחח רק במתחת 22 שלא השמידה את כל העשבים והמתלם הרתום אחריה לא נכנס מספיק לעומק. נפגע אחוז לא מבוטל של מערכת שרשי תפוחי האדמה. עבודת פרך.

יום ה' **י"ז בניסן תשכ"ג**
הבוקר ירדו 14 מ"מ גשם. לא מרגיש טוב. לפני הצהריים נחתי. אחר הצהריים אצל מ. עמיר, הספקה וקציר ירוק. ראיתי הכוסברה על יד אסל, כולו פורח ויפה. בערב השקיית קו 3 תלתן.

יום שבת **י"ט בניסן תשכ"ג**
היום חרשתי הפרדס והרימונים שליד הבית.

יום א' **כ' בניסן תשכ"ג**
ואדחה ועוד נערה אחת מנקות את כל הבצל. קלטרתי עם גלגל את תלת-שורות הצנון וכסחתי את החסה. לפני הצהריים יעד לי שורץ את שטח החורבה שבין בית הספר ובני כחלק של הפלחה שלי.

יום ב' **כ"א בניסן תשכ"ג**
היום ואדחה סיימה לנקות הבצל, שילמתי לה 15 ל"י. ראיתי עם בני שטח החורבה שלפני בית הספר ושיועד לי לעיבוד כפלחה תמורת האדמה על יד פתחה הצפוני של

המנהרה. בערב ביקשתי מלסינג שיחרוש לי אותה בהקדם.

16.4.1963

יום ג' כ"ב בניסן תשכ"ג

ברכה דרישה?

ניסיתי לתחח הצנון החדש במתחחת 40 ס"מ, אך לא הצלחתי.

תחת זה עברתי עוד פעם בגלגל הצנון גלגלים הפוכים (דר) בצד מין סכין ובצד שמאל רגל אווז. צורת עיבוד אידיאלית לתלת-שורות. השקיית חסה כ-2 שעות. תיחוח גזר במתחחה 22. נשאר עוד די הרבה עשבים בגזר. מתחיל לכסח הבצל. הילדים ומיכל עישבו את הצנון הישן.

17.4.1963

יום ד' כ"ג בניסן תשכ"ג

ברכה דרישה(?)

גמר כיסוח הבצל. לזריזה מתחילה מסטוטוס ברבע הימני הקדמי.

18.4.1963

יום ה' כ"ד בניסן תשכ"ג

מיכל נסעה בבוקר לטבעון. יעל ישנה עד הצהריים. הבאתי ירק וחרשתי באגריה את השטח מהצד הדרומי של הבית. בצהריים נסעתי לראות את החציר בתיבול. החציר נמוך, דליל ועלוב למדי, פרט לפיאות בהן יש ספיח דגן ופרט לשטח הנמוך בקרוב לתעלת הניקוז. הזמנתי את שמואל ר. לקצור את שני חלקות החציר בתחילת השבוע הבא. בהזדמנות זו ראיתי את האניז. הוא לא גבה בהרבה ומראה כבר ניצני פריחה. הבצורת בכל זאת מראה סימניה. ייתכן שיהיה צורך לתלוש אותו.

בערב השקיית תלתן 5, 3 שעות, צנון ישן אחרי דישון ובאמוניאק, חסה 1 וחצי שעות וקו אחד בצל.

19.4.1963

יום ו' כ"ה בניסן תשכ"ג

גמר השקיית הירקות בפטישי לילה. הכנה לזריעת תירס מעל הסלק.

20.4.1963

יום שבת כ"ו בניסן תשכ"ג

גמר השקיית תפוחי אדמה 3 שעות. זריעת קו אחד תירס מצרי. לפני הצהריים הבאתי בפעם הראשונה סלק לפרות. קיבלתי הצעת עופר לקצור את מגרשו ולהתחלק ביבול חצי-חצי.

21.4.1963

יום א' כ"ז בניסן תשכ"ג

ג'ינה יבשה.

היום דלול חסה (נאיפה ואדחה). זריעת קו אחד תירס 160 60 ס"מ 25X ס"מ.

מתחיל להשקות סלק 6 שעות.

השקיית קו תחתון תלתן 4 וחצי שעות.

22.4.1963	כ"ח בניסן תשכ"ג	יום ב'	דילול, וניקוי צנן חדש (2 ערביות).
			ביקור המדריכה לבקר. אשרה את תכניתי בדבר מילוי בור הסילו עם הירק שבמגרש עופר. ממשיך להשקות הסלק. מכסח את העשבים הגבוהים שעוד נשארו בבצל.
23.4.1963	כ"ט בניסן תשכ"ג	יום ג'	היום שמואל היה צריך לקצר אצלי בצהריים, התחיל לרדת גשם חזק ולמזלי הוא קצר רק תלם ראשון מסביב לחציר שבת ב"ל. 10 מ"מ גשם.
24.4.1963	ל' בניסן תשכ"ג	יום ד'	20 מ"מ גשם.
27.4.1963	ג' באייר תשכ"ג	יום שבת	שידוד שני קווים תירס במשדדת רשת. התירס מבצבץ.
28.4.1963	ד' באייר תשכ"ג	יום א'	ב-12:00 הבאתיאת הילדים אל פאבל לחיפה. דיברתי איתו רק כמה דקות.
29.4.1963	ה' באייר תשכ"ג	יום ב'	חג העצמאות. מיכל נסעה בבוקר לחיפה וחזרה עם הילדים ב-3:00. שמרטפתי, הבאתי ירק וסידרתי קצת במעבר מתחת לבית.
30.4.1963	ו' באייר תשכ"ג	יום ג'	לפני הצהריים מתחיל לתחח החסה הרבה שתילים לאכלם על ידי פרודניה או אגרוטיס. בגלל חוסר בנזין לא יכולתי לגמור לפני הצהריים וכאשר המשכתי אחר הצהריים, התחיל לרדת גשם. גמרתי את החסה אך לא יכולתי להמשיך לתחח גם את הצנן החדש...
1.5.1963	ז' באייר תשכ"ג	יום ד'	יום אחרון למרעה. בבוקר גשם רצינים. הילדים עשו קצת בגזר. התקפה רצינית של כמשון בתפוחי האדמה. יש צמחים בודדים שנגועים כבר גם בגבעולים. קציר תלתן קובץ בכיוון אחד.

2.5.1963	ח' באייר תשכ"ג	יום ה'
		בצהריים בא פאבל.
		בערב עופר ריסס את תפוחי האדמה במיצי 1 ק"ג לכל שטח.
3.5.1963	ט' באייר תשכ"ג	יום ו'
		קצרתי הרבה ירק. השלמתי את עישוב הגזר. היום נאה. בערב היה 30 וחצי ליטר חלב.
4.5.1963	י' באייר תשכ"ג	יום שבת
		התחלתי בסגירת המרפסת.
5.5.1963	י"א באייר תשכ"ג	יום א'
		כסחתי את הצנון החדש.
		התחלתי לכסח את הבצל (רגל וסכין). האבנים הרבות בשטח מקשות מאוד על הכסוח. אחוז קטן של בצל נעקר אך
		הדבר כדאי והפעולה תחסוך הרבה עבודה בעישוב.
		בצהריים בא שמואל וקצר את החציר שבתוספת וגם את כל התלתן. אחר כך קצר את המגרש של עופר.
		בבוקר השקיית קו 1 של תלתן 3 וחצי שעות.
6.5.1963	י"ב באייר תשכ"ג	יום ב'
		מתחיל להשקות תפוחי האדמה. התקפת כמשון כבדה ומתגברת.
		השקיית חסה.
		המשך גמר כיסוח הבצל.
7.5.1963	י"ג באייר תשכ"ג	יום ג'
		השקית צנון חדש וקו 1 צנון ישן. גמר השקיית תפוח אדמה 3 שעות.
		לפני הצהריים "איזון" עם מ. עמיר.
		אחרי שהבאתי סלק בצהריים, ראיתי שגלגל אחד באגריה התרוקן ופרקתי אותו, ברם הסתבר שאין לו תקר כנראה
		שהונטיל הכזיב.
		ריסוס תפוחי אדמה ב-650 ג' מיציב (עופר).
		בגלל ה"תקר" ובגלל הפסקת מים שחלה אחר הצהריים השתבש לגמרי לוח העבודה שלי.
8.5.1963	י"ד באייר תשכ"ג	יום ד'
		בבוקר עוד לא היו מים. הגיעו רק אחרי 8:00. השקיית קו 2 על צנון ישן 2 שעות, קו 2 גזר 3 שעות. הצנון הישן מתחיל
		לפרוח. קבעתי את שבת ליום הראשון של משלוח, אך הייתי צריך להקדים. הכמשון מכלה התפוחי האדמה בצורה

איומה.

ריסוס חסה בדיפטריקס ו-ד.ד.ט 25% מרסס ילקוט (3 פומיות) מרסס לקו במרסס השלישי רססתי את 2 קווי התיירס. סטרקוש גבה היום את החציר בתוספת ובמגרש של עופר. איחור של יום אחד. הרכבת כל הקווים בבצל, דיסון באמוניאק (בתוך השורות) בהשקייה של 4 שורות פטישי לילה.

9.5.1963

ט"ו באייר תשכ"ג

יום ה'

לפני הצהריים בחיפה (כורש).

הבוקר 5 מ"מ גשם.

שמאל קצר את החציר בתיבול. בערב ישיבת הביקורת.

לפנות ערב באו פפו ומשפחתו, הביא אופניים "מתוקנות".

10.5.1963

ט"ז באייר תשכ"ג

יום ו'

אחר הצהריים ובשבת הוצאת צנן. הרבה צנן קטן, אך רובו יש לי נוף דק. גבוה ונוטה לפריחה. הרבה מאוד עליים מפותחים. 23 תיבות 400 ק"ג.

ב-6:00 בערב סיור במכון ובואדי. הכמון רובו חולה וצונח. הכוסברה יפה. החיטה כ-2 דונם ברביצה קשה.

בואדי האניז עלה יפה ואפשר היה לקצרו בקומביין. עקבות של מצונעת בשטח ובורות חפורים. מסתבר שלפני כשבוע התאמן שם צה"ל. לפי השמועה כנראה יחידת מרגמות. פשוט מרגיז!!!

11.5.1963

י"ח באייר תשכ"ג

יום א'

ל"ג בעומר.

השקיית תפוח אדמה 1.5 שעות, השקיית תלתן 3 כ-5 שעות השקיית גזר. התחלת עישוב הבצל. למרות כיסוח טרומי של התלת-שורות עישוב שורה של כ-50 מטר אורך שעה.

השקיית לילה במטע.

ואדחה ונאיפה יום עבודה כל אחת.

12.5.1963

י"ט באייר תשכ"ג

יום ב'

ואדחה ונאיפה יום עבודה כל אחת.

25 תיבות צנן אדום.

13.5.1963

כ' באייר תשכ"ג

יום ג'

נסעתי בבוקר לתחנת הניסיונות על מנת לבקש מכסחת לחציר של המגרש של עופר. אין כל סיכוי. החלטתי לכבוש בלי לכסח. אנסה בזמן מילוי הבור לנסר את החבילות לאורך. בערב השקיית צנן חדש שעתיים, תירס 4 שעות ותלתן 5 שעות.

ואדחה ונאיפה יום עבודה עישוב בצל.

בבוקר ריסוס אחרון של תפוחי אדמה במיציב ו-750 ג' ד.ד.ט 50%.

14.5.1963 **כ"א באייר תשכ"ג** **יום ד'**
חנה ונאיפה המשך עישוב בצל והוצאת צנון.
42 תיבות צנון.

15.5.1963 **כ"ב באייר תשכ"ג** **יום ה'**
מתחיל שוב לקצור ולאבס תלתן עישוב 2 וחצי שורות בצל. חיסול חפרפרת בבצל. השקיית קו 5 תלתן. לחץ רע מאוד.

16.5.1963 **כ"ג באייר תשכ"ג** **יום ו'**
גמר עישוב בצל.

17.5.1963 **כ"ד באייר תשכ"ג** **יום שבת**
12 תיבות צנון.
יוסף כבש את כל החציר.
השקיית בצל, גזר, חסה.

18.5.1963 **כ"ה באייר תשכ"ג** **יום א'**
הוצאת תפוחי אדמה עליה יום עבודה.
אני אוסף ומיין. אחרי לילה של 3 שעות שינה.
בערב באה אימא.

19.5.1963 **כ"ו באייר תשכ"ג** **יום ב'**
עליה ברחה. במקומה באה חמדה ילדה בת כ-11, בתו של דיבו מוסטפא מוציאה צנון.
מוביל 53 חבילות "חציר" ממגרש עופר.
22 תיבות צנון בסך הכול 1 צרכניה, 4 לשליחה. כמון כן 4 תיבות חסה לשלמה. הביא 20 תיבות ריקות.
בערב השקיית קו אחרון תלתן מרבית הזמן אין לחץ.

20.5.1963 **כ"ז באייר תשכ"ג** **יום ג'**
המשך תלוש תפוחי אדמה (חמדה)

21.5.1963 **כ"ח באייר תשכ"ג** **יום ד'**
שרב כבד מאוד. שתי ילדות חמדה ועפיפה.

תליש תפוחי אדמה והוצאת צנון.

צרכניה: 11 צנון

יצרניה: 25 צנון

שלמה: 4 צנון 8 חסה. נתן לי 50 ל"י.

22.5.1963

יום ה' כ"ט באייר תשכ"ג

הבוקר באה חנה. תלושת תפוחי אדמה וגמרה התלישה.

עד הערב הספקנו לאסוף רק את כל האלפים וחלק מן הביתיים. אחר הצהריים מתחיל לתחח. מספיק לתחח רק הבצל ומשאיר מתחחה בשדה.

בערב אוסיפה על מושב מודרך. תגובת הועד על דו"ח ועדת הביקורת ועוד.

23.5.1963

יום ו' א' בסיון תשכ"ג

זריזה שלשול קשה.

חנה עבדה בתפוחי האדמה עד 12:00.

מתחח התירס 160 עם 40 ס"מ ומצניע ב-50 ס"מ.

לחנה שילמתי חוב של 20 ל"י.

בלילה הקרינו אצל משפחת עופר. רופא בהמות: ברכה מעוברת. זריזה קיבלה גוף צהוב בטיפול נגד שלשול.

24.5.1963

יום שבת ב' בסיון תשכ"ג

שרב כבד.

חנה עובדת יפה בצנון.

38 תיבות חסה. 33 תיבות צנון. החסה סובלת מהחום וכל מיני צרות אחרות.

בבוקר סיור במכון המים: 1/3 החיצה רובץ הכוסברה יפה. הצנון רובו חולה.

הערב השקיית גזר 2 וחצי שעות. השקיית חסה 4 שעות.

25.5.1963

יום א' ג' בסיון תשכ"ג

בבוקר השכם קוצר עשבים בהמות תפוחי אדמה ושורף את הנוף בדרך. עד 1:00 פותח כל תלם שני עם הסוס של כץ. חנה אוספת. מדריך למכונת חליבה.

יעל, המורה של חנן מבקרת אצלנו. אני עייף ככלב. בערב מרכיב עם מיכל 4 קווים בבצל מביא 28 תיבות תפוחי

אדמה הביתה. חולב 2 פרות סמוך לשעה 9:00 בלילה.

שלמה 2 תיבות צנון, 12 תיבות חסה

יצרניה 24 תיבות חסה.

26.5.1963

יום ב' ד' בסיון תשכ"ג

בבוקר השקיית בצל. קו אחרון פרץ ושטף את האדמה מעל יד הבצל. במקום אחד פותח תלמים וחנה והדי אוספות

ואחר כך מבררות. יחד עם אתמול כ-3/4 טון סוג א'.
כל פועלת לוקחת 20 ק"ג תפוחי אדמה.
37 ק"ג תפוחי אדמה ליקי.
שלמה 4 תיבות צנון + 8 תיבות חסה.

27.5.1963

יום ג' ה' בסיון תשכ"ג

הבוקר ירד גשם, הבחורות לא באו.
הזמנתי את המזריע. הזריע את זריזה, דרישה חלשה מאוד.
סידרתי וכיסיתי את תפוחי האדמה שמתחת לבית.

28.5.1963

יום ד' ו' בסיון תשכ"ג

גם הבוקר ירד גשם. ב-6:00 הבאתי את חנה והאדי לסימון שעל יד המנהרה והן תלשו את הכל עד 9:00 ואחרי זה הלכו הביתה. חוץ מעבודה היום שילמתי להן את כל החובות.
בצהריים ישנתי, אחר הצהריים הורדנו יחד עם מיכל 73 תיבות חסה.

29.5.1963

יום ה' ז' בסיון תשכ"ג

היום שרב.
בבוקר מדריך לירקות ויונתן דג.
ב-10:30 שמואל מקלטר תפוחי אדמה. עשה לי "שרות דוב", לא מוריד את המשדדה מאחורי הקולטיבטור וזו הצענה מה שהקולטיבטור העלה. לא הספקתי לאסוף את כל תפוחי האדמה, 270 ק"ג.
שלמה לקח אחר הצהריים 15 תיבות תפוחי אדמה, התאונן על הרבה ב'תים. הבטחתי למיין מחדש. נתן לי 200 ל"י, הביא 30 ארגזים.

30.5.1963

יום ו' ח' בסיון תשכ"ג

היום בחיפה שילמתי בבנק 250 ל"י על חשבון השטר של 500 ל"י וכתבתי מכתב למנהל הבנק בתל-אביב.

1.6.1963

יום שבת ט' בסיון תשכ"ג

29 תיבות חסה סוג א'.
ריר אצל זריזה.
הגזר פורח. מסקנה: באביב לזרוע רק בנטי אמריקאי!!!

2.6.1963

יום א' י' בסיון תשכ"ג

לפני הצהריים תולש קצת כמון במכון המים.

אחר הצהריים שלמה לוקח 19 תיבות תפוחי אדמה סוג א' 349 ו-12 תיבות סוג ב'.
זריזה הוזרעה שנית.

3.6.1963	יום ב'	י"א בסיון תשכ"ג	הובלת חציר. אחר הצהריים 15 תיבות חסה (סוף).
4.6.1963	יום ג'	י"ב בסיון תשכ"ג	השקיית בצל. שרב. הזמנתי פועלות להוצאת גזר אך הן לא באו. מיון כל תפוחי האדמה.
5.6.1963	יום ד'	י"ג בסיון תשכ"ג	גם היום הפועלות לא באו להוצאת גזר. שרב כבד ומחניק. הוצאתי ושלחתי 2 תיבות גזר.
6.6.1963	יום ה'	י"ד בסיון תשכ"ג	השרב נמשך. קובע עם סטארקוש את קציר הכוסברה למחר.
7.6.1963	יום ו'	ט"ו בסיון תשכ"ג	יום אחרון של שרב. בבוקר נוסע אל סטארקוש עם שקים וחבלים, אך הוא אומר שבגלל מצב בריאותו לא יוכל לקצור היום. דוחים למחר.
8.6.1963	יום שבת	ט"ז בסיון תשכ"ג	ב-9:00 בבוקר בא סטארקוש אלי עם ערבי וביקשו לדחות הדיש ליום א', לא הסכמתי. ב-10:45 התחלתי לקצור על יד אסל. בשטח קמון שמיר ירוק המקשה על הדיש. סטראקוש יורד כל רגע מן הטרקטור לשחרר את בד ההגשה מטליא את הבד, מחליף גלגל ומדבר פילוסופיה. יש פחת גדול ואחוז ניכר של שבר ולכלוך. גמרנו אחרי 2:00 17 שקים של 30 ק"ג. ב-3:00 התחלנו במכון המים. קצרנו עד 5:30, עת גבור הלחות 21 שקים, אין שמיר, אך הכוסברה יותר רענן. נגמור ביום ד'. בערב הגיע פאבל במפתיע לביקור לילה.
9.6.1963	יום א'	י"ז בסיון תשכ"ג	<u>חנה ונאיפה הוציאו גזר.</u> 30 תיבות א'. 8 תיבות ב'. דוד הביא לי בבוקר את הכוסברה הביתה. הכנסתיו לבית האחרון ופתחתי את כל השקים.

פאבל נסע ב-8:00 בבוקר.

יום ב' י"ח בסיון תשכ"ג 10.6.1963

חנה, נאיפה ונהלה מוציאות גזר.

גוטליב ולופו מביאים 214 חבילות חציר מתיבול.

סולימן מסכים לנקות הכוסברה. אחר הצהריים רוחץ ואורז עם מיכל הגזר. 44 א', 12 תיבות ב'.

יום ג' י"ט בסיון תשכ"ג 11.6.1963

בבוקר לופו מביא את הכוסברה אל גג בית הסולימנים. חנה ונאיפה עישוב בצל. יש לי כאבי גב.

בערב אחרתי למחלבה ב-5 דקות ובני בא אחרי. שמואל קיבל את החלב שלו ולא רצה לקבל את שלי (!!).

יום ד' כ' בסיון תשכ"ג 12.6.1963

חנה ונהלה גומרות להוציא את הגזר וממשיכות אך לא גומרות את עישוב הבצל.

ב-3:00 אחר הצהריים גמר קציר הכוסברה עוד 6 שקים. החתים אותי על 6 שעות עבודה קומביין (108 ל"י). מיכל

רחצה בינתיים הגזר ואני ברגע האחרון להביאו ברגע האחרון ליצרניה.

בערב טלפן פאבל דיווח על החתונה בתל אביב ואמר שיבוא בשבוע הבא לכמה ימים לעזור במשק.

יום ה' כ"א בסיון תשכ"ג 13.6.1963

השקיית בצל.

יום ו' כ"ב בסיון תשכ"ג 14.6.1963

נוסע לחיפה ומנסה למכור הכוסברה. אין לי הצלחה גדולה.

יום שבת כ"ג בסיון תשכ"ג 15.6.1963

מיכל מדללת בתיבול.

יום א' כ"ד בסיון תשכ"ג 16.6.1963

שניה יבשה.

שוב בחיפה. הטחנות הגדולות, שוורץ, רפאל, בלו-בנד פרוטרום, שוקחה ועוד.

חוזר ב-9:00 יחד עם אימא.

יום ב' כ"ה בסיון תשכ"ג 17.6.1963

שולח 8 מכתבים עם דוגמאות כוסברה לפירמות של תיבולינים בעיקר בתל-אביב – יפו.

מיכל עובדת בתיבול.

- יום ג'** **כ"ו בסיון תשכ"ג** **18.6.1963**
מיכל ואני לפני הצהריים עובדים בדילול. יעל כנראאה חולה.
אחר הצהריים לוקח במחסן 70 שקי חיטה, יורד למכון ורואה כי החיטה מוכנה כבר לקשירה.
יחד עם וישניבסקי אצל סטרקוש אומר שהוא חולה ומבטיח לקצור ביום ה'.
בערב ישיבת ועד. בירור עם נוריאלי. חוזר ב-1:00 הביתה. יעל בוכה הרבה היא חולה.
ישן כ-2 וחצי שעות.
- יום ד'** **כ"ז בסיון תשכ"ג** **19.6.1963**
פיזור 3 שקי סופר בהתחלת המגרש.
חריש על ידי זאביק.
מיכל יורדת לתיבול ב-8:00. אני מטלפן לתחנות הגדולות. אנגל מבטיח תשובה ביום ו'. הטלפון אצל סוידן מקולקל.
בצהריים בא פאבל.
מצבה של יעל מחמיר. לפנות ערב בא הרופא ושולח אותה לבית חולים. מיכל נוסעת עם חיים ברנר וחוזרת ב-8:30
עם יעל. סבתא נשארתי. פאבל נוסע בערב. (אדית קיבלה עבודה).
- יום ה'** **כ"ח בסיון תשכ"ג** **20.6.1963**
קציר החיטה לא יצא לפועל בגלל סטראקוש...
- יום ו'** **כ"ט בסיון תשכ"ג** **21.6.1963**
היום קציר חיטה. יבול מאכזב נזק גדול על ידי עכברים. ו-23 שקים בערך 1.5 טון.
דיסוק בהתחלת המגרש על ידי לסינג.
הבוקר השקייה לא מוצלחת של בצל, אין לחץ.
- יום שבת** **ל' בסיון תשכ"ג** **22.6.1963**
השקייה נוספת בבצל 2 שעות.
השקיית הכנה לתירס 6 שעות בלילה.
- יום א'** **א' בתמוז תשכ"ג** **23.6.1963**
היום 6 שעות דילול מטע וגמרתי את חובותיי.
ב-1:00 בצהריים כאשר רציתי את הבדים הריקים ראיתי שהבד של 15 ל"י נשאר מלא !!!
מביא בערב את החלב לשורץ, הוא מחזיר אותו לביתי.
המשך השקיית הכנה לתירס 8 שעות.

24.6.1963	ב' בתמוז תשכ"ג	יום ב'
	בבוקר מביא חלב מאמש לגב' סולימן. חלב של הבוקר לח. שויצר. קציר אחרון תלתן, מתחיל לקצור תירס. בערב חלב ליעקב. בלילה גמר השקייה מקדמת בתחילת המגרש.	
25.6.1963	ג' בתמוז תשכ"ג	יום ג'
	תיקון פנצ'ר באגריה. ניקוי ראש, ניקוי פילטר אוויר. <u>בחצות המליטה ג'ינג'י עגל.</u>	
26.6.1963	ד' בתמוז תשכ"ג	יום ד'
	בבוקר בחיפה מנסה למכור הכוסברה ללא הצלחה. חוזר ב-12:00. מחכה לי אחמד מכעביה עם מקצצה. חולב את ג'ינה ומקצץ בשעה ורבע 52 חבילות חציר ערימה על יד בור הסילו.	
27.6.1963	ה' בתמוז תשכ"ג	יום ה'
	קציר אניז כ-300 ק"ג אניז עם פסולת.	
28.6.1963	ו' בתמוז תשכ"ג	יום ו'
	זריזה דורשת, הוזרעה (חמדן) ממשיכה לדרוש. מסדר נפה לניקוי אניז. אחר הצהריים מגיע יואל בר.	
29.6.1963	ז' בתמוז תשכ"ג	יום שבת
	מקבל משורץ 340 ל"י עבור העגל.	
30.6.1963	ח' בתמוז תשכ"ג	יום א'
	משלם בבנק פויכטינגר 250 ל"י. מחיל לגשש אודות עבודה. "עיסוק" ללשכת העבודה נציבות שירות המדינה.	
1.7.1963	ט' בתמוז תשכ"ג	יום ב'
	<u>ג'ינה</u> צריכה להמליט (19.9 הורבעה). מתחיל בהכנת הסילו. 3 ערבים מכעביה מתמזמים ועובדים לאט. אף טיפת מים בכל הכפר.	

בגמר יום העבודה דורשים 10 ל"י לכל אחד. בסוף התפשרנו על 9 ל"י. למחר מזמין פועלים.

2.7.1963

יום ג' י' בתמוז תשכ"ג

בבוקר עובד עם 5 פועלים בהוצאת סלק.

מ-10:30 בערך מתחילים להוביל אל הבור עם הפלטפורמה של זאביק. בתחתית הבור מפזר כ-7 חבילות קש שאול מדרסלר.

אחרי כל שכבה כפולה או משולשת של סלק פיזור ה"תבן" (חציר ב' מקוצץ). ג'ומעה עורך יפה את הסלק.

3.7.1963

יום ד' י"א בתמוז תשכ"ג

השקייית בצל.

המשך הכנת הסילו. 5 פועלים זאביק מנסה לבדוק הטרקטור אבל מאחר ורוחב הגלגלים עולה על 1.5 מטר, נשאר באמצע הבור סרט בלתי מהודק.

4.7.1963

יום ה' י"ב בתמוז תשכ"ג

המשך הכנת הסילו, 3 פועלים בלבד.

הובלה עם לופו.

לבור הוכנסו כ-2 וחצי דונם סלק.

הגבהת הבור בדפנות בטתדה אלכסוניות.

מתחח שכבה אחת של חוצצת של סלק ואת השכבה האחרונה.

פנצ'ר באגריה.

הכנת התחמיץ עלתה כ-300 ל"י.

פועלים 146 ל"י.

הובלות 129.5 ל"י

קיצוץ 20 ל"י.

בערב קבלת פנקס שיקים של בנק הפועלים.

5.7.1963

יום ו' י"ג בתמוז תשכ"ג

רוב היום מתעסק באגריה. התחמיץ נשאר בלתי מכוסה.

בערב פיזור 3 חבילות קש על פני השכבה העליונה המתוחחת והרטבתם על ידי צינור גומי.

אדית באה.

6.7.1963

יום שבת י"ד בתמוז תשכ"ג

רוחץ ומגלגל את יריעות הניילון, כיסוי הבוקר בניילון, חבילות חציר והכבדה בפלטות בטונדה.

מביא את אדית ויואל לכביש, מוסר מלפפונים של עופר וכו'.
יחזקאל וויקי מבקרים בשעות המאוחרות של הלילה.

יום א' **ט"ו בתמוז תשכ"ג** **7.7.1963**
השקיית בצל.
מחסן אספקה.

יום ב' **ט"ז בתמוז תשכ"ג** **8.7.1963**
היום בחיפה אצל סוכני "אליעז" מהנדס זלצר דורש דוגמה של אניס 10 ק"ג (!) ושל הכוסברה.
חוזר בצהריים עם ניצה.

יום ג' **י"ז בתמוז תשכ"ג** **9.7.1963**
עם הג'יפ של ח. מאיר לחיפה. נוטל האניס מן "הזורע" (טקסט לועזי) מנהל מכון הניקוי יליד ברנו (!).
מביא את הדוגמאות לדירתו של מר זלצר, רחוב אחד העם 13.
אנגל מהטחנות הגדולות אומר שכתב מכתב בדבר הלבנת הכוסברה לחו,ל ומחכה לתשובה.

יום ה' **י"ט בתמוז תשכ"ג** **11.7.1963**
מתייאש מזריעת התירס על ידי לוסטר ומתחיל לנסות לזרוע בפלנט. מרחקים 73 ס"מ לאורך התחלת המגרש (8 קווים).
לגונה 170 נקב 29.
מצרי נקב 36
סטו נקב 34
נעל זרועה מקסימום עומק.
לופו מסיים הובלת הקש 120 חבילות.

יום ו' **כ' בתמוז תשכ"ג** **12.7.1963**
בבוקר ח. ברנר עם אוטו להעמיס החחטה 1,138 ק"ג.
לפני הצהריים חוזר אמנון ושינסקי ומודיע שלא קיבלו החיטה על חשבון מי ההובלה המיותרת !!?
מתייאש מניקוי פסולת האניס, על ידי זרייתו על גג המחלבה וחזרה הביתה.
בערב באלוני אבא בלט יפה של הילדים (הצגת סיום).
גמר זריעת תירס והשקייתו.

יום שבת **כ"א בתמוז תשכ"ג** **13.7.1963**
גמר השקיית תירס 4 שעות.

15.7.1963	כ"ג בתמוז תשכ"ג	יום ב'
		ג'ין בן שנה.
		היום בחיפה עיסוק מודעה בעיתון.
		בערב ישיבת ועד פתוחה עם מנהל הדרכה ומדריכי הסוכנויות.
16.7.1963	כ"ד בתמוז תשכ"ג	יום ג'
		התירס מתחיל כבר להציץ. מפזר שק אמוניאק + 5 ק"ג אלדרין 4%. משדד במשדדת רשת.
		גרטן והמדריך הכפרי לפני הצהריים לדעתם הסילו יקר מידי.
		לסינג חורש תחתית המגרש.
		בערב אסיפת ירקנים מייאשת.
17.7.1963	כ"ה בתמוז תשכ"ג	יום ד'
		התירס נובט יפה. יונים אוכלות בו בכל פה.
		היום הוצאתי את הזבל היבש מתא העגלים.
		בערב צלצלתי לאינג' זלצר בנוגע לתיבולינים. אמר לצלצל ביסו א' או ב' בבוקר בעניין הכוסברה.
18.7.1963	כ"ו בתמוז תשכ"ג	יום ה'
		ואדחה והאדי אוספות בצל ועוד פעם תיקון פנצ'ר באגריה.
		בא המדריך לירקות, מביא ילדים לגנון וממנו.
19.7.1963	כ"ז בתמוז תשכ"ג	יום ו'
		ואדחה והאדי ממשיכות בבצל.
		מבזבז שעה וחצי במחסן אספקה.
		זריעת מילואים בתירס 1 ק"ג מצרי. לסינג מדסקס סוף סוף את החריש.
		לפנות ערב שיחה עם סולימן.
20.7.1963	כ"ח בתמוז תשכ"ג	יום שבת
		2 הבנות חצי יום עבודה גומרות בצל. תלושות קצת עשבים גדולים בתירס.
		מסקנה: מזריעת תירס בפלטנה צריך לזרוע עם נעל לזריעה ברטוב כדאי אולי לעגל אחר הצהריים.
		התחלת השקייה מוקדמת מגרש 7 שעות.
21.7.1963	כ"ט בתמוז תשכ"ג	יום א'
		מיכל עם עדנה וחנן לחיפה.
		ממשיך להשקות תירס השקייה 3 שעות פטישי לילה. המשך השקייה מוקדמת.
		זריזה גועה כל היום.

העברת העגל לתא הראשון.

יום ב' **א' באב תשכ"ג** **22.7.1963**

השכם בבוקר מטלפן למר זלצלר מאליעז, קובע איתו פגישה בערב. מזמין מזריע.

הזרעת זריזה דרישה חלשה. אולי היא מעוברת?

מתחיל לחלוב לפני 5:00 נסע לחיפה ב-8:00 אצל זלצר מעוניין לקבל בשנה הבאה 5 טון אניס משלוח ביום ו' או א'.

מיכל עבדה בקטיף בתיבול

בערב אצל השנלרים. חוזר ברגל הביתה הילדים טיילו באגריה שלי בלילה בכל הכפר.

יום ג' **ב' באב תשכ"ג** **23.7.1963**

ריר אצל ג'ינה.

לפני הצהריים משוחח עם שורץ.

נותן בלי הכנה שיחה לקבוצת נוער עובד (בני קיבוצים) על מהות המושב ובית לחם.

בצהריים באים המדריכים אבן ויונתן דג. נושא השיחה תחמיץ סלק.

יום ד' **ג' באב תשכ"ג** **24.7.1963**

לא הולך לגיוס בתיבול בגלל ישיבה עם מדריכי הסוכנות שצריכה להתקיים אצלי. הם באים רק בשעות הצהריים:

פלאי, גלברמן, אבן, שורץ ואורח צעיר מלאג'וס.

יום ה' **ד' באב תשכ"ג** **25.7.1963**

אחר הצהריים מכין את משלוח התבלינים למחר. שוקל 150 ק"ג אניס. משאיר לי לזרעים 13 ק"ג, 10 א' וכ-10 ק"ג

סוג ב'.. (מעורב עם הטבה עשבי בר).

אחר הצהריים על הגג של בית סולימן שוקל 25 שקים כוסברה משקל אחיד של 30 ק"ג. כולל 100 ק"ג חצאים (סוג

ב') ב-3 שקים.

בדרך הבית המעביר עוד 3 קווים ומסיים השקיית הכנה שנייה למלפפונים כ-3 שעות.

יום ו' **ה' באב תשכ"ג** **26.7.1963**

ב-9:00 בבוקר מעמיס על הטנדר של קירשנר 150 ק"ג אניס ו-760 ק"ג כוסברה (כולל 100 ק"ג כוסברה סוג ב').

נוסע לבנימינה.

בלי כל בעיות מקבל 1365,5 ל"י לפי הפירוט המצורף.

הזמנה מפרשת ל-5 טון אניס לשנה הבאה עם הבטחה לממן חלק ארי של ההוצאות.

יום א' **ז' באב תשכ"ג** **28.7.1963**

מיכל נוסעת לטבעון. מפקידה בבנק את השיק של אליעז.

אני משמרטרף , משדד שטח המלפפונים לאורך עם משדדה רגילה; לרוחב עם משדדת רשת.

29.7.1963 **ח' באב תשכ"ג** **יום ב'**

מיכל הולכת לקטוף אגסים. אני שוב משמרטרף.
תיחוח התיירס באגריה 50 ס"מ ומיכל דלק ב-1 וחצי ל"י (!!)
בצהריים ממשיך לעשות הדלת למרפסת. גומר תיחוח מאוחר בחושך.
חנן הגיע במפתיע באוטובוס של שעה 5:00.
משלם לכפר שיק של 600 ל"י על חשבון הורדת חוב.

30.7.1963 **ט' באב תשכ"ג** **יום ג'**

לפני הצהריים גמרתי סוף סוף להרכיב את הדלת למרפסת.
היה חם מאוד וצמתי.
בצהריים המליטה אילנה עגלה אשר שמה יקרא "איכה".

31.7.1963 **י' באב תשכ"ג** **יום ד'**

לפני הצהריים עבדתי בגיוס לקטי אגסים עם אגריה. 6 שעות + 8 שעות ילדי טבעון יחד 14 שעות.
אחר הצהריים סימנתי במסמן של הבצל שגדעתי ממנו 3 אצבעות. הבאתי אספקה.
לחנן חום גבוה.
האגריה במצב איום. ידית המצמד הראשי נשברה.

1.8.1963 **י"א באב תשכ"ג** **יום ה'**

לפני הצהריים שוב קטיף אגסים 5 שעות בלי אגריה + 5 שעות ילדה מטבעון. יחד 10 שעות.
אחר הצהריים זרעתי המלפפונים. נעל לזריעה ברטוב בלי גלגל הדוק ובלי מתלם. נקבים 27-28.
באמצע הזריעה כתבתי מכתב לעדנה.
חנן ממשיך להיות חולה.

2.8.1963 **י"ב באב תשכ"ג** **יום ו'**

עובד בתיבול מ-7:00 בבוקר עד אחת ורבע. אסוף נשר תפוחים גיהינום. בצהריים חולב אילנה ומביא סלק. ישן עד 6:00 ורבע.
בערב קונצר תבליטים על הדשא אצל דרסלר (אעידה עם מריה צאלס, טיטו גובי וריצ'רד טאקר).

3.8.1963 **י"ג באב תשכ"ג** **יום שבת**

השקיית מלפפונים למעלה מ-2 שעות במשך היום. פתיחת בור סילו. גובה התחמיץ ירד ב-50% בערך. משלם לסולימן 50 ל"י בעד ניקוי כוסברה ומביא את יתרת הכוסברה הביתה.

4.8.1963	יום א' י"ד באב תשכ"ג	מ-7:00 עד 1 ורבע בתיבול. בצהריים באים נורית לבני ונדב הוהן בני ה-15 ומבקשים עבודה בתיבול אמרתי להם לבוא מחר בבוקר. בערב מסדר קווים בתירס, אבל אין מים. מתעורר ב-12:00 בלילה ופוחח מים בתירס מ-12:30. השקייה של 6 שעות בפטישי לילה. השקיית מטע כנ"ל. המלפפונים מתחילים לנבוט.
5.8.1963	יום ב' ט"ו באב תשכ"ג	עד 1:30 בתיבול, קטיף אגסי מ-10:00 לנדסברג. אחרי המנוחה העברתי 4 קווים בתירס והשקיית לילה 6 שעות.
6.8.1963	יום ד' י"ז באב תשכ"ג	נוסע לתל אביב עם הפרי.
8.8.1963	יום ה' י"ח באב תשכ"ג	ניתוח האצבע בחיפה. מיכל חולבת 3 פרות. סולימן את זריזה (65 אג'). בערב מיכל חולבת אילנה וברכה. סולימן 2 פרות.
9.8.1963	יום ו' י"ט באב תשכ"ג	סולימן חולב 3 פרות (מיכל ברכה). אימא נוסעת. סידור אשראי במזכירות. אחר הצהריים העברתי קווים נוספים למלפפונים. השקיית לילה מלפפונים. סולימן חולב 3 פרות בערב 75 אג'.
13.8.1963	יום ג' כ"ג באב תשכ"ג	<u>שי בן שנה</u> . הערב חלב סולימן 4 פרות.
14.8.1963	יום ד' כ"ד באב תשכ"ג	אילנה צריכה להמליט (2.11 הורבעה). דילול מלפפונים. חסין 8 שעות עבודה.
15.8.1963	יום ה' כ"ה באב תשכ"ג	

זיבלו המלפפונים בזבל חצר מעל לאגריה.

חסין 8 שעות עבודה.

16.8.1963	כ"ו באב תשכ"ג	יום ו' תיחוח מלפפונים. <u>חסין 9 שעות עבודה.</u> זריזה דורשת (מהצהריים).
17.8.1963	כ"ז באב תשכ"ג	יום שבת חסין 2 שעות עבודה. שניה המליטה לבד עגלה לפני הצהריים.
18.8.1963	כ"ח באב תשכ"ג	יום א' בלילה השקיית מלפפונים למעלה -2 שעות. בבוקר איבוק בקריוסייד ומיציד. מיכל נוסעת עם יעל בבוקר לעפולה (העין). בשובה יללות היסטריות משך כל אחרי הצהריים. חסין 8 שעות עבודה. אריה דרסלר חלב בבוקר ובערב את שניה.
19.8.1963	כ"ט באב תשכ"ג	יום ב' לפני הצהריים בחיפה. הורידו לי התחבושת. גמר איסוף בצל. <u>חסין 9 שעות עבודה.</u>
20.8.1963	ל' באב תשכ"ג	יום ג' עשוב מלפפונים. גמר השקיית תירס 5-7 שעות. <u>חסין 8 שעות עבודה.</u> סולימן חולב רק 2 פרות. אני חולב ג'ינה וזריזה.
21.8.1963	א' באלול תשכ"ג	יום ד' העברת בצל מהשדה אל בית הסוכנות. העברת צנורות קלים אל אסל (זאביק 20 דקות). אחר הצהריים לטבעון. קונה אצבעות מגן גומי ועור ומביא מגפר. הבנק סגור.

הבאת הספקה. בלילה השקיייה אצל אסל 8 פטישים 10 שעות.
השקיית לילה במטע.

22.8.1963 **יום ה'** **ב' באלול תשכ"ג**

סולימן כבר לא בא הבוקר. מיכל עושה רסק תפוחים.
שפיכת הבצל בבית החדש. ב-3:00 עם צבי דומינסקי לטבעון חזרה עם זאב שטיינפלד.
בלילה השקיית מלפפונים.

23.8.1963 **יום ו'** **ג' באלול תשכ"ג**

בבוקר הלכתי לגפר המלפפונים בשורה השישית התקלקל. התעסקתי איתו כחצי יום עד שהצלחתי לתקנו.
גמרתי את האיבוק לפנות ערב ברוח. העברתי צינורות אצל אסל ובלילה גמר השקייה מוקדמת.
בערב אצל אמנון.

24.8.1963 **יום שבת** **ד' באלול תשכ"ג**

אילנה דרישה? (ריר)

25.8.1963 **יום א'** **ה' באלול תשכ"ג**

מיכל נוסעת עם הילדים למעין הסחנה. אני שומר על יעל.
המדריך למכונת חליבה היה בבוקר.

26.8.1963 **יום ב'** **ו' באלול תשכ"ג**

שניה צריכה להמליט (14.11 הרבעה).
את שניה חלבתי בלי קרש ובלי קשירה בשרשרת.
לפני הצהריים 4 שעות בתיבול.

27.8.1963 **יום ג'** **ז' באלול תשכ"ג**

רוב לפני הצהריים מחליף על המלחצים של כץ פטישים מקולקלים לפטישי לילה. הסתר אחד שמתחתי את הקפיץ
יותר מידי ובלילה הצטרכתי לתקן זאת שוב. שני פטישים לא פועלים. בצהריים מגיע במפתיע שוב מדריך מכונות
החליבה וממליץ לקנות מכונה מושמשת בגן השומרון.
מפזר שק אמוניאק במלפפונים והשקיית לילה בשתי משמרות כ-4 שעות כל אחד. אין לחץ.
כמעט ולא ישנתי.

28.8.1963 **יום ד'** **ח' באלול תשכ"ג**

מיכל נוסעת עם עדנה ויעל לכפר המכבי.
בבוקר איבוק המלפפונים בקריאוסייד וצידינית המגפר מוציא פחות מידי חומר.

לפנות ערב שידוד על ידי אסל לרוחב עם שד.

29.8.1963	ט' באלול תשכ"ג	יום ה'
		ב-9:00 בבוקר עם נשרי וחנן דרך בנימינה לגן השומרון. לוקח מכונת חליבה ב-425 ל"י, הנסיעה 26 ל"י. זלצר באליעז עסוק מעל הראש הבציר בעיצומו. נתן שיק על סך 50 ל"י עבור 10 ק"ג אמיס לניסיון. בנוגע לכוסברה מוכן לתת תשובה רק בסוף הבציר. חוזרים ברבע לשתיים עייף מאוד. מתעורר רק ב-6:00. חלבתי רק 3 פרות לפני המחלבה אך גם אחרתי. אחרי זה אצל אברהם גל. חנן קצר תירס, הבאתיו בחושך ואחרי זה רק חלבתי את זריזה וברכה.
31.8.1963	י"א באלול תשכ"ג	יום שבת
		מנקה את המטבח של הצריף.
1.9.1963	י"ב באלול תשכ"ג	יום א'
		הדלקת והמוגלה עברו אל עוד 2 אצבעות ביד ימין ואצבע אחת ביד שמאל. בשעת החליבה אני מתפתל מכאבים. כל טיפת חלב משקה ומזבלת את הדלקת. היום התחלתי לבד להרכיב את האינטסטלציה עבור מכונת החליבה והמשכתי בהפסקות עד יום ד'. אף פעם לא מספיק לחלוב אכל הפרות לפני המחלבה. ישן רק כ-4 שעות כל לילה.
2.9.1963	י"ד באלול תשכ"ג	יום ג'
		מיכל חוזרת בערב. עוזרת לחלוב.
3.9.1963	ט"ו באלול תשכ"ג	יום ד'
		ממשיך בהרכבת מכונת החליבה. אחר הצהריים אצל הרופא. רושם לי אכרומילין בשביל האצבעות. <u>ג'ינה דורשת.</u>
4.9.1963	ט"ז באלול תשכ"ג	יום ה'
		בבוקר <u>הזרעת ג'ינה</u> . נוסע עם המזריע לחיפה, קונה 10 ק"ג אניס אצל רוכל ומביא את אל סוכנות אליעז. מקבל אכרומיצין בקופת חולים. קונה זרעי תירס שאין בצרכניה. עושה פדיקור. קונה כד של 20 ליטר, חוזר רק אחר הצהריים.

5.9.1963	י"ז באלול תשכ"ג	יום ו'
	בבוקר מחסן אספקה וגמר השקייה נוספת במלפפונים. אחר הצהריים יתחיל לזרוע תירס על יד אסל כ-2.5 דונם, 170 מצרי ו-160.	
6.9.1963	י"ח באלול תשכ"ג	יום שבת
	גמר זריעת התירס על יד אסל והשקייתו כ-4 שעות בלילה.	
7.9.1963	י"ט באלול תשכ"ג	יום א'
	לא ישנתי ובמקום זה גפרתי את המלפפונים. ביום השתדלתי לישון. סטארקוש חיבר חשמל למכונת החליבה.	
8.9.1963	כ' באלול תשכ"ג	יום ב'
	<u>שניה דורשת.</u> כל היום בחיפה. בחינה בנציבות שירות המדינה ואחר כך במספנות ישראל. בבוקר יצא העגל למכירה משקלו היה 490 ק"ג.	
9.9.1963	כ"א באלול תשכ"ג	יום ג'
	מיכל קטפה בתיבול.	
14.9.1963	כ"ה באלול תשכ"ג	יום שבת
	חסין קטיף מלפפונים עד הצהריים.	
15.9.1963	כ"ו באלול תשכ"ג	יום א'
	חסין יום עבודה ניקוי חצר. מדריך למכונת חליבה.	
16.9.1963	כ"ז באלול תשכ"ג	יום ב'
	<u>חסין ואחותו</u> קטיף מלפפונים כ-5 שעות עבודה.	
18.9.1963	כ"ט באלול תשכ"ג	יום ד'
	<u>חסין ו-3 בנות יום עבודה</u> (2 בנות 7 שעות עבודה). 15 תיבות א', 4 תיבות ב'. סולימן מביא לנצרת. ריסוס המלפפונים במיציב כ-1,800 ק"ג ב-9 מרססי גב.	

1971 בית-לחם

20.9.1971

יום ב' א' בתשרי תשל"ב

אתמול בצהריים הגיעו הוייסים לביקור.

אימא נשארה בבית היום ומיכל הצטרפה אליהם לטיול ושחיה בסחנה. שם פגשה את חנל'ה שפירא, אשתו לשעבר של עמיחי ושכנתנו בימינו הראשונים בבית-לחם. חבל שהחמצתי את הפגישה המעניינת הזאת. (עמיחי וחנהלה מכרו את המשק שלהם ליקי ועליזה רייך)(עדנה)
אני למדתי לטינית לקראת בחינת הגמר ונחתי.

21.9.1971

יום ג' ב' בתשרי תשל"ב

הוייסים חזרו הביתה בשעות לפני הצהריים.

לקראת הערב ירדתי לשטח הזיתים וראיתי שאין בו אף זית. או שלא היו השנה או שמא סולימן כבר מסק אותם?

22.9.1971

יום ד' ג' בתשרי תשל"ב

חנן נסע השכם בבוקר לשירות לאומי לאשדות יעקב.

מיכל לא מרגישה טוב, עדנה סובלת מנדודי שינה ומסתובבת כל היום כמו מטומטמת. גם יעל לא מרגישה הכי טוב ויש לה חום.

התכוננתי עוד קצת לבחינה בלטינית ואחר הצהריים נסעתי לחיפה. קודם לצה"ל, שם מסרתי את עשרת בחינות הגמר הבדוקות וקיבלתי תכנית לקורס החדש בו אלמד שוב שני קורסים, כלומר 12 שעות שבועיות.

הבחינה בלטינית התקיימה ב-16:30 באחד החדרים בבניין המדרגות. בחינה נחמדה שעיקרה היה לתרגם מרומית לעברית את סיפור הסוס הטרויאני. גמרתי כעבור כשעה ונדמה לי שהצלחתי לא רע.

טלפנתי מהאוניברסיטה הביתה לשאול את מיכל אם לקחת אותה לאסיפת ההורים בבית הספר בטבעון "לא". שאול טילפן לומר שיש לך אצלו חבילת שי מ-מ.י.ל. קח אותה בדרך ואולי תוכל גם לגשת לאגד-תור בדבר הטיול לסיני. –

ירדתי לנורדאו 30. השי היה בקבוק יין ובנובונירה עתיקת יומין. אחרי זה בטבעון אסיפת הורים עם המנהל החדש. מר שביט ואחר כך אסיפה כיתתית עם המחנכת של חנן, ענת. (ענת גסול, מורה לתנך מדהימה אישיות, היתה גם מורה שלי, נפלאה)(עדנה)

23.9.1971

יום ה' ד' בתשרי תשל"ב

מ-8:00 עד 12:00 שיעורים ראשונים בקורס החדש בצה"ל. כתה מ/1 10 תלמידים בינוניים, ות/3 5 תלמידים חלשים מאוד שלא יודעים את האלף-בית.

בצהריים ירדתי ל"אגד-תור" בנורדאו 4. על שולחן האיש שדנתי אתו היה רשומן השם אלי ברדה. שאלתיו אם הוא יליד ברנו, ענה בחיוב ועשה את הכל כדי לעזור לי להשיג מקום לטיול סוכות לסיני, אך לשווא.

באתי הביתה, סיפרתי למיכל ושלחתי אותה לחיפה לקנות מקום אחד לעצמה. – היא חזרה באוטובוס אחרי חמש עם

שני כרטיסים ליום ד' השישי לאוקטובר, שבמקרה התפנו. המחיר (2 איש ל-4 ימים) 960 ל"י.

אחרי 4:00 צלצל הטלפון – בשביל עדנה". "-----?".

"אם תבוא, יהיה יותר טוב". ו"אישה, זו הצליחה איכשהו להכניס למילים ספורות אלו מספיק געגועים, ערגה ותחנונים כדי להמיס לב כל גבר ובפרט את לבו של אורי רובין אשר אמנם הגיע כדרכו בשעות הערב ודפק בדלת רק אחרי שהתייבש מהזיעה שניגרה ממנו אחרי רכיבה של כ-10 ק"מ על האופניים.

חי נפשי, אני הלום ופעור פה, אני יכול לעכל ולהשלים. הפצפונת הזו נהייתה סתם ככה, בהיסח הדעת ל- Femme Fatal! (אישה קטלנית בצרפתית (חנן)).

24.9.1971

ה' בתשרי תשל"ב

יום ו'

את מיכל תקפו נקיפות מצפון בלילה וחששות להשאיר את יעל בלי השגחה. בבוקר השכם נסעה לחיפה, ביטלה את הטיול לסיני וקנתה תחתיו לשלושתנו (מיכל, אני ויעל) 4 ימי שהיה במלון בערד, סוף השבוע עד יום ג' בבוקר. יעל מתנגדת בכל תוקף – נחיה ונראה...

אני מתחיל להכין את 10 העבודות השבועיות שעוד חסרות לי להשלמת "52 (טקסט לועזי)".

לפני כמה ימים קיבלתי סוף סוף מכתב מגברת ת. גולדווסר (באיחור של 3 חודשים !!) בו היא מסבירה את האיחור בחופשת הקיץ ומזמינה אותי ליום א' אחר הצהריים באוניברסיטה לשיחה על חסרונות עבודתי שגרמו לציון הנמוך ב"שירה" –66.

25.9.1971

ו' בתשרי תשל"ב

יום שבת

רצינו לקשור את היותי באוניברסיטה מחר עם ביקורים בכרמל, אצל פאבל ואולי הברנרים אבל מיכל כרגיל מצאה טענות כדי להפריך אותה תוכנית.

26.9.1971

ז' בתשרי תשל"ב

יום א'

השיחה עם גב' גולדווסר היום אחר הצהריים לא הייתה מעילה ביותר. –אשתדל לא ללמוד אצלה בתשל"ב.

בחנות האגודה אמרו שמחר אחר הצהריים תהייה כבר למכירה תכנית הלימודים.

חזרתי לפני 6:00 לטבעון, שם פגשתי את מיכל ויחד נסענו לבקר את השנלרים. לכבוד שובה של ז'וז'וקה מבית החולים.

בדרך הביתה ביקרנו אצל מפשחת חיים לכבוד הולדת הבן תומר מלפני כחודש או חודשיים. נחמד שם עם 6 ילדים.

באנו הביתה. היה כרבע לתשע ועדנה ואף יעל לא היו בבית.

אי-לכך לקחנו אחת מקערותיו של יאנו והלכנו לחנוך את הבית של אליעזר והילה סמילנסקי.

גם ב-10:00 הילדים עוד טרם היו בבית והצטרכתי להביא את יעל מהטלוויזיה של הגוטליבים.

27.9.1971

ח' בתשרי תשל"ב

יום ב'

אחרי 3 שעות בצה"ל (לימודי חיילים אנגלית)(עדנה) בבוקר ירדתי באוטובוס להדר, ואחרי אי אילו תרגילים ברוקרטיים

הצלחתי להשיג 2 חפיות COMUDAL בבית מרקחת שב-אבן סינא, דבר שיחסוך לי נסיעה לעפולה.

עליתי שוב להר, נסעתי לאוניברסיטה. אין עוד תוצאות של בחינת המשנה בשייקספיר ולא ברומית. בחנות האגודה

עמד תור ארוך של סטודנטים וחכה לקטלוג עם תכנית הלימודים. זה הגיע רק אחרי 2:00 ונמכר ב-4 ל"י העתק כמו גלידה ביום חמסין.

זמן קצר אחרי ארוחת צהריים דחויה נסעתי שוב לטבעון לסדר את ההתחייבות לשכר הלימוד באוניברסיטה. עשיתי זאת אצל תלמידי לאנגלית משכבר אריה צור בסניף בבנק הפועלים ברחוב הנשיא. שילמתי 300 ל"י במזומן, מילאתי 6 שטרות וכל העניין ולה 990 ל"י שכר לימוד מלא. בהגיעי הביתה התיישבתי עם שנתון האוניברסיטה ורק ב-3:00 בלילה הלכתי לישון אחרי שהצלחתי להרכיב תוכנית לימודים + - סבירה.

28.9.1971

ט' בתשרי תשל"ב

יום ג'

היום, ערב יום הכיפורים לא היו לימודים, גם יעל לא הלכה לבית הספר ואני עזרתי לה קצת בבניין הסוכה. חנן חזר מהשירות הלאומי ומצליחת הכנרת עי"ף, שרוף ורעב. מיכל עשתה מיד כביסה גדולה.

לפני הצהריים צלצלה לי מרגלית ובקושי הכרתי את קולה. מסתבר שהיא כנראה עובדת במכון וינסטון. הציעה לי להתקשר עם ד. סים מהאוניברסיטה בדבר עבודה אצלם.

30.9.1971

י"א בתשרי תשל"ב

יום ה'

לפני הצהריים באוניברסיטה. שוחחתי עם ד. סין במנזה. כהמלצה לכישורי כמורה לאנגלית השתמשתי פשוט בשני הפרוספקטים של "אהל שרה".

רשם לעצמו את המועדים הפנויים שלי (ימים ב' ו-ה' אחרי 5:30) ואת דרישת השכר: 12 וחצי ל"י והבטיח להתקשר בעתיד.

אחר הצהריים היה אצלנו האדריכל גילגוט.

1.10.1971

י"ב בתשרי תשל"ב

יום ו'

השארנו את חנן ועדנה בבית ויצאנו עם יעל ב-7:00 בדרך לערד. במסעף נהלל אספתי טרמפיסט עם כיפה. הסתבר שפניו מועדות לבית-שאן ושהוא סגן מנהל מחלקת החינוך שם. שוחחנו על בית ספר רוזוולט ועל שחר יונאי. בקשתיו בהזדמנות זו לבדוק את עניין הפרשים המגיעים לי עוד עבור שנת הלימודים תשל"ל.

מבית שאן המשכנו בעמק הירדן ליריחו (כ-80 ק"מ) כביש טוב, תנועה אפסית. אחרי יריחו נכנס דבור למכונית ונפל בין רגלי על המושב הקדמי. התעלמתי ממנו אך הוא היה מספיק מאושש כדי לעקוץ אותי כעבור רגע בירך הימנית. למרות העקיצה המכאיבה התרחצנו בעין פשחה. מקום יפה, כמה מטרים מן הים בריכה עם מים מתוקים ואף דגים בתוכה. בצהריים הגענו למלון מרגוע ערד. שם קיבלנו חדר עם מיזוג אוויר ושירותים כמה מטרים מן החדר בריכת שחייה יפה. המלון היה מלא וגדוש. האוכל פולני, ארוחה בשרית גם בצהריים וגם בערב. השירות איטי ולקוי. רוב האורחים בגיל העמידה, מרביתם פולנים.

אחר הצהריים ובלילה היו לי כאבים וחום מן העקיצה.

2.10.1971

י"ג בתשרי תשל"ב

יום שבת

בבוקר נסענו לבקר את יגאל אסל, אך הם לא היו בבית. באנו לפנות ערב והוא עמד לצאת לעבודת לילה בכור האטומי. אישה יפה וילד נחמד.

3.10.1971

י"ד בתשרי תשל"ב

יום א'

בבוקר ירדנו למצדה, עלינו אליה ממערב מצד הסוללה, סיירנו למעלה ואחר כך ירדנו לצד השני ועלינו שם עם הרכבל. חזרנו הביתה בצהריים. טיול יפה מאוד. יעל ואני מנצלים את הבריכה באופן אינטנסיבי ביותר. אני מתרחץ בה גם בבוקר לפני השעה 7:00 למרות המים הקרים.

4.10.1971

ט"ו בתשרי תשל"ב

יום ב'

בדרך לשפך זוהר נעצרנו פעמיים ליד תצפיות מרשימות בצידי הדרך. בשפך זוהר נכנסנו ל"בית היוצר" מוזיאון קטן של המועצה האזורית "תמר" ומפעלי הפוטש. המשכנו לעין בוקק בה "התרחצנו" שוב בים המלח שאינו שם אלא מרק מרק סמיך" ומגעיל קמעה. היו שם המוני מתרחצים רבים כיסו עצמם בבז' שחור ועד שאפשר היה להתקלח במים מתוקים היה צריך לחכות בתור כחצי שעה. חזרנו בצהריים והצטערתי על שלא ראיתי את סדום, את עין גדי ושארין כנראה כל ספינת שיט על פני ים המלח.

5.10.1971

ט"ז בתשרי תשל"ב

יום ג'

חזרה הביתה, הפעם דרך באר שבע וקריית גת. אצל הווייסים שהינו כ-3 שעות ויצאנו משם בשעה 1:00. נסיעה מהירה בכביש החוף עד למסעף עתלית, בכביש הצר והמתפתל דרך בית אורן לאוניברסיטה. –חשבתי לסיים את הייעוץ תוך חצי שעה, אך התור היה ארוך, הרישום בלתי יעיל ומיכל ויעל המסכנות הצטרכו לחכות לי עד לשעה 6:00. פרפרתי קצת מפחד כאשר בתיה לאופר חישה את הממוצע שלי, והודיעה לי שעלי לדבר עם ד"ר פרידמן היות והממוצע שלי לא מגיע ל-75. פרידמן ראה שהציונים הגבוהים שלי הם במקצועות של 3 שעות כל אחד, (טקסטים נבחרים וחיבור) ואילו הציונים הנמוכים הם במקצועות בני שעה שבועית אחת. חישב ממוצע יחסי וזה היה בדיוק 75. ירדה לי אבן מן הלב. בבית היינו אחרי 6:30. הצלחתי לישון שעה קלה מ-10:00 עד 2:00 בלילה שמרתי עם יוסי ברקאי.

6.10.1971

י"ז בתשרי תשל"ב

יום ד'

בבוקר טלפנתי לאוניברסיטה כי הוכרחתי להזכיר משהו לבתיה, את השיחה קיבלה יעל מ"שפה זרה" והיא גם הודיעה לי לשמחתי שהציון שלי ברומית הוא 85!! נחתי, ישנתי, כתבתי מכתב ארוך לדודה ומכתב רשום לשחר יונאי בדבר הפרשים מבית-שאן.

7.10.1971

י"ח בתשרי תשל"ב

יום ה'

ב-7:00 בבוקר לקחתי את עדנה ודורית ב. לחיפה, משם המשיכו לתל-אביב לבקר את סבא בורשטיין ומשם ליעד בלתי ידוע בינתיים, משמר הנגב או קריית גת. 4 שעות בצה"ל, אחר כך קפצתי לאוניברסיטה. מסתבר שצריך לעשות עוד שינויים קלים בתכנית הלימודים.

אחר הצהריים טלפון מעדנה: לא אמרת מה שמה או איפה היא רק: אבא, תגיד לאימא שתחפש בכל המכתבים שלי מאורי את מספר הטלפון שלו. אתקשר מחר".
אמשיך להכין ולהדפיס את העבודות האחרונות של 52 (טקסט לוועזי).

8.10.1971

י"ט בתשרי תשל"ב

יום ו'

עדנה השאירה את דורית בנגב וחזרה אחר הצהריים עייפה הביתה.
ב-5:00 נסענו בלי חנן לביקורים בחיפה. קודם אצל הברנרים ואחר כך אצל הבררים.
יצחק ברנר חותר להיות פסיכולוג, את ניצה זכינו לראות כסמלת מאקס "מתנשבת" הגענו הביתה ב-9:00.
מיכל סובלת מפצע באצבע ידה. כולנו רחצים כלים ומקשיבים לדיווחים תכופים על צרותיה.

10.10.1971

כ"א בתשרי תשל"ב

יום א'

מדפפים עכשיו את החלק האנגלי של המלונים עבור (טקסט לוועזי), עבודה הדורשת קפדנות סבלנות וערנות.
לפנות ערב ערכה עדנה מסיבה לחבריה, אני ביליתי את הערב בצריף ואילו מיכל אצל הרייכים.

11.10.1971

כ"ב בתשרי תשל"ב

יום ב'

לכבוד סוכות ושמחת תורה אכלתי הבוקר בסוכה ארוחת בוקר עם ריח אוזים.
בבוקר באה לבקר את עדנה חברה מנהלל תמר, יתומה מאם, תלמידה מצטיינת, כבר חודשיים בצבא. יותר מאוחר הגיע אורי רובין, במדים ועם קיטבג. נראה חיזור וחולני. –הילדים בילו את מרבית היום בפיקניק שהתקיים כרגיל בבית הספר בהתחלת הכפר.
למרות שמיכל לא יכולה באצבע החולה לשה לעשות מאומה, הצלחנו בכל זאת להכין בצהריים מהר איזו שהיא ארוחה והבאנו אותה לפיקניק ואכלנו שם יחד עם אורי. מיד אחרי זה חזרתי הביתה. אורי נסע מכאן ישר למצפה רמון, טלפן משם שהגיע ושלקחו אותו עם חום לבית חולים.
הפעם שחק לנו מזל בהגרלות. יעל זכתה במצלמת קודק וחנן בפתחן קיר לבקבוקים....

12.10.1971

כ"ג בתשרי תשל"ב

יום ג'

היום ב-6:20 בבוקר נסעה עדנה באוטובוס באופן סופי לצבא. דרך צלחה!!!
את מיכל ויעל הוצאתי אחרי 7:00 לכביש. מיכל נסעה עם האצבע שלה לרופא עור בעפולה. לפני 10:00 נסעתי עם גור חתול אחד בשביל המורה רותי דואק בקופסה מנוקבת. קודם עליתי לאוניברסיטה כדי לרשום שינויים בתכנית הלימודים.
על פתח משרדה של בתיה צבא תור ארוך. קניתי באגודה גלויה ומעטפה, רשמתי את השינויים והכנסתי את המעטפה לבתיה. מקווה שזה יהיה בסדר.
בגלל כל זה באתי באיחור קל לשיעור, מה שעורר את זעמו של מאיר.
עדנה טרם טלפנה.

בערב צלצל שאול רוטנברג לומר שמרגלית סיפרה בקריית אליעזר כי לא אבוא ללמד שם משום שהיא "רכשה אותי".
הביתה חזרתי באוטובוס וטרמפים משום שהבאתי בצהריים את האוטו למפרץ לטיפול 30,000 ק"מ.

13.10.1971

כ"ד בתשרי תשל"ב

יום ד'

עדנה טרם טלפנה.

בצהריים נסעתי באוטובוס, הוצאתי את המכונת מן המוסך (77 ל"י) ועליתי לאוניברסיטה.

ב-4:00 התקיימה בחינת הפטור בגרמנית. קלה יחסית, אבל נורא מבולבלת.

בהעדרי טלפן שאול שוב לומר שבשני לנובמבר ב-5:30 אתחיל ללמד בקריית אליעזר.

בבוקר קיבלתי מכתב קצר מן ה-B.B.C המודיע שלא קבלו את סיפורי (טקסט לועזי) לשידור...

בערב הודיע לי טלפונית ממחנה מרקוס שמחר ב-6:30 בערב תהייה ישיבת מורים שלא מן המניין.

14.10.1971

כ"ה בתשרי תשל"ב

יום ה'

אחרי 4 שעות בצה"ל נסעתי לאוניברסיטה והתיישבתי בספרייה עם כמה ספרי לימוד גרמנית. לקחתי בהשאלה מילון

גדול גרמני גרמני וב-4:00 הלכתי לבחינת פטור בגרמנית שלב ב'. הבחינה הייתה יותר גדולה. 2 קטעים ארוכים וקשים

למדי לתרגום, האחד על הפילוסוף מנדלסון והשני על אשור במאית ה-8 וה-9 לפני הספירה. דקדוק היה מועט וקל.

אני לא השתמשתי במילון אבל כל הנבחנים הרבו להשתמש בו. גמרתי ראשון ואני מקווה בהצלחה.

ב-6:30 בישיבת המורים, מאיר הודיע כי ביום א' יתקיימו הלימודים בבית המלואים. שיעור האנגלית קוצצו לפי הוראות

מלמעלה. לדורית הורידו את הכיתה התיכונית. יוצא שבמחזור הא לא אוכל כנראה ללמד משום שאי נביכולתי להקדיש

יותר מ-12 שעות לשבוע. אי-לכך תהייה לי כנראה הפסקה של כ-2 חודשים. חתמתי על חוזה חדש.

עדנה עוד לא טלפנה.

15.10.1971

כ"ו בתשרי תשל"ב

יום ו'

בבוקר בעפולה, עם מיכל שהלכה לרופא עור ולרופאת נשים. חזרת לבדי דרך אוהל שרה. באנגלית אור-קולית רמות

א' ו-ב' יש כ-50 תלמיד בכל אחד. רק רמה ג' היא קטנה. נרשמו פחות מ-20 איש (מ-7:20 עד 9:00).

אני עובד קשה על חיבור התרגילים לשתי העבודות על (טקסט לועזי). אחרי השעה 3:00 קיבלתי הלם רציני. עדנה

חזרה במדים גדולי מידי עליה. כולה מקומטת. רעמי צחוק קבלו את פניה. חנן ויעל מהרו לצלם אותה במצלמה החדשה

של יעל. ארוחת הצהריים אכלנו רק ב-3:30, בעיקר ממצרכים שקנינו בעפולה.

היום היה יומם האחרון של הורטמנים בצרכניה. מיום א' מקבלי אותה משפחת רייך.

16.10.1971

כ"ז בתשרי תשל"ב

יום שבת

ב-8:00 בבוקר נסעתי עם חנן תב"ל (תפוחי בית לחם) וקטפנו למעלה משתי תיבות תפוחי (טקסט לועזי) יפים. עבדתי

כמעט כל היום על ה-(טקסט לועזי) ובערב תיקנתי לחנן את עבודתו האנגלית: (טקסט לועזי) והכנתי את כל הכלים

לפתיחת העונה האורקולית מחר באוהל שרה. מיכל וגם קצת עדנה היו עסוקות כל היום בשידור, כביסה וגיחוח הבגדים

של עדנה. מחר חוזרת לצריפין לשבועיים!

17.10.1971

כ"ח בתשרי תשל"ב

יום א'

הפלגנו ב-7:45 בבוקר. את אורנה חיים הורדתי במכון וינגייט, את מיכל ויעל בבילינסון ואחר כך המשכתי עם עדנה וטרמפיסטית אחת לצריפין. חזרת לביילינסון. יצאנו משם לפני 12:00, הגענו הביתה בערך ב-1:30. ב-3:15 הייתי באוהל שרה ונתתי 3 שיעורים כפולים רמות א', ב' ו-ג'. וחזרתי הביתה ב-9:30 בערב.

18.10.1971

כ"ט בתשרי תשל"ב

יום ב'

אחרי הלימודים נשארתי בחדר השכפול במחלקת מרקוס ובזיעת אפי הדפסתי קרוב ל-3 שעות את התרגום העברי של 500 המילים הראשונות על גבי הסטנסיל. עבודת פרך!! החייל פליקס שיכפל לי כ-150 עותקים, מהם רק כמחצית ראויים לשימוש. הבטחתי להשאיל לו חוברות לקריאה קלה באנגלית.

אחרי זה לאוניברסיטה לייעוץ בצרפתית. השיעורים בהם אני רשום הם ליום ב' ויום ה', 2 שעות כל פעם, אך אוכל להשתתף רק ביום ב'.

19.10.1971

ל' בתשרי תשל"ב

יום ג'

היום רציתי אחרי אחת להמשיך ולהדפיס את התרגום העברי, אך לא עלה בידי כי באותה השעה היה הכל סגור ואיש לא היה בחדר השכפול וגם לא מצאתי שום מכונה עברית.

נסעתי הביתה ובדרך החלטתי לחפש את מוצא הכביש המסתורי הנראה מן הקמפוס. נכסתי קודם לבן-דור, עליתי עד לפסגתו (קרוב מאוד לקריית הטכניון) השארתי האוטו וסיירתי ברגל. עושים שם המון עבודות עפר. כנראה לקראת סלילת כבישים אל הטכניון. ירדתי לכביש הראשי ועליתי בתל חנן ושם, בקצהו מצאתי את מוצא הכביש. שלט "אין כניסה" וכ-200-300 מטר הימנו מזבלה ענקית המכסה פתח של ואדי יפה ומכערת אותו להחריד. לא רחוק משם בית אבן ערבי, גדר רשת לרוחב הכביש, שוב עם שלט איסור ומשום מתמשך הכביש עקלקלות אל מרומי הכרמל. אסייר עלי אולי בשבת עם חנן ונצלם צילומים ואם יצליחו, אולי אכתוב כתבה לעיתון הסטודנטים.

או הערב, או אמש נתתי לאורנה לונדון שיעור באנגלית.

20.10.1971

א' בחשון תשל"ב

יום ד'

באוהל שרה חילקתי ברמה ב' את 500 המילים הראשונות ואת דף העבודה הראשון (42 יחידות). ברמה ג' חילקתי עבודה מספר 27 ואת דף הקריאה. לא סיפרתי כמה יחידות חולקו וחבל (!!)

ברמה א' קיבלתי כסף עבור 28 ספרי עבודה שאשתדל להביא ביום א'.

21.10.1971

ב' בחשון תשל"ב

יום ה'

היום הבטחתי לי בעזרת חיים דואק מכונת כתיבה לאחר הצהריים והדפסתי את תרגום 300 המילים מספר 3. הפעם הלך קצת יותר מהר.

ב-3:00 נסעתי הביתה.

22.10.1971

ג' בחשון תשל"ב

יום ו'

מיכל בקשה שאקח אותה לקריית עמל בדרך לעוה"ד כדי לשלם לו תמורת 2,00 מ"ג. בהזדמנות זו נסעתי לטבעון

וקיבלתי אצל קוזלובסקי 2 ספרי עבודה (טקסט לועזי) עוד במחיר הישן. השעה הייתה כבר 11:00 ולכן קחת עת יעל ואת חבריה מבית הספר הביתה...

לא הלכתי לישון, המשכתי להדפיס את העבודות שלי, ובסביבות 5:00 בערך, באה גב' ברק מאלוני אבא והביאה לי את בתה דפנה לשיעור באנגלית ואנ יישוב בצריף המאובק, לא מגולח ונראה כטרזן.

23.10.1971

יום שבת ד' בחשון תשל"ב

ב-7:00 בבוקר נסעתי עם חנן לכביש המסתורין מתל חנן לאוניברסיטה כביש של 4 וחצי ק"מ צר, מתפתל, בלי שוליים, מסוכן מאוד.

חנן צילם הרבה צילומים, אך הראות לא הייתה טובה, כי טרם התפזר העשן ועפילי הבוקר. בערב גמרתי להדפיס את השעונית 47, 48 וגזרתי והדבקתי את האיורים ל-4 העבודות 45-48. הלכתי לישון באחת. שבת ראשונה בלי עדנה.

24.10.1971

יום א' ה' בחשון תשל"ב

יום לימודים ראשון באוניברסיטה. "צורות בשירה הלירית" של ד"ר פרידמן התקיים בחדר 709 בבנין החדש, עליה ב-125 מדרגות!! מבנין המדרגות.

אחר כך היא בכתיבה עם ד. סים. חלק מועדי ראיון של 20 דקות לכל איש, נתן עבודות להכין השיעורים לא יתקיימו באופן שוטף.

ב-12:00 ירדתי מהר להדר, נכנסתי לגסטטנר מסרתי את עבודות 45-48 להדפסה וכמו כן את ארבעת המילונים. בדרך אל סטימצקי עברתי בכמה חנויות ספרים, בהן השגתי כתריסר ספרי (טקסט לועזי). בעיר ברחו ביפו פגשתי את קרליק הן, סיפר לי שדינה בתו בטירונות בצריפין. –חזרתי הביתה קצת לפני 3:00.

מיכל סיפרה שטלפנו בבוקר מ"אוהל שרה, שאביא את הרב מטבעון. גם הרב התקשר טלפונית לפינ כמה דקות לומר כי הוא מחכה לי. לא אכלתי, לא שתיתי, הכנסתי את חומר הלימוד לאוטו, הסתובבתי, אספתי את ליזל ודפנה דרסלר שרצו לנסוע לגניגר, טסתי לטבעון, חיפשתי את דירת הרב (אלונים 78) מצאתיו יוצא לכביש, אך הוא אמר לי שכבר הזמין מונית. נסעתי בלעדיו והגעתי ב-3:30 בדיוק לתל-עדשים. –בהפסקה בין שני שיעורים חתה לי אישה צעירה

ונחמדה, אשת טייס מרמת דוד שרצתה לקחת אצלי שיעורים פרטיים. מוכנה לבוא לבית-לחם לשם כך. תפדאל!

היום הגיע שיק ממשד הביטחון (מעל 200 ל"י) והפרשים מבית שאן מעל 400 ל"י). הצלה ממש!

25.10.1971

יום ב' ו' בחשון תשל"ב

הבוקר יצאתי ב-7:15, אך מתל-חנן עד גשר של זחל בהילוך ראשון ושני. הגעתי באיחור של כרבע שעה. ברבע ל-11:00 נסעתי ישר לאוניברסיטה. חיכינו באפס מעשה כ-3/4 שעה לשיעור לצרפתית, אך לא היה חדר ולא היה מורה. רותי דואק לומדת איתי צרפתית שלב א'.

עוד אמש החלטתי לאור השינוי שחל במועד השינוי לצרפתית, לבטל את השתתפותי בשיעור היסטוריה של עם ישראל המתקיים בשעות השיעור לצרפתית (11:00 עד 1:00) ולקחת "שיחה" שנה ב' עם מר סופר, מ-2:00 עד 3:00. אי אפשר היה לחדר אל בתיה ועל-כן השתתפתי בשיעור השיחה בלי אישור היה די נחמד. איר זה עליתי 125 מדרגות

לשיעור של גב' ויינברג, ספרות אנגלית ואמריקאית במאות 19 / 20. השיעור היה אכזבה קשה. טיפוס בלתי נעים, קשה לשמוע או להבין אותה, מבטא לא נעים, קוראת מן הנייר וכו' וכו'.
נסעתי הביתה ואת פני קיבל חושך מוחלט בבית-לחם. ברק פגע שוב בטרנספורמטור ואני כותב שורות אלה לאור הנר. אתמולך אמרה לי יעל המזכירה משפות זרות שעברתי את בחינת הפטור בגרמנית שלב ב' 90, אבל שלב א' בפחות 75- (?)

26.10.1971

יום ג' ז' בחשון תשל"ב

במנזה תור כה ארוך, שבקושי הצלחתי להגיע בזמן לשיעור של גנדרוף בשייקספיר. היה נחמד. בערב שיעור עם אורנה לונדון.

27.10.1971

יום ד' ח' בחשון תשל"ב

השיעור של ד"ר פנטון לא התקיים כי הוא לא הגיע. (היינו רק 4 תלמידים) אחרי זה, בחדר מספר 28 (מקלט) חיבור מתקדם עם גב' ג'ודי היל. אישה יפה וגם מקסימה. נחמדה.
השיעור של ד"ר מנצור לא התקיים.
הגעתי די מוקדם להדר, מסרתי את העבודות לשכפול חוזר אצל גסטטנר ולקחתי את העבודות הגמורות: 45-48 וכל המלונם. סטימצקי הכזיב כרגיל, ה-(טקסט לועזי) לא היה.
אי-לכך מסרתי אחר הצהריים באוהל שרה את הספר לשכפול והחזרתי את הספים ששילמו לי.
היום חלוקת עבודות: מספר 2 ברמה ב', מספר 28 וחזרה חדשית ברמה ג', קריעת תחת.
לאוהל שרה הבאתי את אסתר עופר ואת עמליה וגם החזרתי אותן גם בערב.

28.10.1971

יום ה' ט' בחשון תשל"ב

אצל גב' גולדווסר היה מלא מפה אל פה. במנזה אחרי השיעור פגשתי את שחר יונאי שלומד כאן לתואר A.M בחינוך. לא הספקנו אלא להחליף כמה מילים. רינה מחכה לילד שני. ב-הא סיפור ודרמה אצל גב' וידמן. היינו רק 3 תלמידים. נחמד.
אחרי זה שיחה עם מייק שובל. אמריקאי נחמד. בשיחה רק אני ובחורה ממגדל העמק (שנה א') מאוד נחמד.
בערב ירדתי אל שאול בנורדאו 30. הוא טלפן לקריית אליעזר. ביום ג' יהיו שם כ-40 תלמידים לחלוקה ל-2 או 3 קורסים.
בבית עשיתי סדר בדפי העבודה.

29.10.1971

יום ו' י' בחשון תשל"ב

בבוקר שיעור נחמד בפונטיקה עם מר בונן, יהודי אנגלי גוף. –סופר א הגיע לבלשנות השוואתית. שיעור אחרון תחביר עברי. מרצה צעיר (עוזר הוראה?) שיטת הרצאה, מדבר קצת מהר מידי.
עדנה הגיעה אחרי השעה 2:00. הפעם מגוהצת ומסודרת.
בערב הגיעה דפנה מאלוני אבא לשיעור. החלטתי, כל זמן שזה ילך לבוא אליה מידי יום ה' אחרי האוניברסיטה.

יום שבת	י"א בחשון תשל"ב	30.10.1971
	רוב היום הכנתי תיקים לאוניברסיטה ועשיתי סדר בפינת העבודה שלי. לפני הצהריים הבאתי את אורי לאלונים.	
יום א'	י"ב בחשון תשל"ב	31.10.1971
	הבאתי איתי את העבודה לדולנד סים. הסתבר שהייתי צריך למסור אותה עד יום ה'. קבענו שאבוא ביום א' הבא ב-8:30 בבוקר לקחת אותו מדירתו בנוה שאנן ושנשוחח על העבודה בבוקר.	
יום ג'	י"ד בחשון תשל"ב	2.11.1971
	ב-5:30 שני השיעורים הראשונים בקריית אליעזר. הרבה פנים מוכרות ואווירה נעימה מאוד. בלילה עמלתי קשה כדי לחבר חשבון ל"אוהל שרה" בסוף החלטתי על 45 ל"י לשיעור כפול.	
יום ד'	ט"ו בחשון תשל"ב	3.11.1971
	בצהריים אכלתי רק צלחת בבית ומיד יצאנו עם מיכל לעין חרוד איחוד עם מזוודה גדולה באוטו לעין חרוד איחוד לבקר את עדנה. בקושי מצאנו אותה במרומי הקיבוץ. השארתי את מיכל והמשכתי לאוהל שרה, לאן שהגעתי בדיון ב-3:30.	
יום ו'	י"ז בחשון תשל"ב	5.11.1971
	בלילה כתבתי בלדה בשביל ד"ר פרידמן על פי הבלדה על עיני המסוק משל (טקסט לועזי)	
יום א'	י"ט בחשון תשל"ב	7.11.1971
	אחרי האוניברסיטה ירדתי אל סטימצקי וקניתי ספרי קריאה מרמה 3 ו-4 בשביל רמה ג' באוהל שרה. ב-3:00 לקחתי את הרב לתל-עדשים. בבוקר השכמתי לנסוע לחיפה, כדי לקחת את מר סים לאוניברסיטה. הוא היה מופתע מאוד, משום ששכח על כל העניין. לא מצא שקטלתי את השיר "הנעלה" של יצחק רוזנברג. אשלח לו את (טקסט לועזי) לשם השוואה. בצהריים שילמתי את היתרה לגסטטנר. כל העניין הסתכם ב-140 ל"י.	
יום ב'	כ' בחשון תשל"ב	8.11.1971
	אחרי שעה חטופה של שיעור בצרפתית נכנסתי לשיחה של סופר. הוא סילק משם את מחצית התלמידים ואותי משום מה לא. אחרי שעתים של עינויים אצל גב' ויינברג ירדתי להדר, נתתי לשאול שיק על 180 ל"י ולקחתי 12 ספרי P.I.E בשביל אוהל שרה. בערב כתבתי עבודה בשביל מרי גנדרוף בשייקספיר.	
יום ג'	כ"א בחשון תשל"ב	9.11.1971

צה"ל ואוניברסיטה, בתום השיעור עם יגנדרוף מסרתי לו עבודה על מחזה האומנים של אתונה בחלום ליל קיץ. בשבוע הבא אשאר בקבוצה של ה"א. אחרי זה קריית אליעזר. בלילה כתבתי את ESSAY בשביל גב' היל.

10.11.1971

יום ד' כ"ב בחשון תשל"ב

המרצה על המיתוס במקרא אחרי רבע שעה. גב' היל שוב לא הייתה.

לאוהל שרה הבאתי את דפי העבודה, וגם 12 ספרי P.T.E.2. ההתנפלות עליהם ברמה ג' הייתה קדחתנית. נתתי להם על קצה המזלג לטעום מן החומר החדש, ההתלהבות הייתה גדולה. בדרך בחזרה הצטרפה לנוסעים באוטו (עמליה ואסתר) גם גיטה יונג. בלילה כתבתי טיוטה של עבודה על המלך אדיפוס בשביל גב' וידמן.

11.11.1971

יום ה' כ"ג בחשון תשל"ב

צה"ל ואוניברסיטה, בשעיר של גולדווסר העתקתי לנקי את הטיוטה שהכנתי עבור גב' וידמן על העימות בין טיאריסיאס ואדיפוס.

השיחה עם מייק שובל הייתה הפעם אנטי קלימקס: 7 תלמידים והוא דיבר רוב הזמן. בערב נתתי שיעור לדפנה באלוני אבא. הבאתי לה את חוברת האנקדוטות הראשונה של היל (טקסט לועזי) ועברנו על 3 סיפורים.

בהגיעי הביתה אמרה לי מיכל כי עדנה טלפנה מל אביב שאחכה לטלפון שלה מקריית עמל מאוחר בערב, כדי שאבוא לקחת אותה על חבילותיה.

אחרי 10:00 הגיעה היא בגפה. הטלפון בדואר טבעון היה מקולקל ומישהו מאלוני אבא הביא אותה עד הבית. נראתה מצוין במדיה. הפרופיל שלה 97 והיא סווגה לחיל המודיעין.

12.11.1971

יום ו' כ"ד בחשון תשל"ב

בבוקר השכם קטפה מיכל ארגז עם פירות שונים בשביל אדית. לפני שיצאתי לאוניברסיטה טלפנו לפאבל, והלה אמר לי כי מוטב שלא אבוא לפני 1:45 אם אני רוצה למצוא את אדית בבית (לא התבייש לרמוז לי שאוכל לקחת אותה ממשרדה במכונת הביתה) – באוניברסיטה שמעתי לראשונה שיעור בעברית עם ד"ר בן אשר. באודיטוריום בבניין המדרגות "גזירת תוארי פועל בעברית" (16 דרכים!). מעניין אך מהיר מידי.

לקחתי באולם הקריאה שני ספרים על השירה האנגלית הרומנטית ונסעתי לנוה שאנן – עליתי וירדתי במעלית המטורפת מעלה-מטה ולבסוף עליתי במדרגות עם הארגז ברגל. ניצה קיבלה את פניך בכך שמר פרנקל נפטר בלילה. אדית דיברה בטלפון עם סוניה והצטרפתי לחכות למעלה מ-10 דקות עד שזכיתי לשלום מפיה. התרגזתי ויצאתי מהר לאחר מכן. אחרי 3:00 הלכתי לישון והתעוררתי רק אחרי 8:00 בערב.

13.11.1971

יום שבת כ"ה בחשון תשל"ב

תרגמתי קטע מ"איתנים" בשביל מר סופר (עם פירושים) ומלאתי בקשה למילגה.

1973 קפריסין

31.12.1973

יום ד'

כיסיתי את ליל הבחירות לכנסת השמינית.
14 שעות רצופות .

1974 קפריסין

1.1.1974

יום ג'

הלילה גמרתי להדפיס את העבודה: (טקסט לועזי)(סמינריונית בסמנטיקה) (עדנה)

2.1.1974

יום ד'

צלצול טלפון העיר אותי כבר ב-9:00 בבוקר (טקסט לועזי) להביא את יעל לראיון ב-9:00 בבוקר ביום ו'. נחיה ונראה.(מבחן קבלה לבית הספר) (עדנה)
הדפסתי את השער לעבודה הסמינריונית בסמנטיקה, פרקתי את הרביעיות וכרכתי 4 כתבי יד בני 32 עמודים כל אחד. נסעתי עם מיכל העירה. קנינו רדיאטור חשמלי ב-35 ל"ק. אחר הצהריים במשרד קיבלתי שיק דו-שבועי 119 ל"ק. ג'ורג' אמר לי שהמטען מאנגליה (תכולת הדירה של דודה ברטי שנפטרה, אחות של אמא של שמעון) (עדנה) הגיע בספינה אחרת ב-27 לדצמבר. נחייה ונראה. –בזמן העבודה הספקתי להדפיס עוד כמה דפים, הערות וחומר גלם לחלק השני של העבודה בסמנטיקה.

3.1.1974

יום ה'

הפקדתי את המשכורת בבנק, הוצאתי 50 ל"ק ו-200 מ"ג (לנסיעה) במשרד התקשורת ערערתי על 3 שיחות טלפון שנרשמו כ"אישיות". הוסבר לי כי מספיק אם אומרים שם בהיסח הדעת כדי שהטורפים יחייבו אותך בשיחה אישית, שילמתי למעלה מ-15 ל"ק.
איחלתי ל- (Dandehis) (עדנה) מזל טוב אישית לנישואי בנו ושוחחנו קצת על המצב. כמו כן הסתפרתי.

4.1.1974

יום ו'

אחרי רק כ-4 שעות שינה קמתי ב-8:00 בבוקר ושלושתנו נסענו לניקוסיה. מיכל ירדה אחרי מלון לדרה ואני המשכתי עם יעל לבית הספר. חיכיתי לה חצי שעה בחוץ, שעה שנבחנה על ידי הגב' (טקסט לועזי) (Clark) (עדנה) מנהל בית

הספר קיבל אותי בחיור. מלא במו ידיו את השאלון והכריז שהיא יכולה לבוא בשביעי לחודש ללימודים. נפרדנו ב"שלום" בעברית.

אני הייתי הרוג ועייף, ומיכל הייתה גועלית כל היום.

(Wood man) (עדנה) עבד הערב, היה נחמד מאוד אלי, התייחס לקשרי הידידות בין בתו סוזי לבין יעל והזמינה לבקר אצלו בבית. מאידך דרש ממני לתרגם 7 דקות מיומן השעה 11:00 בלילה וידי היו מלאות עבודה עד 1:30 בבוקר. היום הגיעו בבת אחת 44 עיתונים (!!) ג'רג' נתן לי את כרטיס הטיסה לישראל (ב-10:00 להיות בשדה התעופה). אימא שלחה גלויה. חנן מקבל לכבוד בואי חופש בשבת ה-12 לחודש.

5.1.1974

יום שבת

שוב נסענו שלושנתנו לניקוסיה, הפעם לקנות ליעל "מדים" אצל מרקס אנד ספנסר. מיכל שוב הייתה גועלית (גיל מעבר?)

2-: ב 00 אחר הצהריים ניסיתי לצלצל לעדנה, אך לא הייתה תשובה.

בניקוסיה פגשתי ברח' לדרה את ברג' בגדוואן, ספרתי לו על השידור בן השעה אודות הרובע הארמני בירושלים. באמצע השיחה הופיע יורם מאל-על, ומתוך מבוכה הפסקתי את שיחתי עם בגדוואן בצורה בלתי נימוסית. אשתו וילדיו של יורם בארץ. שאל איך מגיעות החבילות שמיכל שולחת לחנן.

6.1.1974

יום א'

התעוררתי ב-12:00 בצהריים. מיכל סיפרה לי על השריפה במלון דן, תל-אביב הלילה. בשעות אחר הצהריים המוקדמות צלצלה עדנה. לאלי צריך לקנות מעיל. כשנכנסתי לחדר של יעל, התנור החשמלי היה דלוק על שני גופי החימום שלו. מסתבר שהחתול הג'ינג'י חולה ויעל נורא מדוכאת.

בשובי מן העבודה מצאתי את יעל ערה. מרוב התרגשות מתחילת לכתה לבית הספר מחר (היום) לא יכלה לעצום עין כמעט כל הלילה. ערכתי וסידרתי את חומר הגלם באילוסטרטיבי לחלק השני של עבודת הסמינר (דוגמאות מעבודת FBIS) והלכתי לישון. סמוך לשעה 5:00 בבוקר אצל יעל עוד דלק אור.

7.1.1974

יום ב'

ריכזתי את הניירת לה אזדקק בארץ בקופסת קרטון: מיכל החלה באריזת המזוודות. הכסף הולך ומתמעט.

הדואר כבר הגיע חשבון של ה-(טקסט לועזי) (!!)(בית ספר של יעל), מכתב מחנן שנכתב ביום ההולדת שלו, 27 דצמבר, מכתב ליעל וגלויה מצ'כיה עם צילם של בית הכנסת על תנאי. הגיעו הרבה עיתונים, בעיקר אודות הבחירות. הבחירות בבית-לחם אמת 81; ב-1 חלטעם 37; ל"ע 7-; קנ 3-; רצ 6-.

נתתי ל-(Woodman את עבודתי לקריאה. נפרדתי ממארק. מחר עובד אסד. הקשב הישראלי שהיה צריך להתחיל לעבוד, לא הופיע.

8.1.1974

יום ג'

היום בעבודה הצעתי בהיסח הדעת מתוך עיתון יום ו' (דבר) ראיון עם האלוף הרצל שפיר והעורך קיבל את הצעתי.

היה לי המון עבודה עם זה ולכן אף לא יכולתי להקשיב ל"בוא נדבר" בגלי צה"ל וגם לא יכולתי לעזוב באחת בלילה כפי שתכננתי. היום הגיעה גלויה מחנן כתובה ב-25/12, מכתב מאסתר עופר יום לפני הבחירות ושני מכתבים ליעל. אמרתי לרוברט קלמס שאני נוסע והצעת לי את שירותי. טלפן מיד הביתה והזמין את שנינו מחר בבוקר לקפה. רוצה להעביר אל בתו בירושלים צעצוע ותרופות נגד שיעול. יורד גשם.

9.1.1974

יום ד'

קמתי ב-10:00, מיכל הייתה בעיר וחזרה רטובה. כשאני הלכתי העירה לא ירד גשם. לקחתי כסף נוסף בבנק. בשובי רציתי לקפוץ לקלמס, אך הוא ואשתו לא היו בבית. בינתיים בא Woodman (עדנה) החזיר לי את עבודתי ושיבח אותה. שתה כוס קפה בתוך הבלגאן ששלט אצלנו. יעל חזרה היום בצהריים והספקתי לראותה לפני שנסעתי לעבודה באוטובוס ב-2:30, הלילה אני גומר ב-11:30 לפי המתכונת הישנה... היום הגיעה חבילת ספרים מצ'כיה בשביל מיכל ומכתב יפה ומפרט מאריה וליזל דרסלר. ג'ורג' אמר לי שהחפצים מדודה יגיעו מחר לפני הצהריים. זה שוב משנה את תוכניותי לגבי ניקוסיה.

10.1.1974

יום ה'

בבוקר חיכיתי למשאית עם החפצים של דודה. הגיעה ב-11:15. ארגז גדול עשוי לוחות עץ רך, כל החפצים זרוקים פנימה ללא סדר והשגחה. חלקם רטוב או לח, ריח עובש המקרר קטן מאוד, תנור הבישול מלוכלך ומפורק בחלקו. הרבה ספרים וחפצים אישיים. מראה מדכא ביותר. אחר הצהריים נסעתי לבד לניקוסיה. החזרתי את כל הספרים, נכנסתי לשגרירות. איש הבטחה חדש שלא הכיר אותי, קיבל את פני מנשה בר-און. העלה אותי קומה לעשות הכרה עם היועץ מרדכי פלצור. הלה הבטיח לי לקחת אותי אחר כך לרחוב לדרה. חיכיתי לו למטה בחברת מימון, אך נמאס לי והפלגתי לבד לעיר העתיקה לקנות קניות לנסיעה. לא הצלחתי בהרבה. בערב אחרי 8:00 הגיע אסד; הביא שקית ניילון עם דברים בשביל המשפחה בנצרת ומכתב קצר. ארזתי עד מאוחר בלילה. בבוקר, לפני נסיעתי עוד קניתי בקירניה כמה שמונצ'ס. ונסעתי עם שתי מזוודות כבדות ותיק לשדה התעופה בניקוסיה.

11.1.1974

יום ו'

לא שקלו

לי את המזוודות, לא בדקו אותי. טסתי יחד עם אמנון סופר בלוד לא הצלחתי לשכור אוטו משום שהמטבע הזר בידי לא היה בטרבלריס צ'קס. באוטובוס לתל-אביב, במונית שירות ספיישל לחיפה ועם אותו הנהג עוד 30 ק"מ ספיישל לבית-לחם. הגעתי לפני 400. עדנה קיבלה אותי. חנן ישן אחרי לילה מאמץ של טרמפים, אורח אצלנו דורון קמיל. בחור חמד, עדין ומעודן. מתלבט קשות. אלי בא בערב הוא קיבל שחרור. לחנן זקן ג'ינג'י. משפחת עופר באו בערב וישבו למעלה משעה. חברות של עדנה, חברים של חנן. שיחה עם דורון (מלבבת מאוד) בלילה שכבתי בחדר הגדול ולא יכולתי להירדם בגלל רעש החממות.

12.1.1974

יום שבת

בשבת בבוקר טלפנתי לח. ברנר והוא הוציא את חנן ואותי לטבעון. באוטובוסים הגענו לנווה שאנן עוד לפני 10:00

והספקנו לראות את יואל.

פאבל סיפר שקיבל פיצוי בריאות מגרמניה, לדבריו בעיקר אודות למכתבו של ד"ר גוטסמן שכתב כי טיפל בו 20 שנה ללא תשלום.

מפאת היותו בן ל-(טקסט לועזי). דיברתי בטלפון עם סוניה, אצל אגי היה תפוס. פאבל הלך ב-1:00 לעבודה, חנן ואני נשארנו לאכול צהריים וב-2:00 נסענו שוב באוטובוסים וטרמפ הביתה. בדרך ראינו מהאוטו את דורון (קמיל) עוזב את בית-לחם. אחר הצהריים שיחה נוקבת עם הצעירים. חנן עדיין שרוי בדיכאון. בערב ביקרתי אצל הגוטליבים אצל עדה ואמנון ברקאי ואצל אריה דרסלר. נודע לי כי שמו של יוסף "דניאל" הוא רגב (גרבר), איש ביטחון ותיק מספר רציני. בתו רות למדה עם חנן 4 שנים. דרסלר אמר לי שאני מוכרח לבקר אצל משפחות קשת ובקמן.

13.1.1974

יום א'

בבוקר ארזתי 2 חבילות לתניה תלמס בירושלים ושלחתי בדואר, גם את החבילה לטלי פריד. נכנסתי למשרד של חוה. עם אוטו של הדואר נסעתי לטבעון, הייתי בבנק הלאומי ובבנק הפועלים בו החלפתי את יתרת המרקים שלי. קיבלתי 1.47 ל"י עבור מרק (!). נסעתי לאוניברסיטה הכל היה סגור. בדרך פגש אותי פרופ' ספוז'ניק לקח אותי אל משרדי החוג. אסתי ישבה בדיוק עם הכרטיס שלי. הממוצע שלי "טוב" ויש לי אופציה ל-M.A. אסתי טלפנה לד"ר דגוט שהיה בבית והזמין אותי לבוא. הגעתי אליו ב-3:00, מסרתי לו את העבודה. כששוחחנו החל לרדת גשם שוטף, הוא הלווה לי מטריה וביקש שאתן אותה לעדה ב'(ברקאי). הביתה הגעתי באוטובוס (הכרמלית סגורה) מאלונים לקח אותי ערבי מכעביה בג'יפ מלא וגדוש, העלה אותי ספיישל עד לנוריאלי. בערב ביקרתי אצל בקמן (מדכא מאוד) ואחר כך אצל קירשנר.

משה סיפר לי שסלונים מניקוסיה רצה להעסיק אותנו לפני שנה כמומחה לגידול צאן בחוה ענקית ליד לרנקה. הפרויקט נפל למים.

גשם, גשם, גשם.

14.1.1974

יום ב'

בבוקר נפרדתי מחנן, אשר נסע מגולח ומסופר בטרמפים לחזית ביום גשום. הייתי במזכירות, בהנהלת חשבונות וביקרתי אצל עדנה שעבדה בצרכניה בשקילה. איחלתי לאריאלה מזל טוב להולדת הנכד. בצהריים באו שני ערבים מנצרת (טקסט לועזי), שוחחנו קצת, נתנו לי 350 ל"י.

כל היום ירד גשם. אחר הצהריים הייתי קצת בצריף (החוטים הסתבכו, ואי אפשר להדליק חשמל). בערב בא נחום (אח של אלי) עם שני בניו החמודים. דובר על קניית אוטו. ב-8:00 בערך הגיעו ז'וז'קה ופפו. היה גשם וקור כלבים. צלצלתי גם לאגי. הבאתי לעדה בערב את המטריה של ד"ר דגוט.

15.1.1974

יום ג'

לפני 8:00 יצאתי בטרמפ עם המשאית של יאקי לכביש, אחר כך באוטובוס נצרתי לחיפה. ב"אביב" שאלתי אם אוכל להקדים הנסיעה לירושלים בשעה, אמרו לי שכן. הספקתי עוד לקנות את החוברת לאסד ויצאתי לירושלים בטקסי-בוס מרווח. בתוך הטקסי ישבה עדה ברקאי. עשינו הפסקה של 10 דקות בפתח תקווה. הנסיעה בכביש הישן דרך בית-ליד

ארכה כ-3 שעות (11 וחצי ל"י).

כל הדרך גשם שוטף, השרון טובע במים. במשרד החוץ, (לא רחוק מבנייני האומה) לא יכלו לאתר את גבי חמדה גולן במודיעין. הלכתי למחלקת התביעות ומנהלה, יהודי נכה נחמד כיוון אותי אל היועץ המשפטי. נתנה לי את האישור המבוקש ושלחה אותי לבית המכס, קרן היסוד 20, אל מר זוהר. התנהג בסבר פנים יפות, באולם המכס מלאו לי את 4 הטפסים של מס נסיעות, פטור. גמרתי ב-2:00 גשם וקור. ראיתי מרחוק תחנת רכבת, הלכתי לשם, אמרו לי שרכבת תצא ב-3:00. ב-2:30 כבר הזמינו אותנו לשבת בקרון (חדש, תוצרת יוגוסלביה). 2 קרונות בסך הכול, הנסיעה הייתה מרהיבה ממש חוויה. ירדתי ברמלה, 10 דקות אחרי זה הגיעה הרכבת לבאר-שבע. לקריית גת הגעתי אחרי 5 וביליתי יאצל הוייסים את הערב.

עדנה טלפנה לומר, שהתקשרו מטעם "המוסד" והשאירו מספר תל-אביבי. התקשרתי, מיקי לא היה. טלפון כעבור חצי שעה, אמר שיבוא מחר לבית לחם. מיקי ת,א 252136.

16.1.1974

יום ד'

ב-7:30 ברכבת מקריית גת לחיפה. גשם שוטף כל הדרך. בחיפה לפני 11:00. במשרד נסיעות אמרו לי שאצטרך להיות בלוד לפני 8:00 בבוקר. קניתי ליעל מנורת זהב עם ענק כסף 35 ל"י. באוטובוס לבית לחם ב-12:10. הבאתי מן הצריף כמה ספרים לקחת איתי. התקלחתי, דיברתי עם עדנה. מיקי טלפון שיבוא מחר ב-4:30. פאבל אמר שקיבל מעל £ 3,000 חלקו בירושה. לאה אתגר הזמינה אותי לבוא בערב. ביליתי ערב נעים אצל האתגרים יחד עם משפחת קרן צור. לאה נתנה לי שקית גדולה עם פקנים. שמעתי סיפורים על גבורתו של חנן אשר נהג בנגמ"ש שלו "בין הטילים".

9.4.1974

יום ג'

יומן זה נשאר במגירה שלי בחדר הגדול של ביתנו בבית-לחם מאז ביקורי האחרון בינואר. זה מסביר את החלל.

10.4.1974

יום ד'

אלי לקח אותנו בבוקר מבית-לחם. מיכל ירדה בטבעון ואני המשכתי לתחנת רכבת. מהתחנה של תל-אביב לוייצמן 35 ומשם ללוד לאחר שיחה של כ-3 שעות. טיסה נעימה ב- (טקסט לועזי), מניקוסיה ישר לעבודה. אסד חיכה לי עד 5:00. חצי שעה לאחר מכן טלפן קמר וביקש ממני להחליפו במשמרת בוקר למחרת. הבטחתי להגיע ב-8:00 בבוקר. ב-7:00 בערב התפטרה גולדה מאיר.

11.4.1974

יום ה'

באתי ב-8:00 לעבודה; אמש לא הספקתי אפילו לפתוח את המזוודה. היום הייתה פרשת קריית שמונה. עבודה קשה כל היום. מייק החליף אותי רק ב-4:30.

12.4.1974

יום ו'

הבנקים סגורים עד יום ג' בשבוע הבא.
בדיוק כשעמדתי לצאת לעבודה בצהרים, באו שולה וגיל. דיברנו רק כ-5 דקות, והצטרפתי לרוץ לאוטובוס.

13.4.1974

יום שבת

נסעתי לניקוסיה, הזמנתי חלקים לשואב אבק אצל Hoover, קניתי למיכל חלוק אצל M&S ואחר כך נסעתי אל הקמחים. שם אכלתי צהריים וחזרתי הביתה לפני 2:00.

14.4.1974

יום א'

הבוקר התחלתי לנכש עשבים בגינה.

15.4.1974

יום ב'

המשכתי קצת בניכוש הגינה. הבנקים ומרבית החנויות סגורים עדיין ותכניותי עם הדירה מתעכבות.

16.4.1974

יום ג'

הבוקר סוף סוף נפתחו הבנקים. שילמתי את שכר הלימוד עבור יעל. את הרפד פיקוס לקחתי במכונית הביתה כדי שיראה את הספה שצריך לרפד מחדש. סיכמנו מחיר והזמנתי גם 2 כריות ל-2 הכורסאות.

17.4.1974

יום ד'

הבוקר בא פיקוס לקחת את הספה לריפוד ואחר כך נסעתי לניקוסיה. ב-(טקסט לועזי) שוב דחו אותי בהלוך ושוב ולבסוף אמרו כי לאחר תיאום טלפוני טכנאי שמבקר מידי פעם בקירניה יביא לי את החלקים.
בחנות השטיחים בחדרה 35-37 נתנו לי טלפון של הבוס ואמרו לי שיש לו בית בקירניה, ב-1:00 הוא מבקר לפעמים. יעצו לי להתקשר איתו טלפונית. החזרתי את הספרים ב-(טקסט לועזי). אחר כך הלכתי ל-U.S.I.S, מצאתי ביבליוגרפיות של פרסומי ממשלת ארצות הברית, אבל משהו לתקשי"ר הישראלי, הספרנית היווניה לא יכלה למצוא לי.

לאחר שובי הביתה הביא לי (טקסט לועזי) מעטפה גדולה שהכילה דו"ח סופי של ה-(טקסט לועזי).
בערב נכנסתי אל הבגדויינים והבאתי להם תשורה, פרחי ישראל חתומים בתחתיות פוליאסטר. (טקסט לועזי) הסתגף בחלונות השכיחות שלו על FBIS.

18.4.1974

יום ה'

מן העבודה נסעתי עד העיר אחר הצהריים וקניתי בולים ושבר. כשטלפנתי ל-BOHDJALIAN בניקוסיה נאמר לי שהוא כרגע בקירניה ונתנו לי את מספר הטלפון שלו כאן (53160), כשחייגתי את המספר המקומי, הוא ענה לי אישית. אמר שעומד לשוב לניקוסיה. אבל יעבור תוך 15 דקות על יד ביתי. וכך אמנם קרה. ראה את השטיחים והבטיח לטפל בהם בהקדם.

בערב הלכתי אל הסמיטים. בדרך פגשתי את סו הורוביץ ואמרתי לה שיש לי נקניק בשבילם. לסמיטים הבאתי את 4 התחתיות השחורות תוצרת מעיין צבי (פרחים אמיתיים חתומים בפוליאסטר). שעה שהם אכלו ארוחת ערב, שתיתי קפה ושוחחנו על דא ועל הא. בבוקר בזמן העבודה באה אלי מריה מן המחלקה הפרסית וביקשה ללמד עברית (!!!), הבטחתי לה לצלצל למיכל בארץ ולבקשה שתביא ספרי לימוד. בלילה כתבתי 2 מכתבים לאנגליה והלכתי מאוחר לישון.

19.4.1974

יום ו'

הבוקר איחרתי ויצאתי כבר במוכנית למשרד, אך בדרך ראיתי את סודא מפליג במכונית של המשרד. השארתי את הפיאט על המגרש הריק בפניה והגעתי איתו יחד עם האוטובוס. כמובטח, טלפן לי איש השטיחים אחר הצהריים והבטיח לקחת אותם למחרת. בערב התחלתי לחבר את מכתב התשובה למר (טקסט לועזי) המנהל של (טקסט לועזי).

20.4.1974

יום שבת

הבוקר טלפנתי לארץ, דיברתי עם יעל ומיכל. הן מגיעות כבר ביום ג' ב-23/4 ב-10:00 בערב. לפני 10:00 הגיע BONDJALIAN, שוב במכוניתו הפרטית ונטל את השטיחים. לאחר מכן נסעתי לניקוסיה, קיבלתי את חלקי ה-Hoover תמורת 9 ל"ק ולקחתי 3 ספרים נחמדים ב-(טקסט לועזי). לפנות ערב נסעתי לבקר אצל שולה וגיל. אצלם נתכבדתי בקפה וגם הכרתי את שכנם היווני עם בתו התינוקת. שולה מכירה את ציפורה ושלמה שורץ מבית לחם ובילתה במושב לא פעם בגיוסים של קטיף פרי (!!).

21.4.1974

יום א'

היום עבדתי הרבה בעישוב הגינה ושטפתי את כל הכלים. קראתי הרבה וגם גמרתי לכתוב את המכתב לאנגליה. מחר אני עובד מ-7:00 בבוקר.

23.4.1974

יום ג'

בשובי מן העבודה ב-4:00 התכוננתי לישון קצת כדי לצאת בערב לניקוסיה ולפני נסיעתי לשדה התעופה לקחת את מיכל ויעל, לחזות בסרט (טקסט לועזי) המוקרן ב-V.S.I.S בדיוק כשנרדמתי, צלצל הטלפון. דורית הודיעה שהיא עם אמנון ואחותו שלומית בקירניה ורוצים לבוא. שאלה אם אוכל להלין אותם (4 איש) אמרתי שכן, ברם הסברתי שביליה אצטרך להביא את מיכל ויעל משדה התעופה. חיכיתי להם עד 6, וחצי באו שתו קוניאק וקפה, ישבו כשעה ואחר כך אמרו שילונו במלון. מחר הם נוסעים ל-(טקסט לועזי), ייתכן ויקפצו עוד. ב-10:00 נסעתי לניקוסיה. בבואי לשדה, אמרה לי זהבה שהמטוס כבר הגיע. יעל ומיכל באו עם המון חפצים. יעל גזזה לה את הצמות (!!!) הביאו עמן גם חבילה לדורית.

24.4.1974

יום ד'

בבואי הביתה אחר הצהריים, ראיתי שיעל תלתה דגל מדינה ענק בחזית הבית. כשניסיתי להסביר לה את עניין האיזון

העדין שיש לשמור עליו בקפריסין, סירבה להקשיב, האשימה אותי בפחדנות והסתגרה בחדר. הדגל התנוסס חצי יום מעל ביתנו ובלילה הורדתי אותו.

25.4.1974

יום ה'

במקום לנוח בעבודה היום, תרגמתי מן הארץ (22/4) את המסמך של עזר וייצמן על (טקסט לועזי) של רבין ערב מלחמת ששת הימים וגם תגובות מכמה אישים. באתי יותר מוקדם הביתה משום שמייק קמר היה עם מכוניתו. בערב נסענו לקבלת הפנים בשגרירות. היה מלא מפה לפה. רחמים ואשתו לא משו מחדר הכניסה, חייכו ולחצו ידיים. היה יותר מידי צפוף. שמחתי להסתלק, הגם שיעל רצתה עוד להישאר. מחר אנו מוזמנים למסיבה יותר מצומצמת אצל הקמחים. לפני שנסענו נתתי לדורית את החבילה מן הבית.

26.4.1974

יום ו'

יעל הייתה היום בבית הספר, ביום ב' צריכה לבוא במדי קיץ. פיקוס הביא את הספה המחודשת ושתי כריות הגב. הכריות לא מוצאות חן בעיני. בערב השארנו את יעל לבד בבית וב-9:00 נסענו לניקוסיה להבדיל מאתמול, המסיבה אצל הקמחים הייתה יותר אינטימית והרבה יותר מוצלחת. הזוג מימון, הזוג שורר, מרדכי פלצור, מ. בראון ואשתו, עליזה (בהיריון), בחור בשם גיורא, ניסים; כמו משב רוח צחה. הגיעה גדי צחניגר, בת 40 + בחצאית מיני שעלתה רגלי לקומה ג' משום שלא נכנסת למעלית לבדה, פן זו תעצר ולא יהיה לה עם מי לדבר בזמן היותה תקועה. יותר מאוחר הגיעו גם הזוג טימור ולוי שהיו בערב בלט צרפתי. התפזרנו ב-אחת אחרי חצות.

27.4.1974

יום שבת

בבוקר היינו בניקוסיה, לחפש בשביל יעל מדי קיץ. לפני כן קפצנו אל הסמיטים לברר את הכתבת. כמובן שהסתובבנו בניקוסיה למעלה משעה עד שמצאנו את החנות הנכונה. בסוף הלכנו לרחוב לדרה, מיכל קנתה שם בד ונתנה לתופרת בקירניה לתפור את השמלה. לפנות ערב הלכתי אל הבית הנטוש קרוב לשפת הים וסיירתי בו. בין היתר יש בו גם סייף שנפרץ במכשירי ריתוך.

28.4.1974

יום א'

מיכל שוכבת ומטפחת את הנזלת שקיבלה בדמי הלילה. יעל כותבת מכתבים. אני הלכתי, לראשונה השנה, להתרחץ בים. בחוף שמעבר לבית הנטוש, כחמש דקות הליכה מביתנו, היה מרענן ויפה.

29.4.1974

יום ב'

גם הבוקר התרחצתי בים. אחר כך הלכתי העירה, שאלתי אצל הנגר ספירו אם הוא מוכן לשקם ריהוט ישן והבאתי לו אחר כך במכונית כורסה אחת ושולחן סדוק. ב-2:00 בא ספירו השמן, לקח מידות של מיטה עבור יעל ובדק את העץ שאני רוצה לתת לו בתמורה.

יום ג'

30.4.1974

יום off. נסעתי באוטובוס לניקוסיה, התאמתי שם מפתח נבוב בשביל כוננית הכלים בחדר האורחים. החלפתי 3 ספרים ב- (טקסט לועזי), הלכתי ל-U.S.I.S. הספרנית הראשית שם לא יכלה לסייע לי במציאת הספרים שאני מחפש ויעצה לי לכתוב למדפיס הממשלתי של ארה"ב – האוטובוס חזר בצהריים דרך כפרים טורקיים ציוריים ליד (טקסט לועזי). בשובי הביתה ראיתי ש-(טקסט לועזי) הביא את השטיחים החתוכים והתפורים.

יום ד'

1.5.1974

היחום השנתי של OFF. ניקיתי עם מיכל את חדר האורחים וסידרתי אותו. – פרסתי את השטחים. עבודה מעולה, אבל מיכל "לא מוכנה להיות עבד לשטיחים" ועל כן הם מונחים מגולגלים בחדר הכניסה ואיננו יודעים איפה לאחסנם.

יום ה'

2.5.1974

קסינגר הגיע ארצה.

אחרי העבודה שתיתי קפה ונסעתי לניקוסיה לרופא שיניים, ד"ר ניקולאידס, שד' מקריוס 4 מספר 14. הליכות רופא חברה טיפוס. אנגלית מעולה, דיבר איתי דוגרי ואמר לי שבמצבי איני יכול לקוות לפרוטזות יעילות יותר. רק ניתוח להרמת החניכיים התחתונות יוכל לעזור. "לפני שאתה נוסע ארצה התקשר עימי ואתן לך מכתב לד"ר מהדסה ירושלים והוא יוכל לעזור לך. מערכת שיניים חדשה תעלה כאן 80 ל"ק והוא לא מבטיח שזה יהיה יותר טוב... בערב כתבתי טיוטת מכתב לגב' TOOFZ בו ביקשתי ממנה הערה לפריטים הגנובים מדודה ז"ל.

יום ו'

3.5.1974

הדואר הביא לי היום מכתב מפאבל, [מד"ר דגוט וחבילה ליעל מן הדרסלרים.

מיכל הביאה הביתה צבע שישקם לה את המזודה הגדולה.

בעבודה הדפסתי את מכתב לגב' (טקסט לועזי).

ב-6:00 לפנות ערב בא שליח ממר (אנגלית) ובידו חשבון על סך 42 ל"ק (!!!) שילמתי בשיק אבל התחלחלת.

יום שבת

4.5.1974

בבוקר טלפנתי ל-(טקסט לועזי) וביקשתי פירוט עבור החשבון. הבטיח לשלוח בדואר.

יום ב'

6.5.1974

מ-9:00 בבוקר נסעתי באוטו העירה, לקחתי פועל מנגריה הביתה. הוא מדד את הרשתות ובשובי אמר בעל הבית שלו, בעל חנות העצים שהעבודה תעלה 14 ל"י. אמרתי שעלי לשקול זאת. כנראה שאעשה את זה לבד.

בעבודה הראה לי קמר את ה-"BA" שקיבל – תעודה שעובד 10 שנים ב-FBIS.

לפנות ערב נכנס אלי (טקסט לועזי), אמר שה-(טקסט לועזי) קיבלו צו של כוננות גבוהה, הורה לסגור את החלונות והתריסים. הדלקתי את מיזוג האוויר. לאחר מכן התברר שקסינג'ר וגרומקו יפגשו מחר בניקוסיה.

יום ג'

7.5.1974

היום יש לי OFF. לקחתי מידות בשביל הרשתות, נסעתי העירה קניתי אצל מרקו רשת ניילון, בנגריה לקחתי פלטות (4 מ') בעובי של אינטש וגם פלפונים של 2 ס"מ והתחלתי במלאכת החלפת הרשתות. החומרים עלו לי 1 וחצי לירות. היום לקחתי גם פעמיים את מיכל לבית הספר לנהיגה ברובע הטורקי, אבל בעל הבית לא היה שם.

יום ד'

8.5.1974

לפני הצהריים המשכתי להחליף הרשתות הפגומות לקראת הסוף התברר לי שמרקו טעה ומדד לי פחות מידי רשת. החומר לא הספיק לי בשביל אשנב אחד בעליית הגג. המסגרת בדלת הכניסה יצאה יפה. הלבשתי אותה מבחוץ מבלי לקבוע אותה במסמרים. אחרי שהתקלחתי לקחתי את מיכל לבית הספר לנהיגות. בעל העסק לא מסכים ללמד בקבלנות – שיעור יעלה 1 וחצי לירות. לפני כן צריך לסדר רישיון נהיגה. לפנות ערב נסענו לבקר את שולה וגיל. שלושת בניו נמצאים אצלו, הצעיר מהם דומה מאוד לאביו והוא ממש מותק.

יום ה'

9.5.1974

היום עבדתי מ-7:00 בבוקר. בזמן העבודה נכנס אלי סמיט במצב רוח מדוכא. סיפר לי שמעבירים אותו לעבודה אחרת ובקיץ יחזור לארה"ב. הוא חושש שיכתימו את ה-(טקסט לועזי) שלו. רוצה לדבר עם (טקסט לועזי), סגן מנכ"ל FBIS שצריך להיות כאן בשבוע הבא. סיפר לי גם שהקשב הפרסי גהנוני עזב מתוך מחאה את העבודה ולמחרת בא (טקסט לועזי) להתחנן אליו שיבוא בחזרה. אחרי העבודה, הלכתי העירה, קניתי את פיסת הרשת שהייתה חסרה לי וסגרתי את האשנב בעליית הגג. רוקנתי את הספריה הדו-סטריית, חתכתי עוד שני משולשים מן הרגלית השנייה העמדתי את הספריה ליד דלת המטבח והחזרתי שוב את הספרים. את השטיחים סילקנו מחדר הכניסה. הזמתי חתימה שנתתי ל-(טקסט לועזי).

יום ו'

10.5.1974

כשהתעוררתי אחרי תנומה קלה בתום העבודה, יעל כבר חיכתה לי, מלובשת a la פרנג'י שאקח אותה למסיבת הטפש-עשרה שהתקיימה בביתה של שולה. ארגון של גדי (טקסט לועזי) וסו הורוביץ. סו החזירה אותה בחצות, מיכל ישנה ואני בינתיים עשיתי קצת סדר בין הספרים של דודה. יעל סיפרה שמאוד נהנתה במסיבה.

יום שבת

11.5.1974

בבוקר טלפן לי אסד מן העבודה וביקש שאחזיר לו 2 שעות עבודה שהלווה לי כשחזרתי מן החופשה החטופה בארץ. אי לכך אבוא מחר לעבודה ב-12:30 במקום ב-3:00. בבוקר עשיתי עם מיכל קניות בעיר. בשתיים בערך, צלצול מן השגרירות. איתן דיבר בקול מרוגש למדי ורצה שאבוא לשגרירות ברבע לשלוש. אמרתי שב-

3:00 אני מתחיל משמרת. אם כן תבוא מחר בבוקר מה שיותר מוקדם.

12.5.1974

יום א'

בערך ב-8:00 בבוקר נסעתי לשגרירות. המעלית עולה רק לקומה ב' ואחרי שאתה מזדהה, אתה חוזר למעלית וממשיך לקומה ג'. הוצגתי בפני "יוסי" בחור פעלתן, בטחוניסט שנראה לי כמספר רציני. נכחו גם מימון ועוד אדם שהכרתיו פעם אצל קמחי והמתהלך בשם יעקב.

לפי מידע שקיים, מתכננים החבלנים פיגוע בקפריסין לקראת ה-15 למאי (חג העצמאות לפי התאריך היוליאני). החשש הוא בעיקר בפני ניסיון חטיפה, אולי גם לא אלים, כדי לזכות בבני ערובה לצרכי מיקוח. –הובאה תגבורת לאי, צורפו משפחות ישראליות, חולק נשק אישי והוגברה השמירה. עד לארגעה לא תיסע יעל לבית הספר באוטובוס. בערב ישלח אלינו "בחור" –התדרוך ארך למעלה משעה ואחריו עוד עשיתי כמה סיבובים באוטו בניקוסיה של יום א' כדי שאכיר את עורקי התנועה לקראת הסעות של יעל לבית הספר.

11 השעות הארוכות בעבודה עברו עלי די במתח. כשטלפנתי בערב הביתה, אמרה לי מיכל שאיש עוד טרם הגיע. בשובי בחצות, כבר היה האורח בבית. ב-10:00 טלפנו מן השגרירות וב-11:00 בלילה הגיע שמריהו הראל (קיבוץ כיסופים). שעה קלה לפני זה הגיע במטוס לניקוסיה. ראיתי שהוא עייף, לכן הלכנו שנינו לישון.

13.5.1974

יום ב'

בבוקר השארנו את מיכל בבית ובערך ב-7:10 נסעתי עם יעל ושמריהו בדרך הטורקית לבית הספר, לשם הגעתי יחד עם האוטובוס. משם נסעתי לשגרירות. הסברתי ליוסי (אשר התפלא שהעזנו להשאיר את מיכל לבד בבית) שמפאת העבודה לא אוכל להחזיר את יעל אחר הצהריים. חיפשו בין החבר'ה בחור עם רישיון נהיגה בין-לאומי ונתנו לי תמורת שמריהו את אורי, תל-אביבי צנום ונמוך מקומה. נסעתי עם שני הבחורים בחזרה לקירניה ולפני זה גם עשיתי אתם סיבוב בניקוסיה. מיכל השאירה פתק שהיא אצל משפחת סמיט. טלפנתי להודיע שחזרתי. לשמריהו הזמנתי מונית שהחזירה אותו לניקוסיה.

אחר כך עשיתי עם אורי סיבוב בקירניה והראיתי לו איך להגיע בכביש היווני החדש לניקוסיה (מתחת ל-טקסט לועזי)). הוא יצא עם מיכל אחרי 2 לקחת את יעל ואני הלכתי ב-2:30 לעבודה.

מייק קמר התאונן שהשארתי לו "מעריב" אחד לסקירה (!!!). השאיר לי טעם מר בפה. בחצות חיכה לי אורי ליד הפינה וליווה אותי הביתה. הצליחו להגיע לבית הספר בזמן ולהחזיר את יעל בשלום.

עוד אתמול אמר לי יוסי בשגרירות שב-15 לחודש אף ילד ישראלי לא יבקר בבית הספר. את זה גילינו למיכל ויעל רק היום. אחרי שהבאנו את יעל לבית הספר, הסתובבנו כל היום בניקוסיה, נכנסו לכל בו (טקסט לועזי) שמצא מאוד חן בעיני. את ארוחת הבוקר אכלנו בעיר העתיקה YOY EAT WELL, YOY PAY LITTLE. דווקא הייתי די שבע רצון. מיכל ערכה עוד עשרות קניות, בעשרות מקומות. בצהריים ביקרנו בתערוכת הדיור בהילטון. שם רשמתי לי את מחירי תפירת וניקוי השטיחים, לקראת ההתדיינות שלי עם (טקסט לועזי). ראיתי גם את מקום החנות שלו. אכלנו עוגיות טובות ב-(טקסט לועזי) ברחוב (טקסט לועזי), החזרתי את מיכל שוב למרכז כדי שתתלונן אצל סוכן (טקסט לועזי) על הרעש שעושה המקרר ואחרי שישבנו שעה קלה ליד כנסיה אורטודוכסית ב-OMOLDITIAE, נסענו לקחת את יעל ב-3:30. בדרך בחזרה עצרנו עוד ליד LANITIS ומיכל נכנסה להתעניין על מדיח כלים. באתי הביתה סחוט ואחרי ארוחת

צהריים ישנתי כ-שעה וחצי. מימון טלפן –המגמה היא כנראה לרוקן מחר את ניקוסיה מכל האוכלוסייה הישראלית ולפזר אותם בטיולים ופיקניקים בכל האי.

15.5.1974

יום ד'

לפי הוראות מגבוה יצאנו היום לפיקניק –אך זאת לאחר שכבר שמענו בשעות הבוקר על מעשה מעלות. צחוק הגורל ! בקפריסין לכל ישראלי משמר מזוין ובבית הקר –נסעתי מערבה, הגענו עד ל-(טקסט לועזי) צהריים אכלנו ליד המעיין הזורם מעל ל-LAPITHOS. שבנו הביתה, נחנו התרחצנו ונסענו למסיבת קוקטייל לכבוד מר (טקסט לועזי) סגן מנכ"ל FBIS. טום וייס הציג אותי בפניו כ-(טקסט לועזי), והאיש סיפר שאבותיו הגיעו לארצות הברית בשנת 1861. הוא ביקש שנעשה עבורו מחקר קטן אודות תולדות שמו וכו'. במקום היה גם כושי אמיתי מסניף FBIS בניג'ריה. רק בשבנו הביתה שמענו דוח מלא על הרצח המחריד והנתעב במעלות. מאוחר בערב הורו לנו מניקוסיה להתפזר גם מחר, ולא לשלוח את הילדים לבית הספר. אורי מקפיד, ומלווה אותי גם אל האוטובוס, ובשובי מן העבודה.

16.5.1974

יום ה'

הבוקר ראיתי איזו כמות עצומה של עבודה עשו אתמוך, בעיקר קמר וגם אסד. (טקסט לועזי) בא לפני הצהריים להביע הוקרה על העמל הרב שהושקע. הפניתי אותו לקמר ואסד. אורי, מיכל ויעל עשו טיול להרי טרודוס ומאוד נהנו. מחר יעל חוזרת לבית הספר. בלילה כתבתי "מחקר" בשביל מר פטרושק, שני ציטוטים מספרי היסטוריה אודות בוהמיה באמצע המאה ה-19 וסעיף לינגואיסטי פרי עטי על השם (טקסט לועזי), אמסור לו את זה מחר.

17.5.1974

יום ו'

בשובי מן העבודה ב-4:00 מצאתי פתק, בו מודיעה לי מיכל כי החליפו לנו את "הבחור". ואמנם מצאתי סימנים לכך. הארץ ומעריב מה-16.5 עם צילומים ודוחות מחרידים. הבחור הוא ארנון, לשעבר מקבוצת כנרת. עד כה נאלץ לשמור על בית השגריר וקירניה כנראה תשמש לו בבחינת אתנחתא. נכנס לא רע למסלול, אבל יעל שהספיקה כנראה "להתאהב" באורי, עוברת משבר עצבים קשה. בכתה והייתה מאוד מדוכאת. ניסיתי לדובב אותה, דיברתי עמה ביחידות, היא התלוננה על אימא, על שהיא משמיצה אותה, על שאיננה מספיק ציונית וכו' וכו'. אני מקווה שהמשבר הוא זמני בלבד ושיעבור במהרה.

18.5.1974

יום שבת

בבוקר ערכתי קצת קניות בקירניה. מיכל, יעל וארנון הלכו לבקר בנמל. חנן טלפן אמש. מקבל רגילה בקרוב. הייתי אותה שעה בעבודה.

19.5.1974

יום א'

בבוקר הלכתי שוב להתרחץ בים, אחר כך ניכשתי שוב קצת עשבים בחצר, בעזרתו האדיבה של ארנון (שהיה מספונאיניק בכנרת).
פעם הראשונה מאז קנייתו, רחצתי גם את האוטו וסילקתי את האבק מתוכו בעזרת ה-HOOVER המותאם.

20.5.1974

יום ב'

בבוקר נסענו עם כל החבורה לניקוסיה.
אחר הצהריים ארנון החזיר את יעל.
(טקסט לועזי).

21.5.1974

יום ג'

היום היה לי OFF. לכן שוב הסעתי את יעל בשני הכיוונים.

22.5.1974

יום ד'

גם היום הייתי OFF, ומשום שיעל חוזרת ביום ד' בצהריים נשארנו שלושתנו בניקוסיה.
מיכל קנתה לעצמה בין היתר משקפי שמש ומשקפי קריאה.
יעל עדיין לא סובלת את ארנון.

23.5.1974

יום ה'

עבודה במשרת הבוקר. אחרי העבודה ניכשתי בגינה והשקיתי. יעל, מיכל וארנון שבו מאוחר בערב וארנון הודיע שממחר חוזרים העניינים למסלולם הקודם. נשאר לאכול ארוחת ערב, הזמנתי לו מונית והוא נסע לניקוסיה.
כולנו נשמנו לרווחה. לפני שארנון נסע, סידר מן העצים שבמוסך כן ליד הכיור, להעמיד עליו את מדיח הכלים שמיכל הזמינה ושעומד עתה כמפלצת אימתנית על רצפת המטבח. חוץ מזה כיוון לי גם את הילוך הסרק במכונית, ולפני כן הוסיף 1 ק"ג שמן (!!!)

25.5.1974

יום שבת

מ-LANITIS שלחו הבוקר איזה יוני שיעזור לי להעמיד את מדיח הכלים למקומו. הצטרכנו לשנות את הכן ולהתאימו למידות המכונה. מיכל שוטפת בו את כל הכלים של דודה.
נסעתי עם יעל למשטרה לרשום אותה כתושבת בדרכונה. מסתבר שצריכה 4 תמונות.

26.5.1974

יום א'

המשכתי וגמרתי להשקות את העצים שבחזית הבניין.

28.5.1974

יום ג'

לפני הצהריים עשיתי עוד כמה סידורים בחדר האורחים, וירדתי העירה לעשות קצת קניות.

ב-5:00 בדיוק הגיעו לביקור משפחת קמר, מייק, סקרלט, קטי הקנה ולנורה בת ה-9, שמנמונת אבל חייכנית. סמי לא בא. סקרלט עישנה כל הזמן סיגריות ומייק התלונן על אנוכיותו של אסד. נוכחות הילדים כרגיל הפריעה לשיחה השוטפת. הביאו זר פרחים.

29.5.1974

יום ד'

הבוקר הלכתי העירה להחליף את רצועת העור של השעון שנקראה לרצועת מתכת. אחרי ששילמתי חשמל, מים, טלפון ואיסוף אשפה, נשארתי רק עם 6 ל"ק בכיס. עתה אני יושב וכותב מכתבים. בצהריים ירד במפתיע גשם רציני, אבל לא הרבה זמן. בערב טלפן פאבל לומר שאתמול קיבל את דו"ח כ-(אנגלית). מחר ישלח את האישור לאנגליה. כתבתי מיד אגרת על כך ללונדון.

30.5.1974

יום ה'

מיכלובסקי ביקש ממני כבר בבוקר שאשאר (טקסט לועזי) היום, בגלל הוויכוח הצפוי בכנסת לפני אישור הסכם ההפרדה. עבדתי היום עד 9:00 בערב. תרגמנו את כל נאומה של גולדה מאיר. עיקר העבודה עשה קמר. חסרו לי סיגריות לפנות ערב והייתי מטושטש כהלכה.

31.5.1974

יום ו'

קיבלתי מחמאות בבוקר על עבודתנו אתמול, והפניתי את כולם לכתובת המתאימה, היינו קמר. למרות שרק לפני יומיים יעצה לי לא לעשות כן, החליטה הערב מיכל לטלפן הביתה. חנן היה בבית. תחילה דיברה יעל, אחר כך אני, ביקשתי מחנן שייתן לי את עדנה, אך מיכל לא נתנה לי לדבר איתה אפילו דקה. נתתי לה את השפופרת והסתגרתי בחדרי.

1.6.1974

יום שבת

הבוקר הלכתי להתרחץ עם יעל, נדמה לי שלא נהנתה יתר על מידה. בא מכתב מקרייית גת ובו מגזר מעיתון מעריב על ההקלות במס נסיעות שגם אני הבאתי הביתה. מיכל ויעל הלכו בערב לראות בלט בולגרי ומאוד נהנו. בעבודה הצלחתי סוף סוף לכתוב ולהדפיס מכתב לאולגה לארה"ב.

2.6.1974

יום א'

הבוקר הלכתי לבד להתרחץ. המקום לא מצא חן בעיני יעל והיא הלכה, גם לבדה לחוף XENIA. הארכת את שהייתי הפעם וחזרתי שזוף כהלכה. במשרד ישבתי לכתוב מכתב קצר למר וייס עם הצעתי לכתבת TELEX החדשה מלבד MEDINFO ו-INFORROP. הצעתי את המונח השגור בפי אנשינו בארץ, FABIS. הוא מאוד התלהב ובא לשוחח איתי כחצי שעה.

3.6.1974

יום ב'

היום היה לי OFF. לפני הצהריים שיפתי בנייר זכוכית את שלט הכורסה מדודה במצוותו של הנגר (טקסט לועזי) כהכנה לצביעה על ידו. ב-12:00 נכנסתי לרגע הביתה. אסד טלפן מן התחנה והזעיק אותי לעזור לתרגם את נאום הבכורה של רבין. 50 דקות. תרגמתי 5 (טקסט לועזי) במקום OFF, היה לי יום עבודה מלא של 8 שעות מ-12:30 עד 9:00 בערב.

4.6.1974

יום ג'

(טקסט לועזי) נכנס במיוחד בבוקר ושיבח אותי על עבודתי היפה אתמול.

5.6.1974

יום ד'

בשובי הביתה מיכל לא הייתה, יעל אמרה שאחרי 3:00 נסעה עם שולה וסו הורוביץ לניקוסיה למסיבת כלי פלסטיק אצל זהבה, אחר הצהריים טלפנה סקרלט קמר וביקשה באמצעות יעל שמיכל תתקשר איתה ברגע שתשוב מניקוסיה. ב-10:00 בערב מיכל עוד טרם חזרה, לכן צלצלתי אני לסקרלט. היא הודיעה שאשתו של joe סודא תבוא ב-10:00 בבוקר לקחת את מיכל למסיבת הקפה אצל גב' (אנגלית). יעל הלכה לישון אחרי 9:00. סמוך ל-11:00 התחלתי לדאוג. (היום יום שנה לפרוץ מלחמת ששת הימים) מיכל עוד לא הגיעה. המספר לשו הורוביץ לא ענה. אצל שולה אין טלפון. צלצלתי לעדה קמחי. היא הפנתה אותי למימון בשגרירות. רוחמה אמרה שהיא הייתה במסיבה ולפי מיטב ידיעתה מיכל ושולה עזבו בסביבות 7:00 בערב. סיכמתי עם מימון שאסע אל שולה וגיל לראות מה הולך. גיל עמד כולו מתוח על המרפסת, שולה לא הגיעה. הבאתי יאותו הביתה והתחלנו לטלפן. מימון יעץ לי לפנות למשטרה. משטרת קיריניה הפנתה אותי למשטרת אום. גיל התקשר איתם. מטה המשטרה הטורקית התקשר עם שני המוקדים לאורך הכביש הקצר ונאמר לנו כי לא הייתה כל תאונה. בינתיים הודיע לי מימון שגם למשטרה היוונית לא דווח על כל תאונה. המסקנה "ההגיונית" היחידה הייתה ששלושתן נחטפו. מימון שלח את אשתו במכונית לזהבה; גיל ואני טיכסנו עצה מה לעשות הלאה. שום צלצול ממימון, אחרי חצות: הכל בסדר, שולה ואשתך נסעו מזהבה רק לפני כמה דקות (!!!). אחרי 12:30 בלילה הגיעו שולה ומיכל ושולה שואלת בתמימות: "מה יש? מה הרעש?" - - - - .

6.6.1974

יום ה'

מכתב מפאבל ו-2 מכתבים מעדנה. מעטפה אחת הכילה חוזר שהיה צריך למלא בפירוט המבנים במשק. את זה השתתה אצלה חודש ואחר כך שלחה לי לקפריסין. התרגזתי ובערב כתבתי לה מכתב דורסני עם הוראות כיצד למלא טפסים אינפטייליים. מיכל באה לתחנה לכמה דקות לפני שהלכה למסיבה אצל גב' (טקסט לועזי). התפעלה מגב' סודא. ב-3:00 עשו בתחנה מסיבת פרידה לשהדה הזקן (אביו של ריאד) שהולך לגימלאות. וייס נשא דברי ברכה, מסר לו מכתב וטבלית ארד מווישינגטון D.C ושהדה הזיל דמעות. ברחתי על נפשי. מיכל הזמינה את חגית בת השגריר ל- (טקסט לועזי) רחמים טימור מסיים את שירותו ובקרוב יוחלף באחד בשם ניסים יושע.

7.6.1974

בשובי מן העבודה בשרו לי שחגית ויתכן גם הטימורים יבואו אחר הצהריים. למרות הכל הכנסתי את הכורסה לאוטו כדי לנסוע לנגר. כשגמרתי לצאת לכביש עצר אותי זוג צעיר בשאלה איפה גרה משפחת בר. יצאתי מן האוטו, הכנסתי הביתה. באותו הרגע טלפנו מניקוסיה ושושנה טימור ביקשה שאחכה להם ליד מלון (טקסט לועזי) ב-5:00. השארתי את הזוג לטיפול של מיכל נסעתי מהר לנגריה ולקנות כמה קניות, חזרתי הביתה. נודע לי שהזוג בא היום מישראל היא קורבה של הדסה קוטלובסקי, מרודז'ה. 5 חודשי התנדבות באלונים. הביאו צילומים מכתב ושקדי מרק מעדנה וכמו כן מכתב מפאבל אותו פגשו בנמל חיפה. הם רוצים למצוא עבודה בקפריסין. הבחור כנראה ג'י. התקלחתי, הכנסתי לאוטו, הבאתים לדום הוטל איפה שכבר עמדה מכונית השגריר, הורדתי אותם, והובלתי את מכונית השגריר עם כל המשפחה ושומר הראש (דני) אלינו הביתה. –שתינו קפה, שוחחנו, הם נפרדו בהשאירם את חגית אצלנו, ולפני שנסעו נתתי לרחמים במתנה את התמונה האפריקאית מדודה.

8.6.1974

בבוקר הלכתי עם יעל וחגית להחליף את מכנסי יעל, בהם התקלקל הרוכסן. יעל יחפה, חגית עם סנדל בו נקרעה הסוליה. הן שבו לבד ואני המשכתי לבנק. הסתבר כי כבר היה לי גרעון רציני. למרות הכל חידשתי את משלוח 75 הדולרים כל חודש לבנק הפועלים בטבעון. אחרי ארוחת הבוקר נסענו לים. יעל התעקשה על (טקסט לועזי), אבל החוף הסלעי מלא קיפודים הכזיב. חגית בכלל לא התרחצה. חזרנו הביתה ואני הלכתי לעבודה. בשובי מצאתי את שתי ה"נושים" ערות. הסרט אותו ראו לא הניח את דעתן. מימון מן השגרירות ביקש שאתקשר אתו, עשיתי זאת, והוא הזמין אותי לבוא מחר לניקוסיה.

9.6.1974

מימון אמר לי בשגרירות שקיבלו מן השלטונות אזהרה לגבי ה-11 ליוני, בו צפויה פעולת מחבלים. אמנם ראיתי על גגות כמה בנינים סביב השגרירות שוטרים קפריסאים בתצפית. ההוראה: כל הישראלים מבליים בבתי מלון מרוחקים ממקום מגוריהם מיום ב' בערב עד יום ד' בערב. מימון המסכל הסתובב בשגרירות כמו (אנגלית), בין שיחות טלפון ללא ספור ובין צלולי פעמון הדלת.

מזל שהיה לי OFF היום. אחר הצהריים נסעתי לחפש מלון ובסוף הזמנתי חדר זוגי עם 3 מיטות במלון (טקסט לועזי) על שפת הים, בדרך לתחנה. שני כוכבים. היומיים יעלו לשלושתנו כ-13 ל"ק.

זמן קצר אחרי שחזרתי באו הסמיטים עם בנותיהם. ישבנו פחות או יותר בניחותא ושתינו קפה, כאשר פתאום צלצל טלפון. עדנה טלפנה מביתה של הדסה, הדואגת לשלום בת דודתה שבאה לבקרנו ביום ו'. מסתבר שה"זוג" תקוע במלון בפמגוסטה בלי עבודה ובלי כסף. הסמיטים הלכו בינתיים. מיכל התקשרה עם המלון בפמגוסטה ובקושי הצליחה לאתר את הבחור. אני דיברתי איתו והסתבר לי שהוא אינו מעוניין לשוב ארצה, אלא מעדיף לנסוע לאתונה, שם לדבריו יש לו כסף. חברתו ביקשה לשם כך עזרה מבת דודתה הגרה בחיפה.

יותר מאוחר טלפנתי אני להדסה, כדי שתוכל לישון בלילה, הסברתי לה את המצב וחיוויתי את דעתי שאין טעם לרתום את השגרירות למבצע ההחזרה של זוג צעירים רודזיים שאין רצונם עז לשוב ארצה.

קרוב לחצות טלפן שוב מימון לומר שנשמור על קבלות בית המלון מאחר והשגרירות תישא בהוצאות.

יום ב'

10.6.1974

היום עבדתי מ-7:00 בבוקר עד 9:00 בערב. אחרי 2:00 בצהריים ביקשתי מן הטורקי הצעיר שיקליט עבור את חדשות שעה 3:00, ונסעתי לקינייה והבאתי את מיכל ויעל לבית המלון. כאשר חזרתי אחרי 9:00 בערב, קיבלה אותי מיכל בחיוך רחבף אנחנו כאן 3 משפחות ישראליות ויש גם אבטחה. עדה קמחי עם שתי הילדות שלה (יחיאל נשאר בניקוסיה) יעקב הבחור המאבטח – מחיפה ועוד יוסי ונורית (גם כן חיפאים) עם התינוקות תמי בת ה-9 חודשים. יוסי עובד בשביל קוקה-קולה כאן, אשתו בת ה-29, מורה חיפאית לשעבר, כעת אימא. באו לקפריסין להרוויח כסף בשביל דירה. את הערב בילינו בצוותא. רק בלילה התברר לי שהחדרים בקומה העליונה חדשים, מרווחים וטובים הרבה יותר. אצלנו חסר תריס, הביוב לא פועל, בית השימוש ככה וככה ויתושים טורדניים לא נתנו לישון. אמרו לי כי האוכל מצוין והאווירה לבבית, קפריסאית – יוונית טיפוסית.

כלל חשוב בקפריסין: בדוק קודם את האינסטלציה!!!

יום ג'

11.6.1974

היום חזרתי למלון ב-3:30, לקחתי בגד ים וירדתי להתרחץ למפרצון המקסים שחופו חולי ומימיו זכים להפליא. מאוד נהניתי. 2 אנגלים זקנים שיחקו ברצינות ובהתמדה בזריקת שני כדורי גומי לא אלסטיים אל מטרה לא רחוקה בחול. קבוצה של צעירים אנגלים זריזים ונחמדים התפרסו במעגל רחב במים הרדודים בים ושיחקו במסירת כדור קטן האחד אל רעהו, כשכל פעם שינו את תנוחותיהם לקשה יותר (רגל אחת, כריעת ברך, יד אחת אחרי הגב וכו'). היום אכלתי ארוחת ערב שהייתה טעימה מאוד, בעיקר המרק. מאוחר בערב הגיע יחיאל לביקור חטוף. הביא לרווית מעטפה מלאה מכתבים מכל בני כיתתה בארץ.

בגלל היתושים הלילה בקושי עצמתי עין.

יום ד'

12.6.1974

כשבאתי למלון היום, היו כל החבר'ה על שפת הים. על כן הלכתי עוד פעם להתרחץ קצת. יוסי חזר לפני 6:00. לפני שנסענו, כיבוד אותנו בקערה עם דובדבנים ורודים צהובים ומשמשים באותו הצבע. למעלה זרו קוביות קרח. מאוד נחמד. שילמנו את החשבון ואני הצעתי להביא את עדה והילדים לניקוסיה. אבל היא סרבה בתוקף ולבסוף לקח יוסי בפיאט 127 שלו את משפחתו את יעקב "הבחור" ואת עדה עם שתי ילדותיה וכל המזוודות הרבות לניקוסיה בלי עזרתי (!!!) הלילה ישנתי כמו מלך.

היום קיבלתי לעבודה בדרך הים את ה-(טקסט לועזי) ואת ה-(טקסט לועזי) הראשונים.

יום ה'

13.6.1974

היום בבוקר כיסיתי את התקפת המחבלים בקיבוץ שמיר. מזמן לא היה בליל כה מבולבל של דיווחים מבולבלים. מכוורת ה-(טקסט לועזי).

אחר הצהריים נסעתי העירה עם שלושה לוחות ומסרתי אותם להקצעה. הרפד אמר לי שלא יוכל לעשות את הכורסה לפני 3 שבועות. מישהו מתחתן.

היום הביאה יעל את התעודה מבית הספר, כל המורים והמורות כולל המנהל הרעיפו עליה תשבחות לרוב.

14.6.1974

יום ו'

אחרי העבודה הבאתי הביתה את הלוחות המהוקצעים והתחלתי לתכנן את מתלה הבגדים.
עדה טלפנה מניקוסיה והודיעה כי עלי לבוא לשגרירות מחר או לכל המאוחר ביום א' להחתיים את יוסי (הביטחוניסט)
על הקבלה מבית המלון.

15.6.1974

יום שבת

בבוקר עבדתי קצת על המתלה, ב-10:00 הלכתי אל הסמיטים ועזרתי לפול להעמיס פסנתר על טנדר.
חזרתי יביתה ומשם נסעתי לניקוסיה לשגרירות. כשאמרתי ליוסי "נו- מירוץ העכברים נגמר כבר?" הוא שתק וחתם
על הקבלה.
ב-2:30 נסעתי לעבודה.
הזמנו את הסמיטים למסיבת פרידה מחר.

16.6.1974

יום א'

אסד טלפן הבוקר ושאל אם אוכל לבוא לעזור לפנות ערב. אמרתי שיש לנו מסיבה, אבל אשתדל לבוא. כמעט במשך
כל היום עבדתי על המתלה.
הסמיטים באו ב-5:30 עם 2 הילדות.
לפני 7:00 נסעתי לעבודה. אסד הלך ב-9:00 ואני נשארתי לכסות את סעודת הערב לכבוד ניקסון בבנין הכנסת
בירושלים. נאומו של קציר החל אחרי 11:00 בלילה. הקליטה הייתה גרועה מאוד; שכתבתי אותה לחילופין מעל פני
שני סרטים, ולמרות שהנאום היה אנגלית, גמרתי רק באחת בלילה.
השארתי המכונית בתחנה וחזרתי באוטובוס.

17.6.1974

יום ב'

היום המשכתי לכסות את הביקור של ניקסון. הייתי צריך לעבוד מהבוקר עד 9:00 בערב, אבל ב-3:00 בא קמר לעזור
לי. נסעתי הביתה ב-5:00.
מייק נשאר לכסות את ה-(טקסט לועזי) של רבין.
מיכל הייתה עם יעל והסמיטים ביום הורים בבית הספר. אני המשכתי להרכיב את מתלה הבגדים.

18.6.1974

יום ג'

היום היה לי OFF. בבוקר גמרתי להרכיב את מתלה הבגדים. אחר הצהריים נסענו שלושתנו לניקוסיה. ב-7:00 בערב
באנו אל הקמחים. עדה נתנה לי את ההחזר עבור השהיה במלון וגם מכרה לי 10 חפיסות (טקסט לועזי).
בא יחיאל, שוחח איתי על עניינים טכניים בתחנה. אחר כך צלצל לשדה התעופה: הסתבר שהמטוס הקדים ונסענו
במהירות לשדה למסור את המכתבים של מיכל. יחיאל נכנס עם הדרכון הדיפלומטי שלו למסלול ומסר את המכתבים

19.6.1974

יום ד'

בדואר היה מכתב מן הבנק לומר שהכסף מאנגליה התקבל. היום גם קיבלתי שיק דו שבועי גדול (167 ל"ק) אחר הצהריים הוצאתי מן הבנק 100 ל"ק ומזה נתתי למיכל 50 ל"ק ללמוד נהגות ו-25 ל"ק להוצאות בית. קיבלה זאת בפרצוף חמוץ. חיפשנו את הדרכון של יעל ולא מצאנוהו בסוף הגענו למסקנה שהוא כנראה עדיין בניקוסיה.

20.6.1974

יום ה'

לפני הצהריים הייתי בניקוסיה, הוצאתי במשרד ההגירה את הדרכון של יעל שהיה נרקב שם מבלי להשלח אל תעודתו. הפקיד אמר לי שאני צריך לחדש את תוקף רישיון העבודה שלי. הייתי גם בשגרירות ומסרתי ליחיאל מידע מבוקש. לעבודה באתי ב-3:00, שוחחתי ארוכות עם ג'ורג' טציאליס על סידור תשלום הובלת החפצים של דודה פחות כ-250 ל"ש המגיעים לי בעד החסר. אמר כי צריך לחשוב על פתרון מתאים. הייתה מסיבת פרידה לדן הרינגטון ההולך לגימלאות.

21.6.1974

יום ו'

לפני הצהריים הייתי בין היתר אצל לויס וקניתי ליעל את כרטיס הטיסה. הפקיד שם ניסה מאוד לעזור לי ואמנם הסתבר שאילו יעל טסה ב-CYPRUS אירוויס ועם תעודות תלמיד של בית ספר קפריסאי, הרי שזה היה עולה לי רק 19 ל"ק.

22.6.1974

יום שבת

היום מצאתי בספרית ה-FBIS במקרה את ספרה של רינה קטסליס על קירניה וכמעט הספקתי לסיים אותו. קצת אינפסטילי אבל יחד עם זה מעניין בשביל תושבים מן הסוג שלי.

23.6.1974

יום א'

היום עבדתי לפני הצהריים כדי שאוכל בערב להסיע את יעל לשדה התעופה. לשדה התעופה הגענו אחרי 7:00. השדה היה מלא מפה אל פה וגם הטיסה של אל-על הייתה מלאה עד אפס מקום. הבודקים ואנשי האבטחה ידיהם היו מלאות עבודה. ישבנו עם יעל בהמתנה עד אחרי 9:00.

24.6.1974

יום ב'

היום עבדתי מ-7:00 בבוקר עד 9:00 בערב. מהבוקר עד קרוב ל-4:00 אחר הצהריים לא היה מיזוג אוויר. בצהריים צלצלתי למיכל. היא דיברה עם קריית גת, יעל הגיעה בסדר בטיסה, עליה היו כ-90 נוסעים (!!). מיכל סיפרה לי שבבוקר שחתה מ-(טקסט לועזי) עד לדום הוטל, לא העיזה לחזור ועל כן עלתה לדירתה של נדיה, וזו לקחה אותה באוטו הביתה. כשבא (טקסט לועזי) לעבודה ביקש ממני אלפי סליחות על שאשתו שחכה לבוא למסיבת הפרידה עם הסמיטים. אמרתי

לו שאין דבר והזמנתים לבוא מתי שנח להם.
בעבודה שוחחתי גם עם מרג' וייס שאמרה כי רוצה פעם לבקר אצל מיכל.
הלילה היה לילה ראשון בלי יעל.

25.6.1974

יום ג'

היום היה לי OFF. בבוקר הלכנו להתרחץ במקום שלי. מיכל שחתה במונוקיני (רק בית תחתונים) אחר הצהריים ישנתי כמה שעות טובות. אחר כך הרכבתי את סוכך הקיץ על חלון המטבח (אותו הקרטון מלפני שנה) וסילקתי את המיטה החדשה מתוך הסלון. בתוך כך בא גרק, הבחור הרודזי שנקלע בקפריסין, בלי אמצעים אחרי עבודת התנדבות של כ-8 חודשים בארץ, כאשר חברתו נמצאת כרגע בארץ ומנסה להרוויח קצת כסף כדי לשלם לפחות את חשבון בית המלון שלהם כאן. כבדנו אותו באורל ואפשרנו לו לטלפן מאצלנו ארצה, אך נאמר לו כי הטלפון בארץ מקולקל.
ב-8:00 בערב הגיעה ג'ולה לבושה מידי עם מחשוף ובלי חזיה. הביאה צרור פרחים, תחילה ישבנו בסלון ואחר כך עברנו למרפסת המערבית.
אתמול בלילה הייתה התקפת מחבלים על נהרייה מן הים. קמר היה צריך לכסות את כל הפרשה.

26.6.1974

יום ד'

בבוקר הלכתי למשטרה לחדש את רישיון השהייה באי לעוד שנה. הצטרכתי לחזור ולהחתים את מיכל על הטופס שלה. סיכמתי עם הקצין שאבוא ביום ו' בבוקר לקחת הטפסים הממולאים, ואביא אותם אישית למחלקת ההגירה בניקוסיה.
אתמול מיכל הזמינה את הנער הרודזי (טקסט לועזי) לארוחת צהריים (מסתבר כי הוא התרגל לחיות על ארוחה אחת ליום בלבד – ארוחת בוקר שבמלון). הפעם הצליח להתקשר עם (טקסט לועזי) החברה שלו בארץ וזו אמרה לו כי בשבת שלחה בדואר אוויר 70 דולר. זה כמובן אף לא יכול לכסות את חשבון בית המלון. אמרנו לו כי יוכל ללון אצלנו והצעתי לשלם לו דמי נסיעה באוניה לישראל. אחר הצהריים מיכל נסעה לניקוסיה להשתתף בפתיחת התערוכה של הצלם הישראלי אריאלי. הוא תלון אצל הקמחים.
היום נתתי בעבודה לפינק את המכתבים המתייחסים לפרשת הגניבות מן הירושה.
ב-11:00 לפני הצהריים הופיע (טקסט לועזי) בפתח עם שתי מזוודותיו, הראיתי לו את מיטתו והלכתי העירה. קניתי שני צינורות של חצי צול 1.900 ל"ק האחד. אחד נתתי לחתוך לקטעים של 10 רגל, 6 רגל ו-4 רגל (עם הברגות) קניתי כמה מופות, T אחד, וברז מעבר והבאתי הכל על הכתף הביתה. בבית התחלתי כבר להרכיב את הקו להמטרה על הגג. מיכל חזרה לפני 2:00. אני אחרתי את האוטובוס ונסעתי באוטו לעבודה. בשובי הביתה סיפרה לי על ניקוסיה ועל (טקסט לועזי) שקנה אותה בסיפוריו על צינורות, על אחות הדסה שהתחתנה עם נוכרי ועוד. בין היתר סיפר לה כי הוא מורה לנהגות ומיכל עומדת על כך שארשה לה ללמוד בעזרתו לנהוג.

28.6.1974

יום ו'

השארנו את (טקסט לועזי) בבית ונסענו לניקוסיה. לפני כן הוצאתי במשטרה את הדרכונים שלנו עם מכתב למחלקת ההגירה בניקוסיה. בניקוסיה נפרדנו. אני הלכתי למחלקת ההגירה. שם חיכו הרבה אנשים, בין היתר אדם עם (טקסט

לועזי) ביד וערבי עם פרצוף של חבלן עם תעודת מעבר ישראלית תכולה בדיוק כשקיבלתי מחברת D.O.M כתבת של סוכן (טקסט לועזי) (מכונת כתיבה) הצטרפתי להתייצב על יד (טקסט לועזי) כרצונה של מיכל, ב-11:30. קנינו זוג מכנסיי (טקסט לועזי) חחומים בשבילי (8 וחצי ל"ק), אך שמלה מתאימה למיכל לא מצאנו. היום היה שרב כבד. שעה שהייתי בעבודה אחר הצהריים, מיכל לקחה עם שיעור נהיגה. הבטיחו לשלוח הדרכונים תוך שבוע.

29.6.1974

יום שבת

בבוקר השכמ עלייתי על הגג וגמרתי להרכיב את פטיש ההמטרה באמצע הגג. המערכת פועלת יפה להפליא. בלילה סיפרה לי מיכל שלא "הלך לה" ללמוד לנהוג אחר הצהריים בגלל עייפותה. במקום זה נסעו לסנט הילריון וגם הספיקו להתרחץ על יד אי הנחשים... בגינה איש לא חושב לטפל.

30.6.1974

יום א'

הבוקר עשתה לי מיכל מצב רוח לכל היום. טענה שהערתי אותה (אחרי 7:00 בבוקר), רדפה אחרי למטבח, לחדר שלי ואף הספיקה להזכיר את קיימותיה אל הילדים בלילות. נמלטתי לחוף והתרחצתי לבד.

1.7.1974

יום ב'

היום הייתי OFF. ובבוקר נסעתי לניקוסיה. תחילה ל-IBS ברחוב הנסיך צ'ארלס מספר 22. שם אמרו לי שאמנם יש להם מכונת כתיבה עבריות אך בגלל לחץ הסוכן בארץ הם נאלצים למכור במחיר גבוה 45 ל"ק עם מכס, ו-37,800 בלי. אם אתה רוצה בלי מכס, תביא איושר מן השגרירות. התקשרתי משם טלפונית עם מנשה בר-און ורק אז הסתבר לי כי כוונת הפקידה הייתה לשגרירות האמריקאית. בתום השיחה ביקש ממני בר-און שאתן לו מיד לדבר עם הפקידה. זו אמרה לי אחר כך כי הוא בעצמו רוצה לקנות מכונה (!!) לאחר מכן נסעתי ל-(טקסט לועזי), עליו המליץ לי סמיט, והלה שכנע אותי לקנות או מכשיר חדיש או לשכור אחד. ב-(טקסט לועזי) לא היה המנהל. בסוף קישרו אותי עמו טלפונית והוא אמר לי שהחברה באיטליה דורשת עתה העלאה של 25%. נסעתי לרובע התורכי לחפש מכונת גילוח לחן. בשיל בראון דרש תחילה 28 ל"ק, וכשאמרתי לו שאני ישראלי הסתכל בספר, ואמר לי שאשלם 19.200 ל"י (!!) הלכתי מול לחנות ספרים, ושם הזמנתי מכונת כתיבה עברית (טקסט לועזי) ב-33 ל"ק. אספקה בספטמבר. בערב הורדנו את מיל ליד (טקסט לועזי) שם התרחצה ו-(טקסט לועזי) ואני המשכנו למשרד נסיעות ברובע התורכי. שם הפיחו בנו תקווה שיוכל לנסוע מחר בערב באוניה מלימסול.

על כן השארתי לו הבוקר 11 ל"ק במזומן כדי שיוכל לקנות הכרטיס אם תאמת ההפלגה. בעבודה רצו ממני שאחתום על הצהרה שאני מוכן להצטרף לתכנית הגמלאות של ממשלת ארה"ב. אחרי שהתייעצתי עם אסד שבינתיים חזר מן הארץ והחליף אותי ב-3:00, חתמתי על ההצהרה וקיבלתי גם פורספקט על תכנית הגמלאות.

בשובי הביתה ב-9:00, ראיתי ש-(טקסט לועזי) עוד ישנו, משמע, האוניה לא הפליגה והוא יישאר עמנו עד שבת. מאוחר בערב בא אלינו ביקור (טקסט לועזי), ישבנו עד מאוחר ודיברנו עברית.

יום ד'

3.7.1974

היום בצהריים נכנס וייס, ואחרי שוידא שאיני עובד על תכנית "חיה" הציגני בפני שגרירה החדש של ארה"ב בקפריסין, (טקסט לועזי) אדם גבה קומה, טמיר ומרשים. אמר לי שהכיר את רבין ב-1963 וגם את ראשי אג"ם של אותם הימים. וייס אמר שבנו שרת במלחמה בשריון בסיני. המשכורת הייתה למעלה מ-150 ל"ק. הפקדתי בבנק והוצאתי 60 ל"ק. בערב הלכתי עם מיכל לטייל לנמל.

יום ה'

4.7.1974

יום חג לאומי אמריקאי. לא הייתה כמעט עבודה. בצהריים בא (טקסט לועזי) ונתן לי לעשות חלק מסקירת העיתונות של השעה 7:00 בבוקר, למרות ש-(טקסט לועזי) לא ביקש זאת. ((טקסט לועזי) עבד בבוקר). היום הגיע מכתב ארוך מכרמלה וכמה מילים מאימא.

יום שבת

6.7.1974

הבוקר נסענו שלושתנו לניקוסיה. שם הורדתי את 0אנגלית (ברחוב (טקסט לועזי)). נתתי לו עוד חצי ל"ק ואיחלנו לו נסיעה טובה לארץ דרך נמל לימסול. הלכתי ל-D.O.M ושכרתי מכשיר טלוויזיה לשנה במחיר חצי ל"ק לשבוע. הייתי גם אצל (טקסט לועזי) ואמרתי שאני מוכן להזמין ולקנות מכונת כתיבה עברית במחיר 36 ל"ק. עשינו קנייה גדולה ב-(טקסט לועזי) ונסענו הביתה. היה חם קשה, בערב הלכנו להתרחץ במקום שלי. אחר כך מיכל הלכה לישון ואילו אני טיילתי בעיר. המסעדות ובתי המלון ריקות למחצה. בסוף נכנסתי לאסטוריה, אכלתי גלידה. בעל הבית התאונן על הביזנס העלוב על ה-(טקסט לועזי). וחלם על תקופת הבריטים כאשר מצא פרנסה בכבוד ממכירת (טקסט לועזי) סיפר לי כי תיירים מקבלים כבר ל"ק תמורת לירה שטרלינג.

יום א'

7.7.1974

בבוקר נסענו לקחת דואר (מכתבים מאגי ברנר וד"ר ויינשטיין) ואחר כך התרחצנו בחוף (טקסט לועזי) המלא והגדוש. אחר הצהריים נתתי למיכל שיעור נהיגה. היא אינה מסוגלת אפילו לשחרר את מעצור היד. טוענת שאין לה כוח לשחרר את הנצרה. מתרגשת ומתוחה. בערב טיילנו בעיר. לפני כן טלפנה מיכל הביתה ודיברה עם סבתא ועדנה.

יום ב'

8.7.1974

בתחנה מתחילים לעשות רמנוט כללי, הורסים קירות, מקירים פתחי דלתות (עם בלוקים של 20 ס"מ!) והולך בלגאן איום.

יום ג'

9.7.1974

ב-4:00 אחר הצהריים הביאו לי והרכיבו את הטלוויזיה.

יום ד'

10.7.1974

הגם שדו"ח ועדת חורב הוקרא כבר בשעות המוקדמות של הבוקר, הורה לי (טקסט לועזי) לתרגם אותן רק אחר הצהריים. 9 וחצי דקות הספקתי לעשות רק (טקסט לועזי) אחד ואת היתר עשה אסד. היום קיבלתי שיק לדיור על סך 105 ל"ק.

בערב הגיעה שולה עם אחותה יעל ותינוקת קטנה. הציעה לי לעזור בקניות בלי מכס. תפסתי אותה במלה וביקשתי שתשיג לי מכונת כתיבה עברית. –הזמינה אותנו לבוא. בערב הסתכלתי בטלוויזיה עד 11:00.

יום ה'

11.7.1974

בבוקר הלכתי לעשות קניות. אצל ג'ון קניתי טרמוס יותר גדול, קולה, לחם אוטומטי ואלמנט קטן, לחימום מים. בחנות הספרים שבפינה ממול גיליתי שעון קיר מכאני גרמני שעוד לא הספיקו להחליף עליו את המחיר. בעלת החנות לא ידעה לכמה זמן מספיק מילוי אחד ואף לא ידעה איך למתוח אותו. מתחננו אותו, תלינוהו באותו המקום בחלון הראווה ואם ילך שבוע אקח אותו 03,5 ל"ק). אופניים אנגליות עולות בסביבות 30 ל"י אבל אין עם מעצורי טורפדו. אצטרך לחפש אותן בניקוסיה.

בקול ישראל יש שביתה ומשדרים רק את החדשות.

יום ו'

12.7.1974

אחרי שהתרחצתי בים, הלכתי אל הרפד פיקוס, לגמור את עניין הכורסה המתמשך כבר כחודשיים. הסתבר, כי הגם שאמר לי לפני חודשיים שישתמש בקפיצים הישנים, הרי הוא זרק אותם וכשם ש"זרק" את כיסוי המיטה המתקפלת), אחרי דין ודברים אמר לפועל שלו להוריד את הכורסה מלמעלה ושם אותה על המדרכה. הייתה לו עוד החוצפה לדרוש ממני 0.5 ל"ק עבור הטרחה שהייתה לו כביכול עם פירוק המושב. מדרישה זו הוא לבסוף נסוג.

הלכתי הביתה, לקחתי במכונת וסילקתי הכורסה.

אני מתרגל בעבודה תקתוק במכונה והגעתי כבר ל-27 מילים לדקה.

יום שבת

13.7.1974

בבוקר הכנסתי את שלט הכורסה לאוטו ויצאתי לחפש רפד. ברובע התורכי לא מצאתי והמשכתי לסופרמרקט לימן בסט ג'ורג'. השארתי את הכיסא שם, נסעתי להביא את מיכל, היא בחרה את החומר לכיסוי והבטיחו לי שזה יהיה גמור ביום ד'. בדרך בחזרה קנינו בסט. ג'ורג' בשר טחון. אחר הצהריים הלכתי להתרחץ –הים היה סוער ונפצעתי קצת בסלעים החדים. מ-5:00 עד 6:00 מיכל למדה לנהוג וחזרה צוהלת משמחה אחרי נסיעה בכביש ראשי בהילוך רביעי. בערב הלכנו לאכול ב-(טקסט לועזי). רואים בוקשי, לוקח הרבה זמן ועולה הרבה כסף.

בלילה חזיתי בטלוויזיה עד אחרי 11:00.

היום היה יבש וחם.

יום א'

14.7.1974

בבוקר נסעתי עם מיכל מערבה. סטינו לכביש קצר המוליך לחוף אחרי ביתה של שולה, החנינו את האוטו וירדנו

במדרגות אל החוף. תחתית הים חולית, אבל שולי החוף ושולי הים מלאים אבנים. התרחצנו ושבנו הביתה. אסד הגיע אחרי 7:00 והביא 2 מכתבים. אחד משפחתי מן הבית ואגרת מאסתר עופר שהדסה הוסיפה כמה מילים תחתיו. יעל כתבה בקושי פתק עלוב עם משפט אחד, חנן כתב מכתב נחמד ועדנה נפגעה קשות על שאימא לא שלחה לה איחולים ליום שנת הנישואים. כל זה מלווה בהזמנת פריטים שאנשי בית לחם מבקשים לרכוש עבורם בקפריסין. אסד נהנה מן הארוחה הדשנה שמיכל הגישה בפינת האוכל בסלון הגדול. (העברתי לשם את המאוורר) אחרי הארוחה ישבנו על המרפסת המערבית. יותר מאוחר הגיעה שולה והצטרפה אלינו. הזמינה את מיכל לבוא מחר בערב אליה לשוחח עם זוג תיירים מ-(טקסט לועזי) ומיכל כמובן נורא מתלהבת.

15.7.1974

יום ב'

הבוקר ישבתי בתא שלי עם 3 בנאים שטייחו את הדלת האטומה מבפנים. כדי לתרגם את סקירת העיתונות עברתי למחלקה הרוסית, שהייתה במקרה ריקה, אך היות ולא הפעלתי המזגנים, הייתה חמה מידי. בערך ב-10:00 באה נדיה ואמרה לי בעברית כדי שהבנאים לא יבינו, כי פרצה הפיכה באי והמשמר הלאומי תפס את השלטון. ההתרגשות בתחנה גדולה. מן הארץ החלו להגיע ידיעות על ההפיכה רק אחרי 11:00. כשקמר החלף אותי ב-3:00 אמר שיצטרך ללון בלילה כשהתכוננתי ללכת לפני 3:30 לאוטובוס, ראיתי שהובאו לפרוזדור מזרונים, הנחת המחליף הגיע במדי קרב, ועל התורן התנוסס לראשונה מאז בואי הנה דגל אמריקאי. האוטובוס עזב מלא מפה לפה. הזמנתי את הטכנאי הטורכי אליצר ללון אצלנו אם לא יוכל לשוב הביתה. ליד המחנה הצבאי לפני קירניה עמד לרוחב הכביש טנק איתני שתותחו מכוון מערבה. סביב הסתופפו נערים במדים עם רובים אוטומטיים. מכיל סיפרה לי את הרפקאותיה. החנויות היו סגורות, עוצר כמעט מלא, ויריות לסירוגין. מידי פעם הוראות טלפוניות מן התחנה מחכים לפינוי. התקשורת עם חו"ל מנותקת לחלוטין. הלטוויזיה פעלה בערב כרגיל, אבל היו בעיקר סרטים יוונים. מידי פעם היו נוסעים שנים או שלושת הטנקים מן המחנה לקירניה ובחזרה, תוך כדי נסיעה יורים ממקלע ותותח. יריות בודדות וצרורות התחלפו כל הלילה. גם בגלל החום היה קשה לישון.

16.7.1974

יום ג'

אמר לי אמש לחכות ב-6:15 ליד הדלת לאוטובוס, אך לבסוף הודיעו לי שלא אצא לעבודה, כי שירות האוטובוס הופסק. בליתי את החופש המאולץ בקריאה והאזנה לרדיו.

17.7.1974

יום ד'

היום יצאתי לעבודה כרגיל ב-30:6. בגלל עוצר הלילה אי אפשר להחכיזר את משמרת אחר הצהריים הביתה וכל החבר'ה (גם כל הנחתים) נשארים ללון בתחנה בלילה על מזרנים. לקראת ערב ישנתי קצת ועד מאוחר בלילה קראתי (טקסט לועזי) וכתבתי אגרת אוויר לילדים. שמעתי כי מחר יפתח שדה התעופה.

18.7.1974

יום ה'

בבוקר השכם באה שולה, הצריכה לשלם חשבון חברת חשמל עד 7:30 כדי שלא ינתקו אותה. סיפרה שאחותה נתקעה בשגרירות בניקוסיה. הלכתי לדואר לשלוח את האיגרת הביתה ולקנות אגרות חדשות. המחירים בחנויות כמובן שוב

קפצו. טוב שהטנקים נסעו בלילה ולא בחום היום, אחרת קטע הכביש היה הרוס הרב יותר. היה לי די הרבה עבודה היום. בחצות עוד עשיתי שני פריטים (אחת לפי שעון ישראל). נשכבתי על מזרון שהיה פרושט במשרד האמרכלות וחרף רעש המזגנים נרדמתי וישנתי כ-4 שעות. בערב טלפנה לי מיכל לומר כי דיברה עם ישראל, גם עם קריית גם וגם עם בית-לחם.

דפים אלה נרשמים באיחור של 3 חודשים, כאן, בתל אביב ב-19.10.74, מועתקים מפנקס הכיס הקטן שלי.

19.7.1974

יום ו'

בצהריים מחליף את קמר ובידי רק התיק הרגיל. בדרך באוטובוס נשבר הטרמוס החדש הגדול יותר. אסד נכנס יותר מאוחר (התרחץ במארה מונטה). הבטיח להביא מחר בבוקר (טקסט לועזי) בשביל הטרמוס. הפועלים גמרו לטייח את הדלת וסלקו את הכלים, כך שאפשר היה להכניס מזרון גדול ועליו ישנתי בתא ובבוקר השכם יכולתי לצפות מבעד לחלוני בפלישה, שלגבי דידי התבטאה בעיקר בגלי האווירונים הטסים נמוך ובדלתות פתוחות מהצפון לדרום.

20.7.1974

יום שבת

הפלישה עם שחר. הנחתים על הגג סופרים את המטוסים הבאים באיטיות עם דלתות פתוחות. אין תשובה ממיכל. מאצל בגדויון עונה לי יוני (מארקו?) מסתבר אחר כך שמיכל פונתה עם מרבית משפות FBIS למחנה הפינוי בהרי קירניה. בפעם הראשונה מועלה דגל ארה"ב על התורן המרכזי (גם ברביעי לילולי היה התורן מיותר). התרוצצות של הצבת דגלים נוספים. הרעשה מכל סוגי כלי נשק מן הים, האוויר והיבשה. רואה 2 מטוסים טורקיים מתרסקים מערבה מאתנו. בערב כל החבורה על הגג. צופים במדורות ברכסי קירניה, שלפי דעתי בוודאי מסכנות את המחנה הפינוי. מצלצל כמה פעמים הביתה. הטלפון פועל, אין תשובה. מקים קשר עם שגרירות ישראל ומתמיד להתקשר איתם לפחות פעם או פעמיים ליום.

(קטע באנגלית)

21.7.1974

יום א'

פגז מרגמה (או תותח ימי) פוגע בשעות המוקדמות של הבוקר בחצר מול חלוני, ריסיסיו מנקבים את קיר המטבח שמול ומפוצצים את כל זגוגיותיו. אני ממשיך להקליט, לכתוב תמציתים, להקפיד שיחתמו עליהם ומכסה כ-16 שעות שידור יום יום, הגם שהאחרים הפסיקו העבודה הסדירה ומקשיבים בדריכות רק לשידורים המקומיים. עושים האפלה. רס"ר (טקסט לועזי) מרכז את כל העדר במעבר הפנימי הצפוף. ארבעת הנשים מכינות ארוחות צנע ובנו של (טקסט לועזי) עוזר בהגשה. (טקסט לועזי) מנדנד לי כל הזמן, אך אני מסרב להחבא אל הכלים. בסוף מופיע עם וייס, אך אני

בשלי:

(קטע באנגלית –לא מצליחה לקרוא)
רשימת הנוכחים: (הרשימה באנגלית)

(חסרים 2-3 שמות)

22.7.1974

יום ב'

וייס לוקח אותי לסיור מודרך על הגג. שיוט הספינות התורכיות. מראים לי עוד שתי פגיעות בחצר התחנה. מלון (טקסט לועזי) הרוס לגמרי.
הפצצות מאווירונים על רכסי ההרים.
הפסקת האש צריכה להיכנס לתקופה משעה 4:00 אחר הצהריים, קרבות גם אחרי זה.
סיפור שלושת הכתבים הכלואים במלון (טקסט לועזי) דרך ה-AP מניו-יורק. שלושה (טקסט לועזי) בטלפרינטר (טקסט לועזי) ועוד 2 ידועים.
בערב משוחח עם דניס ("תאר לעצמך את מקריסוס מחכה בשדה תעופה קנדי ומנסה להזעיק מונית").
בערב הגיע לחפש מחסה ה"זוג" המפוחד (טקסט לועזי).

23.7.1974

יום ג'

בבוקר מקשיבים בדריכות להוראות הברורות של המפקד הבריטי מעל גלי ה-FBS על הפינוי הצפוי דרך הים.
אוטובוס אחד מתמלא ומסתלק בבהילות ונשארים בתחנה רק שמונק, דניס, קלג, אני וכמה נחתיים. עד ליציאת האוטובוס השני, נהוג בידי רס"מ וילסון (טקסט לועזי) מספיק דניס לספר לי על רגל אחת על זעזוע העצבים שעבר עליו במות אמו שעה ששרת בפנמה. היה זה "רגע של אמת" שהיה לגבי כרוך בהרבה אסוציאציות. מצד אמו היה דומה בהרבה לזה של דודתי, אם כי הרב יותר קצר (טקסט לועזי).
ריכוז במרה מונטה, פינק ומיכלובסקי מגיעים. מלחמת הדגלים, אנשי או"ם. אני מסייר בבניינים הנטושים ומביא פירות, בירה ומחלק אותם. שולחנות ארוכים לאור הבוקר.
יריות על הליקופטר סיור. עוד שהייה.
נחיתת ההליקופטרים על סיפון ה-(טקסט לועזי). פגישה עם זהבה הרחוצה. סיפורה על תשויתה של מיכל. מכיל ב-(טקסט לועזי) כווייה בעפעף של העין. קבלת הפנים היפה של המלחים הבריטיים. שולח מברק לבית-לחם.

24.7.1974

יום ד'

היום מעניקים את התארים באוניברסיטת חיפה.
קימה אחרי 5:00 בבוקר. ארוחת בוקר ב-6:00. מלווה 4 ל"ק לזהבה. פינוי ל-(טקסט לועזי). הסירות בריטיות וסירות נחיתה אמריקאיות. משפחת הורוביץ. צוות הסרטה טלוויזיה אמריקאית ומחלקת ההסרטה של צבא ארה"ב בנפולי.
חבורות הפרסומות, מגבת וסבון. שכיבה במחנק "סיפון העבדים" מתמרד ויוצא לסיפון. ד"ש מ-(טקסט לועזי) הנחנקת לוייס היושב למעלה. סיור בסיפונים העליונים. ארוחת צהריים גרועה מאוד, מפליגים לביירות. חזרה להרמס. מיכל

מתנהגת כמו פרימה-בלרינה, בסוף ישנה שוב ב-(טקסט לועזי). הקצין ממלטה. תזמורת כלי הנשיפה. פוגש את שולה, יעל ותה ואת גיל. בעיות עם (טקסט לועזי) ובעלה. מתקלח ומכבס. בבוקר הכביסה עוד לא יבשה. לובש אותה על גופי, מתעטף בשמיכה ומחכה עד שזו תתייבש על גופי למחרת בבוקר.

25.7.1974

יום ה'

בהליקופטר לבסיס (טקסט לועזי). בשעת הרישום אומר לי הקצין ה-RAF על תעודת הזהות של שגרירות ארצות הברית בניקוסיה: (קטע באנגלית).

בסוף שמשה תעודת הזהות הישראלית המרופטת שלי כדרכון בין-לאומי, בו הוטבעה חותמות הכניסה והיציאה. הפקידה הדנית המטומטמת. חותם על הצהרה שאחזיר ההוצאות במידה ואדרש. מחליף יתרת הלירות הקפריסאיות. טיסה של 7:30 שעות במטוס בריטניה לשדה תעופה צבאי באנגליה. משם מאוחר בלי לה ל-(טקסט לועזי) ואחר כך ב-(טקסט לועזי) נוח ומרווח לתחנת (טקסט לועזי) בלונדון. בכל מקום קבלת פנים חמה ואדיבה למלון קנדי ולינה.

26.7.1974

יום ו'

ביקור ראשון במרקס אנד ספנסר. ממלון קנדי למלון בריטניה. בשגרירות ארה"ב עם (טקסט לועזי) ו-(טקסט לועזי). 75 לירות סטרלינג. בערב התייעצות בחדרו של אסד.

27.7.1974

יום שבת

ב-10:00 בבוקר שיחה עם קרובל. טלפון לקארל גרוסז. טלפון לגב' ריגל. בערב קריבל מטלפן לי לומר שנקבל בתל-אביב כסף במזומן כך שלא יהי הצורך לשלם מס הכנסה.

28.7.1974

יום א'

טיול עם מיכל. טיול עם הגרוסרים מ-3:00 אחר הצהריים –אצלם בבית ב-9:30 בערב. (טקסט לועזי) ועוד בת.

29.7.1974

יום ב'

ב-9:00 בבוקר בשגרירות ארה"ב. אלמה שלחה אותי אל פקיד בריטי בקומת הקרקע בשם (טקסט לועזי) כדי שיעזור לי להחיש את הטיפול בהוצאת הדרכון בשגרירות ישראל. הוא תחת זה טיפל בסוחר אמריקאי ממוצא גרמני. (טקסט לועזי) שרצה לנסוע להודו ונפל. חיכיתי עד שהתרגזתי והלכתי באומרי שאתסדר לבד. עשינו צילומים והלכנו דרך קנזינגטון פארק לשגרירות. בדיקות בטיחותיות. שיחה עם הקונסול. ביוזמתי שלח מכתב

לארץ עם שמות ה"ישראלים" שהיו בקבוצתנו, כדי שפינויים לא יפעל על חשבון מדינת ישראל.
אכלנו ארוחה בקומה העליונה של כלבה מרקס ב-(טקסט לועזי).

יום ד' 31.7.1974

מיכל חולה, ד"ר (טקסט לועזי)

אני מבקר בכלבו (טקסט לועזי)

יום ה' 1.8.1974

אחר הצהריים מבקר אצל גב' רידל ואחותה (?)(טקסט לועזי)

יום ה' 8.8.1974

מגיע ארצה באל-על מאוחר בערב. למלון סיני. מסיבת קוקטייל בחדרו של (טקסט לועזי).

יום ו' 16.8.1974

מיכל מגיעה במפתיע מאיטליה (שוויץ). באה ישר למלון משדה התעופה.

יום א' 6.10.1974

בבוקר שלחתי את המכתב לגב' (טקסט לועזי) וגם את המגבת למשפחת מיכלוביץ עם המכתב בו הבטחתי מגבות נוספות ו-7,000 ל"י תמורת רצפת בית. נכנסתי לבנק הפועלים בבן-יהודה והוצאתי 200 דולר, כך שלא הצטרפתי לנסוע לטבעון. (בחול המועד הבנקים סגורים אחר הצהריים).

בצהריים הגעתי לתחנה המרכזית בחיפה, ושם חיכיתי כ-4 שעות, משום שבבית בר בנוה שאנן עוד לא היה איש. אחר הצהריים הגעתי עם המזוודה אל עדית ומיכל. –סוניה ביקרה לפנות ערב עם התינוק בו היא מטפלת זמנית. פאבל הגיע ב-11:00 בלילה ממעונה (מעלות?) מצב ההפלגות מקפריסין לישראל הוא חלש מאוד. בתחנה המרכזית קניתי בצהריים שבועונים עבריים בשביל הקהילה הישראלית בניקוסיה.

יום ב' 7.10.1974

עם פאבל והמזוודות לאוטובוס. לא בא. טרמפ עם אופלטקה ואשתו. פנצ'ר באמצע המורד מנוה שאנן. ממשיכים באוטובוס. בעיר מיכל קונה לחם, פאבל סוללות לטרנזיסטור ואני עיתון יומי ו"העולם הזה". ביקורת גבולותיחד עם פאבל עולים ל-(טקסט לועזי).

מפליגים ב-12:30. קפריסאים, תיירים, דורית סופר, דני ומיכל מ-CYBARGO. פעמיים ארוחה טובה ב-3 דולר. ים שקט. מגיעים ללימסול אחרי 8:00 בערב. יתר הישראלים לנים בלימסול. אנו ממשיכים מיד לניקוסיה. נהגי המונית רבים עלינו. בקושי נכנסים למונית מרוחקת משער הנמל, אליה כיוון אותי "סדרן" כלשהו. סמל משטרה קפריסאי עוזר לי לטלפן מתא ציבורי יחיאל מיד מקבל אותי ב"חג שמח". נסיעה מהירה לבית קמחי. הוא מללווה לי 5 ל"ק אותן אני נותן לנהג + דמי שתייה. אצל יחיאל משחקים קלפים: מנשה, גיורא, יוסי נחמולי ועוד. קריאה בעתונות ובמכתבים שהגיעו בתיק של עדה.

8.10.1974

יום ג'

יחיאל מקפיץ אותנו ללדורה. עוברים לרובע התורכי. מבקשים מ"שר ההגנה התורכי קפריסאי" בשם OREK להיכנס לקירניה. רושמים השמות, צריך לחכות 48 שעות. חוברות תעמולה באנגלית. תורכי קפריסאי בעל אזרחות אמריקאית מאבו-דאבי, המדבר יוונית (!).

המשרד של (טקסט לועזי) סגור. טיול ברובע התורכי. הנהג מ-(טקסט לועזי) מביא אותנו לדואר. מנסים לטלפן לקירניה ממלון SARAI. פגישה עם הישראלי אילן פינקלשטיין. סיפור ליד המעלית על הרפתקאותיו ב-KATHERIN ובספינת המעבורת לתורכיה. שיחה עם מורה הנהגות אזבק. פגישה ב-(טקסט לועזי) עם גברת (טקסט לועזי). חזרה ליחיאל דורית ואמנון.

בצהריים שנינו בשגרירות. בדקנו את שתי המזוודות שהציל מרדכי פלצור. כל עבודתי לאוניברסיטה, ניירת FBIS, השיק על משכורתי האחרונה ועוד דברים חשובים. כל הכבוד.

9.10.1974

יום ד'

גביתי בבוקר את השיק בסניף הראשי של (טקסט לועזי) ונתתי למיכל כ-50 ל"ק. (טקסט לועזי). בבוקר לבד לרובע התורכי. (טקסט לועזי) שוב סגור. סניף הבנק ברובע התורכי לא יכול לטלפן לקורניה, מתקשר עם הבנק ברובע היווני – יש לי יתרה מעל 100 ל"ק. אי אפשר לטלפן אפילו בתוך הרובע התורכי. נכנסתי אל גב' רמזי; ביטלתי את הזמנת מכונת הכתיבה. דיכאון כללי בכל מקום. הבית הנטוש של (טקסט לועזי) ברחוב (טקסט לועזי) הצבים, הדגים בבריכה ולטאת הענק המתה.

מיכל עשתה קניות, התראתה בשגרירות עם זהבה, מיינה עוד פעם את תוכן המזוודות והביאה את הירוקה הגדולה הביתה. הכריחה אותי אחר הצהריים להביא הביתה גם קרטון גדול וכבד. בערב ארוחה במסעדה ה"ערבית". בצהריים הייתי אצל סוכן נסיעות, שכרתי ל-3 ימים (טקסט לועזי), לאחר שהראו לי אותה (4 ל"י ליום) וסיכמתי שיביאו אותה לביתי מחר ב-8:00 בבוקר. הסוכן ואשתו איבדו בנם יחידים (עו"ד) במלחמה. מחר ב-9:00 לקורניה. יחיאל נוסע בשבת לישראל דרך יוון.

10.10.1974

יום ה'

האוטו הגיע ב-8:00 ואני נסעתי למלא דלק. מיכל הלכה לקנות ירקות, חמאה וחלב לגיזלה. אחרה לבוא. אחרי 9:00 היינו במקום האיסוף ברובע התורכי. צרפו אלינו "מתורגמן" שנסע במכונית שלפנינו עם שתי אנגליות. בקירניה קיבלנו רישיון שהייה ל-5 ימים. המתורגמן סרב לקבל תשלום, באומרו שזה תפקידו.

מעמיד את המכונית בצל ליד בית בגדוין; הולכים אל (טקסט לועזי). שניהם במיטה "חולים" ושתים. אני פותח המנעול, אך לא מצליח לפתוח הדלת. השוטר התורכי קפריסאי האדיב, המשרוקית שקיבלה קלע, דחיפה פותחת את הדלת. ארוחת צהריים אצל גיזלה. מתחילים בסידורים ואריזה.

אחר הצהריים בא (טקסט לועזי) ועוד אחד. עובדים קשה. בלילה ישנים על המיטות שלנו בלי סדינים.

11.10.1974

יום ו'

בבוקר נסעתי לבנק, קמיל זכר את שמי, קיבל אותי בסבר פנים יפות. בשוק רק שתי חנויות וקצב. העיר כאילו מתה. ממשיכים לסדר ולארוז. (טקסט לועזי) בא בצהריים. מביא דואר בשבילי. (היה בשגרירות בניקוסיה). מוסר לי פרטים על מייק ואסד. חוזר ב-4:00, לוקח אותי למרכז הרובע התורכי. שם פוגשים את סמי ישר. הוא הולך לתופרת של אסד וזו מוסרת שהבוקר איש השגרירות הצרפתית לקל את המסמכים של אסד. לאחר מכן לקח אותי (טקסט לועזי) לסיור קצר והראה לי את בית הקברות של המכוניות מול (טקסט לועזי). הסכים שמיכל תארוז את הארגז הגדול לשם העברה לתחנה. מחליטים להשאיר גם בשבת בקירניה. בערב אצל בהאדין.
אורך מדפי ספרים (א) (4X90) 2; (ב) (4X110)*2; (ג) (3X140)*1.
מאוורר: (טקסט לועזי).

12.10.1974

יום שבת

בבוקר עבדתי למעלה משעה עד שהצלחתי להרכיב המבטחים על מכונת הכביסה של מיכל. ב-9:00 בא (טקסט לועזי) עם הטנדר ושני בחורים שהעמיסו הארגז ומכונת הכביסה. נפרדתי מהם. העמסתי את ה-(טקסט לועזי) ושני מיכלי גז לאוטו שלי והבאתי ל-(טקסט לועזי). התקלחתי ונסעתי העירה. קניתי בשוק פירות וירקות והבאתי ל-(טקסט לועזי), שכנינו ממול אשר נמצא ב-(טקסט לועזי). בדרך פגש אותי בחור תורכי צעיר, קמיל. הכנסתי לאוטו ונסענו לנמל. רק מסעדה אחת פתוחה. כל הסירות ישנן. הלכתי עם אחמד לתחנת המשטרה בפינת הרחוב לאשר את כתב המסירה למקרה הגז (הלווייתני לו אותו לזמן לא מוגבל). אחרי היסוסים רבים חתם על זה סמל המשטרה. ב-9:00 בערך בא השכן התורכי החדש מהצד השני, מורה בסמינר למורים תורכים.
אחר הצהריים גמרנו לארוז, ריכזנו הכול בכניסה, סגרנו כל התריסים וחלונות 0חוזת חכירה עם 2 מפתחות נתתי ל-(טקסט לועזי)). נכנסנו לגיזלה והזמנתי קפה בוך. גב' (טקסט לועזי) הייתה והתפעלה מתמונות בתיו של אחמד. אחרי השתהות רבה שתינו ספולון קפה, נפרדנו ונסענו ללא תקלות לניקוסיה. בגבול לקחו מאתנו התורכים את הרישיון. בבית יחיאל מצאנו את הזוג סופר. טלפנתי לשגרירות בתל-אביב, דיברתי עם מייק קמר. הבטיח לצלצל הביתה.

13.10.1974

יום א'

בבוקר עושה עם מיכל סיור קצר בניקוסיה לפני שהחזרתי את האוטו מלא בנזין באסטרט על יד מלון הילטון ב-8:30. חיים משותפים עם הזוג סופר במלון קמחי, ניקוסיה.

14.10.1974

יום ב'

(טקסט לועזי) ברחוב דיגניס מספר 35(?) סניף (טקסט לועזי) וקורניה עם אותו הצוות. המשכנו למלא אחר פקודות הקבע. גמרתי לשלם ההלוואה, ביטלתי פקודות הקבע, חיסלתי חשבון ויצאתי עם 37 ל"ק ביד.
קניות. מזוודה שאחר כך החלפתי אותה. אריזות מחדש.
הסופרים יוצאים מחר לפמגוסטה.
קונה כרטיסי נסיעה ב-צים - שוהם לאפולוניה ב-16 לחודש (33 ל"ק).
זהבה ופזיקוס מבקרים בצהריים.
קונה (טקסט לועזי) 44=20% - 5 ל"ק.

15.10.1974

יום ג'

בבוקר לשגרירות ארה"ב. ג'ורג' טסיאליס. חושב שחנן אמנם (טקסט לועזי), עוד שתי אנשי FBIS ובעל חנות לכלי בית (טקסט לועזי). לקחתי דואר ל-FBIS בארץ. בשגרירות ישראל מקבל דרכונים ישנים מבטלים החדשים. משפחת סופר חזרה מפמגוסטה בידיים ריקות. עוד תריסר קסטות.

16.10.1974

יום ד'

עוד קניות. מחליף מרזרבת הדולרים שלי, כי נגמר הכסף הקפריסאי. גם מיכל מחליפה קצת. 10 מזוודות, סל וקרטון כבד. מיכל נוסעת אחרי 00:30 עם אמנון ללימסול. המכונית השכורה באה כמובטח ב-3:30 נוסע עם כל המזוודות ללימסול מעמיס מזוודות מן המכונית ישר לפלטפורמה בנמל. כל הנסיעה עלתה לי רק 2 ל"ק. הוספתי לנהג עוד חצי ל"ק טיפ. מחכה שעה וחצי לפני שער הכניסה לאולם הנוסעים. (טקסט לועזי). יוני מקומי שבת אחיו זיהתה אותי. לא הכרתיה, אך היא עבדה בחנות חשמל סמוך למקום מגורי. שוחח אתי כחצי שעה על המצב. באוניה תא של 4 מיטות רק לשנינו. אוניה מלאה. עליה אחרי 7:00, הפלגה ב-10:00. משפחת מהודר (נתן) מירושלים –ניקוסיה. לשעבר פקיד בדואר המנדט. זוג מקסים. הרבה ישראלים מכוערים. גם גרמנים ואחרים.

17.10.1974

יום ה'

כניסה לנמל חיפה אחרי 7:00 בבוקר. פאבל ברציף. + (טקסט לועזי) vip. מונית לתל-אביב עם סבלות תמורת 180 ל"י (!!!). סבתא וחנן בבית. אורה ושמחה. חנן עבר את מבדקי הטיס. מתקלח ומתייצב ב-FBIS. חזוק מפיטרסון. מחלק הדואר, מוסר משקפיים למייק. הוא שכר דירה בתל-אביב. היום יש לי OFF. ישן אחר הצהריים (טקסט לועזי) מצלצל. אסד בא ב-6:00 בערב. סבתא נוסעת בערב לקריית גת.

18.10.19

יום ו'

חנן מופיע בצהריים. אחר כך נוסע לבית לחם. ב-3:00 אני מתחיל לעבוד. מקבל דואר. האשל שלי לא נשלח הפעם, כי אם הופקד בלירות סטרלינג בחשון בנק הפועלים בלונדון. קורא בתיק האדמיניסטרציה את התכתבות (טקסט לועזי) (D.petemon) (עדנה) על העדרותי בקפריסין. כותב מכתב בדרישה לשלוח לי אש"ל לתל-אביב ותובע אש"ל בשביל חנן.

אחר הצהריים בא יחיאל לקחת סכו"ם. הקומינסים ביקרו אצל מיכל. מחר ב-10:00 בבוקר ייקחו אותה ואת יעל לקריית גת.

19.10.1974

יום שבת

בבוקר כותב יומן, מסדר מסמכים FBIS. פוגש את הקומינסים מקבל נשיקה מגב' קומינס. אחר כך צילמו אותי בעל כורחי.

ב-3:00 לעבודה. פיטרסון לא היה היום. לא הייתה כל עבודה.